

مهم و زين

سپيرز پريس

خودانگه ئىمتيازى حافظ قاضى

سەر نۇقتىسى
مۇيد طيب

ماقۇن چاپكارلىق دياراستىلىق نە

نەدرىس

كوردىستانا ئىبراھىم - مەھمۇد
ئاقاھېيى ئىكەتيا سەندىگەيىن
كردىكارىن كوردستانى
قاتار سىيەم
تەلەفون: ۷۲۲۵۳۷۶ - ۷۲۲۲۲۶۵

www.spirez.org
www.spirezpage.net

- ژمارا ومەشائى: (۲۰۰)
- نافي پەرتووكى: مەم و زين (پشكا ئىكى)
- شروڧەكرن: پەرويز جيهانى
- دەرھىنانا ھونەرى: حسيىن سەنعان مەتيخان
- بەرگ: بەيار جەمىل
- سەرپەرشتكارى چاڧى: شىروان ئەحمەد تەيب
- چاڧا: ئىكى
- تەراژ: (۱۰۰۰) دانە
- ژمارا سپاردنى: (۲۸۶) ل سالا ۲۰۰۷
- چاڧاخانا: حجي هاشم / ھەولير

SPIREZ PRESS & PUBLISHER
DURHAM

دار سىبيرىز للطباعة والنشر
مەھمۇد

نہ حمدیٰ خانی

مہم و زین

ب راقہ و شروٹہ یہ ک نو و

پہ رویز جیہانی

پشکا ئیکئی

ناڤه روک

- پیشگوتن..... ۷
- (۱) دهستیپیک..... ۷۵
- (۲) تیعدائی نهعمهت شوماری و شوکورگوزاری یا باری د سوورتهئی نایینه‌داری و په‌رده‌به‌رداری یا په‌روه‌ردگاری دا دگهل ئختتاما ب موناچاته‌ک موخته‌سه‌ر کوردی..... ۱۰۲
- (۳) د نه‌عتا قه‌له‌می مه‌سنووعات و سه‌رده‌فته‌ری مه‌وجوودات و عه‌قلی مه‌عقوولات و پیشده‌ستی مه‌خلووقات هه‌زرتهئی سه‌ییدو سادات موحه‌مه‌د نه‌لوسته‌فا (ص)..... ۱۴۱
- (۴) ئستدعایی شه‌فاعه‌تی و ئستشفاعی مه‌غفه‌ره‌تی ژ جه‌نایی ساحب سه‌ری‌ری شه‌فاعه‌نی د سوورتهئی می‌عراجی دا ببال هه‌زرتهئی عززه‌ت..... ۱۷۵
- (۵) ئه‌شعاری مه‌دیچه‌تا ته‌وائقی د کوردانه، ب شو‌جاعت و غه‌یره‌تی و ئزه‌ارا به‌دبه‌ختی و بی‌تالی یا وانه، دگهل هنده سه‌ماحت و حه‌مییه‌تی..... ۱۹۱
- (۶) سه‌به‌بی نه‌زما کتابی ب فی نه‌زمانی ب سوورتهئی شکوایا ژ ده‌ورانی و گلی یا ژ نه‌بنایی د زه‌مانی، کول بال وان یه‌کسانه هونه‌را دانایی بی دگهل عه‌یبا نادانی بی..... ۲۱۷
- (۷) فی‌ه‌رستی سه‌رئاغازی کتابی ئه‌خبار و ئه‌شعاره و سه‌رنقش‌تی ئه‌بیات و ئاساره
- د سوورتهئی ئع‌تراف و ئقراری ب عه‌جز و ئنکساری دگهل ئعتزارا گو‌فتاری..... ۲۴۷
- (۸) مه‌بدئی مه‌قال د نه‌عتا حاکمی بو‌هتانی خودان ئقبال، ئه‌میر زینه‌دین ئنبی ئه‌میر نه‌بدال، دگهل وه‌سفا هه‌ر دو هه‌مشیره‌یی د وی، د ساحب جه‌مال، زین و ستی بی د بی‌مسال..... ۲۸۵
- (۹) ته‌حسینا قوماش و کالایی والایی حوسنا حه‌بیبانه عومومنه، ته‌عریزا
- جه‌وه‌ری بو‌هایی جه‌مالا ستی و زینانه مه‌خوسوسه‌ن..... ۳۱۹
- (۱۰) عه‌تقی عه‌نان و لگام، ب سه‌ره‌نجامی که‌لام..... ۳۲۷

- (۱۱) داستانا بهيانا نه ورؤزا سولتانی، تهسمیهیی مهوسمی سوروور
و شادمانی ب مهرسوومی
قه دیمی کوردستانی، کو وانا دگوتی: سهرسال و عهددکرن و ب
عیدی و سال..... ۳۴۱
- (۱۲) بدهرکه تنه شههریانه ب دهشتی، ژبو سهیرانا سهرسال و گهشتی..... ۳۵۳
- (۱۳) مورده سهبوونا و شاقان ب گولگه شتا سهرسالی، رهغه تکرنا وانه ب
بازارا حوسن و جه مالی..... ۳۶۳
- (۱۴) مولاقی بوونا تاجدین و مهمی یه ب ستی و زینی، موسته غره ق
بوونا وانه و به حرا عیشقی و نه فینی..... ۳۶۹
- (۱۵) هوشیاری یا مهمی و تاجدینه ژ بیهوشی و مه خمووری یا
شه رابا عیشقی
و ئاگاهی و خه بهرداری یا وانه ژ سه بهب و واسته یی و همقی..... ۳۹۹
- (۱۶) موعا و ده دتا ستی و زینی ژ سهرسال و گهشتی و ئستتلاعا دایه نی ژ
ماجه را و سه رگوزه شتی..... ۴۲۱
- (۱۷) ته کراری ئستخبارا دایه یی ژ کونهی ماجه رایئ ته سریح و ته قریرا
وانه ژ که یفیه تا ته نسیرا هه وایی..... ۴۴۳
- (۱۸) ته فه حوس و ته فه ئولا دایه یی ژ ره مالی ژبو که شفا حه قیقه تا
وی نه حوالی..... ۴۵۹
- (۱۹) ده لالهت و ته قریرا ره مالی یه ژبو پیرا موافق مافی الضمیر و
موخالف ته قریر..... ۴۶۷
- (۲۰) گه هیشتنه دایه نی یه ژ هه مسوحه تی یا و شاقان ب هه مخه لوه تی یا
موشتاقان و واقفیا وی یه ل سه ر و هقتی عوش شاقان..... ۴۸۷
- (۲۱) فه گه پیرانا دایه یی فه بال دلداران و ئاگه ه کرنا وانه ژ ئسم
و ره سمی برینداران..... ۴۹۷
- (۲۲) شه فا به خشی یا ته بیبه ل دهردی عه لیلان و شه فه قهت و
مه رحه مه تا میره ل حالی زه لیلان..... ۵۱۱
- (۲۳) عه رووسی یا ستی یی یه ژبو تاجدینی، ته هییه یی نه سبابی شاهی
یی یه ژبو ته هنییه تا غه مگین..... ۵۴۹

پیشگوئن

(۱)

ئەز و مەم و زین

ئەز ھە زاروو بووم، ل مالا مە دا ل ناف پرتوو کخانا مالباتی دا، ب دەھان پرتوو کین گرانبوھا، یین کەونە تۆرەیا فارسی، یین وە کە: شاهنامە، ئسکەندەرنامە، گولستان، بووستان، دیوانا حافظی شیرازی، دیوانا شەمس و مەسنەوی یا مەولەوی، پەنج گەنجنا نزامی، مەسنەوی یا شاھ و دەرویش و چەندین جورە قورئان و جوزوو یین دەستنیس و چاپ کری ھەبوون، کول ناھا وانا دا دەستنیسین دیوانا مەلایی جزیری و ھەلبەستین فەقی یی تەیران و مەم و زینا خانی و مەولوودا باتەیی و چەندین دەستنیسین دی ژی ل بەرچاقان دکەتن.

ھەموو ئیفارین ئینی یان ل مالا مە دا مەزنین مالباتی بەرھەف دبوون و زارۆکین خوھندنخانی دکرن دو دەستەیان و بەرددان شەپە شیعراعی. مەزنەکی ل دەستنیکی دا ھەلبەستەک دخوھند و بەری خوھ ل سەر دەستەیەک ژ ھەردو دەستەیین زارۆکان دا دکر و ژ وان دخوھست کو بەرسقا وی ھەلبەستی بدن. بەرسف ژی ئەو بوو کو ئەو ھەلبەست ب کیشک پیتی کوتا ببا، دەیییا ئەوی دەستەیا کو ژ وان ھاتیبە خوھستی، ھەلبەستەک ل بەر خوھ دا بگۆتانا، کو ب وی پیتی دەست یی ببا و دەستەیا دی ژی ئەرکدار بوون، کو بەرسقا وان ب وی جورەیی بدانا. ئەفی زۆرانبازی یا ھەلبەستان ھند دکوداند، دا کو دەستەیەک ژ ھەردو دەستەیان زۆرا یا دی ببرا. لی موخابن ژ بەر کو زمانی پەرورەدەیی زمانی فارسی بوو، شیعرشیعراعی یا مە ژی ھە ب وی زمانی بوو. لی ل دوو زۆرانبازی یا ھەلبەستان را، مەزنین مالی ژی ل سەر کلاسیکین فارس و کورد دئاخفتن و چەند ھەلبەستین فەقی یان یین مەلا و خانی ل نیقەکا وان دا دەھاتن خوھندنی.

پرتوو کین پرتوو کخانی ھەموو ل بەردەستان بوون، لی مەم و زینا ئەحمەدی خانی و مەسنەوی یا مەولەوی ل ناف کراسین تاییەتی دا و ل دووری دەستان دەھاتن ھلگرتنی. مەسنەوی یا مەولەوی یادگارا میرزا موحمەد باقیری مالباتی بوو. میرزا موحمەد بخوھ ب دەستخەتی خوھ نیسیبە، کو ئەف پرتوو کال سالا ۱۲۷۵ کۆچی یی ھەیقی ل تەوریزی

کریهه. ژ بلی دهستنیسیین میرزاموچه مەدی گە لەک بیرهوهری و سه‌ربهووری یین بنه‌مالی ژێ لایین مه‌زین مالێ قال دۆراندووری وی دا هاتنه‌ نقیساندنێ. مه‌ هه‌موویین ئەو هندای دزانی. لێ یا مه‌م و زینێ مه‌ نزانێ چمال دووری ده‌ستانه‌. گافا کو نافی مه‌سنه‌وی یین ده‌ات، مه‌ هه‌ستا پیرۆزایی و ته‌به‌رکیی ل هه‌ژ و لقین مه‌زان دا ددیت. گافا کو ئە و ده‌نانین کو بخوونن، ب ریزه‌ک تایبه‌تی ئە و ژ ناف کراسی وی ده‌ردخستن. لێ ده‌ما کو مه‌م و زینێ به‌هاتا خوهندن، مه‌ بچووکان ل چافی مه‌زان دا سپ و نه‌هینی یه‌ک دخوهند. کیم جار ل سه‌ر وی دان و ستاندن چی دبوون. مه‌م و زین وه‌که رازه‌ک تی دا هه‌به‌، کیم ده‌که‌ته‌ ناف ده‌ستان. لێ مه‌ نزانێ ئەو رازا چی یه‌؟ ده‌گه‌ل وی هندێ کو مه‌م و زین دووری ده‌ستین مه‌ ده‌اته‌ راگرتنی و مه‌ بچووکان نزانێ نافه‌ روکا وی چیه‌، لێ پشکا زۆره‌ مالباتی چ یین خوهندا و چ ژێ یین نه‌خوهندا چیرۆک و سه‌رووفه‌نا مه‌می ئالان و زینا زیدان دزانین و هنده‌کان ژێ ئەو وه‌ک به‌یت دخوهندن. که‌سی ژ وی را نه‌دگۆت چیرۆک، هه‌موویین ئەو وه‌ک به‌یت ب ناف دکرن. نه‌ها ژێ ئەف به‌ندا مه‌می ئالان یا کو دایکا من دگۆت، ل ناف سه‌ری من دا پیل فه‌ده‌:

"مه‌می کوړی ئالان پاشا،

بلا گول بشه‌وته‌ ته‌ف خاشخاشا..."

دایکا من ئەو به‌یتا ژ نامۆژنا باقی من کو ژنه‌ک خوهندا بوو و هه‌موویین دگۆتیی: "دایی"، هیم ببوو.

پرتووکا مه‌م و زینێ نه‌دخستن ناف ده‌ستان، لێ هه‌ر که‌سی دکاری دیوانا مه‌لا و شیخی سه‌نعانی و مه‌لوودا بانه‌یی بخوهندا. ئەو مه‌ده‌هه‌ک بوو کو من خوهندنا دیوانا مه‌لا ده‌ست پی کربوو، هه‌ر چه‌ند کو ئەز ژ پشکا زۆره‌ به‌یتین وی تی نه‌دگه‌هیشتم. ته‌نی من به‌یتین وی تۆتی وار ل به‌ر دکرن. لێ موخابین پشتی مه‌ده‌هه‌کی دایکا من خوهندنا دیوانا مه‌لا ژ من را به‌ربه‌ندکر و گۆت: دایی گۆتییه‌: "هه‌ر که‌سی کو چل روژی ل دوو هه‌ف را دیوانا مه‌لا بخوونه، دی ببه‌ ئەفیندار و ل چۆلان بکه‌فه‌".

موخابین پرتووکانا مالباتا مه‌ هنده‌ک ل ناف پار و پارقه‌ کرنا دا ژ ناف چوو، هنده‌ک ژێ پشتی کو باقی من که‌ته‌ زندانی ژ ناف چوو. هنده‌ک ژێ ئەمنیبه‌ یین گوونا شاه‌ تالان کرن. قه‌ت بیرا من ناچه‌، ده‌ما کو لوتفی یین ئەمنیبه‌، یین کو دگۆت خه‌ لقی مه‌ هابادی یه‌، و فه‌رمانده‌ری پاسگه‌ها گو ندی مه‌ بوو، پرتووکا په‌نج گه‌نجا نزامی، کو پرتووکه‌ک ب مینیاتوران نه‌قشانندی بوو، بر، باقی من ده‌مه‌ه‌ژمه‌ره‌کی زیده‌تر ل ناف ئۆدی دا یینگه‌رمۆک گه‌راند. لێ کی دکاری ل دژی وان خوونمژان ده‌نگی خوه‌ ده‌رانی یا. دکارین ب سه‌دان ئیلاقه‌ و گوئه‌هین نه‌کری ل مروقی بار بکن.

دهما کو سهر و گوھین ئەمنییه بان ل گوندی مه دا پهیدا بوون، ئیدی پرتووکی کوردی ل بهر دهستان نه دمان و ئەو دگه ل چه کان ل جهلغ و تاقین نهینی دا دهاتن قهشارتنی .

مالا مه مالک بهر ب میقان بوو و وه که پشکا زۆره مالین کوردان ناس و نه ناسان بهری خوه ددانئ و لی دبوون میقان . وهک نه ت بیرا من، رۆزه کی مه لایه کی نه ناس، کو خه لکی لایین سه لماسی بوو، بوو میقانی مه . ئەو و باقی من پیکه ل سهر دیوانا مه لا و مه م و زینی مژوول بوون . مه لا چه ند رۆژان ل مالا مه دا ما . ل دوو را سییده یه ک زوو، مه لا بیی خاتر خوه ستن ژ گوند ده رکه تبوو . چه ند رۆژان پشتی چوونا مه لا باقی من تازه پی ناگادار بوو، کو دیوانا جزیری و مه م و زین نست بوونه . لی تازه مه لا ل بهر دهستان ده رکه تبوو .

ئەز بهر بهر مه مزن دبووم . دگه ل وئ هندی کو مه م و زین و دیوانا مه لا ژ ده ستنی من دا تونه بوون ژ، لی ئە و قه ت ژ بیرا من ده رنه دکه تن . تشتا کو هه رده م شه وق و زه وقا من ژ بو خوه ندنا وان پرتووکان زیده و زیده تر دکر، بهرنا ما رادیویی یا رادیویا یا کرمانشاهی یا ب ناقی بهرنا ما "شیر و لاوژان" بوو، کو ب دهنگی خوه شه سه یید عه زیزی عه له وی به لاو دبوو . دوی بهرنا می دا هه لبه ستن جور به جور کوردی دهاتن خوه ندنی . ئەو ره وش به رده وام بوو، دا کو شوژا گه لانی ئیرانی ل دژی شاه ل سهر که ت و بو مده هه ک کورت مه تاما سه ربه ستنی یی زانی . ل قی ده می دا من دو مه م و زین ب ده ست خستن . یه ک ده ستنقیس بوو، یا دی چاپکری بوو .

سال ۱۳۶۴ مشه ختی یی تاقی، بهرانبه ری ۱۹۸۴ زایینی من ده ست ژ کاری خوه یی نفیسکاری و بیژه ری یی ل رادیو یا کوردی یا تیهرانی دا کیشا و ئەز هاتم ئۆرمی یی . ل وئ ده ری ئەز ل رادیو یا کوردی یا ئۆرمی یی دا خه ریک بووم . هینگا ل سایا سه یاسه نا حزبا دموکرات یا کوردستانا ئیرانی گۆر به پشت مامۆستا هیمن موکریانی ژ وان قه تیا بوو و هاتبوو ئۆرمی یی . ل قی ده می دا ئەم چه ند که س ل دۆر مامۆستا هیمن به ره ف بوون و مه بوهارا وئ سالی وه شانگه ها سه لاهه دینی ئەییووبی دامه زراند و یه کمین کۆفارا سروه ل ناف هه زاران جور لۆمه و ترس و دودلی و هیفیداری دا وه شانند . ئەز که یفخۆشم، کو دو هه لبه ستنی من ل یه کمین هه ژمارا وئ کۆفاری دا هاتن وه شانندی . وه شانگه ها سه لاهه دین دگه ل وه شانندا کۆفارا سروه پرتووکی کوردی یی کلاسیک ژ دوه شانندن . من ژ که لینی وئ وه رگرت و مه م و زینا خانی نانی سهر رینقیسا کوردی یا نوو . من دگه ل وئ هندی کو مه م و زین نانی سهر رینقیسا نوو، په یقین وئ یی گران ژ ب زمانه کی ساده شروقه کرن . ل دریزایا میژوو یا هه بوونا مه م و زینی دا ئەفه یه کمین جار بوو، کو په یقین وئ یی گران دهاتن شروقه کرن . ئەف مه م و زینا سال ۱۳۶۷ مشه ختی بهرانبه ری سال ۱۹۸۸ زایینی ل وه شانگه ها سه لاهه دین ئەییووبی دا هاته وه شانندی و ژ لایین خوه ندەقانی کورد

قا ب گهرمی هاته همیز کرنی. ل دوو را هه ژار موکریانی ژی کو پیشتا مه م و زین ب شیوه یا ته نویلی و سه به سته وهر گهراندبوو سه ر زارافی سؤزانی، جاره ک دی ل سالا ۱۹۸۹ ان نهو دهقا سؤزانی و مه م و زینا خانای دگهل شروقه یا په یقان ب ئاریکاری یا نه نستیتوویا کورد یا پارسی، دا وه شانندی. ل دوو هه ژار موکریانی را م. نه مین بؤز ئه رسلان ژی نهو پرتووکا ژ کورمانجی وهر گهرانده کورمانجی. ده ما کو من نهو وهر گه را دیت، نه ز پین حه سیام، کو مه م و زین ده بی ب هوور گلی بی شروقه کرنی، دا کو هه م خوه نده قان ژ مه به سته خانای باش تی بگین، هه م ژی ئیدی کیم شاشی بکه فنی و کیم بی ده ست تیوه ردانی. نه ز هیقیدارم کو روژه کی نهف شروقه یا مه م وزینی به وه ک خوه نده به ک زانستگه هی.

(۲)

من چ کریهه؟

من پرتووکا مه م و زینی ل بهر " ۱۰ " ده ه ده ستتفیس و چاپان فه ژه نی. ل فی کاری دا من هیچ به ک ژ وان چاپ و ده ستتفیسان ژکاری خوه را نه کرن نموونه، به لکوو فی جاری رهوشا کاری من ب شیوه به ک زانستی بوو. من پیشدا مالکه ک ژ هه لبه سته دنفیس و ل دوو را دهقا وی مالکی د رژانده قالبی عهرووزی، کو پیکیشک و پیقانه یا هه لبه سته کلاسیکه. نه گهر هه لبه سته بکه تا پیقانه یا عهرووزی و ل بارا واته بی دا ژی چ کیماسی یین وی تونه با، هه لبه سته دهاته په ژراندنی، لی نه گهر کیشا هه لبه سته ئالوز با، یان واته یا وی تیگینه نه با، من نهو هه لبه سته دگهل گشتی ژیده ری ل بهر ده ستتین خوه، ددا به ره هف و سه رراست ترین وان هه لده بزارت و نه وه که ه فی یین ژیده ران ژی ل ژیر سه رریزا " هه قبه ر کرن " ئ دا نفیسین، دا کو خوه نده قان پین ئاگادار بن، کو ل ژیده ری دی دا چ هاتنه. ل دوو پیقاندنا کیشا هه لبه سته و دانه به ره هفا وان را من په یقین گران به ک ب یه ک ل ژیر سه رریزا " په یقناسی " یین دا واته کرن. ل دوو واته کرنا په یقان را من دهقا هه لبه سته ل بارا جوانکاری یین توره بی دا روئکر نه فه و ل په ی وی را من هه لبه سته ب گشتی ل ژیر سه رریزا " شروقه " ب زمانه کی ساده شروقه کرن. ل هنده ک جیان دا ژی کو پیدفی بوون، من راقه کرن و بیر و بوچووئین خوه ل سه ر راگه هاندن. نه ز نیزیکی سی سالان ب فی کاری فا خه ریک بووم و ئاکاما کاری من نهف پرتووکا ل ده ستتین وه دا یه. هیقیدارم کو من نهر کا خوه باش ب جی ئینابه.

نهمه دئی خانی؟

تا نهما گهلهک که سان ل بارا خانی و ژیان و بهرهمین وی دا گوتارین جور به جور نقیسینه. ل بهر وی هندئ ئەز ناخوایم گهلهکی ل سهر فی مزاری راوهستم. لی ب کورتی به ژئ ئەز دکارم وهها خانی بدم ناساندنئ: ناقئ خانی نهمهده، ئەو کورئ ئلیاس بهگئ کورئ رۆستهه بهگ ژ هۆزا خانیمان بوویه. هۆزا خانیمان هۆزه که، کول نافچهیین باشووررۆژهه لاتا بازاری وانئ دا جی وار بوونه.

نهمه دئی خانی ل کوتایا مەم و زینئ دا دیرۆکا ژ دایکبوونا خوه وهها دنقیسه:

لهورا کو دهما ژ غهیین فهک بوو،

تاریخ ههزار و شپست و یهک بوو

واته ل سالاههزار و شپست و یهکی مشهختی یا ههیقی دا خانی چاقئ خوه ل فی جیهانی فه کریهه. لی موخابن خانی رۆژ و مههین وی سالی نه دایه دیار کرنئ. ئەگەر ئەم بیژن: خانی ل یه کمین رۆژا یه کمین مهها سالاههزار و شپست و یهکی دا هاتبه جیهانی،

ب رۆژههژمیرا زایینی دهما ژ دایکبوونا وی دبه دیرۆکا ۲۵ / ۱۲ / ۱۶۵۰

کو رۆژا ئیرۆ ب دیرۆکا زایینی ۷ / ۱۰ / ۲۰۰۶ دکه ۳۵۵ سال، ۹ مهه و ۱۲ رۆژان و ب دیرۆکا مشهختی یا ههیقی کو ئیرۆ ۱۴ / ۰۹ / ۱۴۲۷ دکه ۳۶۶ سال و ههشت مهه و سیزده رۆژان.

ل سهر رۆژههه مرگا خانی ژئ جارا یه کهم عه لانه دین سه جادی راگه هاندیهه، کول سهر پشتا پرتووکه کی ئەف هه فۆکا عهربی دیتییه: **طار خانی الی ربه**. واته: خانی بهر ب خودای خوه فری. ئەف هه فۆکا عهربی ب هه ژمارا ئەبجه دئی رۆژهه مرگا خانی نیشان دده. گۆره کی وی هه ژمارئ ئەو دیرۆک دبه سالا: (۱۱۲۱) ج مشهختی یا ههیقی. ئەگەر ئەم دیسان رۆژهه مرگا خانی یه کمین رۆژا یه کمین مهها وی سالی بیه ژرینن، ئەو دیرۆک دبه به رانبه ری ۱۳ / ۳ / ۱۷۰۹ زایینی. گهلهک که سان ئەف دیرۆکا په ژراندنه. ئەگەر ئەف دیرۆکا راست به، خانی ب سالهه ژمیرا زایینی ۵۸ سالان و ب سالهه ژمیرا مشهختی یا ههیقی ۶۰ سالان ژیا یه. لهورا کو ههر سالهک مشهختی یا ههیقی یانزده رۆژان ژ یا زایینی یا تاقئ کیمتره.

ههروسان خانی بخوه ل کوتایا مەم و زینئ دا دنقیسه، دهما کو ئەوی مەم و زین کوتا کریهه، چل و چوار سالی بوویه. لی دیار نینه کال چ ماوهیین دا مەم و زین نقیسییه؟

(۴)

خانى چاوا مەم و زىن نقيسييه؟

پيش وي هندى دا كو ئەز بير و بۆچوونا خوه ل قىق بارى دا راگه هينم، يا باش ئەوه كو ئەم يىكقه قان چەند بەندىن مەم و زىننى ژ زار خانى بخوه قە بخوونن.

(۱)

نەققاشىن سەحيفەينى حكايت
نەققادى سەبىكەينى روايت
گۆ پادشەهەكى زەمانىن سابق
رابوو د حوكومەتا خو فائق

(۲)

دانايىن موعەممەرى كوهەنسال
ئەفرەنگە هە گۆ ژ بۆ مە ئەحوال
گۆ عادەتنى پيشىينى زەمانان
ئەف بوول هەمى جەم و مەكانان

(۳)

سەبيادى شكارى حوسنى ئەخبار
كر بۆ مە كو سەرگوزەشت ئۇزار
گۆ رۆژەكە خۆش ب فەسل و ئەيام
دەورا فەلەكا فەنا سەرەنجام
فەراشنى فەزا ب سونعنى قودرەت
غەبرا كرىوو مسالىن جەننەت

(۴)

ئەجزايى كىتابىن عىشقبازى
سەحىفەن مۇجەللەدەن مەجازى
شىرازە و جۈزۈبەندە و تەركىب
ئەفرەنگە كرن ب نەزم و تەرتىب
گۆ زىن و مەمىن د نازپەرۋەرد
گافا ۋەھە دەرفەبوو ل وان دەرد

(۵)

تەدبىر كۈنەندە پىرىن عاقل
ئەف رەنگە ژ بۆ مە بوويە ناقل
گۆ مىر ب موشاورا ۋى رايى
ۋەقتىن ۋەكو چوو ھەرەمسەرايى

(۶)

ئاگاھىن ژ ھالىن دەۋرىن ئەيىام
ئەفرەنگەھە گۆتە من سەرەنجام

ۋەكى كو ئەم دىيىن، ئەھمەدەن خانى قاىە چەندىن جاران فەدبىژە؛ كو ۋىنە كىشىن
چىرۋكان و زىردارىژىن سەربەھۇرى و دىرۋكان، زانايىن تەمەندار و پىر، دىرۋكانىن خودان
بىر، پىرىن زانا و خودان تەقىبىر، نىچىرقانىن باشتىن نوچەيان، رووپەلبەندىن پىر توۋكىن
ئەقىندارى يىن، ۋانە چىرۋكىن چىرۋكىن دلدارى يىن، تەمەندارىن خودان ئەزموون و
تىگەھىشتى، ئاگاھىن ژ گەپرا رۆژ و دەمان، ۋەھا ژ من را فەگىپان و ۋەھا ژ مرا گۆتن و ۋەھا
ئەز ئاگادار كرم.

ئەف سەربەلگانا ھەموو ئەۋى ھندىن دگەھىن، كو خانى ۋەكى لىئە كۆلەكى پىش دا ل
سەر سەربەھۇرى يا مەم و زىنىن لىكۆلىن كرىيە و ل بەرھەقى يىن زانا و مېژوووزان و
تەمەندارىن ئاگاھ و تىگەھىشتى دا روونشتىيە و ئەو سەربەھۇرى ب ھوورگلى ژ وان گوھدارى
كرىيە و ژ دەقى وان ئەو سەرھاتى نىسىيە و ل دوو را ئاكاما لىكۆلىن خۇە رژاندىيە
قالىن ھەلبەستى دا.

ئەم نكارن بېژن كا گەلۇ خانى مەم و زىن ل بەر چىرۇكا مەمى ئالان نقيسىيە ئان نا .
 لەوررا كو چو سەرپەلگە ل وى بارى دا ل دەستى مە دا تونەيە . لى ئەگەر سەرەكانى و
 ژىدەرا مەم و زىن، مەمى ئالان با، بىگۆتن، خانى يى ئەو يەكا راگەھاندا . لى ئەم دىبن كو
 خانى قەت ل سەر وى ھندى نەنقىسىيە . ئەف سەرھاتى يا مەم وزىنى و سەرھاتى يا
 مەمى ئالان زى ل گەلەك مەيدانان دا ژ ھەقدو دوورن . پشكەك ھەرە بالكىش ژ چىرۇكا
 مەمى ئالان سەرەتاي وى و رەوشا بنەمالا مەمى ئالان و باژارى مەغرىزەمىنى و پادشاھى يا
 باقى مەمى ئالانە . ئەگەر خانى ئەف پشكا لى زىدەبىكرا بىگۆتن چىرۇكا وى يى بالكىشتر بيا .
 لى ئەم نزان، كا گەلۇ خانى ئەو چىرۇك ب وى شىوہيا كو ئىرۇ ھەيە و چىرۇكىيژ و دەنگىيژىن
 مە فەدگىپن، گوھ لى بوويە، يان نا . ئەگەر گوھ لى بوويە، چما ئەو پشكا بالكىش ژى
 ئاقتىيە؟ گۆرەكى فەگىرانا چىرۇكىيژان مەمى كورى ئالان پاشا بوويە . چاوا كول قى بەندا
 چىرۇكا مەمى ئالان دا ھاتىيە :

مەمى كورى ئالان پاشا
بلا گول بشەوتە تەف خاشخاشا
 مە م ل بەر ئەقىنا زىن كەتە ھالى نەخاشا،
 ل بـۆزى رەوان سـوار بـوو ،
 سەرى خوە ھلدا كەتە بەست و كاشا . . .

ب دىتتا من خانى سەرھاتى يا مەمى ئالان ب قى شىوہيا كو ئىرۇ ھەيە گوھ لى نەبوويە .
 لى بىگۆتن چاوا كو خانى بخوہ ژى دىيژە : مەم و زىن ل دەقى دەنگىيژ و چىرۇكىيژ و
 مېژووزانان بەھىستىيە و نقيسىيە . خانى ئەو چىرۇكا گەلېرى ب شىوہيا سەردەما خوە نووژەن
 كرىيە . ل سەردەما وى دا پىشكەتى تىرىن و باشترىن رەوشتا نقيسىينا سەربھۇرى يىن
 ئەقىندارى يى ئەو بوو . ھىنگا ھەموو نقيسكاران ب وى رەوشتى ئەو جورە سەربھۇرى يانا
 دنقىسىن . خانى ژى وەكى ھەموو كەسى ل سەر رەوشتا گشتى، مەم و زىن نقيسىيە و
 كرىيە قالبى ھەلبەستى دا و كراسى عرفانى لى كرىيە و مەم و زىن ب شىوہيا عرفانى
 گىھاندىيە بلا ھەرە بلندە مرۇقانىيى و فەنافى ئەلاھى يىن .

(۵)

خانى چما مەم و زىن نقيسىيە؟

خانى بخوہ ل سەرەتاي مەم وزىنى دا ئەقى ھندى ژ مە را ب ئەشكەرەتى رادگەھىنە و
 دىيژە : گشتى نەتەوھىيىن ل سەر روويى زەمىن خودانى پرتوكانن، تەنى كوردن كو ژ قى

بهههه یی بی پار ویشکن . نهزی ژی پرتووکا خوه ب کوردی بنفیسیم، داکو خه لک نه بیژن، کو کورد هه ل بنی را بی توره و بی فهرهنگ و بی پرتووکن . دا کو خه لک نه بیژن کو گه لی کورد تشته کی ژ نه فین و نه فینداری یی نزانن . دا خه لک نه بیژن کو زمانئ کوردی لاوازه . نه ری دوروسته کو زمانئ مه یی نه هاتیبه نفیسینی و دهستنه وردایی مایه . نه ری زمانئ مه ل همبهه زمانئ خه لکی سهردهست دا وه کی پاخری ل همبهه زیژ و زیف دا یه . لی نه و پاخری مه پاخره کی خوهوو و پاقتسه . نه و نه وه کی زیژ خه لکی یی له که دار و زیفین وان یی خه وشداره . پاخری مه یه و مایئ خه لکی تی دا نینه . خوروو، پاقتش، بیگهرد و خومالی یه . بلا ژ لایین سهردهست و دهوله تان فا نه هاتبه په ژراندنی ژی ، لی گه لی مه نه وی زمانئ ب کار دبه . نه و مالی گه له :

کورمانجیه سرفه بیگومانه
 زیژ نینه بیین سپیدمانه
 سفری مه یی سووره ناشکاره
 زیف نینه بیین کو کهم عه یاره
 نه قدی مه مه بیژه کهم به هایه
 بی سکه یی شاه ء شه ره وایه

(٦)

بیر و هزرین خانی یین فهلسه فی، نایینی، رامیاری و جفاکی :

خانی ل سهردهما خوه دا وه ک ریقه به ره کی دلسوژ ل خه ما گه ل و نیشتمانی خوه دا بوویه . نه و دخوازه گه لی خوه هشیار بکه . نه و وه کی ماموستایه کی دلشه وتی دخوازه ب ریکا نفیسینا پرتووکن خوه گه لی خوه فی ره یی زانستین سهردهما خوه بکه . نه گهر مروف هوور و کوور به را خوه بده به ره مین خانی، دی ژ مروفی را روژن به، کو مه به ستا خانی ژ نافراندنا وان به ره مانه، ته نی فه هوونانا هه لبه سته ک ساده یه نه فینداری یی یان چیرۆکه ک ساده یه عرفانی نینه . نه و ب نفیسینا پرتووکان بیر و هزرین خوه یین رامیاری، فهلسه فی، نایینی، جفاکی و توره یی رادگه هینه . بو نموونه پرتووکا وی یا عه قیدا ئیمانئ، نه ته نی ژ بو وی هندئ هاتیبه نفیسینی، کو خانی کوردان فی ره یی زانستا شه ریعه تی و کار و بارین نایینی بکه . مه به ستا وی ژ نفیسینا وی پرتووکن نه و بوویه، کو ب هیژین سهردهست بده زانینئ، کو هه ر گه ل و نه ته وه یه ک دکاره ب زمانئ خوئی ژی ژ خودئ را تاعه ت و عباده تان بکه . نیبه تا روژی یی نابه کو هه ر ته نی ب زمانئ عه ره بی به . نه و دکاره ب کوردی یا خوه روو به ژی . مروف دکاره ب زمانئ خوه ژی روکنئ ئیمان و ئیسلامئ هیم به . خانی نه ف پرتووکا

ل دژی وی بیر وهزرا تهسک و چهوت نفیسییه، یا کو هندهک که سین تهنگه بین و خوچه بین و نه ناگاه ژ کار و بارین دین و دونیایی راگه هاندبوون و گو تبوون کو ته نی زمانئ عهره بی زمانئ ئاسمانی و خودایی یه. ژ بلی وی زمانی ب دیتر زمانان کاروبارین ئایینی هیژا و رهوا نینه. لی خانئ ب نفیسینا وی پرتووکی، نیشان دا کو نه ته نی عهره بی، به لکوو زمانئ دئ ژئ زمانئ سروشتی نه و ههر کهس سهره بته کو ژ زمانئ خوّه یئ خوئی ژئ ل هه موو کاروبارین ژبانی دا به هره مه ند بیه.

کافا مروّف به را خوه دده فهره نگا نهوبه هار، کو یه کمین فهره نگا کوردی یه، مروّف دبینه، کو مه به ستا خانئ ژ نفیسینا وی فهره نگئ ژئ مه به سته ک رامیاری و کو مه لایه تی یه. فهره نگا نهوبه هار نیشان دده کو مروّف ئازاد و سهره بته ب زمانئ خوئی ژئ زانستا په یقان و زانستا فه هوونا هه لبه ستان فیر به. ل فهره نگا نهوبه هار دا خانئ دگهل وی هندئ کو خوه نده کارین خوه فیره یی په یقین جور به جوره کوردی و عهری دکه، ل سهره تیا ههره بته ک وی دا ژئ خوه نده کاران دگهل زانستا عهرووی ناسیار دکه و نافین به حرئ جور به جوره عهرووی و کیشا وان ژ خوه نده کاران را شرؤفه دکه و ئه وی به ندئ ب وی به حرا کول سهره تیا هه لبه ستی دا نافئ وی تینه کوتا دکه.

ل نفیسینا مه م و زینی دا ژئ خانئ دگهل وی هندئ کو خوه نده کارین خوه ب بابه تین جور به جوره زانستا به دیع و به لاغه و به یان و مه عانی یئ ناسیار دکه، وانا ژ لایئ رامیاری و جفاکی دا ژئ هشیار دکه و بانگی وان دکه، کو ژ خهوا کیرووشکی رابن و بنده ستی یا خه لکی نه په ژرین و وه لاتئ خوه ب هیقی یا نه یارین له ئیم و چافچنؤک فا نه هیلن. خانئ ل وی سهرده می دا کو گهلین جیهانی ب گشتی و گهلین رؤژه لاتا نافین ب تایه تی نکارین خوه ژ هنده ک هه لبؤقه بین ته نگه ئایینی یئین چهوت و هنده ک ری و شوونین شاش، کو هنده ک که سان ب نافئ دین و ئایینی به لایی ناف جفاکی کربوون، رزگار کرانا، دگهل وی هندئ کو بخوه شیخه کی مه زن بوویه، وان زنجیرین کو ب نافئ دین و ئایینی ژ لایئ هنده ک که سان فا ل ده ست و پی یئین گهل فا هاتبوون گریدانی، دقه تینه و بانگا وه که هقی و ئازادی یا گهلان و هه بوونا جور به جور یی نه ته وان رادگه هینه. ئه و ل جیهانی دا یه کمین که سه کو داباشا هه بوون و جوداتی یا نه ته وان و به رانبه ری یا وان ل مافی ژبانی دا دکه. خانئ ل وی سهرده می دا وه ها نه خشه یا کوردستانی دکشینه و گازی دکه، کو: ژ عهره بستانی تا گورجستانی کوردستانه و ئه ف گه لا ژ لایئ دو زله یزین زؤردار فا که تیه هه لبؤقا بنده ستی یئ و ئه و هه ردو زله یزانه وه کی دو ده ریایان گهلئ مه کر نه ناف هه فدو دا و فی گهلئ پی په س دکن و ل خوونا وان دا دگه فزینن. ئه وان زمانئ مه به ربه ند کر نه. ئه وانا سوود و به هره یا نارهوا ژ گهلئ مه دین و گهلئ مه ل سهره د و سینؤران دا ژ خوه را کر نه چه کدار و دیزدار و زیره فانی سینؤران و ل دژی هه فدو دا ب کار دینن.

خانئ هیلؤ ل نفیسینا غه زهلین ئه فیندارین دا ژئ دؤزا نه ته وی و گیر و گرفتین رامیاری

و جفاکی بین گهلی خوه ژ بیر ناکه و نهو ل غهزه لهک خوه دا مه جاز و حه قیقه تی تیکه ل دکه
و وهها به رسقا نه یار ودلنه خوازان دده :

دا زه ن نه بهرن کو ئەم خه مۆشین
ئەم به سته ده هان و دل خورۆشین
گه نجا مه د دل گوهر تژینه
هه رچه نده عه یان خه زه ف فرۆشین
شاهین کو د خه ف ب لبسی دیبا
زاهر ژ خوه ئەم په لاس پۆشین
مجمه رسغه ته مه جسم و، جان عوود
دل ئاته شه دائما ب جوۆشین
مه یخانه به هه شته حووره ساقی
که وسه ر مه یه، لهو مه باده نوۆشین
بی هه وو ده یه لاف، لهو کو خانی
دونیا کړ و عاقبه ت فرۆشین

ئەم دیسان بزقن سهر شیوه یا نفیسینا مه م و زینئ .
ل گوونا خانی دا ده با نفیسینا پرتووکان ئەو بوو، کو هه ر که سی پرتووکا خوه ل په سن و
سپاسداری یا خودئ دا ده ست پئ دکر، ل دوو را په سنی پیغه مبه ر و چاریاران دکر . پشتی
وان دگه هیشه په سنا پادشاهی وه لاتئ خوه . خانی ژی وه کی هه ر هۆزانه کی پیش دا
پرتووکا خوه ب په سن و سپاسی خودئ ده ست پئ دکه، ل دوو را ل په سنی پیغه مبه ری
ئیسلامی و چاریارین وی دا دنقیسه و ل سهر فه لسه فا هه بوون و ئافراندنی دیبژه . ده ما کو
دگبژه په سنی پادشاهی خوه، ده سنی وی قالا دمینه و گازنده یان ژ میرئ کو ب ناف میرزایه
دکه، کو ده نگئ وی ب گوچکی تیگه هیشه نئ نه بهیستییه . لهوما ده نگئ نه رازیبوونا خانی
بلند دبه و گازنده یان دکه و دیبژه : بو ما ئەم ژ کئ کیمترین؟ بو پادشاهه کی مه یی په یقزان
و دوپناس و هۆزانه فین و گه لحه بین تونه یه؟ چما ئەم وهها بی ده سته ه لات و بنده ست
مانه؟ چما که س مه لایئ جزیری و فهقی یئ ته یران و عه لی یئ حه ریری و سان کو پیدقی
یه نانس؟ و بخوه به رسقا خوه دده و دیبژه : هه گه را ویئ ئەوه کو ئەم بی تفاقن . ئەم هه ف
ناگرن و دائما ل دژی هه فدونه . نه فئ بی تفاقی و چه ند تیره تی و نه هه فگرتنی وه لی کر یبه کو
ئەم ل ژیر چه نگئ شاهی سه فه وی و سولتانئ ئۆسمانی دا دیل بمینن . خانی ل دوو وان
گازنده یان را ل بارا چیرۆکا مه م و زینئ دا وهها دیبژه :

ئەز به را خوه دده می کو سه رهاتی یا مه م و زینئ به رب نه مانی دچه و مه م و زین لاواز
و زارنجی بوونه . ئەز دخوازم وه کی به ژیشکه کی کراری و زانا وان هه ردو ئەفینداران ده رمان

بکم. ههلبهت ئەز قه گپرا نا سه رهاتی یا وان ژ خوه را دکم به رهانه، داکو ئەز ب هه گه را وان،
دهردی دلی خوه یی کول داریژم .

شهرها غه مین دل بکم فه سانه
زینن و مه مین بکم به هانه
نه غه مین وه ژ په رده یین ده رینم
زینن و مه مین ژ نوو قه ژینم
مه علوول بووین هه بیب و عاشق
ئیرۆهه وه کی ته بیبین حازق
دهرمان بکم ئەز ئەوان دهوا کم
وان بی مه ده دان ژ نوو قه را کم

ئەفه به کو خانی ب به رهانه یا قه گپرا نا مه م و زینن بیس و هزرین خوه یین رامباری و
جفاکی و نایینی و عرفانی رادگه هینه و گازی کوردان دکه و دبیژه ته به عیبه تا خه لقی شه رم و
رووره شی به . ئیدی به سه، نه بن به ندکی دوو هه بانا بیهانی یان . وهرن ژ خوه و ژ گه لی خوه
و نیشتمانی خوه را بخه بتن .

ئەم هه موو دزانن کو ل ناف تو ره یا کلاسیکا کوردی دا مه م و زینا ئەحمه دی خانی ل
جایگه هه ک تابه تی دا به . تشتا کو قی تابه تمه ندی یی دده مه م و زینن ل یه کمین پله یی
دا بیر و هزرا خانی و ل پله یا دوه م دا چاوانی یا داریژت نا هونه ری یا مه م و زینن به .
ل وی سه رده مین دا کو هه نافی نه ته وه و نه ته وه خوازی یی ل هه یج جیهی جیهانی دا
تونه بوو و سه رانه ری جیهانی ل ژیر چه نکالی نایین و نایینداران دا دنالی و که لیس و دیر و
مزگه فت ل هه رده ری جیهانی بوون پایگه هین فه رمانداری یی و بریارگه هین ژایا گشتی،
خانی مژارا نه ته وه تی و نه ته وه خوازی یی هه لدخه و ل نه بوونا به رانه ری یی ل ناف گه لانی
کورد، تورک، عه رهب و عه جه م دا دناله و ده نگن نه راز بوونا خوه ل دژی وی ره وشا کامباخ،
کو تا رۆژا ئیرۆ ژی هه ر به رده وامه، ل سه ر هه موو ده نگان دخه و دبیژه :

ئەز مامه د حکمه تا خوه دی دا
کورمانج د دهوله تا دنی دا
نایا ب چ وه جهن مانه مه حرووم
بلجومه ل ژ بوچ بوونه مه حکووم

خانی ژێردەستی یا کوردان ناپه‌ژینه. ئەو ب زمانێ هه‌لبه‌ستی ئەقی پرسیاری هه‌لدخه و دبیژه:

ل ناڤا قان هه‌موو گه‌لان و نه‌ته‌وه‌یان دا کورد چما ده‌بی بی پار و پشک و بنده‌ست و نه‌دار و ژار بن. چ فه‌رقا کوردان و تورکان و فارسان و عه‌ره‌بان هه‌یه؟ ئە‌گه‌ر شه‌رتی به‌راهه‌ری یی مرۆقانی به، کورد ژێ مرۆقن. ئە‌گه‌ر شه‌رتی به‌راهه‌ری یی ل ناڤچێ دا موسولمانتی به، کورد ژێ موسولمانن. چ تشته‌کی کوردان ژ یین قان گه‌لین کو وه‌لاتی مه‌ داگیرکرنه و ئەم کرنه بنده‌ستین خوه‌ کیم نینه. کوردان ب شوورین هه‌مه‌تا خوه‌ ژ ئیسلامی را ژ موسولمانان را جیهان زه‌فت کرنه، لی بخوه‌ ژ هه‌موو مافین ژيانا مرۆقانی یی بی پار و پشک مانه.

خانی ل دوو نه‌په‌ژاندنا بنده‌ستی یی را نه‌قشه‌یا کوردستانی دکشینه و نه‌راز‌یبوونا خوه‌ ل شه‌رێ چاردیوانی نیشان ده‌ه. شه‌رێ کول سه‌ر ناخا کوردان و ب ده‌ستی کوردان لی ژ بو‌نه‌یارین گه‌لی کورد هاته‌کرنی و بوو هه‌گه‌را پارچه‌بوونا کوردستانی. هینگا ل روژه‌ه‌لاتی کوردستانی میترخاسه‌کی بینانی ساروو‌بیره یی بانه‌یی، ب هه‌زاران کوردین دی یین میترخاس قاب قازانجا سه‌فه‌ویان دا که‌تسو مه‌یدانا شه‌ری و ب چۆماقان توپین ئوسمانیان دکاندن و ژ کار دخستن، ل ئالی یی دی دا ژێ مه‌لا ئدریسی بتلیسی ب ناڤی مه‌زه‌ب فه‌توایا شه‌رێ دژی قزلباشان ده‌ردخست و ب هه‌زاران خو‌رتین کوردان کو تیرا رزگار کرنا کوردستانی ژ بن نیری داگیرکهران دکر، ری دکره مه‌یدانا شه‌ری. خانی ل به‌ر قی ده‌ردی دناله و دبیژه:

بفکر ژ عه‌ره‌ب هه‌تا فه‌ گورجان
کورمانچ چ بوونه شو بهی بورجان
ئەف رۆم و عه‌جه‌م ب وان هه‌سارن
کورمانچ هه‌می ل چارکه‌نارن
هه‌ردو ته‌ره‌فان قه‌بیلێ کورمانچ
بو‌تیرێ قه‌زا کرینه نارمانچ
گۆیا کول سه‌رحه‌دان کلیدن
هه‌رتایفه سه‌ده‌کی سه‌دیدن
ئەف قولزومی رووم و به‌حرێ تاجیک
گافا کو بکن خو‌رووج و ته‌حریک
کورمانچ ب خوون دبن موله‌ته‌خ
وان ژیک فه‌ دکن مسالین به‌رزه‌خ

بی مهعرفه تن، ب ئەسل و بونیاد

ئەنواعی ملەل خودان کتیبین

کورمانج تەنئ د بئ حسین

لئ خانئ دزانئ کو نفیسینا ب زمانئ کوردی و بره و دانا زمان و تۆره یا کوردی
حه و جه داری پشتیوانه یه ک رامیاری واته هه بوونا حوکوممه ته ک کوردی یه . ئەو دبیژه ئە گەر
حوکوممه ته ک مه هه با، پادشاهه کی مه بی زانا و دلسۆز و تۆره ناس و هه لبه سته ئه قین هه با،
منئ پله یا تۆره و زمانئ کوردی وسان بلند بکرا، کو ئالایا تۆره یا مه بچوو یا بهر په ری
ئاسمانان . ئەو ژ بهر وی دهردی دناله و دبیژه :

گەر دئ هه بوویا مه ژئ خودانه ک

عالئ که ره مه ک له تیفه دانه ک

علم و هونه ر و که مال و ئیزعان

شیعر و غه زه ل و کتاب و دیوان

ئەف جنس ببا ل بال وء مه عموول

ئەف نه قد ببا ل نک وء مه قبوول

من دئ عه له ما که لامئ مه وزوون

عالئ بکرا ل بانئ گه ردوون

لئ :

چ بکم کو قه وی که ساده بازار

نینن ژ قوماشء را خه ریدار

گەر علمء ته مام بده ی ب پۆله ک

بفرۆشی تو حکمه تی ب سۆله ک

که س ناکه ته مه یته ری خوه جامی

راناگرتن که سه ک نزامی

خانئ ل فه هاندنا مه م و زینئ دا تشته کی زۆر گرنگه دی ژئ راچاف کرییه . ئەو ژئ
نیشانانا گه لئ کورده وه ک گه له کی سه ربخوه، کو ب هه بوونا زمان و فه ره نگ و تۆره یه ک
جودا و تایبه تی، نه وه ک گه لئ دی یئ جیهانی یه . هه موو جفاکناس ل سه ر وئ بییر و
هزرینه کو چهند تشتین سه ره کی دبن هه گه را ناساندنا نه ته ویه کئ و جودا بوون و
نه وه که هقی یا وی دگه ل دیتر نه ته وه یان . جودا بوون و بنه جیکرنا هه بوونا هه ر نه ته وه یه کئ
ب وان تشنانا فا گری دایی یه . ئەو تشنانه ژئ بریتینه ژ :

۱- نژاد یان ره گه ز . ۲- زمان . ۳- وه لات یان خاکه که تایبه ت و جودا ژ خاکین وه لاتین

دی . ۴- مه زهه ب و فه ره نگ واته کوولتوو ره ک تایبه تی . ۵- حوکوممه ته ک سه ربخوه .

خانی ژى ژ بو وى هندى کو گه لى کورد وه کی گه له کی جودا و نه ته وه یه کی سه ربخوه چاوا کو هه بوویه و هه یه نیشان بده، دبیژه نه م گه له کن ب نافی گه لى کورد، کول کوردستانی دا دژین و زمانى مه یی وه کی دور و گه وهه ران ب نافی زمانى کوردی هه یه . ل دوو را چاوا کو من پیش دا ژى گوت، نه وه نه قشا وه لاتی کوردستانی دکشینه و ناخا کوردستانی وه که وه لاتی کی سه ربخوه ده ست نیشان دکه .

خانی دگه ل وى هندى کو شیخه کی موسولمانه ژى، لى چ گافان ل سه ر جه شنین مه زه بی یین وه که جه شنا قوریانى و جه شنا روژیتی یی ناخقه، به لکو نه و ب هوورگی ل سه ر جه شنا نه ورژى کو جه شنا کوردی یا نه ته وى یه، دنقیسه و نه وى جه شنى وه ک جه شنه ک پیروژ و موباره ک و موقه ده س ب ناف دکه و سه رى خوه ژ مه زناى و گرنگى یا وى جه شنى را خوار دکه و به ژنا خوه ل به ر دته وینه . نه فال وى ده مى دایه کو پیشکه ک زور ژ مه لایین موته عه سوب و ده مارگر نه ورژى وه ک جه شنا ناگر به ر هستان رادگه هینن و مه ژى یی موسولمانان ل دژى وى جه شنى دادگرن . لى خانی کو بخوه مه لا و شیخه کی مه زن و موسولمانه کی دینداره، ل بارا نه ورژى دا وه ها دبیژه :

**رؤژا کو دبوویه عه یدى نه وروروز
ته عزیزم ژ بو ده ما دل نه فروروز
دهورا فه له کئ ژ به ختی فه پرووز
ديسان کو نوما ژ نووفه نه وروروز
مه بنى ل وى عاده تى موباره ک
شه هری و سوپاهیان ب جاره ک
باژار و که لات و خانى به ردان
ته شبیه ب نه ده یان و جهردان**

خانی ل دوو پیروژ کرن و پیروژ راگه هاندنا نه وروروز، هه ر چوار قه ره مائین سه ره کی یی چیروکا خول وى جه شنى دا دگه هینه هه قدو . هه روسان زه ما وه ندا ستى یی و تاجدینء وسان کوردانه دخه ملینه و وسان خورت و قیزان تیکه لى هه قدو دکه و جه رگه به زه ک وسان دئافرینه، کو گه له کی دوور ژ هنده ک قاعده و قرارین به رته نگ و حشکه . ب گوته ک دی خانی ل شروقه یا جه شنا نه وروروز و زه ما وه ندا ستى یی و تاجدینء دا فه ره نه گه ک تایبه تى گه لى کورد، کو جودا ژ فه ره نه گئین گه لى دی یه نافیچى یه، نیشان دده .

ده ما کو مه مؤ و زینى دمرن، خانی ل سه ر خوه ندنا فاتحه یی و دیتر رى و رسمین ئایینى نانقیسه، لى نه و ل سه ر شینگیری و واویلۆک و به ندین شینی یان دنقیسه .

د گهل وئ هندی کو ئه و نیشان دده، گهلئ کورد گهله کی جودا ژ گهلئ هه فهیسی یه،
فئجا داخوازا حوکوومه ته کئ ژ بؤ وی گهلئ دکه. حوکوومه تا کو خانی ل مه م و زینئ دا ئافا
دکه، حوکوومه ته ک سهر بخوه یه، کو میر و وهزیر و دهبیر و لهشکه ر و سوپاهی و خولام و
خزمه تکار و بهرده سته ک و بهرده فکئ وئ هه موو کوردن و حوکوومه ته ک کوردستانی یه.
خانی میره کی کورد په روه ر و توره زان و دورناس کو ل خه ما توره یا گهلئ خوه دا به و
پشته وائی ژار و بهله نگازان و یاریده ری نقیسکار و شاعران، سهر فه رازه کی سوخن نه واز
داخواز دکه. نه میره کی بنده ست و دژی ژار و بهله نگازان.

گهردئ هه بوویا مته پادشاهه ک
لایق بدی یا خوه دی کولاهه ک
حاسل ببوویا ژ بؤ وی تاجه ک
زاهر فه، دبوو، مه ژی ره و اجه ک
خه مخواری دکر ل مه یه تیمان
دئینانه ده ری ژ ده ست له ئیمان
غالب نه دبوو ل سهر مه ئه ف رووم
نه دبوونه خه رابه یئ د ده ست بووم
مه حوکوومئ عه لیه و سه عالیک
مه غلووب و موئیعی تورک و تاجیک
ته به عیه تا وان ئه گه ر چ عاره
ئهو عاره، ل خه لکی نامداره
نامووسه ل حاکم و ئه میران
تاوان چیه شاعر و فه قیران؟

خانی ل مه م و زینئ دا پشته ئافا کرنا ده وله ته ک کوردی، میرئ کوردان ب هه بوونا
به کرۆکان ناگادار دکه و هوشیاری یئ دده وان، کو ناگاداری خوه بن، نه کو به کرۆکی بین
هه گه را هه لوه شاندا یئکاتی یا وان و مه م و زینان ژیک جودا و تاجدین و چه کو و عارفان ل
دژی وان هان بدن.

(۷)

موله‌مه‌عا خانى

گه‌له‌ک هه‌لبه‌ستفائين فارس و کورد و تورک ژوان ژى مه‌لايى جزيرى گه‌له‌ک
موله‌مه‌ع نفيسينه. موله‌مه‌ع شپوه‌يه‌ک هه‌لبه‌ستى يه، کو نيشمالکه‌ک وي ب عه‌ره‌بى و
نيشمالکه‌ک ژى ب زمانى سه‌ره‌کى يه هه‌لبه‌ستان بخوه يه. موله‌مه‌ع‌ک خانى ژى ل
ده‌ستى مه‌دا مایه. لى گا‌فا کو مرو‌ف ل موله‌مه‌عا خانى مي‌زه دکه و نه‌وي دگه‌ل موله‌مه‌ع‌ين
هه‌لبه‌ستفائين دى دده بهر هه‌ف و هلدسه‌نگينه، مرو‌ف زنده‌مايى ديينه. موله‌مه‌عا کو خانى
نفيسيه، نه‌وه‌کى موله‌مه‌ع‌ين هه‌لبه‌ستفائين دى يه. بيه‌نا سه‌ياسه‌ت و جفاکناسى يى ژ
موله‌مه‌عا خانى تى. خانى ل موله‌مه‌عا خوه‌دا ژى سياسى هزرى يه. خانى موله‌مه‌عا خوه
ب چوار زمانان، ب زمانى هه‌رچوار نه‌ته‌وه‌بين سه‌رده‌سته رو‌ژه‌ه‌لاتا نائين، واته ب زمانى:
عه‌ره‌بى، فارسى، تورکى و کوردى نفيسيه. گه‌لو مه‌به‌ستا خانى ژ فى هندى چ بوويه؟ خانى
يى کو ژ دهردى بنده‌ستى يا گه‌لى خوه‌دنا له و داخو‌زى ژ کوردان دکه کول ژيرده‌ستان دا
نه‌مين و دي‌ژه نه‌گه‌ر يىکاتى يه‌ک مه‌ه‌با، رو‌م و عه‌ره‌ب و عه‌جه‌مان دى ژ مه‌را خولامه‌تى
بکرانا، نه‌کو نه‌مى ل ژير ده‌ستين وان‌دا بمانا. فى‌جا چما ب زمانى وان نه‌ته‌وانه دنفيسه؟
خانى ب نفيسينا فى موله‌مه‌ع‌ى وه‌که‌ه‌فى يا فان گه‌لان رادگه‌هينه و دي‌ژه ل هزرا من‌دا
نه‌ف چوار نه‌ته‌وه‌بين سه‌ره‌کى يى رو‌ژه‌ه‌لاتا نائين دکارن پي‌کفه ب به‌رانبه‌رى بژين. تشتا
بالکيش ل موله‌مه‌عا خانى دا نه‌وه کو نه‌وه زمانى کوردى پشتى هه‌ر سى زمانى دى ده‌ينه و
لي‌ره دا ژى نه‌فسبچوو‌کى و سازگارى يا خوه نيشان دده. روحى براتى و پي‌کفه ژيانى ل فى
موله‌مه‌عا خانى دا دياره.

انت فکرى فى فؤادى انت روحى فى جسد
لشکر غم‌هاى تو ملک دلم ويرانه‌کرد
داده گلدم عشق‌الندن ايسترم سندن مدد
فان ته‌تاران کرنه تالان عه‌قل و دين و ملک و مال

(۸)

گه‌لو خانى فيلسوف/فيلوسوف، سوفى، يان عارف بوويه؟

نه‌م ب خوه‌ندنا مه‌م و زينى را ناگادار دبن کو خانى ل زانستا فه‌لسه‌فى دا مه‌له‌وانه‌کى
بى هه‌قال بوويه. لى گا‌فا کو خانى بىر و هزرىن خوه يين فه‌لسه‌فى و ئايينى رادگه‌هينه،
مرو‌ف پى دحه‌سه، کو نه‌ول ريبازا خوه‌دا، ل جيهان بينى يا خوه‌دا، فه‌يله‌سوف نينه، نه‌وه
سوفى ژى نينه، به‌لکوو نه‌وه عارفه. لي‌ره دا ژ بو کو مزار باش بيته فام کرنى، پي‌دقى يه، کو

پيکښکهک بچوکه و مروځ نکاره ب ښي پيکښکي بگيڙه ټاکامه کي. ټاميرا په يداکړنا راستي يا سروشتي ل بال عارفان تهنئ ټفين و ټفينداری په کو نافهندا وي ژی دله. ل بهر وي هندئ په کو عارف ژ دل را ټايينه و جاما جهم و روونشتنگهها خودايي ديڙن. ټوانا ل سهر وي بير و باوهرينه، کو مروځ دکاره ل ريکا ټفينداری يا راستين دا بگيڙه خودئ. عارف ټفينداری ته جهللايا نوورا خودينه و دخوازن ب وي ريکي دا بگيڙن خودئ و راستي يا هه بووني ل وي ريکي دا په يدا بکن. ټوان ديڙن مروځ دکارن پي فهنا يا خوه ل خودا دا به قايا ټبهدي واته مانوهيا هره هره يي دهست خوه ښه بينن و وهکي دلپوه کي ته ښي دهريايي بين و دگهل دهريايي بين يهک و بخوه ژی بين دهريا. ټهم ټه ښي هندئ ل سهر بهوري يا مهم و زينا خاني دا دينن. خاني قه هره ماني چيروکا خوه دگه هينه پله يا هره بلنده فهنا في ټه لاهي يي و وانا ب فهنا يا زميني، دگه هينه ټه به ديه تا ټاسماني.

ل ريپازا عارفان دا ټفين و ټفينبازي بښشه يه. مه عشووقا عارفان خودئ يه. ټفيندار گه ره که ل ريکا گه هيشتنا ب ټفينا خوه يا راستين دا دهست ژ ښي جيپاني و هه موو تشتين نه فساني و جسماني په ښي جيپاني بکښن و خوه ژ بو جيپانهک دي پيه روهرين، دا کو بگيڙن خودايي خوه. عارف ل سهر وي بير و هزرينه کو دلئ مروځان جيپي تريشکدانه فهيا روټاهي و نوورا خودئ يه. ل بهر وي هندئ يه، کو عارف هه موو ټفيندار بوونه و يان ژی لايي کيم هه لبه ستين ټفينداری يي و سهر بهوري يي ټفينداری يي ټفيسينه. خاني ژی وهک هه موو عارفان ل سهر وي بير و باوهري يه، کو مروځ تهنئ ل ريکا ټفينداری يي دا دکاره بگيڙه خودئ. دهما کو ټهو ژ زار کهس و کارين زيني، زيني شيرت دکه و هها ديڙه:

**دهستور بده بسک و زولف و خالان
ټاگاه بگيره ټه هل حالان
دا مورشدئ بي ل ته ريقي هانم
سهر گه شته نه بي وهکي به هانم**

ټهو ليره دا مورشد و پيرين ته ريقتي ژی هاي دار دکه و ديڙه، ټه گهر ټهو نه بين ټفيندار، دي وهکي پهزا هافي بووي ژی ټه ده که فن و ل گهرا ريکا په يداکړنا راستي يي دا دي ټاواره و سهر گهردان بين.

**ليي جهننه تي عاشقان جودايه
مיעادي لقايي کبريايه
عاليتره ټهو ژ باغي رزوان**

ناگونجنه وئ چو حوور و غلمان

هیفی دکن ئەم ئەوئ ژ مەعبوود

نینن مە ب غەیری وئ چو مەقسوود

خانی ژ خوه و قەهرمانین سەرەکی یی چیرۆکا خوه را بپهشتهک رووحانی دخوازه، ئەو
وهکی هندهک سوڤی یین کورته یین، کو ژ بۆنا حووری و غلمانان سەرئ خوه ژ خودئ را
خوار دکن نینه. ئەو بپهشتهکی دخوازه کو دەستین حووری و غلمانان ژ ناگیژی. ئەقەیه
جوداتی یا نیقەکا عارف و سوڤی یان.

هەرکەس ب قیاسی هەممەتا خو

دئ سەرف بکەت ئرا دەتا خو

لئی ئەکسەرئ عامیان نەزانن

نەفعا خو ژ بۆ خورا نزانن

نابالغ و ئەبلەه و سەفیتەن

یان زاھد و سوڤی و فەقیهەن

خانی جیھان بینی یا خوه یا عارفانە ل یەکمین قەسیدەیا دیوانا خوه دا ژى رادگەھینە و
ل وئ قەسیدئ دا ب ئەشکەرەتی دژی سوڤی و زاھدان دنقیسە و دبیژە.

شاهد بی تو ئەی زاھد، مەحبووب پەرەستم ئەز

بی شاهد و مەی نابم، شیخی مە ئەو ئاین دا

مەعزووورە ئەگەر سوڤی، بت مونکرئ مەحبووبان

ککۆر دئ چ تەسەوور کەت، سڤا کو د دووربین دا

ل قئ هەلبەستئ دا خانی سوڤیان دسۆبەینە مرۆڤین کورە کو رازا جیھانی نابینن و لەورا
دژایەتی یا ئەقینئ دکن.

خانی ل قەسیدەیهک خوه دا ژى کو ئشارەیی ئەقینا شیخی سەنعانئ دکە، وەها دژی
سوڤیان دنقیسە:

بنئ سوڤی قەوی دینە

وہکی خوفناشین مسکینە

ل نک وی روژ تو رەنگ نینە

چو نابینت ژ عومیانئ

ئەحمەدئى خانى عارفەكە كۆ ھەم بخوھ ئەقېندار بوويە و ھەم ژى چىرۆك و سەرھاتىيا
ئەقېنداران و ھەلبەستىن ئەقېندار يىن ئىسىيە، ل غەزەلەك خوھ دا ل سەر ئەقېنا
خوھ و ھا دىيژە:

**بى تەكەللوف دخورم سووندئ ب قورئانا شەرىف
خانى يا سوورەتى جانانە ب من سوورەيى نوور**

يان ل غەزەلەك خوھ يا دى دا و ھا دىيژە:

**قەلبى خانى سەدەفا گەوھەرى عارفانە وەلى
مەتنخوانەك كۆ نەبت، ساحبى مەنا چ بكتە؟**

يان ل مەم و زىنى دا ل بارا ئەقېندارى يا خوھ دا دىيژە:

ساقى م بگر كۆ ئەز ب دستم

مەخمورم و مەي نەخوارى مەستم

گافا كۆ قەخوار مەمى و زىنى

ناخفت ل من جىھىن برىنى

ئەم عاشق ئەگەر چ مەپەرەستن

ئەمما ژ مەيا ئەلەستى مەستن

ئەو مەي نە وەكى مەيا تەتالە

ئەو مەي ژ جەمالا زولجەلالە

ئەو حوببا حەبىبى پاكزاتە

قنوانى حەدىقەيى سفاتە

ساقى بدە من ژ بوئى خودئ را

جامەك ژ مەيا تە دوھ دگىرا

ل قان مالكانا دا خانى ب ئەشكەرەتى دىيژە، كۆ ئەقېندارە، لىن نە ئەقېندارى حوورى و
بەرى يانە، ئەو ئەقېندارى جەمال و جوانىيا خودئ يە. حەبىبا وى يا پاكزات خودئ بخوھ يە.
گۆرەكى بىر و ھزرا عارفان ساقى يا رۆژا ئەلەستى خودئ بخوھ يە. عارف دىيژن ل رۆژا
ئەلەستى دا خودئ بخوھ جامەك ژ مەيا ئەقېنى دا يە وان. ئەو يە كۆ خانى لىرە دا دىيژە:
ساقى قورتەك ژ وئ مەيا كۆ تە دوھى واتە ل رۆژا ئەلەستى دگىرا بدە من ژى:

ھەر جورە يەكەن ئەزى بكتە تام

يەك نەشئە بەسە ھەتا سەرەنجام

من كۆت كۆ عارف ھەموو يان ئەقېندارن و يان ژى ل سەر ئەقېن و ئەقېندارى يىن
ئىسىيە. خانى ژى ھەم ئەقېندارە و ھەم ژى ل سەر ئەقېندارى يىن ئىسىيە. ل ناپ

که ونه توره‌یا رۆژه لاتا نافین دا ده‌هان که‌سی پرتووک و هه‌لبه‌ست ل سهر ئه‌فین و ئه‌فینداری یین نئیسینه. سهرهاتی یین وه‌که: له‌یل و مه‌جنوون، خوسرۆ و شیرین، وامق و عه‌زرا، سه‌لامان و ئه‌بسال، وه‌یس و رامین، سامسون و ده‌لیله، شیحی سه‌نعانی و کچا ئه‌رمه‌ن، یوسف و زوله‌یخا، هوما و هوما‌یوون، خورشید و خاوه‌ر... لئ ل نا‌قا قان هه‌موو سهرهاتی یین ئه‌فیندارنه‌ دا مه‌م و زین خودانی سهرراتی یه‌ک تایبه‌تی یه. هۆزانی پشکا زۆره‌ قان چیرۆک و سهرهاتی یانا، ته‌نئ ل ده‌ستیپکا چیرۆکی دا‌باشا عرفانی دکن و چیرۆکین خوه‌ ب زمانی عرفانی ده‌ست پچ دکن. لئ گا‌فا کو دادکه‌فن کوورانی یا فه‌گیرانا چیرۆکی، ئیدی دا‌باشا عرفانی ده‌که‌فه ژیر په‌رده‌یا فه‌گیرانا چیرۆکی و هونورا وان ته‌نئ دبه‌ چیرۆکیژی و ئه‌فینداری یا ساده. لئ خانی ل سهرانسهری مه‌م و زینئ دا نه‌وی مژاری ب کار دبه‌ و گشتی ته‌ونا چیرۆکی ب هه‌ق و فریتین عرفانی دته‌ونه. ئه‌و ل ده‌ستیپکا چیرۆکی تا کوتایا وی دا عرفانی ل بیر ناکه‌ و ل کوتایی دا هه‌ردو قه‌هره‌مانین سهره‌کی یئ چیرۆکا خوه‌ گۆره‌کی بیر و هزرین عارفان ده‌گه‌هینه‌ پله‌یا بلنده‌ فه‌نا فی ئه‌لاهی یئ. گا‌فا کو زین ده‌چه‌ مه‌می ژ زندانی رزگار بکه‌، مه‌م ناماده‌ نابه‌ کو هه‌ره‌ بال میره‌. ئه‌و دینزه‌، ئه‌م چوونه‌ حوزوورا خودی و ئه‌و میری میرانه‌ و ئه‌م ژ یلی وی چ میرین دی ناپه‌ژینن.

مرۆف ب خوه‌ندنا مه‌م و زینئ را دزانه‌ کو خانی عارفه‌کی ئه‌فیندار و راستینه‌، ئه‌و نه‌ فیلسۆفه‌. له‌ورا کو ئه‌و ب پیقانه‌یا فیلسۆفان ل جیهانی ناپه‌، به‌لکوو پیقانه‌یا بیر وه‌زرین وی پیقانه‌یا عارفانه‌. عارف ل سهر وی بیر و باوه‌رینه‌ کو خودی جیهان ل به‌ر جه‌مالا خوه‌ چیکریه‌. ئه‌وانا جیهانی و لاشئ مرۆقان دوه‌کین نه‌ینکه‌کی. چاوا نه‌ینک لایه‌کی وی ره‌ش و تاری و لایئ دی ژی رۆناهی و چلقلۆک و پا‌که‌، جیهان و لاشئ مرۆقان ژی لایه‌کی وان ره‌ش و تاری و لایئ دی ژی رۆناهی یه‌. هه‌بوونا مرۆقان ب لاش و جان پیک تی. لاش ره‌ش و تاری و خاکی و زه‌مینی، لئ جان پاک و پاقش و رۆناهی و ئاسمانی یه‌. عارف دینژن خودی خوه‌ست خوه‌ بیینه‌. ل به‌ر وی هندئ جیهان و ب گۆتته‌ک دی مرۆف وه‌کی نه‌ینکه‌کی چیکر، دا کو جوانی و خوه‌شکو‌کبوونا خوه‌ ل وی نه‌ینکی دا بیینه‌. قیجا ده‌ما کو خودی ئه‌و نه‌ینکا ئافراندا، بوو ئه‌فینداری خوه‌ و وی نه‌ینکی. یان ژی ب گۆتته‌ک دی جیهان و مرۆف ل به‌ر نه‌ینکا جوانی یا خوه‌ ئافراندا. هه‌ ل به‌ر قئ بیر و هزرئ یه‌ کو خانی دینزه‌:

نایینه‌ ته‌ چیکرن موککه‌ره‌
 حوسنا خود وان ته‌ گر موسسه‌وه‌ر
 ئئ چیکری نه‌ینکا جه‌مالئ
 تیرا خو‌نوما ب زولف و خالی
 فانووسی به‌ده‌ن کری موته‌لالا
 تی را ژم پا‌ کری ته‌جه‌لالا

ئه‌ز ناخوازم لیره‌ دا گه‌له‌کی ل سهر قئ مژاری راوه‌ستم. ل شرۆقه‌یا ده‌قا مه‌م و زینئ دا ئه‌ف هنده‌ ب هوورگی هاتیبه‌ راقه‌ کرنئ. لئ دیسان ژی دینژم کو خانی نه‌ فیلسۆفه‌ نه‌ ژی سو‌فی، ئه‌و عارفه‌.

رَبِیازا خانى یا نایینی

مرؤف ب خوه ندنا مه م و زینى را ناگدار دبه، کو خانى ل ربیازا خوه یا نایینی، واته ل مه زه بى خوه دا سوننى یى نه شعهرى و جه برییه . نه و گاڤا کو ژ زار مه مئى ب دلئى خوه را دناخه وه ها دبیژه :

**ره فزئ مه که تو ب دل به سوننى
"مابالک و یحک انت منى"**

هه روسان یه ک ژ بیر و باوه رى یین نه شعهرى یان ل بارا نافراندنا جیهانئ دا نه وه کو نه و دبیژن : جیهان قه دیم نینه، به لکو نه و حادس واته ژ نووڤه چیکرییه . خانى نه فقئ هندئ هه م ل پرتووکا خوه یا عه قیدا ئیمانى دا و هه م ژى ل سهرتایا مه م و زینى دا، گاڤا کول سهر چاوانى یا جیهانئ دناخه، رادگه هینه و دبیژه :

هه ریه ک ژ عه ده م کرن ته پهیدا

ئبداع کرن ته بى هه یوولا

نه و ل عه قیدا ئیمانى دا ژى وه ها دبیژه ه :

هه یوولا چونینه عه دیمه عه دیم

دنئ کافره یى دبیژت قه دیم

مرؤف جه بریوونا خانى ژى ل سهرانسهرى ده قا مه م و زینى دا دینه . خانى دبیژه چاوا تا که سه ک پوفى نه یى یان بلوورئ نه که، دهنگ ژ نه یى ده رناکه قه، تاکه سه ک قه له مئى هلنه ده و پین نه نفیسه، قه له م بخوه ب سهرئ خوه نکاره تشته کی بنفیسه، مرؤف ژى وه کی نه یى و قه له مئى یه . بو نمونه ل گوتوبیژا وى و قه له مئى دا، قه له م دبیژئ کو نه ز ل ده ستئ ته دامه، توچ بفکرى و بیژئى نه ز نه وئ دنفیسم . ل دوو را خانى مرؤقان و ئختیارا وان دوه کینه ئختیارا قه له م و نه یى و فیجاری بخوه دگه ل خودئ دناخه و دبیژه :

یاره ب تو دزانى خانى یى ژار

ته شبیه ب خامه یا گرفتار

قه لبئ وى د ده ست ته دایه نه له ق

ده ستئ وى د ده ست خو نینه موتله ق

گاڤا کول وى ته سهر قه له م کر

هه رچى ته ئراده کر ره قه م کر

ئامر تویى نه و ب نه مرئ مه نموور

مه نموور دبن هه میشه مه عزوور

گهر دائیه وى ته ئختیاره ک

نه و ژى وه سپاره ته ب جاره ک

هه گه را هه بوونا په یقین نه ناس و گران ل مه م وزینتی دا:

گه له ک کهس دبیژن، خانی دگه ل وئ هندئ کو داخوازا رزگاری یا گه ل و نازادی یا نیشتمان و سهر به سستی یا زمانئ کوردی کریمه، چما ل مه م و زینتی دا هنده په یقین عه ره بی و فارسی بکار برییه؟ راسته خانی ل مه م و زینتی دا هند په یقین عه ره بی و فارسی یین دوژوار بکار برییه، کو هنده ک ژ وان ل فهره نگیان وان گه لان یین ئیرۆیین دا ژئ نه مانه . لی چه ند هه گه رین وی کاری هه بوونه . یه ک ئه وه کو خانی ده فته رداری میرئ بایه زیدئ بوویه و ئاخفتنا دیوانی یا هینگا وسان بوویه . خانی ل گه ل نوینه رین دیتر میر و سهره کان روونشتی یه و هند ب زمانئ دیوانی ئاخفتیه کو ئه و زمانا ژئ را بوویه زمانئ روژانه . یا دی ئه وه، کو ل سهرده ما خانی دا که سه ک پیشکته تی و زانا دهاته هه ژمارئ، کول ئاخفتن و نفیسینین خوه دا په یقین گران و دوژوار بکار بیه . وه ک چاوا روژا ئیرۆ ژئ ل پیش چافین هنده کان، که سه ک پیشکته تی و زاناره، کول ئاخفتن و نفیسینین خوه دا په یقین زمانئ گه لئین پیشکته تی و سهرده ست بکار بیه . هینگا ژئ وسان بوو . لی مه به ستا خانی ل مه م و زینتی دا نه ئه و هندا بوویه . خانی ل مه م و زینتی دا نه چار مایه کو ژ وان په یقانا وه جئ وه برگره . چما؟ له وراکو ئه م دزانن خانی مه م و زین ب شیوه یه ک عرفانی نفیسینه . زمانئ فله سه فه و عرفانی زمانه کی تاییه تی یه . کرته ک بوئژ ل مژارین فله سه فه و عرفانی دا هه نه، کو ژ بلی عه ره بی ل دیتر زمانین روژه ه لاتا ناقین دا تونه نه و چ کهس تا روژا ئیرۆ نه که تیه وئ هزرئ، کو به رانه ری یا وان په یقانا ل زمانئ خوئی دا ژئ بنافرینه . بوئژین وه کی : ئمکان، واجبولو جود، وجووب، مه والید، عه ناسر، ماسه وا، خهلق، ئه مر، ناسووت، لاهووت، ئه شباح، شه هاده ت، غه یب، زاهر، باتن، جه وه هر، عه ره ز، هه یوولی، حادس، قه دیم، ئه به د، ئه زه ل و چه ندین بوئژین دی . قیجا خانی کو خه ریکی نفیسینا مژاره ک فله سه فی و عرفانی بوویه، نه چار مایه کو بیژه : هه تا جه وه هر نه به، عه ره ز نابه . هه مبه ری یا په یقین عه ره ز و جه وه هر ژ بلی عه ره بی ل ه یچ زمانه کی روژه ه لاتا ناقین دا تونه یه .

نابه کو ئه م ب به رچا فکا ئیرۆ ل مه م وزینا کو سپسه د و یانزده سالان به ری نه ا هاتییه نفیسینین میزه بکن و ئه وئ ب یقانه یا زمانی یا ئیرۆیین بییقن .

(۱۱)

بهره‌مېن خانې:

۱- عه‌قېدا ئېمانې

۲- نه‌وبوهارا بچووکان (نووبارا بچووکان)

۳- مه‌م و زېن

۴- دېوانا خانې

ته‌نې ئەف هەرچوار بهره‌مېن خانې نه‌ا ل ده‌ستې مه‌ دا مانه. چاوا كو خانې بخوه دنفېسه، ئەوى ل ته‌مه‌نې ۴۴ سالى يې دا مه‌م و زېن كوتا كرىبه. ئەگەر ئەم ئەو دېرۆكا رۆژه‌مه‌رگا وى كول ژورې من ل سەر نفېسى، بېه‌ژرىن، خانې ۱۶ سالان پشتمې كوتاكرنا نفېسېنا مه‌م و زېنې چاقېن خوه ژ فې جېهانې مچاندىبه. گهلؤل درېژايا فان ۱۶ سالان دا خانې قه‌ت تشته‌ك نه‌نفېسېبه؟ ئەز قه‌ت نكارم باوه‌ر بكم، كو خانې ل فې ناوه‌يې دا بېكار و بې نفېسار ته‌مه‌نې خوه ل پووچې و بې بهره‌مې يې دا ده‌رباس كرىبه. بېنگۆتن ئەوى بهره‌مېن دى ژى نفېسېنه. لې چ ژى هاتنه، تا نه‌ا كه‌سى به‌رسفه‌ك ژ فې پرسىارى را په‌يدا نه‌كرىبه.

هېقىدارم كو رۆژه‌ك بې، ئەم راستې بهره‌مېن خانې يېن دى ژى يېن.

(۱۲)

ناساندنا جوانكارى يېن تۆره‌يې و بوئژېن وئ

يېك ژ سهرراتى يېن ده‌قا مه‌م و زېنې ل بارا هونه‌رى دا، هه‌بوونا جوانكارى يېن تۆره‌يې يه، كول سهرانسهرى فې پرتووكې دا ب جوړه‌كى به‌ر ب چاف خوه رابه‌ر دكه. ل هنده‌ك مالكان دا ناسېنا فان جوړه جوانكارى يانا وسان گرنگن كو تا مروّف سهر و بنې وئ له‌ف نه‌خه و ئەوى باش فه‌نه‌چره، تېگه‌هېشتنا واته‌يا مالكان و ب گشتى ده‌قا پرتووكې و مه‌به‌ستا خانې پړ دوژوار دبه. ل به‌ر فې هندې ئەز نه‌چار مام كو ژ بلى شروّفه‌يا واته‌يې يا ده‌قا مه‌م و زېنې، ئەوئ ل بارا هه‌بوونا جوانكارى يان دا ژى شروّفه‌ بكم. ده‌ما كو من ده‌قا مه‌م و زېنې ل بارا جوانكارى يېن تۆره‌يې دا فه‌چرى، من بېر و هزرا چهند هه‌فالان ژى ل وئ بارى دا پرسى. هه‌فالان هه‌موويې ئەو كار په‌سېنېن و لې گۆتن كو بېنگۆتن ده‌بې گۆتاره‌ك ژى ل سهر يېناسېنا وان بوئژانا هه‌به، دا كو خوه‌ندكارېن مه‌م و زېنې ده‌ما كو راستى بوئژه‌ك

نه ناسه جوانکاری یان تین، بهرسقا خوه ژ وئ گۆتارئ وهرگرن. نهو بوو کو من نهف گۆتارا ژى ل سهر پیناسینا بوئزین جوانکاری یی نفیسی. هیقیدارم کو جیهی وده جوهرگرتنی به. دقهومه کو ل پله یا یه کهم دا هندهک ژ خوهندهفانان وه تی بهزرن، کو شرؤفه کرنا فی پشکی تشته کی زیده یه، لی ههروه کی کو من گۆت، نه ته نی شرؤفه کرنا فی پشکی پر پیدفی و گرنکه، به لکو ناسینا وئ دبه ئاریکار، کو مرؤف باش ل مهبهستا خانى ئاگادار ببه و هونورا خانى ل ئافراندا توره یی دا ژى بناسه وژ بلندایا پله یا خانى ل فی واری دا ژى ئاگادار به. رؤژا ئیرؤ ناسینا جوانکاری یین توره یی چند چقین هه ره گرنکن، کول ژیر نافین بهیان، مه عانی، بهدیع و بهلاغه ل زانستگه هین ئیرانی دا تینه خوهندنئ و ژ خوهنده یین هه ره سهره کی نه ل زانکؤ یین توره یی دا. بنگومان نهف چقین توره یی ل زانستگه هین دیتر وه لاتان دا ژى تینه خوهندنئ و ناسین و ناساندنا وان پر پیدفی یه. ل بهر فان هه گه رانا من ژى دگهل شرؤفه یا واته یی یا دهقا مه م و زینئ، نهو ل بارا جوانکاری یی دا ژى شرؤفه کر. لی تشته کی ئاسایی یه کو نافئ پشکا زوره بوئزین جوانکاری یی کو من ژ زمانئ فارسی وهرگرتنه، ل بال خوهندهفانین کورد نه ناسن. هه لهت هیژایی گۆتنئ یه کو نافئ پشکا زوره فان بوئژانا ل پرتووکین فارسی دا ژى هه عه ره بی نه. نهز تیکؤشیم کو هه قه برین وان ل زمانین ئینگلیزی و ئالمانی دا ژى بینم. لی ل وان زمانانا دا ژى پرانی یا فان بوئژانا یان تونه نه، یان ژى هه پشکا زوره وان ب نافئ (Metapher) تینه ناساندنی.

نهزی ژى لیره دا هه ر نافین وان یی فارسی/عه ره بی بینم. نهز تیکؤشیم کو هندهک ژ وانا گۆره کی شیانا خوه و سهر نه رمی یا وان وهرگه پرینم سهر زمانئ کوردی. لی دیسان ژى هه من نافین وان یی فارسی/عه ره بی بنیشه دانینه.

کیم کهسی تا نهه ل سهر فی پشکا توره یی ل کورمانجی دا کار کریهه. یهک ژ وان که سین کو ل سهر فی پشکا توره یی ل سالیئ هه شتی یی دا خه بتیبیه نهز بووم، کو من هینگا ل سهر پشکین جوړ به جوړه فی چقا توره یی ل توره یا کوردی دا لیکؤلین کر و ئاکاما لیکؤلینتین خوه ل چهند زنجیره گۆتاران دا ل گۆقارا سروه دا وه شاندن. موخابن هندهک که سان ل شرؤفه یا مه م و زینئ دا ژ وان گۆتارانا وه ج وهرگرتن و سهره کانی و ژیدهرین وان ژى رانه گاهاندن. لی هه رکه سی کو پیشگۆتین وان و نهو زنجیره گۆتارانا بده بهر ههف، دئ ببینه، کو وان که سانا هه زه حمه تا وئ هندئ نه دانه خوه، کو نموونه یین من هینانه بگوهوړن ژى.

نه م ژ گۆتتا خوه یا بنیشه یی دوور نه که فن. شرؤفه و ناسین و ناساندنا فی پشکا توره یی بخوه مژارهک سهر بخوه یه و نیازی ب نفیسینا پرتووکهک سهر بخوه هه یه.

لې ئهزى لېره دا هەر تهنى وان بوئزىن جوانكارى يى، يىن كو من ل مه م و زىنى دا دىتنه و ناسينه ب كورتى ژ خوهندهفانان را شروقه بكم. نهو بوئزانا ژى نهفن:

۱- تهشبيھ ۲- مهجاز ۳- كنايه ۴- ئستعاره ۵- ئيھام ۶- ئيماژ ۷- جناس ۸- تهزاد ۹- تهرادوف ۱۰- تهشخيس ۱۱- له تافهت ۱۲- موبالغه ۱۳- موراعاتو نهزير و تهناسوب ۱۴- تهلميح ۱۵- تهكريب ۱۶- تهرسيح ۱۷- موازنه ۱۸- ئقتباس ۱۹- صدر و عجز ۲۰- بهراعتى ئستهلال ۲۱- لهف و نهشر

نهفه ژى شروقه يا فان بوئزانا ب كورتى:

۱- تهشبيھ (Similie)

تهشبيھ په يفهك عهره بى يه، ب واته يا وه كههفى يى. ل كوردى دا مروّف دكاره ژ تهشبيھ كرنى را بيژه وه كاندن. لهورا كو تهشبيھ يان وه كاندن نهوه كو كهسهك تشتهكى ل رهوشهكى دا بوه كينه تشتهك دى. بو نمونه: نهم دبيژن: بهژنا زىنى هندى سپيندارى بلنده. يان زىنى وسان بلنده، تو دبيژى سپينداره. مه بهژنا زىنى ل بلنداين دا وه كاندييه دارا سپيندارى.

خيم يان پايه يىن وه كاندن:

نه گهر مروّف باش بهرا خوه بدى، مروّف ناگادار دبه و ديينه، كو ل ههر رسته يهك وه كاندى دا، چوار پايه يان چوار تشتين سهرهكى ههنه، كو يى يهك ژ وان چوار تشتانا وه كاندن نفيشكان دمينه. نهو چوار تشت ژى ب عهره بى و فارسى نهفن:

۱- موشه بهه ۲- موشه بههون بيه، ۳- وه جهى شهبهه، ۴- نه داتى تهشبيھ. كو من بهريكن دا نهو وهها وهر گهراندنه سهر زمانى كوردى:

۱- وه كاندى

۲- پيوه كاندى

۳- بارى وه كاندن

۴- ناميرين وه كاندن

ل نمونه يا كو من ئينا، من زىنى، ل بلنداين دا، وه كاندييه، سپيندارى. زىنى هاتبيه وه كاندن، واته وه كاندى يه. من زىنى وه كاندييه سپيندارى. سپيندار پيوه كاندى يه. من زىنى ل چ بارى دا وه كاندييه سپيندارى؟ من نهو ل بارى بلنبوونى دا وه كاندييه سپيندارى. واته بارى وه كاندن بلنبوونه. من ب كيژان ناميرى نهو وه كاندييه سپيندارى؟ من ب ناميرا "هندى" زىنى وه كاندييه سپيندارى. ل وى رسته يى دا ناميرا وه كاندن په يفا "هندى" يه.

چهند ئامبیرین وه کاندنئ ل کوردی دا ئه فانه :
هندی، قاسی، قیاسی، وه کی، بینانی، تو دبیزئی، تو دبیزئی قای، گۆیا ...
نموونه یه ک دی :

روومه تی زینئ وه کی گوله کن گهش بوو.

روومه تی زینئ ل گهشاتی و جوانی یئ دا ب گوله کن را هاتیبه وه کاندنئ. روومه تی زینئ وه کاندی، گول پیوه کاندی، گهشاتی باری وه کاندنئ، وه کی ئامبیرا وه کاندنئ یه. لی پر جارن ل تۆره یئ دا و ب تاییه تی ل هه لبه ستان دا ئه گهر پیوه کاندی کهس یان تشته کی ناقدار به، خیمه ک یان دو خیمئ وه کاندنئ دکاره نه یئ گۆتنئ. چاوا کو ئه م دبیزن : فلانکهس تو دبیزئی شیره. ئیدی هه رکهس دزانه کو شیر نه ترسه و کهس ناپرسه فلانکهس ل چ دا شیره.
نموونه یه ک ژ مه م و زینئ :

هه ر مبه کی وان ب به زلئ حاته م

هه ر مبه کی وان ب ره زمئ روسته م

ل قئ مالکئ دا دو وه کاندن هه نه. ل نیفمالکا یه که م دا خانئ هه ر مبه کی کوردان ل ده سته کریبوون و به خشینکاری یئ دا وه کاندیبه حاته مئ تایی. لیره دا هه ر مبه ک وه کاندی، حاته م پیوه کاندی، باری وه کاندنئ ب به زلئ، ئامبیرا وه کاندنئ نه هاتیبه گۆتنئ. ل نیفمالکا دوهم دا خانئ هه ر مبه کی کوردان ل مبه خاسی و بویری یئ دا دوه کینه روسته مئ زال. هه ر مبه ک وه کاندی، روسته م پیوه کاندی، ب ره زمئ باری وه کاندنئ، ئامبیرا وه کاندنئ نه هاتیبه گۆتنئ.

ته شبیه یان وه کاندن خودانئ چهن دین جه له بانه، وه کی وه کاندنا راسته راست، وه کاندنا سه رگرتی و قه شارتی، وه کاندنا سه ررا، وه کاندنا ب ئه گهر و مه رج، وه کاندنا به روواژی و چهن دین وه کاندنئ دئ، کو شرۆقه یا هه ریه کئ ژ وان دئ ببه هه گه را درئزایا بابه تی و هه وجه یی ب نفیسینا پرتووکه ک سه ر بخوه یه، له ورا لیره دا ئه ز خوه ژ شرۆقه یا وان دپاریزم.

۲- مه جاز (Allegorie)

مه جاز په یقه ک عه ره بی یه، کو ژ په یقا جازه ب واته یا ده رباسبوونئ هاتیبه وه رگرتئ. ئه ف په یقا ل جوانکاری یئ دا تی ب واته یا بکاربرنا په یقه کئ، نه ل واته یا خوه یا راستین دا. مه جاز واته په یقه ک کو ژ واته یا خوه یا راستین ده رباسی واته یه ک دی دبه. لئ ب وی مه رجی کو تیکه لی، یان په یوه نده ک ل نیفه کا واته یا راستین و واته یا مه جازی دا هه به.
نموونه یه ک :

فلانکه سې قهلم دا دهستی خوه. فلانکه سې گوستیل کره تپلا خوه دا. ل فان ههر دو رسته یان دا، په یقین دهست و تپل ههر دو ژی ل واته یا خوه یا راستین دا ب کار چوونه، و په یقین حقیقی واته راستین. لئ دهما کو ئم دبیزن:

دهستی دوژمنان ل شهړی براکوژیا کوردان دا هه یه. لیره دا ئیدی دهست ل واته یا خوه یا راستین دا نه هاتیبه خه بتاندنی، به لکو واته یا تیکه لی و ناژاوه کاری یی دده.

ئم دبیزن فلانکه سې سهری خوه سپی کرییه. گهلؤ ماراستی سهری سپی بوویه؟ نا. پرچا سهری سپی بوویه. لیره دا سهری مه جازه ژ پرچا سهری را، کو په یوه نندیا وان دیاره. دهستی فله کی ئم ژ هه قدو قه تاندن. ما فله کی دهست هه یه؟ دهست مه جازه ژ هیز و کارینی را. تپلا فلانکه سې، یان دهستی بیثانکه سې ل قی کاری دا هه یه. تپل یان دهست مه جازه ژ تیکه لی یی.

ئم دبیزن: گاغا پیشمه رگه یی قه هره مان شه هید بوو، گوند هه ژکی و عالم هه موو هاتن سهر جه نازه.

گهلؤ ما راستی گوند هه ژکیه؟ نا گوند نه هه ژکیه، لئ خه لکی گوند هه ژکیه. لیره دا گوند مه جازه ژ خه لکی گوند را. گهلؤ راستی عالم هاتیبه سهر جه نازه؟ نا، عالم نا به لکو خه لکی عالمی هاتنه سهر جه نازه. لیره دا ژی عالم مه جازه ژ خه لکی عالمی را.

نموونه یه ک دی: گاغا کو ئم گه هیشتم مالی، گولی کافه یه ک دا سهر دهستی خوه و ژ من را نانی. گهلؤ راستی گولی کافه دایه سهر دهستی خوه، یان فیجانا کافی؟ لیره دا کافه مه جازه ژ فیجانا کافی را.

چهند نمونه ژ مهم و زینی:

ههرچی بره شیرد دهستی هممه ت
زه بت کر ژ خورا ب میتری دهولت
حازرستی یی نگیان ده رانی
دا دهستی عه جوو زه یا زه مانی

ل فان هه لبه ستانا دا په یقین دهستی هممه ت و نگیان مه جازن. له ورا کو دهستی هممه تی تونه یه، ئه قه ئمن کو ل هزرا خوه دا دهسته کی ژ هممه تی را ساز دکن و مه به ست ژ دهستی هممه تی خواست و ویستا بلنده.

ئم دزانن کو نگیان واته قاش. ئه و که فری گرانبوها کو ژ بو جوانی یی دکنه نیقه کا خه له کا گوستیل، بازن یان زنجیر و خه مل و خشرین دی. لئ لیره دا خانی ئه و ل جیهی گوستیل دا هانیبه. واته لیره دا نگیان قاش مه جازه ژ گوستیل را.

مه جاز ژی وه که ته شبیهی خودانی چهن دین جوړ و جه له بایه، کو لیره دا ئه ز خوه ژ شروقه یا وان دپاریم.

۳- کنایه (Metonymie /Anspielung)

گه له ک جاران مروّف ناخوازه کو مه بهسته کئ راسته راست راگه هینه، به لکو مروّف مه بهستا خوه ب شیوه یه ک سهر گرتی و فه پوښاندی رادگه هینه. ژ فئ مه بهستا سهر گرتی و فه پوښاندی را کنایه تئ گوتئ. ب گوتنه ک دی، کنایه واته گوتئین سهر گرتی و فه پوښاندی و ل زانستا جوانکاری یئ دا ژ وان په یف یان گوتن را دبیژن، کو واته یا وان زه لال نه به و مه بهسته ک تایبه تی ل واته یا وان دا هه به. ههر په یفه ک کنایه یی خودانی دو واته یانه. واته به ک وئ را واته یا نیژیک و ژ یا دی را ژی واته یا دوور دبیژن. واته یا نیژیک واته یا په یف یان بوئژئ یا رووښه یی یه، لئ واته یا دوور واته یا وئ یا فه ښارتی یه. ل کنایه یئ دا مه بهستا بښه یی واته یا فه ښارتی و دووره، نه یا نیژیک. بؤ نمونه هم دبیژن: فلانکس مروّفه کی دهست ته نگه. دگه ل بهیستنا په یفا دهست و رهوشنافا ته نگ را، ته نگ بوونا دهستئ وی مروّفی بخوه دکه فه سهرئ مروّفء دا. نه فا واته یا وئ یا نیژیکه. لئ گه لو ما مه بهستا مه نه وه کو دهستئ وی فره نینه، ته نگه؟ نا، مه بهستا مه ژ فئ بوئژئ تشته کی دی یه. نه گه ر هم هنده کئ بهزرن و کووشکئ دوور ههرن، نه ممی بزنان کو مه بهست ژ فئ بوئژئ نه داری یه.

فلانکس مروّفه کی دهفگه رمه. دهفگه رمی نایئ ب وئ واته یئ کو دهفئ وی سار نینه، گه رمه. دهفگه رمی کنایه ته ژ گوتارباشی و باش ناخفتنی را. ل ناخفتنی روژانه دا ژی هم گه له ک جاران ب کنایه ژ هه قدو را دناخن. بؤ نمونه دهما کو هم دبیژن: بیژه فلانکسئ نه گه ر دهستئ ته ل ناف روونئ حه لاندی دا به ژی وهره. گه لو مه بهستا مه راستی روونئ حه لاندی و دهسته؟ نا، مه بهستا مه نه وه کو نه گه ر کاره کی زور گرنګ ژی ل دهستئ ته دا هه به، بهیله و زوو و ب له ز وهره. یان دهما کو هم دبیژن: بیژئ نه گه ر نالیبه کی سهرئ ته ته پ کړی و یئ دی کو پ کړی به، بهیله وهره. مه بهستا مه ل فئ گوتئ ژی دیسا له زندنه. بوئژئین: چاف شور، چافسور، چافره ش، چاف برسی، چافچلز، چاف ل دهر، چاف تیر، چافته نگ، چافچنوک، چافچله ک، چافچینه ک، چافحیز، چاف فه کړی، چافگرتی، چاف خه راب، چاف پیس، چافترسیایی، چافبه ل، ده فشووشتی، ده ف به لاش، توورقول، ده سته کړی، ده سته نگ، ده سته نک، ده سته کورت، پیپال رهش... هه موو کنایه نه. هه ریه ک ژ فان بوئژانا خودانی دو واته یئ دوور و نیژیکن، کو مه بهستا بښه یی ژ وان واته یئ دوورن، نه یئ نیژیک. زمانئ کوردی ل بارا کنایه یان دا زمانه کی پر زه نګینه. وه کی تئ دیتنی، سینوړئ نیقه کا کنایه و مه جازئ پر ته سکه. ل بهر وئ هندئ پیدئی یه کو هنده کئ ل سهر جوداتی یا نیقه کا وان هه ردویان راوه ستم.

جوداتی یا نیقه کا کنایه و مه جازئ

ل مه جازئ دا مروّف نکاره واته یا په یفی یا راستین بینه بهر چافئین خوه. گاڤا کو هم

دبیژن تلی یا فلانکه سیج ل فی کاری دا هه یه، گه لو ب راستی مه بهستا مه تلی و پیچکه؟ نا. لئ ل کنایه یی دا مروّف دکاره واته یا راستین یا په یقی ژی بینه بهر چاقی خوه. واته ئه و نافی کو دبه کنایه و ئه م رهوشنافه کی ژی را تینن، ئه و نافی بخوه مه بهستا مه یا سه ره کی یه. ئه فه ئه و رهوشنافی کو ژ وی نافی را تی، ئه وه کو واته یا بو یژی دگوهوره. ئه م دبیژن: ئه و مروّفه کی نه زماندریژه. دوروسته کو مه بهستا مه ژ فی هه قبه ندی نه در یژا یا میتربکا ئه زمانی یه، لئ لیره دا دیسان ژی ئه م ل سهر ئه زمان بخوه دئاخفن و ئه زمان واته یا خوه یا راستین ژی دده. لئ ههروه کی کو من ل ژور ژی کو ت ل مه جازی دا واته یا راستین یا په یقی ناکه فه سه ری مروّقی و نایی بهر چاقان. وه کی دهستی فه له کی کو مه جازه ژ هیزا نادیار را.

۴- نستعاره (Metapher)

ئه ف په یقا عه ره بی ژ په یقا عاریبه ب واته یا ئه مانه ت و بسپارته وه گرتنی تی و ل زانستا جوانکاری یی دا تی ب وی واته یی، کو مروّف په یقه کی نه ل واته یا وی یا راستین دا ب کار بیه، به لکو ئه وی ل واته یه ک دی دا بخه بتینه، لئ ب وی مه رجی کو ل نیفه کا واته یا وی یا بنیشه یی و یا نوو دا په یوه ندا وه کهه فی یی هه به. نستعاره بخوه کورتگری و کاکلی ته شبیه یی یه.

من ل شروقه یا ته شبیه واته وه کاندنی دا گو ت؛ کو ههر وه کاندنه ک ل سهر چوار پایه یان پیک تی. ئه م ل وه کاندنی دا که سه ک یان تشته کی دوه کینن که س یان تشته کی دی. ئه گه ر ئه م ل گو تته کی دا تهنی نافی پیوه کاندی بینن و مه بهستا مه ژی ژ نافی وه کاندی به، ژ وی هونه ری را جوانکاری یا نستعاره یی دبیژن. بو نمونه ده ما کو خو رتی مه یی ژیر و ژیهاتی ل دهر دا تی، ئه م دبیژن: ئاها شیرئ مه هات. مه ل هزرا خوه دا ئه و خو رتا ل ژیری و ژیهاتبوونی دا وه کاندیه شیره کی. ل فی رسته یی دا شیر نستعاره یه ژ بو وی خو رتی کو ئه م ژی دئاخفن. له ورا کو ئه م ناییژن خو رتی مه هات، به لکو ئه م دبیژن شیرئ مه هات. چهنه نمونه: هو زانان به ژنا دل بهرین خوه ل بلندی و جوانی یی دا وه کاندنه، دارین سه لو و سپینداری، لئ ل گه له ک نفیسین و ئاخفتنی دا ئیدی وه کاندنی وباری وه کاندنی و نافی تشت یان که سی/که سا وه کاندی ب کار نابن، به لکو هه راسته راست پیوه کاندی یی ل جیهی وه کاندی یی دا دهینن. ل جیهی کو بیژن؛ دل بهرا من یا کو به ژنا وی وه کی سپینداری یه هات، دبیژن: سپیندارا من هات. ل فی رسته یی دا سپیندار نستعاره یه ژ یارا به ژن بلند را. ل جیهی کو بیژن فلانکه س ژار و لاواز بوویه. دبیژن؛ فلانکه س بوویه هیفا یه ک شه فی. هیفا یه ک شه فی نستعاره یه ژ لاوازی یی. له ورا کو مه ئه و که سا ل له ری و لاوازی و زرافی یی دا وه کاندیه هیفا یه ک شه فی. ههر وسان په یقی: سو رگول، نی رگز، که وان، تیر، یاقووت، خه تی یاقووت، بهر یکی دا نستعاره نه ژ:

روومەت یان تەفەش، چاف، بروو، بژانگ، لێف، هوورده پرچا ل سەر لێف یان تەفەشا
جانکان، کو پەيوەندا وان هەمووی ئی ب واتەیین وان یین بنێشەیی را پەيوەندا
وێکاندنێ یه .

چەند نموونە ژ مەم و زینێ :

دیوانە مە من پەری بەردا

ئەز دجلە مە زەنبەری م بەردا

پەیفە دیوانە ئستعارە یه ژ مەم، پەیفە پەری ئستعارە یه ژ زینێ، پەیفە دجلە ئستعارە یه ژ
مەم و پەیفە زەنبەری ئستعارە یه ژ بەرگری و بەرەبەندی یی . لەورا کو هووزانی مەم ل
ئەفینداری یی دا وێکاندییە دیوانە یه کی وێکی مەجنوونە ، زین ل جوانی یی دا وێکاندییە
پەری یه کی، مەم ل سەرگەردانی و گرین و هاوار و گازی کرنی دا وێکاندییە چەم دجلە،
یی کو وێکی ئاوارە و سەرگەردانان تی و ل رەخ جزیری را ب هورثە هورث دەرباس دبه .
بەرگری یا کو مەلایەتی یی، یان ژێ هیزا میر زینە دینە ل پێش مەم دا کو ناهیلە
سەر بەست زینێ ببینە، وێکاندی یه زەنبەری یی، کو چاوا پێشاییکا هەرکینا ئافی دگرە،
وسان ژێ بەراییکا مەم گرتییە و ناهیلە ب سەر بەستی زینێ ببینە .

سەحنا رەزە بۆ هەوایی بولبول

شاداب دکر ب ئابج گولگول

بولبول ئستعارە یه ژ مەم، ئابج گولگول ئستعارە یه ژ هیسران .

من دی دقە باغە دا غەزالەک

ئەمما نە غەزال بوو شەپالەک

ئاهووی سپی و چاف د رەش بوون

بسکین د سیاھ و بیهن د خویش بوون

پەیفین غەزال و ئاهوو هەردو ژێ ئستعارە نە ژ زینێ .

ئستعارە یی ژێ گەلەک جور و جەلەیین خو هەنە، کو لیرە دا پیدقی ب شرۆفە و
نموونە یان نین .

جوداتی یا نیقە کا ئستعارە، کنایە و مەجازی :

ئەم دبین کو ئستعارە ژێ وێکی کنایە و مەجازی بکاربرنا پەیفە کی یه، نە ب واتە یا
خوێ یا راستین . لێ ئەو نە وێکی هەفن . جودایی یا نیقە کا وان ئەو کو، ل ئستعارە یی دا
مەرچ سەرەکی پەيوەندی و تیکەلی یا وێکەفی یی یه . ئەگەر دو یان چەند تشت یان
کەس ب هەقدو را نە یین وێکاندن، ئستعارە چن نابە . لێ ل مەجازی دا پەيوەندی یا وێکی
هەقی یی نە مەرچە و ل کنایە یی دا پەیفە کنایە واتە یا خوێ یا راستین ژ دەست نادە .

۵- ئېھام : (Allegorie/ Zweideutigkeit)

ئېھام يان تەۋرىيە تې ب واتەيا گوماندار كرنى، لىن ل جوانكارى يى دا ئەۋە كو مرؤف گۆتنە كى بېژە، كو ئەو گۆتن ل رووقە واتە يەكئ و ل كوورانى يا خوه دا ژى واتە يەك دى بده و گوهدار يان ژى خوینەران ژ سەر واتە يا خوه يا بئيشە يى بخارينە و وانا دوورى بابە تى بكه . ب گۆتنەك دى ئېھام ژى وەكى كنايه و مەجازى خودانى دو واتە يانە . يەك واتە يەك نيزىك و يا دى ژى واتە يەك دوور، واتە يا وئ يا نيزىك مرؤفە ژ سەر واتە يا وئ يا دوور دخارپنە .

چەند نموونە ژ مەم و زىنى :

ھەميان ب تە يە مە دارە و دە بر

فە ييازى ريبازى خەلق وە لئە مر

پە يقىن خەلق و ئەمر ئېھامى ساز دكن، لەورا كول پلە يا يە كەم دا مرؤف وە سەھ دكە كو خانى ل سەر ئافراندىن و فەرمانا ئافراندىن ل بال خودى دپە يقە . لىن ھەكە مەرف ھندە كى ل سەر بەزەرە، مەرف دىبەنە كو پە يقىن خەلق و ئەمر ھەرچەند كو تىن ب واتە يا ئافراندىن و فەرمانى، لىن لېرە دا ئەو نە مە بەستا خانى يە . مە بەستا خانى لېرە ژ پە يقىن خەلق و ئەمر جېھانا ناسووتى و لاهووتى يان جېھانا زەمىنى و ئاسمانى يە . و واتە يىن ئافراندىن فەرمان يا فان پە يقانا مە ژ سەر واتە يا وان يا بئيشە يى دخارپنە .

لە يلا تويى ئەز ژ بو تە مە جنوون

گولگون ژ تە را سرشكى پر خوون

فەرھاد ئەزم تو بو م شيرين

سىلابى سرشكى جوويى شيرين

ل قى نموونە يى دا پە يقىن گولگون و شيرين ئېھامى ساز دكن . پە يقا گولگون دگەل ناقى شيرينى ناقى ھەسپىن شيرينى ژى تىنە بىرا مرؤفە و ئەۋى ھزرى دخە سەرى مرؤفە و مرؤف ژ خوه دپرسە : گەلۆ ما نابە كو مە بەستا خانى ژ گولگونى ئەو ھەسپا بە . لىن دگەل سرشكى را مرؤف پى دخەسە كو مە بەستا وى ھيسرىن خوونينە . ھەلبەت ئەقە ئېھامەك لاوازە . لىن پە يقا شيرين ل دوەمىن نىمالكا مالكا دوەم دا ئېھامەك ب ھىزە . كەسى كو سەربھۆرى يا فەرھاد و شيرينى نەخوئەندە، و ناگاہى يا وى ژ تۆرە يا كوردى و فارسى تونەبە، دوژوارە ژ مە بەستا خانى ناگادار بە و بزانبە مە بەست ژ جوويى شيرين چىبە؟ سىلابى سرشكى جوويى شيرين، واتە لىمشتا ھيسرىن مە وەكى جوکا شيرى يە . تا لېرە ديسان ژى مرؤف نزانە كا مە بەستا خانى چىبە؟ لىن ئەف نىمالكا دگەل وئ ھندى كو

ئېھامە، تەلمىحە ژى. ئافردانەوہ يەكە ژ بۇ چپرؤكا فەرھادى ئەفیندار و شیرینا جوان و دلدار و پەرویزى زۆر کار. شیرین ئەفیندارا خوسرؤ دېئزە بېرىقائین من نكارن ھەموو رۆژى ھەپن چى یى و شیر بدۇشن و بینن. ئەز دخوازم كەسەك ژ م را ژ چى یى ل سەر زاناران را جەوہ كى بکۆلە و بینە بەر قەسرا من، دا كو شقائین من ل چى یى شیرە ل وى جۆكى دا بدۇشن و شیر ل وى جۆكى را بى بەر دەرى قەسرا من. فەرھاد ئەقى داخوازا وى ب جى دئینە و ل دەما ھەقدیتى دا دبه ئەفیندارى وى. لېرە دا خانى دېئزە ھېسرین من وەكى وى شیرى یە، یى كول وى جۆكى را دەھات. پەيفا شیرین ئېھامى ساز دكە، لەورا ل پلەیا یەكەم دا ناقى شیرینى تى بېرا مرؤف، لى ل گەل پەيفا جووى و سەرھاتى یا فەرھادى را مرؤف دزانە كو مەبەستا وى نہ شیرین بەلكو شیرە.

۱- ئىماژ (image)

پەيفا ئىماژ پەيغەك لاتىنى يە كو تى ب واتەيا وپنە يا ھزرى و ل جوانكارى یى دا تى ب واتەيا ھونەرا سازكنا وپنە يىن ھزرى ل ئاخفتنى دا. ل فارسى و عەرەبى دا ژ ئىماژى را سووھرى خەيال (صورخيال) دېئز، كو تى ب واتەيا وپنە يىن ھزرى. ب كورتى ئىماژ نەوہ، كو كەسەك ل ئاخفتن يان ل ئفيسىنن خوە دا وپنە سازى یى بکە و دیمەنەكى بینە پىش چاقىن گوھدار يان خوینەران. بۆ نموونە ل جیھى كو بېئزە تاف ھەلات. بېئزە: بووكا تاقى كەزكىن خوە یىن زېرىن راخستە بەر پى یىن چیا. لېرە دا بېئزە تاف وەكاندىيە بووكەكى و تریشكىن تاقى یىن زەر ژى وەكاندىيە پۆرىن بووكى یىن زېرىن و چیا ژى وەكاندىيە زاقایەكى كو تاقى خوە ل بەر قەلزاندیيە. ب گشتى ب بھىستنا قى رستە یى را وپنە يەك ھزرى ل سەرى مرؤف دا ھىلوون دكە.

ل مەم و زىنى دا نموونە یىن وپنە سازى یا ھزرى گەلەكن، ژ وان ئەزى تەنى مالکەكى ژ گېراندەوہ یا زەماوہندا ستى یى و تاجدىن لېرە دا بېنم:

حاسل كو ژ مەقدەما سەرا مەست

بوون ئەو دەر و بان و ئەو سەرا مەست

خانى دېئزە ل بەر شابوونا ھاتنا بووكى نە تەنى مرؤف بەلكو خانومان ژى مەست و سەرخۆش بوون و درەقسىن.

۷- جناس (Paronomasia / Homonymen)

جناس يان تەجنىس پەيغەك عەرەبى يە و تى ب واتەيا ھەقرەگەزى یى. لى ل جوانكارى یى دا تى ب وى واتە يىن كو دو يان چەند پەيغ ل رووفا، ل شېوہ یا ئفيسىن يان ژى رايئزتنى دا وەكى ھەف يان ئىزىكى ھەقدو بن، لى ل واتە يىن دا ژ ھەقدو جودا بن. چەند نموونە ژ مەم و زىنى:

عیسا ته کوسا گه هانده نهوجان
نایا ته ب چی هه بانده نهوجان
حازر ژ ته پرا بؤراق و ره فرهف
شاتر ب ته پرا فرشته رهف رهف

ل فی نمونیه یی دا ههردو په یقین نهوجان و نهوجان پیکفه و ههردو په یقین ره فرهف و
رهف رهف پیکفه جناسی ساز دکن. چهن دین جور و جهله بین جناسی هه نه، لی نه ز لیره دا
خوه ژ سرؤفه یا وان دپاریم.

۸- تهزاد (تضاد) paradox

تهزاد واته دژبه ری کو ژی را موتابقه یان تباقی دبیژن. هه رچه ند کو واته یا په یفا
paradox ژ یا تهزادی به فره تره، لی من ل زمانین ئالمانی و ئینگلیسی دا په یقه ک دی
ژی را په یدا نه کر. تهزاد ل جوانکاری یی دا نه وه کو بیژهر یان نفیسکار دو یان چهند
په یقین کو واته یی وان دژی هه قدو به بینه. نه ل کوردی دا دکارن ناقی دژبه ری یی ل
تهزادی بکن.
چهند نمونیه تهزاد ژ مه م و زینی:

همده رده کی قه نجه نه هلی حاله
دهرمانه کی دهردی من ل باله
دهم نه بر سفهت هه زین و گریان
گه ه غونچه مه سه ل له تیف و خندان

ل فی نمونیه یی دا په یقین دهرد و دهرمان ب هه قدو را و په یقین گریان و خندان ژ
ب هه قدورا دژبه ری یی ساز دکن.

۹- تهرادوف Synonym

تهرادوف یان هه قواته یی نه وه کو که سه ک ل نفیسین یان ئاخفتنین خوه دا دو یان
چهند په یقین کو واته یا وان یه ک به، بینه. نه ه هونه را ژی جوانیبه ک تایبه تی دده گوتن و
نفیسین.
وه ک چاوا خانی دبیژه:

نین مه د قه لبء فکر و زکره ک
ناکن ب زه بانء همد و شوکره ک
رؤناهی ته دا سه ریئ شه مالان
په روانه کرن ب شه وقی تالان

ل فان ههردو مالکین ههلبهستی دا په یقین همد و شوکر/شوکور تهرادوفی چی دکن، لهورا کو واته یا ههر دوکان ژى ههر سپاسه . په یقین روڼاهى و شهوق ژى موتهرادوف واته ههفواتنه . لهورا کو ههر دوک ژى تین ب واته یا روڼاهى یی .

۱۰- تهشخیص (تشخیص) Personifikation

تهشخیص په یفهک عهره بى یه و تی ب واته یا که ساتی پیدانی . تهشخیص ل جوانکاری یی دا نهوه کو که سهک تایبه تمه ندی یین مرؤفان و که سان بده تستان و وانا ب رهوش و تینالین مرؤفان بده نیشان دان و وهک مرؤفان رابه ر بکه . چهنه نمونه ژ که ساتی پیدانی د مهم و زینى دا :

**بهختی مه ژ بو مه را بیت یار
جارهک بیتن ژ خوابی هوشیار**

بهخت ژ خهوی رابوون یان ژى د خه و را چوون و بهخت بوونه یار و ههفال جوانکاری یا تهشخیص واته که ساتی پیدانی چی دکه . لهورا کو بهخت وهکی مرؤفه کی هاتیبه نتلاندنی، کو دکاره ب مرؤفء را ببه ههفال، رازی و ژ خه و رابه .

**پرسی ژ دنن من ئهف ب حکمهت
مههرا ته چ؟ گوته من کو هممهت**

ل فی ههلبهستی دا خانى جیهانی دکه بووکه کی و ژى دپرسه کا نهخت و ماره یی و خهلات و که بینا ته چییه؟ جیهان ژى ل بهرسقا وی دا دبیزه؛ که بینا من هممه ته .

۱۱- له تافهت (لطافت)

له تافهت واته نازکی، له تافهت نهوه کو که سهک گوته کی ب پسپوری ب دو واته یان بکار ببه .

نمونه یهک ژ له تافه تی ل مهم و زینى دا :

**نهو شهوقه ژ بو ته را زه بانه
ئهف پیته ژ بو م را زیبانه**

لیره دا په یفا کو له تافه تی ساز دکه، په یفا زه بانه یه . لهورا کو زه بانه هم تی ب واته یا زمان، و هم ژى تی ب واته یا ئالاف و پیته یی . خانى ژ زار زینى دگهل شه مالکی دئاخفه و دبیزه نهو ئالاف ل سهر سهری ته ژ ته را هم ئالافه و هم ژى زمانه .

۱۲- موبالغه (Hyperbole)

موبالغه په یقه ک عره بی یه کو ل زمانې کوردی دا دبه زیدره وی و ل جوانکاری یی دا نه وه کو که سه ک ل وه کاندن یان شروقه یا تشته کی دا گه له کی زیدره وی یی بکه و وه کاندنن وسان بینه، کو مرؤف نکاربه باوهر بکه، لئ ل بارا توره یی دا جوان به. وه که:

نهوچهند ژ هیسترید مه منی ژار
شین بوون ل ره خ شه تی سپیندار
هر دم کو دکر ژ دهر دء یا هوو
مرئاتی فله ک دکر سیه ه روو
سیلابی سریشک وسا ل گوړ هات
گوړیا کو ب سهر نهره ز فه کوړ هات

هیچیه ک ژ فان گوټنانه راست نینن، لئ خانی نه و وسان خوه شک و ل بار ئینانه و ل هه فدو نانینه، کو جوانتی یا وان هزرا مرؤفء ل سهر دوروستی ونه دوروستی یا وی دا دخارینه و مرؤف خه ریکی ته ماشه یا وینه یین وی یین هزری دبه، و ل سهر دوروستی و نه دوروستی یا وان ناهزره.

موبالغه ژی چهند جه له بینه وی هه نه، کو شروقه یا وان لیره دا یی ناقی.

۱۳- موراعاتونه زیر و تناسوب (Symmetrie)

موراعاتونه زیر (مراعات نقیر) یان تناسوب نه وه کو که سه ک ل نفیسین یان ناخفتنن خوه دا ناقی چهند تشتین کو هه قبابه ت بن و تیکه لی یا وان ب هه قدورا هه به و هه قبه یوه ند بن، بینه. نه ف هنده ژی ناخفتن و نفیسین جوان و بالراکیش دکه. چهند نموونه ژ مه م و زینن.

نه لماس و زوموړود و مراری
خال و خه ت و توړه یی د تاری
عه زرا و رووال و بکر و موردان
حوور و مه له ک و پهری و ولدان

ل فان هه ردو مالکانه دا په یقین نه لماس و زوموړود و مراری هه قبه یوه ندن، له ورا کو هه رسیک ژی گه وه رن. په یقین خال و خه ت و توړه ژی ب هه قرا هه قبه یوه ندن، له ورا کو هه رسیک ژی ب سهر و ته فه شا مرؤقان فایه و هه رسیک ژی دبن هه گه را جوانی یی. په یقین عه زار، رووال، بکر و موردان ب هه ف را و په یقین حوور، مه له ک، پهری و ولدان ژی ب هه فدو را هه قبه یوه ندن و په یوه ندا وان دیاره و نیازی شروقه یی نینه.

۱۴- تلمیح allusion

په یفا تلمیح ل بارا واته یی دا نافر دانه وه یه. لئ ل جوانکاری یی دا تی ب وی واته یی کو که سهک ل گوتن یان نفیسینین خوه دا نافر هکی بده سه ربه پوریهک میژووی، یان هه لبه ست یان گوتنهک ناسکری و نافدار. نمونه ژ مهم و زینی.

مه یخوهر که مه لان ب غنج و نازان

شه یخان تو بشینه بهر به رازان

نهف مالکا هه لبه ستی تلمیحه ژ ژیا نا شیخی سه نعانئ کو بوو نه فینداری کچا نه رمنه و ل سهر داخوازا وی قورنان شه وتاند و مهی فه خوار و چوو بهر به رازان.

۱۵- ته کریر

نهف په یفا تی ب واته یا ته کریر و لیقه گه پری و ل جوانکاری یا توره یی دا نه وه کو که سهک په یقه کی یان پیته کی ل ناخفتن یان نفیسینین خوه دا ب هوستاتی چند جارن ل دوو هه فرا بینه. هونه را لیقه گه پری یان ته کریری دبه هه گه را نافراندنا مووسیقیا واته یی و هوندورانی. نمونه ژ مهم و زینی:

هه مشادی و هه مجه فا و هه مدهم

هه مله حم و عزام و جلد و هه مدهم

لیقه گه پری پیشپرتکا "هه" ته کریری چی دکه و مووسیقیا یی دنافرینه.

خانی ژ که مالی بی که مالی

مه یدانی که مالی دیت خالی

په یقین که مال جوانکاری یا ته کریری ساز دکن.

۱۶- ته رسیع (ترصیع)

ته رسیع ل بارا واته یی دا گه وه ره به ندیکر نه. لئ ل جوانکاری یا توره یی دا نه وه کو هوزان مالکه کی بنافرینه، کو گشتی په یقین هه ردو نیفمالکین وی دو به دو ب هه فدورا هه فکیش و هه فپاشه هل بن. نمونه ژ مهم و زینی:

مهعمووله ل بال گهلهک عهلیمان

مهقبووله ل بال گهلهک حهکیمان

تهئسیریئ نهفهس بیت ژ بو من

تهشریحی قهفهس بیت ژ بو من

گشتی په یقین فان ههردو مالکانه ل ههردو نیقمالکین ههردو مالکهکی دا دو به دو ب ههقدو را ههفکیش و ههفپاشههه ل.

۱۷- موازهنه

موازهنه یان ههفکیشی ئهوه کو گشتی په یقین ههردو نیقمالکین مالکهک ههلهبهستی دو به دو ب ههقدو را ههفکیش بن .
نموونه ژ مهه و زینئ :

کیشا ب قئ تهرحی رهسم و نایین

لئدا ب قئ تهرزئ زهره و تهزین

ئهئواعی نهوادر و جهواهر

ئهلوانئ نهفائس و زواهر

گشتی په یقین فان ههردو مالکانه ل ههردو نیقمالکان دا دو به دو ب ههقدو را ههفکیشن .

۱۸- ئقتباس

ئقتباس واته روئاهی و بزوت زئ وهرگرتن . لئ ل جوانکاری یئ دا واته زئ وهرگرتن .
ئقتباس ئهوه کو کهسهک ل ئاخفتن یان ل ئقیسینئن خوه دا پشکهک ژ گوتن یان
ئقیسینهک ب ناف و بانگ کو ههموو کهس بناسن بینه .

گهنجی تو د نیف تلسمئ عالم

کهزئ تو عه یان ژ ئسمئ ئادهم

ئهف مالکا ئقتباسه ژ وئ هه دیسا قودسی کو دبیزه : "کنت کنزا مخفیا فاحبیت بان
اعرف فخلقت الخلق لکی اعرف"

۱۹- صدر و عجز (سه در و عه جز)

صدر واته بهندا سه‌ره‌تایا نیفمالکا یه‌که‌م ل مالکه‌ک هه‌لبه‌ستی دا، عه‌جز ژی واته به‌ندا کوتایا نیفمالکا دوهم ل مالکه‌ک هه‌لبه‌ستی دا. لئ ل جوانکاری یا تو‌ره‌یی دا ئه‌وه کو که‌سه‌ک په‌یفا سه‌ره‌تایا مالکه‌ک ل کوتایا وی مالک ل دا بینه. نموونه ژ مه‌م و زینی:

**حاصل ب وه خوش دبت ل من دل
بی گهنج غه‌مان ژ دل چ حاصل**

۲۰- به‌راعتی ئسته‌لال

ئه‌ف بو‌یژا ژ دو په‌یقین به‌راعت و ئسته‌لال پیک هاتیبه. به‌راعت واته سه‌راتی و ئسته‌لال واته ده‌نگی زاروکی ل ده‌ما ژ داییک بوونی دا. به‌راعتی ئسته‌لال ل جوانکاری یی دا ئه‌وه کو ده‌ستیپیکا هه‌لبه‌ستی خودانی سه‌راتیبه‌ک تاییه‌ت به و ئه‌و ده‌ستیپیکا مرو‌فء ب ده‌نگ و باسه‌که نوو و قه‌ومینه‌کی کو دئ ل دوو را بئ، ناگادار بکه. خانی ل مه‌م و زینی دا پر جارن ژ قئ هونه‌ری وه‌ج وه‌رگریبه. نموونه ژ مه‌م و زینی:

**ئیقاری کو ناسمان مه‌نقل
دانی و ل وان فه‌شار مه‌شعل
یه‌عنی کو فه‌کوشت چراغی زه‌رین
وه‌رگرت ژ نوو لباسی رهنگین
میری کو هه‌میشه شاد و خو‌ره‌م
گو‌یا که‌تبوو لباسی ماته‌م**

ئه‌فه سه‌ره‌تایا وی به‌ندا مه‌م و زینی یه، یا کو ب نا‌زاوه‌کاری یا به‌کروکی میر ژ تیکه‌لی یا مه‌م و زینی و نه‌فه‌رمانبه‌ری یا تاجدینی ناگادار دبه و ژ به‌ر وی هندئ پؤسیده و خه‌مگینه. چاوا فه‌له‌کی چرایا تاقئ فه‌مراندبوو و جیهانی جلکی ره‌ش ل به‌ر کربوو، میر ژی وسان که‌تبوو ماته‌می و خه‌مگین بوو.

**سولتانی سه‌ریری چه‌رخن رابع
وه‌قتی وه‌کو بوو ژ شه‌رقی تالع
شه‌تره‌نجی یی ماه و جوندئ ئه‌خته‌ر
بلجومله ل سه‌ر به‌ساتن ئه‌خزه‌ر
شه‌همات کرن ب به‌یده‌قا نوور
ته‌دگو هه‌مء بوون د نووری مه‌ستوو**

ئەفا ژى ئەو پېشىگۆتتايە، يا كو مېر و مەم دخوازن كىشكانى بكن . خانى پېش وئى ھندى
دا كول سەر كىشكانى يا مەمى و مېر بنقىسە، ئاسمانى پىرئىستېرە بەربانگى دوه كېنە تەختى
كىشكانى و ھەيىقى و تافى ژى دوه كېنە دو جگىرېن لەيزى، كول كوتايى دا ئاف ب پەياكىن
نوورى زۆرا ھەيىقى دېە .

۲۱- لەف و نەشر

لەف واتە ھەرىپچان و بەرھەفكرن، نەشر واتە بەلا كرن، ھەشاندىن . لى ل زانستا
جوانكارى يا تۆرەبى دا لەف ئەو ھە كو ھۆزان چەند پەيقان ل دوو ھەقدورا دەھىنە و رىز دكە و
ل دوو را چەند پەيىقىن دى كو پەيوەندى و تېكەلى يا وان ب پەيىقىن پېش دا را ھەيە دەھىنە
و وانا ب ھەف فا گرى ددە . ژ دەستا يەكەم را لەف و ژ دەستا دوەم را نەشر دېيژن :

خەرگوش و غەزال و گور و ناھوو

ئەف قاز و قولنگ و كەبک و تەپھوو

ككەر ككەر دچەرىن ل كووھ و دەشتان

رەف رەف دفرېن د نىف بەھەشتان

ل فان ھەردو مالكىن ھەلبەستى دا لەف و نەشرا مورەتەب ھەيە . لاور ككەرى ككەرى
ل چيا و دەشتان دچېرىن و بالدار رەف رەف ل ئاف باغان دا دفرېن .

(۱۳)

سەر بەستى يا ھۆزانى يى

ژ بو تېگەھىشتنا فى بوئىژى پېش دا دەبى ھندەكى ل سەر كېشا ھەرووزى بنقىسىم و ل
دوو را بېژم كا سەر بەستى يا ھۆزانى يى چىيە .
زانستا ھەرووزى ل سەر كېشا ھەلبەستى و چاوانىيا پېكھاتنا كېشى يە . ھەرووز
پېكېشكا ھەلبەستى كلاسىكە . ل دانىنا ھەلبەستى ھەرووزى دا كېش مەرجى سەرەكى يە .
واتە ل پلەيا يەكەم دا كېشە كو ھەلبەستى ژ پىرۆژى قەدقە تېنە و جودا دكە . ئەگەر
كەسەك ھەلبەستەك ھەرووزى دانە، يەكەمىن نىقمالكا وئى ھەلبەستى ل سەر چ كېشى بە،
دەبى گشتى وئى ھەلبەستى ژى دوروست ل سەر وئى كېشى بە . ئەو ھەلبەست
ل ھەر قابىل دا دېە، بالا بېە . چ غەزەلەك چەند مالكى بە و چ ژى مەسنەوى يەك
چەند ھەزار مالكى .

مەم و زىن كو ژ ۲۶۵۷ مالكان پىك هاتىيە، گىشتى نىفمالكىن وى ل سەر كىشا: مفعول مفاعىل فعولن (مەفعولۇ مەفاعىلۇن مەفعولون) هاتىيە دارىژتنى. ئەف كىشا ژ كىتەيىن بلند و نەفى پىك تى.

ل دەما كىتاندا ھەلبەستەك عەرووزى دا، ژ بۇ نىشاندا كىتەيىن بلند و نەفى وانا ب دوروشمان ژىك جودا دىن. لىرە دا من كىتەيا بلند ب دوروشما " - " و كىتەيا نەفى ب دوروشما " u " نىشان دايە و ناوہيا ھەر پىشكەك ژ نىفمالكىن ژى ب فى دوروشمى " / " نىشان كرىيە.

نەزى لىرە دا يەكمىن نىفمالكا مەم و زىنى بكىتىم:

سەر، نا، مە، / يىن، نا، مە، نا، / مى، ئەل، لاھ

وھكى ھوون دىنن ئەف نىفمالكا ژ سى پىشان پىك هاتىيە. كىشا وى نىفمالكى ب رىكا دوروشمان ژ بۇ كىتەيىن بلند و نەفى وھە تى نىشان دانى.

-- u / -u -u / u --

ئەفە كورتەيەك بوو ل سەر كىشا عەرووزى، لى ئەم بزانن كانى سەربەستى يا ھۆزانى يىن چىكە؟

ھۆزان دەيى ھەلبەستا خوە ل سەر وى كىشى بنقىسە، ئەوا كو ھەلبەست پى دەست پى كرىيە. گىشتى كىتەيىن ھەلبەستى دەيى دوروست وھك كىتەيىن يەكمىن نىفمالكا وى بە. دەيى كىتەيىن بلند ل بەرانبەر كىتەيىن بلند دا و كىتەيىن نەفى ژى ل بەرانبەر كىتەيىن نەفى دا پىنە دانان. دەنا كىشا ھەلبەستى ئالۇز دىبە و دىبە كىماسى يەك مەزن ژ ھەلبەستى را. لى ئەگەر ھات و ل نىفمالكەكى دا پەيقەكى جىھى خوە نەگرت و كىتەيىن وى يىن بلند و نەفى نەكەتە قالبى كىشا ھەلبەستى، ھىنگا ھۆزان سەربەستە كو جىھى كىتەيىن بلند و نەفى ل ھەف بگوھەرە. تەنى يەك كىتەيىن ل نىفمالكەكى دا. فى ھندى را سەربەستى يا ھۆزانى يىن هاتىيە گۆتنى.

ھەروسان ل گەلەك زمانان دا ژ وان ژى ل زمانى كوردى دا گەلەك پەيىف ھەنە كو رابىژتتا وان ل دەفۆك و زاراقەيىن جوربەجورە وى زمانى دا تىنە گوھستى.

ژ بلى چىگۆركى يا كىتەيان، ھۆزان سەربەستە كو ژ ئافا رابىژىن جور بە جورە پەيقەكى دا كىژان رابىژ ل كىشا ھەلبەستى تى، بكار بىسە. وھكە ئەم دزانن، كورد جىناقى كەسى سىيەم يىن نىرزا را دىبىژە: وى. لى ل ھندەك ئاقچە و دەفۆكان دا ل دەوسا وى دا، دىبىژن: وە. دەنگدیرا " وى " بلند و دەنگدیرا " وە " نەفى يە. ھۆزان سەربەستە ژ فان ھەردويان كىژان ل كىشا ھەلبەستا وى ھات، بكار بىسە. خانى ژى گەلەك جارارن ژ سەربەستى يا ھۆزانى يىن وھج وەرگرتىيە. بۇ نمونە ئاقى تاجدىنە گەلەك جارارن ب رەوشا تەوانگى ل مەم و زىنى دا هاتىيە. خانى جىھى كو كىشا ھەلبەستا وى ھەوجەدارى كىتەيا بلند بوويە، نقىسىيە: تاجدىنى. لى دەما كو كىشا ھەلبەستى ھەوجەدارى كىتەيا نەفى بوويە، نقىسىيە: تاجدىنە.

(۱۴)

مالک، نیفمالک

ژ ههر ریژهک ژ ههلبهستا کلاسیک را ب عهرهبی بهیت دبیزن، بهیت بهکینه یا ههژمارتنا ههلبهستین کلاسیکه. ههر بهیتهک ژ دو پشکان پیک تی، کو ژ ههر پشکنی را ژی مسراع دبیزن. بو نمونه مهم و زین ژ ۲۶۵۷ بهیتان پیک هاتیبه. ل زمانی کوردی دا ژ بهیتی را مالک و ژ مسراعی را ژی نیفمالک دبیزن.

(۱۵)

قافیه و رهذیف

ل ههلبهستا کلاسیک دا چه ندین قالبین ههلبهستان هه نه. یین وه که قهسیده، غهزل، مهسنهوی... مهم و زین ل قالبی مهسنهوی یی دا هاتیبه دانان. ل قالبی مهسنهوی یی دا دهی پهیقین کوتایا ههر دو نیفمالکان ل ههف بین، کو ژ قی ل ههف هاتنی را ل عهرهبی دا قافیه دبیزن. ل کوردی دا ژی ژ قافیه یی راپاشبه ند / پاشههل گوته. لی نه گهر ل ههر دو نیفمالکن مالکهکن دا ل دوو قافیه یی را په یقهک دوپاته بوو، ژ وی په یقا دو پاته بووی را رهذیف تی گوته، کو نه دکارن ل کوردی دا نافی ریزکی لی بکن. وهک:

هندی کو دشههرء نادهمی بوون

تیکدا د لباسی ماته می بوون

ل قی مالکی دا په یقین نادهمی و ماته می قافیبه واته پاشبه ند و په یقین بوون ژی رهذیف واته ریزکن.

(۱۶)

جوانکار یین تورهی ل مهم و زینا نه حمه دی خانی دا

(*) من نهف گو تارا ساللا ۲۰۰۵ ی ل میهره جانا دو هوکی یا رهوشه نیبری یی دا، کو ژ لایی نیکه تی یا نفیسکارین کورد قا هاتبوو دامه زانندی، خوه ند. ژ بهر کو په بوهندی یا وی ب ناساندا مهم و زینی قاههیه، نه ز نه وی لیبره دا ژی دوه شینم.)

ههر چی وه کو بوو نه بی ره قه م بوو

لهو نه وه لی ماخه لهق قه له م بوو

پشکا زۆره فیلسۆف و عارفان ل سهر وی بیر و هزرینه کو یه کمین تشتا کو پیش هه موو بوونه وهران دا هاتیبه ئافرانندی عه قه لی ئه وه ل یان رووحی ئه وه ل بوویه . لی خانی به ره واژی وان دبیژه؛ یه کمین تشتا کو پیش هه موو تشتان دا هاتیبه ئافرانندی، قه له مه . قه له م پیش دا هاته ئافرانندی، دا کو ئافرینکار بکاربه ناف و نیشان و هه ژمارا تشتین کو دئافرینه، بنقیسه . ئه قه بلندایا بیر و هزرا خانی و بایه خ دانا وی ب قه له می و خودانقه له مان نیشان دده .

گه لی ئاما ده بووین هیژا، جانک و جامیرین ریزدار! مامۆستایان! مه تۆستایان!

ئه ز گه له کی خوه سه رفه راز و به ختیار دبینم، کو رۆژا ئیرو ل سهر خاکا پاک و ئازادگری یا کوردستانا خوه شک ل خزمه ت هه وه یین خۆشه و بیست دامه .

ئه ز لی ل قی گۆتاری دا هنده ک ژ جوانکاری یین تۆره یی یین سه ره که ل ناف مه م و زینا خانی دا ده ست نیشان و شروقه بکم . لی پیش دا پیدقیبه ئه م بزنان کانی جوانکاری یین تۆره یی چنه .

ب کورتی، جوانکاری ل تۆره یی دا زانسته که، کول بارا هونه را جوانی و خوه شکبوونا ئاخفتن و نقیسینی و ل هه قناینا باش و ل جی یه په یفان و ب کاربرنا واته یین وی یین جۆربه جور دا دئاخفه . بۆ نموونه ئه گه ر ئه م بیژن تاف هه لهات . مه گۆتته ک ئاسایی گۆتیبه و چ هونه ر و جوانکاریبه ک ل قی ئاخفتنی دا تونه یه . لی ئه گه ر ئه م بیژن بووکا تاقی که زی یین خوه یی زبیرین ل به ر پی یین چیان راخست . ئه ف گۆتته گۆتته ک هونه ری یه، کو جوانکاری یین تۆره یی یین وه که ته شیبه ، ته شیخس و ئستعاره و ئیماژی تی دا هاتنه . هه رکئ هنده کئ ناسیاری د گه ل تۆره یا کلاسیک هه به، دزانه کول ناف تۆره یا کلاسیک دا ئه و تۆره سه رکه تی تریبوویه و سه رکه تیتره، کو خیمه دارشتنا وی ل سه ر جوانکاری یین تۆره یی هاتبه دانان و هه قو و فریبتین ته ونا وی ب جوانکاری یین تۆره یی هاتبه راجاندنی . ئه قه نایین ب وی واته یین کو جوانکاری یین تۆره یی ته نی تایبه تی تۆره یا که ون واته کلاسیکه . نا، ل ناف تۆره یا نووژهن و ئیرویین دا زی چ هه له به ست به و چ زی دیتر جه له یین تۆره یی ، ئه و تۆره سه رکه تی تره، کو خیمه وی ل سه ر به ری جوانکاری یین تۆره یی هاتبه دا نانی . خانی زی وه ک هه له به ستکاره کی شیبا و کارا ل مه یانا قی هونه ری دا ب راستی سه رکه تی یه و ب هونه ره مندیبه ک بالراکیش ژ قی پشکا زانستی ویچ وه رگریبه . گاڤا کو مرؤف مه م و زینا خانی ب هوورگی دخوونه، مرؤف دبینه کو مه م و زین ل قی باری دا زی شاهنه سه ره ک بی هه قتایه . خانی ل قی شاهنه سه ری دا ژ جوانکاری یین وه که :

ته شیبیه، مه جاز، کنایه، ئستعاره، ته لمیح، ته شخیص، موراعاتو نه زیر و ته ناسوب، وینه یین هزری، ئیهام، ته رادوف، له تافته، ته زاد یان تباق، جناس و به راعه تی ئستیهلال و چه ندین جور و جه له یین دی یین جوانکاری یین ویچ وهر گرتییه، کو هینانا نافی وان هه موویین دی ببه هه گهرا دریزداری و لایه کی گۆتنی.

ب دیتنا من تشتا کو سهرراتی یین دده دهقا مه م و زینا خانی، ژ بلی هه لیخستنا مژارا نه ته وه خوازی یین، کو بو جارا یه کهم ل جیهانی دا ژ لایین خانی فا هاتییه هه لیخستنی، بکاربرنا لچی و هۆستایانه یا جوانکاری یین تۆره یی یه. ئه گه ر موبالغه و زیده رهی نه به، ئه ز دکارم بیژم، مرؤف ل سهرانسهری مه م و زینا خانی دا کیچم جاران راستی مالکه ک هه لبه سستی تی کو جوانکاری یه ک ژ جوانکاری یین تۆره یی تی دا نه هاتبه. بو نمونه ئه گه ر ئه م هه ل یه کمین مالکا هه لبه سستا مه م و زینن بنیپن، ئه من بیینن، کو خانی چاوا ب هۆستاییه ک بی هه قال ژ جوانکاری یین تۆره یی ویچ وهر گرتییه. خانی دبیژه:

سهرنامه یین نامه نامی نه لاله

بی نامی وه ناته مامه وه لاله

تا مرؤف لی هووور نه به، مرؤف نزانه کانی چما خانی ل یه ک مالکا هه لبه سستی دا چوار جاران په یفا نام و نامه ب کار برییه، لی گاڤا کو مرؤف ب بهر چاڤکا جوانکاری یین ل قی مالکی دنیره، مرؤف دبیینه کو ل نیقه کا په یقین (سهرنامه و نامه) دا جناسا زایدا موته رف هه یه. نامه د گه ل نام جناسا زایدا موزه بییه ل ساز دکه. ل نیقه کا هه ر چار نام و نامه یان دا دیسان جناس و ته کریر و مووسیقیا هوندورانی و مووسیقیا واته یی هه به. هینانا پیتا می، ب شهش جاران د یه ک مالکی دا دیسان مووسیقیا هوندورانی دئافرینه.

هه روسان ئه ف مالکا هه لبه سستی ئقتباسه ژ وی حه دیسی کو دبیژه: هه ر کاره کی گرنگ ئه گه ر ب نافی خودی دهست یین نه به، ئقیشکان و نیچوی دیینه.

ئه ف هه موو جوانکاری یین تۆره یی ته نی ل یه ک مالکا مه م و زینن دا هاتییه، دیاره کو ئه ف هنده دیارده یه ک ب هه لکه ت واته ته سادوفی نینه و خانی چه نده خوه ئیشاندییه دا کو به ره مه ک و هه ا جوان و مشت ل هونه را جوانکاری یین بئافرینه. خانی دبیژه:

بی نه قشقی ته نه قشقی خامه خامه

بی نامی ته نامه ناته مامه

ل قی مالکا هه لبه سستی دا هه ر دو په یقین نه قش پیکفه و هه ردو په یقین خامه ژ ی پیکفه جناسا تام و جناسا مورده که ب دئافرینن. په یقین نام و نامه ژ ی جناسا زایدا موزه یه ل ساز دکن. هه روسان په یقین خامه و نامه و مامه دیسان جناسی چی دکن کو ئه ف جناسا دبه هه گه را ئافراندنا مووسیقیا هوندورانی و مووسیقیا واته یی. و دوپاته بوونا پیتین "ئا" و

"م" هەر يەك ب شەش جار ان ژى ديسان موموسيقا با هوندوراني ساز دكن .
كافا كو خانى ديبژه :

كافر بوويين ئەم ب ئسمى قەهار غەففاره كو ئەم كرين گونەهكار

ژ بلى جوانكارى بين تۆره يى بين وه كى تەناسوب و تەزاد واتە پەيوەندى و دژبەرى يى،
بىرتىژى و نازكەزرى يەك عارفانە يە تايبەتى ژى د قى مالكا هەلبەستى دا هە يە . خانى
گشتى ھۆ و هەگەر ئىن گونەھ و گونەھكارى يى ددە پال خودى و ديبژه؛ خودىيۆ ل بەر نافي
تە يى قەھارە كو ئەم بوويينە كافر و نافي تە يى غەففاره كو ئەم كرينە گونەھكار . ئەو
ديبژه ئەف نافي خويى نافي ئەزەلەينە، ئەگەر مروف كوفرى و گونەھان نەكە، ئەف نافي نا
واتەنە، هەتا گونەھكارەك تونە بە، لىبھورينكارەك ژى تونە يە، ئەفە گونەھكارى و كوفرا
مروفانە، كو واتە يى ددە نافي خودى و هەر وسان بەرەواژى وى ئەو نافي خودىنە كو
حەوجەدارى فان كرىار ئىن مەنە . ئەگەر كەسەك كوفرى نەكە و خودى ژى قەھرى لى نەكە،
يان ئەگەر كەسەك گونەھەكى نەكە و خودى ژى نەغەفرينە، ئىدى ئەو نافي خودى يى
واتە دمىن . ب كورتى خانى گشت ھۆ و هەگەر ئىن گونەھكارى يى ددە پال خودى . ئەف
مژارا دەرفايى مژارا ناخفتنا مە يە، لەورا لىرە دا ئەز نكارم گەلەكى ل سەر راوہستم .
دەما كو خانى ل سەر ئەقينا فەرھاد و شىرىنى رادوہستە وەھا ديبژه :

شىرىن تە گرە شەكەر ل پەرويز فەرھاد ژ رەشكى ئەشكى خووئىز

واتە ئەى خودى يۆ تە شىرىن ئەو كچا ئەرمەن ل پيش چاقين خوسرو پەرويزە دا وەكى
ژنا وى شەكەرا ئسغەھانى كو خوشەويستا وى و سەر تاجا هەموو ژئىن وى بوو، شىرىن و
خوشەويست كر و تە وسان كر كو فەرھاد ژ چاقنەبارى و كەرب و كىنان دا هيسرىن
خوونين بېژينە . تە شىرىن وەك شەكەرى شىرىن و خوشەويست كر . دەنا شىرىن ژى وەك
ھەموو كچين دى مروفەك ئاسايى بوو .

ل قى مالكا هەلبەستى دا جوانكارى بين تەلمىح و ئىھامى ھەنە . پەيقا شەكەر ل فى
ھەلبەستى دا ئىھام واتە تەورىيە يى دئافرىنە . لەو را كو شەكەر ھەم نافي ژنا
خوسرو پەرويزى يە و ھەم ژى ئەو تشتا شىرىن و خوشە كو ژ سلكى يان ژ قاموشى
دەست قە تى . ھزرا بەيستەر يان خوئىنەران پيش دا دچە سەر وى تشتا شىرىن و پاشى
ئەگەر ئاگادارى يا وى / وى ل تۆرە يا رۆژھەلاتى ھەبە، دچە سەر چىرۆكا ئەقیندارى يا
فەرھاد و شىرىن و خوسرو پەرويز و شەكەر و شىرىن و نافي شەكەرا ژنا خوسرو پەرويزە

دکه فە بیرج، کو مەبەستا خانی ژ پەیفە شەکەرئ هەر ئەو بوویە. هەروسان ل قئ
 هەلبەستئ دا ل نیقە کا پەیفین شیرین و شەکەرئ دا ل بارا تام و رەگەزئ وان دا تەناسوب
 هەیه. ل بارا هانینا دو ناغین ژنانە کو ب پیتە کئ دەست پئ دبن و پەبوەندا وان یا واتەیی و
 کۆمەلایەتی ژئ هەیه، دیسان تەناسوب ساز دبه. پەیفین رەشک و ئەشک ژئ پیکشە
 جناسئ ساز دکن. هەروسان ریتنا هیسرین خوونین یئ فەرهادئ ژ بلی نیشاندا نا خوازیک و
 حەسرەتین وی ژ بو شیرینئ، دکارە ئشارەتەک بە ژبو خو کوژی یا فەرهادئ ژ بو شیرینئ
 ژئ. هینانا فان ناغانا کو پەبوەندی یا وان یا چیرۆکی و مێژوویی هەیه، ژ بلی تەلمیحئ
 موزیقا مەعنوی ژئ ساز دکه. هینانا پیتا شئ ب چار جار ل یەک مالکا هەلبەستئ دا
 موزیقا هوندورانی دنافرینە.
 خانی دبیژە:

خاقان بخو هندووین کەمین بوو

فەغفور ژ خوانئ کاسە چین بوو

ل نیقە کا پەیفین خاقان و هندوو دا ب واتەیا شاھ و بەنی، یان شاھ و دەرگەفانئ
 تەزاد واتە دژبەری هەیه. پەیفە هندوو لەتافەتئ ساز دکه، لەورا کو هەم ب واتەیا بەنی یئ
 رەشک و دەرگەفانئ، هەم ژئ ب واتەیا پەیرەوی دینئ هندوو، یان خەلکئ هندوستانی
 تئ. هەروسان دکارە ئیھامئ ژئ بنافرینە. ل نیقە کا پەیفە خوان ب واتەیا سفر کئ و پەیفە
 کاسە پیکشە و خاقان و فەغفورئ ژئ پیکشە تەناسوب هەیه. ل نیقە کا پەیفین خاقان و
 فەغفورئ چینئ و کاسە چین و کاسکا چینئ و فەغفور و فینجانا فەغفورئ داتەناسوبەک
 سەرگرتئ و لەتافەتەک زۆر جوان و هۆزانانە هەیه. هەمیسان ب رابێژ کرنا پەیفە کاسە
 چین، ناغئ وەلاتئ چینئ کو جیھئ فەرمانرەوایی یا فەغفور و خاقانان بوویە، ل هزرا
 مرؤفئ دا هیلوون دکه. رابێژا پەیفە خوان ژئ دگەل پەیفە خاقان دیسان جناسئ دنافرینە.
 ئەگەر ئەم ل سەر گشتئ جوانکاری یئ تۆرەیی ل مەم و زینئ دا راوەستن، دەبئ ئەم
 مەم و زینئ هەمووی ب هورگلی شرۆفە بکن. ل بەر وی هندی ئەزئ تەنئ چەند
 نمونەیان ژ تەشبیھ و وینەنگاری یئ ل مەم و زینئ دا پیکشئ خزمەتا هەو بەکم، و ل
 قئ گۆتارئ دا چاف ژ دیتەر جوانکاری یان بمچینم.
 خانی ل پەسنا خودئ دا دبیژە:

ئەئ شوکری تە جەوھەرا زەبانی

وہی زکری تە سەیفەلا جەناتی

ئەف مالکا هەلبەستئ ب شێوہیا تەرسیعئ هاتیبە دارێژتئ، واتە گشتئ پەیفین وی ل
 هەردو نیقەمالکان دا دو بە دو هەفکیش و هەفپاشەھەلن. ل قئ مالکا هەلبەستئ دا جوانکاری

یښ ته شیبه و وینه نگاری واته ئیماژی هه نه . خانی وینه نگاری و ته شیبه هک زور جوان ب هوستاتیه ک تام ل فئی مالکی دا نه قشان دییه . نه وی پیش دا زمان وه کاندیه قه له می و شوکر و سپاسیژی یا خودی ژی وه کاندیه جه وه هر و حوبرا وی قه له می . چاوا کو قه له می بی حوبر و جه هری نکاره بنقیسه ، زمانه خانی ژی بی شوکر و سپاسیژی یا خودی نکاره تشته کن بیژه . مرؤف دکاره بیژه کو خانی زمان هه مه وه کاندیه قه له می و هه مه ژی وه کاندیه شوورء ، له ورا کو لی ره دا جه وه هر هه مه ب واته یا حوبر و مور ه که بی یه و هه مه ژی ب واته یا زاخ و رهنگی کو پشتی نووژ کرن یان پشتی چیکرنی ل ده فی شوورء ددن ، کو ژهنگ خو نه فیژی و تووژاتی و نوو بوونا خو ژ ده ست نه ده ، تی . کو دیسان ماکا هه ردوکان ژی هه ر یکه . ب کورتی زمانه خانی هه مه قه له مه که کو سپاسیژی یا خودی ژی را وه کی جه وه هری یه بو نقیسنی و هه مه ژی شووره که کو هینانا نافی خودی ژی را وه کی زاخه کن یه بو نوو ماین و برین . خانی ل دوو را دل وه کاندیه نه یوو که کن و زکری خودی ژی وه کاندیه پا قشکه ری وی نه یوو کن .

ل زه ماوه ندا ستی یی و تاج دینء دا گا فا کو جه ماوه ر که جاوه یا ستی یی ددن سه ر سه ری خو ه و بهر ب مالا زاقایی دبن ، خانی وه هه هونه رنومایی یی دکه :

ناگه ه کریا ب جوو دی مه فتووح
 ده ر گاهن کهره م ل که شتیا نووح
 یه عنی کو عه ماری یا ستی تی
 قه سرا په ری یا ب راستی تی
 هه ر ته خته ژ عوود و سه نده لووسی
 ته خته ک خه ته به ند و ئا به نووسی
 عه رشه ک ژ جه واهران مور ه سه سه ع
 به لقیس جه لیس د وی مور ه به به ع
 ده ست به سه ته ژ پیشفه پیشه کاران
 زه رین که مه ر و گو هه ر گوهاران
 سه د ئا سه فی به رخیا وه کی با
 جه ممالی دکر ب عه رشن دلشا
 هلگرتنه سه ر سه ری خو ئه و مه هد
 ده ست ده ست دره قاند ژ هه ف ب سه د جه هد
 ئه و ته ختی ره وان وه کی گه می بوو
 به هرا کو ب سه ر که ت ئاده می بوو

ئه گه ر ئه م فان هه موو ته شیبه یین کو ل فان چه ند مالکان دا هاتنه ب هوور گلی شرؤفه

بکه یڼ، ده ما مه دئ تیرئ نه که، له ورا نه ز نه چارم هه چهند لب ژ ته شیبیڼ سهره که و نیمایڼ بزاره ده ست نیشان بکه م. خانی لیره دا ستی یخ ته شیبیڼ به لقیسا هه قسه را سلیمان پیغه مبه رء دکه و هه لگرین ته خته ره وانئ ستی یخ ژ ته شیبیڼ وه زیرئ سلیمان ء واته ئاسه فئ به رخیا دکه. لئ نه ته نئ ئاسه فه ک، به لکی سهدان ئاسه فی ئه و ته ختی ره وان ژ ده ستین هه قدو دره قانندن. لیره دا خانی ته خته ره وانئ ستی یخ جاره کئ دوه کینه گه می یا نوح ء و جاره ک دی ژ دوه کینه گه میبه کئ کو نه ل سهر دهر یا یه ک ئاقئ، به لکوو ل سهر دهر یا یه ک ژ مرؤقان ره وان بوو.

نه ز لیره دا گازی وینه کیشان واته ره سامان دکم، ههر وینه کیشئ کول دوو سووژه یان دگره، بلا هره مه م و زینا خانی ب چاقه کی وینه کیشانه بخوونه و ویجئ ژئ هلینه و بیینه کو خانی نه ته نئ هه لبه ستکاره کی سهر که تی، به لکی وینه کیشه کی پیشکه تی یه ژئ. خانی بخوه ژئ هه لبه ستین خوه دوه کینه وینه نگاری یخ، ده ما کو دبیژه :

نه ققاشئ سه حیغه یخ حکایه ت

نه ققادئ سه بیکه یخ روایه ت

کیشا ب فئ ته رحئ ره سم و نایین

لیدا ب فئ ته رزئ زهر ب و ته زین

خانی کافا کو وینه یا ستی و زینان ب قه له ما خوه یا جادوو گه رانه دنتلینه، خوینه ر ل جیهئ مه م و تاجدینان دا دبه ئه قیندارئ وان ههر دو زهری یان. نه ز ناخوازم وان هه موو هه لبه ستان لیره دا سرؤقه بکم، لئ ته نئ ئه و وینه یا کو خانی کشاندیبه ژ بو وینه کیشان فه دبیژم. که له ک هه لبه ستکاران به ژنا یارین خوه وه کاندنه دارا مهرخئ، لئ خانی به ژنا ستی و زینئ دگه ل وئ هندئ کو دوه کینه دارین مهرخ و شمشادان، ل سهر وان داران ل جیهئ ته فه شان دا سوور گولان دچینه و ل جیهئ زولف و بسکان دا ژئ سونبولان ب سه روئ فا دا دلقینه.

حوسنا روخن وان چو که س نه دی بوو

زیرا ژ جه مالی سهر مه دی بوو

له ب له عل و سه مه ن عزار و گول روخ

ره ونه ق شکه نی بوتانی خولوخ

زولفه یئ مسالی تایی سونبول

خه دده یئئ ژ ره نگئ رووین سوور گول

ئه و سوور گول و سونبولئ د ئازاد

بشکفتی ل قه ددئ سهر و و شمشاد

سوور گول ژ خو پال سه روئ روستی

سونبول بخو پیغه داهه رستی

خانی ل وینه کیشانا سروشتی دا و ب تایبته ههلهاتنا تافی دا خودانی هزرهک بلند و دهستهکی شیبایه و ل وی باری دا وینه یین زور بالکیش کیشانه. خانی گاڤا کو دخوازه ل سهر خهملاندنا ستي یی ل رورزا زهماوندنا وی دا بناخفه، راسته راست نهوی مزاری ههلناخه، بهلکوو پیشدا دچه ل سهر ههلهاتنا تافی و جوانی یا وی دئاخفه و بیر ودیپهنا خوینهران ناماده دکه و ل دوو را دچه سهر مزارا سهرهکه :

**وهقتی وهکو نهوعهرووسی خورشید
نههقوبیه مسالی جامن جهمشید
فیلجومله کرن ب روخ موجهلالا
گوپا کو کرن ب زهر موتهللا
مهششاته و دایه و پهرهستار
عیشقی کری جومله گهرمی بازار
چوون زهین بکهن ستي و زینان
نازهنده بکهن دو نازهنینان**

ل فان مالکین ههلههستی دا ژ بلی تهشبییه و نیمازی، بهراعتی نستهلال ههیه، لهورا پیش وی هندی دا کو خانی راستهراست ل سهر مزارا خهملاندنا بووکی بنقیسه، دیپزه دهما کو بووکا تافی وهکی جاما جیهان نومایا جهمشیده نهه تهبهقین ئاسمانان ب تهفهشا خوه یا چلقلۆک و زیپین خهملاند، هینگا بهربهه و خهملینکار ژی چوون ستي و زینی بخهملینن. نه و ل جیهی کو بووکی بشوبهینه تافی، تافی دشوبهینه بووکی. یان دهما کو خانی دخوازه ل سهر زهماوندنا تاجدین و ستي یی بنقیسه، دیسان ژ بهراعتی نستهلالی ویجی وهردگره و وهها دهست پی دکه.

**دامانی عهرووسی پاکنی گهردوون
داماده کو کر ب میهری گولگوون
تاریتی ب رهونی یی کو راکر
غهم شوبههتی زولمهتی فهناکر**

ل فی ههلههستی دا ژ بلی تهشبییه و وینهنگار یی، نیهامهک زور جوان و هوستایانه ژی ههیه. پهیفا کو نیهامی ساز دکه، پهیفا میهره. میهر ل رینقیسا کهون دا دکاره ب سی جوره یین: موهر، مههر و میهر، بیته خوهندن و چوار واته یان ژی بده. **زین دهنی:**

دامانی عهرووسی پاکنی گهردوون، داماده کو کر ب "موهری" گولگوون، کو واته یا زوفافی دده. لی نهگه نه بیژن؛ دامانی عهرووسی پاکنی گهردوون، داماده کو کر ب"

مههری "گولگون، دیسان ژى واته یا ماره کرنی دده. واته زاقایی بووک ماره کر. نه گهر
 نه م بخوونن؛ دامانی عهرووسی پاکتی گهر دوون، داماد کو کر ب میهری گولگون. واته
 زاقایی بووک نه فاند و نهو نه فین باران کر. ههرچهند کو نهف ههرسی واته و شرؤفانه ژى
 گوره کی دهقا ههلبهستی سهرراست تیینه خوویانی، لی گاغا کو مرؤف ل فی ههلبهستی کوور
 دبه و لی هوور دبه، مرؤف دبینه و پین ناگادار دبه کو مبهستا خانی قهت یهک ژقان واته و
 شرؤفه یانا ژى نینه. نهو ژ هیج بووک و زاقایه کی خه بهر ناده. بووک و زاقایه ک ل وی نافی
 دا نین، تنی ته شبیههک هه یه و کهسهک تونه یه. خانی لیره دا ب هوستانی باسی
 ههلهاتنا تافی دکه. نهو تافی دوه کینه زاقایه کی و نهردی ژى دوه کینه بووکه کی. ل فی
 ههلبهستی دا کلیده په یقهک هه یه کو ژی را په یقا په یوه ندی ژى دپیزن. نهف کلیده
 په یقاهه کو ناریکاری یی دده دا کو مرؤف ل مبهستا خانی بجهسه. په یقا گهر دوون لیره دا
 کلیده په یقه. گهر دوون واته جیهان و تویا زفرؤکه نهردی، یان ژى فهلهک. میهر ژى خودانی
 دو واته یانه. یهک مه گوت کو ب واته یا نه فینی یه، و یا دی ژى تی ب واته یا تاف و روکی.
 خانی لیره دا وینه نگاری یی دکه. نهو تویا نهردی دوه کینه بووکی و تافی ژى دوه کینه زاقایی
 کو کوشا بووکا گهر دوونی ب روهای یا خوه یا سوهرنگیف گولگون دکه. ب گشتی خانی
 ل فی ههلبهستی دا دپیزه کو، تافا سییدی یا سوهر ل سهر کوشا چیان وه که سوهر گوله کی
 روونشت. یان ژى تافا سییدی یا سوهرنگیف ل پشت چیان را ههلهات. ژ بلی فان هونه ر و
 جوانکاری یین کو مه گوتن، ژ فی شیوه یا داریشتنا ههلبهستی را ههروه کی کو من پیش دا
 ژى گوت، بهراعتی ئستهلال تی گوتن. بهراعتی ئستهلال نهوه کو ههلبهستکار ب هینانا
 هندهک په یف و گوتنن کو په یوه ندی یا وان ب مزاری قا هه یه، خوینهر یان بهیسته ران ژ
 وی مزاری کو دی ل دوو را بقهومه ناگادار دکه. خانی ژى ب هینانا په یقین بووک و زاقا و
 دامان و گولگوونی، بی وی هندی کو باسا زهماوه ندی بکه، خوینهران ب زهماوه ندا تاجدین
 و سستی یی کو دی ل دوو را ل سهر وی بنقیسه، ناگادار دکه.

تاریتی ب روهای یی کو را کر

غهم شوبه تی زولمه تی فنا کر

ل فی مالکا ههلبهستی دا ژى دیسان ته شبیه و نیماز و نیهام هه یه. ب خوه ندنا فی
 مالکا ههلبهستی را دیسان دو وینه ل سهری مرؤف دا جی خوهش دکن. مرؤف ل هزرا
 خوه دا هم گه هیشتنا دو دلداران ب ههف را دبینه و هم ژى لیدانا تافی و روهای بوونا
 جیهانی. گاغا کو تاف ل جیهانی دده، جیهان روهای دبه و تاریتی نامینه و دلنی مرؤف
 قه دبه و نهو غم و کول و که دهرا شه فانه یا د دل دا ب دیتنا تافی ژ دل دهر دکه قه و به شه را
 مرؤف خوهش و گهش دبه. گاغا کو دو دلدار ژى دگیزن ههقدو چاقین وان ل بهر شابوونا

گهش و روڤناهی دبن و خهم و خهفت ل دلې وان دا نامینن . خانی ژی لیره دا ب تیره کی چهند نارمانج و نیشان ههنگافتنه، هم هه لاتنا تافی و روڤناهی بوون و گه شبوونا جیهانی رادگه هینه و هم ژی که یفخوښی و گه شی یا دو دلدارن ل دهما پیکگه هیشتنی دا نیشان دده و ههروسان نشاره یه کی ژی ل سهر هه فوکا گه لیری یا چافین هه وه روڤن بن، دکه . هم ژی نوردی و تافی دوه کینه دو دلدارین کو پشتی ده مک دووری و خه ربی یی، پشتی شه قه ک تاری سهر ژ نوو دگیزنه هه قدو و ب دیتنا هه قدو شا دبن، چافین وان ب دیتنا هه قدو روڤن دبن . نه فه یه هونه ری وینه نگاری یی .

خانی پر که یف ب ده می سبیدی و لیدانا تافی هاتییه، نهو ب هوستاتی یه ک بی هه فال په سنی لیدانا تافی دکه و وینه یین پر بالکیش ل لیدانا تافی دنتلییه .

دهما کو میر ب پیلانا به کړه دخوازه د گه ل مه می شه شره نگی بله یزه، خانی دیسان ب شیوه یا به راعه تی نستهلال ژ هونه را جوانکاری یی ویجی وهر دگره . نهو ناسمانی پرستییه شه قی دشوبهینه ته ختی شه شره نگی، نستیرا ژی دشوبهینه بهر کین شه شره نگی و هه یقی و روژی ژی دادنه جیهی له یز کاران کو ل سهر وی ته خته یی ل هه مبه ر هه قدو دا روونشتنه و کشکانی دکن . هه له اتنا تافی و تریشکین وی ژی دشوبهینه په یاکه کی شه شره نگی کو ب روڤناهی یا خوه رکه به ری خوه کو هه یقه مات دکه . ل دوو کیشانا قی وینه یی را تازه خانی پوردی ل سهر هونه را خوه رادکه و دبیژه کو میر فه رمان دا کو گازی مه می بکن، دا کو بی و ب وی را شه شره نگی بله یزه . ته ماشه کن، کا خانی چ نافراندییه .

سالاری مه واکب و که واکب
سهر داری ته و الع و غه وار ب
سولتانی سهریری چه رخی رابع
وه ختی وه کوو بوو ژ شه رقی تالع
شه تره نجی یا ماه و جوندی نه خته ر
بلجومله ل سهر بساتی نه خزه ر
شه همت کرن ب به یده قا نوور
ته دگو هه می بوون د نووری مه ستوور

ههروسان دهما کو تاجدین و چه کو و عارف سبیدی زوو رادبن و هه سپین خوه ناماده دکن، کو بچن مه می ب زوری ژ زندانی ده رینن، خانی دیسان دگه ل کیشانا وینه یین بالکیش، ژ به راعه تی نستهلالی ویجی وهر دگره و وه ها ده ست ب وینه نگاری یی دکه :

سهر سو بجه کو شه هسه واری نه فله ق
نه سه هب کو کشانده جایی نه بله ق

نه دههم د تهويله يې نه هين کر
 نه شهه ب ژ خو را ژ نوو فقه زين کر
 گورزی خوه يې ناته شين دهرانی
 تيغی خوه يې زهروه شين گو دانی
 دونيا ژ مه هابه تا خو زهر کر
 تيغ و که مه را چيان ب ککه ر کر
 تاجدين و بران ژ خه لقی لالی
 خوهستن ب دلې خوه وان هه لالی
 کيشانه دهری ب ره قس و بازی
 ره خشی عه ره بی سه مه ندی تازی
 مسمار کرن به دوو ژ غه فله ت
 هوشيار کرن عه دوو ب سه وله ت
 مه يدان به دوان کولان ب ده ستکور
 گويا فه ددان ل دوژمنان گور

واته سپیدی دهما کو شاهسوارزی ژ هه فدهو جو داکه ری ره شاتی و سپینایی، هه سپی
 خوه یې سوږبوژ کشانده جیهی هه سپی به لهک و هه سپی رهش ل پاگی دا فه شارت و شینبوژ
 ژ خوه را ژ نوو فقه زين کر. گورزی خوه یې ناگرین دهرانی و شووری خوه یې زیروه شین
 هالانی، رووچکی جیهانی ل بهر ترس و هه بیه تا خوه زهر کر و سهر و که مه را چيان ککه ر کر،
 هینگا تاجدين و بریان ژی، خاتری خوه ژ هه قال و هوگران خوهستن و هه سپین خوه یې
 وه که ره خشی روسته مه و سوږبوژ و شپه یې عه ره بی ژ پاگی دهرانی و ژ دووری چاقین
 نه یاران نه و نال و بزمار کرن و خوه ژ شه ری را ناماده کرن، هه سپین وان ل بن وان دا
 ده ست ب پیکولی کرن و نه وان ژی ته دگوت قای گورنا نه یاران ب وی ده ستکولی دکولن .
 خانی پیش وی هندی دا کو شه په ک بقومه، ب په یقاراییه ک بالکیش کاری شه ری
 دکه . گورز و شوور و هه سپی شه ری و مه يدانا شه ری و گورنا دوژمن و ترس و هه بیه تا
 جیهانی و له ت کرن و برینا سهر و که مه ران ب تیغ و شووری تاقی هه موو په یقین هه ماسی
 و شه رانیه . خانی دقان هه لبه ستانا دا تاقی دشوبه یینه شاهسوارزی کو ره شی و روئاکي یې
 ژیک جودا دکه و هه سپان ل بهر هه ف دگوهه زه . نه و شاهسوارا کول بهر بانگا سپی دا
 رابوویه ، پیش دا هه سپی رهش دکه پاگی و فهدشیره و هه سپی سوږبوژ دکشینه جیهی
 هه سپی به لهک، و سهر ژ نوو ل هه سپی شینبوژ سوار دبه . نه ف هه سپانه چنه کو نه و
 شاسوارا وه ها ل بهر هه ف دگوهه زه . نه م هه موو دزانن و مه دیتیه، دهما سپیدی، پیش
 تاقلیدانی دا بهری هه وا رهش و روژن دبه، نه روئاهی یا روئاهی یه، نه ژی تاری یه، واته

به له که . خانی ئەف دەما سبیدی وه کاندییبه هه سپه کی به له ک کو شاهسوار ئەوی هه سپی به له ک دادکه پاگی و هه سپی سۆربۆز دکشینه دهوسا وی . هه سپی سۆربۆز چیه؟ دهما کو تاف هنی باش دهر نه که تیه، رهنگی ئاسمانان ب سۆری فا دهنگیته، خانی ئەف دهما سبیدی ژێ وه کاندییبه هه سپه کی سۆربۆز . شهف و تاریتی ژێ وه کاندییبه هه سپه کی رهش، و رۆناهی یا بهری تافلیدانی ژێ وه کاندییبه هه سپه کی شینبۆز . خانی دهما کو ئەفی شاهسواری سواری هه سپی شینبۆز دکه، گورزی ئاگرین و شووری زپروه شین دده دهستی وی . گورزی ئاگرین تافا سبیدی یا سوره و شووری زپروه شین ژێ تریشکین تافینه . ئەفه ژێ ئەو دهمایه کو ، تاف تازه پهنجین خوه یین زپرین دکوته سهری چیا . ل دوو فان وینه یین خیالی را خانی وینه یه کی دی یه جوان دنافرینه و دبیزه گاغا کو ئەف شاهسواری ب وی هه یه تی ب گورز و شوور ل جیهانی دهر کهت و قووچ و کهمرا چیان ب شووری خوه لهت کر، جیهان ل بهر ترس و ساوا وی شاهسواری زهر هلگه پیا . خانی پیش دا نافی چوار هه سپین شاهسواری فهله کی کو مبهستا وی تافه، دهینه و بیر و هزرا خوینهران ناماده دکه و زه مینه سازی یی دکه و ل دوو را نافی هه سپین تاجدین و براین دینه و ل په یی را وینه یه کی ل وینه یان زیده دکه و دبیزه هه سپین تاجدین و براین وی ب دهستکۆل ، ئەرد دکۆلان و نه دکۆت قای دخواستن گۆرا دوژمنان بکۆلن . ب راستی کو جیهانا بیر و هزرین خانی و مهیدانا وینه سازی یا وی یا هزری زۆر مهزن و بهر فرهه بوویه .

خانی گاغا کو ژ زار مه می دگه ل با یی دناخفه و نامه یا خوه دده با یی کو ژ زینی را بیه وهها دبیزه :

ئەف نامه کو خوونی دل مداده

ئەف سه فحه کو مهردومه ک سهواده

دبیزه نامه یا کو ئەز ژ زینی را دنقیسم، جۆهه ر و مدادا وی خوونا دلئ منه و من ب رهشکا چاقین خوه ئەف رووپه لین ساده و سپی، رهش کر نه . ئەفه نه ته نی دهر دئ دلئ مه می یه، به لکوو شه رحی حال و دهر دئ دلئ خانی بخوه یه ژێ، کو سه رهاتا مه م و زینی ب خوونا دلئ خوه نفیسییه و رهشکا چاقین خوه ل سه ر سپی کرییه . ئەز لیره گۆتارا خوه ب فی هه لبهستی کوتا دکم و ژ هه وه یین خو شده فی را ژێ داخوازا سه ر که تنی دکم .

(۱۷)

رهوشا کردارا " بوون " ل مه م و زینا خانی دا

کردارا بوون ل زمانی کوردی دایه ک ژ کردارین ئاریکاری یی یه، کو ب ئاریکاری یا وی

هندهک کردارین دی ته کووز دین. ئەف کردارا دگهل ناف یان رهوشناقه کئی (سفته ته کئی) بیکفه کردارهک هه قبه نده بیکه سانی ساز دکه و دهما نهۆ نیشان دده، وه که: ههوا خووش بوو. ناگر گهش بوو. دهری فه بوو. گول سوور بوو. وه لات ئافا بوو. رادهر (مصدر) ین هه قبه ند (مرکب) یین فان کردارانا بهر یکی دا ئەفن: خو هه شبوون، گه شبوون، فه بوون، سوور بوون، ئافا بوون.

لی خانی ل مه م و زینی دا گه له ک جار ل جیهی وی کرداری دا کردارا نادیار (فعل مجهول) یا کرنی ب شیوه یه ک تایه تی بکار برییه. بو نمونه خانی ل جیهی کو بیژه: گول سوور بوو. دیژه: گول سوور کرییا. ل جیهی کو بیژه: دهری فه بوو. دیژه: دهری فه کرییا. ل جیهی کو بیژه: ناگر گهش بوو. دیژه: ناگر گهش کرییا. وه که دیاره ئەف شیوه یا ل زارافی کورمانجی دا شیوه یه ک نایاب و نه ناسه. ل بهر وی هندی گه له ک ژ روونقیسکارین مه م و زینی گاڤا کو گه هشتنه وی کرداری، ل بهر کو ئەو کردار ژ وان را نه ناس بوویه، ژ واته یا وی تییه گه هشتنه و ئەو دهست فه دایی کر نه و ل فی ریکی دا ب دههان هه له و چه وتی کر نه نافا دهقا مه م و زینی دا.

ئەزی ل فی کورته گۆتاری دا چه ند لب ژ وان کردارین کو خانی بکار برنه، دگهل شاشی یین کو روونقیسکاران کر نه، دهست نیشان بکم.

دهما کو خانی رهوشا سستی و زینی یا پشتی دیتنا مه مۆ و تاجدینء ل رۆژا نه ورۆژی دا و ئەقیندار بوونا وان و بهریشانی و زهر و زهرحمیبوونا وان شرۆفه دکه، وهها دیژه:

کافور مه سه ل عزاری قانی

سوور گول کریانه زه عفه رانی

کریانه زه عفه رانی، واته زهر و زه عفه رانی بوون، یان ژی هاتن زهر و زه عفه رانی کرنی. خانی ل جیهی کو بیژه دیمین وان یین سووره ل رهنگی خوونی دا وه که کافوروی سپی بوون و سوور گولین ته فه شا وان زه عفه رانی بوون، یان وه که زه عفه رانی زهر بوون، دیژه: سوور گول کریانه زه عفه رانی.

ئەم بهرا خو هه دهنی کانی روونقیسکارین مه م و زینی چاوا ژ فی کرداری تیگه هشتنه. رۆ. گریای - هۆ. گه پری یانه - پرۆ. حم. زا. جا. گریانه - ئۆس. ئە. کریایی - میر. کریایه - ئا. کریا ژ زه عفه رانی -

ئەم دبین کو ژ ده ه ژیدهرین ل بهر ده ستین مه، د شهش ژیدهران دا ئەف کردارا ب شاشی گریای، یان گریانه، یان ژی گه پری یانه هاتنه نقیسنی، کو لیره دا هیج واته یی ناده. ته نی ل چوار ژیدهران دا کریا، کریایی یان کریایه هاتییه. لی مرۆڤ ل دهقا هه لبه سستی و دانه به رهه قا هه موو ژیدهران را دبینه و پئ ناگادار دبه کو په یقا "کریانه" کو ل چوار ژیدهران دا وه که "گریانه" هاتییه، ژ هه مووی دن سه راست تره. له ورا کو گریای، یان

گریانه و گهړی یانه چاوا کو هاته گوتنی چوتن. په یقین کریایی و کریا یه و کریا ژی ل بارا ریژمانی دا چوتن، لهورا کو خانی لیږه دا ل سهر رهوشا ستنی و زینتی واته ل سهر رهوشا دو کهسان دناخفه و کردار دهبن کرداره ک پرانه (جمع) به. ب فی جوړه یی ناشکهره دبه کو په یقا "گریانه" سهرراست ترینه.

ههرچی ل مه بوو دوچار و پهیدا

حازر کریا جونوون و شهیدا

کریا جونوون و شهیدا، واته شیت و شهیدا بوون، یان هاتن شیت و شهیدا کرنی. واته یا ههلبه ستنی ب گشتی: هر کی راستی مه هات و ل مه پهیدا بوو، دهملدهست شیت و شهیدا بوو. کردارا "جونوون و شهیدا بوون"، بوویه: "کریا جونوون و شهیدا". لئ وه کی کول خواری تی، ژ نه ه روونقیسکاران تهنی دو روونقیسکاران کریان و دوان ژی کریا نفیسینه. لئ پینجین دی ژی تی نه گه هیشتنه و وه که گریا و گهړیا نفیسینه کو لیږه دا چ واته یی نادهن.

- ئا. هادر کریان - میر. کریا - رۆ. حم. گریا - ئوس. کریا - هژ. جا. زا. گهړیا - ئه. کریان -

نهم ژی کریان مه لول و مه غبوون

هاتینه فه نهم خه فیف و مه غبوون

نهم ژی کریان مه لول و مه غبوون، واته نهم ژی مه لول و مه غبوون بوون. یان نهم ژی هاتن مه لول و مه غبوون کرنی. لئ ژ نه ه روونقیسکاران پینج روونقیسکار ب شاشی تیگه هه شتنه.

میر. ئا. ئه. ئوس. کریان - حم. رۆ. جا. زا. گریان - هژ. گهړیان -

گافا کو مه دیتن ئه و پهریزاد

نهم ژی کریان ژ عه قلاء نازاد

نهم ژی کریان ژ عه قلاء نازاد، واته نهم ژی ژ عه قلاء نازاد بوون. نهم ژ هشی خوه هاتن رزگار کرنی، واته نهم شیت بوون. لئ دیسان ژی ژ نه ه روونقیسکاران پینج کهس تووشی شاشی یی بوونه.

میر. ئا. ئه. ئوس. کریان - رۆ. حم. گریان - هژ. جا. زا. گهړی یان

ناخر کریان ژ رهنگه مه ئیووس

نهم مان و هه ننا و رهنگ و پابووس

ناخر کریان ژ رهنگه مه ئیووس، واته ل کوتایین دا ژ رهنگی مه ئیووس و بی هیفی بوون. لئ دیسان ژی پینج روونقیسکاران ژ هه شت روونقیسکاران نهم ب شاشی نفیسینه. ئا. ئه. ناخر کریان ژ رهنگه - میر. ناخر کریا ژ رهنگه - هژ. ناخر گهړیان ژ رهنگی -

رؤ. زا. حم. ئاخر گریان ژ رهنگی - جا. ئاخر گریان ژ رهنگء-

ناگهه کریا ب جوودئ مهفتووح

دهرگاهئ کهرهم ل کهشتیا نووح

واته نشکافا دهرگاهئ کهرهمئ ب بهخشین و جوامیری یئ ل گهمی یا نووحه فهبوو. دهری فهبوو، بوویه دهری مهفتووح کریا. واته دهری هاته مهفتووح کرنئ. دهری هاته فه کرنئ. لئ دیسان ژئ شهش روونقیسکاران ژ ههشت روونقیسکاران ئه ب چهوتی روونقیسی کرنه.

هژ. رؤ. حم. میر. جا. زا. گهری یا-ئا. ئه. کریا-

غالب کریا ل دهرده سححت

غهم چوون فهشیرین ژ کهریین وهسلهت

غالب کریا واته غالب بوو، ل سهر کت. واته یا ههلبهستی ب گشتی: سححت و تهنورستی ل دهرده و کولان غالب بوو و سهرکت و ژ کهریین وهسلهتی دا غهم و ئهلهم چوون و خوه فهشارتن. غالب کریا واته غالب بوو. غالب کریا ل دهرده سححت، واته سححت ل دهرده هاته غالب کرنئ. هژ. میر. حم. گهری یا-

رؤژان دگری ب شهف دکر ئاه

ئهورهنگ کرییا زهعیف ئه و ماه

بهدرا روخئ وئ وه بوو هلالهک

تهلعت دنوما وهکی خه یالهکی

کریا زهعیف، واته زهعیف کریا، زهعیف بوو، هاته زهعیف کرنئ. ژ بو کو واته روتتر به، ئهزئ ههرده مالکین ههلبهستی ینکفه واته بکم. (ئهو) ب رؤژئ دگریا و ب شهقی دنالییا، ئه و هیفا جوان و سان لاواز و ژار و قور بوو، کو تهنهشا وئ یا بینانی هه یفا چواردئ، وه که هه یفا دهقداسکی یا یهک شهقی لئ هات. دیمین وئ یئین گولی وه که خه یالهکی، وه که هه به و نه به دهاته بهر چاقین مرؤفء. هژ. گهری یا. رؤ. میر. حم. گهریا-

دهعوهت کریا ب سدق ئجابهت

بوو واسته یئ قهزایی حاجهت

کریا ئجابهت، واته ئجابهت بوو، هاته ئجابهت کرنئ، هاته پهژاندنئ. دهعوهت کریا ب سدق ئجابهت، واته داخواز ب دل و جان ئجابهت بوو، یان هاته ئجابهت کرنئ، هاته پهژاندنئ.

ئەو رەنگ كرىيان جونوون و والە

ئىدى قە نەبوون ژ عقلە ناگە

كرىيان جونوون و والە، واتە جونوون و والە بوون، يان هاتن جونوون و والە كرنى. ئەوان
وسان شىت و شەيدا بوون، كو ئىدى قەت هايا وان ژ هس و هەدامى وان نەما.

مىر. ئا. ئە. كرىيان - حم. رۆ. گرىيان - ئۆس. كرىيا - هژ. گەپريان -

ئەف شەهرەيە گەر ژ بۆ تە مەحبوب

حاسل كرىيايە بۆ تە مەتلوب

حاسل كرىيايە، واتە حاسل بوويە، هاتىيە حاسل كرنى. واتە يا هەلبەستى: ئەگەر ئەف

شەهرە ژ بۆ تە مەحبوب و گرافى يە، داخواز و مراز ژ تە را حاسل بوويە.

هژ. مىر. حم. رۆ. ئە. گەپرى يايە - ئا. كرىيا -

ئەورەنگ زەعيف و ژار بووبوو

گۆيا كو ب جسم تار موو بوو

ئەو موو كرىيايە زەعفەرانى

تەشبيھ ب رەنگ و روويى خانى

كرىيايە زەعفەرانى، واتە زەعفەرانى بوويى، يان هاتىيە زەعفەرانى كرنى. واتە يا

هەلبەستى ب گشتى:

(ئەو) وسان ژار و قۆر ببوو، تە دگۆت قاي تايەك موويە و ئەو موويا ژى وەكى رەنگ و

روويى خانى زەر و زەعفەرانى ببوو.

ئەم دينا خوە ددنى كو خانى كردهك بكار بريىە كو ئىرۆ ل ناف كورمانجىئاخىشان دا

نەمايە. ب ديتنا من ئەم دكارن ئەقى شىپوئي ديسان ل كورمانجى دا زندى بكن. ل جيەئى

كو ئەم بيژن: باژار هاتە ئافەدان كرنى. ئەم دكارن بيژن: باژار ئافەدان كرىيا. ل جيەئى كو

ئەم بيژن: پرتووك هاتە خوەدندنى. ئەم دكارن بيژن: پرتووك خوەنديا. ئەف شىپوئي

دگەل وئى هندى كو نىزيكى شىپوئي كردها ناديار ل زاراقى سۆرانى دايە، لى كورمانجى بوونا

خوە ژى دپارىزە.

(۱۸)

تەوانك ل مەم و زينا خانى دا

مژارا تەوانكى ژى يىك ژ وان مژارنە كو بوويە هەگەر گەلەك شاشى ژ لايى

روونقىسكاران قا بگەقە ناف دەقا مەم و زينا خانى دا و ل بەر وئى گەلەك مالكىن مەم و

زینی ب شاشی هاتنه نفیسین و تیگه هیشتنی. لیره دا ژ بو وی هندی کو خوهنده فائین هیژا باش ژ فی مژاری تی بگیژن، یا باش نهوه کو نم هنده کی ل سهر تهوانکی ل زمانی کوردی دا بئاخفن و ل دوو را ل سهر نالۆزی یین کو ئەف مژارا بوویه هه گهرا وان بنقیسن. ههروه کی کو ئەم هه موو دزانن، ناف ل زمانی کوردی دا ل بارا زایه ندی دا دبن دو دهسته یان. یهک نافین نیرزا و یی دن ژی نافین می زا نه. ناف چ می زا به و چ ژی نیرزا هه ریه ک دبن دو دهسته یان. نیرزا یین راستین و نیرزایین دهستوری، می زا یین راستین و می زا یین دهستوری. ب گشتی ناف هه موو ل زمانی کوردی دا تیینه تهواندنی. ژ تهواندنا نافان را تهوانک تی گۆتنی. په یفا تهوانک ژ ریشالا کردارا تهواندن و پاشپرتکا "نک" پیک تی. پاشپرتکا "نک" یهک ژ وان پاشپرتکانه، کو ل دوو ریشالا کرداران را تی و نافه کی نوو ساز دکه. ئەو نافین نوو ژی، یان نافین ئامیرانه وه که: تاوک، یان ژی نافی بچووک کرنی یه، وه که: کوپک، یان ژی نافنه دینه، کو ئەم ناخوازن زیده ل سهر بئاخفن، دا کو ئەم ژ مژارا خوه یا بنیشه یی دوور نه کهفن.

تهوانک هه مان سهر ف یان کشاندنا نافانه. ئەم دزانن کو ل زمانی مه دا تهواندنا نافین می زا و نیرزا وه کی هه ف نینن. ههر دهسته وه کی زایه ندا خوه تیینه تهواندنی. نافین میزا هه موو، چ می زایین راستین بن و چ ژی میزا یین دهستوری بن، ل ناف گشتی کورمانجی ئاخینان دا هه موو ژی ب یهک شیوه یی تیینه تهواندنی. واته هه موو ژی ب پاشپرتکا "ئە" تیینه تهواندنی.

چهند نمونه ژ نافین می زا یین راستین :

زین، شینی، چنوور، ستی، ژنک، کهچک، ماهین، مهی، بز، مریشک ...

و چهند نمونه ژ نافین می زا یین دهستوری :

ناف، کانی، دار، کاخه ز، په نجه ره، ریگ، چرا ...

ئەف نافانه بهر یکی دا وها تیینه تهواندنی :

زینی، شینی یی، چنووری، ستی یی، ژنکی، کهچکی، ماهینی، مهی یی، بزنی، مریشکی، نافی، کانی یی، داری، کاخه ز، په نجه ره یی، ریگی، چرای ...

چاوا کو ئەم دبین گشتی فان نافانا ب پاشپرتکا "ئە" هاتنه تهواندنی. لئ ئەم

بزانن کانی نافین نیرزا ل کوردی دا چاوا تیینه تهواندنی.

نافین نیرزا چ نیرزا یین راستین بن و چ ژی نیرزا یین دهستوری بن، ل نافچین جور به جوهره کوردستانی دا وه کی هه ف ناتهن. ئەف نافانا ب گشتی ب چوار شیوه یان دتهون و ل هنده ک نافچان دا ژی قهت ناتهن.

چوار شیوه یین تهواندنا نافین نیرزا ئەفن.

۱- شیوه‌یا یه کهم، پاشپرتکا "ئی ا" یه. واته پیتا "ئی ا" دکه‌فه دوومایکا نافی و نهو نافا تی ته‌واندنی. لیره دا نه‌زی چهند نافین نیرزا یین راستین و ده‌ستوری بینم و ل دوو را وانا گوره کی شیوه‌یا یه کهم بته‌وینم:

نازاد، رزگار، نه‌حمه‌د، باف، کور، کافان، شقان، هه‌سپ، گا، به‌ران، که‌لۆک، نان، وه‌لات، چه‌م، گه‌لی...

نه‌ف نافانا ل فی شیوه‌یین دا، به‌ریکی دا وه‌ها تیینه ته‌واندنی:

نازادی، رزگاری، نه‌حمه‌دی، بافی، کوری، کافانی، شقانی، هه‌سپی، گایی، به‌رانی، که‌لۆکی، نانی، وه‌لاتی، چه‌می، گه‌لی یی...

۲- شیوه‌یا دوه‌م نه‌وه کول جیهی پیتا "ئی ا" دا پیتا "ئی ا" دکه‌فه دوومایا نافان و وانا دته‌وینه. نه‌زی لیره دا وان نافین کو من ب شیوه‌یا یه کهم ته‌واندنه، ب فی شیوه‌یین بته‌وینم:

نازاد، رزگار، نه‌حمه‌د، باف، کور، کافان، شقان، هه‌سپ، گای، به‌ران، که‌لۆک، نان، وه‌لات، چه‌م، گه‌لی یی...

۳- شیوه‌یا سییه‌م زی نه‌وه کو یه‌کمین یان دوه‌مین ده‌نگدی‌ر ژ ده‌نگدی‌رن نافی یین بلند دشکی و ل جیهی وی دا ده‌نگدی‌را نزم یا "ئی ا" تی.

نافین کو من ل ژوری ب هه‌ردو شیوه‌یین پیش دا ته‌واندن، نه‌زی لیره دا ب فی شیوه‌یین بته‌وینم:

نازید، رزگیر، نه‌حمید، بیف، کور (ل فی شیوه‌یین دا نایی ته‌واندنی). گافین، شقین، هیسپ، گئ، به‌رین، که‌لۆک (ل فی شیوه‌یین دا نایی ته‌واندنی). نین، وه‌لیت، گیلی...

۴- ل شیوه‌یا چواره‌م دا زی، ل جیهی ده‌نگدی‌را "ئی ا" کول شیوه‌یا سیوه‌م دا هات ب کار برنی، ده‌نگدی‌را "ئی ا" دخه‌بته:

نازید، رزگیر، نین، شقین، کافین...

ب دیتنا من شیوه‌یین یه کهم و دوه‌م ژ شیوه‌یین سیوه‌م و چواره‌م سه‌رراستر و گشتی ترن. له‌ورا کو شیوه‌یین سییه‌م و چواره‌م دا هه‌موو ناف نکارن یینه ته‌واندنی. هه‌روسان ل فی شیوه‌یین دا وینه یا بنیشه‌یی یا په‌یقان زی تیک دچه.

نه‌حمه‌دی خانی زی ل مه‌م و زینت دا ل شیوه‌یا یه کهم وه‌ج وه‌رگر تیهه. لئ ل هنده‌ک جی یان دا ل به‌ر کیشا هه‌لبه‌ستی ژ شیوه‌یا دوه‌م زی وه‌ج وه‌رگر تیهه. لئ هه‌روه‌کی کو نه‌م دزانن، ل رینقیسا که‌ون دا چ نیشانه و دوروشم ژ بو ده‌نگدی‌را کن یا "ئی ا" تونه‌بوو، نه‌و نافین کو ب وی شیوه‌یین دهاتن ته‌واندنی زی وه‌که نه‌ته‌واندی دهاتن خوویانی. موخابن نه‌ف نه‌بوونا نیشانه‌یین ژ بو فی ده‌نگدی‌ری بوویه هه‌گر کو نه‌و په‌یقین کو ده‌بی یینه ته‌واندنی ژ لایین روونقیسکاران فا هاتنه ده‌ست تی وه‌ردان و ب وی ریکی گه‌له‌ک شاشی که‌تنه ناف ده‌قا مه‌م و زینت. هنده‌ک روونقیسکاران ل جیهی وی ده‌نگدی‌را کن دا ده‌نگدی‌را بلند یا "ئی ا" دانینه، هنده‌کا ژیر واته که‌سره‌یا عه‌ره‌بی دانانه، هنده‌کان زی هه‌ چو دانه‌نانه و

تیگه هیشتنا دهقا ههلبهستان ب هیثی یا خوهندهفانان فا هیلانه. ئەف هنده بوویه ههگەر کو کرتک ژ فان په یفانا ژ لایین هندهک روونقیسکاران فا بیته دهست تی وهردانئ و ئالۆزی و نهوه کههقیهک بکهفه نایا دهقا بنیشه بی دا.

ئەزێ لیره دا چەند نموونهیان ژ وان خالین گرنگ دەست نیشان بکم، کو ژ بو خوهندهفانین هیژا روژن به.

سهرنامه یی نامه نامی نه لاله

بی نامی و ئە ناته مامه وه لاله

ژ بلی چاپا مۆسکۆ یی ل گشت ژیدهرین ل بهر دهستین من دا ل جیهی په یفا "و" دا په یفا "وی" هاتییه. تهنی ل چاپا مۆسکۆ یی دا ل دهوسا وی جینافی دا جینافی "ته" هاتییه. گافا کو ئەم نیفمالکا دوهم یا فی ههلبهستی ب پیکیشکا عهرووی دکشین، ئەم دبین، کو په یفا "وی" کیشی ئالۆز دکه. لهورا دهبی چوارهمین کیته یا هه نیفمالکهک مهه و زینی کیته یا کن به، نه یا بلند. لی په یفا "وی" خودانی کیته یا بلنده. مرۆف لیره دا دزانی، ئەو کهسی کو بو جارا به کهم جینافی "ته" دانایه دهوسا جینافی "وی" ناگاداری کیشا عهرووی بوویه و زانییه کو لیره دا کیته یا بلند کیشی ئالۆز دکه و لهورا جینافی "ته" کو کیته یا وی کنه، هلبژارتیه. لی هیا وی ژ تهوانکا نیرناقان نه بوویه و زانییه کو خانی گهلهک جارن ل تهوانکا شیوهیا دوهم وهج وهرگرییه. ئەو کهسین کو هیا وان ژ کیشا عهرووی و تهوانکا ناقان هه بوونه ژ، ل بهر کو چ نیشانه و دوروشم ژ دهنگدیرا کن یا "آ" را پهیدا نه کرنه، ئەو هه وهکی "وی" نفیسینه و رابیز و تیگینا وی ب هیثی یا خوهندهفانان فا هیلانه.

نموونه یهک دی. خانی دبیزه.

نین مه دقهلبه فکر و زکرهک

ناکین ب زهبان ء همد و شوکرهک

ئەم دزانی کو ههردو په یقین قهلب و زهبان ل زمانئ کوردی دا ناقین نیرزانه و خانی لیره دا ل بهر کیشا ههلبهستی ئەو ههردو ژ ب شیوهیا دوهم تهوانده. لی پشکهک ژور ژ روونقیسکاران ب فی هندی نهحهسیانه و ئەو ههردو په یف ژ دهست وهردایی کره. ل ژیدهرین ل بهر دهستی من دا ئەو ههردو په یف وهها هاتنه:

ل بال حم. رو. وهها هاتنه: قهلبی، زهبانی، کو ههردو ژ شاشن، لهورا ب وی تهوانکین کیشا ههلبهستی ئالۆز دبه.

ل دهستنقیسا زا، دا ل ژیر په یفا قهلب ء دا کهسره واته ژیر هاتییه دانانی و په یفا زهبان ء ژ ب شیوهیا زهبانی هاتییه. کو ئەو ژ شاشن.

ههژار ء ئەو ههردو په یف وهکه: قهلبی و زهبانی نفیسیه. ئەو ژ چهوتن. لهورا ئەم دزانی کو ئەو ههردو ناف ژ نیرناقان، لی ههژار ء ئەو وهکه میناقان تهوانده.

ل بال جا. ل ژیر کوتاترین پیتا وان ههردو په یقان که سره واته ژیر هاتیبه دانانی، کو کریارا وی دهنگدیرج دیار نینه، گهلؤ نهو دهبی وه که "ئی ع" یان وه که "ا" یینه رایبژ کرنی.

لی چاوا کو هاته شروقه کرنی، تهوانکا فان ههردو په یقانا لیره دا دهبی ب شیوهیا دوهم به و وها یینه رایبژ کرنی: قهلبء و زهبانء، داکو ههم کیشا ههلبهستی نهألزه و ههم ژی واتهیا په یقان تیک نهچه.

ژ بو دیتر نموونهیان هوون دکارن بهرا خوه بدهنه دهقا فی پرتووکئی.

(۱۹)

رینقیسا فی پرتووکئی:

من ل نقیسینا فی پرتووکئی دا ژ رینقیسا کؤفارا سروه کول کؤنگرهیا مههابادی دا ژ لایه کؤمهک ژ پسیپوران فا هاتیبه دانان و پهژاندنی وهج وهرگریبه. ل وی رینقیسی دا ئالفابیهیا زمانی کوردی وها هاتیبه:

ئا/ا، ب، پ، ت، ج، چ، ح، خ، د، ر، ز، ژ، س، ش، ع، غ، ف، ق، ک، گ، ل، م، ن، و، ه، ی. ئه/ه، ئی/ئی، ئی/ئی، ئو/ؤ، ئو/و، ئوو/وو،

ههموو پیتین عه رهبی یین وه که: ث، ص، ته نی ب پیتا "س" تینه نقیساندنی. ههموو پیتین عه رهبی یین وه که: ذ، ض، ف، ته نی ب پیتا "ز" تینه نقیساندنی. پیتا "ط" یا عه رهبی هه ردهم ب پیتا "ت" تی نقیساندنی. ژ بو دهنگدیرا کن یا "ا" کول فی رینقیسی دا چ نیشانهیهک ژ بو وی نه هاتیبه دانانی، من ته نی ل کوتایا په یقان دا ژ فی دروشمی "ا" وهج وهرگریبه. هه بوونا فی دهنگدیرج ل زاراقی کورمانجی دا زور پیدفی یه. ب تایبهت دهما کو نیرناقهک ب شیوهیا دوهم تی تهواندنی، (بنیره مژارا تهوانکی) نه گهر مروف ژ فی دوروشمی وهجی وهرنه گره، مروف تووشی ئالوزی و شاشی یان دبه. من ل په یقین وه که. تاجدینء، زهبانء...دا، ههروهکی کو هوون دبینن ژ وی دوروشمی وهج وهرگرت.

(۲۰)

ناساندنا ژیدهران

من ئەف پرتووکا ل بهردهه ژیدهران و دانه به رههفا وان روونقیسی کریبه. نهو دهه ژیدهرین من ئەفانه نه:

۱- مەم و زىن دەستىقىسا ئالۋشى كو ژ ۲۲۰ لاپەران پىك تى. سەر و بىنى فى دەستىقىسى كەتنە. ئەف دەستىقىس ژ مالكا ۶۸ ان را دەست پى دبه و ل مالكا ۲۴۸۱ ان دا كوتا دبه. فوتوكۆپى يا فى دەستىقىسى ھىژا و رىژدار مامۇستا عەبدورەحمان مۇزورى ژ من را شاندىيە. ئەف دەستىقىس ل دانەبەرھەقان دا ب دوروشما؛ ئا. ھاتىيە نىشانكرنى.

۲- مەم وزىن دەستىقىسا تاھا ئەبووبەكرى ئەرواسى، ئەف دەستىقىس ژ ۱۹۴ لاپەران پىك تى. سەر و بىنى فى دەستىقىسى ژى كەتنە. ئە و ژ مالكا ۲۰۰ را دەست پى دبه و ل مالكا ۲۶۳۷ كوتا دبه. ئەف دەستىقىسا ب خەتى نەسخ و زۆر جوان ھاتىيە نىقىسىنى. فوتوكۆپى يا فى دەستىقىسى ژى ھىژا ع. مۇزورى ژ من را شاندىيە. ھىژا ع. مۇزورى ل بارا ئەرواسى دا ل بەرپەرى فى دەستىقىسى دا ۋەھا دنقىسە: "سەيدايى ئەرواسى سالا ۱۹۵۹ ان ل زاخۇ چووې بەر دلۇقانى يا خودى. من گۆتارەك ل سەر ئەرواسى نقىسى و ل رۆژناما بزاف دا بەلافكرى يە. ئەرواسى گەلەك مەم و زىن و ديوانىن جزىرى و بەيتا سىسەبانى و ھتد ل مزگەفتىن زاخۇ دا نقىسىنە. .. لى ئەز نزانم ئەف دەستىقىسا كەنگى ھاتىيە نىقىسىن. .."

من ل دانەبەرھەقى دا ئەف دەستىقىسا ب دوروشما؛ ئە. نىشان كرىيە.

۳- مەم و زىن يا ئۆسكارمان. فوتوكۆپى يا فى دەستىقىسى ھىژا سەعيد دېرەشى ژ من را شاندىيە. ھىژا س. دېرەشى ئەف فوتوكۆپى يا ژ پرتووكخانا گشتى يا بازارى بېرلىنى ل ئالمانى يا ب دەست خستىيە. رۆژھەلاتناسى ناقدار ئۆسكارمان ل سالىن بەرى شەرى جىھانى يى يەكەم ل كوردستانى گەريايە و گەلەك چىرۇكىن كوردى يىن فۇلكلورى بەرھەف كرنە. گەلەك دەستىقىسىن كوردى ژى دگەل خوہ برنە ئالمان، كو يەك ژ وان ئەف دەستىقىسا يە. ئەف دەستىقىسا ژى سەر و بىنى وى كەتنە. ل گەلەك جى يان دا ھەشقى يە و نابىن خوھندى. نقىس ب خەتى نەستەعليقە. ئەف دەستىقىس ژ مالكا ۱۹۲ ان را دەست پى دبه و ل مالكا ۲۶۵۴ ان دا كوتا دبه.

ل دانەبەرھەقى دا من ئەف دەستىقىس ب دوروشما؛ ئۆس. نىشان كرىيە.

۴- مەم و زىن دەستىقىسا زەينەلعبدين ئەلامدى، كو ژ بەر مەم و زىن يا كو ھەمزە بەگى مكسى ل سالا ۱۹۴۷ ان چاپ كرىيە، ھاتىيە روونقىسى كرنى. دىرۇكا روونقىسى يا وى ل بەر چاقى من نەكەت. ئەف دەستىقىس تەكووزە. ئەف دەستىقىسا ھىژا تەحسىن دۇسكى ل بازارى دوھوكى دا، دا من. ل دانەبەرھەقا دەقان دا من ئەف دەستىقىس ب دوروشما؛ زا. نىشان كرىيە.

۵- مەم و زىن دەستىقىسا مېر، كو ب قەلەما زولفەقارى خالدى كورى مېر سەيفەدين بەگى مېرى جزىرى، ل بازارى مووسلى دا ھاتىيە نىقىسىنى. ئەف دەستىقىسا چاوا كو ل كوتايا وى دا ھاتىيە، ل رۆژا نىنى يى ل سالا ۱۲۷۴ ى مشەختى يى ھەيقى دا كوتا بوويە. فوتوكۆپى يا فى دەستىقىسى ھىژا جەلىل جەلىل ژ بازارى قىيەنى ژ بو من ئانى. ئەف

- دهستتفیس ب خه ته کی خواهش هاتیبه نفیسینی و ته کووزه. ل دانه به رههقی دا ب دوروشما؛ میر. هاتیبه نیشاندانی.
- 6- مه م و زین یا کو هه ژارء ل سالا ۱۹۸۹ ان ب ئاریکاری یا نهستیتوویا پارسی وه شانیدییه. ل دانه به رههقی دا ب دوروشما؛ هژ. هاتیبه نیشاندانی.
- ۷- مه م و زین یا کو هیژا جاندؤست وهر گهراندیییه سهر زمانئ عه ره بی و ل سالا ۱۹۹۵ ان دایه وه شانندی. کو ل دانه به رههقی دا ب دوروشما؛ جا. هاتیبه نیشاندانی.
- ۸- مه م و زین یا رؤدینکو، کو سالا ۱۹۶۲ ان ل بازاری مؤسکوییه هاتیبه وه شانندی. ل دانه به رههقی دا ب دوروشما؛ رؤ. هاتیبه نیشاندانی.
- ۹- مه م و زین یا همزه به گ، کو سالا ۱۹۴۷ ان ل بازاری عاموودی دا هاتیبه وه شانندی. دوروشما وی ل دانه به رههقی دا نهفه؛ حم.
- ۱۰- مه م و زین یا کو من سالا ۱۹۸۸ ان ل بازاری ئومی یی دا وه شانیدییه.
- ۱۱- ژ بلی فان ژیده ران، من گله ک وه ج ل ژیر نفیسینی چاپا مؤسکوییه وهر گرت. ل دانه به رهه فان دا من نهو ب دوروشما؛ پرؤ. دایه نیشاندانی.

(۲۱)

کورت ه شان:

چهند ریئموونی ژ بو خواه ندنا کورت ه شانین فی پرتوکی:

ل هه قبه رکرنا ژیده ران دا، نهو په یقین کو ل بال ژیده ران نهوه ک هه ف و ئالؤز هاتنه، هیله ک ل ژیر وان هاتیبه کشاندنی، داکو بینه دیار کرن کو نهو په یق ل بال ژیده رین جور به جور وه کی هه ف نه هاتیبه و ل پشکا هه قبه رکرنی دا، دئ نهوه کهه فی یی وان بینه دهستنیشان کرنی. ل ده ما دهستنیشان کرنی نهوه کهه فی یا په یقین ژیده ران ل هه قبه رکرنی دا من بو نیقمالکا یه که م یه ک هیل (-) و ل دوو کوتا بوونا هه قبه رکرنا نیقمالکا یه که م دو هیل (--) دانانه، کو دیار به، نهف هه قبه رکرنا یا نیقمالکا دووییه یه.

ههر مالکه ک هه لبه ست ب سهری خواه هاتیبه شروقه کرنی. لی گله ک جارن واته یا مالکین هه لبه ستان ب سهری خواه کوتا نابن و ب مالکین ل دوو خواه فا گریدایینه. هینگا نهف دوروشما (↓) تی، واته شروقه یا فی مالکین ل خواری تی: شروقه: ↓

کیشا مه م و زینی نه فایه:

مفعول مفاعیلن فعولن (مه فعوولؤ، مه فاعیلؤن، فه عوولؤن)

-- u / -u -u / u --

سهر نا مه / یی نا مه نا / می نه لسا ه

کو ژئی را به حرا هه زه ج دبیژن.

ھندەك نیشانین كورتكرنی و كورته یا نافیئ زیدەران :

ئا = ئالۆشی

ئە = ئەرواسی

ئۆس = ئۆسكارمان

پرو = پەراویزا رۆدینكۆ

جا = جاندۆست

ھم = ھەمزە

رۆ = رۆدینكۆ

زا = زەینەلەابدین ئامەدی

میر = میرسەیفەدین

ھژ = ھەژار

پەیفناسی : = واتە یا پەیفان

شرۆفە : = شرۆفە ب گشتی

جوانکاری : = جوانکاریین تۆرەیی و رەوانییزی

ھەقبە رگرن : = توێژاندن و دانەبەرھەف

زانین و تیگەھیشتنا مەم و زینی فان زانستانا دخوازه :

۱- زمانین كوردی، فارسی، عەرەبی

۲- ریزمانین كوردی و فارسی

۳- تۆرە یا كلاسیکا كوردی و فارسی

۴- تۆرە یا گەلیری یا كوردی

۵- عەرەوز

۶- ئاین، ریی و شوونین ئیسلامی، شرعیات و فقه

۷- جوانکاری یین تۆرەیی/بەلاغە و بەیان و بەدیع

۸- قورئان

۹- ھەدیس

۱۰- میژوو یا تۆرە یا كوردی و فارسی

۱۱- میژوو یا ئیسلامی

۱۲- عرفان و تەسەوف

۱۳- مووسیقی

۱۴- ئستیرناسی

سپاسیڼی و گازندهسپاس

ئەز پېر ب دل سپاسیڼی ژ هیڅایان: ئەدیب چەلکی، تەحسین دۆسکی، جاندۆست، جەلیل جەلیل، سەعید دێررەشی و عەبدورەحمان مژوری دکم، کول فی کاری دا ئاریکاری من بوون. هەم ژ من را دەست نیقیسیڼ مەم و زینی شانندن و هەم ژ ل واتەیا هەندەک پەیفیڼ مەم و زینی دا و چاوانی یا لیکۆلین و شرۆفەیی ل سەر مەم و زینی دا ئەز رینموونی کرم.

گازنده

ئەز ژ بۆ شرۆفە یا مەم وزینی ل دەستنیسیڼ کەون یین کو نیزیکی دەما خانی بە، دگەرپام. دەما گۆرپههشت شەو کەت شیخ یەزدین، دا، بەدرانی حەیب ژ من را تیلفۆن کر و گۆت کو مامۆستا گۆتییە، دەستنیسەک مەم و زینی کو نیزیکی دەما خانی یە، ل پرتوو کخانا سەددام دا دەست مە کەتییە، ئەگەر تو هاتی کوردستانی، ئەمە فوئۆکۆپی یەک ژ وی بەدەنە تە، کو تو ل سەر کار بکی. ئەز ب فی خەبەری پر کەیفخۆش بووم.

موخابین هیڅا شەو کەت شیخ یەزدین هاتە شەهید کرنی و بەخت ژ من را نەبوو یار و من ئەو ب زندیتی نەدیت. لئ دەما کو ئەز چوومە کوردستانی و من ئەو مزار ئانی بیرا بەدران حەیبی، بەدرانی رۆژا پێش دا بەرسفا ئەرینی دامن. لئ موخابین رۆژا پاشتر دەما کو ئەز چوومە بال وی، ژ قەولئ خوە دەرکەت و ب بەرهانهیین بئ واتە و پر و پووچ ئەو پرتووک ژ من قەشارت. ئەفە تازە ئەو بەرپرسیارەکی فەرهنگی یە، کو وەها دلسۆزانە خزمەتا فەرهنگی دکە، لئ ئەگەر بەرپرسی و بە ردهڤکی فە رهنه نگی نەبا یئ چ بکرا؟!

یئ دی کو گازندی من ژئ هەیه، عەبدوللا فارلی یە. من بهیست کو دەستنیسەک کەون ل بال عەبدوللا فارلی هەیه. من ژ وی را تیلفۆن کر و من گۆتئ ئەز قایە ژ بۆب دەست خستنا دەستنیسیڼ مەم و زینی تیمە تورکی یئ و باکوورئ کوردستانی، و من بهیستیە ل بەک ل بال تە هەیه. ل تیلفۆنئ دا ب گەرمی ئەز پەژراندەم و ئەز فەخوەندەم مالا خو. دەما کو ئەز گههشتم ئانکاراین، جوامیری بخووە هاتە پیشوازی یا من و گەلەکی ژئ ئەزییەتا من کیشا. لئ ئەز ب ئەزمانئ خوە ناوەستم و تم بەرژەوهندی یا خوە گۆری یی بەرژەوهندی یا گەل و زمان و تۆرەیا کوردی دکم. پشتی دەمەک کورت، فارلی تۆرەبەک

پرتووکین کو ب تورکی و کوردی نفیسینه دانا بهر من و من کو پیش دا ژی پرتووکا وی یا کول سهر ژیان و بهرهمین خانی نفیسییه، خوهندبوو، هلگرت و ژی پرسى ماموستا، ته په یثین: گۆبیده، دوگهل، دۆزدار (ب واته یا دیزدار) کوهری، ده ریچ، ژینه واری و هوزوارتن ژ کیده ری ئاینه؟ ئه فانا کوردی نین و هیچ کورده ک ژى وانا وسان کو ته ب کار برییه، ب کار نابن. ژ فان ره خنه یین من پر ته قزی و گۆت تو واته یا وان نزانى، ئه وان هه موو ژى کوردینه و کورد ژى ب کار دبن. باش بوو کو روونشتى یان مژار لایه کی دی دا بادان. رۆژا دی عه بدولا ئه فهندى ل جیهی کول کیماسی و شاشی یین خوه موکور بن، ژ من سل بوو و ژ گۆتین خوه ده رکهت و گۆت، گۆیا کو ئه و مه م و زینا ل بال خزمه کی وی یه و هئ نه هانییه. دئ یینه، ده ما کو گه هشته ده ستی من، ئه زئ ژ ته را بشینم. ل ناف پرتووکین وی دا ژى گه له ک جه له یین مه م و زینى یین ده ستنفس و یین چاپکری هه بوون، من ژى داخواز کر کو ئه ز بخوه ژ وان فوتۆکۆپی یان وهر گرم، گۆت، تو قهت خوه نه ییشینه، ئه زئ بخوه ژ ته را وی کاری بکم. نه ا کو ئه ز فان په یفانا ریز دکم، زیده ژ ساله کی ل سهر را به پوری یه ژى، لئ هئ ژى عه بدولا به گئى کو خوه دلسۆزئ زمان و تۆره یا کوردی دزانه، سۆز و گفتا خوه ب جى نه ئانى یه. ههر چهنده کو من ژى ل ده ما کو ئه ز ل کوردستانئ بووم، ل بارا په یدا کرنا پرتووک و ژیده ران دا گه له کی ئاریکاریا وی کربوو، لئ جامپری ده یینى خوه ئه دا نه کر. له ورا کو ئه و مه لایه، ئه ز قهت ژى حه لال ناکم.

په ریز جیهانی

۲۰۰۷/۱/۶

(۱)
دهستپینگ

۱- سه‌رنامه‌یین نامه نامی نه‌للاه
بی نامی و نه‌نامه‌مه وه‌للاه

■ هه‌قبه‌رکرن: هژ. ل دهوسا هه‌قبه‌ندا " نامی نه‌للاه " دا " نامه نه‌للاه " ب واته‌یا (من دانا) هاتیبه، کو هه‌له‌یه. میر. نام نام الله، کو نه‌و‌ژی چه‌وته. - هژ. حم. زا. جا. میر. پرۆ: وی. ته‌نی ل رۆ. دا ل جیهی پهیفا " وی " دا پهیفا " ته " هاتیه. تا وی ده‌می کو من مه‌م و زین ب هوورگی نه‌دابوو به‌ر فه‌چرین و ته‌نی من ب نامیرا کیشا عه‌رووزی و شپوه‌یا نفیسینا گازه‌یان ل تۆره‌یا کلاسیک دا، ل فی هه‌لبه‌ستی دنیری، نه‌ز‌ژی ل سه‌ر وی هزری بووم کول فی مالکی دا جینافی " ته " ژ جینافی " وی " سه‌راست تره. له‌ورا کو د‌گه‌ل ل به‌رچا‌فگرتنا مژارا گازه‌ واته‌ موناجاتی، کو گازه‌کار راسته‌وخۆ د‌گه‌ل خودا د‌نا‌خفن و زۆرت‌ر ژ جینافی که‌سی دوویی وه‌جی وه‌ر‌دگرن و هه‌روسان ب نامیرا کیشا عه‌رووزی ده‌نگدی‌را جینافی " وی " ده‌نگدی‌ره‌ک بلنده و نه‌و ده‌نگدی‌را کیشا هه‌لبه‌ستی ئالۆز د‌که‌. لئ ده‌نگدی‌را جینافی " ته " ده‌نگدی‌ره‌ک کنه و کیشا هه‌لبه‌ستی ئالۆز ناکه‌. هه‌ دقه‌ومه‌ کو نه‌و که‌سی کو جارا به‌که‌م نه‌ف شاشی یا کره‌ژی، ب فی هندجی هه‌سبایه و بیده‌ستکا وی ته‌نی زانستا عه‌رووزی بووبه. لئ گافا کو نه‌ز ل ره‌وشا ته‌وانکی ل زارافی خانی دا هوور بووم و من ل فی مژاری فه‌کۆلا، من دیت کول گه‌له‌ک جیبان دا خانی ل ته‌وانکا " آ " وه‌ج وه‌ر‌گر‌تیسه. واته‌ ل جیهی " وی " دا " Wi "، ل جیهی جانی canî دا جانء canî، ل جیهی تاجدینی Tacdîni دا تاجدینء tacdîni ب کار بریبه. هینگا بوو کو نه‌ز بی هه‌سیام، لی‌ره‌ دا جینافین " وی و ته " هه‌ردو‌ژی نه‌سه‌راستن، به‌لکی یا سه‌راست جینافی " وه " یه. لئ چونکو ل رینفیس کوردی یا که‌ون دا ژ بو‌فی ده‌نگدی‌را کن چ دوروشم و نیشانه‌ تونه‌بوو، له‌ورا خانی و هه‌روسان روونفیسکارین مه‌م و زینتی ژ ب نه‌چاری چاوا کول نفیسینی دا چ جودایی نه‌دانانه‌ نیفه‌کا " وی Wê " و " وی Wî "، وسان ژ چ جودایی نه‌دانانه‌ نیفه‌کا " وی Wî " و " وه‌ Wi " و تیگه‌هیشتن و رایبژا پهیقان ب هیشی یا خوینهران فا هیلانه. له‌ورا هینگا هی چ نیشانه‌یه‌ک ژ بو‌قان هه‌ردو ده‌نگدی‌رانه‌ نه‌هاتبوو دانانی. ب کورتی رایبژا فی جینافی ده‌بی " وه‌ Wi " به. لئ نه‌گه‌ر نه‌م ب رایبژا " وی "

رایبژ بکن، ده بی ئه م بیژن کو خانی ل سهر بهستی یا هوزانی یی واته ئختیارارتا
شاعری وهج وهر گرتی یه و ل جیهی دهنگدیرا کن دا، دهنگدیرا بلند ب کار بریبه.

■ **په یقناسی: سهرنامه:** سهره تا و دهستیپیکا پرتووک، سهری نامه یی، دیباچه. - یی:
زیستا فارسی یه، کو ژئ را کهسره یا ئزافه دیژن، کهسره یا ئزافه یا فارسی ل جیهی
زیستین نیر و می یین کورمانجی دا تی ب کار ئانین. ل فارسی دا نه گهر په یقه ک
کهسره دار ب دهنگدیره کی کوتا بیه، کهسره یا ئزافه دبه ههمزه (ء) کو وه کی (یئ Ê)
تی رابیژ کرنی. خانی ل گهله ک جیهان دا ل دهوسا زیستین نیر و می یین کورمانجی دا
واته (یی و یا/ئی و ئا) یی دا ژ زیستا فارسی وهج وهر گرتیبه. دقهومه ل بهر کیشا
ههلبهستی به، دهنا ب کورمانجی "سهرنامه یی نامه" دبه سهرنامه یا نامه یی، لهو را کو
نامه نافه کی میزایه. - **نامه:** نفیسار، ره شبه له ک، پرتووک، نامیلکه، ههر تشتا کو تی
نفیسین، لی لیره دا مه بهست ژ نامه یی پرتووک. په یقا نامه ل گهله ک جیهان دا ب
واته یا پرتووک هاتیبه. بۆ نمونه نافئ پرتووکا فردهوسی یی تووسی شاهنامه یه، واته
پرتووکا شاهان، یان پرتووکا کو ل بارا شاهان دا هاتیبه نفیسین. - **نام:** ناف، نیو،
ئسم- ئی، ل نامن دا): کهسره یا ئزافی یا فارسی و زیستا نافین نیرزایه د
کورمانجی دا. - **ئه لاله (الله):** خودی، باخو، یه زدان - **نامن ئه لاله:** نافئ خودی- بی :
بی، یی، پیشپرتکه ک کوردی/فارسی یه کو واته یا نه بوون و تونه بوونی دده نافین کو
ل دوو وی را تی. نه گهر ئه م لیره دا ئه فئ پیشپرتک ب رابیژا کوردی واته "بی Ê"
بنفیسن، یان رابیژ بکن، کیشا ههلبهستی هنده کی ئالۆز دبه. ده بی ئه م یان وه که
فارسی "بی b" رابیژ بکن، یان ژئ "بی b" رابیژ بکن. - **وئ:** وی، جینافئ کهسی
یی سییه م یی نیرزا و ته کژمار ژ دهسته یا زایه ندی و ته واندی، خانی گهله ک جاران ژ
بۆ کو کیشا ههلبهستی یا سهره که راگره، ژ ته وانکا "ء = ا" وهج وهر گرتیبه. بنیره مژارا
ته وانکی، ل پیشگۆتنی دا. - **ناته مام:** نه ته مام، ناته واو، نفیشکان، نیچچۆ - **وه لاله**
(والله): ب خودی که م.

■ **جوانکاری:** ل نیفه کا (سهرنامه و نامه) دا جناسا زایدا موته ر هه یه. **نامه** د گه ل **نام**
جناسا زایدا موزه بیهل ساز دکه. ل نیفه کا ههر چار (**نام** و **نامه**) یان ل ههر دو
نیفمالکان دا دیسان جناس هه یه. ل نیفه کا ههر دو (**نام**) ان ل ههر دو نیفمالکان دا و
هه روسان ل نیفه کا هه ردو نامه یان دا جوانکاری یا ته کریری هه یه. لیفه گه را پینا "م"
ب شهش جاران مووسیقیا هوندورانی چی کر یه.

ئەف مالكا ھەلبەستى ئقتباسە ژ ھەلبەستا نزامى يىن گەنجەوى خوارزايىن كوردان
(۵۳۰-۶۱۴ مشەختى يىن تاقى. /۱۱۳۵ - ۱۲۱۷ زايىنى) كو دىيئە:

"اى نام تو بهترين سرآغاز بى نام تو نامه كى كنىم باز"

واتە ئەى ئەوى كو نائفى تە باشتىن دەستىيەكە، كەنگى ئەز دكارم بىي نائفى تە پرتووكنى
دەست پىن بكم. ئەو ھەر دو ھەلبەستانە ژى ديسان ئقتباسن ژ فىن ھەدىسى كو دىيئە: "
كل امر ذى بال لم ييدا فيه باسم الله فهو ابتر": ھەر كارەكى گرنىگ ئەگەر ب نائفى خودى
دەست پىن نەبە، نفيشكان و نيفچويى دىمىنە.

■ **شروڤه:** سەرھەتا و دەستىيەكە پرتووكنى ب نائفى خودى يە، ب نائفى وى خودايى كەم، ھەر
تشتا كو ب نائفى وى دەست پىن نەبە، نيفچو و نفيشكانە.

۲- ئەى مەتلەنى ھوسنى عەشقبازى مەحبوبىن ھەقىقى و مەجازى

■ **پەيقناسى:** ئەى: ھەى، ئرۆ، ئرى، ھەرۆ، ھەرى، ژ ناميرىن گازیكرنى يە ل كوردى و
فارسى دا. - مەتلەع: (مطلع) جىھى ھەنگافتن و ھەلاتنا تاف و ھەيف و ئستىران،
دەستىيەكە گۆتار و نفيسارى، يە كىمىن نيفمالكا ھەر ھەلبەستى و بتايبەتى يا غەزەل و
قەسىدەيان - ھوسن (حسن): جوانى، بەدەوى، رندى، جندىتى، باشى - ھوسنى
مەتلەع (حسن مطلع): دەستىيەكە جوان، يەك ژ جوانكارى يىن تۆرەيى و رەوانىيژى يىن
يە و مەرچى وى ئەو، كو بىزەر يان نفيسەر گۆتن يان نفيسىنا خو ب گۆتنەك خوەشك
و بالكيش و ب شىپوئەكە وسان دەست پىن بكة، كو خۇشنا گوھدار يان خوينەران ژى
بى. - **عەشقبازى:** ئەفنبازى، - مەحبوبوب: (محبوب) خۇشەقى، خۇشەقى،
خۇشەويست، يار، گرافى - **ھەقىقى:** (حقيقى) راستى، دوروستى، بئيشەيى - **مەجازى:**
(مجازى) ئەنقەست، نەراست، پەنيقە، ب كار برنا گۆتنەكە كو ژ بلى واتە يا خو يا
راستى واتە يەك پەنيقە ژى بدە، لى ب وى مەرچى كو ل نيقەكا واتە يا راستى و واتە يا
ئەنقەست دا پەيوەندى و تىكەلىيەك ھەبە.

■ **جوانكارى:** ل فى مالكا ھەلبەستى دا ل نيقەكا پەيقىن ھەقىقى و مەجازى دا جوانكارى
يا تەزادى ھەبە. ل نيقەكا پەيقىن مەحبوبوب و عەشقبازى دا پەيوەند ھەبە. ل فى
مالكى دا تەلمىح ھەبە. خانى ئافر دابە داباشا ئافراندا مروقان و ئەقنىن يا جارا يەكەم
ژ لايى خودى فا.

بالکیشی: خانى ل فئى ههلبهستى دا ئشاره ب وئى گيپرانهوه بئى دکه؛ دهما کو خودا روح نافراند، نوورا خو نيشانى روحان دا، هه موو روح بوونه ئهفيندارين وئى. د فئى جيهانى دا ژى هه ئه نوورايه، کو دبه هه گه را جوانى يئى و ئهفيندارين. واته خودا بخو هه گه ر و په يداکر و دهستپيکر و نافرینکاری ئه قينا زه مینى و ناسمانى يه. خانى ليره دا ب تيره کئى دو نارمانجان دهنگيڤه، دگهل وئى هندئى کو ژ خودا را ديڤزه تو مه تله عئى حوسنى عه شقبازين يئى، ئشاره ب حوسنى مه تله عا پرتووکا خو ژى دکه. حوسنى مه تله ع دهستپيکا باشا هه ر نفيساره کئى يه. هه م خودئى دشوبه يينه دهستپيکئى هه ره باشه نافراندن و په يدا بوونا جيهانى و هه م ژى نائفى خودئى دکه حوسنى مه تله ع واته دهستپيکا هه ره باشه پرتووکا خو.

■ **شروقه:** ئه ي سهره تا و هه گه رئى هه له اتن و په يدا بوونا جوانى يا ئهفيندارى يئى و ئه ي خوښه ويستى راستى و ئه نقه ستى! يان ژى ئه ي دهستپيکئى جوانى ئهفينبازى يئى، ئه ي خوښته فئى يئى رووقه و په نيڤه.

۳- نامى ته يه له وحنى نامه يا عه شق ئسمى ته يه نه قشسى خامه يا عه شق

■ **په يقناسى:** له وح (لوح) ده پ، تات، ته خته، تيتک، هه ر تشتا پان و هولوو کول سه ر بيته نفيسين و تتلاندئى. مه به ست ژ له وح ليره دا سه ر له وحه يه، کو سه ردئر و يه کمين په يقا هه ر خونده و گو تار و پرتووکئى يه. هه روسان ئشاره ته ب له وحنى مه حفوز. - يا: ل دوو نامه و خامه دا، زيستا نائفين ميژايه. ئه ف زيستا ل دهما خوداتئى (مالکيه ت) و ره وشنا فئى يئى (صفت) دا ل دوو نائفين ميژا را تئى و وان نائفان ب ره وشنا ف يان خودانى فا گري دده. - عه شق: ئه قين. - ئسم: ناف - نه قش: ويڤنه، نيگار، شوون، دهوس، کار، کار تيکرن، رؤل - خامه: قه له م.

■ **جوانکاری:** ل فئى مالکا ههلبهستى دا جوانکاری يئى موازهنه، سه جع و ته رادوفئى هه نه، له ورا کو په يقين نامى ته يه و ئسمى ته يه، له وحنى و نه قشسى، نامه يا عه شق و خامه يا عه شق دو به دو ب هه قدورا سه جعا موته وازن سه راست دکن. ل نيڤه کا په يقين نام و ئسم دا جوانکاری يا ته رادوفئى و ل نيڤه کا په يقين نامه و خامه دا ژى جناس و سه جعا موته وازى هه يه. ئه ف مالکا ههلبهستى دکاره ته لميح به بو فئى ئايه تئى ژ قورئانئى کو ديڤزه: "بل هو قرآن مجيد فى لوح محفوظ": به لکوو ئه و قورئانا گرامى يه کول ده په کئى دا فه شپيرا يه.

■ **شروقه:** ئەى خودايۇ ناقى تە سەردېرا پرتووكا ئەقىنى و ئسمى تە شوونەوارى قەلەما ئەقىنى يە. واتە ناقى خودى ل سەرەتايان فى پرتووكى دا كو پرتووكە ئەقىندارىن يە، يان زى ل سەرەتايان لەوحى مەحفوز دا جى گرتىيە و ئەو ناقا نەقىش و كرىارا قەلەما ئەقىنى يە. قەلەما ئەقىنى يە كو ئەوى ناقى دئافرىنە.

۴- بى نەقىش تە نەقىش خامە خامە

بى نامى تە نامە ناتەمامە

■ **پەيقناسى: نەقىش ۱:** كار، فەرمان، كرىار كارتىكرن، رۆل - **نەقىش ۲:** شوون، دەوس، نقىس، نىگار - **خامە ۱:** قەلەم. - **خامە ۲:** خاقە، سستە.

■ **جوانكارى:** ھەردو پەيقىن نەقىش پىكفە جناسا تام و ھەردو پەيقىن خامە زى پىكفە جناسا مورەكەب سەرەست دكن. ھەروسان ل نىقەكا پەيقىن نامە ونامى دا جناسا زايدا موتەرەف ھەيە. پەيقا نامە زى دگەل ھەر دوپەيقىن خامە سەجعا موتەوازى چى دكە. ھەروسان لىقەگەرا پىتتىن "نامە" ل ھەردو پەيقىن خامە و پەيقىن نامە و ناتەمامە دا ژ بلى جوانكارى يا تەكرىرى، مووسىقايا ھوندورانى زى دئافرىنە.

■ **شروقه:** ئەى خودايۇ بىيى فەرمان و كرىاروخواست و ويستا تە شوونەوارى قەلەمى خاف و سست و بووچە. واتە ھەرتشتا كو بىيى ناقى تە بى نقىسىنى، خاف و سست و بووچ و بىناقەرۆكە و پرتووكا كو بىيى ناقى تە دەست پى بى، نقىشكانە و نىقچۆبى دىمىنە.

۵- نامى تە يە شاھبەيتى مەقسوود

فىھرىستى موكاتەباتى مەحموود

■ **پەيقناسى: شاھبەيت:** مالكا ھەرە بزارە ل ھەلبەستەكى دا - **مەقسوود:** (مقصود) مەبەست، مراز، داخواز - **فىھرىست:** پىرست، رىزا مزار و ناقەرۆكا پرتووكەكى، بابەتتىن كو ناقەرۆكا پرتووكەكى پى تىنە رستىن. ئەف پەيقال زمانى پەھلەوى دا پىھرىست بوويە، عەرەبان ئەف پەيف ژ پەھلەوى ھەرگرتنە و ل بەرنەبوونا پىتا "پ" ل زمانى وان دا، پىھرىست كرنە فىھرىست - **موكاتەبات:** نقىسار، پرتووك، ژ بو ھەقدو نقىسىن، ژ بو

هه‌قدو نامه شانندن - مه‌حموود: په‌سنی، په‌سن دایی، که‌سج کو هاتیبه په‌سنینی و هیژایی سه‌ردانفاندنی، هه‌ژا و هه‌ره باش. - موکاته‌باتی مه‌حموود: نامه یین هه‌ره باش، کو مه‌به‌ست ژئ قورنانه.

■ **جوانکاری:** ل قن مالکین دا ته‌شیه هه‌یه. خانی نافی خودی وه‌کاندیبه مالکا هه‌ره بژاره یا هه‌له‌به‌ستی و هه‌له‌به‌ست ژئ وه‌کاندیبه مرز و مه‌به‌ستان. هه‌روسان قورنآن شوبه‌اندی یه ب ری کرن و فه‌گرنا نامه‌یین ل نیقه‌کا دو که‌سان دا. واته قورنآن وه‌کاندیبه نامه‌یه‌کئ کو نفیسه‌ر و شانده‌ری وی خودا و نامه‌به‌ری وی جو‌برائیل و فه‌رگری وی ژئ په‌یغه‌مبه‌ری ئیسلامی یه.

■ **شرۆفه:** نافی ته مالکا هه‌ره بژاره یا داخواز و مه‌به‌ستان و پیرستا نفیسه‌ری هه‌ره په‌سنی یه.

بالکیشی: مه‌به‌ستا خانی ئه‌وه کو نافی خودی سه‌رتاجی مه‌به‌ستا ئافرینی و سه‌ردی‌را له‌وحن مه‌حفووزه و پیرستا نامه‌یا هه‌ره باش واته قورنانی یه. نافی خودی مالک واته به‌یتا هه‌ره بژاره‌یه داخواز و مرزایه. مه‌به‌ست ژ هه‌بوون و ئافرانندی نافی خودی یه، له‌ورا کو خودی گو‌تیبه: من جیهان ئافراندا کو ئه‌ز بی‌مه ناسینی.

6- مه‌زموونی موراسه‌لاتی لاره‌یب مه‌شه‌ووئی موکاشه‌فاتی بلغه‌یب

■ **په‌یفناسی:** مه‌زموون (مضمون): نافه‌رۆک، کاکلی مه‌به‌ستی، نائفاخن، - موراسه‌لات: نامه، شاندا نامه یان ژ هه‌قدو را- لاره‌یب: بی‌گومان، بی شک- موراسه‌لاتی لاره‌یب: نامه‌یین بی شک، قورنانا پیروژ- مه‌شه‌ووود: دیار و به‌رچاقان، دیار کرن- موکاشه‌فات: دیار کرن و ده‌رئینان، که‌شف کرن، نووفه‌دین، تیده‌رخستن- موکاشه‌فاتی بلغه‌یب: دیار کرنا نه‌دیاران- بلغه‌یب (بالغیب): نه‌دیار و په‌نیقه.

■ **جوانکاری:** ئه‌ف مالکا ب شیوه‌یا ته‌رسیعی هاتیبه فه‌هاندنی. له‌ورا کو په‌یقین مه‌زموونی و مه‌شه‌ووئی، موراسه‌لات و موکاشه‌فات، لاره‌یب و بلغه‌یب دو به دو پی‌کفه ته‌رسیعی. هه‌روسان خانی نازل بوونا قورنانی ژ لایح خودی را بو پی‌غه‌مبه‌رء (س. ب ده‌ستی جه‌برائیل وه‌کاندیبه شانندن و فه‌گرنا نامه یان. ئه‌ف هه‌له‌به‌ستا ئشاره‌یه که بو نایه‌تا دووی ژ سووره‌یا دووی کو دبیژه: "ذک الکتاب لاریب فیه هدی للمتقین": ئه‌ف پرتووکا کو چ شک و گومان تی دا نینه، رینموونا پارێز کارانه.

- **شروقه:** نافی ته ناهه پوکا وان نامه یین شاندینه کوچ شک و گومان ل راستی یا وان دا نینه. نافی ته دیار کر و دهرهینه ری نادیارانه. ب گوته تک دی: نافی ته ناهه پوکا قورئانا پیروز و دیار کری قهومینن نه دیار و فهشارتیه. ب نافی ته تشتین فهشارتی و نه دیار دهرکه تن هۆلی و هاتن ناسین و ئافراندنی.

۷- مه حبوبی قولوبی مهن له هولقه لب قهلبان تو دکى ب بال خو فه جەلب

- **هه قبه رکرن:** میر. هژ. رۆ. جا. زا. پرۆ: بال - حم. ل جیهی بال دا، با هاتییه. ههر چهند کو بال و با ههر دو ب یهک واته یی نه، لی بال سه راست تره، له ورا کولیره دا رابئزا وئ ره وانتره. هه روسان خانى ب ئانینا چهند جار کى یا پیتا (ل) خواستی یه موسیقیا هوندورانی ل ههلبهستی دا ساز بکه.
- **په یقناسی:** قولوب (قلوب): پرا نه یا قهلب ب دهستورا زمانى عه ره بی، دلان. - مهن له هولقه لب (من له القلب): کهسى کو دلخ وى هه یه، خودان دل و بیناهی، مه بهست ژئ عارفه - قهلبان: پرا نه یا قهلب ب دهستورا زمانى کوردی، دلان - **بال:** با، جهم، لال، لا - **جهلب:** راکیشان، راکیش، ل سهر خو دا کشاندن.
- **جوانکاری:** ل قی مالکا ههلبهستی دا جوانکاری یا ته کریری واته چهند گهرین ل هینانا قهلب، قولوب و قهلبان دا هه یه. قهلب ل کوتایا نیقمالکا یه کم و قهلبان ل دهستپیکا نیقمالکا دوهم دا جوانکاری یا لیقه گهری ساز دکه. د قی مالکا ههلبهستی دا پیتا (ل) ههفت جار ان چهند گهری بوویه کو موسیقیا هوندورانی ساز کرییه.
- **شروقه:** ئه ی خودی یۆ تو گرافی و خوشه ویستی هه رکه سی خودان دلی. تو دلان ل سهر خو دا رادکیشی.

۸- مه عشووق تویی ب فهخر و نازی عاشق تویی لیک بی نیازی

- **هه قبه رکرن:** میر. ل دهوسا نیازی دا مه جازی هاتییه، کو هه له یه، له ورا کو چو واته یی ناده.

■ **په یقناسی: مه عشووق (معشوق):** گرافی، خوشقیایی، ئه فینبار، بهرئه فین، دلدار - **فه خر:** شانازی - **ناز:** عشوه، کهره شمه، خه سم، خو بئ نیاز نیشان دان - **عاشق:** ئه فیندار - **لییک:** لئ کو، لئ به لئ، کورتگری یا لییکهن (لیکن) یا عهره بی، یان ژئ "لیکو" یا کوردی به. - **نیاز:** حهوجه بی، پیویستی.

■ **جوانکاری:** ل فئ مالکئ دا ل نیقه کا عاشق و مه عشووق و ههروسان ل نیقه کا ناز و نیاز دا جوانکاری یا تهزادئ واته دژبه ری یئ هه به. ل نیقه کا په یقین فه خر و ناز دا ژئ تهرادوف واته هه قوایه بی هه به. ل په یقا "عاشق تویی" دا خانئ ژ سه ره به ستی یا هؤزانی وهج وهرگر تیبه و ل جیهی کیته یا کن دا کیته یا بلند ئانیبه.

■ **شرؤفه:** ئه ی خودایؤ تو بخو خوشقیایه کی ب ناز و شانازی و تو بخو ژئ ئه فینداره کی بئ حهوجه و بئ نیازی.

بالکیشی: لیره دا خانئ ئه وی بیر و باوهری یا عارفان رادگه هینه، کو دبئژن خودا ئه فیندارئ نافراندی یین خویه و نافراندی یین وی ژئ ئه فیندارئین وی نه. واته خودا هه مه ئه فینداره و هه مه ژئ ئه فینباره. ئه ف مالکا هه له به ستئ ئشاره ب پشکه ک ژ ئایه تا ۵۴ ژ سووره یا "المائده" ژ قورئانی دکه، کو دبئژه: **"فسوف یاتی الله بقوم یحیهم و یحبونه"** واته ب فان زوویانا خودا دئ هؤز یان دهسته به کئ بینه کو هه ژئ وان بکه و ئه وانئ ژئ هه ژئ وی بکن. عارفان ل شرؤفه کرنا فئ ئایه تی دا گؤتنه: ههروسان کو به نی یین خودئ ئه فیندارئین خودئ نه، خودئ ژئ وسان ئه فیندارئ به نی یین خوه به. لئ هنده کان ل هه مبه فئ قسه یئ دا گؤتنه، کو ئه فیندارئ یا خودئ ژ به نی یین خورا دبه جوره ک نیازمندی/حهوجه داری و خودئ بئ نیازه. لئ عارف دبئژن کو په یقا "هم" ل وی ئایه تی دا ب حسابئ ئه بجه دئ دبه (۴۵) کو به رانبه ره دگه ل ژمارا ئه بجه دی یا په یقا ئاده م (آدم). واته خودئ ئه فیندارئ ئاده م بوویه و ئه و ئه مانه تی کو خودئ رؤژا ئه له ستئ دایه ئاده م هه ر ئه و ئه فینا بوویه. خانئ ژئ لیره دا هه ر ل بهر وی هندئ یه کو دبئژه: عاشق تویی لییک بئ نیازی. واته خودئ یؤ تو ئه فیندارئ لئ تو نه ئه فینداره کی نیازمندی، به لکوو تو ئه فینداره کی بئ نیازی.

۹- مولهق تو موفید و موسته فادی

بی شوبهه مورید و هه م مورادی

■ **په یقناسی: مولهق (مطلق):** نازاد، بئ شک و گومان، ب راستی، بی فرک و پیش - **موفید:** خودان وهج، ب مفا - **موسته فاد:** به ره گه هین، وهجدیر - **شوبهه:** گومان،

شک - **مورید**: خودان فییان، داواکار، نهوی/نهوا کو تشته کنی دقن، پهیرهوی پیر، شیخ یان تهریقه ته کن، رهوشنافه کی خودایه. واته ههر چی یا کو بخوازه و نراده بکه دئافرینه. - **موراد**: شیخی خودان مورید، ریبه، شیخی خودان پهیره، مرزا، مه بهست، داخوازا دلی، رهوشنافه کی خودایه.

■ **شروقه**: نهی خودایو ب راستی کو تو ههم مفا و وهجی ددی و ههم زی مفا و وهجی وهردگری. بی گومان تو ههم ریبهری و ههم زی پهیرهوی. نهی خودایو ههر چی خواست و ویستا ته به تو دکاری بئافرینی و تو مه بهست و مرزا هه بوونی یی.

■ **جوانکاری**: ل نیفه کا په یئین موفید و موسته فاد دا لایه کی دا ته زاد و لایس دی دا زی جناس هه یه. ل نیفه کا موراد و مورید دا زی لایه کی دا ته زاد و لایس دی دا زی جناس هه یه. هه روسان ل نیفه کا موته ق و بی شوبهه دا جوانکاری یا تهرادوفی هه یه.

۱۰- نووری تو د حوسنی رووین دلدار ناری تو د قلبی عاشقی ژار

■ **هه قبه رکن**: حم. زا. هژ. زار- ژیده ریڼ مایی: ژار- زار په یفه ک فارسی یه ههر ب واته یا ژار یا کوردی.

■ **په یفناسی**: نوور: روڼاهی، روڼکاتی، تریشک- دلدار: گرافی، خوشدقی - نار: ناگر - ژار: بهله نغاز، بیچاره، بیگاف، لاواز.

■ **شروقه**: نهی خودایو تو ههم روڼاهی یا جوانی یا رووین گرافی و خوشه ویست و دلدارانی و ههم زی تو ناگری نه قینداری یی د دلی نه قینداری ژار و بهله نغاز و بیچاره دا.

بالکیشی: خانی لیره دا مژارا وه حده تولو جووئی هه لیدخه و دبیزه خودی سهره کانی و هه گه را گشتی هه یی و بوونه وهرین جیهانی یه، گشتی هه یی و بوونه وهرین جیهانی زی نمووده ک ژ و جوو دا خودینه. خودی ههم نه قینداره و ههم زی نه قینداره. خودی ههم نار ه و ههم زی نووره، ههم ناگری ل دلی نه قینداران دا یه و ههم زی خواهه شکوکی یا ل تهره شا بهر نه قینان دا یه. مه لایع جزیری ژی ل هه لبه سته ک خواهه دا دبیزه:

حوسن و حوب زاتئ قه ديمن، لئ جودا بوون نه و ژ يه ک
 لئ نها نسمئ حودووسن، حکمهت و تفسيل وه بوو
 يه ک د زاتئ سوپر شرينان بوو جه مال و حوسن و سوپر
 يه ک د قه لبئ نه هلي دل نار و جه لال و جه زبه بوو

■ **جوانکاری:** ل نيغه کا پهيئين نوور و نار، دلدار و عاشق، قلب و روو دا جوانکاری يا ته زادئ و هه روسان ل نيغه کا وان دا جوانکاری يا ته ناسوبئ ژئ هه يه. ل نيغه کا هه دو نيغمالکان دا ژئ مواز نه هه يه.

۱۱- شه مئ نه ژ قسمئ نوور و ناری شه مئ نه عه يان تو په رده داری

■ **هه قبه رکن:** مير. شه مئ تو عه يان په رده داری، کو هه م بيواته يه و هه م ژئ کيشا هه لبه ستئ ئالؤز بوويه. هم. هژ. جا. زا. شه مئ ژ عه يان تو په رده داری.
 نه ف هه چار نفيس ژئ واته يا دوروست نادن، لئ من نفيسا رؤدينگو يئ کو واته دار تره په سه ند کر. هه ژاء ل په راويزئ دا نفيسييه؛ کو عه يان ب واته يا چافانه، نه گه مرؤف وئ بوچوونئ ببه رزينه ژئ و بيژه کو خاني گو تيبه: شه مئ ژ عه يان تو په رده داری، واته تو تافي لئ ژ چافان په رده داری، واته ژ چافان فه شارتئ يئ، هه رچهند کو نيزيكي كاكلا گو تئا خاني يه، لئ ديسان ژئ لاوازه. لئ شه مئ نه عه يان تو په رده داری، واته دار تر و سه راست تره. واته هه بوونا ته وه كي هه بوونا رؤكي يه، لئ تو ديار ناکئ و تول پشت په رده يئ دايئ. هه روه كي ل مالكا كول دوو را تن، خاني دبيژه خودئ تو ب نائفئ ئاده مء عه يان بووي، کو دگه هينه په يفا "عه يان" ب واته يا نه شکه را يه، نه ب واته يا چافان.

■ **په يفناسئ:** شه مع: مووم، شه مالک - قسم: جور، جه له ب - شه مئ: رؤک، تاف، خؤر - عه يان: نه شکه را و ديار، ل به رچافان - په رده دار: فه شارتئ، خودان په رده.

■ **شروقه:** نه ي خودايؤ تو شه مالکئ، لئ نه ژ جور و جه له بئ ئاگر و تريشک و رؤناهيئ يئ. تو تافي لئ تول پشت په ردي دا فه شارتئ و ناديارئ.

بالکيشئ: واته، خودا وه که يه لموومه کئ يه کو جيهان ب نائفئ وي و رؤهنيئا وي ژ ناديارئ و نه بوونئ ده رکه تيبه هه بوون و نه شکه راتئ يئ. خودا وه كي تافه کئ يه، لئ ل پشت په ردي دا يه. مه به ست نه وه کو هه بوونا خودئ وه كي تافي رؤن و نه شکه رايه، لئ مرؤف نكاره خودئ ب چاف بيينه.

- **جوانکاری:** نوور و نار، شمع و شمس، عه یان و پهردهدار دو به دو پیکه جوانکاری یا تهزادی ساز دکن. هروسان موازنه یه ک ژی ل نیقه کا هردو نیقمالکان دا هیه. خانی خودی ل بارا روّناهی و نووری دا جاره کی وه کاندیه شمععی و جاره کی ژی وه کاندیه شمس.

۱۲- گهنجی تو د نیف تلسمن عالم

گهنزی تو عه یان ژ ئسمن نادم

- **هه قبه رکن:** میر. کهنز تو- کو بیواته یه-
- **په یقناسی:** گهنج: خه زینه- نیف: نیقه ک، - تلسم (طلسم): نفیسارا کو گوره کی بیر و هزرین گهلیری دبه هه گه را کریارین سوّسرهت و نه جیهی باوه ری یی، نفیسار و وینه یین سوّسرهت کو ل سهر یان دهور و بهری خه زینه یان دا د نتلین کو ببه نیشانه، یان ژی هه گه را پاراستنا وی، نفیسارا جادویی- **عالم:** جیهان، دونیا، جیهان و ههر چ تشتین کو د ناف دانه - **گهنز:** خه زینه یا نادیار، هه بوون و چاوانی یا خودا کو ب چاغان نایین خوویانی و فه شارتی و نادیاره. - **نادم:** باقه نادم، گوره کی راگه هاندین ئایینی یه کمین مرؤف و باقی هه موو مرؤقان، ب واته یا مرؤف ژی تی.
- **شروقه:** نهی خودایو تو خه زینه یه کی کو ل ناف جادویا جهان و کائناتی دا فه شارتی یی. کائنات وه کی نفیساره ک جادویی یه، و تو د ناف وی نفیساری دا فه شارتی یی و کهس نکاره وی نفیساری بخوونه و کهس نکاره چاوانی یا ته بزانه، لی نهو نیشانه یه که ژ بو هه بوونا ته. تو خه زینه یه ک فه شارتی یی کو ب ناقص نادم، واته ب ئافراندنا مرؤقان هه بوونا ته نه شکه را بوو.
- **جوانکاری:** ل فی مالکا هه لبه سستی دا ل نیقه کا گهنج و کهنز دا ته رادوف و ل نیقه کا گهنج و کهنز و تلسمی دا موراعاتوننه زیر و ل نیقه کا په یقین نادم و عالم و ئسم و تلسمی دا ژی دژبه ری یه ک په نیقه هیه. هروسان ل نیقه کا هردو نیقمالکان دا موازنه ساز بوویه. نهف مالکا ئقتباسه ژ وی هه دیسا قودسی کو دپیزه: **"کنت کنز/ مخفیا فاحبیت بان اعرف فخلقت الخلق لکی اعرف"** واته: نهز خه زینه یه ک فه شارتی و نادیار بووم، من ههز کر کو بیمه ناساندن، له ورا من نادم و جیهان ئافراند، دا کو هه بوونا من یا نادیار ب هه بوونا وان دیار و نه شکه ره ببه.

۱۳- ئەف عالم و ئادەمى د مەشھوود ئەف مومکن و ماسهوايىن مەوجوود

■ **هەقبەرکرن: رۆ. زا. ئادەمى د - هژ. ئادەمى يو . جا. مير. حم. ئادەمى و.**

بالکیشى: ئەگەر ئەم پەيڤا مەشھوود ژ بۆ عالم و ئادەمە بکەن رهوشناف(صفهت) و بېژن خانى گۆتیبه ئەف عالم و ئادەمى د مەشھوود، واتە ئەف مرۆف و جیهانا هەيى کو ژ شاهد واتە ژ خودى را مەشھوودن واتە گۆفا و سەربەلگەيىن هەبوونا خودبەنە و ب چاقىن عارفان لى بېژن، هینگا نقيسا رۆدينکۆ و زەينەلعبدين سەرستە. لى ئەگەر ئەم پەيڤا مەشھوود ژ ئادەمى جودا بکن و بېژن کو خانى گۆتیبه مرۆف و جیهانا ديار، هینگا نقيسا ديتەر ژیدەران دوروستە. ب گشتى ئەف نيڤمالکا ب هەر دو شېوہبان ژى تى شروڤه کرنى.

■ **پەيڤناسى: د: دە، ئەف پیتا دکەفە نيڤهکا ناڤىن پراڤه و رهوشناڤىن وان، واتە ناڤىن پراڤه و رهوشناڤىن وان ب هەف فا گرى ددە، وه که: کچىن د جوان، کورپىن د ژيەاتى. - ئادەمى د مەشھوود: ئادەمىن دە مەشھوود، مرۆڤىن ل بەر چاقان - ئادەمى: زاروويىن ئادەم، مرۆف - مەشھوود: تشتا کو هاتیبه ديتنى و ل بەرچاقانە و تى ديتنى، تشتا کو شاهەدى يىن/گۆڤايى يىن ل سەر ددن. ل بال عارفان خودى شاهدە، ئافراندى يىن وى(عالم و ئادەم) ژى مەشھوودن، مەشھوود واتە جیهانا ديار و ل بەر چاقان. واتە هەموو بوونەوهرين هەيى و ل بەرچاقان ژ بلى خودى - **عالمە مەشھوود:** جیهانا ناسووتى و خاکی و ل بەرچاقان، ل هەمبەر عالمە غەيب دا کو ناديارە. - **عالم و ئادەم:** هەموو کەس و هەموو تشت. (ل زمانى تۆرەيى و گەليرى دا عالم و ئادەم يىڤکفە تىن و واتەيا هەموو مرۆڤان ددن.) **عالم و ئادەمى د مەشھوود:** جیهان و مرۆڤىن ل بەر چاقان و ديار - **مومکن:** تشتا کو دبه و دکاره و دقەومە هەبە، تشتا کو هەبوون و نەبوونا وى چ کار تىکرنى ل کارى جیهانى دا ناکە. گشتى هەبوون و بوونەوهرين جیهانى ژ بلى يەکی تەنى کو ئافرینکار و بەدبەيتنەرى هەمیانە. - **ماسهوا(ماسیوا):** ژ بل، جگە له، خىنجى، گشتى بوونەوهرين هەيى ژ بلى خودى - **مەوجوود:** هەيى.**

■ **شروڤه: ↓**

■ **جوانکارى:** پەيڤىن عالم و ئادەم و ماسهوا و مومکن دو بە دو يىڤکفە تەزادى ساز دکن.

۱۴- ههميان ب تهيه مه داره و دهبر فه ييازى ريبازى خهلق وه لئه مر

■ هه قبه ركرن : مير . خالق الامر . كو ليره دا بن واته يه

■ **په يقناسى :** ههميان : ههميوان ، ههمووان ، گژكئ - مه داره : جيهئ دؤر لئدان و دؤشبوون و زفرينئ ، زفرينگه ه - مه دار : كار پئكه اتن - ده بر : نارامئ ، حه دوور ، (ئه گهر ژ ماكا ده برينئ هاتبه ، واته يا نارامئ و حه دوورين دده ، لئ ئه گهر ژ ماكا ده بارئ هاتبه ب واته يا پئزيان و بزيقئ يه . ئه گهر ژ ته دبيرا عه ره بئ را هاتبه ب واته يا ريك و پئكى و ريكخستن و ته گبيرئ يه . لئره دا هه رسئ واته يان ژئ دده) . فه يياز (فياض) : به خشينكار ، جؤمرد ، جؤكا پرفا - ريباز (رياض : پرانه يا روضه) : باغچه - خهلق : (خلق) جيهانا جسمانى و زهمينئ ، ناسووت - وه : پئتا په يوه ندى يه د زمانئ عه ره بئ دا ، ل كوردئ دا دبه ئو . - ئه ل : پئتا پئناسه يا نافانه د زمانئ عه ره بئ دا . - وه ل : كور تكري يا وه ئه ل (وال) يا عه ره بئ يه . - ئه مر : (امر) جيهانا روحانى و ناسمانئ ، لاهووت .

■ **شروقه :** ئهئى خودايؤ ئه ف جيهان و مرؤف و هه موو تشتين هه يئى و ل به رچاقان و هه ر تشتئ كو هه يه وژ بلى ته دبه و دقه ومه هه به ، بزيق و ده بار و حه دوور و نارامئ و ريك و پئكى يا وان هه موويين ب ته يه . ئه و ژ ته نارامئ دگرن و حه دوورا وان ب ته تن . تو وانا ريك دخئ و تو بزيقا وان ددى . تو به خشينكار و ئافه رينه نده و چه مئ ئاقديرئ جيهانا زهمينئ و ديار و جيهانا ناسمانئ و ناديارئ .

■ **جوانكارئ :** ل نيغه كا دو په يقئئ ؛ عالم و ئاده م دا ب دبتنه كئ ته زاد و ب دبتنه ك دئ ژئ ته ناسوب هه يه . ل نيغه كا دو په يقئئ ؛ مومكن و ماسه وا دا ژئ ته زاد هه يه . په يقئئ هه ردو نيغمالكان پئكفه موازنه يين سه راست دكن . ل نيغه كا هه ردو په يقئئ ؛ فه يياز و ريباز دا (ب واته يا چه م و باغچه) ته ناسوب هه يه . ل نيغه كا هه ردو په يقئئ خهلق و ئه مر دا ته زاد هه يه . په يقا ده بر دكاره ببه خودانئ سئ واته يان ، كو جوانكارئ يا له تافه ت و چه ندواته يئ يين ساز دكه . ئه ف مالكا هه لبه ستنئ ئشاره ته ب ئايه تا ۵۴ ژ سووره يا (الاعراف) كو ديئزه : "... الا له الخلق و الامر تبارك الله رب العالمين " ... ژ وئ را يه ئافراندا جيهانا لاهووتئ و ناسووتئ ، پاك و پيرؤزه باخؤ كو خودانئ هه ردو جيهانا يه .

۱۵- نهمری ته ب لهفزی کون دو عالم
مهوجود کرن، غهرهز چ؟ نادم

- ههقبه رکرن: میر. چو، کو لیره دا چو واته یی ناده.
- په یقناسی: نهمر: فه رمان - لهفزی (لفظ): گۆتن، رایبژ - کون: (کن) بیه - دو عالم: هه دو جیهان، جیهانا زه مینی و ناسمانی، جیهانا روحانی و جسمانی، جیهانا دیار و نادیار - مهوجود کرن: چن کرن، نافراندن - غهرهز: (غرض) مه بهست، نارمانج، داخواز دلی.
- شروقه: فه رمانا ته ب یهک په یقا بیه، ههردو جیهانین دیار و نادیار نافراندن. مه بهست ژ نافراندنا وان ههردو جیهانان چ بوو؟ مه بهست مروف بوو. ب گۆتنهک دی خانی دبیژه: خودایو ته ههردو جیهان ب یهک په یقا بیه، نافراندن و مه بهستا ته ژ نافراندنا ههردو جیهانان ژی مروف بوو.
- جوانکاری: عالم و نادم هه دژبه ری یی و ههم ژی ته ناسویب ساز دکن. نهف مالکا هه لبه سستی نقتباسه ل نایه تا ۸۲ ژ سووره یا یاسین کو دبیژه: **انما امره اذا اراد شینا ان یقول له کن فیکون**. کارئ وی هه رنه وه گافا کو تشته کی بخوازه، دبیژئ دا بیه و نه و ژی دبه. هه روسان نایه تا ۱۱۷ ل سووره یا نه لبه قهره کو دبیژه: **"بدیع السموات والارض و اذا قضی امرا فانما یقول له کن فیکون"**. واته؛ به دیهینه ر و نافرینکاری نهرد و ناسمانان گافا کو بخوازه کاره کی بکه، دبیژه بیه، فیجا نه و تشت دبه. هه روسان نایه تین ۴۷ ژ سووره یا **ال عمران** ۷۲ ژ سووره یا **الانعام** ۴۰ ژ سووره یا **النحل** و چهن دین نایه تین دی ژی ل وی باری دا ل قورناتی دا هاتنه.

۱۶- نادم بخو یهک ژ ههردووانه
یهک چهرف ژ نهمری کون فه کانه

- په یقناسی: یهک ژ ههردووانه: یهک ژ ههردو کانه - چهرف: بیت - فه کانه: (فکان + نه): فیجا بوو. نهف رستکا ژ دو په یقی عهره بی "ف" و "کان" و کردارا کوردی "نه" پیک هاتیبه. خانی ب تیره کی سی نارمانج هنگافتنه، فکان یا عهره بی ب رایبژ دبه فه کانه، کو ههم رایبژا وی یا عهره بی سه راست دکه و ههم ژی کردارا رسته یا کوردی پیته لکاندیبه و واته یا رسته یی پی ته کووز دکه، بیی وی هندئ کو رایبژا وی

بهره‌پشه. هروسان ب لکاندا وی کرداری پاشبه‌ندهک (قافییه‌یک) ل بار ژی ژ په‌یفا هردووانه را ساز کریهه.

■ **شروقه:** خودی ب په‌یفا (کن: ببه) کو ژ دو پیتان پیک تی، فرمانا نافرینا نادمه و عالمی دا. ژ وان دو پیتین کو خودی پین فرمانا نافرینن دا پیتکه ل بهر پارا نادمه واته مروقان دکه‌قه. نادمه واته مروف پیتکه ژ وان هردو پیتین فرمانا خودی یه. ب گوته‌ک دی خودی ب یه‌ک په‌یفا ببه دو جیهان نافراندن، یه‌ک جیهانا دیار و یا دی جیهانا نادیار کو نادمه جیهانه‌ک ژ وان هردو جیهانان بوو.

■ **جوانکاری:** په‌یقین یه‌ک و دو تهناسوبی ساز دکن. ئەف مالکا هه‌لبه‌ستی نشاره‌ته بو وان نایه‌تین قورنایی کول بارا نافراندنا جیهانی دا هاتنه.

۱۷- نهو حه‌رفه حه‌قیقه‌ته‌ن موحه‌قه‌ق ههم نه‌مره ب قودره‌تا ته ههم خه‌لق

■ **هه‌قبه‌رکرن:** هژ. ئەف. لی ل بهر کو پیش دا ل بارا وی حه‌رفی دا هاتیبه ناخفتنی، جینا‌فا نهو ژ یا ئەف سه‌راست تره. جا. زا. نهو حه‌رفی، کو هه‌له‌یه. لهو را کو واته‌یخ ناده.

■ **په‌یقنایی:** نهو حه‌رفه: نهو پیتنه، نهو پیتا کو باس لی هاته کرنی، ده‌نگدی‌را "نه" د کوتایا په‌یفا حه‌رف دا نیشانه یا نافی دیاره - حه‌قیقه‌ته‌ن (حقیقتا) ب راستی - موحه‌قه‌ق (محقق): راست و دوروست بووی، بنه‌جی بووی. - نه‌مر (امر): جیهانا ناسمانی - خه‌لق (خلق) جیهانا زه‌مینی.

■ **شروقه:** ب راستی و دوروستی هاتیبه بنه‌جی کرنی کو نهو پیتا ژ په‌یفا (کن) ب شیان و کارینا ته ههم جیهانا جسمانی و ههم ژی جیهانا روحانی یه.

■ **بالکیشی:** له‌ورا مروف کو ب فرمانا پیتکه ژ وی په‌یقن هاتیبه نافراندنی، ههم خاکیه و ههم ناسمانی، ههم رووحانی یه، ههم جسمانی. واته مروف کو ژ پیتکه ژ هردو پیتین (کن: ببه) چی بووی، لی دو جیهانین دژبه‌ر ل هه‌بوونا مروقان دا هه‌یه. مروف ههم

جسمه و ههم روحه، ههم ناسماني يه و ههم زميني يه. خاني ليره دا دهست ب راگه هاندنا بير و هزرين عرفاني و فلهسفي دكه و نهوي بير عرفاني راگه هينه كو مرؤف ژ دو لاين دژبه هاتييه نافراندني، مرؤف ههم زميني يه و ههم ناسماني. ههم گيانه و ههم ژي لاشه. ههم نووره ههم تاريتييه. ههم ناخه ههم ژي روح و رهوانه. مرؤف دل بكه دكاره نووراني به و دل بكه دكاره زولماني به. ههروسان نهف مالكا ههلبهستي نشاره يه كه بو مژارا خير و شهړ و دوناليسي.

■ **جوانكاري:** ل نيغه كاپه يقين حه قيقه تن و موحه قه قی دا جناس هه يه. ل نيغه كا په يقين نه مر و خهلق دا دژبه ري واته ته زاد هه يه. ل في مالكي دا جوانكاري يا ئيهامي هه يه. لهورا كو ب خوه ندنا وي پيش دا هزرا مرؤف ل سره فهرمانا نافراندني دا دچه، نه كول سره ههردو جيهانين دژبه ل هه بوونا مرؤفان دا.

۱۸- نه شباح مورده سسه من ژ ناسووت

نه رواج مووه سسه من ب لاهووت

■ هه فبهركرن: رؤ. مه راسمن و مه واسمن هاتييه، كو بي واته نه.

■ **په يقناسي:** نه شباح: (پرانه يا شه بهح) رهش، تاپو، نهو تشتين كو ره شي وان تينه بهر چاقان لي بخوه ديار ناك، سيبه را كو خوداني وي نادياره - **مورده سسه م:** (مرسم) وينه لي هاتي گرتن، ره سم بووي، چي بووي، هاتي نتلاندني. - **ناسووت:** جيهانا سروشتي، جيهانا تشتاني، جيهانا ژيرين، جيهانا خاكي و ل بهر چاقان - **نه رواج:** (پرانه يا روح) روحان، جانان - **مووه سسه م:** (موسم) خه ملاندي، نيشانه كرى، جوانكاري، جوان و ريز كرى و ل زنجيرى دايي - **لاهووت:** جيهانا ناسماني، جيهانا روحاني و ژورين، جيهانا ناديار.

■ **شروقه:** شروقه يا مالكين ۱۸ و ۱۹ و ۲۰ بيگه ل خواري تن.

■ **جوانكاري:** ل في مالكا ههلبهستي دا جوانكاري يا ته رسيه هه يه. ههروسان لاهووت و ناسووت، نه شباح و نه رواج دو به دو بيگه ته زادي ساز دكن.

۱۹- ئەف رووح و جەسەد ب جەبر و ئكراھ
تەزويج بووين ب ئەمرئ ئەللاھ

- پەيقناسى: جەسەد: لەش، جەنازە، تەرم، جەستە - جەبر: زۆر، ب جەبر: ب زۆرى - ئكراھ: (اكراھ) نە ژدل، بىن حەمد و خواست - ب ئكراھ: ب زۆرى و نە ژ دل - تەزويج: تىكەلبوون - بووين: بوونە، ئەو بوونە -
- جوانكارى: ل نىقە كا پەيقىن رووح و جەسەد دا جوانكارى يا تەزادى ھەيە. جەبر و ئكراھ ژى يىكقە تەناسوبىن ساز دكن. ل پەيضا بووين دا سەربەستى يا ھۆزانى يى ھەيە.

۲۰- ناسووت ئەگەر چ رەنگ سەفالى
لاھووت ژ پەرتتەوا جەمالە

- ھەقبەركرن: رۆ. حم. جا. زا. ناسووتى و لاھووتى ھاتىيە. لى وسان ھەم واتە يا ھەلبەستى تىك دچە و ھەم ژى كىشا وى دئالزە. - ھۆ. ناسووت، لاھووت - ھۆ. چى . لى كىشا ھەلبەستى دئالزىنە - دىتر ژىدەر: چە=چ -
- پەيقناسى: سەفال: نەھىژا، خوار و ژىر و كىم بوھا - سوفا: كاخك، سوالات، خولەيا كاخچىن، مەجازەن تشتا كىم بوھا - پەرتەو: رۆناھى، ترىشك، شەوق، چلقلىن - جەمال: جوانى، بەدەوتى، رندىتى، سپەھىتى، خوەشكۆكى.
- شرۆفە: لەشى مرۆفان ژ قورچى ھاتىيە چىكرنى و رووح ژى ژ نوورا خودى ھاتىيە ئافراندىن و خەملاندنى. سىبەر و تاپۇيا لەشى مرۆفان ژ جىھانا خاكى دا تىنە بەرچاقان و گىيانى مرۆفان ل جىھانا ئاسمانى و ژۆرىن دا ھاتنە خەملاندن و رىزكرنى. جان ل جىھانا نادىار و روحانى دا دچلقلە و بەدەوتى و جوانى يا وى ژ جوانى و جەمالا خودى يە. ئەف جان و ئەف لاشا (كو يەك نوورە و يى دى خاكە) ب زۆرى و نە ژ دل، لى ب فەرمانا خودى تىكەلى ھەف بوونە.
- ھەر چەند كو جىھانا سروشت و تشتان ژ ناخى يە و كىم بوھا و ژىرە، لى جىھانا ژۆرىن و نادىار ژ پەرتەو و ترىشكا جوانى يا خودى يىك تى.
- بالكىشى: واتە ھەر چەند كو لايەنى مرۆفان يىن زەمىنى خاكى يە و ژ ناف دچە و فەنا دبە،

لئ لایه نئ مرؤقان یئ ناسمانی و رووحانی ژ روئناهی یا جوانییا خودئ پئیک تی و هره هره یی یه. لیره دا خانئ نشاره ب چیرؤکا نافراندنا ئادهمء دکه، گؤره کی باوهری یئین ئایینی دهما کو قالبئ ئادهمء ژ ناخئ هاته دارشتنی، خودئ یوفئ قالبئ ئادهمء کر و روح بهردا بهر له شئ وی. وی دهمئ دا روح نه دخواست بکه فه له شئ ئادهمء و نه دخواست تیکه لی ناخ و قورئ به، لئ خودئ فهران دایئ و ئه ب زؤرئ و نه ژ دل بهردا لاشئ ئادهمء. روح ههم ب زؤرئ و نه ژ دل که ته له شئ ئادهمء و ههم ژ ب زؤرئ و نه ژ دل ژ له شئ ئادهمان واته مرؤقان دهر دکه فه. ههر دو دهمئ جاندا یئین و جانستاندنئ ژ ب دلئ مرؤقان نه بوویه و نینه. نه نافراندن ب دلئ مرؤقان بوویه و نه ژ مرن. زارؤک ب گرین تی جیهانی و ب گرین ژ جیهانی دجه. -

■ **جوانکاری:** په یئین ناسووت و لاهووت پئیکه جوانکاری یا تهزادئ ساز دکن.

۲۱- **حرفا کو مه گؤتی نه قشئ هووره**
لئ مه قسه د و مه عنی یا وی کووره

■ **هه قبه رکن: زا. پرؤ. دیت- هژ. رؤ. حم. جا. گؤتی-**

■ **په یقناسی: نه قشئ هوور:** نه قشئ ریز و هوورک ب تاییه تی نه قشئ بهرک و مافووران یئین هوور، ئەف نه قشانه هه رچهند هوور بن، نه ونده بوها و نرخا وان بلندتر دبه. -
نه قشه هوور: هوور داریشتی، تشتا کو ب هووراتی وریک و پئیکی هاتبه دارشتنی.
نه قشه هوور هه قبه ندهک (تهر کیبهک) خوه شکؤک ساز دکه. - مه قسه د (مقصد) مه بهست- مه عنی: واته.

■ **شرؤفه:** ئەو پیتا کو مه گؤت و ئەم ل سهر دئاخفن، واته مرؤف، هه رچهند کول همبه ر جیهانی دا نه قشه هوور و کووشکه لؤکه، لئ واته و مه بهستا نافراندنا وی پیتی کووره. یان ژ ب گؤتتهک دی ئەو حرفا کو مه گؤت، هه رچهند کو نه قشئ وی هووره، لئ مه بهست ژ نافراندنا وی گه له کی واته دار و کووره. واته مرؤف کو ب فهرانا خودئ ژ پئتهک ژ هه ر دو پئین (کن: بهه) هاتیبه نافراندنی، هه رچهند کو رووفه گؤره کی جیهانی هوورک و کووشکه لؤکه، لئ مه بهست ژ نافراندنا مرؤقان پر کوور و واته داره. له ورا کو خودئ خوهست ب نافراندنا مرؤقان هه بوونا خوه کو وه کی خه زینه یهک فه سارتی و نادیار بوو، دیار بکه.

- **جوانکاری:** ههردو په یقین مه قسه د و معنی پیکه ته ناسوب و ته را دوفی ساز دکن. ل فی مالکا هه لبه سستی دا ته شبیه هه یه، خانی نه قشې نافراندنا مرو فان وه کاندیه ساز کرن و راجاندنا مافووران. خانی ل په یثا "گوتی" دا ژ سهر به سستی یا هوزانی یی وهج وهر گرتیبه.

۲۲- زاهر ته نه گهر نومایه سوغرا

باتن نه وه نه قشې خامه کوبرا

- **هه قبه رکن:** هژ. ظاهیر - هم. نماته (نوماته) - زا. ظاهر ژ تهنه نه گهر نه سوغرا. کو زور بچ واته و بچ جی یه.

- **په یقناسی:** زاهر: (ظاهر) نه شکرا، دیار، بهرچافان، خوویا - نه گهر: هه که، واکي - نومایه: نیشاندایه، ژ ماکا نوماندنی ب واته یا نیشاندانی - سوغرا: (صغری) هه ره بچووک، کووشکه تر، قجک تر، - باتن: (باطن) فه شارتی، په نیقه، نادیار، بنیقه - نه قش: شوونه وار، - خامه: قه له م - کوبرا: (کبری) هه ره مه زن - خامه کوبرا: قه له م مه زن، که سی کو خودانی قه له ما مه زن به، مه به ست ژی خودی یه. یان ژی خامه کوبرا نه گهر نه م بیژن کور تگری یا خامه یا کوبرا به، تن ب واته یا قه له ما مه زن.

- **شروقه:** خودایو هه چهند کو ته رووفا نه و پیتا بچووک و هوورک دایه نیشاندانی، لی یا راستی ل بنقه و ل بنیشه یی دا نه و پیتا شوونه واری قه له ما مه زن واته قه له ما قودره ت و شیبانا ته یه. یان ژی نه و نه قش و کاری خودانی قه له ما مه زنه. مه لایي رو می (مه وله وی) ژی ل بارا مرو فان دا هه ب فی واته یا کو خانی ب کار بریبه و هها دبیژه:

پس به صورت عالم اصغر تویی

پس ب معنی عالم اکبر تویی

واته: فیجا تو (مرو ف) ل رووفا جیهانا بچووک، لی د واته یی دا تو جیهانا مه زنی.

- **جوانکاری:** ل فی مالکا هه لبه سستی دا په یقین زاهر و باتن پیکه، سوغرا و کوبرا ژی پیکه جوانکاری یا ته زادی ساز دکن. نه قش و نوما د لایه کن دا و نه قش و خامه ژی د لایه که دی دا دکارن ب هه قرا ته ناسوبی چی کن. نه ف هه لبه سستا نقتباسه ژ وئ هه لبه سستا مه لایي روومی کو ل ژوری هاتیبه.

۲۳- مەوجودە دوی شەھادەت و غەیب

مەشھوودە دوی سەیادەت و غەیب

■ **پەیقئاسی: مەجوود:** ھەیی، مەجوودە: ھەیە-وی: وە، جینافئ کەسی یئ سئ یەم، یئ نیرزا کو مەبەست ژئ ئادەم یان ژئ مرۆفە - شەھادەت: دیتن، تشتا کودیار و ل بەرچاقانە و تئ دیتنئ - غەیب: نەپەنی، فەشارتی، تشتا کول بەرچاقان نینە و نایئ دیتنئ - مەشھوود: خوویاکری - سەیادەت: مەزنایئ، گەورەیی - غەیب: خەوش، کیماسی، سەرشۆری، شەرم -

■ **شرۆفە:** ل وئ بیتئ واتە ل ھەبوونا مرۆفە دا، دیاری و نادیاری پیکفە، و مەزنایئ و کیماسی ژئ پیکفە تینە خوویانئ.

بالکیشی: لەو را کو مرۆف ژ دو لایەنئ دژبەر، واتە ژ نووری و ئاخئ ھاتیبە ئافراندنئ، لایەکی وی کو جسمە ل بەرچاقانە و تئ خوویانئ، لئ لایئ دی کو روخە نادیارە و نایئ خوویانئ. ھەروسان ل بەر وئ ھەگەرئ قەنجی و خەرابی، باشی و بەدی ژئ وی دەست ددە و ل ھەبوونا وی دا ل بەر چاقان دکەفە. دلئ مرۆفان ھەم دکارە وەکە نووری رۆناھی بە و ھەم ژئ دکارە وەکە خاکئ رەش و تاری بە.

■ **جوانکاری:** ئەف مالکاب شپۆھیا تەرسیعی ھاتیبە فەھاندنئ. ھەروسان پەیقئین شەھادەت و غەیب، سەیادەت و غەیب دو بە دو پیکفە تەزادئ چئ دکن.

۲۴- ئنسان بخو ھەم زەلامە ھەم نوور

ئادەم ژ تە ھەم قەریبە ھەم دوور

■ **پەیقئاسی: ئنسان:** (انسان) مرۆف - ھەم: ھەم، ژئ - زەلام: (ظلام) تاریتی، رەشاتی - نوور: رۆناھی، رۆنکایی - قەریب: نیزیکی.

■ **شرۆفە:** مرۆف بخو ھەم تاریتی یە و ھەم ژئ رۆنکایی یە. خودایۆ مرۆف ھەم ژ تە دوورە و ھەم ژئ نیزیکی تە یە. لایئ مرۆفان یئ زەمینئ و خاکئ تاریتی یە و لایئ دی یئ ئاسمانئ ژئ رۆنکایی یە. مرۆف ژ لایئ ئاسمانئ و روحئ دا نیزیکی تە یە، لئ ژ لایئ خاکئ و زەمینئ دا ژ تە دوورە.

ل مالکین ۲۳ و ۲۴ ان دا خانى مه سئە لا دولایه نییى واته دونالیسمى هه لدخه . ئه و ئافره کی دده دونالیسما کول شوونه وارین ئشراقیان و دینی زهرده شتی دا هاتییه . زهرده شت باوهری ب هه بوونا دو هیزین دژبه ره هه بوو، خودایین روئاهی و قهنجی و چاکى یی، واته ئه هوورامه زدا و خودایین تاریتی و بهدی و نه قهنجی یی واته ئه هریمه ن .

■ **جوانکاری:** په یقین زه لام و نوور و قه ریب و دوور دو به دو د فئ مالکین دا ب هه قندو را ته زادی چئ دکن . هه ره دو په یقین ئاده م و ئسان ژى پیکفه ته رادوفئ دئافرین .

۲۴- هندی وه کو جنسی عالمینه

ئهو تابعی نهوعی ئاده مینه

■ **په یقیناسی:** هندی: قاسی کو، هه تا کو- هندی وه کو: لیره دا واته ب گشتی، هه موو - جنس: نه زاد، ره گه ز، جه له ب، جور، چه شن، چیشیت، چه ند چیشیت تشت کو ژ تشته کی ماک و سه ره که جودا بووبن . - **عالمی:** جیهانی، لیره دا هه موو بوونه وهرین جیهانی ژ بلی مرؤقان - **تابع:** په یره و، - **نهوع:** جور، چق، جه له ب .

■ **شرؤفه:** هه ره چیشیت بوونه وهرین کول جیهانی دا هه نه، هه موو په یره و ل ژیر فه رمان و کارگیری یا ره گه ز مرؤقان دایه .

■ **جوانکاری:** ل نیفه کا په یقین جنس و نهوع دا ته ناسوب و لایه نه ک ژى ته رادوف هه یه ول نیفه کا عالم و ئاده مء دا ته ناسوب و ته زاد هه یه . ئه ف مالکا هه لبه سستی و چه ند مالکین کول دوو وی را تین، ته لمیحن ژ بو چه ند ئایه تین قورئانی، ژ وان ئایه تا بیستی ژ سووره یا سی و یه کئ ژ قورئانی کو دبیژه: " **الم تر و ان الله سخركم ما فی السموات و ما فی الارض واسیغ علیکم نعمه ظهره و باطنه...** " : گه لو ما هوون نزانن کو خودئ گشتی بوونه وهرین جیهانی هه ره چی کول ئه ردئ و ئاسمانان دا هه یه ژ وه را راف و ده سته مؤ کرو مشه کر ژ وه را نه عمه تین خو یین فه شارتی و ئه شکه ره . هه ره وسان ئشاره ته بو ئایه تین ۳۲ و ۳۳ ژ سووره یا ئیبراهیم: (**... و سخركم الشمس و القمر دائینیه و سخركم الیل و النهار**) ئایتین ۱۲ و ۱۴ ژ سووره یا التحل: (**و سخركم الیل و النهار و الشمس و القمر و النجوم مسخرات بامرہ...**)

۲۶- ئه فرهنگه فهلهك هه می موعه زهم
ئه فچهنده مهلهك هه می موكه پهم

- **په یفناسی: ئه فرهنگه:** ب فی رهنگی، وهها، هاکینه - **فهلهك:** ناسمان، که یهان - **ئه فرهنگه فهلهك:** فهلهكهك وهها- هه می: هه موو- **موعه زهم:** (موعظم) زۆر مه زن، ته پرکی - **ئه فچهنده:** ئه وقاس، ئه وهنده- **مهلهك:** مه لاییکه، فرشته- **موكه پهم:** ریزدار، خودانکه رهم، خوشدقی.
- **شرۆفه:** ↓ واته یا فی مالک د گهل مالکین کول دوو وی را تین تا مالکا هه ژمار ۳۲ ئ پیکفه گریدایی نه. ب واته یه ک دی کردارا (فیعلا) وان هه موو مالکانا ل مالکا ۳۲ ئ دا تی راگه هاندنی. ل بهر وی هندی شرۆفه یا فان مالکانه هه مووی پیکفه ل دوو مالکا ۳۲ ئ را تی.
- **جوانکاری:** ئه ف مالکا ب شیوه یا ته رسیعی هاتییه فه هاندنی. د نیقه کا په یقین فهلهك و مهلهك دا جناس هه یه.

۲۷- ئه ف کارگه ها عه زیم و ده فار
ئه ف بارگه ها به دیع و سه بیار

- **په یفناسی: کارگه ه:** کارگه، جیهی کار، کارخانه، مه بهست ژئ جیهانه - **عه زیم:** (عظیم) مه زن - **ده فار:** (دوار) ب چه رخ وزفرۆک، تشتا کول دۆر خو دزفره، دۆشدار - **بارگه ه:** بارگه، دهم و ده زگه، مه بهست ژئ ناسمان و که یهان و بارگه ها خودی یه، له ورا ب گۆتنه کین خودی ل ناسمانان و ل قاتی هه فتی دایه، ئه و دهر بارگه ها وی یه - **به دیع:** نوو، نوؤف، جوان، تشتا کو تازه و ب جوانی هاتبه چیکرنی، نوو فهدی - **سه بیار:** گه پۆک.
- **جوانکاری:** ئه ف مالکا ب شیوه یا موازنه یی هاتییه فه هاندنی. **بارگه ه و کارگه ه** ژئ پیکفه جناسی ساز دکن.

۲۸- ئه فچهنده زهمین د گهل عه ناسر
ئه فرهنگه عه ره ز د گهل جهواهر

- **په یفناسی: زهمین:** زهقی، نهر، ههرد- **د گهل:** تهقی، پیرا، پیتا- **عه ناسر:** (عناصر،

پرانه یا عنصر) بښه، خیم، ره و ریشال، کهرسته یا هره ساده و تاک کو کهرسته یین دی ژی جودا نه بن. مه به ستا خانی لیره دا ناخشیجان (عناصر اربعه) یه، کو بریتینه ژ؛ ناف و ناگر، باک و خاک، کو پیشینان ل سهر وی بیر و باوهری بوون، نهف هرچارانا ماک و خیمین ژیانئ نه. هه ما راستی ژی ژیان بیی یه ک ژ فان هرچارانه ناب. - عهره ز: (عرض) کهلمه ل، تشتا کو بخو خو نکاره په یدا ببه و هه به، به لکوو هه بوونا وی ب هه بوونا تشته کی دی فا گریدایی به. - جهواهر: پرانه یا جهوهه، کهوهه، ماک، تشتا کو ب تشته کی دی فا گریدایی نینه و سهر ب خو به.

- **جوانکاری:** په یقین عهره ز و جهوهه ته زادی ساز دکن. هه روسان په یوه نده ک ژی ل نیقه کا زمین و عه ناسر و جهواهر دا هه یه کو دکاره ته ناسوبی ساز بکه.

۲۹- نهف چه نده هه نیعمه ت و نه فائس نه فره نکه هه مه نکه ل و مه لابس

- **په یقیناسی:** هه: جینافی ئسار کی یی نیزیکه ل زمانئ کوردی دا، کو دژبه را "ها" یه. بو نمونه نه م دپرسن: نه فا هه، یان نه وا ها؟ - نیعمه ت: نه عمه ت، تشتین کو دبن هه گه را خوشی و بژیف و گوزهرانا مرو فان. - نه فائس: (نفائس پرانه یا نفیس) تشتین گرانبوها و کیم په یدا. - مه نکه ل: خواره ک، خواره مهنی - مه لابس: کنجک، جل و بهرگ -

- **جوانکاری:** ل فی مالکا هه لبه ستی دا په یقین مه نکه ل و مه لابس و نیعمه ت و نه فائس جوانکاری یا ته ناسوبی ساز دکن و هه روسان نهف مالکا ب شیوه یا موازه نه یی هاتیبه فه هاندنی.

۳۰- نه فچه نده هه موددها و مه تلووب نه فره نکه هه موشته ها و مه حیووب

- **هه فبه رکن:** حم. زا. "هه" نه هاتیبه، کو هه له یه.
- **په یقیناسی:** موددها: (مدعا) داخواز کری، خواستی، خواز یار - مه تلووب: (مطلوب) تشت

یان کەسێ/کەسا کو تێ خواستنی، داخوێنی بوویی، بەرخوازی، خوێش و خوێشکۆک - موشتەها: خودان تاسە و ئارەزوو، خودان مەیل و شەهوەت، دلبێژین، تشتی کو دل دبژی. - مەحبووب: (محبوب) خوێشقی، خوێشقی.

■ **جوانکاری:** ل قی مالکی دا جوانکاری یا تەرسیعی هەیهو پەیفین موددەعا و مەتلووب پیکیه و پەیفین موشتەها و مەحبووب ژێ پیکیه دژیەرن و هەروسان ئەو هەرچار پەیفانە پیکیه تەناسووبی ژێ سەرست دکن.

۳۱- حەیان و مەعادن و نەباتات

مەتلووب و مەقاسد و مورادات

■ **هەقبەرکرن:** حەم. مطلوب مقاسد- هژ. مەطلوبی مەقاسید- کو هەردو ژێ شاشن.

■ **پەیفناسی:** حەیان: ئازەل، لاور، گیانلبەر، زندی - مەعادن: پەیفانە مەعدەنی، کان، بنەکان - نەباتات: پەیفانە نەباتی: روسکە، گیها و شیناوەرد، هەر تشتا کو دروسکە - (ژ حەیان و مەعدەن و نەباتی را " مەوالید ثلاثه " واتە زارۆکین سی یانە دیبژن.) - **مەقاسد:** (مقاسد، پەیفانە مقصد) مراز، مەبەست - **مورادات:** پەیفانە موراد، مراز، مەبەست.

■ **جوانکاری:** ل قی مالکا هەلبەستی دا موازەنە هەیه و ل نیشکا پەیفین حەیان، مەعدەن و نەبات دا هەم تەناسووب هەیه و هەم ژێ تەزاد. پەیفین مەتلووب و مەقاسد و مورادات دکارن پیکیه تەرادوخی ساز بکن.

۳۲- بلجومله ژ بو مە را ل کارن

فیلجومله ژ بو مە بوردبارن

■ **هەقبەرکرن:** رۆ. ب کارن- پرۆ. ل کارن- - میر. هژ. بەردەبارن، کوهەردو ژێ شاشن. هەژار ل پەراویزی دا نقیسییه: " راستەکە ی بوردبارە ". لئ نزانم چما دگەل وی هندی دیسان ژێ ل دەقا هەلبەستی دا بەردەبار نقیسییه؟

■ **په یقیناسی: بلجومله:** (بالجومله) ب گشتی، ههموو- ژ بو مه را : ژ مه را، ژ بو مه- ل کارن : ل کاری دانن، کار دکن، دخه بتن / بکارن : کارانه، شیاننه، توانانه، یان ژی ل سهر کارینه، دخه بتن- **فیلجومله:** (فی الجمله) دگهل وی هندئ، ههموو، ل وی ناقئ دا- **بوردبار:** بردبار، بهر بهتیر، بارهه لگر، بیهن فره.

■ **شروقه: ژ مالکا ۲۶ ئ را:**

ئەف جیهانا وەها مەزن ب گشتی، ئەف فرشته یین وەها ریزدار هەمی، ئەف کاره گاهه مەزن و زقرۆک، ئەف باره گاهه جوان و نووقه دی و گه پۆک، ئەف ههموو ئەرده د گهل گشتی تشتین کو ژیانئ پیک تینن، ژ کهرهسته یا سه ره تایی بگره تا گه وههر و ماکا هه بوونئ، ههموو بوونه وهر پین پیقه گریدایی و یین سه ربخۆ، ئەف ههموو خواری و فه خوارین جور به جور و بزیف و تشتین گرانبوها و کنج و جل و بهرگ، ئەف ههموو خوازیار و بهرخواز، ئەف ههموو داخواز و ئاره زوو، ئەف ههموو دلکته تی و دلدار، ئەف ههموو ئەفیندار و بهر ئەفین، ئەف ههموو ئاژهل و بنه کان و روسکه و ههموو داخواز و مراز و مبههست، (ئهوانا ههموو) ژ مه را دخه بتن و ژ بو مه که تنه کار و کریاری و ههموو ل بهرده ستین مه دانن و ژ بو کاری مه ئاماده و بهر بهتیرن.

■ **جوانکاری:** ئەف مالکا ب شیوه یا تهرسیعی هاتییه فه هاندنی. ههروسان ژ مالکا ۲۵ تا فئ مالکئ تهلمیحه ژ وان نایه تین قورنانی را یین کو دبیشن: خودئ ههموو بوونه وهر بوئا مروقان ئافراند دا کو وهجئ ژئ وهر گرن.

۳۳- ههققا کو ته خوش نزام و رهونهق

تهرتیب کرن ژ بو مه ئەلحهق

■ **په یقیناسی: ههققا:** (حقا) ب راستی و دوروستی، ههقۆ، ئەهی خودایین بهر ههق- **نزام:** (نظام) سازومان، ریکخستی، لیره دا ریک و پیک و سهروههری یا جیهانی مبههسته- **رهونهق:** رهونهک، رۆناک، جوانی، چلقلین، پیشکه تن، باو- **تهرتیب کرن:** ته ریکخستن، ته ئاماده کرن، ته سازومان دانئ. - **ئهلحهق:** ب راستی.

■ **شروقه:** ب راستی ئەهی خودایین راست و دوروست کو ته ژ مه را جیهانهک ب سازومان و باش و ریک و پیک و سهروهه ئافراندیه.

- **جوانکاری:** حهققا و ئهلحق پيئكه جناسن سهراست دكن. ل نيئكه نزام و تهرتيب و رهونقن دا ژى تهناسوب و تهرادوف ههيه. په يئا حهققا له تافه تي ساز دكه، له و را كو خوداني دو واتهيانه، ههم ب واتهيا حهققو، خودايي حهقق، ههم ژى ب واتهيا ب راستى كو.

۳۴- ئه غافل و عاتل و گونههكار مايينه د قهيدئ نفسن ئه ممار

- **پهيفناسى:** غافل: نهزان و نهئاگادار- **عاتل:** (عاطل) بيئكاره و بيهووده- **قهيد:** بهند، گير، زنجير، پي بهند- **نهفسن ئه ممار:** نهفسا ئه مماره، نهفسا فهرماندهر، نهفسا ئه هر يمهنى كو مرؤقان بو لايي پيسى و نهباشى يي رادكيشه.
- **شروقه:** ئه نهزان و نهئاگادار و بيهووده ل بهندا نهفسا ئه مماره دا گرئدايى مابينه.

- **جوانکاری:** غافل و عاتل پيئكه جناسن. غافل و عاتل و گونههكار پيئكه تهناسوبي ساز دكن. نهفسا ئه مماره ب زنجيره كئ را، كو دكهفه پي يين مرؤفء و مرؤفء گري دده هاتييه وه كاندنئ. ئهف مالكا ههلبهستئ ئشارهيه بو قئ نايه تا قورئانئ. " **و ما ابرى نفسى ان النفس الاماره بالسوء الا مارحم ربي ان ربي غفور رحيم** " و براستى ئهز نه شيم خو پاك و بيگونهه بكم، له وراكو نهفس زور فهرمانئ دده بو لايي نهپاكى يئ، ما كو خودايي من دلؤقانى يئ بكه، براستى كو خودايي من بهؤرينكار و دلؤقانه. نايه تا ۵۳ ژ سوورهيا يووسف.

۳۵- نينن مه د قهلبء فكر و زكرهك ناكين ب زهبانء همد و شوكرهك

- **پهيفناسى:** قهلب: دل- قهلبء: قهلبى، قيلب- **فكر:** هزر، بير، رمان- **زكر:** (ذكر) فهگوتن، ليره دا فهگوتن و هانينا ناقئ خودئ و سپاسدارى ژ بو خودئ مه بهسته. - **زه بان:** زبان، زمان، ئه زمان- **زبانء:** زباني، زبين- **حمد:** سپاس- **شوكر:** شوكر، سپاس و قه درزاني.

■ **شروقه:** (خودايۆ) ته كو ئهو هنده نهمته و بيداوېستى يېن ژيانى دانه مه، لى ئهم ل بهرانبه ر وان ههموو به خشين و قهنجى يېن ته دا بېهووده و بېكاره و گونه هكار ماينه وئهم ب دل و جان ل بارا ته دا ناهزيرين و ته ب بېر ناهېنين و ب دل وئهم زمان سپاسبېژى يا وان ههموو قهنجى يېن ته ناكين .

■ **جوانكارى:** فكر و زكر و قهلب و زهبان و شوکور پېنكه ته ناسوبى و حمد و شوکور زى پېنكه ته رادوفى ساز دكن .

**۳۶- خانى كو نهن ب قهلب ء زاكر
بارى بده وى زهبانى شاكر**

■ **هه قهبركون:** هم . رو . قهلبى و زهبانى - زا . ل ژېر قهلبء كه سره / ژېر دانايه و زهبانى هاتيبه . هژ . قهلبى و زهبانى . قهلبى و زهبانى ل بارا دهستوورا زمانى كوردى دا راستن، لى كيشا ههلبهستى ئالۆز دكن . قهلبى و زهبانى هه چهند كو تا راده به كى كيشا ههلبهستى رادگرن، لى ل بارا دهستوورا زمانى كوردى دا چه وتن، لهورا كو ههردو زى نيرزانه، نه ميژا . - جا . ل ژېر كوتاترين پيتا هه دو په يقان دا كه سره / ژېر هاتيبه دانان . مرؤف نكاره بيژه كا ئهف كه سره يا ده بى ئى بېته رايېژ كرنى، يان "ء" بېته رايېژ كرنى . لى ل فى مالكا ههلبهستى دا قهلب ء و زهبان ء ژيېن دى دوروست ترن، لهورا كو ههم ل بارا رېزمانى دا سه راستن و ههم زى كيشا ههلبهستى نائلزوين .
هژ . نههن - مير . زا . نهن (ل ژېر پيتا "ن" و پيتا "ه" دا كه سره دانينه .) هم . رو . نهن . - جا . چو نهن، كو بيواته به - هژ . هم . رو . قهلبى هاتيبه كو شاشه و كيشا ههلبهستى زى ئالۆز دكه . زا . ل ژېر پيتىن "ب" و "ن" ل په يقين قهلب و زهبان دا، كه سره هاتيبه دانان . - زا . فى، كو ههله به، لهورا كو خانى پيش دا ناقى خوه تينه و ل بهر وى هندى جيناقي وى، كو جيناقي ئشاركى يېن دووره ليره دا سه راسته، و نه فى كو جيناقي ئشاركى يېن نيزيكه -

بالكيشى: ب ديتنا من ده بى ل سه ر دوهمين پيتا "ن" فهتحة واته سه ره كه هه بووبه، كو ئهف په يقا نهنه بېته خوه ندى، ده نا نهن هه له به . لهورا كو ئهم دزانن نهن پړانه يا كردارا نهنه به، لى بكرى فى كردارى واته خانى ته كانه به نه پړانه، لى ئه گهر ئهم په يقا نهنه بپه زرينن ل كيشا ههلبهستى دا جيپه دنگديرن كورت و بلند ليك تين گوهورينى، كو دكاره ببه سه ربهستى يا هوژانين . ل چهند جيپهين دى دا زى ئهف په يقا وهها هاتيبه،

دقەومە کو زاراقى ناچا ژيانا خانى دا وسان ژى ب كار بىن . ئەقى پەيشى پيدقى ب
لىكۆلپنەك زاراقە و دەقۆكناسى يىن ھەيە .
مەلايىن جىزىرى ژى ئەقى كىردارى ھەر ب قىن واتەيى ب كار دىبە :
بولبولى مەجرووحى عەشقى تاقەتا خاران نەن، دى كولاقا ريشى سىنە بشكوك
بى خار بت -
حوسن و جەمالىن جانان نادىرتن تو پايان، ھەر چى نەبت بدايەت ئەسلەن
نەن نەپەت -

- **پەيشناسى : نەن : نىنە (نەن : نىنە) - زاكر : (ذاكر) زكرپىژ، كەسى /كەسا كو ھەردەم
خودى ب بىر تىنە و سپاسى ژ بو وى دكە - بارى : قىچا، جارى، لايىن كىم، ھەروسان ب
واتەيا خودى بو ژى تى - شاكر : كەسى /كەسا كو شوکوروا خودى دكە، سپاسدار .**
- **شروڤە : خودايۆ خانى كو ژ دل دا زكرپىژى تە نىنە، و ناقى تە ژ دل دا نايىنە بىرا خو،
جارى لايىن كىم زمانەكى سپاسداريى بده وى .**
- **جوانكارى : قە لب و زەبان پىكقە و شاكر و زاكر ژى پىكقە تەناسوبىن ساز دكن .
ھەروسان پەيىقا بارى لەتافەتى دئافرىنە، لەو را كو ھەم ب واتەيا خودىيۆ و ھەم ژى ب
واتەيا جارى يە . ل قى مالكىن دا خانى تەخەلوسا خو واتە ناقى خو يى ھۆزانى يى تىنە و
ژ خوئىنەران را رادگەھىنە كو ناقى وى يى ھۆزانى يى خانى يە .**

**تعدادی نه‌عمهت شوماری و شوکورگوزاری یا باری
د سووره‌تی ئایینه‌داری و پهرده‌به‌رداری یا په‌روه‌ردگاری
دا دگهل نختاما ب مونا‌ج‌اته‌ک موخته‌سه‌ر کوردی**

**۳۷- نه‌ی شوکری ته‌ جه‌وه‌ه‌را زه‌بانی
وه‌ی زکری ته‌ سه‌یقه‌لا جه‌نانی**

- **په‌یقناسی: شوکری ته:** شوکرا ته، سپاسیا ته، شوکور ل کورمانجی دا میزایه نه‌ نیرزا، دیاره‌ خانی ژ بو کیشا هه‌لبه‌ستی نه‌ وه‌ک نیرزا ئینایه، یان ژی "شوگری ته" دکاره کورتکری یا "شوگری د ته" به. - جه‌وه‌ه‌ر: جوهر، حوبر، زاخ، ماکا سه‌ره‌تایی یا ژبانی - وه‌ی: نوو نه‌ی، وه‌ نه‌ی، په‌یقه‌ک هه‌قبه‌نده‌ فارسی یه و کورتکری یه، تی ب واته‌یا نوو یی، نوو نه‌وی/نه‌وا کو. (وه، واوا عه‌تفه، نه‌ی ژی ژ نامیرین بانگ کرنی یه د فارسی و کوردی دا) - زگر(ذکر): ئینان و فه‌گوتنا نافی خودی، بیرئانین - سه‌یقه‌ل: (صیقل) سیقال، پاقشکه‌ر، که‌سی یان تشتا کو ژه‌نگ و پاخسا نه‌ینووک و شوور و خه‌نجه‌ران پاقش دکه - پیتا "نی" ل کوتایا هه‌ردو په‌یقین زه‌بان و جه‌نان دا ته‌وانکا نیرزای یه. جه‌نان: دل.
- **شروقه:** نه‌ی خودی سپاسیژی و شوکرا ته‌ حوبر و جوهره‌را زمانی یه و بیرفه‌هانین و فه‌گوتنا نافی ته‌ پاقشکه‌ری دلی یه.
- **جوانکاری:** نه‌ف مالکا هه‌لبه‌ستی ب شیوه‌یا ته‌رسیعی هاتییه‌ دارشتنی. ل فی مالکا هه‌لبه‌ستی دا جوانکاری یین ته‌شبییه و وینه‌نگاری واته‌ ئیماژی هه‌نه. خانی وینه‌نگاری و ته‌شبییه‌ک زورجوان ب هؤستاتیه‌ک تام ل فی مالکی دا نه‌قشان‌دییه. نه‌وی پیش دا زمان وه‌کان‌دییه‌ قه‌لمی و شوکر و سپاسیژی یا خودی ژی وه‌کان‌دییه‌ جه‌وه‌ه‌ر و حوبرا وی قه‌لمی. ل دوو را دل وه‌کان‌دییه‌ نه‌ینووکه‌کی و زکری خودی ژی وه‌کان‌دییه‌ پاقشکه‌ری وی نه‌ینووکی. مروف دکاره بیژه کو خانی زمان هه‌م وه‌کان‌دییه‌ قه‌لمی و

ههم ژى وه كاندييه شوورء، لهورا كو جهوههه ههم ب واته يا حوبر و موردهكه بى يه و ههم ژى ب واته يا زاخ و رهنگى كو پشتى تووژ كرن يان پشتى چيكرنى ل دهقى شوورء ددن كو ژهنگ خو نهقيژى و تووژاتى و نووبوونا خو ژ دهست نهده. ماكا ههردوكان ژى ههر بيكه. ب كورتى زمانى خانى ههم قهلهمهكه كو سپاسبيژى يا خودى ژى را وهكى جهوههركى يه بو نفيسينى و ههم ژى شوورهكه كو هينانا ناقى خودى ژى را وهكى زاخهكى يه بو نوو مايين و برينى. ل زمانى تورهى دا گهلهك جارن زمان ب شوور و خه نجران هاتيبه وه كاندى.

۳۸- نهى واحدى بى شهريك و يهكتا وهى واجدى بى نهزير و ههمتا

- ههقبهركن: مير. واجبن- هژ. واحدى- هژ. شهريكى يهكتا - - هژ. واجدى.
- پهيقناسى: واحد: يهك، تهنى، تك، تهكانه - شهريك: ههقپشك - يهكتا: تهكانه، بيپهقال - واجد: خودان، سازكه ر و بهديپينه- نهزير: (نغير) وهكانه، ههقتا، ههقال- ههمتا: ههقتا، ههقال
- شروقه: ↓
- جوانكارى: دقى مالكا ههلبهستى دا جوانكارى يا موازنه ين دگهل تهرادوف و تهناسوبى هه به. په يقين واحد و يهكتا بيكفه و په يقين بى نهزير و بى شهريك ژى بيكفه تهرادوفى دنافرين. په يقين واحد و واجد بيكفه جناسى ساز دكن.

۳۹- نهى باقى ين بى زهوالى دائم وهى هادى ين بى فهناين قائم

- ههقبهركن: مير. رۆ. زهوال و دائم و فهنا و قائم
- پهيقناسى: باقى: مايى، پايدار، ههرهههه، رهوشناقهكى خودى يه. - زهوال: نهمان، نست بوون، وهندا بوون - دائم: ههميشه، پايدار، ههرمان، - هادى: رينموونيكه، ريقه بهر، رهوشناقهكى خودى يه. - فهنا: نهمان، تونهبوون - قائم: ل سهر خو، راههستايى، پايدار، رهوشناقهكى خودى يه.

■ شروڤه: ↓

- **جوانکاری:** ئەف مالک ب شیوه یا موازەنەیی هاتییه دارشتن. پە یقین باقی و هادی، بی فەنا و بی زەوال، قائم و دائم پیکه تەناسوبی ساز دکن. ل نیقه کا پە یقین قائم و دائم دا جناس هەیه. پە یقا باقی دگەل پە یقین زەوال و فەنایی تەزادی دئافرینه. ل هەردو نیغمالکان دا ل پە یقین "باقی و هادی" دا ژ سەربەستی یا هۆزانی یی وەج هاتییه فەرگرتنی.

٤٠- ئەی فالقین ئەرد و ئاسمانان و هەی خالقین جومله ئنس و جانان

- **هەقبەرگرن:** رۆ. میر. حم. زا. خالقین - میر. هژ. حم. رۆ. زا. جا. ارض - هژ. عاسمانان - - میر. رازق - رۆ. زا. فالق.
- **پە یقیناسی:** فالق: ژ هەقدو جوداکەر، قەلشینەر - خالق: ئافرینکار - جومله: هەموو ئنس: مرۆف - جان: ئەجنە، هەروسان روح، گیان.

■ شروڤه: ↓

- **جوانکاری:** ل قی مالکی دا جوانکاری یا موازەنەیی هەیه و ل نیقه کا پە یقین ئەرد و ئاسمان پیکه و ئنس و جن ژی پیکه تەزاد هەیه. پە یقین فالق و خالق ژی پیکه جناسی ساز دکن. هەروسان ل ریزکرنا پە یقین ئەرد و ئاسمان پیکه و ئنس و جن ژی پیکه تەناسوب هەیه.

٤١- مولک و مەلەک و فەلەک ب جارەک بلجومله تە چیکرن تەبارەک

- **پە یقیناسی:** مولک: ئەرد، دارایی، جیهان، مەزنایی - مەلەک: فرشته، مەلاییکه - فەلەک: ئاسمان، زفرینگەها ئەرد و ئستیران ل فەرەنگا گەلیری دا - ب جارەک: هەموو، فیکرا، جارەکی دا - تەبارەک: پاقش، پاقش بووی.
- **شروڤه:** ئەی خودایی تەکی تەنی و بێهەفیشک و بی هەفتا و ئەی بەدیھینەری بی

وهكانه و بئ هه قال و هه فتا ، ئه ي خودايي كو تو بي هه رمانى و هه ردهم بي وه ندابوونى .
 ئه ي خودايي كو تو ريفه بهرئ بيته مان و هه مي شه پايدار و ل سه ر خوه يى . ئه ي ژ
 هه ق دو جو دا كه ر ئ ئه رد و ئه سمانان و ئه ي ئا فرينكارئ گشت مرو ف و ئه جينه يان . ئه ي
 خودايي پا ك و پا كيزه ، ئه ف جيهان و ئه رد و ئاسمان و مرو ف و مه لايي كه
 هه موو ته ئا فراندنه .

■ **جوانكارى:** ل نيغه كا په يفتين مولك و مه لك و فه لك دا جناس هه يه . مالكي ن سى و
 هه شتى تا چل و يه كئ هه موو ژى ته لميحن ژ بو وان ئايه تانا ئه وي ن كو ل بارا ئا فراندنا
 جيهانى و په سنى خودى دا هاتنه .

۴۲- سبحانك كلما ختلفت

احسنت فكيف ما فلفت

(سو بچانه كه كولله ما خه له قته ، ئه حسه تته فه كه يفه ما فه له قته)

■ **شرو فه:** پا كى و چا كى ژ ته رايه د هه ر تشتى كو ته ئا فراندييه ، كر يار ئن ته زور جوان و
 ريك و پيكن ل هه ر تشتى كو ته ژ هه ق دو له ت كر ييه . واته هه ر تشتى كو ته ئا فراندييه
 جوانى و ريك و پيكي يا وان ژ جوانى و ريك و پيكي يا ته يه ، زور جوانه هه ر تشتين كو
 ته ژ هه ق دو فه قه تاندنه (ئه رد و ئاسمان).

■ **جوانكارى:** ئه ف مالكا هه له به ستن ته لميحه ژ بو دو عايين رو ژ ئن جه شنين ئايينى . هه ر
 وسان ته لميحه ژ بو وان ئايه تين كو ل بارا ئا فراندن و ژ هه ق دو جو دا كرنا ئه رد و
 ئاسمانان دا هاتنه . وه كى فان ئايه تانا :
**فالق الاصباح و جعل الليل سكنا والشمس والقمر حسباناً ذلك تقدير العزيز
 العليم.** ئايه تا ۹۶ ژ سووره يا الانعام - **قل اعوذ برب الفلق.** ئايه تا يه كم ژ سووره يا ۱۱۳ .

۴۳- هه ر چى كو ته چيكر ئه ي نكوو كار

هه ر يه ك د هه ددى خو دا سه زاوار

■ **په يفناسى:** چيكر : ئا فراند- نكوو : نيكوو ، قه نج ، باش - نكوو كار : كر يار باش - هه دد :
 سينيور ، راده ، ره جه ، ئه ندازه - سه زاوار : هيژا ، شايان .

- **شروڤه:** ئه‌ی خودایځ کریارباش، هه‌رچی کو ته ئافرانديیه و چیکرییه، هه‌ر یه‌ک ل سینوړی خو دا ول راده و پله و ره‌جه‌یا خو دا هیژا یه.

۴۴- ئه‌ف نه‌ه سه‌ده‌فځ د پر مراری دور و شه‌فه یځد شه‌فاف و تاری

- **هه‌قبه‌رکرن:** هژ. روژځ د سفید، شه‌فا د طاری، کو هه‌له‌یه. - رو. روژځد سپی شه‌فځد طاری - پرو. دور و شه‌فه یځد شه‌فاف و تاری - هم. زا. جا. دورځد سفید شه‌فاف و طاری - میر. دور و شه‌فه و شه‌فاف و طاری - ل ناف شان هه‌موو جه‌له‌بان دا ته‌نځ جه‌له‌با په‌راوړنزا روځدینکوځ هه‌م ل بارا واته‌یی و ریزمانی دا و هه‌م ژی ل بارا هه‌له‌بستی دا سه‌راست تر و به‌ره‌ش تره. ئه‌وانځ دی هه‌موو ژی شاش و بی واته‌نه. له‌ورا کو خانی شه‌ف و روژل تاریتی و روځاهیتی یځ دا یان ژی ل سپیتی و ره‌شاتی یځ دا وه‌کاندیییه دور و شه‌به‌یان. دور سپی و شه‌فافه، شه‌فه یان شه‌به ژی ره‌ش و تاری یه. ل چاپا ئورمی یځ دا ژی وه‌ها هاتییه: دورځد سپی شه‌فځ د تاری. کو دیسان ل وی دا ژی شه‌فځ د، ب واته‌یا شه‌فه یځد هاتییه.

- **په‌یفناسی:** سه‌ده‌ف: گیانداره‌ک ئافی یه و دو جه‌له‌بځ وی هه‌نه، سه‌ده‌فا خوارنځ و سه‌ده‌فا مرواریدځ، لیره دا مه‌به‌ست ژئ ناسمانه. - مراری: مروارید، گه‌وه‌را کو ژ زکځ سه‌ده‌فځ دا پځک تی، لیره دا مه‌به‌ست ژئ ئستیره. - نه‌ه سه‌ده‌فځ د پر مراری: نه‌ه سه‌ده‌فځ ده پر مروارید. بریتیه ژ نه‌ه قاتین ناسمانان کو تزیینه ژ ئستیرځ چلقلوک - دور: مروارید - یځد: یځد، یځن ده، ئین ده، نیشانه‌یا پرانه‌یځ ل کورمانجی دا "ان" ه، لی ده‌ما کو ناهه‌کی پرانه دبه خوداندار یان ره‌وشدار نیشانه‌یا پرانه یا وی نافی دته‌وه و دبه یځن یان ئین و دگه‌ل پرتکا ده کو پرتکا په‌یوه‌ندا نیقه‌کا نافیځن پرانه و ره‌وش و خودانځن وان، دزه‌لقه و دبه یځن ده. لځ ل هنده‌ک ده‌فوکان دا یځن ده یان ئین ده کورت دبه و دبه: یځد یان ژئ یځد - شه‌فه: شه‌به، که‌فره‌کی ره‌ش و برقونه‌کی یه کو ل گه‌وه‌ر سازی یځ دا وه‌جځ ژئ وه‌ردگرن، ب تاییه‌تی دکن ته‌زبی، قاشځن گوستیلان، دارجگاره و مؤدنه. - تاری: ره‌ش.

■ شروڤه: ↓

- **جوانکاری:** ل فی مالکی دا ئستعاره هه‌یه. خانی نه‌ه قاتین ناسمانان د گه‌ل ئستیران وه‌کاندیییه نه‌ه سه‌ده‌فځ تزی مروارید و هه‌روسان روژ وه‌کاندیییه مرواریدځ سپی و

شەف ژى وه كاندييه شه به يين رهش و تارى، لى ل جيهى كو نافيان وه كانديان (موشه به هان) بينه، نافيان پى وه كانديان (موشه به هون بيهان) ئىنايه. ههروسان ل نيغه كا پهيئين سه دهف و مرواريدى دا ته ناسوب و ل نيغه كا پهيئين دوپ و شه فه يى دا پيگفه و پهيئين سبي و تارى دا ژى پيگفه ته زاد هه يه. پهيئين شه فه و شه فاف، نه گهر جناسى ساز نه كن ژى جوانى يه ك پهيى نارايى و مووسيقايه ك هوندوراني دئافرين. ههروسان جوانكار ييه ك پهيغه ژى د فى نيغمالكى دا هه يه، پهيئين دوپ و شه فه ل رينقيسيا كهون دا ژى نيزيكى پهيئين روژ و شه فه تينه نقيسينى كو دكارن جناسا نقيسى بنافرين و هه ر نه ف هنده ژى بوويه هه گهر كو هند نالوزى و دهست تيهوردان بكه فه نافا قى نيغمالكى دا.

بالكيشى: دبه كو خانى نهو ئستيرن كو تينه ديتنى وه كاندبه دوپ و مرواريدان و نهو ئستيرن كو ناين خوويانى و ل بهرچافان ناكه فن ژى وه كاندبه شه به يان. لى نه ف بوچوونا ل همبه ر بوچوونا كو مرواريد ژ بو روژى و شه فه ژى ژ بو شه فه پيوه كاندى بن، لاواز تره.

٤٥- ههفتى د مسالى دوپى غهلتان هه ر شهش جههت و چهار نهركان

■ **پهيفناسى: مسال:** (مثال) بينانى، وهكى - **غهلتان:** (غلطان) خپ و گلور، تشتا كو خپوڤره و باش گريل دبه. **دوپى غهلتان:** مرواريدا خپ و گر، مرواريدا هه ره باش. ليره دا مه بهست ژى ئستيرن. - **ههفت دوپى غهلتان:** برتينه ژ ههفت ئستيرن؛ قه مه ر، عه تارود، زوه ره، شه مس، مريخ، موسته رى، زوحه ل - **جههت:** ئالى، لا، سه مت، - **شهش جههت:** شهش ئالى؛ ژور، ژير، راست، چه پ، پشت و بهر - **نهركان:** (پرانه يا روكون) پايه، خيم، بنيشه، **چهار نهركان:** هه رچار تشتين كو خيمى جيهانى ل سه ر وان ئافايه: ئاف، ناگر، خاك و باك.

■ **شروڤه:** نه ف نهه قاتين ناسمانان كو وهكى سه ده فپن تژى مرواريدن، د گه ل قان دوپ و مرواريدى سبي چيل و قان شه به يين رهش و تارى و نه ف هه ر ههفت ئستيرن وهكى مرواريدى هه ره بزاره و هه ر شهش ئالى و هه ر چهار ناخشيجان كو خيمى هه بوون نافادانى يا جيهانى نه، ته نافراندنه.

■ **جوانکاری:** ل قئ مالکئ دا ل نیقه کا په یقئین ههفت، شهش و چهار دا ته ناسوب هه یه. ههروسان ههفت ئستیرئین مهزن ب ههفت مرواریدئین بزاره هاتیبه وه کاندنئ. په یفا غهلتان ل " دورئ غهلتان " دا ژ بلی واته یا بزاره بوونئ، واته یا زقرؤکی یئ ژئ دده، کو مهبهستا خانئ ل وئ په یقئ دؤشبوون و گهړؤکبوونا وان ئستیرانه، کول دؤر خویان ل دؤر تاقئ دگهړن.

۴۶- ههرسی وهله دئ د پر مهوالید غهبرا و سهما د گهل مهقالید

■ **په یفناسئ:** وهله د: (ولد) لاول، زارؤک، تشتا کو هاتیبه سازکرن و چئکرنئ. -
مهوالید: (پرانه یا مهولوود) زارؤکئین ساقا- ههرسی وهله دئ د پر مهوالید: ههرسی وهله دئ د پر مهوالید، مهبهستا ژئ (موالید ثلاثه) واته حه یوان و نه بات و جه ماد: گیانلبر، روسکه و بهرکه یه. - **غهبرا:** ئهرد، خاک- **سهما:** ئاسمان - **مهقالید:** (پرانه یا مقلاد) کلید، فه کروؤک، مهبهستا ژئ کلیدئین گه نجینه یئین نیقه کا ئهرد و ئاسمانا یه. ب واته یه ک دی مهبهستا ژئ بوونه وهر و هه یی و نه عمه تئین ل نیقه کا ئهرد و ئاسمانان دا یه.

■ **شرؤفه:** ↓

■ **جوانکاری:** ل نیقه کا په یقئین وهله د و مهوالید دا جناس هه یه. ل نیقه کا په یقئین غهبرا و سهما دا ته زاد هه یه. غهبرا و سهما د گهل مهقالید، تلمیحه بو ههرد دو ئایه تئین قورئانئ یئین ۶۳ ژ سووره یا ۳۹ و ۱۲ ژ سووره یا ۴۲ کو ودها دهستا پئ دبن: " له مقالید السموات والارض... " ئه و خودانئ فه کروؤکئین نیقه کا ئهرد و ئاسمانانه...

۴۷- لهوح و قهله م و سهوابت و عهرش حه یوان و نه بات و مهعدن و فهرش

■ **په یفناسئ:** لهوح: لیره دا مهبهستا لهوحئ مهحفووزه - **قهله م:** پئنیس، مهبهستا ژ لهوح و قهله مئ لیره دا گوره کی هنده ک بیر و هزرئین ئایینی ئه و تهخته و قهله مایه، کو خودئ ناقئ هه موو تشتنئ ئافراندئ ل سهر ئقیسیه و ئه و ل بهر په رئ ئاسمانان ل

عهرشې بلند دا په . ل قورناني دا تهنې جاره كې په يثا له وح هاتييه كو ديژه : " بل هو قرآن مجيد في لوح محفوظ " بهلكو نهو قورنانا پيروژه كول له وحه كې دا هاتييه خودان كړئ . مروّف دكاره بيژه كو مه بهستا خاني ههر نهو له وحايه . - سهوابت : (توابت) نستيړين راوه ستايي - عهرش : ته ختي بارگاها خودي ، جيهي زور بلند و پيروژ ، چادور و كه پروك ، - حه يوان : جاندار ، گيانلبر - نه بات : روسكه ، رووهك ، ههر تشتا كو ژ نردئ شين ببه و بروسكه - مه عدن : كان ، بنه كان ، ليره دا مه بهست جه مادات واته بهر كه په . - فهرش : نرد ، زه قي .

■ شروقه : ↓

■ **جوانكاري :** ل قې مالكا هه لبه ستي دا ل نيقه كا په يقين له وح و قه له م - سهوابت و عهرش - حه يوان ، نه بات ، مه عدن و فهرش دا ته ناسوب هه په .

■ ۴۸- زاهر كرن نهف قه دهر سه نايح

■ په يدا كرن نهف قه دهر به دايع

■ **په يقناسي :** زاهر : (ظاهر) نه شكه را ، ديار - نهف قه دهر : هنده ، نهف هه موو - سه نايح : (صنايع ، پرانه يا صنعت) ده ستر ، تشتين هاتنه چي كړئ ، پيشه - به دايع : تشتين نوو و تازه دهر كه تي و جوان ، تشتين نووقه دي .

■ **شروقه :** خودايو ته ههرسي زاروويين كو گه لك زاروو ژي چي دبن ، گيانلبر و روسكه و بهر كه (گيانلبر و ههرچي يا كول نردئ شين دبه و دروسكه د گه ل تشتين بهر ك وه كي بهر و ناخي) ته قي نرد و نه سمان و كليدين دهر گه هين گه نجينه بين ل نيقه كا وان هه ردوويانا دا نافراندن . ته له وحې مه حفووز و قه له ما نافراندنې و نستيړين راوه ستايي ، نرد و نه سمان و جاندار و روسكه و بنه كان و نهف هه موو ده سترين جوان و نوو كو پيش دا تونه بوون ، ساز كرن و ژ نه بووني نينانه هه بووني و ژ ناديارين ديار كرن .

■ **جوانكاري :** ل قې مالكا هه لبه ستي دا جوانكاري يا موازنه يي هه په . په يقين زاهر و په يدا ژي ييكه قه ته رادوفي ساز دكن .

۴۹- هەر يەك ژ عەدەم کرن ته پەيدا
ئبداع کرن ته بی هەيوولا

- **هەقەبەر کرن : میر . ته کر نه پەيدا**
- **پەيقناسی : عەدەم : تونەبوون - کرن ته پەيدا :** ته ئەو پەيدا کرن، ته ئەو دیار کرن، ته ئەو چیکرن - ئبداع : (ابداع) داھینان، دەرئینان، چیکرن و دەرئینانا تشتەک نوو کو پیش دا تونەبوویە، نوونافراندن - **هەيوولا :** هەيوولی، ماکا هەبوون و ژيانی، ماکا سەرەتایی یا هەبوونی، تشتید زۆر مەزن و ب گەقەدە و سۆسەرەت .
- **شروۆفە :** خودایۆ ته هەر يەك ژ فان تشتانا بیی ئاریکاری یا ماکا سەرەتایی و هەر ب کارین و شییانا خو ژ تونەبوون و نادیاری یی بەر ب هەبوون و دیاربوونی دەرئینا و ئافراندا .
- **جوانکاری :** ل نیقەکا پەیقین عەدەم و پەيدا دا تەزاد هەیه . ل نیقەکا پەیقین پەيدا کرن و ئبداع کرنی دا ژى هەم تەناسوب هەم ژى تەرادوف هەیه .

۵۰- **فیلجومله چ ئەووهل و چ ناخر**
ئەلقسسە چ مؤمن و چ کافر

- **پەيقناسی : فیلجومله :** (فی الجملة) ب گشتی، ل وى نافی دا- **ئەووهل (اول) :** سەرەتا، دەستیپیک - **ناخر :** کوتایی، دوایی، داوی، بنەتا- **ئەلقسسە :** (القصة) ب کورتی، ب گشتی - **مؤمن :** خودانباوهر، باوهرمەند- **کافر :** بیباوهر، بیبدین، ناسویاس، کەسی کو سوپاسیا نەعمەتی خودی ناکە، کەسی کو باوهری یی ب خودی ناهینە .
- **شروۆفە : ↓**
- **جوانکاری :** ل فنی مالکی دا جوانکاری یا موازەنە یی هەیه . هەروسان پەیقین ئەووهل و ناخر پیکفە و پەیقین مؤمن و کافر ژى پیکفە تەزادی ساز دکن .

**۵۱- هەر یهک ژ ته ږا وه بوونه مهزههر
ئهورهنگه د وان تو بووی موزمههر**

■ **په یقناسی: ژ ته ږا: ژ بو ته - وه بوونه: وسان بوونه - وه بوونه: بوونه وه، جاره که دی بوونه، ل دوو هه ډ را بوونه - مهزههر (مظهر): جیهی دیار بوونی، دیارگه، - ئه ورهنگه: ئه ورهنگ، وسان، ب وی رهنگی، ب وی چیشیتن - موزمههر (مضمهر): قه شارتی،**

■ **شرؤقه: ب گشتی ژ سه ره تایین تا دوو مایین و ژ خودانباهه ران بگره تا بیباوه ران هه مووی، چاوا کو هه ریه ک ژ وان ژ ته را بوونه دیارگه ه، وسان ژی تول ناف هه ریه ک ژ وان دا قه شارتی یی. (چاوا کو هه ریه ک ژ بوونه وه رین قن جیهانی نیشانه یه ک ژ هه بوونا خودی و دیارگه هین خودی نه، وسان ژی هه بوونا خودی ل هه ریه ک ژ وان بوونه وه ران دا قه شارتیه. چاوا کو هه ریه ک ژ بوونه وه رین جیهانی نیشانه یه ک ژ هه بوونا خودینه، وسان ژی هه بوونا خودی ل هه ریه ک ژ وان بوونه وه ران دا قه شارتی یه.)**
بابا تاهری هه مه دانی ژی دپیژه:

**ب سه حرا بنگه رۆم سه حرا ته بینۆم
ب ده ریا بنگه رۆم ده ریا ته بینۆم
ب هه ر جا بنگه رۆم کووه و ده ر و ده شت
نشان ئه ز قامه تی ره عنا ته بینۆم**

واته: (ئه ز ل چۆلی دنیرم، چۆلی دا ته دینیم. ئه ز ل چیا دنیرم، چیا دا ته دینیم. ئه ز ل کو دنیرم، چیا و ده ر و ده شت، نیشانه کن ژ به ژنا ته یا خوه شک دینیم.)

■ **جوانکاری: ل نیشه کا جیناقین ته، تو و وان دا ته ناسوب هه یه. په یقین مهزههر و موزمههر ژی موته زاد واته دژبه رن.**

**۵۲- بی حوسنی ته نینه وان وجوده ک
بی نووری ته نینه وان نمووده ک**

■ **په یقناسی: وجود: هه بوون - نموود: نیشان، نیشانه، وینه، نموونه، خوویابوون - نمووده: نیشانه، نموونه، "نمودج" یا عه ره بی ژ قن په یقا کوردی هاتیه وه رگرتن.**

بالکیشی: حوسن و نوور هر دو ژى نأفین میزانه، گۆره کی ریزمانا کوردی ده بیبا خانى بنقیسیا؛ حوسنا ته و نوورا ته، لی ل بهر کیشا هه لبه سستی ئەف ههردو نأفانا ژى ب شیوه یا فارسی ئانى یه .

■ **شروقه:** بیى جوانی و قهنجی و چاکى یا ته چ هه بوونه ک وان بوونه وهرانا تونه یه و بیى نوورا ته وان چ نیشانه یه ک نینه . جوانی و چاکى یا ته یه کو هه بوونئ دده بوونه وهران و نوورا ته یه کو وانا دده دیار کرن و خوویا کرنئ .

■ **جوانکاری:** ئەف مالکا ب شیوه یا تهرسیعی هاتییه دارشتنی .

۵۳- حکمهت ئەوه باتنى و زاهر قودرهت ئەوه غائبی و حازر

■ **په یقناسی:** حکمهت: زانین، پیزانینه ک زۆر، فهلسه فه - **باتن (باطن):** نهیئى، قهشارتى، نافه ک ژ نأفین خودئ یه - **زاهر (ظاهر):** دیار، خوویا، بهرچاقان، نافه ک ژ نأفین خودئ یه - **قودرهت:** کارین، شییان، توانست - **غائب:** نادیار، نه خوویا، نافه ک ژ نأفین خودئ یه - **حازر (حاضر):** ل بهرچاقان، ناماده، دیار، نافه ک ژ نأفین خودئ یه .

■ **شروقه:** زانینا سووسرهت ئەوه کو تو ههم دیاری و ههم ژى نه هیئى و نادیارى . شییان و کارینا ته هنده کو تو ههم ل بهرچاقان و خوویایی و ههم ژى قهشارتى و نه خوویا یی .

■ **جوانکاری:** ل نیقه کا په یقین باتن و زاهر، غائب و حازر دا ته زاد هه یه . ل نیقه کا په یقین حکمهت و قودرهتئ دا ژى ته ناسوب هه یه . هه روسان په یقین ئەوه ل و ئاخر، باتن و زاهر دو به دو دژبه رن، لی ل بهر کو نأفین خودئینه لییره دا ییکفه ته ناسوبئ دئافرین . ل قئ مالکا هه لبه سستی دا جوانکاری یا تهرسیعی هه یه . ئەف مالکا هه لبه سستی ته لمیحه ژ بو قئ ئایه تئ ژ قورئانئ: " هو الاول والاخر والظاهر والباطن و هو بکل شیء علیم " .

۵۴- نین ته ته هیوز و ته مه ککون ئهما تو د وان دکی ته وه تتون

■ **هه قبه رکن:** هژ . ته جهزى، حم . جا . تجزء (ته جهزوء) لی ههردوو ژى دگهل نیقمالکا دوهم لیك ناگرن ولیره دا بئ وانه نه - - هژ . حم . رۆ . زا . وه دوان - پرۆ . جا . تو دوان .

■ **په یقیناسی: ته‌ه‌ییوز (ت‌حییوز):** جی‌گرتن، ل‌جیبه‌کی دا‌راوه‌ستان - ته‌مه‌ککون: (تمکن) مه‌کان‌گرتن، جی‌گرتن، نیشته‌جی‌بوون - نه‌ما: ل‌ج، ل‌ج‌به‌ل‌ج - ته‌وه‌تتون (توطن): جی‌وار‌بوون.

■ **شروقه:** خودایو‌ه‌هر‌چ‌ه‌ند‌کو‌تول‌چ‌جی‌و‌چ‌تشتی‌دا‌هلنایی‌و‌تول‌چ‌ده‌ری‌دا‌جیوار‌نابی، ل‌ج‌دیسان‌ژی‌تو‌دکاری‌ل‌وان‌بوونه‌وه‌رین‌کو‌ته‌نافراندنه‌دا‌جی‌بی. ب‌گوتنه‌ک‌دی‌نه‌وانا‌دکارن‌نافی‌ته‌و‌ه‌ه‌بوونا‌ته‌هلگرن‌و‌تول‌وان‌دا‌جی‌دبی. نه‌وانا‌نوینه‌رین‌ه‌هلگرتنا‌نافی‌ته‌نه.

نه‌ف‌مالکا‌ه‌له‌به‌ستی‌نیزیکی‌وی‌ه‌دیس‌یه، نه‌وا‌کو‌دبیژه‌خودا‌ل‌چ‌جی‌و‌مه‌کانی‌دا‌هلنایی، نه‌و‌تمنی‌ل‌دل‌خودانباوه‌ران‌دا‌جی‌دگره. مه‌وله‌وی‌پی‌به‌لخی‌ژی‌ل‌مه‌سنه‌وی‌یا‌خو‌دا‌نه‌وی‌ه‌دیس‌وه‌ها‌رادگه‌هینه:

**(گفت پیغمبر که حق فرموده است:
من نگیرم جای در بالا و پست
در دل مؤمن بگنجم ای عجب
گر مرا جویی در آن دلها طلب)**

واته‌پیغه‌مبه‌ر‌دبیژه‌کو‌خودی‌فهرمویه: نه‌ز‌ل‌چ‌جی‌و‌مه‌کانی، نه‌ل‌ژیر‌و‌نه‌ل‌ژور‌یان‌ل‌جیبه‌نه‌فی‌و‌بلند‌دا‌هلنایی، ل‌ج‌ل‌دل‌خودانباوه‌ران‌دا‌هلنایی، نه‌گه‌ر‌تول‌من‌دگه‌ری، من‌ژ‌وان‌دلان‌بخوازه.

■ **جوانکاری:** ل‌نیقه‌کا‌په‌یقین‌ته‌ه‌ییوز، ته‌مه‌ککون‌و‌ته‌وه‌تتون‌دا‌ته‌ناسوب‌و‌ته‌رادوف‌ه‌یه. لیقه‌گه‌را‌پیشکیتا "ته" مووسیقیا‌هوندورانی‌ساز‌دکه. نه‌ف‌مالکا‌ه‌له‌به‌ستی‌دکاره‌ته‌لمیح‌به‌ژ‌بو‌وی‌ه‌دیس‌کو‌ل‌ژور‌داباشا‌وی‌ه‌ه‌ته‌کرنی.

**00- گویا ههم جسمه کن تو جانی
گویا ههم شه‌هره‌کن تو خانی**

■ **هه‌قبه‌رکرن:** ل‌گشتی‌ژیده‌رین‌ل‌به‌ر‌ده‌ستین‌من‌دا‌نه‌ف‌په‌یقا "ه‌می" ه‌اتبوو، ل‌ج‌ب‌وی‌شیوه‌ی‌کیشا‌ه‌له‌به‌ستی‌نالوز‌دبه، ب‌دیتنا‌من‌خانی‌نه‌ف‌په‌یقا‌ب‌راییزا‌ه‌هم‌ئینایه، ل‌ج‌چاوا‌کو‌من‌ژ‌بو‌چ‌ه‌ند‌نموونه‌یین‌پیش‌دا‌ژی‌گوتیبه، ل‌به‌ر‌کیماسی‌یا‌رینقیسا‌که‌ون‌ه‌هم‌ب‌شیوه‌یا‌ه‌می‌ه‌اتیبه‌نقیسینی. من‌ل‌به‌ر‌دو‌ه‌ه‌گه‌ران‌ه‌هم‌دانا، یه‌ک‌ده‌فوکا‌نافچا‌ژیانا‌خانی‌وسانه، یا‌دووی‌ژی‌وسان‌کیشا‌ه‌له‌به‌ستی‌تیک‌ناچه.

■ **په یقناسی: گویا:** تو دبیژی قهی، وهکی کو - ههمء: ههمی، ههموو، گزک - شههر: بازار، شار - خان: کاروانسهر، لیړه دا ناوهندا بازرگانی یا بازارء مهبهسته. - خان: سهروه، ریقه بهر، خودان.

■ **شروقه:** نهی خودایو دبیژی قای گشتی تشتین کو ته نافراندنه لاش و جهسته نه و تو روح و جانئ وانی، دبیژی قهی نهو تشتانا ههموو بازاره کن و تو ناوهندا وی بازاری یی و وی بازاری ب ههف فه گری ددی و په یوه نندی ل نیقه کا ته واوی تاخ و کووچه و کولانین وی بازاری دا ساز دکی. یان ژی: خودایو دبیژی قای نهو ههموو تشتین کو ته نافراندنه بازاره که و تو ژی سهروه و خودان و ریقه بهر وی بازاری یی.

■ **جوانکاری: ل قی مالکا هه لبه سستی دا جوانکاری یا تهرسیعی هه یه.** ههروسان په یقین جسم و جان پیگفه و شههر و خان (ب واته یا ناقه ندا بازارء) ژی پیگفه لایه کی دا تهزادی و لایین دی دا ژی ته ناسوبی دنافرینن.

۵۶- حوسنا ته یه زینه تا هه بیبان رهشکا ته یه غیره تا ره قیبان

■ **په یقناسی: زینه ت:** خهمل، رهوش، - هه ییب: دؤست، یار - رهشک: چافنه باری، په خیلی، کین، که رب، رک، ئیره یی - غیره ت: نابروو پاریزی، - ره قیب: جگر، نیار، دژ، رکه بهر، چاقدیر.

■ **شروقه:** جوانی یا ته یه کو دبه هه گه را رهوش و خه ملا یار و دل بهران و جگر و نه یار ل هه سوودی و چافنه باری یا ته دا تینه جوؤش و غیره ت و نابروو پاریزی.

■ **جوانکاری:** نهف مالکا هه لبه سستی ب شیوه یا تهرسیعی هاتیه دارشتنی. ل نیقه کا په یقین حوسن و زینه ت دا و په یقین رهشک و غیره ت دا ته ناسوب و ل نیقه کا په یقین هه ییب و ره قیب دا ته زاد هه یه.

۵۷- مه یلا ته یه عاشقان دکتشیت دهردی ته یه دل ژ بهر دکتشیت

■ **په یقناسی: مه یل:** ناره زوو، خواست، ویست.

■ **شرۆفە:** ئارەزوو و خواستا دیتنا تە یە کو ئەفینداران رادکیشە و دەردی ئەفینا تە یە کو دل ل بەر دئیشە .

■ **جوانکاری:** ل نېفە کا پە یفین مەیل، دەرد، دل، عاشق، کیشان و ئیشانی دا تە ناسوب هە یە .

۵۸- شیرین تە کرە شە کەر ل پەرویز فەرهاد ژ رەشکی ئەشکی خوونریز

■ **هەقبەرکرن:** هژ. شە کر - - حم. جا. زا. ژ رەنگی ئەشکی - هژ. رەشک ئەشکی - میر. ئەشکی رەشکی، لئ هێچیک ژ فان واتە یی نادن، یا راست و دوروست ئەو کو ل ژۆری هاتییه نقیسینی: ژ رەشکی ئەشکی خوون ریز، واتە ژ کەربان هیسرین خوونین دریت .

■ **پەیفناسی:** شیرین: کچا ئەرمەنی کو گرافی یا خۆسرۆ پەرویز شاهێ ساسانی و خۆشەویستا فەرهادی بەرتەراش بوویە. خۆسرۆ پەرویز ئەو خواستییه، لئ فەرهاد ئەفینداری وی بوویە. گە لەک هەلبەستفانین کورد و ئیرانی چیرۆکا ئەفینداری یا خۆسرۆ پەرویز و فەرهاد و شیرینی کر نە هەلبەست، کو ل ناف وانا دا خانای قوبادی ب کوردی و نزامی یی گەنجەوی ب فارسی ئەو سەرھاتا ژ هەمووی باشتەر فەھوونانە. - شە کەر: ژنا خۆسرۆ پەرویز شاهێ ساسانی کو خەلکا ئسفەھانی بوویە. شە کر، قەند. - پەرویز: ب ناف و بانگترین شاهێ ساسانی ناسکری ب خۆسرۆ پەرویز. - فەرهاد: بەرتەراشە ک بوویە ل گونا خۆسرۆ پەرویز دا، کو ئەفینداری شیرینی بوویە. - ئەشک: هیسر، رۆندک، ئەسرین، فرمیسک - خوونریز: خوونریز .

■ **شرۆفە:** ئە ی خودایۆ تە شیرین ئەو کچا ئەرمەن ل پێش چافین خۆسرۆ پەرویز دا وەکی ژنا وی شە کەرا ئسفەھانی شیرین و خۆشەویست کر و تە وسان کر کو فەرهاد ژ چاقنەباری و کەرب و کینان دا هیسرین خوونین برژینە، یان ژ ی کەربان دا خو بکوژە .

■ **جوانکاری:** ل قئ مالکا هەلبەستنی دا جوانکاری یا ئیھامی هە یە، لەو را کو شە کەر هەم نافنی ژنا خۆسرۆ پەرویزی یە و هەم ژ ی ئەو تشنا شیرینە کو ژ سلکی یان ژ قامووشی دەست قە تی. هزرا خوندەفان پێش دا دچە سەر وی تشنا شیرین و پاشی دچە سەر چیرۆکا ئەفینداری یا خۆسرۆ پەرویز و شە کەر و شیرینی. ل نېفە کا شیرین و شە کەری

د ا ههم ل بارا تام و ره گه زى وان دا و ههم ژى ل وي بارى دا كو ههردو ناقين ژنانه نه و ههم ژى كو ههردو زنين خو سړو پهرويز بوونه، ته ناسوب هه يه. ههروسان ل نيغه كا شيرين و شه كهر و فهرهاد و پهرويزه دا ديسان ته ناسوب هه يه. په يقين ره شك و نه شك ژى پيگفه جناسي ساز دكن. نه ف مالكا هه لبه ستي ته لميحه ژ بو چيروك و سه رها تي يا نه فينداري يا خو سړو پهرويز و فهرهاد و شيريني. ههروسان ريتنا هيسرين خونين يه فهرهاد ژ بلي نيشاندانا خوازيك و هه سره تين وي ژ بو شيريني، دكاره نشاره تهك به ژبو خوكوژى يا فهرهاد ژ بو شيريني ژى. ههروسان هينانا ناقين پهرويز، فهرهاد، شيرين و شه كهر ل ره خ هه قدا ژ بلي ته لميح و ته ناسوبى مووسيقايا مه عنه وي ژى ساز دكه.

۵۹- له يلا ته كره به لال قه يسي

رامين ب ته رام بوو ل وه يسي

■ هه قبه ركړن: هم. قه يسي -

بالكيشى: - په يقين قه يسي و وه يسي ل گشتي ژيدهرين ل بهر ده ستي من دا (ژ بلي يا جاندوست ء و يا همزه به گء) قه يسي و وه يسي هاتنه، كو هه له نه. له ورا نه م دزانن، كو ل دهما ته واندني دا ميژا پاشپرتكا "ئى" دگرن، و نيرزا ژى پاشپرتكا "ئى". نه گهر ليره دا نه م ده ستورا زمان ء راجاف بكن و وه يسي بپه ژرينن، قافيه يا مالكن له نگ دبه، له ورا كو قه يسي و وه يسي، يان قه يسي ء و وه يسي ب هه قدورا نابن قافيه، لي نه گهر نه م ده ستورا زمان ء راجاف نه كن، ده ب نه م واته يي گوري يي قافيه يي بكن. نه ز ب باوهرم كو گورپه يشت همزه يي مكسي ژى ب قى هندى حه سيويه، له ورا ل جيهي قه يسي دا، قه يسي (قه يسي ء) نقيسيه.

هه لبه ت هوزانين عه ره بان يي تين: "ئى" و "ئى" ب هه قدو را دكرن قافيه. هوزانن كورد يي ب ناف و بانگ، فه قى يي ته يران ژى ل چيروكا شيخي سه نعان دا نه و كارا كريبه. دبه كو خاني ژى ليره دا ل دوو وي ريبازى چووبه.

■ **په يقناسى: له يلا:** كچه ك عه ره ب ژ هوزا به ني عامر، كو دلدارا مه جنوون ء بوويه. كه له ك هه لبه ستفانان ژ وان نزامى يي كه نه جوه وي ب فارسى و سه وادى ب كوردى

سەرھاتا وان ب ھەلبەست ڤەھوونانە . - بەلا : تۆمک، گىرۇدارى و دەرد و ئازارین مەزن - قەیس : مەجنوون، ئەڤیندارى لەیلایى کول بەر ئەڤینا لەیلایى شىت و شەیدا دبه و دکەڤە چۆل و بەستان ول بەر وى ھندى ناسناڤى مەجنوون ب واتەیا شىتە ددەنى . - وەیس و رامین : دو ئەڤیندار بوونە کو ڤەخرەدین ئەسەدئى گورگانى ل سەدەیا پینجى مشەختى دا چىرۆکا ئەڤینا وان ژ زمانى پەھلەوى وەرگەراندیبه سەر زمانى فارسى و ب ھەلبەست ڤەھوونایە . وەیس یان وەیسى کچا قارەن ب بوویە، رامین ژى شاھزادەیه کی سازبەند بوویە . ئەڤ چىرۆکا یا گوونا ئەشکانیانە . - رام : ھوگر، ڤەحەبیاى، دەستەمۆ، راف و کەلى بووی .

■ **شروڤه:** ئەى خودايۆ تە لەیلا کرە بەلا و تۆمکا سەرى قەیسە و تە ئەول بەر ئەڤینا لەیلایى شىت و شەیدا کر، ھەروسان تە رامین ئەڤیندار و دەستەمۆبى وەیسى کر .

■ **جوانکاری:** پەڤىن رام و رامین پیکڤە جناسى ساز دکن . ئەڤ مالکا ھەلبەستى تەلمیحه بو سەرھاتى یین ئەڤیندارانە یە لەیلایى و مەجنوونە و وەیسى و رامین .

٦٠- یووسف تە چرا نوما زولە یخا وامق تە کوسا گەھاندە عەزرا

■ **پەڤىناسى:** یووسف : کورئ یە عقووب پەڤىغەمبەر یین ھەرە بچووکە، کو براین وى ل بەر چافنەباریئ ئەو ئافیتن چالەکن و ل دوو را بازرگانە کی ئەو ژ چالى دەرانى و برە وەلاتئ مسرى و ل ورفرۆتە عەزیزئ مسرى . پاشئ دلى ژنا عەزیزئ مسرى واتە زولە یخایى کەتە وى و ب چافە کی نەباش لئ نەڤىرى، سەرھاتى یا وان ل قورئانئ دا ھاتیبه ... گەلەک ھەلبەستفانان ژى سەرھاتى یا ئەڤینا وان ب ھەلبەست ڤەھوونانە . ژ وان جامى ب فارسى و سەلیم ژى ب کوردی ژ ھەمووین باشتەر ڤەھوونانە . - چرا : ئەگەر ب رى یا قەلەو بە، ب واتە یا ژ بۆ چ تئ، لئ ئەگەر ب رى یا ناسایى بە، تئ ب واتە یا لامپ و فانووسان . - **زولە یخا:** ژنا عەزیزئ مسرى کو دلى وى کەتیبە یووسف - **وامق و عەزرا:** نافئ دو ئەڤیندارانە، کو عونسورى ھەلبەستفانئ فارس ل سەدەیا پینجى مشەختى دا سەرھاتى یا وان ڤەھوونایە . - **کوسا:** چاوا، چاکینە .

■ **شروڤه:** ئەى خودايۆ تە یووسف وەکە چرایە کن ل پیتش چافین زولە یخایى ھەل کر و ناگرئ ئەڤینا وى بەردا دلى وى دا، چاوا کو تە وامق ژى گەھاندە عەزرایى . یان ژى، خودايۆ تە ژ بۆ چ یووسف نیشانى زولە یخایى دا و تە چاوا وامق گەھاندە عەزرایى؟

- **جوانکاری:** ل فئ مالکا هه لبه ستن دا په يفا "چرا" نيهامئ ساز دکه، له و را کول پله يا يه کم دا ل بهر هه فاهه نگی يا وئ په يفتی د گهل په يفا "کوسا" ب واته يا چاوا، بيرا مروفتا سهر واته يا چرا و چماين دا دچه، لن ليره دا مه به سنا خانی چرا يا رو ناهی يه.

**٦١- شه يخن وه کو پينجه حج بزاری
دين کر ته ژ بو که چا کوفاری**

- **هه فبه رگرن: رو. گرته.**

- **په يقناسی: شه يخ: شيخ،** مه به ست ژئ شيخ سهنعانی يه، کو که چا قراله کی فله ل خه و ناخوه دا ديت و بوو نه فینداری وئ و مزگه فت و حوجره و مال و مورید بهردان و بهرئ خو دا وه لاتئ کچکئ و سبه خاترنئ نه فینا کچکئ قورنان شه وتاند و مه ی فه خوار و چوو بهر به رازان. سهرهاتی يا نه فینا شيخ سهنعانی، ژ لایئ شيخ عتارئ نیشابووری هه لبه ستنانئ ئیرانی یئ سده دیا شه ش و هه فتئ مشه ختی ل پرتووکا مه تنقوته ير (منطق الطیر) دا ب فارسی هاتیبه فه هوونانئ و فهقی یئ ته یران ژئ نه و سهرهاتی ب کوردی فه هوونایه. مه لایئ جزیری ژئ ل دیوانا خو دا ل سهر نه فینا شيخ سهنعانی وها دبیتزه:

**مه ی نه نوشی شيخ سهنعانی غه لت
نه و نه چوو ئیف نه رمه نستانی غه لت
مسئلئ مووسا وی ته جه لایا ته دی
ئئ تو دی کانئ خه تا هانئ غه لت**

- **وه کو: هندی، نیزیکی - پینجه: پینجی - بزاری: بزاری،** یان ژئ هه ژمارتی - **دين کر: ژ دين ء کر، شیت کر - کوفار: پرانه يا کافر ب واته يا بیدین و بیباوهران.**

- **شروفته:** نه ی خودایو نه و شيخ کو پینجی جاری چوو بوو هه جئ، ته نه و ژ بو نه فینا کچه ک کافران ژ دين کر و ته نه و شیت و شه یدا کر و ل چول و بهستان خست. هه لبه ستنانه کی ئیرانی ژئ ل بارا شيخ سهنعانی دا وها دبیتزه:

**قرب پنجه حج به جای آورده بود
عمره عمری بود تا میکرده بود:**

- **(نیزیکی پینجی جاری چوو بوو هه جئ و نه و ته منک بوو کو دچوو هه جا عمره ژئ.)**

- **جوانکاری:** نه ف مالکا هه لبه ستن ته لمیحه ژ بو سهرهاتی يا شيخ سهنعانی.

۶۲- نیلووفه ری نازپهروه ری کر نهو ژی ته ل میهری موشته ری کر

■ هه قبه ر کرن : میر. نیلوفری - هژ. نیلووفه ری - جا. زا. نیلووفه ری - رۆ. حم. نیلوفر (نیلوفه ری) - میر. میهر و موشته ری. چهوته، لهورا کو واته یی دگوهو ری نه.

■ **بالکیشی** : نه گهر ل فنی مالکی دا نه م په یفا نیلووفه ری، بکار واته فاعل بگرن، هینگا نه م دکارن بیژن نیلووفه ری نازپهروه ری کر، واته نیلووفه ری خوه نازاند و خوه ب ناز پهروه راند، کو ههم واته یا هه لبه سته دگه هینه و ههم ژی کیش نالزه. لئ نه گهر نه م نیلووفه ری بکن بهر کار واته مه فعوول و خودی ژی را بکن بکار، هینگا ده بی نه م پیتا "ر" ل کوتایا نیلووفه ری دا هنده کی گران ب لیف بکن و بخوونن. و ل واتاندنی دا بیژن کو خودی کولیکا نیلووفه ری ب نازی پهروه راند.

■ **په یفناسی** : نیلووفه ری : لوولپه ری، لاولوک، گیبا په که کو کولیکین شین و مؤر و چوره یی دده و ل دؤرا دار و تشتین ل ره خ خو دئاله و نه فرز دجه، گولا وی ب رۆژ فه دبه و ب شه ف ژی تی هه ف. ل بهر فان هه ردو هه گه رانه یه، کو دیژن نه فینداری تافی یه. دو جه له بین وی هه نه؛ نافی و به ژی. - نازپهروه ری : نازپهروه ده، که سی کو ب ناز و ب عه زیزی هاتیبه پهروه ده کرنی. - میهر : رۆک، نه فین - موشته ری : بکر، نافی ئستیره کی یه.

■ **شروقه** : کولیکا لوولپه ری خوه نازاند، یان ژی ب نازی پهروه ری، لئ ته نهو ژی کره نه فینداری رۆژی. یان ژی نهی خودایو ته نهو گولا لوولپه ری ب ناز پهروه راند و ته نهو نازپهروه ده یا خوه ژی کره نه فینداری رۆکی.

■ **جوانکاری** : ل فنی مالکا هه لبه سته دا جوانکاری یا که سایه تی پیدان واته ته شخیسی هه یه. خانی رهوشنافی مروقان بین وه کی نازپهروه ری و نه فینداری یی دده نیلووفه ری کو چیجه که که. ل نیقه کا په یفین میهر و موشته ری یی دا ب واته یا رۆک و ئستیرا موشته ری ته ناسوب هه یه. هه روسان میهر و موشته ری نافی دو نه فینداری کو چیرۆکا وان هه یه، میهر نافی کچکی و موشته ری نافی کورکء بوویه، کو ب فنی واته یی دبه جوانکاری یا ته لمیحی. په یفا میهر له تافه تی ژی ساز دکه، لهورا کو ههم ب واته یا نه فینی یه و ههم ژی ب واته یا رۆکی و ههم ژی نافی مروقانه.

٦٣- بالاین بلند ته دایه سهروان پابهندی به لا ته دا ته زهروان

■ **په یقناسی: بالا: به ژن - بالاین بلند:** بالایا بلند، به ژنا بلند. په یقا بالا ب کورمانجی میزایه، ده بیبا خانی بگوتا بالایا بلند، لئ دیاره ل بهر کیشا هه لبه سستی گوره کی ده ستورا زمانی فارسی ئینایه. - سهرو: سه لو، دارا مهرخی، هه لبه ستفان و ئسترانیژ به ژنا یارا خو دشوبهینن فی داری. بو نموونه ئسترانه ک کوردی هه یه کو دپیژه:

به ژنا یارام دارا مهرخی،

ئه ز ل دۆرئ که تمه چه رخی،

ئه زی گورگم ئه و وه ک به رخی...

پابه ند: پیگریدایی، پیبهند، گیرۆدار، پابه ند: ته لک، دافک، تشتا کو پین وئ پی یان گری ددن. - ته زهرو: که لۆکی جهنگه لی، بالداره که کو ل ناف ریل و دارستانان دا دژی، ژ چرگی کووشکه تره، لئ پر به ده وه. ب بیر و هزرا ده نگییژ و هوزانان ئه ف بالدارا ئه قینداری دارا مهرخی یه.

■ **شروقه:** خودایو ته به ژنا بلند دایه دارا مهرخی و ته که لۆکی جهنگه لی گیرۆداری به لایا ئه قینا وئ داری کرییه. یان زی ته جوانی یا ته زهروان ژ وان را کرییه ته لک و ئه و ب وئ به لاین فا گری داینه.

■ **جوانکاری:** ل فی هه لبه سستی دا جوانکاری یا ته شیبها به رهوازی (مه قلوبوب) هه یه، خانی دارا مهرخی وه کاندییه به ژنا مروقان ل جیهی کو وه کی هه موو هوزانان به ژنا مروقان بوه کینه دارا مهرخی، به ژنا مهرخی وه کاندییه بالایا مروقان. هه ر وسان په یقا سهرو لیره دادکاره بیه ئستعاره ژ بو دلبرین به ژنبلند. خانی به لا ته شیبهی پیبهنده کی کرییه کو ب پی ئین که لۆکی جهنگه لی فا گریدایی یه، په یقا پابه ند هزرا مروقاء بو لایئ دافک و ته لکی نیچیرفانان فا ژی دبه. ل جیهی کو بیژه به لا وه کی پیبهنده کی ل دوو که لۆکی جهنگه لی دگه ره، دپیژه پیبهنده به لایئ ل دوو دگه ره، به لایا کو ژ لایئ نیچیرفانان فا تووشی ته زهروان دبه، یان زی به لایا کو ژ ئه قینا دارا مهرخی تی پیشی یا ته زهروان، شوبهاندیه پابه نده کی. مه به ستا وی زی دیسان هه مان ته لک و دافکا نیچیرفانان و ب فی هندئ جوانییه ک تاییه ت دایه هه لبه سستی. ل فی هه لبه سستی دا ل نیقه کا په یقین سهرو و ته زهرو دا ته ناسوبا مه کانی و ل نیقه کا ته زهرو و پابه ند دا زی دیسا ته ناسوبا په یوهندی هه یه.

**۶۴- سۆرگۈل تە كرن ژ خارئ پەيدا
بىلىل تە كرن ھەزارئ شەيدا**

- ھەقبەركرن : ھژ. خار .
- پەيقناسى : سۆرگۈل : گولا سۆر، بەردلكا بىلىل ل بال ھۆزان و دەنگىيژان، پەيىفا سۆرگۈل ناف و رەوشناقئ بەرەواژى يە و ھەقبەندەك زۆر جوانە . - خار : دېرک، دېرى - بىلىل : بولبول، بالدارەكى كووشكەلۇكە كو ب ئەقینداريىن ناف دەر خستى يە، بەردلكا وى سۆرگۈلە . ل كورمانجى دا ژ مرۇقئین كو ھەردەم دىلىن و بلمەبلم و بلەبلا وانە، بىلىل دىيژن . پەيىفا بىلىل پەيىفەك كوردى يە و تى ب واتەيا كەسى يان بالدارى كو نەرازيىە و ھەردەم دكە بلە بل، يان زى كەسى كو دىيژە و دىلىنە . پەيىفا بىلىل ژ ريشا بلاندى تى . - ھەزار : ھەزار دەستان، جەلەبەك بىلىل يە . مەبەست ژئ ئەوہ كو دكارە ب ھەزار ئاوازي بخوونە، لەورا ھەزار دەستان ژى دىيژنى . - شەيدا : دىنى ئەقینى، شىتئ ئەقینى، ئەقیندارى سەرسەمى .
- شروۋقە : خودايۆ تە سۆرگۈل ژ دېرکئ ئافراندىن و تە ئەو بالداريىن بچووك كو ناقئ وان بىلىن، كرنە ھەزار دەستانين ئەقیندار . واتە كارين و شيانا تە وسانە كو تو دكارى سۆرگۈلى ئەويى گولا خوەشكۆك و نەرم و نۆل ژ دېرکان دەرىنى و ھەزار پەردەيى ئاوازان بدى بالدارەكى كووشكەلۇك وەك بىلىل و ئەوي بكى ئەقیندارەكى خودانئ ھەزار دەستان و ئاوازان .
- جوانكارى : ل نىفەكا پەيىقن خار و سۆرگۈل دا تەزاد و ل نىفەكا پەيىقن سۆرگۈل و بىلىل و ھەزارئ دا تەناسوب ھەيە . ئەف مالكا ھەلبەستى ب شىپوہ يا تەرسىيى ھاتىيە دارشتنى .

**۶۵- خۆشەرەنگى تە دا گىايىن سۆرگۈل
خۆشەندەنگى تە دا نەوايىن بولبول**

- ھەقبەركرن : مير . خۆشەرەنگ، خۆشەندەنگ،
- پەيقناسى : خۆشەرەنگى : ھەبوونا رەنگى خوەشك و جوان - گيا : گىيا - خۆشەندەنگى : ھەبوونا دەنگى خۆش - نەوا : ئاواز، ھەوايىن لاوژە و ئىسترانان، دەنگ، سەدا، ناھەنگ .

■ **شرۆفە:** ئەى خودايۆتە رەنگى خوەشک و بەدەو دايە گيهايىن سۆرگولئى . تە دەنگخۆشى دا ئاوازئى بلبلان . واتە ئەگەر تە ئەو رەنگى خوەشک نەدایا سۆرگولئى، سۆرگول ئى گيايەک وەكى ھەموو گيايان بوو . ئەگەر تە ئەو دەنگى خۆش نەدایا بلبلان، بلبل ئى وەكى ديتەر بالداران پەلەوەرەكى ئاسايى بوو .

■ **جوانکاری:** ل قى مالكا ھەلبەستى دا جوانکاری يا تەرسيعى ھەيە . ل نيقە كا پەيقىن خۆشەنگى و خۆشەنگى، گيا و سۆرگول، سۆرگول و بلبل دا تەناسوب ھەيە . ل نيقە كا دەنگ و نەوا دا ئى تەرادوف ھەيە .

بالکيشى: ھەرچەند كو پەيقىن خۆشەنگى و خۆشەنگى ھندەكى كيشا ھەلبەستى دئالزىن، لى واتەيىن دد نە ھەلبەستى، واتە خۆشەنگ و خۆشەنگ ھەرچەند كيشا ھەلبەستى خودان دکن ئى، لى بيوواتەنە . ئەف شکاندنا كيشى ليرە دا دکارە بىە سەربەستى يا ھۆزانيى .

٦٦- رۆناھى تە دا سەرى شەمالان
پەروانە كرن ب شەوقى تالان

■ **ھەقبەركرن:** ھژ . ھم . سەرى - - پرۆ . جا . ھژ . كرن - ھم . زا . مير . رۆ . تە كر ،

بالکيشى: " كرن " ژ " تە كر " سەراست ترە، لەورا كو شەمالان پراڻە يە و دەبى كرادارا كو دچە سەر پەروانە يىن ئى پراڻە بە . پەروانە كرن ب شەوقى تالان ليرە دا ئەرگاتيفقا كوردى يە . ئەرگاتيف ئەوہ كو رەوشا كرادارى ب بەركارى (مەفعوولء) قا گرئدايى يە، نە ب بكارى (فاعلء) قا . ھەر چاوا كول مالكا ل دوو را تى، خانى نەگۆتبيە مەحبوبوب تە چيكر، گۆتبيە مەحبوبوب تە چيكرن .

■ **پەيقناسى:** شەمال : مووم، فند، شەم - پەروانە : پىنپۆك، پىرپۆك، فىرپۆك، پىنپىك، منمىك، پەپوولە، پەلبەلۆك، پىلتانك - شەوق : رۆناھى، تىرىشك، ئارەزوو - تالان : پوو، يەخمە .

■ **شرۆفە:** خودى يۆ تە شەوق و رۆناھى دان سەرى مۆم و فندان و تە پىنپىك ب وئ شەوق و رۆناھى يىن دانە تالان كرنئى .

- **جوانکاری:** ل نیغه کا پھیئین شہوق و روٹاھی یی دا تہرادوف ھہیہ. ل نیغه کا پھیئین روٹاھی، شہمال، شہوق و پھروانہ یی دا تہناسوب ھہیہ. ل نیغمالکا یہ کہم دا سہربہستی یا ھوڑانیی ھہیہ.

۶۷- مہحبووب تہ چیکرن د دلکھش مہجزووب تہ پین کرن موششہوہش

- **تویژگاری:** جا. دلکھش، کو ھہلہیہ.
- **پھیئناسی:** مہحبووب: دلدار، گرافی - دلکھش: دلکیش، جوان، بہدہو، تشت یان کہسی/کہسا کو دلی بؤ لایئ خو رادکیشہ. - مہجزووب: (مجنذب) راکیشایی، حال پیکہتی، عارف، ئەفیندار - موششہوہش: ئالؤز، تہف ل ھہف بوویی، سہرلی شیویایی، پھریشان.
- **شروؤفہ:** ئەی خودایؤ تہ دلدار خوہشک و جوان چیکرنہ و تہ پین جوانی یا وان سہری ئەفینداران شیواندیہ و ژینا وان ئالزاندییہ و ئەو ژار و پھریشان کرنہ.
- **جوانکاری:** ئەف مالکا ب شیوہیا تہرسیعی ھاتیہہ دارشتنی.

۶۸- ئەف عہشق و مہحبہتا د دل دا ئەف زولف و سہلاسلی د مل دا

- **ھہقبہرکرن:** ھم. زولفی سہلاسلی دمل دا- رؤ. ئەف زولف و سہلاسلید ب مل دا- ئا. ئەف زولف و سہلاسلیت ب مل دا- ھژ. ئەف زولف و سہلاسلید دمل دا- میر. ئەف زولف و سہلاسلی ب مل دا- جا. ئەف زولف و سہلاسلی د مل دا- زا. ئەف زولفی موسہلسہلی د مل دا- ب دیتنا من: "ئەف زولف و سہلاسلی د مل دا" ژ ھہمی یی سہرپاست ترہ. لہورا کو سہلاسلی بخو پراٹہیا سلسلہ یہ، ئەگہر ئەم بیژن سہلاسلید، ھینگا ھہگہر تینہ پیش: سلاسلی بخو پراٹہ یہ، سلاسلید دہ پراٹہیا پراٹہ یی، کو ل بارا زانستا زمانہ دا لاوازہ. لی سہلاسلید کیشا ھہلبہستی ھہرچہند ب گرائی بہ زی سہرپاست دکہ. لی مروؤف دکارہ بیژہ کو سہربہستی یا ھوڑانیی د کیشا وی دا ھہیہ. ھہروسان سہلاسلی واتہ زنجیران کو مہبہست ژئ کہزی یین فہووناندینہ، ئەگہر ئەم

زنجیرین که زیان بدن بهر پارا یاری ب ملئ وی قایه، لی نه گهر ئەم بدن ئەفینداران د گەردەنا ئەفینداران دا یه. د نیفمالکا یه کم دا چاوا کو عه شق و مهحه بهت د دلئ ئەفینداران دایه، وسان ده بی ل نیفمالکا دوهم دا ژئ سه لاسل واته زنجیرا که زیان د گەردەنا وان دا به. لی ل مالکا کول دوو را تی خانی دیبژه خودئ ئەفینا دلا و که زی یین ل سهر ملا ل همبهری هه فدیو دا چیکر نه. ل بهر فئ هندی مرؤف دکاره فئ مالکا ههلبهستی ب هه دو شیوهیان ژئ سرؤفه بکه.

■ **په یقناسی: عه شق: عیشق، ئەفین، خوښه و بیستی - مهحه بهت: مهحه بهت، حه ژیکرن، ئەفین - زولف: بسک - سه لاسل: پرانه یا سلسله ب واته یا زنجیران - مل: گەردەن، ئوستو، شان. -**

■ **جوانکاری: ئەف مالکا ب شیوه یا موازنه یین هاتیبه فه هووناندنی. ههروسان په یفا سلسله ب واته یا زنجیرئ ئستعاره یه ژ که زی یی یاری را کو وه کی زنجیره کئ فه هووناندیبه. ههروسان زنجیره که ل گەردەنا ئەفینداران دا و ئەفیندار ب وی زنجیرئ بوونه دیل و ئیخسیرئ دلدارئ، ههروسان زنجیره که ل گەردەنا ئەفینداراین کول بهر ئەفینئ شیت و شه یدا بوونه و دهرمانئ شیتان ژئ ته نی زنجیره. عه شق و مهحه بهت دکارن پیکفه تهرادوفئ ساز بکن.**

69- نایا ته نه چیکرن موقابل؟

هه ر یه ک ته ب هه ف کرن موعادل

■ **هه فبه ر کرن: حم. رۆ. جا. هژ. نه ته - ئا. نایینه ته -**

بالکیشی: ئە گهر په یفا "نه" ل پینش په یفا "ته" دا کو جیناقه بی، واته یا پشتراستی کرنئ دده، هینگا په یفا پرسپاری "نایا" بی واته دبه. نه ته چیکر، ب پشتراستی تی گۆتنئ. لی نایا ته نه چیکرن؟ گه لۆ ته چن نه کرن؟، پرسپاره. ل بهر فئ هندی نایا ته نه چیکرن موقابل، سه راستره.

■ **په یقناسی: نایا: گه لۆ، ئامیرا پرسپاری یه د زمانین کوردی و فارسی دا. - نه چیکرن: چن نه کرن - موقابل: ل بهرانبهری هه ف دا، رووبه روو، بهرانبه ر - موعادل: هه فبه ر هه فسه نگ، وه کی هه ف، هندی هه ف.**

■ **شروقه:** ئەف ئەفین و حەزیکا ل دلتین ئەفینداران دا، و ئەف بسک و کەزی یین کو وەکی زنجیران دکەفنه گەردەنا وان دا، گەلو ما ته ئەوانا ل هەمبەری هەقدو دا ئەنەفراندنە و ته ئەوانا ب هەقدو را ئەعەدلاندنە و هەفسەنگ و هەقبەر و بەرانبەری هەف چینه کرنه؟ ئەفین دکەفه دل و زنجیر دکەفه مل دا.

لێ ئەگەر مروف کەزی یین ل سەر ملج دلداران فال بەر چافە بگرە، مروف دکارە وەها ژى شروقه بکە: ته کەزی یین دلداران خوەشک چیکرنه و خوەشکی و جوانی یا وان دبە هەگەر کو ئەفینا وان ل دلێ ئەفینداران دا روونێ. ته ئەفین و مەحەبەتا دلین ئەفینداران و کەزی یین ل سەر ملج دلداران ل هەمبەری هەقدودا و ژ بو هەقدو ئەفراندنە.

**۷۰- نایینه ته چیکرن موککەرپر
حوسنا خو د وان ته کر موسسه وەر**

■ **پەیفناسی: نایینه:** نەینک، خۆدی، خۆدیک، ناوینە - موککەرپر: چەند گەرەدی، چەندجاری - موسسه وەر (مصور): نەقشاندى، تتلاندی، وینە کشاندى.

■ **شروقه:** ته نەینک ب چەند جاری چیکرن و ته جوانی یا خو د وان نەینکان دا تتلاند. (ته چه ندین جورى بوونه وەر ان ل بەر نەینووکا جوانی یا خوە ئەفراندن.)

بالکیشی: خانى لیره دا ئشارە ب وى هندی دکە کو خودی مروف ل بەر وینە یا خو ئەفراندن و وەک خۆدیکە کى جوانی یا خو ئسپینەبى سەر رووین مروفان کر و ئەوئ بىر و هزرا عارفان کو دبیزن جوانی یا رووین دلداران ل بەر جوانی یا خودایە رادگەهینە. هەروسان ئەف هەلبەستا نقتباسەک ژ فی هەدیسی یە ژى کو دبیزه: "خلق الله آدم علی صورته" خودی ئادەم (مروف) ل بەر وینە یا خو ئەفراندن. مەلایى رۆمى واتە مە و لەوی یى بەلخى ژى دبیزه:

**حق ب مثل طلعت زیبای خویش
کرد خلق آدم از نعمای خویش
جلوه در آینه هستی نمود
چهره آدم عیان شد در شهود**

واتە: خودی ئادەم ژ خیرا خو را وەکی دیدارا خو یا جوان ئەفراندن. چلقین کەتە نەینووکا ژیانئ و تەفەشا ئادەم ل جیەهانا دیار دا هاتە خوویانئ.

■ **جوانکاری:** ل قى مالکا هەلبەستى دا تەلمیح و ئستعارە هەیه، خانى جیەهان و بوونەوهرین جیەهانئ وەکاندیبە نەینووکە کى کو خودی هەبوون و جوانی یا خوە ل وان دا نیشان دایە.

۷۱- نایینه ل پیش تووتیان گرت دافک ته ل پیش کووفیان گرت

■ ههقبه رگرن : هژ. دافهک، کو ههلهیه، دافک سهراسته.

■ په یقناسی : تووتی (طوطی) : بالدارهک جوانه کو دکاره بزاری مرۆفان بکه و دهنگی مرۆفان ل مرۆفان بزقرینه - دافک : تهله، تهلک، تۆر - کووفی : لاوری هۆف و چۆلهمه، دژبه را فئ په یقی د کورمانجی دا "کلهی" یه، کو هندهک ب شاشی کهدی ژی دیژن. کهلی و کووفی ل هه مبهری ههقدو دا نه. کووفی واته چیاپی، کهلی واته ئه وین کول کهلا و گوند و بازاران دا دمین و دهسته مۆ بوونه. په یقا کهلی ژ که لایین ب واته یا قه لعه، گوند و بازاران تی، لی کهدی تی ب واته یا که د پیدایی.

■ شروقه : ئەی خودایۆ ته خۆدیک دا بهر تووتیان، داکو وینه یا ته د وی خۆدیکێ دا بینن و ته دافک دانا سهری ری یا مرۆفین هۆف و کوفی کو تشتهک ژ ئه فین و ئه فینداری یی نزانین و ته ب وینه یا جوانی یا خو مرۆف فیره یی ئه فین و ئه فینداری یی کرن و ئه وانا ل ته لکا ئه فینی وهر کرن.
حافزی شیرازی ژی ل غه زه له ک خو دا وه ها دیژه :

بارها گفته ام و بار دگر می گویم
که من گمشده این ره نه به خود می پویم
در پس آینه طوطی صفتم داشته اند
آنچه استاد ازل گفت بگو میگویم
من اگر خارم اگر گل چمن آرایی هست
که از آن دست که میپروردم میرویم

واته : من که له ک جارن گۆتیه و ئه ز جارک دی ژی دیژم، کو ئه زی ئاقه پری بووی بخوه خوه ل فئ ریکی دا ناچم. ئه ز، ل پشت/ بهر خۆدیکێ دا بینانی تۆتیه کی هاتمه راگرتنی، هه ر چی یا کو مامۆستایی بهرین (خودی) گۆته من بیژه، ئه ز دیژم. ئه ز ئه گه ر دپک بچم، یان گول بچم، باخه وانه ک هه یه، کو ئه ز ب دهستی وی کو چاوا دپهروه رینه دروسکم و دگه هم.

بالکیشی : ئه وانی کو تۆتی یی فیره یی ناخفتنی دکن، خۆدیکه کی دادنن بهر تۆتی یی و خو

ژی ل پشت وی خۆدیکئی دا قه دشیپرن و ل پشت خۆدیکئی دا په یقه کئی لئ دزقپینن. دهما کو تۆتی وینه یا خو ل خۆدیکئی دا دبینه و ئهوی دهنگی ژئی دبهبیره، وه دهزره کو وینه یا وی تۆتییه ک دییه و ئهو دهنگ ژئی دهنگی وی تۆتی یی یه کو ل همبهری وی یه. ئهو ژئی ل هزرا خو دا دهست یی دکه وه کی هه قالا خو دناخفه. خانی ل قئی هه لبهستی دا ئهوی ته شیبهیی رادگه هینه و ژ خودی را دببیره، ته نهینووکا جیهانی، یان ژئی ب هزرا عارفان ته نهینووکا رووی یی جوان و خوهشکۆکان دایه بهر چاقین مه و ئهم ل وی نهینووکی دا وینه یا ته دببنن. یان ژئی ته نهینووکا جیهانی دایه بهر مه و ئهم ل وی نهینووکی دا وینه یا ته دببنن.

۷۲- ئایینه ژ وان وهیه کو ئاقه

ئهو عهکسه ژ وان وهیه کو تاقه

- په یقناسی: ژ وان وهیه: ب هزرا وان وسایه، ل هزرا وان دا وسایه. - عهکس: وینه تاق: ئسپینه کرنا رۆناهی یی، هه تاق.

■ شروقه: ↓

۷۳- نهقش ته دببنن ئهو د ئاقی

ناکن هه زهری ژ ئاف و داقی

- په یقناسی: نهقش: وینه، عهکس - هه زهر (حذر) دووری، هه زهر کرن: دووری کرن، خو پاراستن.

- شروقه: ئهوانا وه دزانن کو ئهو خۆدیکا ئاقه و وسان دهزرن کو ئهو وینه یا تاقه. ئهوانا وینه و نهقش و نگارین ته ل وی ئاقی دا دببنن، لهورا ژ وی ئاف و داقی نارهفن و دکهفن وی داقکی. (ئهفیندار وینه یا ته ل رووی دلداران دا دببنن، لهورا ژ ئاف و دافان و ژ بهلا و تۆمکان ناترسن).

۷۴- لهب ته شنه ته لهب دکن زولالین وی دانه و دامین زولف و خالی

- هه قبه ر کرن : ئا. دانه یی دام، کو چه و ته.
- په یقناسی : لهب : لیف - ته شنه : تیهه - لهب ته شنه : لیف بزمیری، بریتیه ژ تیهنی بوونه ک زور - ته لهب کرن : خواستن - زولال : زهلال، ئافا روئاهی - دانه : دهن، چنیک - دام : دافک.
- شروقه : تیهنی داخواز که رین ئافا زهلالن و دلج وان دبزه وی، گاغا کو تین ئه وی ئافا فه خوئن، (دکه فن دافکی) ئه و ژ بو دهنکا خالا رووی دلداران تین، لی دکه فنه دافا بسکان و رزگاری یا وان نامینه.
- جوانکاری : لهب و ته شنه و زولال پیکه ته ناسوب ساز دکن. ل قی هه لبه ستی دا ته شبیه هه یه، خانی زولف وه کاندیه دافکی و خال ژی وه کاندیه دهنکی. هه روسان وینه سازی یه ک جوان ژی هه یه، هنده ک که چک ئه گهر خاله ک ل سهر روو یی وان هه به، بسکین خو ل دور وی خالی دکن خه له ک، ئه و خالا دکه فه نیقه کا وی خه له ک و دوروست وه که دافکه ک موویین کو دانه یه ک جوان و بالرائیش ل نیقه کا وی دا به تی خوویان. ئه ف وینه سازی یا کاری نیچیرفانان ژی رابه ر دکه. نیچیرفان گاغا بخوازن بالداره کی تیکن ته لکی، ته لکی کو جنسی وی ژ موویه، رادخن ئه ردی و چه ند لب دهنک و چنیکان دافیزن ئا ف/سهر وی ته لکی. ده ما کو بالدار تین و ئه وان دهنکان دینن و دخوازن کو وان دهنکانا هلبین، پی یین وان دکه فنه دافکی و دافک ل پی یین وان دناله. ده ما کو پی یین وان که ته دافکی، ئیدی رزگار بوونا وان تونه یه. ئه فیندار ژی ده ما کو دهنکا خالا رووی دلداران دینن، دلج وان دبزه وی خالی، ده ما کو دخوازن ئه وی دهنکی ده ست خو فه بینن، پی یین وان ل دافکا بسکی دلداران دنالن و هه و دکارن خو ژ ئه فینا وی دافکی رزگار بکن. نه گوتی نه مینه کو ل قی مالکا هه لبه ستی دا روحی مروقی ئه فیندار ب بالداره کی هاتییه وه کاندنی کو دکه فه دافکا جوانی یا دلداران. گه له ک هه لبه ستفانان روح یان جان وه کاندنه بالداره کی.
- ل بارا په یفا ئاف و داف دا ژی ده بی بیته گوتنی، کو گه له ک نیچیرفان ته لکان دادن ل ره خ ئافی، دا کو نیچیرین تیهنی کو تین ئافی فه خوئن، پی یی وان بکه فه وی دافکی و گیرودار بن. خانی جوانی شوپهانندییه ئافی و زولف ژی شوپهانندییه دافکی. په یفا ئاف ل ده ما مه جازی دا ژی واته یا جوانی یی ده.
- ل نیغمالکا دوهم دا له ف و نه شرا ناریک هه یه : دانه خاله، دام زولفه.

**۷۵- مه قسوود کو بوو ژ پیشغه هازر
دی قهسدی بکن جهمیعی نازر**

- **په یفناسی: مه قسوود (مقصود) قهسد پی کری، داخواز، مراز، نامانج - پیشغه:** رووبه روو، ل پیشبه - هازر (حاضر): ناماده، ل بهر چاقان - قهسد (قصده): داخواز، قهسد کرن: داخواز کرن، ل دوو را چوون - جهمیعی: هموو، گزک - نازر (ناظر): ته ماشه فان، مه بهست ژ په یفا نازر لیله دا نه قینداره.
- **شروغه:** دهما کو داخواز کری ل پیش چاقین نه قینداران ناماده به، نه قیندار ب گستی دی بهرا خو بدنی و سه را دا بچن.
- **جوانکاری:** ل نیغه کا په یقین قهسد و مه قسوودی دا جناس هه یه. مه بهست ژ مه قسوودی لیله دا دلدار و مه بهست ژ نازر یان ته ماشه فان ژی نه قینداره.

**۷۶- توتی بخو ما شه کهر دریژن؟
ههرچی دبهین نهوی دیژن**

- **هه قبه رکرن:** هژ: بخو شه کهر - نا. بخو شه کهری دریژن.
- **په یفناسی:** ما: مه کهر - شه کهر ریژن: کنایه ته ژ ناخفتنی و ب تایبه تی ناخفتنا خواهش و شیرین. - دبهین: دبهیزن، گه لی دبن.
- **شروغه:** گه لژ ما توتی دکارن بخو خو بناخفن و گوئین شیرین بکن؟ نهوانا ههرچی کو دبهین نهوی قهر دگهرین و دیژن.
- **بالکیشی:** مه بهستا خانی نهوه کو مروف ژی وه که توتینان، چاوا کو توتی نکارن بخو خو تشته کی بیژن، مروف ژی وسان بخو خو نکارن تشته کی بکن، ههر چی دکن، فه رمانی ل وی نه یووکی قهر دگرن.
- **لیله دا خانی نهوی هه لده کو مروفان ژ خواه چ دهسته ه لاتداری نینه و ههر چی کو خودی بخوازه مروف دکه و مروف ژی دوروست وه که وی توتی یا ل پشت نه یووکی بی نختبارن. ب فی مالکی را بنه جی دبه کو خانی لیله دا نه شعهری بوون و جهبری بوونا خو نه شکه را دکه.**
- **جوانکاری:** ل فی مالکا هه لبه ستی دا خانی وه کی دیتر عارفان مروف ته شیهی توتیان کریه. ب گوئنه ک دی توتی نستاره یه ژ بو مروفان.

۷۷- وی مه قسه دئی موخته سهر دبینن
پابه نند دبن گله ک دمینن

■ هه قبه کرن: هژ. وی مه قسه دئی - رۆ. ئا. وی مقصد - جا. وی مه قصد - میر. زا. حم. وی مقصدی / وی مه قسه دئی.

■ په یقناسی: موخته سهر (مختصر): کور تگری، هنده کی،

■ شرۆفه: تۆتی کووشکی ژ وی مه قسه دئی دبینن و ب وی دیتنی پابه نند و دیل و ئیخسیر دبن و هه تاهه تاییی ئه قیندارو گیرۆده دمینن. یان ژی مرۆف نموونه یه کئی ژ نموونه بین خودی ل سهر رووییی ئه ردی دبینه و هه تاهه تاییی سهر گهردان و ئه قیندار دمینه. مرۆف دکاره ب دیتنه ک دی ژی ئه قن مالکا هه لبه ستی شرۆفه بکه. تۆتی ئه وی مه قسه د و مرازی مه زن و گرنگ نابینن ل دوو را ناچن و خوه ل ریکا ئه قینا خوه دا گۆری ناکن، له ورا پابه نندی قه فسه سی دمینن و گه له کئی گیرۆ دبن.

ب قی شرۆفه یی، مالکین ۷۷ - ۷۵ ان هزرا مرۆفء دبه سهر چیرۆکا مه نتقوته یرا (منطق الطیرا) شیخ عه تتاری نیشاپوری. ده ما کو هودهودک بالداران گازی دکه، کو هه پرن سیمورغی په یدا بکن. هنده ک بالدار به رهانه یان دهینن و ناخوازن بچن ریکا هات و نه هاتی. یه ک ژ وان بالدارین کو به رهانه یان دهینه، تۆتی یه. کو ناخوازه هه پره چیا یی قاف و ل دوو سیمورغی بگه ره. هودهودک دبیزئی هه ره که سی کو جائی خوه ل ریکا مرازی خوه دا گۆری نه که، ئه و نه ژیهاتی یه و هه ره که سی کو ئافا ژینن بخوازه ده بی جانگۆری که. تۆتی ل به رسقی دا دبیزه، ئه ز ل همبه ره سیمورغی دا تاب ناکم، ته نی ئافه ک ژیا نی تیرا من دکه. هودهود دبیزئی هه ی به له نگازۆ، ئه و که سی کو ل ریکا ئه قینا خوه دا جائی خوه گۆری نه که، نه جامیره. جائی ته ژ بۆ وی هندی یه کو ده مه کئی ل خزمه تا یارا ته دا به. تو ئافا ژینن ژی دخوازی و جاندۆستیی ژی دکی و هه ژی روحا خوه ژی دکی. ئه گه ره تو بخوازی جائی خوه گۆری یی جانانا خوه بکی، ده بی تو ل ریکا جانانا خوه دا وه کی جامیران ده ست ژ جائی خوه بکیشی...

■ جوانکاری: گۆره کی بیر و هزرا عارفان روحی مرۆفان ژ خودی یه، خودی ژ هه بوونا خو پوفی قالبی ناده مء کر و روح دایین. ئه و روح وه که بالداره کئی یه کو هه رده م په پره لئ دده کو بگیژه سهره کانی و بنیشه یا خوه کو خودایه.

۷۸- مه قسوود و مورادى دل تو شايى
نه ماما تو (تضل من تشايى)

■ هه قبه ركرن: مير. مقصود مراد، كو بى واته دبه. هژ. پديفا "تو" نه هاتييه كو شاشه. زا. تو شايى.

■ پديفناسى: مه قسوود (مقصود): مراد، نارمانج - موراد: مراد، داخواز - شا: شاه، خودان، سه رگير، سه روپر - تو شايى: تو شايى - تضل من تشايى: واته، نه گهر تو چهز بكي، رى ل بهر كه سه كي وهندا بكي تو دكي. ئشاره يه ب نايه تا ۱۵۵ ژ سووره يا الاعراف ژ زار مووسا پيغه مبهراء فا كو ديپزه:

"... قال رب لوشئت ا هلكتهم من قبل و ابي ا تهلكنا بما فعل السفهاء منا ان هى الا فتنتك تضل بها من تشاء و تهدي بها من تشاء انت و لينا فاغفر لنا وارحمنا و انت خير الغافرين."

گوٽ خودى يو نه گهر ته بخواستا ته دكارى ژ بوئا من نه وانا ل پيش دا ژ ناف ببرا. ما تو بى مه ژ ناف بى بوئا وى كارى كو نه زانان كرنه؟ نه فانا هه موو فتنه بين ته نه، نه گهر تو بخوازي پين فتنه يا خو كه سه كي ئافه رى بكي تو پين ئافه رى دكي و نه گهر تو بخوازي پين رينموونى ژى بكي تو رينموونى دكي. تو مه زن و دوستى مه يى، ژ مه ببهوره و ژ مه را دلوفانى بى بكه، كو تو چيترين بهورينكارى.

■ شروقه: نهى خودايو تو شاهمراد و ئامانجا دلى، لى نه گهر تو چهز بكي رى ل بهر كه سه كي وهندا بكي تو وهندا دكي.

■ جوانكارى: پديفين مه قسوود و موراد پيگشه تهرادوفى ساز دكن. هه روسان نهف هه لبه ستا تهلبيحه ژ بو وى نايه تا قورئانى كو ل ژورى هاتى.

۷۹- هه ر چى ته دقئى بى زه لالئ
پابه نده دكى ب زولف و خالى

■ هه قبه ركرن: مير. ضالان، خالان كو شاشه.

■ پديفناسى: ته دقئى: تو بخوازي - فييان: خواستن - زه لال (ضلال): تارىتى، لارى بوون، رى وهندا كرن، ئافه رى بوون - پابه نده: بى گرئدايى، گيرودار.

■ شروقه: خودايو هه ر كه سه كي كو تو بخوازي رى ل بهر وهندا بكي، تو گيروده و پابه ندى

زولف و خالان دكى. واته ئه گهر تو بخوازى كه سه كى ژ رى ده رىخى تو وى دكى
ئه قيندارى مه جازى و نه وى ههر گيرؤدارى زولف و خالان دكى و نه قينا وى ژ نه قينا
مه جازى بهر ب نه قينا حه قيقى نابى.

■ **جوانكارى:** د قى مالكى دا ئستعاره هه يه، لهو را كو خانى مرؤف وه كاندييه بالداره كى
كوژ بو ده سته ئينا نا دهنكا خالى دكه قه توپرا زولفان. هه روسان مرؤف دكاره په يفا
زه لال (ضلال) كو ب واته يا تارىتى يى يه، په يوه ندى بده تارىتى يا ناف تهلک و دافكى
و ره ساتى يا زولف و بسكان ژى.

۸۰- ههر چى كو تو بينى سهر هدايه ت

فيرا بگري بكى عنايه ت

■ **هه قبه ركرن:** مير. فيران بگري بكى عنايه ت - ئا. "فيرا بگري تو يه ك عنايه ت" زا.
هم. فيرا بگري بكى عه نايه ت - هژ. قى را بگري بكى عينايه ت - جا. رؤ. فيرا بگري
بكى عنايه ت -

■ **په يفساسى:** هدايه ت: رينموونى كرن - فيرا: پترا، دگهل - **فيرا بگري:** پيرا بگري،
ناريكارى يا وى بكى. - **عنايه ت:** بهراخو دان، لى نه پيرين، خودان كرن، چاقديري كرن،
قهنجى دگهل كرن -

■ **شروقه:** ↓

۸۱- حازر وى دى مه قامى مه علووم

گهر خادمه وى دگيري مه خدووم

■ **هه قبه ركرن:** مير. هم. رؤ. دگيري - هژ. جا. زا. دگيري -

■ **په يفساسى:** حازر: (حاضر) د گافى دا، دهم و ده ست - **مه قام:** جيهى بلند، پله و پايه -
مه قامى مه علووم: جيهى بلند و ديار و ناسكرى، جيهى نه ولبا و نه نيبيان. ل قورئان دا
وهها هاتيبه: *وما منا الا له مقام معلوم*، سووره ۳۷، نايه تا ۱۶۷ - **خادم:** خزمه تكار،
خولام، بهر ده ستك، نو كهر - **دگيري:** دكى (بهلكى ژى دكرى به، ب واته يا تو دكى.

خانی ل گه له ک جیبهان دا ل جیبهی کو بیژه نو دک، دبیژه تو دکری، یان ل جیبهی کو بیژه بوو، یان هاته کرنی، دبیژه کریا). - مه خدووم: ناغا، سه روک، خودان خولام.

■ **شروقه:** نهی خودایو هه کسه سی/کسه کو تو بخوازی رینموونی بکی و ناریکاری یا وی/وی بکی و بهراخو بدهین، تی وی/وی بی جیبهی بلند و ناسکری یین نهولیا و نه نیایان. نه گهر نهو نوکهر و بهرده سته که به زی تو یی بکی ناغا و سه روک.

■ **جوانکاری:** مه قامی مه علووم، ته لمیحه بو نایه تا ۱۶۴ یا قورنانی ژ سووره یا ۳۷. په یقین خادم و مه خدووم دگهل هه ف هه م ته زادی ساز دکن و هه م زی جناسی دنافرینن. نه ف مالک و چهند مالکین بهری وی ته لمیحن ژ بو نایه تولکورسی یی. د فان ههردو مالکان دا سه بهستی یا هوژانی هه به.

۸۲- بی سه جده ته نهی جهنابی مه عبود ناده م کره قبله گاه و مه سجوود

■ **په یقناسی:** سه جده: سجده، سهردانفاندن، پشکه ک ژ کریارین نقیژی یه، کو نقیژکار ده بی ههفت نه ندامین له شی خو واته، نهی، که فا ههردو دهستان، ته ختکی ههردو چوکان، سه ری ههردو تلی یین بهرانی یین پی یین خو دانه نهردی.
جهناب: په یقا ریزلیگرتنی یه، بریز، هیژا - جهنابی مه عبود: خودی، نهو هیژایی کو هه موو زی را عه بدینی یی دکن. - قبله گاه: روو گه ه، جیبهی کو نقیژکار ده ما نقیژی بهری خو ددنی. - مه سجوود: که سی کو هیژایی سهردانفاندن یه.

■ **شروقه:** نهی خودایی کو تو هیژایی عباده تی یی. ته ناده م بیی وی هندی کو ژ ته را سه ری خو خوار کر به، کره روو گه ه و جیگه هی سهردانفاندنی.

■ **جوانکاری:** سجده و قبله، مه سجوود و مه عبود پیگه ته ناسوبی ساز دکن. سجده و مه سجوود پیگه جناسی ساز دکن.

۸۳- عیسا ته کوسا گه هانده نهوجان نایا ته ب چی هه بانده نهوجان

■ **په یقناسی:** کوسا: چاوا - نهوجان ۱: پرانه یا نهوج ب واته یه یا جیبهی بلند. - ب چی: ب چ هو و هه گهری - هه باندن: قیان، خوشویستن - نهوجان ۲: نهو جانا، نهو روحا، نهو خوشه ویستا، مه بهست زی روحی عیسا پیغه مبه ره.

■ **شروڤه:** خودايو ته چاوا عيسا پيغمبهر گه هانده وي جيهي بلند و ته چاوا و ب چ هو و هه گهرئ ئه و جانا هه بانده؟

■ **جوانكاري:** ئهف نيمالكا هه لبه ستي ته لميحه بو چووينا روحي عيسا پيغمبهر بو ناسمانان. ل نيغه كا ئه و جان يا يه كه م و دوهم داجناسا مور ه كه ب هه يه.

**۸۴- دهرسا كو ب خه ف ته گوته ئدريس
ئه لبه تته دچوو مه قامتي ته قديس**

■ **هه قبه ركرن:** ئا. گوتي.

■ **په يقناسي:** دهرس: خونده، وانه، مه جازهن ريئمووني - **ب خه ف:** دزيقا، په نيغه -
ئدريس: نافي پيغمبهر كي يه كو گوره كي چيروكين ناييني دبه ده سته براي عه زراييل و
ب ريكا وي دچه جنه تي و ژ جنه تي دهرنا كه فه. - **ئه لبه تته:** هه لبه ت، ژ خو-
ته قديس: پاقش و پيروز كرى -

■ **شروڤه:** ئه و خونده يا كو ته په نيغه گوته ئدريس، هه ژ خو ئه وي بچوويا بهيشتي و ل
وي پله يا پيروز و جايگه ها بلند دا بما.

■ **جوانكاري:** ئه ف هه لبه ستي ته لميحه بو چيروكا ئدريس په يغه مبهر، كو ديئژن زندي
چوو بهه شتي و هه ل وي دهرئ ما و دهر نه كه ت.

**۸۵- ئبليس فه قيرئ بي جنايهت
هندي ته هه بوو د گهل عنايهت
۸۶- ههر روژي دكر هه زار تا عهت
له و را كو ته دا وء ئستاعهت**

■ **هه قبه ركرن:** ئا. هند - ئا. ههر روز دكر هه زار بار تا عهت - مير. ههر روژ دكر...

■ **په يقناسي:** ئبليس: عه زازيل، شه يتان، مه له كي تاووس - **فه قير:** نه چار، به له نگاز، نه دار،
بيچاره، بيگاف - **جنايهت:** سووچ، گونه ه - **هندي:** هه تا كو، تا ده ما كو - **تا عهت:**
كور تكري يا (اطاعهت) په رستن، ل فه رمانا خودئ دا بوون. روژي گرتن و نقيز كرن،
سه ردانقاندن ل همبهرى خودئ دا، - **له و را:** له ما، له و ما، لوما، له و مانئ، ل بهر وي
هندي - وء: وي - **ئستاعهت (استطاعهت):** كارين، شيبان.

■ **شرۆفە: ↓**

- **جوانکاری:** ئەف مالکا تەلمیجە ژ بۆ سەرھاتی یا مەلەکی تاووس کو ژ خودی را کەتە رکی و سەری خوە دا بەر سەری وی و سەری خوە ژ ئادەم را خوار نەکر.

۸۷- وی سەجدە نەکر ل غەیری مەعبوود

گێرا تە ژ بەر دەری خو مەردوود

۸۸- یەک سەجدە نەبر ل پیشی ئەغیار

قەھرا تە کەرە موخەللەدەنار

- **هەقبەرکرن:** رۆ. ب - - ز.ا. قەھرا تە کر ئەو موخەللەدی نار -

- **پەیفناسی:** ل غەیر: ژ بلی، خینجی، غیڕ ژ - گێپان: کرن - دەر: دەرگاھ - مەردوود: راقەتاندی، بەردایی، دوورئێخستی - ئەغیار: پیرانە یا غەیر، بیھانی - قەھر: توورەتی - موخەللەد: هەتاهە تایی، بۆ هەمیشە - موخەللەدەنار: کەسێ کو هەتا هەتایی د ناگری دا یە. جەھەننەمی.

■ **شرۆفە: ↓**

- **جوانکاری:** مالکین ۸۵ تا ۸۸ تەلمیحن ژ بۆ چیرۆکا سەربادانا مەلەکی تاووس ل هەبەر خودی دا و سەر نەدانقاندنا وی ژ ئادەم را...

۸۹- ئەلقسسە ژ حکمەتا تە ناگاھ

فەردەک مە نەدی تەبارەکەللاھ

- **پەیفناسی:** ناگاھ: ھایدار، باخەبەر - فەردەک: کەسەک - تەبارەکەللاھ: (تبارک اللہ) خودی پاک و یاقشە.

- **شرۆفە:** شەیتانی بەلەنگازی بێ گونەھ هەتا دەما کو بەرا تە ل سەر دابوو و تە ئەو چاف را دکر، رۆژی ژ تە را ھەزار جاری سەری خو دادنقاند و ژ تەرا ئتاعەت و عبادەت دکر، لەو را کو تە ھینگا ئەو شیبیان و کارینا دابوو بێ و ئەو ل ژێر چاقدیری یا تە دا بوو. لئ گاڤا کو ئەو ی ژ بلی تە سەری خو ژ کەسەکی دی را نەتەواند، تە ئەو ژ دەرگاھێ خو

ثاقبت و راقه تاند. ئەوی سەری خو ژ بیهانیء را نەتەواند، تووڤه تی یا تە ئەو کره دۆژهی یخ هەرەهەرەیی. مرۆف ژ کارین تە یین سەیر و سۆسرت زەندەگرتی دمینه. ئەی خوداین پاک و باقش ب کورتی مه چ کەس نەدیت کو ژ حکمەت و بیژانینا تە یا سۆسرت ئاکادار بە.

۹۰- صاحب شەرەفی خودانی لەولای
دەر حەقی تە گۆت: " ماعەرەفناک "

■ **هەقبەرکرن: حم. زا. جا. رۆ. میر. هژ. عرفان تەلەب د صاحب ئدراک- ئا. پڕۆ. صاحب شەرەفی خودانی لەولای - - هژ. ئا. جا. گۆتی- رۆ. گۆتە - میر. زا. حم. گۆت-**

بەلکیشی: ئەف مالکا زی یەک ژ وان مالکین مەم و زینی یە کو بوویە جیەن گەنگەش ل ناف تۆرەفان و لیقە کۆلان دا. هەرۆه کی کو هوون دینن، هەرچەند کو ل ناف هەفت ژیدەرین ل بەر دەستی من دا، تەن ل ژیدەرە کێ دا، ل دەستنیسا ئالۆشی و پەراویزا رۆدینکۆیی دا " **صاحب شەرەفی خودانی لەولای** " هاتیبە. لئ د گەل وی هندی ژی من ئەف نیفمالکا هەلبزارت و ب دیتنا من ئەو یا سەرستەرە. چما؟ ل پلە یا یە کەم دا هەقبەندا "عرفانتەلەب" هەقبەندەک لاوازه و تی ب واتە یا کەسێ کو دخوازه خودی ناس بکە و تازە پین دانیبە ریکا خودیناسی یین و ل پلە یا سەیر و سلووکی دایە. کو ئەف پیناسە یا هیژایی پیغەمبەری ئیسلامی نینە و هەگەرا دی کو گرنگترە ئەو یە، کو هەقبەندا "عرفان تەلەب" ب شیوە یا پیرانە هاتیبە: "عرفان تەلەبی د". گۆرەکی دەقا هەلبەستی ئەم دزانن کو خانی لیرە دا ل سەر پیغەمبەری ئیسلامی تەن دناخفە و ل فی مژاری دا مرۆفەک تەن هەیه، لئ هەقبەندا عرفان تەلەبی د، واتە چەندین کەسین کو ل دوو عرفانی واتە خودیناسی یین کەتنە. ب فی نیرینی ئەف هەقبەندا ل رەه و ریشە دا شاشە و ل گەل دەقا هەلبەستی لیک ناگرن، لەورا من ئەو پەسەند نە کر.

ل بارا هەرسێ پەیفین "گۆت، گۆتە و گۆتی" دا زی، پەیفنا گۆتە د گەل دەقا هەلبەستی ناخۆ، لەورا کو کردارا گۆتە، ژ بلی ناخیفەری نیازی گوهداری زی هەیه. بۆ نموونە: ئازادی گۆتە حەسەنی. لئ ل دەقا هەلبەستی دا تەن کەسەک هەیه. دمینه گۆت و گۆتی. کردارا گۆتی زی دبه کورتکری یا کردارا گۆتی، کو دەما بهوۆری یا دووره و واتە یەک دوور و دەرپاس بووی دده و تا رادەیه کێ مرۆف هەست ب وی هندی دکه کو ئەف گۆت نا ئیدی کەون بوویە و نەمایە. لئ کردارا گۆت، یا دەما بهوۆری یا نیزیکه کو مرۆف هەست پین دکه شوون و کارتیکرنا وی هەر بەردەوامە. ئەف هندی دگەل بییر و باوهرین موسولمانان و شەرعا ئیسلامی زی لیک دگرە، کو هەتا جیهان هەبە، گۆتین پیغەمبەری و ئایاتین قورئانی هەر نوونە. هەروسان پەیفنا گۆتی کیشا هەلبەستی زی لەنگ دکه.

■ **په یقناسی: صاحب شهره ف:** خودان مه زنا بی، شهرافه تمه ند، مه به ست ژ ی پیغه مبه ری ئیسلامی یه. - **خودانی له ولای:** مه به ست ژ ی پیغه مبه ری ئیسلامی یه. - **له ولای:** ئشاره ب قی حه دیسا قودسی یه، کو خودی ژ پیغه مبه ری ئیسلامی را دبیژه: "**لولاکی لما خلقت الافلاکی**" واته نه گهر تو نه بوویای، من جیهان و فهلهک نه دنآفراندن. - **دهرحه قی ته:** ل بارا ته دا - **ماعره فناک:** مه تو نه ناسی، ئشاره ب قی حه دیسی یه: **ماعر فناک حق معرفتک.**

■ **شروقه:** شهرافه تمه ندی خودانی حه دیسا له ولای، واته حه زره تی موحه ممه د ژ ی ل بارا ته دا گوت: **وسان کو پیدقی بوو نه م ته بناسن، مه تو نه ناسی.**

■ **جوانکاری:** نه ف مالکا هه لبه ستی ته لمیحه ژ بو قان حه دیسان: "**لولاکی لما خلقت الافلاکی**": نه گهر تو نه بوویای، من جیهان و فهلهک نه دنآفراندن. "**ماعر فناک حق معرفتک**": هه روسان کو پیدقی بوو، نه م ته بناسن، مه تو نه ناسی.

۹۱- **خانی ب نه زانیا خو دهرحه ق**

گومراه بیت نه دووره نه لحه ق

۹۲- **ئلا کو مه گهر موعین خودا بت**

یا راهبه ری وی موسته فا بت

■ **هه قبه کرن:** میر. حم. هژ. رۆ. ره هبه ری، لی ره هبه ری کیشا هه لبه ستی ئالۆز دکه.

■ **په یقناسی: دهرحه ق:** دهرحه قی ته دا، ل بارا ته دا- **گومراه:** ری ل بهر به زربووی، ری وهندا کری، ژ سه ر ری چووی، ئافیبووی، ئاقه ری بووی - **ئه لحه ق:** ب راستی کو، نه ی خودایۆ - **ئلا:** ئیلا، مه گهر کو، مه گین - **موعین:** ئاریکار، یاریده ر - **راهبه ر:** ریقه بهر، ریبه ر - **موسته فا:** (مصطفی)، هه لبه زارتی، ناسناق پیغه مبه ری ئیسلامی - **بت:** به، بیه.

■ **شروقه:** نه ی خودایۆ جیهی کو پیغه مبه ری ته گوت: "**مه تو باش ناس نه کری**"، ب راستی کو نه دووره، خانی ب نه زانیا خو ته باش ناس نه که و ری ل بهر خو به زر بکه. مه گهر کو خودا ئاریکاری وی و یان ژ ی موحه ممه د ریقه به ری وی به، دهننا دبه کو نه و ژ ی ئاقه ری به.

- **جوانگاری:** گومراه و نهزان، يان گومراهی و نهزانی نه گهر تهرادوفی ژى ساز نه کن، هه فواته یی یه ک نيزیک دئافرینن. په یفین مه گهر و ئلا تهرادوفی ساز دکن. ل په یفا راهبرئ وی دا خانى ژ سهر به ستي یا هؤزانی یی وهج وهر گرتیبه.

**۹۳- یاره ب تو ب حه قئ موسته فا کی
خانى ب خورا تو ئاشنا کی**

- **هه قبه رکن:** هم، یا ره ب ب حه قئ...
- **په یفناسی:** یاره ب: نه ی خودایۆ - ب حه قئ: سه ب خاترى، - ئاشنا: ناسیار.
- **شروقه:** نه ی خودایۆ تو سه ب خاترى موحه ممه د موسته فا کی، تو خانى دگه ل خو ناسیار بکی.

(۳)

د نه عتا قه لعمی مه سنووعات و سهرده فته ریخ مه وجودات و عه قلی مه عقوولات و
پیشده ستن مه خلوقات، هه زه تی سه بییدو سادات موحه ممد نه لموسته فا (ص)

۹۴- نه شیا ب هه سه ب ده لیل و بورهان نابن چو مه گهر وجووب و ئمکان

- هه قبه ر کرن : رۆ. میر. ده لیلی بورهان، کو چه و ته.
- په یقناسی : نه شیا: نه شیا: پرا نه یا شئی، تشت - ب هه سه ب: گۆره کی، ل گۆرا، ب هه زمارا - ده لیل: به لگه، هۆ و هه گهر، رینموون - بورهان: نیشانه یا نه شکه را، هۆ و هه گهر - نابن چو: تو تشت نینن، نابن چ تشتی - مه گهر: ئیلا، مه گین - وجووب: راستی یا هه بوونا خودی، راستی یا هه ره پیدقی، - ئمکان: هه بوونا کو دکاره نه به زی، تشتا کو بوون و نه بوونا وی ژ جیهانی راوه ک هه قه.
- شروقه: ل گۆرا به لگه و هۆ و هه گهران جیهان ب گشتی ژ بلی وجووب و ئمکانی تشتنه کی دی نینه. ب گۆتنه ک دی جیهانا هه بوونی ژ هه بوونا خودی و تشتین کو خودی نافراندییه پیک تین.
- جوانکاری: ل قی مالکا هه لبه ستن دا ل نیقه کا په یقین ده لیل و بورهانی دا جوره ک ته رادو ف هه به. په یقین وجووب و ئمکانی ژ ییکه ته زادی ساز دکن.

۹۵- واجب یه که زاتن کبریایه مومکن پره جه معنی ماسه وایه

- په یقناسی: واجب: خودانی وجووبی کو ده بی هه ره به، پیدقی، خودا کو هه بوونا وی واجبه. - زات (ذات): گه وهه ر و راستی یا هه ر تشتی، هه بوونا بئشه یی - کبریا: مه زناتی، مه زنایی - زاتن کبریا: گه وهه را مه زناتی یی، خودا - مومکن: نافراندی، بوونه وهه ر، - پره: گه له که، زۆره - جه مع: پرا نه، کۆم - جه معنی ماسه وای: هه موو تشت ژ بلی خودی.

- **شروقه:** واجب واته تشتا هه ره پیدقی، یه کی تهک و تهنی یه کو گه وهه را مه زناتی یی واته خودا بخو یه، مومکن ژ ی گه له کن و هه موو تشتین ژ بلی خودینه.
- **جوانکاری:** په یقین واجب و مومکن پیکفه ته زادی ساز دکن. په یقین پر و جمع ژ ی دگهل په یفا یه ک ته زادی ساز دکه.

**۹۶- وی واجب مومکناتین بهرقهع
مومکن وء ژ بو خو کر نه مه تلهع**

- **په یقناسی:** وی: نهوی، مه بهست خودایه - مومکنات: پراندهیا مومکن، ژ بلی خودی هه موو تشت - بهرقهع: بورقهع، چارشهف، رووبه ند.
- **شروقه:** نهوی خودایین کو هه بوونا وی ژ هه بوونا تشتان را پیدقییه، نهو تشت ژ پشت په ردهیا نه بوونی دهرانین، تا ژ بو هه بوونا خو بکه به لگه و جیهی نیشانانین.
- **جوانکاری:** په یقین مومکن و واجب، بهرقهع و مه تلهع دو به دو دژی ههفن و ته زادی ساز دکن.

**۹۷- یه عنی نهو ع فی بیت موبه رهن
حوسنا وء بدهرکهفت ژ مه کمهن**

- **هه قبه ر کرن:** هژ. یانی - هژ. ژ ی - میر. رو. نا. مومکن.
- **په یقناسی:** یه عنی: یانین، نانکو، واته - نهو ع فی: نهوی خواست، نهوی فی، نهو ع ویست. - موبه رهن: خودان هو و هه گهر، خودان سه ر به لگه، نه شکه را، ب ده لیل و بورهان - مه کمهن: جیهی فه شارتین، شارگه.

■ **شروقه: ↓**

**۹۸- گه نجینه یین جه وهه ری بیت فاش
سابت بیتن ژ نه قشش نه ققاش**

- **هه قبه ر کرن:** هژ. رو. میر. نا. سپری وی.

- **په یقیناسی: گه نجینه: خه زینه - گه نجینه یی جه وهه ری: خه زینه یا جه واهراتان، مه به ست**
ژئی زاتی خودی به - فاش: نه شکره - سابت بستن: بنه جی به - نه قش: شوون،
شوونه وار، وینه، نیگار - نه ققاش: وینه کیش، لیره دا مه به ست خودی به.
- **شروقه: نه وی (خودی) خواست کو هه بوونا وی به خودانی هو و هه گهر و**
سه ربه لگه یان و جوانی یا وی ژ شار گه ه و که مینی دهر که فه نه شکره تی یی و گه نجینه
یا زاتی وی سهر فه به، و هه بوونا وینه کیشی (خودایی) ب وینه یا کو نه وی کشاندیه
بنه جی و سابت به، (له ورا مومکن نافراندن).
- **جوانکاری: نه ققاش نستعاره به ژ خودی را. ل فی مالکی دا خانی هه بوونا خودی یا**
فه شارتی وه کاندیه گه نجینه یا جه وهه ری هه روسان خودی وه کاندیه وینه کیشی و
جیهان و هه موو بوونه وهر ژئی شو به اندی یه وینه یه کی کو خودی وینه کیشی وانه.
نهف مالکا ته لمیحه بو وی هه دیسی کو دبیژه: (**کنت کنزا مخفیا فخلقت الخلق**
لا عرف) واته نه ز خه زینه یه ک فه شارتی و سهر گرتی بووم، من مروف و جیهان نافراندن
داکو نه ز بیمه ناساندن.
په یقین گه نجینه و جه وهه ری ییکفه ته ناسوبی و نه قش و نه ققاش ژئی ییکفه جناسی
ساز دکن.

۹۹- لئی سه نعه تی وی هه کیمی دانا
نه قشینی نه وی قادری ته وانا

- **هه قبه رگرن: میر، رو. سه نعه تا، لی چه و ته. له و را کو سه نعه تی لیره دا پرانه یا**
سه نعه ت یه، چونکو سه نعه تی خودی بی به ژمارن، و هه روسان په یفا سه نعه تا کیشا
هه لبه ستی دنا لزینه - هژ. زانا.
- **په یقیناسی: هه کیم: خودان حکمه ت، کارزان، رهوشنافه کی خودی یه. - دانا: زانا -**
قادر: شیبا، بکار، کارا، خودان قودره ت، رهوشنافه کی خودی یه. - ته وانا: توانا، شیبا،
بکار، کارا، خودان توانست.
- **شروقه: ↓**

- **جوانکاری:** په یقین سهنهت و نه قش پیکه، حکیم و دانا پیکه، قادر و تهوانا ژی پیکه تهرادوفی ساز دکن. ل قی هه لبه سستی دا سهر به سستی یا هوزانی یی هه یه.

**۱۰۰- نه دبوو کو نهوی نهبت رسوومهک
لایق نهو دی، ههبت رقوومهک**

- **هه قبه رکرکرن:** هم. نهوی ببت - - میر. رۆ. وی - هژ. دی.
- **په یقناسی:** رسووم: پرانه یا ره سم، ری و شوون، ده ستور، وینه، شکل، ری و رسم، - لایق: لائق، هیژا، پیدقی - لایق نهو دی: نهوی هه ژی دیت... - **رقووم:** پرانه یا ره سم، نفیسین، نیشانه، هه ژمار.
- **شروقه:** لی نافراندنا جیهانی و گشتی بوونه وهران ب ده سستی وی خودایی کارزان و نیشانه و شوونه وارین نهوی نافرینکاری کارا، هه ما نه دبوو کو وسان بی ری و رسم و بی ده ستور و نایین و هه ژمار به. له ورا نهوی پیدقی دیت کو ری و ده ستور و نایین و حساب و کتابه ک د وی نافراندنی دا هه به.
- **جوانکاری:** مواز نه د قی مالکا هه لبه سستی دا هه یه، هه روسان نهف مالکا خودانی دو پاشبه ندا نه. جاره کی نهبت و ههبت پیکه پاشبه ندی ساز دکن، جاره کی ژی رسووم و رقووم.

**۱۰۱- هه رچی وه کو بوو نه بی ره قه م بوو
لهو نهووه لی ما خه له ق قه له م بوو**

- **په یقناسی:** نهووه لی ما خه له ق: سهره تایا نافراندنی، کور تگری یا وی حه دیسی یه کو دبیزه: اول ما خلق الله القلم: خودی بهری هه رتشتی قه له م نافراند.
- **شروقه:** هه رتشتا کو دهاته نافراندنی نه دبوو، کو بی نیشانه و ناف و هه ژمار به، ل بهر وی هندی بوو کو خودا بهری هه رتشتی قه له م نافراند، دا کو بی قه له م نف و نیشان یان ژی هه ژمارا وان تشتانا ل لهو حی مه حفووز دا بتلینه.

تیبینی: پشکا زوره فیلسوف و عارفان ل سهر وی بیر و هزرینه کو به کمین تشتا کول پیش هه موو بوونهوران دا هاتیبه نافراندنی عهقلی ئه ووهل یان رووحنی ئه ووهل بوویه، لی خانی به رهواژی وان دبیژه: یه کمین تشتا کو بهری هه موو بوونهوهری هاتیبه نافراندنی قهله مه. قهله م پیش دا هاته نافراندنی دا کو نفیسکاری بهرین واته خودا ب قهله می ناف و نیشان و هه زمارا تشتین کو دئافرینه بنقیسه. ئه قه بلندایا بیر و هزرا خانی و بایه خ دانا وی ب قهله م و خودانقه له مانه.

■ **جوانکاری:** ئه ف مالکا هه لبه ستنی ته لمیحه بو حه دیسا کول ژوری هات.

۱۰۲- ئه ف ئه ووهل و رووح و عهقلی ئه ووهل
هه رسینه ب ئه ووهلی موئه ووهل

■ **هه قبه ر کرن: حم.** ئه ووهل، کو هه م واته یی خه وشدار دکه، هه م ژی کیشا هه لبه ستنی دنالزینه.

■ **په یقناسی: ئه ووهل:** یه که مین، یه که مین تشتا کو هه بوویه، نافه ک ژ نافیین خودی یه، لیره دا مه به ست ژی قهله مه. - **رووحنی ئه ووهل:** عهقلی ئه ووهل، گوره کی هنده ک بیر و هزران یه کمین تشتا کو خودی بهری هه موو تشتین دی نافراند، کو ژی را عهقلی ئه ووهل ژی دبیژن. - **عهقلی ئه ووهل:** گوره کی بیر و هزرین هنده ک فیلسوف و عارفان ئه و تشتا کو خودی پیش هه موو تشتی دا نافراندیبه. - **ئه ووهلی:** یی سه ره تای، یی یه که مین، مه به ست ژی خودی یه - **موئه ووهل:** ته نویل بووی، ده ست پی بووی، سه ره تاگرتی، راقه و شرؤفه کری، وه رگه ریایی بو سه ره تای، خودی.

■ **شرؤفه:** ئه ف (قهله م) یا یه که م و رووح و عهقلی یه که م، هه رسیک ژی دزقرن سه ر یی سه ره تای و ئه وی بهرین، واته خودا. واته ئه ف هه رسی تشتانا ژی کو یه کمین نافراندی یین خودینه، ژ خودی کو یه کمینه، سه ره تا و بنیشه یی دگرن.

■ **جوانکاری:** ل فی مالکا هه لبه ستنی دا په یفا ئه ووهل سی جارن هاتیبه کو جوانکاری یا ته کریری ساز دکه و ل نیقه کا هه رسی په یقین ئه ووهل و په یفا موئه ووهل دا جناس هه به. هه روسان عهقل و رووح پیکفه ته ناسوبی ساز دکن.

**۱۰۳- نهمما مهکه وان ژ ههف تو تهفریق
نهفرهنگه نهوان بگیږه تهوفیق**

- **په یقناسی: مهکه: نهکه - ژههف: ژ ههفدو، ژ بیگ و دو - تهفریق: جودا کرن، فقه تاندن - تهوفیق: بهرانبهری پی کرن، سه رکه تن، سازاندن، وهکی ههف کرن.**
- **شروقه: لئ نهوانا ژ ههفدو جودا نهکه و وهها وانا بهرانبهری ههفدو بکه و پیکهه بسازینه. واته نهو ههر سی یان ههرچوار تشتین سه رته تایی ههر تشته کن و وانا ژ ههفدو فنهقه تینه.**

**۱۰۴- لئی شهینه کنی واحدن ب جارهک
تیعداد و تهعه دود ئیعتبارهک**

- **ههقه برکرن: هژ. حم. جا. زا. رۆ. بی هاتیبه، کو بی واته یه - ئا. لی (لئی) -**
- **په یقناسی: لئی: لئ به لئ، نه ماما - واحد: بهک - تیعداد: ههژمار، ژماره - تهعه دود: پرژماری، گهلهک، - ئیعتبار: ئیعتباری، قهراری، پیکهات،**
- **شروقه: ههرچهند کو نهو پرههژمارن، لئ نهو ههموول بنیشی دا یهک تشتن، تنسی ژماره و ههژمارتن و ناق لیکن تشته کی قهراری و پیکهاته.**
- **بالکیشی: چاوا کو پاره ل بنیشا خو دا کاخهزه، لئ گۆره کی دهستووران قیমে تا پاره ی هه یه، نهف قیمه ته تشته کی ئیعتباری و پیکهاتی یه. نهو ههرسی تشتین کو خانی دبیزه نافراندی یین یه کمین، ژ بنیشی دا ههموو دگهل ئافرینکاره ههر یه کن، تنی ناقی وان و ههژمارا وان تشته کی ئیعتباری یه. خانی لیره دا مژارا وه حده تولو جوددی رادگه هینه.**
- **جوانکاری: ل نیقه کا تیعداد و تهعه دود دا جناس و ل نیقه کا واحد و تهعه دود و تیعداد دا ته ناسوب هه یه.**

**۱۰۵- نهووهل برقی ژ حوسنی سه رمه د
نوورهک بوویه مهعنییا موحه ممه د**

- **ههقه برکرن: هژ. بهرقی.**

- **په یفناسی: برقی:** رهونهق که تی، برسقی، - **سهرمه د:** ههره هره یی، هه می شه یی، رهوشناقه کی خودی یه.
- **شروقه:** پیش دا ژ جوانی یا ههره هره یی یا خودی رو ناهیه ک برسقی و نهو رو ناهی یا بوو واته یا موحه ممه د.
- **جوانکاری:** ل نیفه کا په یقین برقی و نوور دا ته ناسوب هه یه.

۱۰۶- نهو نووره ب نه مرئ عالمولغه یب
بوو مه نشه ئی فه یزی عالمولغه یب

- **هه قبه رکن: هژ. نا. حم.** عالمه غه یب. ههر سیکا ژی پاشبه ند راجاف نه کر نه، له ورا کو عالمه غه یب دگهل عالمولغه یب نابه پاشبه ند. هه لبه ت عالمولغه یب و عالمولغه یب ژی پاشبه نده ک لاوازه.
- **په یفناسی: عالمولغه یب (عالم الغیب):** زانای نه هینی یان، نهوی کو تشتت نه بووی و نادیار ژی دزانه، رهوشناقه کی خودی یه. - **مه نشه (منشاء):** سهره کانی، چافکه، ژیده ر - **فه یز (فیض):** ریژنه، به خشین و لیبهورین، ئافا مشه - **عالمولغه یب (عالم الغیب):** جیهانا نادیار.
- **شروقه:** نهو نوورا ب فهرمانا خودایی کو ناگاها وی ژ تشتتین نه بووی و نهقهومی ژی هه یه، بوو سهره کانی و ریژنه و بهره که تا جیهانا نادیار.
- **جوانکاری:** عالمولغه یب و عالمولغه یب پیکفه جناسا موره که ب ساز دکن.

۱۰۷- نهرواح ژ مه عنیا په یه مبه ر
چئ بوون ب مه سهل نه بات و شه ککه ر

- **هه قبه رکن: نا. میر. رو. مثل - حم. هژ. زا. جا. مثلا -**
- **په یفناسی: نهرواح:** پرانه یا روح، جانان، - **په یه مبه ر:** په یامبه ر، په یغه مبه ر - **نه بات:** لیره دا

دکاره ببه خودانی هه‌رسی واته‌یان، روسکه / شینکاتی، نه‌یشه‌که‌ر، شه‌که‌را هه‌لاندی و شووشه‌کی، جه‌وه‌ه‌را شه‌که‌ری - ب مه‌سه‌ل (به‌مئل) : وه‌کی، بینانی.

■ **شروقه:** وه‌کی چاوا شه‌که‌ر ژ نه‌یشه‌که‌ری چی دبه، وسان ژی جان ژ واته‌یا نافی پیغه‌مبه‌ره چی بوون.

■ **جوانکاری:** په‌یقا نه‌بات دکاره فرا دا ئیهمی ساز بکه، له‌و را کو بی‌را مروقه ل پله یا په‌کم دا دچه‌سه‌ر واته یا وی یا نژی‌یک کو شه‌که‌ری هه‌لاندی و شووشه‌کی واته جه‌وه‌ه‌را شه‌که‌ری یه، لی مه‌به‌ستا خانی لیره‌گیه‌ایی قه‌نده واته نه‌یشه‌که‌ره. هه‌روسان په‌یقین نه‌بات و شه‌که‌ره هه‌ر دو ب یه‌ک واته‌یی دکارن ژ لایه‌کی ته‌رادوفی وژ لایه‌کی دی ته‌ناسویی ساز بکن.

۱۰۸- بوو ئه‌سلئ ئوسوولئ جومله نه‌فسان نه‌فسا سوعه‌دا و نه‌فسئ نه‌حسان

■ هه‌قبه‌رکرن: رۆ. میر. جا. اصول - حم. ئا. پرۆ. ئه. زا. اصیل - هژ. ئه‌صیلی -

■ **په‌یفناسی: ئه‌سل (اصل):** بن، بنچینه، بنیشه، بنواشه، هه‌گه‌ر، ره‌ه‌ریشال - ئوسوول (اصول، پرانه‌یا اصل): ره‌ه‌ریشه - جومله: هه‌موو - نه‌فس ۱: مروقه، به‌ده‌ن، نه‌فسان: مروقان - نه‌فس ۲ و ۳: روح، ره‌وان - سوعه‌دا: پرانه‌یا سه‌عید، به‌خته‌وه‌ر، - نه‌حس: نه‌باش، شووم، پیغه‌ر، به‌دغه‌ر.

■ **شروقه:** ئه‌و نوورا کو بنیشه‌یا ریژنه به‌خشا جیهانا نادیار بوو و گشتی جانان ژ چی بوون، بوو بنیشه‌یا راستین و شاخ و چقین هه‌موو نه‌فسان، چ نه‌فسین باش و به‌ختیار، چ نه‌فسین نه‌باش و به‌ختره‌ش ژ وی بنیشه‌ی سه‌ره‌کانی گرتن.

■ **جوانکاری:** په‌یقین ئه‌سل و ئوسوول پیگه‌ه‌ جناسی ساز دکن. چه‌ندجاری یا په‌یقا نه‌فس جوانکاری یا ته‌کریری دئافرینه. سوعه‌دا و نه‌حس پیگه‌ه‌ ته‌زادی چی دکن.

بالکیشی: ل نیفمالکا دوویج دا خانی واته‌گۆری کیشا هه‌لبه‌ستی کریه. په‌یقا نه‌فس ل زمانج کوردی دا میزایه. لی خانی جاره‌کی ئه‌وی وه‌ک میزا و جارا دی وه‌ک نیرزا، یان ژی ب شیوه‌یا فارسی بکار دبه: نه‌فسا سوعه‌دا، نه‌فسی نه‌حسان.

**۱۰۹- هه‌میان ژ وی گرتنه ته‌فه‌روع
هه‌میان ب وی دیتنه ته‌مه‌تتوع**

- هه‌قبه‌رکرن: رۆ. حم. ئا. زا. میر. جیهین هه‌ردو په‌یفین دیتنه و گرتنه ل هه‌ف هاتیه گوه‌پین. ل هه‌موو ژیده‌ران دا ل جیهی هه‌ردو په‌یفین "وی" دا وی هاتنه. هه‌گه‌را وی ژى نه‌وه کول رینقیسا که‌ون دا چ نشانه‌یه‌ک ژ بو پیتا "ئی" چنه بوویه. چاوا کو ژ بو پیتا "ء" ژى ل په‌یفین وه‌که "و" دا تونه‌بوویه و روونقیسکار نه‌چار بوونه هه‌رسی په‌یفین: (وی، وی، وء) وه‌کی هه‌فدو بنقیسن.
- په‌یفناسی: هه‌میان: هه‌موویان، هه‌مووکی - وی: جینافی ئشارکی یی دووره ژ بو نووری، - ته‌فه‌روع: شاخ شاخی بوون، ژى جودا بوون - ته‌فه‌روع گرتن: شاخ و ریشال فه‌گرتن، ژى جودا بوون - ته‌مه‌تتوع: وه‌ج و به‌هره ژى وه‌رگرتن، له‌زه‌ت و خوشی ژى دیتن. - ته‌مه‌تتوع دیتن: خواهشی و له‌زه‌ت ژى دیتن و وه‌رگرتن.
- شروقه: هه‌موویان ژ وی نووری چق و شاخ وه‌گرتنه و ژ وی جودا بوونه و هه‌مووی خوشی و له‌زه‌ت و وه‌ج و به‌هره ژ وی وه‌رگرتنه.
- جوانکاری: نه‌ف مالکا هه‌لبه‌ستی ب شیوه‌یا ته‌رسیعی هاتیه‌فه‌هونانی.

**۱۱۰- هیژا نه‌زه‌مین نه‌ئه‌ف سه‌ما بوو
ئه‌و سه‌روه‌ری جومله‌ئه‌نبیا بوو**

- هه‌قبه‌رکرن: ئا. هیژا نه‌زه‌مین و ئاسمان بوو، چه‌وته له‌ورا کو ئاسمان د‌گه‌ل ئه‌نبیا نابن پاشبه‌ند. میر. هیژا نه‌زه‌مین و نه‌سه‌ما بوو، ئه‌و خوسه‌روه‌ری جومله‌ئه‌نبیا بوو. ئه‌و ژى چه‌وته.
- په‌یفناسی: هیژا: هیژه، هیشتا، تا وی ده‌می، هی - زه‌مین: ئه‌رد، زه‌فی - سه‌ما: ئه‌سمان - سه‌روه‌ر: سه‌رگێر، سه‌رۆک - ئه‌نبیا: پرانه‌یا نه‌بی، پیغه‌مبه‌ر.
- شروقه: هیشتا نه‌ئه‌رد هه‌بوو نه‌ژى ئه‌سمان، لی ئه‌و سه‌رۆک و سه‌روه‌ری گشتی پیغه‌مبه‌ران بوو.
- جوانکاری: زه‌مین و سه‌ما پیکفه‌ته‌زادی ساز دکن.

۱۱۱- خەلقا فەلەكان ژ بۆ وە را بوو
سەجدا مەلەكان ژ بۆ وە را بوو

- پەيئناسى: خەلق: ئافراندىن - فەلەك: ئاسمان - مەلەك: فرشتە، مەلايىكەت.
- شەرۇفە: ئافراندىن ئاسمانان ژ بۆ وى بوو، سەجدە و سەردانئاندىن فرشتەيان سەب خاترى وى بوو.
- جوانكارى: ئەف مالكا ھەلبەستى ب شېوھيا تەرسىيە ھاتىيە فەھووناندىن، ھەروسان تەلمىجە بۆ گىراندەفە يا ئافراندىن ئادەم و سەجدەيا مەلايىكەتان ژ بۆ ئادەم -

۱۱۲- ئەو رەھمەتىن جوملە عالمىن بوو
ئادەم د ميانى ماء و تىن بوو

- پەيئناسى: رەھمەت: پىخۆشبوونا خودايى، دانا خودايى، دلۇقانى يا خودى - عالمىن: ھەموو جىھان، جىھانان - ميان: نىف، نىفەك - ماء: ئاف - تىن (طين) ھەرى، قور.
- شەرۇفە: ھېشتا ئادەم ل نانا قور و نافي دا بوو، كو ئەو دلۇقانى يا خودى بوو ژ بۆ جىھانان. گىراندەفەيا وى ھەدىسى يە كو پىغەمبەرى ئىسلامى گۆتايە: "ھى ئادەم ل نانا ئاف و قورى دا بوو، كو ئەز پىغەمبەر بووم."
- جوانكارى: ل نىفەك ماء و تىن دا تەزاد ھەيە. ل فى مالكا ھەلبەستى دا تەلمىج ھەيە.

۱۱۳- پەيغەمبەرى جەمەى جوزء و كول بوو
ئادەم بخو ھىژا ئاف و گل بوو

- ھەقبەركن: مير. رۆ. ھىژا - ھژ. زا. جا. حم. ئە. ھىژ.
- پەيئناسى: جوزء: بېر، چق، دەستە - كول: ھەموو، گشت - ھىژا: ھىن، ھىشتا، ھىژە - گل: گىل، ھەرى، قور
- شەرۇفە: ئادەم بخوھىشتا ئاف و قور بوو، كو ئەو پىغەمبەرى ھەموويان بوو.

- **جوانکاری:** په يقين جوړه و کول، ناف و گل دو به دو دژبه رن، واته ته زادي ساز دکن . ل نيغه کا جمع و جوړه و کول دا ته ناسوب هه يه . ل نيغمالکا دوويي ل په يفا "هيژا" دا سهر به ستي يا هوژانيي هه يه .

**۱۱۴- نه و پهنجره يا جه مالي باري
شه مساهله کا دلي د تاري**

- **هه قبه رکن:** هژ. دليد د تاري (دو پراڼه پيکفه نابن).
- **په يقناسي:** جه مال: جواني - باري: خودا.

■ **شروقه:** ↓

- **جوانکاری:** د قن مالکا هه ليه ستي دا ته شيبه هه يه، خاني پيغه مبه ر وه کاند يه روک و پهنجره يه کي کو جواني يا خودي ب ريکا وي دا دده ناسماني دليڼ رهش و تاري ييڼ مروقان . هه روسان ل نيغه کا پهنجره و شه مس و فهله ک دا ته ناسوب هه يه . ل نيغه کا شه مس و تاري دا ژي ديسان دژبه ري هه يه .

**۱۱۵- گاڤا که ته سووره تي جه هاني
په يغه مبه ري ئاخره زه ماني**

- **هه قبه رکن:** هژ. ئاخرو لزه ماني - مير . نه و سوو پيغه مبه ري ئاخری زه ماني - روؤ . په يغه مبه ري ئاخر زه ماني، هه رسيک ژي چه وتن .
- **په يقناسي:** سووره ت: روو - ئاخره زه مان (آخرا لزمان): کوتايا جيهاني، کوتا ترين دهوران - په يغه مبه ري ئاخره زه ماني: کوتا ترين پيغه مبه ران، پيغه مبه ري هه ره داوي يڼ، کو مه به ست ژي پيغه مبه ري ئيسلامي يه .

■ **شروقه:** ↓

**۱۱۶- وي بهرزه خن مومکنات و واجب
وي پادشه هني ل شکلي حاجب**

- **هه قبه رکن:** مير . روؤ . ئا . مومکنات واجب - - هژ . روؤ د شکلي .

■ **په یقناسی: بهرزهخ:** بهرزهک، بهرزهق، بلندایا نیقه کا دو تستان، بلندایا نیقه کا دو نافان، په رده و تستا کو دو تستان دژ ههف ژ ههفدو فهقه تینه، جیها نا نیقه کا ژیان و رۆژا په سلانج، ژ دهما مرنج تا رۆژا رابوونج، په یقا بهرزهخ ل بنیشا خوه دا په یقه ک کوردی یه. - حاجب: په رده دار، ده رگه فان.

■ **شروقه: ↓**

■ **جوانکاری:** خانی پیغمه مبهر وه کاندیه په رده یا نیقه کا خودی کو واجبه و مومکاتان کو بوونه وهرتین ژ بلی خودینه. ههروسان نه و وه کاندیه پادشاهه کی کول وینه و جلکی په رده دار و ده رگه فانان دا ل نیقه کا بوونه وهران و خودی دا په یوه ندی ساز دکه و ده رگه فانی ده رگه هنی خودی یه. په یقین حاجب و پادشاه پیکفه و مومکات و واجب ژی پیکفه جوانکاری یا دژبه ری یی ساز دکن.

**۱۱۷- مه نسووخ کرن وی دین و مللهت
مه علووم کرن عه لیل و عللهت**

■ **هه قبه ر کرن:** رۆ. مه علووم - حم. نا. زا. جا. هژ. پرۆ. مه علوول - میر. مه لعوون - په یقین مه علوول و مه لعوون لیره دا بی واتنه، ته نی مه علووم سه راسته و واته یی دده هه لبه ستی.

■ **په یقناسی: مه نسووخ کرن:** ژ ناف برن، پووچه ل کرن - دین: ری و ره وشت، ریشا فی په یقین ژ دین و دیتنا کوردی یه. - **مللهت:** پهیره وی دین و ئایینه کی - **مه علووم:** نه شکه را - **عه لیل:** نه خووش - **عللهت:** نه خووشی، هۆ و هه گهر.

■ **شروقه:** نه و په نجه ره یا جوانی یا خودا و رۆکا ئاسمانی دلین رهش و تاری گاڤا کو هاته سه ر رووی جیهانی و بوو پیغمه مبهری ئاخری زهمانی. نه و په رده یا ل نیقه کا خودی و بوونه وهران، نه و شاهن ل لبس په رده داران دا، گشتی دین و ملله تین بهری خو پووچه ل و بی بنیشه کرن و نه خووش و نه خووشی نووچه دین و دیار کرن. مه به ست نه وه کو دینه کی نوو ئانی و دیتین بهری خو باتل کرن و هه گهرین گیرۆداری و نه خووشی یا کۆمه لا مرۆفان په یدا کرن.

■ **جوانکاری:** ل نیقه کا دین و مللهت دا ته ناسوب هه یه. مه نسووخ و مه علووم دکارن ته زادی ساز کن. ل نیقه کا عه لیل و عللهت داهه م جناس هه یه، هه م ژی ته کریر. ههروسان نه ف مالکا ب شیوه یا موازنه یی هاتیه دارشتنی.

**۱۱۸- فکری کو جهان جهمیعی کوفره
کیشا ژ نوبووه تا خو سوفره**

- هه قبه ر کرن : هژ. جهمیعی
- په یقناسی : فکری : بهرا خو دایین، دینا خو دایین، لئ نه پیری، چاقی خو دایین - نوبووه ت (نبوت) : پیغه مبهری .
- شروقه : ↓
- جوانکاری : ل نیغه کا په یقین فکر و کوفر دا جناس هه یه و هه روسان پیغه مبهرتی ته شیبی سوفره یه کئ بوویه کو ژ هه موو مروقان را فه کرییه، هه موو مروف ژ بو وی سوفره یی هاتنه گازی کرنی .

**۱۱۹- خه لقی کو هه بوون ل رووین عهردی
ته کلیف کرن هه می ب مهردی**

- هه قبه ر کرن : میر. رو. نا. عهردی، مهردی - هژ. زا. جا. حم. پرو. عهردان و مهردان، کو بیواته یه -
- په یقناسی : ته کلیف کرن : گازی کرن، فه خوه نندن - مهردی : جوامیری .
- شروقه : دینا خو دایین کو جیهان ب گشتی بیدینه، له ورا سوفره یه ک ژ پیغه مبهرتی یا خول به ر مروقان راخست و گشتی مروقین ل سهر رووی عهردی ب جوامیری و مهردی گازی کرن سهر وی سوفری .

**۱۲۰- خاقان بخو هندووین که مین بوو
فه غفور ژ خوانی کاسه چین بوو**

- هه قبه ر کرن : هژ. هندوی
- په یقناسی : خاقان : ناسناق پادشاهین چین و تورکستان - هندوو : به نی، ده رگه فان، پهیره وی نایینی هندوو - که مین : کیمترین، بچوو کترین - فه غفور : ناسناق پادشاهین چین - خوان : سوفره - کاسه چین : خزمه تکاری ناسپیژ خان، که سی کو کاری وی

رېك و پېك كرنا نامانان ل سهر سفر كې يه. ب واتهيا نامان ناليس ژى تى. - چين : ژ ريشا په يفا چيدهن يا فارسى يه و ب واتهيا ريز كرن و رېك و پېك كرنى تى.

■ **شروقه:** خاقانى تور كستانى بخو بچوو كترين بهنى و بهرده ستنكى وى بوو، فه غفوورئ چينى ل سهر سفر كا وى ژى را نامان ريز دكرن و ل خزمه تا وى دا بوو.

■ **جوانكارى:** ل نيغه كا په يقين خاقان و هندوو دا ب واتهيا شاه و بهنى يان شاه و دهر گه فاند ته زاد واته دژبه رى هه يه. په يفا هندوو له تافه تى ساز دكه، له ورا كو ههم ب واتهيا بهنى يى ره شك و دهر گه فاند، ههم ژى ب واتهيا په يره وى دينى هندوو، يان خه لكى هندوستانى تى. هه روسان دكاره ئيهامى ژى بنا فرينه. ل نيغه كا په يفا خوان ب واتهيا سفر كى و په يفا كاسه پيگفه و خاقان و فه غفوورئ ژى پيگفه ته ناسوب هه يه. ل نيغه كا په يقين خاقان و فه غفوورئ چينى و كاسه چين و كاسكا چينى و فه غفوور و فينجانا فه غفوورئ دا ته ناسوبه ك سهر گرتى و له تافه ته ك زور جوان و هوزانانه هه يه. هه ميسان ب راييژ كرنا په يفا كاسه چين، ناقى وه لاتى چينى كو جيپه فه رمانره واپى يا فه غفوور و خاقانان بوويه، ل هزرا مرؤفء دا هيلوون دكه. راييژا په يفا خوان ژى دگهل په يفا خاقان ديسان جناسى دئا فرينه. ل نيغمالكا يه كه م ل په يفا "هندووين" دا سهر به ستنى يا هوزانىي هه يه.

۱۲۱- قه يسه ر ب قوسوور يا خو قاسر

حازر گريا ب عه ينى باسر

■ **هه قبه ر كرن:** حم. پرؤ. زا. جا. گريا ب عه ين باصر - مير. گريا د عه ينى خوه باصر - رؤ. نا. پرؤ. گريا د عه ين باصر - هژ. گه ر يا بعه ينى باصر -

■ **په يقناسى:** قه يسه ر (قيصر): ناسناقى پادشاهين رؤمى يه. - قوسوور (قصور): كيماسى - قاسر (قاصر): كورت، خودان كيماسى، گونه هكار - عه ين: چاف، بخو، ب عه ين: ب راستى، ب چاف - باسر (باصر): بيناهى - ب عه ينى باسر: ب چاقى راستين، ب چاقين رؤناهى، ب چاقين خو. ب چاف بخو.

■ **شروقه:** قه يسه رى رؤمى يى گونه هكار ژ بهر كيماسى يين خو و شكه ستا خوه ل همبه ر وى دا ب چاقين سهر و ب راستى گرييا.

■ **جوانكارى:** په يقين قه يسه ر، قوسوور، قاسر پيگفه جناسى ساز دكن و هه روسان ته كرى رى ژى چن دكن. ل نيغه كا عه ين و باسر دا ته رادوف هه يه. ل نيغه كا په يقين :

گرييا و عهين و باسر دا تهناسوب ههيه. ب عهين ههم له تافه تي ساز دكه، ههم ژى ئيهامى دئافرينه. لهورا كو مرؤف دكاره دو واتهيان بدى، ههم ب چاقى سهرة، ههم ژى ب راستى.

۱۲۲- شاهى عه رهبى عه لهم كو راكر كه سرايى عه جهم عه جهب دوتا كر

- هه قبه ركرن: هژ. كيسرايى
- پهيئناسى: شاهى عه رهبى: مه بهست موحه ممد پيغه مبه ر- عه لهم: ئالا، په رچه م، به يراق- راكرن: بلند كرن - كه سرا: عه رهبى بوويا په يفا خو سهروه كو ناسنائى شاهين ساسانيان بوو. - عه جهم: ئيرانى، نهى عه رهب - عه جهب: سهير، ب جو ره كى سو سه رت - دوتا كرن: دولا كرن، ته واندن، لي ره دا ب واته يا ئشكاندن و بزاندنى يه.
- شو رؤه: گا فا كو شاهى عه رهبى واته جه زره تي موحه ممد ئالاي ئيسلامى بلند كر، نهوى پادشاهى ئيرانى ته واند و زور خه راب ئشكاند.
- جوانكارى: ل نيغه كا پهيئىن عه رب و عه جهم لايه كى دا تهناسوب هه يه و لايه كى دا ژى ته زاد. ل نيغه كا پهيئىن عه جهم و عه لهم، و هه روسان عه جهم و عه جهب دا جناس هه يه. ل نيغه كا پهيئىن عه رهب و عه جهب دا ژى جناس هه يه. ئينانا چار پهيئىن كو ب پيتا "ع" دهست پىن دبه ته كرىرى ساز دكه و هه روسان دبه هه گه را ئافراندا مووسيقايا هوندورانى ل هه لبه ستى دا.

۱۲۳- رۆم و حه بهش و فرهنگ و تاتار هه رچى كو نه كر ب دين ء ئقرار

- هه قبه ركرن: رۆ. جا. كو نه كر ب دين (دين ء) ئقرار - هژ. كو نه كر بدينى ئقرار- ئا. زا. كو نه كر بدينى ئقرار- مير. هم. پرؤ. كو ب دينى نه كر ئقرار -
- پهيئناسى: رۆم: رووم، دهوله تا رۆمىيان - حه بهش: ئتيؤپى - فرهنگ: ئورووپا - تاتار: تاتارستان، وه لاتيى توركان و تاتاران - ئقرار كرن: موكور هاتن، په ژراندن.
- شو رؤه: ↓

- **جوانکاری:** په یقین روم، حه بهش، فرهنگ و تاتار پیکه تهناسویج ساز دکن. هه روسان جوانکاری یا جینشینی یی ژی ل قی مالکی دا هه یه، ناقی وهلاتان ئینایه، لی مه بهست خه لکی وان وهلاتانایه. ل نیفمالکایه کهم دا سهر بهستی یا هوزانی یی هه یه. پینا "و" دو جارن وهک کیتته یا بلند و جار هکی ژی وهک کیتته یا کن هاتییه خه بتاندنی.

۱۲۴- ناچار گهلهک ب شیر فهنا بوون

حه تتا کو هنهک ب دین تهبا بوون

- **په یقیناسی:** شیر: شویر، شه مشیر - فهنا: نه مان - تهبا بوون: تهقی بوون، تیکه لبوون،
- **شروقه:** گهلهک ژ خه لکین روم، حه بهش، فرهنگ و تاتارستانی هه رکه سین کو دینی موحه مده نه په ژراندن، ب نه چاری ب شویری ئیسلامی هاتن کوشتنی و دا کو هندهک ژ وانا ئیمان ئینان و تهقی دین بوون و بوون موسولمان.
- **جوانکاری:** ل نیفه کا په یقین گهلهک و هنهک دا دز بهری هه یه.

۱۲۵- بوتخانه ب ناگری دشوشتن

ئاته شکده جومله گی فه کوشتن

- **هه قبه رکن:** هژ. ناگری - نا. بکوشتن.
- **په یقیناسی:** بوتخانه: بووتخانه، مالا بووتان، جیهی کو بووتان تی دا رادگرن، کو مالا پیروزه بووتپه ره ستانه - ئاته شکده: ناگرخانه یین پیروزه زه رده شتی یان - جومله گی: ب گشتی - فه کوشتن: تهمراندن، فهمراندن.
- **شروقه:** ناگر بهردان گشتی بوتخانه یان و ئه و ژ هه بوونا بوتان شووشتن و پاک کرن و ناگرین ئاته شکده یین زه رده شتی یان ب گشتی فهمراندن.
- **بالکیشی:** ئه ف هه لبه ستا خانی وی هه لبه ستا کو دینژن ل سهر پوشتی کارخه زالا هاتییه نفیسینی و ل ئشکه فتا جیشانه یا سلیمانی یی دا هاتییه دیتنی، تینه بیرا مروقه:

**هورمزگان رمان ناتران کوژان
ویشان شاردهوه گهوره‌ی گهوره‌کان
زۆرکار ئاره‌ب کردنه خاپوور
گناو پالهی هه‌تا شاره‌زوور**

■ **جوانکاری:** ب ناگری شووشتن، وینه یه‌ک جوانه‌ خه‌یالی واته ئیماژه‌کئ وه‌ه‌روسان پارادوکسه‌کئ ساز دکه. خانی ل جیهی کو بیژه بوتخانه شه‌وتاندن، دییژه بوتخانه ب ناگری شووشتن. کریارا نافی کو شووشتنه دده ناگری کو شه‌وتاندنه و مه‌به‌ستا وی ژ شووشتنی پاک کرنه، ژ فی هونه‌ری را لیک گوهورینا هه‌ستان دییژن. ل نیقه‌کا په‌یئین ناگر و ناته‌شکه‌ده دا ته‌ناسوب هه‌یه.

**۱۲۶- گافا کو وه دین کر ناشکارا
داوودی و سبتی و نه‌سارا**

■ **هه‌قبه‌رکرن:** ئەف مالکا هه‌لبه‌ستنی ل ئا. دا نه‌هاتیبه. هم. گافا ئه‌وی دین ...

■ **په‌یفناسی:** گافا: ده‌ما، قاسا - داوودی: په‌یره‌وین داود په‌یغه‌مبه‌ر، تایفه‌یه‌ک ژ جهوویمان - سبتی (سبلی): تایفه‌یه‌ک ژ جهوویمان، ب گشتی په‌یره‌وی مووسا په‌یغه‌مبه‌ر - نه‌سارا (نصارا): نه‌ساری، فه‌له، خاچپاریز.

■ **شرۆفه:** ↓

■ **جوانکاری:** ل فی مالکا هه‌لبه‌ستنی دا په‌یئین دین، داوودی، سبتی و نه‌سارا بیئکه ته‌ناسویی ساز دکن. ل نیقه‌مالکا دوویی دا خانی ل سه‌ربه‌ستی یا هۆزانی وه‌ج فه‌رگرتیبه.

**۱۲۷- ته‌ورات ئه‌وان ژ بیر کر ئه‌کسه‌ر
ئهنجیل و زه‌بوور چوون ژ ئه‌زبه‌ر**

■ **هه‌قبه‌رکرن:** هژ. ته‌وراتی، دیاره کو ناگاداری یا هه‌ژاره ژ ریزمانا کورمانجی پر کیم بوویه. ته‌وراتی ئه‌وان ژ بیر کر ئه‌کسه‌ر: واته پرتووکا ته‌وراتی جهوو ژ بیر کرن، نه‌کو

جھوویان نافه پوکا تھوراتی ژ بیر کرن. ئەف جوړه چھوتی یین زهق ل پھراویزا مھم و زینا کو ھه زارء شروقه کریبھ دا پړ ھه نه.

■ **پھیناسی: تھورات:** پرتووکا ئایینی یا جھوویان - **ئەکسەر(اکثر):** ب گشتی، پرائی - **ئەنجیل:** ئنجیل، پرتووکا ئایینی یا فەلە یان - **زەبوور:** پرتووکا داوود پھیغەمبەرء - **ئەزبەر:** ژ بەر، ل بەر، ئەف پھیفا پھیفەک فارسی کوردی یه، ئەز فارسی یه، بەر کوردی. خوەندن و فەگیرانا گۆتار، ھەلبەست یان بابەتەکی ل بەر خو دا.

■ **شروقه:** گاڤا کو ھەزەرەتی موھەممەد دینی خو ئەشکەرا کر، پھیرەوین داوود و عیسا و مووسا نافه پوکا پرتووکین تھورات و ئەنجیل و زەبووری ب گشتی ژ بیرقە کرن، و تشتەک ژ نافه پوکا وان ل بەر وان نھما.

■ **جوانکاری:** پھیقین تھورات، زەبوور و ئەنجیل پیکفە تەناسوبی ساز دکن. پھیقین ژبیر و ئەزبەر دکارن بین دژبەر.

۱۲۸- عیساى دەما دخوەندە ئەنجیل بەحسا وە دکر ب وەحی و تەنزیل

■ **ھەقبەرکرن:** میر. عیساکو - ھۆ. دخوندی - ھۆ. زا. جا. پړۆ. ھم. وەحی و تەنزیل - ئە. ھم. رۆ. وەحی یی تەنزیل -

■ **پھیناسی:** بەحس کرن: ئاخفتن ل بارا مژارەکن دا - **وەحی:** مزگینی، پھیاما خودی بۆ پھیغەمبەران - **تەنزیل:** ژۆردا شانندن، مەبەست پرتووکین ئاسمانی یه. - **وەحی یی تەنزیل:** مزگینی یا کو ژۆردا ژ لایین خودی ھاتیبھ، مەبەست ژئ پرتووکین ئاسمانیبنه. **وەحی و تەنزیل:** ب مزگینی و پھیامین ئاسمانی.

■ **شروقه:** ↓

۱۲۹- گۆ موزدە ددم رەسوولئ ئەمجەد دئ پاشء م بیئت ب نافئ ئەحمەد

■ **ھەقبەرکرن:** میر. رۆ. وی پاشء مە بیئت - جا. دئ پاشء م بیئ - ھم. دئ پاشء م بیئ - ھۆ. دئ پاشئ م بیئ - ئا. وی پاشی مە بیئ - زا. دئ پاشء مە بیئ -

■ **په یقناسی: گۆ: گۆت - موژده: مزگینی - ره سوول: شاندى، فەرئکری - نه مجهد:** مهزتر ژ ههر کەسى - **دئ:** پيشکيتا نيشانه يا ده مانه هاتى يه ل کورمانجى دا و کورتکرى يا دقئ يه. - م: من -

■ **شروقه:** ده ما کو عيسايء نهنجيل دخوهند، ژ پرتووکا ناسمانى و ب وه حى و مزگینی ل بارا وى دا دناخت و دگۆت: نهز مزگینی يئ ددهمه وه کو پشتى من په يغه مبه ره کى هه ره مه زئى بئ، کو نأقئ وى نه حمه ده. گپرانه وه يا ئايا تا شه شئم ژ سووره يا شپست و يه کم يا قورئانى يه کو دبئزه: " **واذ قال عيسى بن مريم يا بنى اسرائيل انى رسول الله اليكم مصدقا لما بين يدي من التورات و مبشر برسول ياتى من بعدى اسمه احمد ا فلما جاء هم بالبينات قالوا هذا سحر مبین** ".
جوانکاری: د نيغه کا په يئین وه حى و ته نزيل دا ته ناسوب هه يه. ل فان هه ردو مالکان دا ته لميخ هه يه، کو ئشاره ب وى ئايه تا ژۆرى يه.

۱۳۰- ده عوا خو دکهت ب دهست و نه زمان دهستى وى ب سهيف و دهف ب قورئان

■ **هه قبه رکن: مير. جا. رۆ. ده عوا خو دکهت - هژ. نا. زا. حم. پرۆ. خو دکر،**

■ **بالکيشى:** دکر، کردارا ده ما بهۆرى يه ژ کرنئ، لئ عيسايء پيش هاتنا موحه مدهء دا گۆتبييه کو په يغه مبه ره کئ پشتى من بئ و ده عوا خو دئ کت، يان ده عوا خو دکهت...

■ **په یقناسی: ده عوا: دۆز، داخواز - نه زمان: زمان، زبان - سهيف: شویر، شیر، شه مشير.**

■ **شروقه:** نهو دئ دۆزا په يغه مبه رى يئ ب دهست ودهف و نه زمان بکه، ل دهستى وى دا شویر و ل دهقئ وى دا ژى قورئان هه يه. واته ئه و دئ دۆزا په يغه مبه رى يئ ب ئاريکارى يا قورئانى و شوورء بکهت.

■ **جوانکاری:** ل قئ مالکا هه لبه ستئ دا لهف و نه شرا ریک هه يه. هه روسان دهست و دهف و نه زمان پيگه ته ناسوبئ ساز دکن. ل نيئمالکا دووبئ دا خانى ژ سه ربه ستى يا هۆزانئ و هج وه رگرتبييه. هه روسان ئهف مالکا هه لبه ستئ ته لميخه ژ بۆ ئايه تا کو ل ژۆرى هاتبييه.

۱۳۱- خۆش خلقه ته ههم ره سووله ههم مير
پر حكمه ته ههم كتابه ههم شير

- هه قبه ركرن : ئا. خو خلقه ته - ئا. كتاب و ههم شير.
- پەيفناسی : خلقهت : دوروستبووی، - خۆش خلقهت : خۆش بونیا، خۆش ئافریایی، جوان - كتاب : پرتووك، مه بهست ژئ قورئانه.
- شروقه : ئو (پهغه مبهري خودئ) یه کی خۆش بونیا و جوانه، كو ههم قهريكري يئ خودئ یه و ههم زی مير و سه روکه، ههم خودانئ زاینه ک ژ راده به ده ره و ههم زی خودان پرتووك و شویره.
- جوانکاری : چه ندگه رده دی یا په یقا ههم، جوانکاری یا ته کیری ساز دکه.

۱۳۲- ناخوانده سه بهق موده پرس عام
بی مال و مه ناله ساحب نه نعام

- هه قبه ركرن : هژ. رۆ. زا. ناخوه نده - - ئا. مه نال و ساحب.
- پەيفناسی : ناخوانده : نه خوه ندی - سه بهق : ده رس، خوه نده، خوه نده یا سه ره تایی - موده پرس : خوه نده بیژ - عام : گشت، هه موو - مه نال : جیپه په یدا کرنا ده ستقه هات و سوودئ، ملک، زاروو - ساحب (صاحب) : خودان - نه نعام : به خشش.
- شروقه : ئووی ده رسا سه ره تایی يئ نه خوندی یه، لئ ئه و مامؤستا و خوه نده بیژئ هه موویانه. مال و ملکئ وی تونه یه، لئ به خششی دده هه موویان.
- جوانکاری : ل نیفه کا په یقین سه بهق و موده پرس و ناخوانده پیکه فه و په یقین مال و مه نال زی پیکه ته ناسوب هه یه. مال و مه نال پیکه جناسئ زی ساز دکن.

۱۳۳- بی خهیل و حه شهه بخوه جههانگیر
بی تهبل و عه لهه جههان سهه داگیر

- **هه قبه رگرن : ئا.** بی تهبل عه لهه سهه دا جههان گیر.
- **په یقناسی : خهیل :** ره قوین هه سپان، کوما سواران - **حه شهه :** لهشکهر، کهس و کار - **جههانگیر :** جههانگیر، کهس کو جههانی تهف دا داگیر دکه - **تهبل :** تهپل، دوهوئل - **سهه داگیر :** دهنگ فه دایی، ب ناف و بانگ - **جههان سهه داگیر :** کهس کو ناف و دهنگی وی به لایی جههانی دبه.
- **شروقه :** نهو دئ بی لهشکهر و کوما سواران جههانی داگیر بکه و ناف و دهنگی وی بی بی ئالا و دوهوئل به لایی جههانی ببه.
- **بالکیشی :** خانی تا لیره ژ زار عیسیء فه دگیره.
- **جوانکاری :** نهف مالکا هه لههستی ب شیوه یا موازنه بی هاتیبه دارشتن. په یقین خهیل و حه شهه ییکفه، تهبل و عه لهه ژ ییکفه ته ناسوب ساز دکن. هه روسان دقن هه لههستی دا وینه سازی هه یه. لهو را ب خوه ندنا قی مالکی را ریک که تنه لهشکهری تیتته بهر چاقین مروقهء.

۱۳۴- هه رچی ته ددی مه گهر هه نهو بوو
لهشکهر ژ جونوودئ لهه تهره و بوو

- **په یقناسی : ته ددی :** ته ددیت - **جنوود :** پرانه یا جوندی ب واته یا لهشکهری و سهه راز - **لهه تهره (لهه تروا) :** وه نهو نه دیتن، نه دیتی و نادیار.
- **شروقه :** ما هه رچی یا کو ته ددیت ته نی نهو بوو، نه خیر، لهشکهری وی ژ سهه رازین نادیار و نه دیتی و غه بی ییک دهاتن.
(مه لایین باته بی ژی نه قی هندئ ل مهو لوودئ دا فه دگیره.)

- **جوانکاری:** ل فئ مالکئ پئدا ئیدی خانئ ژ زار هزره تی عیسا ناخاقه، به لکوو بخو هه قویا گوتنی دایه دهستی خو و سهرهاتی یئ پیقه دکه. ئەف مالکا هه لبهستی ته لمیحه ژ بو ئایه تین ۲۶ و ۴۰ ژ سووره یا التوبه، ئایه تا ۹ ژ سووره یا الاحزاب (... و انزل جنودا لم تروها. التوبه ۲۶ - ... فانزل الله سکینته علیه و ایده بجنود لم تروها... التوبه ۴۰ - ... فارسنا علیهم ریحا و جنودا لم تروها... الاحزاب ۹ -

۱۳۵- بی خیمه و بارگاه و ئه یوان عهوران قه ددا ل سهر وئ سه یوان

- **په یقناسی:** خیمه: خیفهت، چادور، کوبن، کۆن - سه یوان: چه تر، سیفانک.
- **شرۆفه:** ئەو پادشاهه ک بوو کو خیفهت و بارگاه و ئه یوان و شاهنشینی وی تونه بوو، لئ ژ لایئ خودئ را ل دهوسا فان تشتانا ئه ووران ل سهر سه ری وی چه تر و سیفانک قه ددان.
- **گۆره کی بیر و هزرین ئایینی،** موعجزه یه ک پیغه مبه ری ئیسلامئ ئەو بوویه کو ل دهما گهرمایئ دا ئه ووران ل سهر سه ری وی سیفانک ساز دکرن کو گهرمایا تاقئ ل وی کار نه که. ب تایبه تی ل یه کمین ریقینگی یا وی یا بو شامئ.
- **جوانکاری:** په یقین خیمه و بارگاه و ئه یوان پیقکه، په یقین عه ور و سه یوان ژئ پیقکه ته ناسوبئ ساز دکن.

۱۳۶- هندی کو ژ پیشفه با خه بهر بوو ئهو چه نده ژ پاشفه با به سهر بوو

- **هه قبه رکرن:** هژ. حم. جا. پرۆ. پشتنه - رۆ. زا. میر. پاشفه - ئا. پیشفه - لیره دا پاشفه ژ پشتنه سه راست تره، لهو را کو پاش و پیش دژی هه فن، لئ پشت و روو دبن دژی هه فن.
- **په یقناسی:** پیشفه: ژ لایئ پیشی یئ، روو به روو، به ری، ده مین به وری، - پاشفه: ژ لایئ پشتی، ده مین نه هاتی. - به سهر (بصر): چاف - بابه سهر: خودان پیشینی.

■ **شروقه:** ب وی راده یا کو ناگاداری یا وی ژدهمین بهری و روژین بهوری ههبوو، هه ب وی راده و رهجهیی ژی دهمین نههاتی پیشبینی دکرن. بیک ژ موعجزاتین پیغه مبهری ئیسلامی بوویه. (ب وی راده یا کو پیشبهری خوه ددیت، هه ب وی رادهیی ل پشت خوه را ژی ددیت.)

■ **جوانکاری:** ل فی مالکا ههلبهستی دا موازنه ههیه. ههروسان په یفین پاشقه و پیشقه بیکهفه دژن، واته جوانکاری یا تهزادی ساز دکن.

۱۳۷- سه دانهدکته ژ وی ل عهردان فیکرا دبهیست سه د خه بهردان

■ **هه قبه رگرن:** حم. جا. زا. سهردان - رۆ. سهردان - هژ. سهردان - میر. سهردان نه کته - پرۆ. نا. سهردان نه کته -

هه ژار ل شروقه یا په یفا سهردانی دا نفیسی یه، سهردان واته سیبه، سهردان ل سهردان یان سهردان یان ژی سهردان نه سیبه به لکوو سیبهردان و سهردانه. کته تا سهردان ل سهردان نه کته یه. ب گۆتته ک دی سهردان راده ره (مهسده ره)، ناف نینه. ب فی هندیی هه قبه ندا (تهرکیبا) سهردان نه د کته عهردی شاشه. ئه م ل کوردی دا دبیژن سهردان یان سهردان فلان تشتی دا ئهردی، یان داکه ته عهردی. کسه نابیژه سهردان کته عهردی، هه موو دبیژن سهردان داکه ته ئهردی، یان سهردان دا ئهردی.

■ **په یقناسی:** فیکرا: ب هه ف را - سه: سی، سیه، سیبه - سهردان نه کته ل عهردان: سیبه ری نه ددا عهردی.

■ **شروقه:** سی یا وی دا نه دکته سهردان سهردان عهردی و ئه وی سهردان بهردان ب هه ف را دبهیستن. (گۆره کی بیر و باوه رین نایینی بیک ژ موعجزاتین پیغه مبهری ئیسلامی ئه و بوویه، کو سیبه را وی تونه بوویه.)

۱۳۸- گوویه نده دبوون د گهل جه مادات پوویه نده دبوون د گهل نه باتات

■ **په یقناسی:** گوویه نده: گوینه نده، گوینه، بیژه - جه مادات: پرانه یا جه ماد، بهرکه، دار و بهر، ههرد تشتین بنگیان و بهرک - پوویه نده: بهزا، ره فک، پۆینه - نه باتات: پرانه یا نه بات، روسکه، شیناوهرد.

- **شروڤه:** هموو بهرکه و کهفر و کوچکان ب وی را خه بهرددان و گول و گیا و روسکه د گهل وی دگه پریان. (نهفه ژی موعجزه یهک ژ موعجزین په یغه مبهری ئیسلامی بوویه، کو کهفر و کوچکان ب وی را خه بهر ددان، ئشاره یه ژ بو چیروکا نه بوو له هه بی ژی.)
- **جوانکاری:** ژ بلی ته لمیحتی ل قی مالکی دا جوانکاری یا ته رسیعی ژی هه یه. هه روسان موبالغه یهک هؤزانا نه ژی د قی مالکا هه لبه سستی دا هه یه، خانی کریارا گه پریان دایه گول و گیهایی کو ریشالا وان د عهردی دایه و نکارن بگه پرن، کریارا ئاخفتنی ژی دایه کهفر و کوچکان، ژ بلی موبالغی ژ قی هندی را جوانکاری یا که سایه تی پیدانی ژی دبیژن. لی دگهل وی هندی مرؤف دکاره بیژه کو نهف مالکا هه لبه سستی ته لمیحه ژ بو وی سهراتی یی کو نه بووله هه ب ب چهند بهرکین کو کربوون دهستی خوه، خواست پیغه مبهری خودی بنازمینه. لی نهو بهرانا ل دهستی وی دا خه بهردان.

۱۳۹- یهک نوع نه ما ژ جنسی حه یوان نه ینا ب نوبوه تا وه ئیمان

- **هه قبه رکن:** هژ. نهوعی.
- **په یقناسی:** **حه یوان:** لیره دا گیانلبر - نه ینا: نه ئانی، نه هینا - ئیمان: باوه ری، ئیمان پی ئانین: باوه ری پی کرن.

■ **شروڤه:** ↓

- **جوانکاری:** نوع و جنس دکارن پیکفه ته رادوفی ساز کن. ته ناسوب د نیقه کا په یقین ئیمان و نوبوه تی دا هه یه.

۱۴۰- ئلا کو ههک ژ ئبنی ئادهم بوون ده رخواه ری ئاته شی جه هه ننه م

- **په یقناسی:** **ئلا:** مه گهر - **ئبنی** **ئادهم:** زارووین ئادهم، مرؤف - **ده رخواه:** ده رخور، هیزا، بابت - **ئاته شی:** ئاگر - **جه هه ننه م:** دؤژه ه، دؤژ-

- **شروڤه:** هيچ جهلب و چيشيتهك ژ چيشيتين گيانلبران نهما، كو باوهري يى ب پيغمبهري يا وي نهئينه، مه گهر هندهك ژ مروقان كو باوهري پي نهانين و نهو ژى بوون هيژايى ناگرى دؤژهه.

**۱۴۱- نهلقسه د نورد و ناسمانان
حاسل د جهمعي نئس و جانان**

- **په يقناسى:** نهلقسه (القصة): ب كورتى - حاسل (الحاصل، والحاصل) ب كورتى، ب كشتى، د ناكامى دا.

■ **شروڤه:** ↓

- **جوانكارى:** ل نيغه كا په يقين نورد و ناسمان پيگه و نئس و جان ژى پيگه ته زاد هه يه.

**۱۴۲- نين ب شهرافه تا وء تشتك
نابت ژوى زېده تر مه پشتهك**

- **هه قبه ركرن:** نا. مير. رۆ. جا. نين ب - هم. زا. نين بى - هژ. نايين ب - - هژ. نين ژ مه را ژ بل وي پشتهك -

- **په يقناسى:** شهرافه ت: مه زنايى، ريز - پشت: پشتيقان، يار و ياوهر.

- **شروڤه:** ب كورتى ل كشتى نورد و ناسمانان و ل ناف ته واوى مروڤ و ژمه چيتران دا چ تشت ل ريز و مه زنايا وي دا تونه يه و ژوى زېده تر ژى چ كهس و چ تشت نكارن و نابن پشتيوانى مه.

**۱۴۳- نهف بى مه ده دى د نوممه تا خو
مومتاز گرن ب هممه تا خو**

- **هه قبه ركرن:** نا. زا. جا. هم. پرۆ. بى - هژ. بى - مير. رۆ. بوو - تشنا كو بوويه هه گه را شاشنقيسينا فنى په يقى نهفه يه، كول هندهك ده فوكين كورمانجى دا دهنگد پرين "نوو" و "ئى" جيپين هه فديو دگرن. وه كه: بووك ل ههك ده فوكان دا دبه بيك. نهو روونقيسكاران وه زانينه كو نهف "بى" يا ب واته يا "بوو" بى هاتيبه. د هزارا

وان دا : " ئەف " جىناقە ژبۆ پىغەمبەرى . ئەف بوو مەدەدى د ئوممەتا خو، واتە پىغەمبەر بوو مەدەدكارى ئوممەتا خو. لى ئەف واتەيا دگەل نىمالكا دوهم لىك ناگرن . كردارا رستەين ل نىمالكا دووين داىه . واتەيا راست ئەوه كو بىمەدەد رهوشناقه (صفهته) ژ بۆ ئوممەتى . ل شروڤه يى بئيرن .

- **پەيفناسى : بى مەدەد :** بى مەدەد، بىئارىكار، بى پشتىوان، نەچار، بەلەنگاز، - ئەف بى مەدەدى د ئوممەتا خو: ئەف ژار و بەلەنگازىن ئوممەتا خو - مومتاز: جودا، سەپرا - مومتاز كرن: جودا كرن، سەپرا كرن، فەقە تاندىن و سەپراتى بى دان - هممەت: كۆشش، خەبات، ويست و خواستەك بتهو و ب هيز، بلندينى .
- **شروڤه:** (موحه مەد.س) ب تىكۆشان و بلندينى يا خو سەپراتىبەك دا فان بى پشتەفان و ژار و بەلەنگازىن ئوممەتا خو.
- **جوانكارى:** ئەف مالكا هەلبەستى تەلمىحە ژ بۆ فى نايەتى ژ قورئانى: " و كتم خيرا امە اخرجت للناس "

۱۴۴- وەرعا وى وەرەنگ دىن قەوى كر شەرعا وى سەرات مۇستەوى كر

- **هەقبەر كرن:** هژ. وەرەنگى، سىراتى . كو هەردو ژى چەوتن .
- **پەيفناسى:** وەرە: پاقشى، پارىزگارى، ترسا خودى - وەرەنگ: وسان - قەوى: ب هيز شەرە: رى و رسمىن ئايىنى، دەستورىن ئايىنى - سەرات: سىرات (صراط). رى، رىگە، مەبەست ژى پرا سەراتى يە . - مۇستەوى: رىكبوى، راست و دوروست .
- **شروڤه:** پاكى و پارىزگارى يا وى دىن ب هيز كر، دەستورا وى رىگە رىك و راست كر. (پاكى و پارىزگارى يا وى چاوان دىن ب هيز كر، دەستورا وى ژى وسان رىكا پرا سەراتى ژ ئوممەتا وى را راست و رىك كر.)
- **جوانكارى:** ئەف مالكا هەلبەستى ب شىوہ يا موازەنە يىن ھاتىبە دارشتنى . تەناسوب د نىقەكا پەيفنىن شەرە، دىن، وەرە و سەرات دا ھەيە . ل ھەردو نىمالكان دا ل پەيفا "وى" دا سەربەستى يا ھۆزانى يى ھەيە . يان ژى دەبىن مۇڤ ھەردو وى يان ژى "و" رايىژ بەكە .

۱۴۵- عالم ھەم ۛ شوبھى ئەنباھە

عابد ھەم ۛ پىڭقە ئەولياھە

■ پەيقناسى : عالم : زانا، زانبار. ل زمانى كوردى دا، ب تايبە تى ژ بو زانا پىن ئايىنى عالم تى كۆتتى. - شوبھى : شېھى، وھكى - عابد : خودا پەرەست، عبادەتكار - ئەوليا : پراھەيا وھلى، دۆستىن خودى.

■ شروۋقە : زانا ھەموو وھكى پىغەمبەرانن، خوداپەرەست ژى ھەموو پىڭقە دۆستىن خودى پىن پاھە بلندن.

■ جوانكارى : ئەف مالكا ھەلبەستى ب شىوھەيا موازەنە پىن ھاتىبە دارشتىن. تەناسوب ل نىقەكا پەيقىن عالم و عابد و ئەوليا و ئەنبا دا ھەپە.

۱۴۶- فەردەك ژ سەھابە پىن د كوپبار

پانسەد ژ دلاوھرى د كوففار

■ ھەقبەركرن : جا. زا. ھم. پرو. ئا. صھابە (سەھابە) - ھژ. صھابە - مپىر. رو. اصھابە. لى پەيقا ئەسھابە كىشا ھەلبەستى دئالزىنە - - ئا. دلاوھرىت د، كو ھەلەپە.

■ پەيقناسى : فەردەك : مروۋقەك، كەسەك - سەھابە (صھابە) : پراھەيا صھاب، ب واتە يا ھەقال و ھوگر، مەبەست لىرەدا ھەرىكە ژ ھەقالىن پىغەمبەرء - كوپبار : پراھەيا كەپىر، ب واتەيا مەزن - دلاوھر : پەھلەوان، خودان دل و جەرگ - كوففار : پراھەيا كافر، كافران،

■ شروۋقە : ↓

■ جوانكارى : پەيقىن فەردەك و پانسەد ھەم دكارن تەزادى ساز بكن و ھەم ژى تەناسوبىن. ل پەيقىن "سەھابە پىن و دلاوھرى" دا سەربەستى يا ھۆزانى پىن ھەپە.

۱۴۷- ئەو جوملە د گەل پەك پى سەراسەر

نەدبوون ب مەھابەت پى بەراپەر

■ ھەقبەركرن : رو. ھم. زا. جا. ئا. پەك پى - پرو. پەكن - ھژ. پەك پى - مپىر. پەك پى.

■ **په یقناسی: سهراسهر: سهرانسهر، سهرتاسهر، ههموو - مهابهت: میرانی، سام و هه یبهت - بهرابهر: بهرانبهر، دانه بهر ههف، ههلسهنگاندن، هندى ههقدو کرن.**

■ **شروقه: نه گهر مروّف پینسه د کس ژ په هله وانین کافران دگهل نه سحابه یه کی پیغه مبهره بهرابهر بکرا، ههموو ل میرانی و هه یبهت دا هندى نه سحابه یه کی پیغه مبهره نه دبوون.**

۱۴۸- خهلقن هه یه شوبه یه ک د دینی بهحس ب جهدهل بگهت ژ دینی

■ **په یقناسی: خهلقن: کهسانی کو - شوبه: شک، گومان - د دینی: ل دینء دا - بهحس (بحث): گوت و بیژ، لیکولین و لیکه پریان، گهنگه شه - جهدهل: دلنه خوازی، شهر، گهنگه شه یا ب دلنه خوازی - دینی: شیتی، شیتاتی - ژ دینی: ژ شیتاتی.**

■ **شروقه: ↓**

■ **جوانکاری: بهحس و جهدهل پیکه ته ناسوبی ساز دکن. ههر دو په یقین " دین " ل ههر دو نیقمالکان دا جناسا تام دنافرینن.**

۱۴۹- قورنآن و خه بهر چ موعجزاتن نایات و سووهر چ به ییناتن

■ **په یقناسی: خه بهر: هه دیس، گوتنن پیغه مبهری خودی - موعجزات: پرانه یا موعجزه ب واته یا وان کار و کریارین کو ته نی پیغه مبهره و نهولیا دکارن بکن و که سین دی نکارن. - نایات: پرانه یا نایهت، نیشانه و ههر یهک ژ هه قوکتین (عباراتن) قورنآنی کو ژ رسته یه کی (جمله یه کی) یان چه ند رسته یان پیک تین. - سووهر: پرانه یا سووره، ههر یهک ژ پشکین قورنآنی، قورنآن ژ سه د و چوارده سووره یان پیک تی. - به یینات: پرانه یا به یین ب واته یا ناشکه راکهر، روئیکهر.**

■ **شروقه: نه و مروفتین کو د دینء دا گومان و شکا وان هه یه و ب دلنه خوازی و نه یاری دخوازی ژ شیتاتی یا خول سه ر دینء لیکولین بکن، قورنآن و خه بهرین پیغه مبهره و سووره و نایاتن قورنآنی و موعجزی پیغه مبهره ژ وانا را روئیکهرین باشن.**

■ **جوانکاری: په یقین؛ موعجزه، قورنآن، سووره، نایه و خه بهر پیکه ته ناسوبی ساز دکن.**

۱۵۰- بووبه کر و عومەر چ خوښ قهرینن
عوسمان و عهلی عهجهب گوزینن

- په یقناسی: بووبه کر: نه بوو به کرئ سدیق، یه کمین خهلیفی موسولمانان - عومەر: عومهرئ کورئ خهتاب، دوه مین خهلیفی موسولمانان - قهرین: هه قالئ نیزیق، هه قتا - عوسمان (عثمان): کورئ عهفان، سیوه مین خهلیفی موسولمانان - عهلی: کورئ نه بووتالب، و چواره مین خهلیفی موسولمانان - گوزین: هه لبراره ده.
- شرؤفه: نه بووبه کر و عومەر چ هه فالین باش و نیزیکی هه ف و هه فتانه. عوسمان و عهلی چ هه لبراره یین باشن.
- جوانکاری: نافین هه رچوار خهلیفه یان پیکه ته ناسوبی ساز دکه. چهن دجاری بوونا پیتا "ع" مووسیقیا هوندورانی دنافرینه.

۱۵۱- نهی پادشههی بلند پایه
خورشیدی فهلهک نشین د سایه

- هه قبه ر کرن: هژ. خورشیدی فهلهک نشینه سایه - میر. خورشید و فهلهک نشین سایه - رۆ. خورشید و فهلهک نشین و سایه. هم. زا. جا. ئا. خورشیدی فهلهک نشین و سایه.
- په یقناسی: پادشهه: پادشاه، شاه - بلند پایه: پایه بلند، - خورشید: رۆک، خۆر، ماکا تا ئی - فهلهک نشین: کهسی/کهسا کول ئاسمانان روودنی، یان روونشتیه. سایه: سیبه، سی، سه.
- شرؤفه: نهی پادشاهی پایه بلند، نهی تافا روونشتی ل ئاسمانان کو تو ئیرۆل سیبه ری دا بی.

بالکیشی: نیقمالکا دووی یا ئی هه لبهستی ئالۆزه. ل ناف هه موو ژیدهران دا ته نی نقیسا هه ژاره واته داره. لی دیاره کول ژیدهرین کو هه ژاره ژئ وهج وهرگرتنه دا وسان نه هاتییه، به لکو هه ژار پین هه سیایه وسان کول ژیدهران دا هاتییه هه لیه و هه ژ لال

خو را "نشینی سایه" یان ژی "نشین و سایه" کریه "نشینه سایه". بدیتنا من ئەف مالکا وەها بوویه: خورشیدی فەلەک نشین د سایه، لئ روونقیسکاران ب شاشی ل جیهی پیتا "د" پیتا "و" کو وینه یا وان ل دەستنقیسان دا زۆر نیزیکی هەقدونه، نقیسی بن. ئەگەر وسا به، واتە یا فئ مالکئ وەها لئ تئ: ئەی پادشاهی پایە بلند، ئەی تاقا ل ناسمانان کو تو ل سیبهری دا روونشتی یی. ل پله یا یه کی دا تیگه هیشتنا فئ رسته یی هنده کی دژواره. لئ ئەم دزانن کو خانی شاگردی نزامی یه. نزامی ل یه کمین پرتووکا خو واتە ل مەخزەنولئەسراری دا ل پەسنا پیغەمبەر دا وەها دیبژە:

**(ای مدنی برقع و مکی نقاب
سایه نشین چند بود آفتاب)**

واتە ئەی کەسئ کو گۆرنا تە ل مەدینی دا یه، تو ل ژیر پەردە یا ناخا مەدینی دا مایی، و ل مەکی دا ژی کافران نەهیشتن تاقا تە بچلقه. لئ تاقئ هەتا کەنگئ ل ژیر سیبهری دا (ل ژیر ناخئ دا) بمینه. واتە تو هەرچەند تاقئ لئ فئ گاڤئ ل ژیر ناخئ دا یی. خانی ژی دیبژە: خورشیدی فەلەک نشین د سایه، واتە ئەی روکا فەلەکی، کو تو ل ژیر سیبهری دایی، (ل ژیر ناخئ دا یی). لەورا کو پیغەمبەر وەفات کریه و تاقا ناسمانان ئیرۆ ل ژیر ناخئ دا یه.

■ **جوانکاری:** د فئ هەلبەستئ دا تەشبیھ و تەلمیح هەیه. خانی پەیغەمبەر د شوبهینه پادشاهی کی پایە بلند. هەروسان ئەوی د شوبهینه تاقا ناسمانان لئ روونشتی ل سیبهری دا. ئەف تەشبیها دکاره ئشاره ب میعراجا پیغەمبەرئ ئیسلامئ به، کو تاقاتی چواری یئ ناسمانان چوو، ئو گۆره کی بیر و هزرا پیشینان تاف ژی ل قاتا ناسمانان یا چواری دا یه. لئ ئەو تاقا ئیرۆ ل ژیر سیبهرا ناخئ دایه.

**۱۵۲- نهعتا ته ب علمین من مهحاله
مهدداح ژ بو ته زولجه لاله**

■ **ههقبه رکرڤن: رۆ. میر. نهعتا- پرۆ. هژ. ئا. حم. جا. زا. نهعتن-**

بالکیشی: پەیفقا نهعتا تەکانه و یا نهعتئ ژی پراڤه یه، هەردو ژی ل فئ هەلبەستئ دا ل بارا واتە یی دا سەرستن، لئ نهعتا کیشا هەلبەستئ رادگره.

■ **په یقناسی: نهعت: مه دح، په سنج هه ره باش - علم: زانست - مو حال (مه حال):** نه بووی - مه دداح: په سنکه، په سنیئژ - **زولجه لال (ذوالجلال):** خودان مه زناپی، خودان شکۆ، رهوشناقه کی خودایه.

- **شروقه:** یا بووینی نینه کو ئەز ب فی زانستا خوه (یا نیشکان) په سنا ته بکم، په سنبیژی ته خودای مهزن و خودان شوکووه.
- **جوانکاری:** ئەف مالکا ههلبهستی نشاره ته بو وان هه دیس و ئایاتانا، یین کو تی دا خودی په سنی پیغه مبه رء دکه.

**۱۵۳- ئەز دی چ بیژم ئەی شههه نشاه
وه سسافی ته یه که لامی نه للاه**

- **هه قبه کرن:** میر. چ بیژم - - میر. وه سسافی ته یه لهو که لامی نه للاه.
- **په یفناسی: وه سساف (وصاف):** په سنبیژی، په سندهر - که لام: په یف، که لامی نه للاه: قورنان
- **شروقه:** ئەی شاهی شاهان، ده ما کو قورنان په سنا ته دده، ئەزی چ بیژم و چاوا بکارم په سنا ته بدم.
- **جوانکاری:** ل فی مالکا ههلبهستی دا ته شیه و ته لمیح هه یه. پیغه مبه ر وه ک شاهی شاهان هاتیبه په سندان، و نشاره هاتیبه کرنی ب وان ئایه تین قورنانی کو تی دا خودی په سنا په یغه مبه رء دده.

**۱۵۴- شاه ژ ته را خووش ئسمه یاسین
تاها ژ ته را تلسمه تاسین**

- **په یفناسی: شاه:** ئەی شاهی من - یاسین (یس): سی و شه شمین سووره یا قورنانا پیروزه، هه روسان نافه ک ژ ناقین هه زه تی موحه ممه ده. - **تاها (طه):** بیسته مین سووره یا قورنانی یه. نافه کی پیغه مبه ره. - **تلسم (طلسم):** جادوو، نقشتا پاریزگار ژ ناشیتان، ئە و خه ت و خیزین کو جادووکار کارین سهیر و سوهره ت پی دکن - **تاسین (طس):** ئەی موحه ممه د، یه کمین په یفا سووره تا بیست و هه فتی یا قورنانا پیروزه.

■ **شروقه:** ئەى شاهه نشاهۆ ياسين ژ ته را خوشترين نافه و ئەى تاها، سووره يا تاسينى ژ ته و ناقى ته را تلسمه ل همبەر دوژمان دا.

■ **جوانکاری:** د قى ههلبهستى دا تلميح ههيه و ئەف مالكا ب شپوه يا موازه نهين هاتيبه دارشتنى، ههروسان دوپاته بوونا پيتين؛ ش، س و ت، مووسيقايا هوندورانى نافرانديبه.

۱۵۵- هەر ئەف بەسە ئەى حەبیبى مۆختار
بارى ژ ته ڤا ب ژين ته سووند خوار

■ **ههقبهركن:** هژ. ژى.

■ **پهيقناسى:** حەبیب: دۆست - مۆختار: ههلبژارده، خودان ئختيار، سهربهست، حەبیبى مۆختار: رهوشناقه كى پينغه مبهري ئيسلامى يه. - بارى: خودى - ژى: تهمەن، ژيان - بژين ته: ب سهري ته، ب تهمەن ته -

■ **شروقه:** ئەى دۆستى ههلبژاردهين خودى، هەر ئەف هنده ژ مهزنايى يا ته را بهسه، كو خودى ژ ته را ب سهري ته سووند خوار.

■ **جوانکاری:** تلميح بۆ قى نايهتى يه، كو خودى تى دا ب ژى يى پينغه مبهري سووند خواريبه: **لعمرك انهم لى سكرتهم يعمهون**، نايهتا ۷۲ ژ سووره يا ۱۵: سووند ب ژى يى ته، ئەقانا دى ل سهرخوهشى و مهستى يا خوه دا تىك بچن.

۱۵۶- سه د جار ب ژين ته ئەى كه ره مكار
گەر دى مه هه بن گونە ه دوسه د بار

■ **ههقبهركن:** هژ. ژى.

■ **پهيقناسى:** كه ره مكار: بهخشنده، بهخشينكار - بار: دو جهم يان دو تا دبن باره كى، ئەو هند گرانى يا كو حەيوانهك باربر بكار به هلده - بار: جار.

■ **شروقه:** ↓

■ **جوانکاری:** ل نيقه كا په يقين سه د و دوسه د دا موراعاتو نه زير هه يه. ل نيقه كا په يقين كه ره مكار و گونە ه دا ته ناسوب هه يه.

**۱۵۷- سەد مەرتەبە گەرچ ئەم خەراپین
ئەمما ژ تە نائومید نابین**

■ پەیفناسی: مەرتەبە: قات، جار، پلە - نائومید: بى ھىقى .

■ شىرۆفە: ئەز سەدجاری ب سەرىج تە سۆند دۆم ئەى بەخشىنکار، ئەگەر دوسەد بار
گونەھىن مە ژى ھەبن، ھەر چەند کو ئەم سەد جارى خەراب و نەقەنج بن ژى، لى ئەم
ژ کەرەم و بەخششا تە بى ھىقى نابىن .

**۱۵۸- ھەتتا بگەھیتە خانى بىن ژار
ناپاک و پەلید و واجبوننار**

■ پەیفناسی: ھەتا: ھەتا، ھەیلۆ- ژار: بەلەنگاز و بىچارە - ناپاک: نەپاک، پىس -
پەلید: ناپاک، پىس، پلشت - واجبوننار: ھىژايى ناگرە، دۆژەھى .

■ شىرۆفە: ↓

■ جوانکاری: پەیفىن پەلید و ناپاک بىنکفە تەرادوفى ساز دکن .

**۱۵۹- ئەو ژى ب خەرابى و سەيىنى
دەعوادکەتن ب ئوممەتىنى**

■ ھەقبەرکرن: ئا. رۆ. دەعوى .

■ پەیفناسی: خەرابى: نەقەنجى - سەيىنى: سەگىنى، سە بوون، - دەعوادکەتن: داوا، داخواز
دەعواکرن: دۆز کرن، داخواز کرن، داوا کرن - ئوممەتىنى: ژ ئوممەتى بوون .

■ شىرۆفە: ھەیلۆ ئەف خانى بىن ژار و بەلەنگاز و نەپاک و پىس و پلشت و دۆژەھى ژى ب
سەيىنى و خەرابى و نەقەنجى يا خو دۆزى دكە كو ژ ئوممەتا تە يە .

**۱۶۰- وى بەدعەمەلى وەكى كەلابان
بارى بکە پەيرەوى سەھابان**

■ ھەقبەرکرن: مېر. بکە وى پەيرەوى

■ پەيشناسى: بەدەمەل: بەدكار، بەدكردار - كەلاب: پرائەيا كەلب، سەگ - بارى: ئەى خودايۇ، جارى.

■ شرۇقە: ئەى خودايۇ جا ئەوى بەد كار و بەدكردارى ژى وهكى سان بكة پەيرەوى ئەسحابە و ھۆگرين خو.

بالكىشى: خانى دېئە: خودى يۇ تە چاوا سەيى ئەسحابى كەھف دا سەب خاترى خودانان، من ژى وهكى وى سەيى بكة پەيرەوى ئەسحابەيىن پيغەمبەرى خو و من ژى دگەل وان ببه بهشتى. ئەف ھەلبەستا ئەوى گۆتتا پيشى يا يا كو دېئە: "مرؤف سان ددە سەب خاترى خودانان" ژى تينە بيرا مرؤف. خانى خو دكە سەيى پيغەمبەرى و ژ خودى داخواز دكە كو سان بدە سەب خاترى خودانان و گونەھى وان بېھۆرە.

■ جوانكارى: ئەف مالكا تەلمىحە بۇ چىرۇكا سەيى ئەسحابىن كەھف (ھەقالين ئشكەفتى) و وى گۆتتا پيشى يا يا كوردى، كول ژۆرى ھات.

(۴)

ئستدعايىن شەفاعەتتى و ئستشفاعى مەغفەرەتتى ژ جەنابى ساحب سەرىرى
شەفاعەتتى د سوورەتتى مئىراجى دا ببال ھەزەرەتتى عززەتتى

۱۶۱- ئەى واستەيىن و جوددى كەونەين
شاىستەيىن قوربىن قابى قەوسەين

- ھەقبەركىن : ھژ. قابە - دىتر ژىدە ر ھە موو قابى .
- پەيقناسى : واستە (واسطە) : ھۆ، ھە گەر، بۆنە، پەيوەندىدەر - وجود : ھەبوون - كەونەين : ھەردو جىھان، دونيا و قىامەت - شاىستە : ھىژا - قورب : نىزىكى، نىزىكاتى - قاب : ئەندازە، رادە، نىقى كەوانى - قەوس : كەوان - قەوسەين : ھەردو كەوان - قابى قەوسەين : ھندى دو كەوانان، ھندى نىقە كا دو بروويان، ئشارەيە ب ئايە تا ژمارە نەھ ژ سوورەيا النجم : فکان قاب قوسىن / ادنى . ناھەيا وان بوو ھندى ناھەيا دو كەوانا (دو بروويان) و بەلكى ژى ھندكتر . ھندەك دىيژن مەبەست ژ ناھەيا ھەردو كەوانان، ناھەيا ھەردو بروويانە . ئەف ھەلبەستا خانى ل بارا مئىراجى دا يە، دىيژن ل شەفا مئىراجى دا ناھەيا نىقە كا خودى و پىغەمبەر ھندى ناھەيا ھەردو بروويان بوو .
- شروۋفە : ئەى ھۆ و ھەگەرئ پە يدابوون و ئافراندا ھەر دو جىھانان، ئەى ھىژايىن نىزىكى يا خودى ب رادەيا ناھەيا ھەردو بروويان .
- جوانكارى : ئەف مالكا ھەلبەستى تەلمىجە ژ بۆ مئىراجى و ژ بۆ وئ ئايە تا قورئانئ كو من ل ژۆرى نقىسى . ھەروسان تەلمىجە ژ بۆ وئ ھەدىسا قودسى، كو خودى دىيژە، من ھەردو جىھان سەب خاترى پىغەمبەرئ ئىسلامئ ئافراندىن .

۱۶۲- شاهه نسههين ته ختگهه مه دینه

موعجز ژ ته نهو قهدهر مه دینه

- هه قبه رگرن : نا. ته خته کی - هژ. ته ختگهه هی - - روؤ. مه ککه و مه دینه. نهف هه رسی ژی شاشن. نفیسا نا. بی واته یه، یا هژ. و روؤ. ژی کیشا هه لبه ستنی دئالزین.
- په یقناسی : شاهه نسههه : شاهه نسهه، شاهه شاهان، شاهان شاه - ته ختگهه : پایته خت، جیه یان بازاری کو ته ختی فرمانداری و پادشاهی یی لی به. - مه دینه : بازاره کی عه ره بستانی یه، کو گورنا پیغه مبه ری ئیسلامی تی دایه. - نهو قهدهر : نهو قاس، هند- مه دینه : مه دیتنه.
- شروقه : نهی شاهه نسههه کی بازاری مه دینه یی پایته ختا ته یه، مه گه له ک موعجزه ژ ته دیتنه.
- جوانکاری : ههردو په یقین مه دینه پیگهه جناسا موره که ب ساز دکن. ته ختگهه مه دینه دکاره ب واته یا گورنا پیغه مبه ری ژی بی.

۱۶۳- سهیرا فه له کان ل نک ته گافه ک

فه خرا مه له کان ژ ته سلاقه ک

- هه قبه رگرن : نا. فه له کا-مه له کا.
- په یقناسی : سهیر : گه پریان، سهیران - فه له ک : ناسمان - ل نک ته : ل بال ته، ل کن ته، ل جه م ته - گاف : پینگاف، هه نگاف - فه خر : شانازی.
- شروقه : گه پریان ل ناسمانان ل بال ته پینگافه ک بوو، شانازی یا مه لاییکه تان ژی نهو بوو کو سلاقه کی بدنه ته.
- جوانکاری : نهف مالکا ب شیوه یا ته رسیعی هاتیبه فه هوونانی، ته لمیحه ژ بو میعراجا پیغه مبه ری.

۱۶۴- شه قهلقه مهرا ته يهک نشارهت
زاغلهبه سهرا ته يهک عبارهت

- هه قبه رکرن : نهف مالک ل مير . دا ل دوو دو مالکين دى را تين .
- په يقناسى : شهق : لهت، ککه، پارچه - قه مهرا : هيڤ - شه قهلقه مهرا : له تکرنا هيڤ، موعجزه يهک ژ موعجزين پيغه مبهري ئيسلامى - نشارهت : هه ژياره، هيما - زاغلهبه سهرا (زاغ البصر) : نشاره يه ب نايه تا هه قدى ژ سووره يا پينجى و سى بين (النجم) کو ديبزه : مازاغ البصر و ما طغى . واته چاڤين وى ل ديتنا بارگاهه خودى دا هه نه تلتي ، بزنگ لى نه دا و سه رکيشى نه کر .
- شروقه : نهى پيغه مبهري خودا، ته ب يهک هه ژيارى هه يڤ کره دو له تان و ل همبهرا بارگاهه خودى دا ته خو شاش نه کر و چاڤين ته بزنگ لى نه دان .
- جوانکاري : نهف مالکا ب شيوه يا ته رسيعى هاتيبه قه هوونانى، هه روسان ته لميحه ژ بو ميغراجى و فان ناياتانا : " اقتربت الساعه و انشق القمر " يه کمين نايهت ژ سوورا نهلقه مهرا - " ما زاغ البصر و ما طغى " نايه تا ۱۷ ژ سووره يا النجم .

۱۶۵- نهى پادشه هين سهريرى له وولاى
رابه هه ره ناسمان چالاى

- هه قبه رکرن : هژ . ناسمانى - مير . هم . رو . جا . ناسمانى - نا . ناسمان بچالاى - زا . ناسمان - ناسمانى ل بارا ريژمانى دا شاشه . ناسمانى ل بارا ريژمانى دا دوروسته، لى کيشا هه لبه ستنى دنالزينه . ناسمان ب چالاى ل بارا ريژمانى دا شاشه . ليره دا ناسمان هه ل بهم ل بارا ريژمانى دا و هه م ژى ل بارا کيشا هه لبه ستنى دا سهراسته .
- په يقناسى : سهريرى : تهخت، تهختى شاهان - له وولاى : نه گهر تو نه بوويى، نشاره ب فى حه ديسى يه کو خودا ژ پيغه مبهري را ديبزه : " لولاى لولاى لما خلقت الافلاک " نه گهر تو نه بوويى، من جيهان و چه رخا فهله کى نه دنافراندن . - چالاى : زوو، پهيت، زيخ، سڤک، چابوک .

■ **شروقه:** ئەي پادشاهي خوداني تەختى لەولاكى، رابە چەلەنگ و چابوك ھەرپە ئاسمانان.

■ **جوانكاري:** ئەف مالكا ھەلبەستى تەلمىحە ژ بۆ ھەدىسا قودسى يا لەولاك كول ژۆرى ھاتىيە. خانى لىرە دا پەيقا لەولاك ژ پەيغەمبەرە را دىشوبەينە تەختەكى ئاسمانى كو خودى ژى را نامادە كرىيە.

۱۶۶- ھازر ژ تە را بۆراق و رەفرەف شاتر ب تە را فرشتە رەف رەف

■ **ھەقبەركن:** مير. ئا. رۆ. سەف سەف.

■ **پەيقناسى:** بۆراق: بۇراق، ئەو ھەسپ يان فرشتەين كول شەفا مېعراجى دا پەيغەمبەر لى سوار بوو و چوو بارگاھا خودى. - **رەفرەف:** پەردەيا نوورانى و پلە پلەيى كول شەفا مېعراجى دا پەيغەمبەر يى ل سەر دانا و چوو ئاسمانان. پارچە يى ئارموشى يى نازك. - **شاتر (شاطر):** پەيپاين كول پيشى يا شاھان و ئەميران دكەفن و وانا بۆ دەربارەكى رېنموونى دكن، يان ل خزمەتا وان دا پيش دا دچن. - **رەف:** دەستە، پۆل - **رەف رەف:** رەف ب رەف، دەستە ب دەستە.

■ **شروقه:** بۆراق و رەفرەف ژ تە را نامادەنە و دەستە دەستە فرشتە ل بەر تە راوستانە تا كول رىكا مېعراجى دا ل خزمەتا تە دا بن.

■ **جوانكاري:** ئەف ھەلبەستە ب شيوەيا موازەنە يى ھاتىيە قەھوونانى. ھەردو پەيقين رەفرەف و رەف رەف پىكفە جناسا مورەكەب ساز دكن. ھەروسان تەشبيھەك ژى دقنى ھەلبەستى دا ھەيە، خانى فرشتە تەشبيھى بالداران كرىيە و پەيقا رەف كو تاييەتە ژ بۆ كۆم و دەستەيا بالداران دا يە فرشتەيان، ھەر چەند كو دىيژن فرشتە ژى خودان بالان، لى ئەو بالندە نيين.

۱۶۷- دا رەف بىن ژ بەر تە پەردە بى پەردە دگەل خودى خەبەر دە

■ **پەيقناسى:** رەف: رابوون و ژ ھۆلى چوون، نەمان - بى پەردە: ئاشكارا، رووبەروو، بىباک و نەترس - خەبەردە: قسە كە، بناخفە.

■ **شروقه:** دا کو په رده هموو ژ بهر ته رابن و چ په رده ل نيغه کا ته و خودی دا نه مینن و بی ترس و رووبه روو د گه ل خودی قسه که.

■ **جوانکاری:** ههر د و په یقین په رده دکارن جناسی ساز بکن.

۱۶۸- **بیژنی تو قه دیر و زولجه لالی**

بیژنی تو قه دیم و لایه زالی

■ **هه قبه ر کرن:** نا. قه دیری زولجه لالی.

■ **په یقناسی:** قه دیر: کارا، توانا، بکار، رهوشناقه کی خودی یه. - **زولجه لال (ذوالجلال):** خودان شوکووه، زور مه زن، رهوشناقه کی خودی یه. - **قه دیم:** میژین، ههر ل بهری بهر دا هه بووی، رهوشناقه کی خودی یه. - **لایه زال:** بی نه مان، ژ ناقی نه چوو، رهوشناقه کی خودی یه.

■ **شروقه:** ↓

■ **جوانکاری:** نه ف مالک ب شیوه یا موازه نه یی هاتیبه قه هوونانی.

۱۶۹- **نهم فانی و ژار و موشتی خاکین**

هادی نه تو بی خو نهم هه لاکین

■ **هه قبه ر کرن:** هژ. موشته - نا. مشت و - میر. هم. رو. زا. موشتی - جا. مستی - رو. نا. هادی تو نه بی (وسان ژی سه راسته). - رو. جا. خاکن، هلاکن.

■ **په یقناسی:** فانی: تشتا کو هیژایی ژ ناقچوون و نه مانئ یه - **موشت:** مست. کولم - **خاک:** ناخ - **هادی:** ریساندهر، ریتموون، رهوشناقه کی خودی یه. - **هه لاک:** هلاک، مری.

■ **شروقه:** خانی ل فان ههر دو مالکین هه لبهستی دا تکایژ پیغه مبه رء دکه کو مه هده را مرو فان ل بال خودی بکه، نهو وهها دبیژه: **بیژنی خودایو تو کارا و توانا و خودان جه لال**

و شوکووهی، بیژی تو هەر ل بهری بهر دا هه بووی و تو دی هه تاهه تایی ژی هەر هه بی و نه مانا ته تونه یه. ئەم ژار و به له نگازن و هیژیایی نه ماتییه. ئەم ژ مستهک ناخن، ئە گهر تو ری نیشانی مه نه دی، ئەم بهربادن و مری و نه مایییه.

■ **جوانکاری:** موشتی خاک، ته لمیحه بو ئافراندنا چه زره تی ئادهم کو ژ مستهک ناخ هاتییه ئافراندنی

۱۷۰- ئەووهل ته ژ بو چ دا مه ته عزیزم

دانی ل سه ری مه تاجی ته کریم

■ هه قبه ر کرن: ئا. تاج و ته کریم.

■ **په یقناسی:** ته عزیزم (تعظیم): مه زنایی - تاج: تانج - ته کریم: ریز لیگرتن، خو ش قیان - تاجی ته کریم: تانجا ریز لیگرتنی.

■ **شروقه:** ↓

■ **جوانکاری:** ل قی هه لبه ستی دا وینه نگاری یه ک جوان هه یه، خانی ئادهمء دشوبه ییه پادشاهه کی کو ژ لایی خودی ژی را ری و رسما تاجدانانی دادمه زره و خودی تانجا ریز لیگرتن و خو شه ویستی یه دده سه ری وی. ریز لیگرتن (ته کریم) ب تانجه کی هاتییه وه کاندنی.

۱۷۱- ته شریفی خه لافه تی ته دامه

گافا ته ئەمانه تی خو دامه

■ **په یقناسی:** ته شریف: خه لات، مه زنایی پیدان - خه لافه ت (خلافه ت): جینشینی، جیگری - ئەمانه ت: بسپارده.

■ **شروقه:** ↓

■ **جوانکاری:** ئەف مالکا ته لمیحه ژ بو قی ئایه تا قورئانی کو خودی دبیژه: " *واذ قال ربک للملائکه انی جاعل فی الارض خلیفه قالوا ائجعل فیها من یفسد فیها و یسفک دماء و نحن نسبح بحمدک و نقصد لک قال انی اعلم ما لا تعلمون.* واته: و گافا کو خودایی ته گۆته فرشته یان، ئەزی ژ خورا ل سه ر ئه ردی جینشینه کی بنافرینم، فرشته یان

گوتن، گه لو تو يين كه سه كي داني سهر نهدري كو تي دا نه پاكی يين بكه و خوونج برژينه، (ل وي دهم دا كو) هم په سن و سوپاسيږي يا ته دكن، و ته پيرور دكن. گوت نهوا كو نهز دزاني هوون نزان.

ههر وسان نهف مالكا هه ژياره يه ژ بو وي بير و بوچوونا عارفان كودبيژن؛ خودي ل دهما نافراندنا نادم دا بسپارده يه ك داين كو نهو بسپارده يا زي نهفين و نهفينداری يه.

هروسان ته شريفج خلافت، واته خه لاتا جينشيني يين، ته شيبه، خاني جينشيني يا مرؤقان ل دهوسا خودي ل سهر رووي نهدري وه كانديه خه لاته كي كو ژ لايي خودي بو مرؤقان هاتييه دا ييني.

۱۷۲- مه علومي ته بوو كو هم نه زانين قه دري وي نه مانه تي نزانين

- هه قه ركن: هژ. وي نه مانه تي - نا. چ زانين.
- په يقناسي: مه علوم: ديار، نه شكرا - مه علومي ته بوو: ته دزاني - نه مانه تي: بسپارته، هندهك ل سهر وي بير و باورينه كو مه بهست ژ وي نه مانه تي كو خودي دا يه مرؤقان روح واته جانه. لي عارف ديژن نهو نه مانه تا نهفين و نهفينداری يه.
- شروفه: ژ بو چي ته ييش دا هم وسان عه زيز كرن و ته تانجا ريز ليگرتي دا سهر ي مه. ته هم ب خه لاتا جينشيني يين سهر فراه كرن و كافا كو ته نهو بسپارته يا خو دا مه، ته دزاني كو هم نه زانين و همي قه دري وي بسپارته يا ته نه گرن و بوهاي وي نزان. (ل دوو را خاني هه گهر و به رسفا پرسپارا خو روشن دكه.)
- جوانكاري: په يقين نه زانين و نزانين ييكفه جناسي ساز دكن. نهف مالكا و چهند مالكين ل ييش وي دا ته لميحن ژ بو نايه تا ۷۲ ژ سووره يا الاحزاب: " انا عرضنا الامانه على السموات والارض والجبال فابين ان يحملنها و اشققن منها و حملها الانسان انه كان ظلوما جهولا." واته: مه بسپارته يا خوه ژ بو نهدر و ناسمان و چيان بهر كيش كر، لي نهوانا هلدانا وي بسپارته يين نه په ژراندن و ژ وي ترسيان، لي مرؤقان نهو هلدان، ب راستي كو نهو نه زان و زوردار و سته مكار بوون.

۱۷۳- ههر چي ته ژ بو مه كر نراه يهك زهره مه لي نه كر زياده

- په يقناسي: نراه: خواست، ويست - زهره (ذره): توزقال،

■ **شروڤه:** هەر چی یا کو ته ژ بو مه خواست، مه تۆزقاله ک ژ وی خواستا ته زیده نه کر.

بالکیشی: ته هەر چ ژ مه را خواست، مه تشته ک لی زیده نه کر، ته ژ مه را چاوا خواست،
وسان هاته سه ری مه . لی ره دا خانی دیسان جه بری بوونا خو دیار دکه .

۱۷۴- حاشا ژ کهمالی رهئفه تا ته

دوو ره ژ جه لالی رهحمه تا ته

■ **ههقبه رکرن:** میر . حاشا کو ژ کهمالی رهئفه تا ته، دوو ره ژ جه لال و رهحمه تا ته - هژ .
کهمال و رهئفه تا ته، جه لال و رهحمه تا ته - هم . دوو ره ژ جه لال و... - نا . رۆ . جا . زا .
کهمالی رهئفه تا، جهمالی رهحمه تا -

بالکیشی: کهمالی رهئفهت و جه لالی رهحمهت ژ بوژیژین عرفانییه و واته دارتر و جوانتر و
هۆزانا ترن ژ کهمال و رهئفهت و جهمال و رهحمهت .

■ **په یفناسی:** حاشا : دوو ره، دوو ره به - کهمال : ته کووزی، بی کییم و کاسی - رهئفهت :
دلنه رمی و دلوقانی - کهمالی رهئفهت : ژۆرترین راده یا دلوقانی یی - جهلال : مه زانی و
شو کووه - رهحمهت : به خشش، لیبهۆرین - جه لالی رهحمهت : شو کووه لیبهۆرینی .

■ **شروڤه:** ↓

■ **جوانکاری:** ئەف مالکا ب شیوه یا مواز نه (هه فکیشی) یی هاتییه فهوونانی . حاشا و
دوو ره، رهئفهت و رهحمهت دکارن دو به دو پیکفه ته رادوفی ساز کن . کهمال و جهلال
ژی پیکفه جناسی ساز دکن .

۱۷۵- کوفر و گونه هان بکی به هانه

لا یق ب ته نینه ئەف شه هانه

■ **ههقبه رکرن:** نا . هژ . گونه ها - - نا . لائق بته نینه ئەی شه هه نشه هانه - هژ . لایق نه
ب تن ئەفه شه هانه - میر . لایق ته بن ئەف شه هانه - هم . رۆ . لایق ته بتن ئەفه
شه هانه - زا . لایق ته بتن ئەف شه هانه - جا . لایق ته بین ئەفه شه هانه -

بالکیشی: موخابن هیچ یه ک ژ ژیدهران ئەف نیفمالکا سەرست نهئیسینه، ئهئیسینا هیچ یه کئی ژ وان ژى واته یی ناده. هه گهره ک فی ئالۆزی یی ئەوه کو روونئیسکارین مه دوه مین واته یا په یفا شههانه یی نزانینه. شههانه ژ بلی شاهتی یی ب واته یا خه لات و جلکی شاهتی یی ژى هاتییه. لی ئەم ل ناهه روکا ههلبهستی را دزانن کو خانى ب خودایى خو را دئاخه و دبیژه خودایۆ ژ وئ مهزناى و دلۆفانى یا ته دووره کو تو کوفر و گونههان بکی بهر هانه و مه ل ناگرۆ دۆژهی دا بسۆزینی. ئەف کنجا یان ژى ئەف خه لاتا هیژایى پله و پایه یا ته نینه کو تو بدی بهنى یین خو. فیجا گاڤا کو مرۆڤ سه رى نیفمالکا کول ئا. دا هاتییه، دگهل بنی نیفمالکا هه ر چار ژیدهرین دی بده بهر هه ف و ب هه ف فا بلیکینه، ئەف نیفمالک ژى دهر دکه ف: لایق ب ته نینه ئەف شههانه. کو به رهش و واته دارتره ژ یین دی.

■ **په یفناسی:** بههانه: بهر هانه، هه جهت - **گونهه:** گونهه - **لایق:** لایق، هیژا - **شههانه:** جلکی شاهانه، جلکی کو شاهه ک خه لات دده کهسه کی/ کهسه کی، تشتا کو هیژایى شاهان به، وه کی شاهان -

■ **شروقه:** خودایۆ ژ وئ دلۆفانى یا ته یا ته کووز و بیکیماسی ومهزناى و بهخششا ته یا خودان شوکووه دووره، کو تو کوفر و گونههان بکی بهر هانه و مه د ناگرۆ دۆژهی دا بسۆزینی. خودایۆ ئەف خه لاتا هیژایى مهزناى و دلۆفانى یا ته نینه، کو تو بدی بهنى یین خوه.

■ **جوانکاری:** کوفر و گونهه پیکه ته ناسوبی ساز دکن.

**۱۷۶- په کروونه ل نک ته کوفر و نیمان
یه کسوونه ل نک ته خولد و نیران**

■ **په یفناسی:** په کروو: یه ک لا. بینانى هه فدو، - **یه کسوو:** یه ک ئالی، یه ک ئارمانج - **خولد:** بهیشت، جهننت - **نیران:** ناگر، دۆژهه.

■ **شروقه:** ل بال ته ئەى خودایى دلۆفان، باوهرمه ندی و بیباوه رى بینانى هه فدونه، دۆژهه و بهیشت ژى هه ر یه کن و ریکان وان هه مووین دچن ئاشه کی. یان ژى ئەم چ خودانبوهر بن و چ ژى گوننه کار، چ ژ پله و پایه یین ته کیم نابه.

■ **جوانکاری:** ئەف ههلبهستا ب شیوه یا مواز نه یی هاتییه فه هونانى. په یقین کوفر و نیمان و خولد و نیران، دو به دو پیکه ته زادى ساز دکن. په کروو و یه کسوو ژى دکارن ته رادوفى ساز بکن.

**۱۷۷ - قەھرا خو ئەگەر بىكى تو زاھر
جەننەت ل مە دى بىيىتە ناگر**

- پەيئناسى: قەھر: توورەيى، ھىرس - ناگر: لېرەدا مەبەست دۆزەھە.
- شىرۇقە: خودايۆ ئەگەر تول مە توورە بى و قەھراخول مە بىكى، بەھىشتا مە يى بىه دۆزەھە.
- جوانكارى: جەننەت و ناگر پىكفە تەزادى دئافرىن.

**۱۷۸ - وەر فەيزى بىكەت سەھابىن رەھمەت
دوووزەخ ل مە دى بىيىتە جەننەت**

- ھەقبەر كرن: ھىز. فەيز - مېر. نا. بىكى (كىش و واتە يا ھەلبەستى تىك ددە).
- پەيئناسى: وەر: وە ئەگەر: لى بەلى، لى واكى - سەھاب: ئەور - دووزەخ: دۆزەخ، دۆز
- شىرۇقە: لى ئەگەر ئەورين بەخشش و لىبھورىنا تە رىژنە و رەشىشكان برەشىنە، (لى ئەگەر تول مە بىبھورى) دۆزەھى ژ بۆ مە بىه بەھىشت.
- جوانكارى: پەيئىن دووزەخ و جەننەت پىكفە تەزادى ساز دكن. خانى بەخشش و لىبھورىنا خودى وەكاندىيە ئەورەكى ب رەشىشك و رىژنە دار.

**۱۷۹ - گەر كافر و گەر گوناھكارىن
بلجوملە ژ تە ئومىدوارىن**

- ھەقبەر كرن: ھىز. جا. گوناھكارن، ئومىدوارن.
- پەيئناسى: گەر: ئەگەر - ئومىدوار: ئومىدەوار، ھىقىدار.
- شىرۇقە: ئەگەر ئەم كافر بىن، يان ژى گونەھكار بىن، ئەم ھەموو ھىقىدارىن رەھمەت و لىبھورىنا تە بىن.

- **جوانگاری:** کافر و گوناھکار بیکفہ تہناسوبی و ھروسان تہرادوفہک لاواز ژی ساز دکن.

**۱۸۰- کہس نینہ ژ کافر و عوسساتان
مہزہر نہبتن ژ بۆ سفاتان**

- **پہیقناسی:** عوسسات(عصات): پړانہیا "عاصی" ب واتہ یا ناسی و گونہھکار، سہرکیش، کہسی کو سہر دا نانثینہ و ل ھمبہر فہرمانہکی دا ناسی دبہ. - مہزہر(مظہر): جیہی نیشاندانی - **سفات (صفات):** پړانہیا "صفت" ئاکاری خودایی، رھوشناق، عہرز، تشتین کو نکارن ب سہری خوه ھبن و ھہبوونا وان ب تشتہکی دی فا گړدایی یه. بۆ نمونہ تاف زاتہ و روٹاھی یا وی سفاتہ.

■ **شروٹہ: ↓**

- **جوانگاری:** ل نیفہکا پھیٹن کافر و عاسی دا تہرادوفہک دکارہ ھہبہ.

**۱۸۱- کافر بووین ئہم ب ئسمی قہہار
غہففارہ کو ئہم کړین گونہھکار**

- **ھہقبہرکرن:** میر. جا. کرن.

- **پہیقناسی:** قہہار: توورہکار، کیندار، کہسی کو قہہری دکہ. رھوشناقہکی خودی یه- **غہففار:** لیبھور، بھورینکار، رھوشناقہکی خودی یه.

- **شروٹہ:** ہیچ کافر و سہرکیشہک ل جیہانی دا تونہیہ کو شوپا نیشانہیہک ژ ئاکارین خودایی ل بال وی/ئی تونہ بہ. واتہ ئاکارین کافر و سہرکیشان ژی ژ ئاکارین خودی نہ. خودایول بہر ناقی تہ یچ قہہارہ کو ئہم بووینہ کافر و ناقی تہ یچ غہففارہ کو ئہم کړینہ گونہھکار.

بالکیشی: خانی دبیزہ ئف ناقین خودی ناقین ئہزلہلینہ، ئہگہر مروٹ کوفری و گونہھان نہکہ، ئف ناقانا بچ واتہنہ، ھہتا گونہھکارہک تونہ بہ، لیبھورینکارہک ژی تونہیہ، ئفہ گونہھکاری و کوفرا مہ یه کو واتہ یچ ددہ ناقی خودی و ھہر وسان بہرہواژی وی ئہو ناقین خودینہ کو حہوجہداری فان کړیارین مہنہ. ئہگہر کہسہک کوفری نہکہ و خودی

ژى قههرى لى نه كه ، يان نه گهر كه سهك گوننه هه كى نه كه و خودى ژى نه غه فرينه، ئيدى نه و ناقين خودى بى واته دميين. - ليره دا خانى لايه نگرى بى ل جهبرى يان دكه و ديپزه هو و هه گهرين هه موو تى، چ باش و چ خه راب خودى بخويه. نه گهر خودى ناقين خو نه دانابا غه ففار، گوننه هكار په يدا نه دبوون. يان ژى نه گهر گوننه هكار تونه بانا، نه ف ناقين خودى دى بى واته بمانا. نه گهر به دكار تونه بانا خودى بى قههرا خو ل كى بكر. غه ففار هه وجه دارى گوننه هكارانه، قههار ژى هه وجه دارى كافرانه، نه گهر نه فانا نه بن نه و نافانا ژى بى واته دميين.

■ **جوانكارى:** په يقين قههار و غه ففار پيكفه، غه ففار و گوننه هكار ژى پيكفه ته زادى ساز دكن. ل نيغه كا كافر و گوننه هكاردا ژى ته ناسوب هه يه. ل په يقا "بووين" دا سه ره ستي يا هو زانى بى هه يه.

**۱۸۲- كوفرى تو مه گهر نه شپى ببه خشى
گهر دى گوننه هان ل مه نه به خشى**

■ **هه قبه ركرن:** هژ. نشى - - مير. حم. پرو. هژ. زا. ب مه - نا. جا. رو. ل مه - هژ. ببه خشى.

■ **په يقناسى:** مه گهر: ما، پا - نه شپى: نكارى.

■ **شروقه:** ↓

■ **جوانكارى:** ل نيغه كا په يقين كوفر، گوننه هه و به خشاندين دا ته ناسوب هه يه.

**۱۸۳- دى شاد بين ل مه شه ياتين
مه سروور بين گه له ك مه لاعين**

■ **هه قبه ركرن:** نا. وئ.

■ **په يقناسى:** شاد: شا، كه يفخوش - شه ياتين (شياطين): پرانها شه يتان - مه سروور: شاد، كه يفخوش - مه لاعين: پرانها مه لعوون، مه لعوونان، له عنهت لى بوويان.

■ **شروقه:** خودايو ما تو نكارى كوفرى ل مه ببورى و گوننه هه مه ببه خشينى؟ نه گهر تو گوننه هه مه نه به خشينى، شه يتان و مه لعوونين دلى خو ب مه شاد بكن و ب مه بكه نن.

- **جوانکاری:** شاد و مہرورور پیکھے تہرادوفی ساز دکن. ل نیقہ کا شہیتان و مہلعوون دا تہناسوب ھہ یہ.

۱۸۴- قہت غیرہتہ ئہی پھناھن عالم
قہت لایقہ ئہی شہبانی ئادہم

- **ھہقبہرکرن:** میر. پھیفا ئہی ناھاتیہہ.
- **پھیفناسی:** پھناھن عالم: پشتیقانی (خهلکی) جیھانی - شہبان: شویان، چؤبان، شقان - ئادہم: بھنی ئادہم، مروؤف - شہبانی ئادہم: شقانی مروؤقان، مہبہست ژئ حہزرہتی موحمہمہدہ-

■ **شروؤفہ:** ↓

- **جوانکاری:** ئہف ھہلبہستا ب شیوہیا موازنہیی ھاتیہہ قہھوونانی.

۱۸۵- ئہف گورگی لہعینی بہد سہرہنجام
ژیکرا بکھتن مہ شہیی ئہغنم

- **ھہقبہرکرن:** ئا. لہعین و- - ئا. زا. جا. حم. ژیکرابکھتن مہ - میر. ژیکرامہ بکھت - ھژ. ژئ کہر بکرن مہ - روؤ. ژیکہر بکھتن مہ - پروؤ. ژیکرا... -
- **پھیفناسی:** گورگی: گور، لیرہدا مہبہست ژئ دوژمنی گہل بان ژئ شہیتانہ - بہد: خہراب، پیس - سہرہنجام: داوی، کوتایی - بہدسہرہنجام: داوی خہراب - ژیکرا کرن: ژیک را کرن، ژ ئیک و دو را کرن. ژ ھہفدو بلاو کرن، ژیک قہتاندن، بڑقاندن، پروؤزہ کرن. پھیفا ژیکرا دژبہرا پھیفا فیکرا یہ، فیکرا واتہ دگہل ھہف، ژیکرا واتہ دووری ھہف و ژ ھہفدو قہتیایی. - شہیی: وہکی، بینانی - ئہغنم: پرائہیا غنہم، ب واتہ یا پھزہ.

- **شروؤفہ:** ئہی پشتیقان و پھناھداری جیھان و جیھانیان، ئہی شقان و نؤبہداری مروؤقان، قہت غیرہتا تہ چاوا دپہژرینہ، کو شہیتانی لہعینی داوی پیس، مہ زاروویین ئادہمی وہکہ پھزہ ژیک بہلاو بکھ و ببڑقینہ؟

- **جوانکاری:** تہشہیہک قہکری د قی مالکی دا ھہ یہ. خانی شہیتان وہکاندیہ گورگہکی و مروؤف ژئ وہکاندیہ کھریہک پھز و پھیغہمبہر ژئ وہکاندیہ شقانی وان پھزانہ.

**۱۸۶- ئەلقسسە بىكى كۆ دېيىۋى سەرگەش
تەنھا و تەنى بچىتە ئاتەش**

- **ھەقبەركرن: مير. يەكى كو- ئا. بىكى تو- حم. رۆ. زا. جا. ھژ. بىكى كو-**
- **پەيقناسى: سەرگەش: سەرگىش، ئاسى - تەنھا: تەنى، تەنھا و تەنى: تەك و تەنى- تەنھا و تەنى: تەك و روورەش - ئاتەش: ئاگر، لېرە دا مەبەست ژى دۆزەھە.**
- **شروۋقە: ب كورتى تو وسان بىكى كو ئەو دېيىۋى سەرگىش واتە شەيتان تەك و تەنى و ب روورەشى ھەرە دۆزەھى.**
- **جوانكارى: پەيقىن تەنھا و تەنى تەرادوفى ساز دكن. پەيقا تەنى دكارە بې ئېھام، لەورا كو دگەل پەيقا تەنھا واتەيا تەنى بوونى ددە، لى ل گەل پەيقا ئاتەش و ديو واتەيا تەنى يىن كو مەبەست ژى روورەشى يە ددە. دېيىۋى سەرگەش، مەبەست ژى شەيتانە و تەلمىجە ژ بۇ چىرۆكا سەرگىشى يا شەيتانە ل ھەمبەر فەرمانا خودى دا كو سەرى خو ژ نادەم را خوار نەكر.**

**۱۸۷- فىلجوملە مە جوملە خاس و عامان
عاسى و شەقى و ناتەمامان**

- **پەيقناسى: جوملە: ھەموو - خاس: تايبەتى، ھەلبۇرتى - عام: گىستى، ھەموو، بۆرەكە، ئاسايى، مرۆقېن كو ھەلبۇاردە و ب ناف و بانگ نىنن. - شەقى: شەقاوۋەتكار، گونەھكار - ناتەمام: نقىشكان، لېرە دا كەسى كول خودىناسى يىن دا نقىشكانە. سىست باوەر.**
- **شروۋقە: ↓**
- **جوانكارى: فىلجوملە و مەجوملە پىنكفە جناسى و ھەروسان تەكرىرى ساز دكن. خاس و عام تەزادى دئافرىنن. عاسى و شەقى و ناتەمام پىنكفە تەرادوفى چى دكن.**

**۱۸۸- تىكرا ب شەفاعەتا خو خاس كە
قىكرا مە ژ ئاگرى خەلاس كە**

- **ھەقبەركرن: مير. ئا. رۆ. زا. تىكدا- ھژ. جا. حم. پرۆ. تىكرا- (تىكرا و تىكدال**

بارا واته یی دا هند ژ هه فډو دوور نینن، لئ ل بهر کو خانی ل نیفمالکا دووییی دا فیکرا ناییه وئف هه ر دو په یف پیکفه جوانکاری یا جناسی و موازه نه یه کی ژی چیدکن، ب دیتنا من تیکرا راست تره.

■ **په یفناسی: تیکرا:** ب هه ف را، پیکفه. دناف هه ف دا - شه فاعهت: مه هدر - خاس کرن: باش کرن، تایه تی کرن - **فیکرا:** ب گشتی، ب هه ف را - **خه لاس** (خلاص): رزگار.

■ **شروقه:** ب کورتی نه ی پیغه مبه ری خودی تو مه هدر ی ل مه هه موویان بکه. مه هه موویان چ مروقین هه لبژارده و سه رناس، چ بوره که و مروقین ناسایی، چ گونه هکار و ناسی و سه رکیش و باوه رسست و چ مروقین دیندار و هه لبژارده ژ ناگری دؤژه هی رزگار بکه و مه هدر ی ل مه هه موویان بکه.

■ **جوانکاری:** تیکرا و فیکرا پیکفه جناسی ساز دکن. خانی لیره دا ژ پیغه مبه ری نیسلامی دخوازه کو مه هدر ا هه موو مروقان بکه.

(۵)

ئەشعارى مەدىھەتە تەوائىقى د كوردانە، ب شوجاعەت
و غەيرەتتى و ئۇھارا بەدبەختى و بى تالىى يا
وانە، دگەل ھندە سەماحت و ھەمىيەتتى

۱۸۹- ساقى تو ژ بۇى خودى كەرەم كە
يەك جورعەين مەى دجامى جەم كە

■ پەيئناسى : ساقى : مەيگىپ، ل بال عارفان مەبەست ژ ساقى ساقى يىن رۇژا ئەلەستى
يە، كو خودى بخوھەيە . - بۇى : بۇ، بۇنا، سەبا، سەب خاترى، سەمخەراتى - كەرەم :
بەخشش، دلۇقانى - جورعە : گولپ، فې، قورت - مەى : شەراب، ل بال عارفان مەبەست
ژ مەيى ئەقىنە - جام : كاسك، پىالە، نەينك، لېرە دا مەبەست ژى دلە - جەم : جەمشىد
شاهى پىشدادى، شاهى ميژين و چىرۆكى يە ئىرانى . - جامى جەم : پىالە يا جەمشىد
شاه . فردەوسى ل شاهنامى دا دىئە كوجامەك كە يخوسرۆ شاهى ئىرانى ھەبوويە كو
گافالى بنھىريا جىھان و گشتى بوونەوهرىن جىھانى تى دا ددىت . لى ل دوو را
ھەلبەستقنان ل بەر كو جەمشىد شاھ ھەمبەرى سلېمان پىغەمبەرە دزانين ئەو جاما دانە
جەمشىدە و ناقى وى كرن جامى جەم . دەولەتا ئىرانى ژى ل بەر قى چىرۆكى ناقى
ديوانا رادىو و تەلويىزىونا خو كرنە جامى جەم . جامى جەم ل بال عارف و ھەلبەستقنان
دلە، كو دكارن تى دا ھەموو تىشى و ب تايبەتتى وىنە يا خودى و ئەقىنى بىينن . لېرە دا
مەبەستا خانى ژ مەيى ئەقىن و ژ جامى جەم ژى دلە .

■ شىرۆقە : ↓

■ جوانكارى : مەى كىنايەتە ژ ئەقىنى و جام ژى كىنايەتە ژدلە . ئەف مالكا ھەلبەستى
تەلمىجە ژ بۇ چىرۆكا جەمشىد شاهى پىشدادى . جام و مەى و ساقى پىكفە تەناسوبى
ساز دكن .

۱۹۰- دا جام ب مهی جههان نوما بت
ههرچی مه نراده تی خوویا بت

- **ههقبه رگرن: ئا، رۆ، میر، نراده تی خوویا- حم، هژ، جا، زا، پرۆ، نراده یه- ب ههر دو شیوهیان زی دوروسته. لی یا کو من ههلبژارت دوروست تره. لهو را خانی دیبژه، مهیگپری مهی ب هره جاما مه، دا کو جام ب وی مهی جههان نوما به و ههر چی کو ئەم دخوازن تی دا خوویا به.**
- **په یقناسی: جههان نوما: جیهان نوین، نشاره ب جاما جههان نوما یه، کو ئەو زی ناهه که ژ بو جاما جهمه، جاما کو جههان تی دا دهیته خوویانی و دیسان مه بهست ژ دل. - نراده: خواست، ویست، داخواز - تی خوویا بت: تی دا دیار به- خوویا بوون: خوویا بوون، دیار بوون.**
- **شروقه: مهیگپری ژ بوی خاتری خودی ژ م را دلۆقانی یی بکه و قورتهک مهی بهرده جاما جهمه، دا کو جام ب وی مهی جیهان نوین به و ههرچی کو ئەم دخوازن تییدا دیار و خوویا به. (مهیگپری/ ئەی خودایۆ ئەفینی بهرده دل، مه، دا کو دل، مه ب ریکا ئەفین و ئەفینداری یی پاقش به و ههر چی یا کو ئەم دخوازن و مه نراده یه ل وی نهینکی دا دیار به.)**
- **جوانکاری: جام و مهی پیکفه تهناسویی ساز دکن و ههروسان جامی جههان نوما تهلمیحه بو چیرۆکا جهم یان که یخۆسرۆو، کو ل پیش دا هاته فه گپران. ههروهکی پیشدا زی هاته شروقه کرن، مه بهست ژ مهی لیره دا ئەفین و مه بهست ژ جامی زی دل. ئەف ههردو مالکین ههلبهستی دکارن هه م ب شیوه یا حهقیقی و هه م زی ب شیوه یا مهجازی یینه شروقه کرن.**

۱۹۱- دا کشف بین ل بهر مه ئەحوال
کانی دبتن مویه سسه ر ئقبال

- **ههقبه رگرن: میر، هژ، حم، زا، رۆ، بیت- ئا، جا، بین. ل بهر کو ئەحوال پرانه یه، کردارا رسته یی زی دهی پرانه به، لهو را من په یفا "بین" په سه ند کر - - میر، پرۆ، کانین.**

■ **په یقناسی: که شف: کفش، دیار، نه شکره، نووقه دین - نه حوال: پړانه یا حال ب واته یا خه بهر و رهوش، رهوش و وا ته یین کو دکه فن دلج عارفان دا، نه ف په یقا گاڤا کو ب په یقا حال را پیکفه بئ، کورت دبه و دبه حه وال، وه که حال و حه وال: رهوش و خه بهر، په یقا سوژانی یا هه وال ب واته یا نووچه، هه ر نه ف په یقا عه رهبی یه. - که شفی نه حوال: بویره ک فله سه فی و عرفانی یه و مه به ست ژئ دیار بوونا قه ومین و تشتین نادیار و سه رگرتی ل د لئ عارفان دا و ب واته یه ک دی ناگاداری ژ نووچه و خه بهر یین نه یینی و سه رگرتی یه. - مویه سسه ر (میسر): پیکهاتی، ده سته هاتی - نقبال: بهخت، هات،**

■ **شروقه: داکو رهوش و حالین نادیار، نووچه و خه بهر یین نه هاتی و نه خوویایی ل بهر مه دیار ببن و نه م بزاین کانی بهختی مه ژی دئ فبه یان نا.**

**۱۹۲- ندبارا مه وی گه ها که مالی
نایا بوویه قابلن زه والی**

■ **هه فبه ر کرن: هژ. وا**

■ **په یقناسی: ندبار: به دبه ختی، روژه ره شی، به له نگازی - وی: وایه - گه ها: گه هیشت - که مال: ته کووزی، بته بوون - نایا: گه لو - قابل: هیژا - زه وال: ژ ناف چوون، نه مان.**

■ **شروقه: ↓**

■ **جوانکاری: زه وال و که مال دکارن پیکفه ته زادی ساز بکن.**

**۱۹۳- یا هه ر وه هه دئ ل نستوا بت
حه تتا وه کو ده ورئ مونته ها بت**

■ **هه فبه ر کرن: هژ. نیبتیها، کو واته یه ک لاواز دده.**

■ **په یقناسی: یا: یان، نان، په یقا پرسپاری یه د زمانئ کوردی و فارسی دا. - هه روه هه: هه ما وه ها، هه ما ها کینه - ل نستوا بوون: به رده وام بوون. راوه ستایی (نستوا: نه و هیلا**

کوب گومان تۆپا نوردی دکه دو پشکین نیفتویا باکووری ونیفتویا باشووری.) - ههتا وهکو: هه تا کو، تا دهما کو - دهور: زهمانه، زفرین، گهرا دهه و جیهانی - مونتهها: کوتایی - دهوری مونتهها: ناخرزهمان، کوتایا ههبوونا جیهانی، رۆژا قیامهتی.

■ **شروقه:** بهلهنگازی و بهدبهختی یا مه وایه گههشتیبه ئاستا خوه یا هه ره بلند، و ته کووز بوویه. گهلۆ ئەف بهلهنگازی یا مه بوویه هیژایی نهمان و کوتابوونی؟ یان ژی هه ما دی هه وسان هه تا کوتایا جیهانی ل سهر رهوشا خو بمینه؟

■ **بالکیشی:** خانی لیره دا ئەوی هزری هه لیدخه و دییژه هه ر تشتا کو گه هیشته و ته کووز و ته کمیل بوو، بهر ب کوتایی فا دجه. بهلهنگازی یا مه کوردان ژی گههشتیبه راده و ئاستا خو یا هه ره بلند و دهما وی یه کو کوتا به و ل سهر وی ئاستی نهمینه و بهر ب باشبوونی فا هه ره.

■ **جوانکاری:** ل نیفه کا دهور و ئستوا یین دا ته ناسوب هه یه. په یقا دهور و ئستوا وینه بهک ناشویی ژی ژ گهرا جیهانی و هیلا ئستوایی ل سهری مروّفاء دا دئافرینه.

۱۹۴- قهت مومکنه ئەف ژ چهرخی لهولهب تالع بیتن ژ بۆ مه کهوکهب

■ هه قبه ر کرن: میر. ئەو.

■ **په یفناسی:** مومکن: یا قهومینی، یا بوونی - چهرخ: زفرین - لهولهب: لۆلهب، پیچ، چهرخ - چهرخی لهولهب: زفرینا چهرخا فهلهکی - تالع (طالع): هنگاقتی، دهرکهتی - تالع بوون: هنگاقتن، لیدان، هه لاقیتن، بهخت، هات - کهوکهب: ئستیر - کهوکهب تالع بوون: هه لهاتنا ئستیری، مه بهست ژی ئستیرا بهختی یه.

■ **شروقه:** ↓

■ **جوانکاری:** کهوکهب تالع بوون یان ئستیر هه لاتن کنایه ته ژ بهخت فه بوونی.

۱۹۵- بهختن مه ژ بۆ مه پرا بیت یار
چارهک بیتن ژ خوابن هوشیار
۱۹۶- رابت ژ مه ژی جهانهپه ناههک
په یدا بیتن مه پادشاههک

■ هه قبه ر کرن: هژ. خواب

- **په‌یښناسی: یار: هه‌قال - جاره‌ک: جاره‌کښ - خواب: خه و - رابت: رابه، په‌یدا به - جهانپه‌ناه: پادشاه، پشت و په‌ناهی جیهانی.**
- **شروقه: گهلوقه‌ت نه‌ف هندایا بووینن یه‌کول‌گه‌ر و زقرینا چهرخا‌فله‌کښ دا‌ستیرکا به‌ختن مه‌ژی‌سه‌ر بده؟ به‌ختن مه‌ژی‌ب مه‌را ببه یار و هه‌قال و هه‌ما جاره‌کښ‌ژی‌خه‌وی هوشیار ببه و جهانپه‌ناه‌ک‌ژی‌مه‌ژی‌رابه و پادشاه‌ک‌ژی‌مه‌ژی‌په‌یدا ببه؟!**
- **جوانکاری: ل‌فی مالکا هه‌لبه‌ستی دا‌دو جاران کنایه‌هاتیبه. به‌خت یار بوون، کنایه‌ته‌ژی‌بو‌شانس لیگرتن. به‌خت‌ژی‌خه‌و رابوون‌ژی‌هه‌ر وی‌واته‌یی دده. هه‌ر دو‌ژی‌بو‌ژین‌گه‌لیرینه. نه‌ف هه‌ردو بو‌ژانا د‌گه‌ل هه‌ف ته‌رادوفی‌ژی‌ساز دکن. به‌خت‌ژی‌خه‌وی رابوون یان‌ژی‌د‌خه‌و را‌چوون و به‌خت بوونه یار و هه‌قال جوانکاری یا ته‌شخیسی‌واته‌ک‌سایه‌تی پیدانی‌چی‌دکه. له‌ورا کو‌به‌خت وه‌کی مروقه‌کی هاتیبه نتلاندنن کو‌دکاره‌ب مروقه‌را ببه هه‌قال، رازی و‌ژی‌خه‌و رابه.**

۱۹۷- شووری هونه‌را مه‌بیته‌داین

قه‌دری‌قه‌له‌ما مه‌بیته‌زاین

- **هه‌قبه‌رکرن: ل‌گشتی ده‌ستن‌فیس و ژید‌ه‌رین ل‌به‌ر ده‌ستی من‌دا ل‌جیهی‌په‌یفا شووری، شیرئ هاتیبه. ل‌من هه‌رچه‌ند بیر ل‌ک، من‌به‌را خو‌دایه‌کو " شیرئ هونه‌را مه‌بیته‌داین" ل‌زمانئ کوردی دا‌چ‌واته‌یی ناده. نه‌م دزانن کو‌شیر، رایژه‌ک دی‌یه‌ژی‌شوورء. ل‌زارافی کورمانجی‌دا ل‌ناف ده‌فوکین جوربه‌جور دا‌پیتین "نو‌لأ" و "ئی‌أ" و "وی‌W" جیهی‌هه‌قدو دگرن. هه‌ر نه‌ف په‌یفا شوور، ل‌هنده‌ک ده‌فوکان‌دا شیر، ل‌هنده‌کان‌دا‌ژی‌شویر تی‌ب‌لیف کرن. جا‌شووردانان یان‌شیر دانان ل‌زمانئ کوردی‌دا‌واته‌شوور دانانه‌ن‌ردئ و‌ژی‌چه‌ک بوون، خو‌بیچه‌ک کرن، ته‌سلیم بوون. راستی‌ما‌خانی دا‌خوازا‌ژی‌چه‌کبوون و ته‌سلیم بوونی‌کریبه. نه‌ز گه‌له‌کی ل‌واته‌یا‌فی نیفمالکئ گه‌ریام، ل‌من‌چ‌به‌رسف‌ژی‌را په‌یدا نه‌کر. داکو‌من‌چاقه‌ک ل‌وی‌مه‌م و زینا‌کو‌من‌ل‌سالا ۱۹۸۹ ان‌ل‌نورمی یئ‌دا وه‌شان‌دبوو‌خشان‌د. ل‌وی‌چاپی‌دا ل‌جیهی‌شیرئ، شووری‌هاتیبه. دیسان‌واته‌هه‌ر یه‌که. فیجا‌نه‌ز ل‌واته‌یا شووری‌گه‌ریام. ما‌کورد‌ژی‌هه‌سار و دیوارین‌بلند و که‌لایان‌را شووره‌نابیزن. تازه‌من‌زانی‌کو‌مه‌به‌ستا‌خانی‌ژی‌قی‌په‌یقی‌چیه. ل‌توره‌یا‌فارسی‌دا‌ب‌ده‌هان‌جاری‌هو‌زانان شوونه‌وارین‌خو‌شو‌به‌اندنه‌که‌لا و هه‌سار و کو‌شکین‌بلند. بو‌نمونه‌فرده‌وسی‌دیژه:**

**" پی افکندم از نغم کاخی بلند،
که از باد و باران نیابد گزند"**

واته: من خیمه کۆشکهک وسان بلند ژ ههلبهستان دانی، کو ژ با و بارانی زدهدیی نهینه. سهعدی یخ شیرازی ژ پرتووکا خوه وهکا ندیبه کاخی دهولت واته کۆشکا ههبوون و سهرفهرازی یخ. خانی ژ خوازیمان دخوازه، کو پادشاههک ژ مه کوردان رابه، داکول سایا وی دا خیمه ههسارا هونهرا مه بیته دانینی و قهدری قهلهما مه بیته زانینی. ب فی چورهیی ژ مه را رۆن و ئەشکهرا دبه کو لیره دا خانی شوور نفیسییه، ل دوو را روونفیسکاران وهکی دههان په یشین دی دهست تی وهردانه و ئەو گۆرهکی دهفۆکا خو گوهورینه و کرنه شیر.

■ **په یفناسی: شووری:** پرانه یا شووره، شووره بین، ههسارین، که لایین، دیوارین بلند - هونهر: هونور، فهن، کار و دهستکرین جوان، کاری جوان و بالراکیش کو ژ دهستی هه رکهسه که کی نایین. سازبهندی، دهنگیژی، وینه کیشی، هه یکه ل تراشی، هوزانی، نفیسکاری و چه ندین کارین دی یین جوان هونور تینه ژماری. - **دانین:** دانان، چی کرن.

■ **شروقه:** داکو خیمه شووره و دیواری ههسارا هونهرا مه بیته دانینی و قهدری قهلهما مه بیته زانینی.

■ **جوانکاری:** ل فی ههلبهستی دا جوانکاری یا ته شیبه هه یه، خانی هونهر وهکاندییه شووره و دیواره کی بلند، کو ده بی خیمه وی ل ژیر سایا جیهانپه ناهه کی دا بیته دانان. ههروسان ل فی مالکا ههلبهستی دا ته شخیس ژ هه یه، لهورا قهدری قهلهمی گرتن، قهلهم وهکه مروقه کی هاتیبه زانینی کو ریزلی گرتن ژ را ئەرکا هه رکهسی یه. ههروسان قهدری قهلهمی گرتن، واته قهدری خودانی قهلهمی گرتن.

**۱۹۸- دهردی مه بیبتن عهلاجی
علمی مه بیبتن رهواجی**

■ **په یفناسی: عهلاج:** علاج، دهرمان، چاره - **علم:** زانست - **رهواج:** رهوا، برهوا، باو، رهونهک (په یفا رهواجا عه ره بی ژ رهوا یا کوردی هاتیبه وهرگرتن، عه ره بان گهلهک په یشین کوردی ب لی زیده کرنا پیتا "ج" ل کوتایا وان دا کرنه عه ره بی، وهکه: بهرنامه ج، هۆدهج، به نه فسهج، نموو دهج، مروج، رهواج، و ل دوو را ته رویج ژ رهواجی ساز کرنه و بدههان په یف ژ نافراندنه.)

■ **شروقه:** داکو دهردی مه دهرمان به و زانستا مه به باو و رهونهک و برهوی بیبه.

۱۹۹- گەردى ھەبوا مە سەرفەرازەك
ساحب كەرەمەك سوخەن نەوازەك

■ ھەقبەركرن : ھژ. زا. ھەبوويا : لى ھەبوويا كىشا ھەلبەستى نالۆز دكە. ل ئا. دا جىھىئ
ئەقى مالكى و مالكا ۲۰۲ ب ھەقدو را ھاتنە گوھۆرىنى .

■ پەيقناسى : گەر. ئەگەر، واكى - ھەبوا : ھەبوويا، ھەبا - سەرفەراز : سەربلند، مەبەست
ژى شاھە. - ساحب كەرەم : خودان بەخشش، بەخششكار، دلۆقان - سوخەن : پەيىف،
گۆتن، لىرە دا مەبەست ژ پەيىقى تۆرەيە. - نەواز : ژ ريشەيا نەواختەن يا فارسى يە و
ب واتەيا لاواندن و ريز ليگرتن و پشتيوانى لى كرنى يە. - سوخەن نەواز : پەيىف
لاوين، كەسى كو پشتەوانى يى ژ نغيسكار و تۆرەقان و ھۆزان و خودانپەيقان دكە.

■ شروۋقە : ↓

■ جوانكارى : ل پەيىقا سوخەن نەواز دا ئىھامەك نازك ھەيە. مروۋقى سوخەن نەواز واتە
پەيىف لاوين، پەيىقى نالاوينە، بەلكو خودانى پەيىقى دلاوينە.

۲۰۰- نەقدى مە دبوو ب سىككە مەسكووك

نەدما و ھەھە بى رەواج و مەشكووك

■ پەيقناسى : نەقد : پارە، پۆل، لىرە دا مەبەست ژى زمان و تۆرەيا كوردى يە -
مەسكووك : سىكە لى كەتى، پارى كو ناقى پادشاھەكى لى دكەقە، زۆرتەر پارىن زىر و
زىف و يان ژى بنەكانەك دى. - مەشكووك : سىكەر، گوماندار، ب خەوش و كىماسى .

■ شروۋقە : ئەگەر مە مېرخاس و پادشاھەكى سەربلند و دەستقەكرى و پەيقناس و
پەيىقلاوين ھەبا، ئەف پەيىف و ھەلبەست و پرتووكىن مە ژ لايى وى فا بەھاتانا
مۆھر كرنى، بىگومان زمان و تۆرەيا مە و ھەھە بى رەونەك و رەوا و بى برەو نەدما .

■ جوانكارى : نەقد لىرە دا ئستعارەيە و مەبەست ژى زمان و تۆرەيە.

۲۰۱- ھەرچەندە كو خالس و تەمىزن نەقدىنى ب سىككە يىن عەزىزن

■ ھەقبەركرن: ھۆ.رۆ. ھەرچەندى، لى و ھا كېشا ھەلبەستى ئالۆز دكە - ئا. خالصن
تەمىزن - - مىر. ئا. ھم. رۆ. نقدىن ب سىككە يى عەزىزن - پىرۆ. نقدىن و د سىككە -
ھۆ. نەقدە يىن - زا. نقدىن - جا. او نقد -

■ پەيقناسى: ھەرچەندە كو: ھەر چەقاسى كو - خالس(خالص): خوروو، خورى،
بىخەوش. - تەمىز: پاك و پاكژ - نەقدىنى: كورتكى يا نەقدىنە يى ب وانا پارە يى حازر،
جنس و كەلمەل - ب سىككە: سىككە لىدايى، سىككە لىكەتى - عەزىز. ب رىز و
حورمەت، رەوشناقە كى خودى يە.

■ شىرۆقە: ↓

■ جوانكارى: ب سىككە يىن عەزىز لىرە دا ئىھامى ساز دكە، لەورا پىش دا مرۆف وە تى
دگىژە، كو مەبەستا خانى ئەو، نەقدىنە يىن وى يىن سىككە لى كەتى عەزىزن، لى ب
ھندەك تىھىزىنى مرۆف يى دحەسە، كو مەبەستا خانى ژ پەيقا عەزىز لىرە دا خودايە.
سىككە يىن كو ژ لايى خودا قە ھاتنە پەژراندن و مۇھرا نەرتىنى يى ھاتىبە لىدانى. ب
گىشتى مەبەستا خانى ژ نەقدىنە يىن ب سىككە يىن عەزىز تۆرە و زمانى كوردى يە كو
دىاردە بەك خودايى يە. ئەف ھەلبەستا دكارە تەلمىج بە ژ بۆ وان ئايەتتىن قورئاننى
ئەوانى كو داباشا ئافراندا زمانە ژ لايى خودى فا دكن.

۲۰۲- گەردى ھەبووا مە پادشاھەك لايق بدىا خودى كولاھەك

■ ھەقبەركرن: ھۆ. خودى - جا. خوەدى - زا. بدى خودى -

■ پەيقناسى: كولاھ: كولاو، كوم، تاج - خودىكولاھ: خودانتاج، پادشاھ - لايىق
بدىيا خودىكولاھەك: مە خودىكولاھەكى ھىزايى خوە بدىتا، خودى خودان تاجەك ژ
مەرا ھىزا بدىتا. - لايىق دىتن: ھىزا دىتن، پىن ھىزا زانين، شاياندىن.

■ **شروقه: ↓**

■ **جوانکاری:** په یقا خودی کولاههک، ب رینقیسا کهون هم خودی کولاههک و همم ژی خودی کولاههک تی خوهندنی. ب فی جوړه یی ئەف په یف لیره دا له تافه تی ساز دکه، له ورا کو دو واته یان دده. مروّف ز ناهه روکا هه لبه ستنی را دزانه کو مه به سنا خانی ئه وه کو ئە گهر مه خودیکولاههک ژ خوه را هیژا بدیتا. له ورا کو بکر، واته فاعلی فی کرداری جیناقتی "مه" یه.

■ **۲۰۳- ته عیین ببوا ژ بو وء ته ختهک
زاهره دبوو ژ بو مه به ختهک**

■ **هه فبه ر کرن: هژ. رو. ببویا - میر. نا. دبوو - هه ردو ژی کیشا هه لبه ستنی نالوز دکن.**

■ **په یقناسی: ته عیین: دیار کری، کفشگری - ته عیین ببوا: بهاتا دیار کرنی. - زاهره: ل رووڤه. له ورا کو به ختی زاهر هه یه و به ختی باتن هه یه. به ختی زاهر خو شبه ختی یا جیهانی و به ختی باتن رزگاری یا ناخره تی یه. خانی دیبزه ئه گهر شاهه کی مه هه با، هه لای کیم به ختی مه یی زاهری فه دبوو و ئهم ل سهر روویی جیهانی خو شبه خت دبوون. - زاهر فه دبوو ژ بو مه به ختهک: ل رووڤه به ختهک ژ بو مه فه دبوو - به خت فه بوون: شانس لیدان، فه بوونا گری و دوژواری یا کار و ژیانی.**

■ **شروقه: ↓**

■ **جوانکاری:** کیته یا "فه" همم ب زاهره گریډایی یه و همم ژی ب بوونتی فه، واته همم پاشکیتا زاهره، همم ژی پیشکیتا بوونتی یه. ئه فه ژی دیسا له تافهت و نازکیه کی دده هه لبه ستنی.

■ **۲۰۴- حاصل ببوا ژ بو وء تاجهک
ئه لبه تته دبوو مه ژی رهواجهک**

■ **هه فبه ر کرن: رو. ببویا - هژ. ببویا.**

- په یقناسی: حاصل (حاصل): ده سته هات - حاصل ببوا: حاصل ببوویا، ده سته بهاتا، پیک بهاتا. - نه لبه تته: هه لبت، بیگومان.

■ شروقه: ↓

۲۰۵- غه مخواری دکر ل مه یه تیمان

دینانه ده ری ژ ده ست له تیمان

- هه قبه کرن: ژ بلی پرو. ل دیتر ژیده ران دا تینانه ده ری هاتیبه، لئ ل بهر کو پیشپرتکا کردارین دهما بهوری ل کوردی دا "د" یان "ده" یه، له ورا من دینانه په سهند کر. هه ر چهند کول هنده ک ده فوکان دا "ت" جیهی "د" دگره، لئ ل ده فوکا خانی دا "ت" جیهی "د" ناگره.

- په یقناسی: غه مخواری کرن: ل خه من دا بوون - یه تیم: باقمری، سیوی، لیره دا به له نگاز و بیده سته هلات، بنده ست و بی سهر پهره ست، بی شاه و بی سهر خوه بوون - دینانه ده ری: دینانه ده ری، دهر دخستن - له تیم: چافنه بار، بهر چاف ته نگ، چکووس.

- شروقه: هه رچهند کو ئەف په یف و هه لبه ستین من، یان زمانئ کوردی جوان و بیخه وش و پاک و بیگه ردن و ب نافی خودای عه زیز ده ست پی بوونه و ب موهرا وی هاتنه تتلاندنئ، و نه وی ئەو ئافراندنه، لئ واکي پادشاهه کی مه هه بوویا و مه خودانتاجه کی هیژایی خوه بدیتا، یان ژی خودئ خودانتاجه کی هیژا ژ مه را بدیتا و ته خته ک ژ بو وی بهاتا دیار کرنئ، ب رووقه به ختی مه ژی فه دبوو، یان ژی لایی کیم به ختی مه یی زاهری فه دبوو و ئەم ل فی جیهانی دا خو شبه خت دبوون. ئەگه ر تاجه ک ژ وی شاهی را په یدا بیا، بیگومان کار و بارئ مه ژی دئ پره و په یدا بکرا. ئەوئ ل خه ما مه بیخودان و بی سهر پهره ستان دا با و دئ ئەم ژ ژیر ده ستین چافچنووک و چکووس و چافنه باران دا دهر خستانا.

- جوانکاری: په یقا یه تیم کنایه ته ژ بی سهر پهره ستی و بنده ستی و بی شاه و بی خودانه تی یی - ل په یقا غه مخواری دا سهر به ستی یا هو زانی یی هه یه.

۲۰۶- غالب نه دبوو ل سهر مه نهف رووم نه دبوونه خهرا به یی د دهست بووم

- **په یقناسی: غالب بوون:** ل سهر که تن، زال بوون - رووم: رووم، مه بهست ژی دهوله تا ئوسمانی یا یه. کوردی روژه له لاتی نها ژی ژ وه لاتی تورکی یی را رووم دبیتن. نهف واته یا دجه سهر میژوو یا کوردستانی یا کهونار، یا وی دهستی کو هی تورک ژ ئاسیا یا نأفین نه هاتبوونه کوردستانی و هه فسووی مه یی روژا فا دهوله تا روما روژه له لات واته بیژانس بوو. - خهرا به: کافل، خربه، دیز - بووم: کوند،
- **شروقه:** نه گهر پادشاهه کی مه هه با، دهوله تا ئوسمانی ل سهر مه زال نه دبوو و نه م نه دخستن ژیر له پ و چه نگی خو و وه لاتی مه نه دکر کافل و هیلوونا کوند و په پووکان.
- **جوانکاری:** ل فی مالکا هه لبهستی دا کنایه هه یه، مه بهست ژ خهرا به، کوردستان و مه بهست ژ بو و م ژی دهوله تا ئوسمانی یه کو وه لاتی مه کافل کر نه و وه کی کوند و په پووکان تی دا روونشته و نه و ژ خو را کر نه هیلوون. بووم و خهرا به ییکه ته ناسویی ساز دکن.

۲۰۷- مه حکوومی عهلییه و سه عالیک مه غلووب و موتیعی تورک و تاجیک

- **هه فبه کرن: ئا. نه.** محکوم علیه بون - ئوس. محکوم و علیه و ... - پرؤ. محکوم علیه صفالیک - او قوم علی و قدر غالیک -
- **په یقناسی: مه حکووم:** حوکم لی بوویی، بهر داد، نه وی/ نه وا کو داد ل دژی وی/ وی کوتا ببه. مه حکووم عهله یه: (محکوم علیه) که سی کو حوکوم ل دژی وی/ وی و ب زهره را وی/ وی هاتییه دهر که تن. - عهله یه: ل دژی - عهلییه: عهله وی، شیع، مه بهست ژی حوکومه تا سه فه وی یه. - سه عالیک: (صعالیک) پرانه یا سه علووک (صعلوک) ب واته یا دز و دهر ویش و رووت ره جال و نه دارانه. - مه غلووب: شکه ستخواری، ل بن که تی - موتیعی (مطیع): فهرمانبه ر و ژیر دهست - تاجیک: قهومه کی ئیرانی یه کول وه لاتی تاجیکستانی دا دژین، لیره دا مه بهست فارس و دهوله تا ئیرانی یا سه فه وی یا یه.
- **شروقه:** نه گهر پادشاهه کی مه کوردان هه با، نه م وه ها ژار و به له نگاز نه د بوون و

نەدکەتەن بئەستەن شەهین سەفەوی یێن عە لەوی ، ئەوین دز و دەرویش و رووت و تووت و ئەم وەها نەدبوون فەرمانبەر و بئەستەن تورکان و فارسان .

■ **جوانکاری:** ل فئ هەلبەستەن دا ئیھام و لەتافەت هەیه . ل رینقیسا کەون دا "محکوم علیە" هەم مەحکووم عەلەبەتەن خوەندنێ و هەم ژێ مەحکوومی عەلیبەتەن خوەندنێ . پەیفە "سەعالیک" ژێ ب واتەیا دز و دەرویش، لێرە دا دو کریار و نەقشەین وی هەیه . هەم دزقەر سەر سەفەویان و هەم ژێ دزقەر سەر کوردان . واتە مرۆف دکارە ب دو چیشبێتەن ئەوی شەرۆفە بکە، یا یەکم: ئەگەر پادشاهەکی مە هەبا ئەم وەها نەدکەتەن ژێر دەستێن فەن سەفەوی یێن دز و دەرویش . (ب فئ واتە یێ پەیفە دەرویش سۆفیتی یێ ژێ کو شەهین سەفەوی دۆزا وی دکرن تینە بێرا مرۆفە) . واتەیا دوهم: ئەگەر پادشاهەکی مە هەبا ئەم وەها ژار و بەلەنگاز و رووت و رەجال نەدمان . لئ واتەیا یەکەم دوروست ترە، ل بەر کو عەلیبە و سەعالیک ب پیتا "و" ب هەقدو فە تینە گریدانێ و هەروسان مەحکووم عەلەبە و سەعالیک هەندەکی کیشا هەلبەستەن گران دکە . عەلیبە و سەعالیک (ب واتە یا عەلەوی و دەرویش) تەناسوبی ساز دکن .

۲۰۸- ئەمما ژ ئەزەل خودی وسا کر ئەف رۆم و عەجەم ل سەر مە راگر

- **هەقبەرکرن:** رۆ . وسان، لئ شاشە لەورا کو پاشبەندێ خەراب دکە .
- **پەیفناسی:** ئەمما: لئ، لئ بەلئ - ئەزەل: بەری بەردا - وسا: وەسا، ئوسا، ئوسان - رۆم و عەجەم: دەولەتێن ئیران و عۆسمانی یان کو پشتی شەری چاردێرانێ گۆرەکی پەیماناقەسر شیرینی ل سالا ۱۶۳۹ ز . دا کوردستان ل نیقەکا خو دا پارقە کرن . - راگر: بلندکر، دوور کر .
- **شەرۆفە:** لئ ژ بەری بەر دا خودی وسا کر . ئەف رۆم و عەجەم ل سەر مە راگر...
- **جوانکاری:** رۆم و عەجەم پیکفە لایەکی تەناسوبی و لایی دی دا ژێ تەزادێ ساز دکن .

بالکیشی: ئەف مالکا هەلبەستەن قەت ل گەل بێر و باوهری یێن خانی لیک ناگرە . خانی یێن کو وەها ب زانەتی و ئەشکەرا داوا مافی گەلئ خو دکە و ب بێر و هزرەک پێشکەتی و ناشکارا ل دژی زۆر و زولما داگیرکەرین کوردستانێ دەنگی خو بلند دکە، وانا دوه کینە بووم و کوندین کو کوردستان ژ خوە را کرنە هیلوون و گازی میر و حاکمێن کوردان دکە

و دبیڼه وان ژ وه را شهرمه کو هوون تابعیه تا تورک و تاجیکان بپه ژرینن ، و گازندان ل خودی دکه و دبیڼه ژ بو چی کورد ژ ژیانی بی پار و پشک مانه، چاوا دبه کو نشکیف دا ودها مافئ داگیر کرنی بده داگیر کهران و بیڼه خودی ههر ل نه زهل دا روم و عجهم ل سهر مه را گرتیبه؟!

ژ بلی وی هندئ کو نهف مالکا هه لبه سستی دژی بیر و هزرین خانی یه، ب دیتنا من نهف مالکا ل بارا ریژمانی و تیگینی دا زی لاوازه و دبه کو نه یا خانی به و ل دوو خانی را هنده کان نهو لئ زیده کربن. یان زی ده سته لاتداران خانی نه چار کربن کو تشته کی ل وان به ندین کو هیرشی سهر داگیر کهران کریه زیده بکه، کو داگیر کهر ده ست ژ وی بکیشن. وه که چاوا حافزی شیرازی نه چار کرن کو بهنده کی ل هه لبه سستا خو یا کو دبیڼه : (وای اگر از پس امروز بود فردایی) زیده بکه و خو ژ بدارفا کرنی رزگار که .

نهف پیکفه بهرا خو بدهن نیفمالکا دوویچ یا فی مالکی: نهف روم و عجهم ل سهر مه راکر: واته کو نهف که تبوون ژیر ده سستین روم و عجهمان و خودی روم و عجهم ل سهر مه راکر و نهف رزگار کرن، نه کو روم و عجهم راکرن سهر مه. داچه کا " ل " کول هنده ک ده فوکان دا دبه " ز " ، لیره دا واته یا دوور کرنی دده. روم و عجهم راکرن سهر مه: واته نهف کرن بن روم و عجهمان. لئ روم و عجهم ل سهر مه راکر. واته روم و عجهم کو پیش دا ل سهر مه بوون، خودی نهو ل سهر مه راکرن. واته یا ل سهر سهری مه بلند کر، ل فی هه فبه ندی دا لاواز تره. ل سهر مه را گرت، واته ژ مه مه زتر و ریژدار تر کر، نه کول سهر مه راکر. نه ز ل سهر وی باوه ریبه کو نهف مالکا نه یا خانی یه، یان زی نه گهر یا خانی به، خانی ب زانه تی نهو وسان نفیسیه .

هه روسان نه گهر مروف نهوی مالکی ژ ناف هه لبه سستان دهرینه ژی، کیماسی ناکه فه ناف واته یا هه لبه سستان. چون دهما دبیڼه مه غلوب و موتیعی تورک تاجیک ، ل دوو را بیی ناوه دکاره بیڼه: تابعیتی وان نه گهر چ عاره. نه گهر مروف دیسا باش بهرا خوه بده فی مالکا هه لبه سستی نهو دوروست دژی ههردو مالکین ل پاش و پیشی خوه یه. خانی ل مالکین ل پیش فی مالکی دا دبیڼه؛ نه گهر شاهه کی مه هه با نهف نه د بوون ژیر ده سستین تورک و تاجیکان و ل دوو فی مالکی را زی دبیڼه کو تابعیه تا وان دهوله تانا ژ مهرا شهرمه. جا یی چاوا بیڼه کو خودی ههر بهری بهردا نهف ههردو دهوله ت ل نوستی یی مه سوار کر نه؟!

۲۰۹- تابعیه تی وان نه گهر چ عاره

نهو عاره ل خهلقن نامداره

- هه فبه رکن: هژ. نا. میر. حم. نه. نوس. زا. جا. ته به عیبه تی- روم. تابعیه تی - هژ. چی - نا. چ زیده عاره.

- **په یقیناسی: تابعییت:** په پیرهوی کرن، فرمانه لگرتن، ل ژیر دهست و فرمانا خو کوومه ته کی دا بوون. - **عار:** شهرم، سهر شوپی، فهدی - **نامدار:** خودان ناف، ناقدار، سهرۆک و ریقه بهر، مه زن.

■ **شروقه: ↓**

بالکیشی: تابعییت واته په پیرهوی کرن و فرمانه لگرتن، ل بندهستی خو کوومه ته کی دا بوون، لی ته به عیبهت واته په پیرهوی کرن. ل تابعییت تی دا واته یا رامیاری هه یه، لی ل ته به عیبهت تی دا ئه واته یا لاواز تره. تابعییت ل گهل دهقا هه لبهستی هلدکله، نه ته به عیبهت. هه روسان ته به عیبهت کیشا هه لبهستی ژی ئالوز دکه، لی تابعییت ژی ده بی و هها بیته خوندنی: تاب، عی، یه، تی، داکوو کیشا هه لبهستی نه ئالزه. تابعییت واته تابعی دهوله ته کی بوون، لی ته به عیبهت واته ته به عه و خه لگی وه لاته کی بوون، کو مه به ستا خانی واته یا یه که مه.

۲۱۰- نامووسه ل حاکم و ئه میران تاوان چیه شاعر و فه قیران

- **په یقیناسی: نامووس:** شهره ف، لیره دا عیب - **حاکم:** فرماندار، میر و سهرۆک - **ئهمیر:** میر، سهرۆک، مه زنی کوردان - **تاوان:** جرم، جه ریمه، سووچ، گونه ه.

■ **شروقه:** هه رچه ند کو په پیرهوی کرن و بندهستی یا وان (تورک و تاجیکان) شهرم و نه نگه ک مه زنه، لی سووچ و گونه هی مه هوزان و هه لبه ستکار و ژار و به له نگازان نینه، ئه و شهرما یا سهرۆک و ناقدارین گه له، شهرمه ک مه زنه ژ سهرۆک و فرماندار و میرین کوردان را کو ئه م ل بندهستی تورکان و فارسان دا مانه و ئه وانا وه لاتن مه له ت کر نه، ئه قانا ژی تابعییه تا وان په ژراندنه و ل بهر فرمان و ل دوو گوئنا وان دانن و ل دژی وان رانابن.

- **جوانکاری:** حاکم و ئه میر پیکفه ته ناسوبن ساز دکن. په یقین حاکم و ئه میر د گهل په یقا فه قیر دژایه تی یخ ساز دکه.

۲۱۱- هه رچی بره شیره دهستی هممهت زه بت کر ژ خورا ب میتری دهولهت

- **هه قبه ر کرن:** میر، حم، زا. هر چی بر شیری دست همت - هژ. هه رچی بره شیری

دهستی هيممهت - نؤس. رۆ. هرچی بره شیر د دهست همت - نا. نه. جا. هرچ
 بره شیر دهست همت - میر. رۆ. جا. ضبط کر ژ خو را بمیری دولت - هژ. ضبط کر ژ
 خوه را ب میری دهولت - هم. زا. پرۆ. ضبط کر ژ بو خو بمیری دولت - نؤس. نا.
 ضبط کر ژ خو را ب میر و دولت - نه. ضبط کر ژ خو را ب میری دولت -

بالکیشی: بره شیري کیشا هه لبهستی نالۆز دکه. د دهستی هممهت ژي چ واته یی ناده.

- **په یقناسی:** هه رچی: هه چکی، هه رکه سی کو - زه بتکرن (ضبطکرن): زه فتکرن، وه دهست گرتن، کر نه بن دهستین خو. - ب میری: ب میرانی.
- **شروقه:** هه رکه سی کو میرانه راهیشته شوور و ب گشتی داخواز و بویری یی داکه ته مهیدانی، دی ب میرانی ژ خو را دهولته تی زهفت بکه و وهلات تیکه بن دهستی خو و حوکومه تی بکه.
- **جوانکاری:** دهستی هممه تی، نستعاره یه ژ بویری و میرانی یی. ل په یقا " ب میری " دا سه ربهستی یا هوژانی یی هه یه.

**۲۱۲- له ورا کو جیهان وه کی عهرووسه
 وئ حوکم د دهستی شیرئ رووسه**

- **په یقناسی:** له ورا: له ما، ل بهر وی هندئ - عهرووس: بووک - رووس: رووت - شیرئ رووس: شووری رووت، شووری ژ کالانء کشاندی و ناماده یی شه رء.
- **شروقه:** له ورا کو جیهان وه کی بووکه کی یه، کو حوکمی دهسثه ئینانا وی ل ژیر هیزا شووری ژ کالان دهرخستی و هیزا لهشکهری دا یه.
- **جوانکاری:** ل فی مالکا هه لبهستی دا ته شبیه هه یه، خانی جیهان وه کاندیه بووکه کی کو حوکمی دهست فه ئینانا وی بووکی شووری ناماده یی شه رء و جهنگ و میرانی یه.

**۲۱۳- لی عهقد و سداق و مههر و کابین
 لوتف و کهره م و عهتا و بهخشین**

- **هه قبه رکرن:** رۆ. نؤس. کرمن.
- **په یقناسی:** عهقد: گریدان، ماره برین، په یمان - سداق (سداق): پاره یی ماره یی یی، ماره یی - مههر: ماره یی، مههریه - کابین: کابین، ماره یی، ماره کرن، پاره یی کو زافا

دپه ژرینه نه گهر پاشی ب بووکى را رى نه چوو و بووک بهردا، بده بووکى . -
لوتف: دلوفانى - کهرهم: به خشش - عه تا (عطا): به خشین.

■ شروقه : ↓

■ **جوانکاری:** په یقین عهقد، سداق، مهر و کابین پیکه ته ناسوب و تهرادوفى ساز دکن .
په یقین لوتف، کهرهم، عه تا و به خشین ژى پیکه ته ناسوب و تهرادوفى ساز دکن .

۲۱۴- پرسى ژ دنى من ئهف ب حکمهت
مهرا ته چ؟ گوته من گو هممهت

■ هه قبه رکن: میر. رو. او.

■ په یقیناسی: دنى: دونیا، جیهان.

■ **شروقه:** لى من ب زانستا فلهسه فی و پیزانینا دادگه رانه ژ جیهانى پرسى؛ کا مه ره و
که بین و نهخت و خه لاتى ته بووکى چنه؟ ئهف بووکى بهرسقا من دا و گوته: ته نى
خواست و ئیراده یا ب هیز. واته هیزا له شکه ری و قیبان د وى ریکی دا نهخت و که بینا
دهستقه هانینا وه لاتی یه .

■ **جوانکاری:** جوانکاری یین ته شبیه و ته شخیسى ل فى هه لبه ستى دا هه یه . خانى
جیهانى دشوبهینه بووکى و ژى دپرسه کا نهخت و ماره یی و خه لات و که بینا ته چیه؟

۲۱۵- حاصل کو دنى ب شیر و نسان
ته سخیر دبت ژ بوى نسان

■ هه قبه رکن: رو. دونیا - ئه. د دنى بشیرى، ل رهخ دا ژى په یفا "کو" نفیسیه - -
میر. دبی - - هم. ئوس. زا. نا. بووی - هژ. جا. بووی.

■ په یقیناسی: حاصل (حاصل): ب کورتى، دهستقه هات، ناکام، ل ناکامى دا -
نسان: قهنجى، قهنجى پى کرن - ته سخیر: بهر دهست کرن، زهفتکرن، داگیرکرن.

■ **شروقه:** ب کورتى جیهان ژ بو مروقان ب هیزى و میرانى و قهنجى و چاکى یى تى
بهر دهست کرنى. مروف دکاره ب میرانى و قهنجى یى جیهانى تیکه بن دهستین خو.

■ **جوانکاری:** شیرکنا یه ته ژ هیز و شیانى .

۲۱۶- ئەز مامە د حکمە تا خودی دا

کورمانج د دەوله تا دنی دا

۲۱۷- ئایا ب چ وهجهی مانه مهحروروم

بلجومله ژ بوچ بوونه مهحکووم

- ههقبه ر کرن: میر. حکمه تلی - - - - دیندار - - - - حم. جا . وجهی
- پەیفناسی: مان (تی دا مان): تیدا سەرگەردان مان، تیدا بی بەرسف و سەرگەشتە مان - ب چ وهجهی: ل بەر چ، چما، ژ بوچ، ب چ رووی - مهحروروم: بی پشک و پار - مهحکووم: بەرفەرمان، ژێردەست بووی، بەرداد.
- شەرۆفە: ئەز ل حکمەت و ییزانینا خودی دا قەمامە، کو گەلوچما و ل بەر چ هەگەری گەل کورد ل سەر رووی فئ توپا ناخ ژ ژیان مرۆقانه و نازایانه بی پار و پشک مانە و چما و ل بەر چ هەموو مهحکوومی بئەستی یی بوونه؟ دەوله تا دونیایی واتە هەبوون و دارایی و نەعمەتین وئ ژ هەموو مرۆقین سەر رووباری جیهانی را هاتییه ئافراندنی، لی چما کورد دەبی ژئ بی پار و پشک بن؟
- جوانکاری: پەیفنا دەوله تا دنی، دکاره ئیهامی ژئ بنافرینه، لەورا کو ب خوندنا وئ پرسا هەبوون و نەبوونا دەوله تا کوردی دکەفە سەری مرۆفە دا.

۲۱۸- وان گرت ب شیرە شەهری شۆهرت

تەسخیر کرن بلادی هەممەت

- ههقبه ر کرن: هژ. گرتی هژ. بیلادی هیممەت - ئە. ئا. بلاد و ملت. ل بەر کول نیفمالکا یەکم دا شەهری شۆهرت هاتییه، بلادی هەممەت ژ بلاد و مللەت جواتتر تی خوویانی و واتە دارترو تۆرەیی ترە.
- پەیفناسی: شەهر: بازار، شار - شۆهرت: ناف و بانگ، ناف و دەنگ - بلاد: پرانەیا بەلەد (بلد)، ب واتە یا وهلات و بازارە.

■ **شروڤه:** ئەو مېرخاسپىن كوردان ب شوور و مېرخاسى يا خو، باژارپن ناف و دەنگان زەفت كرن و وەلاتى مېرخاسى يى داگير كرن .

■ **جوانكارى:** شەهري شوهرت و بالادى هممەت، دو ھەقبەندىن تۆرەيى نە، خانى شوهرت و ناف و بانگى مېرخاسى يا كوردان تەشپىھى بازارەكى كرىيە، و مېرخاسى و قيانا وان يا ب ھىز تەشپىھى وەلاتان كرىيە. ھەروسان پەيئىن شىر و شەھر و شوهرت جناسن و مووسىقايا ھوندورانى و واتەيى ساز دكن .

۲۱۹- ھەر مېرەكى وان ب بەزلىن حاتەم ھەر مېرەكى وان ب رەزمى رۆستەم

■ **ھەقبەر كرن : ئا . رەسمى .**

■ **پەيقناسى : بەزل (بذل):** بەخشش - حاتەم : حاتەمى تايى، عەرەبەكى دەستقە كرى بوويە ژ ھۇزا تەي كو ئارىكارى يا نەدار و لىقەومايان كرىيە . - رەزم : شەر، جەنگ - رۆستەم : پەھلەوانى ئەفسانەيى و ناقدارە ئىرانى كو فر دەوسى چىرۆكېن وى ل شاھنامى دا ئانىيە .

■ **شروڤه:** ھەر مېرەكى كوردان ل بەخشىن و ئارىكارى كرنا ژار و نەداران دا وەكى حاتەمى تايينە و ھەر مېرەكى وان ژى ل مەيدانا شەرە دا وەكى رۆستەمى زالن .

■ **جوانكارى:** ل قى ھەلبەستى دا تەلمىج، جناس تەشپىھ و ھەفكېشى ھەنە . ب بەيستنا ناقى حاتەم و رۆستەم را چىرۆكېن وان تېنە بىرا مرۆفە و ھەروسان خانى ميرى كوردان ل دەستقە كرىيون و بەخشەندەتى يى دا وەكاندىيە حاتەمى تايى و ھەر مېرەكى كوردان ژى ل جەنگى دا وەكاندىيە رۆستەمى زالء . پەيئىن مېرەكى و مېرەكى جناسى ساز دكن . خانى ل كېشا قى ھەلبەستى دا ژ سەربەستى يا ھۇزانيى وەج وەرگر تىيە .

۲۲۰- بىفكر ژ عەرەب حەتتا قە گورجان كورمانج چ بوويە شوبەي بورجان

■ **ھەقبەر كرن : ئۆس . ئا . كرمانجىنە بووى - مېر . ئە . ھم . پرۆ . جا . زا . كرمانجىە بوويە - ھژ .** كورمانجىە بوويە - رۆ . كرمانج چ بوويە - ل بەر دوھەگەرەن من نقيسا رۆدىنكۆيى پەژراند . يەكمين ھەگەر ئەوھ كو كرمانجى ناقى زاراقى كورمانجانە، لىرە دا

مهبهستا خانى نه زارافه، بهلكو گهلى كورده. هه گهرا دوويى ئهفه يه كو نه گهر ئهم كورمانجى بپه ژرينن، كيشا ههلبهستى ئالوز دبه.

■ **پهيفناسى: بىفكر:** لى مېزه كه، دينا خو بدى - **گورجان:** پړانه يا گورج، گهلى گورجستانى - **گورمانج:** لېره دا مهبهست ژى گهلى كورده. - **بورج:** كه لا.

■ **شروقه:** جا دينا خو بدنى كا ژ عه ره بستانى بگره هه تا گورجستانى، ميخراسين كورد چاوا (ژ خه لكى را) وهكى بورج و كه لا يا لى هاتنه!

■ **جوانكارى:** د قى ههلبهستى دا جوانكارى يا ته شيبه هه يه. خانى ميخراسين كورد وه كانديبه كه لا و بورجين شهړ و جهنگان. په يفا كه لا ل توره يا گه ليرى دا ژى واته يا بهر خودان و راهه ستانى ده. بو نمونه ديژن فلانكس كه لا ئينكارى يه، كه لا ميآيه...

۲۲۱- ئهف روم و عه جهم ب وان هه سارن كورمانج هه مى ل چار كه نارن

■ **پهيفناسى: هه سار (حصار):** شووره، ديوارى زور بلند و بته و كو ژ بو پاراستنى ل دوزاندورى جيهه كى دكيشن. - **كه نار:** كنار، نكار، ئالى، لا.

■ **شروقه:** ئهف ههردو وه لاتين ئيران و ئوسمانى يان ب كورمانجان هاتنه شووره كيش كرنى و كورمانجن كول چارنكارى وه لاتى وان دا نوبه دارى يى دكن.

بالكيشى: خانى لېره دا تلى يا خو دادنه سهر خاله ك زور گرنگ و ديژه كو ههردو دهوله تين عه جهم و ئوسمانى كورد ژ خو را وهكى بورج و كه لا يان دانينه سهر سينورين خو و كورد هه رچار نكارين وه لاتى وان خودان دكن. ده ما مروف په يفا چار كه نارى دبينه، مروف دزانه كو خانى پين هه سيابه كو سه فهوى يان كورد برنه سهر سينورين خوراسانى تا كو ل هه مبه ر ئوزبه ك و تور كمانان دانوبه دارى يى ل وه لاتى سه فهوى يان بكن. هه روسان خانى ل فان ههردو مال كين ههلبهستى دا ئهردنگارى يا كوردستانى يا راميارى و كومه لايه تى دكه و ديژه كو ژ عه ره بستانى تا گورجستانى و ژ وه لاتى عه جهم تا وه لاتى رومى كوردستانه و خه لكى كوردستانى وهكى نوبه دارى سينورين فان ههردو زله ميزان.

■ **جوانكارى:** روم و عه جهم و كورمانج پينكه ژ لايه كى دا ته ناسوبى و ژ لايى دى دا ته زادى ساز دكن.

**۲۲۲- ھەر دوو تەرەفان قەبىلى كورمانج
بۆ تيرى قەزا كرىنە ئارمانج**

- ھەقبەرگرن: مير. كوبرونە - حم. ئۆس. مير. ھژ. پرۆ. زا. جا. ئامانج - ئا. ئە. رۆ. ئارمانج -
- بالكىشى: ئامانج و ئارمانج ھەردو ژى ب يەك واتەينە، لى ئارمانج دگەل كورمانج وەك پاشبەند خۆشتر تى، لەورا من ئەو ھەلبىزارت.
- پەيفناسى: تەرەف (طرف): لا، ئالى - قەبىلى: قەبىلەين، ھۆزىن - قەزا: بەلا، تۆمك - ئارمانج: ئامانج، نىشانە، ھەدەف.
- شروۋە: ھەردوتەرەفان، واتە رۆم و عەجەمان ھۆزىن كوردان ژ تىرا قەزا و بەلايى را كرنە ئارمانج. ئەوانا كورد دانە سەر سىنۆران و بەرەكىن شەرە.
- جوانكارى: ل قى ھەلبەستى دا كورمانج تەشەببىھى ئارمانجەكى بىويە كو رۆم و عەجەمان ئەو دانە بەر تيرى قەزا و بەلايان. قەزا و بەلا ژى ب تيرەكى ھاتىبە وەكاندى.

**۲۲۳- گۆيا كول سەرھەددان كلیدن
ھەر تايغە سەددەكى سەدىدن**

- ھەقبەرگرن: ئە. سدى - ژ ناف گشتى ژىدەر و دەستنىسىن ل بەردەستىن من دا تەنج ل دەستنىسا ئە. دا وەھا ھاتبوو، ل يىن دى دا سەددەكن ھاتبوو. لى سەدىد رەوشناقە (صفەتە) ژ بۆ سەددە، سەددەكى سەدىد واتە بەندەكى بتەو. پەيغا سەدد پەيغەك تەكژمارە، تەشەببەھى وى ژى دەين تەكژمار بىن نە پىژمار، لى چونكى تايغە ئاقەكى پىرانە واتە ئسمى جەمە، لەورا كىردارا وى پىرانە ھاتىبە.
- پەيفناسى: گۆيا: تو دىژى قاي - سەرھەد: سىنۆر، سنوور، مەرز - سەدد: ئاقبەست، بەنداق، بەند - سەدىد: بەرك، بتەو.

■ شروڤه: ↓

■ **جوانکاری:** ل قئ هه لبهستی دا ته شیبه هه یه، خانی کورد وه کاندیهه کلیدی سینیوران و بهر بهست و بهنداقین بتهو و قاهیم ل بهر ده ریایین رۆم و ئیرانی. رۆم و ئیران ژى وه کاندیهه دو ده ریایان .

۲۲۴- ئەف قولزومین رووم و بهحرئ تاجیک
گافا کو دکن خورووج و تهحریک
۲۲۵- کورمانج دین ب خوون موله تتهخ
وان ژیک فه دکن مسالن بهرزهخ

■ هه قبه ر کرن: میر. دین ب خوونی

■ **په یفناسی:** قولزوم: قولزهم، ده ریای ب گشتی، لئ ل فهره نگان دا ههم ژ بو ده ریایا مازهنده رانی و ههم ژى ژ بو ده ریایا سوهراتییه. - بهحر: بار، باهر، ده ریای - خورووج: سه ریادان، نه راوه ستان، ده رکه تن - تهحریک: هه ژیان، بزاقتن - موله تتهخ: (ملطخ) فه گه فزی، وه ربووی - ژیک فه کرن: ژ هه قهو جودا کرن، ژ هه قهو فه تانندن - بهرزهخ: بهرزهک، بهرزهق، بلندایی، بارسته، بهنگه.

■ **شروڤه:** تو دیبژى قه ی کورد کلیدی سینیورانه و سینیور بدهستین وان تینه گرتن و فه کرنی و ههر هۆزهک ژ وان وه که دیوار و بهنده کی موکوم و قاهیم ل سه ر سینیوران راوه ستانه و چاقدیری ل سینیوران دکن. یان ههر هۆزهک ژ کوردان وه کی بهنداقهک بتهو ل ههمبه ری ده ریایین رۆمی و عهجه مان دا راوه ستانه.
گافا کو ده ریایا رۆمی و باحرا عهجه مان پیل فه ددن و رادبن و تۆفانا شه رچى دکن، کورد وه کی بارسته و بهرزه که کی وانا ژیک فه دقه تین. لئ کوردن کول شه رچى نیقه کا وان ههر دو ده ریایان وان ههر دو زله میزان دا ل ناف خوونا خو دا فه دگه فزن .

■ **بالکیشی:** دیاره خانی لیره دا ئشاره ب شه رچى چاردیریانی دکه کو پشکا زۆره له شکه رین ههر دو لایان ژى کورد بوون. بو نموونه ساروییره ژباژاری بانه یی بوو کو دگه ل هه زاران کوردین رۆژه لاتا وه لاتء ژ بو سه فه وی یان ل مه دیدانا شه رچى ئۆسمانی یان دا هاتن کوشتنی و مه لا ئدریسی بتلیسی ژى ل سه ر بایى ئۆسمانی یان فه توا ده رانی و ده سته ده سته کوردین رۆژنایى ری کره مه دیدانا شه رى، دا کول بهر خه لکی دا بینه کوشتنی.

خانی چ ناگادارانە و زانایانە دەست دانایە سەر مزارەک گرنگ. تا رۆژا ئیروۆ ژێ ئەو رهوشا هەر وسان بەردەوامە. نە تەنێ ل چاردێرانێ دا، بەلکوو ل دیتەر شەپێن نیفەکا ئیران و ئۆسمانی یان دا، ل شەپێ قودسی، ل شەپێ سەفەویان و ئۆزبەکان، ل شەپێ نادر شاھ و هندوستانی، ل شەپێ قاجاران و رووسان، ل شەپێ ئۆسمانی و رووسان، ل قی سەر دەما مە دا ل شەپێ ئیران و عێراقی، ل شەپێ نازەربایجان و ئەرمەنستانی و دەهان شەپێن دی دا هەر کورد بوونە کول مەیدانا شەپێ دا ژ بو خەلکی هاتنە کوشتن و هەقدو کوشتن و بوونە ئاردوویی ناگری شەپێ ژ بو بیھانیان و بوونە گۆری یی داخوایین شەپێخووان و ل خوونا خو دا گەقزینە. کوردان ژ خەلکی را بلاد و بازارو ئازادی و ملک و مال ئستاندنە و بخو ژێ ل کافل و دێرزان دا بئەست و پەریشان مانە. ژ بو خەلکی گەھ ب نافی ئیسلامی، گەھ ب نافی شیعەتی و سونیتی یی، گەھ ب نافی ئیزدیتی و موسولمانتی یی، گەھ ب نافی کۆمونیستی یی، گەھ ب نافی چەپان و گەھ ب نافی راستان، گەھ ژێ ب نافی حزبیەتی و بیر و مەرامین رامباری ژ بو ئارمانجین بیھانیان هەقدو کوشتن و یان ژێ ل بەر خەلکی دا هاتنە کوشتن و تا رۆژا ئیروۆ ژێ ئەو رهوشا کامباخ هەر بەردەوامە.

■ **جوانکاری:** د قی هەلبەستێ دا تەشبیھ و تەلمیح هەیە. خانی رۆم و عەجەم واتە دەولەتین سەفەوی و ئۆسمانی یان وەکاندییه دەریایان. کورمانج ژێ کول مالکا پیش دا وەکاندبوو بەنداقتین تەو ل هەمبەر وان دەریایان دا، لێرە دا ژێ وەکاندییه بەرزەک و بارستە یەکی کو وان هەر دو دەریایان ژیک جودا دکن. ئەف هەلبەستە دکارە بیە تەلمیح ژ بو نایە تا بیست و دو ژ سوورەیا "الرحمن" ژ قورئانی کو دینزە: "بینهما برزخ لایبغان... ل نیفەکا وان دا بەرزەکەک هەیه دا کو زۆرداری و دەستدیزژی یی نەکن.

۲۲۶- **جوامیری و هەممەت و سەخاوەت**

مێرینی و غیرەت و جەلادەت

۲۲۷- **ئەو خەتمە ژ بو قەبیلێ ئەکراد**

وان دانە ب شیرێ هەممەتی داد

■ **هەقبەرکرن:** ئە. جوانمردی - میر. جوانمیری - ئۆس. جۆن میری - نا. حم. هژ. جا. زا. جوامیری - رۆ. جامیری - نا. ئۆس. جالالت - نا. ئۆس. دایە - حم. ئۆس. هژ. زا. پرۆ. ب شیر و همت - میر. جا. رۆ. نا. ب شیر همت -

■ **پەیفناسی:** جوامیری: جۆمەردی، جامیری - سەخاوەت: دەست فەکری بوون، بەخشینکاری، بەخشەندەیی - جەلادەت: مێرخاسی، مێرخاس - خەتمە: کوتابووبە،

تەككوزە - ئەكراد: پراڭە يا پەيقا كورد ل زمانچ عەرەبى دا، كوردان - داد: عدالەت، دەستور، حق، ماف، راستى، دوروستى - دادا تىشتەكى دان: كنايە تە ژ مافى تىشتەكى دەر كەتن، مافى تىشتەكى دان، كارەك ب رىك و پىكى و بىي چەوتى قەداندىن.

■ **شروڧە:** جوامىرى و ھىزدارى و بەخشىنكارى، مىرانى و بوپرى و مىرخاسى لالء ھۆزىن كوردان تەككوز و بتەو، ئەوانا ب شوورچ ھىزدارى يى و قيانا بتەو مافى دادپەرورەيى دانە.

■ **جوانكارى:** پەيقىن جوامىرى، سەخاوت پىكفە تەرادوف و تەناسوبى ساز دكن. پەيقىن ھەممەت، مپرىنى، غىرەت و جەلادەت ژى پىكفە تەناسوبى ساز دكن. شىبرى ھەممەت: ھەقبەندەك تەشىپى يە. ھەممەت تەشىپى شوورەكى بوويە. سەربەستى يا ھۆزانى يى ل مالكا ۲۲۶ دا ھەيە.

۲۲۸- ھندى ژ شەجاعتى غەيبورن ئەو چەندە ژ مننەتى نەفوورن

■ **ھەقبەركرن:** مير. ئەف چەند - ئوس. ھەر چەند.

■ **پەيقناسى:** ھندى: تا وئ رادەيى - شەجاعت: بوپرى، نەترسى - غەيبورن: خودان غىرەت، نەترس، نامووسپارىز، پۆزقۇلۇز، - ئەو چەندە: بوى رادەيى، بوى ئەندازى - مننەت: قەنجى، باشى، رىزلىگرتن، سپاسدارى، خو ئىسكاندىن، چاف بەرژىرى - نەفوور: ب نەفرەت، بىز لى چوويى، زەحلەچوويى.

■ **شروڧە:** ھندى كول بەر قى مىرانى و بوپرى يا خو پۆزقۇلۇزن، بوى رادەيى ژى خو ژ خو ئىسكاندىن دوور دخن و بىزى وان ژ مننەتكىشانى دچە.

■ **جوانكارى:** ل نىفەكا پەيقىن شەجاعت و غەيبورن دا تەناسوب ھەيە.

۲۲۹- ئەف غىرەت و ئەف عولوقى ھەممەت بوو مانعى ھەملى بارى مننەت

■ **ھەقبەركرن:** ئوس. عوللى ھەممەت - ئا. عەلا ھەمىيەت - رۆ. علوى ھەممەت (عولوقى ھەممەت) - ھژ. علوى ھەممەت -

- **په یفناسی: علوف (علو):** بلندی، مه زناتی - **علوفی هممهت:** فیانبه زری، بهرزه فږی - **مانع:** بهرگه، بهرهلست، بهرگر - **هممل:** هلدان، هلگرتن.
- **شروښه:** ئەف نه ترسی و بویری ویوژقولوژی و بهرزه فږی یا وان ناهیله کو ئەو باری مننه تا هه قډو بکیشن و خول بهر هه قډو دا بشکینن.
- **جوانکاری:** مننه ت ب باره کی هاتییه وه کاندنی.

۲۳۰- لهو پیکفه هه میسه بی تفاقن
دائم ب ته مه رود و شقاقن

- **هه قبه رکن: ئوس.** ب ته مه رود و و شاقن - **ئا.** وفاقن - **ئه.** ته مه رودی وفاقن - **هژ.** ب ته مه رود و شقاقن - **میر. حم. پۆ. جا. زا.** ب ته مه رود و شقاقن -
- **په یفناسی: لهو:** لهو را، له ما، ژ بهر وی هندئ - **پیکفه:** ب هه ف را، دگهل هه ف - **هه میسه:** هه میسه، هه رمیشه، هه ردهم - **تفاق (اتفاق)** بینکاتی، هه قییری - **بی تفاق:** بی بینکاتی، ناییک - **ته مه رود:** سه رکیشی، سه ربادان، نه چوونه ژیر فه رمانئ - **شقاق:** دو تیره تی، دو بهر ه کی، چق چقی بوون، دوژمناتی، بی تفاقئ.
- **شروښه:** ل بهر وی هندئ به کو کورد هه ردهم بی تفاقن و پیک ناگرن و هه میسه ل هه بهر هه قډو دا سه رکیش و بن فه رمانن و چهند تیره تی و دوژمنایی ل ناف وان دا هه یه.
- **جوانکاری:** ل نیفه کا په یقین ته مه رود و شقاق دا ته ناسوب هه یه. په یقین دائم و هه میسه ژئ ته رادوفئ چن دکن.

۲۳۱- گهر دئ هه بووا مه ئتفاقه ک
فیکرا بکرا مه ژئ وفاقه ک

* (گهر دئ هه بووا مه ئتفاقه ک)
فیکرا بکرا مه ئنقیاده ک

۲۳۲- رووم و عه رهب و عه جه م ته مامی
هه میان ژ مه را دکر غولامی

- **هه قبه رکن: میر. ئا. حم. هژ. زا. جا. هه بووا - پۆ. هه بییا، هه بووا - ئوس. ئه. رۆ. هه بووا - میر. ئه. ئا. ئوس. رۆ. حم. جا. زا. ئتفاقه ک - پۆ. مه ژئ وفاقه ک -**

هژ. ئىتتىحادەك - - ئۆس. قېكرا بىكرا مە ژى وئاقەك - مېر. ئا. ئە. رۆ. حم. زا. جا. ئىنقىادەك - - هژ. ئىنقىادەك - پرۆ. ئىنقىادەك.

بالكىشى: ھەرچەند كۆل پىشكا زۆرە ژىدەران دا ل جىھى پەيشا " وفاقەك " دا پەيشا "ئىنقىادەك" ھاتىبە، لى پەيشىن وفاقەك و ئىنقىادەك پىنكە دىن پاشبەند، نە كۆ پەيشىن ئىنقىادەك و ئىنقىادەك - ل بەر وئ ھىندى بىوويە كۆ ھەژارە ژى ل جىھى پەيشا ئىنقىادەك دا ئىنقىادەك نىسبىيە، دا كۆل گەل ئىنقىادەك بى پاشبەند.

* وەكى ديار، ھەلبەستنا مالكا ژمارە ۲۳۱ گەلەكى دەست تىووردابى بىوويە و ب ھەردو شىوھيان ژى واتە بى دەدە. ديار نىنە كىشك يا بىنشىيە بى. لەورا من ئەو ب ھەردو شىوھيان نىسى.

■ **پەيشناسى: وفاق:** ھەقدلى، سازگارى كرن، ھەقالتى و بىنكاتى كرن - **وساق (وئاق):** پەيمان، تىشتا كۆ پى تىشتەك يان چەند تىشتان پىنكە گرى دەدە - **ئىتتىحاد:** بىنكاتى - **ئىنقىاد:** بەرفەرمانى، سەردانئاندىن ژ بۆ ھەقدو، ل ژىر فەرمانا كۆكۆمەت يان مېرەكى دا بوون - **تەمامى:** ب گىشى - **ھەمىيان:** ھەموويى، گزكى - **غولامى:** خولامتى، بەنىتى.

■ **شروۋقە:** ئەگەر ھەقىيرى و بىنكاتى يەك مە ھەبا و مە ھەموويى ژ ھەقدو را بەرفەرمانى بىكرا و سەرى خۆ ژ ھەقدو را دانئاندا، يان ژى ئەم ھەموو ھەقپەيمان ھەقدل و ھەقال بىانا، رۆم و ەھرب و ەجەمى ب گىشى ژ مەرا خولامەتى و بەنىتى بىكرانا.

■ **جوانكارى:** پەيشىن قىكرا و بىكرا جىناسا رابىژتەن ساز دىن. رووم و ەھرب و ەجەم پىنكە تەناسوبى ساز دىن و ژ بلى وئ ھىندى كۆ ناقى گەل و ەھلاتان، ب ھىژتەن تەناسوبا نىقەكا وان داگىر كونا كوردستانى يە.

۲۳۳- تەكمىل دىكر مە دىن و دەولەت

تەھسىل دىكر مە علم و حكەمەت

■ **پەيشناسى:** تەكمىل: تەكوز، تەھو - **دەولەت:** كۆكۆمدارى، مالدارى و ھەبوون - **تەھسىل (تەھسىل):** دەستقە ئىنان، پەيدا كرن، فېرەبوون - **علم:** زانست. - **حكەمەت:** پىزانىن، فەلسەفە.

■ **شروۋقە:** ↓

- **جوانکاری:** ئەف مالکا هەلبەستى ب شىپوھيا هەفکيشى يى يى هاتىبە دارشتنى . هەروسان ل نىفەکا پەيفين دين و دەولەت و علم و حکمەتى دا تەناسوب هەيه .

۲۳۴- تەمىيز دبوون ژ هەف مەقالات

مومتاز دبوون خودان کەمالات

- **هەفبەرکرن:** رۆ.مەقامات - ئا. کەرامات
- **پەيفناسى:** تەمىيزبوون: مومەيز بوون، ژ هەفدو جودابوون و ديار بوون، ژ هەفدو فەقەتيان - مەقالات: پىرانهيا مەقال ب واتەيا گۆتار، پەيف، گۆتن - مومتاز: هەلبىزاردە، جودابووى، سەپرا - **کەمالات:** پىرانهيا کەمال، تەکووزى، تەواوى، تۆرە و زانست - **خودان کەمالات:** خودان تۆرە، خودان مەعرفەت، خودانى ئاکارىن باش، زانا و تۆرەفان، کەسى کول زانستى دا گەهەشتىبە پلەيا هەرە بلند و بئەو .
- **شروڤە:** ئەگەر تفاق و يىکاتى و هەفدلى يا يا مە هەبا، مە يى دين و دەولەت تەکووز و بئەو بکرا و زانست و فەلسەفە دەستفە بهانييا . جا هينگا گۆتە گۆتین ژ هەفدو جودا بيانا و بهاتانا ناسينى و خودانى سەپراتى و خودانى تۆرەيا بلند و بئەو دى بگەهيشتانا پلەيىن هەرەباش و هەلبىزاردە و هەرکەسى بگەهيشتا مافى خوە .
(ئەگەر يىکاتى و هەفدلى ل نىفەکا مە کوردان دا هەبا، مە يى چىتر ژ دىتر نەتەوہ يىن هەفسوو يىن خو دىندارى بکرا و مە يى ژ وان باشتەر زانست دەستفە بهانييا و ئەمى ژ وان زىدەتر بيانا خودانى تۆرە و کەمالاتى، جا هينگا باش و نەباشى ژ هەفدو ديار بيانا و ئىدى کەسى نکارى بگۆتا مە زمانى وە و فەرەنگ و تۆريا وە تونەيه .)

(٦)

سه‌به‌بج نه‌زما کتابج ب فی نه‌زمانی ب سوورته‌تی شکوایا ژ ده‌ورانی و گلی یا ژ نه‌بنایج د‌زهمانی، کول بال وان یه‌کسانه هونه‌را دانایی یج دگهل عه‌بیا نادانی یج

۲۲۵- خانی ژ که‌مالج بی که‌مالی
مه‌یدانج که‌مالج دیت خالی

■ هه‌قبه‌رکرن: میر. ئا. نه. ئوس. رۆ. هژ. مه‌یدانج که‌مالج- حم. جا. زا. پرۆ. مه‌یدانا که‌مالج- بر. ئا. دیته - نه. دی ته - حم. رۆ. هژ. میر. جا. زا. دیت-

■ **بالکیشی:** هه‌قبه‌ندا مه‌یدانا که‌مالج گۆره‌کی ریژمانا کوردی دوروسته، لئ کیشا هه‌لبه‌ستج نالۆز دکه. خانی لیره دا ژی وه‌که گه‌له‌ک جیهین دی ل بهر کیشا هه‌لبه‌ستج ل ده‌وسا زایه‌ندا کوردی ژ ئزافه‌یا فارسی وه‌ج وه‌رگرتیبه و ل جیهین مه‌یدانا که‌مالج، مه‌یدانج که‌مالج نقیسییه. دقه‌ومه کو مه‌یدانج که‌مالج کورتکری یا مه‌یدانج که‌مالج به ژی.

■ **په‌یفناسی: که‌مال:** ته‌کووزی، تیر و تژی، تۆره و زانست - بیکه‌مالی: بیکه‌مالی، بیتۆره‌یی، نه‌زانی - **مه‌یدانج که‌مالی:** مه‌یدانا که‌مالج، قادا هونورقانی و تۆره‌قانی یج - خالی: قالا.

■ **شروقه:** خانی ل بهر بیتۆره‌یی و نه‌زانینا خو مه‌یدانا زانست و تۆره‌یج و قادا هونور و هونورقانی یج قالا دیت.

■ **بالکیشی:** ل فی هه‌لبه‌ستج دا خانی شکه‌سته نه‌فسی یج دکه و خو دشکینه و دبیژه من ل بهر نه‌زانین و نه‌ئاگاداری یا خو ژ تۆره و زانست، مه‌یدانا زانست و تۆره‌یج قالا دیت و من سه‌ه کر کو مه‌یدان ژ من را مایه، له‌ورا نه‌ز داکه‌تم فی مه‌یدانج و من هه‌سپج خوه ل فی مه‌یدانج دا به‌زاند، ده‌نا نه‌گه‌ر که‌سه‌کی دی هه‌با نه‌ف مه‌یدانا ژ من را نه‌دهیشت، ب گۆته‌ک دی خانی دبیژه: نه‌گه‌ر ل گونده‌کی دا مه‌له نه‌به ژ که‌لوکی را دبیژن مه‌لا عه‌بدوللا.

- **جوانکاری:** په یقین که مال ل فی هه لبه ستنی دا ههم تهرادوف و جناسی ساز دکن و ههم ژى ته کریږی. که مال و زانست ب مهیدانه کی هاتیبه وه کاندنی.

۲۳۶- یه عنی نه ژ قابلی و خه بیږی
به لکی ب ته عه سسوب و عه شیرى

- هه فبه رکن: میر. نا. حم. رۆ. نه. ئۆس. زا. قابل - هژ. قابیلی - جا. قابلی - رۆ. فه قیری - پرۆ. خه بیږی -

- په یقیناسی: یه عنی: واته، نانکوو - قابلی: قابلیهت، هیژابوون و ژیهاتیبوون، شایان، مافداری - خه بیږ: ناگادار، زانا - خه بیږی: ناگاداری، زاناتی، شاره زاتی - به لکی: به لکوو - ته عه سسوب (تعصب): ده مارگری، لاگری و پشتته وانی یه ک توند و توخ - عه شیرى: عه شیره تی، قه بیله تی، هۆز گه ری، لیږه دا نه ته وه یی.

■ **شروقه: ↓**

- **جوانکاری:** په یقین قابلی و خه بیږی دکارن پیکفه تهرادوفی ساز کن.

۲۳۷- حاصل ژ عناد نه گهر ژ بیداد
نه ف بدعه ته کر خلافی موعتاد

- هه فبه رکن: میر. نه. نا. حم. جا. بدعه ته کر - ئۆس. بدعه نه کر - رۆ. نه و بدعت کر - زا. نه ف بدعه ته گهر - هژ. نه ف بیدعه ته کر - پرۆ. نه ف بدعه کر - ل نه. دا جیهی هه ردو نیقمالکان لیک هاتیبه گوهورینن.

- په یقیناسی: عناد: سه رکیشی، سه رسه ختی و لاساری - بیداد: بیداد، زۆر و زولم، نارو، نه حقی - بدعت: نوویناندی، تازه ده رکه تی، ل بهر خو دا تشته کی نوو ده رینان - خلاف: بهر وازی، پیچه وانه - موعتاد: فیږبووی، ری و رسما کول ناف خه لکی دا هه یه، ده با گه لیږی.

■ **شروقه: ↓**

۲۲۸- سافی شهمراند فه خوار دوردی

مانه ندی دوری لسانی کوردی

■ هه قبه رکن: میر. ئە. رۆ. حم. هژ. جا. فه خوار- ئا. ئۆس. زا. فه خواری - -
میر. ئە. زا. ئۆس. جا. دوری - هژ. دەری - حم. رۆ. ئا. دا ژى وه ها هاتییه: "دری"
ل بهر کول وان چاپانا و ل وئ دەستنیسی دا "سەر، بهر، ژیر واته فه تحه، زه مه و
که سره " نه ها تبوون دانینی، مرۆف نکاره بیژه کال وان دا دەری هاتییه نفیسینی یان
دور. لئ گاڤا مرۆف باش لئ هوربه، مرۆف دینه کو په یقا دوری لیره دا واته دار تره، تا
کو په یقا دەری. ل شرۆفه یی کول خواری تی بنیپن.

■ په یقناسی: سافی: مه یا ناب، شه رابا ساف - شهمراندن: دور هاقیتن، فرهدان،
رژاندن - شوموراندن: هه ژمارتن، حساب کرن - دور: تۆرته، تلت - دوردی: مه یا نه
باش، مه یا ب تۆرته، تۆرته یا مه یی - مانه ند: بینانی، وه کی - دوری: مرواریدی -
دەری: فارسی - لسان: زمان.

■ شرۆفه: ↓

■ جوانکاری: ل قی هه لبهستی دا ته شیبه هه یه، خانی زمانن بیهانیان دشوبهینه مه یا ناب
و زمانن کوردی ژى دشوبهینه تۆرتا مه یی، لئ ل دوو را دیسان زمانن کوردی دشوبهینه
مرواریدی. هه روسان ل قی هه لبهستی دا ئیهام ژى هه یه. په یقا "دری" ب رینقیسا
کهون دکاره ب چه ندین جوره یان بیته رابیتز کرنی، ژ وانا لیره دا دو په یقین: دوری و
دەری. ئەف په یقا ده ما دکه فه ره خ په یقا لسان، ب واته یا زمان، زۆر تر بیره مرۆف ل
سه ر زمانن دەری کو پیشتا ژ زمانن فارسی را دگۆتن و نها ژ فارسی یا ئه فغانستانی را
دبیژن، دبه و مرۆف وه هزر دکه کو خانی ل بارا زمانن فارسی دا دئاخفه، لئ ده ما کو
مرۆف ل په یوه ندا وئ دگه ل مالکا هه لبهستی یا ل کو دوو را تی دنیره کو دینه ئینایه
نزام و ئنتزامی، مه بهستا خانی دهر دکه فه ئه شکه ره تی یی، کو په یقین زمانن کوردی
وه کاندیه لیبین مرواریدان کو ب ریک و پیکی پیغه دکه. هه روسان په یقا شهمراندن ژى
ئیهامی دئافرینه. له ورا ئەو په یقا ب رینقیسا کهون دکاره ب دو جوران بی رابیتز کرنی
و دو واته یان بده، یه ک شهمراندن ب واته یا رژاندن، یا دووی شهمراندن ب واته یا
هه ژمارتن و حساب کرنی. سافی شهمراند، واته من ئەو شه رابا ناب هه ژمارت و
حساب کر، لئ سافی شهمراند واته من شه رابا ناب رژاند.

۲۳۹- ئىنايە نزام و ئىنتزامى
كىشايە جەفا ژ بۆي عامى

■ **هەقبەركرن: مير. ئە. رۆ. حم. ھۆ. زا. جا. ئىنايە، كىشايە - ئۆس. ئا. پرۆ. ئىناە، كىشانە- ھۆ. ژ بۆي-دیتەر ژیدەر: ژ بۆي.**

■ **پەيئناسى: ئىنايە: ھانىيە، ئانىيە - نزام (نظام): رىك و پىكى، ھەھونان، لىرە دا مەبەست ژى ھەھونانا پرتووكى واتە ھەھونانا ھەلبەستانە. - ئىنتزام (انتظام): رىك و پىك كرن، سەراست كرن، ھەھونان، پىقە كرن - كىشان: كشاندىن - جەفا: ئەزىيەت و نازار، دەردەسەرى، چەرمەسەرى - ژ بۆي: سەب خاترى، ژ بۆنا - عامى: ھەموويى، گۆكى، - ھەزار پەيئاسى ب واتەيا سالەكى شىرۆقە كرىيە، كو چەوتە. ھەروسان ژ بۆ كو ئەو پەيئاسى واتەيا عامى بدە، پىش دا ژى پەيئاسى بۆي، بىي وئ ھىندى كول چ ژیدەر و دەستنىسان دا ھاتبە، كرىيە "بۆي" دا كو پەيئاسى واتەيا سالەكى بدە.**

■ **شروقه: ↓**

■ **جوانكارى: پەيئىن نزام و ئىنتزام پىكقە جناسى ساز دكن.**

۲۴۰- دا خەلق نەبىژتن كو ئەكراد
بى مەعرفەتن ب ئەسل و بونىاد

■ **ھەقبەركرن: رۆ. ئە. ئا. ئۆس. باصل - حم. مير. زا. جا. بى اصل - ھۆ. بى ئەصل - پرۆ. ژ ئەسل، بى ئەسل -**

■ **پەيئناسى: دا: دا كو، تا كوو - مەعرفت: زانست، تىگەھىشتن، ناسيارى - ب ئەسل (باصل): ب رەھ و رىشە فا، ھە ل بنى را، ل كوكن دا، ل قورم دا - بونىاد: بىئاد، رەھ و رىشە، خىم، بنە.**

■ **شروقه: ↓**

■ **جوانكارى: ئەسل و بونىاد پىكقە تەرادوفى ساز دكن.**

بالکیشی: هندەک کەس ل سەر وی هزرینه کو هه‌هه‌هه‌ندا "ب ئەسل" (باصِل) دوروست نینه و یا "بی ئەسل" (بی اصل) دوروسته. من ژێ پێشدا ئەو هه‌هه‌را دکر. لئ ب دو سه‌ر په‌لگه‌یان مرۆف دکاره‌ به‌نجی بکه، کو هه‌هه‌هه‌ندا "به‌سل" ژ یا "بی ئەسل" سه‌ر راست تهر. یا په‌که‌م ئەوه کو هه‌هه‌هه‌ندا "بی ئەسل" کیشا هه‌له‌به‌ستێ دنا‌زینه. یا دوهم ژێ کو گرنگتره، ئەوه کو ده‌ما مرۆف کووشکی ل فی هه‌له‌به‌ستێ به‌هزره، مرۆفی بیینه کو خانی لیره‌دا ژ تۆره و زانیی دنا‌خه‌، نه ژ تۆره‌مه و به‌ر و نژادان. ئەو دی‌هه‌ژه من ئەف پرتووکا ب زمانێ کوردی نفیسی، دا کو خه‌لق نه‌بیژن کو کورد هه ژ بنی را بی تۆره و زانستن. مالکا ل دوو را تی پشتی‌فانه په ژ بو‌فی هزر و بو‌چوونی.

شرۆفه‌یا مالکین ۲۳۶-۲۴۰ پینکفه:

ژ به‌ر زانانی و ژیهاتی‌بوون و ساره‌زاتی یێ نه‌بوو، به‌لکوو ژ به‌ر لاگری یا نه‌ته‌وه‌تی یێ بوو، کو ئەز دا‌که‌تم فی مه‌یدانی. ب کورتی، یان ل به‌ر زۆر و زولمێ، یان ژێ ل به‌ر رک و کهرب و کینی بوو، کو من ئەف کاری نوو کو تا نه‌ا نه‌بوو تشته‌کی ئاسایی و که‌سی خوو یێ نه‌گرتوو، ده‌ست یێ کر. من مه‌یا ناب و سافی رژاند و ئاقیت و من تۆرته ژ خو‌را هه‌له‌بژارت. من زمانێ کوردی وه‌کی مرواریدان پێشه‌کر و ل به‌ندک دا و ب وی زمانێ ئەف پرتووکا فه‌هوونا و من ئەف ئیش و نازارا ژ بو‌گه‌لی خو‌ه‌می یێ کشاند. چما؟ له‌ورا، دا‌کو خه‌لق نه‌بیژن کو گه‌لی کورد هه‌ ل بنی را، هه‌ ل قورم دا و ب گشتی بی تۆره و بی زانست و بی پرتووکن.

بالکیشی: دبه‌ کو هندەک ئەفی هندی ژ خانی پیرسن چما بدعه‌ت؟ ما به‌ری ته‌ که‌سی ب کوردی نه‌نفیسی بوو؟ بدیتنا من مه‌به‌ستا خانی ژ بدعه‌تی دکاره‌ چهند تشته‌ به، په‌ک ئەوه کو خانی بو‌جارا په‌که‌م چیرۆکه‌ک گه‌لیری یا کوردی د‌قالبی مه‌سنه‌وی یێ دا دفه‌هوونه. یا دووی ئەوه کو ئەو په‌که‌مین که‌سه کو چیرۆکه‌ک عرفانی ب کوردی و ل‌قالبی مه‌سنه‌وی یێ دا دنقیسه. یا سێ یێ ئەوه کو ئەو په‌که‌مین که‌سه کو راسته‌ راست ل بارا مافی گه‌لی کورد دا دنا‌خه‌ و مه‌سه‌لا نه‌ته‌وايه‌تی یا کوردی هه‌لدخه. هه‌ راستی ژێ ل سه‌رده‌ما خانی دا کو بگه‌ گشتی هۆزانان یان ل سه‌ر کار و بارین ئایینی و ئەفینداری یێ دنقیسین و یان ژێ ل خزمه‌تا شاهان و پادشاهان دا بوون و ژ بو‌خوه‌شکرنا دلێ وان و ب زمانێ وان دنقیسین، دا‌کول وی ریکێ دا بگیزن پله و پایه‌یان. لئ خانی ئەو ده‌ب و ره‌سما که‌ون ئسکاند و بدعه‌ته‌ک کر و ری و شوونه‌ک نوو ل به‌ر هۆزانان و بتایبه‌تی ل به‌ر هۆزانی کورد فه‌کر. ری نیشانی وان دا کو دکارن پێ چه‌کا هه‌له‌به‌ستێ داخوازا مافی گه‌لی خو‌بکن و بین پشته‌وانی گه‌ل و به‌رگری یا وان ژ زۆر و زولما نه‌یاران بکن.

خانی دی‌هه‌ژه ل به‌ر زانه‌تی و ساره‌زاتی یا من نه‌بوو کو ئەز دا‌که‌تم فی مه‌یدانا تۆره‌فانی و زانستی، به‌لکوو ده‌مارگری یا من یا عه‌شیره‌تی و نه‌ته‌وه‌تی یێ بوو کو ئەز هان دام بو‌لایین فی کاری و من یان ل به‌ر زۆر و زولم و بیدادی یا کول گه‌لی من دبه، یان ژێ ل به‌ر کهرب و کینا داگیره‌ران زمانێ وان کو زمانێ دیوانی بوو و هند پێ هاتبوو کارکرنی وه‌که مه‌یا

سافی خوئش و رهوان ببوو، رژاند و من ئەف زمانی کوردی کو وه که تۆرتا مەیی ل رووفه نه خوئش ل بنیشتی دا کارتیکرنا وی زۆرتره و ژ من را وه که مرواریده کئی یه، ههلبژارت و من پرتووکا خو ب مرواریدی ئی زمانی فهووونا و من ژ گهلی خو ههمی یی را نازار و ئەزییهت کشاند. داکو خهلق نه بیژن کو گهلی کورد هه ژ بنیشته و ریشی دا گهله کی بی فهرهنگ و بی تۆره یه.

ئەف ههلبهستا خانی، فان ههلبهستین حافظی شیرازی دینه بیرا مروءه ده ما کو دبیژه:

حافظ ار بر صدر نشیند ز عالی مشرب است

عاشق دردی کش اندر بند جاه و مال نیست

بر نیامد از تمنای لب ت کامم هنوز

بر امید جام لعنت دردی آشامم هنوز

واته ئەگه حافظ ل بهر دهستین شاه و ئەمیران ل سه ری زۆری و ل سه درا مه جلس و مه دره سه یان دا روو نانی، ل بهر بلندهمه تی و مه ز نایا وی یه، ئەفینداری ئی تۆرتا فه نوئش ل هزره مالی دئی و پله و پایه یا جیهانی دا نینن.

مرازی من ژ وی لیفا ته حاصل نه بوو، ئەز ب هیفی یا جاما لیقین ته یین سوور دا هی ژی تۆرتی فه دخۆم.

خانی ژی وه کی حافظ ناخوازه ل بهر دهستین شاه و پادشاهان روونی و ب زمان و وان و بۆ دل و وان بنقیسه. ئەو مه یا وان شاهین زۆر کار و وان داگیر که ری ئی دلکه فر یا سافی درژینه و ب تۆرتا گهلی خو خوئش و سه رخۆشه. هه ر په یقه ک ژ زمان کوردی ژ وی را مرواریده که و ژ خه لات و درافین وان شاهان چیتره. خانی ب هیفی یا کو بگیژه مرازی خو و گهلی خو سه ربه ست بیینه، تۆرتا زمان و خو ژ مه یا سافی یا سه رده ستان باشتر و خوئستر دبیینه و ئەوی ل ئاره زوو یا گه شتتا دلدارا خو دا کو کوردستانه ک سه ربخویه، فه دخۆ. مالکین کو ل خواری تین مه به ستا خانی ژ خوهنده فانان را رۆنیتتر دکن.

۲۴۱- ئەنواعی مله ل خودان کتیب

کورمانج ته نی د بی حسیب

■ هه قبه ر کرن: ئۆس. کتاب، حساب.

■ په یفناسی: ئەنواع: پرا نه یا نهوع، جوور، جه له ب، چیشیت - مله ل: پرا نه یا مله ت، نه ته وه - کتیب: ته وانکا کتاین، پرتوووک - کورمانج: کورد - حسیب: ته وانکا حساب، هه ژمار.

بالکیشی: دقهومه کو هنده ک کهس بپرسن، خانی بۆل جیهی کتاب و حساب و دا کتیب و حسیب نقیسییه؟ ئەگه ر مروء بیژه کورمانج ته نی د بی حسابن، واته کورمانج ته نی حساب و کتابان نزانن، واته هۆف و نه زانن. لئ ئەگه ر بی گوئتی کو کورمانج ته نی د بی

حسپین، واته د حسابء دا نینن، ناهینه حسابکرنی. ل بهر فی هه گهری و واته یی به کو
خانی په یقا حساب ته واندیبه و کریبه حسپب. خانی دیبزه بلا خهلق نه بیبزه کو گه لی
کورد دناف هه ژمارا مله تین خودان کتیب دا نینن.

■ **شروقه:** گشتی نه ته وین جور به جور خودان پرتو وکن، تهنی کورمانج وه کی وان نه ته وانا
نایب ژماری. (ههر نه ته وه یه ک مافی وان هه یه ب زمانی خو یی زکماکی بخوونن و
بنفیسن، لی تهنی کوردن کو ژ وان نه ته وانا نایب ژماری و مافی خودیدایی ژ وان هاتیبه
نستاندنن و ناهیلن کو نه و زی وه کی دیتر نه ته وه یان ب زمانی خو بخوونن و بنفیسن.)

۲۴۲- هه م نه هلی نه زهر نه بیتن کو کورمانج

عه شقی نه کرن ژ بو خو نامانج

۲۴۳- تیکدا نه دتالبن نه مه تلووب

فیکرا نه موحن نه مه حبووب

■ **هه قبه رکن:** میر. نه. نا. نوس. حم. زا. جا. رو. عه شقی - هژ. عشقی - - نه. تیکدا
کو نه تالبن - - میر. فیکرا نه دموحن نه مه حبووب - نا. فیکرا نه موحن نه و د
مه حبووب.

■ **په یقناسی:** نه هلی نه زهر (اهل نظر): ساحب نه زهر، خودان بیر و هزر، لیره دا عارف -
عه شقی: نه فینداری، یان زی عشقه ک - تالب (طالب): خواستوک، دخواز کار، خوازهر،
خوازبار - مه تلووب (مطلوب): خواستی، داخوایی بووی، بهرخواز - موحن: نه فیندار،
حه ژیکه - مه حبووب: خوشته فی، هه ژیکری.

■ **شروقه:** هه روسان داکو خودان بیر و هزر و عارف و نه فیندار نه بیژن کو کوردان نه فین و
نه فینداری ژ خورا نه کرنه نارمانج. بلا نه بیژن کو کورد ب گشتی نه خوازبار و نه
بهرخوونن، نه خوشته فینه و نه نه فیندارن.

■ **جوانکاری:** په یقین تالب و مه تلووب، موحن و مه حبووب دو به دو لایه کی دا ته زادی
چی دکن و لایین دی دا زی جناسن دنافرینن.

۲۴۴- بی به هره نه نه و ژ عه شقبازی

فارغ ژ هه قیقی و مه جازی

■ **په یقناسی:** بی به هره: بی پار و پشک - فارغ: فالال، به تال، ده ست ژ شولن کیشایی.

- **شروقه:** (دا کو خهلق نه بیژن: کو کورد) ژ نه فین و نه فینداری بی بی پار و پشکن و نه تشته کن ژ نه فینا زه مینی دزانن و نه ژی ژ نه فینا ناسمانی.
- **جوانکاری:** حه قیقی و مه جازی ته زادی ساز دکن.
- **هه قبه ر کرن:** ئا. عشق و بازی.

۲۴۵- کورمانج نه پر د بی که مان
نهما د یه تیم و بی مه جان
۲۴۶- فیلجومه نه جاهل و نه زان
به لکی د سه فیل و بی خودانن

- **په یفناسی:** مه جال: ئمکان، که لین، ده رفهت - جاهل: نه زان، نه خوهندی، ل هنده ک ناچین کوردستانی دا ژ گنج و لاوان را ژی ل بهر کیم نه زموونی یی جاهل دبیژن. - سه فیل: سه رگهردان، به خترهش، ئاواره، به لهنگاز، بندهست، زورلیسوویی، ژیرکه تی. ته وانکا فین په یقی دبه سیفیل، کو گه له ک جاران ل سه ره تایا هنده ک چیرۆک و یان ئسترانین کوردی دا تی: سیفیل و سه رگهردان، کهس نه زان، خودی دزان - سیفیلۆ گه ده... ئه ف په یفا ژ سه فاله تی تی، سه فالهت واته به له نگازی و بندهستی و ل ژیرکه تی. دوکتور موحه دئ موعین خودانی فه رهنگا فارسی یا موعین دنقیسه کو په یفا سه فالهت ل عه ره بی یا فه سیح دا تونه یه -

- **شروقه:** گه لئ کورد نه نه ته وه یه کی بی که مال و بی توره یه، نه نه ته وه یه کی جاهل و نه زانه، لی موخابن بی ئمکان و بی سه رگین و چاره رهش و بیپار و بی خودانن (ل بهر وی هندئ ل بندهستان دا مانه).

- **جوانکاری:** یه تیم و بی مه جال پیکفه ته ناسویی ساز دکن. جاهل و نه زان پیکفه ته رادوفی ساز دکن. ته ناسوبا سه فیل و بی خودان پیکفه هه یه.

۲۴۷- گه ر دئ هه بوا مه ژی خودانه ک
عالیکه ره مه ک له تیفه دانه ک

- **هه قبه ر کرن:** هژ. هه بویا- ئوس. عالیبو له تیف و نوکته دانه ک - میر. له تیف دانه ک - ئه. له تیفی دانه ک.
- **په یفناسی:** خودان: ریقه بهر، سه رۆک، بارزانی یان ل ده ما خو دا ژ شیخ نه حمه د بارزانی

را ژى خودان دگوتن . - عاليکه رهم : به خشينکارى مه زن ، خودانى به خششدهک مه زن - له تيفه : گوتن و قسه بين خوښ و نازک - له تيفه دان : خه بهرزان ، پسيپورئ گوتنين خوښ و نازک ، توره ناس .

■ شروښه : ↓

۲۴۸- علم و هونه ر و که مال و نزعان
شيعر و غه زهل و کتاب و ديوان

■ پهيښاسى : نزعان (اذعان) : خه قبهيستن ، راست بهيستن ، گوهدارى و دانه نوستو يى خو ، موکور هاتن .

■ شروښه : ↓

■ جوانکارى : په يقين علم و هونه ر و که مال پيښه ، په يقين شيعر و غه زهل و کتاب و ديوان ژى پيښه ته ناسوبئ ساز دکن .

۲۴۹- نهف جنسه بيا ل بال وء مه عموول
نهف نه قده بيا ل نک وء مه قبوول

■ هه قبه ر کرن : مير . جا . زا . نهف جنسج ، نهف نه قدي - نا . نه . نهف جنسه ، نهف نه قده - حم . رو . نوس . هژ . نهف جنس ، نهف نه قده - مير . حم . نه . هژ . جا . زا . بيا ، بيا - نا . بوا ، بوا - رو . ببويا ، ببويا - نوس . بووبا ، بووبا -

■ پهيښاسى : مه عموول : کار پي کرى ، بکارهاتى ، ناسايى - مه قبوول : قه بوول بوويى ، په ژراندى ، په ژرى .

■ شروښه : ↓

■ جوانکارى : نهف مالکا هه لبه ستج ب شيوه يا هه فکيشى يى هاتيبه دار شتنج . ته ناسوب ل نيښه کا په يقين جنس و نه قده دا هه يه . نک و بال پيښه ته رادوفئ دنافرین .

۲۵۰- من دئ عه لهما که لامئ مه وزوون
عالى بکرا ل بانئ گهر دوون

■ هه قبه ر کرن : هژ . بامئ ، بام فارسى يا بانه ، هه ژار خوه ستييه بامئ دگه ل که لامئ بکه

پاشبەندا ھوندورانی، جوان دبوو، لی تهنی ئەو ل وی نوسخی دا ھەبوو، ل دیتەر ژێدەرانی
دا بانج ھاتیبە -

- **پەیفناسی: کەلام: گۆتن - مەوزوون: خودان کیش. کەلامی مەوزوون: گۆتین خودان**
کیش، ھەلبەست - عالی کرن: بلند کرن - گەردوون: ئاسمان.
- **شروۆفە:** ئەگەر مە ژێ خودان و سەرگێرەکی تۆرەزان و بەخشینکار ھەبا و زانست و
ھونەر و تۆرە و راستییژی و ھەقبەست و ھەلبەست و غەزەل و دیوان و ئەف جورە
مژارانا ل بال وی بکار بەھاتانا و ئەف پارە ل بال وی بەھاتا پەژاندن، من دی ئالایا تۆرە
و ھەلبەستا کوردی بلند بکرا و بگەھاندا بەر پەری ئاسمانان.
- **جوانکاری:** ل قی مالکا ھەلبەستنی دا خانی ھەلبەست وەکاندیھ لەشکەرەکی یان ژێ
وہلاتەکی کو خودانی ئالایەکی یە.

۲۵۱- بینا فە روحی مەلای جزیری پین ھەی بکرا عەلی ھەریری

- **ھەقبەرکرن: ھژ. ھم. ئە. جا. زا. بینا فە** رھا مەلئ جزیری - ئا. ئۆس. بینا فە ز
حاملئ جزیری (دیارە کو ئە فانه ژێ ھەر بینا فە رھا مەلئ جزیری بوونە، کو
روونئیسکاران سێ نوقتە زیدە ل سەر پیتا "ر" دانانە و کرنە "ژ" - رۆ. بینا فە روح
مەلای جزیری - میر. بینا فە رھی مەلا جزیری - - ئا. پین ھەی کرا.
- **پەیفناسی: بینا فە:** رادەرا قی کردارئ ئینانە فە یە، واتە جارەک دی ئینان. - **فەروھی**
ئینان: فەروح ھانین، فەژاندن، ژ نوو زندیکرن. - **مەلای جزیری:** مەلایئ جزیری
ھۆزانئ ناقدارئ کوردستانی کو گۆرەکی ھەلبەستەک فەقبەست تە یران ل سالای ۱۰۴۱
کۆچی پین مشەختی چوو یە بەر دلۆقانی یا خودی. - **پین:** ب وی، مەبەست لێرە دا ب
ھەلبەستنی یە کو خانی پینش دا ل سەر ئاخذتیبە. - **ھەی:** زندگی - **ھەی بکرا:** زندگی
بکرا، فەژاندا - **عەلی ھەریری:** عەلی پین ھەریری، گۆرەکی گەلەک ژێدەرانی یە کمین
ھۆزانئ کورمانجی ئفیسە، کو ھەلبەستین وی گەھشتنە دەستین مە. موخابن میژوو یا
ژینا وی ب دوروستی دیار نینە.
- **شروۆفە:** منب ب ھونەرا ھەلبەستقانی یا خو مەلایئ جزیری فەژاندا و عەلی پین
ھەریری سەر ژ نوو زندگی بکرا.

بالکیشی: ل پله یا یه کم دا مروّف وه هزر دکه کو بینا فه روحی مه لای جزیری واتهی نادە، له ورا کو بکری کرداری دیار نینه، لی دەما کو مروّف لی هوور دبه، دهر دکه فه کو بکری وی ل مالکا پیش دا هاتیبه و خانی یه کو دبیژه من دی عه له ما که لامی مه وزوون بلند بکرا ... و من دی مه لای جزیری بینا فه روح.

۲۵۲- که یفه ک وه بدا فه قیهی تهیران حه تتا ب ئەبه د بمای ههیران

■ هه قبه رکرن: میر. هه تتا ب ئەبه د بمایی ههیران - حم. رو. ئە. ئا. زا. هه تتا ب ئەبه د بمای ههیران - جا. هه تتا ب ئەبه د بمایه ههیران - ئۆس. پرۆ. هه تتا فه ئەبه د بمایه ههیران - هژ. هه تتا ب ئەبه د بمایی ههیران -

بالکیشی: بمای ههیران چهوته و چ واتهی نادە. بمایه ههیران زی لیڤه دا سه رراست نینه، له ورا کو خانی دگهل فه قیهی تهیران ناخفه، به لکو ئەو دگهل خوینه ران دئاخفه و دبیژه، ئەگه ر پشته وانه کی من هه با، منی که یفه ک وسان بدا فه قیهی تهیران کو تو (خوینه ری مه م و زینی) هه تاهه تایی زهنده گرتی بمای.

■ په یفناسی: که یف: دلخۆشی، رهوش - فه قیهی تهیران: فه قی یی تهیران هۆزانی ناقدار و گه لیری یی کورد کو هه قده می مه لای جزیری بوویه. - ئەبه د: هه تا هه تایی - بمای: تو بمای - ههیران: مات و مه بهووت، سۆسه رتمایی، واق ورمایی، زهنده گرتی.

■ شروّفه: منی ب هه لبه ستان رهوشه ک وسان بدا فه قیهی تهیران کو تو هه تاهه تایی زهنده گرتی بمای.

۲۵۳- چ بکم کو قهوی که ساده بازار نینن ژ قوماشء را خه ریدار

■ هه قبه رکرن: میر. ئە. ئا. ئۆس. حم. هژ. زا. جا. پرۆ. نینن - رو. نینه - ئا. ئە. حم. رو. زا. جا. قوماش (قوماشء) - هژ. قوماشن، کو چهوته، له و را قوماش، هه رچه ند کو په یفه ک عه ره بی یه، لی ل زمانێ کوردی دا نیرزایه، نه میزا. - میر. ئۆس. قوماشی، هه رچه ند کو گۆره کی ریژمانا کوردی سه رراسته، لی کیشا هه لبه ستی دئالزینه،

یا راست "قوماش" یه، کو ههم کیشا ههلبهستی رادگره و ههم ژى گۆره کی ریزمانی کوردی و دهفۆکا خانى دوروسته.

■ **په یقناسی: کهساد:** راوهستانا کپین و فرۆتنی، بى رمین، بى رهوایی - **قوماش:** په پروو، په رچه، کهلمه ل، لیره دا مه بهستا خانى زمان و تۆره و ههلبهستین کوردی یه. - **خه ریدار:** بکر، کپیار -

■ **شروقه:** نه چ بکم کو بازارا تۆره و هونه ری راوهستایه و چ بکره ک ژ قى پارچه یی را پهیدا نابه و کهس بو لایى هونه ر و تۆره یی قا نایى.

■ **جوانکاری:** خانى ههلبهست و تۆره و هونه ر وه کاندییه په رچه و کهلمه لان. ته ناسوب ل نیفه کا په یقین؛ کهساد، بازار، خه ریدار و قوماش دا هه یه.

۲۵۴- خاسما د قى عهسری دا کو ههمیان **مه عشووق و حه بیبه بو مه ههمیان**

■ **هه قبه رگرن:** نه. خاسما د فء عهسره دا کو ههمیان - ئا. خه سما کو د وی عهسر / وی عهسری دا وه ههمیان - ئۆس. خه سیما د قى دهوری دا کو ههمیان - حم. رۆ. جا. زا. خاسما د قى عهسری دا کو ههمیان - میر. خاسما د قى عهسری دا کو ههمیان - هژ. خاسما د قى عهسری دا کو ههمیان - پرۆ. حه میان، لى ل هه موو ژیدهرین دی دا ههمیان هاتیبه. - میر. بوونه - رۆ. بوونه - ئۆس. مه حبوب و حه بیب و بوونه - ئا. نه. حم. جا. زا. پرۆ. بوومه / بو مه - هژ. بو مه.

بالکیشی: په یقا عهسر ب واته یا دهم و دهوران و گوون هه رچه ند کو په یقه ک عه ره بی یه، لى ل زمانى کوردی دا په یقه ک میزایه. نه ف په یقا ده ما کو ب جیناقى ئشارکی یى نیزیك بیته نیشان دان، له ورا کو میزایه، دگه ل جیناقى میزا تی. جیناقى ئشارکی یى نیزیك ل زمانى کوردی دا ژ بو ناقین میزا " قى و نه قى " ژ بو ناقین نیرزا ژى " قى و نه قى و فء و نه فء " یه.

■ **په یقناسی: عهسر (عصر):** دهوران، گوون، دهم، سه رده م - **ههمیان ۱:** کیسج درافء، درافدانک - **ههمیان ۲:** هه موویان، هه مووکى، هه موو کهسى - **حه بیب:** دۆست، یار.

■ **شروقه:** ب تايبه تي کو د فی دهوران و گوونی دا دراف و درافدانک ژ بو مه هه مووی ب بوویه دوست و یار و نه م هه می پووله کی و پاره هه بین .

■ **جوانکاری:** هه ردو په یقین هه میان پیکه جناسی ساز دکن و نه فان هه ردو په یقانه بوونه هه گه ر کو ژ لاین روونفیسکاران فا نه ف هنده نالوژی بکه فنه فی مالکا هه لبه ستن . هه روسان هه میانا یه که م دکاره ببه ته شبیه ژی، له ورا کو خانی نه و هکاندییه دوست و یار و گرافی یان . په یقین مه عشووق و هه بیب ته رادوفی ساز دکن .

■ **بالکیشی:** نه گه ر نه م په یقا هه میان یا یه که م ب واته یا هه مووی ب په ژرینن، کردارا رسته یی ده بی بوونه به . واته ژ هه مووی را کیسکی پاره و زیران بوونه یار و به ردلک . لی نه گه ر نه م نه فی هه میانا یه که م ب واته یا کیسکی پاره و زیران ببه ژرینن، هینگا واته تی گوهورینن و نیدی کردارا "بوونه" نه هه وجهیه و ده بی نه م ل جیهی کردارا "بوونه" دا چاوا کول هه فت ژیده ران دا هاتییه په یقا بو مه ببه ژرینن و نه وی مالکا هه لبه ستن و هها شروقه بکن : ل فی دهورانی دا کیسکی پاران ژ بو مه هه مووی ب یار و به ردلکه . وایه مالکا هه لبه ستا کول دوو را تی نه فی واته یی پشتراست دکه .

۲۵۵- یه عنی ژ ته مهع، دراف و دینار
هه ر یه ک ژ مه را وه بوونه دلدار

■ هه قبه رکن : نا . حم . هژ . دراف - ژیده ریڼ دی : دراف - - میر . مه را بوونه -
ژیده ریڼ دی : مه را وه بوونه -

■ په یقناسی : ته مهع (طمع) : تماکاری، چکووسی، چاچنؤکی، ژ ته مهع : ل بهر چاچنؤکی
یڼ - دراف : پاره ب گشتی و لیږه دا ب واته یا پاری زیف هاتییه . - دینار : پاری زیږ -
وه : وسان - دلدار : دوست و یار .

■ **شروقه:** ↓

■ **جوانکاری:** ته ناسوب د نیقه کا په یقین دراف و دینارء دا هه یه .

۲۵۶- گەر علم ء تەمام بدى ب پۆلك
 بفرۆشى تو حكمتى ب سۆلك
 ۲۵۷- كەس ناكە تە مەيتەرىي خو جامى
 راناگرتن كەسەك نزامى

■ هەقبەر كرن : ئە . ئۆس . رۆ . حم . ئا . زا . جا . مير . علم (علمء) - هژ . عيلمى - مير .
 ئا . ئە . بيتە - ئۆس . نەبيتە -- رۆ . وەبفرۆشى - ئۆس . مەھتەر - ئا . مەختەر .

■ پەيقناسى : پۆل : پۆلك، پارى زەنگ، پارى پاخر، پارى كىمبوھا، - سۆل : سۆلك،
 كەوش، ريشا وئ ژ زۆلكى (زۆلە چەرمى) تى . - مەيتەر : سەيبس، كەسى كو كارى وى
 ناگادارى و فيركرنا ھەسپانە . - جامى : نوورەدين عەبدورەحمانى جامى ھۆزان و
 نفيسكارى ئيرانى (۸۱۷-۸۹۸ مش . ۱۴۹۲-۱۴۱۴ .ز .) - راگرتن : گرتن، ب خولامەتى
 پەژراندان، ب رىنجبەرى قەبوول كرن . - نزامى : ھۆزانى فارسى نفيسى خوارزايى
 كوردان (۵۳۰ - ۶۱۴ مش . - ۱۲۱۷ - ۱۱۳۵ .ز .)

■ شىرۆفە : واتە ژ بەر تىماتى و چاچنۆكى يىن، ھەريەك ژ دراف و دىناران يان زىر و
 زىقان ژ ھەر يەكئ ژ مەرا وسان بوونە يار و دلدار، كو ئەگەر تو گشتى زانستىن
 جىھانى بفرۆشى پۆلكەكئ و فەلسەفە و زانىارى يىن بدى ب سۆلكەكئ، ديسان زى ل
 بەر چاقىن كەسەكئ را نايى و چ كەس وانا ناكپە . زانست ل ھمبەر بارە و پۆلكان دا
 وسان كىمبوھا بوويە، كو چ كەس "جامى" ژ خورا ناكە مەيتەرىي ھەسپىن خو و
 كەسەك نزامى ژ خورا وەك رىنجبەر ژى ناگرە .

■ جوانكارى : پەيقىن علم و حكمت تەناسوبى چى دكن . پەيوەندا كرن و مەيتەر و
 راگرتنى پىكفە ھەيە . ل نىقە كا جامى و نزامى دا تەناسوب ھەيە .

۲۵۸- وەقتى كو مە دى زەمانە ئەف رەنگ
 بلجوملە ل سەر دراف بوو جەنگ

■ ھەقبەر كرن : مير . ئە . پرۆ . زا . فى الجملە - هژ . فيلجوملە - حم . فى لجملە - رۆ . ئا .
 جا . بالجوملە - هژ . درافى - مير . ئا . حم . زا . جا . درافى - ئۆس . ئە . رۆ .
 دراف (درافء) -

- پھیناسی: زہمانہ: دہم و دہوران - نہ فرہنگ: وہا - بلجولہ (بالجولہ): ہہموو - جہنگ: شہر.

■ شروؤفہ: ↓

۲۵۹- حہز کر مہ بیینہ کیمیاگہر
 گافا کو مہ دی نہ بوو مویہسسہر
 ۲۶۰- نسسفیہ مہ پیلہ کی عمہل کر
 تہسسفیہ یین جہوہہری دہغل کر

- ہہقبہر کرن: میر، کو بیینہ - نا، ٹوس، دبیتہ - نا، مہ جہوہہرہک.

- پھیناسی: حہز کر مہ: مہ حہز کر، دلج مہ خواست - کیمیا: زانستا کو زانیارین ویں
 دخواستن ل ریگا ویں زہنگہ بکن زیپر - کیمیاگہر: کہسہ کو دخواستن زہنگہ بکن زیپر
 - نسسفیہ (نصفیہ): نیفہ نیفہ یان ژی ب ٹینساف - پیلہ کی: دہمہک کورت، پیلک:
 مہمکی درؤدانی کو زارؤکان یین دخاپینن، تہختکی کو فالہاقتیژ ل بہروی فالالا داقیژن،
 نامیرا یین خاپاندنی، - پیلکی: درؤد، خاپاندن، خو خاپاندن - پیلہ کی: دہمہک کورت -
 تہسسفیہ (تصفیہ): پالافتن، پاک کرن - دہغل: نادوروست.

- شروؤفہ: دہما کو مہ جیہان ب فی رہنگی دیت و مہ زانی کو شہری ہہموویں ل سہر
 درافانہ، دلج مہ خواست کو مہم بیینہ کیمیاگہر، دا کو ژ وانا را زیپر چئی بکہین، لی
 دہما کو مہ دیت نہف یہ کا ژی نہ یا بوونی یہ و مہم نکارن بین کیمیاگہر، فیجا مہ نیفہ
 نیف دہمہکی کار کر و مہو جہوہہری نادوروست پالافت و پاک کر.

- جوانکاری: تہسسفیہ و نسسفیہ پیکفہ جناسی دئافرینن. پھیشا پیلہ کی ب ریٹقیسا
 کہون (پیلکی) لہ تافہ تی ساز دکہ، لہورا کو ہہم ب واتہیا دہمہکی تی و ہہم ژی ب
 واتہیا درؤدانی تی.

۲۶۱- قہلبین مہ نہ کر قہبوول حیلہ
 قہت بو غہرہزی نہ بوو وہسیلہ

- ہہقبہر کرن: ہژ، قہبوولج -

■ په یقیناسی: حیلہ: گزی، خاپ، فر و فیل - قهت: چ جار - غه ره ز: مه بهستا نه باش، دوژمناتی.

■ شروقه: ↓

■ جوانکاری: په یقین قلب و قه بوول پیکفه جناسی ساز دکن و مووسیقیایی دئافرینن-

۲۶۲- دین چوو و نه کهت ب دهست مه دینار پاشی ژ نه چاری بووینه سهففار

■ هه قه بر کرن: میر. ئوس. نا. رۆ. دهست دینار - نه. بدهس مه دینار - - حم. ئوس. رۆ. نا. نه. بوونه سهففار.

■ په یقیناسی: پاشی: ل دوو را، ل کوتایین دا - سهففار (صفار): سپیکار، کهسی کو ناماتین زهنگ ب قه لایین سپی دکه.

■ شروقه: دلخ مه چ جارن زهغلی و نادوروستی نه په ژراند و نهو چ جارن ژ بو مه بهستا خراب نه بوو نامیر و پیدهستک. دین ژ دهستی مه دهر کهت و مه دینار ژ ب دهست خو قه نه ئانی، دهما کو وهلی هات و مه دیت کو نه م نکارن ببن کیمیاگه ر داکو ژ درافحه بینان را درافان چن کهین، بنه چاری نه بوونه سپیکار، داکو نهو پۆلکین مه یین پاخر، یی ژهنگ گرتی سپی بکهین.

■ بالکیشی: خانی ل فان مالکانه و ل مالکین کول دوو را تین ب جوره کی سهر گرتی دبیژه: من نه خواست کو ژ بو پله و پۆل و پاره یان ب زمانی فارسی یان تورکی بنقیسم و ب وی وهسیلی پاره یان دهست قه بینم و وهکی کیمیاگه ران ببن خودانی زپران. دلخ من قهت زهغلی و نه دروستی نه په ژراند، لهورا من نهو کارا نه کر و من پاخری خوه یی ژهنگ گرتی، واته زمانی کوردی یی کو کار ل سهر نه هاتیبه کرنی و ژ بیر چوو یه و وهکی پاخری کو دهست قه نه دایی بمینه و ژهنگ خوه باقیژی دا، ژ زپری خه لکی خۆشتر قییا و نهو پاخری قه شارتی نه شکهره کر و ل سهر وی خه بتیم و وهکی سپیکاران من ژهنگال سهر وی پاخری قه رۆت و سپی کر.

■ جوانکاری: دین و دینار پیکفه لایه کی ته زادی و لایین دی دا ژ جناسی ساز دکن. ل نیفمالکا دوویین دا سهر بهستی یا هوزانی یی هه یه.

۲۶۲- سفری خو یئ خهف م ئاشکهرا کر قرتاسییه بوو م لی دوعا کر

- **په یقناسی: سفر (صفر):** زهنگ، مس، پاخر - خهف: فهشارتی، نادیار - قرتاس: کاخهز، قرتاسییه: له ته کاخهز، پسوله، کاخهزا بچووک یان کاخهزا سپی کو هی چ تشت لی نه هاتبه نفیسینی. ب واته یا ئارمانجی ژی هاتییه -
- **شروقه:** من زهنگی خو یئ نادیار و فهشارتی ئاشکهرا کر و من نشسته ک ل سه ر وی له ته کاخهزا نه نفیسی، نفیسی. (من زمانی کوردی کو وهکی پاخری زهنگ و پاخسگری ل بن ئاخی دا فهشارتی مایی کهسی ل سه ر کار نه کری ده رخسته نه شکه رته تی یئ و من ئارمانجا دلخ خوه ب وی زمانی ل سه ر له ته کاخهز که سپی کو هی چ تشت ل سه ر نه هاتبوو نفیسینی، نفیسی.)
- **جوانکاری:** خانی زمانی کوردی وه کاندییه پاخره کی ژه نگ گرتی و خوه ژی کرییه سپیکاری کو وی پاخری سپی دکه و زهنگ ل سه ر را دکه.

۲۶۴- ده عوهت کریا ب سدق نجابهت بوو واسته یئ قهزایی حاجت

- **هه قبه ر کرن: نا. قه بوولی.**
- **په یقناسی: ده عوهت:** دوعا، نزا، لاقایی، گازی کرن - کریا: هاته کرنی - **سدق: (صدق) راستی، ب سدق: ب راستی - نجابهت:** په ژراندن، نجابهت کریا: هاته په ژراندن - **واسته (واسطه):** هه گهر، هو - **قهزایی حاجت (قضای حاجت):** پیکهاتنا داخوازی، قه بوولبوونا دوعایی.
- **شروقه:** نشست و دوعایی من ب راستی و ژ دل و جان هاته په ژراندن و نهو دوعا و گازی یا بوون هه گهر پیکهاتنا داخوازا من.
- **جوانکاری:** ته ناسوبه ک ل نیقه کا په یقین ده عوهت و نجابهت دا هه به.

۲۶۵- ئەف پوولە ئەگەر چ بی بهانه
یه کروونه و ساف و بی بهانه

■ هه قبه ر کرن : رۆ. ئە. سافی بی بهانه .

■ **په یقناسی : پوول :** پۆل، پۆلک، پارئ مسین و کیمبوها - **بهها :** بوها، قیمهت، نرخ - **بی بهها :** خۆرای، موفت، بی قیمهت - **یه کروو :** یهک ئالی، ساف و بی دهغهلی **ساف (صاف) :** ساده، بی غهش، بی زهغهلی - **بی بههانه ۱ :** بی بوهانه، بی قیمهتن، ئهززان - **بی بههانه ۲ :** بی بهرهانهنه، بی هه نجهتن، بی زهغهلینه، دوروست و پاکن -

■ **شرۆفه :** ئەف پۆلکانه ئەگەر چی کیمبوهانه، لی ساف و خوروو و بی زهغهلینه و قه لپ نین .

■ **جوانکاری :** خانی په یقین زمانی کوردی یان زی هه لبه ستین خوه ب پۆلکین کیمبوها لی دوروست و نه زهغه ل و پاقتش وه کاندییه . ل نیقه کا په یقین یه کروو، ساف و بی بههانه دا ته ناسوب هه یه . ههردو په یقین بی بههانه ل ههردو نیقالکان دا جناسی ساز دکن .

۲۶۶- بی هیله و خورده و ته مامن
مهقبوولی موعامه لا عهوامن

■ هه قبه ر کرن : میر . معاملات .

■ **په یقناسی : هیله :** زهغه لی، نه دوروستی، قه لپی - **خورده :** نفیشکان، پارئ کهم عه یار - **ته مام :** ته کووز، نه نفیشکان - **مهقبوول :** په ژری - **موعامه له :** داد و بستهد، مامله، سهودا - **عهوام :** خه لکی ئاسایی، خه لک ب گشتی .

■ **شرۆفه :** (ئو پۆلکانه) هیله و زهغه لی و نه دوروستی و نفیشکانی و ساخته کاری تی دا تونه ن و هه موو زی ته کووز و بیکیماسینه و ل دادوبسته دا گشتی دا هاتنه په ژاندنی . (زمانی کوردی زمانه کی خوره وو و بی کیم و کاسه و گشتی گه ل ئهوی زمانی ب کار دین و بی دناخفن دادوبسته د و ژيانا خوه یا رۆژانه ب وی دکن .)

■ **جوانکاری :** په یقین خورده و ته مام دژبه ری ههفن، واته تهزادی ساز دکن .

۲۶۷- کورمانجیه سرفه بیگومانه
زیر نینه بیین سپیدمانه

- ههقبه رکرن: ئە. بیکه ماله - ئە. سفید ماله - میر. زا. سفیدمانه - ئۆس. حم. رۆ. جا. سپیدمانه - هژ. سپیدمانه -
- په یقناسی: سرف (صرف): خوروو، خالس، بیخهوش - بیگومان: بی شک، خوروو - بیین: بیژن - سپیدمان: سپیدمان، پارچ کو بردبردی به، زیرچ کو له که و راقید سپی تی دا هه به -
- **شروقه: ↓**
- **جوانکاری:** په یقین زیر و سپیدمان دژبه ری بیخ ساز دکن. په یقا سرف، په یقا سفر کو ب واته یا پاخری یه دهینه بیرا مروّف، کو خان ل مالکا ل دوو را دهینه.

۲۶۸- سفری مه بی سۆره ناشکاره
زیف نینه بیین کو که م عه یاره

- ههقبه رکرن: ئە. سفری مه بی سۆره که م عه یاره، زیف نینه بیینه ناشکاره.
- په یقناسی: که م عه یار: کیم عه یار.
- **شروقه:** (پرتووکا من / زمانئ مه) کورمانجی یه، خوروو و بیگه رده و چ گومان ل پاقشی و خوروو بوونا وی دا تونه یه. ئەو زیر نینه کو ئەم بیژن سپیدمانه، واته زیری له که دار و بردی به له که. و ئەو زیف زی نینه کو ئەم بیژن عه یاری وی کیمه. ئەو مسی مه بی سۆره و ناشکار و ل بهر چاقانه و خوروو و پاقشه.
- **جوانکاری:** ل فان مالاکانا هه مووی دا خانئ زمانئ کوردی ل هه مبه ر زمانئ سهردهستان دا دوه کینه پاخری. ئەو دبیژه زمانئ مه وه کی پاخری سۆره و ل بهر چاقانه. هه رچه ند کو ئەو زیر و زیف نینه، لی وه کی زیری له که دار و خهوشدار یان زیفی که م عه یار زی نینه، به لکوو ئەو خوروو و بیخهوش و کیماسییه. هه رچه ند کو

خانی ب رووفا زمانی کوردی ل همبەر دیتەر زمانان دا بچووک دده نیشان دانی، لئ دگهل وی هندی دبیژه کو زیڤ هەرچەند گرانبوهایه، لئ سپیتمانی زیڤان ژێ ههیه، زیڤی بردی بهلهک و لهکه دار ژێ ههیه، زیڤ ژێ هەرچەند کو گرانبوهایه، لئ زیڤی کیم عه یار و نەرزان ژێ ههیه. لئ زمانی کوردی هەرچەند کو زیڤ و زیڤ نینه و پاخره، لئ پاخره کی ساف و خۆمالی و خوروو و بیگهرد و بی له که و بی خهوشه.

۲۶۹- نهقدی مه مه بیژه کم به هایه

بی سکه یی شاه ء شه هرهوایه

■ هه قه رکن: میر. نهقدی مه بیژه کم به هایه - ئوس. نهقدی مه بیژه کم به هایه - نه. زا. نهقدی مه نه بیژه کم به هایه - حم. رو. هژ. جا. نهقدی مه مه بیژه کم به هایه - هژ. شاهه - حم. رو. میر. نه. ئوس. جا. زا. شاه / شاه ء -

■ پەشناسی: نهقد: پاره، لیره دا مه بهست ژێ زمانی کوردی یه. - کم به ها: کیم بوها، نەرزان - سکه: دهزگه ها کو پین پاره یان دنه قشین، پاره یی فلزی، موهر یان نه قشا کو ل پاره یی فلزی ددن - شه هرهوا: شه هرهوا، پاره یی کو ل باژاره کی دا رهواجه و برهوا وی ههیه.

■ شروقه: نه بیژه کو نهف پاره یی مه نەرزان و کیمبوها، هەرچەند کو نهف پارانا ب موهر و سکه یا شاهی نه هاتنه نه قشانندی ژێ، لئ ل ناف باژاری وه لاتء دا دچن و برهوا وان ههیه. (نه بیژه کو زمانی کوردی زمانه کی کیمبوها و بی رهوا یه، نا، هەرچەند کو نهف زمانا ژ لایین شاهان فا نه هاتیبه په ژراندنی ژێ، لئ دیسان ژێ ل ناف گهل دا برهوا وی ههیه و گهل ب وی زمانی دئاخفن.)

■ جوانکاری: خانی زمانی کوردی و هه لبه ستین خو وه کاندیبه پاره و درافان و موهر و په ژراندنا شاهی ئیرانی و سولتانی ئوسمانیان یان ژێ میرین کوردستانی ژێ وه کاندیبه دهزگاها سکه لیدان و په ژراندنی. هه روسان نهوی زمانی کوردی وه کاندیبه پاره یه کی ناقچه یی، کو هەرچەند ژ لایین هیژین سه ردهست فا ب جوهره کی دیوانی نه هاتیبه په ژراندنی، لئ ژ لایین گهل فا تی بکار برنی و رهواج و برهوا وی ههیه.

بالکیشی: خانى لیره دا چارهک دى شکسته نهفسى یی دکه و زانستا خوه ل همبهر زانستا دیتر زانیاران دا بچووک دده نیشان دانئ و وانئا وه که کیمیاگهر و خوه ژى وه که سپیکاره کی کو کارئ وی سپیکرنا نامانین زهنگ یی ژهنگوړی یه، دده ناساندنی و زمانئ کوردی ل همبهر دیتر زمانان دا دشوبهینه پاخرا فهشارتی و ژهنگوړی و پرتووکا خوه ل همبهر پرتووکین دیتر هوژان و نفیسکاران دا وه که پسهوله یه کی دده ناساندنی و په یفین زمانئ کوردی رووفا وه که پۆلکین کیم بوها دده نیشان دانئ. لی ئه و دپیژه ههرچهند کو بوهایین فان پۆلکانا ب ناسکارا و رووفا کیمن و قه در و قیمة تا وان تونه یه، لی ئه ف پۆلکانا د بنیش دا خوروو، ساف و بیخه ووش و خومالی و پاقتش و بیگهردن. چو زهخه لی و فر و فیل و دهلهسه د فان پۆلکانا دا تونه یه، له ورا ئه ف پۆلکانا ل بازارا گه لیری دا ژ لایین کۆمه لی فا هاتنه په ژراندنی و کۆمه ل داد وبسته دا خوه ب فان پۆلکانا دکه. واته ئه ف زمانئ کو ئه ز پین دنقیسم زمانه کی خوروو و پاقتشه و ژ لایین گه ل فا هاتیه په ژراندنی و گه ل ب وی زمانئ دئاخفه. ل دوو را خانئ ژ مه جازی گۆتنئ دادکه فه راستی یی و گۆتنئ خوه ب زمانه کی فه کری دپیژه و رادگه هینه، ئه و زمانئ کو ئه ز پرتووکا خوه پین دنقیسم، زمانئ کوردی یه. زمانه کی ساف و خوروو و بی گومان واته بی شک و دودلی و بی زهخه لی یه و چو نه دوروستی و ساخته کاری و هه فه گریدان تیدا نینه. راسته کو ئه ف زمانا ژ لایین کیمیاگهران (مه بهست ژئ هوژان و نفیسکارین مه زنه) فا نه هاتیه بکار برنی و کیم که سی ب وی زمانئ بابه ت نفیسینه، لی بلا به ئه و زمانئ مه یی خوروو و پاقتشه. بلا زپ و زیف نه به، بلا پاخر به. پاخرئ مه بخوه یه و ئه م پاخرئ خوه ب زپ و زیفی خه لکی نادن. پاخرئ مه یی سوړه و هه بوونا وی ئه شکه رایه و زیف نینه کو ئه م بیژن عه یارا وی کیمه. زپ ژئ نینه کو ئه م بیژن زپړئ له که دار و بردی به له که. ههرچهند کو عه یارا وی تونه یه و ژ لایین پادشاهان فا نه هاتیه په ژراندنی ژئ، لی بزائن کو ئه ف پارئ مه یی حازر و هه یی کیم بوها نینه. ئه و خودانئ بوها و قیمة ته ک مه زنه، له ورا کو گه ل ب وی دادوبسته دئ دکه. ئه ف پارئ مه هه ر چهند کو چو شاهان موهرا خوه یا په ژراندنی لینه دانه و ئه و نه په ژراندنه، لی دگه ل وی هندئ ژئ ل بازارین شاران دا بره وه و ره و اجا وی هه یه. له ورا کو گه ل ب وی دادوبسته دا خوه یا رۆژانه دکه.

**۲۷۰- گهر دئ بیوا ب زهر بئ مه نقووش
نه دما وههه بی ره و اج و مه غشووش**

■ هه قبه ر کرن: هژ. ئوس. بیویا - میر. ره و اجئ مه غشووش.

■ په یفناسی: زهر ب: (ضرب) لیدان، مه بهست سکه لیدان - مه نقووش: نه قشان دی، تالاندی - وههه: وهه، هاکینه - ره و اج: ره و اج، ره و اج، خودان بره و - مه غشووش: نالوژ و بی سهر و بهر،.

- **شروقه:** لى ئەگەر ئەف پارەيىن مە ب مۆھرا پادشاھان بەھاتا ئتالاندنى و سەككە يا وان لىيگرتا، وھە بى برەو و نەرزان وئالۆز نەدما. (ئەگەر ئەف پرتووكا مە ژ لايىن شاھان قا بەھاتا پەژراندنى و زمانى مە ژ لايىن وان قا رىز لى بەھاتا گرتنى، وھە نافچەيى و كىمبوھا نەدما و بىن بيا زمانى ديوانى و گشتى.)

۲۷۱- مەحبوبە ب كەس نە نامزادە

لەو بەخت سیاھ و نامورادە

- **ھەقبەركرن:** ئە.رۆ. مەحبوب
- **پەيقناسى:** مەحبوبە: دلدار، ئەقینبار، خوشەويست - نامزاد: نامزدە، نافلىكىرى، دەستگرتى، دەسگىران، بەرناف، ناف ل سەر - لەو: ژ بەروى ھندى - بەخت سیاھ: بەختەش، بىن شانس - ناموراد: بيمراز، سەرنەكەتى.
- **شروقه:** ئەف خوشەويستا دەسگىرانا كەسەكى نىنە، لەورا وھە رەشەبەخت و بيمراز و بەلەنگازە.
- **جوانكارى:** خانى پرتووكا مەم و زىنىن يان ژى زمانى كوردى وھەكاندىيە بەردلكەك جوان و دلدارەك خوشتەقى كو دەسگىرانا كەسەكى نىنە لەورا وسان ژار و بەلەنگاز و رەشەبەختە. ھەروسان مرۆف دكارە بىژە كو خانى كوردستان كو ھى چ شاھ لى نەرابوونە و سەرخوھبوونا وى نەراگەھاندنە، وھەكاندىيە كچەك جوان و خامە كو ھى كەسى ژ خورا دەستى وى نەگرتىيە و بىن مېر و دەست لى نەگرتى و ژار و بەلەنگاز و بىخودان مايە. دقى مالكى دا پەيقىن بەخت سیاھ و ناموراد دكارن تەرادوفى ساز كن. پەيقا مەحبوبە ئستعارەيە ژ زمانى كوردى يان ژى ژ كوردستانى را.

۲۷۲- قرتاسىيە يا مە بى پەناھان

بى زەربىن قەبوولنى پادشاھان

- **ھەقبەركرن:** ئە. قورصاسىيە - ھژ. قىرطاسىيە -

■ شروقه: ↓

**۲۷۳- مه عمووله ل بال گهلهک عه لیمان
مه قبووله ل بال گهلهک هه کیمان**

- هه قبه رگرن: هژ. حم. مه علووله - ئوس. رۆ. مه علوومه - میر. ئا. جا. زا. پرۆ. مه عمووله - نه. رۆ. حم. هژ. ئوس. ل با- ئوس. ل نک-

بالکیشی: رهوشناقی مه عموول ل کهونه تۆره یا ئیرانی دا گهلهک جارن ژ بو پرتووکان هاتییه ب کار ئاینی. په یقین مه علووم و مه علوول لیره دا واته یا گوتنا خانی داناگرن و دژی گوتنن وینه. خانی نابیزه پرتووکا من مه علوول واته خهوشداره یان مه علووم واته نه شکهره یه، نهو دبیژه پرتووکا من ل بال مروقتن زانا پرتووکا ئاسایی، کیرهاتی و خودان برهوه. ههروسان لیره دا خانی ژ بو ساز کرنا تهرسیعی په یقین مه عموول و مهقبوول ل همبهه هه قدا ئینایه.

- **په یقنایی:** مه عموول: کار پیکری، کیرهاتی، خودان برهوه، ئاسایی - عه لیم: زانا، زۆرزان - مهقبوول: په ژری، هاتی په ژراندنی - هه کیم: پسیور، فیلسوف.

■ **شروقه:** پرتووکا مه به له نگازین بی په ناه، بی وی هندی کو ژ لای پادشاهان فا بیته په ژراندنی و موهرا ئه رینی یا وان ل بگره، ل بال گهلهک زانا و پسیوران فا هاتییه په ژراندن و بکار برنی. هه چهند کو هیچ شاه و پادشاه کی نه ف پرتووکا مه موهر نه کرنه و نهو نه په ژراندنه، ل دگه ل وی هندی نه ف پرتووکا مه ژ لای گهلهک که سین زانا و پسیور فا هاتییه په ژراندنی و نه وانا موهرا په ژراندنی لیدانه.

- **چوانکاری:** نه ف مالکا هه لبه ستی ب شیوه یا تهرسیعی هاتییه دارشتنی. لیه گهرا پیتا "ل" ب نهه جارن مووسیقیا هوندورانی ساز کرییه.

**۲۷۴- لپی حاکمی وهقتی مه عرفتناک
مه سمووع نه گر ب سه معنی ئدراک**

- هه قبه رگرن: میر. نه. زا. جا. هژ. حاکمی وهقتی - ئوس. حاکمی وهقت - حم. رۆ. حاکم وهقت -

بالکیشی: حاکمی وهقت هه قبه ندهک فارسی یه، حاکمی وهقتی هه قبه ندهک کوردی یه، د فی مالکی دا ههردو ژی دوروستن.

■ **په ښناسی: لږی: نه ماما - حاکم و هقتی: میری سهردهمی، دهسته په لانداری سهردهمی، فهرانداری دهمی - معرفه تناک: خودان توره و زانیار، خودان معرفه ت - مه سمووع: بهیستی - سمع: گو، گوچک - ندراک: تیگه هیشتن. سمعی ندراک: گوچکی تیگه هیشتنی.**

■ **شروقه: لږی میری سهردهمی نه ف گوتین مه ب گوچکی تیگه هیشتنی گوهداری نه کر. یان ژی میری سهردهمی یی کو تی ناگیزه، گوتین مه ب گوچکی تیگه هیشتنی گوهداری نه کر و ل گوتین مه تیگه هیشت.**

■ **جوانکاری: مرؤف دکاره بیژه کو ل فی مالکی دا نیهامک فه شارتی هه یه؛ هه قبه ندا معرفه تناک، هه م تی ب واته یا خودان معرفه ت هه م ژی دکاره ب واته یا معرفه تی ناکه بی زانینی. خانی ب زانه تی نه ف هه قبه ندا ب کار بریبه.**

نه ف مالکا ژیری ته نی ل ده ستنی سین نه رواسی ونوسکارمانء دا هاتبوو.
نوس.

لهورا کو وی نه کر په سنده
با نسل و نه سه ب خو نه و ره ونده

نه.

لهورا کو نه وی نه کر په سنده
ب نسل و نه سه با خو نه و ره ونده

■ **هه قبه رکن: نه ز ل سهر وی باوهریمه کو نه ف مالکا هه لبه ستی نه یا خانی یه. لهورا کو گوره کی دیر هه لبه ستی خانی لاواز تی خو یانی. ل بهر وی هندئ من نه و ل ریزا هه ژمارا هه لبه ستان دا نه هه ژمارت. لیره په یفا لهورا ده بیبا ل پیش نسل و نه سه ب دا بهاتا، نه کو ل نیقمالکا یه کم دا.**

په یفا ره وند خودانی دو واته یایه: ۱. کوچه ر ۲. ژ هوزا ره وندا، ره وند کو ل میژووی دا وه کی راوهندی، ره وادی هاتیبه. نه و که سی کو نه ف مالکا نیسی یه خواهه ستیبه بیژه کو چونکو میر کوچه ر و ره وند و نه خواهندی بوویه لهورا ژ گوتین خانی تی نه گه هیشتیبه و پرتووکا وی نه په ژراندیبه، نه کو نه و ژ هوزا ره وندی بوویه، لهورا پرتووک نه په ژراندیبه.

■ **په ښناسی: په سه ندرکن: په سین، عه جانندن - ره وند: کوچه ر، ره وند یان ره وندی ناقی عه شیرته ک کوردا یه، کو گوره کی هنده ک چافکانی یین میژووی سه لاهه دینی نه یووی ژ وی هوزی بوو.**

- **شرۆڤه:** چونكوو ئه ب ئهسل و نهسهب و بهرا خوڤه كۆچهره/ژ هۆزا رهوهندايه، ل بهر وئ هندی ئهوی ئهف كاری مه پهسهند نه كر.

۲۷۵- میری كو ب ناف میرزایه
مهحزا نهزهره وء كیمیايه

- **ههقبهركرن:** هژ. مهحزا.

- **پهيفناسی:** ب ناف میرزایه: نافی وی میرزایه، قاشۆكا میرزایه، خودی بهرگرافی ئه میرزادهیه، ب ناف میرزایه نه ب کریار. مهحز(محض): خوروو، تایبهتی، - مهحزا نهزهره وء: تایبهتمندی یا لی نهپیرینا وی، تهنی لینهپیرینا وی - نهزهره(نظر): دید، لی نهپیرین.

■ **شرۆڤه:** ↓

- **جوانکاری:** نیقه كا په یقین میر و میرزا دا ههم جناس ههیه و ههم ژی ته کریر. ههقبهندا "ب ناف میرزایه"، دکاره ئیهامی ساز بکه، لهورا کو چهند واته یان دده: یا یه کهم واته نافی وی میرزایه، واته یا دوهم ئهوه کو قاشۆكا ئهوی میرزایه، یان ژی ئهوی ب ناف میرزایه، نه ب کار و کریارین خوه. ل قی مالکی دا تهشیه ههیه، خانی نهپیرینا میر میرزایی وه کاندیه کاری کیمیاگهران، کول دوو وی هندی را بوون پاخره بکهن زیږ.

- **بالکیشی:** ل بارا فی میرزایی دا چو ژیدهر ل بهر دهستین من تونه بوون کو نهز بزانه گهلۆ ئهف میرزایا ب راستی ژ هۆزا رهوهندیان یا بنه مالا سه لاهه دین ئه یووینی بوویه، یان کهسه کی دی بوویه. لی **عهبدوللا وارلی** ل پرتووکا کول سه ژیان و بهر هه مین ئهحمه دی خانی دا نفیسییه، دینزه ئهف میرزا یا کورپی عهبدی یی کورپی میر موحه ممدی میری بایه زیدی بوویه. ئهوی موحه ممدی کو خانی ل شینگیری یا وی دا قهسیده یا کو ب مه تله عا "کانی موحه ممد بهگ گهلۆ" دهست پین دبه، گوتیه. دهما کول سالا ۱۱۰۵ مشهختی خانی مه م و زین کوتا کرییه، ئهف میرزایا ل جیهی بای خوه عهبدی میری بایزیدی بوویه. لی دیار نینه گهلۆ ئهف میرین بایزیدی رهوهندی بوونه یان نا؟

۲۷۶- قهلب د زهغل دکهت بلوری
پوولین د دهغل دکهت فلوری

- هه قهبر کرن: ئەف مالکال رو. دا نه هاتییه - ئە. قهلبیت، پوولیت - ئوس. ل جیهی پهیقا د زهغل دا ژی د دهغل هاتییه. واتهل هه ر دو نیقمالکان دا ژی ددهغل هاتییه.
- په یقناسی: قهلب: دل، پارین قهلب، نادوروست - زهغل: نادوروست، قهلب - بلور: بلور، جوړه شووشه یه ک هه ره باش کو ساف و تهنک و جوانه. - بلوری: بلورین، وهکی شووشه یا بلورین، ساف و روڼاهی - پوول: پؤل، پۆلک، پارین کیمبوها و نه یخوری - دهغل: نه دوروست - فلوری: فلورن، پاره یه کی زیپر بوو، کول وهلاتی هوله ندی دهر دکهت.
- شروقه: میری کو ناقی وی میرزایه و نه زهر و لینه پینا وی وهکی کاری کیمیا کهرانه. ئەو ب یه ک نه پینتی دلج زهغل و نه دوروست وهکی شووشه یا بلورین ساف و پاک و روڼاهی دکه و پارین قهلب و زهغل ب یه ک دیدی دکه زیپر هوله ندی.
- جوانکاری: د په یقا قهلب دا له تافهت هه یه، له و را کو ههم ب واته یا دله و ههم ژی ب واته یا پارین قهلبه. په یقین دهغل و زهغل پیکفه و په یقین بلوری و فلوری زی پیکفه جناسی ساز دکن. ئەف مالکا هه لبه ستنی ب شپوه یا هه فکیشی یی هاتییه فه هوونانی.

۲۷۷- سه د بار هه بن فلوسن نه حمهر
دهر حال دکهت ب یه ک نه زهر زهر

- هه قهبر کرن: ئوس. دبن
- په یقناسی: فلوس: پرانه یا فلس، پارین هوور و کیمبوها - نه حمهر: سوړ - دهر حال: دکافی دا - نه زهر: (نظر) ناقر - زهر: زیپر.
- شروقه: ئەگه ر سه د بار فلسی سوړ هه بن، ئەو (میر) دکاره ب ئاقره کی دا هه مووی بکه زیپر زهر.
- جوانکاری: زهر و نه زهر پیکفه مووسقا هندورانی و جناسا رابیتکی ساز دکن. د قی مالکا هه لبه ستنی دا موبالغه هه یه.

۲۷۸- ئەعلايى دكەت ب قەھرىئ ئەدنا
ئەدنايى دكەت ب لوتفنى ئەعلا

- **ھەقبەركرن: ئە. ئەعلا دكەتن، ئەدنا دكەتن.**
- **پەيئناسى: ئەعلايى: يىن ئەعلا، يىن ھەرە بلند و ژۆر - قەھر: توورەتى - ئەدنا: نزمتر، ژبتر، ھەرە ژبتر - ئەدنايى: يىن ھەرە نزم - لوتف: دلۆفانى.**
- **شەرۆفە: (ئەو مىرىئ كو نافتى وى مىرزايە) ب توورەتى يا خو پايەبلندان نزم و بيروومەت دكە و ب دلۆفانى يا خو يىن بيروومەت و نزم بلند دكە و دكە خودان پلە و پايە.**
- **جوانكارى: د قى ھەلبەستى دا جوانكارى يا دژ بەرى يىن ھەيە. پەيئىن ئەعلا و ئەدنا يىكفە و پەيئىن لوتف و قەھر ژى يىكفە دژن. ھەروسا د قى مالكى دا جوانكارى يىن موبالغە و تەرسىيى ژى ھەنە. د قى مالكا ھەلبەستى دا نافنچكا پەسن ئاسا(ذم شىيە مدح) ھەيە. خانى ل يىش دا گۆت كو ئەو مىرا مەعرفتناكە و ب ناف مىرزايە، لىرە ژى ب جورەكى سەرگرتى و ب ھۆستاتى يەك تام نافنچكان لى دكە و دىبىزە حساب و كتا بان نزانە، ئەگەر ل يەك توورە بىە، ئەو كەسا ھەرچەند پايەبلند بە ژى وى ب توورەتى يا خو نزم و ھىچ و پووج دكە، لى ئەگەر دلخ وى ژ يەك را بخوازە، ئەگەر ئەو كەسە ل پلەيەك ژبتر و نزم و نەزان و نەچىزان بە ژى، ب دلۆفانى يا خو وى يا بلند دكە. ھەلبەت نەگۆتى نەمىنە خانى ئەف رەوشناقا دا يە پال خودى ژى، گاڤا كول سەر ئادەم و ئىلبىسە دنقىسە، دىبىزە؛ خودى يۆ، ئىلبىسە ھەر رۆژ ژ تە را ھەزار ئتاعەت دكر، لى ھەر ل بەر يەك گۆتنى، كو ئىلبىسە گۆت ئەز ژ بلى تە سەرىخ خو ھە كەسى را خوار ناكم، تە ئەو كرە دۆژەھى يىن ھەرەھەرەيى. تە ئادەم ژى يىي وى ھندى كو ژ تە را سجدە يەك كرىبە، كرە خۆشەويستى خو.**

۲۷۹- پاشان دگرت وەكى ئەسىران
ئازا دكەتن وەكى فەقىران

- **ھەقبەركرن: ھژ. پادشان - مىر. ئازادە دكەت -**
- **پەيئناسى: پاشان: پاشايان، پراڤيا پاشا و كورتكرى يا پادشاھان - ئەسىر: ئىخسىر، ئىسىر، دىل.**

■ **شروڤه:** نهو ميرا هند خودان هيزه كو پادشاهان وهكي نيسيران ديل دگره و ل دوو را وانا وهكي فهقير و بهلنگازان سهر بهست بهر دده.

■ **جوانكاري:** د قن ههلبهستين دا جوانكاري بين موازنه و تهزادق هه نه . په يقين پاشا و فهقير ييگفه و په يقين نازا و نيسير زي ييگفه دژن و ههروسان په يقين گرتن و نازا كرن زي دژبهرن.

**۲۸۰- ههر روژي هزار بينه و ايان
ههر له حزه ب لوتفن سهد گه دا يان**

■ **په يقناسي:** بينه و ا: بينه و ا، نه دار، هه زار - له حزه (لحظه): قاس، گاف، دهم - گه دا: پارسه ك.

■ **جوانكاري:** روژ و له حزه، سهد و هه زار، بينه و ا گه دا دو ب دو ييگفه ته ناسويي ساز دكن.

■ **شروڤه:** ↓

**۲۸۱- زهنگين دكه تن ب دهستي هممهت
حكمهت نهوه ناكه تن چو مننهت**

■ **هه قبه ر كرن:** مير. چه.

■ **په يقناسي:** زهنگين: دهوله مه ند - هممهت: خواست، تيگوشين، ژيهات بوون - چو: نو، چ، هيچ - مننهت كرن: مننهت لي كرن، فورس ل سهر كرن، سه ته م ل سهر كرن.

■ **شروڤه:** نهو ميرا روژي هه زار بهلنگاز و نه داران و ههر گاف هه زار پارسه كان ب دلوقاني يا خو و ب دا بين و به خشش زهنگين دكه و تشتا بالكيش نهوه كو فورس و سه ته مان زي ل سهر كه سي ناكه.

**۲۸۲- گهر دق وي نه زهر بدا مه جاره ك
نيكسيرو تهوه ججوها موباره ك**

■ **هه قبه ر كرن:** مير. نيكسيرو دبوو .

■ **په یښناسی: ئیکسیر:** گوره کی بیر و هزرا پیشینان دهرمانهک بوویه کو کیمیاگه ران دکارین ب ئاریکاری یا وی پاخرء بکن زپر. کنایه ته ژ نه زهر و دینا خوه دانا مورشدان بو موریدان و نائینا وان ل سهر ری یا راست. - **تهوه ججوه (توجه):** بهراخودان، سهرنج.

■ **جوانکاری: ئافر و لئ نهپرینین میرء وه کاندیه ئیکسیرئ.** ئیکسیرئ تهوه ججوه ئستعاره یه. ل نیفمالکا یه کهم دا سهر بهستی یا هوزانی یئ هه یه.

■ **شروقه: ↓**

۲۸۳- ئەف قهوله ههمی دکرنه ئەشعار

ئەف پووله ههمی دبوونه دینار

■ **په یښناسی: قهول: قول، گوتن، ههلبهستین ساده و گه لیری، قهولین نایینی یین ئیزدی یان - ئەشعار: پراڼه یا شاعر، ههلبهست - پوول: پؤل، پاره یین کیمبوها.**

■ **شروقه: ئەگه ر ئهوی میری بهرا خوه بدا مه و روویڼ خوه ل مه نه گوهستا، ئیکسیرا بهراخوه دانا وی یا پیروز دی ئەف قهولک و ههلبهستوکین من فیکرا بکرانا ههلبهستین باش و ئەف درافئ قهولپ ژ یئ بانا زپر و دینار.**

■ **جوانکاری: د فئ ههلبهستئ دا جوانکاری یا هه فکیشی یئ هه یه. ههروسان ل نیقه کا په یقین قه ول و ئەشعار، پوول و دینار دا ژی تهزاد هه یه. دیسا ههلبهستین باش وه کاندیه زپر و دیناران و یین خه راب ژی وه کاندیه پۆلک و پاره یین قهولپ. په یقین قول و پول ب رینقیسا کهون ب هه فرا جناسئ دئافرینن.**

۲۸۴- ئەمما نه زهرا وه زیده عامه

لهو خاسئ نه زهرا ژ دل نه دا مه

■ **په یښناسی: ئەمما: لئ - عامه: گشتی یه - خاسئ نه زهرا: (خاص نظر) نه زهرا خاس، نه زهرا تایبه تی، ل جیهئ کو بیژه نه زهرا خاس، گوتیه خاسئ نه زهرا، ژ بکار برنا ناف و رهوشناقان ل جیهئ هه فدو را رهوشناقئ بهره واژئ دینژن.**

■ **شروڤه:** لى بهراخودانا وى زۆرتر گشتى يه و بۆ هه موويى يه، له ما ب ئاڤر هكى تاييه تى و ژ دل و جان بهرا خو نه دا مه. (ئه و سهروه رى هه موويانه، له ورا چ جودايى يى ناكه نيڤه كا خه لكى ئاسايى و يىن تاييه تى دا. ل بهر وى هدى چاوا بهرا خو ده هه موويى، وسان ژى بهرا خو دامه و ئه م ل سه ر كه سى را نه گرتن.)

۲۸۵- ئه و رهحمه تى خاسه بۆ عه وامى ياره ب بده وى تو هه ر ده وامى

■ **هه قبه ر كرن:** ئۆس. ئه ف رهحمه تى خاس بوى عامى - مېر. ئه. حم. هژ. جا. زا. ئه و رهحمه تى خاسه بۆ عه وامى - رۆ. ئه و رهحمه تى عامه بۆ عه وامى - -
ئۆس. ياره ب بده وى تو هه ر مودامى - مېر. ياره ب تو بده وى هه ر ده وامى - رۆ.
ياره ب بده وى تو هه ر ده وامى - ئه. حم. هژ. جا. زا. ياره ب تو بدى وى هه ر ده وامى - پرۆ.
ياره ب تو بده وى هه ر ده وامى / ياره ب تو بدى وى هه ر ده وامى / ياره ب تو بدى ئه وى قه وامى -
ل ناف قان يانزده جه له يىن نڤيسارى دا ئه وا كو من هه لېژارت هه م كيشا هه لبه ستى خودان دكه و هه م ژى واته دار تره.

■ **په يشناسى:** رهحمه ت: دلۆقانى - خاس (خاص): تاييه تى - عه وام: مرۆڤين نه خوانده وار و ره مه كى و بۆره كه، گه ل ب گشتى - ياره ب: ئه ي خودايۆ، خودى يو - ده وام: پايدارى، مايين.

■ **شروڤه:** ئه و دلۆقانى يا تاييه تى يه ژ بۆ گۆكى، ئه ي خودايۆ تو ئه وى هه ر پايدار و بهر قه رار بكى.

■ **جوانكارى:** په يڤين خاسه و عه وام دكارن پينگه ته زادى ساز كن.

(۷)

فیهرستی سهرئاغازی کتابی نه‌خبار و نه‌شعاره و سهر
نقشتی نه‌بیات و ناساره
د سووره‌تی نعتراف و نقراری ب عه‌جز و نکساری
دگهل نعتزارا گوفتاری

۲۸۶- ساقی بکه جامی ناسمانی
راحا وه‌کو رووحن جاودانی

■ هه‌قبه‌رکرن: میر. ره‌وحا- هژ. جاویدانی.

■ په‌یفناسی: ساقی: مه‌یگپر - جام: پیاله، کاسک - ناسمانی: نه‌سمانی، خودایی - جامی -
ناسمانی: جاما ناسمانی، لیره‌دا ئی ل "جامی" دا که‌سره‌یا نرافه‌یا فارسی یه، زایه‌ندا
کوردی نینه. مه‌به‌ست ژ جاما ناسمانی، دله. - راح: شه‌راب، مه‌ی، شایی، که‌یفخووشی،
نه‌فین - وه‌کو: وه‌کوو، بینانی - رووحن: جان - جاودانی: هه‌ره‌هه‌ره‌یی، هه‌میشه‌یی -

■ شروقه: ↓

■ جوانکاری: د فنی هه‌لبه‌ستی دا نستعاره هه‌یه، جامی ناسمانی نستعاره‌یه ژ دلی و راح
ب واته‌یا مه‌یین نستعاره‌یه ژ نه‌فینی.

۲۸۷- دا نه‌م بکرین ده‌ماغی جان ته‌ر
یه‌ک له‌حزه ب راحی رووحن په‌روه‌ر

■ په‌یفناسی: دا: تا - نه‌م بکرین: نه‌م بکن - ده‌ماغ: مه‌ژی، مه‌ژوو - جان: گیان -
ته‌رکرن: ته‌زه کرن، گه‌ش کرن. ده‌ماغ ته‌رکرن کنایه‌ته ژ فه‌خوارنا مه‌یی، وه‌که له‌ب
ته‌ر کرنا فارسی. - رووچه‌روه‌ر: جانپه‌روه‌ر، په‌روه‌رینه‌ری جانی -

- **شروڤه:** ههري مەيگپړي/هەرۆ مەيگپړۆ ئەوي مەيا کو وهکو جانء هه رهههريسي يه، بهرده وي جامکا ئاسماني دا، دا کو ئەم ب وي مەيا گيانپهروهه دهه مەکی مهژی يه گياني خو خواهش و گهش بکەين.
- **جوانکاري:** په يفتين راح و رووح پيکفه جناسي ساز دکن. دهماغى جان ئستعاره يه. دهماغ تهرکرن کنایه ته ژ مهى فه خوارنن.

۲۸۸- ساقى تو بریژه جامى مينا

ئافا کو دکهت زهميره بينا

- **ههقبه رگرن:** هم. زا. زهميري، کو کيشا ههلبهستى دنالزينه. هؤ. زهميري، کو نافي نيرزا کرييه ميژا - رۆ. ئا. زهمير - نه. ئوس. جا. مير. زهمير/زهميره، ل قان ژيدهران دا کهسره/ژيرهک ل ژير پيتا "ر" هاتييه دانانن.
- **پهيفناسى:** مينا: شووشه، شووشا شهراين، شووشه يا کو ب زيږ و لاجه وهردى هاتبه نه قشاندين - زهميره: زهميري، دلى، هنافى، هوندورى - بينا: رۆناهى -

■ شروڤه: ↓

- **جوانکاري:** جامى مينا ئستعاره يه ژ دلى، دل ژ نازكى و پاقتى يه دا ب شووشه يا نازكى و زيږكاري كرى را هاتييه وه كاندين.

۲۸۹- شاداب بگپره قهلبى مه جزوون

مه دهووش بگپره عهقلى مه جنوون

- **پهيفناسى:** شاداب: خوش و گهش، تيراف - بگپره: بکه، بکره - مه جزوون: دلکه دهه، کولدار، خه مگين - مه دهووش: مهنده هووش، مانديهش، هس فه مايي، ژ هس که تى، هس راهه ستايي، مت و مات - عهقل: هس، ههش، هووش - مه جنوون: شيت، دين.
- **شروڤه:** مه يگپړي/ۆ تو ب دلوفاني يا خوه کهى تو ئەوي ئافا کو دل و هنافان رۆناهى دکه، بهرده جاما مينا و ب وي ئافى دلى مه يين خه مگين و کولدار خواهش و گهش بکه و هشى مه شيت و شهيدايان راهه ستينه و مت و مات بکه.

■ **جوانکاری:** ئەف مالكا ھەلبەستى ب شېئوپيا ھە فكىشى يى ھاتىيە فەھوونانى. ل نىفەكا پەيقىن قەلب و عەقل دا تەناسوب ھەيە. پەيقىن مەجنوون و عەقل و مەدھووش ژى پەيوەندا وان ب ھەف فا ھەيە. پەيقىن ئساداب و مەجزوون پىكشە دژبەرى يىن ساز دكن.

**۲۹۰- ساقى بىكە كاسەيا موجهوھەر
وئ شېرەيىن مەعەسەرا موتتە ھەر**

■ **ھەقبەرگىن: ئۆس.** وئ شېيلە يى مەعەسەرا موتتەھەر - مېر. وئ شېرە موعەتتەر و موتتەھەر - ھژ. ھم. جا. زا. وئ شېرەيىن مەعەسەرا موتتەھەر - ئا. وئ شېيلەيىن موعەتەر و موتتەھەر - ئە. وئ شېرە موعەتەرا موتتەھەر - رۆ. وئ شېرە مەعەسەرا مو تتەھەر - پىرۆ. وئ شېرەيىن مەعەسەرا/ وئ شېرە موعەتتەرا-

■ **پەيقىناسى:** بىكە. بەردى، تىكى، رۆكە - **موجهوھەر:** جەواھرنىگار، گەوھەربەندىكرى، ب گەوھەران نەقشاندى - **مەعەسەر (مەصر):** گىفائىتى، گوفىشرايى، گوشاف، ئافا مېوھيان كول رىكا گىفائىتى وان دەست فە تى. - **موتتەھەر (مطهر):** پاك و پاخشىكرى، پاك و پىرۆز.

■ **شېرۆفە: ↓**

■ **جوانکاری:** ل نىفەكا كاسە و ساقى و شېرە و مەعەسەرى دا تەناسوب ھەيە. كاسەيا موجهوھەر دكارە ئستعارە بە ژ دلى. شېرە و مەعەسەر دكارن تەرادوفى ساز بكن.

**۲۹۱- ياقووتى موزاب و لەعلى سەيىال
وى دوردى خۇشاب و خەمرى تەلال**

■ **ھەقبەرگىن: ئۆس.** ياقووت و موزاب و لەعل و سەيىال - مېر. ياقووتى موزاب و لەعلى سەيىال. ئا. ئە. ھم. ھژ. رۆ. جا. زا. ياقووتى موزاب و لەعلى سەيىال - پىرۆ. ياقووتى موزاب و دورى سەيىال - - پىر. ئا. دورد و خۇشاب و خەمرى ھەلال - مېر. رۆ. وى دوردى خۇشاب و خەمرى ھەلال - ئە. وى دورى خۇشاب و خەمرى ھەلال - ھم. ھژ. جا. زا. وى دورى خۇشاب و خەمرى تەلال - من ژ ئاف فان ھەموو جەلەبانا دا ئەف جەلەبا ھەلبىزارت و ب دىتتا من ئەو ژ ھەموويىن دى سەراست ترە: **وى دوردى خۇشاب و خەمرى تەلال.** لەورا كول قى مالكا ھەلبەستى دا لەف و نەشر ھەيە. ياقووتى موزاب دكارە ھەرە سەر دوردى خۇشاب و لەعلى سەيىال

ژى دكاره ههړه سهر خهمرى ته لال. ههروسان دورى خۇشاب ژ مه يى را نايى گۆتنى، چونكو مهى يان تورتا مه يى سوره و دور ژى كو مروارى به، سپى يه. خانى چاوا كول نيمالكا يه كه م دا دو په يقين كو ته ناسوبا وان ب ههف را هه يه، ياقووت و له عل پيگفه ئينا يه، د نيمالكا دووهم دا ژى دو په يقين كو ته ناسوبا وان ب ههف را هه يه پيگفه ئينا يه، واته دور و خهمر. ههروسان رهوشنافين / صفه تين كو ژ وان را ژى ئينا يه دو به دو پيگفه ته ناسوبا وان هه يه. له عل و ياقووت هه ر دو ژى سورن و دور و خهمر واته تورتا و مهى ژى خۇشاب و ب خونافن. تورتا نكاره وه كى دورى سپى به، چاوا كو ليږه دا تورتا خۇشابه، وسان ژى خهمر ب خونافه.

■ **په يقناسى: ياقووت:** ئاقووت، گه وهه ره ك سور و گرانبوهايه ود هه له بهستان دا بريتيه ژ مه يى و ههروسان ژ ليڤا يارى يا سور - **موزاب (مذاب):** ئاڤيايى، تاويايى، بهوشتى، هه لييايى - **له عل:** لال، گه وهه ره ك سور و گرانبوهايه، د هه له بهستان دا بريتيه ژ مه يى و ههروسان ژ ليڤا دلداران يا سور - **سه ييال:** ههړك، رهوان - **دور:** تورتا، تورتا مه يى، **دور دى خۇشاب:** تورتا يه گهش و خوه شرهنگ - **خهمر:** مهى، شهړاب - **ته لال (طالال):** بخوناف، بناڤنگ، پړانه يا (طل) ب واته يا هوورده بارانى -

■ **شروڤه:** ↓

■ **جوانكارى:** ل نيغه كا په يقين؛ ياقووت و له عل پيگفه، موزاب و سه ييال پيگفه، خۇشاب و ته لال دا ژى پيگفه ته ناسوب هه يه. په يقين ياقووت، له عل ئستعاره نه ژ مه يى را هه م ژى ژ ليڤ و ته فه شا دل به رى را. خانى ليږه دا ژ ده م و رهوشا عرفانى و رووحانى بهر ب ده م و رهوشا ئاسايى و زه ميني، ژ ئه يقينا ئاسمانى بهر ب ئه يقينا زه ميني دزڤره و راسته راست ژ مه يا ئه نگوورى دئاخفه.

۲۹۲- دوردانه يى خو بريڙه نافي
يه عنى عه ره قا وه كى گولافى

■ **هه قبه ركرن: نا. نه.** دوردانه خو هى. - - **ئوس.** عه ره قى -

■ **په يقناسى:** دوردانه: ليڤن مرواريدان، بريتيه ژ ليڤن خوويى - **عه ره ق:** خووى، خو ه.

■ **شروڤه:** ↓

■ **جوانكارى:** دوردانه ئستعاره يه ژ ليڤن خوويى.

۲۹۲- دەم دەم بدە دەستى مەپپەرەستان
خەلقى كۆ ھەنەك ژ دل دەستان

■ ھەقبەرگرن: ئۆس. دوورستان - ئە. دوورستان.

■ پەيقناسى: دەم دەم: گەھگەھ، جارجان - مەپپەرەست: مەيئەخۆر - ھەنەك ژ دل دەستان: ھەنەك ژ دل دەستان وان ل دەستى وان دا مایە و ب گشتى ژ خوە نەچوونە و دلئ خوە ب گشتى ژ دەست نەدانە.

■ شروڤە: ↓

۲۹۴- دا جامى دلان بىت مورەسسەع
بەزما تەرەبى بىت موسسەنەع

■ ھەقبەرگرن: ئە. دا جام بکەت دلان مورەسسەع - - ئۆس. رەسما.

■ پەيقناسى: مورەسسەع: (مرصع) گەوھەر بەند، گەوھەر كارى كرى - بەزم: كەيف و ناھەنگ، شايى، بەرھەقى - تەرەب: (طرب) دلخۆشى - موسسەنەع (مصنع): دوروست كرى، چىبووى، ساز بووى.

■ شروڤە: مەيگىرئى/ۆ ئەوئ شىبىرەيا گفاشتى و پاك و پىرۆز بەردە كاسكا گەوھەر بەند و لىين خوويا خو ژى كو وەكى لىين مرواريدان گەش و وەكى گولاقئ بىپنخوشن، تىكەلى ئەوئ ياقووتا ئاقيايى، ئەوئ لەعلا ھەرك و رەوان، ئەوئ تۆرتە مەيا گەش و جوان، ئەوئ مەيا ب خوناف بکە و جارجان بدە دەستىن مەپپەرەستان، ئەو مەپپەرەستىن كو ھى ھەنەك ژ دل دەستان وان ل دەستى وان دا مایە و ب گشتى شىت و شەيدا نەبوونە، دا كو جاما دلئ وان ب وئ مەيئ گەوھەر بەند بىە و ژ وئ ناھەنگ و بەرھەقى يا وان را دلخۆشى يەك ساز بىە.

■ جوانكارى: دل ب جامەكى ھاتىبە وەكاندنئ. خانى لىرە دا ئەقينا عرفانى و زەمىنى تىكەلى ھەقدو كرىبە، پىش دا دىئزە ئەوئ مەيئ بەردە كاسكى ل دوو را دىئزە دا كو جاما دلان ب وئ مەيئ گەوھەر بەند بىە و مەبەستا وى ھەم مەيا ئەنگورى يە ھەم ژى ئەقينا ئاسمانى يە. مەبەستا وى ژ جامى ھەم جاما راستىنە ھەم ژى دلە. دل ل بال خانى شووشە يەكە كو تى دا ھەم مەيئ فەدخۆ و ھەم ئەقيني ھلداگرە، ھەم ژى دكارە تى دا وىنەيا مەعشوقە يا خوە بىينە.

بالکیشی: ل خوارئ سځ مالکین هه لبه ستن ښین بهرگومان تین، ب دیتنا من نه و نه یی خانی نه. له ورا کو نه ف هه رسځ مالک هه م لاوازن، هه م ژى ناوه یی دئځن نیقه کا مزارئ. ل بهر وی هندئ من ل ریزا هه لبه ستن دا نه ئینا و ژ هه ژمارئ بدهر نفیسین. نه ف مالکانا ته نئ ل ده ستن نفیسین؛ نه. ئا. ئوس. دا هاتنه، ل دیتر ژنده ران دا نه هاتنه. نه ف هه رسځ مالک ل ده ستن نفیسا نه رواسی دا ل دوو هه فدو را ل نیقه کا مالکین ۲۹۱ و ۲۹۲ ئ را هاتنه. لئ ل ده ستن نفیسین ئوس. و ئا. دا مالکا یه که م ل نیقه کا مالکین ۲۹۱ و ۲۹۲، مالکا دوهم ل نیقه کا مالکین ۲۹۲ و ۲۹۳ و مالکا سځیه م ل نیقه کا مالکین ۲۹۳ و ۲۹۴ ان دا هاتیبه.

هه چهند کو نه ف هه رسځ مالک نه ښین خانی بن ژى، دیسا نه زئ وان ژى شروقه بکم:

(ساقى تو که رهم که بینه جامن)

دا نه م فه خورین ژ وئ مودامئ

ساقى تو شه رابن ئابن نه نگوور

پر که ژ مرا د جامن بلوور

ساقى تو د کاسه یا مونه ققه ش

ته رکیب بکه ب له علئ دلکەش)

■ **هه فبه رکن: ئا. فه خوځین -**

■ **په یفناسی: فه خورین: فه خوځین - مودام: مهی، شه راب - ئابن نه نگوور: ئافا تری یی، مه به ست ژئ مه یه. - مونه ققه ش: ب نه قش و نیگار - ته رکیب: هه فبه ند، ته رکیب کرن: تیکه ل کرن، ته فی هه ف کرنا چهند تشستان و تشسته کی نوو ژ وان چیکرن. - دلکەش: دل راکیش، دل راکیش -**

■ **جوانکاری: له علئ دلکیش ئستعاره یه ژ لیفا دلدارئ یا سوړ**

■ **شروقه: مه یگیړئ/ و تو ب دلؤفانی یا خو کی، تو نه وی جامن بینه، دا کو نه م مه یی ژ وئ جامن فه خوځین، مه یگیړئ/ و تو ئافاتری یی ژ مرا د جاما شووشه یی دا بینه و کاسکا ب نه قش و نیگار دگه ل وئ له علا سوړ و دلراکیش تیکه ل بکه.**

۲۹۵- قى مەجلسى مەيخوران مودامى
مەستانە بىكە ژ نوو مودامى

- **ھەقبەركرن : ئۆس . مەيخورا دەوامى - - ئا . بىكەت .**
- **پەيئناسى : مەيخور : مەيئەخۆر ، شەپراپخۆر ، مەيخوران : مەيخوران ، شەپراپئەخۆران - مودام ۱ : ھەرتەم ، ھەردەم - مودام ۲ : شەپراپ ، مەي - مودامى ۱ : ھەمپشەيى ، مودامى ۲ : مەيئەخۆر .**
- **شەرۋقە : ئەقى دىوانا مەيئەخۆرپىن ھەردەمى ب مەيەك نوو مەستانە و سەرخوھش بىكە .**
- **جوانكارى : ھەردو پەيئىن مودامى دا جناسى چى دكن . پەيئىن مەيخور و مودامى پىئكفە تەرادوفى ساز دكن . پەيئىن مەستان و مەيخور و مودام و مودامى پىئكفە تەناسوبى ساز دكن .**
- **پاشكىتا "ئى" ل مەجلسى دا ئزافە يا فارسى يە ، دەنال كوردى دا دەبىيا قى مەجلسا مەيخوران بەھاتا ، لەورا كو ئەو مەجلسا يا مەيخورانە .**

۲۹۶- مومكن كو ژ فەيزى بى نھايەت
يەك قەترە بىت ل من عنايەت

- **ھەقبەركرن : ئۆس . ئە . ل من بىت عنايەت .**
- **پەيئناسى : مومكن : دقەومە كو ، بەلكى - فەيزى بى نھايەت : رېژنە و بەخششا نەقەپ ، چەمى ھەرك و ھەردەمى ، دلۇقانى و بەخششا خودى يا ھەردەم - قەترە : (قەترە) دلۇپ ، چىر ، نوقوت - عنايەت : بەخشش و چاقدىرى و بەراخو دان و دلۇقانى -**
- **شەرۋقە : گەلۇ دقەومە كو ژ وى چەمى بەخشش و ژ وى رېژنەيا بارانا دايبىن و بەلاو كرنى ، (ژ وى شەپراپا كو تو دەمى مەيئەخۆران) دلۇپەك بەر پارا من ژى بىكەفە؟**

**۲۹۷- نه‌شنا قه‌ده‌حا مه‌یا مور‌ه‌وه‌ق
ره‌ش‌حا عه‌نه‌با ره‌زئ ب ره‌ونه‌ق**

■ هه‌قبه‌ر‌کرن: ل گشتی ژید‌ه‌رین ل به‌ر ده‌ستی من دا تهنج ل نوسخه‌یا هه‌ژاره دا ره‌ش‌حا هاتبوو، ل یین دی ته‌فا دا که‌یفا هاتبوو. لی ره‌ش‌حا هه‌م واته‌دار‌تره و هه‌م ژی د‌گه‌ل نه‌شنا بی‌ک تین.

■ په‌یف‌ناسی: نه‌شنا: نه‌شئه‌یا، که‌یفا مه‌ستی و سه‌رخوشی یی- نه‌شئه: مه‌ستی - قه‌ده‌ح: جام - مور‌ه‌وه‌ق: پلاقتی - ره‌ش‌حا: ره‌ش‌حه‌یا- ره‌ش‌حه: ده‌لاف، دل‌وپین نافی کو ژ جیه‌کی را د‌دیلینه. - عه‌نه‌ب: تری - ره‌ز: باغی تری یان - ره‌ونه‌ق: رو‌ناکی، چل‌قلین - ب ره‌ونه‌ق: رو‌ناک، ب بر‌قین -

■ **شرو‌قه: ↓**

■ **جوان‌کاری:** ئەف مال‌کا هه‌لبه‌ستی ب شیوه‌یا ته‌رسیعی هاتیبه‌فه‌ه‌وونانی. مه‌به‌ست ژ قه‌ده‌حا مه‌یا مور‌ه‌وه‌ق رو‌وفه‌جا ما مه‌یی و بن‌شه‌دل و عه‌نه‌با ره‌زئ ب ره‌ونه‌ق رو‌وفه‌مه‌ی و بن‌شه‌ئه‌فینه.

**۲۹۸- نه‌و ره‌نگه‌ب‌گه‌ت د نه‌فسی ته‌نسیر
حاسل بیتن د قه‌لب ته‌شویر**

■ هه‌قبه‌ر‌کرن: نا. د‌قه‌لب- ئوس. حم. میر. رو. هژ. جا. زا. د نه‌فسی- نه. ل نه‌فسی - - ئوس. میر. نا. نه. جا. زا. د قه‌لب/د قه‌لب- حم. رو. د قه‌لبی- هژ. د قه‌لبی-

■ **بال‌کیشی:** د نه‌فسی و د قه‌لب ژ هه‌مووی د‌وروست ترن، له‌ورا کو نه‌فس می‌زایه و قه‌لب ئیرزا و هه‌روسان وه‌ها کیشا هه‌لبه‌ستی ژی نا‌نا‌لزه.

■ په‌یف‌ناسی: نه‌وره‌نگه: وسان - ته‌نسیر کرن: کار‌تیکرن - ته‌شویر: شیواوی، ئال‌وزی، شوور و شه‌وقا ئە‌فین.

■ **شرو‌قه: ↓**

■ **جوان‌کاری:** قه‌لب و نه‌فس بی‌ک‌ه‌ته‌ناسوبی ساز د‌کن.

۲۹۹- یه عنی بکه فیته جانء شهوقه ک
حه تتا بگه هیته قهلبء زهوقه ک

■ هه قبه ر کرن: نه. جا. زا. جانء، قهلبء - میر. هم. رۆ. ئا. جانی، قهلبی - ئۆس.
جانی، قهلبء - هژ. جانی، قهلبی، هه ژار پی حه سیایه کو جانی و قهلبی کیشا
هه لبه ستی ئالۆز دکه، لی نزانیه کو د کورمانجی دا نیرزا ب ئی ناتهن.

■ په یقناسی: شهوق: مه یلا دلان، دلبریان، رۆناهی، رهونهق، تاسه و ئاره زوو-
زهوق (ذوق): شای، خهوشی، که یفسازی.

■ شروقه: ↓

■ جوانکاری: قهلب و جان پیکه ته ناسوبی دنافرین و شهوق و زهوق ژی پیکه هه
ته ناسوبی هه م ژی جناسی ساز دکن.

۳۰۰- ته ئسیری نه فهس بیت ژ بو من
ته شریحی قه فهس بیت ژ بو من

■ په یقناسی: ته شریح: ژیک فه کرن و ژیک به لاو کرن، فه کرن، ئشکاندن.

■ شروقه: ↓

■ جوانکاری: ئەف مالکا ب شیوه یا ته رسیعی هاتیبه دارشتنی. ته شریحی قه فهس بریتی
یه ژ ئازاد بوونی.

۳۰۱- ته سفیه یی دل بیت مه حاسل
هه قدهنگ بییم د گهل عه نادل

■ هه قبه ر کرن: ئۆس. بیت.

■ په یقناسی: ته سفیه (تصفیه): ساف کرن و ساف بوون، پاقش کرن - عنادل: پرانه یا
عه نده لیب، بلبل.

■ **شروقه:** بلا سهرمهستی یا جاما مه یا پلافتی و ساف، که یفخوشتی و سهرخوشتی یا نآفا وان تری یین گهش وسان ل سهر جان و لهش من کار بکهن، کو مهستی و تهلهسی بگیژه کوورانی یا دلن من. بلا شوور و شهوق و سهر خوشتی و زهوق بکهفه جانن من، دا کو نهو شهوقا بگیژه دلن من و ل سهر نهفسا من کار بکه و ئەف رکه یا کو جانن من تیدا بهند بوویه بشکن و ژیک بهلاو بیه. مه یه ک وسان بده من کو دلن من یین ساف و پاک به، دا کو بکاریم ب بلبان را بیه هه فدهنگ و ب وان را بیژم و بیلینم.

۳۰۲- مورغی دلن مورده بیته پەرواز بی پەرده بیت تەرانه پەرداز

- هه قبه ر کرن: ئا. په یفا " مورغ " نه هاتییه.
- په یفناسی: مورغ: بالدار، فرنده - مورده: مری - پەرواز: فر، پەرواز کرن: فرین - تەرانه: ئستران - تەرانه پەرداز: ئسترانیژ.
- شروقه: دا کو ب وئ مه یا ته یا سافی بالدارا دلن من یا مری سهر ژنووه قهژی و بفره و ئەز بکارم بیی نامیری موسیقایی و بیی پەرده و ئەشکهرا و بیی ترس و پرس دهست ب ئسترانیژی یین و نفیسینا ههلبهستان بکم.
- جوانکاری: دل ب بالداره کئ هاتییه وه کاندنن. بی پەرده ئیهامه و ههروسان له تافه ته، بی پەرده واته ئاشکارا، بی پەرده واته بیی ئاههنگا موسیقایی.

۳۰۳- دەم شوبهه تی بولبولان بنالت گه شوبهین عه نادلان بکالت

- هه قبه ر کرن: ئا. نه. بنالیت، بکالیت.
- په یفناسی: دەم: جار جاران، دەم به دەم - گهه: گهه گاه، جار جاران - کالین: د بنیش دا دهنگی پەزی یه، لئ مه جازهن ژ نالینا کوور را ژی تی گۆتنن -
- شروقه: دا کو دلن من جارنا وهکی بلبان بناله و گهه ژی وهکی شالوولان بکاله. (عهنده لیب جهله بهک ژ بلبلی یه، لئ من هه ژ بو جوانی یا په یقی شالوول شروقه کر. پ. ج.)

۳۰۴- ناھان كو قەرى بىكەت سەھەرگاھ
ھەمواړە د گەل نەسىمى ھەمپراھ

■ ھەقبەر كرن : نۆس . برى .

■ پەيقناسى : ناھان : پراڻەيا ناھ ، ناخان ، كەسەران - قەرى كرن : شاندىن - سەھەر : سېدە ، سەھەرگاھ : دەما سېدى - ھەمواړە : ھەردەم ، ھەرمېشە - دگەل : تەقى - نەسىم : نەرمەبا ، سروە ، ھولمەبا - ھەمپراھ : ھەقرى ، ھەقال .

■ شروڤە : ↓

■ جوانكارى : نېقەكا نەسىم و ناھى دا تەناسوب و تەشېھ ھەيە ، خانى كەسەرىن خوە يىن سار و كوور ب ھولمەبايى سېدى يىن سار را ھەقبەر و ھەفسان كرىبە .

۳۰۵- سەد غونچە يىن دل ژ بەر بگەر بن
سۆسن ب زەبان و با خەبەر بن

■ پەيقناسى : غونچە : خونچە ، بشكۆژ ، كويلىكا نوو بشكفتى - بگەر بن : بگەر بن ، لەت بن ، پارە پارەيى بن . - باخەبەر : ئاگادار ، لېرەدا واتە ئاخېقەر ، كەسى كو خەبەردەدە .

■ شروڤە : ↓

■ جوانكارى : دل ب بشكۆژەكئ را ھاتىبە وەكاندىنى كول بەر بشكفتىن و قەبوونى يە . ھەروسان جوانكارى يا تەشخىسى تى دا ھەيە ، رەوشناقئ ئاخفتنى دا يە سۆسنى كو كوليلكەكە .

۳۰۶- بشكۆژ بېشكفن ژ خاران
خوونريز بىن دمى ھەزاران

■ ھەقبەر كرن : ھژ . بېشكفن - - نۆس . مورغ زاران - جا . دومى ھەزاران .

■ پەيقناسى : خار : دېرك ، دېرى - خوونريز : خوونريز - دم : دمك ، دندوك ، نكل - دم خوونريز بوون : برىتيبە ژ دمك سۆر بوونى . دمك سۆر بوونا بالداران تى ب واتەيا ھەشەرىبوونا وان . ئەف بوئۆال كورمانجى دا ژ بۆ مرؤقان ژى تى گۆتنى . بۆ نموونە دېئۆن فلانكەسى دمكى خوە يان ژى پۆينا خوە سۆر كرىبە ، واتە دەما وى / وى يا

زه‌فهنگی هاتییه. لیره دا ئەف هه‌فهندا دکاره فی واته‌یی زی بده، بلا بلبیل هند ژ دهستی ئەفینا سۆرگولان بنالن کو خوونا دلێ وان ژ دمکی وان را برژه - هه‌زار: بلبیل، هه‌زارده‌ستان -

■ شروقه: ↓

■ **جوانکاری:** ل نیفه‌کا بشکۆژ و خار دا ته‌زاد هه‌یه. دمک خوونریژیوون له‌تافه‌ت و ئیهامی ساز دکه. ل په‌یقا دمی دا سه‌ربه‌ستی یا هۆزانییی هه‌یه.

■ ۳۰۷- سۆرگول بگرین ب ئەشکی شه‌بنه‌م بولبول بکه‌نن ل ره‌غمی هه‌مدهم

■ هه‌قبه‌رکرن: ئۆس. بولبول بگرین کرنه هه‌مدهم.

■ **په‌یفناسی: ئەشک: هیسر، رۆندک - شه‌بنه‌م: شه‌ونم، خوناڤ - ل ره‌غمی: ل دژی،** ل دژی داخوازا که‌سه‌کی - **هه‌مدهم:** هه‌فده‌م، هه‌قال، هه‌فقسه، ئاودم. **لره‌غمی** هه‌مدم: ل دژی هه‌قالی، لیره‌دا مه‌به‌ست ژ هه‌مدهمی سۆرگوله کو هه‌مدهما بلبیلی یه.

■ **شروقه:** بلا بالدارا دلێ من ب وی مه‌یا ته‌فه‌ژی و وه‌کی بلبلان بناله و بینا شالوولان بکاله و هه‌رگافا کو دگهل بایی هینکه سپیدی که‌سه‌رین کوور بکشینه، ل به‌ر که‌سرین وی ب سه‌دان بشکۆژین نووبشکفتی یین دل‌له‌ت له‌تی ببن و ژ هه‌ف شه‌بن و کولیلکین سۆستان بلال به‌ر کارتیکرنا نالینا دلێ منی پر کول و که‌سه‌ر ده‌ف شه‌کن و ب بلبیل دلێ من را بناخفن و پیرا بین هه‌فده‌م و ب نالینا دلێ من را بلا کولیلک ژ درکان بیشکفن و ل به‌ر که‌سه‌را دلێ من بلا بلبیل خوون فه‌ره‌شن، یان ژ ب دیتنا گولین نووبشکفتی را، بلا دمکی بلبلان ژ سۆر و ده‌ما وان ساز به‌ و بلا سۆرگولین ب خو ناڤ بگرین و بلبیل ژ بلال دلێ وی گرینا سۆرگولان بکه‌نن و جریشه‌یین شادی یین لیده‌ن.

■ **جوانکاری:** خوناڤا ل سه‌ر سۆرگولان ب هیسران را هاتییه وه‌کاندنێ. که‌نین و گرین پیکفه ته‌زادی ساز دکن. که‌نینا بولبول کناپه‌ته ژ خوه‌ندنا وی. په‌یقا خوونریز ئیهامی ساز دکه، له‌ورا هه‌م ب واته‌یا خوون فه‌ره‌شینی یه و هه‌م ژ ب واته‌یا دمک سۆر کرن و به‌نگی بوون وکه‌یفخۆشی یی یه.

۳۰۸- ساقى بده من شەرابىن گولگوون بى دەنگىن دەف و سەداين قانوون

■ **ھەقبەركرن: مير، ئۇس، دەنگ و دەف و سەدا و قانوون.**

■ **پەيقناسى: گولگوون:** ل رەنگى گولئ دا، سۆر- شەرابىن گولگوون: شەرابا گولگوون، مەيا سۆر - دەف: ئامبىرەك مووسىقايىن يە، ژ تەختە و لايەك چەرم پىك تى و يەكھۆلى يە، واتە لايەكى وى قەكرىيە و تەنى لايەكى وى چەرم كرىيە. زۆرتەر تايبەتى زىكرخانە و ئاھەنگىن خانەقاھى و ئايىنى يە. ل ھندەك نافچىن كوردستانى ژى را عەربانە ژى دىيژن. ل ھندەك نافچىن كوردستانى ب شاشى ژ دوھۆلى را ژى دەف تى گۆتتىن. بۆ نمونە گۆتتەك پىشياھىيە كو دىيژە: مالا زاقى ھاي ژى تونە، مالا بووكى دەف و زرنە، واتە دوھۆل و زورنا. - سەدا: دەنگ - قانوون: ئامبىرەك مووسىقايىن يە -

■ **شەرۆفە: ↓**

■ **جوانكارى:** شەراب و ساقى پىكفە و دەف و قانوون ژى پىكفە تەناسوبى چى دكن. دەنگ و سەدا پىكفە تەرادوفى دئافرىنن. پەيقا قانوون دكارە ئىھام بە ژ بۆ قانوون و زاغوونىن سەردەستان را، كو خانى ناخوازە وى بېھى.

۳۰۹- دا شەحنە و موختەسەب نەبىنن شاھى بىچقن چو غەم نەمىنن

■ **ھەقبەركرن: ھژ. ئا. رۆ. بچقن.**

■ **پەيقناسى: شەحنە:** زىرەفان، نگەھبان، دارووغە- موختەسەب: موختەسەب، سەرۆكى پۆلىسان، حسابكەر، قەرەول - بىچقن: بەرەف بىن -

■ **شەرۆفە: ↓**

■ **جوانكارى:** شەحنە و موختەسەب پىكفە دكارن ھەم بىن تەناسوب و ھەم ژى تەرادوفى ساز بكن. غەم و شاھى تەزادى ساز دكن. جقن و نەمان ژى دكارن پىكفە دژبەرى بىن ساز بكن.

۳۱۰- تەشۈيش بچن ژ قەلبەن مەرزوون

دېسان بېم ئەز ژ نوو دگەرگوون

■ **ھەقبەركرن: ئە. ھم. پرۆ. جا.** دېسان بېم ئەز ژ نوو دگەرگوون - **مير.** دېسان بېم ژ نوو دگەرگوون - **ئا. ئۆس. رۆ. زا.** دېسا بېم ئەز ژ نوو دگەرگوون - **ھژ.** دېسا بېم ئەز ژ نوو دگەرگوون -

■ **پەيئناسى: تەشۈيش: پەريشانى، ئالۋزى - مەرزوون: حزنى، خەمبار، خەمگين - دگەرگوون: گوھۆريايى، وەرگەريايى، ب رەنگەكى دى بوويى، ئالۋزبوويى، پەريشە.**

■ **شەرۋقە: ↓**

■ **جوانكارى: تەناسوب ل نېفەكا پەيئين تەشۈيش، مەرزوون، دگەرگوون و قەلب دا ھەيە. جېھى فان رەوشانە ل قەلب واتە ل دلى دا يە.**

۳۱۱- مەخمور بېم بىكرمە لافان

سەرخۆش بېم ئەز بىكەم گەزافان

■ **ھەقبەركرن: مير. ئا. ئە. ئەز بىكەم - ئۆس: سەرخۆش بېم و بىكەم - رۆ. ھم. زا. ھژ.** سەرخۆش بېم بىكەم -

■ **پەيئناسى: مەخمور: مەست، نەشەدارى مەيى - بىكەم: ئەز بىكەم، يان ژى بىكەمە لافان: ئەز دەست ب لافان بىكەم - لاف: ئاخفتن، ئاخفتنن ژ خوە مەزنتەر، فۆرت كرن - گەزاف: زىدە ئاخفتى، بېھوودە بىئى، فۆرت.**

■ **شەرۋقە: ھەرى مەيگىرئ/ۆ ئەوى مەيا سۆرە وەكە گولا روويى خوە ژ من را بىنە، لى دزىفا و بىي دەنگى دەفى و سەدايى قانوونى، وسان بىدەنگ و دزىفا بىنە، بلا قەرەول و نۆبەدار و پۆلىسىن داگىر كەران مە نەبىنن، كوئەم خەرىكى نقيسىنا ھەلبەستىن كوردىنە. ئەوى مەيى ژ من را بىنە، داکوو ب فەخوارنا وئ كول و كەدەر ژ دلى من دەر كەفن و شاھى ل شوونا وان دا روونىن و ترسا داگىر كەران ژ دلى من دا نەمىنە و ئەز**

سەر ژ نوو مهست و سه‌رخووش بيم و ل سه‌رخووشی و مهستی یی دا دهست ب
نقیسین و گوتنا کوردی بکم و هر چی هاته سهر زاری من نهز داریژم و بیژم.

■ **جوانکاری:** سه‌رخووش و مه‌خموور پیکه، لاف و گه‌زاف ژ ی پیکه ته‌ناسوبا وان هه‌یه و
دکارن ته‌رادوفی ساز بکن.

۳۱۲- بی که‌یف نه‌شیم چو نه‌ز بیژم دیوانه بيم دوران بریژم

■ هه‌قبه‌رکرن: ئوس. نه‌شین - میر. چه -

■ **په‌یقناسی:** که‌یف: لیره دا تی ب واته‌یا سه‌رخووشی یی - نه‌شیم: نکارم - **دیوانه:**
شیت، شه‌یدا - دور ریژن: رزاندنا مرواریدان، کنایه‌ته ژ نقیسینا هه‌لبه‌ستین جوان،
یان گوتنا په‌یقین خوه‌شکوک -

■ **شروقه:** ↓

■ **جوانکاری:** هه‌لبه‌ست ب مرواریدان هاتیبه وه‌کاندن، یان ب گوتنه‌ک دی دورر
ئستعاره‌یه ژ هه‌لبه‌ست و گوتنن خوه‌ش.

۳۱۳- به‌دحال بيم سران به‌ردم بی قال ژ باتنی خه‌به‌ردم

■ هه‌قبه‌رکرن: ئوس. سه‌ران.

■ **په‌یقناسی:** به‌دحال: حالخه‌راب، خه‌راب حال، سه‌رخووش - سر: نه‌هینی، راز.
سپرده‌ردان: سر نه‌شکه‌را کرن، تشتین نه‌هینی نه‌شکه‌را کرن. سه‌رده‌ردان: ناگاه ژ
سه‌ریخ خوه‌نه‌مان، بی هس و هه‌دام بوون - قال: گوتن - بیقال: بی په‌یف، نه‌ئاخفتی
- باتن: فه‌شارتی، هناف.

■ **شروقه:** ↓

■ **جوانکاری:** حال و قال پیکته ههم جناسی ساز دکن و ههم ژى تهناسوبا وان ههیه و بانن و سر ژى پیکته تهناسوبا وان ههیه. په یقا سر دهردان ئیهامی ساز دکه. لهورا ئەف په یقا ب رینقیسا کهون وهها تی نقیسینی: سردردان، ل پله یا یه کهم دا مروّف وه سه ه دکه کو سهردهردانه، نه سردهردان. سهردهردان کنایه ته ژ سهرخوئشبوونی. ئەف ههقهبندا ل فی مالکی دا ب ههر دو واته یان ژى تی شوّفه کرنی، ههرچه نده کو مهبهستا خانى ژى ئەشکه ره کرنا نه هینى یانه.

**۲۱۴- ته شیپه نه یی بکه م تهره نونوم
تووتی صفت نهز بکه م ته که لوم**

■ **ههقهبر کرن:** میر. رو. بکم نهز.

■ **په یقناسی:** نهی: نای، قاموش، نامیره ک مووسیقایی یه کو ژ قاموشی تی چیکرنی. بلوور- تهره نونوم: نهورین، نهورانندن، ب ناز و ب دهنگی زیز ئستران، بناز ریقه چوون، نازبان، ناز کرن،- تووتی صفت: وهک تووتی یان -ته که لوم: ناخفتن، ههبردان.

■ **شوّفه:** مه یگپړی نهز بیی مهی و مهستی و سهرخوئشی یی نکارم شپت و شهیدا بیم و های ژ سهری خوه نه مینم و ههر چی کول دلئ من دا هه به برپژم و هه له به سستین وه که دوړ و مرواریدان دارپژم. نهز بیی مهی نه شیپم نه گوئی و نه ناخفتی ده ری سهندوفا دلئ خوه ژ ته را فه کم و تشتین فه سارتی ژ ته را سهرقه کم و یی نه گوئی بیژم. نهز بیی مه یی نه شیپم وه کی نه یی بنوهورینم و بنالینم و وه کی تووتی یان ههر چی یا کول جیهانا ناسمانی دا ژ من را گوته، ژ ته را فه بیژم و سر و رازین سهرگرتی یی جیهانا عرفانی ژ ته را شوّفه کم.

■ **جوانکاری:** خانى لیره دا دیسان داباشا جهبری دکه و دیبژه مروّف وه که تووتی و نه یی یه، تا که سهک پوفی نه یی نه که، نهی بخوه نکاره ب سهری خوه بنالینه، و تووتی ژى ههر چی کو خودانی وی دیبژه نه وی لئ دزفرینه. خانى مه یا ژ دهستی مه یگپړا خوه کو ئەقینه، دوه کینه فرمانا خودی و پوفا کو خودی بهردا له شیئ نادهم و روح ب نادهم فا هات.

۳۱۵- دا کشف بین ژ من کهرامات مه شهوود بین ل من مهقامات

- ههقبه رگرن: نا. رۆ. نه. ئۆس. مه شهوور - ئۆس. عهلامات.
- په یقناسی: کهرامات: پرانه یا کهرامت، مهزناتی، کارین کو ژ شیخ و بیران سه ر ددن، کارین کو تهنج شیخ و بیر و پیغه مبه دکارن بکن و کهسین دی نکارن. - مه شهوود: دیار، خوویا - مهقامات: پرانه یا مهقام، جی و پله و پایه یین بلند، دانزده جهله ب ناوازین بنیشه یی ل مووسیقیاین دا، تهقل و ئاههنگی ئستران و لاوژه یان - مهقامات: پرانه یا مهقامه، هونه ر و هونه ر نوفاندن، کارین هونه ری، ب واته یا نفیسینا چیرۆک و سه ربهۆری یان زی هاتییه، نافعی چهند پرتوو کین عرفانی نه، وه که مهقاماتا هه ریری، مهقاماتا هه میدی -
- شروقه: مه یگنرئ وه ره ئه وی مه یی بده من و من ب وی مه یی ئه فیندار بکه، دا کو کهرامات و کارین کو دیتر کهس نکارن بکن، ژ من سه ردن و ب نیشاندا نا هونه ران پله و پایه یا من دیار به.
- جوانکاری: ته ناسوب د نیقه کا په یقین کهشف و شهوود و کهرامات دا هه یه. په یفا مهقامات ژی ته رادوفی ساز دکه، له ورا کو هه م ب واته یا نیشاندا نا هونه رانه و هه م ب واته یا پله و پایه یین بلند، هه م ژی نافعی چهند پرتوو کانه.

۳۱۶- شوعبه ژ مهقامی دل ب ئاواز گولگه شتی بکن گه وه شت و شهناز

- ههقبه رگرن: میر. گولگه ش بکن کو شوبه ی شاهناز - ئۆس. گولگه شت بکن کو گه شت شاهناز - نا. گولگه شت بکن وه کی وه شاهناز - نه. حم. رۆ. جا. گولگه شتی بکن گه وشت و شهناز - هژ. گولگه شت بکن گه وشت و شهناز - زا. گولگه شتی بکن وه کی دو شهناز -
- په یقناسی: شوعبه: چق، دهسته، پار، پشک، سازبهندی، مووسیقیا، سازبهندی به ری ل سه ر وی بیر و هزرئ بوون کو ل سازبهندی یی دا بیست و چوار شوعبه هه نه، وه کی دوگاه، سی گاه ... چهند شوعبه یی کفه مه قامه کی سه رراست دکن. - ئاواز: دهنگ،

نُستران، تهقل و ناهنگا مووسیقایی. - **گولگهشت**: سهیران و گهشتا ل نافی گولان، شایبی و خوهشی، نافی مقامه کی مووسیقایی یه. - **گهوهشت**: گهفتهشت، نافی مقام و ههوا بهک ساز بهندی یه. - **شهناز**: نافی مقامه کی ساز بهندی یا ئیرانی یه.

■ شروقه: ↓

■ **جوانکاری**: دل وهکاندیبه نامیرهک مووسیقایی کو دکاره هه جوره مقامان لی ده. تهناسوب د نیقه کا په یقین شوعبه، مقام، ناواز، گولگهشت، گهفتهشت و شهناز دا هه یه. هه وسان هه ر یهک ژ فان په یقانا خودانی چهند واته یانن کو تهرادوفی دنافینه.

۳۱۷- نهی رهنگ ژ غورئ دل ب ناهنگ

سه د رهنگ سه دا بدم وه کی چهنگ

■ **هه فبه ر کرن**: ل گشتی ژنده رین ل بهر دهستی من دا ل جیهی فی په یقی بیدهنگ هاتیبه، تهنی ل مهم و زینا وهرگیرا م. بوز نهرسلان دا "نهرهنگ" هاتیبه، کو ژ بیدهنگی واتهدارتره. لهوهر ا بیدهنگ سه دا دهرناکهفه، خانی دینهژ داکو وه کی نهیی دهنگ ژ کوورانی یا دلج من دهرین. - - رۆ. بکم.

■ **په یقناسی**: نهی رهنگ: وه کی نهیی، وه کی بلوورئ - غهور: غوور، کوور - ناهنگ: مه قاما مووسیقایی، قهسد و مه تلهب، داخواز، بهزم - چهنگ: نامیرهک مووسیقایی یه.

■ **شروقه**: داکو چهن دین جوره ناوایین مووسیقایی یین وه کی گولگهشت و گهفتهشت و شهناز ژ په رده یا دلج من دهرکهفن و ل نانا دهنگ و ناوازین شایبی و خوهشی یین دا گهشت لی دن و نهز وه کی بلوورئ ژ کوورانی یا دلج خوه خوهیی کونکونی ب تهقل و ناهنگ بنالینم و بکارم وه کی چهنگی ژ کوورانی یا دلج خوه سه د جوره دهنگین ب تهقل و ناهنگ دهرینم.

■ **جوانکاری**: په یقین رهنگ و چهنگ پیکفه جناسی ساز دکن. تهناسوب ل نیقه کا په یقین نهی، چهنگ و ناهنگ و سه دا دا هه یه. سه دا و ناهنگ دکارن تهرادوفی ساز بکن. خانی دلج خوه ل برینداری و کونکونی بوونی و نالین و دهنگ فه دانسی دا وهکاندیبه نهیی.

۳۱۸- مانه ندى روبابى بى كه مانچه
دهنگ بى ژ دهفا مه بى ته پانچه

■ هه قبه ركرن : ئوس . مه ته پانچه (په يقا بى كه تيبه)

■ په يقناسى : مانه ندى : مانه ندى، وهكى - روباب : روباب، ئاميره ك مووسيقايى يه كو
ئهوئ ب نينو ك يان ژى ب پيژهنكى دژهنن . - كه مانچه : ئاميره ك مووسيقايى يه . -
كه مانچه : كه مانا بچووك، ئارشه، ئه و كه مانا كو پى وى روبابى دژهنن . - بى : بيتن،
وهره - دهف : لي ره دا مه بهست ژى دهفا سينگايه - ته پانچه : سيله، زله، لي دان ب له پا
دهست -

■ شروقه : (بلا ئه ز وسان سه رمهست بم كو) وهكى روبابى بى پيژهنك دهنگ ژ دلى من
دهر كه فه و بى وى هندى كو كه سه ك دهفا سينگى من بكوته، نالين ژى قولوز به .

■ جوانكارى : دهف، روباب و كه مانچه هه رسي ئاميرين مووسيقايى نه و پي كفه ته ناسويى
ساز دكن . ل نيغه كا دهنگ و ته پانچه دا ته ناسوب هه يه . دهف كنايه ته ژ دهفا سينگ -

۳۱۹- زوهره بيهيت نهواين عوششاق
ره ققاس بيت ل نهوجى نه تاق

■ هه قبه ركرن : رو . نوھ .

■ په يقناسى : زوهره : ناهيد، فينووس، ئستيره ك گه رو ك و جوانه، ئه ف ئستيرا ب نائى
ئستيرا ساز بهند هاتيبه نافاندى، گوره كى بير و هزرا پيشينان ئه ف ئستيرا ل نه هه مين
قاتا ئاسمانء دا يه . - بيهيت : بيهيزه - نهوا : دهنگ، ئاواز - عوششاق : نائى مه قامه كى
ساز به ندى بى يه، پرانه يا عاشق، ئه فينداران - ره ققاس : (رقاص) سه ماكار، دي لانكه ر -
نه ه تاق : نه ه قاتين ئاسمانء

■ شروقه : بلا دهنگ و سه داين نالينا دلى من وسان بلند به، كو بگيژه بهر په رى ئاسمانان
و ئستيرا كا زوهره يى ژى كو ئستيرا كا دي لانكه ره و ل نه هه مين قاتى ئاسمانان دا يه،
دهنگى مه ئه فينداران بيهي و ل بلندا يا نه هه مين قاتا ئاسمانان دا ب ئاهه نكا عوششاقى
دي لانى بگره و بره قسه .

- **جوانکاری:** ئەف مالكا ھەلبەستى تەلمىحە ژ بۆ وى بېر و باوھرى كو ئستېركا زوھرە ل نەھەمىن قاتى ناسمانان داىە و ئستېركەك دىلانكەرە. پەيڧا عوششاق تەرادوفى ساز دكە، لەورا كو ھەم ب واتە يە ئەڧىندارانە و ھەم ژى ب واتە يا مەقامەكى ساز بەندى يى يە. ل نىڧە كا پەيڧىن عوششاق و نەوا دا تەناسوب ھە يە.

۳۲۰- سازا دلن كول ب زىر و بەم بت
سازەندەين عىشقى زىن و مەم بت

- **ھەڧبەرگرن:** ئا. سازا - مېر. رۆ. ئۆس. جا. سازى - حم. ھژ. ئە. زا. سازى - ئۆس. سازى دلن من كو زىر... رۆ. بېت، بېت.

بالكىشى: پەيڧا سازى يان سازى لېرەدا دوروست نېنە، لەورا كو ساز نافەكى مېزايە و ھەروسان سازى كېشا ھەلبەستى دنالزېنە.

- **پەيڧناسى:** ساز: مووسىقا، نامرازىن مووسىقايى - - زىر: دەنگى نزم - بەم: دەنگى بلند - سازەندە: سازندە، سازكار، چىكەر، ئافرېنەر، مووسىقاژەن -

■ **شروڧە:** ↓

- **جوانکاری:** ساز و سازەندە پىڧكفە جناسى ساز دكن. تەناسوبا پەيڧىن زىر و بەم و ساز و سازەندە ب ھەڧدو را ھە يە. پەيڧا سازەندە تەرادوفى ساز دكە، لەورا كو ھەم ب واتە يا سازژەنە و ھەم ژى ب واتە يا چىكەر و ئافرېنەرە. دل وەكاندىيە سازەكى كو نالىن و كالېن ژى تى.

۳۲۱- شەرحا غەمى دل بكم فەسانە
زىنى و مەمى بكم بەھانە

- **پەيڧناسى:** شەرح: شروڧە، رافە - فەسانە: ئەفسانە، چىرۆك، دەرەڧۆك -
- **شروڧە:** داکو سازا دلن منى كول و برىن ب دەنگى بلند و نەوى بلۆرىنە و ئەڧىنا مەمۆ و زىنى ساز بکە و چىرۆكا وان بېژە و ئەز ب بەرھانەيا ئەڧىنا مەمۆ و زىنى دەردى دلنى خوەيى كول شروڧە بكم و كولا دلن خوە بكم چىرۆك.

۳۲۲- نه غمعی وه ژ پهرده یین دهرینم

زینتی و مه مئی ژ نوو فه ژینم

- هه فیه رگرن: میر. نه غمهء وی - نه. ئا. ئوس. رۆ. حم. زا. هژ. جا. نه غمعی وه - پرۆ. نه غمهء -

- په یقناسی: نه غمه: دهنگ و ئاوازی خوۆش، دهنگی بالداران - نه غمعی وه: نه غمه یین وسان - پهرده: هه وایا ئسترانی، سیمین کول سهر دهستکا تهنبوور و سازان فه گریدایینه و ناوه یا نیفه کا وان نۆتان نیشان ددن. ههوا، ئاههنگ، هه ریه ک ژ پشک و تارین نامیرین مووسیقیایی یین وه که تار، سیتار، کهمانچه، سهنتوور... - فه ژانندن: زندیکر نه فه.

■ شروقه: ↓

- جوانکاری: ته ناسوب ل نیفه کا په یقین نه غمه و پهرده دا هه یه.

۳۲۳- مه علوول بووین حه بیب و عاشق

ئیرۆهه وه کی ته بیبی حازق

- په یقناسی: مه علوول: علله تدار، نه خوۆش، زارنجی - ته بیب: به ژیشک، بژیشک - حازق: کراری، ژیهاتی، کارامه، زانا -

■ شروقه: ↓

- جوانکاری: ته ناسوب ل نیفه کا په یقین مه علوول و ته بیب و عاشق و حه بیب دا هه یه.

۳۲۴- دهرمان بکم ئه ز ئه وان دهوا کم

وان بی مه ده دان ژ نوو فه را کم

- په یقناسی: دهوا: دهرمان - بیمه دهه: بی ئاریکار، بیکهس و کار، به له نگاز - مه دهه: ئاریکاری - ژ نوو فه: سهر ژ نوو - راکم: زندی بکم، بلند بکم -

- شروقه: دا ئه ز دهنگ و ئاوازی وسان ژ کوورانی یا دلجی خوه دهرینم، کو بکاریم پئی وی دهنگی مه مۆ و زینتی کو ژ بیر فه چوونه، سه ر ژ نوو فه ژینم و زندی بکم و وه کی

به‌ژيشكه‌كى كرارى و زانا وان هه‌ردو ئه‌فیندارین كو به‌ژیرینا ده‌مان ئه‌و نه‌خوه‌ش و خه‌وشدار و زارنجى كرنه و كۆمه‌لج ره‌نگى ئه‌فسانه یان دایه سه‌رهاتى یا وان ، ده‌رمان بكم و ئه‌وان ژار و به‌له‌نگازین بیکه‌س و كار ژ نوو فه راکم و زندى بكم و چاوانى یا سه‌رهاتا وان ژ نوو فه شرۆفه كم .

■ **جوانكارى :** په‌یقین ده‌رمان و ده‌وا ته‌رادوفى ساز دكن .

۳۲۵- ده‌ردى د دلى مه‌مى جگه‌رپیش
زینا ژ ده‌روونى دل جه‌فاکیش

■ **هه‌قبه‌ركرن :** ئه . كو .

■ **په‌یقناسى :** ریش : برین ، كول ، ئه‌ف په‌یقا ل فارسى دا ریش لى ل زاراقى هه‌ورامى دا ریشه . - **ده‌روون :** هوندور - **کیش :** ژ ریشا كشاندى یه و ل دوو ناغان و ره‌وشناغان را تى و نافه‌كى بكر (تسمى فاعل) ساز دكه - **جه‌فا :** نازار و ئیش و كول - **جه‌فاکیش :** نازار كیش ، ده‌رده‌مه‌ند -

■ **شرۆفه :** ↓

■ **جوانكارى :** په‌یقین دل و ده‌روون و جگه‌ر دكارن پیکه‌ ته‌رادوفى ساز كن و هه‌روسان ل نیشه‌كا وان دا ته‌ناسوب هه‌یه . جه‌فا و ده‌رد و ریش ژى پیکه‌ دكارن ته‌رادوف ته‌ناسوبى ساز كن .
 ل نیفمالكا یه‌كه‌م دا سه‌ربه‌ستى یا هۆزانى یی هه‌یه .

۳۲۶- وى په‌رده‌گیا عه‌فیف و مه‌ستوور
وى بی گونه‌هین ژ توهمه‌تى دوور

■ **هه‌قبه‌ركرن :** ئۆس . میر . حم . رۆ . جا . زا . وى بی گونه‌هین - هژ . وى بی گونه‌هین - ئا . ئه . پرۆ . وى بی گونه‌ها .

■ **په‌یقناسى :** وى : مه‌به‌ست ژى زینه - **په‌رده‌گى :** كچا ب شه‌رم و حه‌یا ، كچ یان ژنا كو ل پشت په‌رده‌یان دانه و ده‌رناكه‌فه به‌ر چافین نه‌مه‌هره‌مان ، مه‌به‌ست ژى زینى یه . - **عه‌فیف :** خودان عه‌ففت ، خودان شه‌رم و حه‌یا ، داوین پاك - **مه‌ستوور :** خودان ستار ،

رووقه شارتی، خودان حجاب، نقابدار، داوین پاک. - وی بی گونه هی ژ توهمه تی دوور :
ئەوی بی سووچی دوور ژ ئیلاقه و بوختانان، مەبەست ژێ مەمی یە. - توهمهت : ئیلاقه،
بوختان، بوختان.

■ شروقه : ↓

■ **جوانکاری :** پەیفین عەفیف و بیگونه ه پیکه و پەیفین مەستوور و پەردەگی ژێ پیکه
دکارن تەرادو فی ساز بکن .
د قح مالکا هەلبەستی دا سەربەستی یا هۆزانی یە هە یە .

■ ۳۲۷- مەشهوور بکم ب تەرز و ئوسلووب مومتاز بین موحوب و مەحبووب

■ **پەیفناسی :** تەرز (طرز) : جور، جەلب، چیشیت - ئوسلووب : ری و رسم، ری و شوون -
ب تەرز و ئوسلووب : ب ریک و پیکي - مومتاز : سەرا، هەلبژارده - موحب و مەحبووب :
ئەفیندار و گرافی .

■ **شروقه :** دا کو ئەز بکاریم دەردی دلێ مەمی یە کەزەب پەرتی و ئیشا دلێ زینا هەلگرا
دەرد و خەمان دەرمان بکم و ئەوی جانکا خودان شەرم و حەیا، وی داوین پاک ل پشت
پەردە و حەرەمسەرایان دا و ئەوی بی سووچ و گونه هی پاک و ژ هەر جورە گونه ه و
شاشیان دوور ب ریک و پیکي و گۆرەکی ری و رسمین هۆزانان ب ناڤ و بانگ بکم و
سەراتیبه کی بدەم وان هەر دو ئەفیندارانا .

■ **جوانکاری :** پەیفین تەرز و ئوسلووب تەرادو فی ساز دکن . موحب و مەحبووب هەم
جناسی ساز دکن و هەم ژێ تەناسویی دئافیرین .

■ ۳۲۸- ئەورەنگە بکم ژ نوو سەرئەفراز دا بیینه تەماشە یە نەزەرباز

■ **هەقبەرکرن :** نا . ئە . ئەورەنگ ئەوان بکم سەرئەفراز - میر . حم . رو . جا . زا . ئەو
رەنگ بکم ژ نوو سەرئەفراز - ئوس . ئەفرەنگ بکم ژ نوو سەرئەفراز - هژ . ئەورەنگە
بکم ژ نوو سەرئەفراز -

■ **پەیفناسی :** ئەورەنگە : وسان - سەرئەفراز : سەربلند - دابیینه : بلا بێن - نەزەرباز :
تەماشە کەرین دلبرۆک .

■ شروقه : ↓

۳۲۹- دلبر ل مەمىن بكن گرینى
عاشق بكنن ب دهردى زینى

- هەقبەركرن: تەنچ ل نوسخە يا ئۆس. دا "بكت" ھاتىيە. - - ھژ. ئۆس. حم. رۆ. ئە. ئا. جا. زا. ب - مير. ل -
- پەيقناسى: دلبر: دلپەر، كەسى/كەسا كو دلچى مرۆفە دىبە. كىنايەتە ژ مرۆفەن پىر بەدەو و خوەشك -
- شروۋە: ↓
- جوانكارى: پەيقىن دلبر و عاشق و كەن و گرین دزبەرى يىن ساز دكن.

۳۳۰- ھەمدەرد بكن ب وان سەفايىن
بى دهرى بگەفنه ھەلۋەلايىن

- ھەقبەركرن: ئە. ھەمدەردى، بىدەردى - ئۆس. ھەلۋەلايىن -
- پەيقناسى: ھەمدەرد: ھەقدەرد، ھەقتىش، چەند كەسپىن كو خودانى يەك پرسگرىكى بن - سەفا(صفا): كەيف و خوەشى - ھەلۋەلا: ئىشارە يە ب "لا حول ولا قوۋە الا باللە" كو مرۆف ل دەما سۆسەرت و زە ندەمانى دا دىيژە. مەبەست زى لىرە دا نائارامى و بىجەدوورى يە.
- شروۋە: (دا كو ئەز) وان ھەردو ئەقىندارانا وسان ژ نوو سەرفەراز بكم كو تەماشەفانين دلپزۆك بىنە تەماشەيى و دلپەرىن بەرئەقىن ل رەوشا مەمى دا بگرين و ئەقىندار ب دهردى زىنى بكنن. كەسپىن كو ھەقدەردى وانن و ۋەكى وان ئەقىندارن ب ۋى سەربەھورى كەيفى بكن و ئەۋىن بىدەرد و كول زى ب بەيستىن يان خوەندنا ۋى سەربەھورى يىن زەندەمايى بن.

۳۳۱- خەلقى كو ژ سىنە و ژ دل ساف
پاكيزە سرشت و ئەھلىن ئنساف

- ھەقبەركرن: بر. حم. كو سىنە -

■ **په یقناسی: سیننه، سینگ، دل - دل ساف و سیننه ساف: کنایه ته ژ مروقین پاکدل و دوروست. - پاکیزه: پاک، پاکژ - پاکیزه سرشت: پاک نافراندی، پاک بونیاد - سرشت: بونیاد - سرشتن: دارشتن، بونیاد دانان، شیلان، شیلانا قورئ ژ بو چیکرنا کووزک و کووپکان و ئشاره ته ژ بو شیلانا قورئ ژ بو چیکرنا ئادمء - نههلی ئنساف: خودان ئنساف، دادگەر -**

■ **شروقه: ↓**

■ **جوانکاری: تهناسوبا دل و سیننه ههیه، ههروسان نهو ههردو په یف مه جازهن دکارن تهرادوفی ساز بکن. په یقین ساف و پاکیزه ژی دکارن پیکفه تهرادوفی ساز بکن.**

■ **۳۳۲- بلجمله بکن ژ بو م ته حسین**

■ **بیژن کوچ قهنج هاته ته دوین**

■ **هه قبه رکن: نه. بیژن کوچ قهنج هاته ته زیین - ئا. بیژن کوچ قهنجی هاته ته زیین - دیتر ژیدهر هه موو: بیژن کو ب قهنجی هاته ته دوین -**

■ **په یقناسی: ژ بو م: ژ بو من، ژ من را - ته حسین: ئافه رین گۆتن - چ قهنج: چ باش، چهنده باش - ته دوین: ریک و پیک کرنا پرتووکی، سه راست کرن و ریک و پیک کرن - هاته ته دوین: هاته ته دوین کرن، هاته ریکخستن، ته دوین کریا، بوو دیوان -**

■ **شروقه: دا نهز وی سهر بهوری یی وسان ریک و پیک بکم و بنقیسم، کو مروقین دلپاک و سیننه پاکژ و دادمه ند و پاکبونیاد هه موو ئافه رینی ل من بکن و بیژن کو نهو سهرهاتی یا چ باش و جوان و ریک و پیک هاته فیک ئیخستن و نقیسنی.**

■ **۳۳۳- خهلقی ژ یوحوببهوم دگه رگوون**

■ **هه ر چی ژ نه زهل بووی یوحوبوون**

■ **هه قبه رکن: هژ. دیگه رگوون.**

■ **په یقناسی: یوحوببهوم (یحیهم): چه ژی وان دکهت، نهوانا خوش دق. ئشاره ته ب نایاتا ۵۴ یا سوورا " المائده " ژ قورئانی یا کو دبیزه: " یا ایهاالذین امنوا من یرتد**

منکم عن دینه فسوف یاتی الله بقوم یحبهم و یحبونه اذله علی المومنین اعزة علی
الکافرین..."- دگەرگوون: گوھۆری، ب جوره کی دی، وەرگه ریایی، پهریشان -
ئەزەل: بەری بەر دا - یوھوبوون (یحیون): ئەو حەژی وی دکن.

■ شروۆفە: ↓

■ جوانکاری: ئشارە ب سەرھاتی یا ئافراندنا ئادەم و روژا ئەلەستی یە. تەلمیحە ژ بو
نایە تا ۵۴ ژ سوورەیا "المائدە" -

۳۳۴- دابین و بکن حکایەتی گووش
هەندەک بکن خو پئ فەرامووش

- هەقبەرکرن: میر. دابین بکن - ئە. دابین و حکایەتی بکن گووش - ئا. بکن، بکرن.
- پەیفناسی: بئین: وەرن - دابین: دا کو بئین - حکایەت: چیرۆک، گێراندەو - گووش:
گھ. گۆچک - گووشکرن: بەیستەن، گوهداری کرن - فەرامووش: ژ بیر کری - -
فەرامووش کرن: ژ بیرکرن -

■ شروۆفە: ↓

۳۳۵- هەندەک بکن ب جان سەماعی
هەن پئ بکن ژ دل وەداعی

- هەقبەرکرن: ئەف مالکا ل ئۆس. دا نەھاتییە. میر. رو. هەندەک بکن ژ دل وەداعی - ئە.
هەن پئ بکن ژ دل وەداعی.
- پەیفناسی: سەماع: گوهداری کرن، سەما، دیلانا سوڤیان - وەداع: ویداع،
خاتەر خواستن، خاتەر خوازی.

■ شروۆفە: ئەو خەلکی کول روژا ئەلەستی دا بوونە ئەفیندارین خودی ول بەر ئەفینئ
هاتنە گوھۆرینئ و خودی ژى بوویە ئەفیندارین وان، واتە کۆمەلا مروڤان بلا بئین
گوهداری یا فئ چیرۆکی بکن و ب بەیستنا وئ خوہ ژ بیر بکن و هەپن وئ روژا کو ژ
خوهدی را ئەرینئ دان. بلا هەندەک ژ وان ب دل و جان گوهداری یا فئ چیرۆکی بکن و

وهكى سوڤى يين ئهڤيندار ژ دل و جان سهمايى بكن و هندهك ژى خاترى خواه ژ دلئ خواه بخوازن . بلا هندهك ب بهيستنا فئ چيروكئ ببن ئهڤيندار و هندهك ژى دهست ژ جيهانئ بگيشن و ل بهر ئهڤينئ بمرن .

۳۳۶- لئ هيڤئى دكم ژ موستهفيدان حهرفان نهگرن ل موستهعيدان

■ **پهيفناسئ: هيڤئى كرن:** رجا كرن، تكا كرن - **موستهفيد:** كهسئ كو وهج و بههرئ ژ تشنهكئ وهردگره، بههره وهرگر، ليره دا مهبهست ژئ خويئنهريئ مههم و زينئ يه . - **موستهعيد:** فهقى يئ كو هئ دهرسا مهلاتئ يئ كوتا نهكريبه . فهقى يئ كو دهرهجهيهكئ ژ بن مهلايان را تين . خانئ ليره دا خواه دشكينه و نهفسبچووكئ يئ دكه و ديئزه ئه هئ فهقيمه و نهبوومه مهلا، دبه كو ل نفيسيئين من دا شاشئ ههبن . - **حهرفگرتن:** رهخنه كرن .

■ **ههڤبهركرن و سرؤفه:** ژ بلى چاڤا ئورمئ يئ و پروؤ . ل ههموو ژئدهران دا جيهئ موستهعيد و موستهفيد ب ههڤدو را هاتنه گوهورينئ . ئه و جهلهبا كو من ههلبزارتيبه سهراست تره . لهورا كو ئهه دزانن موستهعيد تئ ب واتهيا فهقيهيئ كو ل پلهيا دوويئ پيش سوخته يان دا جئ دگرن و هئ پلهيهك مايه ببن مهلا . موستهفيد ژئ واته كهسپن كو ئستفادئ دبن، بههرهوهر . مستهفيدانئ ئهدهب، واته كهسپن كو ژ توره يئ وهج و بههرئ وهردگرن و ژئ فام دكن . خانئ ل فئ مالكا ههلبهستئ دا وهكى گهلهك جارن شكهستهنهفسئ يئ دكه و ديئزه ئهز داخوازئ ژ بههرهوهريئ فان ههلبهستانا دكم، ئهگهركو ههلهيهك د كارئ من دا ديتن ل من نهگرن، لهورا كو ئهز هئ موستهعيدم و نهكههيشتمه پلهيا ههره بلنده زانستئ . ل مالكين ل دوو را تين، ئهف مهبهستا ب روئاهئ ديار دكه . مهلايئ جزيرئ ژئ پهيقا موستهعيد وهها ب كار دبه :
تو ژ مهلايئ ههر بپرس ئهسرارئ عهشقين ههل دكهت
فئ موعههممايئ چ زانن سهده مهلا و موستهعيد

۳۳۷- ئهف نامه نهگهركه خهرايه گهركه قهنج كيشايه دگهل وئ من دو سهده رهنج

■ **ههڤبهركرن: ئؤس . مير . ئه .** ئهف نامه نهگهركه خهرايه نهگهركه قهنج - ئا . ئهف نام نهگهركه خهرايه گهركه قهنج - هؤ . روؤ . هم . زا . جا . ئهف نامه نهگهركه خهرايه گهركه قهنج - -

نؤس. جا. زا. کیشایه دگهل وئ من دوسه رهنج - هژ. کیشایه دگهل وی من دوسه رهنج - میر. ئا. رۆ. ئە. کیشایه مه وی دگهل دوسه رهنج - هم. کیشایه دگهل وی مه دوسه رهنج -

■ په یقناسی: گهر: ئەگەر - رهنج: ئیش و ئازار - رهنج کیشان: زهحمهت دیتن -

■ شروقه: ↓

■ جوانکاری: په یقین قهنج و خهراپ پیکه تهزادی ساز دکن .

۳۲۸- نهوباوه په تفله نهوره سیده هه رچه نده نهن قهوی گوزیده

■ هه قبه رگرن: میر. رۆ. نهوباره یه - ئا. نؤس. نهوباده یه - په یقا نهوباوه ل یین دی سه راست تره، له ورا کو ئەف په یقا ل زمانئ فارسی دا ژ بو زارۆکین نوو گهه شتی تی گۆتنئ، خانی ژ ی لیره دا دگهل هینانا تفله نهوره سیده، ئەو په یقا هینا یه. - رۆ. نهین - هژ. نههن .

■ په یقناسی: نهوباوه: زارۆکا نوو گهه شتی، - تفل (طفل): زارۆک - نهوره سیده: نوو گهه شتی - قهوی: لیره دا زۆر، گهلهک - گوزیده: ههلبژارتی -

■ شروقه: ↓

■ جوانکاری: په یقا تفلئ نهوره سیده، شروقه یه ژ بو په یقا نهوباوه .

۳۳۹- لئ من ژ رهزان نه کر ته مه تتوع مانه ندی دزان ب کس ته ته بیوع

■ هه قبه رگرن: هژ. بکن - رۆ. بکن - میر. نهکر - نؤس. بکر -

■ په یقناسی: رهز: باخچه ب گشتی و باغئ تریبان ب تایبه تی - ته مه تتوع: چیشتن و تام ژئ وهرگرتن، بههره وهرگرتن - ته ته بیوع: ل دوو کسه کی کهتن، په یره وی کرن، ب زاری کرن -

■ **شرۆفە:** ئەف پرتووکا من چ پرتووکەک باش بە، یان ژى پرتووکەک خەراب بە، من گەلەکی خوە پێفە ئیشاندییە. ئەگەر گەلەکی هەلبژاردە و سەرەکە نەبە ژى، ئەو وەکی زارۆکەک نووگههشتى یە. (چونکو ل تۆرە یا کوردی دا ئەفا یەکمین پرتووکە کو ب قى شپۆه یى تى نفیسینى، لەورا خانى دبیژە ئەو زارۆکەک نوو گههشتى یە.) لى تشتا باش ل قى پرتووکى دا ئەو کومەن ل نفیسین و دارشتنا وى دا ژ باغى چ کەسى وەج وەرئەگرت و من وەکی دزان زمان و چیرۆک و سەرھاتی و بویژین خەلکى ژ خوە را نەکرن مال و من ژ رەزى خەلکى نەدزین. من وەکی دیتەر هەلبەستفانان سەرھاتی و مژارا چیرۆکى ژ بیھانى یان وەرئەگرت، ئەف ملک و باغا یى مە بخویە، نە یى خەلکى یە.

■ ۳۴۰- نەوروستى حەدیفە یى فونادە

■ مەعسوومە عەفیفە خانەزادە

■ **هەقبەرکرن:** میر. ئۆس. ئا. حم. هژ. زا. جا. مەعسوومە عەفیفە خانەزادە - ئە. مەعسووم و عەفیف و پاکزادە، ل پەراویزی دا ل هەمبەر پەیفە پاک، پەیفە خانە ژى نفیسینە - رۆ. مەعسووم عەفیفە پاکزادە-

■ **پەیفناسى:** نەوروستى: نەوروستە یى، نوو روستى یا، نوو شین بووی یا، تازە شینبووی یا - حەدیفە: باخچە - فوناد: دل - مەعسووم (معصوم): بىگۆنەھ - خانەزاد: خۆمالى -

■ **شرۆفە:** ↓

■ **جوانکاری:** د قى مالکا هەلبەستى دا تەشبیھ و تەشخیس هە یە. خانى پرتووک ب کولبکە کى و دل ژى ب بۆستانە کى وەکاندییه و رەوشناق مەرفان یى وەکە داوینپاکى و بىگۆنەھى و خۆمالى بوونى دایە پرتووکا خوە.

■ ۳۴۱- نەو بارە ئەگەر شرین وەگەر تال

■ مەتبووعە ژ رەنگى تەبعى ئەتفال

■ **پەیفناسى:** نەوبار: نۆبەر، نووبار، نووبەرە، یەکمین مېوہ یا سالى، مېوہ یا کول سالى دا بۆ جارا یە کەم تى بازاری - مەتبووع (مطبوع): خوەش، تامخۆش، - تەبع (طبع): خوو و خدە، رەوشت،

■ **شروڤه:** ئەف كويلكا نوو ژ باخچى دلى من روسكى يه. كويلكهك بېگهر د و پاك و خومالى يه. ئەف كويلكا ئەگەر شىرىن به وه گەر تال به، كويلكهك نووباره و تازه گهه شتى يه و وهكى زارۆكان خوونشرىن و بهردلانه. مهبهستا خانى ژ خانه زاد بوونا پرتووكى ئەوه يه كو ئەف چىرۆكا چىرۆكهك كوردى و خومالى يه، ژ چىرۆكىن نه ته وىن دى نه هاتىبه وهر گرتى.

■ **جوانكارى:** پهبىن شىرىن و تال دژبهرن، مه تبووع و تبع ژى جناسى ساز دكن. پرتووك ب مېوه يهك نووبار هاتىبه وه كاندنئ و ئەو مېوه يا ژى ب زارۆكه كى هاتىبه وه كاندنئ. خانى چهند جاران پرتووكا خوه ب مېوه يهك نووبار وه كاندىبه و مهبهستا وى ئەوه كو ئەفا يه كمىن پرتووكا كوردى يه كول درىژايا مېژووئى دا ب قى شىوه يى تى نقىسىنئ و ل سهر قى مژارئ تى. هه راستى ژى مەم و زىنا خانى يه كمىن پرتووكا كوردى يه كو مژارا وى ژ چىرۆكىن گه لېرى هاتىبه هه لېزار تئى و يه كمىن پرتووكا كوردى يه كو وهها مژارهك عرفانى ل قالبى مەسنه وى يى دا دنافرینه.

۳۴۲- من هېقى هه به ژ نه هلىن حالان ته قىبىح نه كن نه فان تفالان

■ **په يقناسى:** ئەهلىن حال: خودانحال، عارف و زانا، حالدار، كه سىن كو هايا وان ژ سىر و رازىن دلان هه يه، مروڤىن زانا و تىگهه شتى - ته قىبىح كرن: روسوا كرن، شه رمه زار كرن، ره خنه يى توند لىگرتن - تفال: كورتكرى يا ئە تفال، زارۆكان.

■ **شروڤه:** ئەز ژ زانا و عارف و مروڤىن تىگهه شتى تكايى دكم كو فان په يىف و گو تىنن من كو ههر يهك وهكى زارۆكهك بىگونه ه و نووگه هيشتىبه، (ئەگەر كىماسى يهك تى دا دىتن) روسوا نه كن و ب سفاكتى ره خنه نه كن.

۳۴۳- ئەف مېوه ئەگەر نه ئابداره كورمانجيه ئەوقه دهر ل كاره

■ **په يقناسى:** مېوه: مېوه، فىكى، فىقى - ئابدار: ئاقدار، ب ئاف، خوه شك، ره وشنافه ژ بو مېوه يىن خوه ش و گهه شتى - ئەوقه دهر: ئەو هنده، هه قاس - لكار: شيا، كارا -

■ **شروڤه:** ئەف مېوه يا ئەگەر مېوه يهك گهه شتى و ئاقدار نه به، واته ئەف پرتووكا من ئەگەر پرتووكهك زهنگىن و بالكىش و پرنافه رۆك نه به ژى، گونه هى من تى تونه يه، له ورا كو ب كوردى هاتىبه نقىسىنئ و زمانى كوردى ژى هه هند تىر مژارا عرفانى دكه.

■ **جوانكارى:** پرتووك ب مېوه يه كى هاتىبه وه كاندنئ -

۳۴۴- ئەف تفلە ئەگەر نە نازەنپنە
نووبارە ب من قەوی شرىنە

- **هەقبەر كرن : هژ . طيفله - ئۆس . رۆ . قەوی ب من شرىنە .**
- **شروڤه : ئەف زارۆكا ئەگەر نە زارۆكەك نازدار و ل بەردلان بە ژى ، لى چونكى نوخورى و نووبارە ، گەلەكى ل بەر دلئ من شرىن و خۆشدهقى يە .**
- **جوانكارى : ديسان پرتووك ب زارۆكەك نوخورى هاتيبە وه كاندنئ .**

۳۴۵- ئەف ميوه ئەگەر نە پل لەزیزه
ئەف تفلە ب من قەوی عەزیزه

- **پەيفناسى : لەزیز (لذیذ) : خۆش ، تامخۆش - عەزیز : خۆشدهقى -**
- **شروڤه : ئەف ميوهيا نووبەرە هەر چەندە كو تامخۆش نەبە ژى ، لى ديسان ژى وهكى زارۆكەك نوخورى گەلەكى ل بەر دلئ من خۆشدهقى يە .**

۳۴۶- مەحبوب و لباس و گووشواره
ملكى د منن نە موسته عاره

- **هەقبەر كرن : هژ . مەحبوبه ، لباس و گووشواره - ئۆس . مەحبوبى لباسه گووشواره - نا . مەحبوب لباس و گووشهواره - ئە . هم . زا . مەحبوب و لباس گووشواره - مير . رۆ . جا . مەحبوب و لباس و گووشواره -**
- **پەيفناسى : مەحبوب : بەردلك ، خۆشدهقى ، مەبەست ژئ پرتووكا مەم و زىنئ يە . - لباس : جل و بەرگ ، كنج - گووشواره : گوهار - ملك : مال و هەبوون ، دارايى - موسته عار : ب ئەمانەت وەرگرتى -**
- **شروڤه : ئەف خۆشهويستا ب خەمل و خيز و جل و بەرگ و خشر و گوهاران فا يا منە و من ژ چ كەسى ب ئەمانەت وەرئەگرتيبە .**
- **جوانكارى : پرتووك ب بووك يان ب بەردلك و گرافى يەكى وه كاندييه و بويزئىن وئ يين تۆره يى و خەملاندن و لئك ئانينا پەيف و هەلبەستان وه كاندييه خەمل و خشر و گوهار و بەرئەژنى يين وئ .**

۳۴۷- ئەلغاز و مەعنى و عبارات
ئىشا ئو مەبانى و ئىشارات

■ **ھەقبەركرن: ئۆس. ئەلغازى مەعنى، ئىشا ئو بەيانى - ئا. ئەلغازى مەعنى -**

■ **پەيئناسى: ئەلغاز(الفاظ):** پىرانەيا لەفز ب واتەيا پەيئ - مەعنى: پىرانەيا مەعنى، واتە، ئانكوو - عبارات: پىرانەيا عبارەت، ھەقۇك، رستە، بوئز، گۆتن و شىرۇقە كرن - ئىشا: ل بەر خوە دا تىشت نقيسين، دانان - مەبانى: پىرانەيا مەبانى، بنە، خييم، رەھ و ريشە، بنەرەت - ئىشارات: پىرانەيا ئىشارە، ھيما، ھەژيارە، نشاناندا تىشتەكى ب دەستان، يان نقاندا چاقان، ليرە مەبەست ژى جوانكارى يىن تۆرەيى يە.

■ **جوانكارى: تەناسوبا گىشتى پەيئىن فى مالكى ب ھەقدو را ھەيە.**

■ **شىرۇقە: ↓**

۳۴۸- مەوزووع و مەقاسد و حكايت
مەرمووز و مەناقب و درايت

■ **ھەقبەركرن: مير. حكايات، روايات -**

■ **پەيئناسى: مەوزووع: مزار، لىگۆتك، تىشتا كول سەر دئاخىن، دانابى - مەقاسد: پىرانەيا مەقسەد، مەبەست، - حكايت: فەگۆتن، فەگۆتنا چىرۆكى - مەرمووز: گۆتتىن سەر گرتى، ئىشارە پىكرى - مەناقب: پىرانەيا مەنقەب، كار و ھونورىن ھەرە باش، كارى كو جىيەن شانازى يىن يە. - درايت: تى گەھىشتن -**

■ **جوانكارى: تەناسوبا گىشتى پەيئىن فى مالكى ب ھەقدو را ھەيە.**

■ **شىرۇقە: ↓**

۳۴۹- ئوسلووب و سفات و مەعنى و لەفز
ئەسلەن نەكرن مە يەك ژ وان قەرز

■ **ھەقبەركرن: ھژ. سيات - ھژ. ئەصلا نەكرن مەك ژ وان قەرز - مير. ئەصلا نەكر - ئا. قرف -**

■ پەيشناسى: ئوسلووب: شىپو، - ئەسلەن: قەت، ھەرگىز، چ جارى - قەرز(قرض): دەين، قەر-

■ جوانكارى: تەناسوب ل نىئە كا پەيقىن ئوسلووب و مەئنى و لەفز دا ھەيە.

■ شىرۇقە: ↓

۳۵۰- بلجوملە نەتايىجى د فكرن

دووشىزە و نەوعەرۋوس و بىكرن

■ ھەقبەركرن: ئە. نەتايىجىت - ھژ. بىكرن -

■ پەيشناسى: نەتايىج: پىرانەيا نەتىجە، ئاكام، بەرھەم - دووشىزە: كچا خامە، كچا شۈونەكرى - نەوعەرۋوس: نووبووك، زەرى - بىكر: دەست پىن نەكەتى، عەزب-

■ جوانكارى: خانى پەيف و بوئز و مالكىن ھەلبەستىن خوە ۋەكاندىيە كچىن خامە و زەرى و نووبووكان.

■ شىرۇقە: پەيف و بوئزىن تۆرەيى و واتە و دانان و ل ھەف ئىنانا پەيقان و جوانكارى پىن تۆرەيى، دانان و قەگىرانا چىرۇكى و مەبەست و واتە و پەيقىن سەرگرتى و ھونور و تىگىھاندنا بوئزان، شىپو و رى و شوونىن نقىسىن و لىك ھانىنا ھەلبەستان و رەوشناف و رايئزىن قى پرتووكى ھەموو زى ئاكاما تىھىزىن و بىركرىن من بخوئەنە و من يەك ز وان زى ز كەسى دەين نەكرىيە و ھەموو زى دەست نەخوارى و خامە و تازە و نوونە.

بالكىشى: ھندەك كەسىن كو سەپا سەپا مەم و زىنا ئەحمەدى خانى خوەندەنە، يان ھندەك تىشت زى بەيستنە، يىي وئ ھندى كو ھوور و كوور ل سەر رامانىن خانى بەھىزىن، گۆتتە و دىئزىن كو خانى گۆتتە مەم و زىنى دانايە. مەبەستا خانى زى فان مالكىن زۆرى نە ئەو كو ئەوى چىرۇكا مەم و زىنى ل بەر خوە دا دانابە و ئاگاھى وى ل مەم و زىنا فۆلكلورىك و مېژوويى نىنە. نا ئەو ب چۆرەكى ئەشكەرە دىئزە: قەگۆتتا چىرۇكى و ل ھەقھانىنا ھونەرى يا مەن. ئەوكەسانا ئەف مالكىن مەم و زىنى پىن زۆرى زى خوە را كرنە بەھانە. لى خانى چەندىن جاران دىئزە ئەزى مەم و زىنى زى نوو قەزىنم، ئەزى وان پىمەدەدان زى نووقە راكم. ئەزى ئەوانا ئەو رەنگ بكم زى نوو سەرئەفراز، راوى ۋەھە گۆتە

من، دانایین موعه ممری کوهه نسال وهه راگه هاند. نه فانا هه موو گؤوانه کو مه به ستا
 خانی ژ نیشمالکا کو دبیژه: "مولکی د منن نه موسته عاره"، نه سهرهاتی یا مه م و زینئ،
 به لکوو دارشتن و ل هه ف ئانینا پرتووکئ یه. پ.ج.

**۳۵۱- یاره ب مه ده دهستی خه لقی ناساز
 فی شاهدی دلروبیایی ته نناز**

■ **په یقناسی: ناساز:** نه ریک، نه قه نج، ناباب - **شاهد:** کوپکئ بهه شتی، کوپکئ خوه شکوک
 و نوو گهه شتی، یاری خوه شک، ل هنده ک جیان دا تی ب واته یا کچین جوان ژی. لئ
 ل فره نگا فارسی یا دوکتور موحه ممدئ موعین دا ب واته یا کوپکئ خوه شک
 هاتیبه. هاشمین جاوید کو یه ک ژ حافظ ناسین ب ناف و بانگه ئیرانی یه، ل شرؤفه یا
 هه لبه سستین حافظی شیرازی دا په یفا شاهد ب واته یا غلمان واته خورتئ بهه شتی
 شرؤفه دکه. نه ف په یقا ل بال خانی ژی نیرزایه، نه میزا. له ورا خانی نایبژه فی شاهد
 دلروبا یا ته نناز، به لکو دبیژه فی شاهدی دلروبیایی ته نناز، واته ب ئانکوو یا کوپکئ
 خوه شک ب کار دبه. - **دلروبا:** دلره قین، دلبر - **ته نناز (طناز):** له وه ند،
 به ناز، ناز نه نین -

■ **شرؤفه:** خودی یؤ نه فی پرتووکا من کو وه ک کوپکه کی بهه شتی یان وه ک حووری یه ک
 بهه شتی خوه شک و دلره قین و له وه ند و ناز نه نینه، نه ده دهستی که سین ناباب و
 تینه گهه شتی و نه زان.

■ **جوانکاری:** خانی پرتووکا خوه ل جوانی یئ دا دشوبهینه غلمان و حوورین بهه شتی.

**۳۵۲- ئومید نه وه ژ نه هلی عرفان
 نه و دئ نه گرن ل من چو ه عرفان**

■ **هه قبه رگرن: بر.نا. تی -**

■ **په یقناسی: ئومید: ئومید، هیقی - نه هلی عرفان:** عارف، خودیناس، عرفانزان -
عرفان: خودیناسی، زانست و شاره زایی یا عارفان - **حرف لئ گرتن:** ره خنه لئ کرن،
 قیله لئ گرتن -

■ **شرؤفه:** ↓

**۳۵۲- تەشنىيەت نەكن وھكى غەييوووران
ئسلاھ بكن ل من قوسوووران**

■ ھەقبەركرن: ئۆس. دلى -

■ پەيئناسى: تەشنىيەت: ناف زپاندن، روسواكرن، سفك كرن - غەييووور: خودان غىرەت، ب نامووس، چاقچنووك، چكووس - ئسلاھ كرن: سەپاست كرنەفە، سەر ژ نوو سەپاست كرن، نەھيلانا نەراستى و شاشييان - قوسووور: كيماسى -

■ شروڤە: ھىقى يا من ژ عارف و خودپناسان ئەوھ كورەخنىيان ل من نەكرن و وھكى مروڤين چكووس ل دزى من نەئاخفن و من روسوا و سفك نەكن، لى كيماسى و شاشى يىن من سەپاست بكن.

**۳۵۴- ئەسحابىن كەمال پەردەپوڤشن
ئەربابىن غەرەز د پېر خورۇڤشن**

■ ھەقبەركرن: ئا. خودان خورۇڤشن - ئە. ل ژۆرى پەيشا د پېر خورۇڤشن ب قەلمەك ھوور نقيسسيه: خودان خ، واتە ل نوسخە يا خ دا خودان ھاتىيە.

■ پەيئناسى: ئەسحابىن كەمال: خودان تۆرە، مروڤين تىگەھىشتى و زانا - پەردەپوڤش: عەبىفەشپىر - ئەربابىن غەرەز: خودانى رك و كىنەيان، مروڤين چاقنەبار، دوژمن - خورۇڤش: دەنگ و ھەپرا، حورمە حورم - پېر خورۇڤش: ب بلمە بلمە و حورمە حورمە، نەرازى -

■ شروڤە: مروڤين تىگەھىشتى و زانا عەيب و خەوشان فەدشپىرن و مروڤە روسوا ناكىن، لى مروڤين چاقنەبار و كەربۆيى كيماسى يان مەزن دكن و دكن دەنگ و ھەپرا و ل سەر مروڤە دا دحورمچن.

**۳۵۵- مەئموول ئەوھ ژ ئەھلىن رازان
ئەو دى نەكرن ب من تنازان**

■ ھەقبەركرن: ئا. تى - رۆ. مير. ئۆس. ل من -

- **په‌یښناسی: مه‌نموول: داخواز کړی، هښیکړی، لټره دا داخواز - نه‌هلې راز: سپردار، راز هه‌لگر، رازناس - نه‌کرن: نه‌کن - تناز: ترانه، قه‌رف، قه‌شمه‌ری، گه‌مه و ته‌شهر - تناز پټکرن: ترانه پټکرن -**

■ **شروقه: ↓**

**۳۵۶- نه‌ز پیلوه‌رم نه‌گه‌وه‌ه‌ریمه
خودروسته‌مه نه‌ز نه‌په‌روه‌ریمه**

- **هه‌قبه‌رکرن: هژ. ئوس. خودره‌سته - رۆ. خودرسته‌مه - میر. خودره‌سته‌مه نه‌په‌روه‌ریمه -**

- **په‌یښناسی: پیلوه‌ر: چه‌رچی، بازرگانې هورده‌واله و ناقمال گه‌رۆک، هورده‌فرۆش - گه‌وه‌ه‌ری: جه‌واهرفرۆش - خودروسته: خودروو، خوروسکیایی - روستن: روسکین، شین بوون - په‌روه‌ری: په‌روه‌ده‌بوویی.**

■ **شروقه: ↓**

- **جوانکاری: په‌یښناسی پیلوه‌ر و گه‌وه‌ه‌ری دژبه‌ری یخ ساز دکن. په‌یښناسی خودروسته و په‌روه‌ری ژي هه‌روسان.**

**۳۵۷- کورمانجیم و کووه‌ی و که‌ناری
قان چهند خه‌به‌ری د کورده‌واری**

- **هه‌قبه‌رکرن: ئا. نه. کورمانجیم نه‌ز د کووه‌ساری - ئوس. نه‌ف چهند خه‌به‌ری د کول ده‌واری.**

- **په‌یښناسی: کووه‌ی: چیايي، کیشی، کووه‌ی - که‌ناری: دووره‌شار - کورده‌واری: کوردی، زمانې کوردی -**

■ **شروقه: ↓**

- **جوانکاری: په‌یښناسی کووه‌ی و که‌ناری دکارن تهرادوفی ساز بکن.**

۳۵۸- نیمزا بکن نهو ب حوسنی نهلتاف
نیسغا بکن نهو ب سهمعنی نئساف

- هه قبه رگرن: هژ. حم. نه. بکرن ب حوسنی... ئوس. نیمزا بکن ب حوسن و نهلتاف، نیسغا بکن و ب سهمعنی نئساف - ئا. نیمزا بکن هوون -
- په یقناسی: نما (امضا) کرن: دهستینه کرن، پشتراست کرن و په ژراندن - نهلتاف (الطاف): پراڼه یا لوتف، دلوقانی - حوسنی نهلتاف: باشتترین دلوقانی - نئسغا (اصغا): گوهداریکرن، په یستن - سهمع: گوچک، گوچک - سهمعنی نئساف: گوچکی دادوهرانه -
- شروقه: داخواز و هیقی یا من ژ مروفتین زانا و رازدار نهوه، کو نهوی ترانه یین خوه ب من نه کن و دئ من نه کن پیکنی و قه شمیری یین خوه. نه گهر شاشی و کیماسییه ک من هه به، دئ ل من بیژن و شاشی یین من سه راست بکن. له ورا کو نهز هوورده فروشم و نه گه وهه ریمه. نهز کورده کی چایی و دووره باژارم و بخوه خوه گیهمه و نه هاتمه په وهرده کرنی. نهز ژ زانا و رازداران تکای دکم کو فان چهند په یقین مه یین کوردی ب باشی و دلوقانییا خوه بیه ژرینن و دهستینه یا خوه یا نه رینی یی ل بن فان په یقان بدن و گوتن و داخوازی من ب گوچکی دادوهری گوهداری بکن.

۳۵۹- نه سحابین غه رهز کو گوهداری بدین
عه بیان ب کهره م ل من فه شپرن

- هه قبه رگرن: ئوس. سه فا - - هژ. عه یا -
- په یقناسی: نه سحابین غه رهز: غه ره زدار، دوژمن، خودان کین - گوهداریان: گوهداری کرن - گوهداری بدین: گوهداری بکن - عه یب: خهوش، کیماسی - کهره م: دلوقانی، لیبهورین، به خشانندن -
- شروقه: ↓

۳۶۰- ئافا رووی شاعری نه پرن
گهر مومکنه ییکه قهنج بیژن

- هه قبه رگرن: میر. ئا. شاعران - - میر. بیکه - هژ. ئوس. بیکه - حم. نه. ئا. جا. زا. پرو. بیکه - رو. بیکه -

■ پەيئەنئاسى: ئافا روو: ئافروو، ئابروو - ئافروو رېتن: روسوا كرن -

■ شروڤه: ↓

۳۶۱- سەھو و غەلەتان نەكن تەعەججوب

تەئويل بكن ژ بو تەعەسسوب

■ ھەقبەركرن: ئوس. مەكن -

■ پەيئەنئاسى: سەھو: شاشى، چەوتى، ھەلە - تەعەججوب: زەندەمان - غەلەت: نەزانين، شاشى يين نە ژ قەسد - تەئويل: شروڤا باش - تەئويل كرن: باش شروڤه كرن و واتە كرن، سقراندنا سەر لايەكى دى - تەعەسسوب: دەمارگىرى -

■ شروڤه: ئەز ھيئيدارم، دلنەخواز ژى دەما كو گوھدارين بكن، دى ب دلۆفانى يا خوه كېماسى و شاشى يين من فەشپىرن و ئافروويا شاعرى نەريژن و ئەوى بى ئافروو نەكن. تا جيھى كو ژ دەستى وان ژى تى، دى يەكە قەنج بيژن و دى ژ شاشى و نەزانين و كېماسى يين من زەندەگرتى نەمين و ھەر ژ بو دەمارگىرى و تەعسوبي بە ژى، دى كېماسى يين من ب واتە و شروڤه يين باش ليك بدن.

(۸)

مهبدئى مهقال د نهعتا حاکمى بۆهتائى خودان نَقبال، ئەمير زينه دین
ننبن ئەمير ئەبدال، دگەل وەسفا هەر دو هەمشیرهين
د وى، د ساحب جەمال، زین و ستى يى د بى مسال

۳۶۲- نهققاشى سەحيفەين حکايەت

نهققادى سەبيکەين روايەت

■ پەيفناسى: نهققاش: ويئە كيش - سەحيفە: رووپەل، پرتووك، نامە - نهققاد:
رەخنەگر، هەلسەنگینەر، درافناس، دوپناس - سەبيکە: شمشى زير و زيف، داريزتى -
روايەت: گيرانهوه، فهگوتن و فهگيرانا چيروكى -

■ جوانكارى: ئەف مالكا هەلبەستى ب شپوهيا تەرسيعى هاتيبە دارشتنى. خانى پيش دا
چيروكييزى چيروكى وەكاندييه ويئەكيشەكى كو خەريكە ل سەر رووپەلى كاخەزان
ويئەيا چيروكەكى دكيشە و ل دوو را جارەك دى پرتووك يان زى چيروك وەكاندييه
شمشى زير و فهگيرى وي زى وەكاندييه شمشى داريز و درافناس و دوپناسان.

■ شروقه: ↓

۳۶۳- كيشا ب فى تەرحى رەسم و نايين

ليدا ب فى تەرزى زەرب و تەزيبين

■ هەقبەركرن: هژ. فى طەرزى -

بالكيشى: هەردو پەيفين؛ تەرح و تەرز هەرچەند كو ل بنيشا خوە دا عەرەبينە، لى ل زمانى
كوردى دا هەردوك زى ميزانە، خانى ئەو هەردوو زى د جى دا بكار برييه: فى تەرحى،
فى تەرزى -

- **په یقناسی: تهرح: داربهستا چیرۆکی، تهونئ چیرۆکی - رهسم: وینه، ری و شوون - نایین: ری و رسم، وینه - تهرز(طرز): شیوه - زهره: سکه لیدان، تورلیدانا پارهیان - تهزیین: خهملاندن، تفتقاندن، رازاندنهوه-**

- **شروقه: وینه کیشی رووپه لین قی چیرۆکی و دورناس و زیرداریژی شمشین قی گیرانه قی، داربهستا قی چیرۆکی وهها دانی و تهونا وی وهها ل دارخست و ب قی شیوه یی نهخش و نه مووشی تهونئ دارشت.**

- **جوانکاری: ئەف مالکا هه بهستی ب شیوه یا موازه نه یی هاتییه دارشتنی. په یقین تهرح و تهرز پیکه و رهسم و نایین زی پیکه تهرادوفی ساز دکن. تهناسوب ل نیقه کا په یقین تهرح، زهره و تهزیین دا هه یه.**

**۳۶۴- گو پادشه ههک زهمانی سابق
رابوو د حوکومه تا خو فائق**

- **هه قبه رکن: هژ. سابق.**

- **په یقناسی: پادشه ههک: پادشاههک، پاشایهک - سابق: بهوری - زهمانی سابق: ده مین بهری - فائق: سه رکه تی، دهسته لاتدار.**

- **شروقه: ↓**

۳۶۵- ئەجناسی مله ل موتیع و مونقاد

سالاری عه ره ب ئەمیری ئەکراد

- **هه قبه رکن: ئوس. سالاری عه ره ب - ئا. نه سلا وی کورمانج ئەمیری ئەکراد- دیتر ژیده ر. نه سلا وی عه ره ب**

بالکیشی: ئەز پشتراستم کو لیره دا ده قا ده ستنقیسا ئوس. ژ دیتر ژیده ران سه رراستتر و دوروستتره. خانی چاوا کو ل نیقمالکا یه که م دا دبیژه: "
ئەجناسی مله ل موتیع و مونقاد" ، وسان زی ل نیقمالکا دوهم دا وان مله تان

دده ناسینې و ناقې وان تینه. واته نیفمالکا دوه م شروقه یا نیفمالکا یه که مه. هروسان هه قبه ندا نه سلاوی عه رب دگه ل بیر و هزرین خانی لیک ناگره. مروّف دکاره ژ بو ده ست تیوه ردانا قې هه قبه ندې دو گومانان راگه هینه: یا یه که م نه وه کول ده ست نفیسې دا وینه یین هه قبه ندین: نسلای، و سالاری، نیزیکی هه قدونه، دقهومه کو جارا یه که م روونقیسکاران ب شاشی ل جیهی هه قبه ندا سالاری دا هه قبه ندا نه سلاوی نفیسین. گومانا دوه م نه وه کو، دقهومه ل بهر کو موسلمان ژ پیغه مبه ری ئیسلامی را ژی سالاری عه رب دیژن، روونقیسکاران ده مارگری یا ئیسلامی کربن و ده ست ل ده قا بنیشه یی وهر دابن و سالاری عه رب، کربن نسلای عه رب.

■ **په یفناسی: نه جناس:** پړانه یا جنس، ب واته یا جه له ب و نژاد - مله ل: پړانه یا مله ت، گه لان - موتیع: بهر فهران، فهران بهر - مونقاد: پهیره و - سالار: سهروک، مهزن - نه کراد: پړانه یا کورد، کوردان -

■ **شروقه:** ↓

■ **جوانکاری:** په یقین موتیع و مونقاد دکارن تهرادوفی ساز بکن. چهن دجاری بوونا پیتا "م" جوانکاری یا تهریری چی کریه. په یقا نه جناس زورتر ژ بو که لمه ل و تشتان تی ب کار ناینی، لی خانی نه و ژ بو نه ته وه و مروقان ب کار بریه، کو نه و ژی جوانیه ک تایه ت دده هه لبه ستی. په یقین سالار و نه میر پیکفه تهرادوف و تهناسوبی ساز دکن و نیفمالکا دوه م شروقه یا نیفمالکا یه که مه.

۳۶۶- ته ختی وی جزیر و بهخت مه سعود تالع قهوی و مه قام مه حموود

■ **هه قبه رکن:** بر. نه. جزیره - میر. مه قام و مه حموود.

بالکیشی: لیره دا هردو هه قبه ندین؛ بهخت مه سعود و مه قام مه حموود، تین ب واته یا بهختی وی مه سعود و مه قامی وی مه حموود. لی خانی په یقا وی کو پیش دا جاره کن هاتیبه، لیره دا ب قهرینه یا واته یی قه بریه.

■ **په یقیناسی: مه سعوود:** پیروژ و موباره ک - **تالع:** بهخت، شانس - **مه قام** مه محمود: مه قامی مه محمود، جیهی بلند، جیهی هره باش و په سنی، مه قام و جیهی کو پیغمبه ری ئیسلامی ل شهقا میعراجی دا گهه شته ویدی. ل قورئانی دا هاتیبه: **و من اللیل فتهجد به نافله لک عسی ان یبعثک ربک مقاما محمودا.** نایه تا ۷۹ ژ سووره یا الاسری -

■ **جوانکاری:** په یقین تهخت و بهخت پیکه جناسی ساز دکن. په یقین تالع و بهخت پیکه تهرادوفی چی دکن. دق مالکا هه لبهستی دا خانی ژ سهربهستی یا هوژانی یی وهج وهرگر تیبیه.

■ **شروقه: ↓**

۳۶۷- روم و عه رب و عه جه م د فه رمان
مه شهوور ب ناقی میری بوهتان

■ **هه قبه رکن:** نا. مه شهووره - هژ. بو تان.

■ **په یقیناسی:** مه شهوور: ب ناف و دهنگ، ناسکری.

■ **جوانکاری:** ته ناسوب ل نیقه کا په یقین روم و عه رب و عه جه م دا هه یه.

■ **شروقه:** چیروکبیژء گو ت کو ل ده مین به ری پادشاهه کی سهرکه تی و هوکمدار رابوو، کو چندی نه ته وه ل ژیر فه رمانا وی دا بوون. نه و سالار و سهروه ری عه ربان و میری کوردان بوو. بهختی وی خواهش و موباره ک و لیها تئا کاری وی ب هیز و مه قام و پله یا وی په سنی و پیروژ بوو. گشتی نه ته وین روم (تورک) و عه رب و عه جه م ل ژیر فه رمانا وی دا بوون. ناسناقی وی میری بو تانی بوو / نه و ب ناقی میری بو تانی هاتبوو ناسینی و ب ناف و بانگ ببوو. پایته ختی وی ژی باژاری جزیرا بو تان بوو.

۳۶۸- نابائی عوزام و جه دد و والد
مه نسووبی موسه لسه لی د خالد

■ **هه قبه رکن:** هژ. نابائی عیظام و جه دد و والید - - نا. مه نسووبی موسه لسه لی د خالد - میر. مه نسووبی موسه لسه لی د خالد - هژ. روم. حم. ئوس. زا. جا. مه نسووب و موسه لسه لی د خالد - نه. مه نسووبی موسه لسه لی د خالد -

بالکیشی: مەنسووب و موسەلسەل لیترە دا بئ واته یە، راستی یا قئ نیفمالکئ مەنسووب موسەلسەلە - خانی دبیژە بەرا وی دگەهیشته زنجیره یا خالد/ ئەو مەنسووب سلسلە یا خالد بوو -

■ **پەیفناسی: ئاباء:** پراڤیا ئەب، ب واته یا باب، باف، کال و باف، باف و باقییر - **عوزام(عظام):** مەزن، گەورە، رهوشناقه ژ بو ئاباء - **جەدد:** کال، باقییر، - **والد:** باف - **مەنسووب:** سەر ب، ژ تۆرەمە و نژادی - **موسەلسەل:** زنجیره، • **خالد:** بنیشەدانەرئ میراتی یا جزیرا بو تان، کو سەرۆکی عەشیرەتا بو تی بوویە و ل بنیشی دا ئیزدی بوونە. هەندەک وه هزرینه کو مەبەستا خانی ژ قئ خالدی، خالدی کورئ وه لیدە بوویە. لئ خانی چ جارن باسا خالدی کورئ وه لیدە نە کرییە. مەبەستا وی ژ خالد، خالدی باقی سلیمان، باقییر بنەمالا عەزیزان (نازیزان) و بەنیشەدانەرئ میراتی یا جزیرئ یە. بنیرن شەرەفناما شەرەفخان بدلیسی.

■ **بالکیشی:** ل هەندەک ژیدەرەن دا ل جیہئ عوزام(عظام) دا عیظام یان ژئ عیظام نفیسینە. لئ یا راست عوزامە. لەورا کو ئەگەر پیتا دەستیپکا قئ پەیفئ ب زەمەین بیتە رابیژ کرنئ دبه رهوشناف ژ ئاباء را، ئەگەر ب کەسرە یئ بیتە رابیژ کرنئ، هینگا تئ ب واته یا مەزنان کو لیترە دا بئ واته دبه.

■ **جوانکاری:** تەناسوب ل نیقەکا پەیفئ ئاباء، جەدد و والد دا هە یە.

■ **شروقه:** کال و باقین وی یین مەزن و باقییر و باقی وی هەموو دگەهیشتن زنجیره و بەرا مالا خالد. * (خالدی باقی سلیمان کو یە کمین میرئ جزیرا بو تان بوویە).

۳۶۹- جەببای فەلەک ژ وی حەزەرکار مەسلوولئ ژ سەللی سەیفئ جەببای

■ **هەقبەرکرن: ئوس.** مەسلوول ژ ئەهلئ سەیف و جەببای - ئا. مەسلوولە ژ سوللی سەیفئ جەببای - میر. ئە. زا. مەسلوولئ ژ سەللی سەیفئ جەببای - هم. رو. هژ. مەسلوول ژ سەللی سەیفئ جەببای - پرو. جا. مەسلوول ژ نەسلئ سەیفئ جەببای -

■ **په یقناسی: جه ببار: زۆردار و زۆربیز، رهوشنافه کی خودی یه - جه بباری فهله کی:**
 زۆرداری جیهانی، زۆردارا ئاسمانان، زیده نافی ئستیرا مریخی یه. - هه زهر کار:
 هه چه پیل، خۆپاریز، خوه دوورقه گر، دوورباریز - مه سلوول: روت کری، ژ
 کالانء کیشایی - سه یفی مه سلوول: شووری ژ کالانء کیشایی - سه لل:
 ده کیشان - سه یف: شوور، شمشیر - جوانکاری: جناس و تلمیح ل قی مالکا
 هه لبهستی دا هه یه. په یقین سه لل و مه سلوول ب هه قهو را جناسی ساز دکن.
 مه بهستی ژ جه بباری فهله کی ئستیرا مریخی یه، کو ئستیرا سوژی دبیژنی -
 خانی ل قی مالکا هه لبهستی دا ناقره کی ژی دایه وی گوتنا پیشینان یا بوژا
 گه لیری، یا کو دبیژه: فلانکس یان فلان تشت وه ک شووری خودی یه. یان
 ژی نه گهر هه وا بی رهجه و بی راده سار به، دبیژن هه وا بوویه شووری خودی.
 مه بهستی ژی هیژداری و زۆرداری یا ژ راده و رهجه بی قه ده ره.

■ **شرۆفه: زۆرداری فهله کی ژ وی هه چه پیل بوو، / ئستیرا مریخی کو زۆردارا
 فهله کی یه، ژ وی دترسیا. نه و شووری خودی یی ژ کالانء کیشایی بوو.**

**۳۷۰ - زیبه نده یی مولک و زهینی دین بوو
 نافی وی نه میر زهینه دین بوو**

■ **هه قبه کرن: میر. زیبه نده یی مولک و زهینی دین بوو. ئا. زیبه نده و مولک و زین دین
 بوو - نه. ئۆس. هژ. زیبه نده یی مولک و زهینی دین بوو - رۆ. زیبه نده یی مولک و
 زین الدین بوو - حم. زا. جا. پرۆ. زینه ت ده هی مولک و زهینی دین بوو -**

■ **په یقناسی: زیبه نده: هیژا، شایان - زهین: جوانی، رندی، باشی.**

■ **جوانکاری: په یقین زیب و زهین پیکه ته رادوفی ساز دکن. په یقین زهین و زهینه دین
 ژی پیکه جناسی چی دکن. زهینی دین و زینه دین ژی دیسا جناسی ساز دکن.**

■ **شرۆفه: ↓**

**۳۷۱ - میری ژ وه را ب زین مووه سسه ف
 زینه ت ژ وه را ب دین موعه ره ف**

■ **هه قبه کرن: میر. رۆ. مه وسووف، مه عرووف.**

■ **په یقیناسی: زین: جوانی - مووه سسهف: په سنکری، په سندایی - زینهت: خهمل، زیوهر - موعه پهف: ناسکری.**

■ **شروقه: (ئهو میرا) هیژایی وهلاتء بوو و خهمل و رهووشا دینء بوو، ناقی وی میر زینه دین بوو. میرتی ژ وی را ب جوانی دهاته په سندانی، ئهو هیژایی میرتی یی بوو. باشی و جوانی یا وی ب دین دهاته ناسینی. ئان ژی باشی و جوانی ل بال وی دینداری بوو.**

■ **بالکیشی: ئهف مالکا ههلبهستی ل مهم و زینی دا ییک ژ مالکین ههره دوژواره کو مروف دکاره بچهند جوړه یان ئهوی شروقه بکه. ئهز وهها ژ فی مالکین تیدگیژم: خانی دخوازه بیژه کو میرتی ل بال فی میری کورد تهنی جوانی یا جیهانی بوو نه پندهستکا زورداری یی. ئهوی جوانی یا جیهانی و میرتی ل دین و دینداری یی دا ددیت.**

■ **جوانکاری: په یقین زین و دین پیکفه جناسی ساز دکن. په یقین زین و زینهت ژی هروسان.**

۳۷۲- ناساری شه جاعه تا وه شاهی داگرتی ژ ماهی تا ب ماهی

■ **په یقیناسی: ناسار (آثار): پرانه یا ئهتر، شوونه وار، شوپ - شه جاعهت: بویری - داگرتی: تزی کری، داگیر کری - ماه: هیف، هه یف، مانگ - ماهی: ماسی.**

■ **شروقه: شوپ و شوونه وارین میرانی و بویری یا وی شاهی ژ ئهردی تا ئاسمانان داگرتبوو/ شوونه وار و کارتیکرنا بویری یا وی شاهی ژ هیفا ئاسمانان بگره تا ماسی یا ل بنی ئافان دا داگرتبوو.**

■ **جوانکاری: په یقین شاهی و ماهی پیکفه په یقین ماهی و ماهی ژی پیکفه جناسی ساز دکن. د فی مالکا ههلبهستی دا موبالغه هه یه.**

۳۷۳- ماهییه تی وی مه دارئ دنیا شاهییه تی وی شه عاری عوقبا

■ **هه قبه رکن: هژ. ئوس. ئا. ئه. حم. جا. زا. پرو. ماهییه تی، شاهیه تی - میر. رو. ماهییه تا، شاهیه تا -**

بالکیشی: ئەگەر ئەم ئەق مالک ب زانستا دەستوورا زمانی کوردی بیفن، ماهیياتا وی و شاهیهتا وی ژ ماهیهتی وی و شاهیهتی وی دوروست تره، لی ب پیقانه یا عهرووی کیشا ههلبهستی نالۆز دکه.

■ **په یقناسی: ماهیهت:** چاوانی، گهوههرا ههبوونی - مه دار: زفرینگهه، ئیداره کرن - شاهیهت: شاهبوون - شهعار: شعار، دورشم - عوقبا: ناخرهت، پاشهروژ، قیامهت.

■ **شروقه:** گهوههرا ههبوونا وی ته بهرا زفرینگهها جیهانی بوو، شاهیتی یا وی نیشانه یا پاشهروژ و پهسلانی بوو/ئهوی دونیا ئیداره دکر و شاهتی یا وی ژ بو خزمهتا ناخرهتی بوو.

■ **جوانکاری:** ئەف مالکا ههلبهستی ب شیوهیا تهرسیعی هاتییه دارشتنی. د قی مالکا ههلبهستی دا موبالغه ههیه.

۳۷۴- موحتاجن سهخاوهتا وه حاتهم

مه غلووبی شه جاعهتا وه روسته

■ **په یقناسی:** موحتاج: نیازمه ند - سهخاوهت: جوامیری - مه غلووب: شکهست خواری-

■ **شروقه:** حاتهمی تای ب وی جوامیری و مهردبوونا خوه فا نیازمهندی جوامیری و قهنجی پیکرنا وی بوو. روسته م ب وی میرانی و پهلهوانی یا خوه فال بهر میرانی و بویری یا وی بن دکهت و ژئ شکهست دخوار.

■ **جوانکاری:** ئەف مالکا ههلبهستی ب شیوهیا تهرسیعی هاتییه رستنی. موبالغه د قی مالکا ههلبهستی دا ههیه.

۳۷۵- حاتهم ژ کهمالی هممهتا وهی

تووماری سهخاوهتا خو کر تهی

■ **په یقناسی:** توومار: نامه یان سکالایا دریز و مهزن کو چه ندین کهس ئمزا دکن، نامهیا کو چه ندین کهس ژ ئەمیر یان پادشاههکی را مؤهر و دهستینه دکن و میرتی یان

پادشاهی یا وی دپه ژرینن . - **وهی** : وی، وی، په یقهک فارسی یه تی ب واته یا وی یا کوردی، لیره دا خانی ب رایژا فارسی یا کهون و ل سهر شیوه یا نه ده بیاتا فارسی ئینایه، دا کو دگه ل په یقا ته ی بیه پاشبه ند - **تهی (طی)** : ناقی هؤزا حاتمه می تایی یه . - **تهی (طی) کرن** : وه ریچان - **توومار تهی کرن** : کنا به ته ژ ته سلیم بوونی -

■ **شروقه** : حاتمه می تایی ل بهر ته کووز بوون و بنه و بوونا جوامیری یا وی، توومار خوه یا جوامیری یی وه ریچا و ل بهر ته سلیم بوو و مهیدانا جوامیری یی ژ وی را قالا کر .

■ **جوانکاری** : دیسان موبالغه ل قی هه لبه ستنی دا هه یه . په یقا ته ی کو ههم ب واته یا وه ریچانی یه و ههم ژ ی ناقی هؤزا حاتمه می تایی یه، له تافه تی چی دکه و هه روسان ته لمیحه ژ ی، له و را کو خانی ئا فیه ک دایه ناقی هؤزا حاتمه می تایی ژ ی .

۳۷۶- **عقل و هونه ر و سه خا و دیوان** **زهبت و نه سق و نزام و مهیدان**

■ **هه قبه ر کرن : ئوس** . هه ر دو پاشبه ند ژ ی دیوان هاتیبه، کو هه له یه .

■ **په یقناسی : عقل : هس** - **هونه ر** : هونور، کارین جوان کو هه ر کهس نکاره بکه . - **سه خا** : سه خا وهت، جوامیری - **دیوان** : دیوانخانه، ئداره و جوکوومهت - **زهبت (ظبط)** : راگرتن و هلدان - **نه سق** : ته کووزی، ریگ و پیکی، ریگ و پیکی یا له شکه ری - **نزام (نظام)** : ریگ کرن، ریگ خستن - **مهیدان** : شه رگه ه، گه ره ک، قاد -

■ **شروقه : ↓**

■ **جوانکاری** : دیوان و مهیدان ب واته یا دو جیهی نه وه ک هه ف دکارن دژ به ری یی چی بکن . گشتی په یقین نیقمالکا یه کهم واته؛ عقل و هونه ر و سه خا و دیوان، ب هه قرا و گشتی په یقین نیقمالکا دوهم ژ ی واته ؛ زهبت، نه سق، نزام و مهیدان ژ ی ب هه قرا موته ناسوبن . په یقین نیقمالکا یه کهم تاییبه تی مه جلسداری و دیوانی نه، په یقین نیقمالکا دوهم ژ ی تاییبه تی له شکه رداری و مهیدان نه .

۳۷۷- **دینداری و دهولت و دیانته** **سهرداری و سهولت و سیانته**

■ **هه قبه ر کرن : زا** . دیناری - **هؤ** . داداری، ژ بلی نوسخا زا . و نوسخا هه ژاره ل هه موو ژیده ران دا دینداری هاتیبه، رهنگه هه ژاره بخو ئه ف په یقا دانابه، له ورا کو نوسخه یین

ل بهر دهستی وی ئەقانا بوونه: ۱- چاپا ههولیرئ، ۲- چاپا مۆسکۆیی، ۳- نوسخا هه مزه ۴- نوسخا کو ساللا ۱۹۶۸ ان ل تورکیی چاپ بوویه. ل ههرسی نوسخه یین پیشین دا په یفا داداری نه هاتییه. نوسخا چاری من نه دیتییه، لئ م. ئەمین بۆژنه رسه لان خودانی وئ نوسخی ل مه م و زینا کو ساللا ۱۹۹۵ ان ل سویدی چاپ کرییه، ل په راویزا رووبه ل ۲۱۲ ان دا دنقیسه کو ته نئ ل چاپا هه ژار دا ئەف په یفا دیتییه. واته ل چوارمین نوسخا ل بهر دهستی هه ژار دا ژئ و په یفا تونه بوویه و موخابن هه ژارء ژئ نه نقیسییه کو ئەو په یف ژ کیزان ژیدهرئ وهرگرییه. لئ نه گۆتی نه مینه، ل فق هه لبهستی دا داداری واته دار تره، له ورا کو دینداری واته دیانته و په یفا دیانته ژئ بخوه ل کوتایا وئ نیمالکی دا هاتییه، لئ موخابن چونکو هه ژارء ژیده را وئ په یفی نه نقیسی بوو، من نه شییا ئەز ئەوئ په یفی بیه ژرینم.

- **په یفناسی: دینداری:** خودان دین بوون، موته دهین - دهولت: هه بوون، حوکوممه ت - دیانته: دینداری - سهولت: هیز، شیان - سیانته: خودان کرن، راگرتن، پاریزگاری - داداری: دادگه ری، دادمه ندی -

■ **شروقه: ↓**

- **جوانکاری:** ئەف مالکا ب شپوهیا تهرسیعی هاتییه رستنی. چه ندگه رکی بوونا پیتین "د" و "ت" ژ بلی جوانکاری یا ته کریری مووسیقیا هوندورانی ساز دکن. ته ناسوب ل نیقه کا گشتی په یفین فی مالکی دا هه یه. په یفین دهولت و سهولت پیکفه و په یفین سیانته و دیانته ژئ پیکفه جناسی ساز دکن. هه موو په یفین نیمالکا یه که م ب دهنگی "د" و هه موو په یفین نیمالکا دوهم ژئ ب دهنگی "س" دهست پی دبن، کو دبن هه گه را ساز بوونا مووسیقایی ل هه لبهستی دا .

۳۷۸- بی عوسر ژ بۆ وء را مویه سسه ر

بی خوسر ژ بۆ وء را موقه ده ر

- **په یفناسی: عوسر:** زه حمه ت، ئیشیان - مویه سسه ر: دهستفه هاتی، ب دهستکه تی - **خوسر:** زه ره ر و زیان - **موقه ده ر:** چی بووی، دیار کری.

- **شروقه:** دینداری و دهوله تدارى و باوهرمه ندى، سه روکاتى و هیزداری و وهلاتپاریزی بیزه حمت ب دهست وی فا هاتبوون، و بیی زهره و زیان ژ وی را چی ببوون.
- **جوانکاری:** ئەف مالکا ههلبهستی ب شیوهیا تهرسیعی هاتییه دارشتنی. په یقین عوسر و خوسر دژبهری یی ساز دکن. په یقین موقه ددهر و مویه سسه دکارن تهرادوفی ساز بکن.
- **ههقبه رکن:** ژ بلی نوسخا هه ژاره ل گشتی ژیده ری ل بهرهستی من دا مالکا هه ژمار ۳۸۰ کو ب په یقا "مه شحوون" دهست پین دبه، ل جیهی فی مالکی دا هاتبوو.

۳۷۹- نه نوعی نه وادر و جهواهر
نه لوانی نه فائس و زهواهر

- **ههقبه رکن:** هم. ئە. نا. میر. ئوس. جا. زا. نه نوعی نه وادر و جهواهر - هژ. نه نوعی نه فائس و جهواهر - رۆ. نه نوعی نه فائس و جهواهر - -
- **هم. ئە. نا. میر. ئوس. جا. زا.** نه لوانی نه فائس و زهواهر - هژ. نه لوانی نه وادر و نه زاهیر - رۆ. نه لوانی نه وادر و زهواهر -
- **په یقناسی:** نه وادر: پرانه یا نادر، تشتین کو کیم په یدا دبن، که میاب، که م وینه - **جهواهر:** پرانه یا جهوهه، گهوهه، که قرین پرپوها - **نه لوان:** پرانه یا لهون، رهنگ - **نه فائس:** پرانه یا نه فیسسه، تشتین گرانپوها - **زهواهر:** (زهواهر) پرانه یا زاهره، ب واته یا تشتین رۆناهی و چلقلۆک، لیره دا خسر و خهمل و گهوهه ری چلقلۆک و بریقه دار مه بهسته.
- ل فرههنگا فارسی یا دوکتۆر م. موعین دا شاهدی فی په یقی وهها هاتییه: "جواهر زواهر الفاظ... (روضه العقول) واته: گهوهه ری چلقلۆک و بریقه دارین په یقان...

■ **شروقه:** ↓

- **جوانکاری:** په یقین؛ نه وادر، جهواهر و زهواهر بیگه جناسی ساز دکن. په یقین نه نوع و نه لوان د فی ههلبهستی دا تهرادوفی ساز دکن. ئەف مالکا ههلبهستی ب شیوهیا موازه نه یی هاتییه قه هوونانی.

**۳۸۰- مەشھوون ژ ھەر يەكئ خەزىنەك
مەكنوون ژ ھەر يەكئ دەفېنەك**

مەشھوون: تىزى، داگرتى - مەكنوون: قەشارتى - دەفېنە: خەزىنە ب گشتى و ب
تايپەنى خەزىنەيا چال كرى -

■ **شەرۇقە: ↓**

■ **جوانكارى:** ئەف مالكا ھەلبەستى ب شېوھيا تەرسىيە ھاتىيە دارشتىن. پەيئىن خەزىنە
و دەفېنە دكارن تەرادوفى ساز بكن.

**۳۸۱- مەجموعەيىن مومكناات و مەقسوود
واجب كرىوون ل نك وء مەوجوود**

■ **ھەقبەركن:** ئۆس. حافر- رۇ. مەعبوود.

■ **پەيئناسى:** مەجموعە: بەرەقۇك، كۆمەل - مومكناات: ھەر چى خودى ئافراندى -
مەقسوود: مراز، نياز - واجب: خودى، پىدقى و لازم - نك: كن، بال، جەم.
مەوجوود: ھەيى.

■ **شەرۇقە:** خودى ژ ھەر جورە جەواھرىن كەمىاب خەزىنەيەك تىزى و ژ ھەر رەنگى
خىرىن جوان و گرانبوھا و برىقەدار دەفېنەيەك داگرتى و ھەموو تىشتىن پىدقى و
ھەموو پىداويستىن ژيانى دابوونە وى.

■ **جوانكارى:** پەيئىن مومكن و واجب دژبەرى يىن چى دكن.

**۳۸۲- حاسل بۇ وء موددەعا و مەتلووب
واسل بۇ وء موشتەھا و مەحبووب**

■ **ھەقبەركن:** مير. ئۆس. زا. بووى / بۇ وى - ئە. بووى - ئا. حم. رۇ. ھژ.
جا. بوى -

- پەيقىناسى: **حاسل**: دەستقەھات - **موددەعا**: داواكرى، خواستى - **مەتلووب**: نىياز - **واسل**: گەھىشتى - **موشتەھا**: جەيى ئارەزوويى، دلبژۆك و خوازىار، خوازىك و داخواز -
- **شروڧە**: ھەموو داخواز و مرازىن وى دەستقە ھاتبوون، و ئەو گەھەشتىبوو ھەموو ئارەزوو و خوازىكىن خوە.

۳۸۳- سەحنا ھەرەمى ژ نازەنېنان

جەننەت تەژە بوو ژ ھوور عېنان

- **ھەقبەركرن**: ھژ. ھوورى عېنان - **ئۆس**. ھوور و عېنان.
- **پەيقىناسى**: **سەحن**: نېقەكا مالچ، ناقمال - **ھەرەم**: ئەندەرروونى، ل مالان دا جىھىئ تايبەت ژ بو ژنان - **جەننەت**: بەھىشت، لېرە دا مەبەست ژى باغە. - **تەژە**: تەژى، تژى - **ھوور عېن**: ھوورى، كچىن چىل و چاف رەش - **كچىن بەھەشتى** - **ھوورى عېن**: چاف رەش -
- **شروڧە**: ناقمال و ھەرەمسەرايا وى تژى كچىن نازەنېن بوون و باغى وى ھەكى باغى بەھەشتى تژى كچىن چافرەش و ھوورى ئاسا بوون.

۳۸۴- ھوورىن د و جەننەتى، گەلەك بوون

غلمانى و ھەزەرەتى، مەلەك بوون

- **ھەقبەركرن**: **رۆ**. **ئۆس**. **مىر**. **ئا**. ھوورى د(ھوورىن د) وى جەننەتى گەلەك بوون - **ئە**. **ھم**. **زا**. **جا**. ھوورى وى د جەننەتى گەلەك بوون - -
- رۆ**. **زا**. **ئە**. **ھم**. **جا**. **غلمان** وى د ھەزەرەتى مەلەك بوون. - **ئا**. **غلمانى** د وى ھەزەرەتى مەلەك بوون - **ھژ**. ھوورى وى د جەننەتى گەلەك بوون، **غلمان** وى د ھەزەرەتى مەلەك بوون -

بالكىشى: ھندەك روونقىسكار ژ فى مالكا ھەلبەستى باش تېنەگەھەشتىنە و ل بەر وى ھندى ئەو تېكەل پېكەل كرنە. خانى لېرە دا چىرۆك و مېژوويى رادگەھىنە و دىيژە : ئەو مىرى كورد ئەوى گۆر بەھىشت، خودانى گەلەك كەنىشك و بەنى يان بوو، كو كەنىشك و بەنى يىن وى ھەكى ھوور و غلمانان بوون، يان ژى ھوور و غلمانىن بەھەشتى كەنىشك و

بهنی یین وی بوون . لئ هندهک وه تی گهه شتنه کو خانی گوتیه؛ حووری یید وی د جننه تی دا گهلهک هه بوون، غلمانی د وی هه زره تی فرشته یان بوون . ئەف واته یا هه م دگهل دهقا هه لبهستی ناخۆ و هه م زی ب وی شیوه یی کیشا هه لبهستی ئالۆز دبه .

■ **په یقناسی: حووری د وء: حووری یین د وی - جهننه تی: بهه شتی، ره حمه تی، جهننه تمه کان - غلمان: کورکین بهه شتی - وء هه زره تی: (وی حضرتی) وی پادشاهی ریزدار، وی جهنابی - مه لهک: فرشته -**

■ **شروقه: حووری یین وی جننه تمه کانی گه لهک هه بوون، غلمانی د وی پادشاهی ریزدار، فرشته بوون .**

■ **جوانکاری: ته ناسوب ل نیقه کا په یقین جهننه، حووری، غلمان و مه لهک دا هه یه . موبالغه واته زیده ره وی ل فی مالکا هه لبهستی دا هه یه . خانی دییژه کو فرشته یین ناسمانی غلمانی د وی پادشاهی ریزدار بوون .**

۳۸۵- لئ زاده یین دوودمانی دهولهت نووباوه یین بووستانی رفعت

■ **هه قبه ر کرن: ئوس . دوو دهر زه مانئ - هه موو ژیده رین دی . دوودمان - ئا . حم . ئوس . زا . نووباده یین - هژ . میر . رۆ . جا . نووباره یین - ئە . نووباوه یین - حم . جا . زا . عففهت - هژ . عففهت - بر . میر . ئا . ئە . رۆ . رفعت -**

■ **په یقناسی: زاده: زاروو، زیچ - دوودمان: بنه ماله، مالیات، بهر و نه ژاد - دهولهت: خوه شبه ختی و پیروزی، هه یی و دهسته لاتداری، لیره دا مه بهست ژئ بنه مالا میره . - نووباوه: نوو گه هیشتی، زاروو - رفعت: بلندایی، بلند پایه - عففهت: داوئپاکی .**

■ **بالکیشی: په یقین دهولهت و رفعت ته ناسوبا وان ب هه قهو را هه یه، نه کو دهولهت و عففهت -**

■ **شروقه: ↓**

■ **جوانکاری: ئەف مالکا هه لبهستی ب شیوه یا ته رسیعی هاتیبه دارشتن . خانی مالا میره شو بهاندیبه بوستانه کئ . دوودمانی دهولهت و بووستانی عففهت ئستعاره نه ژ بو مال و بنه مالا میره .**

۳۸۶- شهزاده دو بوون ل نک وء شاهى
خورشيد دو بوون ل نک وء ماهى

■ هه قبه رگرن: نه . وء هاتييه، ليره دا گۆر بهيشت نءرواسى پىن حهسيايه كو خانى ژ تهوانكا "ء" بههره وهرگرتييه. -- مير. خورشيدده - ئا. خورشيدده د بوون -

■ پءيقناسى: شهزاده: شاهزاده، زارۆكئين شاهى، - خورشيد: خور، رۆك، تاف - ماه: هه يهف، هيئ، مانگ.

■ شروءه: ↓

■ جوانكارى: ته شيبه ل فى مالكا هه لبه ستنى دا هه يه. خورشيد ئستعاره يه ژ ستنى و زينى، ماه ژى ئستعاره يه ژ ميرء.

۳۸۷- يه عنى كو ژ وى نه زادى عالى
هه مشيره دو بوون د لائوبالى

■ هه قبه رگرن: نه. ئؤس. دو لائوبالى.

■ پءيقناسى: نه زاد: بهر، تۆرهمه - عالى: بلند - هه مشيره: هه قشيره، خوشك - لائوبالى: بىن قه يد و به ندى، بسته يى و سه ربه ستنى - لائوبال: بسته، بىن قه يد و به ندى -

■ شروءه: لىن زاروويين وئ بئهماله يا پادشاهى يىن و نووگه شتى يىن وى بوستانى بلند و سه ررا دو كه س بوون. ئه وى پادشاهى دو شهزاده هه بوون. ب گۆتنه ك دى دو هه تاف ل نک وئ هه يقى هه بوون. واته كو ژ وى نه زادى بلند، ژ به را پادشاهى يىن دا دو خوشكين مير يىن بسته و سه ربه ستن هه بوون.

۳۸۸- يه ك سه روئ ريبازى راستى بوو
وئ ناف ب راستى ستنى بوو

■ هه قبه رگرن: ئؤس. بوون - هژ. فى نافى -

■ پءيقناسى: ريبازى راستى: باغچه يىن راستين - ستنى: خانم، خاتوون، خوشكا مير يا ژ زينى مه زتتر -

■ **شرۆڤه:** ↓

■ **جوانکاری:** ته شیبه د قن مالکې دا هه یه، خانې به ژنا ستې یې شوبه اندیبه به ژنا سه روا باغی راستې یې. ل نیغه کا هه ردو په یقین راستې و ستې دا جناس هه یه.

■ **۳۸۹- یا دی ژ دل و هنافی میر بوو
وئ نافی ژ نسفی نافی میر بوو**

■ **هه قبه رگرن:** هژ. هه نافی- هژ. وئ نافی ژ نیسفی - ئوس. ب نسفی-

■ **بالکیشی:** ئەز ل سهر وئ باوهری مه کو ئەف نیفمالکا ل بنیشی دا وهها بوویه: وئ نافی ژ نیفی نافی میر بوو، پاشی روونقیسکاران په یقا نیفی کر نه نسفی. له ورا کو په یقا نیفی لیتره دا دگه ل هه ردو په یقین نافی و هناف دکاره جناس و ته کریری ساز بکه. لی من وهها ل چ ژنده ران دا نه دیبه، ته نی وهها ل هزرا من را بهوری.

■ **په یقناسی:** نسف (نصف): نیف.

■ **شرۆڤه:** یه ک ژ وان یه که به ژن بلند بوو. به ژنا وئ راستې ژې وه که به ژنا سه لوا باخچه یین راستین بوو. نافی وئ یې راست و دوروست ژې ستې بوو و ئەو هه وه که نافی خوه ب راستې ژې ههما خاتوون بوو. یا دی ژې به ردلک و خوښه ویستا میر بوو. نافی وئ ژې ژ نیفی نافی میر بوو.

■ **جوانکاری:** هه ر دو په یقین نافی جوانکاری یا ته کریری ساز دکن. په یقین نافی و هناف پیگه جناسی ساز دکن.

■ **۳۹۰- راوی وهه گۆته من موعه ماما
ئهو حووره ب نافی زین موسه ماما**

■ **هه قبه رگرن:** ئوس. گۆته - هژ. ئەو حووری- ئا. حوورا کو -

■ **په یقناسی:** راوی: روا به تکار، چیرۆکیژ، سه ره پهوری فه گیر - موعه ماما: مه ته لۆک، تشنانۆک- ئەو حووره: ئەو حوورا، ئەو حووری یا- موسه ماما: نافی لیکری.

■ **شرۆڤه:** چیرۆکیژ وهها ژ من را ئەو رازا سه رگرتی، واته نیفی نافی میر، سه رقه کر و گۆت، کو نافی وئ حووری یې زین بوو.

**۳۹۱- یهک زئیده شیرین زیاده مه‌حبووب
یهک رووحن قولووب و حووری مه‌قلووب**

- هه‌قبه‌رکرن: ل ئا. ئۆس. دا "و" نه‌هاتییه.
- په‌یقناسی: رووحن قولووب: جانئ دلان، خۆشه‌ویستال به‌ردلان - مه‌قلووب: به‌ره‌واژی، لیره دا په‌یقا مه‌قلووب دکاره واته‌یا هه‌قبه‌ری یه‌ ژی بده.
- شرۆفه: یه‌ک ژ وان خووشکین میر گه‌له‌کی خوونشیرین و پر خۆشه‌ویست بوو. یا دی ژی جانئ دلان و هه‌قبه‌را حووریان بوو.
- جوانکاری: په‌یقین زیاده و زئیده پیکفه جناس و ته‌کریرئ دئافیرین. په‌یقین حوور و رووحن پیکفه و قولووب و مه‌قلووب ژی پیکفه جناسی ساز دکن. په‌یقین رووحن و حوور جوانکاری یا قه‌لبی مه‌تله‌ب واته به‌ره‌واژیکرنا بابه‌تی ساز دکن.

**۳۹۲- یه‌ک ئه‌سمه‌ر و یا دوویئ زه‌ری بوو
یه‌ک حووری و یا دوویئ په‌ری بوو**

- هه‌قبه‌رکرن: میر.رۆ. یا دی وی.
- په‌یقناسی: ئه‌سمه‌ر: گه‌نمگوون - زه‌ری: زه‌رین، زئیرین، که‌ژال - حووری: حوور، کچین به‌هشتی یین چاقره‌ش - په‌ری: فرشته، کچا جوان.
- شرۆفه: یه‌ک ژ وان خووشکین میر قمه‌ر و یا دی زه‌رین بوو، یه‌ک وه‌که حووری یین به‌هشتی و یا دی وه‌که په‌ری یین ئاسمانی بوو.

**۳۹۳- ئه‌و حوور و په‌ری د بی به‌ده‌ل بوون
له‌و را کو ژ نووری له‌م یه‌زهل بوون**

- هه‌قبه‌رکرن: ئه. ئه‌ف - هژ. رۆ. ل
- په‌یقناسی: بی به‌ده‌ل: بئ هه‌قال - له‌م یه‌زهل: ره‌وشناقه‌کی خودی یه، نه‌مر -

■ **شروقه:** نهو حوور و پهریانا بی ههفتا بوون، لهو را کوژ نوورا خودی هاتبوون نافراندنی.

■ **جوانکاری:** تهناسوب ل نیفه کا په یقین حووری و پهری دا ههیه. ههروسان خانی لیره دا نافرکی دده چیرۆکا نافراندنا نادهمء ژی. واته تهلیمیح ژی د فئی مالکی دا ههیه.

**۳۹۴- حوسنا روخن وان چو کەس نەدی بوو
زیرا ژ جهمالی سهرمه‌دی بوو**

■ **ههقبه رکرن: ئۆس.** لهورا

■ **په یقناسی: روخ.** روو، تهنهفش - چو: تو، هیج - زیرا: لهورا - جهمال: جوانی - سهرمه‌دی: ههرههه‌ره‌یه، نه‌به‌دی، خودایی -

■ **شروقه:** چو کەسی جوانی و خوه‌شکوکی یا وه‌کی جوانی یا رووی وانا نه‌دیتبوو. لهو را کو جوانی یا وان ژ جوانی یا خودایی بوو.

**۳۹۵- لهب له‌عل و سه‌مه‌ن عزار و گول روخ
ره‌ونه‌ق شکه‌نی بوتانی خوللوخ**

■ **ههقبه رکرن: هژ.** عودار - هژ. بوتانی - ئۆس. به‌تای - ئا. به‌ناتی.

■ **په یقناسی: لهب: لئف - سه‌مه‌ن:** گولا یاسه‌مه‌نی، سپی - **عزار(عذار):** جینیک، لاجانک، دیم - **ره‌ونه‌ق شکه‌ن:** رمین بر، - **بوت:** بووت، لیره دا کچین جوان و به‌ردلان - **خوللوخ:** بازاری که ل تورکستانا چینن دا، کو مروقین وئ ب جوانی یئ ناقدار بوونه، مسکا خفش و خه‌زالین خوللوخی ژی ب ناف و ده‌نگ بوویه.

■ **شروقه:** لئقین وان وه‌کی له‌علی سۆر و جوان، جینیکین وان وه‌کی چیچه‌کا یاسه‌مه‌نی سپی چیل و لامین وان وه‌کی سۆر گولان سۆر و بیهنخۆشی بوون. ئەوانا چ نافر وو ژ خوه‌شکوکی بازاری خوللوخی را نه‌هیشتبوون و ره‌ونه‌ک و بره‌وا وان شکاندبوون.

■ **جوانکاری:** د فئی مالکا هه‌لبه‌ستی دا ته‌شیه هه‌یه، خانی لئفا ستی و زینان ل سۆراتی و جوانی یئ دا وه‌کاندیه له‌علی، جینیکین وان ل سپیتی و بیهنخۆشی یئ دا وه‌کاندیه چیچه‌کا یاسه‌مه‌نی و لام و هنار کین رووی و وان ل سۆراتی و گه‌شاتی و بیهنخۆشی یئ دا وه‌کاندیه سۆر گولان، هه‌روسان نه‌و هه‌ر دو خووشک ل سهر جوانین خوللوخی را گرتیه.

**۳۹۶- زولفەين مسالئ تايئ سونبول
خەدەين ژ رەنگئ روويئ سۆرگول**

- **هەقبەرکرن : ئۆس .** زولفەين د مسالئ - ئا . ئە . زولفەين ژ مسالئ -
- **پەيفناسئ : زولفەين :** هەردو بسک - مسال : وهکی ، بيئانئ - **خەدەين :** هەردو لام ، هەر دو هئارک ، هەردو روومەت ، هەردو کولمە -
- **شروؤفە :** هەردو بسکئ وان وهکی تايئ سونبولئ و هەر دو لامئ وان وهکی روويئ سۆرگولئ خۆشەرەنگ و بيئەنخۆش بوون .
- **جوانکاری :** تەشبيھ د ئئ مالکئ دا هەيه ، خانئ هەردو بسکئ ستئ و زينان وهکاندييه سونبولئ و هەردو هئارکئ روويئ وان ئئ وهکاندييه سۆرگولان .

**۳۹۷- ئەو سۆرگول و سونبولئ د نازاد
بشکفتئ ل قەددئ سەر و شمشاد**

- **هەقبەرکرن : رۆ . حم . جا .** بشکفتئ ل قەددئ سەر و شمشاد - مير . بشکفتئ تئ ل قەددئ سەر و شمشاد - هژ . بشکفتئ ل قەددئ سەر و شمشاد - ئۆس . بشکفتئ ل قەددئ سەر و شمشاد - ئا . ئە . زا . بشکفتئ ل قەددئ سەر و شمشاد -
- **پەيفناسئ : قەدد :** بەژن ، بالا - شمشاد : نافئ دارەکئ يه .
- **شروؤفە :** ئەو بسکئ وان بيئ وهکی سونبولان و ئەو هئارکئ وان بيئ وهکی سۆرگولئ سەر بەست و خودروستە ل سەر بەژنئ وان بيئ وهکی دارئ شمشاد و سەر وئ بشکفتئ بوون .
- **جوانکاری :** خانئ ليرە دا ويئەسازييهک جوان دنافر يه . ئەوي کو پيش دا گۆتبوو هئارکئ روويئ زينئ و ستئ يئ وهکی سۆرگولان بوون و بسکئ وان وهکی سونبولان بوون ، ليرە دا ئئ بەژنئ ستئ و زينان دوهکينه دارئ شمشاد و سەر وان و دييژە ئەو سۆرگول و سونبولان ل سەر بەژنا دارئ شمشاد و سەر وئ دا روسکئ بوون و بشکفتئ بوون .

۳۹۸- سۆرگول ژ خوړال سەروئ روستی
سونبول بخو پینقه داھەرستی

- **ھەقبەرکرن: ئۆس.** سۆرگول ژ خوړال سەروئ روستی ھژ. سۆرگول ل خوھ دا ل سەر رەھستی - ھم. سۆرگول ژ خو دا ل سەرو ھستی - میر. سۆرگول ژ خو دا ل سەر ھەستی - ئا. سۆرگول ژ خوړال سەر ھستی - ئە. سۆرگول ژ خو دا ل سەر روھوستی - رۆ. سۆرگول ژ خو دا ل سەر ھەستی - زا. جا. سۆرگول ژ خوړال سەر رەھستی - ھژ. ھم. پینکھە -
- **پەیفناسی: سەروئ:** دارا سەروئ، ل سەر وئ - روستی: روسکی، ھیشین بووی - ل سەروئ روستی: ل سەر دارا سەروئ روسکییە - داھەرستی: دالقیایی -
- **شروۆھ:** سۆرگول ژ خوھ را ل سەر دارا سەروئ روسکی بوو و سونبول ژى بخوھ ب وئ دارىقا دالقیابوو.
- **جوانکاری:** خانى بەژنا ھەردو خووشکان جارەک دى دشبوھینە دارا سەروئ و لامین وان یین سۆر دوھکینە سۆرگولان و زولفین وان یی بادایی ژى دوھکینە سونبولان و دبیژە سۆرگول ل سەر وئ سەروئ روسکی بوون و سونبول ژى ژ خوھ را پینقە دالقیابوون. پەیفنا سەروئ، دکارە ئیھامئ چئ کە. لەورا کو مرۆف دکارە دو واتەیان بدئ دا، ھەم ل سەر وئ، ھەم ژى ل سەر دارا سەروئ، کو واتەیا دوھم مەبەستا خانى یە.

۳۹۹- حوسنا خەتئ روخ ژ خەتئ یاقووت
چاھا زەقەنئ ژ سەیحری ھارووت

- **ھەقبەرکرن: ئۆس.** روخئ خەت -
- **پەیفناسی: خەتئ روخ:** خەتئ تەفەشئ، مەبەست ژى ھووردەپرچا سەر تەفەش و پشئ لیقا کچکانە. ل گەلەک نافچین کوردستانئ دا و ب تاییەتئ ل رۆژھەلاتئ ھەبوونا ھووردەپرچا ل سەر لیف و تەفەشا کچکان نیشانەیا کچینی و خامەبوونئ یە. - **خەتئ یاقووت:** خەتئ یاقووتئ موستەعسەمى کو زۆر جوان بوو. یاقووتئ موستەعسەمى خوشتئیسئ دەربارا خەلیفئ عەباسى موستەعسەم بوو کو نقیسینا خەتئ سولس و نەسخ گیھاندە پلەیا ھەرە بلند. - **چاھ:** چال، کۆر - **زەقەن:** چەنە - **چاھا زەقەنئ:** کۆرکا چەنئ - **سەیح:** جادوو - **ھارووت:** ھارووت و مارووت گۆرەکی ژیدەرئ ئایینی نافین دو فرشتەیانن کو ھاتن سەر روویئ ئەردئ و خەلک فیرەیی جادوویان کرن و تووشی گەلەک گونەھان ھاتن. خودئ ئەو ھەردو ل چالا بابلی دا ل سەر سەری دارداکرنە.

■ **شروقه:** هوورده پرچال سهر ته فهشا وان وهکی خه تی یاقووتی موسته عسه می جوان بوو. کورکا چه نا وان وهکی چالا هارووت و مارووتان سیحراوی بوو و جادوول بینهران دکرن.

■ **جوانکاری:** د فنی مالکا هه لبه ستنی دا جوانکاری یین ته شیبه و ته لمیحی هه نه. خانی پرچال سهر لیف و ته فهشا زین و ستنی یین دشوبهینه خه تی یاقووتی موسته عسه می و کورکا چه نه یین هه ردو خووشکان دشوبهینه چالا هارووت و مارووتان و دیژه کو کورکا چه نه یین وان وهکی وی چالی سیحراوی بوو و جادوول مروقان دکرن. ل قورنانی دا نافی هارووت و مارووت ل سووره یا البقره ل نایه تا ۱۰۲ دا هاتیبه.

۴۰۰- گویا کربوو ژ موشک بیزی رهمالیه فهلهک نوقات ریزی

■ هه فیهر کرن: ئوس. کربوون - ئوس. بیزی.

■ **په یقناسی: موشک:** مسک - **موشک بیزی:** مسک ره شانندی، مسک دابیژی تی - بیزی ژ ریشه یا ماکا بیخته ن یا فارسی تی و ب واته یا دابیجی یه. موشک بیزی واته دابیجن و ره شانندا مسکی. - **رهمال:** فالهاویژ، رهملدار - **رهمالیه فهلهک:** فالهافیژی فهلهکی، دبه کو نافی ئستیرا موشته ری واته بهر جیسی به.
نوقات: پرانه یا نوقته، خال - **نوقات ریزی:** خالره شانندن. ریز ژ ماکا ریخنن یا فارسی تی و ب واته یا رژانندن و ره شانندی یه.

■ **شروقه:** ↓

■ **جوانکاری:** خانی هوورده پرچال سهر ته فهشا وان هه دو جوانانه دشوبهینه هوورده مسکی کو ب ده ستنی فالهاویژی فهلهکی ل سهر ته فهشا وان هاتیبه ره شانندی.
رهمال نافی بکره ژ په یقا رهمل ب واته یا خیزی و دو واته یان دده: خیز فروش و فالهافیژی بان فالقه گر. هنده کی فالقه گر ب خیزی فالاه دگرن و ل بهر فی هندی یه کول زمانیه عهرمی دا ژ فالقه گران را رهمال هاتیبه گوتنی. خانی لیره دا ته فهشا هه ردو خووشکین میره دوه کینه فهلهکی واته ناسمانان و فهلهکی ژی دوه کینه ده یا فالهافیژان و خال و هوورده پرچال سهر ته فهشا هه ردو خووشکان ژی پیش دا ل رهشی و بیهنخوشی یی دا دوه کینه مسکی و ل دوو را دوه کینه ئستیرین ل سهر فهلهکی کو ب ده ستنی فالهافیژی فهلهکی ل سهر رووی و وان هاتیبه ره شانندی. ئستیرین فهلهکی ژی دوه کینه خیز ل سهر ده یا فالهافیژی. وینه ل ناف وینه یان دا نافراندیبه.

۴۰۱- خال و نوقهت و بهياز و حومره

بهيت و حهجر و تهواف و عومره

- ههقبهركرن: مير. حهمره- رۆ. حومره.
- پهيقناسی: نوقهت: پرانهيا نوقته، خال، دهق - بهياز: سپی، سپیاتی - حومره: سۆری، سۆراتی، - بهيت: مال، مالا خودی، مهبهست ژئ تهفەشا ههردو خوشكانه. - حهجر: كهقر، بهرد، كهقرئ رهشی كهعبی، مهبهست ژئ خالین ل سهر تهفەشا ستی و زینئ یه. - تهواف: دۆرلیدان، مهبهست گهريانا حاجی یانه ل دۆر مالا خودی - عومره: ئهركه كه حاجیانه ل دهما حهجي دا-
- شرۆفه: ته دگۆت قه ی فالههاویژئ فهلهكئ تهفەشا وان ب دهقین مسك و عهنبهري دهقاند بوون و هوردهمسك ل سهر تهفەشا وان رهشاندبوو. خال و دهقین رهش د گهل سۆراتی یا هناركان و سپیتی یا جینبكان وهكه كهقرئ رهشی كهعبی و مالا خودی و حاجی بین ئیحرام گریدابی و خوونا قوربانئ و تهواف و عومره یا حهجیان تیکهلی ههقدو ببوون و ههقدو تهكووز دكرن.
- جوانکاری: ته شیبههك جوان ل قئ مالكا ههلبهستی دا ههیه. خالا رهش وهکاندییه كهقرئ رهش، سپیتی یا جینبکئ وهکاندییه نوورا مالا خودی، یان ژئ تهواف و عومره و ئیحراما حهجي یان كو ب پهروویین سپی پینک تی. سۆراتی یا هناركان ژئ بیی وئ هندی كو بیژه، مرۆف ب قهرینه یا مالکی را پئ دحهسه كو وهکاندییه خوونا قوربانئ ل رۆژا قوربانئ دا. تهناسوب ل نیقه كا گشتی په یقین نیمالكا یه كهم و گشتی په یقین نیمالكا دوهم دا ههیه.

۴۰۲- ئهبروو ژ كهمانئ قهوسئ ئهفلاک

موژگان ژ گومان چو سههمئ سهمماک

- ههقبهركرن: ئه. موژگان ژ گومان چو سههمئ سهمماک - مير. پرۆ. موژگان ب مسالئ سههمئ سهمماک - ئا. موژگان ب گومانئ سههمئ سهمماک - هژ. ئۆس. حم. رۆ. زا. جا. موژگان ب گومان ژ سههمئ سهمماک -

■ **په یقناسی: نه بروو: بروو - که مان: که وان - قهوس: که وان، که وانه - نه فلاکی: پرانه**
یا فهلهک، ناسمانان - موژگان: برژانگ، مژولک - ژ گومان: ل هزرئ دا - چو:
وهکی - سههم: تیر - سه ماک: ناقی دو ئستیرایه -

■ **شروقه: برووین وان وه که که وانه یا فهلهکی و برژانگین وان د هزرئین مرؤقان دا وه که**
تیرئین ئستیرا سه ماک بوون .

■ **جوانکاری: بروو ب خوچک و که وانا پشته فهلهکی، یان ژی مه دارا فهلهکی و برژانگ ژی**
ب تیرئین ئستیران هاتنه وه کاندنی. په یقین قهوس و که مان تهرادوفی ساز دکن،
په یقین موژگان و ژگومان ژی پیکفه ههم جناس و ههم ژی تهریرئ ساز دکن.
په یقین که مان و گومان ژی ب ریغیسا کهون جناسی ساز دکن. تهناسوب ل نیغه کا
په یقین موژگان و نه بروو دا و که مان و سههم دا ههیه. بژانگ و بروو ب تیر و که وانان
را هاتنه وه کاندنی. تهناسوب ل نیغه کا په یقین نه فلاکی ب واته یا ناسمانان و سه ماک
ب واته یا ناقی ئستیران دا ههیه .

۴۰۳- سه رمایه یی وه حشه تا جونونان

مه رموزی د ده شه تا عویوونان

■ **هه قبه رکن: میر. ژ**

■ **په یقناسی: سه رمایه: سه رمیان، - وه حشه: ترس - جونون: شیتی، شیتاتی -**
مه رموز: ره مزوی، ناقرین واته دار - ده شه: دیه شه، زنده مان، ترسیان -
عویوون: پرانه یا عین، چاقان.

■ **شروقه: هه گهر و سه رمیانئ ترسا شیتی و شه یدابوونئ ل هه یبهت و ساوا ناقرین**
ره مزوی یه چاقین وان دا بوون.

■ **جوانکاری: ناقرین چاقان وه کاندیه سه رمیانه کی کو هه گه را شه یدایی و شیت بوونا**
نه قیندارانه.

**۴۰۴- مەبھوت دېوون د تورفە تولعەين
كەششاشفان رومووزى حكەمە تولعەين**

- **ھەقبەركرن : ئەف مالكا ل ئۆس .** دا نەھاتىبە .
- **پەيئناسى : مەبھوت :** مات مايى، سەرسەمى، گىژ و ويژ، ئېر، - **تورفە تولعەين :** چاف لېدانەك، چاف قىرپاندەك - **كەششاشف :** كەششەكەر، قەدۇز، دۇزەر، كەششاش نائفى تەفسىرەك مەزن و ب نائف و بانگە كو زەمەخشەرى ل سەر قورئانئى نقيسىبە . - **رومووز :** پىرلنە يا رەمزە، ب واتەيا ئشارەت و ئاقران . - **حكەمە تولعەين :** كارين سۆسرەت و عەجىبىن چاف، نائفى پرتووكا نەجمەدىنى قەزوينى يە كول بارا سىروشتى و خودپناسى يى دا نقيسىبە .
- **شروۋفە :** كەششەكەرىن راز و رەمزىن حكەمە تا خودايى ژى د گافى دا ژ دىتتا وان مات و زەندەگرتى دمان .
- **جوانكارى :** پەيئىن كەششاشف و حكەمە تولعەين ھەم تەرادوفى دئافرىنن و ھەم ژى تەلمىچى . تەناسوب ل نىقەكا پەيئىن كەششەف و رەمز و حكەمە دا ھەيە .

**۴۰۵- جەبھەت دنوما ژ تەرفى ئكلىل
گۆيا ل ئوفوق جەناحنى جىرىل**

- **ھەقبەركرن : ھژ . ئىكلىل، جىرىل - ئۆس .** جەناحنى
- **پەيئناسى : جەبھەت :** ئەنى، ناچاقان، توئل - **دنوما :** خوويا دكر - **تەرف :** تەرف، لا، ئالى، رەخ - **ئكلىل :** تاج - **ئوفوق :** ئاسۆ، ھىسسو - **جناح :** باسك، بال - **جىرىل :** جىرائىل، يىك ژ چار مەلەكەن موقەرەب، كو پەيامبەلگرى خودى يە ژ بۆ پەيامبەران -
- **شروۋفە :** ئەنى يىن وان ل بەر تانجان را وەكى باسكىن جوبرائىل ل بەر ئاسۆين را دھاتن خوويانى . ب واتەيەك دى : ئەنى يىن وان ل بەر تانجان را وسا دتەيىسىن، تە دگۆت قەى باسكىن جوبرائىلە كول رەخ ئاسۆين را دھىتە خوويانى .
- **جوانكارى :** خانى ئەنى يىن ستى و زىنى وەكاندىبە باسكىن جوبرائىلى و تانجىن سەرىن وان ژى وەكاندىبە ئاسۆيا ئاسمانى . جوانكارى يا زىدەرەوى يى واتە موبالغەيى د قى مالكى دا ھەيە .

٤٠٦- وهستای ل ئستوایین دایم خورشید د خمه تا وء قائم

- هه قبه ر کرن: میر. نه. وه سطایه- هژ. جا. وه سطایی ل ئستوایه - ئوس. حم. ئا. پرو. زا. وه سطای- رۆ. وه ستای-

بالکیشی: چونکو خانی چیرۆکی فه دگیره، ده ما نهۆ واته وه ستایه، سه راست نینه.

- په یفناسی: وه ستای: راوه ستایی، سه کنی - قائم: راوه ستایی،

- شرۆفه: تا فا ئاسمانان ل سه ر هیلای ئستوایین ل خزمه تا وی (میری بۆتانی) دا راوه ستایی بوو.

- جوانکاری: په یقین وه ستا و ئستوا پیکفه موسیقا یا هوندورانی دئافرینن. ل قی مالکا هه لبه ستی دا زنده ره وی هه یه.

بالکیشی: تشته کی بالکیش د قی مالکا هه لبه ستی دا هه یه، خانی دییژه تاف ل سه ر هیلای ئاسمانی ل خزمه تا میری بۆتانی دا راوه ستا بوو. گه لۆ خانی پی هه سیایه کو تاف نازقره و هه ر ده م راوه ستایی یه، یان هه ژ بو موبالغه یی وه ها گۆتییه؟

٤٠٧- هه رچی بدیا روخ و به نا گووش فیلحال بده ردا ژ بو هووش

- هه قبه ر کرن: هژ. به نا گووش - ب ده ردا ژ ی و هووش.

- په یفناسی: هه رچی: هه رکی - به نا گووش: به نه گو، جینیک، بنانگو، په له گو - ده ردان: تۆراندن - فیلحال: ده ملده ست، د ده می دا، د گافی دا -

- شرۆفه: هه رکی ته فه ش و جینیکین وان بدینا، دی ل ده می دا ژ بۆنا وان هشی خوه ده ردا نا.

- جوانکاری: ته ناسوب ل نیفه کا په یقین روخ و به نا گووش دا هه یه.

**٤٠٨- گهردهن ته دگۆت دهستين ساقى
قارووره يه پر شهراين باقى**

■ **په يقناسى: قارووره:** شووشا شهراين، نامانا شووشه يى يا گهرده ندرينژ كو تايبه تى مه يى يه. پر: تزي - شهراين باقى: شهرايا ههرده مى، نهو شهرايا كو سه رخوه شى يا ژ وى قه نابره و ههردهم ههر هه يه، يان ژى شهرايا كهون و ماى، يان ژى شهرايا نه به دى يا بهه شتى -

■ **شروقه: ↓**

■ **جوانكارى:** جوانكارى يا ته شيبه د قى مالكى دا هه يه، خانى گهرده نين ستى و زينان دوه كينه شووشا بلورين يا گهرده ندرينژ كول دهستين ساقى يان دا يه.

**٤٠٩- يان شوبهه تى شيشه يا نه باتى
يان مه نه عى كه هنى يا هياتى**

■ **هه قبه ركرن: ئوس. ئا. كه هنى - مير. رو. حم. زا. كه نيا - نه. هژ. جا. پرو. كانيا**

■ **په يقناسى: شيشه:** شووشه - مه نه ع: سه ره كانى - كه هنى يا هياتى: كانى يا ئافا ژينى، كو ديژن خدر ژى قه خواريه و نامره -.

■ **شروقه:** گهرده نين وان ته دگۆت قاي سوراخى يين تزي شهرايا باقىنه، ل دهستين ساقى يان دا، يان ژى ته دگۆت قاي شووشه يا نه باتى يان كانى يا ئافا هياتى نه.

■ **جوانكارى:** ته شيبه د قى مالكى دا هه يه. گهرده نين ستى و زينان جاره كى ب شووشا نه باتى را و جارا دى ب سه ره كانى يا ئافا ژينى را هاتنه وه كاندى -.

**٤١٠- سه ره نهجه و ناخونى موحننا
ره نهجه ندين خاترى موهننا**

■ **هه قبه ركرن: هژ. ره نهجه ندين - مير. ئوس. ئا. نه. ره نهجه ندين -**

- **په یقناسی: سهر په نجه: سهر تپل، - ناخون: نه ینووک، نینوک - موه ننا: حه نه کری - رهنجه نده: ئیشینه، نازار دهر - موه ننا: خوښ، بی دهر د و ئیش، ناسووده.**
- **شروقه: سهر تپل و نینوکین وان یین حه نه کری، بیر و هزرین نارام نالوز دکرن و دلین فحه سیایی دئیشانندن.**
- **جوانکاری: په یقین موه ننا و رهنجه نده دکرن د ژبه ری یی بئافرینن. په یقین موه ننا و موه ننا جناسی ساز دکن. ته ناسوب ل نیغه کا په یقین سهر په نجه و ناخون و موه ننا دا هه یه.**

۴۱۱- خه لقی کو ددیتن نه و که مەرگاھ حازر دکرن ژ غه وری دل ناھ

- **هه قبه رکرکرن: ئوس. دینن - رو. ددیتی - ئوس. نا. سه حه رگاھ - - هژ. که مەرگا، حاضر دکرن ژ غه وری دل نا-**
- **په یقناسی: که مەرگاھ: ناقته نگ، ناقته د، جیهی لی گریدانا که مبه ری. - ناھ کرن: که سه ر کشانندن -**
- **شروقه: که سین کو نه و ناقته نگ و که مبه ری نازک و ته نک و شلک بدیتانا، د گاقی دا ژ کوورانی یا دل دنالین و ناھ و که سه ری ن وان بلند دبوو. / هه ر کی کو نه و ناقته نگین زراف بدیتا، ژ کوورانی یا دل دنالیا.**
- **جوانکاری: ته ناسوب ل نیغه کا په یقین دل و که مەر دا هه یه.**

۴۱۲- زاهر دکرن کو زهند و بازن ئیدی نه دمان گلی و گازن

- **هه قبه رکرکرن: ئوس. بازند، گازند - نا. بازان، گازان - رو. میر. نه دما -**
- **په یقناسی: بازن: ده سته بند، چه چک، نه له نگو، خسرا زهنندان - گلی: گلايه - گازن: گازنده -**

- **شروڤه:** گاڤا کو ٺو ههردوانا زهند و بهندین خواهه فدانا، ئیدی چ گلی و گازنده و چ کیماسی نهدمان. ئیدی کهسی خواهه ل بهر جوانی یا وان نه دگرت.
- **جوانکاری:** تهناسوب ل نیغه کا په یئین زهند و بازن دا هه یه. په یئین گلی و گازن پیکغه تهرادوفی ساز دکن.

**۴۱۳- هه رچهنده کو ههردو شوبهین جان بوون
ٺو هه ر دو ب حوسنی تهنه مان بوون**

- **هه قبه ر کرن:** رۆ. به.
- **په یقناسی:** تهنه مان، جیفی، جیمک، دوانه -
- **شروڤه:** هه رچهند کو ههردوک ژی وه کی روح و جانان بوون، لی ههردوک پیکغه جوان بوون و ل جوانی یی دا جیمکین هه فدو بوون.
- **جوانکاری:** د قی مالکی دا ته شیبه هه یه، خانی ههردو خوشک شوبهاندیه جانان.

**۴۱۴- هه ر چهنده سستی وه نازه نین بوو
لی زین ژ مسالی حووری عین بوو**

- **هه قبه ر کرن:** میر. ٺه. ئا. رۆ. حم. زا. جا. ژ مسالی - هژ. ل مسالی حوری عین بوو -
ئۆس. لی زین ب روخان فه حوور و عین بوو. - ئا. حوور و عین -
- **په یقناسی:** وه: فهه، وهها، ها کینه، زۆر، گه له کی - **حووری عین:** چاف رهش، لیره دا واته دوروست وهک حووریان، عه ینه ن وهک حووریان.
- **شروڤه:** هه رچهنده کو سستی پر جوان و گه له کی نازه نین بوو، لی زین دوروست وه کی حووری یا بهه شتین بوو.
- **جوانکاری:** ل قی مالکا هه لبه سستی دا ته شیبه هه یه، خانی زین شوبهاندیه حووری یان.

۴۱۵- هه‌رچه‌نده سستی ستاره‌وهش بوو
لین زین ب روخان هه‌ییقه گه‌ش بوو

- هه‌قبه‌رگرن: ئەف مالکا ل ئە. دا ل جیهی مالکا ۴۱۴ ان دا هاتییه- ل ئا. دا ئالۆز هاتییه و تیکه‌ل پیکه‌له. میر. ستاره‌گه‌ش بوو - - هژ. هه‌یقه‌گه‌ش- میر. رۆ. هیقه‌گه‌ش- ئە. جا. زا. هه‌ییقه‌گه‌ش- حم. هیقه‌گه‌ش-
- په‌یفناسی: وه‌ش: وه‌ک، بینانی. ستاره‌وه‌ش: وه‌کی ئستیران- هه‌ییقه‌گه‌ش: هه‌ییقا گه‌ش، هه‌یقا رۆن
- شروقه: هه‌رچه‌نده کو سستی وه‌کی ئستیران جوان بوو، لین زینی ل هه‌مبه‌ر وی دا وه‌کی هه‌یقا گه‌ش و رۆناهی بوو.
- جوانکاری: خانی سستی شوپه‌اندیه ئستیری و زین زی ل سه‌ر وی را گرتیه و ئەو وه‌کاندیه هه‌یقی. په‌یقین سستی و ستاره‌جناسی ساز دکن.

۴۱۶- هه‌رچه‌نده سستی وه‌کی قه‌مه‌ر بوو
زین میهرسفت زیاده‌ته‌ر بوو

- هه‌قبه‌رگرن: هژ. میهر صیفته - مالکین ۴۱۵ و ۴۱۶ ل ئوس. دا نه‌هاتنه. مالکا ۴۱۶ ل ئا. دا شاش و تیکه‌ل پیکه‌ل هاتییه نفیسینی.
- په‌یفناسی: قه‌مه‌ر: هیف، هه‌یف- میهر: تاف- میهر صیفته: وه‌کی تافی- زیاده‌ته‌ر: زیده‌تر.
- شروقه: هه‌رچه‌نده کو سستی وه‌کی هه‌یقی بوو، لین زینی وه‌کی تافی ژ وی جوانتر بوو.
- جوانکاری: ل فان هه‌رسی مالکان دا دگه‌ل وی هندئ کو جوانکاری یا ته‌شبییه هه‌یه، جوهرک دانه به‌ره‌ه‌ف و موتابقه‌ زی هه‌یه. خانی جاره‌کی سستی یی دوه‌کینه ئستیری و زینی دوه‌کینه هه‌یقی، جاره‌ک دی سستی یی دوه‌کینه هه‌یقی و زینی دوه‌کینه تافی. هه‌رجاری پله یا جوانی یا زینی بلند تر دکه.

۴۱۷- نهو ههردو وهکی دوشه بچراغان
گافا دمه شینه باغ وراغان

■ ههقبه رکرن: هژ. بر. حم. ئەف- میر. گافا دمه شین د باغ و راغان- ئا. گافا دمه شینه نیف د باغان-

■ په یقناسی: شه بچراغ: شه فچرا، گه وهه را چلفلۆک و هه ره باش، گه وهه ره که کو شه فان وهک چرایان دته بیسه وئاخاری رۆناک دکه. - گافا: ده ما کو، وه ختا کو - راغ: دهشت، بانی.

■ شروقه: ↓

■ جوانکاری: خانی ههردو خووشکان دوه کینه دو گه وهه رین شهفته بیس. په یقین باغ و راغ هه م دژبه ری یی ساز دکن و هه م ژى جناسی.

۴۱۸- نالان دکرن جه ماد و هه یوان
تالان دکرن نه بات و ئینسان

■ ههقبه رکرن: ئوس. تالان، نالان -

■ په یقناسی: نالان دکرن: دنالاندن، دهانینه نالاندنی - تالان دکرن: پووور دکرن، په خمه دکرن.

■ شروقه: ئەف ههردو کچین جوان، یین وهکی گه وهه رین شه فچرا، گافا کول نافا باغ و بانی یان سه یران دکرن، که فر و کوچک دحه لاندن و مرووف و هه یوان دنالاندن و ب هه زاران دل تالان دکرن.

■ جوانکاری: ئەف مالکا ب شپوه یا موازنه یی هاتییه ئافراندى. د فی مالکا هه لبه ستی دا ته شخیس واته که سایه تی پیدان هه یه. ته ناسوب ل نیقه کا په یقین جه ماد، نه بات، هه یوان و ئنسان دا هه یه. په یقین جه ماد و نه بات ل هه مبه ره هه فدیو دا و په یقین ئنسان و هه یوان ژى ل هه مبه ره هه فدیو دا ته زادیئ دئافرینن. په یقین نالان و تالان ژى جناسی ساز دکن.

۴۱۹- کۆفی ژ جه واهران موکلهل کۆترکه ژ نه ترکان موسهلسهل

- هه قبه رگرن: مير. ئا. ئۆس. رۆ. کۆترکه - هۆ. زا. کۆتهر - حم. کۆتر. نه. جا. کۆترک.
- په یقناسی: کۆفی: کولافه کی ژنانه بوو کو ب زير و زيف و گه وهه ران دخه ملاندن و ددانه سه ری خوه. کۆفی چهند جورا بوو، کۆفی یی گورۆقه ر و ساتلکی کو ژی را دینیک دگۆتن، کۆفی یین کو لایه کی وان ژ یی دی بلندتر بوو ژی را دگۆتن کۆفی. - موکلهل: قاش کری، تاج ل سه ر دانایي - کۆترکه: هه ژار دنقیسه کو کۆتهر گه رده نهنده - جاندۆست نقیسییه کۆترک واته خه مری، رووسه ری، خاڤکا کو ژن ددن سه ری خوه. ل چا پا ئۆرمی یی دا هاتیه کو کۆتر خشلی ژنانه کو ل شکلن کۆتر و بالداران دا چیدکن. - نه ترک: پیشه نیک، خشله ک ژنانه یه ژ زیر یان ژ زیقه کو ژن ل سه ر نه نیا خوه دا دادلقین. - موسهلسهل: زنجیر، ریزه زنجیر.
- شرۆفه: کۆفی و سه ر کۆفی یین وان ژ گه وهه رین جور به جور هاتبوون خه ملاندنی و پیشه نیکین وان ژ خشلین ل وینه یا کۆترکین پیکه گریدایي و ریزه زنجیران پیک هاتبوون.

۴۲۰- سه ربه ندی قه سه ب ددان جه یینی عاشق دمرن ژ ده ست نه قینن

- هه قبه رگرن: مير. سه ربه ند و قه سه ب دانه جه یینی - رۆ. جا. هۆ. حم. ئا. زا. سه ربه ندی قه سه ب ددان جه یینی - نه. سه ربه ندی قه سه ب ددا جه یینی - ئۆس. سه ربه نجه قه سه ب ددا جه قینن - - ئۆس. د ده ست - رۆ. ژ ده رد نه قینن.
- په یقناسی: سه ربه ند: سه ره به ند، سه ره تا - قه سه ب: په رووی نارمووشین، مرواری یا هه ره گر و مه زن - جه بین: نه نی
- شرۆفه: گاڤا کو سه ربه ندی خاڤکا نارمووشینه گه وهه ربه ندری ل سه ر نه نییا خوه ددانه هه ف و گری ددان، نه قیندار ژ ده ردی جوانی یا وان دا دمرن.
- جوانکاری: ته ناسوب ل نیقه کا په یقین سه ر و جه بین دا هه یه.

۴۲۱- ئەف زىنەت و خەمل و قشت و خەنبەل

ئەز پىش و پەس و يەمىن و قەنبەل

- **ھەقبەركرن:** ھژ.مىر.حم.زا.جا. خەنبەل - ئە.رۆ.ئا. خەنبەل - ئۆس. چەنبەر -
- مىر. ئۆس. ئا. ئەف - رۆ. ئەو - ھژ. ئە. حم. زا. جا. ئەز - - ئۆس. مەيسەر.
- **پەيئناسى:** قشت: خشت، كشت، شىدايى، بەرئەنىك - **خەنبەل:** ھەزار دىنقىسە؛ ھىزار
كە راست و چەپ لە شانەوھە تا داوین تىك دەپەرن. - ئەز: ژ، جە، لە، ل - پىش: پىش
- پەس: پىشت، پەى - يەمىن: لايى راستى - **قەنبەل:** لايى چەپى -
- **شروڤە:** ئەو خەمل و خىلىن جوان و رەنگارەنگ ل بەر و پىشت، راست و چەپىن وان
قا ب ھەقدو را شەر بوون.
- **جوانكارى:** پەيئىن خەمل و زىنەت پىكفە تەرادوفى ساز دكن. تەناسوب ل نىقەكا
پەيئىن قشت و خەنبەل دا ب واتەيا دو جلكان و ھەروسان ل نىقەكا پەيئىن پىش،
پەس، يەمىن و قەنبەل دا، كو تىن ب واتەيا ھەرچار لايان ھەيە.

۴۲۲- گاڤا دمەشىن پەرى دگەل وان

واله دكرن وهلى د خەلوان

- **ھەقبەركرن:** ھژ. واله ھ.
- **پەيئناسى:** واله: شىت و شەيدا، دىنى ئەقىنى. - وهلى: مروڤىن خودى، دۇستىن
خودى. - خەلوان: پىرانەيا خولە، جىھى چلە كىشانى، جىھى نەپەنى و دوور ل چاقان.
- **شروڤە:** گاڤا كو ئەوان دمەشىن، خوورى و پەرى ب وان را دمەشىن و ئەوانا ب جوانى
يا خو، وهلى و شىخىن چلە كىش ل خەلوەخانەيان دا شىت و شەيدا دكرن.
- **جوانكارى:** پەيئىن واله و وهلى پىكفە جناسى ساز دكن.

**۴۲۳- گەر شه یخن و گەر مه لا و میرن
دهرویش و غه نی وه گەر فه قیرن**

■ هه قبه ر کرن: ئا. گەر سو فی و شیخ مه لا و میران،... فه قیران - رو. گەر شیخ وه گەر مه لا و میران، ... فه قیران.

■ په یقناسی: دهرویش: نه دار - غه نی: دهوله مه ند، دارا.

■ شرو فه: ↓

■ جوانکاری: ته ناسوب و دژبه ری ل نیقه کا په یقین شه یخ و مه لا و میر، دهرویش و غه نی و فه قیر دا هه به.

**۴۲۴- کس نینه نه تالبین جه مالی
کس نینه نه راغبین و سالی**

■ هه قبه ر کرن: نوس. و سالی، جه مالی -

■ په یقناسی: تالب: خواز یار، داخواز کار، خواستوک - جه مال: جوانی - راغب: ب نارده زوو، خواز یار - و سال: پینگه هیشتن.

■ شرو فه: ژ مه لا و میر و شیخان بگره تا دهرویش و دهوله مه ند و نه داران کسه ک تونه به کو خواز یاری یی نه به و کسه ک نینه کو نارده زوو مه ندی پیک گه هیشتنی نه به. هه موو یی ژی که یف ب جوانی یی و پینگه هیشتنی تی.

■ جوانکاری: ئەف مالکا هه لبه ستی ب شیوه یا تهرسیعی هاتییه فه هوونانی. په یقین تالب و راغب دکارن ته رادوفی ساز بکن.

**۴۲۵- هن راغبین حوسنی لایه زالن
هن تالبین قالبی به تالن**

■ په یقناسی: هن: هنده ک - حوسنی لایه زال: جوانی یا خودایی و هه ره هه ره یی - قالب: قالب - به تال: قالا، بووچ.

■ شروڤه: ↓

- **جوانكارى:** پەيقىن تالب و قالب ب ھەف را جناسى ساز دكن. پەيقىن تالب و بەتال ژی جناسى ساز دكن. پەيقىن راغب و تالب تەرادوفى ساز دكن.

■ ۴۲۶- لاكن ھەميان يەكە يەقین دۆست

فەرقا كو ھەيە ژ مەغزە تا پۆست

- **ھەقبەركن:** ھژ. ليكن - - ئۆس. فەرقا كو ھەيە د مەغزە تا پۆست - ھژ. زا. جا. ھم. پرۆ. فەرقا كو ھەيە ژ مەغزە تا پۆست - ئە. مير. ئا. رۆ. فەرقا كو ھەيە ژ فەرقى تا پۆست.

- **پەيقناسى:** لاکن: لەيکەن، لى بەلى - فەرق: جودايى - مەغز: مەژى - پۆست: پيىست، كەفل، كفل.

- **شروڤه:** ھندەك ژ مرۆفان خوازيارى جوانى يا خودايى و ھەرھەرەيىنە، ھندەك ژى خوازيارى قالبى فالانە. دۇستانى و ئەقیندارى يا وان ھەموو يى ژى ھەر يەكە، لى فەرق و جودايى يا وى ئەقینى ژ مەژى تا پيىستە. / ھندەك ئەقیندارىن جوانى يا خودايىنە، لى ھندەك ئەقیندارىن لاش و قالبى مرۆفان. ھەرچەند كو ھەموو ژى ئەقیندارن، لى ئەقینا وان ژ ئەردى تا ئاسمانان ژ ھەقدو جودايە.

- **جوانكارى:** پەيقىن مەغز و پۆست تەزاد واتە دژبەرى يى دئافرىنن. پەيقا فەرق ل گەل پەيقىن مەغز و پۆست واتە يا سەرى ژى ل سەرى مرۆفە دا جى دكە.

(۹)

ته حسينا قومائس و كالائين والائين حوسنا جه بيابانه
عمومومهن، ته عريزا
جه وههري بوهائين جه مالاستي و زينانه مه خوشووسهن

۴۲۷- هندی کو د قهيسهري يئ دنيا
فیکدانه خودی مه تاع و کالا

■ هه قبه رگرن: مير. حم. نه. رۆ. هندی کو د قهيسهري يئ دنيا - هژ. هندی کو د قهيسهري د دنيا - ئوس. هندی کو هه نه د قهصرئ دنيا، فیکرا خودی دانه مه تاع و کالا - ئا. هندی کو ژ قهيسهري د دونيان، ... كالان - جا. زا. هندی کو د قهيسهري يئ دنيا -

■ په يفناسی: قهيسهري (قيصري): راسته بازارا سه رگرتی، بازارين مه زن و سه رگرتی - فیکدان: فیک ئيخستن، کۆم کرن - مه تاع: کهلمه، پارچه - کالا: پارچه، کهلمه، پیدفی يئ زيانی.

■ شروقه: ↓

■ جوانکاری: په يفين مه تاع و کالا د کرن ته رادوفی ساز بکن.

۴۲۸- مه جموعی خه زائئ د قهيسهري
حه تتا فه که ده خمه يا سکه ندهر

■ هه قبه رگرن: هژ. مه جموعی - نه. خه زائئیت - مير. ده غمه يا - ئوس. نه ف مالکا و مالکا ل دوو را تن تیکه ل کرييه.

■ په يفناسی: مه جموع: ب ته فی یا، هه موو - خه زائئ: خه زائين، پرانه يا خه زينه، گه نچ -

قهيسەر: ناسنافى شاهين رومي و نوورساتي - **دهخمه:** ژيرزه مين، بن نردک، بن نردکا کو ترمي مريان لي دادن، سندرووک - **دهخمه يا سکه ندر:** ئو سندرووک يان ژيرزه مينا کو گوره کی هندک چيروکان ئه سکه ندرئ مهقدووني ب جل و بهرگ و جواهراتي وي قاتي دا فهارتن. - **سکه ندر:** ئه سکه ندرئ مهقدووني کو پادشاهتي يا هه خامه نشي يان تيك ئشکاند و کاخي کووروش و داريووش ناگردايي کر و پشکهک ژ دونيايي داگير کر.

■ **شروقه:** ↓

■ **جوانکاري:** په يئين سکه ندر و قهيسەر لايه کی دا تهناسوبا وان ههيه و لايي دي دا ژي تهلميحه. په يوه ندي ل نيغه کا په يئين دهخمه و خهزينه دا ههيه.

**٤٢٩- دورئ دهفائني د خاقان
لهعلا کو دخاتهما سوله يمان**

■ **ههقبه رکرن:** ئه. ئا. دوريت، دهفائيت -

■ **په يفتناسي:** دهفائني: پرانه يا دهفينه، خهزينه بين چال کری - **خاته م:** گوستيل، **خاته ما** سوله يمان: گوستيلا سليمان ييغه مبهراء کو گوره کی چيروکان ره مزا گشتي هيژ و حوکومداري يا سليمانء د وي گوستيلي دا بوو. - **سوله يمان:** سليمانئ کورئ داوود، ييغه مبهري جهوويان.

■ **شروقه:** ↓

■ **جوانکاري:** تهناسوب د نيغه کا په يئين خاقان و سليمان دا ههيه و ئهف ههري دو په ييف تهلميحي ژي ساز دکن. ههروسان تهناسوب ل نيغه کا په يئين دور، لهعل، خاته م و دهفائني دا ههيه.

**٤٣٠- هه رچهنده زياده پر بهابن
بلجومله ب جوزئي حوسني نابن**

■ **ههقبه رکرن:** هژ. رۆ. حم. مير. زا. جا. تر - ئه. ئا. تهر- ئوس. پور-

بالکیشی: زیاده تر بوها، واته یه ک تیگینه ناده. لئ زیاده پرپوها واته دار تره.

■ **په یفناسی:** جوزء: پشک، پار.

■ **شروقه:** هندی کو خودی ل گشتی بازارین گرانه جیهانی دا تشت و کهلمه ل دانه و نافراندنه، ل گشتی گهنجینه یین قه یسه ری رومی بگره تا ده فینه یا بننه ردکه نسکه ندرء و گوهه ری کول گهنجینه و ده فینه یین خاقانء دا هه نه و نه و له علا کول گوستیلا سلیمان په یغهمبه رء دا بوو، هه ر چه ند کو نه فانا هه موو پرپوها بن زی، لئ هه موو پینکفه پاره ک بچوو کژ جوانی یین نایین.

■ **جوانکاری:** په یقین پر و زیاده تهرادوفی چن دکن. پیقین پر و جوزه و زیاده دزایه تی یین ساز دکن.

۴۳۱- حوسنا ل روخن ستی و زینئ بوو به حره که ناته شیئ نه فینئ

■ **هه قبه ر کرن:** میر. ئا. نه. پرؤ. بوو به حره که ناته شیئ نه فینئ - هژ. حم. پرؤ. جا. زا. بوو به حره کی... - ئوس. بوو به حره کی ناته شا نه فینئ - ر. به حرا کو ژ ناته شیئ نه فینئ. پرؤ.

■ **په یفناسی:** ناته ش: ئاگر.

■ **شروقه:** جوانی یا رووین ستی و زینئ، بوو ده ریایه ک ئاگری نه فینئ.

■ **جوانکاری:** جوانی یا رووین ستی و زینئ ب ده ریایا ئاگری نه فینئ هاتیبه وه کاندنی. به حرا ناته ش پارادؤکسه -

۴۳۲- پیللا کو دگرته پیل و مهوجان رؤژا دکه ته چه زیز و نهوجان

■ **هه قبه ر کرن:** رؤ. پیل و مهوجان.

- په یقناسی: پتلا کو: دهما کو - پیل: مهوج، شه پؤل - هه زیز (حیض): ژیر، ژیرکته تی، هه ره ژیر - نهوج: بلند، بلندایی، هه ره زؤر.

■ شروقه: ↓

- جوانکاری: په یقین پتلا و پیل جناسی ساز دکن. په یقا پیل د گهل په یقا مهوج تهرادوفی ساز دکه. جوانی یا تهره شاستی و زینی ب روژی هاتیبه وه کاندنی. په یقین پیل و روژ ب واته یا ده می ههم تهناسوبا وان هه یه و ههم ژی دژبه ری یی دئافرینن.

۴۳- سه د جان و دل و جه گهر دسوتن خهلقی ب مهسه ل ژ وان دگوتن

- هه قبه ر کرن: نه. ژ مهسه ل ب وان - رو. خهلقی لی مهسه ل.
- په یقناسی: ب مهسه ل ژ که سی گوتن: نه و وه ک نمونه نیشان دان. خه لکی نه و دکن یی وه کاندی، گا فا کو په سنی یه که جوان بکرانا، دگوتن وه کی سنی و زینی یه.
- شروقه: دهما کو نه وی دهریا یا ناگری نه قینی پیل قهددا، و روژا کو پیلین وی سهر هه ف و بهر هه ف را دهاتن و دچوون و که ه بلند و که ه نه فی دبوون، ب سه دان جان و دل و جه گهر ناگردادی دکن نه و هند جوان بوون کو خه لکی نائین وان وه کی نمونه یا جوانی یی بکار دبرن.
- جوانکاری: تهناسوب ل نیقه کا په یقین جان، دل و جه گهر دا هه یه. ب مهسه ل ژ که سی گوتن، بوژه.

۴۴- شمس و قه مهران قرانه پیکفه له و موشته ری نه ف جهان پیکفه

- هه قبه ر کرن: رو. بوو موشته ری .
- په یقناسی: قران: لیک نیزیکی و بهرانبه ری، گه ه شتتا دو ئستیران ل بورجه کی دا، بوژه ک ئستیرناسی یی یه. - لهو: ژ بهر وی هندئ - موشته ری: بکر، کریار.

■ **شروقه:** هه یف و روژ ل بورجه کی دا راوهستانه و گهانه هه ف و ل همبه ر هه فدو دا راوهستانه، ل بهر وی هندئ یه کو گشتی جیهانی بکړی وانن.

■ **جوانکاری:** زین و سستی ب هه یفی و روژئ هاتنه وه کاندنئ. په یفا موشته ری هزارا مروّفاء بهر ب ئستیرا موشته ری دبه و دگهل په یفین شه مس و قه مەر و قرانی ته ناسوبی دئافرینه. خانی لیره دا وینه سازی و ته ناسوبه ک زور جوان دئافرینه و دبیزه زین و سستی وه کی تاف و هه یفی بوون، چاوا کو گشتی جیهانی بکړ و خوازیارین هه یف و تافینه، وسان ژی گشتی جیهانی خوازیاری دینا رووی سستی و زینان بوون.

۴۳۵- سه ییادی جه مالی وان غه زالان

سه ییاتی سه دایی وان ده لالان

■ **په یفناسی: سه ییاد (صیاد):** نیچیرقان، رافکه ر - غه زال: خه زال، خفش، مامز - سه ییات (صیات): ناف و دهنگ، ناف و دهنگ وهشین - **ده لال:** جامباز، به ناز، نازهنین -

■ **شروقه:** ↓

■ **جوانکاری:** په یفین سه ییاد، سه ییات و سه دا پیکفه هم جناسی ساز دکن و همم ژی مووسیقیا هوندورانی دئافرینن. په یفا ده لال ئیهامی دئافرینه، له ورا همم ب واته یا جامبازه و همم ژی ب واته یا نازهنین و جوانی یه. ئه ف مالکا هه لبه سستی ب شیوه یا موازنه یی هاتیبه دارشتنئ.

۴۳۶- ده لال صفت گه له کی صفت شیر

ژنه فغان و ژ ناله یان نه بوون تیر

■ **هه قبه ر کرن:** ئه. ده لالی صفت گه له کی وه کی شیر/ په راویزی دا صفت شیر ژی هاتیبه - ئوس. ده لال صفت صفت وه کی شیر - ئا. ده لال صفت وه کی شیر - میر. حم. رو. هژ. جا. زا. ده لال صفت گه له کی صفت شیر - هژ. ژه فغان - میر. نه بوو.

■ **په یفناسی: ده لال:** جامباز - **ئه فغان:** ئه فغان، نالین و گازی -

■ شروڤه: ↓

- **جوانکاری:** خانی ناف و دهنګی جوانی یا ستي و زینان وهکاندیه جامبازین کو گازی دکن و بهرا بکران ل سهر مالهکی دا کاش دکن. هروسان میرین شیرناسا ژی وهکاندیه دللال و جامبازین کو شهف و روژ دنالن و گازی دکن. په یقین نهفغان و نالین پیکفه تهرادوفی ساز دکن. په یفا ژ نهفغان دهی ژهفغان بیته رایژ کرنی -

۴۳۷- روژان و شهفان گهلهک دنالین حهتا کو دگهل مهلهک دکالین

- ههقبه رکرن: میر. دنالن، دکالن - رو. حم. هژ. دکالین -

- په یفناسی: مهلهک: فرشته، مه لاییکه.

- **شروڤه:** نیچیرفانین جوانی یا وان خفش و خهزالان، ناف و دهنګی جوانی یا وان دهلالان، وسا کربوو کو گهلهک میرین شیرناسا ل بهر نهفینا وان وهکی جامبازان شهف و روژ گازی دکن و ژ نالین و کالین تیر نه دبوون. نهو میرین شیرناسا شهف و روژان وسا دنالین کو دهنګی نالینا وان دگههیشته ناسمانان و گونههی فرشتهیان ژی ب وان دهات و نهوانا ژی ب فان را دکالین.

- **جوانکاری:** تهناسوب ل نیفهکا په یقین روژ و شهف دا ههیه. نهف مالکا ههلبهستی خودان دو پاشبهندانه. په یقین کالین و نالین ژی دکارن پیکفه تهرادوفی ساز کن.

۴۳۸- حوسنا نهبتن چو هدد و غایهت نابت ژ بو عاشقان نهایهت

- ههقبه رکرن: نه. ناییت -

- **په یفناسی:** هدد: سینور، راده و نهاندازه - غایهت: نهاندازه، مهبهستا کوتای - نهایهت: نههایهت، کوتای.

- **شروڤه:** جوانی یا کو بی سینور و بی راده و بی دوومایی به، ههلبهت کو نهفیندارین وی ژی دی گهلهک بن و دوومایا نهفینداران دی نهی.

۴۳۹- لى عاشق و بولپهوهس جودانه
هن فائدهخواز و هن فدانه

- ههقبهركرن: رۆ. فائیده - مير. خودانه -
- پەيقناسی: بولپهوهس: ههوهسباز، نه دوروست ل دلدارى یی دا - فائده: فايده، قازانج، سوود، بههره، وهج - فدا: فەدا، فیدا، گۆرى، قوربان، خو گۆريکه.
- سرۆفه: ههر چەند كو ههژمارا ئەقیندارین ستي و زینى تونهبوون، لى ئەقیندارین راستین و ههوهسباز ژ ههقدو جودانه، هندهك ئەقینباز تهنى ل دوو قازانجین خواه نه، هندهك ژى جانگۆريکهرن و نامادهنه جانى خواه ل ریکا ئەقینا خواه دا گۆرى بکن.
- جوانکاری: پەيقین عاشق و بولپهوهس دژبهري یی ساز دکن. پەيقین فدا و فائده ژى دکارن جناسی ساز دکن.

۴۴۰- جانان تهلهبن ههك ژ بو جان
هن جان تهلهبن ژ بوی جانان

- ههقبهركرن: هژ. بۆیى - هم. بۆوی.
- پەيقناسی: جانان: یار.
- سرۆفه: ههك دلپهرا خواه ژ بۆ رههته یی جانى خواه دخوازن، لى هندهك ژى جانى خواه ژ بۆ دلپهرا خواه دخوازن. هندهك یاری ژ بۆ رههته یی جانى خواه دخوازن و دحهبین، لى هندهك جانى خواه ژ بۆ رههته یی جانانا خواه گۆرى دکن.
- جوانکاری: چەنگهركى بوونا پهيقا جان و جانان ههم جوانکاری یی تهکریرى دئافرینن، ههم ژى مووسيقایا هوندورانی ساز دکن.

۴۴۱- هن وهسل حهبین ژ رهنگی تاژدين
هن دهردگوزین وهکی مههم و زین

- ههقبهركرن: ئۆس. وهكو-

- **په یقناسی: وهسل حه بین: خواز یاری پیکگه هیشتنی - ژ رهنگی: وهکی -**
دهردگوزین: ئیش هه لبریزر -

- **شروقه: هندهک ئه قیندار وهکی تاجدینء پیکگه هیشتن و زه وهنگی دحه بینن، لی هندهک**
ژی وهکی مهمی دهر د و نازارا ئه قیننی ژ خوه را هه لبریزرن -

- **جوانکاری: ئه ف مالکا هه لبه ستن ب شیوه یا تهرسیعی هاتیبه دارشتنی. ل قنی مالکا**
هه لبه ستنی دا به راعه تی ئستهلال هه یه. له ورا خانی هه لیره دا خوهنده قانین پرتووکا خوه
ب سه رها تا مهم و زین و تاجدین و ستنی یین دحه سینه و وانا ئاگادار دکه کو مهمی دی ژ
خوه را دهر د و کول و ئیش و نازارا ئه قیننی هه لبریزره و تاجدینی ژی پیکگه هیشتن و
زه وهنگی هلهه.

عەتقى عەنان و لگام، ب سەرەنجامى كەلام

۴۴۲- دابىيىنە ل سەر حكاية تا پيش
خەلقى كو ژ دەردى عەشقى دلریش

- هەقبەر كرن : هژ. سەرى - مير. سەر - بر. ئا. حم. زا. جا. ب سەر - رۆ. سەرى / ى.
- پەيقناسى : دابىيىنە : دا وەرن - حكايةت : چىرۆك، گىرآنەوہ - دەردى عەشقى : دەردى ئەقىنى، نازارا حەباندنى - دلریش : دل ب كول -
- شروڤه : ↓

۴۴۳- هەرچەندە كو بىتچەد و قىاس بوون
عامى و خەوادم و خەواس بوون

- هەقبەر كرن : ئا. بىتچەد و بى قىاس -
- پەيقناسى : بىتچەد : بىرەجە، بى رادە و ئەندازە - قىاس : ئەندازە، رادە - عامى : بۆرەكى، رەمەكى، مروڤىن بى سەرۇپا - خەوادم : پرانەيا خادىم، خزمەتكار - خەواس : يىن تايبەتى، خزم و كەس و كار، مروڤىن سەرەكە و بژارە -
- شروڤه : ↓

- جوانكارى : پەيقىنەد و قىاس، دكارن پىكفە تەرادوفى ساز بكن. پەيقىنە عامى و خەواس دژبەرن. تەناسوب د نىفەكا پەيقىنە خەواس و خەوادم دا هەيە و دكارن دژبەرن بى زى.

**٤٤٤- لاکن ژ خه وادمین د مومتاز
سه د لاوی سهری قه د و سهرئه فراز**

■ هه قبه رگرن: نه. ئا. خه وادمیت - میر. سپاه و قه د- ئا. رو. سهری قه دی سهرئه فراز-

■ په یقناسی: مومتاز: هه لېزارده، سهره که و تایبه تی، سهر، هه ره باش - لاو: جه وان، که نج، شینه کور - سهری: راست و شووشمان روسکیایی، رهوشناقه ژ بو دارا سهروی - سهری قه د: به ژن بلند، شووشمان - سهرئه فراز: سهربلند.

■ شروقه: ↓

■ جوانکاری: ته شیهه د قی مالکی دا هه به، به ژنا لاوان ب به ژنا دارین سهروی هاتنه وه کاندنی. په یقین سهد و قه د پیکه جناسی ساز دکن. چه ندگه رکی بوونا پینا "س" مووسیقیاین دئافرینه.

**٤٤٥- هه ر یه ک د مه قامین حوسنی روژه ک
هه ر یه ک ب که لامی سینه سوژه ک**

■ په یقناسی: که لام: گوتن، ئاخفتن، لیسه دا کلام، ئستران - سینه سوژه: دلسوژ، دلشه وات-

■ شروقه: ↓

■ جوانکاری: ئه ف مالکا هه لبه ستی ب شیوه یا موازنه یین هاتیهه دارشتنی. ته شیهه د قی مالکی دا هه به، لاوین جوان ب تاقی هاتنه وه کاندنی. خانی لیسه دا بال کشاندیهه سهر هونه را لاوه ژه بیژی یین ل کوردستانی دا و ئه ول سهر وی هزری یه، کو چاوا ژ گه نج و لاو و ئه فینداران را جوانی و به ده وی پیندی یه، وسان دهنگی خوش و لاوژه بیژی زی پیویسته.

**٤٤٦- هه ر یه ک ب جه مالی به در ماهه ک
هه ر یه ک ب که مالی سهر شاهه ک**

■ هه قبه رگرن: هژ. که مال به دری، جه مال سهری - بر. جه مالی به در و ماهه ک، که لامی سهر و شاهه ک - نه. که مالی به دری، که مالی سهری - میر. که مالی به دری، جه مالی

سهدرى - **نا.حم. رۆ.** كهمالى بهدر، جهمالى سهدر - ل پهراويزا نوسخا رۆدينكو يى دا هاتيبه كول نوسخا ه . دا ل نيشمالكا يه كم دا جهمال و ل نيشمالكا دوهم دا كهمال هاتيبه .

بالكيشى: ههر چهند كو كهمال رهوشناقى بهدرى يه، بهدرا كامل، واته هيڤا شهفا چاردى، لى رهوشناقى جهمال تايبه تى هيڤى يه، ههر كهس و بتايبه تى ئهم كورد مرؤقى جوان دشوبهينن هيڤى . ئهم دييژن فلانكهس وسان بهدو و لاوه تو دييژى هيڤا شهفا چواردى يه، يان وسان يا لاوه دييژه هيڤى تو دهرنه كهفه، رۆژى تو دهرنه كهفه ئهزى دهر كهفم . هروسان ژ شاهان را كهمال پيدڤيتره ژ جهمالى . ب قان سرؤفه و رۆنكرنه ويان ئهز ل سهر وى باوه ريمه كو جهمالى بهدر و كهمالى سهدر سهراست ترن .

■ **په يقناسى:** بهدر: هه يقا شهفا چاردى، هيڤا چاردى - بهدر ماه: هه يقا بهدر، هه يقا شهفا چواردى - ماه: هيڤ، مانگ - سهدر (صدر): جيپه ههره ژور ل بهره فى يان دا، بهرسينگى ديوانخانى ، پيشهوا، سهروك - سهدر شاه: شاهى ژورنشين .

■ **سرؤفه:** ↓

■ **جوانكارى:** ئهف مالكا ههلبهستى ب شيوهيا تهرسيعى هاتيبه دارشتنى . په يقنن كهمال و جهمال و بهدر و سهدر پيڤكه جناسى ساز دكن .

٤٤٧- ئه و ژى هه موو عاشقين د تالب

ئو ژى هه موو تالين د راغب

■ **هه قبهركن:** هژ، عاشقن، تالبن - ئوس . جيپه ههردو نيشمالكان ليك هاتيبه گوهورينى -

■ **سرؤفه:** ↓

■ **جوانكارى:** ئهف مالكا ب شيوهيا تهرسيعى هاتيبه دارشتنى . په يقنن تالب و راغب دكارن تهرادوفى ساز بكن . ب ديتنا من ل جيپه ههردو په يقنن "هه موو" دا خانى په يقا "ههم" بكار برييه . لى چونكول هه موو ژيدهران دا وها هاتبوو من ژى دهست له وهرنه دا، ههر چهند كو په يقا "هه موو" كيشا ههلبهستى دنالزينه .

**۴۴۸- لاکن نه ب دیتن و شهادهت
به لکی ب بهیستن و ره‌ایهت**

- هه‌قبه‌رکرن: هژ. لیکن، ریوایهت.
- په‌یفناسی: شه‌هادهت: ناگاداری، دیتن - ره‌ایهت: روایهت، گیرانه‌وه-

■ **شروقه: ↓**

- **جوانکاری:** په‌یفین دیتن و شه‌هادهت پیکفه تهرادوفی ساز دکن.

**۴۴۹- بلجومله د خدمه‌تا نه‌میر بوون
فیلجومله ژ سرپ هه‌ف خه‌بیر بوون**

- **په‌یفناسی:** خه‌بیر: زانا و ناگادار، هایدار-
- **شروقه:** وهرن دا نه‌م هه‌پن سه‌ر چیرۆکا خوه یا به‌ری، هه‌رچه‌ند کو نه‌فیندار و دلبرینن ئیسا نه‌فینا سستی و زینن بئ هه‌ژمار و بئ راده بوون. ژ هه‌ر چین و قاتین گه‌ل، ژبۆره‌کی و عامی و ژێرده‌ستان بگره‌ تا گره‌گره و سه‌ره‌که‌یان گه‌له‌ک که‌س نه‌فیندارین وان بوون. لئ ژ خزمه‌تکارین هه‌لبژارتی سه‌د خۆرتین به‌ژن بلند و سه‌رفه‌راز کو هه‌ریه‌ک ل جوانی و لاوینی یئ دا وه‌که‌ تریشکا تافی بوون و هه‌ریه‌ک ژ وان ده‌نگیژین وسان بوو کو ده‌نگی وان ناگر به‌رددانه دلین مرۆف، هه‌ریه‌ک ژ وان وه‌کی هه‌یفا شه‌فا چاردی ته‌کووز و جوان و هه‌ریه‌ک ل که‌مال و تۆره و تیگه‌هیشتنی دا هیژایی ئالی یئ ژۆره شاهنه‌شینان بوون. نه‌وانا ژی هه‌موو نه‌فیندار و خوازیار و دلبر و ئاره‌زوومه‌ند بوون. نه‌و هه‌موو نه‌فیندارین وان، ته‌نی ل ریکا بهیستن و گیرانه‌وه‌یا جوانی یا وان دا، نه‌دیتی و نه‌بینایی بیوون نه‌فیندارین سستی و زینان. هه‌موو ژی ل خزمه‌تا میرء دا بوون و هه‌موو ژی ژ سرپ و راز و یا دلین هه‌قدو ناگادار بوون. (لئ که‌سی نه‌ویژی ده‌فین سه‌ندوقا دلئ خوه ژ یئ دی را فه‌که.)

**۴۵۰- سه‌رحه‌لقه‌ی وان په‌ری مسالان
سه‌رتاجن نه‌وان مه‌له‌ک خسالان**

- هه‌قبه‌رکرن: هژ. میتالان، خیصالان.

- پەيقىناسى: سەرھەلقە: پېشەنگ، سەرگەللە - سەرتاج: بېزارە و سەرەك، سەرتۆپ - خىسال (خىسال): ئاكار، خو، خدە - مەلەكخىسال: فرشتە خو، فرشتە ئاكار.

■ شىرۆفە: ↓

- جوانكارى: پەيقىن سەرھەلقە و سەرتاج پىنكە تەرادوفى ساز دكن. پەيقىن مەلەك و پەرى ژى تەناسوبى ساز دكن.

■ ۴۵۱- تاجدىن دگۆتنى جەوانەك

■ گۆدەرزى زەمانە پەھلەوانەك

- ھەقبەركن: ئا. زەمان - ئە. گۆدەرزى زەمان و پەھلەوانەك

- پەيقىناسى: گۆدەرزى: پەھلەوانەكى ئىرانا مېژىنە كو فر دەوسى ل شاھنامى دا ل سەرى نىسىيە - زەمانە: دەوران، گوون - گۆدەرزى زەمانە: پەھلەوانى دەما خوە -

- شىرۆفە: لى سەرەك و سەرتاجىن وان لاوین وەكى فرشتەيان، وان خۆرتىن پەرى ئاكار، گەنجەك بوو، كو دگۆتنى تاجدىن، كو پەھلەوانى دەما خوە بوو.

- جوانكارى: ل فى مالكا ھەلبەستى دا تەشېھ و تەلمېج ھەيە .

■ ۴۵۲- نەسل و نەسەب و ھەسەب عەيان بوو

■ سەردەفتەر و سەرورەئى كوران بوو

- ھەقبەركن: ھژ. ئەسل -

- پەيقىناسى: نەسل: بەر، نەش، تۆرەمە/ ئەسل: رەھ و رىشە و بەرەباب - نەسەب: رەگەز - ھەسەب: شانازيا رەوشت و ئاكارىن پىشىنان - سەردەفتەر: بەرپرسى كار و بارى ديوانى - سەرورەئى: سەرۆك، سەرگىر.

- **شروڤه:** بهرهباب و مالبات و هوڙا وان ناسکری بوو، بخوه ژی بهرپرسی کار و باری دیوانی و سهروه ری کوران بوو.
- **جوانکاری:** تهناسوب د نیغه کا په یقین نسل و نهسهب دا هه یه . په یقین نهسهب و هسهب ژی پیکه جناسی ساز دکن . چهندهگه کی بوونا پیتا سی مووسیقیا هوندورانی دنافرینه .

**۴۵۳- بابین وی دگوتنن سکهندهر
لاکن عهره بان دگو غه زه نغه ر**

- **هه قبه ر کرن:** ئا . ئه سکهندهر - ئوس . غه ضان فەر .
- **په یقناسی:** سکهندهر : ئیسکهندهر - غه زه نغه ر : شیر ، شیر ی هلدی .
- **شروڤه:** ناقی باقی وی ئیسکهندهر بوو، لی عهره بان ژی را دگوتنن؛ غه زه نغه ر .
- **جوانکاری:** ل نیثمالکا یه که م دا خانی ژ سه ربه سستی یا هوڙانی یی وه ج وهر گرتیبه .

**۴۵۴- له وړا کو ب شیرء شوبه ن شیر بوو
رؤزا شه رء ئه و هه زاره میړ بوو**

- **هه قبه ر کرن:** هژ . حم . ئوس . جا . زا . شیری - رؤ . میر . ئه . ئا . شیر - جا . زا . حم . ئه . رؤ . ئا . میر . شه ری - هژ . شه ری - ئوس . شه ر - هژ . میر . ئوس . رؤ . هه زار میړ - ئه . هه زار میړ -
- **په یقناسی:** شیر : شور ، شمشیر - ب شیرء : ب شووری ، د شه ری شووران دا - هه زاره میړ : میړی ب هه زار میړی ، میړی کول همبه ر هه زار میړی دا رادوه سته وشه رء دکه .
- **شروڤه:** ل بهر وی هندئ دگوتنن غه زه نغه ر، له وړا کو ئه و د شه ری شووران دا وه کی شیران بوو و رؤژین شه ری دا میړه کی ب هه زار میړی بوو .
- **جوانکاری:** په یقین شیر ، شیر ، شه ر پیکه جناسی ساز دکن . چهندهگه کی بوونا پیتا "ش" مووسیقیا هوندورانی ساز دکه .

**۴۵۵- تاجدین دو برا هه بوون د قه لاش
مانه ندی دو شاهبازی جه ماش**

- هه قبه ر کرن : میر . شهه بازی د جه ماش -
- پدیفناسی : قه لاش : ژیهاتی، زیخ، چه ته، عه بیار، فه نه ک، که سی کو مافی به له نگازان ل همبه ر زۆرداران دا دپاریزن، پشته وانج به له نگازان - شاهباز : بازی مه زن، بازی سپی و نیجیر فان - جه ماش : ب فه ند و فیل، فیل باز .
- شروقه : دو براین تاجدین ۷ یین ژیهاتی و زیخ ژی هه بوون، کو وه کی دو شاهبازین ته قله باز و فیلکار بوون .
- جوانکاری : د فی مالکی دا ته شیبه هه یه، خانی هه ردو براین تاجدین ۷ دوه کینه دو شاهبازین فیل باز و فه نه ک و ژیهاتی .

**۴۵۶- دائم دلج دوژمنان دسوئن
یه ک عارف و یه ک چه کو دگوئن**

- هه قبه ر کرن : هژ . چه تو -
- پدیفناسی : دائم : هه رده م - دلج دوژمنان دسوئن : دلج نه یاران د شه وتانندن -
- شروقه : نه ف هه ردو براین تاجدین ۷ چوماقی ناف چاقین نه یاران بوون و ب میرانی یا خوه دلج دوژمنان د شه وتانندن . ناف یه کی عارف و ناف یی دی ژی چه کو بوو .

**۴۵۷- نه ما و ۷ جومله خاس و عامان
ژنه و چه نده برا و باب و مامان**

- پدیفناسی : نه ما : لی، لی به لی، به لام - باب : باف - مام : ناپ .
- شروقه : ↓

- **جوانگاری:** په یقین خاس و عام دژبهرن. تهناسوب د نیکه کا په یقین برا، باب و مام دا هه په. په یفا ژ نه وچهند، ده بی ژه وچهنده بی رابیز کرنی.

۴۵۸- لاهک کربوو برا ژ بو خو نیی نهز غه له تم چرا ژ بو خو

- **هه قبه رکن:** هژ. نی - نه. لئی، ل ژورا په یقی ب قه له ما هوور نقیسییه؛ نه ی خ، واته ل نوسخا خ دا نه ی هاتییه. میر. نه - نووس. نی - نا. لئی - زا. هم. نی - رو. نی، ل په راویزی دا نقیسییه کول چهند ژنده ران دا لئی هاتییه. جا. نا -

- **په یقناسی:** نیی: نی، نا - غه له ت: شاش، هه له، نهز غه له تم: نهز شاشم -

■ **شروقه:** ↓

۴۵۹- روژا کو نهوی برا نه دیتا ته شیبه شفا چرا نه دیتا

- **په یقناسی:** نه دیتا: نه دیتا، نه دیا.

- **شروقه:** لئ وی ژ نا فا وان هه موو خزم و کس و کار و برا و باب و مامان دا لاهک ژ خوه را کربوو برا، نا نه گهر نهز بیژم کربوو برا، نهز شاشم. نهوی نهو لاوا ژ خوه را کربوو چرا. روژا کو نهوی نهو دهسته برایی خوه نه دیتا، نهو روژ نه روژا وی بوو. نهو روژ ژئ را وهکی شهقه ک تاری و تاریکستان لئ دهات.

- **جوانگاری:** په یقین شف و روژ پیکه هه م دژبه ری یی دنا فرینن، هه م ژئ تهناسوبا وان هه په. تهناسوب ل نیکه کا په یقین شف و چرا دا هه په. خانی روژا کو تاجدینء برایی خوه واته مه مئ نه دیتا وه کاندیه شهقه ک تاری و بی چرا، ب گوته ک دی مه مئ وه کاندیه چرایه کن کو هه یلو روژ ژئ بو تاجدینء رو ناهی دکر. واته مه م تاقا ژيانا تاجدینء بوو.

۴۶۰- دونیا ل وه تیک دبوویه تاری روژ بوو کول وی دکر تهواری

- **هه قبه رکن:** نه. دبووی - هژ. کول دکر -

- **په یقناسی: ټیک: هه موو - ته واری: فه شارتی، نادیار، ره فی بی -**
- **شروقه:** روژا کو نه وی نهو براین خوه نه دیبا، گشتی جیهانی ل بهر چافین وی رهش و تاری دبوو. وسان لی دهات، ته دگوت قای کو روژی خوه ژ وی فه شارتیه و ژئ دره فه.
- **جوانکاری: ل فی مالکی دا جوانکاری یین ته شیبیه و ته شخیصی هه یه. ره فین و خوه فه شارتن رهوشناقی مروّفانه کو خانی دایه تافی. - په یقین روژ و تاری پیکفه دژبه ری یین ساز دکن. ب گوتهک دی خانی مهمی دوه کینه تافی، دهما کو تاجدین نهو نه دیتا وه ل تاجدین دهاته، ته دگوت قای کو نه مهم به لکوو تاف خوه ژ وی فه دشیتره و ژئ دره فه.**

**۴۶۱- نه نیازئ فهرح شهریکن غم بوو
سهرگه شته یین غم ب نافی مهم بوو**

- **هه فبرکرن: هژ. سهرگه شته یین ب نافی مهم بوو -**
- **په یقناسی: نه نیاز: هه مبار، هه فال، هه فیشک - فهرح: شایی، خوه شی، که یفخوه شی - شهریک: هه فیشک، هه فپار - سهرگه شته: سهرگردان -**
- **شروقه:** نهو دهسته براین وی هه فالئ وی یین خوه شی و ره شی یین و هه فیشکی وی یین شین و شه هیانئ بوو. نافی وی لاوی سهرگردانئ دهرد و کولان مهمی بوو.
- **جوانکاری: نه نیاز و شهریک پیکفه ته رادوفی ساز دکن. فهرح و غم زی پیکفه ته زادی چن دکن.**

**۴۶۲- مهم زی ل وه عاشقهک ته مام بوو
نه شوبه یین برا و باب و مام بوو**

- **په یقناسی: عاشقهک ته مام: عاشقه کی بته و و راست و دوروست، نه فینداره کی دوروستکار -**

- **شروڤه:** نهوی چاوا ههژی مهمنی دکر، مهمنی ژی وسان نهفینداری وی بوو و ل نهفینداری یا خوه دا دوروست بوو. نهفینا وان نه وهکی نهفینا باف و برا و ئاپ و برازیان بوو.

۶۱۳- هه رچهنده براین ئاخهتی بوو ته دگۆ کو دنئ و ئاخهتی بوو

- **ههقبه رکن:** هژ. هه رچهنده براین ئاخهت بوو، ته دگۆ کو دنئ و ئاخهت بوو- میر. هه رچهنده براین ئاخهت بوو، ته دگۆ کو دنئ و ئاخهت بوو - هم. هه رچهنده براین... نه. هه رچهنده براین ئاخهتی بوو، ته دگۆ کو دنئ و ئاخهتی بوو، پرۆ. ل جیهی د دنئ نفیسیه کو دنئ- ئۆس. ئا. هه رچهنده براین ئاخهتی بوون، ته دگۆ کو دنئ و ئاخهتی بوون - رۆ. هه رچهنده براین ئاخهت بوو، ته دگۆ کو دنئ و ئاخهت بوو - زا. جا. هه رچهنده براین ئاخهت بوو، ته دگۆ کو دنئ و ئاخهت بوو.

- **په یقناسی:** هه رچهنده، هه رچه قاس کو - براین ئاخهتی: براین ئاخهتی، دهسته براین ئاخهتی، ل ریبازا ئایینی ئیزدیان دا فرهزه کو هه ر مروفه ک، نه گه ر میر به براین ئاخهتی و نه گه ر ژن به خووشکا ئاخهتی ژ خوه را بگه ر، دا کول ئاخهتی دا مهده ری ل بکه. نه ف دیارده یا ل نک کوردین موسولمان ژی هه یه، رهنگه ل ئیزدیاتی یه را مابه. نه ا ژی گه له ک کهس ل نا ف کوردان دا هه نه کو پیکفه دبن دهسته برا، یان ژی دهسته براین ئاخهتی، دهسته خووشک یان خووشکین ئاخهتی. په یفا براین ئاخهتی ل چیرۆکین گه لبری دا ژی هه ر مایه: ل چیرۆکا زارۆکان یا دیک و رو فی دا، گافا کو دیک و رو فی دچن بال کونده شه ریه تی و دبیتنه کونده: مه براتی کر. کوند ل به رسقا وان دا دبیتنه: وه ئاخهتی کر.

ته دگۆ کو دنئ و ئاخهتی بوو: ته وه هزر دکر کو هه م براین دونیایی بوو و هه م ژی براین ئاخهتی بوو - براین دونیایی: براین راستین، براین کو ژ باف و داییکا مروفه یان ژی ژ باقی مروفه ته نی و یان ژی ژ دایکا مروفه ته نی به.

- **شروڤه:** هه رچهنده کو مهمنی براین تاجدین یه ئاخهتی بوو، لئ نیهه کا وان هند خووش بوو، مروفه دگۆت قای کو هه م براین دونیایی یه و هه م ژی یه ئاخهتی یه.

- **جوانکاری:** په یقین دنئ و ئاخهت دژبه رن.

۶۱۴- تاجدین وهله دی وهزیری دیوان مه م ژی خه له فی ده بیر دیوان

- **ههقبه رکن:** میر. مه م ژی ژ خه لقی.

■ **په یقناسی: وهلهد: کور، پس - خهلهف: کور، دۆل، رۆله، کورچ باش، جیگری باقی خوه**
- دهبیر: دهبیر: نفیسکار، ئەف په یقال په هلهوی دا ب واته یا نفیساری هاتییه، بۆ
نموونه دین دهبیره واته نفیسارین کول بارا دینء دا هاتنه نفیسین، لئ ل دوو را ب
واته یا نفیسکار هاتییه ب کار برنی. ئیرۆ ل ئیرانی دا ژ مامۆستا و مهتۆستایین کول
خوهندنخانه یا کوتایی دا خوهندهین ددن، دهبیر تی گۆتنی و ژ وی خوهندنخانی را ژی
دهبیرستان دبیزن - دیوان: دایره، ئداره، دیوانخانه -

■ **شروقه: تاجدین کورچ وهزیری دیوانی و مهم ژی کورچ دهبیری دیوانی بوو.**

■ **جوانکاری: په یقین وهلهد و خهلهف پیکه تهرادوفی ساز دکن. په یقین وهزیر و دهبیر**
ژی پیکه تهناسوبا وان ههیه.

٤٦٥- ئەو ههر دو جهوان وه لیکدو عاشق
ئەو ههر دو برا وه پیکه سادق

■ **ههقبه رکرن: هم. هژ. جا. وه لیک - میر. ئا. رۆ. لیک د - نه. بر. زا. لیکدو-**

■ **په یقناسی: وه: وسان - لیکدو: ل ههقدو - پیکه: ب ههقدو را - سادق:**
راستییز، راستگۆ، دوروست -

■ **شروقه: ↓**

٤٦٦- یهک قه یسی زه مانه ییک له یلا
یهک وامقی عهسر و ییک عهزرا

■ **ههقبه رکرن: هژ. قه یسی، وامقی، ئیک، ئیک -**

■ **په یقناسی: عهسر: دهوران، دهم.**

■ **شروقه: ئەو ههر دو گهجانه وسان ئەقیندارین ههقدو بوون، ئەو ههردو برا وسان ژ**
ههقدو را راست و دوروست بوون، ته دکۆت قای یهک مهجنوونی سهردهمی یه و یی دی
له یلایه، یان یهک وامقی سهردهما خوه یه و یی دی عهزرا یه.

- **جوانکاری:** ئەف مالكا ھەلبەستى تەلمىحە ژ بۆ چىرۆكۆين ئەقېندارى يى، يېن لە يلا و مەجنوون ە و وامق و عەزرايىن. پەيئىن عەسر و زەمانە يېكئە تەرادوفى ساز دكن.

٤٦٧- ئەو يارى ژ دل نە سەرسەرى بوون
رەھ شوبەھتەن مېھەر و موشتەرى بوون

- **ھەقبەركرن:** ھژ.مير. ئە. يارى -
- **پەيئناسى:** يارى: يارىن، ھەقالتىن - سەرسەرى: بېھوودە، نە پېشايى، بەرپەدايى، سەرگەلە - رەھ: راست و دوروست - مېھەر و موشتەرى: ئاقىن دو ئەقېندارانە، ھەروسان مېھەر واتە تاق، موشتەرى واتە مريخ -
- **شروۋە:** ئەو ھەقالتىن ژ دل و جان نە ھەقالتىن سەرسەرى و بەرپەدايى بوون، ئەوان دوروست وەكى موشتەرى و مېھەر ئەقېندارىن ھەقدو بوون. يان زى ئەوانا دوروست وەكى تاقى و ئستىرا مريخى نكارين تەركا ھەقدو بكارانا.
- **جوانکاری:** لېرەدا پەيئىن مېھەر و موشتەرى ئەگەر ب واتە يا ئاقىن ھەردو ئەقېنداران تەلمىحە، ئەگەر ئاقى تاقى و موشتەرى يى بە تەناسوبە.

٤٦٨- يارى و برايى و موئاخات
نابت ب رايى و مەقالات

- **ھەقبەركرن:** ئا. وە بە يارى
- **پەيئناسى:** يارى: دۆستانى، يار بوون، يارتى، ھەقالتىن، ھەقالتى - موئاخات: براتى - رايى: دوروويى، روويىنى - مەقالات: گۆتتەن، دەفكى.
- **شروۋە:** ↓
- **جوانکاری:** پەيئىن برايى و موئاخات يېكئە تەرادوفى ساز دكن. پەيئىن برايى، رايى و يارى مووسىقايى دنافرينن.

۴۶۹- یاری نه هیتسای یه جه فایه
مه قسوود ژ یاری یه وه فایه

- هه قبه ر کرن : هژ. نه. نا. حم. هیتسانیه.
- په یقناسی : هیتسای : ساناهی، ئاسان - جه فا : دهر د و ئازار و ئیش، زه حمه ت -
- شروقه : براتی و دوستانی و هه قالینی ب گوتن و ده فکی و دورووتی نابه .
دوستانی و هه قالیتی ساناهی نینه، نه و پر زه حمه ته. مه به ست ژ دوستانی یه وه فاداری و دوروستی و دوروستکاری یه.
- جوانکاری : هیتسا و جه فا دژ به ری یه ساز دکن . جه فا و وه فا جناسن .

۴۷۰- ئاخر تی نه گهر نه کی وه فایه
ئه ووهل مه ده بهر خو وی جه فایه

- هه قبه ر کرن : میر. حم. نه. رو. هژ. جا. زا. ئاخر تو نه گهر نه کی وه فایه - ئوس. ئاخر تو نه کی نه گهر وه فایه - ل چاپا ئورمی یه دا هاتیبه : ئاخر تی... - رو. ژئه ووهل -
- په یقناسی : ئاخر : ل کوتایه دا، ل داوی یه دا - تی : تو دی، تو وی، تو ئی -
- شروقه : نه گهر تو یه ل کوتایه دا وه فاداری یه نه کی، نه گهر تو یه هه تا داوی یه وه فادار نه بی، یا باش ئه وه ، کو هه ل سه ره تا و ده ستیپکی دا زه حمه تی نه ده ی بهر خوه .
- جوانکاری : په یقین ئاخر و ئه ووهل، وه فا و جه فا دژ به ری یه دئافرینن .

(۱۱)

داستانا به یانا نه ورژا سولتانی، ته سمیه یی مه وسمی

سورور و شادمانی، ب مه رسوومی

قه دیمی کوردستانی، کو وانا دگوتی: سه رسال

و عهد دکرن ب عیدی و سال

۴۷۱- خه لاقی جهان ژ فه یزی فترهت

هه یئاتی فه له ک ب وه جهی قودرهت

■ هه قبه رکرن: میر. قه طرهت-

■ په یقناسی: خه لاق: ئافرینکار، سازنده - فه یز (فیض): به خشش، ریژنه یا بارانی -
فترهت (فطرهت): بونیا، سرشت، داهینان، چیکرن - هه یئات: پرانه یا هه یئته،
دهسته و کۆم، چاوانی - ب وه جهی: ب هۆ و هه گهری - قودرهت: شیان، کارین-

■ شروقه: ↓

■ جوانکاری: ئەف مالکا هه لبه ستی ب شیوه یا موازنه یی هاتییه فه هونانی. ته ناسوب ل
نیقه کا په یئین جهان و فه له ک دا هه یه.

۴۷۲- بی قالب و بی موحیت و مقیاس

بی نالهت و بی موشیر و مقراس

■ هه قبه رکرن: هژ. میقیاس، مشیر، میقراض.

■ په یقناسی: قالب: قاب، دهوس، دارژک - موحیت (محیط): ئامیره ک ئەندازیاری یی یه
تاییه تی پیقانا دایره یان - مقیاس: پیقانه - نالهت: ئامیر، ئامراز - موشیر: مشار،
پرک، هه ره - مقراس (مقراض): مه قهس، دوکیپرک-

■ **شروقه: ↓**

- **جوانکاری:** ته ناسوب ل نیفه کا په یقین قالب، موحیت، مقراس، مقیاس، ئالته و موئیر دا هه یه .

۴۷۳- ئه فچه نده موعه ززه م و موده ووهر
ئه فچه نده موعه ننه ع و موکه پرهر

- **هه فبه ر کرن:** هژ. ئه ف چنده - ئوس . عه قیمی -
- **په یقناسی:** ئه فچه نده: ئه ف هه موو - موعه ززه م (معقم): زور مه زن - موده ووهر:
گورؤفه ر، خر و فر - ئه فچه نده: وه ها - موعه ننه ع (مصنع): چیکری - موکه پرهر:
چهنده جارکی، چهنده گه پرهدی -

■ **شروقه: ↓**

- **جوانکاری:** ئه ف مالکا ب شیوه یا موازنه یه هاتیبه دارشتنی .

۴۷۴- ئینانه ب مه عره زا وجودی
کیشانه ب مه نزه را شو هوودی

- **هه فبه ر کرن:** ئا. کیشایه - هژ. مه ظهه را -
- **په یقناسی:** مه عره ز (معرض): پیشانگه، جیهی نیشاندانی - وجود: هه بوون -
مه نزه ر (منظر): جیهی به را خودانی، دیمه ن، بینبه ر - شهوود: دیتن، پرانه یا شاهد
بواته یا بینه ر و گووا -

- **شروقه:** ئافرینه ری جیهانی ژ ریژنه یا به خشینکاری یا خوه یا سروشتی، ئه ف هه موو
چه رخین فه له کئ و کوما ئستیران ب شیان و کارینا خوه، بیی پیقان و کیشان، بیی
قالب و دارئوک، بیی بره ک و دوکیرک وه ها مه زن و گورؤفه ر، وه ها ریک و پیک و ساز
و وه کی هه ف ئینانه پیشانگه ها هه بوونی و کیشانه بهر چاقین ته ماشه فانان و ژ بو
بینه ران کرنه وه که گووا ژ هه بوونا خوه را .

■ **جوانکاری:** ئەف مالكا ب شپوهيا تهرسیعی هاتییه دارشتنی .

بالکیشی: نەرگاتیفا کورمانجی ل فی مالكا ههلبهستی دا ب زهقی خوویا دکه .

۴۷۵- حکمهت نهوه ئەف هه می ل کارن

هندهک د پهیا و هن سوارن

۴۷۶- هندهک د بهتیئ و هن سهریعن

هندهک د مهعین و هن مهنیعن

■ ههقبه ر کرن: هژ. میر. موعین - ئوس. موتیع -

■ **په یقناسی:** به تیئ (بطی): گپرت، گران، گرانف، پیت، پینگران - سهریع: ب لهز، زوو، پین سئک - مهعین: هه پک، ئافا هه پک و پاقتش - مهنیع: راهه ستایی، بلند و بهرقه رار، دوورده دست -

■ **شروقه:** زانینا سووسرهت و زهنده مانی نهوه کو نهوه هه می (هه یئاتی فه له کئ / ئستییره کان) ژ ل کارن و هندهک ژ وان په یانه و هندهک ژ ی سوارن. هندهک گران و هندهک ژ ی بله زن، هندهک هه پکن و هندهک ژ ی راهه ستایینه و نالفن.

■ **جوانکاری:** په یقین پهیا و سوار، به تیئ و سهریع، مهعین و مهنیع، دو به دو دژ بهرن . په یقین مهعین و مهنیع پیکفه جناسی ساز دکن. ئەف مالكا ههلبهستی ب شپوهیا موازنه یی هاتییه دارشتنی .

۴۷۷- هن مودبهرن نهوه هنهک موده ببه ر

هن موقبه لن نهوه هنهک موقه دده ر

■ ههقبه ر کرن: نه. ئه. هف، نهف، موده بییر، موقه ددیر - میر. موده بییر، موقه دده ر -

■ **په یقناسی:** مودبه ر: به دبه خت، به خت لئ چه پ گه پایی - موده بیهر: ته قییر لئ کری، پهروه راندی - موقبه ل: خو شبه خت، خودانهات - موقه دده ر: سه رنقیسدار، که سی کو سه رنقیسا وی هاتییه نقیسینئ -

■ **شروقه:** هندهک خوه شهبهختن و هندهک بهدبهختن، هندهک هاتنه پروه راندنئ و هندهک ژى ب دهستئ سهرنقيسن فا هاتنه سپارتئن.

■ **جوانکاری:** په يقئن مودبهر و موده ببه پيکفه جناسئ ساز دکن، ههروسان دژبهري يئ ژى دنافرینن. په يقئن موقهبل و موقه ددهر دژبهري يئ چئ دکن. ئەف مالکا ههلبهستئ ب شپوهيا ته رسيئ هاتيبه فه هونانئ -

■ **بالکيشئ:** په يقئن مودبهر و موقهبل دکارن مودبر و موقبل ژى يئنه خوه ندنئ، کوتين ب واته ي پشت لئ کرى و بهر لئ کرى، کو لپره دا هند واته دار نينن.

۴۷۸- هن کاتبن ئەو ههک د ئوستاد هن موتربن ئەو ههک د جهلاد

■ **هه قبه رکرن:** ئە. ئەف، ئەف -

■ **په يقناسئ:** کاتب: نفيسکار. - **ئوستاد:** هؤستا، کهسئ کول کارئ خوه دا گهه شتبه پله يا هه ره بلند. ئەف په يقنا ل ريشا خوه دا کوردئ يه و ل بنيشئ دا "هؤستا" يه. په يقنا هؤستا ژ دو پشکان پيک تئ، هؤست ب واته يا دهسته، پاشپرتکا "ئا" ژى واته يا هه بوون و کارين و شيانئ دده، وه که چاوا ل په يقئن دارا، کارا، زانا و... هه يه. هؤستا ژى تئ ب واته يا کهسئ کول کارئ خوه دا خودانئ دهسته کي بلنده، واته تئ دا کرارى و بکار و زانا يه. - **موترب:** کهسئ کو ب ساز و ئاوازين خوه خوه شئ و شاهئ يئ دنافرینه، شاپهر، شاپي هينهر - **جهلاد:** ميرغه زهب، بکوژ، مروفقوژئ شاهان و ميران -

■ **شروقه:** هندهک ژ وان نفيسکارن و ههک ژى هؤستانه، هندهک ژ وان سازبه ندن و هندهک ژى بکوژن.

■ **جوانکاری:** ئەف مالکا ههلبهستئ ب شپوهيا ته رسيئ هاتيبه دارشتنئ. په يقئن موتر ب و جهلاد دژبهري يئ دنافرینن. ته ناسوب ل نيقه کا په يقئن کاتب و ئوستاد دا هه يه.

۴۷۹- هن روژ پهرهست و هن شهب ئەفرووز هن غوسسه ره يقين و هن غم ئەندووز

■ **هه قبه رکرن:** ئا. پهرهستن هن -

■ **په یقیناسی: روژ په روست:** که سی کو تافی دحبهینه - **شهب نه فرووز:** شه فره وشه نکر، رهوشنافهک ژ بو ژنان - **غوسسه:** خه، که سهر - **غوسسه ره فین:** غه مره فین - **غهم نه دووز:** خهرم به رده فکه ر، کولهینه ر - **نه دووز:** نه ف په یفا ژ ریشا نه دووختن یا فارسی یه و تی ب واته یا به رفکر نی.

■ **شروقه:** هندهک ژ وان روژ په روستن و هندهک ژی شه فره ونکر ن. هندهک ژ وان خه م و کول وده ردان به رف دکن و هندهک ژی خه مره فین و شاهی هینه رن. مهبهست ژی نستیرن.

■ **جوانکاری:** په یقین روژ و شهب دژبه ری یی چی دکن. په یقین غه م و غوسسه تهرادوفی ساز دکن. په یقین نه دووز و ره فین دژبه رن.

**۴۸۰- هندهک ب مسالی زین زهرینه
هن شوبهی مهنی د موشته رینه**

■ **هه فبه رکر ن:** میر. ب مسالی - نا. نه. ژ مسالی - حم. ئوس. رو. هژ. زا. جا. د مسالی -

■ **په یقیناسی: زهری:** کچا خامه، تی ب واته یا نو بووکان ژی - **موشته ری:** بکر -

■ **شروقه:** هندهک ژ وان نستیران وه کی زین زهرینه و هندهک ژی وه کی مهنی بکرین وانن.

■ **جوانکاری:** په یقین شوبه و مسال دکارن تهرادوفی ساز بکن. په یقین زین و زهرین دکارن جناسی ساز بکن. خانی ل فان چهنه مالکین هه لبهستی دا نشاره یی بیر و باوه رین گه لیری دکه کو، هه ر نستیره ک نوینه ری که سه کی یه یان هه ر که سی بخوه نستیره ک خوه هه یه. هه روسان نه و نستیرناسی یا که ون رابه ری مه دکه کو هه ر نستیره ک ناههک و رهوشنافهک هه بوو، و هه ر نستیره ک نه قش و کریاره ک ل سه ر کارین روژانه یه مرو فان دکر. هه روسان نشاره یی سه ر نستیرا لهیل و مه جنوون دکه و دبیزه کو هندهک وه کی مهن و زین نه فیندارن. ب گشتی ل فی به ندا پرتووک دال سه ر نستیرین جور به جور دناخه و ل مالکا ۴۷۵ تا کوتایین ل سه ر فی مزاری دنقیسه.

۴۸۱- بلجومله موسه يقهل و مونيرن

هن پادشه هن ههك وهزيرن

- ههقبه ركرن : ئا. فهقيرن -
- په يقناسى : موسه يقول (مصيقل) : تفتاندى، لووس و هولوو كرى - مونير : رۇناهى -
پادشه ه : پادشاه ، شاه -
- شرؤفه : ئەف ئستيرانا هه موو زى هولوو و لووس و تفتاندى و برقؤنهك و رۇنيدهرن،
ههك وهكى پادشاهانن و ههدهك زى وهكى وهزيرانن .
- بالكيشى : ل توره يا كهون دا ژ رۇژئ را شاهئ ئستيرا تئ گؤتنئ . خانى ليره دا ئەوى مژارئ
ژى هه لئدخه .
- جوانكارى : په يقين بلجومله و ههك دژبه رى يئ ساز دكن . ته ناسوب ل نيغهك په يقين
پادشه ه و وهزيرء دا ههيه . ههروسان ل نيغهكا په يقين مونير و موسه يقهل دا ژى
ته ناسوب ههيه .

۴۸۲- ههدهك ژ تهحه روكا تهبيعى

ئهو تينه ب نوقته يا رهبيعى

- په يقناسى : تهحه روك : بزاف، ههژ و لف تهبيعى : سروشتى - رهبيع : بوهار -
- شرؤفه : ↓

۴۸۳- تهجديد دكن ژ بؤمه سالى

گافا وهكو تينه ئعتدالئ

- په يقناسى : تهجديد كرن : نوو كرن، نوو كرنهوه - ئعتدال : بهرانبه رى، نيغه نيغ بوون،
بهرانبه ربوونا شهف و رۇژان ل سه ره تاييا بوهارئ و سه ره تاييا پاييژئ دا، كو ژئ را
بهرانبه رى يا بوهارى و پاييژئ ديئژن .

- **شروڤه:** هندەك ژ فان ئستيرانا ل گهرا سروشتي دا تينه ل سەر نوقتهيا بوهاري رادوستن و دەما کو گههيشتن رهوشا ههقبهري يئ نهو سالي ژ بو مه نوو دکن .

**٤٨٤- دانايي موعه ممهري کوهه نسال
نه فرهنگه هه گو ژ بو مه نه حوال**

- **ههقبه رکرن:** مير. نه. رو. نه فرهنگه کر - هژ. ئوس. حم. ئا. پرو. زا. جا. نه فرهنگه هه گو -

- **پهيفناسی:** دانا: زانا، ناگادار، تيگههيشتي - موعه ممهري: ته مهن دار، ل ناقسالان دا چوويي، سالمه ند - **کوهه نسال:** ته مهن دار، کونه (ب کي يا قه له و) - **نه فرهنگه هه:** وهها، ها کينه - **نه حوال:** سه ربه ژوري، حه وال، نووچه، دهنگ و باس -

■ **شروڤه:** ↓

- **جوانکاري:** په يقين موعه ممهري و کوهه نسال پيکته ته رادوفي ساز دکن .

**٤٨٥- گو عاده تي پيشي يئ زه مانان
نه ف بوو ل هه مي جه و مه کانان**

- **پهيفناسی:** پيشي يئ زه مانان: ده مين به ژوري، مروڤين بهري - **مه کان:** جه، ناقه ندين کومه لين، کومه لگه ه -

■ **شروڤه:** ↓

- **جوانکاري:** په يقين جه و مه کان پيکته ته رادوفي دنافرینن .

**٤٨٦- وه قتي وه کو شهسه واري خاوه
ته حويل دکر د ماهي نازهر**

- **ههقبه رکرن:** نه. ل ماهي -

- **په یقناسی: شههسهوار: شاهسوار، سواری هره بزاره، سوارچاک - خاوه: روژهلالات**
- شههسهواری خاوه: شاهسواری روژهلالاتی، مبهست زی تافه - تهحویل کرن:
جیگوهورین، جیگورکی کرن - ماه: مهه هه یف - نازهر: ئادار، یه کمین مهها ساللا
کوردی، کول هندهک نافچین کوردستانی زی را مهها نهووروزی زی دبیژن -

■ **شروقه: ↓**

- **جوانکاری: د فی مالکی دا ئستعاره هه یه، خانی تاف شوپهانندییه شاهسواره کی کو ژ**
روژهلالاتی را تی دهر.

۴۸۷- یه عنی کو دهاته بورجین سهرسال
قته کس نه دما د مهسکهن و مال

- **په یقناسی: یه عنی. واته - کو: دهما کو - بورج: مه نزلگهها هه ر یهک ژ ئستیران،**
مهه، هه یف - سهرسال: سهری سالی، یه کمین روژا سالی، کول روژهه ژمیرا کوردی
دا دبه یه کمین روژا مهها ئاداری و نهو یه کمین روژا بوهارج یه زی. لهورا نافی وی کرنه
نهووروز. نهووروز واته روژا نوو، یه کمین روژا یه کمین مهه و یه کمین دهمسال یان دانسی
سالی - مهسکهن: خانی، خانو بهر، مال -

■ **شروقه: ↓**

- **جوانکاری: ته ناسوب ل نیقه کا په یقین بورج و سال دا هه یه. په یقین مال و مهسکهن**
پیکفه تهرادوفی ساز دکن.

۴۸۸- بلجمله دچوونه دهر ژ مالان
هه تتا دگه هشته پیر و کالان

- **هه قبه کرن: نه. هژ. دگه هیشته -**

- **په یقناسی: پیر: ل کورمانجی دا ژ ژنا ته مهندار را پیر و ژ میری ته مهندار را کال تی**
گوتن، لی ل هندهک ده فوک و زاراقان دا ژ میرین ته مهندار را زی پیر دبیژن - - کال:
ب "ک" یا قه لهو، میری ته مهندار -

■ **شرۆفە:** پیرى زانا و تەمەندارى جەھاندىتى وەھا ژ من را نووچە راگەھاند و ھاكىنە شرۆفە كر و گۆت كو ، دەبا مرۆفین بەرى ل ھەر دەرى وەھا بوو: دەما كول بورجا نادارى دا تافى جیگۆر كى دكر، واتە دەما كو بورجا سەرسالى دەت، ھىچ كەسەك ل مال دا نەدما. ھەموو ھەیلۆ مرۆفین پیر و كال ژى ژ مال دەردكەتن و دچوونە چۆلى.

■ **جوانكارى:** ژ بىي ل بەرچاڤگرتنا جودايى يا دەفۆكان ل نىقەكا پەيڤين پير و كال دا تەرادوف ھەيە. ھەروسان ل نىقەكا وان دا دژبەرى ژى ھەيە. تەناسوب ژى ل نىقەكا وان دا ھەيە.

**٤٨٩- رۆژا كو دبوويه عەيدى نەورووز
تەعزيم ژ بۆ دەما دل ئەفرووز**

■ ھەقبەركرن: ئا. رۆژا وەكو بوويه . مير. حم. ئە. ئۆس. رۆ. ھۆ. رۆژا كو دبوويه -

■ **پەيڤناسى:** عەيد: عەيد، جەشن - نەورووز: نەوروژ، رۆژا نوو - **تەعزيم (تەقيم):** ريز لى گرتن، سەردانئاندىن - **دل ئەفرووز:** دلخۆشكەر، دل فەكەر -

■ **شرۆفە:** ↓

■ **جوانكارى:** ل نىقەكا پەيڤين دەم و رۆژ دا ھەم تەناسوب ھەيە، ھەم ژى دژبەرى. ل نىقەكا پەيڤين رۆژ و نەوروژ دا تەناسوب ھەيە. پەيڤين عەيد و نەوروژ ژى ئەگەر تەرادوفى ساز نەكن ژى ھەقواتەيەك نيزىك ل ناڤبەرا وان دا ھەيە كو دكارە بىە تەناسوب.

**٤٩٠- سەحرا و چەمەن دكرنە مەسكەن
بەيدا و دەمەن دكرنە گولشەن**

■ **پەيڤناسى:** سەحرا: چۆل، بىئافان - چەمەن: چيمەن - بەيدا: چۆل، دەشت، بەست - دەمەن: قۆنتارا چىيا، بنار، بانى - گولشەن: گولستان -

■ شروڤه: ↓

- **جوانکاری:** تهناسوب يان موراعاتونهزير ل نيڤه کا په يقين: سهجرا، دهمهن، چه مهن، بهيدا، گولشه ن دا هه يه. په يقين دهمهن و چه مهن دکارن جناسي ساز بکن.

۴۹۱- خاسما عهزب و کچي د باکر
ئهلقسسسه جهواهرين د نادر

- **ههقبهکرکن: ئوس. ئا. خهسما- مير. ئا. حم. ئه. رو. جا. زا. خاسما عهزب و کچي**
دباکر - ئوس. کچين د باکر، جهواهرين د نادر- ئا. کچي و دباکر-

- **په يقناسي: خاسما:** ب تايبه تي- بالکيشي: هندهک کهس ل جيهي خاسم يان خاسما په يقا "نهخاسم" بکار دبن. نهخاسم ل دهما ترانه پيکرنی و ب واته يا نه ريني يي، نه ب واته يا نه ريني. دهما يه کی نه هيژا بيژه نه زئي فلان کاری بکم، و نه و کهسي کو گوهداري يا وي دکه و بخوازه کو گوتنين وي دهره و دهرخه و تراني خواه يي بکه، ديژه ؛ نهري نهخاسم تو. لي موخابن هندهک کهس نه في هندل ل بهرچاف ناگرن و جيهي خاسم و نهخاسمي تیکهل دکن. - **عهزب: لاو، خورتی نهزهوجي، کچين خامه - باکر:** دهست يي نه که تي، ميرنه کري - **ئهلقسسسه: ب کورتي-**

■ شروڤه: ↓

- **جوانکاری:** په يقين عهزب و کچين دباکر پيکفه تهرادوفن. ههروسان خاني کچين دباکر و عهزب وهکانديبه دورين دنادر.

۴۹۲- ټيکدا د موزه ييهن و موله بيهس
فيکرا ل تهرهروجي مورخه خهس

- **په يقناسي: ټيکدا:** ب گشتي، تهفي ههف، هه موو، بتهف - **موزه ييهن:** خهملی - **موله بيهس:** ب جل و بهرگ، کوک و پوشته - **تههرهروج:** سهيران، گهردهک، بنداري - **موره خهس:** نازاد و دهستورقه گرتي، سهريهست-

■ **شروقه: ↓**

■ **جوانکاری:** په يقين موزه يبهن و موله ببهس ته ناسويې ساز دکن .

۴۹۳- لاکن نه ب توهمهت و ب مننهت
بهلکي ب تهريقی شرع و سوننهت

■ **هه قبه رکړن:** مير. نا. نه توهمهت -

■ **په يقناسی:** توهمهت: ئبلاقه - ب مننهت: ب خوځسی و سهر بهستی - مننهت: پېخوځسی، سپاس، مننهت لیکړن: سهره هغه ديا قهنجی پیکړنی - تهريقی (طریق): ری و رسم - شهرع: ری و ریبازين ئایینی - سوننهت: پهیره وی ل ئاکار و کردارین پیغه مبهر، کریارین کو کرنا وان باشه و لی فهرز نینه -

■ **شروقه:** روژا کو دبوو جهشنا نه ورؤزی و نهو دهما دلغه کهر و ریژدار پیروژ به، خه لکی (کوردستانی) ژ پیر و کال و گهنج و لاوان هه موویې خوه دخه ملاندن و بهری خوه ددانه چؤل و چیمه ن و دؤل ونه والان و چل و چیا ب خه ملا خوه دکر ن گولستان و ل چؤلئ دئورین. ب تاییه تی کچین خامه و شینه کورین نوو گهه شتی ئه وانئ وه کی دور و گهوه هان خوه دخه ملاندن و سهر بهستی دهر دکه تن دهرقا و پیکفه ل سهیرانگه هان دگه پریان، لی نه ب تؤلازی و سهر گه لله تی، بهلکی ب دلخوازی و خوځسی یا خوه و ل سهر ری و ریبازا شه ریعت و سوننه تی .

■ **بالکیشی:** چند تشتین بالکیش دقان مالکین هه لبهستان دا هه نه، یه ک ئه وه کو خانی ژ نه ورؤزی را ریژی دگره و دیبژه ته عزیزم ژ بو وی دهمی کو واته یا پیروژ بوونی دده . یا دی ئه ف سهیرانا ب سهر بهستی یا کور و کچان ل دهرقا و ل ناف سهیرانگه ه و چؤل و چیمه نان دا سیژده بدهری تینه بیرا مرؤفء. ل ئیرانی و روژه ه لاتی کوردستانی، ل سیژده همین روژا نه ورؤزی دا خه لک هه موو ژ مال و ناقایان دهر دکه فن و پیکفه دچن ماشکانی و بنداری یان و تاده رنگی شفی ل دهرقا دمین .

۴۹۴- لهورا کو نهوان غه رهز ژ گه شتی
مه قسوود ژ چووینا ب ده شتی

■ **په يقناسی:** لهورا: ل بهر وی هندئ - غه رهز (غرض): مه بهست - گه شت: گه پریان و سهیران .

■ **شروڤه: ↓**

■ **جوانکاری:** په یقین غره ز و مه قسوود دکارن تهرادوفی ساز بکن .

۴۹۵- نهو بوو کوچ تالب و چ مه تلووب
یه عنی دو تهره ف موحب و مه حبووب

■ **هه قبه ر کرن: نه. نه ف.**

■ **شروڤه: ↓**

■ **جوانکاری:** په یقین تالب و مه تلووب پیکفه و موحب و مه حبووب ژی پیکفه هه م جناسی ساز دکن و هه م ژی تناسوبا وان هه یه .

۴۹۶- نه ف هه ردو جه له ب کو هه ف بیین
کوفوی د خو نه و ژ بو خو بیین

■ **هه قبه ر کرن: نه. کوفویت - رو. کوفوید خو ژ بو خو بیین -**

■ **په یقیناسی: جه له ب: ده سته، کومه ل - کوفو: هه قال، هه مشان، هه فکوفو، هه مکوفو -**

■ **جوانکاری:** په یقا بیین له تافه تی ساز دکه، له ورا کو هه م ب واته یا نیانای یه و هه م ژی ب واته دیتنی .

■ **شروڤه:** مه به ست و نارمانجا گه شت و سهیرانا ل ناف چؤل و چیمه نان نه فه بوو، کو نه فیندار و بهر نه فین، خوازیار و بهرخواز، کچین خامه و خورتین نوو گیهایی ب سه ربه سته هه قهو بیین و دا کو بکاربن هه قال و هه فکوفو و هه قشان و تایین خوه بیین و ژ بو خوه بخوازن .

(۱۲)

بدمرکەتەنا شەھریانە ب دەشتی، ژ بۆ سەیرانا سەرسال و گەشتی

۴۹۷- دەورا فەلەکی ژ بەختی فەیرۆز
دیسان کو نوما ژ نوو فە نەورۆز

■ پەیفناسی: دەورا فەلەکی: گەرا فەلەکی، گەریان و دۆرلیدانا ئەرد و ھەیف و ئستیران و
پیکھانینا سال و دەمان - فەیرۆز: فەیرووژ، پیرۆز - نوما: نیشان دا - ژ
نووفە: سەرژنوو -

■ شروۆفە: ↓

۴۹۸- مەبنی ل وء عادەتی موبارەک
شەھری و سوپاھیان ب جارەک

■ ھەقبەرکرن: ھژ. مەبنی ل وئ،

■ پەیفناسی: مەبنی: گۆرەکی، ل سەر بنیشەیا، ل سەر رن و رسما - موبارەک: ب
تەبەرک، پیرۆز - شەھری: بازاری، خەلکی بازاری - سوپاهی: لەشکەری -

■ شروۆفە: ↓

■ جوانکاری: ل نیشەکا پەیفن شەھری و سوپاهی دا ب دیتەنەکن دژبەری و ب دیتنەک
دی تەناسوب ھەیە .

۴۹۹- بازار و کەلات و خانی بەردان
تەشبیھ ب نژدەیان و جەردان

■ ھەقبەرکرن: ھژ. نەژدییان .

■ **په یقناسی: بازار: شههر - که لات: قلعہ، گوند، که لا، بازار، کوردین لای خوی،**
 ماکووی و هندک ژ کوردین خوراسانی ژ بازاران را که لا دبیژن. بۆ نمونہ نه وانا
 نابیزن بازار خوی یان بازار ماکووی، به لکوو دبیژن که لا خوی، که لا ماکووی،
 که لا تی ب واتہ یا بازار - **نژدہ یان: تالانکهران - جہردان: جہردہ یان، چہ تہ یان،**
 کہ سین کو کارین وان جہرد و تالانہ -

■ **جوانکاری: ل نیفہ کا په یقین شههری و بازار، سوپاهی و که لات دا لهف و نہ شر ہہ یہ،**
 لەورا کو شههری ل بازاران دا و سوپاهی ژ ل که لاتان دا دژین و دمین. تہ ناسوب و
 تہرادوفہ ک ژ ل نیفہ کا په یقین جہردہ و نژدہ دا ہہ یہ.
 ل په یفا "خانی" دا سہر بہستی یا ہوزانی یین ہہ یہ.

۵۰۰- سہف سہف دمہ شینہ کووہ و دہشتان
رہف رہف دخوہ شینہ سہیر و گہشتان

■ **په یقناسی: سہف سہف (صف صف): سہف ب سہف، ریژ ب ریژ - دمہ شین: دچوون،**
 ب ناز و کہ یفخوشی دچوون - **کووہ: کوو، کی، کیف، چی، چیا - رہف رہف: رہف ب**
رہف، پؤل ب پؤل، دہستہ دہستہ، کۆم کۆمی - خوہ شین: خوشین، خوشیان، دہنگی
فرینا رہفین بالداران یان دہنگی ہہر کینا ئافی.

■ **شروفا: دہما کو گہرا فہلہ کی ب خوشبہختی و پیروزی دیسان دوش سوو و سہرژنوو**
نہورژ نیشان دا و جہشنا نہورژ پیپرا گہہشت، گورہ کی وی ری و رسما پیروژ و
موبارہک، گشتی خہلکی بازار و لہشکری ہہموو ژ بازار و کہ لایان دہر کہ تن و خان و
مان جی دا ہیلان و وہ کی جہردہ و نژدہ یان خوہ شین پیکہت و دہستہ دہستہ و کۆم
کۆمی بہر ب چل و چیا و گہشت و سہیرانگہان مہ شیان.

■ **جوانکاری: ئەف مالکا ہہلبہستی ب شیوہ یا موازنہ یین ہاتیبہ فہوونان.**

بالکیشی: ہہردو کردارین دمہ شینہ و دخوہ شینہ دہبی ب واتہ یا دہما نہو ئانکو مہ شیان و
خوشیان یینہ تیگہ ہیشتنی. ہہر ئەف ہندہ بوویہ ہہ گہرا ئالۆزی یا مالکا کول دوو را
تی. ہندہ کا ب دہما نہو و ہندہ کان ژ ب دہما بہووری روونقیسی کرنہ.

۵۰۱- نەسنافى ئومەم سىغار و كىبار
قەتەن قە نەما د شەھرە دەييار

■ **ھەقبەر كرن: ھژ. جا. كوبيار - مير.** قەتەن قە نەمان، ھەلەبە لەورا كو پەيقىن قەتەن و قەت ھەردوك ب يەك واتەيىنە و ھەروسان كرادار نەمانى دچە سەر دەييارە ناچە سەر نەسنافى ئومم - رۆ. ئۆس. ئە. جا. قەتەن قە نەما، ئەقە ژى ھەلەبە، بىنپەرە واتەيا قەت و قەتەن - ئا. زا. قەتەن نەدما، چەوتە، لەورا كو خانى ل دەما نەھۆ دئاخقە، نە دەما بەھۆرى - ھم. ھژ. قەتەن قە نەما، سەرراستە - رۆ. ئۆس. ھم. مير. د شەھرى، كىشا ھەلبەستى لىنگ دكە - ئا. ئە. زا. جا. د شەھر، ھەمان د شەھرە يە و سەرراستە - ھژ. د شەھرى، چەوتە.

■ **پەيقناسى: نەسناف (اصناف):** پراڭە يا سنف، كۆم، دەستە، دەستە يەك ژ مرۆفان كو ھەموو ل جىيەكى دا كار دكن، يان كارەكى وەك ھەف دكن، ھەقپىشە. ل ئاخفتنا رۆژانە و گەلبىرى دا ژ سەرمايەدار و خوداينى دوكانىن مەزن را ژى نەسناف تى گۆتتى. - ئومەم: پراڭە يا ئوممەت، دەستە يەك ژ مرۆفان كو ل سەر دىنەكى نە، دەستە يەك ھەقدىن - سىغار (سىغار): پراڭە يا سەغىر (سىغىر)، ب واتەيا بچووك - كىبار: پراڭە يا كەبىر ب واتەيا مەزن - قەتەن: ب قەبرى، ب ھىچ جورى - دەييار: كەس، مرۆف -

■ **شەرۆقە: ↓**

■ **جوانكارى:** پەيقىن سىغار و كىبار پىكفە و ئوممەت و دەييار ژى پىكفە دژبەرى يى ساز دكن.

۵۰۲- ھندەك ب پەيائى چوونە باغان
ھندەك ب سواری چوونە راغان

■ **ھەقبەر كرن: ھژ. مير. ئا. ھم. زا. جا.** ب پەيائى چوونە - رۆ. ب پەيائى چوونە - ئە. ب بيان دچوونە -

■ **پەيقناسى: ب پەيائى: ب بيان، پەياتى - ب سواری: ب پىرۆيان، سواری - راغ:** دەشت، مىرگ، بانى و بتارپىن چىيان -

■ **شەرۆقە: ↓**

- **جوانکاری:** په یقین په یایی و سواری پیکفه و په یقین راغ و باغ ژى پیکفه دژبه ری یی ساز دکن. ئەف مالکا هه لبه ستی ب شیوه یا موازنه یی هاتیبه فه هوونانی. ههردو په یقین په یایی و سواری کیشا هه لبه ستی ل ههردو نیمالکان دا ئالۆز دکن. ئەگەر ل جیهی وان دا ب بیان و سواره با کیش سهرراست دبوو. یان ژى دبی مرؤف په یقین په یایی وهک په یایی و سواری ژى وهک سواره رابنژ بکه. گۆر بهیشت ئهرواسی ب قی هندى ههسیابه، له ورا ل جیهی ب په یایی دا ب بیان ئینایه، لى سواری وهکه خوه مایه.

۵۰۳- هندهک ب تهبايی و ب کهرهت
هندهک ب ههفالی هن ب وهدهت

- **ههقهبرکرن:** ئە. ب ههفال و هن- ل میر. دا ئەف مالکا هه لبه ستی بهری یا ههژمار ۵۰۲ هاتیبه.

- **په یقیناسی:** تهبايی، پیکفه - کهرهت (کرت): پرانی، گهلهکی، بکۆمهل - ههفالی: ههفالی، ههفالتی - وهدهت: ته نیی، ته نیایی، ته نی -

- **شروقه:** ب فهبری هیچ کسهک د بازاره دا نهما و کۆم و دهسته یی مرؤقان هندهک په یاتی بهر ب باغان مهشیان و هندهک ژى سواری چوونه بنارین جییان. هندهک ته نی ب سهری خوه و هندهک ژى ب کۆمهل و تهفایی و د کهل ههفال و هوگران ژ ئافایان ده رکتهن و چوونه سهیرانگهان.

- **جوانکاری:** په یقین وهدهت و کهرهت پیکفه و په یقین ههفالی و وهدهت پیکفه و ههروسان په یقین تهبايی و وهدهت ژى پیکفه دژبه ری یی ساز دکن. په یقین تهبايی و کهرهت ژى دکارن لیره دا تهرادوفی ساز بکن. ئەف مالکا هه لبه ستی ب شیوه یا موازنه یی هاتیبه فه هوونان. ل رابنژ کرنا په یقین تهبايی و ههفالی دا سهربهستی یا هوژانی یی ههیه.

۵۰۴- رابوونه فه خانم و خهواتین
وان ژى تهژء گول کرن بهساتین

- **په یقیناسی:** خهواتین: پرانه یا خاتوون، خانم - تهژء: تهژى، تژی - بهساتین: پرانه یا بوستان، عه ره بان ئەف په یقا کوردی ژ مه گرتنه و عه ره بان دنه و پرانه یا بهساتین ژى

ژى را چيكرنه. بۇستان كو ب فارسى ژى را بوستان ديژن، واته جيپى بيپنا خوش، لهورا كول بۇستانان دا جوړه جوړه كول و چيچكه و پنجارين بيپنخوش تينه چاندنى و ب راستى ژى بۇستان جيپى بۇهنا خوشه.

■ ههقبهركرن: نا. خادم - - نه. تهژى - مير. وان تژى كول... رۆ. بهسطين -

■ شروقه: ↓

■ **جوانكارى:** د قى مالكا ههلبهستى دا ئستعاره ههيه. كول ئستعاره به ژ بو خانم و خاتوونان. خانى خانم و خهواتين تهشبيهي كولان كريبه و چوونا وان بو ناف بۇستانان را ديژه وانا بۇستان تهژى كول كرن، و مهبست ژ كولان نهو خانم و خهواتين بخوهنه.

505- حووران كره مهسكهنى خو جهننهت

بى پهرده و بى مهلال و مننهت

■ **پهيقناسى:** حووران: حوورى يان - مهسكهن: مال، ئبورگهه - بى پهرده: بى ترس و پرس - مهلال: وهرهزى، وهستيان، سستى و بيمهعهدهتى - بى مننهت: بى مننهت، بى باك -

■ **شروقه:** خانم و خاتوون ژى بيكفه رابوون و چوونه نافا باغ و بۇستانان و ب جل و بهرگين خوه يين رهنگارهنگ و ب بيپنا خوه يا خوهش باغ و بۇستان گولباران كرن و ب خوهشى و شايى و بى ترس و پرس و بى مننهت و باك وهكى حووريان باغ و بۇستان ژ خوه را كرن ئبورگهه.

■ **جوانكارى:** حووران ئستعاره به ژ خانم و خاتوونان را، جهننهت ئستعاره به ژ باغ و سهيرانگهان را.

506- دووشيزه و دوختەر و رووالان

پاكيزه عزار و زولف و خالان

■ ههقبهركرن: هژ. عودار.

- **په ښناسی: دووشیزه: زهری، کچین خامه - دوختەر: کچ - رووالان: رووسور، کچ و خورتین کو هی موو ل تەفەشا وان دا دەر نه که تیبه و تەفەشا وان سور و خوه شکۆکه - پاکیزه: پاقش، پاکژ - عزار (عذار): روو - پاکیزه عزار: رووپاک، خوه شکۆک، رووخوش -**

■ **شروقه: ↓**

- **جوانکاری: په یقین دووشیزه و دوختەر تەرادوفی ساز دکن. تەناسوب ل نیشه کا په یقین عزار و زولف و خال و روو (ل په یقا رووا لان) دا هه یه. پاکیزه عزار و روونال ژى دکارن تەرادوفی ساز بکن.**

۵۰۷- ئە تراب و کهواعب د عهزرا

موردان و موراهقی د زیبا

- **هه قه رکن: هژ. کهواعب، موراهقی - ئە. مهردان - میر. رۆ. ئەمره دان - نا. مرچقان؟ ب باشی ناهیتته خوه ندنی.**

- **په ښناسی: ئە تراب: هه قال و هۆگر، بووک و زهری، ژنن نوو گیهایى - کهواعب: پرانه یا کاعبه و کاعب، کچین مه مک هه نار - عهزرا: کچین خامه، زهری، کچین شوونه کرى - موردان: ئەمره د، خورتین کو هی بهرئ سمیلین وان خووی نه دایه، خورتین ده قرووت، شینه کور - موراهق: خورتین نوو گیهایى و تازه ب خوه هه سیایى - زیبا: لاو، جوان، خوه شکۆک -**

■ **شروقه: ↓**

- **جوانکاری: په یقین ئە تراب و کهواعب و عهزرا پیکشه و موردان و موراهق ژى پیکشه هه م تەناسوب و هه م ژى تەرادوفی ساز دکن.**

۵۰۸- ئەسحابی قوماشن لوتفی روخسار

ئەربابن مه تاعی حوسنی دیدار

- **هه قه رکن: میر. ئەسحابی قوماش له تیف روخسار - میر. مه تاع و حوسنی ...**

- **په یقناسی: ئه سحاب:** پړانه یا (صاحب)، خودان، هه فال و هوگر - قوماش: په پروو، پارچه، جنس - **لوتف (لطف):** دلوفانی - **روخسار:** تەفه ش - **ئەرباب:** پړانه یا ره ب واته یا خودان - **مه تاع:** که لمهل، که ل و په ل -

■ **شروقه: ↓**

- **جوانکاری:** ئەف مالکا هه لبه ستی ب شیوه یا موازنه یح هاتییه فه هونان، ته ناسوب ل نیقه کا په یقین ئه رباب و ئه سحاب، قوماش و مه تاع، لوتف و حوسن، دیدار و روخسار دا هه یه. لوتفی روخسار وه کاندیه قوماش.

■ **۵۰۹- وان لیک دکرن مه تاعی بیك عهرز ته خمین دکرن ب توول وه لعهرز**

- **هه قبه رکرن: هژ. یه ک-**

- **په یقناسی: لیک عهرز کرن:** نیشانی هه قدو دان، ل بهر چاقین هه قدو راخستن، رابه ری هه قدو کرن - **عهرز کرن:** عهرزه کرن، ل بهر چاقان راخستنا تشتین فرۆتانی ژ بو راکیشانا بهرا بکران، رابه ر کرن - **ته خمین:** بهراورد کرن، پیقانا هزری، پیقانا ب رمان و هزران - **توول:** دریزی، دریزاتی - **عهرز:** بهراتی، بهرای، پاناتی -

■ **شروقه: ↓**

- **جوانکاری:** په یقین توول و عهرز پیکفه دژبه رن، ههر دو په یقین عهرز جناسا تام ساز دکن.

■ **۵۱۰- سهوداگه ری عیشقی بوون د بازار هه م باיעی حوسنی هه م خه ریدار**

- **هه قبه رکرن: هژ. سهوداگه ری عیشق - - هژ. ئه. میر. ئا. هم. هه م باיעی حوسن و هه م خه ریدار - رۆ. هن باיעی حوسن و هن خه ریدار.**

- **په یقیناسی: سهودا گهر:** دادو سنه دکار، بکر و فروشیار، بازرگان - بايع: فروشیار -
خه ریدار: بکر، کپيار -

- **شروقه:** کچ و زهري يین خواهه شکوک و رووسور، جانکین رووخووش و روو بخال و بسک خواهه شک، کچین مه مک هه نار و بووک و زهري يین به دهو، خورت و شینه کوپین ده فرووت، وه کی فروشیار و بکران به ژن و بالین خواهه يین جوان و شوخ و شهنگ رابهري هه فدو دکرن و ب چافین بکران ل هه فدو میزه دکرن و چافین خواهه ل هه فشان و هه فکووفان دگه راندن. د وی روژی دا هه موو، چ فروشیاری جوانی یی و چ زی بکرین وی، د وی بازاری دا ببوون بازرگانین نه یینی.

- **جوانکاری:** په یقین سهودا و بازار هه مه تهناسوبی و هه م ژی تهرادوفی ساز دکن. په یقین بايع و خه ریدار ژی دژبهري یی چی دکن.

۵۱۱- سه رسالی و باکر و رووالان سه رسالی و لاو و پیر و کالان

- **هه قبه رکرن:** هژ. نه. سه رسالی وجهوان... - نا. سه رسالی جهوان و پیر و کالان - هم.
سه رسالی و جهوان و پیر و کالان -

- **په یقیناسی:** سه رسالی: یین هه ساله تهنه نی وان کوتا نه بوویه، ساوا، مه به ست یین کیتمه من - باکر: ده ست نه خواری، کچین شوونه کری و خورتین نه زهوجی -
سه رسالی: یین پیر و کال -

شروقه: ↓

- **جوانکاری:** په یقین سه رسالی و سه رسالی هه م دژبهرن، هه م ژی جناسی ساز دکن. په یقین پیر و کال د گه ل په یفا لاو دژبهرن. په یقین پیر و کال دگه ل هه ف دژبهرن. په یقین باکر و رووال و لاو ییکفه هه م تهناسوبی و هه م ژی تهرادوفی چی دکن.

۵۱۲- سه رسالی ل ره سم و راهی مه عهود گیران د جه و مه قامی مه حمود

- **هه قبه رکرن:** میر. سه رسالی و ره سم و - نا. سه رسالی ل ره سمی راهی مه عهود - هژ.
گیرا - هم. جا. گیران دچوو مه قامی مه حمود - میر. نا. گیران د جهی مه قامی مه حمود -

- **په یقناسی: مه عهودد: وه کی بهری، وه کی قرار کری - مه قام: جی، دهم - مه قامی مه محمود: جیهی په سه نگری، جیهی بزاره و باش، دهما باش -**
- **شروقه: گنج و لویڼ کیمته مهن و جوانین سه رسالی، دگهل پیر و کالین سه د سالی پیکه ری و ره سما جه شنا نه ورؤزی و سه رسالی ل جیه و دهمین باش و په سنکری دا گیران و دامه زراندن.**
- **جوانکاری: ته ناسوب ل نیفه کا په یقین ره سم و راه دا هه یه. په یقین جه و مه قام ته رادوفی ساز دکن. په یقا مه قامی مه محمود ته لمبچه.**

(۱۳)

**موره خه سبونا و شاقان ب گولگه شتا سهرسالي،
ره غبه تکرنا وانه ب بازارا حوسن و جه مالي**

**۵۱۳- قنديلي مونيروي دييري نه زرهق
مشکاتن همهل کو کر موره وهق**

■ هه قبه ر کرن: هژ. قينديل - هژ. ده يري -

■ په يقناسي: قنديل: قه نديل، پيچرا، شه مدانک، چرا، مه به ست ژي رۆژه - مونيرو:
رؤناهي - دييرو: ديرو، کليسا - نه زرهق: کهو، شينج تاري - دييرو نه زرهق: ديرو هيشين،
مه به ست ژي ناسمانه - مشکات: چرادانک - همهل: بهرخ، يه کمين برج / مه هژ
دانزده مه هين تافي - موره وهق: سافکري، پاقشکري، رؤناهي -

■ شروقه: ↓

■ جوانکاري: قه نديلي مونيرو نستعاره يه ژ تافي، لهورا کو تاف ب چرايه کي کو ب ناسمانان
فا دالقيايه، هاتييه وه کاندني. دييرو نه زرهق نستعاره يه ژ ناسمانج شين، مشکاتن
همه ل نستعاره يه ژ بورجا بهر خکي.

**۵۱۴- سهرسال کو بوو ژ نوو فه مه عموور
مير دايه کورج د تازه ده ستوور**

■ هه قبه ر کرن: هم . گري -

■ په يقناسي: مه عموور: نافه دان، چي بووي - کورج د تازه: کورج ده تازه،
شينه کوران، خورتين نوو گيهايي - ده ستوور: ري، روخسه ت - ده ستووردان:
ريدان، روخسه ت دان -

■ **شرۆفە:** چرایا رۇناھى يا دىرا ھېشىن گاڤا كو چرادانكا بەرخكى رۇناھى كر، واتە دەما كو تافل ئاسمانى ھېشىن دا گھەشتە بورجا بەرخكى و سەرسال ژ نووڤە دەست پىن بوو، مير دەستورا چوونەدەر و سەيرانى دا گەنج و لاوین نووگھەشتى .

■ **بالكىشى:** گۆرەكى ئستېرناسى يا مېژىن ل مەھا ئادارى دا تافل تى ل بورجا بەرخكى (حەمەل) دا رادوھستە، يان دگىزە بورجا بەرخكى .

۵۱۵- دەستور كو بوو ژ بۇ وشاقان

رابوون ھەمء شوبھەتى عوششاقان

■ **پەيفناسى:** دەستوربوون: دەستور ھەبوون - **وشاق:** ئووشاق، زاروو، خۇرتىن دەڧرووت، پەيفەك توركى يە . - **عوششاق:** پىرانە يا عاشق، ئەفینداران -

■ **شرۆفە:** ↓

■ **جوانكارى:** وشاق تەشپىھى ئەفینداران بوويە

۵۱۶- تىك چوونە ب مەعرەزا مەزادى

دلدادەين مەقسەد و مورادى

■ **ھەقبەركن:** ئا. دلدايە ب مەقسەدا مورادى - ئە. ب قەلەما ھوور ل پەراويزى دا نقيسبە: دلدانە ب مەقسەد و مورادى. خ -

■ **پەيفناسى:** تىك: ھەمى - مەعرەز: پىشانگەھ - مەزاد: مازاد، ھەراج - **دلدادە:** دلدايى، ئەفیندار - **مەقسەد:** مەبەست، مراز - **موراد:** مراز، مەبەست -

■ **شرۆفە:** دەما كو گەنج و لاوان دەستورا سەيرانى ۋەرگرتن، ھەمى ۋەكى ئەفینداران ژ بۇ گەھىشتا ب ئارمانچ و مەبەست و مرازان ژ جى رابوون و پىكفە چوونە پىشانگەھا خوە نىشاندان و ھەراجا ئەفین و دلدارى يى .

- **جوانکاری:** مهقسهد و موراد پيڅقه تهرادوفن ساز دکن. خانی سهيرانگهه وهکاندييه بازارا کو ههر کهس تی دا کالاین خوه رابهري بکران دکه. په یفتین موراد و مهزاد ب رینفيسا کهون جناسی ساز دکن.

**۵۱۷- نلا کو تهنی مه مؤ و تاجدين
وان دانه خو دوخته رانه ته زین**

- **ههقبه رکن:** میر. خهت کیشایه سهر په یفا کو و ل رهخ دا نفیسییه؛ ب تهنی - - ئوس. دایه خوه-

- **په یفناسی:** نلا: مه گهر، مه گین - دوخته رانه: کچانه، وهکی کچان - ته زین: خهمل، خهملاندن -

■ **شروقه:** ↓

**۵۱۸- یه عنی د دهما کو بوویه ته حویل
ئو ههر دو برا د جامن ته بدیل**

- **په یفناسی:** ته حویل: گوهورینا سالی، سالگوهوری - جامن: جامه یی، کنجکی - ته بدیل: فه گوهوری، فه گوهدستی -

■ **شروقه:** ↓

**۵۱۹- ئسته برهق و سوندوسی د بهر دا
چهند میعجر و میقرمه ب سهر دا**

- **ههقبه رکن:** ئوس. سوندوسی ل بهر دا - ئا. جا. سوندوسی د بهر دا - میر. سوندوس د بهر دا - حم. ئه. هژ. زا. سوندوسن د بهر دا - رۆ. سوندوسه د بهر دا - - هژ. ئه. میر. مهقرمه -

- **په ښناسی: ئسته برهق:** په روویه کی نارمووشی یی ئستوور و زیږیافه - **سوندوس:** په روویه کی هه فرمووشی یی نازکه - **سوندوسی:** کنجکین ژ سوندوسی - **میجهر:** خافک، سه ریچا ژنانه - **میقره مه:** خافکه ک سوړ یان ره نگین بوویه، له چک، پوښی، شه ده -

■ **شروقه: ↓**

- **جوانکاری:** ته ناسوب ل نیغه کا په یقین سوندوسی و ئسته برهق و په یقین میجهر و میقره مه دا هه یه.

**۵۲۰- کاکول کربوونه توپه ههر سوو
په رچهم کربوونه زولف و گیسوو**

- **هه قبه رکن: نه.** به رچهم.

- **په ښناسی: کاکول:** توومک، توونجک، ته مؤریک، پرچا پیښه نی یی - **توپه:** دالقاندی، چه ند تایین توومک کو کچک ژ بو جوانی یی ل سهر ئه نی یا خوه دا به رددن - **توپه کرن:** دالقاندن - **سوو:** لا، ئالی - **په رچهم:** پرچ، پرچا دریژ و لوول، توومک، - **په رچهم کرن:** تاتایی کرن، ژه ف به لاکرن، په ریشان کرن - **زولف:** بسک - **گیسوو:** که زی -

■ **شروقه: ↓**

- **جوانکاری:** ته ناسوب یان موراعاتونه زیر ل نیغه کا په یقین کاکول، توپه، په رچهم، زولف و گیسوو دا هه یه.

**۵۲۱- وان له و کربوو لباس ته سریف
دا قهت نه بتن ل وان چو ته کلیف**

- **هه قبه رکن: نه.** ل وان ته کلیف هاتیبه، ل ر هخ دا ب قهله مه ک هوور نقیسیه: ل وان چو، خ.
- **په ښناسی: لباس:** کنجک - **ته سریف (تسریف):** گو ه پری، گو هه پړاندی - **ته کلیف:** زه حمهت -

۵۲۲- پۆشیدە لباسى دلبه رانى
سەيران دگرن ب سەرگرانى

■ **پەيشناسى: پۆشیدە: ل بەر كرى، ل خوه كرى، وەرگرتى - دلبه رانى: وهكى دلبه ران،**
يىن دلبه ران - لباسى دلبه رانى: كنجى ژنانە - سەيران: گەريان، تەماشاشا - سەرگرانى:
ب ناز و ئەدا -

■ **شەرۇفە: لى ل وى رۇژى دا تەنى مەمۇ و تاجدين خوه كچانە خەملاندن، واتە ل دەما**
جەشنى دا ئەو هەردو برايان كنجين كچان ل خوه كرن. جلكين نارمووشين و زيپراف
فەگرتن و پۆشى و خافك دانە سەرىخ خوه و زولف و بسك و كەزى و توومك ل سەر
بەردان. ئەوان لەورا جلكين كچانە ل بەر كرىون كو بكاربن ب سەربەستى و يىى وى
ھندى كو كەسەك ب وان ئاگادار بە، يان بەرگىرى يا وان بكە، ب دلئى خوه ل ناڤا
كەچكان دا بگەرن. كنجين دلبه ران ل خوه كرىون و ب ناز و سەرگرانى ژ خوه رال
ناڤا كۇما كەچ و زەرى يان دا دگەريان .

(۱۴)

مولای بوونا تاجدین و مہمی یہ بستی و زینتی،
موسستہ غرہق بوونا وانہ د بہحرا عشق و ئہقینتی

۵۲۳- وان ہردو کورپی د جامہ تہبدیل
وہقتی کو د شہہرء کرنہ تہحویل

■ ہہقبہرکرن: ئوس. کورپن د - ژیدہرپن دی ہہموو. کورپی د - میر. وہقتی کو د
شہہری کرنہ تہحویل- ہڑ. وہقتی دکرن د شہہری تہحویل - حم. وہقتی دگہرن د
شہہری تہحویل- رؤ. وہقتی دکرن د شہہری تہحویل- نا. ئہ. ئوس. وہقتی دکرن د
شہہرء تہحویل-

■ پہیفناسی: تہحویل: گہریان، کؤچ کرن، چوون، جیگہوؤرین-

■ شروؤفہ: ↓

۵۲۴- ناگاہ عہجایبہک نوما وان
یہک جوزء ژ عہقلء قہت نہما وان

■ ہہقبہرکرن: ہڑ. عہقلی.

■ پہیفناسی: ناگاہ: نشکاف دا، نہ ژ گاف دا - عہجایب: سؤسرہت - نومان: دیاری
دان، نشان دان - جوزء: پشک، پرتی، پشکا ہہرہ ہندک-

■ شروؤفہ: ئہو ہردو خوڑتین کو کنجی فہگہہستی فہرگر تبوون، دہما کو ژ شہہرء
دہرکہتن، نشکافا سؤسرہتہک مہزن دیتن، ئہو وسان زہندہگرتی بوون کو پرتی یا
ہشء ل سہری وان دا نہما.

**۵۲۵- دیتن ل محه لله و زوكاكان
ههر كووچه و غورفه و شوباك**

- پەيقناسى: محه لله: تاخ، گەرەك - زوكاك: سووك، بازار، كووچه، كۆلان - غورفه: حوجره، ئۆده، دوكانين تايبه تى - شوباك: پەنجەرە، كولهك، شەبەك -

■ شروڤه: ↓

- جوانكارى: تەناسوب ل نىڤە كا پەيقىن محه لله و زوكاك و كووچه پىڤكە و غورفه و شوباك ژی پىڤكە هەيه .

**۵۲۶- سەد تازه جەوان ژ رەنگىن سەروان
ديبا و حەريير و خەز د بەر وان**

- هەقبەر كرن: ئا. سەد رەنگ جەوانى تازه سەروان - قەز - ئۆس. غەز - رۆ. ل بەر -
- پەيقناسى: تازه جەوان: گەنجى نووگهه شتى - ديبا: پەروويىن ئارمووشين، حەريير - حەريير: ئارمووش - خەز: پەروويىن نەرم و پىرچين، كنجى كو ژ كەقلى نازەلان پىك تى -

■ شروڤه: ↓

- جوانكارى: بەژنا گەنجين نووگهه شتى واتە تازه جەوانان ل جوانى و بلندى يى دا وەكاندییە دارين سەروى. تەناسوب ل نىڤە كا پەيقىن ديبا و حەريير و خەز دا هەيه .

**۵۲۷- پانسەد ژ كەچ و كور و رووالان
ئەو چەندە ژ قسىمى پير و كالان**

- پەيقناسى: پانسەد: پىنجسەد - ئەو چەندە: هەقاس، هندی وان -

■ شروڤه: ↓

- جوانكارى: دژبەرى ل نىڤە كا پەيقىن كەچ و كور لايەكى دا و ل نىڤە كا پير و كال ژی لايەكى دا و ل نىڤە كا پەيقىن كەچ و كور و پير و كال ژی د لايەكى دى دا هەيه .

۵۲۸- نواعی موزه ککر و مونه ننهس
هندهک د بهره هنه هن موله ببهس

- هه قبه ر کرن : هژ. بوره هنه -
- په یقناسی : موزه ککر (مذکر) : نیر - مونه ننهس (موءنث) : مئ - بهره هنه : بره هنه، رووت، عوربان - موله ببهس : کنجک ل خوه کری، کنجکدار، ب جل و بهرگ -

■ **شروقه : ↓**

- **جوانکاری :** دژبه ری ل نیقه کا په یقین موله ببهس و بهره هنه دا پیکفه و په یقین موزه ککر و مونه ننهس دا ژی پیکفه هه یه . په یقین نواع و هندهک ژی دکارن دژبه ری هه فدو بن .

۵۲۹- هندهک د نه عالی و نه کابر
هندهک د نه دانی و نه ساغر

- هه قبه ر کرن : هژ. نه کابیر، نه صاگیر -
- په یقناسی : نه عالی : پرانه یا عهلا، هه ره بلند - نه کابر : پرانه یا نه کبهر، مه زن، هه ره مه زن - نه دانی : پرانه یا نه دنا، هه ره ژیر، بندهست، هه ره نزم - نه ساغر : پرانه یا نه سغر، هه ره بچووک -

■ **شروقه : ↓**

- **جوانکاری :** دژبه ری ل نیقه کا په یقین نه عالی و نه دانی دا پیکفه و نه کابر و نه ساغر دا پیکفه هه یه . نه ف مالکا هه لبهستی ب شپوه یا ته رسیعی هاتیبه فه هاندنی .

۵۳۰- پیخواس هنهک، هنهک د سه رکؤل
کاشو ژ پنیان و سه ر وه کی هؤل

- هه قبه ر کرن : میر . پیخواس و هنهک .

- پەيئىناسى: سەركۆل: سەرقۆت، سەرفەكرى - كاشۇ: كاش، چەل، گۆپال، چۆيىن ھۆلانئى - ھۆل: گۆك، تۆپ -

■ شىرۋە: ↓

- جۈانكارى: تەناسوب ل نىقەكا پەيئىن پىخواس و سەركۆل پىنكە و كاشۇ و ھۆل پىنكە و پىن و سەر پىنكە ھەيە. ھەروسان پىن و سەر پىنكە دژبەرى پىن ژى دئافرىنن. خانى سەر ۋە كاندىيە ھۆلەكئى و پىن ژى ۋە كاندىيە كاشۇيەكى كو سەرى ل دوو خۋە را دكشىنە و دبە.

■ ۵۳۱- سەرمەست ھەنەك، ھەنەك د سەرخوۋەش دەم بەستە ھەنەك دەم كەش

- ھەقبەركرن: ھژ. سەرمەستە -

- پەيئىناسى: سەرمەست: سەرخوۋەش، ب ناز و ژ خۋە خۋەش - دەمبەستە: دەفگرېدايى، بىدەنگ، كرو مات - دەمكەش: ب گازى و ھاوار، ب دەنگ و ھەپرا -

■ شىرۋە: ↓

- جۈانكارى: پەيئىن سەرمەست و سەرخوۋەش ھەم دكارن دژبەرى پىن ساز بكن و ھەم ژى تەناسوب و تەرادوفى. دژبەرى ل نىقەكا پەيئىن دەمبەستە و دەمكەش دا ھەيە.

■ ۵۳۲- گوويەندە ھەنەك ، ھەنەك د خامووش پوويەندە ھەنەك، ھەنەك د مەدھووش

- پەيئىناسى: گوويەندە: بىژەر - خامووش: بىدەنگ، كپ - پوويەندە: گەرۆك - مەدھووش: مەندەھۆش -

■ شىرۋە: ↓

- جۈانكارى: پەيئىن گوويەندە و خامووش پىنكە و پوويەندە و مەدھووش ژى پىنكە دژبەرى پىن ساز دكن. ئەف مالكا ھەلبەستى ب شىپوھ يا تەرسىيە ھاتىيە فەھاندنى.

۵۳۳- هن جامه دهریده هن د سهرخووش
هن عهقل ره‌میده هن موئشه وهش

- هه‌قبه‌رکرن: هژ. دوریده، سه‌رخه‌ش - میر. بیه‌ووش.
- په‌یقناسی: دهریده: درپایی - ره‌میده: ره‌قیایی - موئشه‌وهش: په‌شیویایی، تیکه‌لکری، په‌ریشان، په‌روئش -
- شروئه: ↓
- جوانکاری: ئەف مالکا هه‌لبه‌ستخ ب شیوه‌یا موازنه‌یی هاتیبه‌فه‌هاندنی.

۵۳۴- هندان دگرن فه‌غان و فه‌ریاد
هن بووی ژ قه‌یدی عه‌قل‌ئ نازاد

- هه‌قبه‌رکرن: میر. بوویین - هژ. عه‌قلئ -
- په‌یقناسی: فه‌غان: فیغان، ناه و زاری - فه‌ریاد: هاوار، گازی - قه‌ید: به‌ند - ژ قه‌یدی عه‌قل نازادبوون: بریتیه‌ژ شیت بوونی -
- شروئه: ↓
- جوانکاری په‌یقین فه‌غان و فه‌ریاد ته‌رادوفی ساز دکن. دژبه‌ری ل نیقه‌کا په‌یقین قه‌ید و نازاد دا هه‌یه.

۵۳۵- هه‌ر یه‌ک د مه‌قامه‌کی دگه‌رگوون
هه‌ر یه‌ک ب جه‌فایه‌کی جگه‌رخوون

- هه‌قبه‌رکرن: هژ. دیگه‌رگون -
- په‌یقناسی: مه‌قام: جیگه، جایگاه - دگه‌رگوون: وه‌ر گوه‌ه‌ستی، وه‌ر گه‌پایی، به‌ره‌واژی - جگه‌رخوون: دل‌بخوون -
- جوانکاری: ئەف مالکا هه‌لبه‌ستخ ب شیوه‌یا ته‌رسیعی هاتیبه‌فه‌هاندنی.

■ **شروقه:** ۵۲۵ - ۵۲۵ ئەوانا بەرا خوه دانى كۆب سەدان گەنجىن نووگەھايى و خۆرتىن نووروستە و كەچىن خامە و زەرى يىن دلرەقىن ب بەزىن بلىندە وەكى دارىن مەرخى خوه ل نانا جل و بەرگىن جوان و گرانبوھا يىن وەكە نارموش و خەز و دىبا دا پىچانە و رزىانە كووچە و كۆلاىن بازارە و ب سەدان كەس زى ل پەنجەرە و باجە يىن مال و نۆدەيان را بەرا خوه ددنه وان. ب سەدان و پىنجسەدان كۆر و كچىن نووروستە و جوان و ھندى وان زى پىر و كال و جاھل و ئاھل و ژن و مېر و خۆرت و كەچ تىكەلى ھەف بوونە و بەر ب سەيرانگەھى دچن. ھندەك ژ وان رووت و پىخواس بوون و ھندەك زى خوه خەملا ندبوون. ھندەك گرە گرە و سەرناس و مەزىن بازارە بوون و ھندەك زى مرۆقىن بى سەر پا و بۆرەكى و كەس نەناس بوون. ھندەك رووت و تووت و پىخواس و بىكراس بوون، ھندەك زى كۆك و پوشتە و ب خەمل و تىتۆ قىتۆ بوون. ھندەك زى ھە پى يىن وان بزۆرى دكارى لەش و سەرى وان ل دوو خوه را راکىش كە. تە دگۆت قەى سەرى وان ھۆل و پى يىن وان كاشۇنە كو ھۆلا سەرى وان ل دوو خوه را راکىش دكەن و بەر ب سەيرانگەھى دېن. ھندەك نەفەخوارى سەرخوھش و ھندەك زى مەست و ھار و دىن و ھاي ژ خوه و ژ دونيايى نەمايى، كەيفخۆش و بى كول و دەرد بەر ب سەيرانگەھى دچوون. كنجىن ھندەك دىبايى بوون و ھشى ھندەك رەقىايى بوون، ھندەك مەست و سەرخۆش بوون و ھندەك زى ژار و پەريشان دلپەرۆش بوون. ھندەك دەستى خوه دابوونە پەلەگوھا خوه و قىر كىبوونى و لاوژە دگۆتن و ھندەك زى ژ دەردى دلېن خوه را دكرن گازى ونالېن و ھندەك زى ل دەريايا دەرد و غەمان دا نۆقم بوويى و بى دەنگ و سەدا بوون. ھندەك لۆتك دەھاقىتن و دلەيستىن و خوه ھەلدافىتن و ھندەك زى كپ و مات و مەندەھۆش بوون. ھندەك ژ دەردى دلې خوه را دقىريان، ھندەك زى تە دگۆت قەى ژ قەيد و زنجىرا ھش و ھەدامان رزگار بوونە و وەكى دىن و شىتان دكرن. ب گشتى ھەر يەك ژ بەر دەردەكى دلېخوون بوون. لى ھەموو زى نە ل سەر ھەمد و نە سەر رەوشا خوه يا ئاسايى بوون. ھەموو زى ل بەر كەيفخۆشى يا سەرسال و نەورۆز و جەشن و سەيرانى ل دەم و دەورانا خوه دا نەبوون.

۵۲۶- ئەو ھەردو دەمەك قەمان تەھەيبور

بوون غەرقەين لوججەين تەفەككور

■ **پەيفناسى:** دەمەك: دەمەك، كافەكى - قەمان: راوہستايى و مت و مات مان - تەھەيبور: زەندەمان - غەرقە: خەنقى، بىنچكيايى - لوججە: نىراف، كوورانى يا ئافى - تەفەككور: رامان، تىفكرين -

- **شروقه:** نهو ههردو دهمه کي مت و مات مان و ل دهريایا بير و هزاران دا نوقم بوون.
- **جوانکاری:** تەفه ککور واته تیهزین ب ئافه ک کورور را هاتیبه وه کاندنی، کو مه م و تاجدین وی ئافی دا جوومی بوونه.

**۵۳۷- تاجدین سه کنی و پرسیار کر
پرسا خو ژ یه کی ئختیار کر**

- **هه قبه رگرن:** میر. پرسا خو به ییکی ئختیار کر - هژ. پرسا خو به ئیکه ئختیار کر - نا. پرسا خو ژ غه ریبه ک ئختیار کر - هم. پرسا خو به ییک ئختیار کر - نه. زا. پرسا خو به ییکی ئختیار کر - رۆ. پرسا خو ژ یه کی ئختیار کر - بر. جا. پرسا خو ژ ییکی ئختیار کر -

بالکیشی: د کورمانجی دا دو بوئین؛ پرس ژئ کرن، و پرس پین کرن هه یه. بوئیا پرس پین کرن ب واته یا شیره ت ژئ وه رگرتن و راویژئ تئ، لی پرس ژئ کرن، تئ ب واته یا ناگاداری وه رگرتن. لیره دا تاجدین دخوازه ناگاداری یئ دهست خو هه بینه، نه کو شیره تان. واته لیره دا پرس ژئ کرن سه رراست تره. په یفا ئختیار هه روه کی ل په یفناسی یئ دا ژئ هاتیبه شروقه کرنئ، زۆرت ژ بو میران تئ گۆتنئ. ژ بهر وی هندئ "ژ یه کی" سه رراستره ژ "ب یه که" یان "ب یه کی" یان "ب ئیکه" -

- **په یفناسی:** سه کنی: راوه ستا - ئختیار: کال، پیره میز، زۆرت ژ پیره میران را تئ گۆتنئ. ئەف بوئیا ل بنیشی دا ژ بوئیا "ژ ئختیار که تی" واته ژ هیز و شیان که تی و پیر و کال بووی هاتیبه.

■ **شروقه: ↓**

- **جوانکاری:** ل په یفا "یه کی" دا سه ره به ستی یا هۆزانی یئ هه یه، له ورا کو جیهی ده نگدیرین بلند و نه فی لیک هاتیبه گوهورینی.

**۵۳۸- گۆ ئه ی خزرئ ره هئ هدايه ت
بیژ ئەف چ به لایه بی نه هایه ت**

- **په یفناسی:** گۆ: گۆت - خزر (خضر): خدر، نافی پیغه مبه ره کی یه کورئ نیشانی ریوه ندایی یان دده. رهه: ری، ریک - هدايه ت: ریئموونی کرن - نه هایه ت: کوتایی، داوی، بی نه هایه ت: بی داوی -

- **شروڤه:** تاجدين راوهستا و ژيه كي كالى نختيار پرسيار كر و گوتن ئه ي خدرئ رئ نيشانده رئ رٲكا راستى ٲن، جا ب دلوقانى يا خوه ژ مه را بيژه كانئ ئه ف به لاييا بئدوو ماى چييه و چ قه ومييه كو ئه ف مروقانه وه ها لن هاتنه؟

**۵۳۹- وى گؤ كو دو شهله وه ندى شه دداد
ئيرؤ ل فء خه لى بوونه جه لاد**

- **هه قبه ركرن:** هژ.حم. وى گوتن- هژ. ل فى خه لى- حم. رؤ. ئا. ئه. مير. ئؤس. ل فى خه لى...

- **په يقناسى:** شهله وه ندى: شاهئ جوانچاكان، خورتئن هه ره جوان، كچئن ب ناز و فيلباز- شه دداد: زالم، توند كردار -

■ **شروڤه:** ↓

- **جوانكارى:** خانى زين و ستى وه كاندييه دو جه لادان كو خه لى دكوژن .

**۵۴۰- هه رچى كو دبينن ئه و دو سه رخواه ش
فيلحال دكرن وه ها مو ششه وه ش**

- **هه قبه ركرن:** مير. هه ر چى دبينن- ئا. هه ر چى كو دبينن- - ئؤس. دكرن ئه وان- ل هه موو زئدهرئن دى دا "دكهن وه ها" هاتيه .

بالكيشى: ل فى مالكا هه لبه ستئ دا جيھئ بكر(فاعل) و بهر كر(مه فعول) ليك هاتيه گوهؤرينئ. خانى ل جيھئ كو بيژه: هه ر چى/هه ركه سئ كو وان هه ردو سه رخواه شانانا دبينن، ديژه هه رچى كو دبينن ئه و دو سه رخواه ش و ئه ف هنده بوويه هه گه ر كو روونقيسكارئن مه م و زينئ ل نيئمالكا دوهم دا بكه فن شاشى ٲن. نه كه ر ئه م بكرئ ديتنئ هه ردو سه رخواه شان بكرن و بيژن كو ئه و هه ردو سه رخواه شانانا هه ر كئ بدينن، مو ششه وه ش دكن، هيئگا په يقا "دكهن" سه رراسته. لن ئه گه ر ئه م بكرئ ديتنئ بدن پال هه رچى و بيژن هه ركه سئ كو ئه و هه ردو شه هله وه ندانه دديتن، مو ششه وه ش دبوون، هيئگا په يقا "دكرن" ب واته يا "دبوون" كو خانى كه له ك جارائ ب

کار بریبه سهرراسته . بهر هشتتر ژى ههر ئه فهیه . له ورا کو کالۆ دبیژه : ههرکی وان ههر دو شههله وهندانه دبینن ، وهها پهریشان دبن ، نه کو ئه وه ههر دو شههله وهند ههرچی یان ههر کی دبینن ، وهها موششه وهش دکن .

■ په یفناسی : ههرچی : هه چکی ، ههر که سی - ئه وه دو سه رخوهش : وان ههر دو سه رخوهشانه - فیله حال : ددهمی دا ، دهملده ست - دکرن : دبن - دکرن ئه وان موششهش : ئه وانا پهریشان دبن .

■ سرۆفه : کالی ئختیار به رسقا وی دا و گۆت : ئیرۆکه دو گهنجین جوان و شههله وهندین نه دلۆقان ل فی گه لی بوونه بکوژ و جه لاد . ههر که سین کو وان ههر دو سه رخوهشانه دبینن ، هه دهملده ست وهها دنالزن و پهریشان و په رۆش دبن .

■ جوانکاری : مه به ست ژ ههر دو سه رخوهشان ستی و زینه .

051- وان گۆ ته نه دی کو ئه و چ رهنگن
وی گۆ دو کوپن زییاده شهنگن

■ په یفناسی : زیاده : گه له ک - شهنگ : جوان -

■ سرۆفه : ↓

052- وان گۆ کو ب شویر و شه شپه پرن ئه و
یا نه ب خه ده نگ و خه نجه رن ئه و

■ هه فه بر کرن : میر . غه ده نگ .

■ په یفناسی : شه شپه پرن : کورز ، چۆماقی سه ر ب بزمار - خه ده نگ : تیر -

■ سرۆفه : ↓

■ جوانکاری : ل نیفه کا په یقین خه ده نگ و خه نجه ر و شویر و شه شپه پرن دا ته ناسوب هه یه .

**۵۴۳- وی گۆ کو ب غەمزە و ب ئاقر
خەلقى دكوژن وه کی ب که یبر**

- **پەيقناسی: غەمزە: ئاقر، نازنیگا- که یبر: کیرکا به ژیشکی یی، کیرکا کو پی قەتماغە یا برینتن که واندی دبرن، تیری سەر پان و دەف چەقۆکی، چەقۆک -**
- **شروؤفه: وان گۆتن تە ئەوانا نەدیتن؟ گەلۆ ئەوان چاوا و چاکینه بوون؟ کالۆ گۆت ئەو دو کورکین پر جوان و قەشەنە گن. تاجدین و مەمئ دیسان پرسین و گۆتن: گەلۆ ئەوانا ب شوور و شەشپەر و خەنجەر و تیر و که یبران چە کدارن؟ کالۆ گۆت نا مالا وه ئاقا به، ئەو هه خەلکی ب ئاقرین چافان و نازا ناف بروویان دكوژن، لی تو دبیژی بریندارین وان بریندارین که یبران.**

**۵۴۴- وان پرس دکرن کو گەر بیینن
دا بو خو ب مەردی دەست هلیین**

- **هەقبەرکرن: ئە. حم. میر. پرس دکر- ئۆس. وان پرس دکر دەما بیینن -**
- **پەيقناسی: ب مەردی: ب میرانی - دەست هلیینان: دەست هلدان، دەست راکرن، بەرهفانی کرن، دفاع کرن -**
- **شروؤفه: مەمئ و تاجدین دپرسین دا کو ئەگەر راستی وان هاتن، ب میرانی دەست هلیین و بەرگری یا خو به بکن.**

**۵۴۵- هەردوو د وء کارء بوون کو ناگاھ
دیتن کو ژ مەحزئ قودره توللاھ**

- **هەقبەرکرن: ئە. ئا. رۆ. حم. ئۆس. زا. هەردو د وی کارء- هژ. میر. جا. هەر دو د وی کاری - - میر. کو مەحزئ -**
- **پەيقناسی: مەحزئ قودره توللاھ: هەر ب کارین و شیانا خودی -**

■ **شروؤفه: ↓**

۵۴۶- نهو ههر دو پسهر وهکی دو پهیکه
تابهنده ب شکلن شاهن نهخته

■ ههقبهر کرن: هژ. تابنده-

■ په یقناسی: پسهر: کورک - پهیکه: ههیکه ل - تابهنده: تاقان، تافنده، چلقلۆک،
ته ییسۆک - شکل: وینه - ب شکلن: وهکی - شاهن نهخته: شاهن ئستیران،
مه بهست ژئ رۆژه -

۵۴۷- یهک هه یئته و شکل و یهک لباسن
نه ماما د وئ شه هره رهنگ نه ناسن

■ ههقبهر کرن: میر. حم. نه. ئۆس. رۆ. هژ. جا. زا. د وی شه هری - ئا. د وی
شه هره -

■ بالکیشی: وی شه هری، کیشا هه لبه ستی ئالۆز دکه، ل بهر وی هندئ من " وئ شه هره "
په سهند کر .

■ په یقناسی: هه یئته: رهنگ، بیچم - شکل: وینه - لباس: کنجک - رهنگ نه ناس:
نه ناس، نه ناسیار -

■ شروقه: ↓

■ جوانکاری: په یقین هه یئته و شکل ته رادوفی ساز دکن .

۵۴۸- سیرهت مه له کن سووهر په رینه
نه بایعن نه و نه موشته رینه

■ ههقبهر کرن: نه. مه له ک و - ئۆس. سووهرت-

■ په یقناسی: سیرهت: ئاکار، رهوشت - مه له ک: فرشته - سووهر (صور): رهنگ و روو - بایع:
فرۆشیار - موشته ری: بکر، کرپار -

■ شروقه: نهو ههر دوو ل وی کاری دا بوون کو ژ کارین و شیانا خودئ هه نشکافا راستی

وان ههردوو کورین کو وه کی دو ههیکه لان شوخ و شهنگ بوون و وه کی تافی جوان و قه شهنگ بوون، هاتن. دیتن کو نه و ههردوو کورک ل وینه یا ههقدودانن و دوروست بینانی ههقدو ههفرنگ و ههقهبرگن، لئ ل وی بازاری دا نه ناسن و خه لکی وی بازاری نینن و که سهک وانا ناس ناکه. ل ناکار و ههلس و کهوتین خوه دا وه کی فرشته یانن و ل رهنگ و روو و دیمهن و تهفه شا خوه دا زی وه کی حووری و پهریانن. لئ نه و ههردوو زی نه بکرن و نه زی فرۆشیارن و مننه تی ژ که سی ناکیشن و گرنگی یئ نادنه چ که سی.

■ **جوانکاری:** په یقین مه له ک و په ری پیکشه ته ناسوبدارن. په یقین بایع و موشته ری دزبه رن.

۵۴۹- فان ههردو بران کو نه دو نوباش دیتن دل و جان وه دان ب شاباش

■ ههقهبرکرن: نه. وان ههردو بران - ئا. فان ههردو برا- رۆ. وان ههردو برا-

■ په یقیناسی: بران: بران - نوباش: ههرزه کار، بیهووده کار-

■ **شروقه:** ↓

۵۵۰- نه و رهنگ کریان جونوون و واله نیدی قه نه بوون ژ عهقله ناگه

■ ههقهبرکرن: میر. ئا. نه. کریان - حم. رۆ. گریان - ئوس. کریا - هژ. گهریان - هژ. جنون، واله ه، عهقله ناگه ه-

■ په یقیناسی: کریان: بوون - جونوون: شیت - واله: سه رگه شته، شهیدا - ناگه: ناگه ه، خه بهردار -

■ **شروقه:** دهما کو فان ههردوو بران نه و ههردوو ههرزه کار دیتن، دل و جانین خوه شاباش دانه بهژن و بالین وان و ژدل و جان بوونه نه فیندار، و وسان شیت و شهیدایی جوانی و رندی و بهدهوه تی یا وانا کریان، کو نیدی قهت ناگه ژ سه ری خوه نه مان.

۵۵۱- نه فههم و خرهد نه عقل و نه هووش
گيږ بوونه ل سهر زهمينء مهدهووش

■ ههقبهركرن: هڙ. هوٚش، مهدهوٚش - نه. كه تبوونه ب سهر زهمينء- هڙ. هم. گيږ بوون ل سهر زهميني- مير. گيږ بوون ب سهر زهمينء- ئوس. گيږ بوونه ب سهر زهمينء - نا. گيږ بوونه ل سهر زهميني- رڤ. كه تبوون ل سهر زهمينء- نا. گيږ بوون ل سهر زهمين- جا. گيږ بوونه ل سهر زهمينء-

■ پهيقناسي: فههم: تيگههيشتن - خرهد: هس، عقل - گيږ بوون: كه تن، گريږل بوون، ئيربوون، سستبوون، گيږ بوون -

■ **شروقه: ↓**

■ **جوانكاري:** تهناسوب ل نيغهكا پهيقين فههم، خرهد، عقل و هووش دا ههيه. پهيقين عقل، هووش و خرهد تهرادوفئ ساز دكن. پهيقين مهدهووش و هووش دزبهري يئ چئ دكن.

۵۵۲- فيلجمله ژ عقل و جانء تير بوون
فيلحال ژ دوورقه ههر دو گيږ بوون

■ ههقبهركرن: رڤ. ژ عقل و جان بهري بوون - هم. مير. زا. ژ عقل و جاني تير بوون- هڙ. ژ دل ژ جاني سير بوون - نا. نه. ئوس. ژ عقل و جانء تير بوون - جا. بير بوون - هڙ. ههرده گير بوون -

■ پهيقناسي: ژ عقل و جانء تير بوون: دهست ژ هس و جاني خوه كيشان، ژ هه بوونا خوه تير بوون. - گيږ بوون: گريږل بوون، هوډل بوون، ل نوردئ كه تن -

■ **شروقه:** نهو ههر دو برا وسان شپت و شهيدا و كيڙ و هيڙ بوون، كو هس و ههدام و تيگههيشتن و تيهزرين ل بال وان نهما و دهست ژ جان و هسي خوه كيشان و ژ هه بوونا خوه تير بوون و خوه دهردان و وهكي گيڙ و گيږان ل نوردئ گيږ و گريږل بوون.

■ **جوانكاري:** تهناسوب ل نيغهك پهيقين عقل و جان دا ههيه.

**۵۵۳- وان هەر دو فرشته یین دکبار
دیتن دو مهلهک زییاده دلدار**

- ههقبه ر کرن: ئا، هەر فرشته - هژ، ئه، کوببار -
- په یقناسی: فرشته: مهلهک - کببار: مهزن، نازه نین - زییاده: گهلهک - دلدار: جوان، ئه فیندار -

■ **شروقه: ↓**

- **جوانکاری:** په یقین فرشته و مهلهک تهرادوفی ساز دکن. په یقا کببار له تافه تی چی دکه، له ورا کو ههم ب واته یا مهزناتی یی یه و ههم ژی تی ب واته یا نازکی و نازه نینی یی.

**۵۵۴- مههپاره نه لاکن ئافتابن
دلدا د نه لئی جگهر که بابن**

- ههقبه ر کرن: هژ، مههزاده نه لیکن ئافتابن - رۆ، ماهپاره نه - هژ، دلدا د نه لئ - رۆ، حم، میر، بر، جا، زا، دلداره نه لئی - ئا، دوردا نه نه لئی - ئه، دلدا د نه -
- په یقناسی: مههپاره: ماهپاره، پاره هه یف، تیکین هیقین، له ته هه یف -

■ **شروقه: ↓**

- **جوانکاری:** په یقین مهه و ئافتاف ههم ته ناسوبی و ههم ژی دژبه ری یی ساز دکن. ته ناسوب ل نیقه کا په یقین جگهر و که بابن دا هه یه.

**۵۵۵- ته شیبه ب سه یدی نیمه بسمل
بی شوبه گه هانه حالن موشکل**

- ههقبه ر کرن: هژ، شیبه -

■ په یقناسی: سهید(صید): نیچیر- نیمه بسمل: نیم بسمل، نیقه بسمل، نیف سه رژی
کری - بی شوبهه: بی شک-

■ شروقه: نه و هردو خووری یین نازک و نازهنین، دو فرشته یین گه له کی جوان و دلدار
دیتن. بهرا خوه دانسی کو ههر دو ژی وه کی پرتکا هیقی جوانن، لی وه کی تاشی
دته بیسن. هردو ژی نه قیندارین دلکوزری و جه گهر که باین. هردو ژی وه کی دو
بالدارین نیقه سه رژی کری دپلپتن و که تنه ره وشه ک پر نالوز و دوژوار دا.

۵۵۶- ناچار به زینه سهر شکاران فکرینه روختی د وان نگاران

■ هه قبه کرن: نا. روختی نه وان- نوس. رووی نه وان- هژ. نیگاران-

■ په یقناسی: ناچار: بڼه چاری، ب بیگافی - به زین: به زیان، ره قین - شکار: نیچیر -
فکرین: لی نه پین، لی میزه کرن - روخ: روو، ته فاش - نگار: دلبره جوان-

■ شروقه: ↓

■ جوانکاری: په یقین "شکار" و "نگار" نستعاره نه ژ مهم و تاجدینء-

۵۵۷- زانین کو نه سهیدئ سهر سه رینه سهر خه یلی سوپاهئ دلبرینه

■ هه قبه کرن: نه. زانی - - نا. میر. سوپاه و دلبرینه -

■ په یقناسی: سهید(صید): نیچیر - سهر سه ری: بیوه ج، بیکیتر، بیبه هره - سه ر خه یل:
سه رۆک، بیسه نگ - سوپاه: له شکه ر-

■ شروقه: ↓

■ جوانکاری: چه ندگه رکی بوونا پینا "س" مووسیقیا هوندورانئ دنافرینه.

**058- وهستان و نه زهر کرن ب دققهت
وان هاته ب قهلب ء رحم و رققهت**

■ هه قبه ركرن: رۆ. كرين - هژ. ديققهت - حم. مير. قهلبى - هژ. قهلبى -

بالكيشى: قهلبء هم كيشا هه لبه ستي رادگره و همم ژى ل بارا ريزمانى دا سه رراسته.

■ په يقناسى: وهستان: راوهستان، سه كنين - نه زهر كرن: لى نه پيرين، دينا خوه دانى -
بدققهت: ب سهر و بهر - رحم: دلوقانى، دلنهرمى - رققهت: نهرمى و نازكى -

■ شروقه: بنه چارى بهر ب نيچيرين خوه هه لاتن و ل سهر را راوهستان و بهرا خوه دانه
تفه شا وان ههردو جوانان. گاڤا كو بهرا خوه دانى زانين كو ئه ف ههردو نيچيرانا نه
نيچيرين بيكيتر و بيوه جن. ئهوانا پيشهنگ و پيشهوايى له شكه رين جوانان. دهمه كى ل
سهر وان را راوهستان و بهرا خوه دانه وان. گاڤا كو چاڤين ستي و زينى ل تفه شا
تاجدين و مهمو كه تن، دلى وان كه لژى و شهوات و دلوقانى يهك كه ته دلى وان دا.

■ جوانكارى: په يوه ندى ل نيغه كا په يقين رحم و رققهت و قهلب دا هه يه.

**059- ئه لقسه ز حوسنى فان غه زالان
ره حمه ك كه ته قهلبى وان رووالان**

■ هه قبه ركرن: رۆ. حوسنا - هژ. ئه. وان -

■ په يقناسى: ئه لقسه (القسه): ب كورتى - حوسن: جوانى -

■ شروقه: بكورتى، (چيروونگ ب زاران زوو تى گوتنى)، ژ بهر جوانى يا وان خفش و
غه زالانا، دلى فان ههردو نيچيرفانانه نه رم بوو و دلوقانى يهك كه ته دلى وان دا.

■ جوانكارى: فان غه زالان ئستعاره يه ژ بو تاجدين و مهمو. خانى پيشدا مهمو و تاجدين
دشوبهينه دو نيچيران و ستي و زينى ژى دشوبهينه دو نيچيرفانان و ل فى مالكن دا ژى
ل جيپه كو نافع مهمو و تاجدين ء بيته، نافع غه زالان دينه.

۵۶۰- سپرا دلء گرب ههف تهعه لوق
نوورا روخی وان ب ههف تهعه ششوق

- ههقبه رگرن: رۆ.حم. ئا. ئه. مير. زا. دلی - جا. دلء/دلین - هژ. دلین - ئۆس. سپری
ئەزەلی - رۆ. نوورا روخی کر - میر. نوورا روخی کرن -
- په یقناسی: تهعه لوق: عه لاقه مهنده، عه لاقه دار، په یوه نندی، پیغه گریدایی و
هه لوه سرای - تهعه ششوق: ئەفینداری -
- شروقه: رازا دلین وان ب ههقدو را دیار بوو، و روئاهی یا تهفهشا وان په یوه نندی یا
ئەفینداریین دانان.

۵۶۱- مه کشووفن تهریقن ناشنایی
رووحان قه نه کر ژ ههف جودایی

- ههقبه رگرن: هژ. مه کشوفه - ژ بلی، هژ. ل هه موو ژیدهران دا مه کشووف /
مه کشووفن هاتییه -
- په یقناسی: مه کشووفن: مه کشووفین، کشف کری یین، خوویا و دیار بووی یین،
قه کری یین. - تهریق (طریق): ریک - ناشنایی: ناسیاری - رووحان: جانان - قه:
قهت، ب هیج جوهره یین -
- شروقه: دیاریکرین / دیاری بووین ریکین ناسیاری یین، واته جانان قهت ژ ههقدو
جودایی نه کرن و ژ ههقدو نه رهقین و نه سلکین.

۵۶۲- په کرهنگی یین سرفن عالمه غهیب
زاهر دکر ئتحدائ لارهیب

- ههقبه رگرن: رۆ.میر. عالمی غهیب - حم. هژ. زا. عالمی غهیب - ئۆس. ییکرهنگی و
سدق عالمه مولغه یب - ئه. جا. ئا. عالمه غهیب -
- بالکیشی: عالمه غهیب ههم کوردیتره و ههم ژی کیشا هه لبه ستنی نألزینه و هه روسان
دگهل په یقا "لارهیب" پاشبهندهک باشتر سه رراست دکه.

■ **په یفناسی: په کرهنگی: سه میمی بوون، دلپاکی، ساده و بی چهپ و چویری، وه کی ههف بوون - سرف (صرف): خوروو - زاهر کرن: نهشکه را کرن - نئسحاد: ییکاتی، په کیتی - لاره یب: بی شک، بیگومان -**

■ **شروقه: په کرهنگی و ساده تی و ییکاتی یا خالس و خورووتی یا جیهانا نادیار و رووحانی، ییکاتی یا بی شک و گومانا نه فینداران دیار دکر. (جان کو ب جیهانا نادیار و رووحانی فا گریدایینه، ییکاتی یا نه فینداران یا نادیار نهشکه ره دکر و نه و نه فیندارانا ب ههفدو فا گریداند.)**

۵۶۳- حوبین وه کرن ب ههف گرفتار حوسنی وه کرن ب ههف ته له بکار

■ **هه فبه ر کرن: ئوس. حوسنا وی**

■ **په یفناسی: حوب (حب): حه ژیکرن، نه فین - گرفتار: گیرودار - حوسن: جوانی - ته له بکار: داخواز کار، خواز یار -**

■ **شروقه: ↓**

■ **جوانکاری: په یوه ندی ل نیقه کا په یقین حوسن و حوب دا هه یه. نه ف مالکا هه لبه ستنی ب شیوه یا ته رسیعی هاتیبه فه هاندنی.**

۵۶۴- ته دگو کو چ قالب و چ مه قلوب هه ر چار چ قالب و چ مه قلوب

■ **په یفناسی: قالب: داریژک - مه قلوب: تشنا کول قالبین که تی، داریژتی -**

■ **شروقه: ↓**

■ **جوانکاری: په یقین قالب و مه قلوب پیکفه و په یقین قالب و مه قلوب ژی پیکفه هه م جناسی ساز دکن و هه م ژی دژبه ری بی چی دکن.**

۵۶۵- بی شوبهه یه کن چ تن چ نهرواح
نهو موته حدن چ جان چ نه شباح

- **په یقناسی:** تن: لهش، تهرم - نهرواح: پرانه یا رووح، جانان - موته حد: بیگ گرتی، ب تفاق، هه فه گرتی - نه شباح: پرانه یا شه به ح، تارمایی، ره شه، لهش، جه نازه -
- **شروقه:** نه فینن و سان نهوان ب هه فدو فا گیرودار و به ند کر، و جوانتی یی و سان نهوانا خواز یارین هه فدو کرن کو، ته دگوت قه ی بی شک و گومان، چ داربژک و چ داربژتی، چ خواز یار و چ بهر خواز بوونه یه ک و چ لهش و چ رووح، چ جان و چ تا پوهه بهری بهر دا یه ک بوونه.
- **جوانکاری:** په یقین تن و نهرواح پیکفه و جان و نه شباح زی پیکفه دژ بهری یی دئافرینن. په یوه نندی یا واته یی ل نیقه کا په یقین تن و شه به ح و جان و رووح دا هه یه. جان و رووح تهرادوفی ساز دکن.

۵۶۶- حوبیا دو دلان وه گهر عه داوهت
بوغزا دو دلان وه گهر حه لاوهت

- **هه فبه ر کرن:** ئوس. میر. حوبیا دو دلان وه گهر عه داوهت، بوغزا دو دلان وه گهر حه لاوهت - ئا. نه. حوبیا دو دلان دکر حه لاوهت، بوغزا دو دلان دکر عه داوهت، ل پهراویزا "نه" دا ل ژیر حه لاوهت دا عه داوهت و ل ژیر عه داوهت دا زی حه لاوهت هاتیه - هم. هژ. زا. جا. حوبیا د دلان وه کر حه لاوهت، بوغزا د دلان وه کر عه داوهت - رۆ. حوبیا دو دلان وه کر حه لاوهت، بوغزا د دلان وه کر عه داوهت -
- **په یقناسی:** وه گهر: ئو نه گهر، ئو نه گهر - عه داوهت: دوژمنای - بوغز: کینه، رک - حه لاوهت: شیرینایی، نه فینداری -

■ **شروقه:** ↓

- **جوانکاری:** په یقین حوب و بوغز پیکفه و په یقین عه داوهت و حه لاوهت زی پیکفه دژ بهری یی ساز دکن. نه ف مالکا هه لبه ستی ب شیوه یا تهرسیعی هاتیه داربژتتی.

**۵۶۷- نسبت ب مه حادسن عهدیم
لاکن ژ حقیقه تهن قه دیم**

- **هه قبه رگرن:** هه موو ژ یدهر. حقیقه تا، لئ یا راست حقیقه تهنه کو تهنوینا عه ره بی ل سهر په یقی نه هاتییه دیتنی یان ژ بیر چوویه و بوویه هه گه را شاشی یا روونقیسکاران -
- **په یقناسی:** نسبت ب مه: گوره کی مه - **حادس (حادث):** تازه ساز بوویی، نوو په یدا بوویی - **عهدیم:** نه بوویی، نست بوویی، نه هاتی جیهانی - **حقیقه تهن (حقیقتا):** ب راستی - **قه دیم:** میژین، کهن، تشنا کو بهری بهر دا هه یه -
- **شروقه:** ↓

- **جوانکاری:** په یقین حادس و قه دیم دژبه ری یچ دکن. په یقین قه دیم و عهدیم جناسی ساز دکن.

**۵۶۸- له ورا کو جونوودی جان موجه نهد
چی بوونه د علمن هه ق موخه لهد**

- **هه قبه رگرن:** نه. جونوون، لئ ب قه له ما هوور ل ژوری په یقی نقیسییه جونوود، خ. واته ل نوسخه یا خ. دا جونوود هاتییه. - **ئوس.** جونوود و جان.
- **په یقناسی:** **جونوود:** پرانه یا جوند، ب واته یا له شکهری، سهر باز، عه سکه ر - **موجه نهد:** خودان له شکهر، ب جوندی، ناماده و ساز بوویی - **موخه لهد:** هه ره هه ره یی، هه تا هه تایی -
- **شروقه:** نه گه ر ئه قینی و شیرینی یا دو دلان دبه، یان ژ کی و کهر ب و نه قینی یا دو دلان به، نه وانا هه موو ژ هه رچهند کو گوره کی بیر و هزرین مه تازه و نادیارن، لئ ل راستی یچ دا نه وان هه بهری بهر دا هه بوونه و نه و میژینن. له ورا کو له شکهرین جانان ل زانستا خودایی دا هه بهری بهر دا و سهری سهر دا هاتنه ئافراندنی و نه و هه ره هه ره یینه.

بالکیشی: خانى ل فى مالكا هه لبه ستنى دا نه فى بيرا ئايىنى هه لدخه كو سه رنقىسا جانان هه بهرئى بهر دا ل زانستا خودايى دا هاتنه نقيساندننى و نه فينا مه مو و زينى و ستنى يى و تاجدينء زى نه ل ده ستنى وان دا بوو، گاڤا كو نه وانا هه قدو ديتن، نه و جان و روحى وان كول ده فته را خودايى دا پيشدا و هه بهرئى بهر دا ب هه قدو را هاتبوون گريدانى، هه قدو ناسين و هه قدو نه فاندن .

مه لايى جزيرى زى ل ديوانا خوه دا كه لك چاران نه فى مزارى هه لدخه، بو نمونه :

مه شاته يى حوسنا نه زه ل چه نڤالى زولفان تاب دا،
 دا عه شق هل بت پيل ب پيل قه لى مه پى جه لالاب دا-
 نه لاله د بهر قالووبه لى، دا به غمه كه ت قه لى مه لى
 نافيته چه رختى جه دوه لى، نه ف ره نڤه عه نبه ربارى خه ت-

■ **جوانكارى:** په يقين جووود و موجه ننه د پيڤه جناسى ساز دكن . نه ف مالكا هه لبه ستنى و دو مالكىن ل دوو وى را نقتباسن ز فى هه ديسى : **الارواح جنود مجنده فما تعارف منها ائتلف و ما تناكر منها اختلف.**

569- هن موته لى هه ك موخالف

هن موخته لى هه ك موئالف

■ هه قبه ركرن : رو. ئوس . موته لى ، موخته لى - مير . موته لى و هه ك، موخته لى و هه ك - هژ . موته لى ، موخته لى -

■ په يقناسى : موته لى : هوگر، خوو پيگرتى - موخالف : دژ، دژ بهر - موخته لى : جوربه جور - موئالف : سازگار، هه فكار -

■ **شروقه:** هه ك ز فان جانان هه فال و هوگرين هه قدونه و هه ك زى دژ بهرين هه قدونه . هه ك جوربه جور و تيكه ل پيگه لى و هه ك زى سازگار و هه فكارن .

■ **جوانكارى:** په يقين موخالف و موخته لى پيڤه و په يقين موئالف و موته لى زى پيڤه جناسى ساز دكن . نه ف مالكا هه لبه ستنى ب شيوه يا ته رسيه ها تيبه فه هووناندنى .

۵۷۰- وان موئتەلفان ب يىكفە ئولفەت

ئاخر وه كرن نهما چو كولفەت

- هەقبەر كرن : هژ. موئتەلفانە يىكفە - ئا. موئتەلفان ب يىكفە - مير. موئتەلفان يىكفە - ئا. ئۇس. دكرن -

- پەيقناسى : ئولفەت : هۆگرى، هەقالىنى، خووپىگرى - كولفەت : زەحمەت -

- شروڤه : ئەو جانين كو (ل رۇزا بەرين دا) هۆگرين هەقدو بوون، واتە جانين مەم و زين و ستى و تاجدينء، ل کوتايى دا وسان ب هەقدو را بوون هۆگر كو چو ئاريشه و ئالۆزى ژ بو پىنك گەهيشتن و ناسينا وان نهما.

- جوانكارى : پەيقين كولفەت و ئولفەت جناسى ساز دكن. پەيقين موئتەلف و ئولفەت ژى هەروسان.

۵۷۱- يەنى كو نهوان كورئ د خوونخوار

گافا وهه ديتن نهو بريندار

- هەقبەر كرن : ئە. كورپت - مير. گافا وا ديتن -

- شروڤه : ↓

- جوانكارى : مەبەست ژ كورئ د خوونخوار ستى و زين و مەبەست ژ برينداران مەم و تاجدينه. لەورا كو هئ ستى و زين ل جلكئ كورپان دانن و كەس واناس ناكە و مەبەست ژ برينداران ژى مەم و تاجدينه، كو پيش دا خانى ئەو وهكە نيچيرين قان هەردو نيچيرفانان ب ناف كرسوو، نهه ژى ب تيرا ئەقينا وان بريندارن و گيرى ئەردئ بوونه.

**۵۷۲- ئەو ھەر دو ب سەد دلان ھەباندن
روونشتن و ھەر دو ھەرگە پاندن**

■ ھەقبەرگرن : ھژ. روونشتن - ئا. ھەر دو ھەرگە پاندن -

■ **شروڤه:** گافا كو ئەو ھەردو كورکين خوونخوار، واتە ستى و زىنى ئەو ھەردو نىچىرىن
خو ھەھا بريندار ديتن. ب دلەكى نا ب سەد دلى ئەو ئەقاندن و بوونە ئەقىندارىن وان
و ل بەر سەرى وان روونشتن و ھەردو نىچىرىن كەتى ھەرگە پاندن و بەرا خو ھە دانى
كانى كىنە.

**۵۷۳- گافەك سەبىرىن ل بەژن و بالان
پىلەك ھەبىرىن ل زولف و خالان**

■ **پەيقناسى:** سەبىرىن : دىنا خو ھە دانى، لى مېزە كرن - **پىلەك:** پىلەك، دەمەكى -
ھەبىرىن : مت و مات و ھەيران مان -

■ **شروڤه:** ↓

■ **جوانكارى:** پەيقىن بەژن بال تەرادوفى ساز دكن. تەناسوب ل نىقەكا پەيقىن بەژن و
بال و زولف و خال دا ھە ھە. ئەف مالكا ھەلبەستى ب شىو ھە تەرسىعى ھاتىبە دارژتىن.

**۵۷۴- گۆتن عەجەب ئەف كچىن د كىنە
يان ھەر دو مەلئىكى د خودپنە**

■ **شروڤه:** ↓

■ ھەقبەرگرن : ئە. كچىت، مەلئىكىت - ئا. مېر . مەلئىكى خودپنە -

**۵۷۵- ئەف مېو ھە ل كى جەھى گەھانە
ئەف گول ل چ گولشەنى نەمانە**

■ ھەقبەرگرن : رۆ. ئەو - ئا. گولشەنا -

■ **پەيقناسى:** نەمانە : گەھىشتنە، مەزن بوونە، پەيقا نەما دگەل نەشوى تى و ب واتە يا
گەھىشتن و مەزن بوون و بلند بوونا گول و گىھيانە، لېرەدا دا مەجازى ھاتىبە ژ بۆ مەم و

تاجدینء، لهورا خانى پښى دا نهو ههر دو شوبهاندنه گول و مېوه يان و ل بهر وى هندى رهوشناقى گول و گيهايان دانه وان .

■ شروقه: ↓

۵۷۶- سهروى د چ جوويباره كينه

تهبرى د چ مهرغزاره كينه

■ ههقبهركرن: نه.مير. مورغزار - هژ. مهرغوزار -

■ پدېقناسى: جوويبار: جوك، جهو - مهرغزار: ميترگهزار -

■ شروقه: ↓

■ جوانكارى: ل فان ههر دو مالكانا دا جوانكارى يا تشيپهه ههيه، خانى ژ زار ستي و زيني مه م و تاجدينء دوه كينه مېوه و گول و سهرو و بالداران .

۵۷۷- ماوهر د ژ هيسترى د گولگوون

ريهتن ل روخى د وان د پر خوون

■ ههقبهركرن: نه. هيسترىت - نوس. هيسترين د -

■ پدېقناسى: ماوهر د: ماء وهر د، گولاف- هيستر: هيسر، نهسرين، روڼدك، فرميسك -
ريهتن: رزانندن -

■ شروقه: دهمه كى ل بهژن و بالين وان نهپيرين و پيله كى ل زولف و خالين وان ميژه كرن و لى حه بيري ن. و ژ ههقدو پرسين گهلو نهف ههر دو كچين و هها جوان، كچين د كينه؟ يان گهلو نهف ههر دو كچين بهدهو فرهشته يين د خودينه؟ نهف مېوه ل كيدهرى گيهانه؟ نهف گول ل كيژان گولستانى دا مهزن و گهش بوونه؟ نهف دارين مهرخى ل بهر كيشك جوكى و ل رهخ كيشك نافي بهژن فهدانه؟ نهف ههر دو بالدارين جوان يين كيشك ميترگينه؟ پشتي فان پرس و پرسيارانا ب نهچارى ل بهر سهري ن وان روونشستن و ژ

جیہی گولاقی ہیستریں خوه یین ژ رهنگی گولان دا، واته هیستریں خوونین رژاندن
سەر روومه تین وان یین خوونین و بریندار.

■ **جوانکاری:** په یوه ندهک جوان و هۆزانانه ل نیفه کا په یقین ماوهرد و هیستریں د گولگوون
دا هه یه. ماوهرد واته ئافا گولان، گولاق. هیستری گولگوون ژى واته هیستری خوونین
و ژ رهنگی گولان دا کو دیسان دبه ئافا ژ رهنگی گولان یان ژى گولاق.

۵۷۸- عه شقی کربوون و سا نه هوشیار قه تعهن نه دبوون ژ خوه خه بهردار

■ **په یقیناسی:** نه هوشیار، نه ئاگاه - خه بهردار: ئاگادار -

■ **شروقه:** ↓

■ **جوانکاری:** په یقین نه هوشیار و خه بهردار پیکفه دژن.

۵۷۹- ناخر کو کرن ب خامه یا عه شقی حوسنا خه تی وان ل له وحی دل مه شقی

■ **هه قبه کرن:** ئا. کربوون - نه. کو کرن، لئ ل ژۆری وی په یقین ب قه له ما هوور
نقیسییه؛ کربوون، خ. واته ل نوسخه یا خ. دا کربوون هاتییه - نه. روخی، لئ ل ژۆری
وی په یقین ب قه له ما هوور نقیسییه؛ خهت، خ -

■ **په یقیناسی:** خهت: هوورده پرچا ل سهر ته فه شا جوانان - مه شقی: نقیسین ژ بو
فیروونی، فه هیزان ب گشتی و فه هیزانا نقیسینی ب تایبه تی -

■ **شروقه:** ↓

■ **جوانکاری:** ل قی مالکی دا ته شبیه هه یه، خانی ئه قینی د شوبهینه قه له می، جوانی یا
رووی تاجدین و مەمی د شوبهینه سهر مه شقی و دلنی زینی و ستی یی ژى د شوبهینه
له وحه یا ل سهر نقیسینی. ستی و زینی ب قه له ما ئه قینی جوانی یا هوورده پرچا ل سهر
دیمین مەمۆ و تاجدین ء ل سهر له وحه یا دلنی خوه نقیسین. ته ناسوب ل نیفه کا په یقین
خامه، مه شقی، خهت، و له وح پیکفه و په یقین عه شقی، دل و حوسنی ژى پیکفه هه یه.

**۵۸۰- وان فی کو بزائن نهو چ نهسلن
لهورا کو نزانن نهو چ نهسلن**

■ په یقناسی: وان فی: نهوانا خوهستن -

■ شروقه: ↓

■ جوانکاری: په یقین نهسل و نهسل پیکفه و بزائن و نزانن زی پیکفه جناسی ساز دکن.

■ بالکیشی: ل جیهی په یفا نزانن دهبی یا کو په یفا نزانن بهاتا، لهورا کو خانی ژ دما بهوری ناخفتی به، نه ژ دما نهو. ل نزانن کیشا هه لبهستی نالوز دکه و ههروسان ل هه موو ژیده ران دا زی هه نزانن هاتبوو.

**۵۸۱- نهنگوشته ری یی د وان جهوانان
کیشان ژ نهسابعی د خودانان**

■ هه قبه رکن: نه. نهنگوشته ری ییت، نهسابعیت - ئا. نهسابعین - ئوس. نه ناملیت - میر. نهسابعی -

■ په یقناسی: نهنگوشته ری: نهنگوستیله، گوستییلک - نهسابع: پړانه یا نهسبعه، تلی، قامک، تیل -

■ شروقه: ↓

**۵۸۲- خاتهم ژ نه ناملی د خو کیشان
دانینه جهان ژ بوی نیشان**

■ هه قبه رکن: رو. ئا. میر. نه ناملی - ئوس. نهسابعین - نه. نه ناملیت -

■ په یقناسی: خاتهم: گوستیل - نه نامل: پړانه یا نه نمه له، سه رتیل، سه رپه نجه، تلی - جهان: ل جیهی وان، ل دهوسا وان -

■ شروقه: ↓

۵۸۲- ياقووت ب مۇھريان گۆھۆرپن
ئەلماس ب شووشەيى د بلۆرپن

- **ھەقبەر كرن : ئا. گۆھۆرى، بلۆرى - ئە. شووشەئيت -**
- **پەيقناسى : ياقووت : كەوھەرەك گرانبواھايە - مۆھرى : مۆرك، مۆرى -**
- **شروڤقە : ئەقيني ئەوانا وسان مەست و گيژ كربوون كو چ ئاگاھ ژ خوه نەبوون و ھايا وان ژ جيهانئ تونەبوو. دەما كو جوانى يا روويى دلداران ب قەلەما ئەقيني ل سەر تبتكا دلين خوه نقيسين و ب گشتى بوون ئەقیندار، فيجا خوهستن بزائن كانئ ئەقانى كو وەھا دل ژ وان برنە، كينە و چنە و ژ چ نفش و بەرەباب و تۆقینە. لەو را كو ئەوانا ئەو ناس نەدكرن. فيجا ژ بو ناسيني گوستيلين وان ژ تيلكين وان دەرائين و يين خوه دانانە شوونا وان دا. ئەوانا ياقووتين خوه ب مۆھرى يان را و ئەلماسين خوه ب شووشەيىن بلۆرى را گۆھۆرپن.**
- **جوانكارى : پەيقين ياقووت و مۆھرى ، ئەلماس و شووشە دو بە دو پيگفە دژن. تەناسوب ل نيغە كا شووشە و بلۆر و ياقووت و مۆھرى يان دا ھەيە.**

۵۸۴- سەرسال و خوەشى ژ دەست بەردان
عەيشى خو بەدەل كرن ب دەردان

- **ھەقبەر كرن : ئا. ژ دەست بەردان - ئە. خو دەردان -**
- **پەيقناسى : بەردان : تۆراندن - عەيشى. خۆشى، ژيان - بەدەل كرن : گۆھۆرپن - دەردان : دەردەكان -**
- **شروڤقە : سەرسال و جەشن و خوەشى ژ دەست خوه دەردان و ژيانا خوه يا خوەش ب دەد و كولان را گۆھۆرپن و ژ خوەشى يى كەتن نەخۆشى يى.**
- **جوانكارى : پەيقين بەردان و ب دەردان پيگفە جناسى ساز دكەن.**

۵۸۵- ناگاھ ئەجانبي خوويا بوون
ناكام كرن وەداع و رابوون

- **ھەقبەر كرن : حم. ئۆس. ئەجانبن - ئا. ئە. ئەجانبين - ھژ. ئەجانبين - ھژ. ويداع -**

- **په یقناسی: نه جانبی: بیهانی، خه لک - ناکام: بیمراز، مراز نه کری - وه دواع: ویداع، خاتر خواستن -**
- **شروقه: نشکافا خه لک و بیهانی ل وان دهرکه تن و بنه چاری و بیمراز خاتری خوه ژ وان خوهستن و رابوون و چوون.**
- **جوانکاری: په یقین ناکاه و ناکام مووسیقایی ساز دکن.**

**۵۸۶- مان ههر دو برا وه کی دو سه یدان
پا بهستی سه لاسلان و قه یدان**

- **هه قبه ر کرن: میر. سیلان -**
- **په یقناسی: پابهستی: پابهسته یی، پی بهستی یی، پی گریدایی یی - - سه لاسل: پرا نه یا سلسله، زنجیر - قه ید: به ند، مهربه ند، پی به ند -**
- **شروقه: لئ ههر دو برا واته موم و تاجدین وه کی دو نیچیرین کو پی یین وان ب زنجیر و قه ید و به ندان هاتبه گریدانی ل وی دهری مان. ئان ژی ب زنجیرا نه فینی گریدایی مان.**
- **جوانکاری: دق مالک دا ته شبیه هه یه، خانی موم و تاجدین دوه کینه دو نیچیران کو پی یین وان ب زنجیرا نه فینا زولف و کهزی یین ههر دو خووشکان هاتیه گریدانی.**

**۵۸۷- رابوون کو شه قه ک سیاه و تاری
شهمس و قه مهران کری تهواری**

- **هه قبه ر کرن: رو. کرن، لئ ل په راویزی دا هاتیه؛ دکر، کری - میر. کرن -**
- **په یقناسی: سیاه: رهش - تهواری: ره قیایی، هه لاتی، دوور بوویی -**
- **شروقه: دهما کو تاجدین و موم ژ خهوا نه فینی هشیار بوون دینا خوه دانی کو شه ف ل**

سەر وان دا ھاتییە و شەقەک رەش و تارى نە ھەیف ديارە نە ژى رۆژ. نە ستى ماپە و نە ژى زین .

■ **جوانکاری:** خانى ب تیرە کى دو نیشان ھنگاڤتنە، ب ئینان شەمس و قەمەران ھەم دخوازە بیژە تاف و ھیف نەمابوون و ھەم ژى دبیژە زین و ستى چوو بوون .

**۵۸۸- رەھ شوبهەتئ مورغئ نیمە بسمل
بى قووت و بى تەوان و بى دل**

■ **ھەقبەرکرن: ئە. ئەو -**

■ **پەیفناسى: مورغ: مریشک، لیرە دا بالدار - تەوان: شیان، کارین، ھیز -**

■ **شروڤه: ↓**

■ **جوانکاری:** پەیفین قووت و تەوان پیکشە تەرادوفى ساز دکن . مەمۆ و تاجدین ب مریشکین نیفسەرژیکری ھاتنە وەکاندنئ .

**۵۸۹- سەرسام و دەفار و سەرع و مەحرور
سەودا و فونادئ خەبل و مەخمور**

■ **ھەقبەرکرن: حم. سەرسام دەفار- ئا. دەوا و سەرع- ئا. ئۆس. سەودا و فەغان - ئە. خەیلئ مەخمور - رۆ. میر. حم. ھژ. زا. جا. سەودا و فواد و خەبل و مەخمور- ئە. سەودا و فوادئ خەیلئ مەخمور-**

■ **پەیفناسى: سەرسام: سەرسەمی، گێربوویى - دەفار: زقرۆكى، دۆرلاواژى، سەرگیزی - سەرع (صرع): سەرنیئشە، فغ، غەش کرن، ژ خودقە چوون، ل تەپا کەتن - مەحرور: تاگرتى، تایخ کەتى، تاوی، نۆبەتى دار - سەودا: سەوداء، خالا ناڤا دل، رەشاتی یا ناڤا دل، ئەفین، داد و بستەد - فوناد: دل - خەبل: خەبەل، ژ کار کەتى - مەخمور: گیز، سەرگیزی یا ل بەر قەخوارنا مەین -**

■ **شروڤه:** (مەمۆ و تاجدین) وەكى مریشکین نیفسەرژیکری دپلپتین، ھیز و شیان ل لەش و دلین وان دا نەمابوو. سەری وان گیز دبوو و دلین وان تەفی ھەف دبوون و وەكى تاگرتى و تەپا کەتى و سەرخووش و مەستان بوون . دلین وان سست و رەشکا دلین وان ژ کار کەتى بوو .

■ **جوانکاری:** تەناسوب ل نیفە کا گشتى پەیفین فین مالکین دا ھەیە .

۵۹۰- سەد چار دكەتنە ئاستانان
حەتتا كو گەھانە ئاشيانان

- **ھەقبەركرن: ھژ. جارى - ئە. خو -**
- **پەيقناسى: ئاستان: شېنيك - ئاشيان: ھېلوون، مال -**
- **شروڤە: تا كو گەھشتن مال سەدجارى ل بەر شېنيكان كەتن خوارى.**

۵۹۱- ھەرچەندە گەھشتنە مەقامان
ئەمما كول وان دو تەلخ كامان

- **ھەقبەركرن: ھم. ئا. ھەرچەند گەھشتنە- رۆ. مېر. ھەرچەند كو- ھژ. ھەرچەندى گەھيشتنە -**
- **پەيقناسى: تەلخكام: دەقتال بوويى، بيمراز-**

۵۹۲- رۆژ و شەف و ۋەقتى سوبچ و ئىقار
يەكسان دنوما ل وان ب يەكجار

- **ھەقبەركرن: ئا. شەف ۋەقت و سوبچ- ئە. ھژ. مېر. ئۆس. ۋەقت و سوبچ - - رۆ. ئۆس. دنمان- ھژ. دنومان-**
- **پەيقناسى: يەكسان: يەكئاسا، بينانى ھەقدو-**
- **شروڤە: ھەرچەند كو گەھشتن مال و جى و وارېن خوه، لى ب گشتى شەف و رۆژ و سېئە و ئىقار ل بال وان بيمرازېن دەف لى تال بوويى ۋەكە ھەف لى ھاتبوون.**
- **جوانكارى: تەناسوب و دژبەرى ل نېقە كا پەيقىن رۆژ، شەف، سوبچ و ئىقار دا ھەيە.**

(۱۵)

**هوشیاری یا مهمی و تاجدینه ژ بیهوشی
و مهخمووری یا شهرا با عهشقی
و ناگاهی و خه بهرداری یا وانه ژ سه بهب و واسته یی و همقی**

۵۹۲- نهو دووخته چهشم ههر دو شاهین
نهو سووخته په موم و تاجدین

■ ههقبه رکن: میر. چهشم و ههر - په موم و تاجدین.

■ په یقناسی: دووخته چهشم: چاقدرووی - شاهین: بالداره ک نیچیرقانه ژ بنه مالا نه لوه و بازان - شاهین دووخته چهشم: شاهین چاقدرووی. بازدار و که سین کو باز و شاهین و نه لوهان دگرن و که لی دکن، گاغا کو وانا تازه دگرن، مدهه کئی چاقین وان ددروون و لنگین وان گری ددن و دکنه جیهه کی تاری و تهنی دهیلن. مدهه کئی ژی برسی دهیلن کو هنده کئی لاواز و بی هیز بن و داکو هزرا هیلوونی ژ سه ری وان دهر که فه. پشتی مدهه کئی کو زانین نهو بالدارا هنده ک مایه ژ برسینا نیز بکه فه، ژیرال ده فکی ددن و شه مالکه کئی ژئی را هل دکن و چاقین وی فه دکن و هنده ک گۆشت ددنی و بهره بهره فییره یی خوه دکن. - سووخته په موم: په رشه وتی، مه بهست ژئی پر پرؤکا نه قینداره -

■ شروقه: ↓

■ جوانکاری: خانی موم و تاجدین پیش دا وه کاندیه دو شاهین کو نیچیرقانا چاقین وان دروونه. ههقبه ندا سووخته په ر نستعاره یه ژ بو پر پرؤکی. خانی موم و تاجدین وه کاندنه پر پرؤکی نه قیندار کول دؤر شه مالکی را تین و دچن و په ری وان ب ناگری شه مالکی دشه وته.

۵۹۴- خۆش چوونە شكارى كەبك و قازان
ئاگاھ ب سەر قە شوبەھى بازان

- **ھەقبەركرن: ھژ. خوش - ئا.مير. كەبك قازان - ئۆس. وان دى كىب شيرى**
چەرە بازان -
- **پەيقناسى: كەبك: كەو - باز: بالدارەكى نيچيرقانه -**
- **شروۋقە: ↓**
- **جوانكارى: تەناسوب ل نىقەكا پەيقىن كەبك و قاز و باز و شكار دا ھەيە.**

۵۹۵- تۆرەك فتلى ل وان ژ ناگەھ
ئىدى قە نەما ئەوان چو ناگەھ

- **ھەقبەركرن: مير. نەمان - بر. نەما ل وان - ئە. ئىدى قە نەمان ژ عەقلە ناگەھ-**
- **پەيقناسى: تۆر: شەبەكە، دافك - فتلىن: نشكافدا لى وەر بوون، لى ئاليان، ل سەر را**
دەرباس بوون - **ژ ناگەھ: ژ ناگەھ، ژ نشكافا، نە ژ گاڭ دا -**
- **شروۋقە: ئەو ھەردو شاھىيىن چاف لى درويى و ئەو ھەردو پىرپىرۇكىن پەپ لى سۆتى،**
واتە مەمۇ و تاجدىن چووبوون نيچيرا قاز و كەوان، لى بخوہ بوون نيچير. ئەوان
نشكافا دىتن كو تۆرک ل وان فتلى و بخوہ وەكى بازان كەتن دافكەكى كو، نكارىن خوہ
ژى رزگار بكن و ئىدى چ ناگەھ ژ خوہ نەمان.

۵۹۶- ھندى كو د ھەفتە يا ھەمەل بوون
ئەو زىدە د وەھشى و خەبەل بوون

- **ھەقبەركرن: مير. ئا. ھژ. ھەفتەيا - ھم. ئە. ئۆس. رۆ. زا. جا. ھەفتەيا - ھژ. كو د**
د ھەفتەيا - - ئا. د وەھشەت و -

- پەيئناسى: ھەفتە يا ھەمەل: ھەفتە يا مەھا ھەمەلئى كو يە كىمىن مەھا سالى يە، گۆرە كى سالھە ژمىرا ئىرانىان و كوردان - وە حشى: كووقى - خەبەل: نىمچە شىت، شەيدا، ژىك بەردايى و خەرا ب بووى -
- شىرۆفە: ھىندى كو ئەوان ل ھەفتە يا مەھا ھەمەلئى دا بوون، ئەو زىدە شىت و شەيدا و دىن و دىرز بوون.

۵۹۷- ئەو ھەفتە ل وان كو بووىە سالف
خووكەردەيى عىشقى بوون موائف

- ھەقبەركرن: مىر. ھەفتە - رۆ.ئا. مىر. خود كەردەيى -
- پەيئناسى: سالف: بھۆرى - خووكەردە: خووكرى، فېرە بووى - موائف: ھۆگر -
- شىرۆفە: دەما كو ئەو ھەفتە ل سەر وان را دەرباس بوو، ھىدى ھىدى فېرە بوون و ھۆگرى يا خوە دانە ئەقىنى.
- جوانكارى: پەيئىن خووكەردە و موائف دكارن تەرادوفى ساز بكن.

۵۹۸- رابوونە فە رۆزە كى وە يىكفە
فكرينه ب رەنگ و روويى يىكفە

- ھەقبەركرن: رۆ. ھم. ئۆس. ئە. رۆزە كى يىكفە - ئا. ب يىكفە - ھۆ. ب يەكفە - - رۆ. روويى يىكفە - ھم. ئە. مىر. روويى يىكفە - ئا. ئىكفە - ئۆس. ھۆ. يەكفە -
- پەيئناسى: فكرينه. دىناخوہ دانى، بەرا خوە دانى - يىكفە: ھەقدو -
- شىرۆفە: ↓

**۵۹۹- عیشقی کربوون وسا موبه ددهل
وان ییک و دو ناس نه کر ژ نهووهل**

- هه قبه ر کرن : هژ . ئیک .
- په یقناسی : موبه ددهل : گوهوراندی .
- **شروقه :** روژه کی ب هه قده را رابوون و دینا خوه دانه رهنگ و روویین هه قده . نه قینئ
وسان نهو گوهوری بوون کو، پیش دا هه قده نه ناسین .

**۶۰۰- نهووهل دکرن ژ هه ف تهغه پروب
پاشی کو کرن ب هه ف تهغه پروب**

- په یقناسی : تهغه پروب : نه ناسی ، دووری ، دوورکته تن - تهغه پروب : نیژیکی ،
نیژیکی بوون -
- **شروقه :** ↓

- **جوانکاری :** په یقین نهووهل و پاشی بیگه و په یقین تهغه پروب و تهغه پروب زی بیگه
دژبه ری یی ساز دکن . نه ف مالکا ب شیوه یا موازنه یی هاتیبه داریژتنی .

**۶۰۱- دیتن خوب پاچه بند و زهنگل
پهرواز و فرین موحال و موشکل**

- هه قبه ر کرن : ئا . پهروازه فرین - میر . پهروازه دفرین - هژ . محال .
- په یقناسی : پاچه بند : قه بد ، پیبه ست ، بهند - پهرواز : فرین - موحال : نه بووی ، نه یا
بوونئ - موشکل : دوژوار -
- **شروقه :** ↓
- **جوانکاری :** ته ناسوب ل نیغه کا په یقین پاچه بند و زهنگل و موحال و موشکل دا هه یه .
په یقین پهرواز و فرین تهرادوفی ساز دکن .

**۶۰۲- نوسکوفه کی زولمه تی ب سهر دا
جولقویه کی نولفه تی ب بهر دا**

■ هه فبه ر کرن: نا. نوسکوفه تی زولمه تی - نه. نوسکوفه کی، ل پهراویزی دا نوسکوفه که زی هاتیبه - هم. نوسکوفه که - رۆ. نوسکوفه کی - - نوس. نوسکوفه که - میر. نه سکوفه که - هژ. نوسکوفه که - جا. نوسکوفه که - - میر. جلقویه که - نا. نوس. رۆ. جلقویه کی - نه. جلقویه که - هم. جلقویه که - هژ. جا. زا. جلقویه که -

■ په یفناسی: نوسکوفه: کومه کی تهنگ و بچووکه کو دکنه سهری باز یان شاهینی کو تازه گرتنه دا کو تشته کی نه بیته. چا فبه ند، ب واته یا گری یا ل نیفه کا ههردو بروویان زی هاتیبه - زولمه ت (قلمت): تاریتی - جولقۆ: جلیقه، جلیک، نیله ک، جلیکا کول بالدارین نیچیرفان دکن. - نولفه ت: هوگری -

■ سرۆفه: پیش دا ژ هه قهو دره فین، پاشی کول سهر هه قهو دا هاتن و نیزیکی هه قهو که تن، بخوه ناگادار بوون کو، پی یین وان ب پیته ند و زهنگلی نه فینی هاتیبه گریدان و وه کی بالدارن کو که تن ده ستین نیچیرفانان دا، ئیدی نکارن بفرن. دیتن کو زهنگل و پیته ند پی یین وان دا، کومین تهنگ و تارن ل سهری وان و ههر یه کن نیله که کی فیره کرنی ل بهر به ژنا وان دایه.

■ جوانکاری: ته ناسوب ل نیفه کا په یفین نوسکوفه و جلقۆ دا هه به. نه ف مالکا ب شیوه یا ته رسیعی هاتیبه فه هاندنی. ل په یفین نوسکوفه کی زولمه تی و جلقویه کی نولفه تی دا سهر به سستی یا هوژانی یی هه به.

**۶۰۳- بی توعمه و بی شهراپ و بی چاف
بی مهقسهد و بی موراد و بی گاف**

■ هه فبه ر کرن: نا. طه عم - میر. هم. رۆ. جا. زا. چاف- پرۆ. باف- نا. جا- نه. جام، ل پهراویزی دا چاف زی هاتیبه. - نوس. ناف - - نا. گاه- نه. کام، ل ده ستنیسا نه دا پاشبه ند جام و کام هاتیبه، ل ل رهخ وان دا ب قهله ما هوور بی چاف و بی گاف زی هاتیبه. - میر. هم. جا. زا. هژ. رۆ. نوس. گاف -

- پەيئەناسى: توعمە (طعمە): خوەرەك - شەپراب: فەخوەرەك - چاف: چای - بېگاف: بېگاف، نەچار، بى دەستەھەلات -
- شروۆفە: ↓ تەناسوب ل نېئەكا پەيئەن توعمە و شەپراب و چاف (چای) دا ھەيە. پەيئەن مەقسەد و موراد تەرادوفى ساز دكن.

**۶۰۴- مەستانە ژ رەنگى چەشمى دلدەر
مەخمور و سیاھ و مەست و بېمار**

- ھەقبەرکرن: ئا. ژ رەنگى روويى دلدەر- ھژ. ھم. سیاھ مەست-
- پەيئەناسى: مەستانە: ھەكى مەستان، خومار- چەشم: چاف- سیاھ: رەش - بېمار: نەخۆش -
- شروۆفە: ↓
- جوانکاری: پەيئەن مەستانە، مەخمور، سیاھ، مەست و بېمار ھەموو رەوشناقن ژ بۆ چاقىن جوان.

**۶۰۵- مانەندى دەھانى يارى دلتەنگ
نالین ژ رەھا دلى ھەكى چەنگ**

- ھەقبەرکرن: ھژ. دلى -
- پەيئەناسى: مانەندى: بېنانى - دەھان: دەف - نالین: نالین، کرن نالە نال - رەھ: تامار، دەمار - چەنگ: ئامبەرەكە سازبەندى بى يە -
- شروۆفە: ↓
- جوانکاری: تەشبیھ ل فى مالکى دا ھەيە، خانى دلى مەمۆ و تاجدىنء ل تەنگبونى دا دوەكىنە دەفى يارى و رەھا دلى وان دوەكىنە تىلا چەنگى. بەرى ل بال ھەلبەستقنان دەفى بچووک نېشانەيا جوانى بى بوو.

6۰6- گۆتن عهجهب ئەم کو بوونه بیمار؟ یان بوونه د کی شهپری بریندار؟

■ ههقبهر کرن: رۆ. یان بوونه د کی شیرى بریندار- پرۆ. یا بووینه وهکی شیرى بریندار، یا بوونه د کی شهرى- هم. ئە. هژ. جا. یا بوونه د کی شهپری بریندار- بر.ئا. یا بوونه وهکی ژ شیر بریندار- میر. یا بووینه وهکی شیرى بریندار- زا. یا بوونه وهکی شیرى بریندار-

■ پهیناسی: کو: چاوا، کهنگی - د کی: د کیژان -

■ شروقه: بی خوارن و قه خوارن و بی چایی و مهی و نهچار و بیدل و بی مه بهست و مراز، وهکی چاقین دلداران مهست و خیف و رهش و مهخموور و بیمار و وهکی دهقین دلداران دلتهنگ و ژ کوورانی یا دلخ خوه نالین و گۆتن: کهلۆ ئەم چما و ژ بوچی و کهنگی و هها نهخۆش کهتنه. یان ئەم ل کیشک شهپری دا بریندار بوونه.

■ جوانکاری: تهناسوب ل نیفه کا په یفین بریندار و بیمار دا ههیه.

6۰۷- یانه وههه ئەم چپرا نهکارین مهجرووح و زهعیف و دلفه گارین

■ پهیناسی: نهکار: کهس/کهسا کو نکاره، ناتهوان،- مهجرووح: بریندار - دلفه گار:
دلفگار، دل ئەفگار، دلبریندار، دل بکول-

■ شروقه: ↓

■ جوانکاری: تهناسوب ل نیفه کا په یفین نهکار، زهعیف، مهجرووح و دلفگار دا ههیه.

6۰۸- ئەفرهنگه هه وان دکر تهفه حوس ماهیه تی حالی خو تهجه سسوس

■ ههقبهر کرن: ئە. هژ. ئەفرهنگه ئەوان-

■ پهیناسی: ئەفرهنگه هه: هاکینه، وهها - تهفه حوس (تفحص): لیگه پریان، لیکۆلین، په یجۆیی - ماهیهت: چاواپی، رهوش - تهجه سسوس: جاسووسی کرن، ل دوو تشته کی کهتن، لی گه پریان -

- **شرۆفە:** يان نا ئەگەر وسان نينه، لئ ئەم چما وەها نەکار و بئىحال و سست و ژار و بەلەنگاز و بريندار و دل بکول بوونه. هەردو برايان وەها ل رەوشا خوە قەدکۆلين.

٦٠٩- تاجدين فکرى دەست برابى
تەيست گۆهەرەک وەكى چرابى

- **هەقبەرکرن:** هژ. براين، چرابين -- مير. حم. رۆ. جا. تەيست - ئا. تەيست - ئۆس. دىست/دیت - ئە. دیتی - هژ. تىست - زا. قەبەستى -
- **پەيفناسى:** تەيست: دتەيست، دتەيبسە - گۆهەر: گۆهەر، گەوھەر -
- **شرۆفە:** ↓

٦١٠- ياقووتەكە مسلى دانەين نار
مەشعەل صفەتە ژ بۆ شەفا تار

- **پەيفناسى:** دانەين نار: دەندكا هەنارى - مەشعەل: مەشخەل، شاپلېتە، شەمالک - تار: تارى -
- **شرۆفە:** ↓

٦١١- مانەندى شەمالى دتەيبسى
حەكاك ە ب نافتى زين نقيسى

- **هەقبەرکرن:** ئا. ئۆس. شەمالکى دتەيبسى - رۆ. حم. ئە. مير. زا. ئەو تەيبسى - هژ. ئەو تىبسى - جا. ئەو دىبسى - پڕۆ. وئ تەيبسى - هم. حەكاكى -
- **پەيفناسى:** شەمال: مۆم، شەم، خەتيرە - **حەكاك:** مۆرەهەلکەن، مۆر چىکەر، قاش چىکەر، کەسئى کو نقيسار يان نەقشەكئ ل سەر زير، کەفر، ئاسن يان تىشتەكى دى دنتلینە. -

- **شرۆفە:** تاجدين دينا خوە داين کو گوستيلەک ل تلى يا براين وى داىه، کو قاشا وئ بينانى چرابين دتەيبسە. قاشەک ژ ياقووتا سۆر، دورست وەكى دەندكا هەنارى و ب شەوق و رۆناهى وەكى چرابين ژ بۆ شەفا تارى. ئەو ياقووتا سۆر وەكى خەتيرە يەكئ دتەيبسى و حەكاكى نافتى زينى ل سەر نقيسى بوو.

- **جوانگاری:** ل فان مالکین هه لبهستان دا خانى قاشا گوستيلی وه كاندييه: دهنديكا هه نارى، چرايا روڤناهى و مهشعلا شهقا تارى و شه مالكا ته بيسوڤ.

**612- دهستى خو دريژ كرى كو بينت
دا قهنج نه زهر بكت بينت**

- هه قبهركرن: نه. نهو-

- په يفناسى: كو بينت: كو بينه - قهنج: باش، رند -

- شروقه: ↓

**613- مهم ژى فكرى د دهستى تاجدين
نه لماسه كه بى بهها و ته خمين**

- هه قبهركرن: رو. ئوس. نه لماسه كى.

- په يفناسى: نه لماس: نالماست، كه فركى گرانبوهايه - بى بهها: بى بوها، بى قيمهت، گرانبوها، پر قيمهت. په يفا بى بوها په يفكه دژبه ره كو دو واته بين دژى هه ف ژى تين فام كرنى. - ته خمين: بهراورد كرن، ب گومان بيفان، بيفان و هه لسه نكاندنا ب گومان -

- شروقه: ↓

**614- لى ئسمى ستى كرى كتابهت
ئوستاده كى ساحبى مه هارهت**

- په يفناسى: لى: ل وى، ل سهر وى - كتابهت: نفيسين - مه هارهت: شيان و كارين -

- شروقه: گا فا كو تاجدين دهستى خو دريژ كر كو نه وى گوستيلا تلى يا مه مو بينه و بينه، مه مو ژى چاف ب دهستى تاجدين كهت و ديت كول تلى يا تاجدين دا گوستيله ك هه يه كو، قاشا وى نالماسته ك پر گرانبوها و بى قيمه ته، كو هوستا يه كى كرارى و زانا ناهى ستى يى ب هوستانى و جوانيبه ك تام ل سهر نفيسييه.

بالکیشی: خانى ب زانه تى گوستيلين تلى يين مەمۆ و تاجدينء شروقه دكه . ئەوى رەنگى سۆر كورەنگى ئەقيني يە و تەيسسين و رۆناھى بوون كو بوھايئ مەعنەوييەتئ ددە تشنان، دايمە گوستيلا دەستئ مەمۆ و رەنگى فەكرى و قيمەتا مادى ژى دايمە گوستيلا دەستئ تاجدينء . لەورا كو ئەقينا تاجدين و ستى يئ ئەقينا مادى و جيھانى يە، لئ ئەقينا مەمۆ و زيني ئەقينا مەعنەوى و ئاسمانى يە .

**٦١٥- سەراف ئەگەر بېيتە بوقرات
تەخمين بکەتن ب وەزنى قيرات**

■ **هەقبەركرن:** ئا. رۆ. ب وەزنى قيرات- مير. حم. ئە. ئۆس. هژ. پرۆ. جا. زا. ب وەزن و قيرات-

■ **پەيفناسى: سەراف(صراف):** زير و زيف فرۆش، كەسى كو زير و زيف باش دناسە، كەسى كو كارئ وى/وئ كرپن و فرۆتتا زير و زيف و گوھۆرنا پارەيى بە. - **بوقرات(بقراط):** دو بوقراتين ب ناف و بانگ هەبوونە: يەك مەزنترين و ب ناف و بانگترين بەژيشكى ميژينه يوونانى يە كو، ل سەدەيا چوارئ بەرى زاينى ژيايە. ئەردەشيري هەخامەئشى ئەو فەخوئندە دەربارا خو، لئ ئەوى گازيكرنا ئەردەشيري ئەپەژراند، لئ ليرە دا مەبەستا خانى ژ بوقرات ئەف بوقراتا نينه، لەورا كو ئەف بوقراتا بەژيشكە و كارئ وى ب پيقان و تەخمينئ نەكەتبيە. بەلكوو مەبەستا خانى ژ بوقرات، بوقراتئ دوهمە كو ل سەدەيا پينجئ زاينى دا ژيايە. ئەو ئەندازيارەكى ب ناف و بانگ بوويە و پرتوووكەك ل بارا بيركارى يئ (رياضات/ماتەماتيك) دا نقيسيە. - **وەزن:** كيش - **قيرات:** كيشەك تايبەتئ كيشانا گەوھەرانه، گراني يا وئ چوار جەھە كو ديبته ژ سەدى دوين گرەمەكئ -

■ **شروقه:** ↓

**٦١٦- بازار بکەت ژ بۆ فەلاتوون
مەجموعى خەزائىن د قاروون**

■ **هەقبەركرن:** ئە. خەزائيت - هژ. خەزانەيى د -

- پەيقناسى: بازار كرن: كړين - فەلاتوون: ئەفلاتوون، فيلسوفى ب ناف و بانگى يونانئ
- مەجموع: ھەموو - قاروون: نائفى دەولەمەندەكى ئەفسانەيى يە -

■ شروڤه: ↓

- جوانكارى: پەيقين بوقرات و ئەفلاتوون و قاروون تەلمىحن ژ بو سەرھاتى و چپرؤكا وان كەسانە.

۶۱۷- سومنا سەمەنى د وان نڭينان
نابت ب وقووفى دووربينان

- پەيقناسى: سومن (ئمن): يەك ھەشتوم، ژ ھەشت پارا پارەك - سەمەن (ئمن): بوھا، قىمەت - نڭين: قاش - وقووف: ئاگادارى، زانين - دووربين: كەسى كو ھايا وان ژ قەوميتين نەھاتى ژى ھەيە، عاقوبەت ئەنديش -

- شروڤه: ئەگەر بوقرات بېە دورناس و بکړئ وان گوستيلان و قاشين وان ب قيراتان بکيشه و ھەلسەنڭينه و ژ بو ئەفلاتوون بکړه و ئەوانا قىمەت بکە، ب ئاگادارى يا مروڤين زانا و دووربين و داھاتى ناس، گشتى خەزىنەيىن قاروون نابين ھەشتىبەكا بوھايى وان قاشانا.

- جوانكارى: پەيقين سومن (ئمن) و سەمەن (ئمن) پىڭقە جناسى ساز دکن. موبالغە د قى مالكا ھەلبەستى دا ھەيە.

۶۱۸- مابين د تەعەجوب و تەحەبيور
دامان و گەلەك كرن تەفەككور

- ھەقبەر كرن: ئا. ئوس. دامان گەلەك.

- پەيقناسى: تەعەجوب مان: زەندەگرتى مان - تەحەبيور: مات مابى - دامان: قەمان، شاش و مت مان -

■ شروڤه: ↓

- جوانكارى: تەناسوب ل نىڤەكا پەيقين مابين و دامان، تەحەبيور و تەفەككور دا ھەيە. پەيقين تەحەبيور و تەعەجوب دكارن تەرادوفى ساز بکن.

٦١٩- زانين كو سهواحيب د نځينان
هه ر چي كرى كرى ستي و زينان

- هه قبه ر كرن: مير. رۆ. سهواحيب د - حم. ئا. ئۆس. هژ. پرۆ. جا. زا. سهواحيب نځينان - ئه. سهواحيب د - ئا. هه ر چي كرى كرى ستي و زينان -
- پهيئناسي: زانين: ليته دا دكاره دو واته يان بده، هه م ب واته يا زانيني و هه م ژي ب واته يا ناسيني. - سهواحيب: پرانه يه صا حب، خودان -
- شروقه: هه ردو مات و زهنده گرتي مان و ب سو سهرت كه تن بير وهزرين كوور و خودانين گوستيلان ناسين و زانين كو ئه و به لايان هان ستي و زينان ئينايه سه ري وان.

٦٢٠- رۆزا وه كو بوويه عه يد و ته حويل
ئو و ژي گه ريانه جامه ته بديل

- هه قبه ر كرن: مير. ئا. ئه. بر. هژ. بوويه عه يد و ته حويل - رۆ. بووي عه يد و ته حويل - حم. زا. بووي عه يد ته حويل - جا. بوويه عه يد ته حويل - مير. ئو و ژي گه ريان ب جامه ته بديل.
- پهيئناسي: ته حويل: گوهورين، مه به ست ژي گوهوريان سالي يه، سالگوهورك، سالفه گه ر - جامه ته بديل: كنج گوهوري، كنج فه گووه ستي -

■ شروقه: ↓

٦٢١- چاوا خه ملينه نه ف كچاني
ئو و ژي گه ريانه جل كوراني

- هه قبه ر كرن: رۆ. مير. گه ريان ب جل.
- پهيئناسي: جل كوراني: ل جلي كوران دا-

■ **شروڤه:** مه‌مۆ و تاجدين تازه ب برينين خواهه‌سيان و زانين كول رۇژا جه‌شنا نه‌ورۇزى دا ئەوانا واته‌ زينى و ستى زى وه‌كى وان ب كنجين فه‌گوهه‌ستى سالگوه‌رۇكا خواهه‌ كرنه. ئەفانا چاوا ب جلين كچكان چوونه‌ ده‌رڤا، ئەوانا زى وسان ب كنجين كوركان ل نافا كۆمه‌لى دا گه‌رپانه.

■ **جوانكارى:** په‌يقين كچانى و كورپانى دژبه‌رى يىن ساز دكن.

6۲۲- ئەو بوون كو مه‌ دين د رووزى نه‌ورووژ
مسلىن مه‌ه و ميهرى عالم نه‌فرووز

■ **هه‌قبه‌ركرن:** حم. ئۆس. هژ. نه. زا. جا. ئەو بوون كو مه‌ گۆ د رووزى نه‌ورووژ - مير. ئەو بوون كو مه‌ د پۇژى نه‌ورۇز، پرۆ. ئەو بوون كو مه‌ گۆ درووژ، ئەو بوونه‌ كو مه‌ دين د رۇژ - ئا. رۆ. ئەو بوون كو مه‌ دين د رووزى نه‌ورووژ -

■ **په‌يقناسى:** رووز: رۆژ - عالم نه‌فرووز: جيهان رۇژنكه‌ر -

■ **شروڤه:** ↓

■ **جوانكارى:** په‌يقين رووز و نه‌ورووژ بيكفه‌ جناسى ساز دكن. په‌يقين مه‌ه و ميهر بيكفه‌ دژبه‌رى يىن چى دكن.

6۲۳- ئەو هه‌ردو نه‌ ئيد كو ده‌ست فه‌مشتن
ئەو هه‌ر دو نه‌ ئيد كو خه‌ل دكوشتن

■ **هه‌قبه‌ركرن:** حم. ئا. هژ. مير. زا. ئى د ده‌ست. ئۆس. ئين د ده‌ست - نه. ئيت ده‌ست - رۆ. ئەو هه‌ردونه‌ ئيد كو ده‌ست فه‌مشتن - جا. ئەو هه‌ر دونه‌ يين د ده‌ست فه‌مشتن - رۆ. حم. هژ. مير. ئى د خه‌ل - ئا. ئى كو خه‌ل - ئۆس. ئين د خه‌ل - نه. ئيت خه‌لق - زا. ئى خه‌لق - جا. يين د خه‌ل -

■ **په‌يقناسى:** ده‌ست فه‌مشتن: ده‌ست هه‌لمالين، زه‌ند و به‌ند فه‌مالين و خواهه‌ ژ بو كاره‌كى گرنگ ناماده‌ كرن - خه‌ل: خه‌لك -

۶۲۴- نهو بوونه د شههره بوونه جهلاد
نهو بوونه کو خهل ژ دهست ب فهرياد

- ههقبهركرن: رۆ. د شههري - حم. ئوس. د شههري بووي - ئا. د شههري دا د جهلاد- هژ. د شههري بووي - مير. د شههري بوومه - نه. خهلق.

■ شروقه: ↓

۶۲۵- نهو بوونه ل فان جگهركهواندن
نهو بوونه کو فان ب دل ههبانندن

- ههقبهركرن: رۆ. كهفانندن - پرۆ. كهوانندن - حم. ئا. نه. مير. جيهي ههردو نيهمالكان ليك هاتييه گوهورانندن. ئا. ههباندين، كهواندين -

- پهيفناسي: كهوانندن: داغ كرن، كهو دان، شهوتانندن و كهباب كرن، داغ كرن و شهوتانندا برينان ژ بو پيشگيري يا كفكيووني، شيويهك ژ بهژيشكي يا ميژين بوويه.

- جوانكاري: تهناسوبا پهيفين دل و جگهركهواندن ههفدو و دگهل پهيفين ههبانندن و كهوانندن ههيه.

- شروقه: مهمو و تاجدين ژ ههفدو را گوتن: پا نهو ههردوكين كو ل رۆژا نهوورۆزي دا وهكي هيڤ و تاقج جيهان رۆني كريبون، نهو بوونه. نهو ههردوكين كو زهند و بهند ههدا بوون و خهلك دكوژتن نهو بوونه؟! نهو ههردوكين كو ل باژاره دا ببوون جهلاد و خهلكي ژ دهستين وان فهغان و فهرياد دكرن، نهو بوونه؟! پا ههردوكين كو دل و جگهريه مه كهوانندن و مه ب دل و جان نهو نهفانندن نهو بوونه?!

۶۲۶- وان ههردو بران ب عهقل و تهخمين
بي شائبه قاتليد خو زانين

- ههقبهركرن: ئا. شوبهه - ئا. هژ. ئوس. قاتلي - نه. قاتليت -

- پهيفناسي: شائبه: شك و گومان، دو دلي - زانين: ليته دا ناس كرن -

■ **شروڤه:** ټه و هردو برايان ب پيقانه يا گومان و هشيځو، بئ شڪ و گومان بكوژين
خوه ناس كرن.

■ **جوانكارى:** په يقين عقل و ته خمين دكارن دژبهري يئ ساز بكن.

۶۲۷- تاجدين ء ل نك هه بوو شووور هك
عيشقئ ل وء هيشتبوو قوسوور هك

■ **په يقناسئ:** شووور: ټاگادارى، ههست - قوسوور: كيماسئ -

■ **شروڤه:** ↓

۶۲۸- گو رابه برا ژ ناف نفينان
بهس ټاهئ بكه ژ بهر برينان

■ **ههقبهركرن:** هژ. مير. ټوس. ټا. ټا. ټوس. ژ دهست -

■ **شروڤه:** ↓

۶۲۹- ټهم شيرن و ټهو بخوه غهزالن
پر عه يبه كو ټهم ژ بهر بنالن

■ **ههقبهركرن:** هم. مير. ټهو د خو غهزالن - ټا. ټهو بخو غهزالن - ټوس. ټهو ژ خو
غهزالن - ژيدهرين دئ. ټهو خو دو غهزالن - - هم. ټا. پر. ټه. ژ دهست -

■ **شروڤه:** لئ هئ هنده كئ هشيځو تاجدين ء ل سهراء دا مابوو و ټه قينا وئ هنده كئ
ټفيسكانئ ټئ دا هه بوو. ټه وئ گوته برايئ خوه: برا ژ ناف نفينان دهر كهفه و رابه سه
خوه و ژ دهست برينان بهس بكه نالين و كالين. ټهم شيرن و ټهو ژئ بخوه
غهزالن. گهله كئ فهيتئ و شهرمه، كو ټهم ل بهر وان بنالن.

■ **جوانكارى:** په يقين شير و غهزال دژبهري يئ دټافرينن.

۶۳۰- مه م پوخته یین عیشقی بوو ته مامی
گۆتین کو برا مه گهر تو خامی؟

■ هه قبه ر کرن : ئوس . گۆهتی -

■ په یقناسی : پوخته : پژیایی - ته مامی : ب گشتی ، ته کووز - گۆتین : گۆته وی - خام :
خاف ، نه پژیایی -

■ جوانکاری : په یقین پوخته و خام دژبه ری یین ساز دکن .

■ شروقه : ↓

۶۳۱- دا زهن نه بهری موجه سسه م نه ز
سه ر تا ب پیان موقه سسه م نه ز

■ هه قبه ر کرن : ئا . نه بهری کو - نه . قه ده م -

■ په یقناسی : زهن (فن) : شک ، گومان - زهن برن : گومان کرن ، شک بهر بوون -
موجه سسه م : خودان له ش - موقه سسه م : پرت پرتی بوویی ، پار پاری بوویی -

■ شروقه : ↓

■ جوانکاری : په یقین سه ر و پی دژبه ری یین و په یقین موجه سسه م و موقه سسه م زی
جناسی ساز دکن .

۶۳۲- نه ف جسم ل من بوویه موخه ته ت
نه و خه ت هه می بووینه مونه قه ت

■ هه قبه ر کرن : ئا . نه ف - نه ف مالکا ل ئوس . دا نه هاتییه .

■ **په یقناسی: موخه ته ت (مخطط):** خه ت خه تی بووی، خه ت لیکه تی، هیل هیل بووی، هلهلی، زیغال زیغالی بووی، بریندار بووی - **خه ت:** هیل، زیغال، ریژ - **مونه قه ت (منقط):** نقت نقتی بووی، خال خالی بووی -

■ **شروقه:** لئ مه می ل نه قینئ دا لاپ ب گشتی پزیایی بوو و گوته تاجدینء: برایو ما تو ل نه قینا خوه دا هئ خاف و سستی؟ لئ باش بزانه و بلاچ شک و گومان ل دلئ ته دا نه مینه و بلا ب ته وه نه به کو نه ز خودان له شم و زندیمه. باوهر بکه کو، نه ز ژ سه رء تا بیان پرت پرتی بوومه و نه ف له شی من ل بهر دهر دئ نه قینئ هلهلی یه و زیغال زیغالی بوویه و ههر هیلک ژ هیلین له شی من ژی ل بهر دهر د و کولان نوقوت نوقوتی بوونه و خال که تنئ. ب واته یه ک دی نوقته یه ک ژ له شی من دوروست نه مایه.

■ **جوانکاری:** په یقین خه ت و موخه ته ت پیکه جناسئ ساز دکن. په یوه ندی ل نیقه کا په یقین خه ت و نوقته دا هه یه، له ورا کو ههر خه ته ک ژ چند نوقته یان پیک تی. سه ربه سستی یا هوژانی یئ ل کیشا قئ مالکئ دا هه یه.

۶۳۳- ته نسیر وهره نکه عیشق و ومقان بتوول د توول و عهرز و عومقان

■ **هه قبه ر کرن:** رؤ. عیشق ومقان - **نؤس.** وهره نکه د عیشق ومقان - **نه.** وهره نکه وا د ومقان - **هژ.** وه مقان - بیططه ول - **میر.** بال طول و طول و عرض عمقان -

■ **په یقناسی:** ته نسیر: کارتیکرن - **ومق:** وهمق، نه قین - **بتوول (بالطول):** ب توندی، بهر ده وام - **توول:** دریزایی - **عهرز:** بهرایی - **عومق:** کوورایی -

■ **شروقه:** ↓

■ **جوانکاری:** په یقین عیشق و ومق پیکه ته رادوفئ ساز دکن. ته ناسوب ل نیقه کا په یقین توول، عهرز و عومق دا هه یه. بتوول و دتوول هه م ته کریری و هه م ژی جناسئ ساز دکن.

۶۳۴- یه ک نوقته نه ن ژ دهر دء خالی هیژا تو دبئی چرا دنالی

■ **هه قبه ر کرن:** هژ. دهر دئ -

■ پدیفناسی: خالی: قالا - ہیژا: ہیشتا - دبی: دبیژی - چرا: چما -

■ **شروقه:** کارتیکرنا فی ئەفین و حەژیکرنی و سانه کوب توندی ل دریزاتی و بهراتی و کووراتی یا لەشی من دا چک بوویە و نوقته یەک هندی سەری دەرزى یی زى قالا ز دەرد و ئیش و نازاری نەمایە، هە زى تو دبیژی: کو چما تو دنالی؟!

۶۳۵- دل بوویە مەحەللی عیشق و حالا

فی حالی د فی مەحەللی قالا

■ **هەقبەرکرن:** ئا. عیشق و حالان - زا. عیشقی حالا - میر. حم. ئە. ئوس. رو. هژ. جا. عیشقی حالا - رو. فی حال و فی مەحەللی قالا - ئوس. فی حالی و فی مەحەللی و قالا - ئە. جا. وی حالی د فی مەحەللی قالا - میر. فی حال و ئەفی مەحەللی قالا - حم. فی حالی د فی مەحەللی قالا - ئا. زا. فی حالی د فی مەحەللی قالا - هژ. فی حالی د فی مەحەللی قالا -

■ **پدیفناسی:** مەحەل: جی، وارگەھ - حالا: حالان. حال: نەشئە، کەیفخۆشی یا ئەفین، خوەشی و سەرمەستی، واتە و رەوشەک تاییەتە کول دلی عارفان دا پەیدا دە و ژ ریکا وی عارف ئەفینا ئاسمانی ل دلی خوە دا سەھ دکن. - **فی حالی د فی مەحەللی قالا:** فی حالی کو کەتییە وارگەھەکی قالا دا -

■ **شروقه:** ↓

■ **جوانکاری:** پەیفین عیشق و حال پیکه تەرادوفی ساز دکن. هەرچار پەیفین حال و مەحەللی پیکه هەم جناسی ساز دکن و هەم ژى تەکریری و هەم ژى پەیوەندا وان یا مەکانی هەیه، لەورا لیڕەدا مەحەللی وەکە ئامانەکی ژ بو حال هاتییه شروقه کرنی.

۶۳۶- نینه عەجەب ئەر بيم حولولی

من مایە ژ سوورەتی هەییولی

■ **هەقبەرکرن:** ئا. بر. ئە. میر. ئەز -

■ **په یقناسی: نهر: نه گهر - حولوولی: نه و که سنج / که سا کول سهر وی بیر و باوهری به،** کو روحن خودی ل له شی نادهمء دا په یا بوویه و پشتی وی زی ل هه موو پیغه مبه ران دا تا پیغه مبه ری ئیسلامی هاتیبه. - **سووره تی (صورتی):** رووقه یی، لیره دا مبه بست زی جسم و هه بوونا رووقه یی و زاهری یه. - **هه یوولی:** ماده یا به رین و سهره تای، هه قیر و هه یقانی به رینه هه موو تشتین جیهانی و هه موو بوونه وهران -

■ **شروقه:** دلخ من بوویه مه کان و وارگه هی حال و نه قینا ئاسمانی، دگهل قی نه قین و قی حالخ کول دلخ من یی فک و فالادا جی گرتیبه، نه گهر کو نه ز بیم حولوولی و بیژم خودی که تیبه دلخ من دا، جیهی سوهرت و زنده مانئ نینه. قی گافی ز له شی من و هه بوونا من یا رووقه یی ته نی ماده یا سهره تای مایه.

■ **بالکیشی:** مهم پیش دا ژ تاجدینء را دبیزه کو گشتی له شی وی ل بهر نه قینی هله لی یه و نوقته یه ک ژ له شی وی دوروست نه مایه، ل دوو را دبیزه: دلخ من بوویه وارگه هی حال و نه قینی، دلخ کو تونه یه و نه مایه و فک و فالایه، بوویه وارگه هی حال و نه قینی، ل بهر قی حالخ کو که تیبه وارگه هه کی فک و فالادا نه گهر نه ز بیمه سهر وی بیر و باوهری و بیژم کو خودی که تیبه دلخ من دا جیهی زنده مانئ نینه.

۶۳۷- شاهه نشه هی عه شقی بی غه ره ز هات

جهوه ر فه شی ری دهما عه ره ز هات

■ **هه قبه ر کرن: نه. وهما -**

■ **په یقناسی: بی غه ره ز: بن رک و کین - جهوه ر:** بنچینه و ریشا هه ر تشتی، هه ر تشتی کو هه بوونا وی ب تخته کی دی فا گریدایی نه به و هه بوونا خوه دا سهر بخوه به - **عه ره ز:** تشنا کو هه بوونا خوه دا سهر بخوه نینه و هه بوونا وی ب هه بوونا تخته کی دی فا گریدایی به.

■ **شروقه:** شاهه نشاهی نه قینی بن کهر ب و کین هات و ل دلخ من دا روونشت، دهما کو عه ره ز هات، جهوه ر هاته فه شارتنی. دهما کو نه قین هات و ل دلخ من دا روونشت نه و روحن کول دلخ من دا بوو هاته فه شارتنی.

■ **جوانکاری: عیشق ب پادشاهی پادشاهان هاتیبه وه کاندنی.** په یقین عه ره ز و غه ره ز پیکفه جناسی ساز دکن. په یقین جهوه ر و عه ره ز پیکفه دژ به ری یی دئافرین.

مه بهست ژ عه ره زئ ليره دا عيشق و مه بهست ژ جه وههري ژي نه و روحه نهوي كو مه مؤ
 ديژه كه تيبه دلج من دا.
 هه چهنه كو عيشق وهك پادشاهي پادشاهان هاتيبه بناف كرني، لئ ديسان ژي چون
 نهو ل هه بووني دا ب سهري خوه نينه و هه بوونا وي حه وجه داري هه بوونا تشتهك دي يه،
 لهورا ژي را عه ره ز ديژه.

**٦٣٨- نهف حال و مه حال و جسم و جه وههري
 عيشقن ژ خو را كرن موسه خخهر**

- هه قبه ركرن: رؤ. نه. نهو.
- په يقناسي: موسه خخهر: داگير كري -
- سرؤفه: نه يقيني ژ خوه را نهف حال و مه حال و لهش و جه وههرا داگير و بندهست كر.
- جوانكاري: په يقين حال و مه حال جناسي ساز دكن. په يقين جسم و جه وههري بيكفه
 دزبهري يي چي دكن.

**٦٣٩- جان و جه گهر و دل و هنافان
 دهست و سهري و پي و پشت و چافان**

- سرؤفه: ↓
- جوانكاري: ته ناسوب ل نيغه كا گشتي په يقين في مالكي دا هه يه.

**٦٤٠- وه للاه كو يه كي نهمايه راحت
 بيللاه كو يه كي نهمايه تاقت**

- هه قبه ركرن: ته ني ل دهستنيسا ئوس. دا "كو" هاتيبه.
- په يقناسي: وه للاه: ب خودي كه م - بيللاه: ب خودي كه م - راحت: فه حسيان،
 نارامشت - تاقت: كارين و شيان -
- سرؤفه: ↓

- **جوانکاری:** ئەف مالكا ههلههستى ب شپوهيا تهرسیعی هاتییه فههاندنى . په یقین وهلاھ و بیللاھ بیکفه جناسی ساز دکن .

641- بزاندنه وان ژ من عه لائق
بلجومه دبین کو نه حنو عاشق

- **په یقناسی:** بزاندن: قه تاندن، پزراندن - **عه لائق:** پراندهیا عه لاقه، په یوه ند - **عه لائق** بزاندن: په یوه ندی قه برین - **دبین:** دبیزن - **نحو عاشق (نحن عاشق):** ئەم ئەقیندارن -

■ **شروقه:** ↓

642- ناپرسی ل حالن من تو زالم
هیزا تو دبیزی ئەز نه نالم

■ **شروقه:** ↓

- **جوانکاری:** ل نیفه کا په یقین ئەز و تو دا هه م ته ناسوب هه یه و هه م ژى دژبه رى . ل نیفه کا په یقین ناپرسی و دبیزی دا ژى دژبه رى هه یه . ل کیشا قى مالکى دا ژ سه ره ستى یا هوزانى بى وه ج هاتییه وه رگرتنى .

643- ئەفرهنگه هه وی کو کر ته زه للوم
تاجدین ء نه ما ژ بو ته که للوم

- **هه قبه ر کرن:** ئا . ئەفرهنگه ئه وى - ئوس . ئەفرهنگه وى کو کره - هژ . هم . تاجدین قه نه ما -

- **په یقناسی:** زالم (قالم): سته مکار - ته زه للوم (تقلم): خوه به له نگاز کرن، گلی و گازنده کرن - **ته که للوم:** ئاخفتن، خه بهردان -

■ **شروڤه:** خودی کهم کو، چ فهحسیان و راحه تی ژ بو جان و جه گهر و دل و هناقین من نه مایه و ب یه زدان کهم کو، چ هیژ و شیان ل دهست و سهر و پی و چاقین من دا ژی نه مایه. نهوانا هه موویچ په یوه نندی یین خوه ژ من فه تاندنه و هه موو ښکرا گازی دکن و دبیژن کو نه م نه فیندارن. هه ی سته مکاری دلکه فر تو ژ رهوش و دهما من ناپرسی، هه ی تول سهر دا ژی دبیژن من کو نه ز نه نالم. گاڤا کو مه مؤ دهر د و کولین خوه وسان ژ تاجدین ء را شروڤه کر، ئیدی چ گوتن و به رسف ژ تاجدین ء را نه مان.

٦٤٤- نهو مانه د گهل نهوان برینان
به حسا مه ل سهر ستی و زینان

■ **هه قبه ر کرن:** رڼا. ئوس. نهو مان و د گهل نهفان برینان - نه. نهو مان د گهل نهوان برینان - هژ. نهف مانه د گهل نهفان برینان - میر. نهو مان د گهل نهفان برینان - نه. به حسا مه -

■ **په یقناسی:** به حسا (بحث): ناخفتن، په یقین، گوت و بیژ کرن، داباش -

■ **شروڤه:** بلا تاجدین و مه مؤ دگهل وان دهر د و کول و برینین خوه بمینن، نه م هه رن بزنان کانی چ هاته سهری ستی و زینن.

(۱۶)

**موعاوهدده تا ستي و زيني ژ سهرسال و گهشتي
و ئستلاعا داينهني ژ ماجهرا و سهرگوزهشتي**

۶۴۵- نهو ژي فهگهپرين ب وي لباسي
هازرشهلييان كو كهس نهناسي

- پهيئناسي: فهگهپرين: فهرگهپريان، زقپرين - حازر(حاضر): دملدهست، هه ل جي دا،
ب لهز - شهلييان: شيليان، كنجي خوه يئخستن -

■ شروقه: ↓

۶۴۶- ههچهنده كرن لباس تهبديل
نهما نهديوون ژ حالء تهحويل

- ههقبهركرن: ئا، لباس و تهبديل- هژ. لباسي تهبديل - رۆ. هم. حالي- هژ. حالي.

- پهيئناسي: تهبديل كرن: گوھۆپرين - تهحويل بوون: فهگهپريان -

■ شروقه: ↓

۶۴۷- عيشقني كربوون وسا موبهدهل
ئيدى نهچوونه حالي ئهوهل

- ههقبهركرن: هژ. وسان-

■ پەيقناسى : موبەددەل : گوھۆرتى .

■ شروۇقە : ↓

۶۴۸- قەت كەس نەدگۆستى و زىنە

خەلقىن وە دزانى ئەجنەبىنە

■ ھەقبەركرن : ھژ . دزانى -

■ پەيقناسى : ئەجنەبى : بېھانى، ژ مەدەر، دەرەكەيى -

■ شروۇقە : ستى و زىن ژى ب وى جل و بەرگىن خوە يىن كوپانى فا زفړين مالى و ھە د جى دا و ب لەز جلگىن خوە گوھۆرىن، دا كو چ كەس وانا ناس نەكە . ھەرچەندە كو كنجىن خوە گوھۆرىبوون، لى ژ رەوشا خوە نەدزفړين و نەدھاتن سەر ھەمدى خوە . ئەقىنى ئەو وسان گوھۆراندبوون، كو ئىدى نەدچوونە سەر رەشا خوە يا بەرى . قەت كەسى نەدگۆتن كو ئەو ستى و زىن، خەلكى وە ھزر دكرن كو ئەو بېھانىنە .

۶۴۹- دايىنەكە وان ھەبوو زەمانى

تەشىبھى بەلاين ئاسمانى

■ ھەقبەركرن : رۆ . دايىنگە - ئا . دائىنك - ئە . دائىنەكە .

■ پەيقناسى : دايىن : دايە، دايەن، لەلە - زەمانى : زانا و ئاگادارا/ئى دەور و دەما خوە -

■ شروۇقە : ↓

۶۵۰- زالافەلكى ل بەر زەبوون بوو

وى ناف ژ پىرى ھەيزەبوون بوو

■ پەيقناسى : زال : پىرەژن - زالافەلكى : فەلەكا پىر - زەبوون : بەلەنگاز، بى

دەستھەلات - ھەيزەبوون : پىرەژن -

■ **شروقه: ↓**

- **جوانکاری:** وه که چاوا ل فۆلکلۆرا کوردی و ئهدهبا کلاسیک دا هاتییه، لیره دا ژی فهلهک وه که پیره ژنه کن هاتییه وینه کرن. ل په یقین فهلهک و پیری دا سه ره بستی یا هۆزانی بی هه یه.

**651- نهو هات ژ غه فه ته بی سهر دا
فکری کو جلی د وان د بهر دا**

- **هه قبه رکن:** ئا. هژ. هاتی - نه. جلیت.
- **په یقناسی:** ژ غه فه ته بی: نشکافا، دزیقه، ئاکادارنه کری.

■ **شروقه: ↓**

**652- روونشته بی مه زاق و مه شره ب
وهندا کر نه زه قه ن د غه بغه ب**

- **هه قبه رکن:** ئۆس. بی مه زاد- ئۆس. وان دا- رۆ. ئا. د زه قه ن و غه بغه ب -
- **په یقناسی:** مه زاق: چێزه، هیزا چیشتن و تام کرن- **بیمه زاق:** بیمه عده، پۆسیده- **مه شره ب:** جیهی ئاف فه خوارن- **بی مه شره ب:** بی مه عده - **زه قه ن:** چه نه، ژیر چه نه، نار چه نه - **غه بغه ب:** خه و خه وک -

■ **شروقه: ↓**

- **جوانکاری:** ل نیقه کا په یقین مه زاق و مه شره ب دا هه م ته ناسوب هه یه و هه م ژی دژ بهری. ل نیقه کا په یقین زه قه ن و غه بغه ب دا ته ناسوب هه یه.

**653- یه عنی کو ته حه ییور و مه لالن
مه ه پاره د حاله تی وه بالن**

- **هه قبه رکن:** ئا. مه هپاره نه نه و د.

- پەيئناسى: مەلال: مەلۇل، پۇسىدە - مەھپارە: تىكىد ھېتى، مەبەست ژى بەدەو بوونە- وەبال: تەنگاڧى، ئىشيان، بېحالى و نەرەھەتى، عەزاب -

■ شىرۇقە: ↓

65۴- جلاو بووى جۆجىمى د تازە رەنگى سەمەنى ب جايىن غازە

- ھەقبەرگىن: رۆ. چلو بووى جوجمى د تازە. پىرۆ. جوجمى دتازە - جلاو بووى - جلاو بووين - ئۆس. چاوان بووى چىچەكىن دتازە - ئە. جلاو بووى جۆجىمىت. ل پەراويزى دا ھاتىيە: چۆچىم - ھىم. جلاو بووى جوجمى - مېر. چلاو بووى جۆجىمى د تازە- ھى. جلاو بووى جەوجەمى -

- پەيئناسى: جلاو بووى: جەلوا بوويە، چلمسىيە، پەژمىيە - جۆجىم: كۆكم، گۆگەم، دارەكە كو گولپىن زەر و قىچك ددە - سەمەن: ياسەمەن، گولەك سېيى يە - غازە: سۆراف، ئەنك -

■ شىرۇقە: ↓

- جوانكارى: د قى مالكىن دا تەشبيھ ھەيە، بەژئىن ستى و زىنىن يان زى رەوشا وان ب دارا يان كولپلىكىن جۆجىمى ھاتىيە وەكاندىن. ل رەنگى سەمەن و غازە يى دا كو سېيى و سۆرن دژبەرى ھەيە.

655- كافوور مەسەل عزارى قانى سۆرگول كرىانە زەغفەرانى

- ھەقبەرگىن: رۆ. گىراي - ھى. گەرى يانە - پىرۆ. ھىم. زا. جا. گىرانە - مېر. كرىايە - ئە. ئۆس. كرىايى - ئا. كرىا ژ زەغفەرانى -

- پەيئناسى: كافوور: دەرمانەكى سېيى و بېنخۇشە كو ژ دارا كافوورى دگىن - قانى: خوونى، سۆر - كرىيانە: كرانە، بوونە -

■ شىرۇقە: ↓

■ **جوانکاری:** ل نېغه کاپه یقین کافوور و سۆرگولې دا و ههر وسان ل نېغه کاپه یقین قانی و زهغه رانی دا، ل بارا رهنګی وان دا دژبه ری هه یه. تهغه شین سستی و زینې پیس دا ل جوانی و سۆر بوونې دا ب سۆرگولې و رهنګی خوونې هاتیبه وه کاندنې و ل دوو رال سپیچولکی بوون و زهرحمینې دا ب کافوور و زهغه رانی هاتیبه وه کاندنې.

■ **شروقه:** ↓

**656- زانی کو پهری دبی لباسن
مه جلووبن مه حه بیه تی ئوناسن**

■ **هه قبه ر کرن:** حم.ئا. ئوس. مه حبووبن -

■ **په یقنای:** بن لباس: لیره دا تی ب واته یا سپ سهرقه کری، - **مه جلووب:** فه کیشایی، راکیشایی، ئه قیندار -
ئوناس: مرؤف.

■ **شروقه:** دایینه ک سستی و زینې هه بوو، کو پیرا زه مان و زانایا ده ورانا خوه و پر ژیر و ژیهاتی بوو. ئه وه کی به لایا ئاسمانی بوو. فه له کاپه ل بهر زیخی و زرنګی یا وی ژار و به له نگاز و ده سترګی دایی بوو. لی ئه وسان پیر بوو، کو ل بهر پیری یی زیده ناف ژ وی راحه یزه بوون دگوتن. د وی دهمی دا پیری ژ نشکافا ل سهر وان دا هات و بهرا خوه داین کو جلکین وان ل بهر وان دانه، لی ئه و مه لوول و بیماده و پوسیده روونشته و سهرین وان داکه تنه سهر خه و خه و کا وان و لیف و لؤپهر ل وان دالقیانه و ئه و تیکید هه یقن کهنه ره وشه ک ئالۆز و تنگ و تاری دا و ل ناقا ده ریایا بیر و هزرین ئالۆز دا نؤقم بوونه. دارا به ژانایا وان و چیچه کین روومه تین وان چلمسی و په ژمرینه. ئه و تهغه شین وان یین وه که سؤراقن سپیچولکی بوونه، لامین وان یین وه که خوونې بوونه وه که کولیلکا یاسه مه نی و سؤرگولین رووین وان وه که زهغه رانی زهر و قیچک بوونه. پیری زانی کو ئه ف جوتین په ریان وسان بوونه ئه قیندارین مرؤقان، کو ئیدی نکارن رازا دلې خوه فه شیرن.

**657- گۆ ئه ی هه وه سا دل و هه نافان
ههر یه ک ژ وه رۆهنیا دو چاقان**

■ **هه قبه ر کرن:** حم. هه و اسا -

■ پەيئناسى: ھەۋەس: خوازىك، ئارەزوو - رۆھنى: رۇناھى، نوور -

■ شىرۆفە: ↓

■ جوانكارى: ل نىقە كا پەيئىن دل و ھەناف يىكفە و رۆھنى و چاف يىكفە دا تەناسوب ھە يە .

658- حافظ ژ ۋە را مەگەر خوۋەدا بت
جانى م ژ بۆ ۋە پرا فەدا بت

■ ھەقبەركرن: ھم. خودى، فدى - ھژ. خودى، فدى - ئا. خودا بىت، فەدا بىت - مير. جانى مە د بەر ۋە دا فدا بت -

■ پەيئناسى: حافظ: پارىزگار، پارىزەر - مەگەر: ما كو، تەنى - فەدا: فدا، گۆرى -

■ شىرۆفە: ↓

659- ھوون ھندە موقەيەدن د قەيدى
ئىرۆب تەنى كو چوونە سەيدى؟
660- ۋە زوو شەمراند ژ بۆچ سەرسال؟
ھوون راست بىتن كو بوويە ئەحوال؟

■ ھەقبەركرن: ئۆس. ۋە زوو شەمراند گەشت و سەرسال - رۆ. بووى -

■ پەيئناسى: موقەيەد: دقەيدى دا، ب قەيد و بەند، شەرمۆكە، - كو: چاۋا، چلۇن - شەمراندن: كوتا كرن، دەست ژى كىشان - ئەحوال: پرا نەيا حال، رەوش و دەم -

■ شىرۆفە: ↓

661- بىژن كو موقەددەمە چ رەنگە
ئەف ھەيرەتە يا خىيالىن بەنگە

■ ھەقبەركرن: ئۆس. ۋە - رۆ. ئەو -

- **په یقناسی: موقه ددهمه: دهسټپیک، سه رها تا - چ رهنگه: چ ناوایی یه - ههیرهت:**
سه رگه ردانی، رهوشه که کول دلخ عارفان دا چن دبه و ناهیله نهو باش بهزرن - بهنگ:
سهودا، نهفین، هه شیش، په لگن کهسکه کرکړکئی یه کو مزددن و هسک دکن و وه که
تووتئی دکیشن و پی گنژ دبن و خوه ژ بیر دکن. -

**٦٦٢- هوون بو چ هه زینن نهی مه تایا
نینن چو نه تیجه بن قه زایا**

- **په یقناسی: هه زین: خه مگین، ب کول و کهدهر - مه تایا (مطایا): پیرو، دهوارا لئ سوار
بوونئ، لیره دا تی ب واته یا کهری، کهرنو، کهرینه. - نه تیجه: ناکام - قه زایا: پرانه یا
قه زیبه (قضیه): قهومین، روودای -**

- **شروقه: بیرخ کو رهوشا وان ههردو په ریا نا وسان دیت، گوته وان: هه ی نار هزوو و
خواریکا دل و هه نافان، هه ی رو ه نایا ههردو چاقین من، ماکو خوه دئ وه خودان بکه و
جانئ من ژ وه را گوړی بکه و قهز و به لایان ژ وه دوور که. هوون کو هنده شه رموکه و
ب قهید و بهند بوون، چاوا بوو کو هوون ئیرو هه ب تنئ چوونه نیچری. لی وه ژ بو چ
جهشن و سه رسال وسان زوو ته رکاند و هوون زوو زقړین مالئ. یا راست ژ من را بیژن،
کانئ ل ویدهرئ چ بوویه و چ قهومیبه. ژ سه ری دا ژ من را بیژن، کانئ نهف رهوشا وه
رهوشا ههیرهت و نهفینئ یه، یان یا بهنگی و سهودایی یانه؟ هه ی کهر کوکنو یا راست
ژ من را بیژن، کانئ هوون چما وها پوسیده نه. لهورا کو چو ناکام بی قهومین نینن.
بیگوئن تشتهک قهومیبه.**

**٦٦٣- هوون بیژنه من کو بوو قه زیبه
کهنگی ل م خه ف دبت خه فییه؟**

- **هه قبه ر کرن: نا، ل من - رو. هم. نا. خه بیبه -**
- **په یقناسی: کو بوو: چاوا بوو - کهنگی: کینگا - خه ف: قهشارتی - خه فییه:
تشتا پهنی و نادیار -**

شروقه: ↓

- **جوانکاری: په یقین خه ف و خه فییه پیکه جناسی ساز دکن.**

**٦٦٤- نهز دئ نهه رهمله کئ بریژم
نسمئ وئ زهمیره نهز بیژم**

- ههقبه رکرن: رۆ. میر. نسمئ د زهمیری -حم. نه. نسمئ و زهمیری -ئا. نوس. نسمئ و زهمیره - هژ. نسمئ و زهمیری -
- په یقناسی: نوهه: نهها، نکا، نۆکه، ئانها- رهمل ریتن: فال هاقیتن، فالهاقیتنا ب خیزی- زهمیر: جیناف، نافناخن، نافه رۆک، نافدل، کاکل-
- **شروقه: ↓**
- **جوانکاری:** ته ناسوب ل نیفه کا په یقین نسم و زهمیر دا هه به.

**٦٦٥- یان شووشه و مهنده لا خو دانم
ماهییه تی حال دئ بزاتم**

- ههقبه رکرن: ئا. شووشه یی مهنده لا - نه. شووشه و مهنده لا - هژ. با شووشه و مهنده لا- هژ. ماهییه تی حالی دئ -
- په یقناسی: شووشه: شیشه - مهنده ل: سووتا کو فالهاقیتن ل دؤرا خواهه فه دنین و ل نیفه کا وی هیلئ دا دروونین و دوعا و نزایان دخوونن، یان ژئ فالهاقیتن / مهنده ل: دهستمال - دانم: دانیم - ماهییه ت: چاواپی، رهوش -
- **شروقه:** کئ دکاره سپر و رازین خواهه یین سه رگرتی و فهشارتی ژ من فه شیره، ده کا یا راست ژ من را بیژن، کانی چ قهومییه. ده نا نهزی هه نهها رهمله کی باقیژم و ناف و ناسناقئ وی که سی په یدا بکم. یان ژئ نهزی شووشه و مهنده لا خواهه دانیم و دئ چاواپی یا رهوشی و قهومیی بزاتم.
- **جوانکاری:** ته ناسوب ل نیفه کا په یقین شووشه و مهنده لا دا هه به.

666- وان گۆتته دايهين نههاني

نهم سوبحي كو چوونه دهر ژ خاني

- ههقبهر کرن: رۆ. هم. سوبحه - بر. مير. سوبحه -
- پهيقناسی: نههانی: ب دزی، دزیفا - سوبحي: سبيدي - چوونه دهر: دهر كه تن - خاني: مال -
- شروقه: ↓

667- هه چي ل مه بوو دوچار و پهيدا

حازر كريا جونوون و شهيدا

- ههقبهر کرن: رۆ. دوچار پهيدا - - نا. هادر كريان - مير. كريا - رۆ. هم. گريا - ئوس. كريا - هژ. جا. زا. گهريا - نه. كريان -
- پهيقناسی: دوچار: تووشيار، لئ راست هاتن - كريا: بوو، كرا، هاته كرن - شهيدا: شيتي / شيتا نه فيني -
- شروقه: ↓
- جوانكاري: په يقين جونوون و شهيدا بيكفه تهرادوفئ ساز دكن.

668- ناخر كو ژ هه ددي چوويه دهر جهور

جهورئ ل مه عاقبهت نوما دهور

- ههقبهر کرن: نا. نه. چوونه - مير. جوور، دوور - هژ. عاقبيته نوما - نه. نما جهور -
- پهيقناسی: هه دد: سينور، راده، رهجه - جهور: زور و زولم، بيادي - عاقبهت: ل کوتايي دا - دهور: دور، گه رده، نوبته -
- شروقه: ↓
- جوانكاري: په يقين ناخر و عاقبهت بيكفه تهرادوفئ ساز دكن. په يقين دهور و جهور زي بيكفه جناسي ساز دكن.

**۶۶۹- نهم ژى كريان مه لول و مه غبوون
هاتينه فه نهم خه فيف و مه جنوون**

- هه قبه ركرن: مير. ئا. نه. ئوس. كريان - حم. رو. جا. زا. گريان - هژ. گه پريان -
ئوس. هاتينه فه بئ لباس و مه جنوون -
- پهيئناسى: مه لول: خه مگين، پوسيده - مه غبوون: زياندتي، زيانلئكه تي ل بازاری دا -
هاتينه فه: نهم فه گه پريان، نهم زفرين - خه فيف: سفك، ليره دا سفكاتي پين بوويي يان
- سه رسفك -
- شروقه: نه وانا دزيقا گوتن دايه نئ: نهم كو فئ سيئدي ژ مال دهر كه تن و چوونه
سه يرانئ، هه رك راستي مه هات و نهم ديتن، وه كي شيت و سه وداسه يران لي هات.
لي دهما كو بيدادي و سته ما مه ژ سينوران دهر كه ت و بئ ره جه بوو، سته ما مه ل مه
زفرى و نهم ژى وه ها سه وداسه رى و شيت و سه رسفك و پوسيده و زيان لئكه تي
زفرين مالي.

**۶۷۰- دايين ب ته نئنى و ته وه لالا
چوو بالفه و دايه وان ته سه لالا**

- هه قبه ركرن: حم. بالفه دايه - رو. نه. مير. بالفه دايه، پرو. بالفه - هژ. بالفه دايه -
- پهيئناسى: ته نئنى: تئ هزرين، ب كاوا خو، هيديكا، ب نارامى - ته وه لالا: دؤستانى،
دؤستانه، ب مه حبه ت - ته سه لالا: دل ده سته ئينان -
- شروقه: ↓

**۶۷۱- گوت هوون ب جه مالي شه هريارن
هه ريه ك ژ وه شاه و خوونداكارن**

- هه قبه ركرن: حم. كو - رو. هژ. گو -
- پهيئناسى: جه مال: جنديتى، جوانى - شه هريار: شاه، پادشاه، ل بنئشى دا شاهيار

بوويه و ب واته يا نارېكار و وه زيرى شاهى به . - **خوونداكار** : فرمانروا، پادشاه، پهيڤا خوونداكار ل زمانى نازهري دا ل پرتووكا كورنوخلى دا خوودكار هاتييه . ب من وهرهنگ نهڤ پهيڤا ل بنيشا خوه دا خودكاره، واته سهربهست، خودموختار، كهسي كو نختيارا وي ل دهستى وي بخوه دا به و بخوه كارى خوه بكه و يان ههر كارى كو خوهست بكاربه بكه، يان ژ لايى شاه يان ميرهكى فا نهو تامولنختيار و سهربهست هاتيه راگه هاندنى . چ مافى قى پهيڤى ب سر پهيڤا خوهندهكار يا كوردى ب واته يا تهلهبه فا تونهيه .

■ **شروقه** : ↓

■ **جوانكارى** : پهيڤين شههريار، شاه و خوونداكار بيگه تهرادوف و پهيوهندى ساز دكن .

**٦٧٢- كى بت كو نهبت مويى و موختاج
كى بت كو نهبت و به بى تهلهب باج**

■ **ههقبهركرن** : مير . وه كو بت - نوس . نهبت وه -

■ **پهيفناسى** : بت : بيت، بيتن، به - نهبت : نهبيتن، نهبه - **مويى** : فرمانبر - **موختاج** : نيازمهند - **تهلهب** : خووستن - **باج** : سهرانه، قهچوور -

■ **شروقه** : ↓

**٦٧٣- ههر چى وه ههباندى نهى پهريزاد
حوسنا وه دكهت ژ بو وه مونقاد**

■ **ههقبهركرن** : نه . ههر چى وه ههباندى نهو پهريزاد، حوسنا خو دكهت ژ بو وه مونقاد - **نا . نوس** . خو -

■ **پهيفناسى** : **پهريزاد** : پهريزاده، زاروكين پهرى يا، مهبهست ژى مروقين جوان و جندى به - **حوسن** : جنديتى، جوانى - **مونقاد** : فرمانبر، بهردهست و ل ژير فرمانى دا -

■ **شروقه** : ↓

6۷۴- خاسما د فء شههريء بت وه دلدار

ئەز دئ بکرم نوها خەريدار

■ ههقبه رگرن: رۆ. حم. ئا. هژ. مير. جا. زا. د فئ شههري - ئۆس. ئە. د فئ شههري - رۆ. ئەز دئ وه بکم - ئا. ئەز دئ بکرم نوها - ئە. ئەز دئ وي بکم نهه - مير. ئەز وي بکم نهه خەريدار - حم. ئۆس. پرۆ. هژ. ز. جا. ئەز دئ وي بکم نهه خەريدار -

■ پەيفناسی: دلدار: بهرئەفين، ئەفاندى - نوها: هەر نوها، هەر ئیستا - بکرم: بکم، ئەزى وانا بکم. - خەريدار: بکر -

■ شروقه: ↓

6۷5- بيژن کيبه دا بچم بينم

حازر بکرم ژ بو وه بينم

■ ههقبه رگرن: مير. حم. ئا. هژ. جا. بکرم - رۆ. زا. بگرم - ئۆس. بکهم ئەز - ئە. بکهم و ژ بو، ل پهراويزيدا هاتيبه؛ بکرم -

■ پەيفناسی: بکرم: بکم - ژ بو وه: ژ وه را -

■ شروقه: دايهن ب تپهزين و ب نهرمي بال وان فا چوو و گوته وان: هوون ل جوانی يا خوه دا شاه و سەردارن. هەريەک ژ وه وهکی شاه و خووندکارهکی يه. کئ هەيه کو نیازمەندی وه نهيه و کئ هەيه کو بهرفەرمان و بندهستى وه نهيه؟ کئ هەيه کو بيی داخواز باجی نهده ههوه؟ هوون وسان خوهشکوکن کو وه هەر کئ ئەفانديه، دئ ل فهرمانا وه دا راوهستن و ل خزمهتا وه دا بن. ب تايهتي کو ئەفاندى يين وه ل فئ باژاری دا بن. ئەزى هه بخوه نوکه وانا بکم بکړين وه. بيژن کا ئەفاندى يين وه کينه، دا کو هه نوکه بچم بينم و هه د کافي دا ژ وه را دهست ب سەر بکم و بينم.

**٦٧٦- وان گۆتته حه‌يزه‌بوون ساحر
ده‌ردئ ل مه‌ ئه‌ي ته‌يبب ماهر**

- په‌يفناسى: ساحر: سي‌حركار، جادوو - ته‌يبب: بژيشك - ماهر: كاركرى،
كرارى، كارامه -

■ **شروقه: ↓**

- **جوانكارى:** ته‌ناسوب ل نيغه‌كا په‌يفئن ته‌يبب و ده‌رد دا هه‌يه .

**٦٧٧- بى شوبه‌ه ده‌وا ژ ده‌ست ته‌ تئتن
ته‌قرير نه‌گه‌ر ژ ده‌ست مه‌ بيتن**

- **هه‌قبه‌ركرن:** رو.ئا. ئوس. ئه‌. شبه - ئه‌. ده‌س -

- په‌يفناسى: بيتشوبه‌ه: بيشك، بينگومان - ده‌وا: ده‌رمان - ته‌قرير: راكه‌هاندين، گۆتن،
به‌يان كرن -

- **شروقه:** نه‌وانا گۆتن پيرا جازوو: ئه‌ي به‌ژيشكا زانا و كرارى، بينگومان ده‌رمانئ ده‌ردئ
مه‌ ژ ده‌ست ته‌ تئ، لئ نه‌گه‌ر ئه‌م بكاربن وى ده‌ردئ خوه‌ ژ ته‌ را شروقه كه‌ين .

**٦٧٨- ته‌قرير و نه‌دا كرن مه‌حاله
ته‌دبير و ده‌واكرن به‌تاله**

- په‌يفناسى: نه‌داكرن: ب جى نائين، گۆتن - مه‌حال: نه‌يا بوونئ، نه‌بوويى - مه‌حاله:
ليره‌ دا تئ ب واته‌يا نه‌گه‌ر مه‌حال به‌ . - ته‌دبير: ته‌قير، بئر ل تشته‌كئ كرن، رئ و
چارا دوژواريه‌كئ په‌يداكرن . - به‌تال: بووچ، نه‌دوروست -

- **شروقه:** نه‌گه‌ر گۆتن و راكه‌هاندين و شروقه كرن يا بوونئ نه‌به‌ و نه‌يئ كرنئ، ريچاره‌ و
چاره‌سازى و بئرليكرن ژى به‌تاله و يا بوونئ نيئه‌ .

- **جوانكارى:** ته‌قرير و نه‌داكرن بينكفه‌ و ته‌دبير و ده‌واكرن بينه‌ ته‌رادوفئ ساز دكن .

٦٧٩- هندی هه نه کیژ و کور د بوهتان

به لکی د جه میعی بژن و بوهتان

■ هه قبه کرن: میر. ئوس. د بوهتان، جه میعی به ژن و بووهتان - - رۆ. د بوهتان، جه میعی بژن د بوهتان - هم. د بوهتان، جه میعی به ژن و بووهتان - زا. جا. د بوهتان، جه میعی به ژن و بوهتان - نا. د بوهتان، جه میعی به ژن و بالان - نه. د بوهتان، جه میعی به زمی بوهتان، ل په راویزی دا هاتیبه؛ به ژن - هژ. د بوهتان، جه میعی به ژن و بوهالان -

بالکیشی: نیفمالکا دووی یا فی بهیتی پر نالوزه. هه ژار نفیسیبه؛ به ژن کوی به ژ، واته به ژن پرانه یا به ژه، ب واته یا نوردی به ژی، نه ف شیوه یا پرانه یی د کورمانجی دا تونه یه، تا جیهی کو نه ز دزانم نه ف شیوه یا پرانه یی ته نی ل بازاری شوی و ل ناف مهنگوران دا هیه. شیوه یا پرانه یی ل جهم خانی هه ردهم " ئید " هاتیبه - جاندوست ژی هه ر ئووی واته یی ددی و ژیده را وی ژی ب گو مانا من هه ر نوسخا هه ژار ی یه. لی گافا کو مرو ف ل نیفمالکا پیشین دنه پیره مرو ف دینه کو خانی ل سه ر کور و کچان دناخفه و ل مالکا ل دوو را تی ژی دبیژه کهس نینه. ب فی رو نکر نی نه شکه را دبه کو خانی باسی مرو فان دکه، نه کو باسی چول و چی و گه لی یان. خانی ژ زار ستی و زینی دبیژه؛ ل گشتی بوهتانی دا، نافی هه موو کیژ و کور و سه لت و عه زب و بژن و بیژنان، نه وانی به دده و جوان ل ده فته ترا مه دا هاتیبه نفیساندنی و نه م هه مووی دناسین - په یفا کو نالوزی نافراندیبه، نه ف په یفا یه: " بژن ". نه ف په یفا ب ری نفیسا کهون، نه گه ر سه ر و به ر ل سه ر نه یین دانین، هه م ب ژن تی خوه ندنی هه م ژی بی ژن تی خوه ندنی. لی ل سی ده ست نفیسی ل به ر ده ستی من دا ل میر. نه. ئوس. دا سه ر واته فه تحه ل سه ر پی تا بی هاتیبه دانان کو راییزا وی دبه " به ژن ". لی ل به ر نه بوونا پی تا " ا " ل ری نفیسا عه ره بی دا کهس نزانه نه ف په یفا چاوا تی ب لیف کرنی. لی مرو ف ژ نافه روک و مژارا فی مالکی را دزانه کو نه ف په یفا باسا به ژن و بالا کهسی ناکه. به لکو باسا جه له بی مرو فان دکه. هه روسان نه م دزانن کو خانی ل سه رانسه ری مه م و زینی دا ل جیهی بی یا کوردی بی یا فارسی ب کار بریبه، واته مرو ف دکاره ب پشتگه رمی بیژه کو نه ف په یفا بژنه واته کهسی کو ژنده ره ودگه ل په یفا بوه ت ب واته یا سه لت و عه زبی هاتیبه و جوانکاری یا دژبه ری یی ساز دکه. بو وی هندی کو کیشا هه له به ستی نالوز نه به، نه ف په یفا ده بی کورت بی ب لیف کرنی.

- پەيئناسى: كىژ: قىز، كچ - بۆھتان: جزیرا بۆھتان، بازارى جیھى قەومینا سەرھاتى یا مەم و زىنى - بەلكى: بەلكو - جەمیع: گشت، ھەموو - بژن: ب ژن، بەژن، مېرى زەھوجى - بۆھت: سەلت، عەزب، نەزەھوجى، مېرنەكرى - بۆھتان: یین نەزەھوجى -

■ شروڤه: ↓

- جوانكارى: ل نیفه كا پەيئین كور و كیژ دا و پەيئین بژن و بۆھت دا دژبەرى ھەيە. ھەردو پەيئین بۆھتان جناسى ساز دكن.

۶۸۰- كەس نینە ب لوتف و حوسنى مەشھوور
ئىلا كو دەفتەرا مە مەستوور

- ھەقبەركرن: ئا. ئە. مېر. لوتفى حوسنى.

- پەيئناسى: كەس نینە: كەسەك تونەيە، چ كەس نینە - مەشھوور: ب ناف و بانگ - ئىلا: مەگەر - مەستوور (مسطور): ریزكرى، نقيسى -

■ شروڤه: ↓

۶۸۱- يەنى ھەمء روو بە روو مە دینە
ھندى دقء شەھرء ئادەمىنە

- ھەقبەركرن: رۆ. ئۆس. ئە. ھژ. مېر. دقى شەھرى - ھم. ئا. دقى شەھرء - ل مېر. دا جیھىن ھەردو نیقمالكان لیک ھاتنە گوھۆرىنى.

- پەيئناسى: يەنى: واتە - مە دینە: مەدینتە -

۶۸۲- ئیروھە دو كچ غەرىق و شىيا
سەر تا ب قەدەم دەبیق و دىيا

- ھەقبەركرن: رۆ. ھم. ئا. مېر. غەرىقى شەييا - ئە. ئۆس. پرۆ. جا. زا. غەرىق و شەييا - ھژ. غەرىب و شىيا

■ **په یقناسی: ئیرۆهه: ئیرۆکه، ئه فرۆژ - غه ریق: خه نقی، بریتیبه ژ کهسی/ کهسا کو گه له ک کتج و خشل ب خوه کر به - شیبیا: شه یبا، شیبیا، شیت و شه یدا، شیتکه، کهسا/ کهسی کول بهر جوانی و لایینی یا خوه مرۆفء شیت و شه یدا دکه - قه ده م: پین - ده بیق: پارچه یه کی ئارمووشین بوو کول بازاری ده بیق ل مسری دهاته ته و ناندنی - دیبا: حه ریر، ئارمووش -**

■ **جوانکاری: ته ناسوب ل نیقه کا په یقین ده بیق و دیبا دا هه یه. په یقین سه ر و قه ده م پیکفه دژبه ری پین ساز دکن.**

**٦٨٣- زیبه نده ژ شکلی شاهن خاوه ر
تابه نده ژ رهنگی ماهی نه نوهر**

■ **په یقناسی: زیبه نده: جوانی ده ر، جوان، جندی، خه مملی - ژ شکلی: وه کی، بینانی - شاهن خاوه ر: شاهن رۆژه لاتن، تاف، رۆژ، خۆر - خاوه ر: خۆر ئاوه ر، رۆژه یه نه ر، رۆژه لات - تابه نده: تافنده، چلقلوک، تیرنژده ر - ماه: هیف - نه نوهر: رۆناهیت، رۆناهیده ر -**

■ **جوانکاری: ئەف مالکا هه له به ستی ب شپوه یا موازنه یه هاتیبه قه هاندنی. شاهن خاوه ر ئستعاره یه ژ بو رۆژی. په یقین رهنگ و شکل ژ لایه کی دا ب هه قده و را ته ناسوبی و لاین دی دا ژی ته رادوفی ساز دکن.**

■ **شروقه: ↓**

**٦٨٤- ناگه ل مه بوون دوچار و زاهر
گپ بوونه ژ دوورقه هه ر دو نادر**

■ **هه قبه رکرن: نه. میر. نا. دوچار - بر. رۆ. دو جادوو - ئۆس. نه. هژ. بوونه ژ -**

■ **په یقناسی: ناگه: نشکافا - دوچار بوون: لی راست هاتن - زاهر: دیار - گپ بوونه: گپل بوون، ل عه ردی که تن - نادر: لیره دا نه دیتی و نه بینایی، کیم قه ومین -**

■ **شروقه: وان گۆتن پیری: نه گه ر نه م بکارین ده ردی خوه ژ ته را بیژن، هه مین تو دی بکاری، کو ژ ده ردی مه را ده رمانه کی په یدا بکی. تو دزانی هه ر چی کوپ و قیزل بازاری بۆهتانی دا هه نه، نه م هه مووی ناس دکن. نه ته نی نه م هه موو کوپ و قیزین**

باژیر، بهلکی ئەم ھەموو ب ژن و بیژن، سەلت و نەزەوجی و زەوجی یین قی بازاری و ب تایبەتی بەدەو و خوەشکۆکین باژیر باش ناس دکن و کەس نینە کو ئەم ناس نەکن و ناغی وان ل دەفتەرا مە دا تونەبە. واتە ھەرچی مرۆقین کول قی بازاری دا ھەنە، مە ھەموو روو ب روو دیتنە. لئ ئیرۆ دو کچین بەدەو و شەیدا کەر کو ژ سەری تا پی یان خوە ل ھەریر و دیبا و دەبیقی یان دا پیچابوون و ل جوانی یی دا وەکی تاغی دچلقلین و وەکی ھیقی دتەبیسین، نشکافا راستی مە ھاتن. دەما کول مە دەرکەتن و ب مە قە خوویاکرن، ھە ژنشکافا ھەردو گیرێ نەردی بوون و ب جووڕەکی نەدیتی و نەبینایی ل نەردی قەگەقزین.

٦٨٥- ئەم چوونە ب سەر بئین کو کینە فکرین نە وەکی مە ئادەمینە

■ ھەقبەرکرن: ئا. ل سەر ببین - ئۆس. ئە. ب سەر ببین - میر. ئەم چوونە سەر ببین -
حم. رو. جا. بنین - زا. بنین - ھژ. بنی ی.

■ پەیفناسی: بئین: بئیرن - فکرین: مە لئ نەپیری -

■ شروڤە: ↓

■ جوانکاری: ل نیفەکا پەیفئین فکرین و لئ نەپیرین (لئ بئین) دا تەرادوف ھەبە.

٦٨٦- تەحقیق مەلەک وە یا پەری بوون لەورا کو ژ ئاف و گل بەری بوون

■ ھەقبەرکرن: حم. ھژ. ل -

■ پەیفناسی: تەحقیق: ب راستی کو - مەلەک: فرشتە - وە: ئوو - لەورا: لەما، ژ بەر
وی ھندئ - ئاف و گل: ئاف و قوڕ، ئاف و ھەری - بەری: دوور، بیبار -

■ جوانکاری: پەیفئین مەلەک و پەری لایەکن دا تەناسوب و لایەک دی دا ژێ تەرادوفی
ساز دکن. پەیفئین ئاف و گل دژبەری یی ساز دکن. ئەف مالکا ھەلبەستێ تەلمیجە ژ بو
ئافراندا ئادەم ژ ئاف و قوڕی -

**٦٨٧- گافا کو مه دیتن نهو پهریزاد
نهم ژى کریان ژ عهقلء نازاد**

- ههقبهرکرن: میر. ئا. نه. ئوس. کریان - رۆ. هم. گریان - هژ. جا. زا. گهری یان.
- پهیناسی: گافا کو: دهما کو، وهختی کو - ژ عهقلء نازاد بوون: بی هس بوون، جنوو بوون -
- شروقه: نهم ب سهر وان دا چوون و مه بهرا خوه دانئ، داکو نهم بزائن کانئ کینه. لئ گافا کو مه ل وان نهپیری، مه دیت کو نهو وهکی مه مرۆف نین. ب راستی نهو فرشته یان ژى پهری بوون. لهورا کو نهو وهکی مه ژ ئاف و قورئ نههاتبوون ئافرانئن. دهما کو مه نهو ههر دو پهریزادانا دیتن، نهم ژى وهکی وان نههس کهتن و دین و شیت و شهیدا بوون.

**٦٨٨- نهو ههر دو وهکی دو جامن جهمشید
نهم ههر دو مسالتی ماه و خورشید**

- ههقبهرکرن: رۆ. هم. ئوس. نه. میر. هژ. جا. زا. دو جامن جهمشید - ئا. د جامن جهمشید - پرۆ. دجام و جهمشید - رۆ. نه. میر. نهو.
- پهیناسی: جام: ئامانا شووشهیی، نهینووک، ئاوینه - خورشید: تاف، رۆژ -

شروقه: ↓

- جوانکاری: ل فئ مالکا ههلبهستی دا تهشبییه ههیه. تاجدین و مه مۆ ب دو جامن جهمشید و زین و ستی ژى ب ههیف و رۆژئ هاتنه وهکانئن. تریشکا رووی سستی و زین وهک رۆناهی یا ههیف و تاقئ و دلئ تاجدین و مه مۆ ژى وهکی جام و اته نهینووکئ هاتییه وهکانئن.

**٦٨٩- گافا وهکو پیکفه بوون موقابل
مسباح و زوجاج بوون موعادل**

- ههقبهرکرن: نه. کو.
- پهیناسی: موقابل: روو به روو - مسباح(مصباح): چرا - زوجاج: شووشه - موعادل: بهرانبه، ههقبهر -

■ **شروقه: ↓**

- **جوانکاری:** تهناسوب ل نیئه کا پھیئین زوجاج و مسباح دا هه یه. مه بهست ژ مسباحی ب واته یا چرایین روویین سستی و زینی یه و مه بهست ژ زوجاجی ب واته یا شووشه یین ژی دلجی مه مۆ و تاجدینء یه.

**۶۹۰- قارووره ژ نه جمی مونه کس بوو
نووره ک مه ب قه لبء موقته بس بوو**

- **هه قه بر کرن:** هژ. قه لبی - میر. نا. حم. قه لبی -
- **په یقناسی:** قارووره: شووشه - نه جم: ئستییر - مونه کس: ئسپینه، قه رگه پریایی - موقته بس: رۆناهی قه گر، قه بهس قه گر - قه بهس: بزۆت، چرووسک -

■ **شروقه: ↓**

- **جوانکاری:** تهناسوب ل نیئه کا پھیئین نوور و نه جم و مونه کس و موقته بس دا هه یه. مه بهست ژ قارووره یین دیسان دلین مه مۆ و تاجدینء یه و مه بهست ژ نه جمی ژی کو پینش دا خانی گۆتییه، روویین سستی و زینی یه. هه روسان خانی ئاگری ئه قینا روویین سستی و زینی کو بهر بوویه دلجی مه مۆ و تاجدینء، دوه کینه وی ئاگری ئه وی کو مووسال چیا یین تووردا دیت و چوو کو بزۆته کی ژ وی ئاگری ژ بنه مالا خواهه را بینه، لی دهما کو گهه شته و یدهری، ده نگج خودی بهیست کو گۆتی، ئه ز خودایی ته مه.
- **ئه ف مالکا هه لبه سستی هه روه کی هاته گۆتنی، ئقتباس یان ته لمبجه که ژ نایه تا ده هی ژ سووره یا بیستی یا قور ئانی، کو دبیژه:** " اذراء ناراً فقال لاهله امکنوا انی ء انست ناراً لعلی ء اتیکن منها بقبس او اجد علی النار هدی" واته دهما کو ئاگره ک دیت گۆته مالا خواهه راههستن، من ئاگره ک دیت، دبه کو ژ وه را ژ وی ئاگری بزۆته کی بینم، و یان ژی رینیشاندهره کی ژ وی ئاگری په یدا که م.

**۶۹۱- قه ندیل و فه تیل ئه گهر ژ وان بوو
ئاگر ژ روخی مه هه ردوان بوو**

- **هه قه بر کرن:** میر. حم. رۆ. هژ. قه ندیل و فتیله گهر - ئا. قه ندیل و فتیل ئه گهر - ئۆس. قه ندیل و فتیل وه گهر - ئه. قه ندیل و فه تیل گهر -

- په یفناسی: قه ندیل: چرا، پچ چرا - فتل: فتل، پلته، په لپته، پلته، په تیله - روخ: روو، لام - ههردوان: ههردویان، ههردوکان -

■ شروقه: ↓

- جوانکاری: ته ناسوب ل نیقه کا په یقین قه ندیل و فتهیل و ناگرء دا هه یه. دلین مه مۆ و تاجدینء ته شیبهی قه ندیل و فتهیل بوویه و روټاهی و جوانی یا رووین سستی و زینئ زئی ته شیبهی ناگرء بوویه کو بهر بوویه وئ فتهیل و چرا یا وئ قه ندیلن فیخستی یه و پیگفه ناگرئ نه قینن هل کر نه.

۶۹۲- زهیتن مه و ناگرئ مه دیسا بهر بوو مه، دلن مه پچ دهئیسا

- هه قبه رکن: حم. نا. نه. ئوس. هژ. جا. زا. ناگرئ مه دیسا - میر. ناگرئ مه تیسا - روؤ. زهیتن مه و ناگرئ دهئیسا - - نا. بهر بوویه دلن مه پچ دهئیسا - حم. میر. هژ. بهر بوو مه و دل مه پچ دهئیسا - نه. ئوس. بهر بوو مه و دل مه پچ دهئیسا - روؤ. بهر بوومه دلن مه پچ دهئیسا -

- په یفناسی: زهیت: روون - دیسا: دیسان، جاره ک دی، ههروسان - بهر بوون: پیکه تن، فیکه تن - دهئیسا: دته یسی، فئ دکهت، گور دبوو، دشه وتی، گهش دبوو -

■ شروقه: ↓

- جوانکاری: په یقین زهیت و ناگر دزبه ری پچ ساز دکن و په یقین دیسا و دهئیساب ریئیساکهون جناسی ساز دکن. چه ندگه رکی بوونا په یقا مه جوانکاری یا ته کریری چئ کریبه.

۶۹۳- سوټین خو بخوه نزان چ حاله هوشیاریه خه ونه یان خییاله

- هه قبه رکن: روؤ. بزآن - میر. حم. نا. نه. ئوس. پرؤ. جا. زا. نزان - نا. یان -
- په یفناسی: سوټین: نه م شهوتین - نزان: نزانین، نه م نزانن - بزآن: بزانه -

■ **جوانکاری:** په یقین خهون و خیال و هوشیاری دژبه‌ری یی ساز دکن .

■ **سرؤفه:** نهو ههردو وه‌کی دو جامین جه‌مشیدء بوون و نه‌م ژى وه‌کی هه‌یف و تافئ بوون . ده‌ما کو نه‌م گه‌ه‌شتن هه‌مبه‌ری هه‌قدو، و رؤناهی یا روویین مه و دلین وان وه‌کی چرا و شووشه‌یین رووبه‌روویى هه‌قدو بوون، رؤناهی یا روویین مه ل وان شووشه‌یانا دا و شووشه‌یان رؤناهی یا روویین مه ل مه وه‌رگه‌راند . (شووشه‌یان رؤناهی یا ئستیران ئسیینه کرن) . نهو رؤناهی یا وه‌ک ئاگرئ چیا یئ توورئ سینا به‌ربوو دلین مه . هه‌رچه‌ند کو پلته و چرا یین د وان بوون، لئ بزؤتا وی ئاگرئ ژ روویین مه هه‌ردوان بوو . روونئ مه و بزؤتا مه بخوه گه‌ه‌شتن هه‌قدو و بوون ئاگر و ب به‌ربوو مه و دلئ مه ب وی ئاگرئ شه‌وتئ و ته‌یسی . نه‌م بخوه خوه ل ئاگرئ خوه دا شه‌وتین و نه‌م نزانن نه‌فا چ ره‌وشه نه‌م که‌تنئ . نه‌م نزانن نه‌فا خه‌ونه مه دیتیه، هوشیاری یه، یان خیال و گومانه، کو نه‌م تووش بوونئ؟

(۱۷)

تەكرارى ئىستىخبارا دايەيىن ژ كۈنھى ماجەرايى، تەسرىج
و تەقرىرا وانە ژ كەيفىيە تا تەئسىرا ھەوايى

۶۹۴- دايىن ھەيىرى ژ ماجەرايى
گۆ ئەي رۇج و قالبىن دايىن

- ھەقبەركن: ھژ. ماجەرايە، دايە - ئە. قابىت - ئا. قالبىن تە دايىن -
- پەيئناسى: ھەيىرى: مات ما، زەندەگرتى ما - ماجەرا: قەومىن - گۆ: گۆت - قالب:
جىسم، قالك -
- شىرۆفە: ↓
- جوانكارى: پەيئىن رۇج و قالب ب واتەيا جىسم و جان دژبەرى يىن دئافرىنن.

۶۹۵- ھوون چوونە تەفەرۇجا رووالان
فارغ ژ تەعەششوقا غەزالان

- پەيئناسى: تەفەرۇج: سەيران، تەماشىا كرن - فارغ: قالا، يىخەبەر، نەئاگادار -
تەعەششوق: ئەقىندارى، ئەقىنبازى - غەزال: خەزال، جەيران -
- شىرۆفە: ↓

٦٩٦- شڪلن ڪو وه ديتي بي مه ناله

مه يلا وه ب قسمي زن مه حاله

■ هه قبه رڪرن : هژ. به طاله - نؤس. مير. نه. مه حاله -

■ په يقناسي : مه نال : پاشه روژ، ناکام - بي مه نال : بي هووده، بي ناکام - مه ميل : نار هزوو، خواست -

■ شروقه : ↓

■ جوانگاري : په يقين شڪل و قسم ليره دا دکارن تهرادوفي ساز بکن. په يقين مه نال و مه ميل پيکفه و په يقين مه نال و مه حال زي پيکفه جناسي دنافرین.

٦٩٧- مه يلا به شهري به شهري دفتين

نهما وه کچان پسهري دفتين

■ په يقناسي : مه يلا به شهري : خواست و نار هزوويا مروقان - دفتين : دخوازه - قيان : خواستن - نهما : لي به لي. به لام - پسهري : کور -

■ شروقه : ↓

■ جوانگاري : په يقين کچ و پسهري دژبهري يي دنافرین. په يقين به شهري و پسهري ب رينفيسا کهون جناسي ساز دکن. هه روسان په يقين به شهري و به شهري زي جناسي ساز دکن.

٦٩٨- کچ قهت ل کچان دبن خهريدار؟

بي نه قدي کوران مه حاله بازار

■ هه قبه رڪرن : نا. نؤس. دبت -

■ په يقناسي : خهريدار : بکر، خوازيار - نه قدي : ناماده يي، حازري - بازار : سه وداکرن، داد و بستهد -

■ **شرۆڤه:** دایین ژ قهومیینی چهیری و زهنده گرتی ما و گۆت ئه‌ی جان و جهسه‌دی دایین، هوون چوووون کو خوه‌شکۆکان ته‌ماشه بکن، لئ هایا وه ژ ئه‌قینداری یا خفش و خه‌زالان نبوو. ئه‌و وئنه‌یین کو وه دیتنه وئنه‌یین بئ ناکام و بیهووده‌نه. تشتین پووچ و بینافه‌روکن. هوون ژن و دل‌بژیانا وه ژ بو ژنکان تشته‌کی بیهووده و به‌تاله. دوروسته کو دلئ مرۆفان مرۆفان دخوازه و مرۆف دل دبژنه بیک و دو، لئ هوون کچن و دلئ کچان ده‌بئ ببژه کورکان، نه کو کچکان. پۆری وه کور نه‌به، ما دلئ کچکان ژی دکه‌فه کچکان، کو هوون دبیزن مه دو کچ دیتن و ئه‌م بوونه ئه‌قیندارین وان؟! ل بازارا ئه‌قین و ئه‌قینداری بئ دا ده‌بئ دلئ کور و کچان بکه‌فنه هه‌قدو. ئه‌ف بازارا کو هوون دبیزن، بئی هه‌بوونا کورکان نابه.

■ **جوانکاری:** ته‌ناسوب ل نیقه‌کا په‌یقین نه‌قد و بازار و خه‌ریدار دا هه‌یه. ل نیقه‌کا په‌یقین کور و کچ دا دژبه‌ری هه‌یه. په‌یقین کچ و کچان ته‌کریری ساز دکن.

٦٩٩- کور ناینه‌یین جه‌مالی زاتن
کچ مه‌زه‌ری په‌رته‌وا سفاتن

■ **هه‌قبه‌رکرن:** رۆ. په‌رته‌وی - ئه. په‌رته‌وی -

■ **په‌یقناسی:** ناینه: ناینه، نه‌ینک، خۆدی، قۆدیک - زات(ذات): هه‌بوون و راستی یا هه‌رتشتی زاتی وی تشتی یه. جه‌وه‌ر، خودا - مه‌زه‌ر(مه‌هر): دیارگه، جیه‌ی دیار بوونئ - په‌رته‌و: په‌رتۆو، تیشکفه‌دان - سفات(صفات): پړانه‌یا سفه‌ت: راگه‌هاندن و نیشان‌دانا ره‌وش و ئاکارین تشته‌کی، ئاکار و ره‌وشین کو هه‌بوونا تشه‌کی نیشان ددن. ئاکار، ره‌وشناف، عه‌ره‌ز، تا زاته‌ک تونه‌به، سفاته‌ک چی نابه -

■ **شرۆڤه:** ↓

■ **جوانکاری:** په‌یقین کچ و کور دژبه‌ری بئ چی دکن، ته‌ناسوب ل نیقه‌کا په‌یقین ناینه و په‌رته‌و پیکفه و په‌یقین زات و سفات ژی پیکفه هه‌یه.

**۷۰۰- بی زات و صفت عهزه مه حاله
جهوهه نهبتن عهزه به تاله**

■ **په یقناسی: عهزه (عرض):** هه تشتا کو هه بوونا وی ب تشتهک دی فا گریدایی به و سه رب خوه نه به. بو نموونه: خوړ یان روژ جهوهه ره، تاف یان سیتافک عهزه، هه تا خوړ نه به تاف یان سیتافک چی نابه. - **جهوهه:** هه تشتا کو هه بوونا وی ب تشتهک دی فا گریدایی نه به و سه رب خوه به -

■ **شروقه: ↓**

■ **جوانکاری:** په یوهندی ل نیقه کا په یقین زات و صفت و عهزه و جهوهه دا هه یه. په یقین مه حال و به تال لیره دا دکارن تهرادوفی ساز بکن.

■ **هه قبه ر کرن: رو. حم. ئوس. ئا. نه. میر. مساله- پرو. مه حاله- هژ.** بو زاتی صفت عهزه میتاله-

**۷۰۱- قائم دبتن عهزه ب جهوهه
بی شهمس قه مه دبت مونه ووهر؟**

■ **هه قبه ر کرن: بر. ئا. شهمس و قه مه.**

■ **په یقناسی: قائم:** ل سه رب پی، راوه ستایی، ل سه رب خوه، نه پیقه گریدایی - مونه ووهر: رو ناهی -

■ **شروقه: ↓**

■ **جوانکاری:** په یوهندی ل نیقه کا په یقین جهوهه و عهزه شهمس و قه مه دا هه یه. هه روسان ل لایه کی دی را دژبه ری ل نیقه کا جهوهه و عهزه پیقه و شهمس و قه مه ژی پیقه دا هه یه.

■ **شروقه:** کوړ نه یوو کین جوانی یا جهوهه و هه بوون نه، کچ ژی نیشانده رین تریشکا رهوش و ئاکارین وی جهوهه رینه. هه بوونا تشته کی بی هه بوونا جهوهه را وی تشتی و بی رهوش و ئاکارین وی تشتی بیه وو ده یه و نابه. نه گه جهوهه تونه به، هه بوونا

ناکاران یا بوونئ نینه. عهزه واته تشتین پیغه گریډایی ب جهوههردیا خوه فا گریډاییینه و ههبوونا وان ب ههبوونا وی جهوههردی فا گریډایی، نه گهر نهو جهوههردیه نه به ههبوونا عهزه زی یا بوونئ نینه و نابه. ههبوونا عهزه زی ب ههبوونا جهوههردی فا گریډایی یه. گهلۆ ما هه یف بیی ههبوونا تاقی رۆناهی یی دد؟

بالکیشی: ب بیر و هزرا خانی کوپ خۆدیکا زات، واته جهوههردیا ههبوونئ یه و کچ زی نیشاندهری رۆناهی و تریشکا رهوش و ناکار و خده و خوویین وی زاتی و وی ههبوونئ نه. ههبوون ب دو تشتان ههبوونا خوه بنه جی دکه، نهو زی زات و سفاتن، کو کوپ زات و کچ زی سفاتی وی ههبوونینه. واته ههردوک پیگه واته یی ددنه ههبوونئ. لی نه گهر زات تونه به، سفات زی تونه یه. نه گهر جهوههردی تونه به عهزه زی واته یه و تونه یه. ههبوونا عهزه زی ب ههبوونا جهوههردی فا گریډاییه. ههبوونا نه فینا کچکان ب ههبوونا کوپکان فا گریډایی یه. نه گهر کوپ تونه بن، کچی بین نه فیندارین کی؟ نه گهر کوپ نه بن نهو نکارن بین نه فیندار -

۷۰۲- مه یلا ژ روخن کوپان بهری بت
سه د جار کو حووری و بهری بت
۷۰۳- نهو مه یلی کو دی بکته وه مه فتوون
نهو له یلی کو دی بکته وه مه جنوون

■ هه قبه رکن: هژ. میر. مه یل -

■ په یفناسی: کو: چاوا، چاکینه - مه فتوون: نه فیندار، دلبریایی، شیتن نه فینی -

■ **شروقه:** ↓

■ **جوانکاری:** مه یل و له یل پیگه جناسی ساز دکن. په یفین مه فتوون و مه جنوون ب واته یا شیتن نه فینی پیگه هه قووته نه. نه ف مالکا هه له بهستی ب شپوه یا تهرسیعی هاتییه قه هاندنی.

۷۰۴- مه جنوون کو نه بت عه دیلی له یلی
له یلی کو دکته ب له یلی مه یلی

■ په یفناسی: عه دیل: هه قال، هه فتا.

■ **شروقه:** ↓

- **جوانکاری:** په یقین مه جنوون و له یلې پښکفه هم هه فپه یوه نندن، هم د ژبه رن و هم ژى نافر دانه ویا چیروکی یه. چنند جاکى بوونا په یفا له یلې جوانکاری یا چنندگه رده دی یی ساز دکه. په یقین له یلې و مه یلې پښکفه جناسا نفیسکی ساز دکن.

۷۰۵- گول قهت ل گولان دبیته عاشق عهزرا بخو قهت دبیته وامق

- **هه فبه رکن:** میر. بخو قهت -

- **سرؤفه:** دلبریان و ناره زوویا کو دوور ژ ته فه شا کورکان به، بلا ئه و کس سهد جاری ژ حووری و پهریان جوانتر بن ژى، ئه و دلبریانان نکاره وه بکه ئه فیندارین خوه. هوون کچن و به دهوی یا رووی کچکان نکاره وها وه شیت و شهیدا بکه. ئه گهر مه جنوون و له یلې نه بن هه فتا و هه فسه نګین هه ف و ل رووبه رووی هه فدو دا رانه وه ستن، ئه فین و ئه فینداری ساز نابه. له یلې نکاره وه کچکان بکه ئه فیندار. ئه گهر مه جنوون نه به، ما له یلې دکاره دلې له یلې ببزینه خوه و ئه وئ بکه ئه فیندارا خوه. گهلؤ ما گول دبن ئه فیندارین گولان. گهلؤ ما عهزرا بخوه دکاره ژ خوه را ببه وامق؟

- **جوانکاری:** په یقین گول جوانکاری یا چنندگه رده دی یی ساز دکن. په یقین عهزرا و وامق پښکفه هم د ژبه رن، هم هه فپه یوه نندن و هم ژى نافر دانه ویا چیروکی یه.

۷۰۶- خوسرؤ نه بوا سه وارئ شه بدیز شیرین چو شه کهر دبوو ل په رویز؟

- **هه فبه رکن:** رؤ. شیرین شه کهر دبوو به په رویز - نا. ئؤس. ئه. شیرین وه شه کهر دبوویه په رویز - هم. هژ. میر. جا. زا. شیرین ل شه کهر دبوویه په رویز - چا پا ئورمی یی: شیرین چو شه کهر دبوو ل په رویز؟

- **په یقناسی:** خؤسرؤ: خؤسرؤ په رویز پادشاهی ب ناف و بانگه ساسانی یان کو ئه فیندارئ شیرینی بوو - شه بدیز: شه فره نګ، نافى هه سپی خؤسرؤ په رویز بوویه - شه کهر: نافى ژنا خؤسرؤ په رویز شاهى ساسانى، کو سهره کا هه موو ژئین وی بوویه. -

- **سرؤفه:** گهلؤ ئه گهر خؤسرؤ په رویز ل شه بدیز سوار نه با و (ل ری دا راستی شیرینی نه هاتا) ما شیرینی ل بهر دلې وی، وه که ژنا وی شه کهر ئسفه هانی خؤشده فی و شیرین و شه کهر با؟

■ **جوانکاری:** په یقین خوږو و شیرین و شه‌کەر و په‌رویز و شه‌بديز ئاڤرډانه‌وه‌يا چيرؤکئ يه. په یقین خوږو و په‌رویز ليره دا هه‌فواته‌نه. جناس ل نيغه‌کا په یقین شیرین و شه‌کەر دا ل بارا په‌يوه‌ندا چيژ و ره‌گه‌زی دا هه‌يه. په یقا شه‌کەر ئيهامئ ساز دکه. له‌ورا کول په‌يا يه‌که‌م دا هزرا مرؤفء بو لايئ وئ تشتا شیرین واته‌ قهند و شه‌کەری دا دچه، ل دوو را هزرا مرؤفء ل سه‌ر نافي ژنا خوږو په‌ويژه دا دزڤره. نه‌گەر مرؤف ئه‌و سه‌رهاتی يا خوهندبه، يان په‌يست به.

**۷۰۷- فەرهاد ء جهوا سرشکئ پر خوون
نه‌يينا نه‌ددئ سوارئ گولگوون**

■ **هه‌قبه‌رکرن:** مير، حم، ئؤس، جا، پرؤ، جهوا - رؤ، زا، چوا - ئا، ئه، بوا - هؤ. جووا - حم، پرؤ. نه‌ينا نه‌ددئ - رؤ، تينا نه‌ددئ بووی - ئا، ئستاندی ژ وی - ئؤس. تينانه‌ده‌ری - ئه، نه‌ينا نه‌دووری - مير. نه‌ينا و نه‌ددئ - هؤ. نينا نه‌ددئ -

■ **په‌يفناسئ:** جهو: جؤك، جؤ - سرشك: هيستر - نه‌يينا: نه‌ئانيا - نه‌ددئ: نه‌ددئت - سوارئ گولگوون: مه‌به‌ست ژئ شیرينه - گولگوون: نافي هه‌سپئ شیرينئ يه - گولگوون: نافي هه‌سپئ شیرينئ يه -

■ **شروقه:** تا کو فەرهاد جؤکا هيسترين ته‌ژئ خوون نه‌کشاندا، شیرينا سوارئ گولگوونئ نه‌ددئت.

رؤنکر نه‌فه: فەرهاد به‌رتراشه‌کی هونه‌رمه‌ند بوويه، کو دلئ وی دکه‌فه شیرينئ و دبه ئه‌فيندارئ شیرينئ. شیرين مه‌رجه‌کی دادنه‌ پيش فەرهادء و دبيژئ: نه‌زی هينگا ته‌ بکم، ده‌ما کو تو جه‌وه‌کئ ل سه‌رئ زنارئ بيستوونئ را بکؤلی و تا سه‌ر جه‌وزا ئاڤژه‌نی يا من بينئ، دا کو شقان ل ژؤری زناران په‌زه‌ ل وئ جؤکئ دا بدؤشن و شیر ل ريکا وئ جؤکئ دا بيته‌ ناف جه‌وزا ئاڤژه‌نی يا من. ليره‌دا خانئ ل باتئ جه‌وا شيرء جه‌وا هيسترين ته‌ژئ خوون کو مه‌به‌ست ژئ ئه‌فيندارئ و ده‌رده‌سه‌ری يه ئينا يه.

■ **جوانکاری:** په یقین فەرهاد و جه‌و و گولگوون ئاڤرډانه‌وه‌يا چيرؤکئ يه. مه‌به‌ست ژ سوارئ گولگوونئ شیرين و مه‌به‌ست ژ جه‌وا سرشکئ پر خوون ژئ جه‌وا شیرئ يه.

**۷۰۸- ژهو چهنده هه عالمه رجالان
بهگزاده و ساده و رووالان**

■ هه قبه ركرن : ئا . ئوس . ژ ئهو چهند ههمى - رۆ . ژ ئهو چهنده - هم . ژ ئهو چهند هه - ئه .
ژ ئهف چهنده هه -

■ پهيئناسى : ژهو چهنده هه : ژ وان چهندين هانج ، ژ وان كه سين هانج - رجال :
پرانه يا ره جول ب واته يا ميران - ساده : ليره دا مه بهست ژى خورتين ده فرووت
و نوو گيهايى يه . -

■ شروقه : ↓

**۷۰۹- دل قهت وه نهبت ب كهس فه مايل
كيژين د ئه دانى و ئه رازل**

■ هه قبه ركرن : ئه . وه نهبيت ب ييكفه - مير . وه نه بى ب كهس - - رۆ . قيزى د -
هژ . كيژن -

■ پهيئناسى : ئه دانى : پرانه يا ئه دنا ، ژير ، نرم ، بن بوها ، ل پله يا نرم دا - ئه رازل : پرانه يا
ره زيل ، روسوا -

■ شروقه : ↓

■ جوانكارى : پهيئين ئه دانى و ئه رازل ليره دا دكارن هه قواته يى يى ساز بكن .

**۷۱۰- بى نام و نشان و غه ير مه عرووف
قهلبى وه ب وان كو بوويه مه شغووف؟**

■ پهيئناسى : مه عرووف : ناس كرى ، بناف و دهنگ - غه ير مه عرووف : نه ناس ، كهس
نه ناس - مه شغووف : ئه فيندار ، پر ژ ئه فينى ، خوش و شاد -

■ **شرۆڤه:** هه‌ی کچین سه‌رسفک و روسوا و نه‌چیزان، ما ل نا‌فا هنده مێران دا، ل نا‌فا وان هه‌موو به‌گزاده و خۆرتین نووگیه‌ایی و خوه‌شک دا، دلین وه نه‌که‌ته که‌سی، دلین وه چاوا چوو که‌ته وان کچین بی‌ ن‌اف و نیشان و که‌س نه‌ناس؟

■ **جوانکاری:** هه‌قبه‌ندین بی‌ نام و نیشان و غه‌یر مه‌عرووف پینکفه هه‌فواته‌یی یی‌ ساز دکن.

■ **هه‌قبه‌رکرن:** هژ. کو بوویی - نه. قه‌لبی وه ب وان وه بوویه -

۷۱۱- نه‌ف نه‌مره ب من قه‌وی مه‌حاله
نه‌ف خه‌ونه وه دیتی یان خه‌یاله

■ **هه‌قبه‌رکرن:** رۆ. نه‌و-

■ **په‌یفناسی:** نه‌مر: کار، کریار، قه‌ومین - قه‌وی: گه‌له‌ک، زۆر -

■ **شرۆڤه:** نه‌ز قه‌ت نکارم فی قه‌ومینی باوهر بکم و بپه‌زینم. نه‌فه یان وه خه‌ون دیتییه، یان زی هه‌ون تووشی خه‌یالاتان بوونه.

■ **جوانکاری:** په‌یوه‌ند ل نیغه‌کا په‌یفین خه‌ون و خیال دا هه‌یه.

۷۱۲- زینئ کو به‌یستن نه‌و مه‌عانی
نه‌ف نه‌غمه ژ په‌رده‌یی ده‌رانی

■ **هه‌قبه‌رکرن:** نه. به‌یست - نا. نه. میر. نه‌ف -

■ **په‌یفناسی:** مه‌عانی: پ‌رانه‌یا مه‌عنی، واته، گۆتار، گۆتن - نه‌غمه: ئاواز - په‌رده: هه‌وایا ئسترانی، سیمپن کول سه‌ر ده‌ستکا ته‌نبوور و سازان فه‌ گریداییه و ناویه‌یا نیغه‌کا نۆتان نیشان ددن.

■ **شرۆڤه:** ↓

- **جوانکاری:** ل فی مالکا هه لبه سستی دا وه کاندن هه یه، خانی سینگ یان دلئی زینئی وه کاندیبه پهرده یا دهز گاهه کی سازژهنی یی و دهنگئی وی وه کاندیبه نه غمه یه کی.

۷۱۳- ئەف رهنکه هه گۆته دایه یا پیر

غالب ته نه مایه عقل و ته دبیر

- **هه قبه رکرن:** میر. ئا. ئەف رهنکه گۆته دایینا پیر - ئۆس. ئەفره نکه هه گۆته دایینا پیر -
- **په یفناسی:** ئەف رهنکه هه: وهها، ب فی رهنگی - غالب: زۆرتەر، رهنکه، لیره دا تی ب واته یا ب راستی کو -

■ شروقه: ↓

- **جوانکاری:** په یوه ندی ل نیفه کا په یفین عقل و ته دبیر دا هه یه.

۷۱۴- ته دگۆت کو ب دهعوهت و عهزایم

حالی کو خه فی بتن دزانم

- **هه قبه رکرن:** هژ. ته دگۆ وه کی مه نده لا خو دانم. رۆ. حم. ئە. جا. زا. ته دگۆ کو ب دهعوهت و عهزایم - ئۆس. میر. عهزایم - ئا. غهزایم -
- **په یفناسی:** دهعوهت: دوعا، داخواز، گازی بکرن، فهخوهندن بۆ میفاننداری یی - عهزایم/عهزایم: پرانه یا عهزیمه، ب واته یا سیجر و جادوو یی، میفانی - حال: رهوش، قهومین -

■ شروقه: ↓

- **جوانکاری:** په یفین دهعوهت و عهزایم هه ریه ک دو واته یان ددن و ب فی هندئی له تافه تی ساز دکن.

بالکیشی: ئەف مالکا هه لبه سستی ئالۆزه، ل پله یا یه کم دا عهزایم، یان عهزایم د گهل دزانم نابن پاشبه ند، ل پله یا دوهم دا په یفا عهزایم پرانه یا په یفا عهزیمه یه ب واته یا سیجر و

جادوویان، لیره دا کردارا رسته یی ديار نینه، نه گهر نه بخوازن رسته یی ته کووز بکن، ده بی وه ها بی نفیسینی: ته دگوت کو (نه ز) ب ده عوه ت و عه زایم، نه کو ب ده عوه ت و عه زایم. یم یا کول دوو عه زای یی را تی کردار نینه، به لکوو نیقی په یقی بخویه. هه زار ژی ب فی کیماسی یی هه سیایه، لی ل بهر خوه دا بیی کول چ ژیده ری ل بهر دهستی وی دا هاتبه، هه لالء خوه را دهست تی وهر دایه و نفیسیه: ته دگو وه کی مهنده لا خو دانم. واته نهوا کو هه ژار ئینایه ژی ل چ ژیده ران دا نه هاتیه. نه ز نه شیم دهست ل فی مالکی تیوهر دم. دبه کو رژه کی دهست نفیسه ک په یدا به کو نه ف شاشی یا تی دا نه هاتبه. هینگا نفشین کول دوو مهرا تین دی سهر راست بکن.

۷۱۵- شکلن کو مه دی نه بی مه ناله

ته حقیقه نه خه ونه نه خه یاله

■ په یفناسی: ته حقیق: راست، راست کری، راستبووی، قهومی، بووی -

■ شروقه: ↓

■ جوانکاری: په یقین خه ون و خیال ل گهل ته حقیقی دژبه ری یی ساز دکن. هه روسان په یوه ندی ل نیقه کا وان هه دو په یقان دا هه یه.

۷۱۶- وان گهر مه لک و وه گهر به شه ر بوون

گهر قسمی نساء وه گهر پسه ر بوون

■ په یفناسی: قسم: جه له ب، جوړ، دهسته، چیشیت - نساء: ژن - پسه ر: کوړک -

■ شروقه: ↓

■ جوانکاری: په یقین به شه ر و مه لک پیکفه دژبه ری یی ساز دکن. په یقین نسا و پسه ر ژی پیکفه دژبه ری یی ساز دکن. په یقین به شه ر و پسه ر ب رینفیساکه ون جناسا نفیسکی ساز دکن.

۷۱۷- ئەنگۈشتەرى يىن دوان ئەفانە

ئىنسانە مە وي ژ بۆ نشانە

■ ھەقبەركرن : ئە . يىت - - ھژ . ئەو

■ پەيقناسى : ئەنگۈشتەرى : گوستىل - وي : واپە ، ئەفایە -

■ شىرۆفە : ↓

۷۱۸- رەملى تو ب راست ئەگەر دزانى

خاتمە ئەفە دى بزان خودانى

■ ھەقبەركرن : ھژ . ئەگەر ب راست - - ھژ . دى -

■ پەيقناسى : خودان : خويى ، خايى ، خىو ، خاوەن -

■ شىرۆفە : دەما كو زىنى ئەو گۆتئانە ژ دەقى پىرى بەيستن ، ژ دلى خوه يىن برىندار وهها نالیا وهها گۆتە پىرى : رەنگى ھندى دده كو ئىدى ھش و تەقىبر ل سەرى تە دا نەمانە . نە تە دگۆت كو ئەز ب رەمل و دوعا و خودانى تىتك و پىلكامە و سىر و رازىن سەرگرتى و رەوشىن قەشارتى دزانم . باش گوھدارى كە و بزانه كو ئەو تىشتىن كو مە دىتنە خەون و خيال نىنە و راست و دوروستن . ئەوانا ئەگەر مەرۆف بن يان فرشته بن ، كور بن يان ژى ژ جەلبىن زان بن ، فايە مە گوستىلېن وان ژ بۆ نىشانە دگەل خوه ئىنانه . ھانى ژ تە را گوستىل ، دە ئەگەر تو رەملدار بى ، بزانه كانى خودانى فان گوستىلان كىنە .

۷۱۹- وي شەھلەيىن حىلەكار و جازوو

گۆ بىنە ژ بۆ م خاتەمان زوو

■ ھەقبەركرن : حم . جازوو - دىتر ژىدەر ھەموو جادوو -

■ پەيقناسى : شەھلە : پىرەژن - حىلەكار : فىلباز - جازوو : جادوو ، سىخرباز -

■ شروڤه: ↓

- جوانکاری: په یوه نندی ل نیښه کا په یقین شه هله و حیله کار و جازوو دا هه یه.

۷۲۰- دا نیښه فه رهمله کی بریژم

حه تتا سوی ساحبان بیژم

- هه قبه ر کرن: هژ. صبه -

- په یقیناسی: رهمل ریتن: فال هاقتن ب خیزی - سوی: سییدی -

■ شروڤه: ↓

- جوانکاری: په یقین نیښه ف و سوی پیڅه دژبه رن.

۷۲۱- حازر سستی یی نگیڼ ده رانی

دا ده سستی عه جووزه یا زه مانی

۷۲۲- زینی فهه گوته هه یزه بوونی

من دل بوویه وه رته یه ک ژ خوونی

- هه قبه ر کرن: نوس. د - هژ. وه رطه ییک - میر. قه طره یه ک -

- په یقیناسی: عه جووزه: پیره ژن - عه جووزه یا زه مانی: پیرا ده ما خوه، پیرا فیلباز -
وه رته: گه رینه ک، گه راف -

■ شروڤه: ↓

- جوانکاری: د قی مالکا هه لبه سستی دا وه کاندن هه یه، خانی دلج زینی یی نه قیندار
دوه کینه گه رینه که ک ژ خوونی.

۷۲۳- گاڤا وه كو وه رته تپته جوشين
وه قتي كو دكته بكته خوروشين

■ هه قبه ركرن : هژ. دپته -

■ پهيڤناسي : جوش : هلكه لپان - هاتنه جوشين : كهل پيڤكه تن، ل سهر ههڤ و بهر ههڤ را رابوون - خوروش : گازی و هاوار، نالين، حورمه حورم، حورشه حورش -

■ شرؤڤه : ↓

۷۲۴- ته سكين دكته نهڤ نڱين دلن ژار
دهمدهم كو ددهم د چهشم خوونبار

■ هه قبه ركرن : هژ. نه. رؤ. نهو - نه. زار -

■ پهيڤناسي : ته سكين كرن : هيسا كرن، رهحه ت كرن - ژار : زار، لاواز، قوږ، بهله نڱاز -
دهمدهم : دهم به دهم، گاڤ به گاڤ - چهشم : چاڤ - خوونبار : خوونبارين، خوونريژ -

■ شرؤڤه : ↓

■ جوانكاري : پهيڤين دهم دهم و ددهم پيڤكه جناسا نفيسكي و موسيقياي هوندوراني چي دكن. هيسترين زين ب خووني هاتييه وه كاندن. يان زي چاڤين وي ب عوره كي كو خووني دبارينه هاتييه وه كاندن.

۷۲۵- زينهار نه گهر دبه ي نڱين
زوو بينهڤه بؤم دلحه زين

■ هه قبه ركرن : رؤ. هم. نه. مير. زنهار - - رؤ. هم. نا. ئوس. نه. مير. مه -

■ پهيڤناسي : زينهار : ته هاي زي هه به، د به ختي ته دامه - دلحه زين : دل ب كول -

■ شروقه: ↓

■ **جوانکاری:** په یقین دبهی و بینه فه پینکفه دژبهری یخ ساز دکن .

۷۲۶- له ورا ب وئ یه م سهبر و سامان
نهو بو مننه خاتهما سوله یمان

■ **هه قبه ر کرن:** رو. میر . له ورا بوویه بو مه سهبر و سامان - ئا . له ورا مه ب وانه سهبر و سامان - هژ . له ورا بوویه سهبری م ژ هه یمان - هم . نه . ئوس . پرو . زا . له ورا ب وئ یه مه سهبر و سامان - جا . له ورا مه ب وئ یه سهبر و سامان -

■ **په یقیناسی:** سهبر پخ هاتن : بیهن پخ دهر که تن - سامان : ریگ و پیکی ، فه حه بیان -

■ **شروقه:** نه وئ پیرا فیلباز و جازوو و سیحرباز ، گوته وان کانئ زوو گوستیلکان بدن من ، نه زئ ئیشهف رهمله کی دارئژم و فاله کی باقیژم و تا سییدی خودائین وان گوستیلکان ناس بکم . ستی یخ د گافئ دا گوستیل ژ تلی یا خوه شقتاند و دا دهستی وئ پیرا جازوو . لئ زینئ وها گوته پیرئ : مالا ته چول و هول به ، دلئ من بوویه گول و گهرینه کا خوونئ . گاڤا کو نهو گهرینه کا هل دکله و دکه کو سهر ریژ به ، نه ز نه قئ گوستیلئ ددهم سهر چافین خوه یین خوونبار ، نه ف گوستیلا ، دلئ من وئ گهرینه کا خوونئ هیئک دکه و فه دحه سینه و ناهیلله سهر ریژ به . نه ز ل به ختی ته دامه ، نه گهر تو گوستیلئ دبهی ، زوو ژ منا دل بکول را بینه . له ورا کو بیهن من ب وئ گوستیلئ دهر دکه فه و ئارام و ئوقره یا من ب وئ تی . نهو گوستیل ژ من را بوویه خاتهما سوله یمان په یغهمبره .

■ **جوانکاری:** په یوه ندی ل نیقه کا په یقین سهبر و سامان دا هه یه . گوستیلا مه می ل دهستی زینئ دا ب گوستیلا سوله یمان پیغهمبر هاتیبه وه کاندنئ .

(۱۸)

**تەفەھۇس و تەفەئۇلا دا يەيىن ژ رەممالى ژ بۇ
كەشفا حەقىقە تا وى ئەحوالى**

**۷۲۷- وى دەللەيىن بى فەسال و موختال
سوبحن خو گەھانده پيش رەمال**

■ **ھەقبەركرن: مير. ئە. ئا. دا يەيىن - رۇ. وى دەللەيىن بى فەسالىن موختال - حم. ئە. وى دەللەيىن بى فەسالىن موختال - جا. زا. وى دەللەيىن بى فەسال و موختال -**

■ **پەيئناسى: دەللە: دەلال، جامباز، نافخۇشېكەر، كەسا كو نېقەكا دو ئەفېنداران دا ھات و چۆيىن دكەت، كەسا كو دو كەسان دگەھىنە ھەف، -يىن: (يىن يال دوو پەيئاسا دەللە را ھاتى) زا يەند نېنە، جېئافى ئشاركى يە و تى ب واتە يا ئەوي دەللەيىن. - فەسال: ھېدى و ئارام - بى فەسال: بېفەسال، حلخۇپانى، نەرىك و بېيك، گۆجگۆجە، خلۇخوارۆ- موختال: حيلەكار، فېلباز - بى فەسال و موختال: لېرە دا دكارە ب واتە يا ب لەز و بىي گېرۆبوون، بە ژى -**

■ **شروۋە: ↓**

**۷۲۸- زېرەك دو برن دەست خو بو پير
ئەقرەنگەھە كر زەميرە تەقرير**

■ **ھەقبەركرن: مير. رۇ. ئە. حم. جا. زەميرە تەقرير - ئۇس. ئەلقسسە كو كر قەزىيە تەقرير- ئا. كر ئەو قەزىيە تەقرير- زا. پىرۇ. ئەقرەنگە كرە بەيان و تەقرير- ھژ. ضەميرى -**

■ **پەيئناسى: زەمير تەقرير كرن: راگەھاندا و فەگۆتتا ئافەرۇكا سەرھاتى يىن -**

■ **شروۋە: ↓**

۷۲۹- گۆ من دو کوپک ههین د مه عسووم
بی باب و یه تیم و ژار و مه حرووم

- هه قبه ر کرن : نه . کوپن هه نه - نا . هه بوون -
- په یقناسی : کوپک : کوپن بچووک - مه عسووم : بیگونه هه ، پاک و پاکیزه - بی باب :
بیج باف ، باف مری - یه تیم : ئیتیم - مه حرووم : بیج پار و پشک ، به له نگاز -
- شروقه : ↓
- جوانکاری : په یقین بی باب و یه تیم هه فواته نه . په یقین ژار و مه حرووم ژى نه گهر هه ف
واته نه بن ژى نیزیکی هه فن .

۷۳۰- رۇزا وه کو بوویه عهیدى سهرسال
نه و ژى ب تهریق تهبیع نه تفال

- هه قبه ر کرن : نا . نه . رۆ . عهیدى سهرسال - حم . ئۆس . هژ . میر . پرۆ . زا . جا . عهید
و سهرسال - - بر . نه . نا . ل -
- په یقناسی : عهیدى سهرسال : عهیدا سهرسالن ، جه شنا نه ورۆزى -
تهریق (طریق) : رى ، رى و ره سم - تهبیع (طبع) : خو و خده ، رى و رهوش -
نه تفال (اطفال) : پرانه یا طفل ، زارۆکان -
- شروقه : ↓

۷۳۱- رابوونه قه ههر دو چوونه گه شتى
غوولان غه له تاندبوون ل ده شتى

- هه قبه ر کرن : ئۆس . غه له تاندن نه و د ده شتى -
- په یقناسی : گه شت : سهیران ، گه ریان - غوول : دیو ، پیرحه پۆک - غه له تاندن : شاش
کرن ، خاپاندن -

■ شروڤه: ↓

- **جوانکاری:** په یقین غوول و غه له تاندن پیکه جناسا نثیسیکی ساز دکن و موسیقیا هوندورانی چن دکن.

**۷۳۲- نیروڤه دهما کو بوونه په یدا
دینن ته له سن جونوون و شه یدا**

- هه قبه رکرکرن: نا. نیروکه -

- په یقیناسی: ته له س: مه ست، خیف، گیز، شیت، سست و خاف -

■ شروڤه: ↓

- **جوانکاری:** په یقین دین، ته له س، جونوون و شه یدا پیکه هه م دکارن هه قواته بن و هه م زی په یوه ندی ل نیقه کا وان دا هه یه.

**۷۳۳- هاتینه فه بی لباس و تازی
گه ه گه دکرکرن فه غان و گازی**

- هه قبه رکرکرن: میر. نوس. رو. هژ. جا. زا. دکرکرن - هم. دکرکرن - نا. دکنه -
نه. دکنه -

- په یقیناسی: تازی: ته حزی، رووت، عوریان - دکرکرن: دکن - فه غان: قیزین، داد و هاوار، گازی -

■ شروڤه: ↓

- **جوانکاری:** په یقین بی لباس و تازی پیکه و په یقین فه غان و گازی زی پیکه هه ف واته نه.

۷۳۴- بیهش دکهفن گهلهک دمینن
گافا وه کو رادبن د دینن

- ههقبه رکرن : ئا. ئوس. بئلا -
- په یفناسی : بیهش که تن : نه هس که تن، ژ خواه فه چوون -
- شروقه : ↓
- جوانکاری : په یقین دکهفن و رادبن دژبه ری یی ساز دکن .

۷۳۵- ئهف خاتمه نه ئهوان د دهستن
گویا تو دبئی ب فان د مهستن

- ههقبه رکرن : رۆ. ئه. ب وان -
- په یفناسی : گویا : تو دبئی قای .
- شروقه : ↓
- جوانکاری : په یقین گویا و تو دبئی ههف واته نه .

۷۳۶- ئه ی واقفی رهمز و کاشفی راز
بیچاره مه ئه ز تو چاره په رداز

- ههقبه رکرن : ئه . بیچاره ئه م ئه ز -
- په یفناسی : واقف : ئاگادار، یی حه سیایی، هایدار - رهمز : ئشاره، دوروشم، هه ژیاره - کاشف : کشفکر، دهرهینه ر، په یداکه ر - کاشفی راز : زانایی نهینی یان، دهرهینه ری سر و رازان، ئاگاداری د لگۆتک و رازان - بیچاره : بیچاره، به له نغاز، بیگاف - چاره په رداز : چاره ساز، کارساز، ریزان -

■ شروڤه: ↓

- **جوانکاری:** په یقین واقف و کاشف و په یقین رهمز و راز نه گهر زی ههف واته نه بن، نیزیکی ههفن و په یوه ندا واته یی ل نیقه کا وان دا هه یه .

۷۳۷- نیحسان بکه قهنج ژئی خه بهر ده
کانی سه بی یی د من چ دهرده

- هه فبه ر کرن: ئا. قهنج تو ژئی - ئوس. ژحه ی -

- **په یقیناسی:** نیحسان: قهنجی، باشی - قهنج: باش، رند - خه بهر دان: گه پ کرن، ناخفتن، قسه کرن، قهزی کرن، شور کرن، ئشته قلین - سه بی (صبی): زاروک - دهرده: ئیش، نه خوئشی -

■ شروڤه: ↓

- **جوانکاری:** په یقین نیحسان و قهنجی ههف واته نه .

۷۳۸- مه جنوونیه سهرعه یا هه وایه
چاوا مهره زه چ بو ده وایه

- هه فبه ر کرن: ئا. یان .

- **په یقیناسی:** مه جنوونی: شیتاتی - سهرع (صرع): ته پ، فنی، سه ریئیشی و غه ش - هه وایه: بایین نه خوئشی یی - مهره ز (مرض): نه خوئشی -

■ شروڤه: ↓

- **جوانکاری:** په یوه نندی ل نیقه کا په یقین مه جنوونی، سهرع و هه وایه، له ورا کو هه ریه ک ژ وان مهره زه که . په یقین مهره ز و ده وایه د ژبه ریئین هه قدوننه .

**۷۳۹- نەى مورشد و پيشه‌واين موقبل
هه‌لالين عوقوود و هه‌للي موشكل**

■ هه‌قبه‌ركرن : ئا. ئوس. نه. مير. مورشدئ پيشه‌واين -

■ پەيفناسى : مورشد : رينيشاندهر - پيشه‌وا : پيشاهه‌نگ، ريفه‌به‌ر - موقبل : خوشبه‌خت -
هه‌لال : فه‌كر، ژيگ فه‌كري ئالوزى و دوژواربيان - عوقوود : پرانه‌يا عقد، گري، ئالوزى
- هه‌ل : ژيگ فه‌كرن - موشكل : دوژوارى -

■ شروقه : ↓

■ جوانكارى : پەيفنين مورشد و پيشه‌وا هه‌قوانه‌نه. پەيوه‌ندا واته‌يى ل نيغه‌كا پەيفنين
عوقوود و موشكل دا هه‌يه. پەيفنين هه‌لال و هه‌لل جناسئ چئ دكه.

**۷۴۰- سپه‌ك هه‌يه وي د فان نغينان
پەيدايه ل نك وه دووربينان**

■ هه‌قبه‌ركرن : مير. سپه‌ك وي هه‌يه -

■ پەيفناسى : سپ : راز، نهينى، دلگوتك - دووربين : كه‌سئ كو ژ پاشه‌روژئ خه‌به‌رددن ،
كه‌سئ كوئاگادارى قه‌ومينئ نه‌هاتينه -

■ شروقه : ↓

■ جوانكارى : پەيفنين سپ و پەيدا دكارن پينكه‌ه دژبه‌ر بن .

**۷۴۱- ئەسحابئ نغين بيژه كينه
جنيه پەرينه ئادەميينه**

■ پەيفناسى : ئەسحاب(اصحاب) : پرانه‌يا صاحب، خودان - جنى : ئەجنه، ژ مه‌ چيتر -
پەرى : فرشته - ئادەمى : مروّف -

■ **شروقه:** وی جامبازا نهحهجمتی و فیلباز، سییدی زوو رابوو و زیړهک دو ژ بو کالی فالقهگر هه لگرتن و خوه گه هانده لالء وی و قهومین وهها ژ وی را شروقه کر و گوت: نهز د بهختی ته دامه، دو کورکین من یین پاک و بیگونهه و نیسیم و ژار و بهلنگاز و بیخودان هه نه. روژا کو بوویه جهشنا سه رسالی، نهو ههردو زی وهکی دیتر زاروویان ژ خوه را ده رکه تبوونه سهیرانی و چوو بوونه چولنی. لنی پیرحه پوکان ل چولنی نهو ههردو زی ژ ری ده رختنه و خاپاندنه و خهله تاندنه. ئیرو دهما کو مه نهو پهیدا کرن، شیت و دین و ته پویی بوونه. هه ر دو زی رووت و تووت زفرینه و وهکه شیتان دکن گازی و هاوار و نه هس دکه فن و ب ده مژمیران ژ خوه فا دچن و نایینه سه ر همدی خوه. دهما کو رادبن زی دین و شیت و سهودا سهری و سه رسه مینه. نهف ههردو گوستیلانه زی ل ده ستین وان دا بوو. دقهومه کو ب فان گوستیلانا وهها شیت و شهیدا بووبن. نهی ناگاداری ره مز و نیشانه یان و پهیدا کهری راز و سرین سه رگری، چ ری و چاره ژ بو من نه مانه، تکایه تو چاره یه کی بکه. ب دلوفانی یا خوه باش ل رهوشا وان بنیره و بزانه کانی دهردین فان ههردو زاروکین من چنه؟ گه لو نهوانا جنوو بوونه؟ ته پا که تنه؟ یان ههوا هاتیبه سهری وان؟ یان کا نه فا چ نه خو شیبیه، کو تووشی وان بوویه؟

هه ی ریقه بهر و پیشه وایع باش و بهختیار، هه ی قه کری کوره گری یان و ئالوزی یان، رازهک سه رگری د فان گوستیلان دا هه یه. هه لبه تته هوون دوور نه پیرین زانا نهوی ژ مه چیتر دزانن. ژ کهرما خوه را بیژه کا خودانی فان گوستیلانا کینه؟ گه لو نهوانا مروفن، نه جنه نه، یان فرشته نه؟

■ **جوانکاری:** په یقین جنی و پهری و نادهمی هه م دژبه رن و هه م زی په یوهندی دارن.

**دهلالهت و تهقريرا ره ممالی یه ژ بؤ پیرا موافق
مافی الضمیر و موخالف تهقریر**

**۷۴۲- نهو وارسن علمی دانیالی
گافا فکری د شکلن فالی**

- **په یقناسی: وارس (وارث): میرات فهگر، بارقه گر - علم: زانست - دانیال: دانیالی**
نه بی، پیغه مبه ری جهوویان یی فالهافیز کو گورنا وی ل ئیرانی ل بازاری شووشی سر
ب ئوستانا خوژستانی دایه. -

■ **شروقه: ↓**

- **جوانکاری: په یقا دانیال ئافردانه ویا چیرۆکی واته تلمیحه.**

**۷۴۳- فیلحال د رحمنن ئوممه هاتان
بی وهزع و تهوه للودا به ناتان**

- **هه فبه رکرن: حم. ئا. ئوس. هژ. میر. جا. زا. وهزعن تهوه للودا- نه. رۆ. بی وهزع و**
تهوه للودا-

- **په یقناسی: فیلحال: د ده می دا، د گاقن دا - رحمنن: مالزارک، مندالدانک -**
ئوممه هات: پرانه یا ئومه هه، داییک - وهزع (وضع): چیکرن، دانان، دانین، بچووک
ئینان - تهوه للود: ژ داییک بوون، زایین - به نات: پرانه یا بنت، کچ، قیز -

■ **شروقه: ↓**

- **جوانکاری: په یوه ندی ل نیقه کا په یقین ئومم و رحمن دا و په یقین وهزع و تهوه للود دا**
هه یه. په یقین وهزع و تهوه للود دکارن هه ف واته بن.

**۷۴۴- لحيان و نهقى ب پيڭفه ديتن
تاجدين و ستي ب پيڭفه ديتن**

- ههقبهركرن: ئوس. رهبحان و نهقى و - هژ. لهحيان - هژ. نهقى يى پيڭفه، ستي يى پيڭفه - ئا. پيڭفه -
- پهيفناسى: لحيان: رووكو، ميړى ب ردين - نهقى: پاك و پاكيزه - لحيان و نهقى: نافي دو ئستيرانه، نافي چاوايي و رهوشا هاتنا فالى يه ل بال فالهافيزان - ب پيڭفه: ب ههقرا، پيڭفه -
- جوانكارى: په يقين لحيان و نهقى پيڭفه و تاجدين و ستي ژى پيڭفه ههم دژبهرن ههم په يوهندى دارن.
- شروقه: ↓

**۷۴۵- شكلى تهرهحن د گهل غهمى دى
بى په رده و زين د گهل مهمى دى**

- ههقبهركرن: هژ. تهرهحن، ژ بلى نوسخهيا ههزاره ل ههموو ژيدهران دا فهرهح هاتيبه، فهرهح واته كه يڅوڅشى و شادى. لئ هم دزائين كول ژيانا مهمى و زينى دا شادى و كه يڅوڅشى تونه بوويه، هه ژيانا وان ب دهره و كول و كه دهره و خهم و خوسسه يان داگرتى بوويه، لهورا ليره دا تهرهح ژ فهرهحن واته دارتره. ههر چهند كو ماموستا ژيدهره فئ په يقين دهستنيشان نه كريبه و نه گوتيبه كال كيشك نوسخه يى دا وهها هاتيبه، لئ ديسان ژى من تهرهح ژ فهرهحن سهراست تر ديت و ئه وهلبزارت -- هژ. ديت، ديت - ئه. وه -
- پهيفناسى: شكل: ويڼه - تهرهح: كول و كه سهر، دهره و كول - غهم: خهم، دهره و كول - بى په رده: ئه شكه ره - دى: ديت -
- شروقه: ئه و ميراتگري زانستا دانبالى، گافا كو بهرا خوه دا ويڼه يالان، ل دهمن دا (ويڼه فالالا) ههرچى كچين كو ژ زكى دا ييكا خوه دهره كه تبوون و پى دانابوونه سهر نهردى، ديت. لئ نهوى ويڼه فالين ههره دو ئستيركين لحيان و نهقى يى پيڭفه و يين ستي يى و تاجدين ژى ب ههقرا ديتن. نهوى ويڼه يالان كول و كه سهران دگهل دهره و خهمان پيڭفه و ويڼه فالالا مهمى و زينى ژى بى په رده و ناشكارا دگهل ههف ديتن.
- جوانكارى: په يقين تهرهح و غهم ههف واته نه، په يقين زين و مهم ژى لايه كى دا دژبهرن و لايى دى دا ژى په يوهندى دارن.

۷۴۶- ئه فرهنگه هه گۆته قاسدا پير
مه قسوود ب مه کر و کزب و ته زوير

■ هه قبه رکرن: ئه. مه قسوودئ -

■ په يقناسی: ئه فرهنگه هه: وهها، ها کينه - قاسد: ته تهر، شانده، قه شاندى - مه قسوود:
مه بهست - مه کر: فيل - کزب: دهره و- ته زوير: دورووی، نه دوروستی -

■ شروقه: ↓

■ جوانکاری: په يوه ندا واته یی ل نیشه کا په يقين مه کر و کزب و ته زوير دا هه يه. په يقين
قاسد و مه قسوود جناسن.

۷۴۷- ماقت دبتن ژ بو ته حاصل

بی راسترهوی مه حاله مه نزل

۷۴۸- ته دگۆ کو کورئ د من د دينن

نایئزیه من سستی و زینن

■ هه قبه رکرن: زا. ته گۆ کو کور - ئا. پيرئ ته دگۆ - ئه. کورپت -

■ په يقناسی: حاسلبوون (حاصل بوون): دهست قه هاتن - راسترهوی: راست چوون،
راستگۆیی - مه نزل: وار گه ه، جيهی لئ دانانی -

■ شروقه: ئهوی مه بهست وهها ب کهرب و کين ژ دايه نا پير را گۆت: گه لۆ تو قهت
دکاری بیی قپ و دهره و و فيل و لپپ مه بهستا خوه را گه هینی؟ ته دگۆته من کو هه ردو
کورکين من دين بوونه، لئ تو چما نایئزی سستی و زين شينت و شهيدا بوونه؟

۷۴۹- رۇزا وه کو چوونه گهشت و سهيران

وان دينه ل رئ دو دیده جهيران

■ هه قبه رکرن: ئۆس. بووی - - ئه. سهری - ئه. مير. پرۆ. جهيران - حم. ئا. ئۆس.
رؤ. هژ. جا. زا. حهيران -

- په یقناسی: گهشت: سهیران، گهړیان - دیده: چاف - جهیران: خهزال، دیده جهیران: چاف خهزال، چاف جوان - جهیران: مات مایی -

■ شروقه: ↓

- **جوانکاری:** په یقین گهشت و سهیران هه قوآته نه. هه قبه ندا دیده جهیران نستعاره یه، له وړال بنیشی دا دیده جهیران واته چافین وه که چافین جهیرانان.

۷۵۰- یه عنی دو کورچ د سهرو قامهت

رابوویه ل وان کوران قیامهت

- هه قبه ر کرن: نا. رابوونه ل فان کرن قیامهت- میر. حم. نه. ئوس. رو. هژ. زا. رابوویه ل وان کوران قیامهت- جا. رابوویه ل وان گران قیامهت-

- په یقناسی: سهرو: سهول، سهلو، دارا مه رخچ - سهرو قامهت: به ژن بلند - قیامهت لئ رابوون: کوتایا ژینائی هاتن، مالک لئ خه راب بوون -

- **شروقه:** روژا کو نه و چوونه گهشت و سهیرانی، ل ری دا راستی دو چاف خهزالان هاتنه. واته دو کورچین کو به ژنا وان وه کی دارا سهروچ بلند، قیامهت ل وان هه ر دو کوران رابوویه و نه و هه ر دو بوونه نه قیندار.

- **جوانکاری:** هه قبه ندا سهرو قامهت، نستعاره یه ژ به ژنا بلند را.

۷۵۱- فیلحال نهوان دو نافتابان

دل چوویه فه بال دو ماهتابان

- هه قبه ر کرن: حم. هژ. نه فان -

- **په یقناسی:** نافتاب: روژ، تاف، تریشکین تافی - **دل چوون:** دل بزیان - **فه بال:** بال فه، ل جهم - **ماهتاب:** هه یفه روچ، سینافک -

- **سرۆفه:** دلخ وان هەردو تاقانا دەملدەست کەتییە فان هەردو هەیفانا.
- **جوانکاری:** ئافتابان ئستعارەبە ژ بۆ مەم و تاجدین و ماھتابان ئستعارەبە ژ بۆستی و زینن. خانی کورکان دوە کینە تاقی کو سەرەکانی و ژێدەرین رۆناھی و ئەفینە نە و کچکان ژێ دوە کینە هەیفی کو رۆناھی یا تاقی و بەرکرا ئەفینی ئسپینە دکن.

**٧٥٢- ئەو بوونە ژ عیشقی فان د بیهووش
ئەف بوونە د حوسنی وان د مەدهووش**

- **هەقبەرکرن:** ئە. ئە. وان - ئە. ئەو - ئۆس. ل جیھێ حوسنی دا، عیشقی هاتیبە -
- **پەیفناسی:** بیهووش: بێهش، نەهش کەتی - مەدهووش: مەندەهۆش -
- **سرۆفه:** ئەو هەردو کورک ژ ئەفینا قانا دا هەش و هەدامی خوہ ژ دەست دانە. ئەف هەردو کچک ژێ ل بەر بەدەوی و خوہشکۆکی یا وان مەندەهۆش بوونە.
- **جوانکاری:** ئەف مالکا هەلبەستت ب شیوہ یا تەرسعی هاتیبە فەھاندنی.

**٧٥٣- ئەف شیفته یین بەلایین عیشقن
ئەو تەشنە یین کەربەلایین عیشقن**

- **هەقبەرکرن:** ئا. ئە. ئەو - میر. جیھێ پەیفین "ئەف و ئەو" لیک هاتیبە گوھۆرینن - ئۆس. ئەو تەشنە کری جەفایین عیشقن.
- **پەیفناسی:** شیفته: شیواو، شپتی ئەفینن - تەشنە: تیھنی - کەربەلا: بازاری کو تی دا شومر ب فەرمانا یەزیدئ کورئ موعاویبە حوسینئ کورئ علی و هەفتئ و دو کەس ژ بنەمالا وی کوشتن، بوویە نیشانە یا مەزلوومییە تی -
- **سرۆفه:** ئەف هەردو کچک پەریشان و شەیدایین بەلایا ئەفینن نە و ئەو هەردو کورک ژێ وە کە شەھیدین کەربەلایین تیھنی یین ئەفینن نە.
- **جوانکاری:** د قئ مالکا هەلبەستت دا تەشبیھ و تەلمیح هەیە. هەلبەست ب شیوہ یا تەرسعی هاتیبە فەھاندنی.

۷۵۴- ئەف خاتەمە ئى د وان كورپانن
وان ژى دو نكىن د دەستى وانن

- هەقبەركرن : حم. ئەف خاتەم - ئا. ئۆس. ئە. وان -
- شىرۆفە : ↓

۷۵۵- چاوا خەملىنە ئەف كورپانى
ئەو ژى گەپرانە جل كچانى

- هەقبەركرن : حم. ئۆس. هژ. چاوان - - مير. كريان - حم. رۆ. جا. زا. گەپرانە -
ئۆس. ئا. ئە. كريانە - هژ. گەپرى يانە -
- پەيفناسى : كورپانى : كورپانە، وەكى كورپان - كچانى : كچانە، وەكى كچان -
- شىرۆفە : ئەف گوستىلانە يىن وان هەردو كورپانەنە، دو گوستىل ژى ل تېلېن وان هەردو
كورپانە دا هەنە. (ئەوانا گوستىلېن خوە لېك گوهۆپرينە) ل رۆژا جەشنى دا ئەف هەردو
كچك چاوا كورپانى خەملىنە، ئەو هەردو كورپك ژى ل كنجى كچان دا دەرکەتنە گەپرى و
سەيرانى .
- جوانكارى : پەيفىن كورپانى و كچانى دژبەرى يى ساز دكن .

۷۵۶- پيرى فەه گۆتە شىخى رەممال
من شوبهە نەما د كەشقى ئەحوال

- هەقبەركرن : رۆ. ئا. ئۆس. شىبە -
- پەيفناسى : فەه : وەها، هاكىنە - شوبهە : شك، گومان - ئەحوال : پراپانەيا حال،
رەوش، دەم -
- شىرۆفە : ↓

**۷۵۷- لاکن تو بیژە ئەو چ ئەسلن
قەنج کەشف بکە کو ئەو چ ئەسلن**

- هەقبەرکرن : ئا. ئۆس. میر. کفش -
- پەیفناسی : ئەسل : بئیشە، رەھ و ریشە، - ئەسل : بەر، بەرەباب، نفش -
- شروۆفە : ↓
- جوانکاری : پەیفین ئەسل و ئەسل ھەم دکارن ھەف واتە بن و ھەم ژى جناسی ساز دکن .

**۷۵۸- بەگزادە ئەو عەلا مەقامن
جندی نەسەبن وە یا عەوامن**

- هەقبەرکرن : حم. ئا. عالی - هژ. عولا - - هژ. جوندی.
- پەیفناسی : بەگزادە : کوپین بەگ و میران، بەر و نفشا میران - عەلا مەقام : بلند پایه - جندی : سەرباز، لەشکەر - نەسەب : بەر، بئیشە، نژاد - عەوام : بۆرەکە، مروۆفین ناسایی و رەش و رووت -
- شروۆفە : پیری وەھا گۆتە کالێ فالقەر : چ شک و گومانا من ل زانستاتە یا فالقەرگرتنی و پەیدا کرنا دەم و رەوشان دانەما . لی ژ کەرەما خوہ را بیژە کانی ئەو ژ کیزان رەھ و ریشالیئە . جا باش پەیدا کە کانی ئەوانا ژ چ بەرەباب و هۆز و تیرینە . گەلۆ ئەوانا بەگزادە و بلند پایه نە؟ ژ بنەمالا جندی یانە، یان ژ مروۆفین بی سەرپا و بۆرەکەنە؟
- جوانکاری : پەیفین بەگزادە و عەوام دژبەری یی ساز دکن .

**۷۵۹- شیخ گۆ کو د دینی عیشقبازی
بە یەک ھەیه ئەو دین تەرازی**

- هەقبەرکرن : ئۆس. شیخ وە کو دین د عیشقبازی -

- په یقیناسی: دین: ری و ریباژ - به یع: کرین، لیره دا تی ب واته یا داد و بسته دی - دیتن: دیتن - ته رازی (ترازی): ژ هه فدو رازی بوون، پیخووشی، پیخووش بوون -

■ شروقه: ↓

۷۶۰- بی شهرتی که فائته تی ره وایه
شهرتی موته عاقدان ره زایه

- هه قبه رکن: میر. لی. هم. رو. نا. نه. نوس. بی شهرتی - هژ. بی - نوس. بی شهرت و کفایه تی -

- په یقیناسی: شهرت: مهرج - که فائته: هه قبه ری، هه نکووفی، هه فتایی - ره وای: جایز، حلال - موته عاقد: هه قبه یمان، که سین کو ب هه قرا په یمانه کی دادنین، بکر و فروشیار -

- شروقه: کالی گوته پیری: ل ریباژا نه قین و نه قینداری یی دا سه ودا و دادو بسته ده ک هه یه، کو ژی را پیخووشی و هه فدو حه بانندن دیتن. د قی سه ودا یی دا مهرجی هه قبه یمانان پیخووشی یه، نه ف سه ودا یا بی هه مکووفی ژی ره وای و دوروسته و پیک تی.

۷۶۱- خاسما کو کورجی د قان بژاری
دوردانه یه پیک و پیک مراری

- هه قبه رکن: رو. نا. نوس. نه. وان -

- په یقیناسی: بژاری: بژارتی - دوردانه: لبا مرواریدی، مرواریدا گر و بژاره، بریتیه ژ خوشدقی یین بچ هه قبال و هه قنا، زاروویا خوشدقی و تهنی ل ماله کی دا. - مراری: مروارید -

- شروقه: بتایه تی هه ردو کورکین کو نه قانا هه لبا بژارتنه، یه ک مرواریده و یه ک ژی دوردانه و ته ک و تهنی یی دا و بابانه.

- جوانکاری: په یقین دور و مراری هه ف واته نه.

**۷۶۲- بەگزادەيە يىڭك ژ نەسلى مىران
يەك ژى ب نەسەب كورئ دەبيران**

- **هەقبەركرن: ئۆس. د نەسەب كورئىن -**
- **شروڤه: يەك ژ وان كورانە بەگزادەيە و ژ بەرەبابا ميراىە، يىڭ دى ژى ژ بەرەيا خوە دا كورئ نقيسكارايە.**
- **جوانكارى: تەناسوب ل نيڭەكا پەيقئىن بەگزادە و مير دا هەيە. ل نيڭەكا پەيقئىن نەسل و نەسەب دا ژى تەناسوب هەيە.**

**۷۶۳- وى ساھرەيىن ژ بۇ نشانە
ديسان خەبەرەك كرە بەهانە**

- **هەقبەركرن: ئە. فەسانە -**
- **پەيقناسى: ساھرە: زنا جادووکار، سيحرباز - بەهانە: بەرھانە، هەنجەت -**
- **شروڤه: ↓**

**۷۶۴- گو عاشق و موبتەلا و دينان
مەفتوونئى ژ بۇ ستى و زينان**

- **هەقبەركرن: رۆ. مەفتوونە - ئۆس. مەفتوونىن -**
- **پەيقناسى: عاشق: ئەقیندار - موبتەلا: يىڭە بوويى، تووش بوويى، گيرۆدار - مەفتوون: شپت و شەيدا -**
- **شروڤه: ↓**
- **جوانكارى: تەناسوب و تەرادوف ل نيڭەكا پەيقئىن عاشق و مەفتوون پيڭفە و پەيقئىن دين و موبتەلا ژى پيڭفە هەيە.**

**۷۶۵- ئەو نابنە قابلىن حسابان
ناگونجە دەفتەر و کتابان**

- **پەيئناسى: قابل: ھېژا، كېرھاتى، ھەژى - ناگونجە: جى نابن، تى ھلنايىن -**
- **شەرۇقە: ئەو فېلباز و جازوو دېسان ژ بۆ نېشانە خەبەرەك كرە بەھانە و گۆت: ئەقېندار و گېرۆدار و دېن و شېت و شەيدايىن ژ بۆ ستى و زىنى نايىنە ھەژمارى و ل چ پرتووك و پەرۆكى دا ھلنايىن.**
- **جوانكارى: تەناسوب ل نېقەكا پەيئىن كتاب، دەفتەر و حساب دا ھەيە.**

**۷۶۶- شەيخىم تو دزانى ئەف جزيرە
تىكدا كۆبەرا و گورد ھەمىرە**

- **ھەقبەركن: ئۆس، شېخى - رۆ، ئەو - - ھم، ئۆس، ھژ، مير، پرۆ، زا، كوردە مېرە- ئا، ئە، رۆ، كورد و مېرە- جا، كوردە مېرە-**
- **پەيئناسى: شەيخىم: شېخىم، شېخى من - تىكدا: ھەموو، تەفدا - كۆبەرا: پراڭيا كەبېر، مەزن - گوردەمير: مېرى مەزن و پەھلەوان - كوردەمير: مېرى كوردان - گورد و مير: پەھلەوان و مير -**
- **شەرۇقە: ↓**

- **جوانكارى: تەناسوب ل نېقەكا پەيئىن كۆبەرا و مير و گورد دا ھەيە.**

**۷۶۷- ئحسان بکە پەردەين ھلینە
ئەو ھەردو مەلەك بېئزە كینە**

- **پەيئناسى: ئحسان: قەنجى - ھلینە: ھلدە - مەلەك: فرشته -**
- **شەرۇقە: شېخى من تو دزانى قېرە جزيرا بۆتانە، تەفدا گرە گرە و مير و مەزىن كوردان لېرە دژىن. ژ كەرەما خوە دلۇقانى يىن بکە و ئەوئ پەردەين ل سەر وئ رازى ھلینە و بېئزە كانى ئەو ھەردو فرشتهين كو تو ژ وان خەبەر ددى كینە.**
- **جوانكارى: ھەردو مەلەك ئستعارەيە ژ بۆ مەمۆ و تاجدين.**

۷۶۸- عەھدا م وہ بت تەئى بىيىنم

چل زىرى بچم ژ بۆ تە بىيىنم

- ھەقبەركرن: رۆ. مە بىت - پرۆ. مە بىت - ھم. ئا. ئۆس. جا. زا. مە وە بىت - مېر. مە وە بىت - ئە. مە وە بىت، لىخ ل پەراويزى دا ھاتىيە : مە - - ئا. مېر. زىرا -
- پەيئناسى: عەھد: پەيمان، گەت، سۆز - وە بىت: وسان بىت - وە بىت: ل ھەوہ بە -
- شىرۆفە: ئەز سۆز و پەيمانى ددەمە تە، كو ئەزى تەئى بچم وان فرشتەيانە بىيىنم و دەستىزداكا تە ئى ژ تە را چل زىرى بىيىنم.

۷۶۹- شىخ گۆ تو ھەرە بىيىن و ساقان

تەفتىش بکە جھ و ساقان

- ھەقبەركرن: مېر. ھم. رۆ. جا. زا. جھ و وئاقان - ئا. ئۆس. ئە. جھى وئاقان - ھۆ. جىھ و ، زەقاقان -
- پەيئناسى: وشاق: ئوشاق، زارۆك - تەفتىش كرن: لىكۆلین، پشكىن - و ساق (وئاق): وەتاق، جىھى لىمان و ژيانى -
- شىرۆفە: ↓

۷۷۰- ھەر چى كو دىيژن ئەو عەللىھ

ئەو عەللىھ ژ بۆ تە پە دەللىھ

- ھەقبەركرن: مېر. عەللىھ -
- پەيئناسى: ھەرچى: ھەر كەسى كو، ھەچكى - عەللىھ: نەخۆش، زارنجى - عەللىھ: نەخۆشى - دەللىھ: رىئىمۇون، بەلگە -

■ **شروقه:** شیخ گوتی تو هه‌په وان کوپ‌کانه بگه‌په و جیهی وان په‌یدا بکه و بیینه. ل هه‌ر کیده‌ری گوتن کو نه‌خو‌شه‌ک هه‌یه، نه‌و نه‌خو‌شی ژ ته‌ را ری‌نموونیکه‌ره و بزانه‌ کو نه‌خو‌ش نه‌و هه‌ردو کوپ‌کن.

■ **جوانکاری:** په‌یقین عله و عه‌لیل پیکفه جناسی ساز دکن.

۷۷۱- بنمی خوب سووره‌تی ته‌بیان

بی په‌رده دینی وان حه‌بیان

■ **هه‌قبه‌رکرن:** ئا. بیخه - نه. بنما -

■ **په‌یقناسی:** بنمی: خو‌ه بنه‌ینه، خو‌ه نیشان بده - ب سووره‌تی: ل وینه‌یا، ل شکلا، ل لبسی - هه‌بیب: هه‌قال، هه‌وگر، خو‌شته‌وی -

■ **شروقه:** خو‌ه تیکه لبسی به‌ژی‌شکان و هه‌په ل وان بگه‌په، بیگومان تو‌یی وان نه‌فینداران نه‌شکه‌را په‌یدا بکی.

۷۷۲- کافا کو ته‌ دیتن نه‌و مه‌له‌ک وار

کفشه ژ قوماشء را خه‌ریدار

■ **هه‌قبه‌رکرن:** هژ. زا. که‌شفه - حم. کشفه - میر. پرۆ. جا. کشفه - رۆ. ئا. نه. ئۆس. کشفه -

■ **په‌یقناسی:** مه‌له‌ک وار: فرشته ئاسا، یین وه‌کی فرشته‌یان - کفشه: کوردی بووی یا که‌شفه، دیاره، نه‌شکه‌ره‌یه - قوماش: پارچه، په‌روو، که‌لمه‌ل -

■ **شروقه:** ↓

۷۷۳- خاسما کو ده‌ستی وان نگیین

مه‌نقووش ل وان سستی و زینن

■ **هه‌قبه‌رکرن:** ئا. ئۆس. خه‌سما -

■ **په‌یقناسی:** خاسما: بتایه‌تی - مه‌نقووش: نه‌قش کری، نه‌قشانندی -

- **شرۆڤه:** دهما كو ته ئهو ههر دو كور كين وه كي فرشته يان ديتن، بكرى په پرويان دوور فا ديارن، ئه فيندار ژ دوور فا كفشن. ب تايبه تي كول دهستين ههر دوكان دا ژى گوستيلين كو ناقى ستى و زينى ل سهر هاتيبه نه قشاندى هه نه.

۷۷۴- رابووڤه عه جووزه شو بهى لوقمان
سهر تا ب قهدهم دهوا و دهرمان

- **هه قبه ركرن:** رۆ. رابوو وه - هم. دابووڤه -
- **په يفناسى:** لوقمان: پيغه مبه رى بژيشك، ناقى وى ل قورئانى دا ژى هاتيبه -
دهوا: دهرمان -

■ **شرۆڤه:** ↓

- **جوانكارى:** ل فى مالكا هه لبه ستى دا ته شيبه و ته لميح هه يه. په يفين دهوا و دهرمان پيگه ته رادوفى ساز دكن. په يفين سهر و قهدهم پيگه دژبه رى يى چى دكن.

۷۷۵- قارووره و حۆقه، نشته ر و كيس
هه لگرتن ئهوا خه بيسه ته لبيس

- **هه قبه ركرن:** ئۆس. هه لگرتنه وى خه بيسى - هۆ. خه بيسى ته لبيس -
- **په يفناسى:** حۆقه: قۆتيا كووشكه يه ژ بو هه لگرتنا دهرمان و ئافيشان، مۆدنا سه رى دار جگارى ته رياك كيشانى، مشتكا ته رياك كيشانى - نشته ر: تيغه يان كيركا بچوو كه تايبه تي برين برينى، دريشا بژيشكان - كيس: توور - خه بيس: پيس - ته لبيس: خو گوهۆرى، فيلباز -
- **جوانكارى:** ته ناسوب ل نيغه كا په يفين قارووره، حۆقه، نشته ر و كيس دا هه يه.

۷۷۶- دانی په خه لا خو چند کتیه ک

د نما ب چه کیمه یی عه چیه ک

■ هه قبه ر کرن : نا. داناینه پاخلا - نه. رو. هم. زا. دانی به غه لا - میر. دانی پاخه لا - جا. دایه به غه لا - هژ. دانی به غه لا - نا. زاهر ب چه کیمه کی - رو. نه. هژ. دنا ب چه کیمه یی - میر. دنا ب چه کیمه کئ - هم. زا. دنا ب چه کیمه کی - جا. دنا ب چه کیمی یه ک -

■ په یقناسی : دانی : دانا - په خه ل : به غه ل، پاشهل، بنچه نگ، بنکه وش - دنا : دنوما، دنقان، نیشان ددا، وسان دهاته خوویانی، خوویا دکر - چه کیمه : به زیشکا زن - عه چیب : سو سرت - چه کیمه یی عه چیه ک : چه کیمه یه ک عه چیب -

■ شروقه : ↓ نه و پیرا فیلباز و پیس رابوو، شووشه و قوتیکین دهرمان و کیسک و نشته ر هلدان و وه که لوقمانی چه کیم ژ سه ری تا بیان خوه ل دهرمان و نأفیشان دا وه ریچا و چند پرتووک ژی دانا بنچه نگا خوه و وسان لبسی خوه گوهوری کو بگشتی وه که به زیشکه ک سه ر و سو سرت دهاته خوویانی .

۷۷۷- حازر خو گه هانده پیشه کاران

فیلحال بوویه نه دیمی یاران

- هه قبه ر کرن : رو. نا. نوس. میر. نه دیم و یاران .
- په یقناسی : حازر : ده ملده ست، د گافی دا - پیشه کار : به رده ستک، کار بده ست - نه دیم : هه قال، هه قدم، هه فنا خیف -
- شروقه : ↓ پیری چوو و د گافی دا خوه گیهانده به رده ستک و به رده فکان و ده ملده ست خوه کره هه قدم و هه قالین وان پیشه کاران .
- جوانکاری : په یقین نه دیم و یار دکارن ته رادوفی ساز کن، په یقین حازر و فیلحال ژی هه روسان .

۷۷۸- وان گۆ تو ژ کووفه تیی چ پیری
غالب تو ژ علمه کی خه بیری

- **په یفناسی: ژ کووفه: ژ کیفه، ژ کیده ری را- خه بیری: ناگادار -**
- **شروقه: پیشه کاران گۆتئی، تو چ پیری و تو ژ کیفه تیی و تو یی کودا هه پری؟ وه دیاره کو تو خودائی زانسته کی یی.**

۷۷۹- گۆ گهر چ کو زاهری هه کیمم
زیده ب دو علله تان عه لیمم

- **هه قبه ر کرن: نا. کو زاهر نه ز - ئوس. میر. ب زاهری - نه. کو نه ز هه را - هژ. گۆ هه ر چی کو زاهیری هه کیمم -**
- **په یفناسی: زاهری: ب رووفه - هه کیم: بژیشک - عه لیم: ناگادار، زانا، خودان زانست -**
- **جوانکاری: ته ناسوب ل نیفه کا په یفین هه کیم و علله ت دا هه یه.**

۷۸۰- زائل دکم نه ز قهوی دو ژانان
دهردی به ده نان و دهردی جانان

- **په یفناسی: زائل کرن: ژ ناف برن، ژ هۆلی راکرن، وهندا و نست کرن - ژان: ئیش، مه ره ز، نه خوئشی -**
- **شروقه: ↓ پیری گۆت هه رچهند کو ل رووفه نه ز وه که به ژیشکه کی تیمه خوویانی، لی زۆرتتر نه ز ل ده رمانی دو دهردان دا زانا و هۆستامه. نه ز دو ئیش و ژانان ژ هۆلی رادکم. نه ز ده رمانی ئیشا به ده نی و دهردی جانان دزانم.**
- **جوانکاری: په یفین دهرد و ژان ته رادوفی ساز دکن. هه م ته ناسوب و هه م ژی دژبه ری ل نیفه کا په یفین جان و به ده ن دا هه یه.**

**۷۸۱- وان گۆتو ژ بۆمه را خەبەر دە
دەردی کول جانء بت چ دەردە**

- هەقبەرکرن: ئۆس. وان گۆتو مەر را وەرە خەبەر دە - - رۆ. ژ جانی بت -
میر. پرۆ. حم. ئا. ئە. جا. زا. ل جانء بت - ئۆس. ب جان نەبت - هۆ. ل جانی -
- پەیفناسی: خەبەردە: بناخقە، بیژە -
- شروۆقە: ↓ وانا ژئی پرسین و گۆتنی، جا تو ژ مەرا بیژە کانئ دەردی جانان چ دەردە کە.

**۷۸۲- وئ گۆتی مەگەر کو هوون نەیین
وی دەردی عەلامەتید نەهین**

- هەقبەرکرن: هۆ. وئ گۆتی کو هوون مەگەر نەیین - ئا. وئ گۆتی مەگەر کو هوون
نەیین - حم. رۆ. جا. زا. وئ گۆت کو هوون مەگەر نەیین - میر. وئ گۆت کو
مەگەر هوون نەیین - ئە. وئ گۆت مەگەر کو هوون نەیین - ئۆس. وئ گۆتە کو
هوون مەگەر نەیین - - رۆ. ئۆس. میر. هۆ. عەلامەتن - ئا. ئە. عەلامەتی -
- پەیفناسی: مەگەر: ئالا - هوون نەیین: نەیی سەری وە - نەیین. نەهین،
فەشارتی، نەبەدی -
- شروۆقە: ↓ پیری گۆت خودی نیشانی سەری وە نەدە، نیشانەیین وی دەردی فەشارتی و
پەنیقەنە.

**۷۸۳- ئەو دەردەکی زیدە بی مەجالە
سحەت ژ وە دەردە را مەجالە**

- هەقبەرکرن: رۆ. حم. ئۆس. میر. هۆ. جا. زا. دەردەکی - ئا. ئە. دەردەکە - -
حم. هۆ. جا. زا. دەردی - میر. ئا. ئە. ئۆس. رۆ. دەردە -
- پەیفناسی: زیدە: گەلەک - مەجال: مۆهلەت، دەرفەند، فورسەت -
سحەت(صحت): تەندوروستی، خوەشی -

■ **شرۆڤه:** ↓ ئەو دەردا دەردەکی بێدەرمانە. باشبوونا وی دەردی پەرچەتنە و یا بوونی نینە.

■ **جوانکاری:** پەیفین دەرد و سححت دژبەری یی ساز دکن.

۷۸۴- دوور بت ژ وه ئەی گەلی رووالان
ئەو بەرقە د سوورەتی شەپالان

■ **هەقبەرکرن:** حم، ئەو - نا، ژ وه گەلی - ئۆس، بیتە ژ وه گەلی - هژ، ئەو گەلی - میر، ل جیھە ئەو یان ئەی دا تشتەک هاتیبە نقیسینی ل دوورا خەت ل سەر دا هاتیبە کیشانی - نا، پرۆ، دسوژتن شەپالان - ئۆس، ژ سوورەتا شەپالان - میر، ژ سوورەتی شەپالان -

■ **پەیفناسی:** بەرق: برووسک - شەپال: شوخ و شەنگ، شێرەمی -

■ **شرۆڤه:** ↓ هەی گەلی جەوانین خوەشک، خودی وی دەردی دووری وه بکە. ئەو دەردا برووسکە که کول وینەیا خوەشکۆکان دا خوە نیشانی مرۆفان ددە.

۷۸۵- گافا فەدەت وه کی برووسکە
بی شوعلە و پیت و بی چرووسکە

■ **هەقبەرکرن:** نا، فەدەت - ئە، فەدبیت - نا، ئۆس، پیت -

■ **پەیفناسی:** فەدان: هنگافتن، لیدان - شوعلە: ئالاف، پیتی، گۆری - پیت: ئالاف - چرووسک: برووسک -

■ **شرۆڤه:** گافا کو ئەو دەردا ل مرۆفە فەدەت، وه کی برووسکی یه، لئ ئەو برووسکا بیی چرووسک و ئالاف و پیتی یه.

■ **جوانکاری:** پەیفین شوعلە و پیت هەف واتەنه. تەناسوب ل نیقەکا پەیفین شوعلە و پیت چرووسک دا هەیه.

۷۸۶- بى جەرچە و قەرچە و برينە
ناقىل و ۋە دەردە ھەر ئەقىنە

- ھەقبەركرن: ئا. دەردە - جا. زا. مير. حم. ئە. ئۆس. رۆ. ھۆ. دەردى -
- پەيئناسى: جەرچە: جورچە، برين - قەرچە: قورچە، كۆفانا كېمگرتى، كىنۆر، برين -
- شىرۆفە: ↓ ئەو دەردا بى برين و كول و كىنۆرە، ھەما ناقىل وى دەردى ژى ئەقىنە.
- جوانكارى: پەيئىن جەرچە و برين ھەف واتەنە. تەناسوب ل نىقە كا پەيئىن جەرچە، قەرچە، برين و دەرد دا ھەيە. پەيئىن جەرچە و قەرچە پىكفە جناسى ساز دكن.

۷۸۷- ئەمما ۋە دىسۆزتن ھەناقان
خوونا دلۋ تى ژ ھەردو چاقان

- ھەقبەركرن: حم. جا. زا. دلۋ - رۆ. ئا. ئۆس. ئە. ھۆ. مير. دلى -
- پەيئناسى: ھناف: ھەناف، دل و جەرگ -
- شىرۆفە: لى ئەو دەردا وسان ھناقى مرۆفە دىشەوتىنە، كو خوونا دلۋ مرۆفە ژ ھەردو چاقىن مرۆفە را تىن.
- جوانكارى: تەناسوب ل نىقە كا پەيئىن دل و ھەناف و چاف دا ھەيە.

۷۸۸- وان گۆتتە وى كو خىير مەقدەم
حالەن نەخۆشنى ژ مە دو ھەمدەم

- ھەقبەركرن: ئا. وى خىير - ھۆ. خەيرە مەقدەم -

- پەيفناسى: خيبر مەقدهم: تو ب خيبر هاتى، خوش پيپالئ - حالەن (حالا): نوها، ئى كافي - هەمدەم: هەقدهم، هەقناخيف، هەقال -

■ شروڤه: ↓

۷۸۹- نھسان بکە هەردوان دەوا کە

دەرمان کە ب نەوعەكى توراکە

- هەقبەرکرن: ئە. نھسان کە - هژ. هەردويان - - رۆ. ب نەوعەکە -

- پەيفناسى: هەردوان: هەردوکان، هەردويان - نەوعەكى: جورەكى -

■ شروڤه: ↓

- جوانكارى: پەيفئەن دەرمان و دەوا تەرادوفى ساز دکن .

۷۹۰- هەرچى تو ديئىزى ئەم وسا کەين

هەر چى تو دخوازى ئەم ئەدا کەين

- هەقبەرکرن: ئۆس. وسان - هژ. کين -

- پەيفناسى: ئەداکرن: بچى ئائين، کرن، قەدانن، جى ب جى کرن .

- شروڤه: هەقالان گۆتن پيرئ: وهى تو ب خيبر و خوشى هاتى، سەر سەرا و سەر چاقان . فېگا دو هەقدهمئەن مە نەخۆشن . ژ کەرەما خوه و ژ خيبر خوه را وان هەردوان دەرمان بکە و ب جورەكى وانا ژ ناف نھينان راکە، تو هەرچى بيئىزى ئەم ل خزمەتە تە داين و تو هەر چى مراز بکى و بخوازى، ئەمئە ژ تە را نامادە بکەين .

- جوانكارى: ئەف مالکا هەلبەستى ب شيوەيا موازنە يئ هاتيبە قەھاندنى .

۷۹۱- پیری خو گه‌هاندە نک مەریزان
 وهقتی فکری د وان عەزیزان
 ۷۹۲- وی گۆتە ب هەمدەم و دەلیلان
 تەنەتا مە بهیلن و عەلیلان
 ۷۹۳- دا ئەز بگرم فە دەردە تەشخیس
 پاشنی بکم ئەز دەوایی تەلتخیس

■ هەقبەرکرن : رۆ. وی -

■ پەیفناسی : تەشخیس (تەشخیس) : ناس کرن، تی دەرختن، ژهەف قەقەتاندن -
 پاشنی : ل دوو را - تەلتخیس (تەلتخیس) : رزگار کرن، خلاس کرن -

■ **شروۆفە** : ↓ پیری خو گه‌هاندە بال نەخۆشان و دەما کو بەرا خووە دا رهوشا وان هەردو
 خۆشده‌قیان، گۆتە هەقال و هەقربان، من و قان هەردو نەخۆشانه تەنی بهیلن، دا کو ئەز
 دەردی وان تیدەرخم و ناس بکم و ژ دوو را دەرمانی رزگاری یا وان ژ قی نەخۆشی یی
 پەیدا بکم.

■ **جوانکاری** : پەیفین دەرد و دەوا دژبەری یی ساز دکن.

۷۹۴- هەقپێ هەمە چوونە دەر ژ با وان
 پیر ما ب تەنی د گەل دو لاوان

■ هەقبەرکرن : رۆ. بال وان -

■ پەیفناسی : هەقپێ : هەقال -

■ **شروۆفە** : هەقال و هۆگرین مەمۆ و تاجدینە وی گاقی هەموو ژ بال وان دەرکەتن دەرقا و
 پیری تەنی ل بال وان هەردو گەنجانه ما.

■ **جوانکاری** : پەیفین هەمە و تەنی پیکفە و پەیفین پیر و لاوژی پیکفە دژبەری یی
 ساز دکن.

(۲۰)

گه هیشتنا دایه نئی یه ژ هه مسوحه تی یا وشاقان ب هه مخه لوه تی
یا موشتاقان و واقفیا وی یه ل سهر وه قتی عوششاقان

۷۹۵- بیماری ب دهردی عیشقی به دحال
ناگه ه فکرین کو چوونه هافال

- هه قبه رکن: نوس. هجرئ - - رۆ. میر. فکری -
- په یقناسی: به دحال: حالخه راب - هافال: هه فال، هه قری -
- شرۆفه: ↓

۷۹۶- روونشتی ژ پیشء وان فه زاله کی
قامهت چه فیایی رهنگ هه لاله کی

- هه قبه رکن: پرۆ. د پیشء- هۆ. ژ پیشی -
- په یقناسی: ژ پیشء وان فه: ل دهوسا وان دا - زال: پیره زن - قامهت: به زن -
چه فیایی: چه میایی، تهویایی - هلال: هیفا شه فا یه کم، هه یفا ده قداسکی -
- شرۆفه: ↓

- جوانکاری: به ژنا بیروی و بتایبه تی حۆچکا پشتا وی ب که وانده یا هیفا ده قداسکی را
هاتیبه وه کاندنی.

۷۹۷- ناھستە كەلامەكى دېئىت

دگرىتن و ھىستىران دېئىت

■ ھەقبەركىن: ئا. دگرىت - مىر. ھىستىرا -

■ پەيئىناسى: ناھستە: ھىدىكا - كەلام: كلام، گۆتن - ھىستىرا: ھىستىرا، رۆندىك، فرمىسك -

■ شىرۋە: نەخۇشپىن كو ژ دەردى ئەفنىي بىئىحال بىوون، نىشكافا دىتن كو ھەفالىن وان ھەموو ژ بال وان چوون و ل دەوسا وان دا پىرەك پىشت چەمپايى كو خۇچكا پىشتا وئ وەكى كەوانەيا ھەيئا دەفداسكى بوو، روونىشتىيە و ھىدىكا ل بەر لىئىن خوە دا تىشتەكى دخوونە و ل بەر را ژى دگرى و ھىستىران دبارىنە.

۷۹۸- گۆتن چ كەسى تو ئەى دلارام

بۇ چى دگرى وەھا ب ناكام

■ ھەقبەركىن: رۆ. ھم. ئۇس. ئا. بۇ چ -

■ پەيئىناسى: دلارام: دلغەھەبىن، دلھىساكەر، فەھەبىنكەرا دلان، ئارامكەرا دلان - ناكام: بىمراز -

■ شىرۋە: ھەردو خۇرتان ژ پىرى پىرىن: ئەى دلغەھىبىن تو كى يى و چ كەسى و ژ بۇ چ وەھا ب دەرد و كول دگرى؟

۷۹۹- وئ گۆب سەرى ستى و زىنى

مەھزەن ژ وە را دكم گرىنى

۸۰۰- مەخسوس ژ نك ستى و زىنان

ھاتم ل وە خۇش بكم بىرینان

■ ھەقبەركىن: ئا. جىھى نىئمالكا يەكەم و دوەم لىك ھاتىبە گوھۇرىنى -

- **په یقناسی: مه حزه ن (محضا):** ب تایبه تی، هه ر ته نی - مه خسووس (مخصوص): ب تایبه تی، ژ خوه - نک: کن، با، بال، جه م، لالء - خووش کرن: قه نیج کرن -
- **شروقه:** پی ری گو ت ب سه ری سستی و زینی که م، نه ز هه ر ته نی سه مخه راتی وه وه ها دگری م. نه ز ب تایبه تی ژ بال سستی و زینی هاتمه، کو دهر دی دلین وه هه ردوان دهر مان بکم.

**۸۰۱- نه نگوشته ری یی د وه نه فانه
ئینانه مه وی ژ بو نشانه**

- **هه قبه ر کرن: نه. یی ت - ئوس. یین - رۆ. وان - هژ. نه و-**
- **شروقه: ↓**

**۸۰۲- هوون هلگرن و بدن نگینان
به دنام مه کن سستی و زینان
۸۰۳- نه ز قاسد و هوون ژ بو مه مه قسوود
هوون من مه کن یی موراد و مه ردوود**

- **هه قبه ر کرن: هم. نه. ئوس. نه ی - ل میر. دا پیش دا نه ی هاتیبه نفیسینی، پاشی خه ته ک ل سه ر دا ئینانه و ل ژۆری بی نفیسینه.**
- **په یقناسی: به دنام: به دناف، ناف زراندی، ناف چنگاندی - مه ردوود: راقه تاندی، شکاندی، ره ت کری، دهر کری، دوور خستی -**
- **شروقه:** فایه نه فانه گوستیلین هه وه نه و مه ژ بو نیشانه دگهل خوه ئینانه، داکو هوون باوه ر بکن. هانی گوستیلین خوه هلدن و قاشین سستی و زینی بدن کو نه ز ژ وان را بجم و دا کو که سی ل ده سستی وه دا نه دیتیبه و سستی و زینی یی به دناف نه کن. نه ز شانده یا سستی و زینی مه و هوون ژی مرآز و داخوازا مه یین. تکایه کو هوون من یی هیقی و مرآز و ده سته فالآ ژ بال خوه دهر نه کن.

- **جوانکاری:** په یقین قاسد و مهقسوود پیکفه و په یقین موراد و مهردوود ژى پیکفه جناسی چی دکن .

۸۰۴- ئەف موژده دهما ئە وان کرن گووش
یه کجار ژ شاهیان نهمان هووش

- ههقبه رکرن: رۆ. ئا. میر. دهما ئەوان- پرۆ. ئەوان دهما کرن- - حم. ئا. ئۆس. ئە. هژ. نهما .
- په یقیناسی: موژده: مزگین - گووش: گھ، گوھ، کوچک - یه کجار: جاره کی دا، ب گشتی - شاهی: شادی، شایی، خوهشی -
- شرۆفه: گاڤا کو ئەوانا ئەف مزگینی یا بهیستن، ل بهر که یفخۆشیان هس ل سه ری وان دا نهما .

۸۰۵- هوشیار کو بوون دهمه ک نهوستان
فیلحال بهزینه پی و دهستان

- ههقبه رکرن: میر. هشیار بوون - بر. میر. فهوستان -
- په یقیناسی: نهوستان: نهسه کنین - بهزین: رهقین، هه لاتن -

۸۰۶- ته کرار ل دهست و پی و داوان
سه د بووسه ددان ئەوان دو لاوان

- ههقبه رکرن: ئا. دامان- رۆ. داقان - حم. دوان -
- په یقیناسی: ته کرار: بهی ههقدو را، دوپاته، چهندگه پکی - داو: داف، دامین - بووسه: ماچ، رامووسان - لاو: گنج، خۆرت -
- شرۆفه: دهما کو ئەو ههردو خۆرت هاتن سه رهشی خوه، هه دکافی دا خوه ئافیتن سه ر دهست و پی یین دایه نی و ل دوو ههف را سه دجاری دهست و پی و داقا پیری رامووسان .

- **جوانکاری:** ل هردو مالکین بهؤری دا په یقین دهست و پی پیکفه دژبهری یی ساز دکن. په یقین لاوان، ئهوان، داوان جناسی چی دکن. په یقین سهد و دوژی پیکفه تهناسوبا وان هه به.

**۸۰۷- دایین هه ییری ژ ئشتیاقی
بهردا گرییی ژ ئفتراقی**

- هه قبه رکن: رۆ. کرینی - پرۆ. گری یی - ئا. بهردایه گری -
- په یقیناسی: ئشتیاق: ئاره زوو، تامارزووی - بهردا گرییی: دهست ب گرییی کر -
ئفتراق: دووری، جودایی -

■ **شروقه:** ↓

**۸۰۸- گۆ غه م مه خۆن ئهی مورا د و مه قسوود
مزگین ژ وه را ب هه قی مه عبوود**

- هه قبه رکن: رۆ. میر. مورا دی مه قسوود -

■ **شروقه:** ↓

**۸۰۹- تهوفیق ره فیق بتن ژ باری
ئەز دئ وه بکم ب سیحرکاری**

- هه قبه رکن: هژ. میر. تهوفیق - هژ. ئه. ئوس. حم. بت.
- په یقیناسی: تهوفیق: سه رکه تن، زالبوون - ره فیق: هه قال - تهوفیق ره فیق بتن:
سه رکه تن دی بیه هه قال، ئه م ل سه رکه فن. - باری: خودی - وه بکم: وسان بکم -

■ **شروقه:** ↓

- **جوانکاری:** تهوفیق و ره فیق پیکفه جناسی ساز دکن.

۸۱۰- ھوون جو مله ل عه رده کی جه ما بن
هه ر چاری ب مه قسه دا خو شا بن

■ هه قبه ر کرن : هژ. هه ر چار - رۆ. مه قسوودا -

■ په یقناسی : جه ما بن : به ره هف بن، کۆم بن .

■ شرۆفه : ↓

۸۱۱- نام و نه سه با خو هوون عه یان کن
سپرا دلې خو ژ مرا به یان کن

■ هه قبه ر کرن : حم. ئا. ئۆس. ئه. رۆ. سپرا دلې بو مرا - هژ. سپرا دلې بو مه را - میر.
سپرا دلې بو مه به یان کن -

■ په یقناسی : عه یان کن : نه شکره کرن - به یان کن : گۆتن، راگه هاندن -

■ شرۆفه : ↓

۸۱۲- دا ئه ز فه گه ږم ب فان نگیان
ته سخیر بکم ستی و زینان

■ هه قبه ر کرن : ئۆس. دا ئه ز فکر م ب وان نگیان، به د نام مه کن ستی و زینان - رۆ. دا
ئه ز فکر م ب فان نگیان -

■ په یقناسی : ته سخیر کرن : داگیر کرن، بنده ست کرن، ده ست ب سه ر کرن -

■ شرۆفه : ↓

۸۱۳- ته عجیلن بکم ژ بو سه واین
زوو بیمه فه نه ز د گهل جه واین

■ هه قبه ر کرن : هژ. ته عجیل - رۆ. بکم نه ز ژ -

- پەيئناسى: تەعجىل كرن: لەزاندن - سەواب(ئواب): قەنجى، خىر -
جەواب: بەرسف -

■ **شروڤه:** دا يەن ژ خوازيك و تامارزووتى يا وان خورتانه زەندەگرتى ما و ژ دەردى دوورى يا وان ژ ئەفیندارين خوه، دەست ب گرىنى کر و گۆت: ئەى مراز و نارمانجین من، قەت خەمى مەخۆن! ئەز ب راستى يا خودى مزگىنى يى ددم ههوه، کو خودى يى سەرکەتنى بکه ههقالى مه. ئەزى ب سىحر و جادوويان کارهكى وسان بکم، کو هوون هه موویى ل عەردەكى بەرهف بىن و هوون هه چارى ب مرازى خوه شا بن. تەنى ژ کەرما خوه ناڤ و ناسناڤ و بەره بابین خوه ژ من را بىژن، کانى هوون کینه و ژکى بەرىنه و کورپد کینه. سږ و رازا دلین خوه ژ من را ئەشکەرە بکن و گوستيلکين ستى و زینى بدن من، داکو ئەز ب وان گوستيلانه بزقڤم بال وان، و وان ههردو کچانه ژ وه را دەست بسەر کەم. ژ بۆ کارين چى لەزى بکم و زوو دگهل بەرسفى ل سەر وه دا قەگەرەم.

۸۱۴- تاجدين ۽ نگين ژ دەست دهرانى
دا دەستى عەجووزەيا زەمانى

- ههقبەرکرن: هژ. تاجدينى -

■ **شروڤه:** ↓

۸۱۵- مەم تى فکرى کو بىيى نگينى
کەنگى دکەتن مەدار و زینى

- ههقبەرکرن: هژ. کەنگى - ئۆس. دکرت - هژ. موراد -

- پەيئناسى: تى فکرى: لى مېزەکر، هزرى - مەدار: ندارە کرن، راوهستان، -

■ **شروڤه:** ↓

**۸۱۶- گۆ دایه تو من بدیره معزوور
کی جانء ددهت ژ دهست خو دهستوور**

■ ههقبهر کرن: ئا. بگپره - حم. نه. هژ. جانی - ئوس. کهی جانء ددهم - نه. دهس - هژ. ددهست ژ دهست خوه دهستوور -

■ پهیئناسی: دیران: کرن، - بدیره: بکه، - په یفا دیران ژ دارا بوونی تی، کو نه و ژی ژ داشته نی ب واته یا هه بوونی یه. ئەف رادهرا (مصدرا) ب فارسی معزوور داشته نه، کو ب کوردی دبه معزوور دیران - معزوور: خودان هه جهت، لیبهۆری، هیژیایی لیبهۆرینی - دهستوور: ئزن، مورە خهسی، لیره دا بهردان -

■ شروقه: ↓

**۸۱۷- ئەف خاتمه ئسمه گهر تلسمه
من جان ئەوه قالبین م جسمه**

■ ههقبهر کرن: رۆ. حم. ئا. ئوس. نه. میر. هژ. مه -

■ شروقه: ↓

۸۱۸- ئەی دایه تو قاسدی حهیبی

بی شوپهه ل دهردی من تهیبی

۸۱۹- سه دقا سه ری زیلجه مال زینی

مهستی نه ژ دهستی من نگینی

■ ههقبهر کرن: رۆ. سدقی سه ر و زولف و خالی زینی - پرۆ. سه دهقه یی سه ری زیلجه مال زینی، زیلجه لال زینی - ئا. سه دقا سه ری جه مالی زینی - ئوس. حم. سه دهقه سه ری زیلجه مالی زینی - نه. سه دقا سه ری زیلجه مالی زینی - هژ. سه دهقه یی سه ری زیلجه مال زینی - میر. سه دهقه یی سه ری زیلجه مالی زینی -

■ پهیئناسی: سه دقا: سه دهقه یا، خیرا - زیلجه مال: زولجه مال، خودانی جوانی یی - مهستی نه: نهستی نه، وه رمه گره -

■ شروقه: ↓

۸۲۰- گافا تو دچیفه ئه‌ی وه‌فادار
ئه‌فره‌نگه ژ من بیئزه دلدار
۸۲۱- ئه‌و شاهه ئه‌گر چ ئه‌ز گه‌دومه
ئه‌لتافن شه‌ه‌نشه‌هانه عامه

■ هه‌قبه‌رکرن: هژ. چی -

■ په‌یفناسی: دچیفه: دچییه‌وه، تو قه‌دگه‌پری-گه‌دا: پارسه‌ک، نه‌دار- ئه‌لتاف: پرا‌نه‌یا
لوتف، ب واته‌یا دلۆفانی یی - عام: گشتی -

■ شروقه: ↓

■ جوانکاری: په‌یفین شاه و گه‌دا پینکفه دژبه‌رن.

۸۲۲- ئه‌ز به‌نده نه‌لائقی وسالم
خورسه‌نده ب سووره‌تی خه‌یالم

■ هه‌قبه‌رکرن: میر. ئه‌ز به‌نده‌مه، نه - حم. هژ. خورسه‌ند - ئه. خورسه‌ندی -

■ په‌یفناسی: به‌نده: به‌نی، قوول، کۆله - وسال(وصال): پینکغه‌هیشتن - خورسه‌نده:
خورسه‌ند، پینخۆش، رازی -

■ شروقه: ↓

۸۲۳- رازیمه ژ ئه‌و قه‌ده‌ر جه‌مالی
من بیته خه‌لوه‌تا خه‌یالی

■ هه‌قبه‌رکرن: ئه. بینیه -

■ په‌یفناسی: من بیته: ئه‌و من بینه - خه‌لوه‌ت: شارگه -

■ شروقه: ↓

۸۲۴- ھەرگاھ ژ ناھن دل بترست
گهگاھ ژ حالن من بپرست

- ھهقبهركرن: ئه. بترست، بپرست - حم، ئوس، مير. ل -
- پهيفناسی: ناھ: ناخ، قهساس، - گهگاھ: جارجان -
- شروقه: تاجدینی گوستیل ژ تلی یا خوه دهرانی و دا دهستی پیرا زهمانی. لی مه مؤ بهرا خوه داین کو بیی وی گوستیلی نکاره قهحه به و بزی. گوته دایه نی: داین ژ من ببهوره، کئ جانن خوه ژ دهستی خوه دهرده. ئەف گوستیلا نزانم ناغه یان سیجر و تلسم پیغه یه، له شین من بیی وی قالبه کی فالایه و ئەو جانن منه. دایه یا دلۆقان تو شانده یا دلدارن یی، بیگوتن تو به ژیشکی دهردی منی. بلا خیر و تهسه دقا سهری زینا جوان و خوه شکۆک به، گوستیلی ژ من نهستینه. و ئەی خودان ئەمه کی دهما کو تو دچی با زینن، په یاما من وها راگه هینه وی و بیژی: ههرچهند کو ئەو شاهه و ئەز نه دار و پارسه کم، لی ده بی دلۆقانی یا شاهان گشتی و ژ بو هه مووی به. ههرچهند کو ئەزی کۆله نه هیژایی پیکه هیشتنا وی مه، لی ئەز ب خهون و خه یالان ژی رازیمه. بلا جار جارن هه ل خه یالین خوه دا من بینه پیرا خوه. بلا هه ردهم ژ ناگری که سه رین من بترسه و جار جارن ژ حالن دلن من بپرسه و من ژ بیر فه نه که.
- جوانکاری: په یقین گاه و ناھ پیکفه جناسی ساز دکن. په یقین گاه و گهگاھ هه م جناسی ساز دکن و هه م زی ته کریی.

(۲۱)

**فەنگەريانا دا يەين قە بال دلداران و ئاگەھ کرنا
وانە ژ ئسم و رەسمی برينداران**

۸۲۵- ئەو ھەردو نەھالین عەرەرا شەنگ
روونشتی مسالین غونچە دلتهنگ

■ ھەقبەرکرن: میر. نەھال و ...

■ پەیفناسی: نەھال: تنگ، شینە - عەرەر: دارا ئەفرس، جورەک ژ دارا سەرووی یەکو
بلند و شووشمانە - شەنگ: جوان، لاو - مسالین: وەکی - غونچە: خونچە، بشکۆژ -
دلتهنگ: خەمگین -

■ شروڤە: ↓

■ جوانکاری: خانى بەژنا ستى و زینى ل بلندی و نەرمى و نازکی و شلکی یى دا وەکاندییه
تنگ / شینە یا دارا ئەفرس و دلین وان یى خەمگین ژى وەکاندییه بشکۆزەک گولین کول
سەر ھەقدە چقیایە و تەنگ و بیپەنجکیایی بوویە و نکارە ژ ھەف قەبە.

۸۲۶- چەقیایی ب فکر و سەرنشیقی
ھەرلەحزە ژ دا یەین ب ھیقی

■ ھەقبەرکرن: ئۆس. چقیایە - ئە. بئکری -

■ پەیفناسی: چەقیایی: چەمیایی، - سەرنشیقی: سەر بەرژیری، سەر د بەر دا -
لەحزە (لحقه): دەم، گاف - ب ھیقی بوون: چاف ل ری بوون -

■ **شروقه:** ئەو ھەردو شېئەيىن جوانە دارا ئەفرسى، وەكى بشكۆژەكى دلتهنگ و خەمگىن روونشتىبوون. خوە ل سەر ھەقدە جفاندبوون و قورمچى بوون، دپۆنژىن و سەرى وان د بەر وان دابوو، و ھەردەم چاقنەپىرى داينى بوون، كو بى و ژ وان را مزگىنەك خىرى بينە.

■ ۸۲۷- مەخمورى غوبووقى بى نەھايەت

موشتاقى سەبووحى بوون ب غايەت

۸۲۸- دىتن كو ژ ناگەھى تەبىبە

وى ھات ب سوورەتەك عەجىبە

■ ھەقبەركن: ئۆس. ناگەھان - - ھژ. ھاتى -

■ پەيفناسى: مەخمور: مەستى مەيى، - غوبووق: مەيا كو شەفانە فەدخۆن، مەيا

ئىقارى - سەبووح: مەيا كو سىندەيان فەدخۆن، مەيا سىندى - نەھايەت: داوى، داوى -

موشتاق: تامارزوو - ب غايەت: گەلەكى، پر -

■ **شروقه:** مەيا شەفانە ئەو پر مەست كر بوون و بىرەجە تامارزوويى مەيا سىندەيى بوون،

كو نىشكافا دىتن داىە ل لىسەكى سۆسەرەت دا ل سەر وان دا زقرى .

■ **جوانكارى:** پەيفىن مەخمور و موشتاق، سەبووح و غوبووق، نەھايەت و غايەت دو بە

دو بىكفە تەناسوبا وان ھەيە. پەيفىن سەبووح و غوبووق دژبەرى يى ساز دكن .

■ ۸۲۹- زىن و ستى يا ژ عەشقى مەدھووش

وان داىە رھوان كرن دەر ئاغووش

■ ھەقبەركن: مير. ستىان - ھژ. عىشق - - ئۆس. رھوا كر -

■ پەيفناسى: ئاغووش: ھەيىز، پەخەل، بەرسىنگ - دەر ئاغووش: ل ھەيىزى دا-رھوان

كرن: رھوانە كر، شاندىن - رھوان كر دەر ئاغووش: دانە بەر سىنگى خوە -

■ **شروقه:** ↓

**۸۳۰- گۆتن ب خودی کی نهی دلارام
نایا ته کرینه نهو مهلهک رام**

■ هه قبه ر کرن: رۆ. که -

■ **شرۆفه:** زین و ستی یا کو ژ بهر نه قینج مه نده هۆش ببوون، دایه ن دانه حمیزا خوه و ل سهر ده ستین خوه گه راندن و گۆتنی: دلغه حه بیئنی تو خودی که ی زوو بیژه کا ته نهو ههر دو فرشته ژ مه را رام کرن و ناین سهر تاسی یان نا؟

**۸۳۱- ره ملا ته چ گۆ پهری ته زانین
یان ههر دو د شووشه یی ته دانین**

■ **هه قبه ر کرن:** ل گشتی ژیده رین ل بهر ده ستی من دا ته ناین هاتبوو، لی ل پرۆ. دا، دانین هاتییه کو ب دیتنا من سه راست تره. بنپره واته یا په یغا د شووشه یی ته دانین - ته ناین ژی دکاره ب فی واته یی بی: گهلۆ ته روحی وان کره ناغا شووشه یی و ژ مه را نانی -

■ **په یقناسی:** ته زانین: ته ناس کرن - **دشووشه یی ته دانین:** ته کر نه شووشه یی دا، نهف بوژا دچه سهر چیرۆک و نهفسانه یین دیو و پیرحه پۆکان، گاغا کو دیو یان پیرحه پۆک رازانا روحی خوه دکرن شووشه یه کی دا و فه دشارتن، داکو نه که فه بهر ده ستین دوژمنان. یان ژی گاغا کو په هله وانه کی دیوه ک یان پیرحه پۆکه ک بگرتا روحی وی/وئی دکره ناغا شووشه یه کی دا و نهو دیل دکر. بوژا شووشا روحی ژی ههر ژ فان نهفسانه یان تی. -

■ **شرۆفه:** ↓

**۸۳۲- تیرا ل مه کون کری سویدا
نایا ته نه زانی نهو کن لیدا**

■ **هه قبه ر کرن:** میر. نه. سووه یدا - - رۆ. نایا ته به یان نه کر کو کیدا - پرۆ. نایا ته نه زانی نهو کن لیدا - حم. ئۆس. میر. جا. زا. نایا ته به یان نه کر کو کیدا - نا. نایا ته به یان نه کر کی لیدا - نه. نایا ته به یان ته گر گو کیدا - هژ. نایا ته نه زانی نهو کن لیدا -

■ **په یقناسی:** سویدا: سویدا، سووه یدا، خالا ره شه ناغا دل، نیغه کا دلی -

- **شروڤه:** بيژه ڪائي ره ملا ته چ ڳوٺ. گه لو ته نهو ههردو فرشته ناس ڪرن. گه لو ته جانئ وان ههردو پهريان ژ مهرا ڪره نانا شووشه يي دا و نائين؟ گه لو ته زاني نهو تيرا ڪو نانا دلي مه ڪون ڪريبه، ڪي لندا به؟

۸۳۳- وي گؤ ب سهري وه يي موباره ڪ
سهه چار قهسهه ڊڪم نه چاره ڪ
۸۳۴- نهز هاتمه في دهمن ز با وان
نهه ما گونهها م تي ب لاوان

- هه قبه ڪرن: رؤ. وي -

- په يقناسي: قهسهه م: سوئد، سووند - قهسهه م ڪرن: سوئد خوارن -

- **شروڤه:** پيري گؤ چاره ڪن نا سهه چاري ب سهري وه يي پيرو سوئد دخوم، ڪو نهز تازه ل بال وان خورتانا دهيم. لي براستي ڪو گونهها من ب وان لاوانه تي.

- **جوانڪاري:** په يقين سهه چار و چاره ڪ دز بهري يي چي ڊڪن.

۸۳۵- هه ردهه ڪو ستي و زين دبيژن
سهه رهنگ سرشڪي خوون دريژن

- هه قبه ڪرن: هڙ. رهنگي -

- په يقناسي: هه ردهه م: هه رگاف - سهه رهنگ: سهه چوره يي - سرشڪ: هي سر، رؤنڊڪ -

- **شروڤه:** ↓

۸۳۶- قوربان وه بيم ب في ڪه مالي
نهو هه ر دو پسهه ر ب وي جهه مالي

- هه قبه ڪرن: مير. ئوس. قوربان وه بيم - ئا. قورباني وه بيم - هڙ. نه. جا. زا. قورباني وه بيم - حم. رؤ. قوربان وه بيم - رؤ. ب وي - رؤ. حم. نه. مير. هڙ. هه ر دو به شهه ر -

بالکیشی: ئەگەر ئاخىڧەر مېر بە دېيژە قوربانى وه بېم، لى ئاخىڧەر ژن بە دېيژە قوربانا وه بېم، لى ئەگەر ئاخىڧەر چەند كەس بن دېيژن ئەم قوربانى وه بن. لېرە دا ئەم دېينن كو ئاخىڧەر ژنە، فېجا نە قوربانى دوروستە و نە ژى قوربانى، بەلكوو يا راست قوربانا يە، لى خانى ل بەر كېشا ھەلبەستى قوربانا وه بېم نەئىسىيە و ل شوونا وى دا قوربان وه بېم ھەلبزار تېيە كو ھەم رېزمان راجاف كرىيە و ھەم ژى كېشا ھەلبەستى -

- **پەيڧناسى: قوربان: كۆرى - قوربان وه بېم: ئەز قوربانا وه بېم، ئەز گۆرى وه بېم. -**
كەمال: تە كووزى، بى خەوشى، زاناتى و تېگەھەشتن -

■ **شروڧە: ↓**

۸۳۷- چاوا وه بزارن ئەو دو مومتاز
زىبەندەين وهسلن ئەو سەرئەفراز
۸۳۸- وهللاھ قەسەم دكەم ب بارى
ئەو ھەر دو دورى د وه بزارى

- **ھەقبەركرن: ھژ. وهللاھى - - ئە. دورپت - ئۇس. دورپن -**
- **پەيڧناسى: مومتاز: ھەلبزار دە - سەرئەفراز: سەربلند -**

■ **شروڧە: ↓**

- **جوانكارى: تەناسوب ل نېشە كا پەيڧن بزار، مومتاز، زىبەندە و سەرفەراز دا ھەيە.**

۸۳۹- نابن د چو بەحر و بەر و كانان
نېنن وه مەلەك د ئاسمانان
۸۴۰- ئەو ھەر دو ژ بو وه را سەزانه
مېرزانه ئەگەر وهگەر گەدانه

- **ھەقبەركرن: ھژ. سزا -**
- **پەيڧناسى: سەزانه: ھېژانە**

■ **شروڧە:** ئەو ھەردو لاوانا گاڧا كو ناقى ستى و زىنى دېيژن، سەد رەنگى ھېستىرېن خوونېن درژىنن. ئەز گۆرى وه و وى تېگەھېشتن و ھش و زانىنا وه بېم. وه چاوا ئەو ھەردو كور كېن وسان خوەشك و بزارە ھەلبزارتن. ئەو ھەردو ژى ھەلبزار دە و سەرە و سەرانە. ئەو ھەردو سەرفەرازانا ھېژايى پېگەھېشتنا وه نە. ئەز سۆندى دخۆم ب

ناقح خودی، نهو ههردو مرواریدین کو وه ژ خوهرا ههلبزارتنه، ههفتایین وان ل چو دهریا و چۆل و بنهکانان دا پهیدا نابن. قهت فرشته یین وهکی وان ل ناسمانان دا ژی دهست ناکهفن. نهو ههردو ژی، چ میرزا بن، چ پارسهک بن، هیزایی وهنه.

■ **جوانکاری:** ته ناسوب ل نیفه کا په یقین بهر، به حر و کان دا ههیه. په یقین بهر و به حر دژبهرن. ته ناسوب ل نیفه کا په یقین مهلهک و ناسمان دا ههیه. په یقین میرزا و گه دا دژبهرن. په یقین نه گهر و وه گهر ههم جناسی ساز دکن و ههم ژی ته کریری.

۸۴۱- نهو دهله ب دل وه بوویه دهلال
دلدا ده ژ پیشقه مان دهمهک لال

■ **ههقبه ر کرن:** میر. دایه - نه. ب دلغه - ئوس. مهلهک، ل رهخ دا ژی نقیسییه گهلهک - نا. گهلهک -

■ **جوانکاری:** په یقین دهله و دهلال جناسی ساز دکن، په یقین دلدا ده و بدل ته کریری چی دکن. هانینا پیتا "ل" ب ههفت جارن مووسیقیا هوندورانی ساز دکه.

۸۴۲- زین و ستی یان نهما دل و هووش
گافا کو نهوان کر نهف خه بهر گووش

■ **ههقبه ر کرن:** حم. نهما د دل - رۆ. نا. ئوس. هژ. نهما ژ بو هووش -

■ **په یقیناسی:** گووش کرن: گوهداری کرن، بهیستن -

■ **شروقه:** ↓ نهوی جامبازی وسان ژ دل و جان جامبازی کر کو نهفیندارین دلدا یی دهمه کی ل ههمبه ری وئ دا لال و بیدهنگ مان. دهما کو ستی و زینتی نهف خه بهرانه بهیستن، ل سهر هس و ههدامی خوه نه مان و خوه به زر کرن.

■ **جوانکاری:** ته ناسوب ل نیفه کا په یقین دل، هووش و گووش دا ههیه.

۸۴۳- نهلقسیه ژ کونهن ماجه رایین

هووشیاری کو دایه یین دداین

۸۴۴- ناگر ته دگو گه هانده نهفتی

پیت ژی دچوو ناسمانی حهفتی

■ **ههقبه ر کرن:** هژ. گیهانده - میر. گه یاه -

■ **په یښناسی: کونډه:** بښشه و کوتایی، کاکلی قهومیښی - هوشیاری: ناگاداری، پی حساندن -

■ **شروقه:** ب کورتی دهما کو دایه یق قهومین ژ وان را شروقه کر و ئو ب هه موو تشتی ناگادار کرن، ته دگوت قهی ناگره ک بهر بوو نهفتی و ناگری ئه قینا وان و سان گور بوو کو نالاف و پی پی یین وی گه هه شته بهر په ر وههفت قاتین ناسمانان .

■ **جوانکاری:** ته ناسوب ل نیفه کا په یقین نهفت و ناگر و پی پی دا هه یه .

۸۴۵- عشق ناگره تن چیا یی تووره

دل ئو شه جهر ا ب نار و نووره

■ **هه قبه ر کرن: نا. ب نافی-**

■ **په یښناسی: شه جهر: دار - شه جهر ا ب نار و نوور:** نشاره یه ب چیروکا مووسا و ناخفتنا وی دگه ل خودی و دارا نوور و چیا یی توور-

■ **شروقه: ↓**

■ **جوانکاری:** ئه ف مالکا هه لبه ستی ته لمیحه ژ بو سهرهاتی یا مووسا و ناخفتنا وی دگه ل خودی... خانی ئه قین وه کاندییبه ناگر و لهش وه کاندییبه چیا یی توور و دل وه کاندییبه وی دارا کو مووسا نوورا خودی ل سهر وی دیت. ته ناسوب ل نیفه کا په یقین تن و دل و نار و نوور دا هه یه .

۸۴۶- مشکاته قههس قههس چراهه

جان زه یته فتیلی وی جه فایه

■ **هه قبه ر کرن: ئه. حم. خه فایه - ئا. میر. هژ. فتیله وی خه فایه -**

■ **په یښناسی: مشکات: پی چرا، تاقچه - قههس: بزوت -**

■ **شرۆفە:** ئەفین ناگرە و لەش ژى وهكى چيابين توورى سينايه، دل ژى ئەو دارا ب نوور و ناگره . قەفەس واتە لەشى مرۆفان وهكه پينچرايى يه و ئەو ئاگرى ئەفینى ژى چرا بخوه يه و جانى ئەفیندارە دۆهنى وى چرايى يه و پلتا وى چرايى ژى ئيش و نازاره .

■ **جوانكارى:** خانى لەش وه كاندييه پينچرايى، ئاگرى ئەفینى وه كاندييه چرايه كى كول نانا دل دايه و جان وه كاندييه دۆهنى وى چرايى و ئيش و نازار ژى وه كاندييه پلتهيه كى كو وى دۆهنى دگههينه ناگرى .

۸۴۷- دل شووشهيه ئەو چرا د ناهه

سەر جوژنه د كولين دا به لاقه

■ **هه قبهركن:** مير. ئە. زا. سەر- هژ. سبیر- ئە. گولين- بر. نا. د كول دلى به لاقه-

■ **په یقناسی:** جوژه: پار، هندەك ژ گەله كى - **كولل:** گشت، هه موو -

■ **شرۆفە:** دل شووشهيه و ئەو چرايا ئەفینى ل ناف وى شووشهيه دايه. ئەو رۆناهى يا وى چرايى ل سەر پشكه كى يه، لى ل سهرانسهرى لەشء دا به لاقه .

■ **جوانكارى:** په یقین جوژه و كولل پينكه و سەر و ناف ژى پينكه دژبهريى ساز دكن . خانى جارهك دن دل وه كاندييه شووشهيه كى كو چرا و ئاگرى ئەفینى ل ناف دايه و ئەو ئەفینه هه چەند كول دلى دايه و ل سەر پشكهك لەشى دايه، لى كينجا وى دده سهرانسهرى لەشء .

ئەف مالکین ههلبهستان دكارن ئقتباس بن ژ قى ئەيه تا قورئانى:

" **الله نور السموات و الارض مثل نوره كمشكوة فيها مصباح المصباح فى زجاجة الزجاجة كانها كوكب درى يوقد من شجرة مباركة ...** " نايه تا ۳۵ ژ سوورەيا النور-

۸۴۸- بلکول ژ سهرى حەتتا ب ئەقدام

سۆهتن ب وى ناگرى دلارام

■ **هه قبهركن:** ئە. بولبول -

■ **په یقناسی:** **بلکول (بالکل):** ب گشتى - ئەقدام: پراڻهيا قەدەم، گاف -

■ **شروقه: ↓**

■ **جوانکاری:** په یقین سهری و نه قدم دزبهری یخ ساز دکن.

**۸۴۹- گوتن ژ مه را تو دلنهوازی
نه‌ی دایه ژ یو مه چاره‌سازی**

■ **په‌یغناسی: دلنهواز: دل لایوین، دل لایونه‌ر - چاره‌ساز: کارساز-**

■ **شروقه: ↓**

■ **جوانکاری:** په یقین ژبو مه و ژ مه‌را هه‌فواته‌نه.

**۸۵۰- دپهقان تویی نه‌م وه‌کی نه‌هالین
نه‌زمان تویی نه‌م بخو ده لالین**

■ **هه‌قبه‌رکرن: هژ. دپهقان- رۆ. نه‌م بخوه - هژ. نیهالین - نه‌هالین - - میر. نه‌ه.
نه‌م وه‌کی -**

■ **په‌یغناسی: دپهقان: گوندی، وهرزگار - نه‌هال: تنگ، شپنه - ده لالین: د لالین،
یین د لالین.**

■ **شروقه: ↓**

■ **جوانکاری:** ته‌ناسوب ل نیشه‌کا په یقین دپهقان و نه‌هال و نه‌زمان و لال دا هه‌یه.

**۸۵۱- گهر له‌حزه‌یه‌کی نه‌کی تو گوفتار
گهر ساعه‌ته‌کی نه‌بی تو غه‌مخوار**

■ **هه‌قبه‌رکرن: نه‌ه. مه‌کی - میر. وهر -**

- **په یقناسی: گوفتار: گوتار، گوتن و ناخفتن - غه مخوار: خه مخور، که سی/که سا کول**
خه ما مرؤفء دا به -

■ **شروقه: ↓**

- **جوانکاری: په یقین له حزه و ساعت دژبهری یی ساز دکن.**

۸۵۲- نهم دئ وه کو خار و خهس هه با بن
نهم دئ وه کو بهر گئی بهر ههوا بن

- **هه فبه کرن: میر. وه کی، وه کی - ئا. وه کو، وه کی - رۆ. وه کی، وه کو - ئوس.**
بهرگ و بهر -

- **په یقناسی: خار: درک - خهس: کرس - خار و خهس: کرس و که وال، قرش و قال،**
پووش و په لاش - هه با: تۆز و گه مار، تۆزا زۆر هوور کو تهنی ل بهر رو ناهی یا تاقی ل
هه وایی دا دیار دکه - بهرگ: په لگ، په ل - بهر هه و ابوون: ل ههوا که تن -

- **شروقه: ب گشتی نهو ههردو نه فیندار ژ سهری تا بنی بیان ب وی ئاگری شهوتین و**
گوتن دایه نی نهی دلغه حه بی نی، نهی لایینه را دلان، هه ر تو ژ مه را چاره سازی و هه ر تو
دئ بکاری دهرمانه کی ژ فی دهردی را په یدا بکی. نهم وه که شیننه یین نووچاندینه و تو
ژی وه رزگاری. نهم بخوه لال و بیزمانن و تو دهف و زمانن مهیی. نه گه ر تو گافه کی ب
مهرا خه بهر نه دی، نه گه ر تو دهمژمیره کی بهر دلج مه فیه نه ییی و ل خه ما مه دا نه بی،
نهمی وه کی پووش و په لاشان ژ هۆلی رابن و وه کی په لگان ل ههوا بابن.

- **جوانکاری: ته ناسوب ل نیفه کا خار و خهس و بهرگ دا هه به. په یقین ههوا و هه با پیکفه**
جناسی ساز دکن. نهف مالکا هه لبه ستین ب شیوه یا موازنه یی هاتییه فه هاندنن.

۸۵۳- ئەى واقفئ واقعاتئ دئیرئ

ئەم غەیرئ تە مەحرەمان نەدئیرئ

■ هەقبەرکرن: ئۆس. ئا. واقفان -

■ پەیفناسئ: واقعات: پرائهیا واقعه، قەومئئ - دئیرئ: مئزئئ - واقفئ واقعاتئ دئیرئ: مەبەست زئ خودئ یە - غەیرئ: ژ بلی - مەحرەمان: رازھەلگرا - نەدئیرئ: مە تونە یە، مە چنە یە -

■ شروؤفە: ↓

■ جوانکاری: پە یقئئ واقف و واقع پئکفە و پە یقئئ دئیرئ و نەدئیرئ پئکفە جناسئ چئ دکن.

۸۵۴- تاجدئئ د گەل مەمئ تە گۆتئ

پەروانەنە پەر ل وان مە سۆتئ

■ هەقبەرکرن: میر. ئە. ئا. حم. تاجدئئ و -

■ پەیفناسئ: پەروانە: منمنئک، پئپئۆک، پە پوولە، پەرپۆک - مە سۆتئ: مە شەوتاندئ -

■ شروؤفە: ↓

۸۵۵- ئەو ژئ نەهە پەر د ئئتزارئ

بەلگئ ژ مە زئدەتر نەچارئ

■ هەقبەرکرن: هژ. نوھە - - رۆ. بەلکە -

■ پەیفناسئ: ئئتزار (انتقار): چاف ل رئ - نەچار: بئگاف -

■ شروؤفە: ئەى ئاگادارئ قەومئئئ مئزئئ، چ رازھەلگرا کئ مە ژ بلی تە چونە یە. تە تاجدئئ و مەمۆ ژ مەرا گۆتئ یە و ژ مە را بزار تئبە، ئەو هەر یەک وەکە پەرپەرپۆکە کئئە کو مە پەرپئ وان شەوتاندنە. ئەوانا ژئ نەها وەکئ مە چاف ل رئئە. ئەوانا ژئ نەها ژ مە زئدەتر نەچار و تەنگەزارئ.

بالکیشی: هه‌قهنه‌ندا **واقفنی واقعاتنی دیرین**، هه‌ژباره ب وی بیر و باوه‌ری یه کو خودی هه‌ر به‌ری به‌ردا ئه‌فیندار و به‌رئه‌فین ده‌ست نیشان کره‌، خانی پیش دا ژی ب جو‌ره‌کی فه‌کری ل سه‌ر وی هندئ نفیسییه. لیره دا ژی دیسان ژ زمانی زینئ و ستی یئ ئه‌وی مزاری هه‌لدخه. مه‌به‌ست ژ **واقفنی واقعاتنی دیرین** خودی یه کو ستی و زین گازی دکنی.

خانی وه لیکرییه مرؤف بزؤری دکاره سینؤری نیفه‌کا به‌رناخیتی (موخاته‌بئ) ستی و زینئ لیره‌دا بناسه. گه‌لؤ ستی و زین دکهل خودی دئاخفن، یان دکهل دایه‌نی نه؟ لی ئه‌و ره‌وشناف (سفته) یئ خودینه کو ئینایه.

۸۵۶- رابه هه‌ره زوو ببیژه تاجدین

گه‌ر دئ ته ستی بقی مه‌من زین

۸۵۷- مزگین ژ وه را مه هوون قه‌بوولن

ئه‌م ژی ژ وه زیده‌تر مه‌لوولن

۸۵۸- عیشقا وه جه‌له‌و ژ مه ره‌قابه

ماتتخ ل مه په‌رده‌یا هه‌یتایه

■ **هه‌قهنه‌رکرن: ئا. په‌رده ئی و هه‌یایه -**

■ **په‌یفناسی: ته بقی: تو بخوازی- مه هوون قه‌بوولن: مه هوون په‌ژراندنه. مه‌لوول:**

خه‌مگین - جه‌له‌و: گه‌م، لغاف - جه‌له‌وره‌فاندن: سه‌رکیشی کرن - مانع: به‌رگه،

پیشبر - هه‌یا: شه‌رم -

■ **شروقه: ↓**

■ **جوانکاری: جه‌له‌وا عشقئ ئستعاره یه، خانی عیشق وه‌کاندییه هه‌سپه‌کی سه‌رکیش کو**

سه‌رکیشی یئ ل ستی و زینئ دکه و ئه‌وی هه‌سپی ئه‌و ره‌فاندنه و ئیدی ئه‌و نکارن وی

هه‌سپی راگرن.

۸۵۹- ئەو پەردە ژ بۆ وە را عەدیمە

بی پەردەیی بۆ وە را قەدیمە

- هەقبەرکرن: ئە. بی پەردەگی - میر. ئا. رۆ. بی پەردە - ئۆس. بی پەردەئێ -
- پەیفناسی: عەدیم: تونە - بیپەردەیی: بی پەردەگی، بی شەرمی، روو قە کریتی - دقەومە مەبەستا خانی ژ قی پەیفنی تشتەکی دی بە ژی.
- شروۆفە: ↓

۸۶۰- خوازگین و وەسائت و وەسیلە

هەر چی کو ژ با وە یئین جەمیلە

- هەقبەرکرن: میر. خوازگینی و وەسائت - رۆ. ئا. خوازگین و سائت -
- پەیفناسی: خوازگین: خوازگنی، خوازیین - وەسائت (وسائت): هۆ، هەگەر، ناوەجی، نیوانجی - وەسیلە: پێدەستک، ئەسباب -
- شروۆفە: ↓

■ جوانکاری: پەیفنی وەسائت و وەسیلە هەقواتە نە.

۸۶۱- ئەفرەنگە بیژە وان حەبیان

مەجمووعی مەوالی و خەتیبان

۸۶۲- هەندەک ژ وە را بین رجاچی

هەندەک ژ مە را بین دوعاچی

- هەقبەرکرن: میر. ئە. هایدە ن ژ - ئۆس. یا هوون - هۆ. رەجاچی -

- پەيقىناسى: مەوالى: پىرانەيا مەولا ب واتەيا دۆست و يار و ھەفال و ھۆگر - خەتیب (خطیب): ئاخىقەر - رجاچى: تىكاكار، داخوازكار - دوعاكار: نزاكار، خىرخواز -

■ شىرۋە: ↓

- جوانكارى: ئەف مالكا ھەلبەستى ب شىۋەيا تەرسىيە ھاتىيە فەھاندنى.

۸۶۳- بەلكى كرىت خودى موقەددەر وھسلا مە و ۋە بىت مويەسسەر

- ھەقبەركىن: ئۆس. تە -

- پەيقىناسى: موقەددەر: سەرنقىس - خودى كرىت موقەددەر: خودى ل سەرى مە نقىسى بە، خودى قەدەر مە دا نقىسى بە - مويەسسەر: پىك ھاتى، جور بوويى، چى بوويى -

- شىرۋە: داينى رابە ھەرە بىژە تاجدىن، ئەگەر تە ستى دقى و مەمۆزى زىن دقى، مە ھەردويان زى ھوون پەژاندنە. ئەم ھەردو زى ھى ژ ۋە زىدەتر دلتنەنگ و ئەقىندارن. ئەقىنا ۋە گەما سەبر و ھەدوورى ژ دەست مە دەرانىيە و جلەوا بەرخوھدانى ژ مە ئىستاندىيە. لى تەنى شەرم و فەھىتى يى بەرايىكا مە گرتىيە و ناھىلە ئەم ئەوى ئەقىندارى يى سەر قەكن. ئەم دزانن كو ژ ۋە را شەرم نىنە. ل قى كارى دا ھە بەرى بەر دا ژ ۋە را پەردە و شەرم تونەبوويە. رابن خوازگىنى و ناقەجى و پىندەستىكان ئامادە بكن و بشىنن. ھەر كى ژ بال ۋە را بىتە خوازگىنى يى مە، مە پى خۇشە و ئەمى پەزىنن. رابە داينى! ھەرە بىژە وان خۇشەويستان، بلا ئەو بىژن ھەفال و ھۆگر و ئاخىقەر و بەردەقك و بەردەستىكان، داکو ھندەك ژ وان را بىن تىكاكار و ھندەك ژى ژ مە را بىن دوعاكار و داخوازكار، بەلكى خودى ل سەر ئەنى يا مە نقىسى بە و پىكگەھشتنا مە و وان مويەسسەر بە.

(۲۲)

**شەفا بەخشى يا تەبىبە ل دەردى عەلپان و شەفەقەت
و مەرحەمە تا مېرە ل حالى زەلپان**

**۸۶۴- خۇش ۋەقتە ژ بۇ عەلپان موشتاق
خاسما كوژ بۇ قەبىلن عوششاق**

- هەقبەركرن: ئا. خەسما -
- پەيئناسى: عەلپان موشتاق: نەخۇش تمارەزوو - قەبىل: كۆم، دەستە - عوششاق:
پرانە يا عاشق، ئەقیندار -
- شەرۋە: ↓
- جوانكارى: ئەف مالكا هەلبەستى خودانى دو پاشبەندانە.

**۸۶۵- دەرمانەكى سحەت و شەفايى
مزگىن و بەشارە تا وەفايى**

- هەقبەركرن: ھژ. صیحەت و شىفايى -
- پەيئناسى: سحەت: تەندوروستى - شەفا: قەنج بوونەوہ - بەشارەت: مزگىن -
- شەرۋە: ↓
- جوانكارى: تەناسوب ل نىفەكا پەيئىن دەرمان، سحەت و شەفا دا ھەبە. پەيئىن
سحەت و شەفا يىكفە و پەيئىن مزگىن و بەشارەت ژى يىكفە تەرادوفى ساز دكەن.

۸۶۶- ناگهه بگههئته وان ژ دهردان

نازاد بگهت ئهوان ژ دهردان

- ههقبهركرن: هژ. دوردان - حم. نازاده -
- پهيئناسی: ژ دهردان: ژ دهري را، ژ دهركهئیی را- ژ دهردان: ژ دهرد و كولان - نازاد كرن: رزگار كرن -
- شروؤه: چ دههك خوهشه ژ بو نهخوشين نارهزوومهئند و خاسما ژ بو ئهقئنداران، كو ئشكافا دهزمانهكي تهنوروستی و شهفایئ، مزگین و خهبهرك خوهشه ئهمهكداري یئ ژ دهردا بگههئته وان و ئهوانا ژ دهرد و كولان رزگار بكه.
- جوانكاری: ههردو پهئقئین ژ دهردان جناسی ساز دكن.

۸۶۷- ئه و دایه ژ رهنك ئهسته تالیس

سه ر تا ب قهدهم لباس تالیس

- ههقبهركرن: رو. رهنکی - ئا. ئهسته تالیس - ئا. لباس و تالیس.
- پهيئناسی: ئهسته تالیس: ئهسته توو، فیلسوفی نافداره یوونانی - لباس: كنج - تالیس: كنج گوهوړی، فیلباز - لباس تالیس: جلك گوهوړی، لبس فه گوههړتی -
- شروؤه: ↓
- جوانكاری: د قی مالكا ههلبهستی دا تهلیمج ههیه. پهئقئین سه ر و قهدهم دژبهري یئ و پهئقئین لباس و تالیس ژی جناسی چئ دكن. -

۸۶۸- دیسان که ته سووره تی ته بیان
حازر خو گه هانده نک حه بیان

■ هه فبه ر کرن: رۆ. حم. نه. میر. که تی - هژ. گه یانده -

■ شروقه: ↓

۸۶۹- نه و موژده وه کی مه گۆتی گۆتن
نه و سوۆتی وه کی نه سوۆتی سوۆتن

■ هه فبه ر کرن: نه. نهف - حم. سوۆتی - میر. مه سوۆتی - نا. د سوۆتی -

■ په یقناسی: نه سوۆتی سوۆتن: که سه ک بی ناگر شه وتانندن، که سه ک نه ب ناگره لیب گۆتنی شه وتانندن -

■ شروقه: دیسان دایه نی ژ سه ری تا بیان لبسی خوه گوهوری و خوه کره لبسی به ژیشکه کی وه کی نه رهسته تالیس و دیسان خوه گه هانده بال وان نه فینداران و نه و مزگینی یا چاوا کو مه ژ وه را گۆت، نه وئی ژی ژ وان را گۆت و نه و نه فیندارین دل شه وتی نه شه وتانندی شه وتانندن.

■ جوانکاری: چه ندگه رکی بوونا په یقین گۆتی و سوۆتی جوانکاری یا ته کریری و مووسبقایا هوندورانی دنافرینه.

۸۷۰- نه ماب وه ناگری وه گه ش بوون
ته دگۆ قه نه خوه ش نه بوون د خوه ش بوون

■ هه فبه ر کرن: نه. ب فی -- نا. نۆس. کو-

■ په یقناسی: گه ش بوون: ته یسین - خوه ش بوون: شاد بوون، ژ نه خۆشی یی رزگار بوون، قهنج بوون -

■ شروقه: ↓

۸۷۱- گۆيا كو ئهوان ژ دهست فەلاتوون
خارن ب يه قين دهوا و مه عجوون
۸۷۲- رابوونه فه چوونه نك هه فالان
چه ندهك ژ مه حارم و رووالان

■ هه قبه ركرن : هژ. مه حاريم -

■ پەيفناسی : فەلاتوون : ئەفلاتوون، فيلسۆف نافراره يوونانچ - مه عجوون : دەرمانی كو
ژ تیکه ل کرنا چهند دەرمانان پیکفه دهست فه تی - مه حارم : پرانه یا مه حرهم،
هه قراز، راز هه لگر -

■ شروقه : ↓

۸۷۳- ئاگاه کرن ژ ماجه رایي
رابوون ب ته عه سسوب و ته بایي

■ هه قبه ركرن : مير. نهو ژ .

■ پەيفناسی : ماجه رایي : ماجه رایين، قه ومينی - ته عه سسوب (تعصب) : ده مارگیری،
تاگری یا بنه و بی فرک و پیش، تاگری یا بی پیشان - ته بایي : ته فایي، گشتی -

■ شروقه : لی مه مو و تاجدين ب وی ناگری فه ژین و خو هس بوون و رابوونه سه ر بیان و
ته دگوت قه ی نهو قهت نه خو هس نه بوون . وسان هاتن سه ر همدی خوه ته دگوت كو ژ
دهستی ئەفلاتوونی هه کیم دەرمان و مه عجوون فه خوارنه . ل ناف نئینان دەر که تن و
چوونه نك هه فال و هۆگر و راز هه لگر و گه نچ و لاوین هه فته مه نی خوه و نه وانا ژ
قه ومينی ئاگادار کرن و هه فال و هۆگری وان ب هه قرا خوه ئاماده کرن .

**۸۷۴- گافا کو نهوان بهیست مزگین
هایدان ب تهبایی خهلق و خوازگین**

■ **په یفناسی: هایدان: ناگاداری دان، هاواری دان -**

■ **شروقه: ↓**

**۸۷۵- هندهک عولهما و هن د عادل
هندهک نومهرا و هن د جاهل**

■ **په یفناسی: عولهما: پرانه یا عالم، زانا و ب تایبه تی زانایی نایی - هن: هندهک -
عادل: دادمه ند، دادگهر - نومهرا: پرانه یا نه میر، میر، مه زن - جاهل: نه زان، گهنج،
گهنجی کیم نه زموون -**

■ **شروقه: ↓**

■ **جوانکاری: په یفین عولهما و جاهل دژبه ری یی ساز دکن. ته ناسوب ل نیقه کا په یفین
عولهما و نومهرا و عادل دا هه یه. په یفین عولهما و نومهرا موسیقیا هوندورانی
ساز دکن.**

**۸۷۶- رابوونه فه جومله چوونه نک میر
نه فرهنگه کرن قه زییه ته قریر
۸۷۷- که ی والی یی مولک و مال و ملله ت
وهی حامی یی داد و دین و دهولت**

■ **په یفناسی: که ی: که نه ی، هه ی - والی: خودان، فرمانروا، میر، ل دهما ئیرۆ دا نه ف
په یفا واته یا نوستاندارء دهه. - مولک: مهمله که ت - مال: هه یی، دارایی - حامی:
پشته وان - داد: عه داله ت - دین: ری، نایین - دهولت: حوکومته ت، دارایی -**

■ **جوانکاری: ته ناسوب ل نیقه کا په یفین مولک و مال و ملله ت دا پیکفه و په یفین داد و
دین و دهولت داژی پیکفه هه یه. نه ف مالکا هه لبه ستی ب شیوه یا ته رسیع هاتیه
فه اندنی. چندگه رکی بوونا پیتین "م" و "د" موسیقیا هوندورانی ساز دکن.**

۸۷۸- تو سایه یین لوتفن کردگاری
ئبرۆل مه شاه و خوندکاری
۸۷۹- شاهي نه زهرا ته کیمیا یه
ماهی نه سهرا ته پر زیبا یه

■ هه قبه ر کرن : ئا . ئۆس . شاهم .

■ پهیئناسی : سایه : سی ، سینی ، سیبیه ر - کردگار : خودی - خوندکار : حاکم ، پادشاه
- ئه سهرا (اثر) : نیشانه ، شوونه وار - زیبا (ضیا) : رۆناهی -

■ شروقه : ↓

■ جوانکاری : مالکا ۸۷۹ ب شیوه یا تهرسیعی هاتییه فه هاندنی .

۸۸۰- هه ر چی ته فه خوهند ئه و عه زیزه
هه ر چی ته نه خوهند بی ته میزه

■ هه قبه ر کرن : هژ . فه خۆندی ئه ف - هژ . نه خۆندی - رۆ . ئا . میر . ئۆس . ئه .
فه خوهندی ، نه خوهندی -

■ پهیئناسی : فه خوهندن : گازی کرن ، ده عوهت کرن - بی ته میز : نه پاک - بی ته میز :
کەسێ کو فه رقا فه نجیو خه رابن یین نزانه -

■ شروقه : ↓

■ جوانکاری : ئه ف مالکا هه لبه ستی ب شیوه یا موازنه یین هاتییه فه هاندنی . پهیئین
فه خوهند و نه خوهند دژبه ری یین ساز دکن .

۸۸۱- هەرچی ته کره چراغ و گهش کر
گهر حال خهرابه زی ته خواهش کر

■ ههقبه رکرن: رۆ. حاله -

■ په یقناسی: چراغ: چرا، خزم - حالخهراپ: خهراپ حال، بهد حال - خواهش کرن: ساغ کرن، قهنج کرن -

■ شرۆفه: گافا کو ههفال و هوگرین تاجدین و مەمۆ ئەف مزگینی یا بهیستن، خەلک هه موو پچ ههساندن و خوازگینی ناماده کرن و چهند کهس ژ زانایین ئایینی و ردینسیبی و گرە گرە و دادمەند و مەزن و چەند خۆرت و گەنج بەرەف کرن و تەف چوونە بال میر و قەومبەن و هەها ژ میرە را شرۆفە کرن و گوئن: ئەی خودانی مال و مولک و وهلات و مللەت، ئەی پشستەوانی داد و دین و دەولەتی، تو سببەرا دلۆقانی یا خودی یی ل سەر سەری مە و تو ئیرۆ شاه و خووندکاری مەیی. تو شاهەکی وسایی کو لینه پیرینا ته وه که کیمیا یی یه، تو بهرا خوه بدی کئ، دلئ وی یاقش دبه. تو وهکی هه یفهک شهوقه ما قیزی کو شهفا مە ب هه بوونا ته رۆناهی دبه. ته دهستی خوه سەری کئ دانی ئەو ریزدار و خوئشدهفی دبه، ته رووی خوه ل کئ گو ههست ئەو نه پاک و بیریز دبه. هەر کهسی کو تو بکی چرا و گهش بکی / هەر کهسی کو تو بکی خزمی خوه، ئەگەر مرۆقه کی بهد حال به زی تو یی وی خواهش و گهش بکی.

■ جوانکاری: ل په یقا چراغ دا له تافهت هه یه، له و را کو ههم ب واته یا چرای یه و ههم زی ب واته یا خزم و خنامی یه.

۸۸۲- تاجدین ئەگەر چ میرزایه
نسبەت ب ته بهنده یه گه دایه

■ ههقبه رکرن: هژ. چی -

■ په یقناسی: میرزا: کوره میر، کهسی خوه ندا و زانیار، کهسی کو خوه نندن و نقیسینی دزانه - نسبەت ب ته: ل همبەرته دا، گۆره کی ته -

■ شروؤفه : ↓

- **جوانکاری :** په یفا میرزا دگهل په یقین گه دا و بهنده دژبهری یی ساز دکن . ته ناسوب ل نیقه کا په یقین بهنده و گه دا دا هه یه .

■ ۸۸۳- هاتین کو بکین ژ دل دوعایی

■ فیلجومه دکین ژ ته رجایی

- هه فبه رگرن : نه . میر . نا . هاتین کو بکین - حم . ئوس . هژ . جا . زا . پرؤ . هاتن کو بکن - رؤ . هاتین کو ژ دل بکین - - میر . ژ ته دکین - نه . ژ ته بکن - بر . نا . رؤ . دکین ژ ته - حم . جا . زا . هژ . دکن ژ ته -

- **په یقناسی :** هاتین : نه هاتین - رجا : رجا ، داخواز ، تکا ، هیقی -

■ شروؤفه : ↓

- **جوانکاری :** نه ف مالکا هه لبه ستن ب شیوه یا موازنه یی هاتیبه فه هاندن . ته ناسوب ل نیقه کا په یقین دوعا و رجا دا هه یه .

■ ۸۸۴- تاجدین سستی یی ژ ته دخوازت

■ نه و قوول ب چراغی یی دنازت

- هه فبه رگرن : نا . تاجدین و سستی ژ ته دخوازین ، دنازین -
- **په یقناسی :** قوول : بهنی ، بهنده - چراغی : خنامیتی ، خزماتی - دنازت : شانازی یی دکه -

■ شروؤفه : ↓

۸۸۵- **ئەو بەندە يە وى بگپړه نازاد**
زيبه نده يە وى بدپړه داماد

■ **په يقناسى: بگپړه نازاد:** نازاد بکه، سەربەست بەردە - **زيبه نده:** هيژا- **لايق:** هيژا،
ههژى - **ئەلبەتتە:** هەلبەت، ژ خوه -

■ **شروڤه:** ههچەند کو تاجدين ميرزايه، لى ئەو ل هەمبەر ته دا خولام و بهنى يە. ئيرۆ
ئەم هه موو هاتينه خزمەتا ته و داخوازه ک مه ژ ته هه يە. ئەم تکايى دکن کو تو داخوازا
مه بپه ژرينى. تاجدين داخوازا خزماتى يى ب وه را دکه. ئەو خولام و بهنى يى ته
دخوازه ب خزماتى يا ته سەرفەراز و شاناز به. تاجدين ستى يى ژ ته دخوازه. ئەو
بهنى يى ته يە وى يا رزگار بکه وئەو هيژايى وى هندى يە کو تو وى بکى زاقايى خوه -

■ **جوانكارى:** ئەف مالكا هەلبەستى ب شيوه يا تەرسيعى هاتيبه فهاندى .

۸۸۶- **مير گو کو هه چى وه ديتى لايق**
ئەلبەتتە ژ بۆم را يە فايق

■ **ههقبەركرن:** حم. ئە. رۆ. هژ. جا. هه چى - ئا. هه چى ئى - مير. هه چى - ئۆس.
كه چى - زا. مير گۆت هه چى - ئا. ديتە - هژ. مير. ئە. رۆ. ديتى - - هژ. بر. مه رايه
- ئە. ئا. مرانە - مير مه رانە -

■ **په يقناسى:** فايق: فائق، سەركەتى، ليرەدا ب واتە يا قەبوولكرنى يە. -

■ **شروڤه:** ↓

۸۸۷- **هه چى كو وه كيله بيت و روونت**
مهولا كتيه خوتبه يى بخوونت

■ **ههقبەركرن:** ئە. روونيت، بخوونيت -

- پەيئەنسى: ھەرچى: ھەركىن - ۋەكىل: پارېزەر، نوپنەر - روونت: روونى - مەولا: مەلا - خوتبە: گۆتارا ئايىنى يا بېرنا مارەيى -

■ شىرۋقە: ↓

۸۸۸- عەقدا ستى يى مە كر ل تاجدين
ئىجابە ئەفە قەبوولە ئامىن

- پەيئەنسى: عەقد: مارە - ئىجاب: پىندقى، پەژرى - ئىجابە ئەفە: ئەفە قەبوولە، ئەفە پىندقى يە - ئامىن: خودى بکە -

- شىرۋقە: مير گۆت ۋە ھەر كى ھىژا ۋ لايىق دىتتە، ئەز زى ۋى ھىژا دىنم ۋ ل سەر گۆتتا ۋەمە. كا ۋەكىلى ۋى كى يە، بلا كەرەم كە ۋەرە لىرە روونى ۋ مەلا كى يە، بلا گۆتارا مارە كرنى بخوونە. ل سەر داخوازا ۋە من ستى دا تاجدين ۋ ئەز داخوازا ۋە دپەژرىم. خودى پىرۆز كە.

۸۸۹- فىلحال چەكۆ بەزى پى يى مير
تەقبىل كر ۋ قەبوولى تەقرىر

- ھەقبەركرن: ھژ. بەزى يو پىيى مير - ئە. ھم. بەزى ۋ پى يى مير - بر. ئا. رۆ. بەزىيە پى يى مير - - مير. ئۆس. ئا. ھم. رۆ. قەبوول ۋ -

- پەيئەنسى: بەزى: رەفى، ھەلات - تەقبىل كرن: رامووسان، ماچ كرن - قىبول: پەژراندن - تەقرىر: بىر بار دان، قرار دان، گۆتن، راگەھاندن -

- شىرۋقە: گاڤا كو مير ۋەھا گۆت، چەكۆ بەزى پى يى ۋى ماچ كر ۋ بىر بار ھاتە پەژراندن / ژ بۆ كو بىر بار ھاتە پەژراندن، ھەما د گاڤى دا چەكۆ بەزى پى يى مير ماچى كر.

- **جوانکاری:** په یقین ته قبیل و قه بوول پیکه جناسی ساز دکن .

**۸۹۰- مه مجموعی مه لا و شیخ و میران
ئاغا و نه کابیر و فه قیران**

- **هه قبه رکرڼ:** نا. شیخ میران - - هژ. نه کابیر-
- **په یقناسی:** مه مجموع: گشت، جقات - **ئاغا:** خان، سه روک عه شیره، خودان مال و ملک، نه رباب - **نه کابیر:** پړانه یا که بیر، مه زن، سه رهک - **فه قیر:** نه دار -

■ **شروقه:** ↓

- **جوانکاری:** په یقین میر، نه کابیر و ئاغا دگهل په یفا فه قیر دژبه ری یی ساز دکن .
ته ناسوب ل نیقه کا په یقین مه لا و شیخ دا هه یه . هه روسان ل نیقه کا په یقین ئاغا و نه کابیر و میران دا ژی ته ناسوب هه یه .

**۸۹۱- فیکرا ب ده فی خو وان سه نا کر
تیکدا ب دلنی خو وان دوعا کر**

- **هه قبه رکرڼ:** ئوس . فکرین -
- **په یقناسی:** سه نا (ثنا): په سن ، دوعا - **ب دلنی خو:** ژ دل و جان -
- **شروقه:** جقاتی هه مووی ژ مه لا و شیخ و گر ه گره و ناخا و مه زنان بگره تا بچووک و دارا و نه داران ب هه قرا په ستین میر دان و ژ دل و جان ژ بو وی دوعا کرن .
- **جوانکاری:** نه ف مالکا هه لبه ستی ب شیوه یا ته رسیعی هاتیه فه هاندنی . ته ناسوب ل نیقه کا په یقین دل و ده ف و سه نا و دوعا دا هه یه .

۸۹۲- میر گۆ بقوتن دھف و رەبابان

بینن ھەم شەربەت و شەرابان

۸۹۳- دا بەزمەكە شادمانە دانین

ئیرۆ ھە کو سوبحە ئەم نزانین

■ ھەقبەركرن: ھژ. شادیمانە - ئۆس. ئیرۆ وەھە -

■ پەیفناسی: بقوتن: بکوتن، لیدن - دھف: تەلبک، دایرە، عەربانە، ل ھندەک دەفۆکین
کورمانجی دا ژ دوھۆلچ را ژی دھف دبیژن - رەباب: روباب، نامیرەکی مووسیقایی یە -
بەزم: شایی - کو سوبحە: سبیدەبەک چاوايە -

■ شروۆفە: ↓

■ جوانکاری: تەناسوب ل نیقەک پەیفین دھف و رەباب و شەربەت و شەرابان دا ھە یە.

۸۹۴- دئ شوبەتەن قئ دەمی د خوەش بین

یا دئ بمرین وە یا نەخوەش بین

■ شروۆفە: میر گۆت دھف و دوھۆل و روبابان بکوتن و شەربەت و شەرابان ل بەر میفانان
بگەرین، ئەمی ئیرۆکە شەھیانەک شاھانە دامەزرین. ئەف سبیدە یا چ سبیدەبەک
پیرۆز بوو کو مە نزانئ. ئەمی وەکی قئ دەمی ساز و خۆش بن، یان ئەمی بمرن، یان
ژی ئەمی نەخۆش بکەفن. (ھەمین جیھان نەمانە، ب خۆشی یان نەخۆشی
ئەمی ھە بمرن.)

■ جوانکاری: ل نیقەکا پەیفین مرن و نەخوەش دا تەناسوب و ل نیقەکا پەیفین خوەش و
مرن دا ژی دزبەری ھە یە.

۸۹۵- حوبلانه له یالی نه ی مهوالی

کانن چ دزین عه له ته وهالی

■ هه قبه ر کرن : هژ. حم. حوبلايه -

■ په یقناسی : حوبلانه : ئافسن، دو حالانه، دو جانن - له یالی : پرانه یا له یل، شهف -
عه لله ته وهالی (علی التوالی) : ل دوو ههف، پیده ری -

■ شروقه : ↓

■ جوانکاری : په یقین له یالی و مهوالی پیکفه جناسی چن دکن. بوئژا شهف ئافسن، ل
زمانین عه ره بی و فارسی دا گوتنا پیشینانه.

۸۹۶- نهف شیوهن و شاهی ته وه مانن

نهف چه رخ و فه له ک د بی نه مانن

■ هه قبه ر کرن : ئا. نهف شیف و روژ د بی نه مانن - - رو. ئا. چه رخ فه له ک -

■ په یقناسی : شیوهن : شین، تازی - شاهی : شادی - ته وه مانن : توئه مان، ته فه هفان،
هه فالجیفی، جیمک -

■ شروقه : ↓

■ جوانکاری : په یقین شیوهن و شاهی دژبه ری ی چن دکن. ته ناسوب ل نیقه کا په یقین
چه رخ و فه له ک دا هه یه. شین و شاهی خه ملا دنس یه. یان، شین و شاهی برانه.
گوتنه ک پیشینانه. هه روسان، چه رخا فه له ک بی نه مانه، زی، گوتنه ک پیشینانه.

۸۹۷- گهھ نوور نومانه گاه موزلهم

گهھ سوور نومانه گاه ماتهه

■ ههقبهركرن : ئوس . مهزالم -

■ پەيفناسی : نوور : روْناهی - موزلهه : تارى كرى ، تارى بووىي ، تارى - سوور : شاهي ،
جهشن - ماتهه : تازی ، شين ، خههگيئي -

■ شروْقه : ↓

■ جوانكاری : په يقيئن نوور و موزلهه ، و په يقيئن سوور و ماتهه دگهل ههف دژبهري يئ ساز
دكن . ئەف مالكا ههلهبهستى ب شيوه يا تهرسيعى هاتييه فهاندني .

۸۹۸- گافا كو دبيئى وهقتى عشرهت

دا فهوت نهكى زهمانى فورسهت

■ ههقبهركرن : هژ . عوشهت -

■ پەيفناسی : عشرهت : خوْش رابهوْرى ، خوْش دهرياس كرن - فهوت كرن : ز دهست
دان - فورسهت : دهرفهند ، كهليئ -

■ شروْقه : ↓

■ جوانكاری : ئەف مالكا ههلهبهستى فهركرتى ژ فيئ گوْتنا ييشينانه : گافا هاته فورسهت ،
نهده موهلهت . په يقيئن گاف و وهقت و زهمان ههفواته نه . تهناسوب ل نيغه كا په يفا
فورسهت و په يقيئن زهمان ، گاف و وهقت دا ههيه .

۸۹۹- لەورا کو زەمان مسالې شيرە

نايېژتن ئەف گەدايە ميرە

■ هەقبەرگرن: بر.ئا. زەمانە شوپەن - - هژ. نايېژتن - رۆ. ئەو - هژ. مير. ئە. نۆس. ئا. حم. پرۆ. مەلايە - رۆ. گەدا-

بالکيشى: ل بەر کو گەدا و مير دژبەرن، نە مەلا و مير و خانى خوەستيبە لېرە دا دژبەرى و دانەبەرەفنى نيشان بە، لەورا من پەيڤا گەدا ژ يا مەلا دوروست تر ديت و هەلبژارت.

■ پەيڤناسى: لەورا: چون، چونکو، لەوما - زەمان: دەمان - مسال: وەكى، بينانى - شير: شوور، شوپير -

■ شروڤە: گەلى هەفالنۆ شەف ئافسن، كانى ل دوو هەفراچ دزېن و چ دقەومن. ئەف شين و شاهى برانە. ئەف چەرخ و فەلەك بىن ئەمان. ئەوان گەھ خۇشى و رۆناهى يى دنومين و گەھ رەشى و نەخۇشى يى نيشان ددن. گەھ شينى دنومين و گەھ شاهى يى. دەما کو دەرفەند ژ تە را پەيدا بوو، كەيف و خوەشى يا خوە بکە، دەنا كەلېنى ژ دەست تە دەركەشە و پاشى ئىدى چ ژ دەستى تە نايى. چونكو بهۆرينا سال و دەمان وەكە شوپيرەكى يە و دبېرە و دچە، و چ فرک و جودايى يى ناکە نيفەك مير و گەدايان دا.

■ جوانگارى: هەڤۆکا زەمان مسالې شوپيرە، گۆتەك پيشينان يا عەرەبى يە. هەڤۆکا نايېژتن ئەف گەدايە ميرە، وى گۆتە پيشينان دینە بيرا مرۆڤە، يا کو دبېژە: مير و مرتف ل مەبدانى يەکن.

۹۰۰- ئيرۆهە ژ بۆرزاين تاجدين

من ژى ژ خوەد بکەن ب خوازگين

■ هەقبەرگرن: نۆس. مزگين.

■ پەيفناسى: رزا(رضا): پيخوشى - عەدكرن: ھەژمارتن، حساب كرن -

■ شروڤه: ↓

۹۰۱- ئەف چەندە زەمانە ئەو غولامە

دائىم د غولامى يىن تەمامە

■ ھەقبەركرن: رۆ. ئەو- پرۆ. ئەف -

■ پەيفناسى: غولام: بەردستك، خزمەتكار- دائىم: ھەردەم - تەمام:

بىن قوسوور، بىن كىماسى -

■ شروڤه: ↓

۹۰۲- ئەو ھندە د خدەمتا مە دا بوو

عومرى وى د بەر مە دا فەدا بوو

■ ھەقبەركرن: تەنى ل رۆ. دا فەدا ھاتىبە. ل دىتر ژىدەران دا فەنا ھاتىبە. ل پەراويزا رۆ.

دا ژى فەنا ھاتىبە. لى فەدا ھەم واتەدارترە و ھەم ژى دگەل پەيڤا "مەدا" پاشبەندەك
باشتر دئافرىنە -

■ پەيفناسى: عومر: عەمر، ژى، تەمەن - فەدابوون: گۆرى بوون -

■ شروڤه: ↓

■ جوانكارى: ھەردو پەيڤىن مەدا دگەل پەيڤا فەدا جناسى ساز دكن.

۹۰۳- شهرته د شهريعه تا وهفایين

نهم ژي ژ وء را بخون جهفایين

- ههقبهركرن: نه. ژ وه/ وء را بخوين - هژ. مير. حم. رو. وی را - ئوس. ئا. شهرتي د شهريعه تي وهفایيه، نهم ژي ژ وه را بخوين جهفایيه -
- پهيقتاسي: شهريعت: ريپاز- وهفا: نهمه كداري - جهفاخوارن: خهمخوري كرن، ل خه ما كه سه كي / كه سه كي دا بوون -

۹۰۴- ئيرو هه د داوه تا وء را بين

بزوات د خدمه تا وء دا بين

- ههقبهركرن: هژ. ئيرو هه د خزمه تا وي را بين، بيذات د خدمه تا وي دا بين - نه. مير. رو. حم. جا. زا. د خدمه تا وي را بين، د خدمه تا وي دا بين - ئوس. د داوه تا وي دا بين، د خدمه تا وي دا بين - ئا. د داوه تا وء دا بين، د خدمه تا وء دا بين -

بالكيشي: نهف مالكا ههلبهستي يتيك ژ وان مالكين ئالوزه في پرتووكي يه كو ل گشتي ژيدهران دا تيكهل و پيكهل هاتييه. ژ نهه ژيدهران ههفتان پاشبه ندا نيشمالكا يه كم" را بين" و يا دوهم ژي" دا بين" ئينانه. تهنئ ل ئوس. و ئا. دا ههردو پاشبه ند دا بين هاتييه، كو مروف دزانه ههلهيه. لي ل هه رههفت ژيدهرين كو پاشبه ند سهراستن، ل ههردو نيشمالكان دا ژي پهيقتاسي خدمه تا يان ژي خزمه تا هاتييه، كو مروف دزانه خاني ئهوي پهيقتاسي وسان بين واته ل دوو ههف را بكار نابه. من ب ليكدانا دهقا وان ژيدهرانا ئهو مالك وهكي كو ل ژور دياره سهراست كر و نهز باوهر دكم كو وسان سهراست تره- لهورا كو بوئزين: ل خزمه تا كه سه كي دا بوون و ب/ د داوه تا كه سه كي را بوون ل كورمانجي دا ههيه.

- پهيقتاسي: ئيرو هه: ئيرو كه - داوه تا: زه ماوه ند- د داوه تا وء را بين: د گهل داوه تا وي بين - بزوات (بذات): بخوه خوه -

- **شرۆڤه:** ئېرۆ ژ بۆ خاترى تاجدينء من زى دگهل خوه خوازگين بههژميرن. ئەفا دهمانهكى دوور و دريژه، كو ئەو خزمه تكارى مه يه و چ گافى ل خزمه تكارى يا خوه دا كيماسى نه كريبه. ميژقه يه كو ئەو ل خزمه تا مه دا يه، ئەوى زى يى خوه ل بهر مه دا گورى كر، ته مهنى خوه ل بهر مه دا كوتا كر. ل ريبازا ئەمه كدارى يى دا مهرج و پيدفى يه، كو ئەم زى ئېرۆ تولىڤ قه كن و ل خه ما وى دا بن و ژى را زه حمه تى بكيشن. پيدفى يه كو ئەم زى ئېرۆ ب زه ماوه ندا وى را بهم و بخوه ل داوه تا وى دا خزمه تى بكم.
- **جوانكارى:** ئەف مالكا ههلبه ستي ب شپوهيا موازنه يى هاتييه قه هاندنى.

۹۰۵- ميرى وههه كى بتن كو جاني
شاباش نه ده تى ب شادمانى

- **هه قبه ركن:** هژ. نه دتي - ئا. بده تى - رۆ. نه دت - ئەف مالكا ل ئۆس. دا نه هاتييه -
- **په يقناسى:** شاباش: درافى كول شاهى و زه ماوه ندان دا ههر كهس ل سهر سهرى خوشته وى و هه قال و هوگر و يار و گرافى يىن خوه را ب خورايى و ژ بۆ شابوون و خوه شيبيا وان ددنه دوهوژهن و سازبه ندان - شادمانى: كه يفخوشى -

■ **شرۆڤه:** ↓

۹۰۶- گهر من هه بتن هه زار و يهك سهر
وان جومله درۆژه كى ب ده فتهر

- **هه قبه ركن:** مير. ئا. كو - هژ. رۆ. ب رۆژه كى. رۆژه كى كيشا ههلبه ستي دوروست دكه، لى ل بارا ريزمانى دا چه وته، له ورا كو رۆژ ميژايه، نه ئيرزا.
- **په يقناسى:** ب ده فتهر: ب نقيسين، ب مۆهر و ئيمزا و ده ستييه -

۹۰۷- گهر نهز نه کرم فه دا ب جاره ک
میرینی ل من نه بت موباره ک

■ هه قبه ر کرن: ئوس. میری ل مه قهت نه بت- نه. میرینی نه بت ل من -

■ په یقناسی: میرینی: میربوون، مه ز نایی - موباره ک: پیرۆز -

■ شرۆفه: کئ هه به کو جائی خوه ب که یفخووشی و شادمانی گۆری یی میره کی وهها نه که و ل ریکا وی دا جائی خوه شاباش نه ده؟ نه گهر هه زار و یه ک سه ری من هه بن و نهز هه مووی ب دهفته ر و نفیسین و دهستینه وئمزا جاره کئ دا گۆری یی میره کی وهها نه کم، بلا میرینی ل من نه پیرۆز و نارهوا به.

بالکیشی: ل بهر کو ل رینفیساکه ون دا جودایی یا نیقه کا میر و میر دا تونه یه، مرۆف دکاره فان هه رسی مالکانه بدو جوران شرۆفه بکه. نه گهر نه م بیژن لیره دا ناخیفه ر خانی یه و خانی خوه ستییه نه راسته راست میری ده ما خوه ره خنه بکه، هینگا شرۆفه یا ژۆری دوروسته. لئ نه گهر نه م بیژن ناخیفه ر لیره دا میره، ده بی نه م ل شرۆفه یا ژۆری دا و ل هه لبه ستی دا جیهی دو په یقین میر و میر لیک بگۆهۆرن و وهها شرۆفه بکن:

کئ هه به کو جائی خوه ل ریکا میره کی وهها دا شاباش نه ده؟ نه گهر هه زار و یه ک سه ری من هه بن و نهز هه مووی ب دهفته ر و نفیسین و دهستینه وئمزا جاره کئ دا گۆری یی میره کی وهها (تاجدین) نه کم، بلا میرینی ل من نه پیرۆز و نارهوا به.

لئ ب دیتنا من شرۆفه یا ژۆری سه رراست تره. خانی دیسان نه راسته راسته ناقتییه میری ده ما خوه و نهو ره خنه کرییه و گۆتییه میر ده بی وه ک میر زینه دین بن، نه کو وه کی ته.

۹۰۸- تاجدین کو دخدمه تا نه میر بوو

چاشنا وه د دست و چاشنه گیر بوو

■ هه قبه ر کرن: رۆ. هم. جه شنا - هم. چیشنگیر - ئوس. جه شنا د دهستی - نه. میر. جه شنا وی د دهستی چاشنه گیر بوو- هژ. چاشنی گیر -

■ **په یقناسی: چاشنا: چاشنه یا- چاشنه: ئامانا کو بهرده ستکین میر و پاشایان پیش وئ**
 هندی دا کو خوره ک بچه پیش وان، ژ ههر خوره کی هنده کی بهر ددنی و یه ک ژ
 بهرده ستکان کو نه مینئ میر یان پاشایه، ژ وئ خوره کی تام دکه، داکو بزانبه کو دهرمان
 یان ژاهری ته فی خوره کی نه کړنه. ژ وئ ئامانی را چاشنه، ژ وئ خوره کی را چاشنی و
 نه و کسه کی کو وئ خوره کی دنازمینه، را زی چاشنه گیر یان چاشنیگیر دبیژن - چاشنه
 گیر: چاشنی گیر -

■ **شروقه: ↓**

■ **۹۰۹- نهلقسه ب شهوکه تا خو نه و میر**
رابوو بخو بوویه چاشنی گیر

■ **هه فبه ر کرن: میر. ژ حکمه تا - میر. چاشنه گیر -**

■ **په یقناسی: شهوکه ت: مه ز نایی، شکوه -**

■ **شروقه: ↓**

■ **۹۱۰- کیشا وی ب مهجسا خو خوانه ک**
گؤیا کره فهرشی ناسمانه ک

■ **هه فبه ر کرن: میر. رۆ. حم. زا. هژ. جا. کیشا وی ب مهجسا - نه. کیشا وی د**
مهجسا - ئا. کیشایه د مهجسا - - هژ. فهرش -

■ **په یقناسی: خوان: سفره - مهجس: بهر ه فی، دیوان - گؤیا: ته دگوت قای، قاتی -**
فهرش: ئرد - ناسمان: نه سمان، ناسیمان -

■ **شروقه: ↓**

■ **جوانکاری: خانی سوفره یا میر وه کاندیه ناسمانه کی پر ئستیر. ل نیفه کا په یقین فهرش**
و ناسمان دا دژبه ری هه یه.

۹۱۱- قورسئ مەھ و مېھرى ئاسمانى

ئىنان تە دگتۆ ب جايئ نانى

- ھەقبەركرن : ئا. مەھئ مېھرى - ئە. مېھرا ئاسمانەك، نانەك - ئۆس. د كول -
- پەيفناسى : قورس : گرده، قورسئ نان : قورسە نان، نانئ گرده، نانئ تەپتەپە، كلۆر - مەھ : ھىف - مېھر : تاف، روژ - ب جايئ : ل باتى، ل جياتى، ل دەوسا -
- شروۋفە : ↓

- جوانكارى : تەناسول نېشەكا پەيفئ مەھ و مېھر و ئاسمان دا ھەيە . پەيفئ مەھ و مېھر دژبەرى يئ چئ دكن . خانى كو يئش دا سوفرەيا مير ۋە كاندييە ئاسمانەكى پئ ئستئير، لئردە دا ژى نانئ گرده يئ ل سەر سوفرى ۋە كاندييە تاف و ھىفئ .

۹۱۲- ئەو لەنگەرى يئ د زىف و زئيرين

شوبەھت فەلەكئ د ژۆر و ژئيرين

- پەيفناسى : لەنگەرى : ئامانئن خوەرەكئ يئن كوور و لئف واژى -
- شروۋفە : ↓

- جوانكارى : لەنگەرى يئن زئيرين و زىفئ و تژى خوەرەك ۋە كاندييە فەلەكئ زئير و ژۆر يئن تژى ئستئير . پەيفئ زئيرين و زىفئ و پەيفئ ژۆر و ژئير يئكفە دژبەرى يئ ساز دكن .

۹۱۳- ھەر سەحنئ مەزن مسالى بورجەك

سەرپۆئشئ ل سەر ژ رەنگئ دورجەك

- ھەقبەركرن : ھژ . سەرپۆئشى -

- **په ښناسی: سه هن: دهوری، بۆرمه، ئامانین خوه رکڼ یین فیلک، لڼ لیره دا مه به ست**
ژی ئامانین خوه رکڼ یین دهر خوونه داره - بورج: که لا، خانی یین بلند، - سه رپوښ:
دهر خوونه - دورج: که وهه ردان -

■ **شروقه: ↓**

- **جوانکاری: ئامانین خوه رکڼ وه کاندييه که لایه کڼ، لڼ خانی کو پیشدا سوفرا میرء**
وه کاندبوو ئاسمانی و نائین ل سه ر وه کاندبوو هه یف و تاقڼ، و له نگه ری وه کاندبوو
فله کان، لیره دا په یفا بورج هزرا مروقی دبه سه ر بورجا ئاسمانی ژى. دیسان
ئامانین خوه رکڼ وه کاندييه که وهه ردانان و دهر خوونه یین وان ژى وه کاندييه سه رپوښا
وان که وهه ردانان.

■ **۹۱۴- هه ر ته بسی و کاسه یین د فه غفور**

■ **یه ک نه خته ری پر زیبا یین پر نوور**

- **هه قبه رکرن: هژ. کاسه ید - هژ. نه خته ری - نه. ئوس. پر زیبا و پر -**
- **په ښناسی: ته بسی: دهوری یین مه زن - کاسه: تاس، کاسک - کاسه یین د فه غفور:**
کاسکین چینی - نه خته ر: ئستیر -

■ **شروقه: ↓**

- **جوانکاری: ته بسی و کاسه یین چینی وه کاندييه ئستیرین شه و قوایژ -**

■ **۹۱۵- جه دی و همه لڼ د ئاسمانی**

■ **بریان و که بابی میهمانی**

- **هه قبه رکرن: نه. ئوس. رو. که باب و -**

- **په‌یښناسی: جه‌دی:** کار، کاریله، کارک - **همه‌ل:** به‌رخ، به‌رخک - **که‌باب:** که‌واو، که‌واف، گوشتی برژاندی، گوشتی کو ئافا وی هاتیبه که‌واندنن - **که‌بابی میهمانی:** که‌بابی تایبه‌تی میثماتی یی -

- **جوانکاری:** بریان و که‌بابین کار و به‌رخین ل سهر سوфра میرء وه‌کاندیبه بورجین به‌رخک و کارکین ئاسمانی.

■ **شروقه: ↓**

۹۱۶- ههر کاسه و ته‌بسی یه‌ک یه‌ک ئه‌نبار
 سه‌رشار شه‌بیپهن نه‌فسی ئه‌ممار
 ۹۱۷- ئه‌نواعی ته‌عامی چهره‌ب و شیرین
ئه‌لوانی غه‌زا و نوقلی ره‌نگین

- **هه‌قبه‌رکرن:** هژ. ئه‌نواعی طه‌عام: چهره‌ب و شیرین - میر. ئا. طه‌عام و چهره‌ب - ئوس. نوقل و ره‌نگین -

- **په‌یښناسی: ئه‌نبار:** هه‌مبار، هه‌نبار - **سه‌رشار:** سه‌رریژ، لیثا لیثا، ژ لیثا را - **ئه‌ممار:** فه‌رمانده‌ر - **نه‌فسی ئه‌ممار:** نه‌فسا کو فه‌رمانا دل‌بزینی یی و کارین نه‌باش دده مرؤفء - **ئه‌نواع:** جور و جه‌له‌ب - **ته‌عام:** خوه‌ره‌ک - **چهره‌ب:** چقر، بکز، ب روون - **ئه‌لوان:** پړانه‌یا له‌ون، ره‌نگ - **غه‌زا(غذا):** خوه‌ره‌ک - **نوقل:** شه‌که‌ر له‌مه، شه‌که‌رۆک، شه‌که‌رۆکینب گیز یان باده‌م -

- **جوانکاری:** ههر کاسه و ته‌بسی یه‌ک وه‌کاندیبه ئه‌نباره‌که تژی و ل دوو را وه‌کاندیبه نه‌فسا ئه‌مماره. ته‌ناسوب ل نیقه‌کا په‌یقین ئه‌لوان و ئه‌نواع دا هه‌یه. په‌یقین غه‌زا و ته‌عام دکارن ته‌رادوفی ساز بکن. ته‌ناسوب ل نیقه‌کا په‌یقین چهره‌ب و شیرین دا هه‌یه.

■ **شروقه: ↓**

۹۱۸- فان مەشرەبە و ئەياغى چىنى
 دەوران دىگىرن ب نازەنىنى
 ۹۱۹- سەييارە صفت ب گەشت و سەيران
 ھەر چى كوددى دمايە ھەيران

■ پەيئناسى: مەشرەبە: شەربەك، ئافخۇرى، ئافخۇرك - ئەياغ: كاسكا تايىبە تى فەخوارنا مەيى - دەوران كىرن: دەوران كىرن، زىقپىن، چەرخ لى دان - سەييارە: ئىستىرىن گەرۆك -

■ جوانكارى: مەشرەبە و ئەياغى چىنى ۋە كاندىيە ئىستىرىن گەرۆك كو ب نازەنىنى چەرخ لى ددان و ل بەر مېئانان دگەرىيان. د پەيشا نازەنىنى دا مەبەستا خانى گەپرا مەيگېرانه زى.

■ شىرۆفە: ↓

۹۲۰- نارنج و تورونج و نار و لىمۆ
 نەوباۋەيىن شاخسارى مېنۆ

■ ھەقبەركىن: مېر. ئۆس. لىمىوون - مېر. شاخسار و مېنوون - ئۆس. نەوبادەيە شاخسارى مەيوون -

■ پەيئناسى: نارنج: نارەنج، مېۋەبەك ۋەكى پۇرتەقالى يە، لى ھىندەكى زى مەزىنرە و تاما وى تالىفا دھىكىفە و ئاڧا وى سىپىچۆلكى و گەوركە، تووكلى وى زى پۇرتەقالى نازكترە - تورونج: تورەنج، مېۋەبەك ز دەستەيا پۇرتەقالى يانە، لى تووكلى وى زى پۇرتەقالى ئىستورترە - نار: ھەنار - لىمۆ: لىمىوون - نەوباۋە: نووگەشتى، نووبار - شاخسار: چىل - مېنۆ: بەيشت، رىشالا قى پەيئى ز مانەوى تى -

■ جوانكارى: تەناسوب ل نېقەكا پەيئىن نارنج و تورونج و نار و لىمۆ دا ھەيە. ھەرچەند كول رووفا خانى ل سەر مېۋەيىن كول جەشنى دا ز بۆ مېئانان ھاتىبە نامادەكىرنى دئاخفە، لى ئاڧرەك ھونورفانانە زى ددە مەيگېرپان و مەبەستا وى ز فان مېۋەيانە و نەوباۋەيىن شاخسارى مېنۆ بەژن و بال و بەرىن مەيگېرپانە زى.

■ شىرۆفە: ↓

۹۲۱- فانیز ونهبات و قهند و شه ککهر

ماوهرد و زهباد و مسک و عهنبهر

■ **په یقناسی: فانیز:** قهندی سپی، شیره یا نه یشه که ری - نه بات: جهوهه را شه ککهر، شووشه یا شه ککهر - ماوهرد: ماء وهرد، گولاف - زهباد: زوباد، ماده یه ک بیهنخوشه کو ژ روونی هناقئ لاوره کی ب وی نافی دهست شه تی - مسک: موشک، ماده یه ک بیهنخوشه کو ژ نافکا جوهره ک کوفی یان خه زاله کی دگرن - عهنبهر: ماده یه ک بیهنخوشه کو ژروونی ماسیه کی دگرن -

■ **شروقه:** تاجدین کو ل خزمه تا میر دا بوو و چاشنه یا وی ل دهست دا بوو و چاشنه گیری دکر. میر ب وی مه زنایی و پله یا خوه یا بلند قا، بخوه رابوو چاشنه ژ دهستی تاجدین دهست پی کر. سفره یه ک وسان راخسته مه جلسا خوه، کو ته دگوت قای ناسمانی پر ئستیر کشاندنه سهر ئه ردی. ته دگوت قای ل دهوسا نانء دا ئه وی گرده یین هه یف و تاقئ ل سهر سو فری راخستن. له نگه ری یین زپرین و زیقین یین تژی خوهره ک وه که فهله کین زپرین و ژورین یین تژی ئستیر بوون. ههر دهوری و سیتیکه ک مه زن وه کی که لایه کی بلند و تژی و وه کی گه وهه ردا نه کی پر ل گه وهه رین جوربه جوربه دهاته خوویانی و ههر دهر نخوونه یه ک وان وه کی ده فلکا سهر دهقی گه وهه ردانان دچلقلین. ههر ته بسی و کاسه یه ک چینی وه که ئستیره ک شه و قوایژ دته ییسین. ته دگوت قای ل جیهی بریانا به رخ و کاران دا، بورجین به رخ و کاران ژ ناسمانان ژوردا نائینه و دانینه بهر میقانان. ههر کاسه و ته بسی وسان داگرتی و تژی کری بوون، ته دگوت قای ههر یه ک ئه نباره ک داگرتی و ژ ئیقا رایه و ههر یه کی وه که نه فسا دلبرژونه ک دلجی مروقه دبژانده خوه. جوړه جوړه خوهره کین چفر و شیرین، چیشیت چیشیتی گیرمی و گرار و رهنگ رهنگی نوقل و شه کرۆک و شیرینی یان سفرک رهنگزاند بوون. شه ربک و فه یفووری و نافخوړیک و مه یخوړیکین چینی ل سهر دهستین مه یگیرین نازنه یین دا وه که ئستیرین گه رۆک گه ر و چه رخ لی دان. ههر کی ئه و دیمه نا ددیت، زهنده گرتی دما. میوه یین نووبار، یین وه که نار و نارنج و تورونج و لیمویان، یین به ژنن دارین بهه شتی، یین ل سهر سینگین مه یگیرین حووری ناسا، دلجی ههر بینه ری ل سهر خوه دا کاش دکرن و دخه رکاندن. قهند و شه ککهر و نه بات و شه کرۆک و شه کرله مه ل بهر هه ف ریز بیوون و گولاف و مسک و عهنبهر و زوبادی ئاخار گولاقین دکرن.

- **جوانکاری:** په یقین فانیز، نه بات، قه ند و شه ککر هه موو ژ یه ک ماکینه و ته ناسوبا وان ب هه ق دو را هه یه. په یقین ماوهر د، زوباد، مسک و عه ن بهر هه موو ژ ی ماکین بیهن خوشکرنینه و ته ناسوبا وان ب هه ق دو را هه یه.

۹۲۲- هندان دکرن مه عدده غازه

هندان دکرن ده ماغ تازه

- **هه ق بهر کرن:** هژ. دیماغ -
- **په قناسی:** هندان: هنده کان - مه عدده: میعه ده، حوورک، ناشک - غازه کرن: دراندن - غازه: پاره، پارچه - ده ماغ تازه کرن: بریتیه ژ قه خوارنا قه خوارو کین نالکولی، خوه سه ر خوش کرن -
- **شروقه:** هنده کان هند د خوارن کو ناشکین خوه ددراندن، هنده کان ژ ی هیدی هیدی مه ی ل سه ر زاری خوه دا دکرن و مه ژ ی یین خوه نوو دکرنه قه.

۹۲۳- مجمه ر کریان ب عوود و عه ن بهر

بوون جومله مه شامی جان موعه تته ر

- **هه ق بهر کرن:** ئوس. حم. نا. نه. کریان - هژ. رو. زا. جا. گه پریان - میر. کریا - - هژ. حم. جا. زا. پرو. هژ. موعه تته ر - میر. نا. نه. ئوس. رو. موعه ن بهر.
- **په قناسی:** مجمه ر: ئامانا شه و تاندنا عوود و عه ن بهر، ناگردانک، بیهندانک - مه شام: بیفل، پوز، کپ، دفن - موعه تته ر (معطر): گولاقین -
- **شروقه:** بیهندانک تزی عوود و عه ن بهر کرن و ناگر بهر دانی و بیهنا هه موو جانان خوهش و گولا قین بوو.
- **جوانکاری:** ته ناسوب ل نیقه کا په یقین مجمه ر، عوود و عه ن بهر دا هه یه.

۹۲۴- رامشگەر ئى خۇش نەوا و خۇش دەنگ
شايسته ئى خۇش قوماش و خۇش رەنگ

- هەقبەرگرن: ئە. رامشگەر ئى، شايسته يىد -
- پەيئناسى: رامشگەر: سازبەند، مووسىقار - نەوا: دەنگ، ئاواز - شايسته: كچىن جوان و هيژا - خۇش قوماش: كنجك جوان، كۆك و پوشته، خەملى -

۹۲۵- هەقدەنگ هەك ب سەوتى سازان
هەمرەنگ هەك ب فەخر و نازان

- هەقبەرگرن: هژ. هەف سەنگ - حم. هەم دەنگ -
- پەيئناسى: سەوت (صوت): دەنگ - ساز: ئامبەرەك مووسىقايى يە، نافەكى قامووشى يە زى -
- جوانكارى: ئەف مالكا هەلبەستى ب شىوهديا موازنه يى هاتيبه فەھاندنى .

■ شىرۆفە: ↓

۹۲۶- مەغنا و كەمانچە، عوود و تەنبور
چەنگ و دەف و سوورنا و سەنتور

- هەقبەرگرن: مېر. كەمانچە و - - ئە. سوورناى و سەنتور - ئۆس. زېرنە و سەنتور - مېر. زورنا و ناقوور - ئا. كەرەناى و ناقوور - رۆ. سوورنا و ناقوور -
- پەيئناسى: مەغنا (مغنى): ئامبىرا دەنگ بىزى يى، ئامبىرا سازبەندى يى - كەمانچە، عوود، تەنبور، چەنگ، دەف، سوورنا، سەنتور: هەر يەك ژ قانا نافى ئامبەرەك مووسىقايى يە -
- جوانكارى: تەناسوبا هەموو پەيئىن فى مالكى ب هەقدو را هە يە .

■ شىرۆفە: ↓

۹۲۷- عوششاق و نهوا عیراقی و نهوج

فیکرا دکرن ب راستی زهوج

■ ههقبه کرن: میر. عوششاقی نهوا - نه. عوششاقی نهوا -

■ پهیئناسی: عوششاق، نهوا، عیراقی، نهوج: هه ریهک نائف مهقام یان ههواپهکی مووسیقیاییه - زهوج کرن: زهوجاندن، زهوهنگاندن، جۆت کرن، ب ههف فا گریدان، ل ههف ئانین -

■ سرۆفه: دهنگیژین دهنگخۆش و خۆش ئاواز، دگهل سازبه ندین دهستخۆش و خوهشپۆش و خوهشک و خوهشهرنگ ب ههوا و ئاوازین ساز و ئامیرین دهنگیژی و سازبه ندی یی بین وهکه: کهمانچه، عوود، تهنبور، چهنگ، دهف، سوورنا و سهنتوور، ب شانازی و مهش و ناز هونورین خوه دنوماندن و ههوا و ئاوازین جور به جور یین وهکه عوششاقی، نهوا، نهوج و عیراقی ب ههفرا دگۆتن و ل ههف دئانین و ل ههفدو دزفراندن.

■ جوانکاری: تهناسوب ل نیفهکا پهیئین عوششاقی، نهوا و نهوج و عیراقی دا ههیه.

۹۲۸- ئاوازه و شوعبه و مهقامات

بی پرده ب موعجز و کهرامات

■ ههقبه کرن: هژ. ئاوازه یی - نه. شوعبه یی -

■ پهیئناسی: ئاوازه: ئاواز، ههوا یی مووسیقیایی - ئاوازه: هه ریهک ژ دهسگهین بنیشه یی (ناههنگین ته کووز) یین مووسیقیایی - شوعبه: هه ریهک ژ چق و ههوا یی مووسیقیایی، هه ریهک ژ چقین مهقاماتان - مهقامات: پرانه یا مهقام، ل فرههنگا د. موحه مه دئ موعین ل ژیر په یفا مهقام دا وهها هاتییه: هه ریهک ژ دانزده ئاوازین سه رهتایی را مهقام دبیزن و هه ریهک مهقامهک بخوه دبه چهند شوعبه یان. - پرده: ناههنگین مووسیقیایی، سیمی رهنگین کو ناهه یا نۆتان ل سه ر سازی دا دده دیار کرنی. -

موعجزه: موعجزه، کار و کریارین سهیر و سوڤسرهت کو تهنی پیغمبهر و نهبن و وهلی و شیخ دکارن بکن - کهرامات: پرانهیا کهرامهت، کار و کریارین کو تهنی مروڤین نایینی و ... دکارن و مروڤین ناسایی نکارن بکن -

■ **جوانکاری:** ته ناسوب ل نیفه کا په یقین: ئاوازه، شوعبه، مهقامات و په رده دا هه یه. هه روسان ل نیفه کا په یقین: کهرامات و موعجزه دا زی ته ناسوب هه یه.

■ **شروڤه:** ↓

۹۲۹- زاهر کو دبوون ژ نایین گهردان غاره تگهری عهقل و دین و ئیمان

■ **ههقبهر کرن:** میر، زاهر کو دبوون ژ نایین کوردان - هم. نه. هژ. زا. زاهر کو دبوون ژ نایین گهردان - رۆ. زاهر کو دبوون ژ نایین گهردان - پرۆ. زاهر کو بوون ژ نایین گهردان - جا. زاهر کو دبوون ژ نایین کوردان - رۆ. غارهت دکر - میر. غارهت دکر -

■ **په یقیناسی:** زاهر کو دبوون: کو ئه شکه ره دبوون، کو دهر دکه تن - نای: نهی، بلوور، قرک، گه وری - گهردان: گهردهن، قرک، نایین گهردان: نهیا گهردهنی، قرقریشک، بلوورا گهردهنی - غاره تگهر: تالانکهر، پوور کهر -

■ **شروڤه:** دهما کو ئاوازه و شوعبه و مهقامات، ب کهرامهت و موعجزه، بی په رده و ئامیر ژ بلوورا گهردهنان دهر دکهت، هس و دین و ئیمانئ مروڤهء تالان دکر و ب خوه را دبرن.

۹۳۰- ساقی شهوشین ب ئابئ نهنگوور موترب ههرشین ب سهیتئ سهتوور

■ **ههقبهر کرن:** رۆ. سهوتئ - پرۆ. سهیت -

■ **په یقیناسی:** شهوشین: موئشه وهش بوون، تیک چوون، ئالزین - ئابئ نهنگوور: ئافا تری یان، مه بهست ژئ مه یه - موترب: مووسیقارژهن، ساز بهند، شاهیکار، شاهی هیئهر - ههرشین: ههرشین، سمتین، ژ ههقدو بلاو بوون، سست بوون، بریندار بوونا رووڤه، لیتره تی ب واتهیا ماندی بوونی. - سهیت: دهنگ، ئاواز -

- **جوانکاری:** ئەف مالكا ههلبهستى ب شىوهيا تهرسيعى هاتيبه فهاندنى .
- **شروقه:** مهگير ب فهخوارن و گهراندنا مهيعى پهريشان بوون و سازبهند ب ليدانا سازى ماندى بوون .

**۹۳۱- قهوال و موغهنى و غهزه لخوان
مهخمور و سياهمهست و سهگران**

- **ههقبه ركرن:** ئە. هژ. سياه مهست - مير. بر. حم. رۆ. جا. زا. سياه و مهست -
- **پهيفناسى:** قهوال: قهولكييژ، شاعر، دهنگييژ، كهسج كو قهولى ئيزديان دزانه و ل بهر خوه دا دييژه - **موغهنى:** دهنگييژ، ئسترانييژ - **غهزه لخوان:** ههلبهستخوان، ئسترانييژ - **سياهمهست:** رهشه مهست، مهستى مهست، شهشدانگ مهست، مهيقه خوړى كول بهر فهخوارنا مه بين هاى ژ خوه نامينه - **سهگران:** سهرخوش، سهرمهست -
- **شروقه:** قهولكييژ و دهنگييژ و ههلبهستخوان ييگفه مهخمور و رهشمهست و سهرخوش بوون .
- **جوانکاری:** تهناسوب ل نيغه كا په يقين قهوال و موغهنى و غهزه لخوان و په يقين مهخمور و سياهمهست و سهگران دا ههيه .

**۹۳۲- ئەلقسسە ل رهغمى سهبعى شهداد
دانين ب وئ رهسمى عورس بونباد**

- **ههقبه ركرن:** رۆ. تهبعى ، ل پهراويژى دا سهبعى هاتيبه . ئوس . برهسىم و عهرووسى بونباد - ئە. ب قى رهسمى -
- **پهيفناسى:** ل رهغمى: ل دژى، ل ركهبرى، ل ركج - **سهبع:** ههفت - **شهداد:** خودانى توندى و تيژى يى - **سهبعى شهداد:** ههفت قاتين ئاسيمانان، يان ژى ههفت ئستيريىن كۆما تاقى و ههروسان ئشارهيه ب ئايه تا دوازدي ژ سوورهيا ههفتى و ههشتى كو دييژه: و بنينا فوقكم سبعا شادا - مه ل راسهري وه ههفتين بتهو و بهرك دامهزراندن . - **عورس:** زه ماوهند، جهشنا بووك و زاقاتى يى، داوهت، عهرووسى، پهيشا عهرووسى ب ديتنه كى ژ په يفا لاتينى يا ئهروتيك هاتيبه قهرگرتنى .

■ **جوانکاری:** ئەف ھەلبەستا تەلمیجە ژ بو وئ ئایەتا قورئانی کول پەیفناسی یئ دا نافی وئ ھاتییە. تەرادول نیفە کا پەیفین دانین و بونیاد دا ھە یە.

■ **شروۆفە:** ↓

۹۳۳- خەتتاتی فەلەک ژ دەست قەلەم کەت

جەللادی فەلەک ژ دەست دودەم کەت

■ **ھەقبەرکرن:** ھژ. ھم. رۆ. زا. جەللاد دکر کو وی قەلەم کەت- میر. جەللادی دگەل کو وی قەلەم کەت- ئە. ئۆس. جەللادی دکور کو دی قەلەم کەت- پڕۆ. جەللادی فەلەک ژ دەست دودەم کەت، چا پیا ئۆرمی یئ دا ژى وسان ھاتییە-

■ **پەیفناسی:** خەتات (خطاط): خۆشئیس - خەتاتی فەلەک: دەبیری فەلەک، نافی ئستیرا عەتارود ئ / تیری یە - جەللاد: میرغەزەب - جەللادی فەلەک: بەھرام، ئستیرا مریخی، مارس، کول بال یوونانی یان خپوی شەری بوویە و ژى را ئستیرا سۆر ژى دبیژن - دودەم: دودەف، شووری دو دەف-

■ **شروۆفە:** ب کورتی ل دژی چەرخا فەلەکی زەماوەندەک ب وئ ری و رسم ل دار خستن. زەماوەندەک وسان کو ژ بەر رک و کین و زەندەمانی قەلەم ژ دەستی خۆشئیس فەلەکی و شووری دودەف ژى ژ دەستی جەللادی فەلەک کەت.

■ **جوانکاری:** ئەف مالکا ھەلبەستی ب شیوہیا تەرسیعی ھاتییە فەھاندنی.

■ **بالکیشی:** خانی کول مالکا پیشین دا گۆتییە ل رەغمی سەبعی شەدداد، لیرە دا ژى وئ گۆتتا خوہ پشتراست دکە و دبیژە ل بەر کەریا قەلەم ژ دەستی عەتارودی و شووری ژى ژ دەستی مریخی کەت و ل دوو را دبیژە:

۹۳۴- ناهیدئ ب عەردئ دا ددا چەنگ

مەھ چوو فەشیپری د بورجی خەرچەنگ

■ هەقبەرکرن: هژ. ناهید - میر. دا دەر چەنگ - ئە. دادە یا چەنگ - هژ. فەشری -

■ پەیفناسی: ناهید: زوهره، فینووس، خیا جوانی و ئەقینی و شادی یئ بوو ل بال رۆمی یان، ژئ را سازبەند و دیلانکەرا فەلەکئ ژئ دبیژن - چەنگ: ئامیرەکی سازبەندی یئ یە - مەھ: هیف، هەیف - فەشیپری: فەشیپریا، هاتە فەشارتن، خو فەشارت - بورج: هەریەک ژ دانزده نافچەیین فەلەکی کو نافین وان ب عەرەبی و کوردی بەریکئ دا ئەفن: حەمەل: بەرخ، سەور: گا، جەوزا: جیفی، سەرەتان: کەوژال، ئەسەد: شیر، سونبۆلە: گوشی، میزان: پیکیشک، عەقەرەب: دوویشک، قەوس: کەوان، جودەهی: کارک، دەلو: ساتل، حووت: نەهەنگ - خەرچەنگ: کەوژال، کیمژالە، نافئ چوارەمین بورجا فەلەکئ یە -

■ شروڤه: ناهیدئ ئەو سازبەندا فەلەکئ ل رکا دا چەنگ ل ئەردئ دا/ یان ژئ چەنگا خوه یا سازبەندی یئ ل عەردئ دا و ئاقیت و هیفا فەلەکئ ژئ ل کەربان دا خوه ئاقیتە بورجا قرژالئ و خوه د وئ دا فەشارت و چوو ئافا.

■ جوانکاری: پەیفنا ددا چەنگ، ئیپھامی ساز دکە. لەورا ل پلە یا یە کەم دا، ل بەر کو ناهید ئستیرا چەنگژەنە، مروف وە هەست دکە کو هۆزان دیژە: ناهیدئ ل چەنگی دا. لئ ل دوو را مروف کو باش لئ هووور دبه، مروف دیبە کو ناهیدئ ل بەر کەربان چەنگی خوه ل ئەردئ دا یان ژئ چەنگا خوه ئاقیتە عەری. چونکو زەماوەندا ستی یئ و تاجدینە نه ل سەردلئ فەلەکئ یە و فەلەک هەردەم یا کەچرەوه و ناخوازه مروفین باش وەها بگیژن مرازین خوه.

۹۳۵- کە یوان د دەلوئ دا نەهان بوو

بەر جیس د حووتئ بی نشان بوو

■ هەقبەرکرن: هژ. نیهان - میر. رۆ. د حووتئ دا نشان - ئۆس. د سەوتئ بی نشان

■ **په یقناسی: که یوان:** زوحهل، هه فتمین ئستیر ژ ههفت ئستیرین کوما تاقی کو ژئی را به دیووما مه زن ژئی دبیژن - دهلو: ساتل، یانزده همین بورج ژ دانزده بورجین فهله کئی - نهان: نهان، نیهان، نه پهنی، فه شیرایی - بهر جیس: موشته ری، ئوورموزد، ئستیره ک ژ ههفت ئستیرین کوما تاقی، کو ئستیرا زانست و هوشمه ندی یئ بوویه - **حووت:** نههنگ، بورجه ک ژ بورجین فهله کی - **بی نشان بوون:** بی نشان بوون، وهندا بوون -

■ **شروقه:** ئستیرا که یوانی ل بهر کهرب و کینی ل بورجا ساتلی دا نه پهنی بوو. ئستیرا ئوورموزدی ژئی رکافا که ته زکی بورجا نههنگی و تی دا نست بوو و بی نشان شوونه وار ما.

**۹۳۶- دنیا ههمء بوویه عهیش و عشرهت
زالا فهله کئی ژ کهرب و ههسرهت**

■ **هه قبه رکن:** نه. ب کهرب و-

■ **په یقناسی: عهیش و عشرهت:** ژیان و خوہشی، خوہشی و شادی - **زال:** پیره ژن - **زالا فهله کئی:** جیهان، پیره ژنا فهله کئی، فهله ک ب پیره ژنه کئی هاتیبه وه کاندنی - **کهرب:** رک و کین - **ههسرهت:** خوازیک -

بالکیشی: ل توره یا گهلیری و کلاسیک دا فهله ک وهک ژنه کئی هاتیبه ناساندنی کو چه رخا جیهانی ل دهستی وی دایه و نهو ئه وی چه رخنی دگوهوره و ناهیله رهوشا مروقان ل سهر دهه کئی بمینه و چن دین چیرۆک ل سهر وی هندی هاتنه گوتنی. یهک ژ وان چیرۆکانا نه فه به، کو دبیژن: دهما کو سلیمانئ کورئ داوودء سهرانسهری جیهانی ژ باین بگره تا دیو و جن و بالداران و هه موو گیاندار و بیگیانین به دی و نه به دی کره ژیر فه رمانداری یا خوہ دا، که ته سهرئ وی کو هه ره دکهل پیرا فهله کئی بزوجه و ئه وی ژئی تیکه ژیر فه رمانا خوہ، داکو ب وی ریکی بکاربه بزماره کئی ل چه رخا فهله کئی دا بکوته و نه هیله فهله ک چه رخا خوہ بزقرینه و نهو هه تا هه تایی ل سهر وی رهوشا خوہ بمینه. ب کورنی گافا کو سلیمان فهله کئی (کو ههم ناقی وی ژنکی یه وههم ژئی ناقی چه رخا وی یه) دبینه و داخووا خوہ ژ فهله کئی را دبیزه. فهله ک دبیزئی باشه. لی خاتهما سلیمانء ژئی دستینه و ل کوله کئی را داقیزه سهر بانء و دبیزه سلیمانء، هه ره گوستیلا خوہ بینه. سلیمان گافا کو دچه سهر بانء بهرا خوہ ددی کو چل گوستیل ل سهر بانئ کولکا پیری یه و ل سهر هه رچلی ژئی ناقی سلیمانئ کورئ داوودء هاتیبه تراندنی. سلیمان دبیزئی نه فا جیهه؟ پیری دبیزه هه ره تو سلیمانئ چلی یی کو نه ز ب ری دکم...

■ شروڤه: ↓

- **جوانگاری:** ته ناسوب ل نیڤه کا په یقین عه یش و عشرهت و کهر ب و حه سرهت دا هه یه .

**۹۳۷- چو ژ دهست نه هات و مایه عاجز
ناچار عه جووزه بوویه کادز**

- هه فبه ر کرن: ر. چ - حم. نه. هژ. نه دهات -

- **په یقیناسی:** چو: تو، هیچ - عاجز: نه کار، نه شی، ناتوان - کادز: کاکیشان، ریکا کاکیشان، که هکه شان، کومه ک زور ژ ئستیران کو بتایه تی ل شه فین هافین ل ناسمانان دا تینه خوویانی و وه کی هیله کی یه کو وه ک ریبه کی تی خوویانی. چپرۆکه ک گه لیری ل سهر وی هه یه .

■ شروڤه: ↓

- **جوانگاری:** مه به ست ژ ناچار عه جووزه بوویه کادز، نه وه کو چهر خا فه له کی ژ ی ل بهر خوه شی یا زهماوندی خوه رانه گرت نه وی ژ ی بنه چاری خوه ب وان ئستیرین جوانه ری یا کادزی خه ملاند و ته فی خو شی یا زهماوندی بوو .

**۹۳۸- شه یخوخه یی چهر خن رننگ سه ماوی
ره هوار سه ماع کر ره هاوی**

- هه فبه ر کرن: هژ. سیماع -

- **په یقیناسی:** شه یخوخه: پیری، پیری، پیربوون - چهرخ: فه له ک - سه ماوی: ناسمانی، شین، که و- چهر خن رننگ سه ماوی: چهر خا رننگ هی شین (چهر خن که بوود) چهر خا که و، مه به ست ناسمان بخوه یه . - ره هوار: خو شرو، خو شبه ز - سه ماع کر: به یست- ره هاوی: ناقی ناهه نکه ک سازه ندی یی یه -

■ **شروقه:** جيهان ب گشتي بوو خوہشي و شاهی. لئ گاڤا کو پيرا فهله کئ چ ژ دهستء نههات و نکاري دژي قئ خوہشي و شاهی يئ تخته کی بکه، ب نه چاري ئهوي ژي خوہ ب ئستيرين ريکا کادزي خه ملاند و تهفي زهماوہندي بوو. ئهوي پيرا چهرخا هيشين ژي ب نه چاري ب خوہشي گوهداري ناههنگا رهاوي کر و ئهوي ب وي دلرهشي يا خوہ فه تهفي زهماوہندي بوو.

■ **جوانکاري:** په يئين رههوار و رهاوي جناسي چئ دکن.

۹۳۹- عالم ههمء بوويه عشرهت ناباد

شهری، بهدهوي عهبيد و نازاد

■ **ههقبه رکرن:** هژ. عشرهت - حم. شهری و بهدهوي -

■ **پهيقناسی:** عشرهت ناباد: جيهن کهيف و خوہشي يئ - شهری: باژاري - بهدهوي: کهسين کول چولان دا دژين، کوچه ر - عهبيد: بهني، بهنده - نازاد: سه ربهست، کهسي کو قوول و بهني نينه -

■ **جوانکاري:** په يئين شهری و بهدهوي پيکفه و په يئين عهبيد و نازاد ژي پيکفه دژبه رن.

■ **شروقه:** ↓

۹۴۰- موسته غرهقن نيعمهت و تهره ب بوون

موسته جمه عئ شاهی و له عه ب بوون

■ **ههقبه رکرن:** هژ. لوعه ب -

■ **پهيقناسی:** موسته غرهق: خه نقی، جووم بووي، نوقوم بووي - تهره ب: خوہشي، شايي - موسته جمه ع: بهره فبووي، جفات، ههمي پيکفه - شاهی: شايي - له عه ب: له عه ب، له يز، ياري، لاقردی، هه نه ک -

■ **شروڤه:** جيهان ب گشتي بوو جيهي خوهشي و گهشي و كهيف و خوهشبهؤراندني. گشتي خهلكي ژ باژاري يان بگره تا گوندي يان، ژ كوله يان بگره تا مروفتين سهر بهست، ههمي پيښه ل خوهشي و كيف و شاهي و لهيز و گوڤه ند و ديلائي دا جووم بوون.

■ **جوانكاري:** ئەف مالكا ههلبهستى ب شپوهيا موازنه يي هاتيه فهاندني. په يقين شاهي و تهره ب تهرادوفسي ساز دكن. تهناسوبا په يقين شاهي و تهره ب وله عه ب ههقدو را ههيه.

۹۴۱- رابووقه كو خوان ژ بهر خهواسان
ساقى گه پيان ب جام و كاسان
۹۴۲- مير خوندنه پيش مهمو و تاجدين
گو خهرج ل من مهمو تو شو شيبين

■ ههقبهركرن: هژ. چهرخه- حم. پرؤ. چهرخ- مير. نه. ئوس. رؤ. جا. زا. خهرج-

■ **په يقيناسي:** خهواس: يين تاييه تي، ليته دا تي ب واته يا گره گره و مهزنان - خوهندنه: گازی کرن - خهرج: مهسرهف، مزاخ - ل من: ژ من، ل گهلهك دهفوكين كورمانجي دا "ل" و "ژ" يهك واته يي ددن شو شيبين: شووشبان، شووشمين، شووشمين، ئەف په يقين كوردى ل هندهك دهفوكان دا ژ وان په يا يان سوارين كو دگهل بهر بووكان دچن بووكن يين را تي گو تني، لي ل هندهك دهفوكان دا ژ برازافا و ساقدووشان را تي گو تني. ليته دا مه بهست ژي برازافايه. -

■ **شروڤه:** دهما كو سو فرک ژ بهر گره گره و مهزنان رابوو، مه يگير ب جام و كاسكان گه پيان. مير گازی مهمو و تاجدينء کرن و ئەو ل رهخ خوه دانه روونشتاندني و گو تته مهمو: مهمو تو ببه برازافا و خهرجي برازافاتي يي ژي ژي كيسي من.

■ **جوانكاري:** په يقين جام و كاس ئە گهر ههقواته نه بن ژي تهناسوبا وان ب ههقدو را ههيه.

**۹۴۳- ئهو ههر دو كرن تهمام مهلبووس
رابوون ب نهدهب نهتهك كرن بووس**

- ههقبهركرن: هژ. تهمامی - پرۆ. زهمین كرن بووس -
- پهیئناسی: مهلبووس: كنج لئ كری، خهملاندی - كرن مهلبووس: خهلات كرن، كنج لئ كرن - نهتهك: ئاتهك، داو، دامان، پهیشهك تورکی یه. - بووس: ماچ - بووس كرن: رامووسان، ماچ كرن -
- شرۆفه: میر ل دوو را ئهو ههر دو ژ سهری تا بیان خهملاندن و خهلات كرن و ئهوان ژی ب تۆره ژ جی رابوون و داوا میرء ماچی كرن.

**۹۴۴- روونشتن و پیکفه وان فهخوارن
ئهو رۆژه ب پیکفه را بوارن**

- ههقبهركرن: میر. حم. ئۆس. رۆ. ئهو رۆژ - ئه. ئهو رۆژی - هژ. ئهف رۆژی - - حم. جا. زا. ئه. ئۆس. پرۆ. هژ. رابوارن - رۆ. میر. رابهوارن -
- بالكیشی: پیکفه رۆژ رابوارن، نه كو ئهوی رۆژی پیکفه رابوارن. بکری کرداری میر و بهرهفی یا وی یه و بهرکاری کرداری ژی ئهو رۆژه یه.
- پهیئناسی: ئهو رۆژه: ئهو رۆژا، ئهوا رۆژا - رابوارن: دهرباس كرن -
- شرۆفه: ل دوو را روونشتن و پیکفه فهخوارن و پیکفه ئهو رۆژا خوه دهرباس كرن.

(۲۳)

عەرۋوسى يا ستى يىن يە ژ بۇ تاجدىنى، تەھىيە يىن
ئەسبابىن شاھى يىن يە، ژ بۇ تەھنىيە تا غەمگىنى

۹۴۵- ۋەقتى ۋە ۋە ئو ۋە عەرۋوسى خورشيد
نەھ قوبىھە مسالىن جامىن جەمشيد
۹۴۶- فيلجوملە كرن ب روخ موجه لالا
گۆيا كو كرن ب زەر موته لالا

- هەقىبەركرن: حم. زا. هژ. جا. مير. ئە. پرۆ. نەھ قوبىھە - رۆ. زەر قوبىھە - - ئە.
گۆيا كربولون -
- پەيشناسى: نەھ عەرۋوسى: نۆبۈك، تازەبۈك، نەھ عەرۋوسى خورشيد: تاڧا سېئىدى
يا ۋەكە نۆبۈكە كى - خورشيد: خۆر، رۆك، تاڧ - نەھ قوبىھە: نەھ گومبەز، نۆھ قوبىك،
مەبەست ژى نەھ قاتىن ئاسمانانە - روخ: روو، تەفەش - موجه لالا: خەمالاندى،
تەييساندى، تىقتاندى، تىقتىفە كرى - زەر: زېر - موته لالا: زېر كرى، زېر خەمالاندى،
ب زېر رووقالكرى -
- جوانكارى: ل قى مالكا ھەلبەستى دا بەراعتى ئىستېھلال ھەيە. خانى تاڧ ۋە كاندىيە
بوو كە كى كو ب رۆناھى و شەوقا خوە جىھانىن دچلقلينە و دخەملىنە و ل دوو را دچە سەر
خەمالاندنا ستى و زىنى. خانى تاڧا سېئىدى يا كو نوو دەردكەڧە ھەم ۋە كاندىيە نۆ
بوو كە كى، ھەم ژى ۋە كاندىيە جاما جەمشيد يا زېرىن كو ب تەفەشا خوە نەھ قاتىن
ئاسمانان دچلقلينە.
- شرۆڧە: ↓

۹۴۷- مه‌ششاته و دایه و پهره‌ستار

عەشقی کری جومله گهرمی بازار

- هه‌قبه‌رکرن: میر. ئە. جا. زا. گهرمی بازار- هژ. گهرمه‌بازار - ئا. گهرمی کار - حم. نۆس. رۆ. گهرم بازار/ گهرمی بازار-

- پەیفناسی: مه‌ششاته: شانە‌که‌ر، خە‌ملینەر، ژنا کو ژنکان د‌خە‌ملینە و روویع وان ه‌لدده و تە‌فە‌شا وان د‌تفتینە، بە‌ر‌بەر- پەرە‌ستار: خ‌ز‌مە‌ت‌کارا ژن، بە‌ر‌دە‌ستک، ژن یان ک‌چا کو ل نە‌خۆ‌ش‌خانە‌یان دا ل بە‌ر‌دە‌ستین نە‌خۆ‌شان دا تی و د‌چە و خ‌ز‌مە‌تا وان د‌کە، ل‌پ‌رە دا تی ب واتە‌یا کە‌نز و قەرە‌واشان - گهرمی بازار: سەر‌گهرمی بازارێ بوون، بازار‌گهرم بوون مە‌بە‌ست ژێ برەو بوون و ره‌واج هه‌بوونه -

- جوانکاری: تە‌ناسوب‌یا پە‌یفین دایه و مه‌شاته و پەرە‌ستاری هه‌یه .

■ شروۆفه: ↓

۹۴۸- چوون زهین بکه‌ن س‌تی و زینان

نازە‌نده بکه‌ن دو نازە‌نینان

- هه‌قبه‌رکرن: ئا. تە‌زین -

- پە‌یفناسی: زهین ک‌رن: خە‌م‌لان‌دن - نازە‌نده: نازنده، ب ناز، خوه‌ش‌ته‌فی، عە‌زیزۆک، خوه‌شک -

- شروۆفه: دە‌ما کو نۆ‌بووکا تاقی ب تە‌فە‌شا خوه یا وه‌که‌ جاما جە‌مشید یا ز‌پ‌رین نە‌ه قاتین ناسمانان پ‌یک‌فه چ‌ل‌لان‌دن و ئە‌و نە‌ه قاتانا ب ز‌پ‌ر رووقال ک‌رن و خە‌م‌لان‌دن، وی دە‌می خە‌ملینەر و دایه‌ن و کە‌نز و قەرە‌واشان کو ئە‌فینێ بازارا وان ژێ گهرم ک‌ربوو، رابوون کو هه‌رن س‌تی و زینان ب‌خە‌ملین و وان هه‌ردو نازە‌نینان نازنده و خوه‌شک بکن .

- جوانکاری: پە‌یفین زین و زهین جناسی ساز د‌کن . پە‌یفین نازە‌نده و نازە‌نین ژێ هه‌روسان .

**۹۴۹- ئه‌ووه‌ل فکرین د زولف و خالان
دیتن کو دلان دبن ب تالان**

■ **په‌یفناسی: ئه‌ووه‌ل: به‌ری، پیش دا - فکرین: دینا خوه دانئ، لئ نه‌یپین - زولف:**
بسک - خال: دهق - تالان برن: غاره‌ت کرن، یه‌خمه کرن، پووړ کرن -

جوانکاری: ته‌ناسوب ل نیښه‌کا په‌یفین زولف و خال دا هه‌یه. هه‌ر وسان په‌یفین دیتن و فکرین ته‌رادفئ چی دکن.

■ **شروقه: پیش دا به‌را خوه دانه بسک و خالین وان، دینا خوه دانئ ئه‌و هند جوانن، کو دلان تالان دکن.**

**۹۵۰- گا‌فا فکرین د قه‌وسئ ئه‌بروو
بوون شو‌به‌تی وه‌سمه ژئ سیه هروو**

■ **په‌یفناسی: قه‌وس: که‌وان - ئه‌بروو: بروو - وه‌سمه: رهنګ یان ده‌رمانئ کو ژنک ل ژ بو جوانی یئ ل بروویئ خوه ددن، ئه‌ف رهنګا پیش دا ژ گیایه‌کی هه‌ر ب وی ناقی ده‌اته گرتئ - سییه‌هروو: رووره‌ش، شه‌رمه‌زار -**

■ **شروقه: گا‌فا کو دینا خوه دانه که‌وانین بروویئ ره‌ش، ئه‌و ژئ وه‌که وه‌سمه‌یئ ل به‌ر ره‌شبوونا وان بروویانه رووره‌ش و شه‌رمه‌زار مان. له‌ورا کو ئه‌و بروویانه هه‌وجه‌دارئ ره‌شکرن و جوانکرنئ نبوون و هه‌ خوه بخوه ره‌ش و جوان بوون.**

■ **جوانکاری: دو ته‌شبیئ ل قئ مالکئ دا هه‌یه، هو‌زانء جاره‌ک بروو وه‌کاندنه که‌وانان، جارا دی خه‌ملینه‌ر وه‌کاندنه وه‌سمه‌یئ، کو ل به‌ر ره‌شاتی یا بروویان ژ ره‌شکرنا وان شه‌رمه‌زار بوونه.**

۹۵۱- فکرینه روخی د وان د تازه

شهرمهنده دبوون ب جایی غازه

- **په یقناسی:** د تازه: یید تازه، یید نوو، یید خوه شک- شهرمهنده: شهرمهنده، شهرمهنده زار- بجایی: ل دهوسا- غازه: نهک، سوراف-
- **جوانکاری:** رهنگی غازه واته سورافی سور، مرؤف ژی دهما کو شهرم دکه، رهنگی مرؤف سور دبه. خانی رهوشا شهرم کرنا خهملینه ران و رهنگی وان ل وی دهمی دا وهکاندییه رهنگی سورافی.
- **سرؤفه:** بهر به ران گافا کو بهرا خوه ددانه تهنه شین ستی و زینی یین نوو و خوه شک و سور و سپی، ل دهوسا سورافی شهرمهنده و سورؤمؤرؤ دبوون.

۹۵۲- قادر نه دبوون ب سورمه یی رهش

ناهووی خوتهن بکهن موششه وهش

- **په یقناسی:** قادر نه دبوون: نکارین - سورمه: کل - ناهوو: جه بران، خه زال، لئ لیره دا مه به ست ژئ چاقین جوانه - ناهووی خوتهن: چاقین وهک چاقین خه زالین خوتهن، - موششه وهش: شیویایی، شیواندی - بکهن موششه وهش: بشیوینن -
- **جوانکاری:** خانی گشت د جیهی پرتی دا ئینایه، ل جیهی کو بیژه دل نه ددان چاقین وان یین وهکه چاقین خه زالان بشیوینن، دییژه دل نه ددان خه زالان بشیوینن، کو مه به ستا وی چاقین خه زالینه ستی و زینی یه.
- **سرؤفه:** خهملینه ران دل نه ددان کو ب کلئ رهش چاقین خه زالینه وان ههردو خه زالان بشیوینن و جوانی یا وان تیک بدن. واته چاقین وان هند رهش و جوان و خوه شک بوون، نه تهنی هه وجه داری کل نه بوون، به لکوو ئه گهر ئه و کل بکرانا، دی جوانی و خوه شکوکی یا خوه ژ دهست بدانا.

۹۵۳- سەر تا ب قەدەم ژ رەنگى شانه

سەد سەى كرن ژ بۇ بەھانە

- پەيئناسى: شانه: شە - ژ رەنگى شانه: وەكى شەيى - سەى: كۆشش، تەقەلا، حەول، تىكۆشش - سەى كرن: تىكۆشش -
- جوانكارى: تىكۆشش و ل دۆرى را هاتن و چوونا خەملىنەران وەكاندىيە هاتن و چوونا شەيى ل ناڤا پرچى دا ژ بۇ خوەشك كرنى.
- شەرۇقە: شە چاوا ژ بنى پۆران تا سەرى وان تى و دچە و دخوازە پۆران خوەشك و پاقر بکە، خەملىنەران ژى وەكى شەيى سەد جارى هە ژ بۇ وى ھندى كو زەمىنە فالالا نەمىنە، ل دۆرى ستى و زىنى را دھاتن و دچوون.

۹۵۴- مەحزەن ژ دو ناھويان يەك ناھوو

وان سەھ نەكرن حەتتا سەرەك موو

- پەيئناسى: ناھوو ۱: خەزال - ناھوو ۲: خەوش، كىماسى - سەھ: ھەست، حس - سەھ كرن: ھەست كرن، حس كرن - سەرەك موو: سەرى موويەكى -
- جوانكارى: ھەردو پەيئىن ناھوو پىكئە جناسى ساز دكن.
- شەرۇقە: ئەو خەملىنەرانە ھەرچەند گەريان كو كىماسى يەكى ل وان ھەردو خەزالانا دا بىين، كو ب كارى خوە وى كىماسى يى ژ ناف بىن، لى ھندى سەرى موويەكى ژى كىماسى ل وان دا نەدیت.

۹۵۵- ئىلا سەرى موويەكى ميان بوو

ئەو ژى ب مەسەل نە تەن نە جان بوو

- ھەقبەر كرن: ھۆ. سەرى - ئۆس. بەيان -

■ **پدیفناسی: نللا، مه گهر، مه گین - میان: ناقهده، ناقهنگ، که مبهه -**

■ **جوانکاری: ل فئی مالکا هه لبه سستی دا په سنا نافنچک ئاسا هه یه. ل توره یا که ون دا ناقهده دا دلبه ران ل زرافی یی دا دوه کاندن موویه کی. خانی ژی لیره دا په سنا ناقهده دین سستی و زینی دکه، لی دبیژه تهنی کیماسی یا وان نهو بوو کو ناقهده دا وان هند زراف و تهنک بوو، کو ته دگوت قهی موویه که.**

■ **شروقه: تهنی کیماسی یا وان نهو بوو کو ناقهده دا وان هند تهنک و شلک و زراف بوو، کو هندی سه ری موویه کی بوو، نهو ژی هه ممانی هه با تونه با.**

**۹۵۶- قه تعهن ژ مه خافه تا شکه ستن
قه ت لی که مهره ک نه هاته به ستن**

■ **هه قبه رکن: حم. ئا. ئوس. پرو. زا. جا. هژ. نه هاته به ستن - میر. نه. رو. دهاته به ستن -**

■ **پدیفناسی: قه تعهن: ب فه بری، قه ت و قه ت - مه خافه ت: ترس - شکه ستن: شکیان، ئشکه ستن - قه ت: چ جار، ب هیچ جوړه یی - که مهر: که مهربه ند، پشت، پشتبه ند، پشتین - به ستن: گریدان -**

■ **شروقه: ↓**

**۹۵۷- که س دل نه ددا چ لی بیئت
به لکی کو ژ نازکی شکینت**

■ **پدیفناسی: دل نه دان: دل نه کرن، ژ دل نه هاتن - بیئت: ببه ندت، ببه نده، گری بده - به لکی: قهی، دقهومی - نازکی: زرافی، تهنکی - شکینت: بشکینه -**

■ **جوانکاری: ل فئی مالکا هه لبه سستی دا زیدره وی واته موبالغه هه یه.**

- **شروڻه:** ناقه ڏين وان هند نازڪ و شلڪ ونه رملڪ بوون ڪول بهر ترسا شڪه ستنن چ ڪمهه لڻ نه هاته گريڏائي. ڪهسي دل نه ڏڪر ڪو تشنه ڪڻ لڻ گري ڏهه و هممهت ڏڪرن نه ڪو ڙ بهر نازڪي يڻ بشڪين.

۹۵۸- ما دهست ددا ڪو دهست و په نجه

هه ننا بڪه تن ب رهنگء ره نجه

- هه قبهر ڪرن: هڙ. هه ننا - مير. هم. نا. نه. ئوس. رو. هه تن - هڙ. رهنگي - هم. رو. جا. زا. رهنگي - پرو. مير. نا. نه. ئوس. رهنگ / رهنگء -
- په يفتناسي: ما: مه گهر. دهست دان: قهومين، روودان - په نجه: پڇڪ، پڻج تلي -
- جوانڪاري: په يقين دهست ته ڪريڙ چي ڏڪن. ته ناسوبا په يقين دهست و په نجه و هه ننا و رهنگ ب هه ڦڏو را هه به.
- شروڻه: ما يا بوو يڻي بوو ڪو هه ننا يڻ دهست و په نجه يڻ واني نازڪ و خواهشڪ پي رهنگي خواه بشيواندا و بشيواندا؟

۹۵۹- نه قشني ڪو خودي ڪري موخه يهر

ڪي قادره وي بڪهت موغه يهر

- په يفتناسي: نه قش: ڪر، وي نه - موخه يهر: هه لبڙارتي - قادر: ڪار، بڪار، شيبيا، توانا - موغه يهر: گوهر تي -
- شروڻه: ڪي ڏڪاره نه قش و وي نه يڻ ڪو خودي نه قشاندي به و و هلبڙارتيه، بگوهوره؟

۹۶۰- ناخر کریان ژ رهنگء مهئووس

ئو مان و ههنا و رهنگ و پابووس

- ههقبه رگرن: ئا. ئه. ناخر کریان ژ رهنگء- میر. ناخر کریا ژ رهنگء - هژ. ناخر گهپیان ژ رهنگئ- رۆ. زا. هم. ناخر کریان ژ رهنگی- جا. ناخر کریان ژ رهنگء-- هژ. رۆ. رهنگ و پابووس- میر. ئا. ئه. جا. زا. رهنگئ پابووس-
- په یقناسی: مهئووس: بیهیسی، دلسار - پابووس: پین بووسی، پین رامووسان، مه بهست ژئی خاتر خواستنه -
- جوانکاری: په یقین رهنگ ته کریی و په یقین رهنگ و ههنا ته ناسوبی چی دکن.
- سرۆفه: ل کوتایی دا دهما کو خهملینه و بهر بهر ژ خهملاندن و رنگزاندنا وان بی هیقی مان و رهنگ و ههنا یا وان ل دهستین وان دا ما، بنه چاری هاتن پیرامووسانی و خاتری خو ژ وان خوهستن و چوون.

۹۶۱- زینهت ژ قه دئ د وان هه بییان

به خشینه زه مین ته لا و شییان

- ههقبه رگرن: هژ. طیلا، ب واته یا شه رابا رهش و توند هاتییه، کو ل فی مالکا هه له بهستی دا چ واته یی ناده. - میر. ئه. هم. ئا. رۆ. جا. زا. طه لا.
- په یقناسی: زه مین: ئهرد- به خشینه: دانه، پیشکیش کر نه - ته لا (طالا): زپ، ئه ف په یقا عه ره بی ل بنیسی دا طیلا یه، لئ ل ناف کومه لئ دا وه که ته لا تی راییز کرنی. - شییان: چلقین، چلقین و شهوقا زیقین، وه رابانا چلقلوکین سپی و برقونه ک -
- سرۆفه: خهمل و خشل و رهوشا به ژن و بالین وان هه ر دو دلالان رهونه ق و شهوقین زپین و زیقین ددانه ئهردئ -

۹۶۲- فەرخەندە كرن ب فەرقى ئەفسەر

تابەندە كرن ب تاجى گەوھەر

- **هەقبەركرن: ئە. ب تاج و گەوھەر -**
- **پەيئناسى: فەرخەندە: فەرخوندە، پىرۆز، بەختەوهر - فەرق: شىلكا سەرى، سەر- ئەفسەر: تانج، تاج-تابەندە: تابندە، تافند، شەوقىھافىز، چىلقۇك، تىرىشكدار، ب تىرپىز-**
- **جوانكارى: خانى د قى مالكا ھەلبەستى دال جىھى كۆيىژە سەرى وان ب تاجى خەمىلاندىن، دىيىژە تاج ب سەرى وان پىرۆز و موشەرەف كرن. واتە سەرى وان ھند جوان و موبارەك بوو كۆ پىرۆزى و بەختەوهرى دانە تاجى. ل جىھى كۆيىژە تاج ب گەوھەرى چىلقاندىن، لى دىيىژە گەوھەر ب تاجى چىلقاندىن، لەو را كۆ تاجا كۆ دانابوون سەر سەرى وان ھەردوويان سەرى وان ھند جوان بوو كۆ تاج ژ گەوھەرى جوانتر و بىرقەدارتر كىبوو.**
- **شەرۇقە: بەربەر و خەملىنەران تاجىن گەوھەرنىشان دانە سەرى ستى و زىنى و ستى و زىن ھند جوان بوون كۆ تاج ب سەرى وان خوەشك و پىرۆز و بەختىار بوون و گەوھەر ژى ب تاجا سەرى وان ھاتن چىلقاندىن.**

۹۶۳- سەرلەوھەيى سەفحەيى مۇسەننەع

زىبەندە ب زىوهرى مۇرەسسەع

- **پەيئناسى: سەرلەوھە: سەرنقىسار، تىتر، مەبەست ژى پىشعەنى يە كۆ وەكى تىترا نقىسارەكى يە يان ژى سەر كۆفى - سەفحە: رووپەر، رووپەل، مەبەست تەفەش و روويە يان ژى پاناتى يا سەر كۆفى يى يە - مۇسەننەع: دەستكر، دوروست كرى - زىبەندە: خەملى - زىوهر: خشىل - مۇرەسسەع: گەوھەربەند، ب گەوھەران خەملىندى -**

■ **شروقه:** ئەف مالكا ھەلبەستى ب دو شېۋەيان تى شروقه كرنى. يەكەم: كۆفى و سەركۆفى يىن وان يىن دەستكرىن مرؤقان، ب جوانى يا تەفەشىن وان يىن خوەشك كو دەستكرىن خودى بوون دخەملىن و دچلقلىن.

دوهم: ئەنى يىن وان تەفەشىن جوان و خوەشك ب خشرىن گەوھەربەند خەملىن. لى ب ديتنا من شروقه يا يەكەم مەبەستا خانى بوويه، چاوا كو ل مالكا بەرى قى مالكى دا و ل مالكا پشتى قى مالكى دا زى دېئە: كو جوانى يا ستى و زىنى جوانى ددا خشلىن وان.

■ **جوانكارى:** ل قى مالكا ھەلبەستى دا ئېھام ھەيە، مرؤقھەم دكارە بېئە، كو مەبەستا خانى ژ سەرلەوھەيىن سەفحەيىن موسەننەع سەركۆفى و خشرىن وى يە، ھەم ژى بېئە، كو مەبەست ژ سەرلەوھەيىن ئەنى يە، كو وەكە تېترا رووپەلا تەفەشى يە و مەبەست ژ سەفحەيىن موسەننەع ژى تەفەشا رندك و خوەشكە كو دەسكرا خوەدى يە.

۹۶۴- پىرايە ژ رەونەقا جەمالى
بوو ھالە ل خەرمەنا ھەلالى

■ **پەيئناسى:** پىرايە: خەمل، رەوش، - رەونەق: رەونەك، رۇناكى، شەوق، رۇناھى، جوانى-جەمال: جوانى- ھالە: ھەلەك، خەلەك، جۆخىنا دۇرا ھىقا، سەيوانا دۇرا ھىقى - خەرمەن: بېدەر، جۆخىن- ھەلال: ھالال، ھىفك، ھىقا يەكشەقى -

■ **شروقه:** خەمل و خشرىن وان ل بەر رەونەق و شەوقا جوانى يا وان وەكە جۆخىنە يا دۇرا ھىقى چلقن.

■ **جوانكارى:** خانى ل جىھى كو بېئە تەفەشا وان ل بەر خەمل و خشران رۇناھى بوو، دېئە خەمل و خشر ل بەر خوەشك بوونا روويى وان يىن وەكە ھىقى تەيسى و بوو جۆخىنە يا دۇرا وى ھىقى. لېرەدا مەبەست ژ ھالالى نە بروو بەلكوو ئەنى يە.

۹۶۵- ئەلماس و زومورود و مرارى
خال و خەت و توپەيىن د تارى

■ **پەيئناسى:** ئەلماس: ئالماس، كەفرەكى گرانبوھايە - زومورود: گەوھەرەكە - خال: نىشان، دەق - خەت: ھووردەپرچال سەر لىف و تەفەشا جانكان - توپە: كاكول، توومك، توونجك - تارى: رەش -

■ **جوانکاری:** تەناسوب ل نېقەکا پەيقىن ئەلماس و زومورود و مرارى و پەيقىن خال و خەت و تورە دا ھەيە.

■ **شروڤە:** ↓

۹۶۶- مانەندى كىتابى شاعرانە
مەوزووع ب وھزەئى خانەخانە

■ **پەيقىناسى:** مانەند: بينانى، وەكى - كىتاب: پرتووك - **شاعرانە:** ھۆزانانە، وەكە شاعران - مەوزووع: مزار، تشتا كو تى دانانى، دانايى، - **وھزە:** دانان، رەوش، چاوانى - **خانە خانە:** مالک مالک، چاقى چاقى، بەيت بە بەيت -

■ **جوانکاری:** پەيقىن وھزە و مەوزووع پىكقە جناسى ساز دكە.

■ **شروڤە:** ئالماس و زومورود و مرارى يىن خەملا وان دگەل خال و خەت و پۆرکىن وان يىن رەشە تارى ب ھەقرا شەر بوون و وسان رىك و پىك ل ھەف دكرن، تە دگۆت قاي پرتووكە ھەلبەستىن ھۆزانا نە، كو مالک مالک ب رىك و پىكى دانانە و ل ھەف ئانىنە.

۹۶۷- ئەف رەونەقى عارزى و زاتى
بوو نوسخەين سىچرى موعجزاتى

■ **ھەقبەرکرن:** مير. ئە. نا. رۆ. ئەو رەونەق و عارضى د ذاتى - **ھم. ھز. جا. زا. ئەف** رەونەقى عارضى و ذاتى - **پرو. عارضى و ذاتى -- رۆ. سىچرى موعجزاتى - نا. ئە. ھم. مير. جا. زا. ھز. سىچر و موعجزاتى -**

■ **پەيقىناسى:** عارز(عارض): لاجانک، نىشروخ، نىقتەفەش - **عارضى:** چىكرى، قەومى، تشتا كو زاتى و بىئىشەيى نىنە - **زات:** گەوھەر، بىئىشە - **زاتى:** بىئىشەيى - **نوسخە:** پرتووك، روونقىس، بەر نقىس -

■ **شروڤە:** رۆناھى يىن زاتى و خوروستى دگەل رۆناھى يىن دەستكر تەقى ھەف بوون. واتە شەوق و رۆناھى يىن تەفەشا وان و يىن خەمل و خىسرا تىكەلى ھەقدو بوون و بوون پرتووكە ك سىچر و موعجزەيان.

■ **جوانکاری:** په یقین عاززی و زاتی و په یقین سیخرو موعجزه پیکځه دژبه ری یی ساز دکن. خانی کو پیش دا ئه نی یا فان دلبران وه کاندبوو سهر دپرا رووپه لی و تەفه شین وان ژی وه کاندبوو رووپه لا پرتووکی، ل دوو را مەبهستا خوه سهر فه دکه و دبیزه تیکه لبوون و لیکهاتنا تەفه شا وان و خشرین وان یین گهوهه ربه ندری وه کی پرتووکه ک شاعران لی هاتبوو. ل فنی مالکی دا ژی روّناهی یا روویع وان کو روّناهی یا زاتی و خوروستی یه دوه کینه موعجزه یان و شه وفا خشران ژی کو روّناهییه ک ده ستره، دوه کینه سیخری و ل دوو را ل مالکین بیت دا بهره بهره شوّقه یی بهر فره هتر دکه.

**۹۶۸- نه بیات ب جه معنی بوونه دیوان
نایات ب سونعی بوونه قورئان**

■ **په یقیناسی:** نه بیات: پرانه یا بهیت، مالکین هه لبه سستی - جمع: کوم، پرانه - دیوان: پرتووکا کو گشتی هه لبه سستین هوّزانه کی تی دا کوم بووبه - نایات: پرانه یا نایهت، نیشانه، سهر په لگه، ههر یه ک ژ پشکین بچووکه قورئانی کو ژ رسته یه ک یان چه ند رسته یان پیک تی - سونع (صنع): چیکرن، سازدان -

■ **جوانکاری:** نه ف مالکا هه لبه سستی ب شیوه یا تهرسیعی هاتیبه فه هاندنی. په یقین نایات و نه بیات و په یقین دیوان و قورئان پیکځه تهناسوبا وان هه یه.

■ **شروّقه: ↓**

**۹۶۹- نهو سهنه تی نووستادئ موتلهق
ههرچی کو ددی دگۆ هووه له حق**

■ **په یقیناسی:** سهنهت (صنعت): پیشه، سازگری، چیکری، ده ستر - نووستاد: نووستاد، هوّستا - موتلهق: ته کی تهنی، ئازاد و سهر به ست - نووستادئ موتلهق: خودی - هووه له حق: یی راست ئوه، نهو خودایین راستینه -

■ **شروّقه:** مالکین هه لبه ستان دگهل هه ف کوم بوون و پیکځه بوونه دیوان، نایات ژی ب چیکرن پیکځه بوونه قورئان. ههر که سیج کو نهو ده سترین ده سستی هوّستایین ته کی تهنی، ددین، دگۆتن ب راستی کو نهو خودایین راستینه.

- **جوانکاری:** ئووستادى موتلهق، ئستعاره يه ژ خودى. خانى تەفەش و بەژن و بالا ستى يىن دوه كينه ديوانا هەلبەستخانان و قورئانا خودى.

**۹۷۰- تەزىين كوتەمام بوول بووكان
ئايين كەتە چارسوو و سووكان**

- **هەقبەركرن:** هژ. كو بوو تەمام - - ئە. چەهارسووكان - مير. چارشى و سووكان -
- **پەيفناسى:** تەزىين: خەملاندن - ئايين: رى و رسم، چراخانى و خەملاندنا كووچە و كۆلانان - چارسوو: چارسى، چاررى، چارگول، توركان ئەف پەيفا كوردى كرنه؛ چارشى، چارسوول بئيشا خوه دا واتە چارئالى كو واتە يا چار ريانى ددە - سووك: بازار -
- **شرۆفە:** گافا كو خەملاندنا بووكان كونا بوو، قىچا چارسى و سووك چراغانى كرن و خەملاندن.

**۹۷۱- ئەنواعىن تەجەممول و مەلابس
ئەلوانى جەواھر و نەفائس**

- **پەيفناسى:** تەجەممول: خەمل و خشل - مەلابس: كنج و جل و بەرگ - نەفائس: تىشتىن نەفيس و گرانبوها -
- **جوانکاری:** ئەف مالكا هەلبەستى ب شىوھيا موازنە يىن هاتىبە قەھاندنى.
- **شرۆفە:** ↓

**۹۷۲- سەد جاريبە و دوسەد بەنى چوون
زەربەفت لباس و زىپبەنى چوون**

- **پەيفناسى:** جاريبە: كەنز، بەردەستك، قەرەواش، خدام - بەنى: قوول، كۆلە، خولام، عەقد - زەربەفت: زىپقەھوونايى، ب زىپ تەناندى، زىپقەھوون، زىپباف - زىپبەنى: زىپباف، ب زىپقەھوونايى، ب واتە يا گەردەنى و زنجيرا زىپ زى هاتىبە. -

- **جوانکاری:** په یقین جاریبه و بهنی هم ب هه فدو را ته ناسوبی چی دکن و ههم ژی دژبه ری یی. زېږهفت و زېږهنی ته رادوفی ساز دکن.

■ **شروقه:** ↓

**۹۷۳- ناقه ب قه تار و دوږ ب قه تار
یاقووت ب بار و زهر ب خهروار**

- **هه قبه رکن:** رو. ناهه، لی ل په راویزی دا ناقه هاتیبه.

- **په یقیناسی:** ناقه: مه یا، هیشترا می، ده فا می - **قه تار:** قه تهر، جه له، ری زک، یه کانه یا هه ژمارا نادیاره هیشترا نه - **قه تار:** عیاری گا، بیفانه یا ب چه رمی گا، تزی چه رمی گایه کی - **بار:** دو جه م، دو تا - **زهر:** زېږ - **خهروار:** سه د باتمان، سپسه د کیلو گره م، باری کهره کی -

- **جوانکاری:** په یقین قه تار و قه تار جناسی ساز دکن. په یقین دوږ و یاقووت و زهر ب هه فدو را ته ناسوبی چی دکن. ته ناسوب ل نیقه کا په یقین بار و خهروار دا هه یه. چه ندگه ږکی بوونا پیتا "ق" مووسیقیا هندوړانی ساز دکه.

■ **شروقه:** ↓

**۹۷۴- خارج ژ تهعه دودا حسابان
خارق ل تهقه بیودا کتابان**

- **هه قبه رکن:** نا. حم. رو. میر. نه. زا. جا. ل - هژ. ژ.

- **په یقیناسی:** خارج: ده رقه، دوور ژ - **تهعه دود:** هه ژمارتن - **خارق:** ده رقه، زیده ژ، بهر هواژی - **تهقه بیود:** قه یدکن، هه ژمارتن و نیسین - **کتاب:** دهفته را حسابان -
- **جوانکاری:** نه ف مالکا هه لبه ستی ب شیوه یا موازنه یی هاتیبه فه هاندنی. په یقین خارج و خارق جناسی ساز دکن.

■ **سرۆفه:** جهیزین بووکی جوړه جوړه جل و بهرگ و خشر و خهمل و گهوههر و تشیتین گرانبوها، سهد کهنز و دوسهد بهنی ب جل و بهرگین زیرقه هوون و زنجیر و گرده نه ندین زیر فا و ب قه تاران هیشتی و ب عیاران مروارید، ب باران یاقووت و ب خهرواران زیر بوون. زیر و گهوههر و سان پر و بیته ژمار بوون کو هه ژمارا وان نه دهاته کرنی و حسابا وان ل چ پرتووک و دهفته ری دا هلنه دهاتن.

۹۷۵- نه دهاته ته عه قول نه ف جهازه

نه دبوون موته حه ممول نه و جهمازه

■ **هه فبه ر کرن: نه. نهو-**

■ **په یقناسی:** ته عه قول: بیر کرن، هزر کرن - جهمازه: جهاز، جهیز - موته حه ممول: هه لگر، تابا هه لگر تنی - جهمازه: نه پر، هیشتی نیر و ب گه فده و هیز و بهزا -

■ **سرۆفه:** جهازی بووکی هند پر و مشه و جوړ به جوړ بوو کو نه کاری هس و عه قلان بوو. هیشتیان نکارین نه و بارین گران هلدانا.

■ **جوانکاری:** نه ف مالکا هه لبه ستی ب شیوه یا ته رسیعی هاتیبه فه هاندنی.

۹۷۶- فی دهبده بهین وه کر نه شائق

بوو زه لزه له را کرن خه لائق

■ **هه فبه ر کرن:** ژ بلی هژ. ل هه موو ژیده ران دا عاشق هاتیبه، لی شائق واته دار تره.

■ **په یقناسی:** دهبده به: ههیت و هووت، دنگه دنگ و رنگه رنگ، شان و شکوو - **شائق:** نارده زوومه ند، تامارزوو - **زه لزه له:** نه رده هژ، بوومه له رزه - **خه لائق:** پرانه یا خهلق، گه ل، کومه ل، جفات -

■ **سرۆفه:** نه فی ههیت و هووتی و سان جفات نارده زوومه ند کر و گه ل و سان رژیانه کووچه و کولانان، کو ته دگوت قای نه رده هژ چی بوو یه.

**۹۷۷- شههري ژ موزه ککهر و مونه ننهس
فيلجومه موزه بيهن و موله بهس**

- **په يقناسی: موزه ککهر: نير - مونه ننهس: مي - موزه بيهن: خه مملی - موله بهس:**
کنجی نوو فه گرتی، کوک و پوشته، نوو کنج، خه مملی -
- **جوانکاری: په يقين موزه ککهر و مونه ننهس دژ بهري يی ساز دکن. تهناسوب ل نيغه کا**
په يقين موزه بيهن و موله بهس دا هه يه.
- **شروقه: ↓**

**۹۷۸- ته شيه ب به حري پر ته مه ووچ
جونبوش دگرن غه رهز ته فه پروج**

- **په يقناسی: ته شيه: وه کی - به حر: دهريا - ته مه ووچ: پر پيل، ب پيل و شه پؤل -**
جونبوش: هه ژ و لف، له فگه پريان - غه رهز: مه به ست - ته فه پروج: سه يران، گه پريان،
ته ماشه -
- **شروقه: خه لکی باژ پر ژ ميير و ژنان پيکفه خه مملی و کوک و پوشته و که شخه و**
که ينفخوش وه کی دهريا به که پر پيل هلد که ليان و نهو بينه را ته ماشه دگرن.

**۹۷۹- ناگهه کريا ب جوودي مه فتووح
دهر گاهي که ره م ل که شتيا نووح**

- **هه فبه رگرن: هژ. رو. حم. مير. جا. زا. گه پری يا- نا. نه. کريا-**
- **په يقناسی: کريا: بوو - کريا مه فتووح: فه بوو، فه کريا - جوود: که ره م، به خشين -**
مه فتووح: فه کری - دهر گاه: دهر گه، دهر وازه، دهري مه زن - که شتی: گه می - نووح:
پيغه مبهري کول ده ما تو فان و فرتونه يا مه زن دا گه ميه ک چی کر و ژ هه ر جانلبهري
جوته ک کره ناف گه می يی دا کوبه ر و ره هي وان نه يی بر ينی -
- **جوانکاری: که جاوه يا ستي يی ب گه می يا نووح هاتيه وه کاندنی.**

**۹۸۰- یه عنی کو عماری یا ستی تی
قهسرا پهری یا ب راستی تی**

- هه قبه رگرن : هم. عماره تا - - هژ. یان -
- په یقناسی : عماری : که زاوه، هۆدهج، هۆدهک - قهسر : کۆشک، سهرا-
- جوانکاری : که جاوه یا ستی یی ب قهسره کتی هاتییه وه کاندنی و ستی ژ ی ب پهری یه ک راستین .
- شرۆفه : نشکافا ب که ره م و به خشینا خودی دهر که هنی که ره می ل گه می یا نووحء فه بوو. واته کو دهر کتی وی که جاوه یا کو ستی تی دا بوو، نه و کۆشکا کو نه و پهری یا راستین تی دا بوو، فه بوو.

**۹۸۱- ههر تهخته ژ عوودی سهندهلووسی
تهخته ک خه ته به ند و ئابه نووسی**

- هه قبه رگرن : نه. ئا. ههر تهخته ژ عوود و سهندهلووسی، تهخته ک خه ته به ند و ئابنووسی - میر. رۆ. ههر تهخته ژ عوود و سهندهلووسی، تهخته ک خه ته به ند و ئابنووسی - زا. هم. ههر تهخته ژ عوود ی سهندهلووسی، تهخته ک خه ته به ندی ئابنووسی - هژ. ههر تهخته ژ عوود ی سهندهلووسی، تهخته ک خه ته به ندی ئابه نووسی - جا. ههر تهخته ژ عوود ی سهندهلووسی، تهخته ک خه ته به ندا ئابنووسی -
- په یقناسی : عوود : دار، جوره داره که کو ده ما شه وتاندنی بیهنه ک خو ش ژ تی سئ سهندهلووس : سهندهلووس، داره که کو ژ شیره یا وی ته زی و مۆرک و گهرده نی یان چی دکن - تهخت : تهختی روونشتنی یان یی رازانی، کورسی - خه ته به ند : خوتوو به ند، تختی کو ب خوتوو یان هاتییه خه ملاندن و گریدانئ - خوتوو : ددانی جوره ک ماسییه کو ژئ خشل و خه ملینۆکان ساز دکن، یان ژ ی پی تشتان دخه ملین - ئابه نووس : ئابه نووس، داره که کول هوندۆستانئ دروسکه و تهخته وی رهش و گرانبوهایه -

■ **جوانکاری:** په یقین ته خته و خته جناسی چی دکن . په یقین ته خته ته کریږی ساز دکن .

■ **شروقه:** ↓

■ **۹۸۲- عرشه ک ژ جهواهران مورده سسه ع
به لقیس جهلیس د وی مورده ببه ع**

■ **هه قبه ر کرن:** حم. ولی - نه. نا. وی - هژ. ولی -

■ **په یقیناسی:** عرش: تهخت - جهواهر: پرانه یا جهوههر، گهوههر - به لقیس: شاها
یه مه نې کو هودهودکی خه به را جوانی یا وی ژ سلیمان را نانی و سلیمان ء نه و ب ژ نانی
خوهست - جهلیس: روونشتی - مورده ببه ع: چوار گۆشه، چوار میړکی - مورده ببه ع
جهلیس: چوار میړکی روونشتی، چوار به ل روونشتی -

■ **جوانکاری:** به لقیس نستعاره یه ژ ستی یی .

■ **شروقه:** ↓

■ **۹۸۳- دهست بهسته ژ پیشغه پیشه کاران
زه رین که مهر و گوهر گوهاران**

■ **هه قبه ر کرن:** میر. حم. رۆ. هژ. بهستی - نا. بهست - نه. بهستی - - حم.
درین / دوپین -

■ **په یقیناسی:** دهست بهسته: دهست گریدایی - ژ پیشغه: ل همبه ر، ل خزمه تی دا -
پیشه کار: خزمه تکار، بهر دهستک، کهنز و خولام - زه رین: زیرین - دوپین: ژ دوپین، ژ
مرواریدئ - گوهر: گۆهر، گهوههر -

■ **شروقه:** په یقین پیشغه و پیشه کار و په یقین گوهر و گوهار بیکفه جناسی ساز دکن .
په یقین گوهر و که مهر ب رینقیسا کهون جناسی ساز دکن . ته ناسوب ل نیقه کا په یقین
زه رین و گوهر دا هه یه .

۹۸۴- سهد ناسهفن بهرخیا وهکی با
حهممالی دکر ب عهرشن دلشا

- ههقبهرکرن: میر. ناسهف و بهرخیا - نه. نا. باد، دلشاد -
- پهیناسی: ناسهفن بهرخیا: وهزیرئ سلیمان پیغهمبهراء - ههممالی: بارهه لگری - دلشا: دلشاد، کهیفخوش -
- جوانکاری: ناسهفن بهرخیا نستعارهیه ژ خزمه تکارین ستی یئ را. خانی ل جیهئ کو بیژه خزمه تکارین ستی یئ وه که ناسهفن بهرخیا بوون، یئی وی هندئ کو وانال رهوشناقه کی دا بوه کینه ههقدو، راسته راست دیژه کو سهد ناسهفن بهرخیا تهختئ ستی یئ کو پیش دا نهو ژئ وه کاندبوو بهلقیسایئ، دابوونه سهر سهرئ خو. ههروسان په یفا با دگهل بهرخیا تهلیمیجئ ساز دکه و سهرهاتا سلیمان پیغهمبهراء دینه بیرا مروّفاء، کو بال خزمهتا وی دا بوو و قالیچا وی ل ههوا دگهپاند. په یفا عهرش ژئ کو ل بینشئ دا کورسیه، لئ عهرشن عهزیم و ناسمانان ژئ ل بیرا مروّفاء دا زندی دکه، کو گهولانگهها سلیمان و تهختئ وی بوو. -

■ **شروّفه: ↓**

۹۸۵- هلگرتنه سهر سهرئ خو نهو مههد
دهست دهست درهفاند ژ ههف ب سهد جههد

- ههقبهرکرن: نا. درهفا - میر. نه. هم. رو. درهفان -
- پهیناسی: هلگرتن: هلدان، راکرن - مههد: لاندک، بیشک، هیلکان - دهست دهست: دهست ب دهست - جههد: کوشش، تهقهلا -
- جوانکاری: په یقین دهست و سهر تهناسوبئ ساز دکن.

■ **شروّفه: ↓**

۹۸۶- ئەو تەختىن رەوان وەكى گەمى بوو
بەھرا كۆب سەر كەت ئادەمى بوو

- **ھەقبەركرن: رۆ. ل -**
- **پەيئناسى: تەختىن رەوان: تەختەرەوان، كەزاوہ - گەمى: كەشتى - ئادەمى: مرۆف -**
- **شەرۆفە:** ھەر تەختەيەك ژ كەجاوہيا ستى يى ژ دارىن عوودى و سەندەلووسى ھاتبوون گریدانى. تەختەك ژ دارى ئابنووسى ژى كۆب درانىن نەھەنگان ھاتبوو گرچىكرنى، دانا بوون نىقەكا كەجاوئ و كورسىيەكى زىرى گەوھەر بەندكرى ژى دانا بوون سەر وى تەختى. ستى ژى وەكە بەلقىسايىن چوارمىركى ل سەر وى كورسى يى روونشت بوو. كەنز و بەنى و خولام و خزمەتكارىن كەمبەر زىرىن قاش مروارى و گوھار گەوھەرىن ژى دەستگرىدايى لخمەتا وى دا راوہستابوون. سەد كەسىن وەكە ناسەفى بەرخيا وەزىرى سلیمان پەيغەمبەرە ژى ب دلشادى و كەيفخوشى ئەو كەجاوہيا دانا بوون سەر سەئ خوە و وەكى بايىن دىبەزىن. ئەوانا ئەو تەختەرەوانە ژ دەستىن ھەقدو دەرەفاندن و ل سەر سەرىن خوە دىبەن. تە دگۆت قاي كەجاوہيا ستى يىن گەمى يەكە، كۆل سەر بەھرەك ژ مرۆفان دىسولكە.
- **جوانكارى:** كەجاوہيا ستى يىن بگەمى يەكە ھاتىيە وەكاندىن كۆل سەر دەريايەك ژ مرۆفان يىش دا دچوو. واتە كەجاوہ وەكاندىيە گەمى يىن و كۆما مرۆفان ژى ل بۆشى و جۆش و خورۆشى دا وەكاندىيە دەريايەك.

۹۸۷- بەھرەك ژ ھەوا كۆ يىتە جۆشىن
ناچار دكەت ژ دل خورۆشىن

- **پەيئناسى: ھەوا: ئەقىن، خوازىك - يىتە جۆشىن: ھلكەلە - خورۆشى كرن: خورۆشىن، حورمچىن و ھورشە ھورس كرن.**
- **جوانكارى: ئەقىنا ئەقىندارىن ستى يىن وەكاندىيە دەريايەك كۆ ژ دل ھلكەلە و ژ دل دنالە و دحورمچە.**
- **شەرۆفە: ↓**

۹۸۸- خەلقى جەء جوملە عاشقانه
پەروانە و شەمع دەر ميانە

■ **ھەقبەركرن: ھژ. جەئ - ھم. مير. ئا. ئە. ئۆس. رۆ. جا. زا. جەئ - لى پەيئا**
جەئ كىشا ھەلبەستى دئالزىنە، جەء كىشا ھەلبەستى رادگرە، ھەژار ب وئ ھندى
جەسايە لەورا ل دەوسا جەئ و جەء، جەئ نقيسيە.

■ **پەيئناسى: خەلقى جەء: خەلقى جيەئ، خەلقى وئ جەئ، خەلقى خۆجى - جوملە:**
ھەموو - عاشقانه: ئەفئندارانە- پەروانە: پەپرۆك - شەمع: مۆم - دەرميانە: ل نېقەك
دا، ل ئۆرتى دا-

■ **شروڤه:** دەريايە كو ژ ئەفئىنە ھلكەلە، ھەلبەت كو دئ ژ دل بنالە ژى. خەلقى خۆجى
ھەموو ھەكى پەپرۆكان ئەفئندارانە ستى ھەك شەمالكەكئ دابوونە نېقەكا خوە.

■ **جوانكارى:** خەلقى خۆجى ھەكاندییە پەپرۆكان و ستى ژى ھەكاندییە شەمالكەكئ كو
خەلقى خۆجى ئەو دانە نېقەكا خوە و ھەكى ئەفئنداران ل دۆر سەرى وئ را تىن و دچن.

۹۸۹- سۆفى و مەلا، فەقىر و پاشا
فئكرال تەفەرۇج و تەماشا

■ **جوانكارى:** پەيئىن سۆفى و مەلا ھەم تەناسوب و ھەم ژى تەزادئ ساز دكن. فەقىر و
پاشا دژبەرى يئ دئافرىنن. پەيئىن تەفەرۇج و تەماشا تەرادوفئ ساز دكن.

■ **شروڤه:** ↓

۹۹۰- خەلقى كو ژ دەست غەمان ب فەرياد
فەردەك قە نەما نەبوويى دلشاد

■ **ھەقبەركرن: ئە. دەس، نەبوويە-**

■ **پەيئناسى: خەلقى كو: مەرؤفئىن كو - غەمان: كول و دەردان - فەرياد: گازى و ھاوار -**
فەردەك: كەسەك - دلشاد: كەيفخۆش -

■ **جوانکاری:** پەيقىن فەرد و فەرياد جناسى ساز دکن . پەيقىن غەم و دلشاد ژى دژبەرى يىن دئافرىنن .

■ **شروڤه:** سوڤى و مەلا و نەدار و پاشا ھەموو ل تەماشايى دا جووم بېوون و ئەو مرۆڤىن کو ژ دەستى دەرد و كولان داد و ھاوار دكرن، ئەو مرۆڤىن دەردەدار و كولوول ئەو ژى ھەموو كە يىفخوئىش بېوون و كەسەك خەمگىن نەمابوو .

**۹۹۱- ھەر بەردەرەكى شەماتە يەك لىن
ھەر مەجمەعەكى تەماشە يەك لىن**

■ **پەيقناسى:** بەردەر: بەردەر كە - شەماتە (شماطە): دەنگ و سەدا و قەرەبالغ - مەجمەع: جقات -

■ **جوانکاری:** ئەف مالكا ھەلبەستى ب شىوہ يا تەرسىعى ھاتىبە قەھاندنى . پەيقىن شەماتەو تەماشە جناسى ساز دکن .

■ **شروڤه:** ل بەر ھەر دەركە كى دەنگ و ھەرا و قەرەبالغەك ھەبوو . ل ئاف ھەر كۆمى دا تەماشە يەك ھەبوو .

**۹۹۲- تە دگۆت كو عەرووس عەينى جانە
لەو بوونە بەدەن ل پەى رەوانە**

■ **ھەقبەر كرن:** ئا. بر. ھژ. بدل -

■ **پەيقناسى:** عەين: خودى خود - ل پەى: ل پىن، ل دوو - رەوانە بېوون: رېز بېوون و ھەر كىن، مەشيان -

■ **جوانکاری:** بېووك وە كلنديبە جانە كى و مرۆڤىن كول دوو كە جاوہيا وى كە تنە ژى وە كانديبە بەدەنن كى ب جانى خوہ قە گرېدايىنە و ل دوو جانى خوہ دچن . لەورا كو ئەقە جانە كو بەدەنن ل دوو خوہ دگەرېنە .

■ **شروڤه:** تە دگۆت قاي كو بېووك جان بخوہ يە، لەما ئەو بەدەننە، واتە ئەو مرۆڤانە ل دوو رېز بېوون .

**۹۹۳- سازان مری حه‌ی کرن وه‌کی سوور
کووس و دهف و که‌رهنای و ناقوور**

- هه‌قبه‌رکرن: میر. حم. بر. نه. هژ. رۆ. که‌رهنای - ئا. نای و نه‌ی و -
- په‌یقناسی: حه‌ی: زندی - حه‌ی کرن: زندی کرن، فه‌ژاندن - سوور: بلوورا کو ژ شاخی چی دکن، بلوور، نه‌ی، نه‌یا کو رۆژا هه‌لستانئێ ئسرافیل یوف دکی و مری هه‌موو ب ده‌نگئێ وئ زندی دبن - کووس: دوه‌ؤلا مه‌زن - دهف: ته‌بلک، ته‌لبک، دوه‌ؤل - که‌رهنای: که‌رهنه‌ی، ئامیره‌کی سازبه‌ندی یئ یه - ناقوور: بلوورا کو ژ شاخی چی دکن -
- شروقه: سازین بینانی دهف، که‌رهنای، کووس و ناقوورئ وه‌کی بلوورا ئسرافیل مری بین گۆران ژ زندی دکرن.
- جوانکاری: د فی مالکا هه‌لبه‌ستی دا ته‌شیه، ته‌لمیح، ته‌زاد و ته‌ناسوب هه‌یه. په‌یقین حه‌ی و مری ته‌زاد واته‌ دژبه‌رن. ئه‌و ئامیرین سازبه‌ندی یئ یئین ل زه‌ماوه‌ندا ستی یئ و تاجدینء دا هاتنه‌ بکار برئێ وه‌کاندیبه‌ سوورا ئسرافیلء و ئافره‌کی ژ دده‌ وئ باوه‌ری یا ئایینی یا کو دبیژن ل کوتابا جیهانی دا ئسرافیل ل بلوورئ بده‌ و گشتی بوونه‌وه‌رین مری یان ژ گشتی مرؤقین مری دئ زندی بن. ته‌ناسوب ل نیقه‌کا په‌یقین ساز، سوور، کووس، دهف، که‌رهنای و ناقوور دا هه‌یه

**۹۹۴- شاباش و سه‌دا و گازه‌گازان
گوهدار غه‌نی کرن ژ سازان**

- هه‌قبه‌رکرن: میر. حم. ئا. ئوس. نه. هژ. زا. پرۆ. ژسازان - رۆ. به‌ سازان - جا. بسازان.
- په‌یقناسی: گازه‌گاز: هه‌وار و گازی - غه‌نی کرن: بئ حه‌وجه‌کرن، زه‌نگین کرن، ده‌وله‌مه‌ند کرن، که‌یفخۆش کرن، تیر کرن -
- شروقه: ده‌نگئێ شاباش و قووتین و گازی یا که‌یفخۆشی یئ گوهدار ژ ده‌نگئێ سازان بیخه‌وجه‌ دکرن.

- **جوانکاری:** په یقین سهدا و گازه گاز تهرادوفی ساز دکن . په یقا غه نی له تافه تی دنافرینه، له ورا کو هم ب واته یا بیحه وجهیوونئ یه و همم ژی واته یا وی یا دهنگیژی و سازبندی یی کو ژ غه نایی تی، دکه فیه بیرا مروّفء.

**۹۹۵- فیکرا کو سهدا ژ وان ب دهرکت
قهسرا فهله کن سهدا ب سهر کت**

- **په یقیناسی:** قهسرا فهله کن: مه به ست زی ناسمانه -
- **شروّفه:** دهنگی که یفخوشی و شاباش و گازه گازا زهماوندی یان گه شسته بهر په ری ناسمانان .
- **جوانکاری:** ناسمان ب کوشکه کن هاتیبه وه کاندنی، کو دهنگی زهماوندی یان ل سهر که تیبه . په یقین سهدا ته کریزی ساز دکن .

**۹۹۶- نهف عهیش و نشات و شادمانی
نادیده ب دیده یان زهمانی**

- **هه قبه رکن:** رو.نوس. نا. میر. ب دیده یا -
- **په یقیناسی:** عهیش و نشات: خویشی و شایی - نادیده: نه دیتی - دیده: چاف، بینایی - زهمانی: زهمانء، دهمانء -
- **شروّفه:** فهله کا پیر ل در یژایا ته مننی خوه دا شه هیان و زهماونده ک و سان خویش و شایی و گولشایی به ک و هها گهش ب چاقین خوه نه دیتبوو .
- **جوانکاری:** په یقین نادیده و دیده هم جناسی ساز دکه و همم ژی ته زادی . په یقین عهیش و نشات و شادمانی هم تهرادوفی دنافرین و همم ژی ته ناسوبی .

۹۹۷- فولکا فهله کا مهلهک د نافی
مهوجان کور هفا د وهقت و کافی

- هه قبه ر کرن : رو. د وهقتی کافی - پرو. د وهقت و کافی - ئوس. ژ وهقت و کافی -
- په یفناسی : فولک : که شتی، گه می - فهلهک : جیهان - مهلهک : فرشته - د نافی : د نافی
دا - مهوجان : پیلان - رهفا : رهفاندن -
- جوانکاری : په یقین فولک، فهلهک و مهلهک جناسی چی دکن. که جاوه یا سستی یی
چارهک دی ب گه می یهک ناسمانی! هاتیبه وه کاندنی و مهلهک ژی ئستعاره یه ژ سستی
یی بخوه. وه که هقی یهک دی ژی د فی وه کاندنی دا هه یه، چاوا کو جیهی مهلهکان ل
ناسمانان دایه، سستی ژی وسان ل سهر ده سستی مروقان ل نافی گه می یا ناسمانی دا ل
ناسمانان دا یه. مهوج ژی دیسان ئستعاره یه ژ گوژ و تاو و پرانی یا مروقین کو که جاوه
هلدانه و نهوی وهکی گه میبهک ناسمانی واته بالفره کی پیش دا دبن.

■ **شروقه : ↓**

۹۹۸- ئهف تهنته نه و شوعار و ئابین
چوون له حزه یه کی گه هانه تاجدین

- هه قبه ر کرن : رو. چوو له حزه یه کی گه هانه -
- په یفناسی : تهنته نه : شان و شهوکهت و گازی و ههرا ، دهنک و گازی یا شاهی یی،
تلیلی - شوعار : دوروشم -
- شروقه : نهو گه می یا ناسمانی کو فرشته یهک تی دا بوو، پیلان دهم ب دهم پیش دا
هاژوتن و تا نهو شایی و که یفخوشی و شان و شوکووه و تلیلی و دوروشم و ری و
ره سما د گافه کی دا گیهاندن تاجدین.

۹۹۹- تاجدین بخو بوویه پادشاهه کی
مه م ژ ی ل تهنشتی شوپهن ماهه کی

- هه قبه ر کرن: بر. بوویی شاهه کی - ئا. تهنشت وی بوویه ماهه کی -
- جوانکاری: تاجدین ب پادشاهه کی را هاتیبه وه کاندنی، و مه م ژ ی ل که یفخوژی یی دا ب هه یفی را هاتیبه وه کاندنی.
- شروقه: ↓

۱۰۰۰- روونشت ل شههنشینی عالی
جهمه کی ژ نه کابرن هه والی

- هه قبه ر کرن: ئا. روونشت د شههنشینی - نه. روونشت ل شانشین - میر. روونشتی ل شههنشینی - رو، روونشتی د شاهنشینی - بر. حم. زا. جا. روونشتی د شههنشینی -
- پهناسی: شههنشین: شاهنشین، شانشین، ئیوان، جیهی روونشتنا شاهان - عالی: بلند - شههنشینی عالی: شاهنشینا بلند، پاشپرتکا "ئی" لیره دا نرافه یا فارسی یه. - جمع: کوم - نه کابر: بین مه زن، گره گره - هه والی: دهور و بهر -
- شروقه: ↓

۱۰۰۱- رابوون ل تهنه روجی فهوهستان
وان جومله تهنه ق د ههر دو دهستان
۱۰۰۲- مانه ندی تباقی ناسمانی
یاقووت و زومورودی د کانی

- هه قبه ر کرن: جا. زومورودی د کانی - میر. نه. هژ. نه. میر. حم. زا. زومورودی د کانی - ئوس. ئا. زومورودین د کانی -
- پهناسی: فهوهستان: راههستان، دهست ژی کیشان - لی فهوهستان: تهنه کرن - تهنه ق: دهوری، بۆرمه، سینی - تباق: پرانه یا تهنه ق - تباقی ناسمانی: قاتین ناسمانان - زومورود: بهره کی که سک و گرانبوهایه، زمووت - کانی: مه عده نی، کهوه رین ره سه ن -

■ **جوانکاری:** خانى تهبه قين تژی زومورود و ياقووتان وه كاندييه ناسمانان و زومورود و ياقووت ژى وه كاندييه ناستيران. زومورئى د كانى، زومورئى ل دكائى ژى تينه بيرا مرؤفء-

■ **شروقه:** ↓

۱۰۰۳- ريپهتن تهبه قين دوي نساړى
ژور دا ل عهمارى يا نساړى

■ **هه قبه ركرن:** حم. ئا. ئه. ئوس. زا. جا. ريپهتن تهبه قين دوي نساړى- رؤ. تهبه قان د وي- هؤ. تهبه قين د وړى- مير. تهبه قين د وي نساړى-

■ **په يفتناسى:** ريپهتن: رژاندن - نساړ (نثار): شاباش، پاره و پؤل و شيرينى و شه كرؤكئين كول سهر سهرئ بووكئ دره شينن - نساړ: جوان، به دهو -

■ **شروقه:** تاجدين ل وي دهمى دا وه كه شاهه كى لئ هات و ل شانە شينا هه ره بلند دا ل ناف كؤمەك گرە گرە دا روونشت و مەمؤ ژى ل رهخ وي شاهى وه كى هه يفه كئ چلقلى و كه يفخؤش بوو.

تاجدين ل وي دهمى دا كو كؤمەك ژ گرە گران ل دؤرى بوو، ل شانە شينا بلند دا روونشت. ل دوو را گاڤا كو بووك گه هشته نيزيكى وي شانە شينئ، هه موو تهف رابوون و دهمه كئ بهرا خوه دانه شه هيانئ و هه ره يه كئ ژ وان ژى سينييه ك تژی ياقووت و زومرووتين ره سەن دانه سهر دهستين خوه و ئه و سيني يين شاباشئ يين وه كه قاتين ناسمانان تژی جهواهرت ژوردا ل كه ژاوه يا بووكئ ره شانندن.

۱۰۰۴- ئەمما تهبه قين د وان ههمى پور

زير و وهرق و جهواهر و دور

■ **هه قبه ركرن:** رؤ. زيف- پرؤ. زير - هؤ. وه ريق -

■ **په يفتناسى:** پور: پر، تژی- وهرق: په لگ، په لگين زير و زيف، ژ پاره يين كاخه زى را ژى تئ گؤتنئ-

■ **جوانکاری:** تهناسوبا په يفتين زير و وهرق و دور و جهواهر بيكفه هه يه.

■ **شروقه:** ↓

۱۰۰۵- یەغماکەری گەنجی بوونه ماشا
خیزان ھەمەم بوونه میر و پاشا

- ھەقبەرکرن: حم. ھژ. جا. یەغماکەری گەنجی بوونه ماشا - ئە. یەغماکەری گەنج و بوونه ماشا - رۆ. گەنج بوون ماشا - ئۆس. یەغما کرن گەنج و بوونه پاشا- میر. زا. یەغما گەر و گەنج بوونه ماشا- ئا. یەغما کری گەنج بو/بوو تەماشاشا-
- پەیفناسی: یەغماکەر، تالانکەر، پوورکار- گەنج: خەزینە - ماشا: ھەرچی بخواستانا، خیزان: خزان، نەدار، ھەزار -
- جوانکاری: پەیفنا خیزان دگەل پەیفین میر و پاشا دژبەری یی ساز دکە. تەناسوب ل نیفە کا پەیفین میر و پاشا دا ھەبە.
- شروڤە: ↓

۱۰۰۶- سەد جار ل ھیتی یا ھەریسان
خارج ژ جفاندنا خەسیسان

- ھەقبەرکرن: ھژ. جاری -
- پەیفناسی: ھیتی: چاقنھیری - ھەریس(حریص): تماکار، چاقچنۆک، دلپژۆک، بەرچاقتەنگ - خارج: دەر، دەرڤا - جفاندن: بەرھەف کرن - خەسیس: چرووک، چکووس -
- شروڤە: ↓

۱۰۰۷- فازل ژ کەرامەتا کەریمان
زاند ژ خودانی یا لەئیمان

- ھەقبەرکرن: رۆ. قاسد- پرۆ. فازل-
- پەیفناسی: فازل(فاضل): زیدە - زاند: زیدە - کەریم: دەست و دل قەگری، بەخشندە- خودانی: خودانکرن وبۆ خو خوازی- لەئیم: ناکەس، بی ئاکار، خەسیس و چاقچنۆک -

- **شرۆڤه:** لى سېنى يېن وانا هه موويى تىژى زېر و گوههر و په لگ و مروايد بوون . هه رچى دلج وان خوهست، ئه وانا دان و ره شاندىن . وسان خه زينه پوور كرن، كو خزان و نه دار هه موو وهكى مير و پادشاهان دهوله مهنده بوون . ئه وان سه د جارى زېده تر ژ هيقى و داخوازا تماكاران و زېده ژ جفاندا چاچنوكان و گه له كتر ژ كه رامهت و جواميرى يا جواميران و پرتر ژ دانه هه فا چاقرسى يان شاباش ل سهر سه رى بووكى ره شاندىن .
- **جوانكارى:** په يقين فازل و زانده تهرادوفى ساز دكن . په يقين له ئيم و كه ريم دژبه رن . په يقين كه ريم و كه رامهت جناسى چى دكن .

۱۰۰۸- خيزان و گه دا وه بوونه مونعم

موفلس بوونه زهر پهرهست و مولغم

- **هه قبه ركن:** ئا . ئه . موفلس بوونه زهر پهرهست و مولغم - جا . بوونه زهر پهرهست و مه غلهم - زا . بوويه زهن پهرهست و مه غلهم - رو . زهر پهرهست و مونعم - پرو . زهر پهرهست و مولغم - مير . حم . موفلس بوويه زهن پهرهست و مولغم - هو . ژن پهرهست و مولغم -

بالكيشى: خانى ل قى مالكا هه لبهستى دا ل سهر مالى دونيايى و زهنگينى و نه دارى يى دنقيسه، نه كول سهر ژنك و هه وه سبازى يى . ب ديتنا من نه و نوسخه يى كول جيهى زهر پهرهست و مولغم دا ، زهن پهرهست و مولغم يان مه غلهم نقيسینه، شاشن -

- **په يقناسى:** گه دا: پارسه ك - مونعم: دهوله مهنده، زهنگين، خودان نه عمهت - موفلس: توپ ئاقيتى، بى مال و هه يى، رووت و تووت - زهر پهرهست: پارهحه يىن ، زهنگين، زېرچه يىن - مولغم: زېرپينگر -

- **جوانكارى:** ته ناسوب ل نيغه كا په يقين خيزان و گه دا و موفلس دا هه يه . ئه ف هه رسى په يى ف ل گه ل په يقا مونعم دژبه رى يى ساز دكن . ته ناسوب ل نيغه كا په يقين زهر پهرهست و مولغم دا هه يه . ل په يقا بوونه دا سه ربهستى يا هو زانى يى هه يه .

■ **شرۆڤه:** ↓

۱۰۰۹- خیزان و گه‌دا غه‌نی و زه‌نگین
شادان و چه‌زین و شاد و غه‌مگین

- هه‌قبه‌رکرن: هژ. حم. شا -
- په‌یفناسی: غه‌نی: نه‌حه‌وجه، بی‌نیاز - زه‌نگین: ده‌وله‌مه‌ند - چه‌زین: خه‌مگین -
- جوانکاری: په‌یفین خیزان و گه‌دا دگه‌ل په‌یفین غه‌نی و زه‌نگین، په‌یفین شادان و شاد ژی دگه‌ل په‌یفین چه‌زین و غه‌مگین دژبه‌ری یی‌ساز دکن. په‌یفین شاد و شادان جناسی‌ساز دکن.
- شروقه: ↓

۱۰۱۰- ئیدی نه‌دبوون ژ هه‌ف موشه‌خخه‌س
ته‌دگۆ هه‌مء میره‌کن موره‌خخه‌س

- هه‌قبه‌رکرن: رۆ. میر کرن - پرو. میره‌کن -
- په‌یفناسی: موشه‌خخه‌س (مشخص): ناسکری، دیار - میره‌کن موره‌خخه‌س: میره‌کی نازاد و سه‌ربه‌ستن -
- شروقه: نه‌دار و پارسه‌ک و سان ده‌وله‌مه‌ند بوون، کو نه‌دارین رووت و تووت ژی بوونه زېږحه‌بین و زېږبنگه‌ر. کۆمه‌ل و سان لی‌هات کو ئیدی نه‌دار و پارسه‌ک و زه‌نگین و بی‌نیاز و بین خه‌مگین و بین که‌یفخۆش، بین شاد و بین دل بکول ژ هه‌فدو نه‌دهاتن ناسینی و ته‌دگۆت قای هه‌ر یه‌ک ژ وان میره‌کی سه‌ربه‌ستن و نازانه.

۱۰۱۱- تیکدا د مونساب و مووافق

فیکرا د موسافح و موعانق

۱۰۱۲- حاصل کو ژ مه‌قده‌ما سه‌را مه‌ست

بوون نه‌و ده‌ر و بان و نه‌و سه‌را مه‌ست

- هه‌قبه‌رکرن: میر. جا. ئۆس. رۆ. مه‌قده‌ما - هژ. حم. زا. مه‌قسه‌دا - نه‌مه‌قده‌سی - پرو. کو مه‌قده‌ما، کو ژ مه‌قسه‌دا -

■ **په یفناسی: مونسب: بابته - مووافق: سازگار، هه فیبر و هه فدهنگ - موسافح(مصافح): دهست ل ناف دهستین هه فدهو دا - موعانق: دهست ل ئوستی یئ هه فپرا بری - مه فدهم: پین، پین و پال، هاتن - سهر: سهره، بزاره، سهرامهست: سهره یا مهست، مهستا هه ره بزاره، مه بهست ژئ سستی یه - دهرویان: دهربان، خانومان، ئافایی - سهر: کۆشک، بالاخانه.**

■ **شروقه: ب کورتی نهو مرو فانه هه موو پیکفه سازگار و دلخواز و ل هه فهاتی و دهست ل ناف دهستین هه فدهو دا و دهست ل ئوستی یئین هه فدهو را بری و وهکی هه فال و هوگران پیکفه که یفخوش بوون و هه یلو ژ پین و پالئ وئ بووکا هه ره بزاره و مهست نهو دهربان و خانومان و کۆشک و سهر ژئ مهست و که یفخوش بوون.**

■ **جوانکاری: ته ناسوب ل نیقه کا په یفین مونسب و مووافق و په یفین موسافح و موعانق دا هه یه. درویان ل هه ژیان و له زینئ دا وه کاندیبیه سهرخوش و مهستان.**

■ **بالکیشی: مه بهستا خانی ژ سهرمهست بوونا دهرویان و سهرایان نهوه، کو خه لکن خوجی هند که یفخوش بوون و ل هات و چووین دا بوون کو دهرویان ل بهر هات و چوویا وان وهکی سهرمهستان دهه ژکین.**

۱۰۱۳- هن مهست و ههک دگهر د بهنگی

خوانه نده و بهزله گو و چهنگی

■ **هه فبه رکرن: میر. ئوس. هن مهست و ههک دکور دبهنگی - حم. ئا. رو. هن مهست و ههک دکور دبهنگی - نه. هن مهست ههک ههک دبهنگی - پرؤ. هن مهست و ههک دکور بهنگی - هژ. هن مهست و ههک دکور دبهنگی - چاپا ئورمی یئ. دگهر -**

■ **په یفناسی: مهست: سهرخوش - ههک دگهر: ههکی دن، ههدهک که سین دی - بهنگی: مهست، دهنگی، سهرخوشی هه شیشی - خوانه نده: دهنگی، بهزله گو: یاریکه، هه نهک بیژ، ترانه بیژ - چهنگی: چهنگ ژهن -**

■ **شروقه: ههدهک مهست بوون و ههدهکی دنئ ژئ بهنگی بوون. ههدهکی لاقردی و ههدهک و قه شمهری دکرن و ههدهکان ژئ ل چهنگی ددان.**

- **جوانکاری:** تەناسوب ل نىشەكا پەيئىن مەست و بەنگى و پەيئىن بەزلەگۆ، خوانەندە و چەنگى دا ھەيە.

۱۰۱۴- ھەربەنگى و سەرخۆشى دېۋتان
تېك ھاتنە چەرخ و باز و لۇتان

- **ھەقبەركرن:** مېر. گەربەنگى و ل پەراويزى دا نقيسيبە اسم العشيرە، واتە گەربەنگى نائى عەشپىرە تەكئ يە. - ھۆ. جا. زا. ھەر بەنگى - ھم. ھەربەنگى - رۆ. كەربەنگى / كوربەنگى - پرۆ، ھەر بەنگى - ئا. ئە. ئۆس. كور بەنگى - ئا. ئۆس. رۆ. مېر. ھم. جا. زا. بۆھتان - ئە. ھۆ. بۇتان -

بالكىشى: من ل سەر پەيغا گەربەنگى كو گەلو نائى عەشپىرە تەك بۇتانى يە، ژ گەلەك كەسپىن دەقەرى پىسى. لى كەسى سالخى وئ عەشپىرە تى ژ من را نەدا. ئەز باور ناكم كو ئەو پەيغ گەربەنگى بە. ب ديتنا من پەيغا ھەربەنگى دەبى سەراست تر بە، لەورا كو خانى لېرە دا ل سەر عەشپىرە تىن بۇتانى نەنقيسيبە، ئەو ل سەر گەنج و لاو و مەست و سەر خوەشان خەبەر دەد.

- **پەيئىناسى:** ھەر: خوروو، خالس، ژ سەرخۆ چوويى - ھەربەنگى: بەنگى يى ناگاھ ژ خوە نەمايى، مەستى ژ سەر خوە چوويى - چەرخ: گەر، باز، گۆقەند، دۆر ليدان، دۆر لاڧاژى، لەيز - باز: لەيز - لۇتان: پىرانە يالۇت، لۇتەك، چىرەك، زىتەك، بانزدان و لەيستىن -

- **جوانکاری:** تەناسوب ل نىشەكا پەيئىن ھەربەنگى و سەرخۆشى و پەيئىن چەرخ، باز و لۇت دا ھەيە.

■ **شەرۇقە: ↓**

۱۰۱۵- بېرىتە سەما و ساز و گۆقەند
شېرىن شەكەرلەب و شەكەر خەند

- **ھەقبەركرن:** ھم. رۆ. ئە. ئۆس. جا. زا. بېرىتە سەما - ھۆ. بېرىتە، سەما - پرۆ. بىرەت و سەما - ئا. بېرىتە سەما - مېر. بى لىتە و سەما - ھم. ھۆ. ئە. رۆ. مېر. شېرىن و -

■ **په یقناسی: بېریته:** بېلېته، جوړه ک دیلانه، سه ما یا فقیانی - سه ما: دیلان، دیلانا سوډی و فقی و عله وی یان، دیلانا ئایینی - بېریته سه ما: سه ما یا بېریته، دیلانا بېریته - گوډه ند: گه را دیلانج - شه کهر له ب: شه کهر لیف - شه کهر خه ند: شه کهر کهن، شیرین کهن -

■ **جوانکاری:** په یقین بېریته سه ما، گوډه ند و په یقین شیرین و شه کهر و په یقین شه کهر له ب و شه کهر خه ند ب هه فدو را ته ناسوبا وان هه یه.

■ **شروډه:** ↓

۱۰۱۶- عهزرا و رووال و بکر و موردان حوور و مه لک و پهری و ولدان

■ **هه قهر کرن:** نه. حور و پهری و مه لک و -

■ **په یقناسی: عهزرا:** کچ، کیژ - رووال: کوپک، شینه کوپ، کوپه لاهو - بکر: کچا خامه و ده ست نه خواری - موردان: پرانه یا مورد، کوپه لاهو، کوپک ده فرووت - ولدان: کوپکین بهه شتی یین ده فرووت -

■ **جوانکاری:** ته ناسوب ل نیقه کا په یقین عهزرا، رووال، بکر و مورد دا هه یه. په یقین عهزرا و بکر ب واته یا کچکان دگهل په یقین رووال و مورد ب واته یا کوپکان دژبه رن. ته ناسوب ل نیقه کا په یقین ولدان و حوروی دا کو کوپ و کچین بهه شتینه و مه لک و پهری دا کو فرشته نه هه یه. عهزرا و رووال و بکر و مورد ب حور و مه لک و پهری و ولدان را هاتنه وه کاندنی.

■ **شروډه:** ↓

۱۰۱۷- گول پیره هه نان، سه مهن قه بایان شه کهر ده هه نان و قه ندخایان

■ **هه قهر کرن:** نه ف مالکا ل رو. دا نه هاتیبه - هژ. نه. میر. هم. گول پیره هه نان و -

- **په یقناسی: گولپیره ههن:** گولکراس، کهسا/کهسی کو کراسی وی ژ گولی به -
سه مهن قه با: سه مهن دیره، کهسا/کهسی کو فیستائی وی ژ په لگی گولا یاسه مهنی به -
دههن: دهف - **شه ککر دههن:** قسه خوش، شیرینیژ، شیرینگوتار - **خا:** ژ ماکا
 خاییده نی تی، ب واته یا کرتانیدن و کرؤژتنی - **قند خا:** شه ککرشکین،
 شیرینناخیف، قسه خوش -

- **جوانکاری:** ته ناسوب ل نیقه کا په یقین گولپیره ههن و سه مهن قه با دا و په یقین شه ککر
 دههن و شه ککر خا دا هه یه. کراسی دیلانکه ران ب گولی و فیستائین وان ب
 یاسه مهنی هاتیبه وه کاندنی. کهن و ناخفتنن وان ژی وه کاندیه قند و شه ککر ری.

■ **شروقه: ↓**

**۱۰۱۸- زهرین که مهران و کهج کولاهان
 ته لعت قه مهران و خت سیاهان**

- **هه قبه کرن:** میر. کهج -

- **په یقناسی:** کهج: کهج، خوار - **کولاه:** کوم، کؤفی - **کهج کولاه:** کوم خوار، کوم ته له،
 ته له دانانا کوم و کولان نیشانه یا نازداری و قوده تی یخ یه - **ته لعت:** ته فه ش -
قه مەر: هه یف - **قه مەر:** ئه سمەر، گه نمگون -

- **جوانکاری:** ته ناسوب ل نیقه ک په یقین که مەر و کولاه دا هه یه. ته فه ش واته ته لعتا
 وان کچکین دیلانکه ر وه کاندیه هیفی و هوورده موویین سهر لیفا وان ژی وه کاندیه
 خت واته نقیساره ک رهش.

■ **شروقه: ↓**

مهم و زين

سپريز پريس

خوداني نيمتياز حافظ قاضي

سهر نقيسه
مؤيد طيب

ماڻهن ڇاپڪرڻو د پراسٽي نه

نمبر نمبر

گهر دستانا عبر القى - دهوك
ناقصه نيشهيا سهر نقيسه
ڪر ڀڪارين ڪور دستاني
قالي سنيهم
تلفون: ۷۲۲۴۷۶ - ۷۲۲۴۱۴

www.spirez.org
www.spirezpage.net

- ژمارا وٺانن: (۲۰۰)
- نافي پهر تووڪن: مهم و زين (بشكا دووين)
- شروفه ڪرن: پهرويز جيهاني
- دهرهينانا هونهرى: حسين سهنعان مهتيخان
- بهرگ: بهيار جهميل
- سهر پهرشڪاري ڇاپن: شيروان نهحمده تهيب
- ڇاپا: ٽيڪي
- تراژ: (۱۰۰۰) دانه
- ژمارا سپاردنن: (۲۸۶) ل سالا ۲۰۰۷
- ڇاپخانا: حجي هاشم / هولير

SPIREZ PRESS & PUBLISHER
DUBAI

مار سپريز للطباعة والنشر
دهوك

نه حمده دي خاني

مهم و زين

ب راقه و شره قه به ك نو و

په رويز جيهاني

پشكا دوويي

ناڤه رۆك

- (٢٤) مه قالی ئشتعالی شه معی جه مالی مه حیووبه، مه قامی ئنتقالی ئشتعالی وسالی مه تلووبه..... ٥٩٧
- (٢٥) وسوولی كه عبهیی مورا د و ته و افه، حوسوولی مه قسه د و مه رامی زوفافه..... ٦١٣
- (٢٦) حیله په ردازی و فتنه ئهنگیزی یا به کره ژ حه سه دوه رزی یا ل تاجدین، کو بووی سه به ب میر نه دا مه می زین..... ٦٢٣
- (٢٧) نا ئومیدی یا زینی یه ژ دهوله تا وه سلته و حه زه رته ئی ده ردمه ندی یا وی یه ژ کوربه تا فورقه ت و حه سه رته ئی..... ٦٦١
- (٢٨) هه مده می یا زینی دگه ل غه مان، ب سه به بی نفاق و نا ئیعمادی یا هه مده مان..... ٦٨٣
- (٢٩) موعاتبی یا زینی یه دگه ل ستی یی، گازنده یا حووری یه ژ په ری یی..... ٦٨٩
- (٣٠) مو کاله یی هه مرزی شه معه، مو دا وه مه یی خو ونرزیی ده معه..... ٦٩٣
- (٣١) بلبلی یا زینی یه دگه ل په روانه یی، په روانی یا وی یه دگه ل دیوانه یی..... ٦٩٩
- (٣٢) مه جنوونی یا مه می یه ژ عی شقا له یلای و وامقی یا وی یه ژ ده ردی عه زایی..... ٧٠٥
- (٣٣) مو خاته به یا مه می یه دگه ل شه تی جزیری، مو جا وه به یا ژ عی شقا بی نه زیری..... ٧١١
- (٣٤) مه با حسی یا مه می یه دگه ل با یی و هه واداری یا دگه ل هه وایی دبیره..... ٧١٩
- (٣٥) مو جا ده یا مه می یه ب دل کول را، مو جا ره به یا په روانه یی یه ب بولبول را..... ٧٢٩
- (٣٦) چوونا میر زینه دینه ب سه ی د و نیچی ری، ئازادی یا مه می و زینی یه ژ قه ی د و زنجیری..... ٧٥٣
- (٣٧) داستانی بووستانی جه نه ته نشانی میرانه، کو بوویه مه جمه عولبه حره ی نا عه شقا هه ردو دلته فگار ان و مه تله عولنه یه ره ی نا شه وفا حوسنا هه رد گولعیزاران..... ٧٦٩
- (٣٨) ره های یی یا زینی یه ژ قه ی دا ته عه لوقا ئه غیاران، ته نه های و ته که للوما وی یه دگه ل به لگ و داران..... ٧٧٧
- (٣٩) ته قازیی داعیه یی دیداری دلدار مولقاته ژ بو مه می ژار ژ جه نابی و اه بوله رام و قاز یه ل حاجات..... ٧٩٥
- (٤٠) فه گه ریانا میری میرانه ژ شکاری، سه رخوشی یا مه می و زینانه ب مه یا دیداری، بیخه به ری یا وانه ژ گازی و هاواری، سه ردا هاتنا میر و هه فالانه د وه قتی ئی قاری..... ٨٢٣
- (٤١) رابوونا تاجدینه ژ دیوانی ل وی ده می دا، سو هتتا مال و مولکانه ل ری یا مه می دا..... ٨٤٥
- (٤٢) ئا گاهی یا میره ل عی شقبازی و یاری یا مه م و زینان، ب نفشا و ئلقایا نه یاران و موزه بزه بینان..... ٨٦١

- ۸۷۷ (۴۳) شه ترهنج بازی یا مهمی و میره ب شهرتی دلخواز، فه دانا دامی ته زویره ژ بو کشفی راز.....
- ۸۹۹ (۴۴) خولووسییته و خه لاسی یا مهمی یه د خه لوهتا زندانی دا ژ سفتای د حه یوانی، موشارکته و موشاکه له تا وی یه ب ئه خلاق د رووحانی.....
- ۹۲۱ (۴۵) مه ئیووسی یا زینی یه ب سه به بی مه حبووسی یا مهمی و مه ئووسی یا وی یه ب غم و دهرد و ئه له می.....
- ۹۲۵ (۴۶) ته هه ووپا تاجدینه ژ غیره تا برایی، مه شوهرتا دگهل برانه، ل خه لاسی یا بیئه وایی.....
- ۹۴۷ (۴۷) ته عه سسوپ و ته داره کا تاجدین و برانه ب ئه مرئ غیره تی، سواری یا وانه ل هه سپی حه مییه تی.....
- ۹۵۵ (۴۸) ته دبیرا به کره ژ بو ده فا مه زهنه ت و عنادی، ته زویرا وی یه ژ ترسا فتنه و فه سادی.....
- ۹۶۷ (۴۹) نه سیحه تا صاحب غه ره زی پر مه ره زی دل بکول، ژ بو میری بی ته میزی ساده دل بی.....
- ۹۷۷ (۵۰) روخسه تانا میره ل دیتنا دلدارئ بی شبوونا زینی یه ژ زهوق و شهوقا دیداری زینی.....
- ۱۰۰۵ (۵۱) ته ووسییه و ته داره کا زینی یه ژ بو سه فه را ئاخره تی، ته هییه یی ئه سبابی جه هازه ژ بو عه رووسی یا جه نه تی.....
- ۱۰۲۳ (۵۲) په شیمانی یا میر زینه دینه ل مه حه بیاتا مه م و زینان مه رحه مه تا وی یه ل حالی نازهنینان مرنا مهمی یه ب ئاخفتنا برینان.....
- ۱۰۴۹ (۵۳) ته عزیزیه و ماتم و مدرسییه و شیوه نا مه می شه هیده مرنا به کرئ شهقی ب ده ستی تاجدینی سه عیده.....
- ۱۰۶۳ (۵۴) ئلتماس و ئستدعا یا زینی یه ژ بو به کرئ موفسد عوزورخواهی یا وی یه ژ بو ئه وی مولحد.....
- ۱۰۶۹ (۵۵) ته جهیز و ته کفین و ته دفینا مه می مه حروومی غه مگینه، هه منه فه س و هه مقه فه سبوونا ب فه وتا زینا نازهنین و غه مره قینه.....
- ۱۰۸۷ (۵۶) ته سویلی ته فاوت و ئختلافی خلقه ته ته مسیلی ته قازایی سرشتی تینه ت و فتره ته.....
- ۱۰۹۱ (۵۷) مسالی سه ره نجامی، به نی ئاده م و مه ئالی نه ب حه سبی زاهرئ سووره تی حاله، به لکی موته عه للقی باتنی مه عنا و مه وقوفی مه شییه تی زولجه لاله.....
- ۱۱۰۹ (۵۸) ئسباتی خه واس و که مالی جه وه ره ئ عه شقه کو کیمیایی ئه کبه ر و گووگرئی ئه حمه ره ژ بو خودانی، له ورا به هیمی و درنده یی و شه یسانی یی دکه ته مه له ک د نه فسا ئسانی.....
- ۱۱۱۹ (۵۹) به یانی مه راتب و مه دارجی سولووک و وسوولی ئللا ئه للاه و مه راسمی فه نایی فی ئه للاه و به قایی بئه للاه.....
- ۱۱۴۳ (۶۰) خاته مه یا کتاب و نامه یی، دسووره تی ختابا دگهل خامه یی، هه رجه ند غه ره ز خه ته می که لامه، لاکن ل موته که ه للی ئیها مه.....
- ۱۱۶۳ ژیدره.....

۱۰۱۹- سیمین به‌دهن و سه‌مهن عزاران
سیئین زه‌قهن و مه‌مک هناران

- هه‌قبه‌رکرن: هژ. میر. عوزاران - - هژ. هه‌ناران -
- په‌یفناسی: سیمین: زیئین - سیئین: وه‌کی سیئین - زه‌قهن: چهنه، ژیر چهنه -
- جوانکاری: خانی له‌شین وان کچکانه وه‌کاندییبه زیف ء، ته‌فه‌شین وان وه‌کاندییبه گولا یاسه‌مه‌نی، خه‌وه‌خه‌وکین وان وه‌کاندییبه سیئان و مه‌مکین وان وه‌کاندییبه هه‌ناران .
- شروقه: ↓

۱۰۲۰- نهو مووی میانئ مار گیسوو
نهو چارده‌سالی چارنه‌بروو

- هه‌قبه‌رکرن: میر. حم. ئا. ئوس. رو. هژ. جا. زا. ئەف، ئەف - ئە. ئەو. ئەو - میر. مارو- حم. ئا. ئە. ئوس. زا. رو. هژ. ماری- جا. موویبه میان و ماره گیسوو- - رو. ئە. میر. ئا. چارده‌سال و چار نه‌بروو - حم. ئوس. زا. هژ. چارده ساله چار نه‌بروو- جا. چارده ساله چاره نه‌بروو-
- په‌یفناسی: مووی میان: نافقه‌د زراف، یئین نافته‌نگا وان هندی موویبه‌کی زراف - مارگیسوو: مارکه‌زی، یئین که‌زی یئین وان وه‌کی ماران- چارنه‌بروو: بروو لیکدایی، بروو چاتمه -
- جوانکاری: میان واته نافقه‌دا کچکان ب موو، که‌زی یئین وان ژی ب ماران هاتیبه وه‌کاندنی. ته‌ناسوب ل نیغه‌کا په‌یفئین چارده و چار دا هه‌یه. ته‌ناسوب ل نیغه‌کا په‌یفئین موو، گیسوو و نه‌بروو دا هه‌یه.
- شروقه: ↓

۱۰۲۱- موردان و موراهقید موجهرهد لاوید وه، کو خهت وه کی زومهرهد

ههقبهرکرن: میر. نهمره دان - میر. نه. نؤس. هژ. رۆ. حم. جا. زا. موراهق و موجهرهد- نا. موراهقی موجهرهد - میر. لاوید وه کوو- حم. جا. لای وه کوو- نا. لاییت دکو/دگۆ- هژ. لای وه، کو - نه. لاییت کو- نؤس. رۆ. لاوید کو- پرو. لای وه، لای وه کوو، لاییت فه کوو-

بالکیشی: موردان و موراهق د موجهرهد ژ هه موو بین دی سهراست تره، له و را کو په یفا موجهرهد تهک هاتیبه و نهو رهوشنافه ژ بو ههر دو په یقین ل پیتش خوه دا. نه گهر وسان به، پیتا "و" ل نیقه کا په یقین موراهق و موجهرهد دا کول چهن دین نوسخه یان دا هاتیبه، ل بنیشی دا ژی ههر پیتا "د" بوویه و روونقیسکاران ب شاشی "د" وه که "و" نقیسینه. دهنا چاوا کو په یقین موردان و موراهق پراڼه واته جهمع هاتنه، ده بی په یفا موجهرهد ژی ب پراڼه بهاتا، داکو دگهل ههر دو په یقین ل پیتش خوه دا بکه تا ریزه کی دا.

■ **په یفناسی: موراهق:** خورتین نوو گهه شتی - موجهرهد: تهنج، نه زهوجی - لاوید وه: کورید وسان - **زومهرهد:** زومورود، زومرووت، که فره کی رهنگ که سکی گرانبوهایه - **خهت زومهرهد:** سمیبل سۆر-

■ **جوانکاری:** په یقین موردان و موراهق و لای وه هف واته نه و دگهل په یفا موجهرهد ته ناسوبا وان هه یه. خانی سمیبلین نوو خوویی دایی بین لایوان وه کاندیه زومرووتا که سک.

■ **شروقه:** ↓

۱۰۲۲- خوش دهنگ ههک، ههک د خوش رهنگ هن جهرگه بهزی و هن دکر لهنگ

■ **ههقبهرکرن:** هژ. جا. زا. دیگهر- رۆ. نه. دگهر رهنگ - نا. جهرگه بهزین و هن دیهک رهنگ - میر. نؤس. دیه کرنگ- حم. دیکر لهنگ- پرو. هن جهرگه بهز و هه نهک دگهر رهنگ - هن جهرگه بهزی وهن دگهر بهنگ- هن جهرگه بهزی و هن دیگهر لهنگ-

بالکیشی: نهف په یفا ده بی یان دکر به، یان ژی دگهر به. هن جهرگه بهزی و هن دکر لهنگ،

ھەرۋەكى ل شىرۋىقەيى دا ھاتىيىھ، واتە ھىندەكان جەرگەبەزى دكرن و ھىندەكان ژى لەنگ دكرن. لىن ئەگەر ئەم ل جىيەن " دكر" دا " دگەرئى " پىھەژرىن، واتە بىئىن: ھىن جەرگەبەزى و ھىن دگەر لەنگ، واتە ھىندەكان جەرگەبەزى دكرن، و ھىندىن دى ژى لەنگ دكرن.

■ پەيئىناسى: خۇشەدەنگ: دىنگخۇش - خۇشەرەنگ: رەنگخۇش، بەدەو، جوان - جەرگەبەز: دىلانا كو كور و كچ و مېر و ژن پىكقە دكن، گەنمە جو، رەشەبەلەك - ھىن دكر: ھىندەكان دكر - لەنگ: نالقى دىلانەك گرانە - ھىن دگەر: ھىندىن دى -

■ جوانكارى: پەيئىن دەنگ و رەنگ و لەنگ جناسى ساز دكن. پەيئىن ھىن و ھىنەك ژى ژ بلى جناسى تەكرىرى ژى چى دكن.

■ شىرۋىقە: ↓

۱۰۲۳- بلجوملە ل رەغمى قى عەجووزى يەعنى ل خالافى پىشتكووزى

■ ھەقبەركرن: ھژ. وئ -

■ پەيئىناسى: عەجووزى: عەجووزەيى - عەجووزە: پىرەژن، مەبەست ژى جىھانە - ل خالافى: بەرەوازى، دژى - پىشتكووز: پىشت خوچك، پىشت خوار، پىشتكۆم، پىشتكووزك

■ شىرۋىقە: ↓

۱۰۲۴- كىژى د سىفك كورئ د لاوين مانەندى بەنات و مىسلى پەروين

■ ھەقبەركرن: رۆ. قىز - پىرۆ. كىژ - ئە. د سەف و -

■ پەيئىناسى: كىژ: كچ، قىز - لاوين: خۇرت، خوەشكۆك - بەنات: پىرانەيا بنت، كچ، لىرەدا مەبەست ژى بەناتو نەعشە (بنات النعش) ھەفت ئىستىيرىن ل رەخ ھەف كول كورمانجى دا ژى را تەرمى مەرخى ژى دىيئىن - پەروين: پىرۆ، كۆمەك ئىستىيرن كول رەخ ھەف ۋەكى گوشى يەكى تىنە خوويانى -

- **جوانکاری:** کورکین لاو و کچکین سفک و نووگيهايي وه کاندييه ههفت ئستيران و پير و ميژينان.

■ **شروقه:** ↓

۱۰۲۵- هن دائره بهند و هن د دهقار
 هن سلسله بهند و هن د سه ييار
 ۱۰۲۶- نه نجمه سفهت نه نجومه ن فروروزان
 ههفت شهف د تهمام و ههفت رووزان

- **ههقبه ركرن:** رۆ. شهف تهمام - پرۆ. شهف د تهمام - مير. شهف د - نه. ههشت -
- **په يفتناسي:** دائره بهند: كه پرگرتي، كۆقه ند - دهقار: زفرۆك - سلسله بهند: زنجير گرتي، زنجير قۆل - سه ييار: كه رۆك - نه نجمه: پرانه يا نه جم، ئستير - نه نجمه سفهت: وه كي ئستيران - نه نجومه ن: كۆمه ل، جقات - فروروزان: رۆه نيه در، تريسكه افيز، چلقۆك - نه نجومه ن فروروزان: كه ش كرئ جقاتي. - رووز: رۆژ -
- **جوانکاری:** په يفتين نه نجمه و نه نجومه ن يي كفه جناسي ساز دكن. په يفتين شهف و رووز دژبه ري يي ساز دكن. كور و كچين خوه شكۆك وه كاندييه ئستيران كو كۆمه ل و كۆمه لگه هي رۆناهي دكن.

■ **شروقه:** ↓

۱۰۲۷- بهزما ستي يي، و جه معي تاجدين
 گيپان ب فاء رهنگاء زيب و ته زيي

- **ههقبه ركرن:** رۆ. نه. ئۆس. ئا. مير. حم. ب في - هژ. ب في - ئۆس. ئا. مير. حم. هژ. پرۆ. رهنگي - نه. رهنگي -
- **په يفتناسي:** بهزم: جه شن، ئاههنگ، داوه ت، زهماوه ند - جه مع: جقات، به ره في، جه م - گيپان: جي به جي كرن، دامه زران دن، كه پان دن، ب ري برن - زيب: خه مل، ره وش - ته زيي: خوه شك كرن -

■ **جوانکاری:** پەيقىن بەزم و جەمە لېرەدا تەرادوفى ساز دکن . ھەروسان پەيقىن زىب و تەزىين زى پىڭقە .

■ **شروڤە:** ھەربەنگى و سەرخۇشىن بۇتانى پىڭقە دانە چەرخ و باز و لۆتان و گرتن سەمايا بىرپىتەيى و ب دەنگى سازان را گۇڤەند گەپيا . كچىن خامە يىن زار شىرىن و شەكەرلىڭ و شەكەرەن، دگەل كورپىن دەقرووت و خۇرت و عەزب، ۋەكى حوور و پەرى و فرشتە و غلمانان پىڭقە گرتن گۇڤەندى . كچىن گولكراس و فيستان ياسەمەن، كراس سۇر و فيستان سىي، شەكەردەڤىن شەكەرىيىژ، كەمبەر زىپىن كۇڤى كىل، تەفەش گەشىن بروو رەش، زىقىن لەشىن سەمەن روو، سىڧ خەوخەو كىن مەمك ھەنار، نابقەد زرافىن كەزى رەشمار، چار دەسالە يىن بروولىڭدايى، دگەل كورپىن نووگەھەشتى و شىپنەكوپ، خۇرت و لاوین سمبىل سۇر پىڭقە جەرگەبەز گرتن و دىلان گەراندىن . ھەندەكان ب دەنگىن خوە يىن خوەش و ھەندەكان ب رەنگىن خوە يىن خوەشك پىڭقە گۇڤەند گەش كرن . ھەندەكان سەمايا بىرپىتە دكرن و ھەندەكان زى ب لەيزا لەنگ گۇڤەند دگەپاندىن . ب كورتى ل دژى قى پىرا فەلەكى، ئەو فەلەكا پىشت خۇچك، گىشتى خەلكى كەيفخۇش و دەمساز بوون . قىزىن سىك و كورپىن لاو، ۋەكى كۇما ھەفت ئىستىر و پىر و مېزىنان، ھەندەكى گەر فەدابوون و ل دۇر خوە دزقپىن و ھەندەكى زى زنجىرقۇل گرتبوون و ۋەكى ئىستىرپىن گەرۆك دلەيستىن و دتەيىسىن . ب كورتى ئەو ئىستىرپىن كۆمەل گەش كەر، ھەفت شەف و ھەفت رۇژان ب قى جوپەيى، ب خەمل و ئايىن و رى و رسم زەماۋەندا ستى يى و تاجدىن گەپاندىن و ب رى قە برن .

مه‌قالی نشتعالی شه‌معنی جه‌مالی مه‌حبوبه،
مه‌قامی نشتعالی وسالی مه‌تلوبه

۱۰۲۸- دامانی عه‌رووسی پاکئی گه‌ردوون
دامادء کو کر ب میهری گولگوون

- هه‌قبه‌رکرن : ئوس . دامادی، دامادی، ل هه‌ردو نیقمالکان دا ژی داماد هاتیبه - - هژ .
نا . ئوس . دامادی - ل نه . دا جیهی په‌یشتن داماد و دامانی لیک هاتیبه گوه‌ورینی -
حم . رۆ . دامادء - میر . دامادء کو دکر - میر . نه . موهری - ئوس . مه‌هر -
- په‌یفناسی : عه‌رووس : بووک - پاک : پاقر - گه‌ردوون : جیهان - داماد : زاقا - میهر :
تاف، دلۆفانی - گولگوون : سۆر، گولره‌نگ، ل ره‌نگی گولی دا -

■ جوانکاری : ل قی هه‌لبه‌ستی دا ژ بلی ته‌شیه و وینه‌نگاری، ئیهامه‌ک زۆر جوان و
هۆستایانه ژی هه‌یه . په‌یقا کوئیهامی ساز دکه، په‌یقا میهره . میهر ل رینقیسا کهون دا
دکاره ب سنجوره‌یین : موهر، مه‌هر و میهر، بیته خوه‌ندنی و چوار واته‌یان ژی بده .
دامانی عه‌رووسی پاکئی گه‌ردوون، دامادء کو کر ب " موهری " گولگوون، کو واته‌یا
زوفافی دده . لئ نه‌گه‌ر نه‌م بیژن؛ دامانی عه‌رووسی پاکئی گه‌ردوون، دامادء کو کر ب "
مه‌هری " گولگوون، دیسان ژی واته‌یا ماره کرنی دده . واته زاقایی بووک ماره کر . نه‌گه‌ر
نه‌م بخوونن؛ دامانی عه‌رووسی پاکئی گه‌ردوون، دامادء کو کر ب میهری گولگوون . واته
زاقایی بووک نه‌فاند و نه‌و نه‌فین باران کر . هه‌رچه‌ند کو نه‌ف هه‌رسی واته و شرۆفانه ژی
گۆره‌کی ده‌قا هه‌لبه‌ستی سه‌رراست تینه خوویانی، لئ گا‌فا کو مرۆف ل قی هه‌لبه‌ستی کوور
دبه و لئ هوور دبه، مرۆف دینه و بئ ناگادار دبه کو مه‌به‌ستا خانی قه‌ت یه‌ک ژقان واته و
شرۆفه‌یانا ژی نینه . نه‌و ژ هیچ بووک و زاقایه‌کی خه‌به‌ر ناده . بووک و زاقایه‌ک ل وی نافی
دا نین، ته‌نئ ته‌شیه‌هه‌ک هه‌یه و که‌سه‌ک تونه‌یه . خانی لیره دا ب هۆستاتی باسی
هه‌له‌هاتنا تافی دکه . نه‌و تافی دوه‌کینه زاقایه‌کی و ئه‌ردی ژی دوه‌کینه بووکه‌کی . ل قی
هه‌لبه‌ستی دا کلیده په‌یقه‌ک هه‌یه کو ژی را په‌یقا په‌یوه‌ندی ژی دینیژن . نه‌ف کلیده
په‌یقایه کو ئاریکاری بئ دده دا کو مرۆف ل مه‌به‌ستا خانی بجه‌سه . په‌یقا گه‌ردوون لیره دا

كليده په يښه. گهر دوون واته جبهان و تۆپا زفرۆكه نەردى، يان ژى فهلك. مېهر ژى خودانى دو واته يانه. يهك مه گۆت كو ب واته يا ئه قينى يه، و يا دى ژى تى ب واته يا تاف و رۆكى. خانى لېره دا وینه نگارى يى دكه. ئه و تۆپا نەردى دوه كينه بووكى و تافى ژى دوه كينه زافايى كو كۆشا بووكا گهر دوونى ب رۆناهى يا خوه يا سۆرهنگىف گولگوون دكه. ب گشتى خانى ل فى ههلبهستى دا ديبزه كو، تافا سييدى يا سۆر ل سهر كۆشا چيان وه كه سۆر گوله كى روونشت. يان ژى تافا سييدى يا سۆرهنگىف ل پشت چيان را ههلهات. ژ بلى فان هونه ر و جوانكارى يىن كو مه گۆتن، ژ فى شپوه يا دارىشتنا ههلبهستى را بهراعتى ئستهلال تى گۆتنى. بهراعتى ئستهلال ئه وه كو ههلبهستكار ب هينانا هندهك په يىف و گۆتتىن كو په يوه ندى يا وان ب مزارى قا ههيه، خوينه ر يان بهيستنه ران ژ وى مزارى كو دى ل دوو را بقه ومه ئاگادار دكه. خانى ژى ب هينانا په يقين بووك و زافا و دامان و گولگوونى، بى وى هندى كو باسا زهماوندى بكه، خوينه ران ب زهماوندنا تاجدين و ستى يى كو دى ل دوو را ل سهر وى بنقيسه، ئاگادار دكه.

■ شروقه: ↓

۱۰۲۹- تارىتى ب رۆهنى يىن كو راکر غه م شوبه تى زولمه تى فه ناكر

- په يقناسى: رۆهنى: رۆناهى - زولمهت: تارىتى، ره شاتى - فه ناكر: ژ ناف بر -
- جوانكارى: په يقين تارىتى و روھنى دژبه رى يى ساز دكن. غه م وه كاندييه تارىتى يى. چاوا تافى تارىتى ژ هۆلىن راکر، وسان دهر د و كول و كه دهر ژى ژ ناف بر.

■ شروقه: ↓

۱۰۳۰- وه قتنى سحرى ژ رۆژى حه فتنى ئاگر ته دگۆ گه هه شته نه فتنى

- هه قبه ركرن: هژ. ئه. ئوس. حم. مير. رۆژى - رۆ. مير. گۆت- هژ. گه هيشته -
- جوانكارى: ته ناسوب ل نيغه كا په يقين وه قت و سحر و رۆژ دا هه يه. ئاگر و نه فتن دژى هه فدونه.

■ شروقه: ↓

۱۰۳۱- گەرمییەتی ناری قوربئ مەقسوود
راکر ژ و جوودئ عاشقان دوود

- هەقبەرکرن: رۆ.میر. نار و
- پەیقناسی: گەرمییەت: گەرم بوون، گەرمایی - نار: ئاگر - قورب: نیزیکی - مەقسوود: نارمانج - راکر: بلند کر، قولۆز کر - و جوود: بەدەن، هەبوون - و جوودئ عاشقان: لەشی ئەفینداران، پاشپرتکا "ئ" ل پەیقا و جوودئ دا ئزافە یا فارسی یە. - دوود: دووکەل، کادوو، دوو -
- شروۆفە: گافا کو زاقایی دافا پاکە بووکا گەردوونئ ب تاقئ سۆرهنکیف کر و ب روۆناهی یا خوہ تاریتی ژ هۆلئ را کر و خەم و کول و کەدەر وە کە وئ تاریتی یئ ژ ناف بر. دەما سبیدئ ل هەفتمین روۆزا زەماوەندی دا، تە دگۆت قای ئاگر گەه شتە نەفتئ. گەرما یا ناگری نیزیکیبوونا مراز و مەتلەبان، دووکەل ژ هەبوونا ئەفینداران را کر.

۱۰۳۲- جەمعیەتی خاسی ئاگر و باد
ئەلبەتتە دکەت مرۆفە بەرباد

- هەقبەرکرن: ئۆس. میر. خاس و. هژ. رۆ. ئە. ئۆس. میر. حم. ئا. مرۆفی -
- پەیقناسی: خاس: تاییەت - بەرباد: بەر ب با، ل بەر بایی کەتی و ژ هۆلئ رابوویی -

■ شروۆفە: ↓

- جوانکاری: پەیقین ئاگر و با دژبەری یئ ساز دکن.

۱۰۳۳- ئەف عەشق و هەوا کو بوونە دلداش
جان و دلی دئ بدەن ب شاباش

- هەقبەرکرن: هژ. حم. ئۆس. زا. دلداش - میر. جا. یۆلداش - ئا. ئە. ئۆلداش - روۆ. ولداس - پرۆ. ئۆلداش، یۆلداش، دلداش - ئۆس. ئە. روۆ. ئا. میر. حم. دلی - هژ. دلی -

■ **پەيقناسى: ھەوا: داخواز، خوازىك، ئەقېن - دلداش: ھەقدل - ولداس: ئۆلداش،**
يۆلداش، ھەقال، ھەقېرى -

بالكىشى: داش پاشپرتكەك توركى يە كو بەرانبەرى وى ل زمانى كوردى دا ھەقە. ئەف پاشپرتكا توركى ل پەيقتن وەكە: قارداش، يۆلداش، وەتەنداش و... دا تى. سەعدى ھۆزانى ب ناف و بانگە ئىرانى ژى ل ھەلبەستەك خوە دا ئەقې پاشپرتكا توركى ب كار دىبە. دەما كو دىيۆ: من و تو ھردو خواجە تاشانىم، بىندەء بارگاہ سلطانىم. خانى ژى لىرە دا ئەو پاشپرتكا دگەل دلى ئىنايە و ھەقبەندەك جوان و نوو لى چى كرىبە.

■ **جوانكارى:** ئاتەش و باد ل مالكا پىشتەر دا ئستعارەنە ژ عىشق و ھەوايى كو خانى ل مالكا دوو را ئىنايە. واتە خانى عىشق وەكاندىبە ئاگرء و ھەوا واتە داخواز و ئارەزوو ژى وەكاندىبە بايى. كووربىنى يەك ھۆزانە ژى د قى تەشپىھى دا ھەيە؛ باد و ھەوا ھەردو ژى دكارن يەك بن.

ھەروسان پەيقتن باد و بەرباد جناسى ساز دكن. پەيقتن دلداش و دلى دكارن بىن جناس. تەناسوب ل نىقەكا پەيقتن جان و دل دا ھەيە. ل پەيقتن "دلى دى" دا سەربەستى يا ھۆزانى يىن ھەيە.

■ **شروڤە:** دگەل ھەف بوون و پىكھاتنا تايبەتى يا ئاگر و بايى پىكھە ھەلبەت دى مرؤفء بەرباد بکە. دەما كو ئەقېن و داخواز بوونە ھەقدل و ھەقال دى دل و جانى ژ دەست خودانى دەرخن و بدنە شاباشى.

۱۰۲۴- سەبرا شەوتاندى ئفتراقى

تىك سۆھت قران و ئحتراقى

■ **ھەقبەركرن:** ھۆ. سەبرى - پرۆ. سبرا - ھۆ. سۆھتى - رۆ. مير. سۆھت و - ئە. سۆھت قرانى ئحتراقى - ئا. فەراق و ئحتراقى - ئۆس. فەراقى ئحتراقى -

■ **پەيقناسى: سەبر:** بېھنفرەيى، ل بەر خوەدان - **شەوتاندى:** سۆتى، سۆتاندى - **ئفتراق:** دوورى، جودايى - **تىك سۆھت:** تەفدا شەوتاندى، فېكرا سۆت - **قران:** ھەمبەرى، روو بەروويى - **ئحتراق:** شەوات -

- **جوانکاری:** ئفتراق واتە دووری و ھەر وسان قران واتە نیزیکی وەکاندییه ئاگرەکی کو لبرخوھدان و سەبرا ئەفینداران شەوتانیدییه . پەیفین ئفتراق و قران دژبەری یئ ساز دکن . پەیفین ئحتراق و سۆھت و شەوتانیدی تەرادوفی ساز دکن .
- **شروڤه:** ئەو سەبر و لبرخوھدانا کو دووری و جوداتی یئ شەوتاندبوو، شەوات و نیزیکبوونی تیک سۆت و کوتا کر .

۱۰۳۵- دەریایین مەحبەت ئوشتولوم کر نارام وشەگیب و سەبر گوم کر

- **ھەقبەرکرن:** ھژ. ئەشتولوم- ئا. ئە. ئەستەلەم -
- **پەیفناسی:** ئوشتولوم کون: توورەبوون، کەلچوون و ھاتنە جۆش و خورۆش، فۆرت کون - **شەگیب:** نارامی، سەبر، بیھنفرەیی - **گوم کون:** وەندا کون -
- **جوانکاری:** مەحبەت ب دەریایەک ھلکەلۆک و سەررێژ ھاتیبە وەکاندنێ . پەیفین سەبر و نارام و شەگیب تەرادوفی ساز دکن .
- **شروڤه:** دەما کو دەریایا ئەفین و ھەژیکێ ھلکەلیا و سەررێژ بوو، قەحەبیان و نارامی و ل بەرخوھدان و بیھنفرەیی و ھیوری تەفدا وەندا کر .

۱۰۳۶- مەحبوب و موحب ژ فەرتی تەشویر ھاتن کو بین ب شەوقی تەقدیر

- **ھەقبەرکرن:** رۆ. موحب و مەحبوب- پڕۆ. مەحبوب و موحب-
- **پەیفناسی:** فەرت (فرط): زەیدەیی، زیدەتی - **تەشویر:** دلنیگەرانی، بیحەدووری، پەریشەیی - **شەوق:** تیشک و رەونەق، خوازیک و ئەفینا بی سینۆر - **ھاتن کو بین:** ھندک مابوو کو بین - **تەقدیر:** بریار دان، جی ب جی بوونا فەرمانا خودی - **تەقدیر بوون:** مرن -
- **جوانکاری:** پەیفین مەحبوب و موحب ھەم دژبەرن و ھەم ژێ جناسی ساز دکن .
- **شروڤه:** ھندک مابوو کو ئەفیندار و بەرئەفین ژ بر زیدەبوونا دلنیگەرانی و بیحەدووری و پەریشەتی و شەوق و خوازیکی بمرن .

۱۰۳۷- مەشائە و مېھرەبان و دايين شووشىين و مەھارمى د تاجدين

- **ھەقبەركرن: ئە. مېھرەبانى دايين -**
- **پەيئناسى: مېھرەبان:** بەربووكا كول شەفا زاقاتى يىن دا ل ئۇدا نىزىكى ئۇدا بووك و زاقايى دا رادزى و سەر گوھى خوه دده سەر بووك و زافا و ئاگاھى يا وان دكە -
- **جوانكارى:** تەناسوب ل نيئەكا پەيئىن مەشائە، دايين، مېھرەبان، شووشىين و مەھارم دا ھەيە .
- **شرۆفە: ↓**

۱۰۳۸- موستەوجەين وەقتى دىن مولاقت بەر مەوجب و موقتەزايىن عادات

- **ھەقبەركرن: ئۆس. بوون - ئە. رۆ. ئا. مير. مەوجب موقتەزايىن -**
- **پەيئناسى: موستەوجەب:** مەستوجەب، گۆرەكى - دىن: دىتن - **مولاقت:** ھەقدو دىتن، تووشى ھەف بوون - **مەوجب:** ھۆ و ھەگەر - **بەرمەوجبى:** ل بەر ھۆ و ھەگەرا - **موقتەزا(مقتضى):** پىئدى، داخووزى - **عادات:** پرائەيا عادات، خدە و خوو -
- **جوانكارى:** پەيئىن مەوجب و موستەوجب جناسىن ساز دكە .
- **شرۆفە:** بەربووك و بەربەر و دايەن و برازافا و شووشىين و ھەقال و ھۆگرين تاجدينء گۆرەكى دەم و داخووزان ھەقدىتن پىئدى زانين. واتە پىئدى زانين كو تاجدينء بين پەردەسەرايا بووكى .

۱۰۳۹- مەجموعىن موبەخخرات و موتر مەمزووجىن موفەرھات و موسكر

- **ھەقبەركرن: ھژ. موعطير، موسكير - مير. موعەطەر، ئەف مسك و زەباد و عوود و عەنبەر - ئۆس. موفەرھاتىن موسكر -**

- پەيقناسى: مەجمووع: ھەموو - موبەخخەر: بوخوور، سوۋتنى يىند بېيەن خۇشكەر - موعتر (معطر): بېيەنخۇشكەر - مەمزووج: تېكەلبووبى - موفەرحات: بېيەن قەكەر، دلخۇشكەر - موسكر: سەر خۇشكەر -

- جوانكارى: ئەف مالكا ھەلبەستى ب شېوھيا تەرسىيى ھاتىبە قەھاندنى. تەناسوب ل نېقە كا پەيقىن موبەخخرات، موفەرحات، موسكر و موعتر دا ھەيە.

■ شروۋقە: ↓

■ ۱۰۴۰- جام و قەدەح و ئياغ و مەخمەر
نەف مسك و زەباد و عوود و عەنبەر

- ھەقبەر كرن: ھۇ. ئەياغ - ھۇ. مېر. ھم. زا. جا. مەخمەر - ئە. ئا. ئوس. رۇ. مېمەر - پرۇ. مېمەر، مەخمەر - ھم. مېمەر - ل مېر. دا جېھى ھەردو نېقمالكىن دويى يىن مالكىن ۱۰۳۹ و ۱۰۴۰ لىك ھاتىبە گوھورېنى.

- پەيقناسى: جام: پيالە، كاسك - ئياغ: نېف كاسە، جامك، - مەخمەر: ئامانا كو شەپايى تېدا تەخمېر دكن، يان زى خەمردانك و جامكا شەپايى، لېرە دا زۇرتى تى ب واتەيا جامكا شەپاب قەخوارنى، لەورا كو ھەرسى پەيقىن جام، قەدەح، ئياغ ھەريەك ئامانەك قەخوارنى نە، مەخمەر زى دەبى ب وى واتەين بە.

- جوانكارى: تەناسوب ل نېقە كا گشتى پەيقىن نېقمالكا يەكەم پېكفە و گشتى پەيقىن نېقمالكا دوھم زى پېكفە ھەيە.

■ شروۋقە: ↓

■ ۱۰۴۱- ماوھرد و گولاب و عەترى شاهی
نەلقسسە ژ ماھى تا ب ماھى
۱۰۴۲- ئەسبابى نشات و عەيش و عشرەت
ئالاتى سەفا و زەوق و سوحبەت

- پەيقناسى: عەترى شاهی: گولافا شاھانە - ئەسباب: پېدەستك، ھوساز - نشات (نشاط): خۇشى و كەيفخۇشى - ئالات: ئامېر، ئامراز، پېدەستك - سەفا (صفا): دلگەشى - زەوق: ئارەزوو، خۇشى - سوحبەت: ئاخفتن، پېكفە خەبەردان، ھەفالتى -

- **جوانکاری:** په یقین ماوهرد و گولاب تهرادوفی ساز دکن. تهناسوب ل نیقه کا په یقین ماوهرد و عه تر و گولاب دا هه یه. په یقین ماهی و ماهی پیکه جناسی ساز دکن.

■ **شروقه: ↓**

**۱۰۴۳- نهو چهند کرن نهوان موهه ییا
مه حزن مری پی دبوون موهه ییا**

- **په یقیناسی:** موهه ییا: ناماده - موهه ییا: فه ژاندی، زندی بووی -
- **جوانکاری:** په یقین موهه ییا و موهه ییا پیکه جناسی ساز دکن. په یقین مری و موهه ییا دزبه ری یی ساز دکن.

- **شروقه:** هه چی سوتنی یید بیهنخوشکه ر و گولاف و تشتین بیهنقه که ر و دلخوشکه ر و سه ر خوه شکه ر یین وه که مسک و زوباد و عوود و عه نبه ران هه بوون، هه موو ل جامک و پیاله و کاسک و تاسکان دا دانین. گولاف و عه تر یی شاهانه ناماده کرن. ب کورتی هه چی پنده سستک و نامیر یی که یفخوشی و شادی و دلگه شی و کیف و حنه ک و ناخفتنی ژ ئردی تا ناسمانان هه بوون، هه موو وسان ناماده کرن و ریک و پیک دانان، کو راستی ژی مری پی زندی دبوون.

**۱۰۴۴- ناراسته بوو عهرووس خانه
دیوار و دهری، عهرووشن خانه**

- **هه قبه ر کرن:** هژ. نه. ئوس. حم. زا. دهر و عهرووشن خانه - ئا. عهرووس و خانه، عهرووش و خانه - رۆ. دیوار و دهر و عهرش و بانه - جا. دیوان و دهری و عهرش و بانه -
- **په یقیناسی:** ناراسته: خه ملاندی، ریک و پیک کری - **عهرووسخانه:** حوجه، سهراپه ردا بووک و زافاتی یی - **عهرووش:** روکنی مالی، چارکوژی مالی، خیمی مالی -
- **جوانکاری:** تهناسوب ل نیقه کا په یقین دهر، عهرووش و دیوار دا هه یه. په یقین عهرووشن خانه و عهرووسخانه پیکه جناسی ساز دکن.

■ **شروقه: ↓**

۱۰۴۵- رابوونه فه خاسه کی و خادم
هندهک د نه قارب و مه حارم

- هه قبه ر کرن: میر. و هن مه حارم.
- په یقناسی: خاسه کی: بهرده سستکین تایبه تی، هه فالین زور نیزیکی و رازه لگر - خادم: خزمه تکار - نه قارب: خزمین نیزیکی - مه حارم: پرانه یا مه حره م، رازه لگر، هه قسر -
- جوانکاری: ته ناسوب ل نیئه کا په یقین خاسه کی و خادم، و په یقین نه قارب و مه حارم دا هه یه.
- شروقه: ↓

۱۰۴۶- شه معهک ب ته مامهی موته لالا
شه مسهک ب جه مالهی موجه لالا

- هه قبه ر کرن: حم. جا. بته مامه، بجه ماله - ئوس. نه. رو. نا. میر. زا. بته مامه، بجه ماله - پرو. ب جه ماله پر موجه لالا- هژ. بیته مامیها، بجه مالیها-
- بالکیشی: په یقا شه مع ل عه ربی دا په یقه ک موزه ککه ر واته نیرزا یه و جیناقی وی ژی ده بی نیرزابه، واته جیناقی "هی" دگره نه کو "ها". نزانم هه ژار نه ف "ها" ژ کیده ری و چما هانییه؟؟
- په یقناسی: ب ته مامهی: بگشتی خوه - هی: ل دووماییکا هه ر دو په یقین ته مام و جه مال دا جیناقی نیرزا یه عه ربی یه و تی ب واته یا یا خو، یا وی، نه ف جیناقا ل نفیسینی دا وه ها تی نفیسینی: ه، لی هی تی خومندنی - موته لالا: زپرگری، ب زپرروو قالگری - جه مالهی: ب جوانی یا خوه، ب جوانی یا وی - موجه لالا: ب شهوق و جه لا، ته بیسی و رو ناهی -
- جوانکاری: نه ف مالکا هه لبه ستن ب شیوه یا ته رسیعین هاتییه فه هاندنی. په یقین شه مس و شه مع پیکفه و په یقین موته لالا و موجه لالا ژی پیکفه جناسی ساز دکن. په یقا شه مع مه جازه ژ شه معدانکی. په یقا شه مس ئستعاره یه ژ شه معی.
- شروقه: ↓

۱۰۴۷- هلگرتنه سهر سهری خو ره قاس

ئینانه میانئ مه جلسا خاس

- هه قبه ر کرن : هژ. مه یانی -
- پهیئناسی : هلگرتنه : هلدانه، راکرنه - ره قاس : دیلانکه ر - میان : نیئه ک - مه جلس : روونشنگه ه، به ره فی، دیوان -
- شروؤفه : دهما کو په رده سه رایا بووکئ ب دهر و دیوار و بهربان و کوژ و ره خان فا ب ریئک و پیئکی ئاماده بوو و خه مملی، خزمه تکار و هه فال و هوگرین تاجدین یین تایبه تی و خزم و که سین نیئزیک و هه قرازین وی رابوون و ب ره قس و دیلان شه مالکه ک کو شه مدانکا وی ب گشتی ئافزپرکری بوو و ل بهر جوانی یا خوه ته فدا وه که تافه ک خوه شک دچلقلی، دانانه سهر سهری خوه و برنه نیئه کا به ره فی یا تایبه ت کو تاجدین و گره گره لی روونشبوون .

۱۰۴۸- شه معنی ب زهبانی حالی بی قال

ئه ف ره نگه هه کر به یانی ئه حوال

- پهیئناسی : حال : رهوش - زهبانی حال : زمانی رهوشی، رهوشا کو چاوانی یا تشته کی راگه هیئه - بی قال : بی گۆتن - به یانی ئه حوال : راگه هاندنا رهوش و دهمان -
- جوانکاری : په یقین حال و قال دژبه ری یی ساز دکن . په یقین به یان و زهبان ههم ته ناسوبی و ههم ژی جناسی ساز دکن .
- شروؤفه : ↓

۱۰۴۹- که ی عاشقی بی قهرار و بی تاب

گهر شوبه یی منی خودان تهب و تاب

- پهیئناسی : بی تاب : بی تاو، بی حه دوور - تهب و تاب : هه لچوون و داچوون، هه لهاتن و داکه تن، تا و تیل -

- **جوانکاری:** په یقین بی قه‌رار و بی تاب تهرادوفی ساز دکن. په یقین تهب و تاب ژی جناسی چی دکن.

■ **شروقه: ↓**

۱۰۵۰- رابه هه‌ره حوجله یا عه‌رووسی
پایه‌نده ببه ب پایبووسی

- **هه‌قبه‌رکرن:** هژ. حه‌جله - نه. ئا. میر. حوجره - هه‌موو ژیدهران پابه‌ند و پابه‌نده نقیسینه، هژ. دنقیسه کول هئنده ک نوسخه‌یان دا پایه‌نده ژی هاتیبه -

بالکیشی: یا سه‌رراست و واتهدار "پایه‌نده" یه.

- **په‌یقناسی:** پایه‌نده: پاینده، به‌ریا، به‌رخوه‌دار، هه‌رده‌می، هه‌ره‌هه‌ره‌یی، هه‌رمان - پایبووس: پی‌رامووسان، رامووسانا پی‌یان -

- **جوانکاری:** په یقین پایه‌نده و پایبووس جناسی ساز دکن. ل په‌یقا "رابه هه‌ره" دا سه‌ربه‌ستی یا هۆزانی پی‌هه‌یه.

- **شروقه:** شه‌مالکی ب زمانج حالی و بی‌گۆتن، وه‌ها ره‌وش راگه‌هاند. هه‌ی نه‌قینداری بی‌حه‌دوور و بی‌هن ته‌نگ، نه‌گه‌ر تو‌ژی وه‌کی من د تا و تی‌لی دایی، رابه هه‌ره په‌رده‌سه‌رایا بووکی و ب رامووسانا پی‌یین وی‌خوه به‌رخوه‌دار و هه‌رمان بکه.

۱۰۵۱- شه‌معا ته وه‌کی ته ئنتزاره

شه‌وقا ته ل جان و جسمی ناره

- **هه‌قبه‌رکرن:** میر. حم. ئا. جسمی - هژ. جسمی -

- پەيقىناسى : ئىتتزارە : مونتهزەرە، چاف ل رى يە، چافەروانە - شەوق : ئارەزوو، ھەسرەت و خوازىكا دىتتىن - جىسمى : جىسمى وى، لەشى وى -
- جۋانكارى : شەمع ئىستعارەيە ژ ستى يى . پەيقىن شەمعا و شەوقا جناسى ساز دكن . شەوقا دىدارى وەكاندىيە ئاگرە . پەيقىن جان و جىسم دژبەرن .
- شروۋفە : شەمالكا تە ژى وەكى تە چاف ل رى يە، شەوق و خوازىكا دىتتا تە ئاگر بەردايە جان و جەسەدى وى .

۱۰۵۲- سۆھتىن تە بەسە مسالى شەمعان
بەس شوبەھتەن من ببارە دەمعان
۱۰۵۳- گەر عاشقى رابە شوبەھن فەراش
جانى خوبدە نساو و شاباش

■ ھەقبەركن : ئە . ئا . ئۆس . سۆتن -

■ پەيقىناسى : ببارە : ببارىنە - دەمعان : ھىستىران - فەراش : پىرپۆك -

■ جۋانكارى : ↓

■ شروۋفە : ئىدى بەسە وەكى شەمالكان نەشەوتە و ئىدى بەسە وەكى من رۆندكان نەبارىنە . ئەگەر تو وەكى پىرپۆكى ئەقىندارى، رابە ھەرە جانى خوە پىشكىش و شاباش بدە جانانا خوە .

۱۰۵۴- ئەى ساعى يىن مەقسەدا تەوافى
وہى سالكى مەنھەجا مەتافى
۱۰۵۵- ئەو قبلە و كەعبەيا تە مەقسوود
نيزىكى تە بوو ب ئەمرى مەعبوود

■ ھەقبەركن : ھژ . ئۆس . مېر . بوويە ئەمرى - ئا . بوون ب ئەمرى -

■ **په یقیناسی: ساعی:** ریښینگ، که سچ ل ده جچن دا ل ده ما سه عی یی دا یه - **ته وافی:** ل دؤری گه پریان - **سالک:** ریښه، ریښوار - **مهنه ج:** ری، ریکا راست و فه کری - **مه تاف:** جیهی ته وافی کرنی - **قبله:** روو گه ه، مالا خودی کو موسولمان ل ده ما نفیژی دا به ری خوه ددنی دا. - **که عبه:** مالا خودی یا چوار گۆشه کو ئیبراهیم خلیل ؑ نأفا کریهه. - **ئه مر:** فه رمان - **مه عبود:** خودی -

■ **شروقه:** هه ی ریښینگ ریکا زیاره تی و هه ی تیڅو شه ر و داخواز کاری ته وافی، نه و قبله و که عبه یا کو مرزی ته بوو، ب فه رمانا خوه دی وایه هاتیبه به رده ری یی ته.

↓ جوانکاری:

۱۰۵۶- بهیت و چه جهر و مه قام و حوجره
سه عی و ته لوب و ته وافی و عومره
۱۰۵۷- باری ژ ته را کرن موقه دده ر
ها بوونه ژ بو ته را مویه سسه ر

■ **په یقیناسی: بهیت:** مال، لیره دا مالا خودی مه به سته - **چه جهر:** که فر، مه به ست ژی که فری ره شی قرن که عبی یه. - **مه قام:** جی، مه قام ئیبراهیم خلیل ل مه ککی دا - **حوجره:** ئوده - **سه عی:** ب لوتکی ریښه چوون، ییک ژ پیډفی یین جی ئینانا ری و رسمین چه جی یه. - **ته لوب:** داخواز - **ته وافی:** ل دؤری گه پریان، ل دؤر مالا خودی گه پریان، ری و رسمه ک چه جی یه. - **عومره:** زیاره تا مالا خودی، کریاره ک ژ کریارین چه جیان ل مه ککی دا ل ده ما زیاره تی - **باری:** نأفه ک ژ نأقین خودی یه -

■ **جوانکاری:** په یقین نساو و شاباش ته رادوفی ساز دکن. مالکا هه ژمار ۱۰۵۴ ب شیوه یا موازنه یی هاتیبه فه هانندن. گشتی په یقین فان مالکانه ل بارا زیاره تا حاجیان دا یه. په یقین که عبه و قبله دکارن ته رادوفی ساز بکن، خانی تاجدین ؑ دوه کینه حاجیه کی کو خه ریکی ب جی ئینانا کار و بار و پیډفی یین چه جی یه و سستی یی و به ژن و بال و ته ففش و خالین وی ژی دوه کینه حوجره و که عبه و بهیت و به ری رهش، کو تاجدین دخوازه وان زیاره ت و ماچی بکه.

■ **شروقه:** خودی ژ ته را ماچی کرنا به ری رهش و ته وافی مالا خوه و دیتنا حوجره و مه قامان، تیڅو شین، داخواز، زیاره ت و چه ج کرنه مویه سه ر و هه ر تشتین پیډفی دانه به ر ده ستین ته.

۱۰۵۸- ئافى تو رهوان به پيش سهلوى
شپرى تو ههما كه رهه كه خهلوى

- ههقبهركرن: ئوس. تو رهوان دكى به سهلوى - هژ. رهوان به پيش سهلوى - رۆ. سهروى - پرۆ. هم. مير. سهلوى - رۆ. شپرى - پرۆ. شپرى - مير. شپرى - رۆ. هژ. نه. ئوس. ئا. هم. ههمان -
- پهيفناسى: رهوان به: بههركه - سهلو: سهرو - ههما: بيگوتن، ههمين، ههروسايه - خهلو: خهلوته، شارگه، پهسيو -
- شروقه: تو ئافى ل بهر پى بين سهروا خوه بههركه. تو ههما بخوه شپرى، ده كه رهه كه ههركه خهلوتهخانه و سهراپهردهيا بووكن.
- جوانكارى: زاڤا وه كاندييه ئافى و بووك زى وه كاندييه دارا سهروى و زاڤا دهس وه ئافى خوه ل بهر پى بين وى راخه ئهردى. خانى ل نيئمالكا دوهم دا ژ گوتنا گه لپرى يا كو سيئدهيا شهفا زافاتى بين ژ زافايى دپرسن: تو شپرى ئان روفى؟ وهج وهر گرتييه.

۱۰۵۹- تاجدينء ژ سوورهتن شهمالى
مهعناين مهههبهتا شهپالى
۱۰۶۰- زانى ب تهئه ممول و ب ئدراك
رابوو ژ جهين خو چوست و چالاک

- ههقبهركرن: هژ. جهين -
- پهيفناسى: ژ سوورهتن: ژ رهنگى - شهمال: موم - مهعنا: واته - شهپال: ل بنيشى دا ب واتهيا شپرا مئ يه، لىن ژ بوژنين جوان و چاپوك زى تن گوتنى. - تهئه ممول: رامن، بيركرنهوه - ئدراك: تيگههشتن - چوست و چالاک: ژير و ژيهاتى، زيخ و چاپوك -
- جوانكارى: تهناسوب ل نيئهكا پهيفين تهئه ممول و ئدراك دا ههيه. پهيفين چوست و چالاک ههقواته نه.

■ **شروقه:** تاجدينء ژ رهنګ و روويښ شه مالګي را زمانئ وي يځ حالئ خوند و واته يا نه فينا شه پالي ب تپه زرين و تپرامان تپګه هيشت و ب له ز و به ز و ريک و پيک ژ جی رابوو.

۱۰۶۱- يارئ غم و شاهيان مهمئ ژار
 فيرا بوويه صاحب و سله حدار
 ۱۰۶۲- دهستئ وي د دهست و دل د دل بوو
 بوو حاجبي دهرګه شير ل مل بوو
 ۱۰۶۳- تاجدين ب فء ته رزء چوو سه را يئ
 مهم مال دهرئ د گهل دوعايئ

■ هه فبه رګرن: هژ. وي - نؤس. رهنګي - هژ. دهرئ -

■ **په يقناسئ:** صاحب: هه فال - سله حدار: چه کدار، چه ک هه لګر، شوور کيش - حاجب:
 دهرګه فان، په رده دار - سه را: کؤشک، مال - ل دهرئ: ل دهرقا-

■ **جوانکاري:** په يقين غم و شاهي دژبه ري يځ ساز دکن. په يقين صاحب و يار ته رادوفئ ساز دکن. په يقين سله حدار و ژار ژي دکارن دژبه ري يځ ساز دکن. دوجارګي بوونا په يقين دهست و دل جوانکاري يا ته کريري چئ دکن. په يقين چوو و ما دژبه رن.

■ **شروقه:** هه فالي روژين تنګي و تالي و خوه شي و شه هياني، واته مهمئ به له نګاز ژي ب چهک و سيلاح دهستئ وي را گرت و ب دل و جان پيرا دهرکته و شوورئ خوه دا دهستئ خوه و بوو دهرګه فاني دهرګه هي په رده سه را يئ. تاجدين ب في رهنګي چوو هوندورئ په رده سه را يئ و مهمئ ژي دگهل دوعايين خيرئ ل بهر دهرګه ما.

۱۰۶۴- لهو را کو مه خؤف بوو نهو مولاتات
 مه لزومه ل عاشقان موعاتات

■ **هه فبه رګرن:** نه. مه خؤفه بوو مولاتات- مير. نؤس. رو. مه خؤف بوو مولاتات- پرو.
 بوو نهو مولاتات - نا. مه خؤفه بوون مولاتات-

■ **په یقناسی: مه خوؤف: ترسینهر - مه لزوومه: پیدقی یه - موعادات: عه داوه ت،**
دوژمنایی -

■ **شروؤفه: له ورا کو نه و هه فدیتنا هه فدیتنه ک ترسینهر بوو. ژخوه تشته کی ناسایی یه،**
نه فیندار هه موو خودان دوژمنن .

۱۰۶۵- گهر قسمی موحب وه گهر حه بیین

نه لبه تته ب دوژمن و ره قیبین

۱۰۶۶- هن دیو و هنه ک ژوان پهرینه

هنده ک د مونا فقی ناده مینه

■ **هه فبه ر کرن: میر. مونا فقی هن ناده مینه**

■ **په یقناسی: دوژمن: نه یار - ره قیب: رکه بهر - دیو: نه هریمه ن - مونا فقی: دو روو -**

■ **جوانکاری: په یقین موحب و حه بیب جناسی ساز دکن. دوژمن و ره قیب لیره دا دکارن**
بین هه فواته. ته ناسوب و دزایه تی ل نیقه کا په یقین دیو، پهری و ناده می دا هه یه .

■ **شروؤفه: هه رچی نه فیندار و بهر نه فین هه نه، هه موو زی خودانی دوژمن و هه فپرکانه.**
هنده ک دوژمن و هه فپرک دیو و پهرینه و هنده ک زی مروؤقین دوروونه .

■ **بالکیشی: خانی لیره دا ب جوړه کی سهرگرتی نشاره یی وی باوه ری یا گه لیری کرییه کو**
هنه ک کهس دکارن زاقایی گری بدنه .

(۲۵)

وسوولئ که عبه یئ موراد و ته و افه، حوسوولئ
مه قسه د و مه رامئ زوفافه

۱۰۶۷- زافا ب ئه ده ب کو چوو ژ دهردا
شه معا کو ل پشت حجاب و پهردا

■ هه فبه ر کرن: میر. رۆ. ل پیش - پرۆ. ل پشت -

■ **بالکیشی:** ل ته و اوی ژ ئه ده ران دا "دهردان و پهردان" هاتبوو. لئ دهر دان لیره دا واته یئ ناده و چه و ته. تاجدین ل دهرء دا چوو یه ژۆر - ب من وه رنگ ئه ف شاشی یا روونفیسکاران بوویه.

■ **په یقناسی:** ژ دهردا: ژ دهرء دا، ل دهری را - حجاب: په رده - پهردا: په رده یان

■ **جوانکاری:** په یقین په رده و حجاب ته رادوفئ ساز دکن. شه مع ئستعاره یه ژ ستی یئ.

■ **شروقه:** ↓

۱۰۶۸- رابوو کو ژ پیشفه چوو خه ر امان
کیشا ل زه مین ب ناز دامان

■ **هه فبه ر کرن:** جا. زا. رابوو کو ژ پیشفه - نا. رابوو یه ژ پیشفه - میر. رابوو ژ پیشفه - ئۆس. رابوو ژ پیرفه - ئه. میر. رابوو ژ پیشفه - رۆ. رابوو و ژ بهر فه - پرۆ. رابوو کو ژ پیشفه، رابوو کو ژ بهر فه، رابوو و ژ پیشفه، رابوو ژ پیرفه -

■ **په یقناسی:** ژ پیشفه رابوون: ل بهر فه رابوون، ژ بۆ ریزگرتنی ل بهر که سه کی فا رابوون - خه ر امان: بناز و له نجه ریغه چوون - کیشا: کشاند -

■ **شروقه:** ↓

۱۰۶۹- زولفی د خو کرنه پای نه‌نداز
دهستی د خو کرنه فەرق پەرداز

- هەقبەرکرن: ئۆس. زولفی خو دکرنه، دەستی خو دکرنه - ئە. فەرق ئەنداز - ئۆس. فەرق و پەرداز -
- پەیفناسی: زولف: بسک - پای ئەنداز: ژیر پی، بەرپی، بنراخ، جیراخی بن پی یان - فەرق: سەر، شلکا سەری - فەرقپەرداز: سەرلاوین، لاوینەری سەری - دەستی فەرقپەرداز: دەستی کو سەری کەسەکی/کەسەکی دلاوینە -
- شروۆفە: دەما کو زاقا ب تۆره چوو پەردەسەراین، ستی کو وه‌که شه‌مالکەکی ل پشت پەردی دا بوو، ل بەر زاقایی فا رابوو و ب مەش چوو پیشه‌وازی یا وی و داقا دیرین خوه ب ناز ل ئەردی را خشکاندن. بەژنا خوه ل بەر زاقایی ته‌واند و بسکین خوه راخستن بەر پی یین وی و دەستین خوه ئاقیتنه ئوسکورا وی و ل سەری وی گەراندن و ب ناز ئەو لاواند.
- جوانکاری: تەناسوب ل نیفەکا پەیفین دەست، پای، فەرق و زولف دا هەیه. پەیفین فەرق و پای دژبەری یی چی دکن.

۱۰۷۰- دیمما کو ب نووری بەیتولئەقسا
قەندیلن فەلەک ب وی تەیبسا

- هەقبەرکرن: میر. پرۆ. جا. بوی دایسا- هژ. ب وی دەئیسا - ئە. رۆ. حم. زا. ب وی تەئیسا - ئا. ئۆس. ژ بۆی تەیبسا-
- پەیفناسی: دیم: روو، تەفەش - بەیتولئەقسا(بیت الاقصی): مالا پیرۆز، دلخ پاک، مالا هەرە دوور، مەبەست ژئ قودسە، رووگەها جهوویان - قەندیل: چرا، پی چرا - قەندیلن فەلەک: قەندیلا فەلەکی، مەبەست ژئ تاقە - تەیبسا: پی کەت، قئ کەت، هل بوو -
- شروۆفە: دیمما کو ب نوورا مالا خودی دچرووسی، تاقا فەلەکی ب وی تەیبسی. واتە دەما کو تاجدین دەرگە فەکر و هاتە هوندوری پەردەسەراین و چاقی وی ب ستی یی

و جوانی یا وی و نوورا رووی وی کت، چاف و تەفەشا وی ژى ب نوورا رووی ستي
يى رۆژن بوو.

- **جوانکاری:** بەتولنەقسا کنايەتە ژ مالا خودی، قەندیلێ فەلەک ژى کنايەتە ژ تاقی. هەروسان دێما کو ب نوورا مالا خودی دچرووسی رووی ستي یی یە و قەندیلێ فەلەک ژى تەفەشا تاجدینە.

۱۰۷۱- مەخمووری غەبووقی دەردی هجران موشتاقی سەبووحی وەسلێ جانان

- **جوانکاری:** ئەف مالکا هەبەستی ب شیوہیا موازنەیی هاتیە ئافراندن، تەناسوب ل نیفەکا پەیفین مەخموور و موشتاق دا هەیە. پەیفین غەبووق و سەبووح دژبەرن. پەیفین هجران و وەسل ژى دژبەرن.

۱۰۷۲- ژ ئەووەل قە ل عادەتی موباحی دەستی خو درێژ کرە سوراحی ۱۰۷۳- نۆشی ژ سوراحی یا شەکەرلەب نۆشین قەدەحەک مەیا لەبالەب

- **هەقبەرکرن:** رۆ. ئە. میر. سوراحی یی شەکەر لەب- رۆ. ئە. نۆشی- رۆ. هژ. ئە. میر. حم. ژ مەیا لەبالەب-

- **پەیفناسی:** موباحی: جایز، رەوا - ل عادەتی موباحی: ل سەر ری وشوونا رەوا، وەکی عادەتە - سوراحی: قومقوکی مەیی، شووشا گەردەن زراقە مەیی، تونگەیا بلۆرینە گەردەن زراق و دەف کووشکە، مەبەست ژى گەردەنا ستي یی یە - نۆشین: شیرین و خوەش - لەبالەب: ژ لیقان را، سەررێژ، لیف ل سەرلیقی مەبەستە -

- **شروقه:** ئەو تێهنی یی مەیا شەفانە یا دەردی دووری، ئەو تامارەزووی شەرابا سێندەیا پێکگەهیشتینا جانانا خوە، هە گافا کو گەهەشتە ستي یی، ل سەر دەب و تۆرەیا رەوا دەستین خوە درێژی گەردەنا ستي یی یا وەکە تونگەیا بلۆرین کر و لیقا خوە دانا سەر لیقا وی تونگەیا شەرابی و جامەک لیقالیف ژ وی مەیا شیرین نۆشی گیان کر. واتە ژ دل و جان لیقا وی یا شیرین رامووسی و میت.

- **جوانکاری:** سوراحی ئستعارە یە ژ گەردەنا ستي یی. نۆشین قەدەح ئستعارە یە ژ ماچی. مەیا لەبالەب کنايەتە ژ رامووسان و میتنا لیقان.

۱۰۷۴- مهخمورء كو دهفح كر مهيا ناب
بيهن كر گول و سونبولن د سيراپ

- ههقبهركرن: هژ. نه. مهخموورى- مير. نا. رۆ. حم. زا. جا. مهخموور-
ئوس. مهخموور كو دهفح مهيع ناب- - حم. تيراپ-
- پهيقناسى: مهخموور: تاسهدارئ مهيع، تيهنى يه مهيع- دهفح كرن: دهركرن،
دوور كرن، ليتره دا فهخوارن، ئشكاندنا تيهنى تى يه- مهيا ناب: شهراپا
خالس، مهيا ههره باش- سيراپ: تيراپ، گهش -
- جوانكارى: پهيقا مخموورء كنايه ته ژ تاجدينء، مهيا ناب كنايه ته ژ
رامووسانين لينقان، سوږگول ئستعارهيه ژ هئاركتين روويى ستي يه يين گهش
و سونبول ئستعارهيه ژ بسكين وي يين بيهنخوش.
- شرؤفه: دهما كو ئارهزوومهند و تاسهدارئ مهيا ناب، واته تاجدينء ژ
رامووسانين لينقان تيهنى يا خوه ئشكاند، فيجا دهست يه كر لامين ستي
يه يين وهكه سوږگولين گهش رامووسى و زولفين وي يين وهكه سونبولين
بيهنخوش بيهن كر.

۱۰۷۵- گهه نهركس و لاله گاه سوږگول
رهبحان و بهنهفشه گاه سونبول

- ههقبهركرن: نا. نيرگز-
- جوانكارى: نهركس ئستعارهيه ژ چاقان، لاله ئستعارهيه ژ لامان، سوږگول ئستعارهيه ژ
تهفهش، رهبحان و بهنهفشه و سونبول ژى ئستعارهيه ژ زولف و بسك و توومك و
كهزى يان. ژ بلى تهشيبه و ئستارهيه تهناسوب ل نيغه كا گشت پهيقن في مالكن دا
ههيه، لهورا كو ههمو ژى ناقين گول و كوليلكانن.
- شرؤفه: ↓

۱۰۷۶- تیک تیک فهددان و تیک دبهستن
هن بووسه ددان و هن دگهستن

- ههقبه رگرن: میر. تیک فهددان - ئا. هه ر تیک فهددان - ئه. تیکدا فهددان - میر. ئا. دگهستن -
- په یفناسی: تیک: هه موو- تیکفه ددان: ل هه فدهستن، لیک ددان، تهقی هه ف دکرن - تیک دبهستن: ب هه ف فا گری ددان -
- جوانکاری: لئقه گهرا په یفا تیک هه م ته کریری ساز دکه وهه م زی مووسیقایی دئافرینه .
- شروقه: گه ه چافین وی یین وه که نیرگزان رادمووسی و جار لامین وی یین وه که هالهالکی سۆر ماچی دکرن و جارنا زی روومه تی وی یی وه که سۆرگولج گهش و بیهنخووش گهز دکر و گه ه زی زولف و بسک و کهزی و توومک و ته مۆریکین وی یین وه که ره یحانی رهش و بیهنخووش و وه که به نه فشه یان ته پ و تازه و گهش و گه ه زی کهزکین وی یین وه که سونبولان فه هوونایی تیک ددان و تهقی هه ف دکرن و پی دله یستن و بیهن دکرن .

۱۰۷۷- ئه و چهنده ب ییکفه رادمووسان
نۆبهت نه ددانه هه ف ل بووسان

- ههقبه رگرن: میر. ئا. ییکفه -

■ شروقه: ↓

۱۰۷۸- ئه لماس و گوهر، چه بین و دندان
ته بدیل کرن ب له عمل و مه رجان

- ههقبه رگرن: هۆ. جومانج دندان - ژ بل هۆ. ل هه موو ژیدهران دا چه بین و دندان هاتییه. یا کو هه ژاره نقیسییه نکاره راست به، له ورا کو جومان واته مرواری، ئه گه ر ئه م په یفا جومان بیه ژرینن، هه م هه لبه ست واته یی ناده و هه م

ژی ئەو جوانکاری یا لەف و نەشری کو خانى چى کرىيه خەراب دبه. هەر
وسان هەزارە نیشان نەدايه کا په یفا جومان ژ کیشک ژیدەری وەر گرتییه.

■ **په یقناسی: ئەلماس:** بریتییه ژ جینیکین سپی و توند- **گوهەر:** بریتییه ژ
ددانان - **جهبین:** ئەنی، پێش ئەنی، جینیک - **تەبدیل کرن:** گوھۆرین - **لەعل**
و **مەرجان:** دو گەوهەرین سۆرن -

■ **جوانکاری:** ئەلماس ئستعارهیه ژ جینیکان، گوهر ئستعارهیه ژ ددانان. ل فی
هەلبەستێ دا لەف و نەشر هەیه. ئەلماس کو جینیکن، ل بەر رامووسانان
وهکی لەعلی سۆر بوونه، گوهر کو ددانن، بینانی مەرجانان خووناقی بوونه.

■ **شروقه:** هند هەقدو ماچی کرن، کو گەرەدا رامووسانان نەددا نە هەقدو. هند
هەقدو ماچی کرن، کو جینیکین وان یین وهکه ئەلماسین سپی و گەش و
ددانین وان یین وهکه گەوهەران، بینانی لەعل و مەرجانان سۆر بوون.

۱۰۷۹- دەریاین مەحەبەتیی وه گر جووش
دەست گەردەن و لەب بلەب هەماغووش
۱۰۸۰- مەدھووش بووین ب وئ مودامی
بیەش وهکەتن ژ سەر قیامی

■ **هەقەر کرن: ئە. ئا. دکەتن -**

■ **په یقناسی:** هەماغووش: هەقەمیز، ل هەمیزا هەقدو دا - **مودام:** مەی - **وهکەتن:**
قەکەتن، دریز بوون، کەتتە عەردی ب جوهرکی کو رابوون دوژوار به. - **قیام:** رابوون،
ل سەری راولەستان و ئامادەبوون ژ بو نغیزی -

■ **جوانکاری:** ئەفین وه کاندییه دەریابەکی هەلکەلۆکی و پر جۆش و خورۆش. تەناسوب ل
نیقە کا پەیفین دەست، گەردەن، لەب و ئاغووش دا هەیه. پەیفین بیەش کەتن و
مەدھووش بوون دکارن تەرادوفی ساز بکن. پەیفین قەکەتن و قیام ژى دژبەری یی
ساز دکن.

■ **شروقه:** دەریابا ئەفینی وسان هەلکەلیا، کو دەستین خوه ئافیتن ئوستی یین هەقدو و
لیقین خوه دانانە سەر لیقین هەقدو و هەقدو ب گەرمی هەمیز کرن. ل بەر کەلا ئەفینی
هش ل سەری وان دا نەما و مەندەهۆش بوون و نەشیان ل سەر پی یان راولەستن و
پیکه قەکەتن و تەف قەلەزیان.

**۱۰۸۱- قادر نه دبوون بکن قوعوودئ
گيږ بوونه ب ييکفه بؤ سوجوودئ**

- هه قبه رکن: ئۆس. گيږ بوو ييکفه - مير. گيږ بوونه ييکفه - هم. گيږ بوون ييکفه - ئا. گيږ بوونه ب ييکفه -
- په يقناسی: قوعوود: روونشتن، روونشتنا ل سهر نميژئ - گيږ بوون: که تن، گريل بوون، گيږ بوون، های ژ خوه نه مان - سوجوود: سهر دانفاندين، نهی دانانه ئه ردئ ل ده ما نقيژئ دا -
- جوانکاری: په يقين قيام، قوعوود و سوجوود ژ بويزين نميژينه. خانی ئه يقينازی يا دو دلدارين راسته يقين وه کاندیبه عبادته خودئ و نميژان. له ورا کول بال عارفان ئه يقينا زه مینی سهره تا و ده ستيپکا ئه يقينا عرفانی به.
- شروقه: ل بهر ئه يقيني وسان مهنده هوش و سهرخوش بوون، کو نکارين ل جي دا روونشتانا، و ژ بو سهر دانفاندين و سجده يا هه قدو تهف گيږئ ئه ردئ بوون.

**۱۰۸۲- ته کرار ژ سه جده يين کو رابوون
ئه وچه نده ب ييکفه هه ردو شابوون**

- هه قبه رکن: ئه. ئهف - مير. ئۆس. ييکفه -
- شروقه: ↓

**۱۰۸۳- شه ککه ر ژ له بين د ييک ره فاندن
سؤر گول ژ روختي د ييک جفاندن**

- هه قبه رکن: ئۆس. دگه ر، ديگه ر - ئه. ئا. جه ماندين -
- جوانکاری: خانی ميژتنا ليقان وه کاندیبه ره فاندنا شه ککه رء ژ ليئين هه قدو، و ماچ کرنا روومه تان ژي وه کاندیبه جفاندنا سؤر گولان ژ دي ميئن هه قدو. مه به ست ژ جفاندنا سؤر گولان ئه وه کو هند روومه تين هه قدو ميئن و ماچی کرن کو روومه تين وان وه که سؤر گولي سؤر بوون و گولفه دان.
- شروقه: ↓

**۱۰۸۴- تەركيب كرن ژ بۇ خو گولقەند
تەزويج كو بوون ب يىكفە دلبنەند**

■ **هەقبەر كرن: مير. يىكفە - هژ. كو بوو ب يەكفە - ئا. ب يىكفە -**

■ **پەيقناسى: تەركيب كرن: تەقى ھەقدو كرن، لىكدان و تىكدان - گولقەند: رەچەلا گولقەندى كو ژ سۆر گولان و شەكەرى ساز دكن. شەكەرى ل گولبەرگىن سۆر گولى درەشىن و ئەوان يىكفە مزددن و دكەنە شووشە يەكى و ددنه بەر تاقى، پشتى چەند روژان ئەو شەكەر و سۆر گول يىكفە دبن رەچەلەك بېھنخووش و خوشتام - تەزويج: جۆت بوون، تەقى ھەقدو بوون - دلبنەند: ئەقېندار -**

■ **جوانكارى: پەيقىن تەركيب و تەزويج دكارن تەرادوفى ساز كن. خانى ئاڧا دەقى ھەردو ئەقېنداران وەكاندىيە شەكەرى و رەنگى دېمىن كو ل بەر رامووسانان سۆر دبوونە ژى، وەكاندىيە سۆر گولان و تىكەل بوونا وان شەكەر و سۆر گولانە ژى وەكاندىيە چىكرنا گولقەندى.**

■ **شروڧە: دەما كو جارەك دى ژ سجدەيا ھەقدو رادبوون، ديسان ھەردو وسان ب ھەقدو شادبوون. وسان لىقېن ھەقدو دىمىتن، تە دگۆت قاي شەكەرى ژ لىقېن ھەقدو درەقىن. وسان دېمىن ھەقدو رادمووسان كو دەوسا رامووسانىن وان وەكە سۆر گولان لى دەھاتن و تە دگۆت قەى ب لىقېن خوھ سۆر گولان ژ سەر روويىن ھەقدو بەرەف دكن. دەما كو ئەو ھەردو ئەقېندار تىكەلى ھەقدو دبوون، سۆر گولن روويان و شەكەرىن لىقان تەقى ھەف دكرن و تىكەل دكرن و ب وان گولقەند چى دكرن.**

۱۰۸۵- سى روژ وشەقان ب دل پەياپەى

وان تەشنەلەبان فەخوارن ئەو مەى

۱۰۸۶- موستەسقى يىن شەربە تا مەيا ناب

ئاخر كو نەبوون ب شوربى سىراب

■ **هەقبەر كرن: ئە. مير. موستەسقى و - ئۇس. موستەسقى ژ -**

■ **پەيقناسى: پەياپەى: ل دوو ھەف را، پىدەرى - تەشنەلەب: لىف تىپەنى - موستەسقى: ئاڧدەر، ئاڧ فەخوهر، داخواز كارى فەخوارن، زۆر تىپەنى، كەسى كو تووشى نەخۆشى يا تىپەنى تى يى بوويە. - شورب: فەخوارن - سىراب: تىراف -**

- **جوانکاری:** پەيڤين رۆژ و شەف دژبەرى يى ساز دکن. تەناسوبا پەيڤين تەشنە، ڤەخوارن و مەى پيڤڤه هەيه. پەيڤين شورب و شەربەت ژى جناسى ساز دکن.

■ **شروڤه:** ↓

۱۰۸۷- کەيڤيەتە نەشئەيا شەپراين
کيشانە کەمالى نۆتراين

- **هەقبەرکرن:** نۆس. دکارى -

- **پەيڤناسى:** کەيڤيەت: چاوايى، رهوش - نەشئە: کەيف - کەمال: تەکووزى -
نۆتراين (اضطراب): پەريشانى، پەشيوى -

- **شروڤه:** ئەو هەردو تپهنيان، سى شەف و سى رۆژان ل سەرھەف ئەو مەيا ڤەخوارن. لى دەما کو ئەو تپهنيان مەيا خوەروو، ب ڤەخوارنا وى مەيى تيراف نەبوون، رهوشا وى تيراف نەبوونى، ئەو کيشانە رادەيا هەرە بلندە ئالۆزى يى و ئەو پەريشە کرن.

۱۰۸۸- سافى زەقەن و بەدەن شەفائى
کر مەيل و مەحەببەتا زەفائى

- **هەقبەرکرن:** نۆس. ژنائى -

- **پەيڤناسى:** سافى: هولوو، شمشاد، خوەشکۆک - زەقەن: چەنە، ئەرزنگ، ئەنگە -
شەفاف: سىپى و رۆناهى وهكى شووشە و ئافى - مەيل: داخواز - **زەفاف:** يەكەمين
زەقەنگ، پيک گەهيشتنا بووک و زاقايى يا جارا يەكەم -

■ **شروڤه:** ↓

۱۰۸۹- سەرمەست ب دەست تىک هەپرستن
بوون کلتە و کلچە دا پەپرستن

- **هەقبەرکرن:** حم. هژ. بوو کلتە و کلچ و داھەرستن - مير. نۆس. زا. بوو کەلتە و کلچ و داھەرستن - ئا. بوو کلتە و کلچە داھەرستن - ئە. بوو کلتە و کلچە داھەرستن -

رۆ. بوو گلته و کلج و دابه‌رستن. پرۆ. بوو گلته و کلچه و دابه‌رستن - جا. بوون گلته و کلج و دابه‌رستن -

بالکیشی: هه‌رستن و دا هه‌رستن پیکه نابن پاشبه‌ند، لی هه‌رستن و داپه‌رستن دبنه پاشبه‌ند و سه‌رراست ترن.

■ **په‌یفناسی:** **تیک هه‌رستن:** ب هه‌ف فا جیان، ب هه‌ف فا دالقیان، ب هه‌ف فا زه‌لقین، پیکه بوون - **گلته:** کلتور، توورکی کل، کلدانک - **کلچه:** کلچیک - **داپه‌رستن:** داپه‌رین، داپه‌رینه هه‌فدو، هه‌له‌پرکینه هه‌فدو -

■ **شرۆفه:** ده‌ریایا ئەفینا وی به‌ده‌ن شووشه‌یا چه‌نه‌ خوه‌شکۆک هه‌لکه‌لیا و دلج وی جۆتبوون خوه‌ست. ل وی ده‌می دا هه‌ردوک وه‌کی سه‌رمه‌ستان ب هه‌فدو فا داردا بوون و جۆت بوون و ب هه‌ف فا هه‌له‌پاسین و وه‌که کلچیک و کلدانکی لی هاتن و هه‌له‌پرکین هه‌فدو.

■ **جوانکاری:** خانی ستی وه‌کاندییه کلتوروی / توورکی کلی و تاجدین زی وه‌کاندییه کلچیک، تستانۆک واته‌مه‌ته‌له‌ک کورمانجی زی هه‌ب قی نا‌قه‌رۆک و واته‌یین هه‌یه.

۱۰۹۰- ده‌م لیک پینچیان و ده‌م جودا بوون
گه‌ه تیک هه‌زیان و گه‌ه د یا بوون

■ **هه‌قبه‌رکرن:** هژ. پچیان - - ئه. پا- ئا. گاه‌رابوون -

■ **په‌یفناسی:** ده‌م: گه‌ه، جارنا - **لیک پینچیان:** ل هه‌فدو پینچیان، ل هه‌فدو ئالیان - **بابوون:** ل بابوون، هه‌زیان، له‌رزین -

■ **شرۆفه:** ↓

۱۰۹۱- ده‌م نه‌و دودو بوون و گاه‌یه‌ک بوون
گه‌ه جۆت و ب پیکه‌ گاه‌ ته‌ک بوون

■ **هه‌قبه‌رکرن:** ئه. رۆ. میر. ئا. دو دبوون - - ئا. پیکه - ئه. که‌ت - ئۆس. تیک -

- **جوانکاری:** په یقین دودو و یهک ههم دژبهرن و ههم ژى ته ناسوبا وان هه یه. په یقین جۆت و تهک دژبهرن. په یقین دهم و گهه ته رادفی ساز دکن. په یقین گهه و گاه ته کریر و ته رادفی ساز دکن.

■ **شروځه:** ↓

■ **۱۰۹۲- تیرا کو ژ عاجی بهر هدهف بوو**

■ **ناماج ب سه فوه تا سه دهف بوو**

- **هه فبه ر کرن:** نه. رۆ. میر. نا. سه فوه تی - نا. نۆس. بوون - نۆس. ناماج ب نسبه تی خه زهف بوو، ل رهخ دا ژى هاتییه؛ ب صبهی نه سه دهف بوو -

- **په یقیناسی:** عاج: ددانی فیله، - هه دهف: نامانج، ناماج، نیشانگهه - سه فوه ت: ته میزی و به دهوی، پاکی و جوانی، هولوبوون و شمشاد بوون - سه دهف: قالکی مرواریدی -

■ **شروځه:** ↓

■ **۱۰۹۳- ناماج کو بوو مه حه للی په یکان**

■ **دور دانه به دهل کرن ب مه رجان**

- **هه فبه ر کرن:** نا. بوویه - نۆس. بوویه موللی -

- **په یقیناسی:** مه حه ل: مه کان، جیه - په یکان: تیر، سه رتیر - به دهل کرن: گوهورین -

- **شروځه:** گهه ل هه فدهو دنالیان و گهه ژ هه فدهو جودا دبوون. گهه ب هه ف فا دبوون یهک و گهه ژى پیکفه جۆت دبوون. تیرا کو وهکی ددانی فیلان سپی و توند و تیژ بوو، راستی نامانجا کو وهکی سه دهفی هولوو و شمشاد و توند و کزر و ساف بوو، کریا. دهما کو تیر که ته ناف نارمانجی، مرواری یین سپی ب مرجانین سۆر را هاتن گوهر پرتی.

- **جوانکاری:** مه به ست ژ تیر و په یکان و سه دهف و نامانجی و هه روسان دور دانه و مرجانان دیاره و هه و جه یی ب شروځه یی نینن.

۱۰۹۴- نەبل ھاتەفە نەسل ما دوئ دا
نەسلا خو ژ جان و دل ب وئ دا

- **پەيقناسى: نەبل: تير - نەسل (نصل): سەر تيرك، سەرتيركېن كو ژ تيرى جودا دبن و ل لەشى نيچير يان نەياران دا دمېنن. - نەسل: بەر، بەرەباب، تۆف -**
- **جوانگارى: ۋەكەھفى و ئستعارە د فئ مالکى دا ھەيە. پەيقين نەبل و نەسل (نصل) ئستعارە نە. ھەردو پەيقين نەسل (نصل) و نەسل جناسى چى دکن. تەناسوب ل نيھەکا پەيقين جان و دل دا ھەيە.**
- **شروۋفە: تاجدينء تيرا خوە يا كو ۋەكى ددانى فيلى توند و تيرى و سېى بوو، نيشانە گرت و دانا سەر ئارمانجا كو ۋەكى سەدەفەك پاقش و جوان و ھولوو و شمشاد و تىزى مرواريد و دەف فەكرى و دلگەش و توند و كزر بوو. تيرا تاژدينى كو گەھەشتە ئارمانجى، مرواريدىن وئ سەدەفى يين سېى گوھوراند و كرە مەرجانين سوور. تيرى ژ ئارمانجى دەرکەت و گوللە و سەرتيرك مانە تى دا و تاجدين ب دل و جان تۆف و بەرەبابا خوە پيشكىشى بەرەھەلدانكا ستى يين كر و ستى يين ژى ب گشتى ھەژىك و ئەفينا خوە ئەو گەوھەرا بەرەبابى پەژراند و ئەو گەوھەرا ل دورجا مەھەببەتا خوە دا ۋەكى رازەك سەرگرتى ھەباندا و ھەلگرت و فەشارت .**

۱۰۹۵- پەيوەستە ب روژ ئەگەر ب شەف بوو
وان بەر ژ مەھەببەتى ب ھەف بوو

- **ھەقبەرکرن: ئا. ھەر ئەف بوو-**
- **پەيقناسى: پەيوەستە: ھەردەم - بەر: روو -**
- **شروۋفە: ھەردەم چ روژ با و چ شەف، بەرى وان ھەردويان ل بەر ئەقین و ھەژىكى ل سەر ھەقدو دا بوو.**

۱۰۹۶- ھەموارە دو سەر خوەشىن د سەرکەش
فالا دکرن ل يىک دو تەرکەش

- **ھەقبەرکرن: ھژ. يەك دى -**

■ **په یقناسی: هه مواره: هه ردهم - سه رخوه ش: سه رمه ست - سه رکه ش: سه رکیش، تۆر - ته رکه ش: تیرکەش، تیردانک -**

■ **شروقه: هه ردهم ئەو هه ردهم سه رخوه شین سه رکه ش تیر ل هه فدهم دپه شانندن و تیردانکین خوه ل سه ره فدهم دا قالا دکرن.**

■ **جوانکاری: ته شیبه و ئستعاره دیارن و هه و جه یی شروقه یی نینن. په یقین سه رخوه ش و سه رکه ش هه م جناسی ساز دکن و هه م زی مووسیقیایی دئافرینن.**

**۱۰۹۷- گه ر روژ و ئەگەر شهفین د رهش بوون
ئەو هه ر دو مه له ک وه پیکه خوه ش بوون**

■ **هه قبه رکرن: میر. روژ و وه گه ر - ئا. دریز - میر. مه له ک پیک د خوه ش بوون - هم. مه له ک وه پیک دخوه ش -**

■ **جوانکاری: په یقین شهف و روژ پیکه دژبه ری یی ساز دکن. هه ردهم مه له ک ئستعاره نه ژستی یی و تاجدین.**

■ **شروقه: ↓**

**۱۰۹۸- گۆیا ته دگۆ دو کیمیاگه ر
مه شغوول بووین ب عه قدی جه وه ره**

■ **هه قبه رکرن: ئا. ب له علی جه وه ره - ئوس. ب له عل و جه وه ره -**

■ **په یقناسی: عه قد: گریدان - جه وه ره: گه وه ره، بهر، تۆف -**

■ **جوانکاری: په یقین گۆیا و ته دگۆ ته رادوفی ساز دکن. تاجدین و سستی ب دو هۆستایین کیمیایی هاتنه وه کاندنی کو خه ریکی ب هه ف قا گریدان و ب هه ف قا زه لقاندنا گه وه ره رانن. عه قدی جه وه ره ئستعاره یه ژ زاوۆک چیکرنی.**

■ **شروقه: چ روژین روژ با، یان ژی شهفین تاری، ئەو هه ردهم فرشته یین ئەقیندار و سان ب هه فدهم شا دبوون، ته دگۆت قای هه ردهم دو کیمیاگه رن و خه ریکی گریدان و هه فدهم زه لقاندنا گه وه ره رانن.**

۱۰۹۹- ئەو رووح و جەسەد وە پیکفە مونزەم

نەفسەین ب پیکفە بوونە مودغەم

- **هەقبەرکرن:** ئە. ئەف- حم. هژ. نەفسەین ب یە کفە - ئا. ب پیکفە - میر. نەفسن پیکفە بوونە مولغەم - ئا. نەفسەین د پیکفە بوونە مولغەم- ئە. نەفسەین ب پیکفە بوونە مولغەم- رۆ. نەفسەین بوونە پیکفە هەردو مولغەم-
- **پەیفناسی:** مونزەم (منضم): پیکفە، هەف فا زەلقی، بەهەف فا - نەفسەین: هەردو نەفس، هەردو جەسەم - مودغەم: ئدغام بووی، تیکەلبووی -
- **جوانکاری:** پەیفین رووح و جەسەد دژبەری یی ساز دکن. تەناسوب ل نیفەکا پەیفین رووح، جەسەد و نەفس دا هەیه. پەیفین پیکفە و پیکفە جناسی ساز دکن.
- **شرۆفە:** ئەو هەردو وەکی جان و جەسەدەکی پیکفە زەلقی بوون و نەفسا/جانئ وان هەردویان وسان تیکەلی هەقدو ببوون تە دگۆت قای هەردوک یەکن.

۱۱۰۰- ئزالی لەگەن نزوولئ نبریق

تەسعید کرن ب قەرە و ئەنبیق

- **هەقبەرکرن:** ئا. ئزال کرن - ئۆس. ئزال بکن - ئۆس. تەسعید ب قەرە چووش ئەنبیق -
- **پەیفناسی:** ئزال: ریتن، ریتن، ریتن خوارئ - لەگەن: لەگەنی، تەشتک - نزوول: ژۆردا هاتن - نبریق: مسینه، لولەهەنگ، ئاقزێک - تەسعید (تسعید): هەقراز برن، ژئ هەلچوون، ژئ هەل برن - قەرە: لیدان و کوتان - قەرە و ئەنبیق: دەزگاہن گولاقگرتن، کو بریتییه ژ بەرۆشەکی و لولەیهکی شووشەیی، دەزگەهی ئازماندنا خوون و تشتین وەکی وی ل ئازموونگەها بەزیشکان دا -
- **جوانکاری:** تەشبیھ و ئستعارە دیارن و پندقی ب شرۆفە یی نینن.
- **شرۆفە:** ↓

۱۱۰۱- مه مزووج شه بیهه شیر و شه ککه
مه خلوت وه کی حیات و کهوسهر

- هه قبه ر کرن : ئوس . ئا . ب شوبهه .
- په یقناسی : مه مزووج : تیکه لبووی - مه خلوت : لیکدایی ، ته فدایی ، تیکه ل کری - حیات : ژیان . ئا حیاتئ - کهوسهر : ئاا کهوسهرئ ، ئا که ل بهه شتی دا -
- جوانکاری : ته ناسوب ل نیغه کا په یقین شیر و شه ککه و په یقین حیات و کهوسهر دا هه یه . په یقین مه خلوت و مه مزووج ته رادوفئ ساز دکن . په یقین شه بیهه و وه کی ژئ هروسان . شیر و شه ککه و کهوسهر و حیات ئستعاره نه ژ پشتاا ستی یئ و تاجدین ء .
- شروقه : قهر یهتنا له گهنئ و ژوردابه رانا ل وولپه نگی (مه سینه یی) ب ده زگاهئ گولا فگیری یئ هلکه لیا و وه کی شیر و شه ککه ء ته فی هه ف بوون و وه کی ئاا زینئ و ئاا کهوسهرئ تیکه ل بوون .

۱۱۰۲- قه تعهن چو نه بوو نه خوهر نه خوابه ک
وان بییر نه دهات نان و ئابه ک

- هه قبه ر کرن : میر . رو . نه بوونه خوارن نه خوابه ک - پرو . چو نه بوو نه خور نه خوابه ک - نه . نه خه ونه خوابه ک - - ئا . ئوس . نه دهاته .
- په یقناسی : قه تعهن : ب قه پری - چونه بوو : تونه بوو ، چنه بوو - خوهر : خوهره ک - خواب : خه و - ئاب : ئاف -
- جوانکاری : ته ناسوب ل نیغه کا په یقین خوهر و خواب و نان و ئاب دا هه یه .
- شروقه : ل بهر ئه فینبازی یئ خه و و خوهره که ک و نان و ئا که نه دکته ته بیرا وان .

۱۱۰۳- نه و هه فته ته مام بوویه گهرده ک
ئاگاه نه بوون ژ حالء فهرده ک

- هه قبه ر کرن : هژ . حالئ - رو . میر . حم . حالئ -

■ **په یقناسی: گه ده ک:** گه شت و سهیران، دیتنا یار و دۆستان ب جوره کی نهینیی، ژفان -
ناگاه: ناگادار، باخه بهر -

■ **شروقه:** ژفان و دیتنا وان هه ر دو ئه فینداران هه فته یه کی کیشا و ل در یژایا وی
هه فته یی دا چو که سی های ژ وان نه بوو.

۱۱۰۴- **غالب کریا ل دهرده سححت** **غم چوون قه شیرین ژ که ربین وه سلته**

■ **هه قبه ر کرن:** هژ. میر. حم. که پی یا - هژ. دهردی - نه. نا. میر. حم. دهردی -

■ **په یقناسی:** غالب: سهر که تی، زال - **غالب کریا:** غالب بوو، ل سهر که ت - **دهرد:**
نه خووشی - **سححت:** ته ندوروستی - **وه سلته:** پیکگه هه شتن -

■ **جوانکاری:** په یقین دهرد و سححت دژ بهرن. په یقین غم و که رب ژی ته رادوفی ساز
دکن. د قی مالکا هه لبه ستنی دا ته شخیس (که سایه تی پیدان) هه یه. قه شیرین ناکاری
جاندارایه، کو دایه پال غمان قه. ل سهر که تن ژی ناکاری مرو فانه دایه سححتی.

■ **شروقه:** ↓

۱۱۰۵- **ناگاه سحری ژ روژی هه شتی** **ره زفان مه شیا ژ نیف بهه شتی**

■ **هه قبه ر کرن:** نا. مه شیان -

■ **په یقناسی:** **ره زفان (رضوان):** ره زوان، باخه وانج بهه شتی، ئه ف په یقا کوردی سیزده
جاران ل قورئانی دا هاتیبه - **مه شیا:** گه ریا، دهر که ت، چوو - **ژی مه شیا:** ژنی
دهر که ت - **نیف:** ناف، نیقه ک -

■ **جوانکاری:** ته ناسوب ل نیقه کا په یقین روژ و سه حه ر دا هه یه. هه روسان ل نیقه کا
په یقین ره زفان و بهه شتی دا. تاجدین ب ره زفانی بهه شتی و حوجه یا بوو کی ب
بهه شتی هاتیبه وه کاندنی.
په یقا روژی هه شتی ده بیبا روژا هه شتی با، لئ خانی ل بهر کیشا هه لبه ستنی
وسان نقیسییه.

- **شروڤه:** تەندورستی ل سەر دەرد و کولان کەت و کول و دەرد ژ کەری پیکگەهیشتنا وان ئەقینداران دا هاتن قەشارتنی. نشکیف دا سببەیین هەشتمین روژ ژ روژا زەماوەندی بوو، کو باخەوانی باخی بەهەشتی ژ ناف بەهەشتی دەرکەت.

**۱۱۰۶- مەم هەن ژێ وسال بەر دەری بوو
دائم ئەو سەر ل سەر بەری بوو**

- **هەقبەرکرن: ئۆس.** ئەو سەر سەری بەری بوو. ل رەخ دا ژێ هاتییه: ئەو ل سەر سەری بەری بوو.

- **پەیفناسی: هەن ژێ: هیشتا ژێ، هیز - وسا: وسان - بەر: کەفر -**

- **جوانکاری:** پەیفین دەر، سەر و بەر پیکگە جناسی ساز دکن. هەردو پەیفین سەر هەم جناسی و هەم ژێ تەکریری ساز دکن.

■ **شروڤه: ↓**

**۱۱۰۷- هیزا ئەو مەسکەن ئاستان بوو
روژان و شەفان وە پاسبان بوو**

- **هەقبەرکرن: حم. رو. هیزا وی - پرو. هیزا ئەوی -**

- **پەیفناسی: هیزا: هیشتا - مەسکەن: جیه - ئاستان: شینیک، بەردەرگەه - وە: وسان - پاسبان: پاسدار، نگەهبان، نۆبەدار، زیرەقان -**

- **شروڤه:** مەم هەن ژێ هەروسان ل بەر شینیکا دەرگەه پەردەسەرایین، سەری خوە داناوو سەر کەفرەکی و شەف و روژ نۆبەداری یا تاجدین دکر.

**۱۱۰۸- تاجدین کو ژ گەردەکن ب دەرکەت
روژەک تە دگۆ مەم ب سەر کەت**

- **هەقبەرکرن: رو. تە دگۆت - پرو. تە دگۆ .**

- پەيئناسى: رۆژ: خۆر، تاق، رۆك - ب سەرگەت: ل سەرء كەت -
- جوانكارى: رۆژ ب سەرء كەتن، كىنايەتە ژ كەيفخۆشى و چافرۇناھى بوونى . ھەروسان مەرۇف دكارە بىژە كو تاجدين ب رۆژەكى ھاتىبە ۋە كاندننى .
- شرۇفە: گافا كو تاجدين ژ گەردەكى زقپى و ژ دەرگەھى پەردەسەراين را دەرگەت، مەمى وسان كەيفخۆش بوو، كو تە دگۆت قاي تاقەكى ل سەرى ۋى دا يە و رۆژ ل ۋى رۇناھى بوويە .

۱۱۰۹- فيلحال ۋە رەنگ شادمان بوو
ھەم ئەفسەرى ئەوجى ناسمان بوو

- پەيئناسى: شادمان: كەيفخۆش - ئەفسەر: تاج - ھەم ئەفسەر: ھەفتاج، ھەفسەر، بەرانبەر - ئەوج: بلندايى -
- جوانكارى: ھەم ئەفسەرى ئەوجى ناسمان بوون، كىنايەتە ژ سەربلندى يى . د فى مالكا ھەلبەستى دا موبالغە ھەيە . خانى دىبىژە مەمى ب ديتنا تاجدينء وسان شا و سەربلند بوو، كو تاجا سەرى ۋى ھەمبەرى بلندايا ناسمانان لى ھات، سەرى ۋى وسان بلند بوو، كو گھەشتە بەر پەرى ناسمانان .
- شرۇفە: مەمى د ۋى دەمى دا وسان شادمان و سەربلند بوو، كو كومى ۋى چوو بەر پەرى ناسمانان .

۱۱۱۰- يارەك تە ھەبەت مەگەر ۋە بيتن
گەر دى ۋە نەبەت مەگەر نەبيتن

- پەيئناسى: يار: دۆست، ھەقال - مەگەر: بلا -
- جوانكارى: ئەف مالكا ھەلبەستى ب شىۋەيا موزنە يى ھاتىبە قەھاندنى .
- شرۇفە: ↓

**۱۱۱۱- یاری ب ته را بتن موافق
سهه خزمن د خائن و موافق**

■ هه قبه ر کرن: میر. یاری بتن موافق- ئوس. ب ته را نه بت موافق -

■ په یقناسی: موافق (موافق): هه قبه ر و هه قباوهر - خزمن: ل بنیشی دا ب واته یا کس و کارین سه به بی تی، لی ل که له ک نافیجان دا ژ بو هه ردو لایان واته هه م ژ بو کس و کارین سه به بی و هه م ژ بو کس و کارین نه سه به بی تی. - خائن: ده خه س، قه لپ - موافق: دوروو، ره شکهری نیقه کا دو یان چهنه کسان -

■ جوانکاری: ته ناسوب ل نیقه کا په یقین خزمن و یار و موافق دا هه یه، هه ر وسان ل نیقه کا په یقین خائن و موافق دا هه یه. په یقین یار و خائن پیقنه و په یقین موافق و موافق ژ ی پیقنه دژ به ری یی ساز دکن.

■ شروقه: ↓

**۱۱۱۲- قوربان بکه قهت مه بن موخابن
چ دکی ب که سان کو بن وه فا بن**

■ هه قبه ر کرن: ئه ف مالکا ل ئوس. دا نه هاتیهه - میر. چ کی ب -

■ په یقناسی: مه بن: مه بیژه، نه بیژه - موخابن: حه یف - که س: خزمن، خنامی، قه ومین نیژیک -

■ شروقه: ↓

**۱۱۱۳- قوربان بکه قهت مه بیژه کینه
بی کییره برا نه گهر ب کینه**

■ هه قبه ر کرن: حم. ئه. پرؤ. زا. قوربان بده قهت مه بیژه کینه - میر. ئا. ئوس. رؤ. هژ. جا. قوربان بکه قهت مه بیژه کینه - رؤ. میر. ئه. زا. بی کییره برا نه گهر ب کینه - حم. پرؤ. ئا. ئوس. هژ. جا. بی کینه برا نه گهر بکینه -

■ په یقناسی: بیکییر: بیکییر، کیرنه هاتی - بکین: کیندار -

■ **جوانکاری:** هەردو پەیفین کینه جناسا تام سەرراست دکن . چەندگەرکی بوونا پیتا "ک" موسیقیا هوندورانی چێ دکە .

■ **شروۆفه:** ئەگەر دۆستهکی ته هه به، بلا وه ها به، ئەگەر وه ها نه به، بلا قهت تونه به . دۆستی کو ژ ته را رووراست و هه قیبر و باوهر به، سه د خزمین خوه یین ده خهس و دوووو بکه قوربان و قهت نه بیژه موخابن ژێ . تو یی چ ژ وان کهس و کاران بکی کو ژ ته را ئەمه کدار نه بن . کهس و کارین خوه یین بیوه فا و نه ئەمه کدار بکه قوربان دۆستی خوه یی وه فادار و قهت نه بیژه ژێ کا ئەف خزمین من یین بیوه فا کی بوون و کینه . برا ژێ ئەگەر خایین و ب کین بوو کیری سهری سیره کی نایی . تو یی چ ژ وی برایی بکی، ئەو برایی کو ژ ته را ب کین و ده خهسداره .

۱۱۱۴- یاری ته ژ بو ته را برایه ههه چاقه ژ بو ته ههه چرایه

■ **جوانکاری:** هەردو پەیفین چاف و چرا تایبه تمه ندییه کی دده نه فی مالکا هه لبه ستی . له ورا کو ههردو ژێ نامیرین روناهیدهرن . خانی هه فالج باش دشوبهینه فان ههردو نامیرین روناهیدهر .

■ **شروۆفه:** دۆستی ته ژ ته را برایه، ئەو دۆستی باش ژ ته را ههه چاقه و ههه ژێ چرایه . ئەو روناهی یی دده ژیا نا ته .

(۲۶)

حیله‌پەردازی و فتنه ئەنگیزی یا بەکره ژ حەسەدوهرزی یال
تاجدین، کو بووی سەبەب میر نەدا مەمی زین

۱۱۱۵- گاڤا ژ عەدەم خودی کر ئیجاد
ئەف کەون و مەکان ژ نووڤه بونیاد
۱۱۱۶- مەجموعی موکەووناتی عالم
حەتتا فە خوڵاسە نەوعی ئادەم

■ پەیفناسی: عەدەم: نەبوون، تونەبوون - ئیجاد: چیکرن - کەون: جیهان، هەر تشتین
کو هاتنە ئافراندن - مەکان: جی - ژنووڤه: سەر ژنوو، لی لێرەدا تی ب واتەیا جارا
یەکەم، تازە - بونیادکرن: ئافا کرن، خیم دانان - موکەوونات: یین چن بووی، گشتی
هەبوونی -

■ جوانکاری: پەیفین عەدەم و ئیجاد دکارن ببن دژبەرین هەقدو. تەناسوب ل نیڤه کا
پەیفین کەون و مەکان و عالم و ئادەم دا هەیه.

■ شروڤه: ↓

۱۱۱۷- ئەشیا ب حەسەب سفات و ئەفعال
ئینانە وجوودی موختەلف حال
۱۱۱۸- مەوجود کرن ب هەف موعەییەن
ئەز داد کرن ب زد موبەییەن

■ پەیفناسی: ب حەسەب: گۆرەکی - سفات: پڕانەیا صفەت، رهوش، ئاکار - ئەفعال:
پڕانەیا فعل، کار، کریار - موختەلف: جور بەجور - موختەلف حال: رهوش نەوہک هەف،
چیشیت چیشیتی - موعەییەن: دیار - ئەز داد(اضداد): پڕانەیا ضد، دژ -
موبەییەن: ئاشکەرە -

■ **جوانکاری:** ته ناسوب ل نيښه کا پهيښن حال، نه فعال و سفات دا هه يه. پهيښن نه زداد و زد جناسي ساز دکن.

خاني ليره دا نه وي بيرافلسه في و مهنتقي هه لدخه و دييژه: هه تا کو تاريخي تونه به، روښاهي بي واته يه، نهغه تاريخي يه کو واته يي دده روښاهي يي. خودي هه موو تشت دژبه ر نافراند دا کو ب وي دژبه ري يي تشت ژ هه قدو بينه ناسکرن يي. هزرا دوناليسمي ژي ل قس مژاري دا هه يه. تا خير تونه به، شه ر بي واته يه. نه گه ر نه هريمه ن تونه به، نه هوورا بي کريار و بي نه قش و واته دمينه. ل مالکين بين دا چهندين تشتين دژبه ر دده بهر هه ف و ريز دکه.

■ **شروقه:** ده ما کو خودي نه ف جيه و جيهان و هه موو بوونه وهر سهر ژنوو ژ نه بووني چيکر و بونياتا وان دانا، هه موو بوونه وهرين جيهاني هه يلو تا دگيژه جه له بي مروشان ژي نافراند. گشتي تشتين نافراندی گوره کی خو و خده و رهوش و ناکارين وان جوړ به جوړ و دژبه ر نافراندن. نافراندی بين خوه ژ هه قدو جودا و ديارکري نافراندن و دژبه ر ب دژايه تي يي ژ هه قدو هه قه تاندن و جودا کرن و دانه ناساندن.

۱۱۱۹- نه ف نهرز و سه ما به تي و دائر

نه ف مولک و مه له ک موقيم و سائر

۱۱۲۰- نه ف نوور و زه لام و کوفر و نيمان

نه ف خولد و سه قهر، بهيشت و نيران

۱۱۲۱- نه ف بارد و حار و ره تب و يابس

نه ف مير و گه دا غه ني و بائس

■ هه قبه ر کرن: نويس. موفلس -

■ **په يقناسی:** به تي (بطي): گران، راوه ستايي - دائر: ئافا، دوړ لندهر، گه ر ټوک - **مولک:** نهر د - مه له ک: فرشته - موقيم: روونشتي - سائر: سه يرانکهر، گه ر ټوک - زه لام: تاريخي - خولد: بهيشت، مينو - سه قهر: جه ه نه م، دوژ - نيران: ناگر، دوژ - بارد: سار - حار: گهر م - ره تب: تهر، نيمدار - يابس: خشک - بائس: نه دار، هه زار -

■ **شروقه:** ↓

■ **جوانکاری:** ↓

۱۱۲۲- ئەف ئاخ و ھەوا و ناگر و ئاف
ئەف لەیل و نەھار و سى و سیتاف
۱۱۲۳- ئەف ھجر و وسال و شاهی و غەم
ئەف مەوت و ھەیات و سوور و ماتەم

■ **پەيقناسى: لەیل: شەف - نەھار: رۆژ - سى: سيبەر - سیتاف: تاقەھىف، تافا رۆژى**
را ژى تى كۆتتى. - ھجر: دوورى - وسال: پىكگەھەشتىن - مەوت: مرن - ھەيات:
ژىن - سوور: بەزم، شاهی - ماتەم: شىن، تازىە، خەم -

■ **جوانكارى: ئەف پەيقىن خوارى ھەموو دو بە دو دژبەرن: ئەرز و سەما، بەتى و دائىر،**
مولك و مەلەك، موقىم و سائىر، نوور و زەلام، كوفىر و ئىمان، خولد و سەقەر، بەھىشت و
نيران، بارد و حار، رەتب و يابىس، مېر و گەدا، غەنى و بائىس، ئاخ و ھەوا، ئاف و ئاگر،
لەیل و نەھار، سى و سیتاف. ھجر و وسال، شاهی و غەم، مەوت و ھەيات،
سوور و ماتەم.
پەيقىن مولك و مەلەك جناسى ساز دكن .

■ **شروڤه: ئەف ئەردى گران و راوہستايى و ئەف ئاسمانى دۆشدر و گەرۆك، ئەف**
وہلاتى روونشتى و ئەف فرەشتىہ پىن گەرۆك، ئەف رۆناھى و ئەف تارىتى، ئەف كوفىر و
ئەف ئىمان، ئەف بەھىشتا بەرىن و ئەف دۆژەھا ئاگرىن، ئەف سارى و ئەف گەرما، ئەف
تەراتى و ئەف حشكاتى، ئەف مېر و ئەف پارسەك، ئەف دەولەمەند و ئەف نەدار، ئەف
خاك و ئەف با، ئەف ئاگر و ئەف ئاف، ئەف شەف و ئەف رۆژ، ئەف سى و ئەف سیتاف،
ئەف دوورى و ئەف پىكگەھەشتىن، ئەف شاهی و ئەف شىن، ئەف مرن و ئەف ژىن، ئەف
جەشن و ئەف بەھى (ھەموو ژى دژبەرى ھەقدو ھاتنە ئافراندىنى كو ژ
ھەقدو پىنە ناسكرنى.)

۱۱۲۴- ھن نوور مسال و ھن وەكى نار
ھندەك د ھەلىم و ھن د دژوار

■ **ھەقبەرگرن: ئۆس. سرور - ئۆس. دوشوار -**

پەيقناسى: ھەلىم: بەرپەيىر - دژوار: دژوار، بەرك، توند -

■ **شروڤه: ھندەك ژ فان تشنانا وەكى رۆناھى پىن خوەشن و ھندەك ژى وەكى ئاگرء**
سۆژىنەر و نەخوەشن. ھندەك بەرپەيىرن و ھندەك ژى دژوارن.

۱۱۲۵- فان سادق و راست و خيبرخواهان
فان قه مسى و خار و روو سياهان

- هه قبه ركرن : هژ. خيبرخواهن، روو سياهن .
- پهيئناسى : سادق(صادق) : راستگو، دوروستكار - خيبرخواه : خيبرخواز - قه مسى : دهغل، نادوروست - خار : نهراست - رووسياه : روورهش -
- جوانكارى : پهيئناسى سادق و راست و خيبرخواه تهناسوبا وان يا واته يى هه يه و دكارن تهرادوفى ساز بكن . ههروسان تهناسوبا واته يى ل نيغه كا پهيئناسى قه مسى و خار و رووسياه دا ژى هه يه و پيگه دكارن تهرادوفى چي كن .

■ شروقه : ↓

۱۱۲۶- فان نهلى جهه نهم و عهزابان
فان لائقى جه ننهت و سهوابان
۱۱۲۷- نابيني كو پيگه جومله زدن
حكمت چييه بوچ پيگه ندن
۱۱۲۸- لهورا كو نهبت نهگر ته خالوف
ته مييز مه حاله هه ته عاروف

- هه قبه ركرن : نا. ته مييزه -
- پهيئناسى : نهلى جهه نهم : نهلى جهه نهم، جهه نهم، دوژه يى - عهزاب : دهرد، ئيش - سهواب : قه نجى - ند : ههوتا، وهكى ههف - ته خالوف : دزاتى، نهوهكى ههف بوون - ته مييز : ژ ههقدو قه تانندن، ژ هه دو جوداكرن - ته عاروف : ناسانندن، ههقدو ناسين -
- جوانكارى : پهيئناسى جهه نهم و جه ننهت، سهواب و عهزاب و زد و ند دزبهري ههقدونه . ل پهيئا نابيني دا سه به ستي يا هوزانى يي هه يه .
- شروقه : ما تو نابيني كو نهف مروئين راستييز و دوروستكار و خيبرخواز، نهف مروئين

نەدوروست و بەدکار و روورەش، ئەف جەهەننەمی و هیژایین دەرد و ئیشان، ئەف بەهیشتی و هیژایین خوەشی و قەنجی یان هەموو دژبەری هەقن. حکمەت و فەلسەفا قی ھندئ چیبە کو ئەف هەموو بوونەوەر نە وەکی هەقن؟ هەموو ل بەر وی ھندئ یە، کو ئەگەر نەوہکەھفی و دژایەتی نەبە، ناسکرن و ناساندنا وان تشتا نەدبوو و یا بوونی نینبوو.

۱۱۲۹- ئەلقسسە ب ئقتزایین خلقەت

میرئ ب کەمال و عزز و رەفەت

- هەقبەرکرن: میر. حم. ئا. ئە. ئۆس. رۆ. خلقەت- هژ. خیلقەت- رەئفەت -
- پەیفناسی: ب ئقتزایین: کۆرەکی- خلقەت: ئافراندن، سەرشت، بونیاد - عزز: ریز و خوش قیا- رەفەت: بلندی، مەزنایی-
- جوانکاری: تەناسوبا واتەیی ل نیفەکا پەیفین کەمال، عزز و رەفەت دا هەیە.

■ شروۆفە: ↓

۱۱۳۰- راگرت ژ بوۆ خو دەرگەفانەک

فەتتانی زەمانە سەی پسانەک

- هەقبەرکرن: هژ. راگرتی، دەرگەوانەک -
- پەیفناسی: راگرتن: گرتن، حەقدار کرن - فەتتان: فتنەکەر، فیلباز، شەرپوود - سەی پسان: سەگپسین، جەلەبەک روقی یە کو ب فەند و فیلان سان دبزدینە - سەی پسان: دکارە ب واتەیا پسە سان واتە سەگزادە، کورئ سان ژى بچ، ئەق پەیفی ب شیوہیا سەیسان ژى رابئژ دکن، کو دوژینەک توندە.
- شروۆفە: ب کورتی ئەو میرئ تیگەهشتی و ریزدار و خودانی وی پایە و پلەیا بلند، ژ خوہ را دەرگەفانەک گرتبوو، لى چ دەرگەفانەک بوو؟ دەرگەفانەکی فیلباز و شەرپوود و سەیسان و فتنەگەر بوو.

۱۱۳۱- دائم ل دهرئ وی قاپوچی بوو
قهلاص و قهلاش و قاووچی بوو

- ههقبه ركرن: نا. قاپوچه - مير. قاپچی - حم. رۆ. نه. جا. ئۆس. قاپوچی - هژ. قاپوچی - زا. قاپوچی - - نا. قهههچه - هژ. نه. مير. رۆ. قهههچی - جا. قاههچی - پرۆ. حم. ئۆس. قاووچی - زا. قاووچی -

بالکیشی: په یقین قاپوچی و قاههچی، یان ژى قاپوچی و قهههچی پیکه نابن پاشبه ند، قاپوچی و قاووچی پیکه پاشبه ندی ساز دکن. ههروسان ل قن نیمالکا ههلبهستی دا خانى چیرا ل به کر دکه و په یقین وه که قهلاص و قهلاش دینه، کور رهوشناقین سفکاتی پیکرنی نه، په یقا قاووچی ژى رهوشناقه کی سفکاتی پیکرنی یه ژ رهنگی ههردو رهوشناقین بهری خوه دا- ب کورتی قاههچی شاش و بیواته و قاووچی راست و واتهدارتره.

- **په یقیناسی: قاپوچی:** قاپیچی، دهرگه فان، په یقه تورکی یه. - **قهلاص:** دهرهوین، درۆزن - **قهلاش:** تهفدانیکه، لات و بی نابروو - **قاووچی:** قاوچی، قاوکار، شایعه کار، گوتگوتکی، که سی کول پشت سه ری مرۆفان خه بهر دده و قهومیبه ک بچووک مه زن نیشان دده. په یقه که ههقبه نده کوردی و تورکی یه کو ژ دو پشکین قاوو + چی، پیک هاتیبه.

- **جوانکاری:** په یقین قهلاص و قهلاش جناسی ساز دکن و ههروسان تهناسوبا وان یا واتهی هه یه. چه ندگه رکی بوونا پیتا "ق" مووسیقیا هوندورانی ئافراندیبه. دهر و قاپوو تهرادوفی ساز دکن یان ژى ب گوتنه ک دی تهناسوب ل نیقه کا دهر و قاپوچی دا هه یه. ل په یقین؛ دهرئ وی، دا سه ره بهستی یا هۆزانی یه هه یه.

■ **شروقه:** ↓

۱۱۳۲- نه ماما ب نه سه ب نه مه ردی بۆهتان
به لکی موته وه للدی د بۆهتان

- **ههقبه ركرن: رۆ. د- ژ بل رۆ. ل هه می ژنده ران دا** "ژ" هاتیبه -

بالکیشی: داچه کا "ژ" لیره دا نکاره سهرراست به، چنکو خانی دبیژه نهو ژ نهسلنی خواه دا خه لکی بۆهتانی نه بوو، لی د بۆهتانی دا هاتبوو جیهانی.

- **په یقناسی: مهرد:** مېر، په یا، مهردی بۆهتان لیره دا تی ب واته یا خه لقی بۆهتانی -
موتوه ولدی: ژ دایکبووی - **بۆهتان:** بۆتان - **بۆهتان:** بوهتان، ئیلاقه، سهلت، زگورتی -
موتوه ولدی د بۆهتان: ل بۆتانی دا ژ دایکبووی - **موتوه ولدی ژ بۆهتان:** ژ دایکبووی
ئیلاقه یان، ژ ئیلاقه یان چی بووی، ژ دایکبووی سهلت و زوگورتی یان، بیژ -

■ **شروقه: ↓**

۱۱۳۳- نهسلنی وی دبین ژ مه رگه قهر بوو
مه حزه ن به شهری ب شوور و شهر بوو

- **هه قبه ر کرن:** هژ. حم. رۆ. نه. مه حزه ن وی به شهر ب شوور و شهر بوو -
- **په یقناسی:** مه رگه قهر: مه رگه وهر، نافچه یه ک خوش و بیهنقه کریه ل باشوور رۆژاڤا یا بازاری ئۆرمی یی ل کوردستانا رۆژه لات دا - **به شهری:** به شهره کی - **ب شوور و شهر:** شهر وود، فتنه کهر -
- **جوانکاری:** په یقین شوور، شهر و به شهر جناس و مووسیقیا هوندورانی دئافرینن. ل هه قبه ندا نهسلنی وی دا، سه ربه ستی یا هۆزانی یی هه یه.

■ **شروقه: ↓**

۱۱۳۴- نافین وه موناڤی به کر بوو
به لکی ژ بولووقیا به تر بوو

- **هه قبه ر کرن:** رۆ. به لکه - ئۆس. نه ماما کو ژ به خته کی به تر بوو. - ئا. بلووقیای -
- **په یقناسی:** **بلووقیا:** مرۆڤه کی جهوو بوویه، کول خه رابی و شه روودی یی دا ب ناف و بانگ بوویه - **به تر:** به تهر. به دتر، پیستر -

■ **شرۆفە:** ئەفی مرقۇفی ھەردەم ل بەر دەروازی کۆشکا میر دەرگەفانی دکر، لئ مرقۇفەکی دەرهوین و تەقدانیکەر و گۆتگۆتی و قاووکار بوو. ئەف دەرگەفانا ب بەرەباب و تۆرەمەییخ خوە خەلکئ بۆتانی نبوو، بەلکئ ئەو ل بۆتانی دا ھاتبوو جیھانی، دبیژن کو ئەو ب رەچەلەک و رەگەزی خوە فا خەلکئ مەرگەوەر بوویە، لئ ھەر چ ھەبە، ئەو مرقۇفەکی شەرپوود و فتنەکار و قاووکار بوو. نافئ وی دورووینی بەدکار بەکر بوو، بەلکئ ئەو ل بەدکاری یئ دا ژ بلووقیا ژئ بەدتر و خەرابتر بوو.

۱۱۳۵- مەنناع و موزەبزهیین ئیلیس

خەدداع و خەبەرەبەزین و تەلییس

۱۱۳۶- شاگردئ شەئامەتا و شەیتان

شەرمەندە ژ گۆھتئا و بۆھتان

■ **پەیفناسی:** مەنناع: چاقنەبار، پەخیل، بەرگری کارئین باش و دژی قەنجی یئ - موزەبزهیین: دوروو، دەمدەمکی و گەھفی ئالی و گەھوی ئالی، سەرگەردان، خەبەرگەرین، ئەف پەیفال سوورا "النساء" ئایەتا سەد و چل و سئ دا، ل بارا کەسئین بەدکار و ئاقەرئ بووی دا ھاتییە. - ئیلیس: ئەھریمەن - خەدداع: خودداع، خوددەکار، حۆفەباز، فیلکار، خاپینۆک-خەبەرەبەزین: خەبەرگەرین، کەسئ کو دەما خەبەرەک بەھیست، ئەوی خەبەرئ زوو و ب لەز و بەز بەلاوی ناف جقاتئ بکە. - شاگرد: چراغ، بەردەستک - شەئامەت: شوومی، پیپالرەشی - شەرمەندە: شەرمەزار - گۆھتن: گۆتن - بۆھتان: ئیلاقە/ بۆتان - بۆھتان: پراڤە یا بۆھت، ب واتە یا بیژ -

■ **جوانکاری:** پەیفئین مەنناع، موزەبزهیین، خەدداع، خەبەرەبەزین تەلییس، تەناسوبا وان یا واتەیی ھەیە. پەیفئین بۆھتان و شەیتان دو پاشبەندئین لاوازن.

■ **شرۆفە:** ئەو مرقۇفەکی وەکی ئەھریمەن چاقنەبار، پەخیل، دوروو، دەمدەمکی، خەبەرەبەزین، سەرگەرین، دەرهوین، فیلباز، خاپینۆک و ئاقەرپیووی بوو. ئەھریمەن ل بەدکاری و پیپالرەشی یئ دا شاگردئ وی بوو. مرقۇفین بیژ و بەدکار ژئ ژ ئاخفتن و گۆتینین وی شەرمەندە دبوون.

■ **تویژکاری:** ھژ. ئا. میر. ئە. ئۆس. گۆتئا -

بالکیشی: ئەف ھەردو مالکین خوارئ تەنئ ل ئۆس. و ئا. دا ھاتنە. رەنگە نە یین خانئ
بن، ل بەر وی ھندئ من ل ریزا ھەلبەستان دا ب ھەژمار نەئانین:

**نەمام و مەنیع و ھیلەگەر بوو
غەمامز و شەنیع و بەدگۆھەر بوو
خەیرەک نەدھاتە سەر زمانئ
وی بل ژ عەوانئ یئ نزانئ**

■ **پەیفناسئ: نەمام:** خەبەرگەرپین - مەنیع: بەرگری کارین باش و قەنجئ یئ -
غەمامز: خەبەرگەرپین، شوڤار، شەیتان - **شەنیع:** بەدکار - **بەدگۆھەر:** بەدئەژاد - **بل
ژ:** ژیل، خەین ژ - **عەوان:** تەقدانیکەر
بکوعوان (بکرون عەوانون) ئەف پەیفال سوورەیا (البقرە) دا ل شرۆڤە و پەسنئ
چیلئ دا ھاتیبە. بنئیرن ل شرۆڤەیا مالکا ۱۱۴۶-

■ **شرۆڤە:** ئەو تەقدانیکەر و بەرگر و بەدکار و خەبەرگەرپین و زارچۆرس و بەدگۆھەر بوو.
خەبەرەک باش نەدھاتە سەر زمانئ وی. ئەوی ژ بلی تەقدانئ و خەبەرگەرپینئ یئ
تشتەکی دی نزانئ.

**۱۱۳۷- بەدچەرە ژ رەنگئ دئوئ کابووس
بەدفیعل و ستیزەکار و سالووس
۱۱۳۸- تاجدینء دگۆتە میر عەیانئ
میرم بکە دەر قئ دەرگەفانئ
۱۱۳۹- ئەف لائقئ دەرگەھئ تە نینە
ئەف کەلبە نەھیندرە ب کینە**

■ **ھەقبەرکرن: رۆ. میر. ئەو، ئەو- ھۆ. کەلبئ نەھیندرئ - رۆ. کەلبە نەھین دەر
کەمینە، پڕۆ. دەر بە کینە -**

■ **پەیفناسئ: بەچەرە:** بەد چوھرە، بەد تەفەش، دیم کرئت، زشت - **دئوئ کابووس:**
کال کابووس، مۆتەکە - **بەدفیعل:** بەدکار - **ستیزەکار:** شەرخواز، شەرپوود -
سالووس: دوروو، ریاکار - **عەیانئ:** ئەشکەرە - **بکە دەر:** دەرینە، دەرکە - **کەلب:**

سەگ، کووچک - نەھیندەر: يانیگر، سەیی کو دزیقە خول مرۆفە ددە و دزیقە مرۆفە
دگرە - ب کینە: کیندارە -

■ **شرۆفە:** ئەو وەکی دێو و پیرحەپۆک و کالکاپووسان کریت و بەدرووچک و بەدکار و
فیلباز و دوروو و بەدروو، شەپوود و شەپخواز بوو. تاجدین ب ئەشکەرەتی دگۆتە
میر: مێرێ من ئەفی دەرگەفانی ژ بەر دەری خوە دەرخە، ئەو وەکی سەیهکی نەھیندەر
و دزیقا مرۆفان دگرە و کینەدارە.

۱۱۴۰- ھەر چەند سە و دەرگەفان برانە ئەکسەر سە ب مێھر و با وەفانە

- ھەقبەرکرن: ئۆس. لەورا. ئە. بە موهری - ئۆس. ب مێھرن -
- پەیفناسی: ھەرچەند: چەقاسی کو - ئەکسەر(اکتر): پشکا زۆر، زۆرتەر - مێھر:
مەحەبەت، خۆشەویستی -
- **شرۆفە:** ھەرچەندە کو سەک و دەرگەفان برانە، لی سەگ ژ دەرگەفانان چیترن، لەورا
کو سەگ ژ وان مێھرەباتر و ئەمەکدارترن.

۱۱۴۱- ئەفرەنگەھە میر دگۆتە تاجدین فیعلی د بەکر مەگەر نزانین ۱۱۴۲- ئەم قسیمی ئەمیر قسیمی نائین پر فەتل و گەرین و پینش و پائین

- ھەقبەرکرن: ئە. ژ قسیمی - ئا. و قسیمی -
- پەیفناسی: قسیمی: جور، جەلەب - فەتل: تەول و باز، زقیرین - گەر: دەور، زقەر، دۆش -
- جوانکاری: پەیفین فەتل و گەر تەرادوفی چی دکن، پەیفین پینش و پاش ژی دژی بەری
یە ساز دکن.
- **شرۆفە:** ↓

۱۱۴۳- ناچاره ژ بۆ مه نائشه فانه ك
لابودده ژ بۆ مه ده رگه فانه ك

- هه قبه ركرن : ئۆس . وى - هژ . نائشانه ك -
- په يفناسى : لابودده : ناچاره ، زۆر پيندقى يه -

■ شروقه : ↓

- جوانكارى : په يقين لابود و نه چار تهرادوفى چى دكن . ئەف مالكا هه لبه ستى ب شپوه يا تهرسيعى هاتيبه فه هاندنى .

۱۱۴۴- هندى ب حوكومه تى دكين دهور
گه ه عه دله ژ بۆ مه كار و گه ه جهور

- هه قبه ركرن : ئۆس . ئا . د -
- په يفناسى : دكين دهور : دهور دكين ، لى دزقيرين - عه دل : داد - جهور : زولم و زۆر -
- جوانكارى : په يقين عه دل و جهور دژبه رى يى ساز دكن .

■ شروقه : ↓

۱۱۴۵- هه رچه نده به كر وه له دزنايه
نائشى مه ژ وى ب فه تل و بايه

- هه قبه ركرن : پرۆ . هه رچه ند به كر كو بى وه فايه -
- په يفناسى : وه له دزنا : وه له ده ززنا ، بيژ ، بينج - با : گه ر ، زقيرين -
- جوانكارى : په يقين فه تل و با تهرادوفى ساز دكن .

■ شروقه : ↓

۱۱۴۶- ئەف زومرە کو زالم و عهوان
سووباشی و شهخنه، دەرگهفان
۱۱۴۷- ناشی د مه زالمان دگيرن
دهخلى د مه حاکمان دهيرن

■ ههقبهکرين: هژ. رۆ. مير. زالمان - حم. ئۆس. مظالمان -

■ پەيفناسی: زومرە: کۆم، دەستە - زالم: زۆردار، ستەمکار - عهوان: نافسالی، نافسەرە، دەرگهفان، نۆبهدار، بەرپرسي کاروبارى ديوانخانې، خەبەرگهريين، تەقدانيکار، ئەف پەيڤا کورتکرى يا پەيڤا ئەعوانه ب واتە يا ههڤال وهۆگر و دەرگهفان - سووباشی: نابدار، بەرپرسي کار و بارى قاوهخانا ديوانخانې - شهخنه: قەرەول، نۆبهدار، دارۆغه - مهزالم: ناحەقى، - مه زالمان: ئەميين د زالم - دهخلى: دان، جەه و گەنم وشليير، ب گشتى دائين كو ژ وان نانء دييژن. - حاکم: مير، سەرۆک -

■ جوانکاری: تەناسوب ل نيڤه کا پەيفين عهوان، سووباشی و شهخنه و دەرگهفانء دا هەيه. پەيفين عهوان و دەرگهفان تەرادوفى ساز دکن.

■ شروڤه: هەرچەندە کو بەکر مرۆڤه کى بيژه، لى ناشى مه ب دەستى وى دکهفه گهري و ب تەڤييرا وى دگهره. ئەف دەستەيا مرۆڤان يين وهکه ئاقدار و قاوهچى، نۆبهدار و دەرگهفانى ديوانخانې، كو زۆرکار و نەدوروستکار و تەقدانيکەرن، ناشين د مه زۆرداران دگيرن و دهخلين د مه ئەميران دهيرن. مه پيدڤى ب وان جوړه مرۆڤانه هەيه.

بالکيشى: تىشته کى زۆر سووسره ته کو پەيڤا عهوان ل قورئانى دا ب واتەيا نافسالى هاتيبه و ئەو رهوشنائى گا يان چيله کى يه. د قورئانى سوورهيا دوويى نايه تا شيبست و ههشتى دا وهها هاتيبه: "... يقول انها بقرة لا فارض ولا بكر عوان بين ذلك... " ئەف پەيڤا عهوان ل کوردى دا بوويه رهوشنائى به کړۆکء و واتەيا فتنه کەر و خەبەرگهريين و شهروودين دده. گەلوچ پەيوەندى ل نيڤه کا بکر عوان و بەکرى عهوان دا هەيه؟ وهکه پەيڤا نانه جيب يا نيڤى فارسى و نيڤى عەرەبى، کو ب واتەيا کەسى کو نه جيب نينه. لى کوردين مه ئەف پەيڤا ب واتەيا کەسى کو نانى وى ل جيڤى دا يه، نانه + جيب، فام کرنه و ئيرو ئەف پەيڤ ل ناف هەموو کوردان دا ژ کەسپين بى وهفا و بەدئەمەک را تى گۆتنى و هەتا کەتیبه ناف زمانى تورکى ژى. پەيفين نانى وى ل جيڤى دا يه، نانى وى ل سەر چۆکايه، نانى وى ل سەر تۆپخى يه، هەموو ب شاشى ژ پەيڤا نانه جيب

هاتنه وەرگرتنى و ئىدى جيهى خوه گرتنه و هيچ هيزهك نكاره وان ژ ناف زمانين كوردى و توركى دهرينه. ب من وهرهنگ په يفا بكرون عهوانون ژى كار كريبه سهر نافتى به كرۆكى مهرگه وهرى و ژ وى را گوتنه به كرى عهوان، ههلبهت عهوان ب واته يا دهركه قان و بهرپرسي ديوانخانئ يه ژى، كو كارئ به كرۆكء بوويه.

**۱۱۴۸- نائين مه نه گهر چ وه قفى عامه
گه ورى تژى گارسى حه رامه**

■ هه قبه ركرن : نه . گووارى -

■ **په يقناسى : وه قف : ملك و مالى كو داها تا وان ژ بو كارين قهنج تينه مزاختنئ - وه قفى عام :** تهرخان ژ بو هه موويئ - **گه ورى :** قرك، كورى يا نائى، نه و جيهى كو ده خل ژئ ژوردا درژه ناف سوولكى و ژ وى دئ دا دكه قه بن به راشء - **گارس :** هه رزن، گال، ده خله كى هوور و خره، كو تئ خوارنئ و ده ما كولپئ و كيمبوونا ديتر ده خلان نانء ژئ ديژن، لئ زۆتر وه ك چنيكى مريشكان وه جئ ژئ وهر دگرن -

■ **شروقه :** ↓

**۱۱۴۹- وى گارسى حارسه ك دچينت
نه ف حارسه بو مه دئ هلينت**

■ هه قبه ركرن : رۆ. مير. نه و

■ **په يقناسى : حارس (حارث) :** وهرزگار، جۆتيار - **هلينت :** هلده، راگره -

■ **شروقه :** هه رچهنه كو نائين مه جيهى وه ج وهرگرتنا ته بابى يه، لئ گه ورى يا كۆدكا وى تژى گارسى حه رامه . نه وى گارسى حه رام وهرزگار هك ژ مه را دچينه و هه ر نه و وهرزگار ا ژى دئ وى گارسى ژ مه را هلينه و خودان بكه .

**۱۱۵۰- نه ف عاده ته نينه خاسسى ميران
نائينى ل بهر دهري فه قيران؟**

■ هه قبه ركرن : مير. رۆ. تنى - حم. ئا. نه. ئۆس. پرۆ. نينه -

- پەيقناسى: خاسس (خاص): تايبەت - نابىنى: ما تو نابىنى؟ - فەقىران: نەداران -
- شىرۆفە: ↓

۱۱۵۱- وان ژى ھەمى پاسبان ژ سانن
نەو ژى ھەمى قسىمى دەرگەفانن

- ھەقبەرگرن: مير. فان -
- پەيقناسى: سانن: ساين، سەگاین -
- شىرۆفە: ئەف دەب و رى رسما تايبەتى مىران نىنە، ما تو نابىنى كول بەر دەرى نەدار و ھەژاران دا ژى سە ھەنە و ئەو سە پاسەوائىن وانن و ئەو ژى وەكى دەرگەفانن.
- بالكىشى: ھەمى ئەگەر ھەمە بىتە رابىژتتى كىشا ھەلبەستى سەرراست دمىنە.

۱۱۵۲- سولتانى سەرىرى بى نىازى
نابىنى ژ بۆى چارەسازى

- ھەقبەرگرن: ھژ. نابىنى ژ بۆىن كارسازى - ھم. كارسازى -
- پەيقناسى: سولتان: پادشاھ - سەرىر: تەخت - بى نىازى: نەحەوجەدارى - سولتانى سەرىرى بى نىازى: خودى - چارەسازى: كارسازى

۱۱۵۳- ھندى ئەو راکرن سەلاتىن
دەھ چەند ئەو چىكرن شەياتىن

- ھەقبەرگرن: ئۆس. مير. دەھ چاندە وى -
- پەيقناسى: سەلاتىن: پىرانەيا سولتان، پادشاھان - شەياتىن: پىرانەيا شەياتان، ئەھرىمەنان -

- **شروڤه:** ما تو نايینی کو خودا، نهو خودانی تهختی بی نیازی یی، نهوی ژی ژ بوئی کارسازی یی، هر چهند پادشاه چیکر نه، دهه هندی وان نههریمه نافراندنه.

**۱۱۵۴- حاصل د سهیخ خو میر نهبووری
تهعلیل ددانه بهر زهرووری**

- **ههقبه رکن:** ل گشتی ژیدهران دا "د" هاتیبه، لی بدیتنا من دهبی یا "ژ" بوو یا. لهورا کو ب فی واتهی بوژا ژی بهوورین ههیه نه تی بهوورین.
- **پهیناسی:** نهبووری: نهبهوری، دهرباس نهبوو - تهعلیل: بهرهانه ناین، علت پهیدا کرن، ههجهت دوزین - زهرووری: پیدقتی، نهچاری -
- **شروڤه:** ب کورتی میر ژ سهیخ خوه دهرباس نهبوو و ژ بهر نهچاریتی یی بهرهانه دهانین و ههجهت قهددوزین.

**۱۱۵۵- میرن ههنه نهو سهیخ د تازی
نادن ب عهدهالهی د تازی**

- **ههقبه رکن:** ئوس. میران - میر. میرانه نهو-
- **پهیناسی:** میرن ههنه: هندک میر ههنه - تازی: تازی - عهدهاله: ماهین، ماهینا رهسن - تازی: عهدهبی - عهدهالهی د تازی: ماهینین د عهدهبی -
- **جوانکاری:** هه دو پهیقین تازی ب ههقرا جناسا تام دئافرینن.
- **شروڤه:** هندک میر ههنه کو تازی یین خوه ب ماهینین د کهحلان و عهدهبی را ناگوهورن.

**۱۱۵۶- نهو کینهوهری خه بیس مودبر
یهعنی بهکری بدل موزهوور**

- **ههقبه رکن:** هژ. کینهوهر و خه بیس و- نه. خه بیس و -

- پەيقناسى: كىنەوهر: كىندار - خەپپىس: پىس - مودېر: بەدبەخت، بەخت لى
وهرگەپىيى - موزەوور: تەزويىركار، دەرەوين، دوروو - بدل موزەوور: ژ دل و جان دا
دەرەوين - بەدەل: جەلەب، گوھۆرتى، بەدگوهر، نانەجىب -

■ شروڤه: ↓

۱۱۵۷- خەوفا وء هەبوو ب خەف ژ تاجدين

دائىم د دلئ وء دا هەبوو كىن

- هەقبەركرن: هژ. ئۆس. رۆ. حم. مير. خەوفا وء هەبوو ب خەف -

- پەيقناسى: خەوف: ترس - خەف: دزىقا، پەنىقا -

- جوانكارى: پەيقىن خەوف و خەف جناسى ساز دكن.

- شروڤه: ئەو كىنەدارى نەباشى بەدبەخت، واتە بەكرى دىپىس و دەرەوين و دوروو پەنىقا
ژ تاجدينء دترسىا و هەردەم كىنا تاجدينء ل دلئ وى دا هەبوو.

۱۱۵۸- وهقتى كو ب دەولەت و سەعادەت

ئەف دەعوەتە بوو ب رەسم و عادەت

۱۱۵۹- خەف ژ ئادەمىيان وهكى عەزازىل

مەحزا غەرەزا وء كزب و تەسويل

- پەيقناسى: دەولەت: پىرۆزى - سەعادەت: خوشبەختى - عەزازىل: شەيتان،
ئەهرىمەن - مەحز(محض): خوهروو، تەنى، سادە - مەحزا غەرەزى: ئاقەرۆكا
مەبەستى - مەحزەن: هەر تەنى، ب جوړەكى خوهروو - تەسويل: دل رەش كرن، دل
كورمى كرن، خاپاندن و لىپاندن -

■ شروڤه: ↓

**۱۱۶۰- تهنها وههه گۆته مير د خهف دا
ميرم ته ستي قهوى تهلهف دا**

- **پهيقناسى: تهنها: تهنج - دخهف دا: د پهسيوى دا، پهنيشه - تهلهف دان: بيتونه دان،**
فهوتاندن، ژ دهست دان، خورايى دان، ژ بهين برن، مراندن -
- **شروقه:** دهما كو ب خير و خوهشى و ب پيروزي و موبارهكى نهو زهماوهندا ب رى و
رسم پيك هات. نهو بهكروكى نههريمهن رهوش كو كاكن مهبهستاوى دهره و
دلرهشكرن بوو، وهكى عهزازيله دزى ژ مرؤقان فا، خوه گيهانده ميرء و تهنى و ب
پهنيقا وها گۆته ميرء: ميرى من ب راستى كو ته ستي ب خورايى ژ دهست خوه دا و
ته نهو مراند.

**۱۱۶۱- نهو جهوهري تاج و تاجن جهوههر
نهو نهفسهري زيب و زيبى نهفسهر**

- **ههقبهركرن: نه. نهف. نه. ئا. نهفسهر و زيب و زيب و نهفسهر-**
- **جوانكارى:** خانى ل قن مالكا ههلبهستى دا ژ جوانكارى يا رهوشنافا بهرهواژى وهج
وهرگر تيبه. ههروسان جوانكارى يا ليقهركهري واته تهكيري ژى د قن مالكن دا ههيه.
- **شروقه: ↓**

**۱۱۶۲- نهو رهنگه سهزايين تهخت و نهورهنگ
فهرزانه ب عهقل و فهپ و فهرههنگ**

- **ههقبهركرن: ئوس. نهورهنگه - ئا. نه. نهقرهنگه - هژ. نهورهنگه سهزايه - رو.**
مير. تهختى نهورهنگ-
- **پهيقناسى: نهورهنگه: نهوا وسان - سهزا: هيژا - نهورهنگ: تهختى پادشاهى يى -**
فهرزانه: فيرزانه، پېرانه، زانا - فهپ: مهنزايى، شان و شكۆ - فهرههنگ:
چاند، كولووور -

■ **جوانکاری:** پەيڤىن ئەورەنگە و ئەورەنگ جناسى ساز دکن. پەيڤىن تەخت و ئەورەنگ تەرادوفى ساز دکن. پەيڤىن فەرزانه و ب عەقل تەرادوفى ساز دکن. پەيڤىن فەرزانه و فەرھەنگ ھەم جناسى و ھەم ژى تەکرىرى ساز دکن و ھەم ژى مووسىقايا ھوندورانى چى دکن.

■ **شروڤه:** ↓

۱۱۶۳- كەسرا ب كەسەر ژ بۇي دىنى
فەغفوورء ب غوور بۇ ئەڤىنى

■ **ھەڤبەركن:** ھژ. كىسرا - رۆ. ژ بۇوى - ھژ. ژ بۇيى - - ئە. ئا. ژ بۇ - ئۆس. ژ بۇي.
■ **پەيڤناسى:** كەسرا: ناسناقى شاھىن ساسانى، لىرەدا مەبەست ژى شاھىن ئىرانى يە.
- كەسەر: ناخىن، كول و دەرد، كەدەر - دىنى: دىتنى - فەغفوور: ناسناقى پادشاھىن چىنى - غوور: غەور، كوور، كوورانى -

■ **جوانکاری:** پەيڤىن كەسرا و كەسەر جناسى ساز دکن. ھەروسان پەيڤىن فەغفوور و غوور ژى. تەناسوب ل نىڤەكا پەيڤىن كەسرا و فەغفوور دا ھە يە.

■ **شروڤه:** ↓

۱۱۶۴- قەيسەرى ژ كوړى خورا بخووستا
خاقانى ژ پيشقه دەست بەستا

■ **ھەڤبەركن:** ھژ. خاقان -

■ **پەيڤناسى:** قەيسەر: ناسناقى پادشاھىن رۆمى (بىزانسى) - خاقان: ناسناقى پادشاھىن توركىستان و چىنى - دەست بەستن: دەست گرىدان، نىشانە يا رىزلى گرتنى - بېستا: دى بەست، دى گرى بدا، بى بېستا -

■ **جوانکاری:** پەيڤىن دەست و بەست جناسى ساز دکن. تەناسوب ل نىڤەكا پەيڤىن خاقان و قەيسەر دا ھە يە. " قەيسەرى ژ " دەبى " قەيسەرىژ " بېتە خوۋندنى.

■ **شروڤه:** ↓

۱۱۶۵- ھيٺا نەدبوو ئەوئ تو ئەرزان
ئەفرەنگەھە سەرسەرى بدى وان

■ ھەقبەركرن: ھژ. ئەوى - ئە. ئەفئ - ئەف مالک ل ئا. دا ئالۆزە-

■ پەيئناسى: ھيٺا نەدبوو: لايىق نەبوو، ھېشتا نەدبوو - سەرسەرى: يىي ھزرىن -

■ **شەرۋقە:** ئەو جەواھرا تاجان و تاجا جەواھران، ئەو سەرتاجا خىشلان و خىشلا سەرتاجان، ئەو وسان ھيٺايا تەخت و ئەورەنگان، ئەو خودانا ھىش و ژيھاتبوون و فەر و فەرھەنگى، ئەو كو شاھى عەجەم ژ بۇ دېتتا وئ كەسەر دكشان، ئەو كو شاھى چىنى ژ كوورانى يا دلئ خو ئەفیندارئ وئ بوو، ئەو كو قەيسەرى رۆمى دكر كو ژ كورئ خوہ را بخوہستا، ئەو كو خاقانى چىن و توركستانى دخوہست كو دەستقەبەستى ل خزمەتا وئ دا راوہستە، قەت ھيٺا نەبوو كو تو ئەوئ وھەبا بى بەھا و خۆرايى و وھەبا يىي تيھزرىن بدى تاجدىنء.

۱۱۶۶- مير گۆ قە ددم ئەيا بەدئەختەر؟
تاجدىن و مەمى ب تەخت و قەيسەر

■ ھەقبەركرن: ھژ. ئە. بر. مير. ئا. تەختى قەيسەر-

■ پەيئناسى: قە ددم: قەت ددم - بەدئەختەر: بەدئىستېر، بەدبەخت، پىيال رەش، پىرەش، تەخت: تەختى پادشاھتى يى، لېرەدا مەبەست ژئ شاھتى و پادشاھتى بخوہ يە.

■ شەرۋقە: ↓

۱۱۶۷- رۆژا وەكو بوويە جەنگ و پەرخاش
تاجدىن و مەمى د و سە د قزلباش

■ ھەقبەركرن: مير. بوو-

■ پەيئناسى: جەنگ: شەر، پەف چوون - پەرخاش: ھېرش - قزلباش: سەرسۆر، كلاوزىرېن، زىرېنكولاه، لايەنگرېن پادشاھىن سەفەوى كو كومىن سۆر ددانە سەرى خوہ-

■ جوانكارى: تەناسوبا واتەيى ل نىشەكا پەيئىن جەنگ و پەرخاش دا ھەيە.

۱۱۶۸- بلجومله ب زره و زهند و بنپه
 ئینان ژ مه را ب شیر و شهشپه
 ۱۱۶۹- خاقان کتیه نه ز چ کهم ب فهغفور
 نادم نه ز نهوان ب روبعی مهعمور

■ ههقبه ر کرن: میر. نه ز نادم نهوان - ئا. نادم نهوان نه ز-

■ په یقناسی: زره: زریه، زریخ، کراسی ئاسنین یی تایبه تی شه ر و جهنگان - زهند: بهرزهند، زه ندانه، نه و ئاسنی کو شهرفانان ژ بو پاراستنی دکرن زه ندین خواه- بنپه: تیره کی تیژ و دوزوار بوویه کو دهما هافیتنی په ر ییقه گری ددان کو ب گوژ بهر ب نارمانجی هه ره - شهشپه: گورز، چوماق، چوماقی سه ر ئاسن - روبع: یه کچواروم - مهعمور: ئافه دان - روبعی مهعمور: گشتی جیهانا ئافه دان -

■ جوانکاری: ته ناسوب ل نیقه کا په یقین زریه، زهند، بنپه، شیر، شهشپه و ههروسان په یقین خاقان و فهغفورء دا هه یه .

■ شروقه: میرء لی زفراند و گوئی: نه هه ی بهدئستییری بهدبهخت، ما نه ز قهت مه می و تاجدینء ب تهخت و شاهیتی یا قه یسه ری رومی را دگوهه رم؟ ما بیرا ته ناین، روژا کو ل نیقه کا مه و قزلباشان دا بوو شه ر، تاجدین و مه می ب ته نا سه ری خواه دوسه د قزلباش ب زریه و بهرزهند و بنپه و شوور و شهشپه ران فا ژ من را دیل گرتن و ئینان؟ خاقان کی یه و نه زئی چ ژ فهغفورء بکه م، نه ز فان هه ردویانا ب گشتی جیهانی را ناگوهه رم.

۱۱۷۰- مهلعوونء کو دی نه بوو چ ته نسیر
 نه و مه سنه له وه رگه رانده ته زویر

■ ههقبه ر کرن: میر. حم. رو. زا. مهلعوونی - ئا. نه. ئوس. جا. مهلعوون/مهلعوونء- هژ. مهلعوون-

■ په یقناسی: مهلعوونء: مهلعوونی، له عنهت لی بووی - ته نسیر: کار تی کرن - مه سنه له: داباش، مژار - ته زویر: حيله و فیل، دورووتی، دهره و-

■ شروقه: ↓

۱۱۷۱- گۆقه نجه حه قيقه تا هومامان
هه مسه نگی سداقه تا غولامان

- هه قبه ركرن : هژ. جا. زا. مير. هم. نه. رۆ. هه مسه نگی - ئا. ئۆس. هه مسه نگی و -
- پەيفناسی : هومام : سه رۆكئ مه زن و مي رخاس - هه مسه نگی : هه فكيش، به رانبه ر -
سداقه ت : دوروستكاری -
- شروقه : ↓

۱۱۷۲- رۆزا فه دخۆن شه رابن به لوا
گافا كو دخۆن كه بابن سه لوا

- هه قبه ركرن : ئۆس. كه باب و، شه راب و - هژ. به لوائ، سه لوائ -
- پەيفناسی : به لوا : شه ر و شوور، سه ر كيشی، جه نگی و ئۆخلمه - سه لوا : بالداره ك وه كی
هه وي ردي يه، شيبلاقه، ئه وبالدارا كول قورئانی دا داباشا وئ تئ كرنی، كو ده ما جه وول
چۆلا تيهه لايين دا ئاواره مابوون، خودی ژ وان را ژ ئاسمانان ژۆردا درژاند. -
- جوانكاری : مه به ست ژ فه خوارنا شه رابا به لوا يئ، ره زم و خوه ژ بۆ شه رء ئاماده كرنه و
مه به ست ژ خوارنا كه بابا سه لوائين، عه يش و نۆش و به زمه .
- شروقه : ↓

۱۱۷۳- چاوانه د شاهی و سه فايئ
ئهو ره نگی د ته نگی و جه فايئ
۱۱۷۴- عارز نه بتن ل وان ته به ددول
زاهر نه بتن ل وان ته حه وول
۱۱۷۵- مه حزه ن نه کن ئهو قوسووری خدمه ت
قه تعه ن نه کن ئهو فوتسووری هممه ت

- هه قبه ركرن : مير. ناکن - ئا. نه كت -
- پەيفناسی : چاوانه : چاوانن، چاكيه نه - عارز : ته فه ش، دييم، رووداو، قه ومين -
ته به ددول : گوهرين - ته حه وول : وه رگه ريان، گوهرين -

■ **جوانکاری:** په یقین شاهي و سهفا پیکفه و تنگی و جهفا ژي پیکفه دکارن تهرادوفی ساز بکن. هروسان شاهي و سهفا دژبه رین تنگی و جهفایین نه. مالکا ۱۱۷۴ ب شیوهیا موازنه یی هاتیبه فهاندنی. مالکا ل دوو وی را ب شیوهیا تهرسیعی هاتیبه فهاندنی.

■ **شروقه:** ↓

۱۱۷۶- **نهو زهوق و جهفا بین موقابل**
نهو سدق و وهفا بین موعادل

■ **ههقبه رکن:** هژ.رؤ. نه.ئا.حم. جهفا- میر. سهفاجهفا -

■ **په یقیناسی:** زهوق: خوځسی - موقابل: رووبه روو - سدق: راستی، دوروستی - وهفا: نه مهک - موعادل: ههقبه ر -

■ **جوانکاری:** نهف مالکا ههلبهستی ب شیوهیا تهرسیعی هاتیبه فهاندنی. ته ناسوب ل نیشه کا په یقین سدق و وهفا دا ههیه و په یقین زهوق و جهفا دژبه رن.

■ **شروقه:** ↓

۱۱۷۷- **لین زایعه هممه تا که ریمان**
دهرحه قی نه لایق و له نیمان
 ۱۱۷۸- **ناکس نه سهزایین گنج و ماله**
نهورهس نه مونسپی جهلاله
 ۱۱۷۹- **مهنزووری یی نهورهسان شهراپه**
مهخمووری یی سهرخویشان خهراپه

■ **ههقبه رکن:** میر. ژ، ل، - ئا. مهنزوور -

■ **په یقیناسی:** زایعه (ضایعه): بیچنه یه، خهراپ بووی یه، بیهووده یه - نهورهس: نوو گههستی، تازه پیکه تی - جهلال: مهزناپی، شکو - مهنزووری (منظوری): پیخانه یا لی نهیترین و نه زماندنن -

■ **جوانکاری:** مالکا ۱۱۷۹ ین ب شیوه یا ترسیعی هاتیبه فه هاندنی .

■ **شروقه:** ↓

۱۱۸۰- پر عقل دقیت و پر تهحه ممول
نهورهس ب مهین نهکن تهحهوول

■ **پهیناسی:** تهحه ممول: بهر بهیری، هوسهله - تهحهوول: گوهورین -

■ **شروقه:** ↓

۱۱۸۱- میرم ته نهدی کورئ سکه ندهر
دایئ ته نه زهر ژ هددئ چوو دهر

■ **هه قبه رکن:** نه. ته دیبه -

■ **پهیناسی:** ته نه دی: ته نه دیت - کورئ سکه ندهر: کورئ نسکه ندهر، مه بهست ژئ
تاجدینه - دایئ ته نه زهر: ته نه زهر دایئ، ته روو دایئ - ژ هددئ چوو دهر: سینور
برین، ژ سینورئ خوه دهر کت -

■ **شروقه:** ↓

۱۱۸۲- روژا کو سستی ته دایه تاژدین
وی ژ نالئ خو دائیبه مه می زین

■ **هه قبه رکن:** هژ. وی ژالی خوه دایبی یه - رو. دایه، لئ ل پهراویزی دا دایبه هاتیبه -

■ **پهیناسی:** نالئ خو: لالء خوه را، ژ نالی یین خوه را - دائیبه: دایه -

■ **شروقه:** له عننت لئ بووی گاڤا کو دیت نهو تهقدانی یا وی ل سهر نه گرت و گوئتین
وی ل میرء کار نه کر، ب دو رووی نهو مژارا گو ههست و مژاره ک دی هه لیخست و وهها
گوت: میری من! یا قهنج نهوه کو راستی و دلپاکی یا سه روکین خیر خواز و بلند پایه

ههڤكيش و ههڤسهنگی دوروستکاری یا خولامان به. نهو خولامین کو روژا خوهشی یی چاوا خهریکی خوارنا که بایین سهلویین دبن، دهبن وسان زی ل روژا به لایین دا شهرا با شهپی قهخون، روژین خوهشی و گهشی یی دا چاوا ههڤال و دوستن، دهبن ل روژین تهنگی و تالی یی دا زی ههڤال و هوگر بن. دهبن کو نهو ل روژا تهنگی یی دا زی رهنگی خوه نه گوهوڤن و رووچکین خوه ترش نه کن و نه یینه گوهه پتنی و قهت چ جاران ل خزمه تی دا کیماسی یی نه کن. نابه کو نهو ل میرانی یی و خزمه تی دا سستی یی بکن. دهبن کو ئیش و خوهشی ل همبهر ههڤدو دابن، دهبن کو دوروستی و نه مه کداری ب ههڤ را بن، لی قهنجی و چاکی یا سهروکین دلپاک ل باره یا خولامین دلپیس و نه هیژا و بهر چاڤته نگ دا خواری یه. مروڤین نه کهس نه هیژایی گهنج و خهزینه یانن، مروڤین تازه پیکه تی نه بابه تین پله و پایه یین بلندن. چاوا شهرا پ پیته زمونا نووگه هیشتیایه، و وانا سهرخوهش و خهرا ب دکه، و مهخمووران پر سهرخوش و خهرا ب دکه، پله و پایه یین بلند زی پیته زمونا مروڤین تازه پیکه تی یه. گهلهک هس و عهقل و بهر بهیری پندقی، کو تازه پیکه تی ب وی مه یی سهرخوهش نه بن و نه یینه گوهه سستی، و ب پله و پایه یین بلند خوه بهزر نه کن. میری من ما تو نزانن دهما کو ته روو دایه کوړی ئسکه ندره، نهوی پی یی خوه ژ بهرکا خوه دریزتر کریبه و ژ سینوړی خوه ده رکه تیه؟ روژا کو ته ستی دایه تاجدین، نهوی زی هه ژ لالء خوه را زین دایه مه می.

**۱۱۸۳- میر گوچ عهجهب ب من نه کر پرس
یا نی قه نه مایه وی ژ من ترس**

- ههقبه رکن: نه. ئوس. ئا. کو - میر. میر گوچ عهجهب - هژ. حم. ئوس. نه. رو. یانه - میر. یا قه نه مایه نهوی ژ من ترس -
- په یقناسی: چ عهجهب: چ قهومی، گهلو چما- پرس پین نه کرن: ژئ نه پرسین، دگهل شپور نه کرن - یانی: یه عنی، واته -
- شروڤه: میر ژئ پرسی گهلو چ قهوی کو نهوی پرسا خوه ب من نه کر، ئانکو تو دبیژی ئیدی نهو ژ من ناترسه و من ل بهر چ ناهه ژمیره؟!

**۱۱۸۴- گو ما تو نزانن نهو کوسانه
میرزایه جهوانه په هله وانه**

- ههقبه رکن: هژ. کسانه -

- پەيئەنئاسى: ما تو نزانى: مەگەر تو نزانى، گەلۆ تو نزانى - جەھوان: گەنج، لاو - كوسانە: چاوايە -

■ شىرۆفە: ↓

۱۱۸۵- مەيدان دىيە ۋى جەلەو رەفائىيە
 ھەر چى ۋەكو ئەو بىكەت رەوايە
 ۱۱۸۶- ترسا مەن ئەۋە ب كىر و كىنەن
 توغيان بىكەتن ژ پاشى زىنى

- ھەقبەركىن: پرۆ. ئە. ئۆس. كەرب - ئا. بىكەت - ھژ. رۆ. پاشى -

- پەيئەنئاسى: مەيدان دىتن: مەيدان فرەھ دىتن، پىشى يا خەۋە كرى و ئازاد دىتن - جەلەو: جەلەو، گەم، - جەلەو رەفائىيە: سەركىشى كرىيە، سەركىشى يى دكە، نافەرمانى يى دكە - كىر: قودەتى، پۇزقولۇزى - توغيان كىر: سەرىپچى كىر، ھەلىستان -

- جوانكارى: مەيدان دىتن و جەلەو رەفاندىن بوپۇزىن تۇرەيى ئە. مەبەست ژ بوپۇزا مەيدان دىتن پىشىيا خەۋە كرى دىتن و رىك بى بەرگىرى دىتنە. مەبەست ژ بوپۇزا جەلەورەفاندىن، سەركىشى و نافەرمانى يە. پەيئەن رەوا و رەفا پىكەتە جىناسى ساز دىكن.

■ شىرۆفە: ↓

۱۱۸۷- دەۋا نەسەبى بىكەت ب خالدى
 قەسدا ھەسەبى بىكەت زەۋاندى

- پەيئەنئاسى: دەۋا كىر: خەۋەستىن - نەسەب: بەرەباب - قەسدا تىشتەكى كىر: بۇ لايىن تىشتەكى چوون، ئارەزوو و خەۋەستىن تىشتەكى كىر - ھەسەب: ھەژمارتەنا مېرانى و رەسەناتى يا بىنەمالى، رەسەنى يا بىنەمالى، پاكى يا گەۋھەرى - زەۋاندى: زىددەرەۋى، زىددەخۋازى - قەسدا زەۋاندى كىر: دەۋا زىددەيا كىر -

- جوانكارى: ئەف مالكا ھەلبەستى ب شىۋەيا تەرسىيە ھاتىيە قەھاندىن. تەناسوب ل نىقەكا پەيئەن دەۋا و قەسدا دا و پەيئەن نەسەب و ھەسەب دا ھەيە.

- **شروڤه:** به ڪرڙڪءِ ڪوٽ: ما تو نراني ڪو ٺهه ميره ڪي چاوايه؟! ٺهه ميرزايه، جهوانه، پهلهوانه. مهيدان قالا ديتيهه و جلهو رهفاندييهه و سهر ڪيش بوويه. ههر چي ڙ دهستي وي بن، ٺهوي خواه ڙي نههيشينه. ترسا من ٺهوه ڪو ٺهه پستي داينا زيني، سهر ڪيشي يي بڪه و ب پوزقولوزي و ڪهر ب و ڪين ل دزي ته رابه و بيڙه ڪو ٺهه ز ڙي ل بهرهبابا خالد و دهوا ميرتي يي بڪه و پشڪا ميرتي يي و ميراتي يي ڙ ته بخوازه.

**۱۱۸۸- مير گوم ڙ دل هه بوو ب دلخواز
زيني ب مهن بڪه م سهر ٺهه فراز**

- **هه قهر ڪرن: ٺه. ٺا.** بدل هه بوويه - مير. رڳو. د دل هه بوو ب داخواز - پرڳو. ڙ دل - ٺوس. ميرم مه بدل هه بوو ب دلخواز - ڙ بل ٺوس. و پرڳو. ل هه موو ڙيدهرين دي دا داخواز هاتيهه، ڪو هه لهيه.

■ **شروڤه: ↓**

۱۱۸۹- سووندي دخوم ٺهه ب رووحن والد
هه تا بگه هته جهدددي خالد
۱۱۹۰- مه حزن ب زه ڪووري نه سلني نادم
زيني ب ڙيني ٺهه قه نادم
۱۱۹۱- ههر چي ڙ سهر ڙي خو بوويه بيزار
ها زين و بالا ببت خه ريدار

- **په يقناسي: والد: باف - زه ڪوور: ڙيرينه، مير - ڙيني: ڙناني - بيزار: فيزار، ڙ خواه تير بووي - خه ريدار: بڪر، ليرهه دا مه بهست ڙي خواه گينه -**

- **جوانگاري: په يقين زه ڪوور و ڙيني ڊڪارن دڙبهري يي بنا فرينن.**

■ **شروڤه: ↓**

۱۱۹۲- **مهردي ڙ سهر و روا خو تيره
بي خهوف بخواز تن ڪو ميره**

- **هه قهر ڪرن: مير. رڳو. ميرتي - پرڳو. مهردي -**

- پەيشناسى: مەرد: مېر - بىن خەوف: بىن ترس - مېر: مېرخاس، نە ترس -
- جوانكارى: پەيشىن مەرد و مېر تەرادوفى ساز دكن. تەناسوب ل نېقە كا سەر و روح دا ھەيە.
- شروڤە: مېر گۆت: دلن من ھەبوو كو ئەز ب دلخواز، زىنى بدەم مەمى و ئەوى ب دەسگىرانى يا مەمى سەرئەفراز بكام، لى دەما كو وسان لى ھات، ئەز ب روخا بايى خوه و كىلا كالى خوه خالد سووند دخۆم كو ئەز ئىدى زىنى ب زىنى نادەم ھىچ مروڤەكى ژ تۆرمەيىن نادەم. ھەركەسى كو ژ سەرى خوه قىزار و ژ روخا خوه تىر بوويە، بلا يىت و ببە بگر و خوازگىنى زىنى. كا كى مېرە بلا بى ترس و خەوف وەرە و زىنى بخوازە؟!

**۱۱۹۳- ھوكام ب باتن و ب زاھر
بى شوبهە موشابھن ب ناگر**

- ھەقبەركرن: ھژ. شېبە -
- جوانكارى: پەيشىن باتن و زاھر دژبەرن، پەيشىن شوبهە و موشابھ جناسى ساز دكن.
- شروڤە: ↓

**۱۱۹۴- زاھر د سەباحى و ب نوورن
باتن ژ مەدارەيى د دوورن**

- ھەقبەركرن: ھژ. ئۆس. سپاھى - ئە. مېر. سپاھى - رۆ. سپاھى - ئا. د سپاھى - ھم. جا. سپاھى - زا. سپاھى -
- پەيشناسى: باتن و زاھر: رووڤە و دەرڤە، سەرڤە و بئقە - موشابھن: ھەفتانە، وەكى ھەف - سەباحى (سپاھى): رۆناھى، جوانى، پەيڤا سپەھى يا بەھدىنى ژ قى پەيشى تى. - مەدارە: سازبوون، ل ھەف ھاتن -
- شروڤە: ↓

۱۱۹۵- رەھىمىن كۆك دىكى رەنگىن رۇژۇن
قەھرىن كۆك دىكى جىھان دىسۇژۇن

■ **جوانكارى:** ئەف مالكا ب شىۋەيا موازنە يىن ھاتىبە قەھاندىن. پەيغىن رەھىم
و قەھەر دۆبەرن.

■ **شەرۋە:** ↓

۱۱۹۶- زىنھار ب وان نەكى تو باۋەر
گەر باب و پىسى ۋە گەر بەرادەر

■ **ھەقىبەركىن:** ئە. نەكى ب وان.

■ **پەيغىناسى:** پىس: پىسەر، كۆپ - بەرادەر: برا، برادەر، ھەقال -

■ **جوانكارى:** تەناسوب ل نىقەكا پەيغىن باب و پىس و بەرادەر دا ھەيە.

■ **شەرۋە:** ↓

۱۱۹۷- خاسما كۆ موقەربەين د بەدخوۋاھ
نيزىكى بىن نەعووزو بىللاھ

■ **ھەقىبەركىن:** ھۇ. موقەربەيند - نۇس. موقەربەين د -

■ **پەيغىناسى:** موقەربە: نيزىكى، بەردەشك - بەدخوۋاھ: بەدخواز - نەعووزو بىللاھ:
پەناھ بۇ خودى -

■ **شەرۋە:** بىگومان مېر و فەرماندار چ ل روۋقە و چ ژى ل بنقە، ۋەكى ئاگرىنە. ل روۋقە
جوان و خوەشكۆك و رۇناھىنە، لى ل بنقە ژ خەلەكا پىكھاتىن دوورن. گاڤا كۆ دلۇقانى
يىن دىكى رۇژىنە، لى گاڤا كۆ توورە دىن و زۆردارى يىن دىكى، جىھانىن دىسۇژىنن.
ئەز ل بەختى ۋە دامە، نەبى نەبى كۆ ھوون ب وان باۋەر دىكى. ئەگەر تو كۆرى وان، يان
باب و براين وان بى ژى، ژ وان باۋەر نەكە و پىشتا خوە ب وان فا گرى نەدە. ب تايىبەتى
دەما كۆ بەردەستكىن دلنەخواز و بەدخواز نيزىكى وان بىن و ژ وان را بىن بەردەشك.
پەناھى بۇ خودى بىن و نيزىكى وان نەكەفن.

(۲۷)

نائومیدی یا زینتی یه ژ دهوله تا وهسلهت و چه زره تی،
دهر دمه ندی یا وی یه ژ کوربه تا فورقهت و چه سره تی

۱۱۹۸- تاجدین و ستی کو بوون ب هه ف شاد
وهسلتی کرن نه و ژ هجرئی نازاد

■ هه قبه ر کرن : حم . بن -

■ په یقناسی : بهه ف شابوون : لیره دا ب مرا زین خوه شابوون -

■ جوانکاری : په یقین وهسل و هجر دژ بهرن .

■ شروقه : ↓

۱۱۹۹- مهم مایه د کونجی وه حده تی فورد
نه یار و نه هه منشین و هه مدورد

■ هه قبه ر کرن : ئا . جا . نه . مایه - زا . حم . رو . ئوس . مای / مایه - هژ . مایی - - حم . نه -

■ په یقناسی : کونج : قونجک، گوشه - وه حدهت : ته نیتی - فورد : ته نی - هه منشین :
هه فدهم، هه فال - هه مدورد : هه فدهرد، هه قیش -

■ جوانکاری : په یقین فورد و وه حدهت خودانی ته ناسوبا واته یینه . ته ناسوب ل نیقه کا
په یقین؛ یار، هه منشین و هه مدورد دا هه یه .

■ شروقه : ده ما کو تاجدین و ستی ب مرا زین خوه شابوون و پیگه هیشتنی نه و ژ دووری
و ته نی تی یی رزگار کرن، لی مهمی تک و ته نی ل قونجکی ته نیتی یی دا ، بی یار و
هه فال و هوگر و هه فدهم و هه فدهرد ما .

۱۲۰۰- همدەم كو نەبن ژ بو دەمان را
همدەرد نەبن ژ بو غەمان را

- **جوانکاری:** پە یقین همدەم و همدەرد و هەروسان دەمان و غەمان جناسی ساز دکن. لیقە گەرا پرگە یین دەم، دەم، هەم و غەم مووسیقیا هوندورانی دئافرینە. ئەف مالکا ب شیوہیا موازنە یی هاتیبە ئافرانندی.

■ **شروڤه:** ↓

۱۲۰۱- غەمگین ب چ دئ بکەن تەحەممول
شاهین ب چ دئ بکەن تەوہسسول

- **هەقبەرکرن:** حم. هژ. چی - - ئۆس. شاهی -
- **پە یقناسی:** غەمگین: یین خودان خەم - شاهین: یین شاد، کەسی/کەسا کو شادە - تەوہسسول: دەستہا قیژ، هۆ و هەگەرا پیقە گریدانئ -
- **جوانکاری:** پە یقین غەمگین و شاهین دژبەری یی ساز دکن. ئەف مالکا هەلبەستئ ب شیوہیا تەرسیعی هاتیبە فەھاندنی.

■ **شروڤه:** ↓

۱۲۰۲- شاهی و غەمان دقیت ئەنباز
دەردان و دەمان دقیت دەمساز

- **هەقبەرکرن:** هژ. ئۆس. رۆ. میر. حم. زا. جا. دقیت، دقیت - ئە. دقیت، دقیت -
- **پە یقناسی:** ئەنباز: هەقال - دەمساز: یین/یا کو دەما مروڤئ ساز دکە، هەقال و هۆگرین باش، هەقدەم -
- **جوانکاری:** ئەف مالکا هەلبەستئ ب شیوہیا تەرسیعی هاتیبە فەھاندنی. پە یقین شاهی و غەم دژبەرن. پە یقین دەرد و غەم تەرادوڤئ ساز دکن. دەمان و غەمان و هەروسان دەم و دەمساز جناسی چی دکن. تەناسوب ل نیقە کا پە یقین ئەنباز و دەمساز دا هە یە.
- **شروڤه:** گاڤا کەسەک تونەبە کو مروڤ دەمین خوہ پیڤرا بپهۆرینە و هەقدەردەک تونەبە

کو مرؤف دهرد و کولین خوه ژئ را بیورینه، هینگا دهردهدار و خه مگینچ چاوا تاب بکن و بین دهمساز و شادان ژئ یی چ ژ خوه را بکن بهر هانه و پین شاد بین؟! شاهی و خه مان هه قال و هوگر پیدقین. که سه ک پیدقن کو مرؤف دهردی خوه یان ژئ شادمانی یا خوه ژئ را پارقه که و رهوش و دهما خوه ب هه بوونا دهمسازه کی / دهمسازه کی ساز بکه.

۱۲۰۳- نونسییه تی عاشقان سوکوونه

سه رمایه یی وه حشه تی جونوونه

۱۲۰۴- ناسووده دین ب ییکدو هه مقال

خاسما کو هه بن ب ییکفه هه محال

■ هه قبه رکن: نؤس. هافال -

■ پهیقناسی: نونسییه تی: هوگری - سوکوون: راههستان، بهر خوه دان، قه وهستان، هینوری، قهحه بیان - سه رمایه: سه رمیان - وه حشه تی: ترس، دووری ژ خه لکی و ئافائیبان، ترس و رهف، هو قیتی و کو قیتی - جونوون: شیت بوون - ناسووده: هیسایی، قهحه سیایی - هه مقال: هه قئاخیف، هه قدهم - هه محال: هه قراز، هه قرهوش، ئه وین کو حالء ددنه هه قدو -

■ جوانکاری: پهیقین نونسییه تی و وه حشه تی دژ بهرن.

■ شرؤفه: هوگری ب ئه قینداران راهه گه راهه ئارامی و قهحه بیانا وان. دووری و ترس ژئ دین سه رمایه و هه گه راهه دین بوون و شیت بوونا وان. هه قئاخیف و هه قدهم ب هه قدهم قهحه بن، ب تاییه تی کو رهوشا وان وه کی هه قدهم به و ژ راز و نیازین هه قدهم ئاگادار بن.

۱۲۰۵- زین و ستی، مه مۆ و تاجدین

قیکرا دکرن مه دار و ته سکین

■ هه قبه رکن: هژ. رۆ. میر. حم. زین و ستی و مه مۆ - نؤس. ئه. ئا. جا. زا. زین و ستی، مه مۆ و تاجدین.

■ شرؤفه: ↓

۱۲۰۶- زینب کو دکر ژ دہردء نەفغان
دەنگن ستي يين دبوويه دەرمان

■ هەقبەرکرن: ئە. زینب و مەمىن - هژ. دەردي -

■ شروۆفه: ↓

۱۲۰۷- گافا وه کو مەم ب دل دنالی
تاجدين دبوويه هە کيم ل نالی

■ هەقبەرکرن: ئا. ژ - - ئە. بر. نا. مير. دبوو - ئۆس. د -

■ شروۆفه: ↓

۱۲۰۸- ئەف هەردو ژ هەردووان جودا بوون
چوون هەردو ب مەقسەدا خو شابوون

■ هەقبەرکرن: هژ. حم. مير. رۆ. ئەف -

■ پەيشناسى: ب مەقسەدا خو شابوون: گههشتن مرازى خو -

■ جوانکاری: لېښه گهرا پەيڤا هەردو جوانکاری يا تەکريرى ساز دکه .

■ شروۆفه: ↓

۱۲۰۹- مان زين و مەمى د بى سەرەنجام
بى مەقسەد و بى موراد و بى کام

۱۲۱۰- چل رۆژ نە خوهر نە خواب زینب

سەر رانەدبوو ژ بەر گرینى

■ هەقبەرکرن: هژ. رۆژى - ئۆس. رۆ. مير. حم. رۆژى - - هژ. ئە. حم. سەر -

■ پەيشناسى: سەرەنجام: ناکام، دوومايى، داوى - بيگام: ناکام، بيمراز -

■ **جوانکاری:** په یقین بیمه قسه د، بيموراد و بيكام تهرادوفی چې دکن . ته ناسوب ل نيښه ک په یقین خوهر و خواب دا هه په .

■ **شروقه:** بيېنا زینې و ستي يې و يا مېمؤ و تاجدين ء ب هه فدو دهر دکت و هه وکا وان ب هه فدو دهات و ژ هه فدو را دبوون پال و پشت و نارامیده . دهما کو زینې ل بهر دهر د و کولین ئه فینا مېمؤ دکالیا، دهنګی ستي يې ژئ را دبوو دهرمان و ستي ل هه واری يا وئ دا دهات . گاڤا کو مېمؤ ژ بهر ئه فینا زینې دنالیا، تاجدين وهکی هه کیم و به ژيشکه کئ خوه يې را دګه هاند و ل بهر سه رئ وئ روودنشت . لئ گاڤا کو ئه و هه ردو ژ فان هه ردوانا جودا بوون و چوون گه هيشتن مرازئ خوه و ب مرازئ خوه شابوون، زینې و مېمؤ بئ سه ره نجام و بئ ناکام و کام و بئ مېمؤ قسه د و مراز مان . چل شه فهرؤژان نه خه و که ته چافین زینې و نه ژئ ئه وئ ده فئ خوه دا تشته کی . ل بهر گرینې سه رئ وئ ل بهر رانه دبوو .

۱۲۱۱- خونو دلء بوو غهزا و خوارن هيسر بخو شهريهت و فه خوارن

■ **هه قبه رکن:** ژبل پرؤ . ل هه موو ژبده ران دا خوونادلی هاتيبه . پرؤ . خونو دلء - - ئا .
ئوس . شهريه تن -

■ **جوانکاری:** په یقین غهزا و خوارن پيڅفه و په یقین شهريهت و فه خوارن ژئ پيڅفه تهرادوفی ساز دکن .

■ **شروقه:** ↓

۱۲۱۲- هه مواره ب روژ نه گهر ب شهف بوو
وئ حال ژ فورقه تن هه ر ئه ف بوو
۱۲۱۳- روژان دگری ب شهف دگر ئاه
نه ورهنگ کرییا زه عيف نه و ماه

■ **هه قبه رکن:** هژ . گهړی يا . رو . مير . حم . گهړيا -

■ **جوانکاری:** روژ و شهف دژبه رن . ئه و ماه ، ئستعاره په ژ زینې .

■ **شروقه:** ↓

۱۲۱۴- به درآ روختی وئ وه بوو هه لاله کی
ته لعهت دنوما وه کی خه یاله کی

- هه قبه رگرن: هژ. میر. حم. رۆ. رووین- پرۆ. روختی - هژ. نه. رۆ. بوویه - حم. پرۆ. بوه - میر. کوبوو-
- په یقناسی: به در: هه یقا شه فا چاردی - هه لال: هلال، هه یقا یه کسه فی - ته لعهت: روومدهت، ته فهش - روخ: دیم، ته فهش - دنوما: دیار دکر، دهاته خوویانی-
- جوانکاری: رووین زینی ل جوانی و تیر و تزی تی یین دا ب هیقا شه فا چاردی را هاتیبه وه کاندنی و ل لاوازی و زرافی و قۆر بوونی دا ژی ب هیقا یه کسه فی را هاتیبه وه کاندنی . هه روسان هۆزان جارک دی موبالعه یین دکه و دبیزه زینی وسان لاواز بوو کو ته فهشا وئ وه کی خه یاله کی کو مرۆف بیژه هه یه یان نینه دهاته خوویانی. په یقین روخ و ته لعهت ته رادوفی ساز دکن.
- شرۆفه: خوونا دلنی وئ ژئ را ببوو خوه رهک و هیسرین چاقین وئ ژئ را ببوو شه ربهت و فه خوارن. هه ردهم چ شهف با و چ رۆژ با رهوش و دهما وئ ل بهر دووری یا مه می ههروه ها بوو. ب رۆژ دگریا و ب شهف دنالیا. نهو به دهوا خوه شکۆک وسان له ر و لاواز بوو، کو ته فهشا وئ یا بینانی هیقا چاردی تیر و تزی، وه کی هیقا یه کسه فی زهر و زراف بوو و دیمین وئ یین گولی وسان قۆر و قۆق بوون، کو روومه تی وئ وه که خه یاله کی دهاته بهر چاقین مرۆف.

۱۲۱۵- هه مزاد و هه فال و هه منشینان
هه مرز و نه مین و نازه نینان

- هه قبه رگرن: نۆس. هه مره -
- په یقناسی: هه مزاد: هه فزا، هه فته مه ن - هه منشین: هه فنشین، هه فال - هه مرز: هه فسر - نه مین: باوه رپیکری - نازه نینان: لیره دا ب واته یا نازه لگره.
- جوانکاری: ته ناسوب ل نیقه کا گشتی په یقین فی مالکی دا هه یه. په یقین هه مرز و نه مین ته رادوفی ساز دکن.
- شرۆفه: ↓

**۱۲۱۶- ھەر لەھزە دگۆتتە وئ ب رققەت
كەى سەروئ ريازى باغى رەفەت**

- ھەقبەركرن: رۆ. دگۆتتە وئ - پرۆ. دگۆتتە -
- پەيئناسى: رققەت: نەرمى، رۆنى، دلۆفانى - ب رققەت: ب دلۆفانى - رەفەت: بلنداىى -
- جوانكارى: سەرو ئستعارەيە ژ زىنن، ريازى باغى رەفەت ژى ئستعارەيە ژ بنەمالا ميرة.
- شروقه: ↓

**۱۲۱۷- سەرسەبىزى و تازەبەرگ و بارى
ئەف چەندە چ ھيسران دبارى**

- ھەقبەركرن: ميرة. سەرسەربز - پرۆ. سەرسەبىزە - - ئۆس. وە -
- پەيئناسى: سەرسەبىز: شىن، تەرو تازە - سەرسەبىزى: تو تەر و تازەيى، تو گەنج و جوانى - تازەبەرگ: نووچلۆداىى، نووشىنە - بار: ميوە -
- جوانكارى: زىن ب دارەك نووشىنە و شىن و خودان بەرگ و بار را ھاتىيە وەكاندنن.
- شروقه: ↓

**۱۲۱۸- ھەمشىرە ئەگەر ژ تە جودا بوو
خوش چوو و ب ھەمسەرى خو شابوو**

- ھەقبەركرن: ئا. چوويە -
- پەيئناسى: ھەمشىرە: ھەقىشىرە، خووشك - ھەمسەر: ھەقىسەر، ميرة، ھەلال ھەقىسەر -
- شروقه: ↓

۱۲۱۹- وئى گرتىيە بۇ خوسەبىر و تەمكىن
ئەو شايبە ل وئى تو لىترە غەمگىن

- پەيئناسى: تەمكىن: فەحەبىيان، دامەزران - لىترە: ل ئىرە، ل قرا، ل قىدەرى -
- جوانكارى: پەيئىن سەبىر و تەمكىن تەرادوفى ساز دكن. پەيئىن شا و غەمگىن دزبەرن.
- شىرۇفە: ھەفتەمەن و ھەقال و ھۆگر و ھەقدەم و ھەقراز و باوهرپىكرى و نازھەلگىرپىن وئى ھەردەم ب نەرمى و دلۇقانى دگۆتنى: ئەى سەلوا باغچەيى باغى بلند، تو كو گەنجى و شىن و شا و تەر و تازە و جەوان و جوانى، تو چما و ل بەر چ وسان ھىستىران دبارىنى؟ ئەگەر خووشكا تە ژ تە جودا بوويە و تو ژ بۇنا خووشكا خوە وا ھىستىران دبارىنى، خووشكا تە كو ب خىر و خوەشى مېر كرىيە و چوو يە مالا مېرى خوە و ب مرازى خوە شابوويە. ئەو ژ خوە را فەحەبىايە و ب ئارامى و خوەشى دزى، ئەول وەيدەرى شاد و كەيفخوەشە، لى تو چما لىترە خەمگىن و ب كەدەرى؟

۱۲۲۰- منبەعد غەمان ژ قەلب ە راکە
تەشيبە ب زولفى بەر فە با كە

- ھەقبەركرن: پىرۇ. جارەك تو غەمان - رۇ. ئە. ئا. مېر. قەلبە- ھۇ. قەلبى- ھم.
- پەيئناسى: منبەعد: ژ فر ھاشوون دا، ژنھا شوون دا، ژ نوکە قەرە- بەرفەباكە: بدە بەربايى، بەربادبەكە، ژ ھۆلى راکە، بدە بايى-

■ شىرۇفە: ↓

۱۲۲۱- چىن چىن بکە تورەيىن د شەبرەنگ
گولگول فەكە عارزى د گولرەنگ

- ھەقبەركرن: ئۇس. بکە -
- پەيئناسى: چىن چىن كرن: دەستەدەستەيى كرن، قوروشك كرن - شەبرەنگ:

شەفرەنگ، رەش و تارى، ل رەنگى شەقى دا - گولگول: گولگولى، نەقشاندى، ل رىنگى
گولان دا، سۆر - گولرەنگ: سۆر، ل رەنگى گولان دا -

■ شىرۋە: ↓

۱۲۲۲- زولفان فەكە دا بىن موسەلسەل
ئىكلىل ل جەبەتتى موكەللەل

■ ھەقبەركىن: ھۇ. تا - رۇ. ب - پىرۇ. ل - ئۇس. موشەككەل -

■ پەيقناسى: موسەلسەل: زىنجىر - ئىكلىل: توومك، توونجىك - جەبەت: ئەنى -
موكەللەل: خودان تاج، قوروشكى -

■ شىرۋە: ↓

۱۲۲۳- بىسكان تو ژ خەمىريان جودا كە

زولفان شەكە پىككە بەر ھەوا كە

۱۲۲۴- دا سونبول و سۆرگول ئاشنا بن

رەيخان و بەنەفشە طا ب طا بن

۱۲۲۵- بىسكان بوھرىنە سەر ھاللان

سەودا كە د بەككەيىن بلالان

■ ھەقبەركىن: ئۇس. بدەرىنە - - زا. مىر. سەودا كە د بەككەيىن بەلالان - ھۇ.
سەودا كە د بەككەيىن بىلالان - ئا. سەودا كە ژ نووقە دىن و ھاران - رۇ. جا.
ژ نووقە وان رووالان - پىرۇ. دىبەككەيىن بەلالان - ئۇس. سەودا كە د مەككەيىن
بەلالان - ئە. سەودا كە د بىكەيىن ھاللان -

■ پەيقناسى: بىسك: زولف - خەمىرى: پۆرك، توومك، خافك، پۆشى و دەسرۆك
- ئاشنا: ناسىيار - طا ب طا: تا ب تا، تىل ب تىل - بوھرىنە: بىنە، بوھشىنە
- سەودا: رەش - سەوداكە: رەش بىكە، ب واتەيا دوھم سەوداسەرى بىكە -
بەككە: مەككە، بازارى عەرەبىستانى يىن پىرۇز، مەبەست ژى تەفەشا زىنى يە
- بەلال: بەلالى ھەبەش، يەكمىن بانگدەرى دەورا پىنغەمبەرى ئىسلامى كو
رەشك بوو، لىرە دا مەبەست ژى خالا رەشە ل سەر تەفەشا زىنى -

■ **جوانکاری:** سونبول ئستعاره يه ژ بسكان و سۆرگول ئستعاره يه ژ تەفەشە. رەيحان و بەنەفشە ئستعارەنە ژ بسک و پۆرکان. ھالان ئستعارە يه ژ ھەردو بروويان - بەکە ئستعارە يه ژ ديمى زينى، بلال ئستعارە يه ژ خالا رەشە سەر تەفەشا زينى. ھەروسان خانى ئافرەكى ژى ددە سەرھاتا بانگدانى ل سەرەتاي ئىسلامى دا كوفەشارتى بوو. لى ل دوو را بلالى حەبەشى ب ئەشكەرەتى بانگ دا. خانى ژى ژ زار ھەقال و ھۆگرين زينى ديبژئى ئىدى خالا خوه يا وەك بلال دەرخە ئەشكەرەتى يى.

د پەيڤا سەودا كە دا ئىھام ھەيە. لەورا كۆل پەلە يا يەكەم دا مەرۆف وە ھزر دكە كو خانى ديبژە بەلالين حەبەشى ل مەككى دا ژ بۇنا خوه دين و سەوداسەرى بکە. لى گاڤا كو مەرۆف لى ھوور دبه مەرۆف ديبەنە كو مەبەستا خانى ئەوہ كو خالين خوه يين ل سەر روومەتى خوه يى خوەشكۆك، ل ژبەر خاڤكى درينە و رەش بکە، دا كو خلق جوانى يا تە بينن.

■ **شەرۆڤە:** فر ھاشووندا وان دەرد و كولانا ژ دلخ خوه دەرينە و وەكى زولغان بدە بەر بايى و بلا با وان دەرد و خەمان ژ خوه را بين. ئەو پۆرک و بسکين خوه يين شەفرەنگ بشکنە و قوروشك قوروشكى بکە و تەفەشا خوه يا سۆرگولى وەكە سۆرگولان ڤەكە و بەشەرا خوه خوەش كە. زولڤين خوه ڤەكە و بادە، دا كو وەكى زنجيران لى بين. توومك و تەمۆريکا خوه ل سەر ئەنى يا خوه دا بينانى تاجەكى بخەمليەنە. بسکين خوه كو تە ل بەر خاڤكى را كرنە، ل بەر خاڤكى دەرينە و زولف و پۆرکان شەكە و بدە بەر ھەواين، داکو ئەو زولڤين تە يين وەكە سونبولان بژن سەر تەفەشا تە يا وەكى سۆرگولان. پۆرک و تەمۆريکا خوه وەكە رەيحان و بەنەفشەيان تا تايى بکە و بەردە سەر مەيدانا ئەنى يى و بينە سەر بروويين خوه بين كەوانى و خالا خوه يا خوەشكۆك ل سەر تەفەشا خوه يا جوان، يا وەكى مەككە يى پيرۆز، وەكى بلالى حەبەشى رەش و خۆشنوین بکە و ئىدى ڤەشارتى نەھيەلە و دەرخە بەرچاقان.

۱۲۲۶- ديسان بکە خەمريان قەدەح نۆش

جەعدان ڤەكە كەعبە بت سيبەھپۆش

۱۲۲۷- دا خەلق ژ غەرب و شەرقى تا شام

حوججاج سڤەت بيبەستن ئیحرام

■ **ھەڤبەرگرن:** ھژ.حم. تا- مير. شەرق و تا - - ھژ. حەججاج - ئا.مير.حم. ئە.رؤ. ئۆس. بينن -

■ **پەيقناسى: خەمىرى:** مەيقەخۆر، تېپەنى يېن مەيىن، مەخمۇور، زولف، پۆرك - قەدەحنۇش: مەيقەنۇش - جەعد: بسكىن بادايىق و قوروشك - كەعبە: مالا خودى، مەبەست ژى تەفەشا زىنى يە - سىيەھپۇش: رەشپۇش، رەشقەگر - غەرب: رۇزاقا - شەرق: رۇزھەلات - شام: ولاتى سوورايى، باژارى دمەشقى، ئىفار، شەف - **ھوججاج:** پىرانەى حاج، حاجى، كەسىن كو دچن زيارەتا مالا خودى ل عەرەبستانى - **ھوججاج سەفت (ھجاج سەفت):** وەكى حاجيان - **بەستىن:** گرى دن - **ئىحرام:** ل خوه كرن و قەرگرتنا چارشەقا سىپى و ژ خو ھەرام كرن و دوور كىرنا ھندەك كىراران ل دەما زيارەتا كەعبە يىن دا -

■ **جوانكارى:** خەمىرى يېن قەدەحنۇش دكارن دو وىنە يېن خيالى بئافرىنن، يەك ئەو دەما كو كچەك بسك درىژ بمەشە بسكىن وى وەكە مرۇقىن سەرخووش دتلتنن. خانى بسكىن زىنى ل وى دەمى دا وەكاندىيە سەرخووشان. يا دى ئەو: دەما كو بسك شۆر بن، دادكە قن سەر مەكان. خانى بسكىن زىنى وەكاندە سەرخووشان و مەكىن وى ژى وەكاندە دو جامىن مەيى كو سەرى بسكان دىن سەر وان و مەيى ژ وان قە دخون و سەرخووش دبن و دتلتنن. خانى تەفەشا زىنى دشوبەينە كەعبى و زولفى وى ژى دشوبەينە پەردەيا رەش كو يى كەعبە يىن دىقېين.

ئەف مالكا ھەلبەستى دكارە تەلمىج يان نقتباسەك بە ژ قى ھەلبەستا مەلايى جىزىرى:

ئىحرام مە بەست ئەسودد ب قەست يار ھاتە مەست، ئەز چومە دەست ھەجا مە لەو (مەلۇ) مەقبوول بوو.

■ **شەرۇقە:** ↓

۱۲۲۸- پەيوەندە كە پىكفە بسك و خالىن
شىرازە كە مسحەفا جەمالى

■ **ھەقبەركن:** ئە. بر. ئا. مىر. رۇ. كە - پرۇ. بکە - مىر. رۇ. خالان، جەمالان - پرۇ. خالىن و جەمالى -

■ **په یقناسی: په یوه نده: پښه، فه بهستی، گریډایی، ب هه فه گریډانا په رین پرتوکان - شیرازه: خه ملاندن و دروونا بنی پرتوکان ب نارمووشء - مسحه ف: پرتووکا پیروژ، قورنان، مه بهست دیم زینی یه -**

■ **جوانکاری: خانی ته فه شا زینی یا به دهو دوه کینه پرتووکه کی و نه وی پرتووکی ب نوقته یا خالی و ده زی یا بسکان ب هه ف فا دروو و ژ وی مسحه ف را ب نارمووشی بسکان شیرازه واته دۆر به نده کی دئافرینه .**

■ **شروقه: ↓**

**۱۲۲۹- سهرله وحه یی دیم بیت موززه هه ب
نایاتی خودی ببن مورته ته ب**

■ **هه فبه رکن: نؤس. وجودی - نا. میر. رۆ. بت -**

■ **په یقناسی: سهرله وحه: سهردیږ، تیر - سهرله وحه یی دیم: سهردیږا ته فه شی، مه بهست ژی پښانی یه . - موززه هه ب: زیږیښه کری، تاجدار - نایاتی خودی: نایاتین خودی، ینشانه یین هه بوونا خودی، مه بهست ژی جوانی یا رووی زینی یه - مورته ته ب: ریک و پیک -**

■ **جوانکاری: خانی کول مالکین پښ دا ته فه شا زینی وه کاندبوو قورناتی، نها زی نه نی یا وی دوه کینه سهردیږا وی قورناتی. قورنان چاوا ژ چند سووریهان و هه سووره ژ چند نایاتان پیک تی، هه ریه ک ژ جوانی یین ته فه شا زینی زی دوه کینه نایاته ک ژ نایاتین خودی. بهری دهما کو په رین قورناتی یان هه پرتووکه ک پیروژ ب هه فا گری ددان، بنی وی ب نارمووشء درووتن کو ژی را شیرازه دگوتن و سهردیږا وی ب ئافا زیږ دنفیسین. خانی زی لیره دا ته فه شا زینی دوه کینه رووپه لین قورناتی و نه نی یا وی زی دوه کینه سهردیږا وی قورناتی. چاوا سهردیږا وی پرتووکی ب زیږ دهاته خه ملاندنی، نه نی یا زینی زی ب قولی زیږان تی خه ملاندنی و ب نارمووشین بسکان تی دۆر به نده کرنی .**

■ **شروقه: ↓**

**۱۲۳۰- دا فرقه یی کافر و موسولمان
ته سدیقی بکه ن ب نه سستی فورقان**

■ **هه فبه رکن: نه. میر. پرو. نؤس. زا. حم. فورقان - نا. رۆ. هژ. جا. قورنان -**

بالکیشی: هه چهند کو ههردو په یقین قورئان و فورقان ب یهک واته یی نه، لی لیره دا په یفا فورقان ژ یا قورئان سهرراست تره، لهو را کو خانی نهو په یف دگهل په یفا فرقه کرییه جناس.

■ **په یفناسی: فرقه: دهسته، کۆم - تهسدیق: راستدهرخستن، باوه راندن - نهسس(نص): نافه روک و دهقا پرتووکئ - فورقان: قورئان -**

■ **جوانکاری: په یقین کافر و موسولمان دژبه رن. په یقین فرقه و فورقان جناسی ساز دکن.**

■ **شروقه: ↓** رابه دیسان بسکین خوه باده، و ل سهر فینجانین فه غفووری دا بهر ده، بلا بسکین ته ژ مه یا وان فینجانان فه خوون و مهست و سهرخوش بن و ل سهر بهژنا ته دا مهستانه بتلتن. زولف و بسکین خوه یی رهش و قورووشک ل سهر روومه تی خوه یی که عبه ئاسا دا بهر ده و نهوی که عبه یی رهشپوش بکه، داکو خه لک ژ روژهلای تا روژاقایی و شامی وه که حاجیان ژ بو زیاره تا که عبه یا رووی ته که فه نی سپی ل خوه بکن و بکه فن ئیحرامی و ریژ بن و ل هیشی یا زیاره تا رووی ته دا راوهستن. رابه بسکین خوه برژینه سهر خالان و ته فه ئشا خوه یا وه که مسحه فی ب وان بسکانا دوردروومان بکه و بخه ملینه و نه نیا خوه یا وه که سهر دیرا قورئانی ب زیړان بخه ملینه و ئایات و نیشانه یی خودایی ریک و پیک بکه. داکو دهسته یی کافر و موسولمانان باوه ری یی ب نافه روکا وی قورئانی بینن.

**۱۲۳۱- وان غمزه و ئافرئ د خوونخوار
وان خه نجهر و که یبرئ د دوژوار**

■ **هه قبه کرن: نا. میر. حم. هژ. ئوس. رو. فان، وان - نه. فان، فان -**

■ **په یفناسی: غمزه: ئافر - ئافر: لینه پیرنا ب ناز یان ژی ب تووره یی، لینه پیرنا واته دار - که یبر: که وبر، چه قوکا به ژیشکی یی، نهو چه قوکا تیز کو پی تریشکه یی برینان دبرن.**

■ **جوانکاری: په یقین غمزه و ئافر تهرادوفی چی دکن و تهناسوبا په یقین خه نجهر و که یبر ب هه قرا هه یه. خه نجهر ئستعاره یه ژ بروویان و که یبر ژی ئستعاره یه ژ برژانگان.**

■ **شروقه: ↓**

**۱۲۳۲- زینهار مەدی جەواز و روخسەت
وان نینە ب کەس چو روفق و رەحمەت**

- **هەقبەرکرن:** رۆ. جەوازی روخسەت - پرۆ. جەواز و روخسەت - ئۆس. رەحم و رققەت - پرۆ. رەحم و رققەت، رفق و رەفەت -
- **پەیفناسی:** جەواز: ئیزن، ریدان، دەستوور - روخسەت: ئیجازە - روفق: رفق، نەرمی - رەحمەت: دلۆقانی، دلنەرمی -
- **جوانکاری:** پەیفین جەواز و روخسەت و پەیفین روفق و رەحمەت پیکشە تەرادوفی ساز دکن.
- **شروڤه:** ↓

**۱۲۳۳- مەنزوون بکە توپەین د تەپار
دا هوکمی بکەن ل شاھ و خووندکار**

- **هەقبەرکرن:** ئا. موزون (مەوزوون) -
- **پەیفناسی:** مەنزوون (مەذون): ئیزن پیدایی، دستووردایی - مەوزوون: ریک و پیک کری - توپە: پۆرک، توومک - تەپار: ریکر، دز، دلدز، دزی هس و هەدامان، دالقایی - توپەین د تەپار: توونجکا دلدز، پۆرکا دالقایی - هوکمی بکن: فەرمانی بدن -
- **جوانکاری:** پەیفین توپە و تەپار جناسی چئ دکن. پەیفین شاھ و خووندکار دکارن تەرادوفی ساز بکن. تەناسوب ل نیئەکا پەیشا هوکم دگەل پەیفین شاھ و خووندکار دا هەیه.
- **شروڤه:** ↓

**۱۲۳۴- پەردئ توژ بەر گولان هلینە
بی سەبری یی بولبولان بیینە**

- **هەقبەرکرن:** هژ. هەلینە - - میر. بی سەبر تو بولبولان - ئا. بی سەبر و بولبولان -

■ پەيفناسى: پەردى: پەردەيى - پەردە: بەردە، بەردا، ل بەردا، تىشتا كو دكەفە بەر تىشتەكى و ناھىلە ئەو تىشتا بىتە دىتتى. - ھەلپنە: راکە - بى سەبرى يى: بى سەبرى يا، بىتە دوورى يا -

■ جوانكارى: گولان ئستعارەيە ژ دىم و جوانى يىن روويىن زىنى، بولبولان ئستعارەيە ژ ئەقىندارىن زىنى.

■ شروۋفە: ↓

۱۲۳۵- خەندان بگە غونچەيا دەھانى
نالان كە ھەزارى داستانى

■ ھەقبەركن: ئە. تالان - ھژ. ھەزار-

■ پەيفناسى: غونچە: بشكوژ - دەھان: دەف - ھەزار: بلب، ھەزار دەستان - داستان: چىرۆك - ھەزارى داستانى: بلبلىن چىرۆكى، مەبەست خانى بخويە - ھەزار دەستان: بلبلىن كو ب ھەزار ناوايى دخوونە. -

■ جوانكارى: دەقى زىنى ب گولەك تازە بشكوژ دايى را ھاتىبە ۋە كاندى. ھەلبەستقانىن پىشىن دەقى بچووك نىشانەيا جوانى يىن دزانين و كە يفا وان پىر ب دەقىن بچووك دەھت، ھندەكا گۆتتە دەقى يارا من ھند بچووكە تو دىبىزى كورى يا دەرزى يى يە.

■ شروۋفە: ↓

۱۲۳۶- سەرخوش كە ل گەردەنى گوھاران
سەرسەم كە جونوون و دىن و ھاران

■ ھەقبەركن: ھژ. سەرسام-

■ پەيفناسى: سەرسەم: سەرسام، شىتتى ئەقىنى، سەوداسەرى.

■ جوانكارى: تەناسوب ل نىقەكا پەيىن سەرخوش، سەرسەم، جونوون، دىن و ھار دا ھەيە.

■ شروۋفە: ↓

**۱۲۳۷- مه یخوهر که مه لان ب غهنج و نازان
شه یخان تو بشینه بهر بهرازان**

- هه قبه رکن: نه. هم. شیخان بشینه -
- په یقناسی: مه لان: مه لایان - غهنج: ناز، نه دا - شه یخان: شیخان، مه بهست ژئ
شیخی سه نعانئ یه -
- جوانکاری: ته ناسوب ل نیفه کا په یقین مه لا و شیخ دا هه یه. نه ف مالکا هه لبهستی
ته لمیحه ژ ژیا نا شیخی سه نعانئ کو بوو نه قینداری کچا نه رمن و ل سه ر داخوازا وی ژ
دین ده رکهت و قورئان شه وتاند و مه ی فه خوار و چوو بهر بهرازان .
- سرؤفه: ↓

**۱۲۳۸- ده ستوور بده بسک و زولف و خالان
ناگاه بگیړه نه هل حالان**

- هه قبه رکن: میر. لی نه هلئ -
- په یقناسی: ناگاه بگیړه: ناگادار که - نه هل حالان: عارفان، نه قیندارین خودئ -

**۱۲۳۹- دا مورشدئ بی ل ته ریقی هانم
سه رگه شته نه بی وه کی به هانم**

- هه قبه رکن: میر. بی لته ریقی (بی لته ریقی) هانم - هم - رو. بی ته ریقی هانم - نه.
زا. ئوس. جا. بی ته ریقی هانم - نا. بی ته ریقی و هانم - هؤ. بی ته ریقی هانم - -
میر. نه بی - پرو. نه بی، بین - هم. ئوس. نا. نه. رو. زا. جا. نه بت - هؤ. نه بین -
- بالکیشی: هه ر چهند کو ژ بلی ده ستنقیسا میر. ل هه موو ژیده رین دی دا هاتیبه: دا
مورشدئ بی ته ریق - لی مورشدئ بی ته ریق چ واته یی ناده، له ورا مورشد کو بخوه
ریقه بهر و خودان ته ریقته تن، نکارن بی ته ریقته بن. ل ته ریقی ژ هه موویان سه رراست
تر و واته دار تره.

■ **په یقنناسی: مورشد: ریبر - بی: بوویه، بووی - ل تهریقن: ل ریکن دا، ل ریبازی دا - هائیم: سهرگردان، سهرلن گهړیایی، سهرلن شیویایی - بی ل تهریقن هائیم: ل دوو ری و ریبازان دا سهرگردان بوویه - سهرگه شسته: سهرگردان - نه بی: نه بیت، نه بت، نه به - به هائیم: پرانه یا به هیمه، چوارپن، پیرو -**

■ **جوانکاری: ته ناسوب ل نیقه کا په یقین مورشد و تهریق دا هیه. په یقین هائیم و سهرگه شسته ته رادوفنی ساز دکن. په یقین بی و نه بی دژبه رن.**

■ **شروقه: ↓**

**۱۲۴۰- ننگار بکته زه لالی موتلهق
نقرار بکته ب سووره تی هق
۱۲۴۱- فارغ ژ ته جه للی یا جه لالی
قانع ب ته سه وورا جه مالی**

■ **هه قبه رکن: میر. فارغ بی ژ، قانع بی ب -**

■ **په یقنناسی: ننگار کرن: حاشالی کرن، مانده ل کرن - زه لال (ضلال): گومریی، ریوه ندایی، نافه ری بی - موتلهق: ته واو، ب گشتی - نقرار کرن: موکور هاتن، دانه نوستی بی خوه، په ژراندن - ته جه للی: خوه نیشانان - قانع: چاقبیر، رازی - ته سه وور: هزر کرن، نینانه هزراخوه، گومان کرن -**

■ **جوانکاری: په یقین ننگار و نقرار دژبه رن. په یقین ته جه للی و جه لال جناسی چی دکن.**

■ **شروقه: ↓**

**۱۲۴۲- فانی بکته ن نه وی وجودی
باقی بیتن ب فی شو هوودی**

■ **په یقنناسی: فانی کرن: نست کرن، ژ هو لری راکرن - باقی: به رده وام، ههرمان - شو هوود: پرانه یا شاهد، بینهر، جوان، خوشه ویست، دیتن، گهه شتن ب پله یا بلنده عرفانی کو د وی پله یی دا عارف ژ بلی راستی و دوروستی بی تشته کی دی نابینه -**

■ **جوانکاری:** په يقين فانی و باقی د ژبه رن. نه ف مالکا ب شيوه يا موازنه يی هاتيبه فهاندنی. فانی و باقی و شووود ژ بويژين ته سوف و عرفانيه.

■ **شروقه:** لڼ د بهختی ته دامه، تو ده ستووری نه ده وان نافرین چاف و بروویان یین وه که خه نجر و که بیړان، له ورا کو دلین وان ب چ که سی ناشه و ته و چ که س تابا نافرین ته یین بکوژ نایینه، خه لک گونه هن کچی! نه و پورک و بسکین خوه ل سهر ته فه شا خوه ریک و پیک بکه، دا کو فه رمانی ل شاهان و میران بکن و وانا تیکه ن ژیر فه رمانا خوه دا. جا رابه نه وی په رده یی ل بهر گولا روومه تی خوه هلینه، فیجا و هره بیسه بری و بیحه دووری یا بلبلان بیینه. وه کی خونچه به ک گولن بکنه و بلبلین خودانی هه زار ناوا و سترانان بنالینه. گوهارین خوه تیکه گوهرین خوه، داکو شوړکین گوهاران ل سهر گه رده نا ته دا وه کی سهر خویشان بتلتن و نه قینداران ب وان سهر خویشانا دین و هارو سهر سه م و شیت و شهیدا بکن. رابه خوه بخه ملینه و خشلی خوه ل خوه که و ب خه مل و جوانی یا خوه مه لایین دانزده علم ب نازا به ژنی و ب نافرین چاقان بکه مه یقه خوړ، و شیخین خودان مورید بکه گاور و بشینه بهر به رازان. ده ستووری بده زولف و بسک و خالان و عارف و نه هلی دلان ل جوانی یا خوه کو نه یووکا جوانی یا خودایی یه، ناگادار بکه. داکو نه مور شدی کول دوو په یاد کرنا ریکه ک راست دا نافرین بوونه و سهری ل وان گه ریایه و نزانن دی کا چ بکن، وه کی نازه لین هاقیبووی سهر گه ردان و سهر گه شته نه بن و ریکا راست و دوروسته نه قین بگرن و بلا نه وی نافرین بووی هه بوونا نه قینی مانده ل نه کن و ل هه بوونا راستی یی موکور یین و دا کو نه وی کو ژ ته جهلی یا جهلال و جوانی یی دوور که تنه و ناگاها وان ژنی نینه، ب دیتنا وی جوانی یا ته قانع بن و هه بوونا خوه یا خاکی فانی بکن و ب دیتنا جوانی یا ته کو جوانی یا خوداییه، باقی و هه رمان بن و بگین پله یا فه نا فی نه لاهی یی.

۱۲۴۳- نه قچه نده نه وان دگوتن نه ف پند
زین یی نه دبوو سه بوور و خور سه ند

■ هه قبه رکن: هژ. نوس. میر. نه ف چنده - نه. نا. هژ. میر. نه و چنده - هژ. به ند-

■ په یقناسی: پند: شیره ت- سه بوور: بیهنفره، نارامبووی - خور سه ند: رازی و شاد، پیخوش -

■ شروقه: ↓

۱۲۴۴- بهلکی ب نهسیححت و ب پهنان
یهک جار دکهته بهلاو بهندان

- په یقناسی: یه کجار: جاره کی دا، ب گشتی - بهلا: گیروداری - بهند: زندان، گرفت -
- جوانکاری: پهنند و نهسیححت تهرادوفی ساز دکن .

■ **شروقه:** لچ ههرچهنده کو نهوان نهف شیره تانا ل زینئ دکرن، بیهننا زینئ ب فان گوتنانا دهرنه دکهت و پیخوش نه دبوو. بهلکی هئ ب فان شیرهت و نهسیححت تانا زینئ لاپ نهفهحه سییایی دبوو و دهرگه هئ دهرد و کولان ژئ را فه دبوو.

۱۲۴۵- عشق ناگره نه فحه یه نهسیححت
سر پهرده یه لومه یه فه زیححت

- هه فبه رکرن: نا. نه فحه یئ، لومه یئ
- په یقناسی: نه فحه: یوف، سهره تایا هه لکرنا باین - لومه: سهره فده، سهرکوت، گازنده - فه زیححت: رسوایی، بهدناقی -

■ **جوانکاری:** خانی نه فین شوبهاندیبه ناگره کی کو شیره تی ل دژی وی ژئ را وه کی بایه کی یه کو وی گور دکه. راز ژئ وه کاندیبه پهرده یه کی کو لومه و گازنده دبن هه گه را ژ لاجوونا وی و رابوونا وی پهرده یئ ل سهر راز و سران وئه شکره بوونا وان و هه گه را روسواتی یئ.

■ **شروقه:** ↓

۱۲۴۶- هندی کو نهوان دکر مهلامهت
وی زیده دبوو ژ وان نه دامهت
۱۲۴۷- نهشکان نه ددانه چاف ء فورسهت
ناهان نه ددان دهان ء مهلهت

- هه فبه رکرن: هژ. چافی، دهانئ - نا. نه. چافی، دهان ء - ئوس. رۆ. میر. حم. زا. چافی، دهانئ - جا. چاف، دهان ء - ئوس. نه ددان -

- پەيئناسى: مەلامەت: لۆمە، سەرھەقدە - نەدامەت: پۆشمانى - ئەشكان: ھېسران - مۆھلەت: دەرفەندە، كەلپىن -

■ شىرۆفە: ↓

۱۲۴۸- دا ئەف ب كەلامەكى خەبەردەت
يا ئەو ب مەقامەكى نەزەر دەت

- ھەقبەركىن: مېر. ئا. رۆ. ئە. ھۆ. ئەو - پىرۆ. جا. زا. ئەف - ئۆس. دا ئەف ۋە بكامەكى -

- پەيئناسى: كەلام: كلام، پەيىف - خەبەردەت: بئاخقە - مەقام: جىھ - نەزەردەت: لى بىئىرە، لى مېزە بىكە -

- جوانكارى: خانى پېش دا داباشا چافە كرىيە ۋە پاشى داباشا دەھانە كرىيە، ل قى مالكا ھەلبەستى دا دەھان نىزىك دكەقە ۋ چاف دوور، ئەف مالک ۋ مالكا پېش دا لەف ۋ نەشرا نارىك سەراست دكن. خەبەردان يا دەھانە يە، نەزەردان زى يا چاقانە -

■ شىرۆفە: ↓

۱۲۴۹- ناسح فكىرىن كو ۋەعز ۋ تەقىرىر
ناكن ب چو رەنگى نەفە ۋ تەئسىر
۱۲۵۰- مایىن د تەعەججوبىن كو ئەو ماھ
ئەقچەندە ژ بۆ، چىرا دكەت ئاھ

- ھەقبەركىن: ئە. ئا. مانە - مېر. ۋەكو -

- پەيئناسى: ناسح (ناسح): شىرەتكار، شىرەتقان - ۋەعز (وعظ): شىرەت، ئامۆزگارى - تەقىرىر: راكەھاندن - نەفە: سوود، قازانچ -

■ شىرۆفە: ↓

۱۲۵۱- وان ههر وه قیاس دکر کو زینئ
ههر بؤستی یئ دکهت گرینئ
۱۲۵۲- دیتن کو خه بهر ههمی ههوا بوون
ناچار کرن سوکووت و رابوون

■ هه قبه ر کرن : ئوس . دکر -

■ پدیشناسی : قیاس : ته خمین - ههوا : با ، بیتونه - سوکووت کرن : بیدهنگ مان ،
خوه کر کرن -

■ **شرؤفه :** نه فین وه کی ئاگره کی یه و شیره تین ل دژی وی ژئ وه کی پوفکرئ یه و
ئهو ی ئاگری گور دکه . راز وه کی په رده یه کئ یه ، لومه لئ کرن دبه هه گهر کو ئه و په رده ل
سه ر رازا سه رگرتی رابه و روسواتی یئ بار بینه . هندی کو ئه وان شیره ت ل زینئ
دکرن ، هند دچوو زینئ گو ه نه ددا شیره تین وان و ژ وان بیه یقی دبوو و ئه و ژ
شیره تکرئ پؤشمان دکرن . هیسرین چاقان دهر فهند نه ددانی کو ئه و ل جیهه کئ بنه پیره
و ئاه و که سه ران ژئ که لئ نه ددانی کو ئه و په یقه کی بئاخفه . ل کوتایئ دا
شیره تکاران دینا خوه دانی ، نه هری ، شیره ت و شرؤفه هه موو بیچونه نه و چ کار تی کرنا
وان تونه یه ، زه نده گرتی مان و نزانین کو ئه و به دهوا وه ک هیقی چما هنده بیچه دووره و
چما هنده دناله و دکاله . ئه وانا وه هزر دکرن کو زینئ ژ بؤنا دووری یا ستی یئ
بیچه دووره و ژ بؤنا وی دگری . دهما کو دینا خوه دانی ، شیره تین وان هه موو بادی ههوا
بوون ، بنه چاری بیدهنگ مان و رابوون و ئه و تهنئ هیلان .

(۲۸)

همدمه می یا زینئ یه د گهل غه مان، ب سه به بیئ
نفاق و نائیتمادی یا همدمه مان

۱۲۵۳- زین ما ب تنئ د گهل غه مان جوت
غهم لئ جفییان ژ بو غه مان گوت

- هه قبه ر کرن: هژ. حم. میر. رو. بر. زا. جا. جفییان - ئا. ئه. جه میان - ئه. د گهل -
- پدیفناسی: جوت: هه قال - جفییان: جه میان، جه م بوون، به ره ف بوون -
- جوانکاری: په یقین تنئ و جوت و تنئ و د گهل د ژ بهرن. په یقین غهم و غه مان
ته کریری ساز دکن. تنئ مان و لئ جفییان ژ ی د ژ بهرن.
- شروقه: ↓

۱۲۵۴- که ی هه مننه فه سی د بی نه وایان
فه ریاده سی د پر جه فایان
۱۲۵۵- هه مده ردئ دلئ د دهر دمه ندان
هه مپه رده یئ سپئ موسته مه ندان
۱۲۵۶- هه مرزئ دلئ د دلبرینان
هه مخوابه یئ خاترئ هه زینان

- هه قبه ر کرن: ئوس. هه منارزوویئ د دل برینان - ئه. دلئ د پور برینان - پرو. حم.
خاترا -
- پدیفناسی: هه مننه فه سی: هه فه له ک، هه قبیئن، هه قده م - بینه وایان: به له نگازان -
فه ریاده سی: هاوارگین، هاواروهر، که سی/که سا کو د هاواری یا مروفاء دا ئی -
پر جه فایان: دهر ده داران، پرده ران - دهر دمه ند: دهر ده دار - هه مپه رده: هه قبه رده،

هه فسپر - موسته مه‌ند: ژار و به‌له‌نگاز - هه‌مخوابه: هه‌فنه‌فین - خاتر: دل - هه‌زین:
خه‌مگین، دل بکول -

■ **جوانکاری:** په‌یئین هه‌مدرد و دهرده‌ند جناسن، ته‌ناسوب ل نیشه‌کا په‌یئین دهرده و
دل و په‌رده و سپر دا هه‌یه.

■ **شروقه:** ↓

۱۲۵۷- هه‌مکاسه‌یین خوانی بی ته‌عامان

هه‌م مه‌شره‌یی راحی ته‌لخکامان

۱۲۵۸- عاشق ب وه واسلی جه‌مالن

سالک ب وه نائلن جه‌لالن

■ **هه‌قبه‌رکرن:** هژ. حم. رۆ. جه‌مالن، جه‌لالن - پرۆ. جه‌مالن و جه‌لالن -

■ **په‌یئناسی:** هه‌مکاسه: هه‌فکاسه، هه‌فتاس، هه‌قیباله، چه‌ند که‌سپین کو پیکشه‌ مه‌یی
قه‌دخۆن - ته‌عام: خوه‌ره‌ک - هه‌م مه‌شره‌ب: هه‌ف قه‌خوارنگه‌ه هه‌ف مه‌یخانه، چه‌ند
که‌سپین کو پیکشه‌ ل مه‌یخانه‌یه‌کی دا قه‌دخۆن - راح: مه‌ی - ته‌لخکامان: بيمرازان،
ده‌فتالان - واسل: پیکه‌هیشتی، گه‌هایی - نائل: گه‌هیشتی -

■ **شروقه:** زینی ته‌نی دگه‌ل دهرده وکولان ما و دهرده و کول و خه‌م و که‌ده‌ر لئ جقیان و
ئه‌وئ دهرده‌ل سه‌ر دهرده‌ان دا ریت و دهرده‌ی خوه‌وه‌ها ژ دهرده‌ان را گۆت:
ئه‌هه‌ی هه‌قه‌ده‌م و هه‌قالین ژار و به‌له‌نگازان و هاواریکینه‌رین دهرده‌داران، ئه‌هه‌ی
هه‌قه‌ده‌رده‌ی دلین دهرده‌مه‌ندان و هه‌قبه‌رده‌یین رازین زار و زارنجی یان و ئه‌هه‌ی هه‌قرزین
دلین دلبرینان و هه‌فنه‌فین هزرین خه‌مگینان، ئه‌هه‌ی هه‌فکاسکین سفرکا بی خوه‌ره‌کان و
هه‌قیباله‌یین مه‌یا بيمراز و ده‌فتالان، ئه‌فیندار ب ریکا وه دگه‌هه‌نه‌ جوانی یا یاران و ریبوار ب
هه‌گه‌را وه دگه‌هه‌نه‌ مه‌زنه‌واران.

۱۲۵۹- ویرانه‌یی دل وه مایه‌ خالی

قه‌ت غه‌یرئ وه که‌س نه‌ن هه‌والی

■ **هه‌قبه‌رکرن:** رۆ. غه‌یره‌-

- پدیفناسی: ویرانه، خربه، کهلهفه - خالی: فالا - ههوالی: دهور و بهر -
- جوانکاری: دل وه کاندیبه کهلهفهیه کی فکی فالا کو ژ بلی دهر د وکولان چ تشت تیج دا تونهیه.
- شروقه: ↓

**۱۲۶۰- چاوا دکرن ژ بو خو مهعموور
موتلهق ژ وه را مه دایه دهستوور**

- ههقبه رکرن: هژ. چاوان - بر.نا. چاوا دکرن نهو - میر. ژ بو مه -
- پدیفناسی: مهعموور: ئافه دان - موتلهق: بی کیم و کاست، ب فهبری - دهستوور: ری، ئجازه -
- شروقه: کهلهفی دلج من وسان فک و فالایه، کو ژ بلی وه کهسهک یان تشتیه کی دی تیج دا تونهیه، من ب فهبری دهستوورا وه دایه، چاوا دلج وه دخوازه وسان فی دلی ژ خواهه را چی و ئافا کن.

**۱۲۶۱- دهولت ب وهیه د داری دنیا
رهفعت ژ وهیه سهرایین عوقبا**

- ههقبه رکرن: ئوس. ب وی یه، ژ وی یه - نه. کو داری، کو سهرایین -
- پدیفناسی: دهولت: خو شبهختی - دار: خانی، مال - د داری دنیا: مالا جیهانی دا، ل سهر روویج ئهردی - رهفعت: بلندی، قهدر و قیامت، سهرفهرازی - سهرا: مال، کوشک - سهرایین عوقبا: مالا ناخرهتی، جیهانا داویج -
- جوانکاری: ئهف مالکا ههلبهستی ب شیوه یا تهرسیعی هاتیبه فههاندنی. تهناسوب و په یوهندی یا په یقین دهولت و رهفعت پیکفه ههیه. په یقین دار و سهرا هه قواته نه، په یقین دنیا و عوقبا ژی دژبهرن.
- شروقه: خو شبهختی یا فی جیهانی ژ وه فه دهست فه تیج، بلندی و سهرفهرازی یا جیهانا دی ژی ب هه گهرا وه دهست فه تیج.

**۱۲۶۲- غەم لەو مە دڤین کو با وهفانه
نابین ئەفه تهحلی و جهفانه**

- ههقبه ركرن: مير. تهحل و يا جهفانه- رۆ. تهحل و يان جهفانه- پرۆ. تهحلی و جهفانه
- په یقناسی: باوهفا: ئەمه كدار - نابین: نابین - تهحلی: تالی، تاحلی -
- شرۆفه: ↓

**۱۲۶۳- رۆژا رهشیانە یاری جانی
یاری خوهشیانە شادمانی**

- ههقبه ركرن: ئۆس. طایی -
- په یقناسی: رۆژا رهشیان: رۆژا رهشی و نهخۆشی یی، رۆژین رهش و تال -
- جوانکاری: په یقین رهشی و خوهشی دژبهرن. په یقین یاری ته کیری دئافرین. خوهشی و شادمانی دكارن ته رادوفی ساز بكن.
- شرۆفه: كه یفا مه ل بهر وی هندی ل خهم و دهرد و كولان تی، كو ئەوان نابین ئەفا تهحله یان ب ئیش و نازاره. غەم ههقالی رۆژین رهش و دهردهداری یانه، لی شادمانی دۆست و یاری دەمی خوهشی و گەشی یانه.

**۱۲۶۴- كهونهین چ عاجل و چ ئاجل
غه مخوار نهبت كو تینه حاصل**

- ههقبه ركرن: ئە. ئۆس. كهونهینه - ئە. نه بیت - پرۆ. غه مخوار نهبن كو تینه -
- په یقناسی: كهونهین: ههر دو جیهان - عاجل: ئەف جیهانا - ئاجل: جیهانا نههاتی - كو تینه حاصل: چاوا دهست فه تین؟، چاوا ئاکام و سه ره نجامه کی باشی ددن؟

■ **جوانکاری: په یقین نجل و عاجل دژبه رن .**

■ **شروقه: نه گهر خه مخوارن نه به، هه ردو جیهان چ نه ف جیهانا و چ ژى جیهانا نه هاتى، چاوا ب دهست مروءه فا تین؟ نه گهر مروءه خه مئ لئ نه خو و نه خه بنه و کریارین باش نه که، چاوا دئ مروءه ل فئ جیهانئ و جیهانا دئ دا ل سهر بکهفه و رزگار به؟**

۱۲۶۵- حاصل ب وه خوش دبت ل من دل

بی گهنجن غه مان ژ دل چ حاصل

■ **جوانکاری: دهر د و خه ما دل ب گهنجه کئ هاتیبه شوبه اندنئ . هه ردو په یقین حاصل ل دهستیپک و کوتایا هه لبه ستئ دا جوانکاری یا سهر و بنئ چئ دکه .**

■ **شروقه: ب کورتئ دلئ من ب هه وه خواهش دبه، نه گهر دهر د و خه م نه بن گهنجا دلان ژ بو چیهه؟**

(۲۹)

موعاتہبی یا زینتی یہ دگہل ستی یین، گازندہ
یا جووری یہ ژ پیری یین

۱۲۶۶- گہہ گاہ دکر ستی موعاتہب
نہفرہنگہہہ نہو مہلہک موعاتہب

- ہہقبہرکرن: ہژ. رۆ. میر. ستی دکر - ئا. ئە. پیری -
- پەیفناسی: گەہگاہ: جار جاران - موعاتہب: بەرئاخیف - موعاتہب: عەتاب لیکری، سەرھەقدە کری، لۆمە لێ کری -
- شرۆفە: ↓

۱۲۶۷- کە ی رووح و رەوان و قەلبی زینتی
نوورا بەسەرا دیار و دینتی

- ہہقبہرکرن: ئۆس. ئا. حم. میر. رۆ. رەوانی قەلبی - ہژ. بر. میر. حم. بەسەری (بصری)
- پەیفناسی: رووح: روح، جان - رەوان: نەفس - بەسەر (بصر): چاف - دیار: وەلات، بەرچاقەن، دیمەن - دین: دیتن، دیدار -
- جوانکاری: تەناسوب ل نیفەکا پەیفین رووح و رەوان و قەلب دا ھەیە. ھەروسان ل نیفەکا نوور و بەسەر دا زی تەناسوب ھەیە.
- شرۆفە: ↓

۱۲۶۸- هه‌مشادی و هه‌مجه‌فا و هه‌مدەم
هه‌مله‌حم و عزام و جلد و هه‌مدەم

■ هه‌قبەر کرن: ئۆس. ئا. جیهی هه‌ردو نیقمالکان لیک هاتنه گوهورینی -

■ پەیناسی: هه‌مشادی: هه‌فشایی، هه‌قالا/هه‌فالی شایی و خووشی یئ - هه‌مجه‌فا:
هه‌قدەرد - هه‌قله‌حم: هه‌فگۆشت، هه‌فخوون، خووشک و برا - عزام (عظام): پراڤه‌یا
عظم، هه‌ستی، هه‌ستک، ئیسک - جلد: پۆست، چه‌رم، کفل، که‌فل - هه‌مدەم ۱:
هه‌قدەم، هه‌قال، هه‌فئاخیف - هه‌مدەم ۲: هه‌فخوون - دەم: خوون -

■ جوانکاری: هه‌ردو پەیقین هه‌مدەم جناسا تام سه‌رراست دکن. پەیقین شادی و جه‌فا
دزبەرن. تەناسوب ل نیفه‌کا پەیقین له‌حم، عزام، جلد و دەم (خوون) دا هه‌یه. لیقه‌گه‌را
پیشپرتکا هه‌م تەکریری چی دکه و مووسیقیی دئافرینه.

■ شروقه: ↓

۱۲۶۹- هه‌مشیره و هه‌مجه‌ناح و هه‌مسەر
هه‌مبیزه، هه‌ماشیان و هه‌م پەر

■ هه‌قبەر کرن: رۆ. و - میر. هه‌مبیزه و ناشیان -

■ پەیناسی: هه‌مشیره: هه‌فشیره، خووشک - هه‌مجه‌ناح: هه‌قال، هه‌قباسک -
هه‌مبیزه (هه‌میئزه): هه‌فتۆف، هه‌فره‌گه‌ز - هه‌ماشیان: هه‌فه‌یلوون -
هه‌مپەر: هه‌قباسک -

■ جوانکاری: تەناسوب ل نیفه‌کا گشتی پەیقین فی مالکی دا هه‌یه. پەیقین هه‌مجه‌ناح،
هه‌مبیزه، هه‌ماشیان و هه‌مپەر ئیمازه‌ک وسان ساز دکن کو مرۆف سستی یئ و زینئ
وه‌که دو که‌فۆکان یان وه‌که دو فرشته‌یین بالدار بینه‌ به‌ر چافین خوه.

■ شروقه: ↓

۱۲۷۰- وه‌ی تەبع ب تەبعن من مووافقی
ئلا کو ب به‌خت ناموتابق

■ هه‌قبەر کرن: هژ. رۆ. ئۆس. میر. حم. ئا. موتابق، ناموافق - ئه. به‌ختی -

■ پەيقناسى: تەبەع: سىرشت، بونىاد - ناموتابق: نەوھ كەھف -

■ شىرۆفە: ↓

۱۲۷۱- سەد شوكر تە بەخت بوويە ياوهر

چاوا تە دقى وە دا تە داوهر

■ ھەقبەركرن: ھژ. دقى -

■ پەيقناسى: ياوهر: ئارىكار - داوهر: دادوهر، قازى، رەوشنافەكى خودى يە. - چاوا تە

دقى: چاوا كو تە دخواست-

■ شىرۆفە: ↓

۱۲۷۲- سەد شوكر تە بەخت بوو موساعد

تالە كريبيا ژ بو تە ساعد

■ ھەقبەركرن: ھژ. گەرى يا- رۆ. ھم. گريا -

■ پەيقناسى: موساعد: يارىدەر - تالە (طالە): بەخت - ساعد (صاعد): بلند، ھلبوويى -

■ جوانكارى: پەيقين تالە و بەخت تەرادوفى ساز دكن .

■ شىرۆفە: ↓

۱۲۷۳- بەختىن مین ئەگەر چ زىدە رەش ھات

ئەف قسەمە تە بو م زىدە خوەش ھات

■ ھەقبەركرن: مير. مە / م -

۱۲۷۴- ته قسیم غه مان ژ بو م را بوو
 ته قدیرئ نه زهل یه قین وسا بوو
 ۱۲۷۵- شاهی ژ ته را و غه م ژ بو من
 تاجدین ژ ته را و مه م ژ بو من
 ۱۲۷۶- غه م چونکول سووره تی مه مینه
 له و غه م ژ م را ل سه ر غه مینه

■ په یفناسی: ته قسیم: پارقه کرن - ته قدیر: بریارا خودی، سه ر نفیس - نه زهل: به ری
 به ردا - یه قین: بیگومان - ل سووره تی: ل وینه یا، یان زی ل سه ر ته فه شا -

■ جوانکاری: مالکا ۱۲۷۵ ب شیوه یا موازنه یی هاتیبه فه هاندنی. په یفین شاهی و غه م
 دزبه رن. هه قوکا غه م ل سووره تی مه مینه دکاره ئیهامی بئافرینه، له ورا کو سووره ت
 هه م تی ب واته یا وینه و هه م ژی تی ب واته یا ته فه شس. غه م ل سووره تی مه مینه،
 دکاره هه م ب وی واته یی بی کو غه م ل سه ر رووی مه م روونشتیبه و هه م ژی بی وی
 واته یی کو په یقا مه م و غه م ل رابیزتن و نفیسینی دا نیزیکی هه فن و ب هه فرا جناسی
 ساز دکن، واته غه م وه کی مه مه.

■ شروقه: جار جاران زی به ری خوه ددا ستی یی و نه و دکره به رئاخینقا خوه و وه ها نه و
 فرشته یا ددا به ر تان و نجان و وه ها لومه لی دکر:
 نه هه ی روح و جان و دلئ زینی، روئاهی یا چافان و وه لات! نه ی هه فاللا شادی و
 خوه شی و هه فده ما دهر د و کولین من. نه هه ی هه فگوشت و هه قئیسک و هه چهرم و
 هه قخوونا من! نه هه ی هه قشیره و هه قبال و هه قسه را من، نه هه ی هه قتوف و هه قهیلوون و
 هه ف په را من! نه هه ی سرشت و خو و خده یین ته، وه ک سرشت و خو و خده یین من. نه ز
 و تو نه م ل هه می تشتی دا هه فال و هه قیشک بوون، ته نی به ختی مه وه کی هه ف لی
 نه گرت. سه د سپاس کو به ختی ته ژ ته را بوو یار و یاوهر و ته چاوا دخواست خودی و سان
 دا ته و مرازی ته ب جی هات. سه د سپاس کو به ختی ته نالی ته کر و تالعی ته بلند بوو و
 تو گهه شتی مرازی خوه. لی نه گهر کو به ختی من گه له کی رهش و هه ش هلگه پریا، نه فا پارا
 من بوو، من ب پارا خوه پیخوشه. بیگومان نه ف هندا هه ل به ری به ر دا ژ من را هاتبوو
 پارقه کرنی و پارا من ژ به خت و تالغان هه ر غه م و کول بوویه. شاهی ژ ته را و غه م ژ بو
 من، تاجدین ژ ته را و مه م ژ بو من هاتبوو پارقه کرنی. له ورا کو غه م وه کی مه م تی
 خوویانی غه م ب روووه وه کی مه مه، ل به ری وی هندی خه م ل سه ر خه می بوویه پارا من.

(۳۰)

موكالمەين ھەمرازى شەمەئى يە، موداۋەمەين خوونريزىي دەمەئى يە

۱۲۷۷- دەم شەمەئى دىكر ژ بۆ خو دەمساز
كەي ھەمسەر و ھەمنشەين و ھەمراز

■ ھەقبەر كرن : ھژ. شەمەئى -

■ پەيقناسى : دەم : جارنا- دەمساز : ھەقدەم، ھەقال، سازگار-

■ جوانكارى : پەيقەين دەم و شەمەئى مووسىقايى چى دكن . پەيقەين دەم و دەمساز جناسى
ساز دكن . پەيقەين ھەمسەر و ھەمنشەين و ھەمراز ھەم مووسىقايى ساز دكن و ھەم ژى
تەناسوبا وان ھە يە . ھە .

■ شروۋقە : ↓

۱۲۷۸- ھەرچەندە ب سۆتى وەكى من
ئەمما نە ب گۆتى وەكى من

■ ھەقبەر كرن : ھژ. چەندى - رۆ. ئۆس . ھم . سۆھتى، گۆھتى - پىرۆ. سۆتى و گۆتى .

■ پەيقناسى : سۆتن : شەوتەين - سۆتى : شەوات، سۆژ -

■ جوانكارى : ئەف مالكا ھەلبەستى ب شىوہيا موازنەين ھاتىبە فەھاندنى .

■ شروۋقە : ↓

۱۲۷۹- گەر شوبهەتەن مەن تە ژى بگۆتا
دئ مەن بخو دل قەوى نەسۆتا

- ھەقبەركرن : مېر. رۆ. ھم. بگۆھتا، نەسۆھتا- پرۆ. بگۆتا و نەسۆتا و بسۆتا - ھژ. مەن قەوى دل - ئۆس. دئ مەن بخوھ دل بخوھ بسۆتا-
- شروۋە: ↓

۱۲۸۰- دەردئ مەن و تە ژ يەك ب فەرقە
ئەو فەرقە ژ غەرب تا ب شەرقە

- ھەقبەركرن : رۆ. ئە. ئۆس. مېر. ھم. فەرق - ھژ. غەربئ -
- جۋانكارى : پەيقىن فەرق و شەرق جناسى ساز دكن. ھەردو پەيقىن فەرق تەكرىرى چئ دكن. پەيقىن غەرب و شەرق دژبەرى يئ ساز دكن.
- شروۋە: ↓

۱۲۸۱- مەشرق تويى ناگرئ تە زاھر
مەغرب ئەز و باتنى مەن ناگر

- ھەقبەركرن : مېر. مە -
- جۋانكارى : پەيقىن مەشرق و مەغرب دژبەرى يئ ساز دكن. ھەروسان پەيقىن زاھر و باتن ژى دژبەرن. ھەردو پەيقىن ناگر تەكرىرى ساز دكن. ل پەيقا "تويى" دا سەربەستى يا ھۆزانى يئ ھەيە.
- شروۋە: ↓

۱۲۸۲- دائم دسۆزت م رشتەيىن جان
تە ناسۆزتئ ب غەيرئ ئەزمان

- ھەقبەركرن : ل ھەموو ژىدەرئىن ل بەر دەستئ مەن دا مە ھاتىيە، لئ م سەراست ترە. لەورا كو زىنى داباشا خوھ تەنى دكە و دىيژە م دسۆزت رشتەيىن جان، لئ ل تە ژبلى ئەزمان تىشەكى دى ناشەوتە.

- پەيقناسى: رشته: رستهك، ههفده - ب غهبرى: ژ بلى - نهزمان: زمان -
- جوانكارى: دسوژت و ناسوژت دژبهرن. جيناڤين "م" و "ته" دژبهرن. خانى جان وهكاندييه پهروو يان مافورهكئ، كو ئاگرئ دوورى يئ ههڤدى وئ دشهوتينه. ههروسان سهري شهمالكئ وهكاندييه نهزمانئ وئ.
- شروڤه: ↓

۱۲۸۳- پيهت من ل سهري د دل په رنگه
جانئ م دگهل په رنگه جهنكه

- ههقبهركن: هم.رؤ. ل سه- ئا. ئوس. پيهت د دلى ل سه په رنگه- ئه. پيتال سهري - هژ. پيهتنئ مه ل سه د دل په رنگه-
- پەيقناسى: پيهت: پيتئ، ئالاف - په رنگه: پؤل، پرووسك -
- شروڤه: ↓

۱۲۸۴- شهوقهك ته ل سه سهري دياره
سهودايهكه سه سهري دياره

- ههقبهركن: هژ.رؤ.ئا. سهودايهكى -
- پەيقناسى: شهوق: رۆناهى - شهوق: ئارهزوو، داخواز - ديار: بهرچاقان - سهودا: ئهڤين - سه سهري: سه پراسه پرا، بيهووده، نهراست -
- جوانكارى: ههردو په يقين سه سهري جناسئ ساز دكن. شهوق ب واته يا ئارهزوويئ دگهل سهودايئ دكاره ههقبابهت به.
- شروڤه: ↓

**۱۲۸۵- نەو شەوقە ژ بو تە را زەبانە
ئەف پېھتە ژ بۆم را زیانە**

- هەقبەرکرن: ئە. ئەف - هژ. ئا. میر. حم. بر. رو. ئەو شەوق، ئەف پېھت - پرۆ. پېتە -
- پەیفناسی: زەبانە: ئەزمانە، ئالاف، گوری - زیان: زەرار -
- جوانکاری: پەیفین شەوق و زەبانە و پېھت تەرادوفی ساز دکن. پەیفنا زەبانە لە تافەتین چۆ دکه، لەورا کو خودانی دو واتەیانە، هەم ب واتە یا ئەزمان و هەم ژی ب واتە پېھتی و ئالافی یە. پەیفین زەبانە و زیانە ب رینقیسا کەون جناسی ساز دکن.

**۱۲۸۶- پېھتا ژ دلن مە دایە سەرسەر
حوکمی دکه تن ل بایئ سەرسەر**

- هەقبەرکرن: هژ. میر. دایئ - ئۆس. ددایئ - رو دای - حم. دایئ -
- پەیفناسی: دایە سەرسەر: دایە سەر سەری من - حوکمی دکه: فەرمانی دده. - سەرسەر (صرصر): باهۆز، بایئ توند -
- جوانکاری: پەیفین سەرسەر و صەرصر جناسی ساز دکن.
- شروقه: ↓

**۱۲۸۷- هەر چەندی ب شەف دمینی بیدار
سوبحان دنقی هەتا فه ئیغار**

- هەقبەرکرن: هژ. چەندی - هژ. ف -
- پەیفناسی: بیدار: بیدار، هوشیار، نەرازا، سوبحان: سبیدان - دنقی: رادزی، دخەوی - ئیغار: هیغار، هیغار، ئیغار -
- جوانکاری: پەیفین سوبح و شەف و ئیغار ب هەقدو را هەقبابەت و هەروسان دژبەرن ژی. هەقبەندی دمینی بیدار و دنقی دژبەرن.
- شروقه: ↓

۱۲۸۸- ئىنقار و سحر ب روژ نه گهر شەف
ئەز ھەر دسۆژم وسا ل سەر ھەف

■ **جوانکاری:** پەیفین ئىنقار و سحر دژبەرن. پەیفین روژ و شەف ژى ب ھەقدورا دژبەرن. ھەر چوار پەیفین ئىنقار، سحر، روژ و شەف ب ھەقدو را ھەقباہەتن.

■ **شروڤه:** جارنا ژى ب شەمالکى را دئاخفت و ئەو ژ خوہ را دکره ھەقدەم و ھەقئاخيف و پيرا خەبەر ددا و دگۆتى:

ئەھەى ھەقال و ھەقسەر و ھەقپال و ھەقرازا من! ھەرچەندە کو تو ژى وەكى من دسۆژى، لى موخابن کو تو نکارى وەكى من بئاخفى، داکو ئەز و تو ئەم پىکفە دەرد و کولین خوہ ل سەر ھەقدو بریژن و ژ ھەقدو را دەرد و کولین خوہ بیژن. ئەگەر تە ژى وەكى من خەبەردا و زار و زمانى تە ھەبا، دلئ منى ھندە نەشەوتیبا و مە یى ب ھەقدو را قسە بکرا. لى ھەقدەردا من بزانبە کو دەردى من و تە ژ ھەقدو جودانە. راستە ئەز و تو ئەم ھەقدەردن، لى دەردى من دەردەكى جودا ژ دەردى تەبە. جوداتى و دوورى یا دەردى من و تە ژ روژاقایى تا ب روژھەلاتى یە. تو وەكى روژھەلاتى یى، دەردى تە و ئاگرى کو بەر بوویە سەرى تە دیارە، لى ئەز وەكى روژاقایى مە، ئاگرى کو بەر بوویە جان و دلئ من وەندا و نادیارە. ھەموو کەس دبینن کو ئاگر بەر بوویە سەرى تە، لى ئەو ئاگرى کو بەر بوویە دلئ من، کەسەک نابینە. رەھ و پەھین جان و جەسەدى من پىکفە دسۆژن، لى یا تە ئاگر بەر بوویە ئەزمانى تە تەنى. تەنى ئەزمانى تە یە کو ئاگر پى کەتیبە، لى یا من رەھ و پەھین جانى من دسەوتن. ئاگر بەر بوویە سەرى من و ل ناقا دلئ من دا کۆزى گرتیبە. جانى من دگەل پەرەنگ و کۆزىیان کەتیبە جەنگ و فەنگى. لى یا تە روڤناھى بەک ل سەر سەرى تە خوویا دکە، ئەو ژى دیارە کو ئاگرى ئەفینەک سەرسەرى و کور تەدەمە. ئەو روڤناھى یا ژ تە را بوویە ئەزمان و تو ب وى ئاگرى دەردى دلئ خوہ ژ خەلکى و عالەمى را دبىژى، لى ئەف ئالاف و پىھتى یا کو کەتیبە ناقا دلئ من زیانى دگەھینە جانى من. پىھت و ئالافا ناقا دلئ من دایە سەرسەرى من و ئەف ئالافا فەرمانى ددە باھۆزى ژى و باھۆزى ژى نکارە وى ئاگرى فەمرینە. ھەرچەندە کو تو ب شەف ھوشیار دمینی، لى تو ژ سبىدى تا ئىنقارى دنقى. لى ئەز ژ سبىدى تا ئىنقارى و ژ ئىنقارى تا سبىدى، ب شەف و روژ ھەر وسا ن دسەوتەم و ل ناقا پىھتى و ئالافىن ئەفینى دا دسۆژم.

ببلی یا زینتی یه دگهل پهروانهیی، پهروانهیی یا وی یه دگهل دیوانهیی

۱۲۸۹- گهه گاه ژ دهست دلنی بریندار
ناچار دبوو ژ جانء بیزار

■ ههقبه رکن: هژ. گهه گاه- رۆ. میر. گهه گهه- - نا. به کجار - نه. رۆ. بر. میر. نا.
جانئ- هژ. جانئ-

■ جوانکاری: جان و دل دو په یقین ههقبابه تن. په یقین دل و دهست زی ههقبابه تن.

■ شروقه: ↓

۱۲۹۰- پهروا، نه دکر ب نا ته شین غه م
پهروانه، دکر ژ بو خو هه مده م

■ ههقبه رکن: هژ. ناگری-

■ په یقیناسی: پهروا نه کرن: بی پهروا بوون، نه ترسیان - پهروا نه دکر: نه دترسیا -
پهروانه: منمنیک، پرپرۆک -

■ جوانکاری: ههردو ههقبه ندین پهروا نه دکر و پهروانه دکر جناسن. غه م ب نا گره کی
هاتیبه وه کاندنی.

■ شروقه: ↓

۱۲۹۱- كەي تاييرئ ئاشيانئ فرقەت
وہی بولبولئ بووستائئ فرقەت

- **ھەقبەرکرن: ئۆس. فورسەت، ھەسرەت - ئا. رەفەت -**
- **پەيئناسی: تايير(طایر): بالدار، فېرنە - فرقەت: جودایی - فرقەت: شەوات -**
- **جوانکاری: ئەف مالکا ھەلبەستئ ب شېوہیا موازەنە (ھەفکئیشی) یئ ھاتیبە قەھاندنئ. تايير و بولبول ئستعارەنە ژ پېرپۆکئ.**

↓ **شرۆفە:**

۱۲۹۲- ئەي حوججەتئ عاشقئ د سائب
وہی موبتلئ موددەعی یئ کازب

- **ھەقبەرکرن: ھژ. ئە. ئا. مير. موددەعا.**
- **پەيئناسی: حوججەت: بەلگە، دەلیل، رېئموون - سائب: دوروستکار - موبتل(مبطل): باتلکەر، پووچکەر - موددەعی: داواکار - کازب: دەرەوین -**
- **جوانکاری: پەيئین سائب و کازب، عاشق و موددەعی، موبتل و حوججەت دو بە دو دزبەرن.**

■ **شرۆفە:**

۱۲۹۳- مەردانە دبەخشی جانی ئەرزان
ھەيفا کو ب مەرگئ رانی لەرزان

- **ھەقبەرکرن: ئا. مير. ھم. ئە. رۆ. بمرگرانی - ھژ. ب مر، گرانی، لەرزان -**
- **پەيئناسی: مەردانە: مېرانە، ب جوامېری - ھەيفا: ھەيئ، موخابن - ب مەرگئ رانی: ب مرنئ رایئ - لەرزان: لەرزۆک - ب مەرگئ رانی لەرزان: ب ترس بەرقە مرنئ داژۆی.**

■ **شرۆفە:**

۱۲۹۴- ناوهستی دهمه ک ل بهر ههواين
ناپوخته تهلهب دکى فهناين

- ههقبه رکرن : ئۆس . دهمه کى بهر .
- پهيقناسى : ناوهستى : راناوهستى ، ناسهکنى - دهمه ک : کافه کى - ناپوخته : نه پڙيايى -
تهلهب دکى : دخوازى - فهنا : نه مان -
- شروقه : ↓

۱۲۹۵- ئه و له ز ژ ته را گهلهک قوسووره
ئه و له رزه ژ بۆ ته را فوتووره

- ههقبه رکرن : ئه . ئه ف له ز خو ژ بۆ ته را قوسووره - رۆ . مير . ئا . رۆ . ئه و له رز - ئۆس .
ئه و له رزه -
- پهيقناسى : له ز : پهله ، عهجهله - قوسووره : کيماسى يه - له رزه : رجاف ، له رزين -
فوتووره : سستى يه -
- جوانکارى : په يقين له ز و له رز جناسى ساز دکن .
- شروقه : ↓

۱۲۹۶- بى سهبرى و بى سوکوون و بى تاب
له و را خو دکى ب زوويى پهرتاب

- ههقبه رکرن : ئا . بزورى - پرۆ . بزۆر (ئ) بزوود - ئه . بزوودى - ئۆس . بهروى -
هژ . پورتاب -
- پهيقناسى : بيسهبر : بيهتتهنگ - بى سوکوون : بى ئارامى - بيتاب : بيتاؤ ، بى هه دوور -
پهرتاب : هافيتن ، فرقراندين

- **جوانکاری:** په يقين سهربر و سوکون هه قواته نه. ل قى مالکى دا سهر به ستى يا هوزانى يى هه يه.

■ **شروقه:** ↓

۱۲۹۷- ناپوخته يى عه يبه که ته مامه

مه تپووخ ديژنى کو خامه

- **هه قبه رکرن:** رۆ. حم. مير. نه. ئا. ناپوخته يى - ئوس. ناپوخته گى، ل رهخ دا ژى نفيسيه؛ پوخته يى - ئا. عه يبه ک - هژ. عه يبه کى - هژ. حم. رۆ. مه تپووخ - پرۆ. مه طبووع - نه. ليژنى، ل رهخ دا ژى ديژنى هاتيه نفيسينى - ئوس. عامه -

- **په يقناسى:** ناپوخته يى: نه پزيایى - عه يبه: خهوش، کيماسى - مه تپووخ: پزيایى، گيهايى، گه هه شتى، يين گه هه شتى، دهرمانى گيهايى کو دکه لينن و ئاڤا گفشکا وى دده نه نه خویشان. - خام: خاف

- **جوانکاری:** په يقين خام و ناپوخته هه قواته نه. په يقين خام و ناپوخته دژ به رين مه تپووخينه.

■ **شروقه:** ↓

۱۲۹۸- پوخته دسوژن مه گهر چو جارن

فانى قه دبن ب نوور و نارن

- **هه قبه رکرن:** بر. دسوژن تو جارن -

- **جوانکاری:** په يقين نوور و نار دژ به رن.

■ **شروقه:** ↓

**۱۲۹۹- باقى دگرن وهكى سەمەندەر
وان جىسىم دىيىتە جانن ئەنۈەر**

- **ھەقىبەركرن: ھۆ. دگەپن- ھم. دگرن- پىرۆ. دكرت - - ھۆ. جىسىمى -**
- **پەيشناسى: باقى دگرن: باقى دبن، دبن ھەرمان - سەمەندەر: گىيانلېرەكە ل رەدەيا قومومۆكان پيش دا خەلك ل سەر وئ بىر و باوھى بوو كو ئەو ل ئاف ئاگرء دا ناسۆژە، لى ئەف ھزرا دوروست نىنە. - ئەنۈەر: رۆناھىتر**
- **شەرۆفە: ↓**

**۱۳۰۰- وئ جىسىم مۇنەوۋەرا مەلەك رووح
بەيزا قەمەرا موقابلەت يووح**

- **ھەقىبەركرن: مېر.رۆ. مۇنەوۋەر و مەلەك - ھۆ. وئ جىسىمى مۇنەوۋەرا وهكى رووح-**
- **پەيشناسى: مۇنەوۋەر: پىر رۆناھى - بەيزا(بىضا): رۆناھى، سىپى - موقابلەت: بەرامبەر - يووح: خۆر، ئاف**
- **جوانكارى: پەيشىن قەمەر و يووح دژبەرن. پەيشىن رووح و جىسىم ژى دژبەرن. زىنى ب ھەيقەك رۆناھى كو ل ھەمبەر ئافى دا يە، ھاتىبە ۋە كاندىن.**
- **شەرۆفە: ↓**

**۱۳۰۱- يەك زەرە ژ ئاسمان و عەردان
نەدما كو نەكەت دگەل خەبەردان**

- **ھەقىبەركرن: ئا. دگەل نەكەت-**
- **پەيشناسى: زەرە(ذره): تۆزقال - خەبەردان: ئاخفتن**
- **جوانكارى: پەيشىن نەرد و ئاسمان دژبەرن.**
- **شەرۆفە: ↓**

۱۳۰۲- ژهف نادهمی یی د صاحب نه غراز
 مه حزن دکر نحتراز و نعراز
 ۱۳۰۳- فکرا خو دکر ژ نس و جانان
 سرا خو دگوته بی زهبانان
 ۱۳۰۴- سهر تاب قهدهم غه ریقتی غم بوو
 نه قش دل و جان خه یالنه مه بوو

■ **په یقناسی: صاحب نه غراز:** خودان غه ره ز، کیندار - نحتراز: دووری، دوورپاریزی - نعراز: دووری - فکر ژ که سه کی کرن: فکر ژ که سه کی کرن، ژ که سه کی ترسیان

■ **جوانکاری:** په یقین نس و جان، سهر و قهدهم دو به دو دژبه رن. په یقین دل و جان هه قبابه تن.

■ **شروقه:** جار جاران ژی ژ دهستی دلخ خوه یی بریندار، نه چار و بیگاف دما و ژجان خوه فیزار دبوو، ژ ناگری دهر د و خه مان نه دترسیا و بهری خوه ددا پرپرؤکی و وهه ل گهل وئ دناخت و دگوتی: نه هه ی بالدارا هیلوونا دووری و جوداتی یی، نه هه ی بلبلای بوستانی شهواتی، نه هه ی سهر به لگه یا نه فیندارین راستین، نه هه ی پووج و هیچکه را داخواز کارین دهره وین، تویی کو جانی خوه جامیرانه ل ریکا نه فینا خوه دا ب خورایی ددی و دبه خشی، لی موخابن کو ل همبه ر مرنی دا دلهرزی و دترسی. تو نکاری کو دهمه کی ل بهر هه واهه و هه و هس و نارزه وویا خوه راهه سستی و توهی ل نه فینی دا نه پزیایی، تو خوه دهر ددی و داخواز نه ماننی دکی. نه و له ز و به زا نه و ل بهر خوه نه دانا ژ ته را کیماسییه ک مه زنه، نه و له رز و رجافا ژ ته را سستی و لاوازی تی هه ژماری. تو بی سهر و بی هه دوور و بی تاوی، له ورا کو تو ب له ز خوه دافیتی ناف ناگره. تو ل ریکا نه فینی دا خوه ناپزینی. بزانه کو خافی و سستی و نه پزیان خه وش و کیماسییه ک مه زنه ژ نه فینداران را. نه وانی کو ل ریکا نه فینی دا پزیانه و گیها نه ژ وئ کریارا ته را دپیژ خافی و سستی. مائه فیندارین کو ل ریکا نه فینی دا پزیانه، چ جاران ب روئاهی و ناگران دشه و تن و ب گشتی ژ هولی رادبن و دچنه نه ماننی؟ نه فیندارین راستین وه که سه مندری ل ناف ناگری نه فینی دا ناشه و تن و ب وی ناگری هه رمان دبن و له شی وان ب وی ناگری دبن جانی نوورانی.

زینی ل بهر نه فینی شیت و شهیدا ببوو و چ تشت ل نه ردی و ناسمانان نه دما کو دگهل خه بهر نه ده. لی نه و ژ فان مروقتین ده خه س و کینه دار دره فی و رووی خوه ژ وان دگرت. نه وئ له ش نوورانی یا، جان فرشته، نه وئ هه یقا روئاهی یا وه که روژی، ژ جن و مروقان فکار دکر و رازا خوه ژ بیزمانان را دگوت. نه و ژ سه ری تا پیسان ل ناف دهر یا یا دهر د و کولان دا جووم ببوو و بیر و هزرا مه می ببوو نه قشا خه یالی وئ.

(۳۲)

مه جنوونی یا مہمی یه ژ عیشقا له یلایین و
وامقی یا وی یه ژ دهردی عه زرایین

۱۳۰۵- مہم ژ ی خہ یالئ روویین دلدار
یہ عنی کو ژ ئارہ زووین دیدار

■ هه قبه ر کرن : میر . ئارہ زوو قو دیدار -

■ جوانکاری : په یقین خہ یال و ئارہ زوو هه قبا به تن .

■ سرۆفه : ↓

۱۳۰۶- بوو دینه کی دلپه زیرو سه ودا
مه جنوونه کی بی نه زیر و شهیدا

■ هه قبه ر کرن : هم . ئوس . پرۆ . دلپه زیر ئ -

■ په یقیناسی : دلپه زیر : دلپه ژراندی ، خوونشرین - بی نه زیر : بیهه قال

■ جوانکاری : په یقین دین و مه جنوون و شهیدا هه قبا ته نه . ئەف مالکا هه لبه سستی ب
شیوه یا ته رسیعی هاتییه فه هاندنی .

■ سرۆفه : ↓

۱۳۰۷- غالب کریا ل عه قلء دپه شهت
موونس کریا ل قه لبء وه حشهت

■ هه قبه ر کرن : هژ . میر . که پی یا ، که پی یا - هم . گریا ، گریا - هژ . عه قلئ ، قه لبئ - میر .
هم . ئا . عه قلئ ، قه لبئ - رۆ . ئوس . عه قلء ، قه لبئ -

■ **په یقناسی: دپهشهت: ترس، سه رسه می بوون - موونس: هه فدهم - وه حشهت:**
ترس، خوڤ

■ **جوانکاری: ئەف مالکا هه لبه ستی ب شیوه یا موازنه یه هاتییه فه هاندنی. په یقین عقل**
و قه لب هه قبابه تن. په یقین وه حشهت و دپهشهت هه قواته نه.

■ **شرۆفه: ↓**

۱۳۰۸ - نه قابلن هه ملی داغی دهردان
نه نائلن سه یری باغی وهردان

■ **هه قبه رکن: میر. ئا. رۆ. ئۆس. هه مل و داغ، سه یر و باغ - حم. رۆ. هژ. ئا. ئۆس.**
داغ و دهردان - پرۆ. داغی دهردان - هژ. ئۆس. رۆ. باغ و وهردان - پرۆ. باغی وهردان
نائل: ینگه هشتی -

■ **په یقناسی: قابل: هیتا - هه مل: هلانین، هلدان - داغی دهردان: ئیشا برینان - نائل:**
ینگه هیشن - وهرد: سۆرگول.

■ **جوانکاری: ئەف مالکا هه لبه ستی ب شیوه یا ته رسیعی هاتییه فه هاندنی. په یقین داغ و**
باغ جناسی ساز دکن.

■ **شرۆفه: ↓**

۱۳۰۹ - حاسل کو نه بوو و سالی زینن
راحت چونه بوو ژ بهر برینن
۱۳۱۰ - له و را کو دو ته شنه له ب د بیگاف
بی تاب ببن ژ بوڤره ک ئاف
۱۳۱۱ - ناگه ه برژت ژ ئاسمانی
سه رچیشمه یی ئابن زنده گانی

■ **هه قبه رکن: ئا. برژیت -**

- **په یقناسی: چونه بوو: تونه بوو، نینبوو- بیگاف: بیچاره، نه چار - فره ک نافع: قورته ک نافع**
- سهر چیشمه: سهره کانی

■ **شروقه: ↓**

۱۳۱۲- یه ک ته شنه مورادی دل هلیت
یه ک سووخته هروسا بمینت

- **هه فبه ر کرن: هژ. هه لیت- - رۆ. سووخته یی- حم. سوختو-**

- **په یقناسی: ته شنه: تیپنی - موراد: مراز- سووخته: شهوتی**

■ **شروقه: ↓**

۱۳۱۳- یه ک که سب بکته حه یاتی سهرمه د
ئنی دی بچیته مه ماتنی مومته د

- **هه فبه ر کرن: حم. چته- ئوس. دچته-**

- **په یقناسی: که سب کرن: ده ست فه ئینان - سهرمه د: هه ره هه ره یی - ئنی دی: ئه وی**
دی، یی دنی - مه مات: مرن - مومته د: درئیز بووی، دوومدار

- **جوانکاری: په یقین حه یات و مه مات دژ بهرن. په یقین سهرمه د و مومته د ژی دکارن**
هه فواته بن.

- **شروقه: مه مؤ ژی ل هزرا روویین دلدارا خوه دا واته ل ئاره زوویا دیدارا دل بهرا خوه دا بوو**
دینه کی سه و داسه ری و دلحه بین و شیتنه کی شه یدا و یی هه فال. ترسی و سهرسه می
تی یی زۆردهستی ل هشی وی کر و دلئ وی بوو وارگه هت شیتی و شه یدا بوونی. نه
دکاری باری گرانه کول و دهر دان هه لگره و نه ژی هیژیایی چوونا سه یرانا باغ و گول و
گولزاران بوو. ب کورتی ده ما کو دهستی وی نه گهه شته زینی، ئیدی ل بهر برینا نه فینی
قه نه دحه سیا و چو نارام و هه دووری ژی را نه ما بوون. مافی وی ژی هه بوو کو وسان

شپت و شهيدا ببه، لهورا كو نهگه دو تپهنی یین بنگاف و بیچاره ههردوک ژی ژ بو
 فرهك ئاف بی تاب و بی حه دوور بن، لی نشکافا سه ره کانی یا ئافا ژینی ژ ئاسمانء
 ژوردا برژه و ژوان ههر دو تپهنی یان یهک بگیژه مرازی دلخ خوه و یی دن ژی ل ئاگری
 خوه دا بشه و ته و ههروسا لئف زوها و تپهنی بمینه. یهک ژیا نا ههرده می و ههره ههره یی
 دهست خوه فه بینه و یی دی ژی بکه فه ئاف مهرگ و مرنهک دوومدریژ و ههر ل ئافا
 مرنی دا به.

**۱۳۱۴- تاجدینء كو نهو وسال دهست دا
 نهو رهنگ ل مهمن مهلال دهست دا**

- هه قبه رکن: هژ. ویصال،
- په یقناسی: وسال دهست دان: گهه شتتا مرزان - مهلال: دلته نگی، وه ره زی
- شروقه: ↓

**۱۳۱۵- نهسله لن ژ غه مان نه بوویه هیسا
 مهزهن ب که سان نه بوو موواسا**

- هه قبه رکن: ئەف مالکا ل ئوس. دا نه هاتییه - میر. رۆ. مواسا، مه راسا- پرۆ. هیسا و
 مودارا، مواسا و مودارا هاتییه؟ - ئا. مواسا، مودارا-
- په یقناسی: هیسا: راحت - مواسا: دلداری، ئاریکاری
- جوانکاری: په یقین هیسا و مواسا پاشبه ندین لاوازن. ئەف مالکا هه لبهستی ب شیوه یا
 تهرسیعی هاتییه فه هاندن.
- شروقه: ↓

**۱۳۱۶- قهتعهن وی نه بوو ل جه قه رارهک
 نهسله ن وی نه بوو ب کهس مه دارهک**

- هه قبه رکن: هژ. جیه- میر. رۆ. ب کهس نه بوو- پرۆ. نه بوو ب کهس -

- **جوانگاری:** ئەف مالكا هەلبەستى ب شىۋە يا تەرسىيە ھاتىيە ڧەھاندنى . پەيڧىن ئەسلەن و ڧەتەن ھەڧواتەنە .

■ **شروڧە:** ↓

۱۳۱۷- ئەو وەقتى وەكو دچوويە پيش مير
تە دگۆ كو دو ساغە پين د زنجير

- **ھەڧبەركرن:** مير. ئا. بر. رۆ. وەقتى وەكو ئەو- پرۆ. ئەو وەقتى وەكو - ئا. نەساخە-

- **پەيڧناسى:** پيش: لال، بال، نك - دوساغ: بەندى، ئىخسىر

■ **شروڧە:** ↓

۱۳۱۸- ھەر لەھزە ز دەرد و ئاھ و واھىن
ئاگر دگەھاندە بارگاھى

- **ھەڧبەركرن:** ئا. رۆ. دەرەئ- پرۆ. دەرد و -

- **پەيڧناسى:** واھ: ئاھ، ئاخ - بارگاھ: مەبەست زى ئاسمانە .

■ **شروڧە:** ↓

۱۳۱۹- گاڧا كو دچوويە پيش تاجدين
ئەو ژارى د گەل دلي ب نالين

- **ھەڧبەركرن:** ئۆس. گاڧا دچوويە- ھژ. پيشى - - ئا. ئەوى -

■ **شروڧە:** ↓

۱۳۲۰- نەدشى بکەتن مەدار و سوجبەت

نەدبوو بگرت قەرار و ئولفەت

- ھەقبەرکرن: ئا. نەدشا - مير. بکەت - - مير. بکرت - رۆ. بکرن - پرۆ. بگرت - ئۆس. بکەتن -

- پەيفناسى: نەدشى: نكارى - قەرارگرتن: فەحەبىن - ئولفەت: ھۆگرى

- شىرۆفە: ↓

۱۳۲۱- ناچار ژ ھەيشەتى دچوو دوور

ھەمدەرد دبوو دگەل شەتن کوور

- ھەقبەرکرن: ئا. دپەشەت

- پەيفناسى: ھەيشەت: ھەوش، مال و ئافەدانى - شەت: چەمى مەزن و کوور -

- شىرۆفە: دەما کو تاجدين گەھيشتە مرازى خوە، و مەمى ما ب تەنى، ئەو گەلەكى دلتهنگ و بىن ھىفى ما. قەت ژ دەستى دەرد و كولان قەنەدحەسىا و قەت نكارى ب كەسەكى را ھۆگرى بىن بکە. ئەوى قەت نكارى كول جىھەكى ئارامى بگرە و قەت نكارى ل بال كەسەكى قەحەبە. دەما كو ئەو دچوو بال ميرء، تە دگۆت قەى ئەو بەندى يەكە كو ھەردو پى بىن وى ل زنجيرى داىە. ھەردەم ژ دەردى ئەقینى دنالیا و ب نالینا خوە ناگر دگەھاندە ئاسمانان. ئەو بەلەنگازى دل بکول دەما كو دچوو بال تاجدينء ژى قەت نكارى خەبەردا و قەت نكارى قەحەبىيا و ب وى را ھۆگرى بکرا. ب نەچارى ژ ئافايان دەردكەت و دگەل چەمىن کوور دبوو ھەقال و ب وان را دگۆت و دنالیا.

(۳۳)

موخاته به یا مهمی یه د گهل شه تی جزیری،
موجاوه به یا ژ عیشقا بین نه زیری

۱۳۲۲- که ی شوبهه تی نه شکی من رهوانه
بی سهبر و سوکوون و عاشقانه

- هه فبه ر کرن : هژ. حم. ئا. میر. سوکوونی -
- په یفناسی : رهوانه : هه پرک، خوشوک - عاشقانه : نه فیندارانه، وه کی نه فینداران -
- جوانکاری : په یقین سهبر و سوکوون هه فواته نه. خانی نایبزه کو هیسری مهمی وه کی
چهمی جزیری بوو، نهو دببزه چهمی جزیری وه کی هیسری مهمی بوو.
- شروقه : ↓

۱۳۲۳- بی سهبر و قهرار و بی سوکوونی
یان شوبهه تی من توژی جونوونی

- هه فبه ر کرن : ئا. قهرار بی -
- جوانکاری : په یقین سهبر و سوکوون و قهرار لیره دا هه فواته نه.
- شروقه : ↓

۱۳۲۴- قهت نینه ژ بو ته را قه رارهک

غالب د دلن ته دایه یارهک

■ هه قبه ر کرن: میر. ئوس. ئا. حم. زا. ئه. هژ. ته دا نه یارهک - جا. ته دایه یارهک - رۆ. ته دانه نارهک - پرۆ. یارهک -

بالکیشی: نیسمالکا دووین یا قن هه لبه ستی ئالۆزه. ئه گهر ئهم وهک چاوا ل ههفت ژیده ران دا هاتییه: غالب د دلن ته دانه یارهک، بپه ژرینن، هینگا ئالۆزی یهک تی پیش. په یئین دل و یار ههر دو ژی ته کانه واته موفره دن و کردارا وان ژی ده بی یا ته کانه بن، واته د دلن ته دایه به، نه کو ددلن ته دانه، چاوا کول لبا جان دۆستی دا هاتییه. ئه گهر ئهم یا لبا رۆ دینکو یین بپه ژرینن، واته یا نیسمالکی وهها تی: بینگۆتن ئاگرهک بهردانه دلن ته ژی.

■ په یقناسی: غالب: ئللا، بینگۆتن، زۆر تر - د دلن ته دایه یارهک: یارهک ل ناف دلن ته دا هه یه، یارهک د دلن ته دایه - د دلن ته دانه نارهک: ئاگرهک بهردانه دلن ته - د دلن ته دانه: بهردانه دلن ته، ل دلن ته دانه - جوانکاری: ئه ف هه لبه ستا خانی هه لبه ستا فهقی یا ب نافی ئافی دینه بیره مرۆف، واته ئقتباسه که ژ وی:

هه ی ئافی ئافی ئافی ناف، ما تو ب عه شق و مه حبه تی،
مه وح و پیلان دافی به لاف، بن سه کنه و بن راحه تی

■ شرۆفه: ↓

۱۳۲۵- هه ر له حزه ته ژی چ ئیته بی ری

سه رگه شته دبی ل ره خ جزیری

■ هه قبه ر کرن: حم. ئوس. میر. پرۆ. جا. زا. دبی - ئه. دبی، ل ره خ دا دچی هاتییه - رۆ. دچی - هژ. دبی -

بالکیشی: دبی ژ دچی سهرراست تره، لهورا کو مه می خوه و چه می جزیری دده
به ره هف و دبیژه نه ز چاوا ل دؤرا جزیری را ناواره و سهرگه شته بوومه، توژی
وسان سهرگه شته یی دؤرا جزیری بووی.

- په یقناسی: ههرله حزه (هرلحظه): ههرگاف - رهخ: کیلهک، تهنشت -
سهرگه شته: سهرگردان -

■ شروقه: ↓

۱۳۲۶- نهف شههره یه گهر ژ بو ته مه حبووب
حاسل کریایه بو ته مه تلووب

- ههقبه رکن: زا. نهف شههره یه ژ بو ته - نا. کو- ژیده رین دی. گهر- - نا.
نوس. کریا ژ بو ته - هژ. میر. حم. رو. نه. زا. جا. گهری یایه بو ته - نا.
کریا ژ بو ته -

■ شروقه: ↓

۱۳۲۷- دائم د دلی ته دایه مه نزل
دهستی ته ل گهرده نی حه مایل

- ههقبه رکن: هژ. نه. بر. حم. نا. دانه -

- په یقناسی: گهردهن: قرک، گه وری - حه مایل: حه مایل، قورئانه ک بچووک یان
چهند نایات ژ قورئانی کو دکهنه ناف قابه ک قاووش یان زیپر یان زیف و دکن
نوسکورا خوه دا، تشتا کو دافیژن نوسکورا خوه، تشتا کو ب خوه فا
هه لدپاسن.

- **جوانکاری:** شاری جزیری ب یاره کئی و چه م ژى ب ئەفینداره کی هاتییه وه کاندنی کو دهستی خو ل ئوسکورا یارا خو ه را برییه و ئەو حمیز کرییه .

■ **شروقه:** ↓

۱۳۲۸- هیژا ژ خودی تو فکری ناکى
 هه رۆژئ هه زار شوکری ناکى
 ۱۳۲۹- ئەفچه نده دکی ههوار و گازی
 ئیدی چ موراده کی دخوازی
 ۱۳۳۰- بیهه ووده چرا دکی تو فه ریاد
ئاواره دچی دیاری به غداد

- هه فه برکرن: ئا. هاداره-

- **جوانکاری:** په یقین گازی، فه ریاد و ههوار هه قواته نه .

■ **شروقه:** ↓

۱۳۳۱- گه ر ئەز بگریم وه گه ر بنالم
 وه ر ئەز بمرم وه گه ر بکالم
 ۱۳۳۲- هه رچی وه کو ئەز بکه م رهوایه
مه عقوول ژ بۆم را فه نایه

- هه فه برکرن: ↓ میر. رهوانه، فه نانه - هژ. مه را-

- **په یقیناسی:** بکالم: بکه م کاله کال، بنالم، کاله کال زۆرتر ژ دهنگی په ز و بهر خان را تی گۆتنی و مه جازهن ژ نالینا مرۆفان یان دهنگی دهنگی یان را ژى دیبژن . -
رهوا: دوروست، جایز - **مه عقوول:** بهرعه قل، بهر هس -

■ **شروقه:** ↓

۱۳۳۳- جاره ک ل دلی م ژی گوزهر که
سه رچه شمه یین چه شمن من نه زهر که

■ هه فبه رگرن : ئوس . رو . میر . مه -

بالکیشی : ل ئا . و ئوس . دا دو مالکین زیده زی هاتنه کو دیاره نه یین خانینه،
لن پیدقی یه نه ز وانا زی لیره دا بینم :

ئا .

ئاقن وهه گۆته وی تو دینی
ما تو نزانى ماجه را برینی
نوورا ژ روخى وئ دلروبايى
سه رگه شته دبن بقی هه وایى -

ئوس .

ئاقن وه دگۆته وی تو دینی
واقف نه بوویى ژ وی برینی
نوورا ژ روخى وئ دلروبايى
سه رگه شته دبین ب قى هه وایى

■ په یقناسی : جاره ک : جاره کئ - گوزهر گرن : دهر باس بوون

۱۳۳۴- دهر دئ دلی من کو بیده وایه
چه شمن ته رئ من چ ماجه رایه

■ په یقناسی : بیده وایه : بیده رمانه - چ ماجه رایه : چ قه ومینه که؟ - چما جهرایه :
ژ بۆچ دهه رکه؟

■ **جوانکاری:** په یقین د درد و د هوا د ژبهرن. هه قبه ندا چ ماجه رایه له تافه تی ساز دکه. له ورا کو هه م ب واته یا چ قهومینه که؟ تی و هه م ژئ دکاره ب واته یا ژ بو چ دهه پرکه؟ بی .

■ ل هه قبه ندا چه شمی تهری دا سه ربه سستی یا هوژانی یی هه یه.

■ **شروقه:** ↓

**۱۳۳۵ - دیوانمه من پهری بدهردا
ئه ز دجله مه زه نبهری م بهردا**

■ **په یقیناسی:** زه نبهری: زنبه لی، زنبه له، شیره یا ئاق، به ندا کول پیشاییکا چه مه کی گری ددن و ئاق ل پشتی دا دپه نگیین و ناهیلن ئا فا وی سه ربه ست هه په و ئاق ژ وی چه می بو جوک و جو باران دین. - زه نبهری م بهر دا: من زه نبهری ل بهر هه یه، زه نبهری ل پیشی یا م دا هه یه، بهرگری یا من دکن -

■ **جوانکاری:** پهری ئستعاره یه ژ زینی، زه نبهری ئستعاره یه ژ بهرگری و بهر به ندی یی. مه می خوه دوه کینه چه می دجله و بهرگری یا کو مه لی و زورداری یا میر ژئ دوه کینه زه نبهری و بهرگری به کی کو پیشاییکا وی گرته و ناهیلن ئه و ب سه ربه سستی زینی ببینه.

**۱۳۳۶ - وهستانی و نیرگزی و سه قلان
دهروازه و عومهری و مهیدان
۱۳۳۷ - فان سهیرگه هان تولی دکی گهشت
ئه ز مامه ژ بو م را دهر و دهشت**

■ **هه قبه رکن:** رو. وان - پرو. فان - ئه. ژ بو مورادی دهر دهشت - ئا. دهری دهشت - پرو. ئه ز مامه و بی مرا دهر و دهشت، رهنگه وها بووبه: ئه ز مامه و بی موراد دهر دهشت -

■ **په یقیناسی:** وهستانی، نیرگزی، سه قلان، دهروازه، عومهری، مهیدان: هه ریه ک ناقی سهیرانگه هه ک باژاری جزیرا بوتان ل سهرده ما میر زینه دین دا بوونه. - سهیرگه ه: سهیرانگه ه، جیهی سهیرانی - دهر و دهشت: چول و چیا، دهشت و نه وال -

■ **شروقه:** ↓ ئەى چەمى وكى ھېستىرېن من رەوان و ھەرك، ئەھەى ئافا بى راولەست و بى ھەدوورا ئەفېندارانە، گەلۆ تو ژى وەكى من شىت و شەيدا بووىى كو تو وەھا بى ئارام و بى راولەستى و نافەھەبى؟! بىگۆتن يارەك ل دلئ تە دا ژى ھەيە كو تو وەھا بى ھەدوورى و قەت ئارام و ئوقرە ناگرى. گەلۆچ دكەفە بىرا تە كو تو ھەردەم وەكە شىتەن ل رەخ جىزىرئ را سەرگەشتە و سەرگەردان و ئاوارە دى و دەھەركى؟ ئەگەر يار و دلەرا تە ئەف باژارا بە، وایە تو گەھەشتى يى مرز و مەقسەدئ خوە و دلەرا تە وایە ل بەرسىنگ و ل بەردلئ تە دایە و تە دستئ خوە ل گەردەنا وئ ئالاندىيە و تە ئەو دایە بەر ھمىزا خوە، فېجا تو چ دخوازى؟ تو قەت ژ خوەدئ ناترسى و رۆژئ ھەزار جارى سپاسئ ژ وى را ناكى كو تو گەھەشتى يى مرزئ خوە؟ تو چرا وەھا دكى ھاوار و گازى و تو ئىدى چ مرز و مەتلەبئ ژ خوەدئ دخوازى؟ تو چما وەھا بىتوئە دكى گازى و ھاوار و وەكە شىت و سەرگەردانان سەرى خوە ل كەندال و دار و بەران ددى و بەر ب باژارئ بەغدايى دەھەركى؟ ئەرى ئەگەر ئەز بگىم و بكالم و بنالم و بمرم ، مافئ من ھەيە. ھەرچى ئەز بكم رەوايە، لەورا كو مرنا من تىتەكى بەرھشە و ئەز ھىژايى مرئ مە. جا جارەكئ ل دلئ من را ژى دەرباس بە و دىنا خوە بدە سەرەكانى يا دلئ من ژى و بزانبە كانئ چاقئ من بىن تە چما وەھا وەكى تە دەھەركن و چ قەومىيە و چ بوويە و بزانبە كانئ چما دەردئ دلئ من بوويە دەردەكى بىدەرمان. ئەز شىت و شەيدا بوومە كو من پەرى يا خوە دەردايە. ئەز دجلەمە كو بەرايىكا ھەركىنا من ھاتىيە گرتئ و ئەز نكارم وەكى تە سەرەست و ئازا بگەرم. لئ تو چما دنالى و ھىسران دپژىنى؟ تويى كو سەرەست ل سەيرانگەھىن وەكە: وەستانى، نېرگى، سەقلان، دەروازە ، عومەرى و مەيدانئ دا كو جىھئ سەيرانا زىنئ يە دگەرى و سەيرانئ دكى. لئ ئەز ژ وان سەيرانگەھانە بى پارمامە و تەنئ ئەف چۆل و دەر و دەشتا ژ من را مايە.

(۳۴)

مهباحسى يا مەمىن يە دگەل بايىن و
هەوادارى يا دگەل هەوايىن

۱۳۳۸- گەھ بەحس دگر د گەل سەبايىن
شەرحا غەمىن دل دگۆتە بايىن

- هەقبەركرن: ئە. دلى غەم - مير. غەمىن دوه گۆتە -
- پەيقناسى: بەحس (بەحث) كرن: ئاخفتن، گەنگەشە كرن - سەبا: ناقى بايەكى يە، بايىن سبيدىن - شەرح: شرۆفە - غەمىن دل: كولا دلى -
- شرۆفە: ↓

۱۳۳۹- كەى جىسم لە تيفىن شوبهەتى رووح
دەرگاھىن بەدەن ل بەر تە مەفتووح
۱۳۴۰- ئەز هيفى دكەم كو بى تەوہققوف
رەنجيدە قەدەم ب بى تەكەللوڤ

- پەيقناسى: لە تيف: نەرم و نازك، تەنك - مەفتووح: فەكرى - تەوہققوف: راوہستان - رەنجيدە: ئيشاندى - تەكەللوڤ: زەحمەت، ئيشان - ل "ئەز هيفى دكەم" دا سەربەستى يا ھۆزانى يى ھەبە.
- شرۆفە: ↓

۱۳۴۱- چاره‌ک هه‌ره سووده‌توسسه‌عادهت
گافه‌ک هه‌ره سدره‌توننه‌هایهت

- په‌یقناسی: سووده‌توسسه‌عادهت: ده‌رگه‌ه‌ی به‌خته‌وه‌ری یی، مه‌به‌ست ژئ روونشتگه‌ه و مالا زینی - سدره‌توننه‌هایهت: داره‌که ل به‌یشتی دا، مه‌به‌ست ژئ زین بخوه‌یه -
- جوانکاری: ئه‌ف مالکاب شیوه‌یا ته‌رسیعی هاتیه‌فه‌اندنی. سووده‌توسسه‌عادهت ئستعاره‌یه ژ مالا زینی و سدره‌توننه‌هایهت ئستعاره‌یه ژ به‌ژن و بالا زینی -
- شروقه: ↓

۱۳۴۲- ئه‌وه‌ل تو ببووسه ئاستانی
پاشی هه‌ره پیش دلستانی

- هه‌قبه‌رکرن: هژ. پیشی -
- په‌یقناسی: ئه‌وه‌ل: پیش دا - ببووسه: رامووسه - پاشی: ل دوو را - دلستان: دلبر، به‌ردلک -
- جوانکاری: په‌یقین ئه‌وه‌ل و پاشی دژبه‌رن. په‌یقین پاشی و پیش ژئ دژبه‌رن.
- شروقه: ↓

۱۳۴۳- ئەمما ب تەوازوع و ب تەعزیم

سەد مەرتەبە ئۇحترام و تەکریم

۱۳۴۴- ئاھستە ژ بۆ بکە دوغایین

وابەستەیی وی بکە سەنایین

- هەقبەرکرن: رۆ. دابستەیی- پرۆ. دانستەیی، وابەستەیی - هۆ. وی - ئا. وابەستە ژ بۆ بکە- ئا. دابستە ژ بۆ بکە سەنایین- میر. دابەستەیی.
- پەیفناسی: تەوازوع: سەر ل بەر، نەفس بچووکی - تەعزیم: سەردانقاندن - مەرتەبە: جار - ئۇحترام: ریزلی گرتن - تەکریم: مەزن کرن، ریزلی گرتن - ئاھستە: هیدی - وابەستە: پیئە، هیژا - وابەستە گەن: پیئە کرن - سەنا: پەسن، سپاس -

■ جوانکاری:

پەیفین تەوازوع و تەعزیم و ئۇحترام و تەکریم هەقبابەتن و لیرەدا دکارن هەقواتە بن ژی. پەیفین وابەستە و ئاھستە مووسیقایی چی دکن.

■ شروۆه: ↓

۱۳۴۵- شایستە بکە تو ئۇحترامی

دەست بەستە قەوہست بکە سەلامی

- هەقبەرکرن: ئۆس. قەوہستە بۆ سەلامی- میر. قەوہستە بکە-
- پەیفناسی: شایستە: هەژی، هیژا - قەوہست: قەوہستە، راوہستە -

■ شروۆه: ↓

۱۳۴۶- پاشی حەرہ کەت کە پیشقە چاپک
سقلەت نە کرى ل تەبعی نازک

■ هەقبەرکرن: ئە. پیشی - هژ. ژ -

■ پەیقناسی: چاپک: چاپوک، ب لەز، ژێهاتی - سقلەت (ثقلەت): گرانی -
نە کرى: نە کى

■ شروۆقە: ↓

۱۳۴۷- ئەف نامە کو خوون دل مدادە

ئەف سەفحە کو مەردومەک سەوادە

۱۳۴۸- پەردی مەلقین ژ بەر جەمالی

تەنھا بدە دەستە عەرزحالی

■ هەقبەرکرن: هژ. ل - - ئوس. دەستی - هژ. دەستین عەرزى - ئا. عەرز و حال -

■ پەیقناسی: نامە: مەکتووب، رەشبه لک - مداد: رەشاتی، مورە کەب، جەوھەر،
قەلەما سوربى (قورقوشوومی) - سەفحە: رووپەل - مەردومەک: بىبىک -
سەواد: رەش، رەشایی - مەلقین: نەلقینە - عەرزحال (عرضحال): سکالانامە،
شکایەت، گازندەنامە -

■ شروۆقە: ↓

۱۳۴۹- زینهار د با نە کى نقابین

گافا کو دخوونتین کتابی

■ هەقبەرکرن: ئە. ئا. دیار - هژ. دە با - - دخوونتین -

■ پەیقناسی: دبانه کى: نەهەژینی، ل بەر بايى نەخى - نقاب: رووبەند، پۆشى -

■ شروۆقە: ↓

۱۳۵۰- بیژن ژم را کو پادشاهم
خالا ئەنییا ته قبله گاهم

- ههقبه رگرن: هژ. ئە. رۆ. حم. ژمدا- رۆ. خالا ئەنییا ته قبله گاهم - ئا. ئە. بهنده که/بهندن اگا سۆیله قبله گاهم - هژ. بهندهن ئانا سۆیله قبله گاهم - ئەف نیفمالکا نالۆزه. ههروه کی تی خوویانی تهنی ل رۆ. دا ب کوردی هاتییه. ل نه ه ژیدهرین دی ته قدا ب تورکی هاتییه. لی چونکو ل بنیشی دا ب تورکی یا کهون ئەسکی تورکی یی هاتییه نقیسین، هه موو روونقیسکاران ژ ی ئەو ب شاشی هلدانه. تورکی یا وی وه هایه: **بهندهن ئونا سۆیله قبله گاهم - واته: ژ زار من بیژه وی ئەی رووگه ها من.**

- په یقناسی: قبله گاه: رووگه ه، جیهی رامووسانی، په یقا ریزلیگرتنی یه ژ بو میر و پادشاهان تی گۆتتی، هنده ک ژ بو زیده ریز لیگرتنی ل جیهی قبله گاهم، دبیزن: قبله یی عالهم، واته رووگه ها هه موو جیهانیان -

■ شروقه: ↓

۱۳۵۱- تو مه تله عی نووری زولجه لالی

تو مهنه عی کهوسه را زه لالی

- ههقبه رگرن: هژ. ئە. بر. رۆ. میر. حم. ئا. لهو، لهو - پرۆ. تو، تو -

■ شروقه: ↓

۱۳۵۲- تو مهنزه و مه زهه را ئلاهی

ئهم بو ته گه دا تو پادشاهی

- ههقبه رگرن: هژ. میر. حم. ئا. ئە. ئۆس. رۆ. لهو - پرۆ. تو - ئا. ئۆس. مه زهه ری - هژ. ئۆس. ئە. ئا. بوونه -

- په یقناسی: مهنزه ر: جیهی بهرا خودانی

۱۳۵۳- دا بۆمه ب حهققى موتتهسلف بىن
دهرحهققى مه عدل بىن موتتهسلف بىن

- ههقبهركرن: نه. ئۆس. مير. حهققى - هژ. ئۆس. حم. عدل و -
- پهيقناسى: ب حهققى: ب راستى، ب دوروستى - موتتهسلف: پهسن دايى، شرؤفه كار - دهرحهققى: ل بارا - موتتهسلف: ب ئىنساف، دادمه ند -
- جوانكارى: په يقين ب حهققى و دهرحهققى و په يقين موتتهسلف و موتتهسلف جناسى ساز دكن .
ل ههقبه نندا "ب حهققى" دا سه ره به ستى يا هوژانى يىن هه يه .
- شرؤفه: ↓

۱۳۵۴- دوزديده ژ ديدهى تهقه لالا
گه ه گاه بكي ل دل تهجه لالا

- ههقبهركرن: مير. رۆ. ئۆس. ئا. دوزديده - حم. هژ. جا. دهرديده - نه. دزييت، ل رهخ ژى نفيسييه؛ دوزديده - زا. دورديده - مير. گه ه گه ه ، ل رهخ دا ژى گه ه گاه ، هاتيبه نفيسينى - هژ. گه ه گاه - رۆ. گاه گاه - نه. بكه ت
- پهيقناسى: دوزديده: دزيقا، ل ناقا بروو و بژانگان دا - دهرديده: ل چاقان دا - تهقه لالا: تهوه لالا، دۆستانى، ئه قينا زه ميني - ژ ديدهى يىن تهقه لالا: ژ چاقى دۆستانى يىن ، ژ چاقينه قيندارى يا زه ميني - تهجه لالا: دهركه تن، سهردان، چلقلين -
- جوانكارى: په يقين دوزديده و ژديده جناسى ساز دكن . په يقين تهقه لالا و تهجه لالا دو بويزين عرفانيه و دژبه رى ههقدونه .
- شرؤفه: ↓

۱۳۵۵- ئەف دەئىب قەدىمە پادشاهان
وان عامە نەزەر ل پر گوناھان

- **ھەقبەركرن: رۆ. ئەو. - ئۆس. بىج -**
- **پەيقناسى: دەئب: دەب، رىج و رسم - قەدىم: مېژىن -**
- **شروڧە: ↓**

۱۳۵۶- وہللاھ گونہہن خو ئەز نزانم
نہمما مہ دلەک ھەبوو دزانم
۱۳۵۷- ئەو دل پەريان ژ من رەقايە
ئەف پىتلەكە ئەو ژ من جودايە

- **ھەقبەركرن: ھژ. ئۆس. ئەف - مېر. ئا. پەريا -**
- **پەيقناسى: پەريان: پەرييان، - پىتلەكە: دەمەكە -**
- **شروڧە: ↓**

۱۳۵۸- وہقتىن کو د گەل من ئەو تەبا بوو
ساحب ھەوہس و خودان ھەوا بوو
۱۳۵۹- بەلکى کربت خەتا و عسيان
ئىسان خەلقين ب نەقس و نسيان
۱۳۶۰- سەدجاری کو زیدە پر گوناھە
لئ سايەيئ زولفئ تە پەناھە

- **ھەقبەركرن: ئە. گوناھم، پەناھم -- ئۆس. يا سايەيئ -**
- **پەيقناسى: تەبا: دگەل - ساحب ھەوہس: خودان ئارەزوو، ئارەزوومەند -**
خودان ھەوا: ئەقیندار، ب دەعیە، بۆزقولۆز - خەتا: شاشى، گونەھ -

عسیان (عسیان): سەرکیشی، سەرپیچی، نافهرمانی - نهقس: نقیشکانی -
خهلقین: هاتن ئافراندنن - نسیان: ژیبیرکرن -

■ شروقه: ↓

۱۳۶۱- گهر قههری بکی ل وی جهزایه
وهر عهفوی بکی عهجهب عهتایه

■ ههقبهرکرن: هژ. قههر، میر. رۆ. لوان- پرۆ. ل وی - هژ. عهفو -

■ پهیقناسی: قههر: توورهیی، سهغه لئ برن - جهزا: هیزا، سهزا - عهفو: لئ
بهۆرین - وهر: وهئهگهر، ئوو ئهگهر - عهتا: بهخشین -

■ جوانکاری: پهیقین قههر و عهفو و پهیقین جهزا و عهتا دژبهرن.

■ شروقه: ↓

۱۳۶۲- ئهفرهنگه بیژه ئهی سهبا تیز
وانگاه زهمین بیووس و بهرخیز

■ ههقبهرکرن: رۆ. وانگه - میر. واگه - میر. ئۆس. بیووسه -

■ پهیقناسی: تیز: زوو، توند - وانگاه: هینگا، ئول وی دهمی دا - بیووس:
رامووسه - بهرخیز: رابه -

■ شروقه: ↓

۱۳۶۳- ئهی بادئ سهبا ب حهققئ مهعبوود
گافا وهکو تیی ژ پیش مهقسوود

■ ههقبهرکرن: هژ. پیشی -

■ جوانکاری: مهقسوود ئستعاره یه ژ زینئ.

■ شروقه: ↓

**۱۳۶۴- زینهار ههنگ ژ خاکن دهرگاه
بینه ژ م را دگهل خو هه همراه**

■ ههقبهرکرن: میر. حم. نا. رۆ. زنههار-

■ شروقه: ↓

**۱۳۶۵- تۆزا کو ژ رهنگن تووتیا به
بینه ب خورا کو کیمیا به**

■ ههقبهرکرن: نا. ژ مرا- ل نا. و ئوس. دا ئهف مالکا ژى هاتیبه، دیاره کو نه یا خانى به:

**نهو مهلههمن دل دهواين دیده
ههم ناقن حهيات و ههم زبیده
په یقا زبیده ه ژى دهبن نهبیده به کو واته یا مهین دده.**

■ **په یقناسی: تۆز: گهرد، گهمار، خوهلی یا هوور - تووتیا:** دهرمانی چاقان، تۆز و ژهنگا قورقوشوومئ کو بهری دهرمانی چاف ئیشی یی بوویه. نهها ژ تشتا کو کیم دهست دکهفه و زۆر گرانییمهت و نهیا به را تی گۆتنی و نهوی تشتا نهیا ب دشوبهینن تووتیا یی. بۆ نمونه دیبژن: فلان تشت بوویه تووتیا و دهست ناکهفه. لی هندهک ب شاشی ل دهوسا قی په یقی دا ل جیهی کو بیژن فلان تشت بوویه تۆتیا، دیبژن فلان تشت بوویه تۆتی و ژی تهیرا تۆتی فام دکن.

■ **جوانکاری: تۆزا دهرگاهی مالا زینن وهکاندیبه تووتیا و کیمیا یی.**

■ **شروقه:** جارنا ژى ب باين سهبايی را خه بهرددا و کول و دهردین خوه ژ باين را شروقه دکر و وهها دگۆتی: نههه ی نازکلهشا وهکی جان، نههه ی دهرگاهی ل هسه ل بهر ته فه کری. نهه هیقی دکم کو تو ب دلۆقانی یا خوه بیی زهحمهت و بیی راوهست پی یین خوه بئیشینی و ژ کهره ما خوه سه ره کی ل دهرگاهی بهخته وری یی ل بهر دهری مالا زینن، ل رهخ وی دارا بهیشتی بدی. گافا کو تو گهه شتی ویدهری ژ کهره ما خوه پیش دا شینیکا وی مالا پیروژ رامووسه و پاشن ههره بال دلستانا من و سه ری خوه ب ریژ و حورمهت ژى را خوار بکه وب ریژداری بهژنا خوه ل بهر بتهوینه و هیندیکا داخوای ژى بکه و پهسن و سپاسین من بگههینه وی و پشتی ریژ و احترام و سهردانقاندنن دهست بهسته

ل خزمه تا وی دا راوهسته و ویشته و سلاقین من بگههینی و پاشس ب نهرمی
 ل بهر را دهرباس به، لی ته های ژ خوه هه به، نه بی کو تو گرانی یی ل سروشتا
 وی یا نازک بکی و نه وی بییشینی. نهف نامه یا من کو من ل دهوسا جهوهه ری
 ب خوونا دلی خوه نفیسییه و ب رهشکا چاقین خوه رهش کرییه، بی وی هندئ
 کو تو پهرده یا ل سهر چاقین وی بلقینی، نهف سکا ل نامه یا من بگههینه
 دهستین وی. نهز بهختی ته دامه، دهما کو نهو قی نامه یا من دخوونه، نه بی
 نه بی تو رووبه ندا وی بهه ژینی و نه وی نهره حهت بکی. ژ زار من بیژئ نههه ی
 پادشاه من، نههه ی خالا نهی یا ته قبله و رووگهها من، تو هه لاتنگهها
 روئاهی یا خودی یی. تو سهره کانی یا ئافا کهوسه ری یا زه لالی. تو دیمه من و
 نیشانده را نوورا خودی یی و نهم ژ ته را وه که پارسه که کی و تو ژ پادشاه
 مه یی. تکایه رهوشا مه ب راستی و دوروستی شرؤفه بکه و ل بارا مه دا
 دادمه نده که دادوه به. هه ی جارنا ژ دزیقا و په نیقا دوور ژ چاقین دوستی و
 نهفینا زه مینی ئافران بده مه و جار جارن ژ خوه ل دلی مه دا نیشان بده و
 دلی مه ب نوورا خوه بچلقینه و مه بگههینه نهفینا ئاسمانی. نهفا ره سما
 پادشاهان یا میژینه، کو به را وان ل سهر گونه هکاران، بهراخوه دانهک گشتی یه
 و نهو ل هوورده گونه هان نانپرن. لی یا راستی نهز گونه هنی خوه نزانم و ته نی
 ناگها من ژ هه یه کو دله کی من هه بوو، لی نهو دلا ژ نهها په ریان ژ من
 دزینه و ژ من رهفاندنه و نهفا دهمه که، کو نهو دل ژ من جودا بوویه. دهما کو
 نهو دلی من ل بال من بوو، نهو دل خودانج ههوا و ههوسه کی بوو. بهلکی ژ
 نهوی دلی گوناھ و کیماسی یه ک کره، لهورا کو مرؤف هه موو ب کیماسی و ب
 خهوش و نفیشکان هاتنه ئافرانندی. نهگه نهو دلی من سه دجاری ژ پر
 گونه هکار به، لی هیقیدارم کو سیبه را بسکین ته یی ژ وی دلی را بیه په ناھ و تو
 یی وی دلی ژ خوه دوور نه کی. نهگه ر تول وی دلی تووره بی و سه غه را وی
 بهه ری، نهو هیژایی وی جه زایی یه و نهگه ر تو گونه هنی وی لی بهه ژری ژ چ
 بهخشین و لیبه ژرینه ک خهوش و مه زنانه یه. نهی بایئ سه بایئ قان گلی و
 گازنده یین من ب لهز و بهز بگههینه وی و نهردئ نهده بی رامووسه و ژ ور دوور
 کهفه و بزقره. نههه ی بایئ سه بایئ تو ب خودایی خوه کی، دهما کو تو ژ پیش
 دل به را من دزقری، بهختی ته دا مه، ژ من را هندهک خاکا دهرگاه وی بینه، کو
 نهز توژاوی ژ خوه را بکم دهرمان و کولاقا چاقین خوه، لهورا کو نهو توژا
 تووتیایه و ژ بو دهردی نهفینا من ئاقیش و کیمایه.

(۳۵)

موجادله یا مەمەن یە ب دلن کول را ، موخارەبە یا
پەروانەیی یە ب بولبول را

۱۳۶۶- گەھ جەنگ دکر د گەل دلن ژار
کە ی خائنی شەرمسار ی غەددار

- هە قە رکر ن : ئە . رۆ . میر . خائن و شەرمسار و غەددار - پرۆ . کە ی خائنی شەرمساری غەددار -
- پە یقناسی : خائن : دە خەس - شەرمسار : شەرمە زار ، فەدی کار - غەددار : زالم ، بی ئە مە ک
- جوانکاری : - پە یقین خائن ، شەرمسار و غەدار هە قە بە تن .
- شروقه : ↓

۱۳۶۷- کان قەول و قەرار و عەهد و پە یوەند
پە یمان و قەسەم یە مین و سە و گەند
۱۳۶۸- تە دگۆ کو دگەل تە سادقم ئەز
تە دگۆ ب تە را مووافقم ئەز

- هە قە رکر ن ئە ف مالک ل ئە . دا نە هاتیبە -

- پەيقناسى: كان: كانى، لكوبە - قەول: گەت، سۆز - قەرار: بريار - عەھد: پەيمان - پەيوەند: بېقەيى، تېكىلى - قەسەم: سووند - يەمىن: سووند - سەوگەند: سۆگەند، سۆند، سووند -

- جوانكارى: پەيقىن قەول، قەرار، عەھد و پەيمان ھەقواتەنە. پەيقىن قەسەم، يەمىن، سۆگەند ژی ھەقواتەنە. پەيقىن پەيمان و پەيوەند جناسى ساز دکن.

■ شروڤه: ↓

۱۳۶۹- تە دگۆ کو د گەل تە يەك دلم ئەز

تە دگۆ کو خودان تەھەممولم ئەز

۱۳۷۰- ھەيفا كو زياده بى وه فايى

وھيلا كو نه قابلىن جھ فايى

- ھەقبەركرن: مير. ھەيفە - - ھژ. ھەيفە -

- پەيقناسى: يەكدل: راست و دوروست، ھەفدل - خودان تەھەممول: خودان سەبر، بېھنفرە - وھيلا: وای ل تە - قابل: ھيژا، قەبوول كەر -

■ شروڤه: ↓

۱۳۷۱- قەلبى دەغەلى ب دل نەيارى

پر چيل و چەپى خراب و خواری

- ھەقبەركرن: ئا. نيازى -- ئا. پر چيلە چەپ و نە خېرخوازی - ئە. پر چيلە چەپى و -

- پەيقناسى: قەلبى: دلى - قەلبى: قەلبى، زەغەلى - دەغەل: زەغەل، نادوروست - بدل: ژ دل و جان - بدل (بەدەل): نەدوروست، گوھۆپرى - نەيار: دوژمن - چيل و چەپ: خل و خوار، ب تەول و با، ب چقانه -

■ **جوانكاري:** په يفتين قلب، ده غل، به ده ل هه قوا ته نه. په يفتين چيل و چه پ و خوار ژى هه قوا ته نه. په يفا بدل ب ريښيسا كهون له تافه تې ساز دكه، له ورا كو هه م واته يا ژ دل و جان دده و هه م ژى واته يا ده غل و به ده لي دده.

■ **شروځه:** ↓

■ **۱۳۷۲- ئه ي تووتى يېن په وهرش شرينى
وه ي تفلې توفه يلى نازه نيني**

■ **هه قبه ركرن:** رۆ. هژ. شيريني -

■ **په يقناسى:** په وهرش: په وهرده - تفل: زاروك - توفه يلى: ميثانې
نه گاز يكرى، نه نگه ل، پارازيت، زكچيرين -

■ **جوانكاري:** په يفتين تفل و توفه يلى جناسې ساز دكن.

■ **شروځه:** ↓

■ **۱۳۷۳- يارې خوشيان بووي مه گه ر تو
قه لې ره شيان بووي مه گه ر تو**

■ **هه قبه ركرن:** ئوس. له شيان -

■ **په يقناسى:** ره شى: نه خو شى -

■ **جوانكاري:** ل فى مالكي دا سه ربه ستى يا هو زانى يې هه يه. نه ف مالكا ب شيوه يا تر سيعې هاتيبه فه هاندنې. په يفتين ره شى و خو شى دژبه رن. په يفتين يار و قه لب (ب واته يا نه دوروست) دژبه رن.

■ **شروځه:** گه ه ژى دگه ل دلى خو ه يې بريندار جهنگ دكر و دگوتې: ئه ي

دهخهسې كينهدار و شهرمهزار ، كاني نهو گفټ و بريار و پهيمان و سوند و بهرسوندكېن ته؟! ته دگوت كو دگهل ته راست و دوروستم . ته دگوت كو دگهل ته سازگارم نهز! ته دگوت كو دگهل ته يه كدلم نهز . ته دگوت كو نهز خودان ته حه مول و بهر بهيرم . لي موخابن كو تو زيده ين نه مه كي . هه يواخ كو تو هيژايي دهر د و كولان نيني . تو قه لپي ، ده غه لي ، به دهل و نه ياري . تو كه له كي ب چيل و چه پ و نه دوروست و خوار و خه رابي . نه هه ي دلخ وه كي تو تيان فيره يي شيرنايي بووي و وه كي زاروكه ك نازاندي و سه ربار په روه رده بووي ، مه گه ر تو هه قالن من و روژين خواهش بووي؟! مه گه ر تو نه ياري من و روژين رهش بووي!؟

۱۳۷۴- دلهاي كه سان، دهر ووني ته نها

ننسافه تهنن بهيلى ته نها؟

- هه قبه ركرن : مير . نوس . نا . رو . حم . زا . هژ . دلهايي كه سان، دهر ووني ته نها - جا . دلهايي كوسان دهر وون ته نها - - پرو . ننسافه تهنن بهيلى مه ته نها -
- په يقناسي : دلها : دلين ، دلين د - دلهاي كه سان : دلين مروقان ، دلين خه لكين و عالمي - دهر وون : هوندور - ته نها ۱ : تهنن - ته نها ۲ : تهن ها ، له شان -
- جوانكاري : ته نها ل ني قمالكا يه كه م دا له تافه تي ساز دكه ، له ورا كو هه م ب واته يا ته ني تي يه و هه م زي ب واته يا له شان تي . هه ردو په يقين ته نها پي كفه ته كيري ساز دكهن و هه ردو په يقين ته نها و تهنن ب هه قرا هه قوا ته نه .
- شروقه : كه لو ما ننساف و داده كو تو دل مروقان و هوندور ي بي هه قالان و له شان وسان تك و تهنن بهيلى؟
- بالكيشي : دلي مهي كه تيبه زيني ، دل كه تن تي ب وي واته يي كو دل ژ سينگي دهر كه تيبه و چوويه . ل بهر وي هندي يه كو نه حمه دي خاني ديژه مهي دگوت ته دلي خوه كو ته له شي من تهنن هيلايه واته تو ژ سينگي من دهر كه تيب و ل بال من نيني و ل بال زيني يي .

۱۳۷۵ - ئەف بولبولنى جان د مەحبەسا تەن
مايە ب تەنى مسالىن بيژەن

- **هەقبەركرن: ئە.ئا. مەجلىسا -**
- **پەيقناسى: مەحبەس: زندان، بەند - بيژەن:** پەھلەوانەكى ئيرانا ميژينه، كورئ گيو و ئەقیندارئ مەنيژئ كو بؤنا گەھيشتنا مەنيژئ چوو توورائى و ل ويدي هاته گرتتى و ل چالەكى دا هاته بەند كرنى -
- **جوانكارى: پەيقين تەن و تەنى جناسئ چئ دكن.** پەيقين تەن و جان هەقبابەتن. ل قئ مالكى دا تەلميح هەيە ل سەر چيروكا مەنيژە يئ و بيژەنە . هەروسان جان ب بولبولەكى راهاتيبە وەكاندنئ كول زندانا لەش دا يە و ئەو بولبوللا ژى هاتيبە وەكاندنئ ب بيژەنە را كول زندانا ئەفراسياب دا بەندى بوو.
- **شروڤه: ئەف بولبولنى جانئ من وەكى بيژەنە تك و تەنى ل زندانا لەش دا مايە.**

۱۳۷۶ - ئنسافە بكى تو جانء بدرود
دەروازەيى تەن بگري مەسدوود

- **هەقبەركرن: مير.رؤ. بکە- هژ. جانئ - رؤ. ئا. مير.حم. جانئ - هژ. بدرود- - ئە. دەروازەيى وي - ئە. مير. بگيرە -**
- **پەيقناسى: بدرودكرن: خاتر خواستن - مەسدوود: گريدايى - بگري: بكى -**
- **جوانكارى: پەيقين تەن و جان هەم دژبەرن و هەم هەقبابەتن.** ل پەيقا بگري دا سەربەستى يا هۇزانى يئ هەيە.
- **شروڤه: گەلو ما ئنسافە كو تو خاترى خوه ژ جانئ من بخوازي و دەروازەيى لەشى من داخى؟**

۱۳۷۷- سپر د ته دا ژ فہیزی جانہ
نوورا د زمین ژ ناسمانہ

- ہہقبہرکرن: ئہ. فہدد۱-
- جوانکاری: پہ یقین زمین و ناسمان دژبہرن. دل وہکاندیہہ زمین و جان ژی وہکاندیہہ ناسمانہ-
- شروؑفہ: ↓

۱۳۷۸- ئہی دل مہچہ بی چراغی جانہ
زولماتہ تو کوری ری نزانہ

- ہہقبہرکرن: ہژ. تہ - میر. ئہ. کوری و نزانہ -
- پہ یقناسی: زولماتہ: تاریہہ - کور: کورہ، نہ بینا -
- جوانکاری: جان وہکاندیہہ چراہہ کئی، کو ریکا دلء روٹاہی دکہ. چراغ و زولمات دکارن دژبہر بن.
- ل کوری ری دا سہرہبہستی یا ہؤزانی یی ہہ یہ.
- شروؑفہ: ئہی دلؤ ئہو رازا کو ل ناف تہ دایہ، ئہو ژ فہیز و بہخشینا خودایی یہ، ئہو روٹاہی یا ناسمانانہ کو دایہ سہر ئہردئی. دلؤ بیی چراہا جانء نہچہ، لہورا کو تاریکستانہ و تو کوری و ری ناس ناکہ.
- بالکیشی: خانہ ئہقینی چراہا ریکا پہیدا کرنا راستی یی دزانہ.

۱۳۷۹- مہقسوودہ ئہگہر ژ بو تہ جانان
جانان تہ د جانء دایہ پنہان

- ہہقبہرکرن: ہژ. جانہ - ئہ. رو. میر. حم. جانہ -
- پہ یقناسی: جانان: دلہہر، مہبہست ژئی زینہ - پنہان: فہشارتی -

■ **جوانکاری:** په یقین جان و جانان ته کړیږی ساز دکن و مووسیقایی دنافرینن .

■ **شروقه:** ↓

۱۳۸۰- له و را تو نموننه داری زاتی

نایینه یی سووره تی سفاتی

۱۳۸۱- زینهار مه چه ل دوو ته ته لالا

دا جان نه که تن ژ ته ته به پرا

■ **هه قبه رکن:** نؤس . نه . نا . میر . هم . زنه ار - هژ . ته سه پرا -

■ **په یقناسی:** نموننه دار: نموننه هه لگر، نیشاندهر - ته لالا: دؤستانی یا زهمینی -
ته به پرا: دووری -

■ **جوانکاری:** په یقین ته لالا و ته به پرا دژبه رن .

■ **شروقه:** نه گهر مراز و مه به ستا ته گه هیشتنا جانانه، بزانه کو جانانا ته ل ناف جانء دا قه شار تیبه . ل ناف ته بخوه دایه، له ورا کو تو نیشاندهری زاتی و نه یووک هه لگری وینه یا سفاتی . نه بی نه بی کو تول دوو نه فین و دؤستانی یا زهمینی بکه فی، نه گهر تول دوو نه فینا زهمینی را بچی، جان کو تشته کی ناسمانی یه، دی ژ ته بره قه و ژ ته دوور بکه قه .

■ **بالکیشی:** خانی لیره دا داباشا عرفانی دکه: عارف ل سه ر وی بیرو و باوه ریڼه کو دلج مروقان وه که نه یووکه کی یه کو نه گهر مروق ب سه یقه لا نه فینی پاقش بکه، مروق دکاره وینه یا خودا تیدا بیینه .

۱۳۸۲- چوونا ته دبیته خارجییه ت

ته رکا ته دبیته رافزییه ت

■ **هه قبه رکن:** نؤس . دهر کا -

■ **په یقناسی:** خارجییه ت: خارج بوون، ژ دین دهر که تن، نه وانی کو دژی نیمام عه لی بوون و نیمام عه لی ل شه ری نه هره وانی دا شکه ست دا وان ، ژ وان را خارجی دبیتن . - **ته رگ کرن:** بهردان، ده ست ژی کیشان - **رافزییه ت:**

رافزی بوون، کهسی کو تهرکا سهروکئی خوه بکه و ل دوو فهرمانا وی نهچه .
ئهو کهسین کو د گهل زهیدی کورئ عهلی یئ کورئ حوسین پهیمان گری دان
و پائش ل سهر پهیمانا خوه نهمان و پهیمان شکینی کرن، ژ وان را رافزی
گوتن، لئ ل دوو راسونی یان ژ شیعهیان را رافزی گوتن .

■ **جوانکاری:** ئهف مالکا ب شیوه یا تهرسیعی هاتیبه فهاندنی . په یقین رافزییهت
و خارجییهت دکارن ههقواته بن .

■ **شروقه:** ↓

۱۳۸۳- خارج مه به دا بی تو داخل

تهرکئ مه که دا بی تو واسل

■ ههقهبرکرن: هژ . تا، تا -

■ **جوانکاری:** په یقین خارج و داخل دژبهرن . ههروسان په یقین تهرک و واسل
ژی دژبهرن .

■ **شروقه:** ↓

۱۳۸۴- رهفزی مه که تو ب دل به سوننی

"مابالک ویحک انت منی"

■ **په یقیناسی:** رهفزی: تهنئ هیلان، هاقیتن، شیعه تی - سوننی: موسولمانین کو
باوهری یئ ب خهلیفه بوونا ههر چار خهلیفین راشدین، واته ئه بووبه کر، عومه ر،
عوسمان و عهلی دئینن - مابالک: فکرا ته چیه - وهیحک: وای ل ته،
ههواره ل ته - انت: تو - مننی: تو ژ م یی (فکرا ته چیه مال کافلو تو
پارچه یهک ژ منی)

■ **جوانکاری:** رهفزی و سوننی دو په یقین دژبهرن .

■ **شروڤه:** چوونا ته يا بيني جان دبه خارج بوون، تهرکاندنا ته يا جانء دبه رافزی بوون. (ئهی دل ئه گهر تو جان بهیلى و ل دوو ئه قینا زه مینی را هه ری، نهو چوونا ته دبه رافزیتی و تو ژ خه له کا ئه قینداری يا ئاسمانی دهر دکه قی) ژ خه له کا جانء خارج مه به داکو تو دگه ل جانء بی، تهرکا جانء مه که دا کو تو بگه هیژی جانانا خوه. نه به رافزی و مه بته نی نه هیله و ب دل و جان به سوونی و ری رسم و سوونه تین ئه قیندارین ئاسمانی بده بهر خوه و ژ وی ری و رسم و سوونه تی دوور نه که قه، هزارا ته چیه مالکافلۆ، تو پارچه یه ک ژ منی؟

۱۳۸۵- سابت به کو دا نه ناخه له ف بی

دا واقفی سرپی مهن عه ره ف بی

۱۳۸۶- هه ر چه نده تو چووپی بهر ده ری دۆست

لی دۆست ل نک منه ل وی پۆست

۱۳۸۷- قه ددا ته حه باندى بو ته داره

زولفا تو چه ماندى نهو قه ناره

■ هه قبه رکن: هژ. رۆ. ئا. میر. ته چقاندی - حم. تو چقاندی - ئۆس. زولفا ته چه قاندی نهو فتاله-

■ په یقناسی: سابت: خو راگر، راوه ستایی - ناخه له ف: نه ئه هل، کو پی کول سه ر ئاکار و ری و ریبازا باقی خوه نه به- واقف: ئاگادار - مهن عه ره ف: کی ناسی، ئشاره ب حه دیسا من عرف نفسه فقد عرف ربه، هه ر کی خو ناسی، قیجا خودایی خو ژى ناسی - قه ناره: دارى کول دوکاتین گۆشتفرۆشان دا میخین مهن پیقه دکوتن و جهنده کین گۆشت پیقه داردا دکن -

■ جوانکاری: ئه ف مالکا ب شپوه یا ته رسیعی هاتییه فه هاندنی. په یقین حه باندى و چه ماندى جناسی ساز دکن. قه دد ب داره کی و زولف ژى ب قه ناره کی هاتییه وه کاندنی. هه ردو جیناقین ته و تو هه قبا به تن. ل په یقین حه باندى و چه ماندى دا سه ره سته یا هۆزانی یی هه یه.

■ **شروڤه:** ↓

۱۳۸۸- جەزبا تو رەقايى جان ل باله

سپرا ته قەدايى ئەو خوماله

- هەقبەركرن: ھژ. ئە. رۆ. ئا. مېر. حم. تو - ھژ. فېدايى - ئە. مېر. حم. فدايى -
- پەيئناسى: جەزبا: جەزبە، راکېشانا رووحانى - ته قەدايى: ل ته قەدايى، ل ته دايى - خومال: خومال، خومالى -
- جوانكارى: پەيئىن جەزبە و سپر دو پەيئىن ھەقبابەتن. ئەف مالكا ب شېوھيا موازەنە يى ھاتىبە قەھاندنى. ھەردو جىناقىن تە و تو ھەقبابەتن. پەيئىن رەقايى و قەدايى جناسى ساز دکن. ل پەيئىن رەقايى و قەدايى دا سەربەستى يا ھۆزنى يى ھەيە.
- شىرۇقە: خۇراگر و راوہستايى بە، داکو تو ژ نەئەھلان نەيى ژمارى، داکو تو ژ رازا مەن عەرھى ئاگادار بى. تا تو خوہ ناس نەكى، كا تو ژ كى دەرى ھاتى يى و ژ كى يى، تو نكارى جانانا خو ژى ناس بكى. ھەرچەندە كو تو چوويى بەر دەرى دۆستى ژى، لى دۆست فايە ل نك من، ئەوي/ئەوا ل بال تە نە دۆستە، ئەو پۆستە. ئەو بەژنا كو تە ھەباندیيە ئەو دارەكە كك و قالايە، ئەو بسكىن كو تو چەماندى يى ئەو چەنگالەكى ئاسنە. لى ئەو جەزبا كو تو رەقاندى يى، جان ل بال وى جەزبە يى يە. ئەو سپرا كو ب تە قەدايە، ئەو سپرا خومالييە.

۱۳۸۹- باوہر تە نەيى ب زولف و خالان

مالى مەدە ھندويان ب تالان

- هەقبەركرن: ھژ. ئە. ب - - حم. ئا. ئۆس. ھنديان - ئە. ھندوان - ھژ. ھيندوان -
- پەيئناسى: ھندوو: خەلكى ھندى، باوہرمەندى دىنى ھندوويان، خالا رەشە ھندى، خولامى رەشە ھندى، لىرە دا مەبەست ژ ھندويان بسكىن رەش و خالىن رەشە -

- **جوانکاری:** په یقین زولف و خال هه قبا به تن . هندوو نستعاره به ژ بسک و خالین رهش .

■ **شروقه: ↓**

۱۳۹۰- پابه نده مهبه ب تارې گیسوو
سهرگه شته مهبه ب قهوسې نه بروو

- **هه قبه رکن:** میر. ئا. پابه نده - حم. پابه نده -
- **په یقیناسی:** پابه نده: پایبه نده، پی به سستی، لنگ گری دایی - تار: تا، تیل -
- **جوانکاری:** په یقین سهر و پا دژ بهرن . په یقین گیسوو و نه بروو هه قبا به تن .

■ **شروقه: ↓**

۱۳۹۱- هه رچه نده خه لیلی نه ی به لاکه ش
گولزار ل ته دئ بیته ئاته ش

- **په یقیناسی:** خه لیل: دؤست، ئیبراهیم خه لیل کورئ نازهر - به لاکه ش:
به لاکیش، جه فاکیش - گولزار: گولستان -
- **جوانکاری:** ئه ف مالکا ته لمیحه ژ چیرؤکا ئیبراهیم نازهر و نه مروود ء . په یقین
گولزار و ئاته ش دژ بهرن .

- **شروقه:** دلؤ باوهری یا خوه ب بسک و خالان نه یینه و مالی خوه بیتونه نه ده
خالین رهش و ژ وان را تالان نه که . ب تایین بسکان فا پابه سته و گریدایی
نه به و سهرگه ردانی که وائین بروویان نه به . دلؤ هه رچه نده کو تول
به لاکیشی یی دا وه کی خه لیلی، لی ئه گهر نو ژ جان جودا بی، گولستانا ته یی ل
ته به ئاگر .

۱۳۹۲- تەشېيەن تە سەد ھەزار بولبول

سەد جارى بىكەن فەغان و غولغول

■ ھەقبەركرن: ھۆ. جارى - ئۆس. جانى

■ پەيقناسى: غولغول: غولغولاندن، غولغولين، خوەندن، دەنگە دەنگ كرن -

■ جوانكارى: پەيقين سەدھەزار و سەدچار تە كرىرى ساز دكە.
ل ھەموو ژىدەران دا بىكەن ھاتىيە لى ب من وەرەنگ دەين دكەن بە، دا كو واتە
يىن بە. ل بەر وى ھندى من ژى ل شرەۋقە يىن دا دكەن ئىنايە.

■ شرۆقە: ↓

۱۳۹۳- پەروانە سفەت ل پيش وەردان

ھەردەم دسۆژن ب داغ و دەردان

■ ھەقبەركرن: ھۆ. پيشى - ھم. دسۆژم - ھۆ. داخ -

■ شرۆقە: سەد ھەزار بلبلىن وەكى تە سەدجارى ئاھ و زارىان دكن و ل ھەمبەر
سۆرگولان دا وەكى پىرپىرۆكان ھەردەم ب داخ و دەردان دشەوتن.

۱۳۹۴- ئەى دل تە خو داىە بەر ھەواين

قەسدا تە ئەوہ بكى سەفاين

۱۳۹۵- ئەمما ژ تەبىين عيشقى سادق

من زانىە بۆ تە را مووافق

■ ھەقبەركرن: ئە. ئاسارى -

■ پەيقناسى: ھەوا: ھەۋەس تەيبىب (طبيب): بەژىشك -

■ سىرۇقە: ↓

۱۳۹۶- پەرهىزە ژ قىسمىن موشتەھاتان
تەقوايە ژ فان مەلەزەزاتان

■ ھەقبەركىن: ل پرو. دا ل جىھەق قىن پەيىقى دا مونىرزاتان ھاتىيە، كو جىھەق تىفكىرىنى يە -

■ پەيقناسى: پەرهىز: پارىز، دوورى - موشتەھات: تىشتىن كو ئىشتە يى زىدە دكەن، تىشتىن كو دل دبژنى - تەقوا: پارىز - مەلەزەزات: تىشتىن لەزىز، خوەرەكىن خۇشتام - مونىرزاتان: زاتىن نوورانى، ئەھلى دلان -

■ جوانكارى: پەيىقىن پەرهىز و تەقوا ھەقواتەنە. موشتەھات و مولەزەزات ھەقبابەتن.

■ سىرۇقە: ↓

۱۳۹۷- ھەر چى كو موخالفى ھەوايە
عەيىنى وى ژ بۇ تە را شەفايە

■ جوانكارى: پەيىقىن عەيىن و موخالف دژبەرن .
ل پەيىقىن عەيىن وى دا سەربەستى يا ھۇزانى يىن ھەيە .

■ سىرۇقە: ↓

۱۳۹۸- من پىرسىيە يىگومان ژ لوقمان
خاسىيەتنى شەربەتان و لوقمان

■ ھەقبەركىن: مىر. ژ -

■ پەيقناسى: لوقمان ۱: لوقمانى ھەكىم ، بەژىشكى ناقدار و مېژوويى -
لوقمان ۲: لوقمەيان، پارى يان -

■ **جوانکاری:** هەردو پەیفین لۆقمان جناسی ساز دکن . پەیفین شەربەت و لۆقمە هەقبابە تن .

■ **شروڤه:** ↓

■ ۱۳۹۹- هەرچی کو شەربەت عەینە دایە

■ هەرچی وەکو هەنزل ئەو دەوایە

■ **هەقبەرکرن:** رۆ. وەهە تەحله - پڕۆ. هەر چی وەکو هەنزل ئەو دەوایە - **هەموو** ژێدەرین دی . هەرچی وەکو تەحله ئەو دەوایە .

■ **پەیفناسی:** دا: داء، دەرد، کول - **هەنزل (هەنزل):** هەنزل، گۆژالک، کالەکه مارانە، زەبەشا ماران، مێوہیەکه وەکی زەبەشە لئ زەبەشە بچووکتەرە و زۆر تالە و نایئ خوهرنئ، ل فارسی دا ژئ را دبیژن زەبەشا ئەبووجەهلی - **دەوا:** دەرمان -

■ **شروڤه:** دلۆ تە خوہ دایە بەر هەوا و هەوہسان و تو دخوازی سەفایئ بکی، لئ من ژ بەژیشکین ئەفینا راستین بەهیسٹیہ و ئەز دزانم، کو یا باش ژ تە را ئەوہ، کو تو خوہ ژ تشتین دلپۆک بپاریزی و خوپاریزی و داوینپاکي یئ ژ قان تشتین تامخوئش بکی . هەرتشتا کو دژی هەوا و هەوہسانە، ئەو بخوہ ژ تە را شەفا و دەرمانە . بیگومان من ژ لۆقمانئ حەکیم تاییەتمەندی یا خوارن و قەخوارنئ پرسیہ . گۆرەکی دەستوورا وی، هەرتشتا کو شەربەت ئەو دەرد و کولان تینە، لئ هەرچی یا کو وەکو هەنزلئ تەحل و ژەهەری ئاسا بە، ئەو دەرمانە .

■ **جوانکاری:** پەیفین داء و دەوا دژبەرن .

■ ۱۴۰۰- ئەو چەندە ئەوی د گەل دلی گۆت

■ ناچار دلی دلی ب وی سۆت

■ **هەقبەرکرن:** ئە. ئەف -

■ **جوانکاری:** په یقین دل ته کریری چی دکن .

■ **شروقه:** ↓

۱۴۰۱- دووکهل ژ هه راره تا سوویدا
رابوو تڙء بوو مه هه للی سهدا

■ هه قبه رکن: نه میر. دووکیل - - ژ بل نه. ل هه موو ژیدهرین دی دا تژی هاتیبه - میر. مه هه ل و -

■ په یقیناسی: هه راره ت: گه رما - سوویدا: ناقه ندا دلی - سهدا: نه قین - مه هه للی سهدا: نه قینگه ه، ناقه ندا دلی -

■ **جوانکاری:** موبالغه ل قی مالکا هه لبه سستی دا هه یه. په یقین هه راره ت و دووکهل هه قبا به تن.

■ **شروقه:** ↓

۱۴۰۲- رابوو قه ژ دل دوخان و یه حمووم
رهش کر ل سه ری دهماغ و خه یشووم

■ هه قبه رکن: هژ. سه ری دیماغی خه یشووم -

■ په یقیناسی: دوخان: دووکهل - یه حمووم: ره شه دووکهل - دهماغ: مه زی - خه یشووم: خممکی بیقلی، هوندوری دفتی -

■ **جوانکاری:** په یقین یه حمووم و دوخان هه قوا ته نه. په یقین دهماغ و خه یشووم هه قبا به ت و هه قوا ته نه. په یقین سه ر، دهماغ و خه یشووم هه قبا به تن. په یقین سه ر و دل هه قبا به تن.

■ **شروقه:** ↓

۱۴۰۳- نەينىكى خەيالى بوو موكدەدەر

ئايىنەين عەقل بوو موغەيبەر

- ھەقبەركرن: ئە. نىنىكا- ئۆس. رۆ. ئا. مير. حم. نەينكى - - ھژ. عەقلى
- پەيقناسى: نەينىك: نەينكى، خۇدىك - موكدەدەر: تارى، لىل، شىلۆبىلۆ - موغەيبەر: تۆزاوى، گوھۆرتى -
- **جوانكارى:** خەيال ب نەينووكەكى ھاتىبە ۋەكاندىنى ۋ عەقل ب ئايىنەين. پەيقىن نەينىك ۋ ئايىنە ھەقۋاتەنە. پەيقىن خەيال ۋ عەقل ھەقبابەتن.

■ شىرۆقە: ↓

۱۴۰۴- عەورەك تە دگۆ ژ عەردى رابوو

ئەقراز ل ناسمان جەما بوو

- ھەقبەركرن: ھژ. رۆ. بر. حم. ئەرضى - - ھژ. ئەقراز- ئە. رۆ. ئا. مير. حم. ئەقرازى-
- پەيقناسى: ئەقراز: لايىن ژۆرى - جەما بوو: بەرەق بوو -
- **جوانكارى:** موبالغە ل قان مالكىن ھەلبەستىن دا ھەنە.

■ شىرۆقە: ↓

۱۴۰۵- ۋى عەورى ژ نىقەكا ھناقان

خوونبارى دكر ب ھەر دو چاقان

- ھەقبەركرن: ھژ. نىقكا - - ئا. ئۆس. رۆ. ژ- پرو. ب-

بالکیشی: بویژا ب هەردو چافان گریان ب واتە یا بیجە دووری و نەرەحەتی یی یە.

■ **پەیفناسی:** نیفەک: نافەند، نۆرتە، نیوان - **خوونباری کرن:** خوونباراندن -

■ **جوانکاری:** خانى دلێ مەمێ دوە کینە کوورە یەک ناگر پیکەتی کو دووکەل ژێ رادبە و ئەوی دووکەلێ ژێ دوە کینە عەورەکی کو ژ ئەردێ بەر ب ئاسمانان رادبە و ل نیفەکا هەنەفان دا ل جیھێ بارانی خوونی ژ هەردو چاقین مەمێ دبارینە.
ل قی مالکا هەلبەستی دا سەربەستی یا هۆزانی یی هە یە.

■ **شروقه:** ↓

۱۴۰۶- سییلابی سڕیشک و سا ل گوپ هات گوپا کو ب سەر ئەرەز قە کوپ هات

■ **هەقبەرکرن:** هژ. حم. سە یلا جگەری - ئوس. ئا. سییلاب و سڕیشک - پرۆ. سە یلا جگەری و سییلاب و سڕیشک -

بالکیشی: بدیتنا من سییلابی سڕیشک، واتە لیمشتا هێسترا ن هەموو جەلەبێن دی سەرراست ترە. لەورا کو هێستر وەکاندییه لیمشتەکی. - ئا. ئوس. ئەف نیفمالکا ل قان هەر دو دەستنیسان دا ئالۆزە.

■ **پەیفناسی:** سییلاب: سیلاب، سیلاف، لیمشت، لەھی، لیکەند - **سڕیشک:** هێستر، رۆندک - **سییلابی سڕیشک:** لیمشتا هێسترا - **گوپ:** گوژ، ب تاو - **گوپا:** تە دگۆت قای - **ئەرەز:** چەمێ ئەرەز، چەمێ کو ل چیاپین هەزارگۆل ژ باکووری کوردستانی سەرەکانی یی دگرە و ل ئاخا کوردستان، ئەرەمنستان و ئاران و نازەربایجانی را دەرباس دبه و تەقی دەریایا خەزەر دبه. درێژایا قی چەمی هەشتسەد کیلۆمێترە. کورد ژێ را ئەرەز، ئازەری ئاراس و فارس ئەرەس و ئەرەمی ژێ ئاراکس دبیژن. کوردان و نازەریان گەلەک ئستران و هەلبەستی گەلیری ل سەر وی چەمی گۆننە. **گوپ:** چەمی کۆرا، چەمی کو ژ چیاپین قافقازی سەرەکانی یی دگرە ژ تفلیس را دبهۆرە و ل باکوورا دەشتا مۆغانی تەقی چەمی ئەرەز دبه -

■ **جوانکاری:** هێستر وەکاندییه لیمشتەکی کو ژ جەگەری سەرەکانی یی دگرە. و ئەو لیمشتا ژێ وەکاندییه لیمشتا چەمی کۆرا کو ل سەر چەمی ئەرەز دا درۆزە.

■ **شروقه:** نهوی هند ب دلخ خوه را گوت، کو بنه چاری دلخ دلخ وی ب وی شهوتی. ژ گهرمایا ناقه ندا دلخ وی شهواته ک رابوو، کو نه فینگه ها دلخ وی تژی دووکه ل کر. ره شه دووکه ل و دوومانه ک وسان ژ دل و ههناقین وی رابوون، کو مهژی یین سه ری وی و خمخمکین دفنا وی رهش و ههش کرن و نهینووکا هزرین وی رهش هه لکه پاند و نایینه یا هشی وی شینلوییلو کر. ژ بهر دووکه لا هناقین وی ته دگوت قای عه وره ک ژ عه ردی رابوو و ژوری ل ناسمانان دا بهر هفی سهر هه قدو بوو و نهوی عه وری ژ نیقه کا هناقان را ژ ههردو چاقان خوون باراندن. ل بهر قی که لا گری یین لیمشتا هیسترین وی وسان ب تاو و گوژ هات، ته دگوت قای چه می کوری یه، کو ل سهر چه می نهرهز دا درژه و هه لکه له.

۱۴۰۷- نهلقسسسه ژ عله تا د دل دا

سه یله ک وه دچوو مه می ب مل دا

۱۴۰۸- شه تولعه ره ب و فورات و جه یحوون

هه رسی ته دگوت کو پیکفه رابوون

■ هه فبه رکرن: حم. نه. نوس. ب پیکفه- هژ. ب یه کفه- نا. ب پیکفه-

■ **په یقناسی: عله ت:** دهر د، نازار - سه یل: لئقی - **شه تولعه ره ب:** چه می نهره و ندرود، کو ژ تیکه لبوونا چه مین دجله، فورات و کاروون پیک تی و ته قی په نداقا فارس دبه - **فورات:** چه می کو ژ چیا یین هه زار گولن نیژیکی سهره کانی یا نهره زء سهره کانی یی دگره و ل ناخا کوردستان، سووریه و عیراقی را دبه پوره و ته قی دجله دبه و شه تولعه ره ب چی دکه. در یژایا قی چه می دو هه زار و نه هسه د کیلومتریه - **جه یحوون:** ناموودهریا، چه مه که کو ژ چیا یین پامیر ل باکوورا نه فغانستانی سهره کانی یی دگره و ته قی دهریا چه یا ناری دبه - **رابوون:** بلندبوون و هه لستانا نافی-

■ **جوانکاری:** هیسترین مه می وه کاندیه لیمشته کی کو ژ ته قی هه فبوونا هه رسی چه مین؛ نهره و ندرود، فورات و جه یحوون پیک هاتیبه. موبالغه ل قان مالکین هه لبه ستن دا هه نه.

- **شروقه:** ب كورتى ژ بهر دهر د و نيشا د دلج وى دا، ليمشتا هيسران وسان ژ چاڤين وى كشيان و ل سهر ملين وى دا رژيان، كو ته دگوت قاي ههرسى چه مين نروهندروود و فورات و جه يحوون پيگقه رابوونه.

۱۴۰۹- نهوچهند ژ هيستريد مهمن ژار
شين بوون ل رهخ شه تي سپيندار

- **ههقبهركرن:** ئوس. پرؤ. نهوچهند - ئا. نه. نهفچهنده - هژ. ههرچهندي - مير. حم. رؤ. زا. جا. ههرچهند - مير. ئا. هژ. هيسترى - حم. هيسترى - نه. ئوس. هيسترين - ئوس. بوونه - هژ. حم. رؤ. نه. رهخي - مير. رؤ. سپيندار -
- **پهيقناسى:** نهوچهند: هند، وسان، هندقياس - سپيندار: سپيندار، دارهكه كول رهخ چه مان شين دبه و تا بيست ميتران بلند دبه. ل توره يا كلاسيك و ههر وسان ل توره يا گه ليرى دا به ژنا بلند ب وى هاتيه وه كاندن. - شهت (شط): چه من مه زن، ليره مه به ستا وى دجله يه. -
- **جوانكارى:** د قى مالكى دا ژى ديسان موبالغه هه يه .

■ **شروقه: ↓**

۱۴۱۰- سهحرا هه مى بوويه سهحنى بوستان
ساحل بوويه گولشه ن و گولستان

- **ههقبهركرن:** ئوس. بوونه، بوونه - ئا. بوويه، بوونه - رؤ. ئا. مير. سهحن و -
- **پهيقناسى:** سهحرا: چؤل - سهحن: نيغهك، نيغهكا باغ و بوستانان - ساحل: ليثار، بالاف، رهخاف - گولشه ن: گولستان -
- **جوانكارى:** په يقين سهحرا و ساحل دژبه رن. په يقين بوستان، گولستان و گولشه ن هه قواته ژى نه بن، هه قبا به تن. ل مالكا هه لبه ستى دا ديسان موبالغه هه يه. ليغه گه را دهنگى "س" مووسيقايى ساز دكه. سه ربه ستى يا هوزانى يى ل قى مالكا هه لبه ستى دا هه يه.

- **شروقه:** مہمی ہند گریا، کول بہر ہیسترتین وی ل رہخ ناقا دجلہ دارین سپینداران شین بوون و لیٹارا چہمء تہف دا بوو گولشہن و گولستان و چؤل ژئی تہفدا و ہکہ بوستانہ کی خہملی.

۱۴۱۱- وی بیدلی ہەر ل وی مہکان گرت

وی بولبولی بوؤ خو ناشیان گرت

- **پہیقناسی:** بیدل: ئەفیندار - مہکان: جی و وار - ناشیان: ہیلوون -
- **جوانکاری:** وی بیدلی و وی بولبولی ئستعارہ نہ ژ مہمی. ئەف مالکا ب شیوہ یا موازہنہ یئ ہاتیہ فہاندنی.
- سہربہستی یا ہوزانی یئ ل قئ مالکا ہلہبہستی دا ہہیہ.

■ **شروقه:** ↓

۱۴۱۲- ئەو بولبول ئەگەر چ پڑ ہہوہس بوو

زندانی بہدہن ل وی قہفہس بوو

۱۴۱۳- فیکرا و ہریان ل وی پەر و بال

تیکدا و ہشیان ژ وی خہت و خال

■ **ہہقبہرکرن:** ئوس. لوان-

- **پہیقناسی:** ہہوہس: ئارہزوو، خواست، ئەفین - و ہریان: و ہشیان - پەر: پرتکین کول جیہی پڑچی ل سہر لەشی بالداران قہ تین - بال: باسک - خہت و خال: خیز و نوقتک، نیشانہ یئ جوانی یئ نہ.

- **جوانکاری:** لەشی مہمی ژ وی را و ہکی زندانہ کی ہاتیہ ہہژماری. خانی لیرہ دا ئەوی داباشا عارفانہ ہہلیدخہ و دیبژہ کو رووحن مہمی و ہکی بلبلہ کی بوو کو دخواست بفرہ و ہہرہ بگیژہ وارگہہی خوہ یئ بنیشہیی و ئاسمانی، لئ لەشی وی ژئی را ببوو و ہکی رکہ یہ کی و نہدہبشت ئەو بفرہ. خانی لیرہ دا ژ قئ

ههلبهستا مهولهوی (مه لایئ روومی) وهج وهرگرتیبه کو دبیزه:
 مرغ باغ ملکوتیم نیم از عالم خاک، چند روزی قفسی ساخته اند از بدنم -
 واته: نهز بالدارا باغی ناسمانی و روحانیمه، ژ جیهانا خاکی نیمه، لی ژ بو چهند
 رۆژان رکه یهک ژ له شی من ژ من را چیکر نه.
 په یقین په پ و بال و خهت و خال جۆت په یقین هه قبا به تن.

■ شروقه: ↓

۱۴۱۴- قه ددا وء یه شوبهه تی سه نه و بهر
خه م بوو چه قییا مسالن عه ر عه ر

■ هه قبه ر کرن: هژ. وی یئ - هژ. چفی یا -

■ جوانکاری: به ژنا مه مئ پیش دا ل راستی و شووشمانی یئ دا ب دارا
 سه نه و بهرئ را هاتیبه وه کاندئ، ل دوو را ل خواری و تهویانئ دا ژئ ب دارا
 عه ر عه رئ را هاتیبه وه کاندئ.

■ شروقه: ↓

۱۴۱۵- روویئ د وء گه ر چ هه ر د ته پ بوون
مانه ندئ خوزامئ لییک زه ر بوون

■ هه قبه ر کرن: میر. نه. ئۆس. خه زامئ - ئۆس. هه ر دو -

■ په یقناسی: خوزام: گوله که ژ بنه مالا سونبولئ کو هه رده م یا ب خونافه، رهنگئ
 وئ سو ره - لییک: لاکن، نه مئا، لی، به لام - روویئ د وء: روویئ د وی،
 مه به ست ژئ هه ر دو لایئ ته فه شا وی یه . -

■ جوانکاری: ته فه شا مه مئ نه ل سو ر بوونئ دا لی ل ته ر بوونئ دا ب گولا
خوزامئ را هاتیبه وه کاندئ.

■ شروقه: ↓

۱۴۱۶- عارز قهومی ل نهینکی ژهنگ

رهونهق چو نهما ل نهقشن نهژهنگ

- ههقبهکرکن: ئا. عارز قهوی نهینکی نهما رهنک. ل رهخ دا ژی هاتیبه نفیسینی قهومی ل نهینکی زهنگ - - ئا. نهورهنگ -
- پهیناسی: عارز(عارض): تهفەش - عارز: روودان، قهومین - قهومی: بوو، هاته سهری، ته دگۆت قهی/قهوام گرت - عارز قهومی: قهومی، بوو، روو دا. ئەف ههقبهندا ههمان ههقبهندا فارسی یا "عارض شد" ه، کو خانی کریبه عارز قهومی، واته بوو، روو دا، قهومی. - ژهنگ: زهنگ، پاخس - نهقشن نهژهنگ: پرتووکا مانی یه، لئ لیره دا مهبهست ژئ تهفەشا مەمئ یا خوهشکه -
- جوانکاری: عارز قهومی، بوژهک فارسی یه کو خانی کورداندیبه. لئ په یفا عارز لیره دا دکاره له تافه تی ژئ ساز بکه، له ورا کو عارز ههم تی ب واته یا تهفەشی و ههم ژئ تی ب واته یا قهومینی. تهفەشا مەمئ ههم ب نهینووکی را هاتیبه وه کاندنی و ههم ژئ ب پرتووکا مانی را. ئیمایهک سهرگرتی ژئ ل قئ مالکی دا ههیه. خانی خودی دوه کینه مانی و تهفەشا مەمئ ژئ کو وینه سازی وی خودی یه دوه کینه نهقشا نهژهنگی.
- شرۆفه: ئهوی ئهقینداری ههر ل وی دهری وارگه گرت و ئه دهر ژ خوه را کره جی و وار. ئهوی بلبلی ههر ئه دهر ژ خوه را کره هیلوون. ئه و بلبلا ههرچهند کو بلبله کی خودان ههوهس بوو، دخواست بفره ههپه هیلوونا خوه یا بنیشهیی و میژین، لئ لهشی وی ژئ را ببوو قهفەس. پهپ و باسکین وی بلبلی تهفدا وهریان و خهت و خالین وی ههموو ژئ وهشیان و چ نمونه و نیشانهیین جوانی یئ ل بال وی نهمان. بهژنا وی یا کو وهکی دارا سهنهوبهری کهسک و کهنج و بلند و شووشمان بوو، وهکی دارا عهعهری تهویا و ل سهه خوه دا چه میا و خوار بوو. تهفەشا وی ل بهر هیسران ههرچهند کو وهکی گولا خهزامئ ههردهم تهپ و ب خوناف بوو، لئ نهوهکی وی گولئ سوړ، بهلکی زهر و زهرحمی ببوو. ژهنگی خوه ئاقیتبوو سهه نهینووکا روویئ وی و چو رهونهک و جوانی ل تهفەشا وی یا وهکی نهژهنگا مانی خوهشک و بهدهو دا نهماوو.

**۱۴۱۷- عه شقی وه نه خوهدش کر نهو به لا کەش
حوبین وه ته لهس کر نهو موششه وهش**

- هه قبه رکرن: نه. ئۆس. حتی (حه تا)
- په یقناسی: به لا کەش: به لاکیش، جه فاکیش، به لادیتی - ته لهس: کێژ و سه و داسه ری - موششه وهش: په ریشان -
- جوانکاری: مه به ست ژ هه ردو په یقین به لا کەش و موششه وهش مه می یه. ئەف مالکا هه لبه ستی ب شیوه یا موازه نه یح هاتییه فه هاندنی. په یقین حوب و عه شقی هه قواته ژێ نه بن، هه قبا به تن. هه رسی په یقین نه خوهدش موششه وهش و ته لهس هه قبا به تن.

■ **شروقه: ↓**

**۱۴۱۸- دیم وء نه ما چو ئاب و رهنگه ک
نوتقا وء نه ما جهواب و دهنگه ک**

- هه قبه رکرن: نه. ئا. قطعا-
- په یقناسی: دیم: ته فهش، روو - ئاب و رهنگ: جوانی - نوتق: هیزا گۆتن، گۆتن، خه به ردان - جهواب: به رسف -
- جوانکاری: ئەف مالکا هه لبه ستی ب شیوه یا ته رسیعی هاتییه فه هاندنی.

■ **شروقه: ↓**

**۱۴۱۹- ژه وه لقه ل ره خ شه تی نه خوهدش کهت
چل روژی ته مام شو بهی لهش کهت**

- هه قبه رکرن: هژ. شه تی - - هژ. روژی ته مامی - هه ردو بابته ژێ کیشا هه لبه ستی دنالزین و واته یی تیک ددن. شهت ل کورمانجی دا نیرزا یه، نه میزا .

■ په یقنناسی: لهش: جه نازه، تهرم

■ شروقه: ↓

۱۴۲۰- عقل و خرهد و شعورئ نسان
حس و هره کت قوایین هه یوان

■ هه فبه رکن: میر. حوسن -

■ په یقنناسی: خرهد: هس - شعور: شعور، هیزا تیگه هیشتن، زانین -
حس: ههست، سهه - هره کت: ههژ و لف، بزاف، ته فگه - قووا: پرانه یا
قووهت، هیز و شیان - هه یوان: ژیان - قوایین هه یوان: هیزا ژیانین -

■ جوانکاری: په یقین عقل و خرهد هه قواته نه. په یقین عقل، خرهد، شعور،
حس و هره کت هه قبا به تن.

■ شروقه: ↓

۱۴۲۱- قه تعهن قه نهما ژ فان چو ناسار
یه ک جوزء ل نک مه من بریندار

■ هه فبه رکن: هژ. رو. نا. میر. قه - پرؤ. قه نهما، نه مان -

■ په یقنناسی: قه نهما: نه مایه وه - ناسار: پرانه یا نه سر، نیشانه - یه ک جوزء:
پرتیکه ک، لبه ک -

■ شروقه: نه فینئ نهو به لاکیشا وسان نه خوئش کر، هه ژیکئ نهو په ریشانه حالا
وسان گئژ و سهوس کر، کو ئیدی چو ئاف و رهنگ و چو نیشانه یین جوانی یئ
ل دیمئ وی دا نه مان. ئیدی ژ تک و یک کت و نکاری خه به ریدا. پیش دا ل
ره خ چه می نه خوئش کت و چل روژان وه کی تهرمه کی بئ هه ژ ولف ما. مه من
یئ بریندار ب گشتی هس و هه دام و تیگه هیشتن و هه ژ و لف و ههست و
نهستی ژیانین ژ دهست دان و چو نیشانه یین ژینئ ل بال وی نه مان.

(۳۶)

چوونا میر زینه دینه ب سەید و نیچیری، نازادی
یا مەمى و زینى یه ژ قەید و زنجیری

۱۴۲۲- سەییادی شکاری حوسنی ئەخبار
کر بو مه کو سەرگوزەشت نزار

- هەقبەرکرن: میر. پەیفە "کو" نەهاتییه - ئا. سەرگوزەشتە و نزار - ئۆس. سەرگوزەشت و نزار - هژ. سەرگوزەشتە -
- پەیفەناسی: سەییاد: نیچیرقان - شکار: نیچیر - ئەخبار: پراڤە یا خەبەر، نووچە، دەنگ و باس - سەرگوزەشت: سەربەهۆری - نزار: راگەهانەن، رۆنکرن، دیار کرن، گۆتن -
- جوانکاری: راگەهینەری نووچە و سەربەهۆری یان وەکاندییه نیچیرقانه کی. هەروسان پەیفەن سەییاد و شکار ل قی مالکا هەلبەستە دا بەراعتی ئستیپهاله، خانى دى ل دوو را ل سەر نیچیری بنقیسه، لەورا لیرە دا نووچە گەهینی خوە دوە کینه نیچیرقانی نووچە یین باش و بزارە.
- شروڤه: ↓

۱۴۲۳- گۆ رۆژە کە خۆش ب فەسل و ئەییام
دەورا فەلەکا فەنا سەرەنجام

- هەقبەرکرن: هژ. رۆژە کی - ئە. رۆژە - ئۆس. رەژە کو -

■ په یقناسی: فہسل: دان، دہمسال - **نہ ییام**: پرانہ یا یہوم، روژ، ھہ یام، دہوران - **دہور**: ھہ یام، روژگار، گوون - **فہناسہ رنجام**: فہنا سہر نہ نجام، بی سہر نہ نجام، داوی قوت، پاشنہ مان -

■ **جوانکاری**: پہ یقین روژ، نہ ییام، دہور و فہسل ھہ قبا بہ تن. نہ ییام پرانہ یا یہومہ ب واتہ یا روژ، کو ب پہ یقا روژ را دبہ ھہ قواتہ.

■ **شروقه**: ↓

۱۴۲۴- فہراشئ فہزا ب سونعی قودرہت غہبرا کربوو مسالئ جہننہت

■ **پہ یقناسی: فہراشئ**: گیز کدہر، پاقشکەر، - **فہزا(فضا)**: ناسمان، ھہوا، با - **قہزا(قضا)**: قہزا و قہدەر - **سونع(صنع)**: ساز کرن، چیکرن - **قودرہت**: شبیان، کارین - **غہبرا**: نەرد - **جہننہت**: بہیشت -

بالکیشی: ھہر چہند کول گشتی ژیدہران دا فہراشئ قہزا ھاتیبہ، لی ب دیتنا من فہراشئ فہزا (فضا) یہ نہ فہراشئ قہزا، مہ بہست ژ فہراشئ فہزا یی با یہ. لی فہراشئ قہزا لیترہ دا چو واتہ یی نادرہ. **سہ عدی یئ شیرازی** ل سہرہ تیا پرتووکا خوہ گولستانئ دا و ھہا دنقیسہ: " فراش باد صبا را گفتہ تا فرش زمردی بگسترد. " واتہ گوٹہ گیز کدہر و پاقشکەرئ بایئ سہ بایئ دا کو مافورہک زوموردین ل سہر نەردئ راخہ.

■ **جوانکاری**: پہ یقین فہزا و غہبرا دژبہرن. فہراشئ فہزا، واتہ گیز کدہرئ ناسمانئ نستعارہ یہ ژ بایئ. خانی با و ھکاندیبہ گیز کدہرہ کی ناسمانئ.

■ **شروقه**: ↓

۱۴۲۵- مہششاتہ صفہت جہانئ دیرین تہزین کربوو عہرووسئ نایین

■ **ھہ قباہ کرن**: ئا. عہرووس و نایین - **ھژ**. عہرووسی نایین - **ل میر**. ئا. روژ. ئہ. **ئوس**. جیہئ قئ مالکئ دگہل مالکا ۱۴۲۴ ان ھاتیبہ گوھورینئ، واتہ ئہف بہری وئ ھاتیبہ -

- پەيقناسى: مەششاتە صفەت: ۋەكە خەملىنەرەن، ۋەكە بەربەرەن - دىرىن: دىرىن، مېزىن، كەون - تەزىين: خەملاندن - عەرووس ئايين: ۋەكى بووكان -
- جوانكارى: ديسان لېرە دا فەراشى فەزا ۋەكاندىيە بەربەرەكى كو جھانا دىرىن ۋەكى بووكەكى دخەملىنە.
- شىرۆفە: ↓

۱۴۲۶- ھەر يەك ز نەۋال و كووه و دەشتان

رە شوبەھە تى گۆشە يىد بەھەشتان

- ھەقبەرگىن: ھژ. كۆھ و- ئا. حم. ئە. گۆشە يىن- رۆ. گۆشە يى- پىرۆ. گۆشە يىت و گۆشە ئىد -
- پەيقناسى: نەۋال: ناۋەيا والا يا نىقەكا دو چى يان، دۆل، دەرە - كووه: چى، كى، كو، كىف - دەشت: بەست، راستى - رە: رەھ، براستى - گۆشە: كونج، سووچ -
- جوانكارى: پەيقىن نەۋال و كووه و دەشت ھەقبەھە تى.

■ شىرۆفە: ↓

۱۴۲۷- ھەر رەوزە رىازى خولدى ئەكبەر

ھەر چىشمە ز عەينى ئابىن كەوسەر

۱۴۲۸- ھەر كووه ز رەنگىن توورى مووسا

ز ئەنوارى تەجەللى يىن تەيىسا

- ھەقبەرگىن: رۆ. تەجەلايىن - پىرۆ. تەجەللى يىن -
- پەيقناسى: رەوزە (روضە): باغچە - خولد: مېنۆ، بەھىشت - ئەكبەر: مەزنىر -

خولدی ئه كېر: خولدا ئه كېر، بهیشتا مهزن - عهین: كانی، خوه بخوه، دوروست وه کی - توور: چیا به که ل چولا سینایی دا، گوره کی ژیده رین ئایینی، مووسا، پیغمبه ری جهوویان دچوو وی دهری و دگهل خودی دناخت - ئه نوار: پرانه یا نوور، روناھی - ته جه للی: چلقین، ئاشکرا بوون -

■ **جوانکاری:** ههردو په یقین رهوزه و ریاز ههم جناسی ساز دکن و ههم ژی هه قواته نه. په یقا عهین له تافه تی ساز دکه، له ورا کو ههم ب واته یا کانی یی یه و ههم ژی تی ب واته یا وه کی خۆ. هه روسان ئه ف په یقا ب واته یا کانی یی دگهل په یقا چیشمه هه قواته نه. تووری مووسا ته لمیحه ل سهر سهر بهوری یا مووسا پیغمبه رء. په یقا "ژ نه نوار"، ده بی "ژ نه نوار" بیته خوه ندنی.

■ **شروقه:** ↓

۱۴۲۹- هه ر نه هر ژ رهنگی ئه ژده ها بوون

هه ر سه بزه ب موعجزان عه سا بوون

■ هه قبه رکن: میر. پرۆ. نه ره ک- رۆ. نه ره -

■ **په یقناسی:** نه هر: چه من بچووک، جۆبار - ئه ژده ها: ئه ژده ها، ئه ژده ر، زییا، ماری مهزن - سه بزه: پنجار، شینکاتی - عه سا: گۆپال -

■ **جوانکاری:** ژ بلی ته شیبه ی ته لمیحه ژی د قی مالکا هه لبه ستی دا هه یه. په یقین ئه ژده ها و عه سا و موعجزه ئاقر دانه که ل سهر موعجزه یا مووسا پیغمبه رء.

■ **شروقه:** ↓

۱۴۳۰- هه ر دار ژ فه یزی نه وبه هاری

تیک شوعله ددا ژ نووری باری

■ هه قبه رکن: هژ. داری -

■ پەيقناسى: نەوبەھار: نووبەھار، سەرەتاييا بوھارى - شوعلە: ئالاف، گورى، گر، بليسه -

■ جوانكارى: ژ بلى تەشبيھى ديسان تەلميح ل سەر ئاگرى توورى سينا و دارا كو خودى نوورا خوہ ل وى را نيشانى مووسا دا، هاتيبه.

■ شروقه: ↓

۱۴۳۱- ھەر گول ژ مسالى ئاتەشى توور

يەك مەشعلە بى قوسوورى پر نوور

■ ھەقبەركن: ھژ.ئۆس. مەشعلە- ئە. ئا. شوعلە بى -

■ پەيقناسى: ئاتەشى توور: ئاگرى چيائى توور، نوورا خودى كو ل سەرى چيائى توور ل ناف دارەكى دا وەك ئاگرە ھاتە بەرچاقى مووسايى. - مەشعلە: مەشخەل، شەمالكا مەزن -

■ جوانكارى: ل فى مالكا ھەلبەستى دا ژ بلى تەشبيھى كو سۆرگول وەكانديھە ئاگرى چيائى توور و مەشعلە لىن ئاگرى، تەلميح ل سەر سەربھۆرى يا مووسا پيغەمبەر ژى ھەيە.

■ شروقه: ↓

۱۴۳۲- ھەر مورغى سەھەر بخوہ كەليمەك

ھەر تووتى و قومرى يەك نەدیمەك

۱۴۳۳- ھەر نەخل نەدا كونەندە ھەرگاھ

تەشبيھى شەجەر دگۆ "اناالله"

■ پەيقناسى: مورغى سەھەر: بالدارا سىدى، بلب - كەليم: بىژەر، ئاخىفەر، كەليموللا، ناسناقى مووسا پيغەمبەر - نەدیم: ھەقدەم - نەخل: دارخورما -

نه دا: گازی - نه داگونه نه ده: گازی که، جار کیش - ته شیبیه شه جهر: وه کی داری - انا الله: نه ز خودی مه -

■ **جوانکاری:** مورغی سه حهر واته بولبول وه کاندیه مووسا پیغه مبه رء. په یقین مورغی سه حهر، قومری، تووتی هه قبابه تن.

بالکیشی: خانی ل فان مالکین هه لبه ستنی دا ب چافه کی عارفانه ل جیهانی دتیره. نهو دپیژه: ل دهما بوهارئ دا، ههر سوژگوله ک وه کی ناگری تووری سینا و ههر داره ک وه ک دارا نووری، یا کو مووسا نوورا خودی تیدا دیتبوو، جوان بیوون و ههر بلبله ک زی وه کی مووسایی دگه ل خودی دناخفتن و بیوون مووسا بخوه. واته نه گهر مروّف ب چافئ عارفان ل جیهانی بنیره، هه موو تشت نیشانه یین هه بوونا خودینه.

■ **شروقه:** ↓

۱۴۳۴- خهر گووش و غه زال و گوور و ئاهوو

نهف قاز و قولنگ و که بک و ته یه هوو

۱۴۳۵- ککه ر ککه ر دچهرین ل کووه و دهستان

رهف رهف دفرین د نیف بهه شتان

■ هه قبه ر کرن: هژ. دچهرین - حم. دچهرن - رۆ. دچهرین - ئوس. گه گه، رهف رهف -

■ **په یقیناسی:** خهر گووش: کهر گووشک، کیرووشک، کیرگی - گوور: گوورخهر، جه له به ک کهر کووفی یه. - غه زال: خه زال، ناسک - ئاهوو: مامز، کووفی - قولنگ: قورینگ - که بک: کهو - ته یه هوو: تیه هوو، زره کهو، چپر کهو، کهوا چپر - ککه ر ککه ر: ککه ری ککه ی، گه له گه له، بر بری - دچهرین: دچهرین، دچیریان، دله وهرین - رهف رهف: یۆل یۆل، دهسته دهسته - بهه شت: باغ -

■ **جوانکاری:** گشتی په یقین نافین لاوران ب هه قرا هه قبابه تن و گشتی په یقین

ناقین بالداران ژى ب ههفرا ههقبابهتن. ل فان ههردو مالکین ههلبهستی دا لهف و نهشرا مورتهب هه به. لاور ککهرى ککهرى ل چیا و دهشتان دچیرین و بالدار رهف ل ناف باغان دا دفرین.

■ **شروقه: ↓**

۱۴۳۶- نهلقسه ب ئقتزا زهمانى
بوو فورسه تی عهیش و کامرانى

■ ههقبهرکرن: ئا. فورسه ت و -

■ په یقناسى: ب ئقتزا زهمانى: گوره کی ده مئ - عهیش: ژيان، خویش رابهۆرین، ژيانا خویش - کامرانى: ژيان ب خویشى، خویشبهختى، بدلئ خوه ژيان -

■ **شروقه: ↓**

۱۴۳۷- فهسلا بگه پ ن ل گهشت و سهیران
نیچیرئ بگه ن ژ وهحش و تهیران

■ ههقبهرکرن: حم. زا. بگه پ ن، بکن - میر. ئا. بکرین، بکهین - رو. بگه پ ن، بکن - ئوس. فهسلان بکرین، بکن - ئه. بکرین، بکن - جا. بکرین، بکن -

■ بالکیشى: پیتا "ل" یا داچهک ب مه دده زانینئ کو بگه پ ن سهراسته. لهورا کو بکرین یان بکرین "ل گهشت و سهیران" واته یئ ناده.

■ په یقناسى: بگه پ ن: گهردشئ بکن، ده رکه فن گهرده کئ - وهحش: کوووقى - تهیر: بالدار، فرنده -

■ جوانکاری: گهشت و سهیران ههقبابهت و ههقواته نه. په یقین وهحش و تهیر ههقبابهتن.

■ **شروقه: ↓**

۱۴۳۸- میری کو فہلہک موتیعی فہرمان

گو سوبحه نہبووی قہومی بۆھتان

- ہہقبہرکرن: میر. ئا. موتیعی و- - میر. رۆ. ئه. حم. جا. نہبووی قہومی-
ہژ. زا. نہبوویہ - ئا. نہبووی لقہومی- ئوس. نہبووی قہومی، ل رہخ دا ژی
نقیسییہ: بہدہل بتوومی- پرۆ. گو سبہ بیزم / ببهزم-
- پھیقناسی: موتیعی فہرمان: موتیعی ئہمر، ل ژیر فہرمانی دا-
سوبحه نہبووی: سبہ نہبووی، ہی نہبووی سییدہ - قہومی بۆھتان:
خہلکی بۆتانی -

۱۴۳۹- رابہستی سلاح و گورز و شہمشیر

بلجوملہ د گہل مہ بیئہ نیچیر

۱۴۴۰- حازر نہبتن کہسہک د سہیدی

ئہو دی بمرت د بہند و قہیدی

- ہہقبہرکرن: ئہ. بمریت -

بالکیشی: ئہگەر ل جیہی پھیقا نیچیر دا نہخجیر بہاتا، پاشبہندا وی دی خوہشتر
و جوانتر بیا، لہورا کو نہخجیر دگہل شہمشیر پاشبہندہک ل بار چی دکہ، تا
نیچیر. دقہومہ کو خانی ژی ہہ نہخجیر نقیسی بہ و روونقیسکاران ئہو
گوہہرتبن .

- پھیقناسی: رابہستی: گریدابی - سلاح: چہک - گورز: چوماقی سہرہہسن،
تویز - بیئ: وہرن - سہید(صید): راق، نیچیر، نہخجیر - بہند: زندان -
قہید: گریدان، کۆت و زنجیر -

- جوانکاری: پھیقن گورز و شہمشیر ب ہہقرا و قہید و بہند ژی ب ہہقرا
ہہقباہتن .

■ **شروڤه:** نيچيرفاني نيچيرا نووچه بين باش، وهها ژ مه را سه ربهوږي راگه هاند. نهوي گوت: كول روژهك خواهش و ل ده مسالهك باشه گه پرا قئ فله كا بي ناكام دا، دهما كو گيز كده ري ناسماني واته هه وايي ب ناريكاري يا قودره تي نه رد وه كه بهه شتي ليكر و بيناني به ربه رهي كو بوو كه كي بخه ملينه، نه ف جيها نا ميژين خه ملاند. هه ر نه وال و چيا و ده شت و باني دوروست وه كه كو شيه كه بهه شتي و هه ر باخچه يه كه وه كه باخچي بهه شتا هه ره ژوږين و هه ر كاني يه كه دوروست وه كي كاني يا كه وسه ري بوون. هه ر چيا يه كه وه كي تووري سينا ژ بهر نوور و رو ناهي يا خودايي ته ييسين و چلقين. هه ر چه مه ك وه كي نه ژده هايه كي و هه ر گيا يه كه ب موعجزه يا خودايي وه كي گوپاله ك ژ گوپالين مووسا پيغهمبه ر بوون. هه ر داره ك ژ فهيزا نه بوهار ري وه كه دارا مووسا ژ بهر رو ناهي يا خودايي گوږي و پيتي ژي قولوز دبوون. هه ر سوږ گوله ك وه كه ناگري چياي توور دوروست وه كه گوږيه ك بي كييم و كاس قيد كه تن. هه ر بلبه ك وه كه مووسا پيغهمبه ر ببوون ناخيفه ر و د گه ل خودي خه به رددان و هه ر قومري و تووتي يه ك ژ خواه را ببوون هه قده م و هه قال و هه قده نكي مرؤقان. هه ر دارخورمايه كي وه كي دارا مووسا هه رده م گازی دكرن و دگوتن: نه ز نيشانه يه ك ژ نيشاين خودي مه. ل وي ده مي دا كو ككهر ي ككهر ي كپرووشك و خفش و خه زال و كووفي و گوور ژ خواه را ل ده شت و چيان دا دچيريان و ره ف ره في قاز و قولنگ و كه وگوژهل و چير كه و ل ناف باغان دفرين. ب كورتي ل گوږه كي ده م و ده مسالي، بوو دهما كييف و كامراني و گه پريان و گه شت و سه يراني. بوو دهما نيچيرا كووفي و بالداران. ل وي ده مي دا نه و مير ي كو چه ر خا فله كي ل ژير فه رمانا وي دا بوو، گازی خه لك ي بو تاني كر و گوت: گه لي خه لكينوا! سه بي هي شه فه ق زه لال نه بووي، هووني خواه ب چه ك و سيلاح، ب گورزو شوور و تير و كه وانان ته ف بيچن و ناماده بن، كو نه مي سيدي زوو بچن نيچيري. هه ر كه سي كو سيدي دگه ل مه نه يي راف و نيچيري، نه زي وي زنداني بكه م و نه وي ل قه يد و به ند و زنداني دا بمره.

۱۴۴۱- خه لقي كو هه تتا ب سوبحي كازب

حازر كربوون به سات و راتب

۱۴۴۲- فه جري كو نومايه وان عه لامه ت

رابوو د وه شه هره دا قيامه ت

■ **هه قبه ركرن:** هژ.حم.رؤ. وي شه هري - نا. مير. نؤس. نه. زا. جا. وي شه هره - پرؤ. شه هره

■ **په یقناسی: سویجن کازب:** سپیدا دهره وین، بهری سه وگورا سپیدی - به سات (بساط): راخستنی، بنراخ، جیراخ - راتب: خوهره ک و ب تاییه تی خوهره کا کو کارکر یان ریوار دگه ل خوه دبن چولی، جری، جیره، تووشه، زادی ری، ل کوردستان دا فقی خوهرنا خوه یا روژانه ل ناف مالان دهینن و ب گه رهد روژی یان دانی فقییه ک دجه خوهرنی دهینه، نهو فقی ل بهر دهری مالان رادوهسته و گازی دکه: راتبه رحمت. واته رحمتا خودی ل وی / وی به کو راتبی ژ مه را بینه. - **فهجر: سپیده - قیامت رابوون:** مه بهست ژی هیقرزه و قه ره بالغه. -

■ **شروقه: ↓**

۱۴۴۳- میړان فه کرن عوقاب و بازی شیران د برن پلنگ و تازی

■ **په یقناسی: عوقاب:** نه لو، هه لو - بازی: باز - تازی؛ تاژی -

■ **جوانکاری:** نه ف مالکا ب شیوه یا مواز نه یی هاتیبه فه هاندنی. په یقین میړان و شیران جناسی ساز دکن. مه بهست ژ شیران لیره دا میړین بویره. عوقاب و بازی پیکفه و شیر و پلنگ و تازی ژی پیکفه هه قبا به تن.

■ **شروقه: ↓**

۱۴۴۴- دهرنده و نادم و به هائم فهرده ک قه نه ما د شه هره قائم

■ **هه قبه کرن:** نا. حم. هژ. نه. زا. هژ. شه هری - میر. جا. رو. شه هره -

■ **په یقناسی: دهرنده:** دهرنده، هلدر - به هائم: پرانه یا به هیمه، نازل، لاور - قائم: راوه ستایی، مایی -

■ **جوانکاری:** په یقین دهرنده و به هائم هه قبا بهت و هه قوا ته نه. په یقین دهرنده و به هائم ل گه ل په یقا نادم دژ بهری یی ساز دکن.

■ **شروقه: ↓**

۱۴۴۵- دام و دود و ئادەمى و حەيوان
تفل و سەبى، ئاشەفان و رەزقان

- ھەقبەركرن: ھژ. سەبى يو- بر. رۆ. ئا. سەبى و-
- پەيئناسى: دام: حەيوانىن مالى، ئازەلەين كەلى كرى - دەد: چۆلەمە، كووفى، ئازەلەين كەلى نەكرى - حەيوان: ئازەل، لاور - تفل: زارۆك - سەبى: زارۆك، كورپك-
- جوانكارى: پەيئەن دام و دەد و ئادەمى و حەيوان دژبەرن. پەيئەن تفل و سەبى ھەقواتەنە. پەيئەن ئاشەفان و رەزقان ھەقبابەتن. ل پەيئەن تفل و سەبى دا سەربەستى يا ھۆزانى يە ھەيە.
- شروقه: ↓

۱۴۴۶- ئەلقسسە قەبىلە يا رجانان
فيلجوملە كەسەك نەما د مالان

- ھەقبەركرن: رۆ. ل مالان، پرۆ. د مالان -
- پەيئناسى: قەبىلە: دەستە - رجان: پارانە يا رجان، ميران -
- جوانكارى: پەيئەن كەسەك و قەبىلە دژبەرى يە ساز دكن.
- شروقه: ↓

۱۴۴۷- بوو حەشرگەھەك ل سەيدگاھان
شەققەت نەكرن ل بى گوناھان

- ھەقبەركرن: ئۆس. سەيدوگاھان -
- پەيئناسى: حەشرگەھ: جىھەن بەرەف بوونى، كۆمەلگە، لىرەدا مەبەست ژى ھىقرزەيە كول نىچىرگەھى دا وەكى رۆزا حەشرى بوويە. - سەيدگاھ:

شكارگهھ، نيچيرگهھ، جيپهي رافي - شه فقهت: شه فقهت، دلسوژي، رحم -
بيگوناھان: يين بيگونهھ، بيسووجان -

- جوانكاري: نيچيرگهھ ل هيفرزه تي يين دا وه كاندييه حه شرگهها روژا قيامه تي.
- شروقه: ↓

۱۴۴۸- نهو چهنده ل وه حشيان دکوشتن گويا کو وحووش قهت نه هشتن

- پهيئناسي: وه حشيان: يين وه حشي، لاورين چوله مه، کووئي - وحووش:
پرانه يا وه حش، چوله مه، کووئي -
- جوانكاري: پهيئين وه حشيان و وحووش پيکته هه قواته نه.
- شروقه: ↓

۱۴۴۹- ده پهنده، ده وه نده و په پهنده هن کوشي وگرتي هن فکهنده

- هه قبه رکرن: هژ.حم. دگرتي -
- پهيئناسي: ده وه نده: ده ونده، ره قوک - فکهنده: که تي، بريندار -
- جوانكاري: پهيئين ده وه نده، ده پهنده و په پهنده ههم جناسي ساز دکن و ههم
ژي هه قبا به تن. پهيئين گرتي، کوشي و فکهنده ژي هه قبا به تن. ل قئ مالکئ
دا لهف و نه شر هه يه. پهيئين ده پهنده و ده وه نده و په پهنده ب پهيئين گرتي،
کوشي و فکهنده را لهف و نه شري ساز دکن. ده پهنده کوشتن، ده وه نده
گرتن و په پهنده ژي په کاندن.
ل قئ مالکئ دا سه ربه ستي يا هوژاني يين هه يه.
- شروقه: ↓

۱۴۵۰- چاپوک حه‌ره‌کات و نه‌وجه‌وانان
وان فارس و گورد و په‌هله‌وانان

- هه‌قبه‌رکرن: ئۆس. رۆسته‌م.
- په‌یقناسی: چاپوک، چاپک، ژیر، ژیهاتی - چاپک حه‌ره‌کات: یین ده‌ستس‌ک - نه‌وجه‌وان: نوو گه‌ه‌شتی - فارس: سوار - گورد: په‌هله‌وان -
- جوانکاری: په‌یقین گورد و په‌هله‌وان هه‌قواته‌نه. په‌یقین فارس و گورد په‌یقناریی یه و ناقین گه‌لین کورد و فارس ژی ده‌یین بیره‌ مرۆف.
- شروقه: ↓

۱۴۵۱- ده‌په‌نده دراندبوون ب شیران
په‌په‌نده پراندبوون ب تیران

- هه‌قبه‌رکرن: هژ. ئۆس. براندبوون -
- په‌یقناسی: دراندن: ده‌راندن، تیش کرن، برین، له‌ت کرن - پراندن: په‌راندن، قه‌له‌م کرن، فراندن، بریندار کرن و ئیخستن -
- جوانکاری: ئەف مالکا ب شیوه‌یا ته‌رسیعی هاتییه‌ فه‌هاندنی. په‌یقین ده‌په‌نده و دراندن، و په‌یقین په‌په‌نده و پراندن جناسی ساز دکن.
- شروقه: ↓

۱۴۵۲- مه‌حبووبی مسالین شه‌هله‌وه‌ندان
مه‌رکه‌ب عه‌ره‌بان، خودان که‌مه‌ندان

- هه‌قبه‌رکرن: هژ. مه‌حبووبیه - حم. میر. ئا. ئە. رۆ. زا. جا. مه‌حبووبی مسالین - ئۆس. مه‌حبووب د مسالین -

- پەيقناسى: لەو ھەند: جەوانىن جوان و خوەشكۆك و ژىھاتى - شەھلەو ھەند: سەرۆكى/كا لەو ھەندەن، سەردارى جەوانچاكان - مەرکەب: ھەسپ - مەرکەب عەرەبان: سوارىن ھەسپىن عەرەبى - خودان كەمەند: كەمەنددار، ب كەمەند -

■ شەرۆفە: ↓

۱۴۵۳- چەوگان دەست د گەل گۆپالان

ھاقىتنە گەردەنید غەزالان

- ھەقبەركرن: مير.ئا.ھژ. گەردەنى - ئە. گەردەنىت -

- پەيقناسى: چەوگان: چۆگان، چۆ، چەل، دارەدەست - گۆپال: گۆچان، دارەدەستى كو سەرى وان وەكى گۆيىن دچەمىن .

■ شەرۆفە: ↓

۱۴۵۴- ئەو شىرەسوار و بەبرى جەنگى

خوونى كرىوون بەلەك پەلەنگى

- ھەقبەركرن: مير. حم. رۆ. زا. جا. ئەو شىرەسوار و بەبرى جەنگى - ھژ. ئەو شىرەسوار ب پەر و چەنگى - ئا. ئەو شىر و سوار و پىرى جەنگى - ئە. ئەو شىرەسوار و پىرى جەنگى - ئۆس. پەرى جەنگى - ھژ. حم. بەلەك بەلەنگى - مير. ئە. ئا. رۆ. جا. زا. ئۆس. بەلەك پەلەنگى - پرۆ. بلون -

- پەيقناسى: شىرەسوار: سوارى وەكى شىران، سوارى بىنانى شىران زىخ و ژىھاتى - بەبر: بەفر، بەفل، درەندەيەك وەكى پلنگان، لى ژ پلنگان مەزنتەر و ب ھىزترە، پۆستى پلنگان پنى پنى يە، لى پۆستى بەفران راف رافى يە. گۆتەك پىشىنان ھەيە كو دىيژە: ھەر شىرەكى بەفرى خوە ھەيە. - بەبرى جەنگى: بەفرى شەرى، مەبەست ژ سوارچاكانە - خوونى كرىوون: خوونىن كرىوون، برىندار كرىوون، كرىوون رەنگى خوونى دا، سۆر كرىوون - پەلەنگى:

خفتانی کو ژ پۆستی پلنگان چی دکهن، لیره دا مه بهست پلنگ بخوه به - به له ک
به له نگی : پلنگین به له ک، خفتانین به له ک -

■ شروقه : ↓

۱۴۵۵- نه وچه نده غه زال نه وان کرن سه ید
نه وچه نده به له ننگ نه وان کرن قه ید

■ هه قبه ر کرن : نه . غه زالغ وان -

■ جوانکاری : په یقین غه زال و په له ننگ دژ به رن . نه ف مالکا ب شیوه یا موازه نه
یع هاتیبه قه هاندن .

■ شروقه : ↓

۱۴۵۶- ئیدی نه دشین د گه ل خو بینن
به لکی نه دشین ژ جه هلینن

■ هه قبه ر کرن : هژ . جیه هه لینن -

■ په یقیناسی : نه دشین : نکارین - هلینن : راکن -

■ شروقه : ↓

۱۴۵۷- کوشتی ژ خو را برن فه قیران
گرتی ب خو را برن نه میران

■ هه قبه ر کرن : بر.ئا . ب، ژ -

■ **جوانکاری:** په یځین گرتی و کوشتی هه فبابه تن. په یځین فه قیر و نه میر ژی دژبه رن. ئەف مالکا ب شیوه یا ته رسیعی هاتییه فه هاندنی.

■ **شروقه:** خه لکی بهری سه وگورا سبی راتب و راخستنی یین خوه ناماده کربوون، دگه له لاقیتنا ستیرکا سبیدی را، بوو هیقرزه و قهره بالغهک وسان، ته دگوت قای قیامهت ل وی شههری رابوویه. میچاگان نه لوه و بازی یین خوه ژ رکه یان ده رانین و شیرهمیران ژی پلنگ و تازی یین خوه ب خوه را دبرن. ژلاورین درنده یین نیچیری و پیرو و مروف و تازه لین که لی و کووفی، ژ میر و زار و گهنج و ناشه فان و ره زفانان ب کورتی نه وی کو میر بوو، که سهک ل مال و ل باژاره دا نه ما. ل نیچیرکه هان دا بوو چه شر و نه شرهک وسان، کو دلج که سی ب نیچیرین بیگونه نه دشه وتی. ئەوان نیچیرفانان هند کووفی کوشتن کو ته دگوت قای ئیدی چ کووفی ل وی نیچیرکه هی دا نه مان. درنده گرتن و فرنده په کاندن و ره فوک ژی کوشتن. نه وگه نجین سفک و لاوین ژیهاتی، سوارچاکین وه که په هله وانان، درنده ب شووران ددراندن و فرنده ب تیران دپه کاندن. جوانچاکین شه هله وه ند و سوارین هه سپین عه ره بی و خودانین که مه ندان چو و گوپال ل ده ستین وان دا بوون و ل دوو نیچیران دکه تن و گوپال داقیتن گهرده نا خفش و خه زالان. وان سوارچاکین شیرناسا و نهو به فرین شه رانی پلنگین به لهک ل خوونی دا سوژ کربوون. ئەوانا هند خه زال نیچیر کرن و هند پلنگ گرتن کو ئیدی نکارین وان هه موو جهنده کین خه زالان ژ جی راکن و وان هه موو پلنگین گرتی ب خوه را بینن. نه داران نیچیرین کوشتی ژ خوه را برن و میر و به گان ژی نیچیرین گرتی ب خوه را برن.

(۳۷)

داستانی بووستانی جهننت نشانی میرانه، کو بوویه
مه جمه عولبه حرهینا عه شقا ههردو دلنه فگاران و مه تله عولنه بیرهینا
شهوقا حوسنا ههردو گولعیزاران

۱۴۵۸- باغهک وه هه بوو نه میر زینه دین
باغی ئره می دچوو ب مزگین

■ هه قبه رکرن: میر.ئا. ئۆس. نه میر زهیدین - حم. میر زهیدین - رۆ. باغهک وی
هه بوو نه میر زینه دین (زین الدین) - ئه. باغهک وه هه بوو نه میر زینه دین -
پرو. زهیدین - زا. باغهک وی هه بوو میر زهیدین - هژ. نه میر زینه دین - -
میر. ئۆس. ئه. رۆ. دمزگین - ئا. حم. زا. هژ. ب مزگین - جا. به مزگین -

■ بالکیشی: خانی پیش دا دهما کو په سنی میر و زینی دده، گۆتییه: ناقی وی نه میر
زینه دین بوو. ل دوو را دهما کو دخوازه ناقی زینی بیژه، دنقیسه کو؛ وی ناف ژ
نسفی ناقی میر بوو. واته زین. قیجا ب فان ههردو سه ربه لگانه، لیره زی ده بی
زینه دین به، نه کو زهیدین و زینه دین -

■ په یقناسی: وه: وسان - ئره م: بهه شتا شه داده -

■ جوانکاری: سه رراتی پیدان ل قی مالکی دا هه یه. خانی ل جیهی کو بیژه باغی
میر زینه دین وه کی باغی ئره می بوو، دیبژه ئه و باغا وسان خواهش بوو کو باغی
ئره می دچوو مزگینی یا وی.

■ شروقه: ↓

۱۴۵۹- ھەر دەوحە ژوی و ھەر تیوورەک
یەك قەسر ژ جەننەتین و ھوورەك

- ھەقبەرکرن: حم. قصر- رۆ. قصرە- ئۆس. قەطرە- ئە. د-
- پەیقناسی: دەوحە: دارا مەزن و پەلگ و چقل قەدایی، - تیوور (ٹیور): پراڤیا تەیر، بالداران - قەسر (قصر): کۆشک -
- جوانکاری: ل قح مالکئ دا تەشبیھ و لەف و نەشر ھەیە. ھەر دەوحە وەکی قەسرەك بەھشتین، و ھەر تەیرەك وەکی ھووری یەکی بوویە.
- شروڤە: ↓

۱۴۶۰- بۆ شوشتن دەست و پی و چەعقان
کەوسەر کربوو سەبیلن رەزقان

- ھەقبەرکرن: میر. دېھقان - حم. زا. چاھقان - ئا. رۆ. جا. چاقان - ئە. داقان - ئۆس. بی شوشتن و پی و دەست و رەزقان - - میر. گەریا - حم. زا. کربوون - ئا. ئە. ئۆس. رۆ. ھژ. جا. کربوو -
- پەیقناسی: شوشتن: شوشتن - چەعق: چەھف، چاف - سەبیل: جۆک، رین، ریکا ئاق، ئاقا نەزری -
- جوانکاری: ئاقا باغچئ میرئ نەوہکاندیہ ئاقا کەوسەرین، بەلکی دبیژە ھە کەوسەر بخوہ بوویە.
- شروڤە: ↓

۱۴۶۱- ھەمسەر ب مەقامن سدرە سەرۆەك
مانەندئ فرشتە ھەر تەزەرۆەك

- ھەقبەرکرن: رۆ. سدر -

- پەيقناسى: ھەمسەر: ھەفتا، ھەفسەنگ - مەقام: جىھ، پلە - سدرە: دارا بەھشتى يا ل رەخ عەرشى خودى - تەزەرو: قەرقاول، كەلۆكى جەنگەلى، نازەرى دىيىزنى تۆرتۆيۆك -
- جوانكارى: ھەر تەزەرەك ۋە كاندىيە فرشتە يەكەن ۋە ھەر سەرەك ژی ۋە كاندىيە دارا سدرە تولىمونتە ھايى .

۱۴۶۲- تەشپىھەن مەمى دلئ سەنەوبەر
سەد پارە ژ عىشقىن قەددى عەرەر

- ھەقبەركن: مير. جگەر ژ عىشقىن عەرەر -
- پەيقناسى: دلئ سەنەوبەر: ھوندورچ دارا سەنەوبەر - سەد پارە: سەدپرتى - قەددى عەرەر: بەزنا دارا عەرەر -
- جوانكارى: دلئ سەنەوبەر ۋە كاندىيە دلئ مەمى يى سەد پارە ۋە برىندار. سەنەوبەر كرىيە ئەقىندار عەرەر .

■ شروڧە: ↓

۱۴۶۳- نارنج و تورونج شوبھەن زىنى
زەر بوونە ژ عللە تا ئەقىنى

- ھەقبەركن: مير. بوويە- رۆ. ئۆس. ھژ. ھم. ئە. بوويى - ئا. بوونە -
- پەيقناسى: نارنج و تورونج: دو ميوەيىن ژ بنەمالا پورتەقالىنە - عللەت: نەخۆشى، ھەگەر -
- جوانكارى: نارنج و تورونج ل زەربوونى دا ۋە كاندىيە روويى زىنى يى ل بەر دەردى ئەقىنى زەربوويى .

■ شروڧە: ↓

۱۴۶۴- سیف و روتەب و ئەنار ئېنار بۆستان

ئېف و زەقەن و ئەنار بۆستان

- ھەقبەركرن: مېر. ھم. ئە. رۆ. جا. زا. ئەنار بۆستان، ئەنار بۆستان - ئۆس. ئەنار و بۆستان، ئەنار و بۆستان - ئا. ئەنار بۆستان، ددان و بۆستان - ھژ. ئەنار بۆستان، ئەنار بۆستان -
- پەيقناسى: روتەب: خورمايى تەر، خورمايى نوو گەھشتى - ئەنار بۆستان: ھەنار بۆستان - زەقەن: چەنە، ژېرچەنە - ئەنار بۆستان: ھەنار مەمکان - بۆستان: پستان، مەمک، چچک -
- جوانكارى: ل فى مالكى دا لەف و نەشر ھەيە، سېف وەكاندىيە زەقەنى، ئېف وەكاندىيە روتەبى، ئەنار بۆستان ژى وەكاندىيە ئەنار بۆستان.
- شىرۆفە: ↓

۱۴۶۵- شمشاد و چنار ھەمقەدەم بوون

خۆش سايەوەر و ەلاھومەم بوون

- ھەقبەركرن: ئا. شمشاد و چنار ھەمقەدەم بوو - ئە. مېر. ھم. بر. رۆ. ھژ. جا. زا. بوون - - مېر. ئا. ھم. ئە. رۆ. جا. زا. سايە وەر - ھژ. ئۆس. سايەدەر - مېر. ھژ. ەلى ھەمەم - رۆ. ھەم ەلى -
- پەيقناسى: شمشاد: دارەكە، كو ھۆزان بەژنا دلەبرا خوە ل بارا رىك و پىكى - يى دا دوەكىنن وى - چنار: دارەك بلندە كو ل رەخ ئاقان دوروسكە - ھەمقەدەم: ھەقگاف، ھەقپايە، ھەقسەنگ - سايەوەر: سيبەردار، ب سيبەر - ەلا ھومەم: بلند ھەمەت -
- جوانكارى: پەيقىن شمشاد و چنار ھەقباہەتن.
- شىرۆفە: ↓

۱۴۶۶- زەرىن قەدەجى د مەستى لەبرىز
رەيحان و بەنەفشە جوملە نەو خيز

■ ھەقبەركرن: رۆ. زېرىن - حم. ئۆس. ھژ. پىرۆ. جا. زا. نۆ/نەو - مير. ئا. ئە. رۆ. شەب - پىرۆ. نەو -

■ پەيقناسى: زەرىن: زېرىن - قەدەج: جام، پيالە - مەست: سەرخۆش - لەبرىز: لىقا را، سەررېژ - رەيحان: پىنجا رەكئ بېنەخۆشە - بەنەفشە: وەنەوشە، كولىكەك جوانە - جوملە: ھەموو - نەوخيز: نۆخيز، نووروستە، نوو شين بوويى -

■ جوانكارى: مەبەست ژ زەرىن قەدەجى د مەستى لەبرىز، گولا نىرگسى يە -

■ شىرۆفە: ↓

۱۴۶۷- مەجموعەيىن خوزرەوات و ئەزھار
شىرازەيىن سەلسەبىل و ئەنھار
۱۴۶۸- سەحنارەزە مومجەلەن كىتابەك
ھەر قەتە و فەسلە فەسل و بابەك

■ ھەقبەركرن: مير. فەسل و فەسل - ئا. ھەر قەتەيىن فەسل، فەسلە بابەك - ئە. ھەر قەتە و فەسلە فەسلە بابەك - ئۆس. ھەر قەترە د فەسلە فەسل و بابەك - ھژ. ھەر قەتە و فەسل و فەسل و بابەك -

■ پەيقناسى: خوزرەوات: پىنجا، شىنكاتى - ئەزھار: پىرانەيا زوھرە، گول - شىرازە: بىن پىرتووكان كو پىن ئارمووشە ددروون، حاشىيە، دۆراندۆر، لىرەدا مەبەست ژى بەنگەيا جۆكا باغ و بۆستانانە - سەلسەبىل: كانىيەكە ل بەھشتى دا - ئەنھار: پىرانەيا نەھر، جۆباران - سەحن: ئاقەند - رەز: باغ ب گشتى و باغى تىريان ب تايبەتى - مومجەلەن: ب گشتى، تەفدا - قەتە: كەردى، كەرت، مالک - فەسلە: پىشك، پىشكەك ژ بۆستانە كو ژ چەند كەرتان پىك تى، لات، مشار - فەسل: پىشكەك ژ پىرتووكى - باب: چەند فەسل ژ پىرتووكەك -

■ **جوانکاری:** رەز واتە باغى مېرە وە كاندىيە پرتووكە كىن و بەنگە يا باغى ژى وە كاندىيە شىرازە يا پرتووكىن . ھەر كەردى و لاتەك ژ بۆستان ە ژى وە كاندىيە پىشك و بارەك ژ پرتووكىن .

■ **شرۆفە:** ↓

■ ۱۴۶۹- گۆيا ب ئەدەب ئەدييى تەنجيم

■ سەرسەفحە يىن باغ ە شېھى تەقويم

■ ھەقبەركىن : ئۆس . سەحنە يىن - ھژ . باغى -

■ پەيقناسى : ئەديب : تۆرەقان، ئەدەبىزان - تەنجيم : ئستېرناسى، -
سەرسەفحە : سەررووپەل، دەستېپىك، دىباچە - تەقويم : سالنامە، سالپىف،
رۆژھەژمىر -

■ **جوانکاری:** پەيقىن ئەدەب و ئەديب جناسى ساز دكن . باغ و كەردى
يىن بۆستان ە وە كاندىيە رۆژھەژمىرە كىن، كو ستېرناسە كى ئەو رۆژھەمىرا
رىك و پىك كرىيە .

■ ھەگەرا وە كاندىنا باغ ە ب تەقويمى ئەو بوويە، كو سالنامە پىش دا ل رووپەلە كى
يان چەند رووپەلان دا ب شىپوہ يا جەدوہلى كو خانە يىن وى ھەموو وەك ھەف
بوون، دھاتن نقيسىن و ئامادە كرىن .

■ **شرۆفە:** ↓

■ ۱۴۷۰- جەدوہل كرىبوو ب ھەللى سىماب

■ شەنگەرف سەفەت گولپى د سىراب

■ ھەقبەركىن : ئا . شىنگەرۋە - ئۆس . گولپىن -

■ پەيقناسى: جەدول كرن: خانەخانەيى كرن، چارخانەيى كرن - ھەلل: ھەلاندىن، بوھوژاندىن - سىماب: جيۈە، سىماف - شەنگەرف: جۆھەرا جيۈى، ئاخەك سۆرە كول وئىنەكېشى يىن دا كېرتى - سىراپ: تىراف، گەش، برەنگ و روو، خۆشەرەنگ -

■ جوانكارى: ئافا ل كۆرى و جۆكېن باغى دا ۋەكاندىيە سىمافى و سۆرگولېن گەش يىن دۇراندۆرى جۆكان و بەنگەيان زى ۋەكاندىيە شەنگەرفى.

■ شىرۆفە: ↓

۱۴۷۱- ئەتراف ژ سونبول و رەياھىن ئەلوان ب خوتووتى سەبىز و مشكىن

■ ھەقبەر كرن: مير. ئا. ئۆس. سەبىزى مشكىن -

■ پەيقناسى: ئەتراف (اطراف): دۇراندۆر - رەياھىن: پۈرئەيا رەيھان، پىنجارەكى يىھنخۆشە - ئەلوان: پۈرئەيا لەون، رەنگ - خوتووت (خطوط): پۈرئەيا خەت، ھىل، سووت - سەبىز: كەسك، سەوز - مشكىن: رەش، ۋەكە مسكى رەش و يىنخۆش -

■ جوانكارى: ل قى مالكى دا لەف و نەشر ھەيە. سونبول سەبىزە. رىياھىن مشكىن.

■ شىرۆفە: ↓

۱۴۷۲- ھەرىكە دكرن بەيانى ئىحكام بەختى سىيەھ و سفىد ئىعلام

■ ھەقبەر كرن: مير. ئە. ئۆس. ھژ. ئىحكام - ئا. ئۆس. سفىد و -

■ پەيقناسى: بەيان كرن: راگەھاندىن - ئىحكام. بەرگرى كرن - ئىحكام: فەرمانان - سىيەھ: سىياھ، رەش - سفىد: سىيى - ئىعلام: نىشاندان، راگەھاندىن - ئىعلام: پۈرئەيا ەلەم، ئالا، پەرچەم، بلند -

■ جوانکاری: په یقین سببه و سفید دژبهرن .

■ **شروقه:** میر زینه دینء باغه کی وسان هه بوو، کو باغی ئرهمی دچوو ب مزگینی یا وی باغی . ههر دارهک ژ وی باغی وه کی قه سرهک بهه شتی بوو و ههر تهیره کی وی باغی وه کی حووری یه کی بوو . ره زقانء ژ بوی شووشتنا دهست و پی و چاقان، ناقه کوه سره ری بهردا جوکین وی باغی دا . ههر سه ره وه که وی باغی ل گهل دارا سدره یا بهه شتی بهرانبه ری دکر و ههر ته زهروه کی وی باغی دوروست وه کی فرشته یه کی بوو . دلئی ههر سه نه وه به ری ل ئه قینا به ژنا عه ره ری دا وه کی دلئی مهمی ل ئه قینا زینی دا بیوو سه د پرتیبان . نارنج و تورونجین وی باغی وه کی ته فه شا زینی ل بهر ده ری ئه قینی زه ربیوو . سیف و خورما و هه نارین وی باغی وه کی لیف و ژیرچه نه و هه نارین مهمکان جوان و خوهش و خوهش کوک بوون . دارین وی یین شمشاد و چناری ل هه مبه ری هه قندو دا هاتبوون چاندنی و هندی هه ف بلند بیوو و سببه را وان خوهش و بیهنقه کهر بوو . نیرگزین وی یین مهست و تژی وه که جامین زیرین، یین مشت و ل لیقان را و ره یحان و به نه فشه یین وی هه موو نوو گهه شتی و نوو بشکوژدایی بوون . دهوراند هوری به نکه یین جوک و جو بارین وی ب گول و گیایین جور به جور هاتبوون خه ملاندنی . ناقه راستا باغء ب گشتی وه کی پرتوو که کی بوو، کو ههر لات و که ردی و مشاره کی وی وه کی به ند و پشک و پارین پرتوو که کی ژیک هاتبوون جو دا کرنی . ته دگوت قای کو ئستیرناسه کی توره فان سه ره په ری باغء وه ک سه ر رو په را روژه ژمیره کی ری ک و پیک و ب توره هیلبه ندی کر بوو . ته دگوت قای کو ری یین باغی خانه خانه یی کر بوون و ل جیهی ناقی دا سیما ف بهردا بوونی و دؤراندؤری خیزین سیمافی واته به نکه هئی جوک و کو ری یان ژی ل جیهی ئاخه سو رکئی پی سو رگولین گهش نه قشان دبوون . دؤراندؤری وان خانه یانه ژی پی سو نبول و ره یحانان خیزین که سک و رهش لی کشاند بوون . ته دگوت قه ی ههر یه ک ژ وان خانه یانا وه کی خانه یا تیتکا فاله افیزان به ختی رهش و سپی یین فالگران رادگه هینن .

(۳۸)

ره‌هایی یا زینتی به ژ قهیدا ته‌عه‌لوقا ئه‌غیاران،
ته‌نهایی و ته‌که‌لوما وی به دگه‌ل به‌لگ و داران

۱۴۷۳- نه‌و ئاهوویین سه‌یدگاهن وه‌حشته
نه‌و بانوویین بارگاهن ئولفته

■ په‌یفناسی: سه‌یدگاه: نیچیرگه‌ه - وه‌حشته: ترس، دووری ژ خه‌لکین،
کووچی بوون - نه‌وباوه: نووگه‌ه‌شتی، شینه - بارگاه: ده‌رگاه، ده‌رخانه -
ئولفته: هۆگری-

■ جوانکاری: ئاهوو و بانوو هه‌ردو ژئ ئستعاره‌نه ژ زینتی. خانی لیره‌ دا ژ بؤنا
کیشا هه‌لبه‌ستی ل جیهی زایه‌ندا کوردی یا میزا ژ که‌سره‌یا ئزافه‌ یا فارسی
وه‌ج گرتیبه‌ و ل جیهی کو بیژه‌ ئاهوویا و بانوویا گۆتیبه‌ ئاهوویین و بانوویین.
ل قی مالکی دا سه‌ربه‌ستی یا هۆزانی یی هه‌یه‌.

■ شروقه‌: ↓

۱۴۷۴- سه‌رگه‌للن غه‌زالن ده‌شتن ده‌ردان
سه‌رگه‌شتن نه‌هالن باغی وهردان

■ هه‌قبه‌رکرن: بر.هژ. ده‌شت و - هژ. باغ و وهردان-

■ په‌یفناسی: سه‌رگه‌للن: سه‌رگه‌لله‌یین، سه‌رتۆپا، ره‌مکیشا، پیشه‌نگا، پیشه‌نگ و
پیشیکیشا ککه‌ری یین خفش و خه‌زال و په‌ز کووقیان - ده‌شتن ده‌ردان:

دهشتا دهر د و كولان - سەرگه شتى: سەرگه شته يى، ئاواره يى، سەرگه شته: هاقىبوويى، سەرگهردان، سهرى لىن گه پىايى، سهوداسه رى - نه هال: تنگ، شينه - وهر د: سۆرگول -

■ **جوانكارى:** ئەف مالكا ب شيوه يا ته رسيعى هاتيبه قه هاندنى. خانى ل قى مالكى دا ژى ديسان ل جيهى زايه ندا كوردى ژ نرافه يا فارسى وه ج وهر گرتيبه. سەرگه لله يا غه زالىن دهشتا دهر دان و سەرگه شته يا نه هالى باغى وهر دان ئستعاره نه ژ زىنى. نه هالى باغى وهر دان ئستعاره به ژ مەمى.

■ **شرۆقه:** ↓

۱۴۷۵- پابه سته يى قه يدى عه شقىن خوونخوار

سهيدا كو مەمۆ كرى بريندار

■ **هه قبه ركرن:** ئا. ئە. هژ. رۆ. هم. زا. هژ. جا. مەمى - ئۆس. مير. پرۆ. مەمۆ-

■ **په يقناسى:** پابه سته: پابه ند، پىن گرىدايى، پىن ل قه يدى دا

■ **جوانكارى:** عه شق وه كاندييه قه يده كى كو كه تيبه لنگى زىنى و ئەو ب وى عه شقىن هاتيبه گرىدانى. سهيدا كو مەمۆ كرى بريندار ئستعاره به ژ زىنى.

■ **شرۆقه:** ↓

۱۴۷۶- دى شههر و مەحه لله جومله خالى

خالى بوويه كووچه و هه والى

■ **هه قبه ركرن:** ئا. مەحه ل و - - هم. بووى - ئە. بووى - ئۆس. ئا. كوچك -

■ **په يقناسى:** مەحه لله: تاخ، گه ره ك، - كووچه: كوويچه، كولان - هه والى: دهور و بهر -

- **جوانکاری:** پەيڤين شەھر و مەھەللە و كووچە و حەوالى ھەقبابەتن. پەيڤين خالى تەكيريى ساز دكن. ل نيڤمالكا دوهم دا سەربەستى يا ھۆزانى يىن ھەيە.

■ **شروڤه:** ↓

**۱۴۷۷- تەنھا و تەھينە باغ و بوستان
بى ئنس و پەرينە سەحن و ئەيوان**

- **ھەقبەركرن:** حم، ئە. سەحنى ئەيوان -
- **پەيڤناسى:** تەنھا: تەنى - تەھينە: توھينە، قالانە - ئنس: ئنسان، مرؤف - ئەيوان: ھەيوان، ھيقان، شانشين -
- **جوانکاری:** تەنھا و تەھى ھەم ھەقبابەتن و ھەم ژى جناسى ساز دكن. پەيڤين باغ و بوستان ھەقبابەتن. پەيڤين سەحن و ئەيوان ژى ھەروسان. پەيڤين ئنس و پەرى دژبەرى يىن ساز دكن.

■ **شروڤه:** ↓

**۱۴۷۸- زانى كو زەمانە بى ئەمانە
گو رابە دلۆ عەجەب زەمانە**

- **ھەقبەركرن:** مير. زەمان -
- **پەيڤناسى:** زەمانە: جيھان، دەورا فەلەكى - بى ئەمان: بى پەناھ، پەناھ نەدەر -
- **جوانکاری:** پەيڤين زەمانە و ئەمانە ل نيڤمالكا يەكەم دا جناسى ساز دكن. ھەردو پەيڤين زەمانە تەكيريى ساز دكن.

■ **شروڤه:** ↓

۱۴۷۹- فورسەت خۆشە دا بچینه سهيران

جا سهيرئ بکهين ل وهحش و تهيران

- ههقبهركرن: ئا. نيچير بکن - رۆ. دا - پرۆ. جا - ئۆس. مير. تا سهيرئ -
- پهيقناسی: فورسەت: کهلین، دهرفەند، فرسەند - جا: قیجا، ئیجا، جارئ، هندهک جارن وهک پرتکا فهرماني ژي واتهين دده -
- جوانکاری: په يقين سهيرئ و سهيران جناسی ساز دکن. په يقين وهحش و تهير ههقبابهتن.

■ شروقه: ↓

۱۴۸۰- کانی قه ههين ژ وان مه ههمدهرد

لهورا کو ئهف ئادهمينه بی دهرد

- ههقبهركرن: ئا. ئۆس. ههيه - نه. ههنه-

■ شروقه: ↓

۱۴۸۱- تهيرهک مه بهیستیه د باغان

بهختی وی رهشه ژ رهنگی زاغان

۱۴۸۲- لئی ژار و زهعیف و بی مهجاله

ئاشوفتهين روويين وهردئ ئاله

۱۴۸۳- رۆژان دکهتن فهغان و زاری

خوونا خو دخۆت شهقن د تاري

- ههقبهركرن: ئۆس. دكرن -

- پەيقناسى: زاغ: قۆك، قەلەرەش - ژار: لاواز، بەلەنگاز - زەعيف: بى ھېز، قۇر، لاواز - بيمەجال: بى گاڭ، نەچار، بەلەنگاز - ئاشوفتە: پەريشان، ئالۆز - ئال: سۆر، سۆرى قەكرى -

- جوانكارى: پەيقىن ژار و زەعيف ھەقواتەنە. پەيقىن فەغان و زارى ژى ھەروسان. پەيقىن شەف و روژ ژى دژبەرى يى ساز دكن.

■ شروڤە: ↓

۱۴۸۴- دائم دكەتن فەغان و غولغول
 ھەقدەنگى منە ب نافی بولبول
 ۱۴۸۵- ھەمدەردەكى قەنجە ئەھلىن حالە
 دەرمانەكى دەردى من ل بالە

- ھەقبەركن: ئە. ھەمدەردەكە -

- پەيقناسى: قەنج: باش - ئەھلىن حال: ئەقیندار - ل بالە: ل جەمە، ل نكە-

- جوانكارى: پەيقىن دەرد و دەرمان دژبەرى يى ساز دكن.
 ل قى مالكى دا سەربەستى يا ھۆزانى يى ھەيە.

■ شروڤە: ↓

۱۴۸۶- ئەى دل وەرە دا بچىن نەھانى
ھېژا كو ھەيە مە زىندەگانى

- ھەقبەركن: مير. ھېژان -

- پەيقناسى: نەھانى: دزىقە، پەنيقە - زىندەگانى: ژيان -

■ شروڤە: ↓

۱۴۸۷- بهلکی ب نهسیحەت و ب پەندئ

نازا مه بکەت ژ قەید و بەندئ

- هەقبەرکرن: رۆ. بەلکە - - میر. ئازادە - ئا. ئۆس. ئازاد بکەت
ژ قەید و بەندئ -
- پەیفناسی: نهسیحەت: شیرەت - پەند: شیرەت - نازا مه بکەت:
مه نازاد بکە -
- جوانکاری: پەیفین نهسیحەت و پەند هەقواتەنه. پەیفین قەید و بەند ژئ
هەقواتەنه. پەیفنا نازا دگەل پەیفین قەید و بەندئ دژبەری یئ ساز دکە.
- شروقه: ئەو خفشا نیچیرگەها ترسئ و تەنیتی یئ، ئەو بانیا بارەگاها ئەفینئ،
ئەو سەرتاج و پیشەنگا خەزالتن دەشتا دەرد و کولان، ئەو سەرگەردان و
ناقیبوو یا شینەیا باغین سۆرگولان، ئەو پا بەستەیا قەید و زنجیرین ئەفینا
خوونخوار، ئەو نیچیرا کو تیرا ئەفینا مەمۆ دلئ وئ هنگافتبوو و ل دەستی
ئەفینئ بریندار ببوو، دەما کو دیت، باژار و کووچە و کۆلان و تاخ و دەروور و بەر
ژ میران فک و فالامانە، کەسەک ل باژارە دا نەمایە، باغ و بوستان و مال و
ئەیان ژ مروّف و پەرییان خەر و خالی مانە، زانی کو جیهان یئ ئەمانە و دووما
جیهانئ قوتە و ئەف جیهاننا ژ کەسی را نامینە . جا بخوہ ژ دلئ خوہ را گۆت:
هەئ دلئ برین رابە سەر خوہ، بەرا خوہ بدئ کا جیهان چ لئ هاتیبە . رابە دەما
وئ هندی یە کو ئەم ژ فئ کەلینئ وەجئ وەرگرن و ژ خوہ را بچن سەیرانا باغ
و بوستانان و بەرا خوہ بدەنە بالدار و کووفیان . کانئ گەلۆ ل ناف وانا دا
هەقەردەکی مە هەیه یان نا؟ لەورا کو ئەف مروّفانا هەموو بیدەرد و کولن . من
بەیسیتیە کو ل ناف باغان دا بالدارەک هەیه، کو بەختئ وئ ژ پەری قژکان ژئ
رەشتەر . بالدارەکی ژار و بەلەنگاز و لاواز و بیدەستەهلات و بیگاف و بیچارەیه
و ئەفینا سۆرگولان ئەو شەپرزە کریبە . ب روژ دکە ناهین و نالین و ب شەف
ژئ خوونا دلئ خوہ دخوہ . ئەو هەردەم ب نالین و زارینە و تەنئ ئەو هەقەدەنگئ
منە و نافئ وئ ژئ بلبە . هەقەردەکی باشە، ئەفیندار و حالدارە، دەرمانەکی
دەردئ من ل بال وئ یە . دلۆ رابە هئ کو هەندەک ژ ژیاننا مه مایە، ئەم دزیقا و
پەنیقا خوہ بگەهینن وئ ئەفینداری، بەلکی ئەو ب دەنگئ خوہ یئ خوہش
هەندەکی مه شیرەت بکە و هەندەکی بارئ دەرد و کولین مه سقک بکە و مه ژ
فئ قەید و بەندئ رزگار بکە .

۱۴۸۸- ئەقرەنگەھە گۆت و بى تەوہققوف
زىن ھاتەقە باغ بى تەكەلوف

■ ھەقبەركرن: مير. ھاتەباغى - رۆ. ھاتىبە باغ - ئە. ھاتە وى باغى - ئۆس. ھاتە بباغى - ھۆ. ھاتەقە باغى - ھم. ھاتەقە باغى - ئا. ھاتە و باغ - زا. ھاتە قى باغ - جا. ھاتەقە باغ -

■ پەيقناسى: تەوہققوف: راوہستان - تەكەلوف: زەحمەت -

■ شروڤە: زىنى وەھا گۆت و قەت رانەوہستا و بى زەحمەت و بەرگرى ھاتەقە ئاف باغ.

۱۴۸۹- ئاگاھ نەبوون ژ وئ چو دەييار
نە داىبە نە خادىم و پەرەستار
۱۴۹۰- مەقسوود نەوئ نە عشرەتەك بوو
وئ مەحزى موراد عوزلەتەك بوو

■ ھەقبەركرن: ھۆ. مەقسوودى، مورادى -

■ پەيقناسى: ئاگاھ نەبوون: ھای ژئ نەبوون - دەييار: مرؤف - خادىم: خزمەتكار - پەرەستار: بەردەستك - عشرەت. خۆش بەھۆراندن - عوزلەت: گۆشەگىرى، گۆشە نشىنى، قەدوورى -

■ جوانكارى: پەيقىن داىبە، خادىم، پەرەستار ھەقبابەتن. پەيقىن مەقسوود و موراد ھەقواتەنە. عشرەت و عوزلەت دكارن دژبەر بن.

■ شروڤە: ↓

۱۴۹۱- لەو ھاتەقە باغ ئەو پەريزاد
دا تىر بكةتن ژ دەست غەمان داد

■ ھەقبەركرن: مير. ھاتەباغى - ئا. ھاتە وى باغى - رۆ. لەو ھاتىبە باغ - پەرۆ. زىن ھاتە باغ، زىن ھاتە قە باغى - ھۆ. ھاتەقە باغى - ھم. رۆ. ئۆس. ھۆ. بكةت -

■ پەيقناسى: داد: ھاوار - دادگرن: قىزيان، سكاللا كرن -

■ شروڧه: نه داين، نه بەردەستك و نه خزمەتكاران چو كەسى ھاى ژى نەبوون. مەبەستا وى ئەو نبوو كو ل ناف باغء دا دەمەكى خوش دەرباس بكە، نيتا وى ئەو بوو، كو پئله كى ب دەرد و كولپن خوه را تەنى بمينه. ئەو پەريزادا ژ بو وى ھندى ھاتبوو باغء، كو دەمەكى ژ دەستى دەرد و كولان بنالە و دەردى دلئ خوه فەبيژە و ب فەگۆتنى بارى گرانى دەردى دلئ خوه سفك بكە.

۱۴۹۲- ھەر لالە ب سینه بوونە داغەك
ھەر غونچە ب سۆتن چراغەك

■ ھەقبەركن: حم.رؤ.ھژ. سۆھتن -

■ پەيقناسى: لالە: ھالھالك - سینه: سينگ - سۆتن: شەوتين، قیکەتن، نەبيسين -

■ جوانكارى: رەشاتی یا ل سەر گولبەرگين ھالھالكى وەكاندييه داخەكى كىشانە سەر سينگى وى. ھەر بشكۆژەك ژى ل گەشاتی يى دا وەكاندييه چرايەكى. ئەف مالكا دكارە ب دو شپوھيان يیتە راوہ كرنى:
ئا. خيزەك رەش وەك داغەكى ل سەر سينگين ھەر ئالئالەكى ھاتبوون كشاندىن.
ھەر بشكۆژەك ژى وەكە چرايەكى دتەبيسى.
ب. ھەر ئالئالەكى وەك داغەكى دلئ زينى دشەوتاند. ھەر بشكۆژەكى ژى وەك چرايەكى ئاگر بەرددا ھناقين وى.

■ شروڧه: ↓

۱۴۹۳- ھەر دار ل جسم بوونە بارەك
گولنار ل قەلب ء بوونە نارەك

■ ھەقبەركن: مير.حم. جسمى، قەلبى - رؤ.ئە.ئوس. جسمء، قەلبى - ھژ. جسمى، قەلبى -

■ پەيقناسى: گولنار: گولا ھەنارى - نار: ئاگر -

■ **جوانکاری:** ئەف مالكا ب دو شېئوھيان تې راقھ كرئى. يەك ئەوھ كو ھەر دارەك ل سەر لەشى زىنن بوو بارەكى و بارگرانى ل وئ كىر و ھەر گولنارەك ژى ل دلئ وئ دا بوون ئاگرەكى و دلئ وئ شەوتاندن. راقھيا دوھم ژى ئەوھ كو ھەر دارەك ل وئ باغى دا خودان بار بوون و ھەر گولنارەك ژى وسان دتەبيسى و تەر و گەش بوون، تە دگۆت قاي ئاگر ل ھوندورئ وان دا ھەيە.

■ **شروۆھ:** ↓

■ **۱۴۹۴- تەنھا كو خو دى بەرەك د دەس بوو**
ئەو سەنگ زەبانەيى جەرەس بوو

■ **ھەقبەرکرن: ئا. ئۆس. رۆ. د دەست- پڕۆ. د دەس ژى ھاتییە- ئە. دەرەس-**

■ **پەيئناسى: بەرەك: بەردەك، كەفرەك - دەس: ل دەستە دا - سەنگ:**
كەفر - زەبانە: مزاراب، پيژ، پيژەنك - جەرەس: زەنگل -

■ **جوانکاری:** پەيئین بەر و سەنگ ھەقواتەنە. ئەو بەرئ كو زىنن داىە دەستى خوھ وەكاندییە پيژەنكا ئامیرەك مووسيقايى يان ژى زەنگلى و سینگى زىنن ژى وەكاندییە ئامیرا مووسيقايى يان ژى زەنگلى.

■ **شروۆھ:** ↓

■ **۱۴۹۵- دەم دەم قەددا ل دەفئ مەرمر**
بى شوبهە دلئ بەران دبوو ككەر
۱۴۹۶- گافا كو نەزەر دكر ل ئافان
خوونابە دچوو ژ ھەر دو چافان

■ **ھەقبەرکرن: ئا. خوون ئاب- ئە. ئۆس. خووناب -**

■ **پەيئناسى: دەم دەم: گەھ گەھ، جارجاران - قەددا: لئ ددا، دكوتا - دەفئ مەرمر: دەفا مەرمرين، مەبەست ژئ سینگى زىنن يە - دلئ بەران: دلئ كەفران - خوونابە: خووناف، خوون و ئاف، كيم -**

- **جوانکاری:** په یقا دهمدم له تافه تی چی دکه. له ورا کو ههم دکاره دهنگی دمه دما لیدانی نیشان بده و ههم ژی ب واته یا ههردهم بی. لیقه گهرا په یقین دم دم ومهرمه و فهددا ههم وینه سازی یا لیدانی دینه بهرچاقین مرؤفء و همژی مووسیقیا دهنگی لیدانی دینه بهر گوھین مرؤفء.
- بی شوبهه دلج بهران دبوو ککه، دکاره دو واته یان بده. یهک نهوه کو واته دلج بهران ب حالی زینج دشهوتی و ل بهر کهربان ککه دبوون. یا دوهم ژی نهوه کو گاڤا کو زینج ککه یان بهر ل سینگی خوه ددان هه راستی ژی ککه فر دشکهستن و ب فی جوړه یی دلج وان ککه دبوو.
- هیسرین زینج ب خوونابه یی هاتیبه وه کاندنی. سینگی زینج یی مهرمه رین ب دهفه کی را هاتیبه فه کاندنی. دهفا سینگ بوژه ک گه لیری یه ژی.

■ **شروقه: ↓**

**۱۴۹۷- سه حنا ره زء بو هه وایین بولبول
شاداب دکر ب نابی گولگول**

- **هه قبه رکن:** هژ. ره زی -
- **په یقناسی:** شاداب: تیراف، گهش، خوه شکوک - **گولگول:** سور - نابی **گولگول:** ناڤا گولگلی، مه بهست ژی هیسترین خوونینه -
- **جوانکاری:** نابی گولگول نستعاره یه ژ هیسرین زینج یین خوونین. بولبول نه قینداری سورگولج یه. رهنگی سورگولج سور. زینج ژی ژ بو کو بولبولء یینه جوښی، ب هیسرین خوه یین خوونین سه حنا باغء سور دکه.

■ **شروقه: ↓**

**۱۴۹۸- قه ددا کو ب راستی سه نه و بهر
دیما ب زی یایین میهری نه نوهر
۱۴۹۹- نهو رهنگ ددا ل ناخ و عهردی
نهو چهند دهسوو د تۆز و گهردی**

- **هه قبه رکن:** هژ. نه ورهنگه - - نا. دهسی -

■ په یقنناسی: میهری نه نوهر: تاڤا هه ره روښاهی - دهسوو: دسووت - گهرد: توژ -

■ جوانکاری: لهف و نه شر ل قی مالکی دا هه یه، قه ددا سه نه و بهر ل ئاخ و عه ردی ددا، دیمما نه نوهر ژی ل توژ و گهردی دهسوو. به ژنا زینی وه کاندیه دارا سه نه و بهری. ترفه شا وی ل جوانی یی دا وه کاندیه تاڤا روښاک. په یقین ئاخ و عه رد هه قواته نه. په یقین توژ و گهردی ژی هه روسان.

■ شروقه: ↓

۱۵۰۰- ناخین دکر ئاخ و بهر دنالین

داران دکر ئاه و په لگ دکالین

■ هه قبه رکن: رو. ناخین - میر. نه. بر. حم. پرو. زا. جا. ئاخ - نا. هژ. ئاخ - نا. ئوس. دکالین - رو. ئاه به لگ دکالین - نا. ئوس. دنالین

■ په یقنناسی: ناخین: ناهین، نالین - ئاخ: خالی، خاک -

■ جوانکاری: په یقین ئاخ و ناخین جناسی ساز دکن. په یقین ناخین و ئاه هه قواته نه. په یقین ئاخ و بهر و دار و په لگ هه قبا به تن. ل قی مالکی دا جوانکاری یا که ساتی پیدانی هه یه.

■ شروقه: ↓

۱۵۰۱- هه ردهم کو دکر ژ دهرده یا هوو

مرئاتی فه لک دکر سیه ه روو

■ په یقنناسی: یا هوو: یا خودی، هه ی خودی یو - مرئات: نه ینووک - مرئاتی فه لک: ئاسمان، نینووکا ئاسمانی - سییه هروو: رووردهش -

■ جوانکاری: موبالغه ل قی مالکی دا هه یه. مرئات فه لک نه ینووکا فه لک مبه ست ژی ئاسمانه. وینه یه ک خه یالی ل قی مالکی دا هه یه، خانی دبیژه ل

بەر دەر د و کولان دلج زینئ وسان شهوتی کو گاڤا ناخین کر ل بهر ناخینا وی
یا دووکه لاوی روویین ئاسمان ء رهش بوو.

■ شروقه: ↓

۱۵۰۲- په ژمورده کرن ب رهنگ ء سؤرگول

ئفسورده کرن ب دهنگ ء بولبول

- ههقبه ر کرن: حم. رهنگی، دهنگی - هژ. رهنگی، دهنگی -
- په یقناسی: په ژمورده: په ژموری، پهریشان، چلمسی، ژاکاو -
ئفسورده: پوسیده، خه مگین -
- جوانکاری: ئف مالکا ب شیوه یا تهرسیعی هاتیبه فهاندنی.

■ شروقه: ↓

۱۵۰۳- بولبول نه دشی بیته هه فدهنگ

سؤرگول نه دبوو بیته هه فدهنگ

- ههقبه ر کرن: ئا. نه دشا - رۆ. بینه - - رۆ. نه دشین به بینه - ئا. هه مرهنگ -
- په یقناسی: نه دشی: نه دکاری - نه دبوو: تونه بوو -

■ شروقه: گاڤا کو داکه ته ناف باغ، دیت کو ههر بشکوژه ک ژ سؤرگولان وسان
گه ئش بوونه تو دیژئی چرایه که دته بیسن. ههر هالهالکه ک وی باغی بینانی
خوونئ سؤر بوونه و ههر گولبه رگه ک وی ژئ خیزه ک رهش وه کی داغه ک ل
سه ر هاتیبه کشانندی و ب دیتنا وی داغئ را داغا د دلج وی ژئ هاته بیئری.
ههر داره ک ژ وی باغی بوون باره کی گران ل سه ر له شی وی و ههر گولناره ک
بوون ناگره کی که تن ناف دلج وی یئ برین. ده ما کو خوه تهنئ دی، پیئ ناگادار
بوو کو وایه به ره ک ل دهستی دایه و ئهو به را وه کی پیژهنکا زهنگلی یه و

ههردهم دهم دهم ل دهفا سينگي خوه يي مهرمه رين دده و وسان سينگي خوه دكوته، بيگومان ل بهر دهردي دلي وي دلي كهقران زي ككه ر دبوون و وسان ل خوه ددا كو كهقرين ل دهستي دا دشكهستن. دهما كول ئافان دنهپيري، خووناف ز چاقين وي دكشيان. سهمه راتي بلبء نافه راستا رهي ب هيسرين خوه يين خوونين گهش و گولگولي دكر. نهو بهژنا خوه يا وهكي دارا سهنهوبهري ل ناخ و عهردئ ددا و نهو ديما خوه يا وهكي تاقئ بهدهو و نووراني ل توؤزي و كه ماري ههلدسووت. گاغا كو ناخين دكر، ناخ و بهر پيرا دنالين. ب نالينا وي را دار دنالين و پهلك دكالين. هه رجارا كول ل بهر دهرد و كولين خوه كهسه ر دكشانء، ل بهر ناخينا وي روويئ نهينووكا ناسمانء رهش دبوو. ب دهنگي نالين و كالينا وي را سوؤرگول دپهژميرين و بلبء شه پوزه دبوون. بلبء نكارين ببانا هه فدهنگي وي، سوؤرگول نكارين ببانا هه فدهنگي وي.

■ **جوانكاري:** نهف مالكا ب شيوه يا موازنه يين هاتيبه فه هاندني. لهف و نه شر زي تيدا ههيه. لهورا كو دهنگ دچه سه ر بلبء و رهنگ زي دچه سه ر سوؤرگولي.

۱۵۰۴- هندی كو د باغء دا نه زهر كر

به حسا خو د گه ل گولي د زهر كر

۱۵۰۵- كه ي شوبهه تي عاشقان دگه رگوون

وه ي شوبهه تي من زه رير و زه رگوون

■ هه فبه ركرن: مير. نه. باغي - هژ. باغي - ئا. زه ليلي زه رگوون - نه. زه ليل و زه رگوون - هژ. زوير و زه رگوون -

■ **په يفناسي:** دگه رگوون: ديگه رگوون، رهنقه رگه رپايي، رهنك گوهؤري - زه رير: گيايه كه كو گولي وي زه ر و قيچكن، ييش دا جل و بهرگ پي رهنك دكرن - زه رگوون: زيړناسا، وهكي زيړء، زه رجوون، ميو، دارا تري يين -

■ **شروقه:** ↓

۱۵۰۶- بهرگئی د وه سهد نهوا ههزارن
هوون بۆ چ زهرن زهعیف و ژارن

■ ههقبهركرن: میر. بهلکی د وه نهوا ههزارن- ئا. بهلگئی د وه سهد ئهیا/ئایا ههزارن- ئۆس. رۆ. جا. زا. ئه. هم. بهرگئی د وه سهد نهوا ههزارن- پرۆ. بهلگئی د وه سهد ههزار ههزارن- هژ. بهرگئی د وه سهدنه ئه وه ههزارن-

■ په یقناسی: بهرگ: په لگ، په ل - سهدنهوا: سهد ئاواز - زهعیف: ژار -

■ جوانکاری: په یقین سهد و ههزار ههقبابهتن. په یقین زهر و زهعیف و ژار ژی ههروسان. په یقا ههزار ئیهامی ساز دکه. لهورا کو خودانی دو واته یانه، یهک بلبه و یا دی ژی دهه جار سهد. بهر هه گهرا په یقا سهد، چارا یه کهم ههزارا مرۆف بۆ لایین هه ژمارا هه زاره دچه. لی مرۆف دبینه کو ئه گه مرۆف په یقا هه زاره ب واته یا هه ژماری بپه ژرینه، هه لبه ست چ واته یی ناده. خانی ژ زار زینی دبیزه گولین د زهر، کو بولبول دکارن ب سهد نهوایی، واته سهد ئاوازی ل سهر په لگین وه بخوونن. هوون چما وهها زهر و زهرحمی بوونه؟

■ شرۆقه: ↓

۱۵۰۷- یان شوبهتهتی من د بی مهمن هوون
لهورا وه که من د پر غهمن هوون

■ ههقبهركرن: ئا. ئه. ئۆس. هژ. وه کی- هم. رۆ. وه کو-

■ شرۆقه: ↓

۱۵۰۸- بولبول ب گولین د سۆره مه شغوول
هوون مایینه شوبهتی من د مه عزوول

■ ههقبهركرن: ئۆس. د گولین وه سۆره-

■ په یقناسی: مه شغوول: خه ریک، مژوول - مه عزوول: دوور کری، ژ کار ئافیتی -

۱۵۰۹- لەو را د عەلەیل و دەردناکن
لەو را د حەزین و سینه چاکن

- هەقبەرکرن: ئا. دەنگ ناکن -
- پەیفناسی: عەلەیل: نەخۆش - دەردناک: دەرددەدار، زارنجی - سینه: سینگ - چاک: تیش، لەت - سینهچاک: سینگ قەلشی، سینگ برین، دلبرین -
- جوانکاری: ئەف مالکا ب شیوہیا موازەنە یەن ھاتیبە قەھاندنی.
- شرۆفە: ↓

۱۵۱۰- ھوون قەنج ژ بۆ مرا دەلەیلن
ھوون بۆ م دحالە دا عەدیلن

- هەقبەرکرن: ھژ. مرا - میر. رۆ. حالی - ھژ. حالی -
- پەیفناسی: قەنج: باش - دەلەیل: سەرپەلگە - عەدیل: ھەقال، ھەقسەنگ -
- شرۆفە: ↓

۱۵۱۱- خووشکەک م ھەبوو ژ رەنگی سۆرگول
ھلگرتیە وی ژ بۆ خو بولبول

- هەقبەرکرن: ئۆس. چیچەک - میر. ئا. ئە. رۆ. ھم. ئۆس. ھژ. مە -
- جوانکاری: ستی وەکاندیبە سۆرگولەکی و تاجدین ژى وەکاندیبە بولبول، ب گۆتەک دی سۆرگول ئستعارەبە ژ ستی یی و بولبول ژى ئستعارەبە ژ تاجدین.
- شرۆفە: ↓

۱۵۱۲- ها هشتیه بۆمه عنده لیبه ک

مه حرروم و سهفیل و بی نه سیبه ک

- ههقبه رکن: ئا. وئ - ئۆس. یا- هژ. هیشتی یه - - هژ. ئۆس. سهفیل -
- په یقناسی: ها: وایه - ها: وهها - عنده لیب: جوره ک بلبلی رنگرهنگی یه - مه حرروم: بی پار و پشک - سهفیل: سیفیل، بهلهنگاز - بی نه سیب: بی قسمهت، بی پار و پشک -
- جوانکاری: په یقا عنده لیب ئستعاره یه ژ مه می. په یقین مه حرروم و سهفیل و بی نه سیب هه قواته نه.

■ **شرۆفه:** ↓

۱۵۱۳- ئه ز ئی ژ زه لیل و بی نه سیبی

زه ر بوومه ژ هجرئ عنده لیبی

- ههقبه رکن: میر. ئه ئی- د زه لیل -
- په یقناسی: زه لیل (ذلیل): زه بوون، بهلهنگاز - ژ زه لیل و بی نه سیبی: ژ زه لیلی و بی نه سیبی، ژ بهر کیشا هه لبهستی ب قهرینه یا په یقا دوهم په یقا یه کهم بی "ئی" یا نسبه تی هیلایه. - هجر: دووری - ژ هجرئ عنده لیبی: ژ هجره عنده لیبی، ژ بهر کیشا هه لبهستی ل جیهی زایه ندا کوردی ژ ئزافه یا فارسی وهج وهر گرتییه.

■ **جوانکاری:** عنده لیب ئستعاره یه ژ مه می.

■ **شرۆفه:** ↓

۱۵۱۴- دېما مننه سۆره ئەرغەوانى

زەر بوويه وهكى وه زهغهوانى

- ههقبهركرن: ئا.حم. ئه. رۆ. هژ. وهكى وه - ئۆس. وهكى مه-
- پەيقناسى: وهكى وه: وهكى ههوه، وهكى هنگۆ - ئەرغەوانى: ئەرغەوانى، نارگوونى، ل رهنگى ئەرغەوانى دا، رهنگى سۆرى ئاگرين. - ئەرغەوان: نافی دارهكى يه - زهغهوانى: وهكى زهغهوانى زهر -
- **شروقه: ↓**

۱۵۱۵- جارهك بديا من نهو ب دلخواه

ئیدی نه دکر من ئاه بيللاه

- ههقبهركرن: رۆ. نه دگۆ -
- پەيقناسى: جارهك: جارهكى - بديا: ئه گهر من بديتا - ب دلخواه: ب دلخوازى - بيللاه: ب خودى كهه -
- **جوانكارى:** پەيقين ئاه و بيللاه جناسى ساز دکن.
- **شروقه:** زينى هندى ل ناف باغء دا گهريا، ژ بلى گولين د زهر چ تشت نه ديت، کو ب وى را ههفرهنگ و ههقدهرد به، لهو را بهرا خوه ل سهه گولين د زهر دا کر و وهها ژ وان را گۆت:
- ئهههى گولين وهكى ئهقیندارين رهنگ لى گوهۆرى و ئهههى چيچه کين وهكى من زهر و زهرحمى، په لگين د وه ژ بۆ بولبولان دکارن ببن هه گهرا سهه نهوا و ئاوازان، لى هوون چما وهها زهر و زهحمى و زار و زارنجينه؟ گهلو هوون ژى وهكى من بىي مهه مانه، لهورا کو وهها خه مگين و ب کول و کهدهرن؟ بلبل وايه د گهل گولين سۆر خهريکه و ب وان را ئهقینبازى يى دکه و ب وان را دببزه و دبلينه،

هوون ژى وهكى من واښه تك و تهنئ و بئ يار و ههقال و ژ ههقالان راقه تاندى مانه. ل بهر وئ هندئ يه كو وا زهره زارنجى و دهرده دار و خه مگين و دل ب كولن. هه راستى ژى هوون نيشانه و سه رپه لگه يه ك ژ رهوشا منن، هه ر تهنئ ئه ز و هوون ئه م هه فرهوش و هه قسه ننگ و هه قئاوانه. خووشكه ك من ژى هه بوو، كو وهكى سوژگولئ بولبولئ خوه ژ خوه را هلدا و گهه شسته مرازئ خوه. ژ مرا ژى عهنده لښه كى بئ پار و پشك و ژار و بهله نغاز و سه فيل و سه رگه ردان هئلايه. ئه ز ژى ژ بهله نغازى و بئ پارى يئ و ژ دوورى يا عهنده لښه كى خوه وه كه وه زهر و زارنجى مامه. تهنه شا من يا سوژ و گهش و ئارگونى وهكى وه زهر و زه عفهرانى بوويه. ب يه زدان كه م ئه گه ر من هه ما جاره كئ تهنئ ب دلئ خوه ئه و بديتا، ئيدى من نه دكره ئاخين و نالين.

(۳۹)

تەقازايىي داغيەيىي ديدارىي دلدار مولاقاتە ژ بۆ
مەمى ژار ژ جەنابىي واھبولمەرام و قاز يەلحاجات

۱۵۱۶- ھەرچى بىتن ژ خيىر نەگەر شەپ

بى داغيە نابتن مويەسسەر

۱۵۱۷- گەر وەسلە وەگەر قوماشىي ديدار

بى داغيە نابتن چو بازار

■ ھەقبەركرن: رۆ. گەر- ئا. قوماشى و -

■ پەيئناسى: خيىر: باشى - شەپ: نەباشى، خەرابى - داغيە: داغيە، ھۆ، ھەگەر
- مويەسسەر: پيىكھاتى، سازبوويى - وەسل: يىي گەھشتن - قوماشى: كالا،
كەلمەل، جنس - ديدار: ھەقدوديتن - بازار: دادوبستەد، رەواج، برەو -

■ جوانكارى: پەيئىن خيىر و شەپ دژبەرن. پەيئىن قوماشى و بازار ھەف بابەتن.

■ شىرۆفە: ↓

۱۵۱۸- ئەو داغيە جوملە رەمز و حالن

بەلكى ژ جەنابىي زولجەلالن

■ ھەقبەركرن: مير. رەمزىي حالن- رۆ. ئەھلىي حالن- پىرۆ. رەمز و حالن/ رەمزىي
حالن- - ئۆس. جەمالن -

- **په یقنناسی: ره مز: ئیما، ئشاره - حال: رهوشا هوندورانی - جه نابین زولجه لال: هیژاییخ خودان شکۆ، هیژاییخ ب ههیت و هووت، خودی -**

■ **شروقه: ↓**

**۱۵۱۹- قهلیی ته دبیزتن کو رابه
نهف ساعه ته عهینی فه تحن بابه**

- **هه قبه رگرن: په یفا عهینی دکاریی حهینی ب واته یا دهما به زی.**
- **په یقنناسی: رابه: ههسته، هه لسته - عهین: دوروست، خو بخو - ههین: حین، دهه - فه تحن باب: فه بوونا دهه رگه هی، فه کرنا دهه رگه، گه هیشتنا مران -**

■ **شروقه: ↓**

**۱۵۲۰- نهو کووهی وقار و به حرئ مهوزوون
عه شقی گرپوو خه فیف و مه خبوون**

- **هه قبه رگرن: ئا. عه قلی مهوزوون - ئا، نه. کرپوون - هه موو ژندهر - مه جنوون -**

بالکیشی: ب دیتنا من په یفا مه جنوون شاشی یا روونقیسکارانه، ل بنیشی دا مه خبوونه کو کیشه ک ژ کیشین هه لبه ستا عه رووزی یه. نهف په یفا ل گهل په یقین به حرئ مهوزوون و خه فیف زی هه قبا به تی یی ساز دکه. مه جنوون لیتره دا واته یی ناده. ل بهر وی هندی من ل جیهی په یفا مه جنوون دا مه خبوون دانا.

- **په یقنناسی: وقار: گرانی، بهر بهیری - مهوزوون: خودانکیش، ریگ و پیک، بی کیماسی و خهوش، گر و گران و ل سهه حه مدی خوه - بهر حر: دهه ریا، بیقانه یا**

کیشا هه لبه ستا کلاسیک - به حرئ مهوزوون: ده ریا یا ریگ و پیک، کیشا قه سیده یی یا ریگ و پیک - خه فیف: سفک، ناقع کیشه ک ژ کیشین هه لبه ستا کلاسیکه - مه جنوون: جنوو - مه خبوون: سفک و خه و شدار، کیشه ک سفک ژ کیشا هه لبه ستا کلاسیکه کو ده نگئ ئا یا یه کمین بر گه یا کیشی سفک دبه و دبه "نه". بۆ نموونه فاعلاتون دبه فعه لاتون.

■ **جوانکاری:** مه مئ ب چیا یی به ربه پیر و ده ریا یا ریگ و پیک یان ژی ریگ و پیکی یا هه لبه ستا عهرووز را هاتییه وه کاندنی. په یقین به حرئ مهوزوون، خه فیف و مه خبوون ب هه قدو را هه قبا به تن. په یقین کووه و به حر هه قبا به ت و دژ به رن. په یقین کووه و به حر دگه ل په یقین خه فیف و مه خبوون لهف و نه شری چی دکن و هه روسان دکارن بین دژ به ر ژی.

■ **شروقه:** ↓

۱۵۲۱- یه عنی کو مه مئ، مه ریزئ به دحال
زه عنی کربوو زیاده پامال

■ هه قبه ر کرن: میر. ئا. ئه. ئوس. رۆ. مه ریض و به دحال - هژ. حم. زا. جا. مه ریضی به دحال -

■ په یقیناسی: مه ریزئ به دحال: نه خو شئ حال خه راب - زه عف: لاوازی - زیاده: زیده - پامال: پامال، ل بن بیان دا هه لچقی، پپهس بووی -

■ **جوانکاری:** په یقین مه ریز و به دحال هه قبا به تن.

■ **شروقه:** ↓

۱۵۲۲- رۆژا کو ژ شه هه رء خه ل ب ده رکه ت
سه وداین خه یالئ زین ب سه رکه ت

■ هه قبه ر کرن: ئا. رۆژ کو ژ شه هه ری خه لک - هژ. حم. شه هری - ئه. خه لک - رۆ. خه لق - پرۆ. خه ل - ئه ف مالکال ئوس. دا نه هاتییه -

■ په یقنناسی: خهل: خهلک، گهل - سهودا: نه فین، خیالات، نارہزوو -

■ جوانکاری: په یقین خهل و خه یال جناسی چی دکن.

■ شروقه: چ باشی به و چ نه باشی، نه گهر پیکه هیشتن به، یان دیدار، چ تشت بیتی هو و هه گهر چی نابن. نهو هو و هه گه رانه هه موو ژي ره مز و نشاره نه و هو و هه گهری بنیشه یینه ژ لایع خودایین مه زن قا. دلخ ته دیبزه ته دا، رابه کو نهف دهما دوروست دهما فه کرنا دهرگه و گه هیشتن مراز و مه به ستانه. دهردی نه فین نهو چیا یین گران و بهر به پیر و نهو دهر یا یا ریگ و پیک و کیشدار، واته مه مو پر ژار و سفک کر بوو. واته لاوازی یین نهو مه مو یین نه خو هس پامال و پیپهس و به دحال کر بوو. روژا کو خهل هه موو ژ باژاره دهر که تن و چوونه نیچیری، سهودایا دیتنا زینن ژي که ته سه ری وی.

۱۵۲۳- بیماری ب دهردی عه شقن سوکران بی نوزج مهره ز گه هیشته بوحران

■ هه فبه کرن: هژ. بیماری - - هژ. بی نه زج - نا. با زه عف -

■ په یقنناسی: سوکران: سه کران، مه ست - نوزج (نضج): گیهان، پژیان - بوحران: قهیران، دهما هه ره خه رابه نه خو شتی یین -

■ جوانکاری: په یقین مهره ز، دهر د و بیمار و بوحران هه فبه یوه نندن. په یقین دهر د و مهره ز هه قواته نه. په یقین نوزج و گه هیشته ژي دکارن هه قواته بن.

■ شروقه: نه خو شتی کو ب دهردی نه فینن سه رمه ست و گیزر بوو، نه خو شتی یا وی بیتی وی هندی کو بیژه و بگیژه، گه هیشته راده یا قهیرانی.

۱۵۲۴- بوو قه لقه له یه ک د قه لبین غه مگین نه سلهن نه دبوو د خانی ته سکین

■ هه فبه کرن: نه. خانن -

■ په یقنناسی: قه لقه له: قلقله، نیگه رانی - ته سکین: ساکن بوون، نارامی -

■ **جوانکاری:** په یقین قهلقهله و قهلب جناسی چی دکن .
ل په یقا خانی دا سهرهستی یا هوزانی یی هه یه .

■ **شروقه:** قلقه و نیگه رانی یه ک که ته دلچ وی یی خه مگین و قهت نکاری ل
مال دا نارام بگرتا . هه دوورا وی ل مال دا نه هات .

۱۵۲۵- ناچار ژ خانی نهو ب ده رکته

نهو داعیبه خزر بوو ب بهرکته

■ **هه قهر کرن:** نا. داعیبه یی خزر ب بهر- نه. ف -

■ **په یقناسی:** خزر (خضر): خدر، پیغه مبه ری کو دبیژن ل هه واری یا لبقه ومیان دا
تی و ری یشانی ریوه ندایی و ئاقه ری یان دده و بخوه زی قهت نامره- ب
بهرکته: که ته پیشی یی -

■ **جوانکاری:** قهلقهله یا دل و هه گه را بیخه دووری یا مه می ژئ را وه کاندیبه
خزری ری نیشاندهر .-

■ **شروقه:** بنه چاری ژ مال ده رکته، نهو داخواز و هه گه را ژئ را بوو خزر و که ته
پیشی یا وی و نهو ری نوموونی کر .

۱۵۲۶- نهو خزر چ بوو ته شهوقا دل

نهو شهوق چ بوو ته شهوقا دل

■ **هه قهر کرن:** میر. نا. رو. عیشق- پرو. نهو شهوق -

■ **په یقناسی:** ته شهوق: هیثی، ناره زوو کرن - شهوق: ناره زوو -
ته شهوق: نه قینداری -

■ **جوانکاری:** ئەف مالكا ب شپوهيا موازنه يى هاتييه فهاندنى. نارەزوو و ئەفین ب خزرى رى نيشاندهر را هاتييه وهکاندى. ب فن شپوهيا گۆت و بيژى را پرسيار و بهرسف دان تى گۆتن.

■ **شروقه:** ↓

۱۵۲۷- قهلبى وء د گه ل وء بوويه باغى
كيشان و كهشان گههاندە باغى

■ **ههقبهركرن:** رۆ. ياغى - ئا. كيشا و كشان- ئە. كيشا و كهشان -

■ **پهيقناسى:** باغى: سهركيش، نافهرمان - كيشان و كهشان: ب كركاش، كهشان كهشان، ل دوو خوه را كاش كرن.

■ **جوانکاری:** ههردو پهيقين باغى جناسى ساز دكن.

■ **شروقه:** ئەو خزرى كو ل بهر وى كهت و رى نيشانى وى دا چ بوو؟ ئەو نارەزوو و خوازىكا وى بوو. ئەو خوازىك چ بوو؟ ئەو ژى ئەفينا دلئى وى بوو. دلئى وى نافهرمانى يا وى كر و ئەو ل دوو خوه را كركاش كر و تا كو ئەو گيهانده ناف باغ.

■ **بالكيشى:** خانى ل پشكهك زۆره دهقا ههلبهستين خوه دا ب ديتنهك تاييه تى دينا خوه دده دين و ئايينان. ئەم ههموو دزانن كو باوهرا ههبوونا خزر ب نافى پينغه مبهرهكى رينموونيكەر، ل ناف بىر و باوهرين ئايينى دا ههيه. لئى خانى ديبژه، ئەفينا مەمى ژيرا بوو خزر و ل پيشى يا وى كهت و ئەو رينموونى كر. خانى ديبژه: ههه بلبهك مووسايهكه و دكاره ب خودئى را خه بهر بده. ههه سوڤگولهك بخوه نوورا خودئى يه...

۱۵۲۸- زينا كو شهقن د رهش د تارى

ههردهم ب فهغان و ئاه و زارى

۱۵۲۹- دائم ژ خودئى دكر تههنا

مهم رابىت و بيته نك ب تهنها

■ **ههقبهركرن:** ئۆس. پرۆ. رابته بيته-

■ جوانکاری: په یقین فهغان و ناھ و زاری ههڅواته نه.

■ سرۆفه: ↓

۱۵۳۰- ناگهه فکری کو مه م ژ دهر هات
بیماری مسیح دی ب سهرهات

■ ههڅبه رکرن: میر. ئوس. بیماره مسیح وئ - نه. رو. مسیح وئ، -

■ په یقیناسی: بیماری: یا نه خو هس، مه به ست ژئ زینئ یه.

■ جوانکاری: مسیح ئستعاره یه ژ مه مئ. چاوا کو مسیح مری زندی کر، مه مئ
ژئ وسان زینا کو مریوو، ب دیتنا خو هه ژاند.

■ سرۆفه: ↓

۱۵۳۱- زینئ ژ ئه فین و شادمانی
فیلحال نه ما چو زنده گانی

■ ههڅبه رکرن: نا. ئه فینی و - ئوس. ب زنده گانی -

■ سرۆفه: ↓

۱۵۳۲- بیهش که ته سهر چه مهن وه کی گول
سه د پاره جه گهر ژ عه شقئ بولبول

■ جوانکاری: زین ب گوله کی هاتیبه وه کاندنئ و جه گه را وئ یا ل بهر ئه فینی
په پرتی ژئ ب به لگین گولئ یئ په په پری را هاتیبه وه کاندنئ. په یوه ند ل نیقه کا
په یقین گول و چه مهن دا هه یه.

- **شروڤه:** زينا كو شهفین رهش و تارى ههردهم دكره ناه و زارى و دنالیا و ژ خودی دخواست كو مهم تك و تهنی رابه و وهره بال وی، نشكافا دینا خو داین، چ؟! مهم وایه ژ دهر دا هات. زینا نهخووش دینا خو دایى كو چه كیمى لؤقمان و مهسیحی وی وایه هاته سهر. زینى ل بهر شابوونا و ل بهر شهوقا نهفینى هه ددهمى دا ژ خوه فه چوو و وهكه گولهكى كو جهرگى وی پهپهپى بووبه، نههش كهته سهر چیمهنء.

**۱۵۳۳- مه هات و تهفه پروجا گولان كر
سهیرهك ل رحان و سونبولان كر**

- **ههقبهركرن:** میر. هاته - -میر. ئوس. سؤرگولان - ئا. سونبولا-
- **په یقناسی:** تهفهروج: سهیران - سهیر: تهماشما - رحان: رهیحان -
- **جوانکاری:** په یقین گول، رحان و سونبول ههقبهپوهندن. په یقین سهیر و تهفهروج ههقواتهنه.

■ **شروڤه:** ↓

**۱۵۳۴- گؤ ئه ی گول نهگهر تو نازهنینی
كهنگى تو ژ رهنگى روویى زینی
۱۵۳۵- نه ی سونبول نهگهر هه یی تو خوئسبوو
رهیحان ژ ته بووینه سیههروو**

- **ههقبهركرن:** ئا. ههیه ته -
- **په یقناسی:** خوئسبوو: بیهنخوئس - سیههروو: شهرمهنده، رووردهش -
- **جوانکاری:** په یقین گول و سونبول و رهیحان ههقبابهت و ههف پهپوهندن. روویى زینى یی خوهشكۆك ل سهر رهنگى سؤرگولى را دگره. رهنگى رهیحانى یی رهش دكه ههگهرا شهرم و فهدیكرنى ل همبهه بیهننا خوئسه سونبولان.

■ **شروڤه:** ↓

۱۵۳۶- ھوون قەت نە مسالى زولفىن يارن
ھوون ھەردو فوزوول و ھەرزەكارن

- ھەقبەركرن: مير. ئۆس. ھوون نە ل مسالى - حم. ھژ. ھوون نە ژ مسالى - رۆ. ھوون نە ژ مسالى روويىن يارن - ئە. ھوون ژى ژ مسالى - - مير. ھەروە - نا. زىدەكارن -
- پەيقناسى: فوزوول (فضول): زىدە، خۆ تى پراكەر، كەسى كۆ ھە بخو، خوھ تىكەلى مزارەكى بكە، بىي وي ھندى كۆ ئەو مزارا پەيوەندى ب وي قا ھەبە - ھەرزەكار: سەرسەرى، كارسىك، كەسى كۆ دوو كارىن سىك و پوچ را دچە -
- جوانكارى: زولفىن زىنى ل سەر سونبول و رەيحاننى را دگرە. پەيقىن فوزوول و ھەرزەكار ھەقبەتەن.
- شىرۆقە: ↓

۱۵۳۷- ئەى بولبول ئەگەر تو ئەھلىن ھالى
پەروانەين شەمعىن وەردى ئالى

- ھەقبەركرن: مير. شەمع و - نا. ئە. وەردى شەمعىن -
- جوانكارى: پەيقىن بولبول و وەرد، پەروانە و شەمع دو بە دو ژ ھەقدو را ھەقبەيوەندن. بولبول ئەقندارى يا گولن دا وەكاندىيە پەروانەين ل ئەقندارى يا شەمالكى دا .
- شىرۆقە: ↓

۱۵۳۸- زىنا مە ژ سۆرگولا تە گەشتەر
بەختى مە ژ تالعىن تە رەشتەر

- ھەقبەركرن: مير. نا. چەوچەما - رۆ. جوجما/جوجما - ئە. جەوجەم، پىرۆ. چەوچەم، خەوجەما، غونچەيا، سۆرگولا -

■ **جوانکاری:** زینا خوه ل جوانتی یی دل سهر سۆر گولئی را گرتییه و بهختی خوه ل رهشی یی دل سهر بهختی بوبول را گرتییه. په یقین بهخت و تالع هه قواته نه.

■ **شروقه:** ↓

۱۵۳۹- بولبول نهزم ئهی نکوو سهره نجام
بیسه ووده چرا دکی خو به دنام

■ هه قبه رکرن: هژ. نیکوو -

■ په یقیناسی: نکوو: نیکوو، باش - نکوو سهره نجام: ئاخری ب خیر -

■ **شروقه:** ↓

۱۵۴۰- گول یهک نه ته نیی کو سه د هه زاران
گولشه ن دده تن د نه و به هاران

■ هه قبه رکرن: ئا. ئه. ئۆس. هه زارن - - ئا. گول شین دبن - ئه. ئۆس. ددنی د نه و به هارن -

■ په یقیناسی: گولشه ن: گولستان - نه و به هاران: نوو بوهاران، سهره تایا هه ربوهارن -

■ جوانکاری: په یقین گول و گولشه ن هه قبه یوه نندن.

■ **شروقه:** ↓

۱۵۴۱- مه عشووقی کو مسلن وان گه له ک بن
هه ر چه نده کو حووری و مه له ک بن

■ هه قبه رکرن: میر. ئۆس. هژ. رۆ. حم. مه عشووقه - - هژ. چه ندی -

■ **جوانکاری:** په یثین خووری و مه لک هه فیه یوه ندن .

■ **شروقه:** ↓

۱۵۴۲- **ئه و نابنه مه وجبی چ دهر دان**

له و را کو هه یین ل جومله عهردان

■ **هه فیه ر کرن:** میر. ئا. ئه. هه نه - هژ. ئوس. هه یین -

■ **په یقناسی:** مه وجب: هه گهر، هۆ - هه یین: هه نه -

۱۵۴۳- **یه ک بت وه نه بت مسال و هه متا**

مه ستور ژ رهنگی زین و عه نقا

■ **هه فیه ر کرن:** میر. ئا. ئه. مه ستوره - میر. زین و - ئا. رۆ. زینی عه نقا -
پرو. زین و عه نقا -

■ **په یقناسی:** مه ستور: فه شارتی، روو گرتی، نادیار - **عه نقا:** سیمرخ، سیمورغ -

■ **جوانکاری:** زین و عه نقا ل به کانه بوون و بی هه قتایی و نادیار یی دا
وه کاندیبه هه فدو.

■ **شروقه:** مه من هات و ته ماشایا گولان کر و بهرا خوه دا رحان و سونبولان و
گۆت: ئه هه ی سۆر گولئ هه رچه ند کو تو جوان و نازه نیی، لی تو که نگی
دکاری وه کی رووی زینی خوه شکۆک بی؟ ئه هه ی سونبولئ ئه گهر بیهنا ته
خوه شه و ره یحان ل بهر بیهنا ته یا خوه ش شه رمه زار و رووره ش بوویه زی،
لی هوون هه ردو زی نه وه کی زولفی زینی ره ش و گه ش و بیه نخوه شن. هوون
که نگی دکارن بسن هه قالی بسکین زینی، هوون هه ردو زی بیه ووده و
هه رزه کارن. ئه هه ی بلبۆ ئه گهر تو ئه قیندار و ئه هلی حالی و تو پر پرۆکا رووی
شه مالکا خوه بی، لی باش بزانه، کو زینا من ژ سۆر گولا ته گه شتر و جوانتره و

بەختى من ژ تالعى تە رەش ترە. ئەھەى ئاخىرى ب خىرۆ تو چما بېچونە خوە بەدناف دكى؟، بلبلى راستين ئەزم. ل دەما دەربوھاران دا گولشەن و گولزار نە تەنى سۆرگولەكى، بەلكوو ب سەدھەزاران سۆرگولى ددن. مەعشوووقە يىن كو ھەقسەنگ و ھەفتايىن وان ھەبن، ئەگەر حوورى و پەرى بن ژى، نابن ھەگەرا چ دەرد و كولان، لەورا كول ھەردەرى ھەنە و پەيدا دبن. مەعشوووقە دەبى يەكە وسان بە، كول جىھانى دا تەك و بى ھەفتا بە. مەعشوووقە دەبى وەكە زىنى و سيمرخى تەك و ناديار و بى ھەفال و ھەفتا بە.

۱۵۴۴- عاشق ب چ دى بگەت مەدارە

بى سەبرى مەزن ئەوى چ چارە

■ ھەقبەركن: حم. ھژ. چى - - ئە. سەبرە مرن - پرۆ. صبر مزن -

■ شروۋقە: ↓

۱۵۴۵- ئەفرەنگە دگۆ ژ حالء غافل

ناگەھ فكري كو پيش موقابل

■ پەيقناسى: غافل: نەئاكادار

■ ھەقبەركن: ئەو رەنگە ھە ئەو ژ حالى - حم.رۆ. حالى- ھژ. حالى -

■ شروۋقە: ↓

۱۵۴۶- زينا كو دوسەد پەرى پەرەستار

حوورا كو مەمۆ ژ بۆ گرفتار

■ جوانكارى: پەيقين زين و مەم و پەرى و حوور ھەقبەيوەندن.

■ ھەقبەركن: ئە. ئۆس. پرۆ. بريندار -

■ شروۋقە: ↓

**۱۵۴۷- وئ سه بزه سفهت ل سهر زه مینئ
بی هس گری داروویئ نه فینئ**

- په یقناسی: وئ: وایه - سه بزه: پنجار - سه بزه سفهت: وه کی پنجاران، مه به سنا دوویئ زه عینی یه. کورد دبیزن فلانکس وسلاواز بوویه، بوویه پنجار - زه مین: ئرد - داروو: دهرمان -
- جوانکاری: زین ل لاوازی و بیحالی یئ دا ب پنجاره کی را هاتیبه وه کاندنی. ئه فین ب دهرمانه کی بی هسکهر را هاتیبه وه کاندنی. ل نیقمالکا دوویئ دا سهر به سستی یا هوژانی یئ هه یه.

■ **شروقه: ↓**

**۱۵۴۸- زینا کو شه بیهئ دورئ مه کنوون
فیلحال کو دی مه مئ جگر خوون
۱۵۴۹- بی هس که ته به رپیان و بیگاف
سهروی کو گه هشته به رپیان ئاف**

- هه فبه رکرن: حم. پیان بیگاف -
- په یقناسی: شه بیه: وه کی - دورئ مه کنوون: مرواریدا کو ل ناف سه ده فی دا فه شار تیبه - جگر خوون: ئه فینداری دلبرین - بیگاف: نه چار -
- جوانکاری: زین وه کاندیه مرواریدا ل ناف سه ده فی دا فه شارتی. زین ب دارا سهروی را و مه م ئی ب ئافی را هاتنه وه کاندنی.

■ **شروقه: ↓**

**۱۵۵۰- غونچه ژ خهوا سحره فه بشکوفت
وئ بوویه ب بلبلی خو را جوفت**

- هه فبه رکرن: هژ. پشکفت - - ئا. ئه. بوویه - هژ. جفت -

■ په یقنناسی: فه بشکوفت: بشکفتیبه فه، سه رزنوو بشکفی - جوفت: جوت، هه فال -

■ جوانکاری: زین ب بشکوژا کو سیبده یان تازه چاقی وی ل بهر تاقی فه دبه را هاتیبه وه کاندنی. غونچه و بولبول نستعارنه ژ زینی و مه مؤ.

■ شروقه: ↓

۱۵۵۱- گو نهف خهوه یا نه خود خه یاله نهف خهونه سه حیحه یان به تاله

■ هه فبه کرن: حم. پرو. هژ. زا. جا. گو نهف خهوه یانه خود خه یاله - میر. رو. گو نهف خهونه یا نه نهف خه یاله - نا. ئوس. گو یاره ب خهونه یا خه یاله - نه. گو نهف خهوه یانی نه خه یاله - - میر. حم. هژ. رو. نه. یا -

■ په یقنناسی: خهوه: رازان، لیره دا تی ب واته یا خه ونی - یانه: یان نا - سه حیحه (صحیح): دوروست -

■ جوانکاری: چه ندگه رکی بوونا پیتا "خ" مووسیقیه ک نافراندیبه. په یقین خهوه، خهون و خه یال هه فیه یوه نندن.

■ شروقه: مه می خوه ژ خوه را وهها دهردی دلخ خوه دگوت و دبلاند، کو نشکافا ل همبه ر خوه چاقی وی ل زینی کت. زینا کو دوسه د پیری پهره ستاری وینه و یه کی وه کی مه مؤ نه فیندار و برینداری وی یه، وایه وه کی پنجاه کی دهر بوهار ی ژار و لاواز بوویه و بیهش که تیبه سه ر نه ردی. ده ما کو مه مؤ یی جه گه ر خوون، نه و زینا وه کی مرواریدا فه سار تی ل وی رهوشی دا دیت، نه و زی ژ سوسره تان را بیهش کت و ل بهر پی یین زینی ل نه ردی کت. ده ما کو مه مؤ ل بهر پی یین زینی ل نه ردی کت، چاوا ئاف بگیژه بن پی یی سه روه ک تیهنی و دارا سه روی ب گه هیشتنا ئاقی را گهش به، زینی زی وسان گهش بوو و خوه فه هات و چاقین خوه ژ هه ف فه کرن. گافا کو چاقین زینی یین وه کی کولیلکان ژ خهوا سیبیدی بشکفین، دینا خوه دایب وایه ب بلبلی خوه را بوویه جوت و وایه مه می ل بهر پی یین وی یه. زینی خوه ژ خوه را گوت: گه لو نه فا خهونه نه ز دینم، یان خهوخه یاله؟ گه لو نهف خهونا کو نه ز دینم، دوروسته، یان نهف خهونا ژ خهونین به تال؟

۱۵۵۲- حاصل کو ژ پاشء سهد خه یالان

خاسییه تی بووین زولف و خالان

- هه قبه ر کرن: ئا. ئۆس. وی ب زولف -
- په یقناسی: حاصل: وه ل حاصل، ب کورتی - خاسییه ت: رهوش، تاییه تمه ندی - بوو: بیهن -
- جوانکاری: په یقین خالان و خه یالان جناسی چی دکن. په یقین زولف و خال هه قبه یوه نندن.
- سرۆقه: ↓

۱۵۵۳- زینن کو گه هانده بهر مه شامی

سهیدی مری زنده کر ب دامی

- هه قبه ر کرن: ئا. ئه. سهیدا - ئا. مودامی
- په یقناسی: مه شام: پۆز، که پ، دفن، بیفل، بیهنی - سهید: نیچیر - دام: تهله، دافک -
- جوانکاری: سهیدی مری ئستعاره یه ژ مه می و دام ئستعاره یه ژ بسکین زینن.
- سرۆقه: ↓

۱۵۵۴- رابوو کول پیش دهستی زینن

فکری کو دو دهست د دهستی زینن

- هه قبه ر کرن: حم. پیشه - هژ. پیشه -

■ **جوانکاری:** په یقین دهست ته کیریږي ساز دکن .

■ **شروقه:** ↓

۱۵۵۵- مان هه دو گلهک ل پیش یک لال
نه نوتق و خه بهر نه قیله نه قال

■ **هه قبه کرن:** هژ. پیشی یهک - میر. قیله نه قال -

■ **په یقیناسی:** مان ل پیش یک لال: ل هم بهر هه قدو دا لال مان و نکارین
خه بهر بدانا - نوتق: خه بهر دان، قسه دان - خه بهر: گوتن - قیل: گوتی -
قال: گوت - قیل و قال: گوت و بیژ، گوتو گوتو -

■ **جوانکاری:** په یقین نوتق، خه بهر، قیل و قال ب هه قدورا هه قبه یوه ندن .

■ **شروقه:** ↓

۱۵۵۶- نه ووهل دکن ب دهست نشارهت
پاشی کو قه بوو ل وان عبارهت

■ **هه قبه کرن:** نا. حه تنه کو قه بوو - میر. ل وان قه بوو .

■ **په یقیناسی:** عبارهت: گوتن، ناخفتن، په یقین واته دار - عبارهت قه بوون:
مه بهست ژئ قه بوونا زمانی یه -

■ **جوانکاری:** په یقین نه ووهل و پاشی دژ بهرن .

■ **شروقه:** ↓

۱۵۵۷- نهوچهنده که لام پیکفه گۆتن
نهوچهنده ژ پیش پیکفه سۆتن

■ ههقبه رکرن: نه. نهوچهنده، نهوچهنده، نهوچهنده - میر. حم. ب به کفه - ئا. ب پیکفه
- هژ. پیشی به کفه -

■ جوانکاری: نهف مالکا ب شیوه یا موازنه یه هاتیبه ههاندنی.

■ شروقه: ↓

۱۵۵۸- نهوچهنده قهدهح ب پیکفه ریتن
نهوچهنده له بن د پیکفه ریتن

■ ههقبه رکرن: میر. پرۆ. قهدهح - حم. ئا. نه. ئۆس. رۆ. هژ. جا. زا. شه کهر - ئا.
ئۆس. ریتهن - - هژ. قه میتن - حم. میر. نه. رۆ. جا. زا. دمیتن - ئا.
بر. دمیتن -

■ په یقناسی: قهدهح ریتن: مهی قه خوارن، مه بهست ژئ هه قهو رامووسان یان
ژی ل سهر هه قهو دا گریانه - له ب: لیف - قه میتن: قه مۆتن، میهننال دوو
هه قهو را -

■ جوانکاری: پیکفه قهدهح ریتن کنایه ته ژ هه قهو ماچی کرنی. هه روسان نه کهر
مرۆف قهدهح ب واته یا چافه بگره ژئ، تی ب واته یا گرینی -

■ شروقه: ↓

■ بالکیشی: نهف مالکا کول ژیری تی، تهنی ل ئا. و ئۆس. دا هاتیبه: ل ئۆس. دا
په یقا (بوو) نه هاتیبه. لاوازه و رهنگی هه لبه ستین خانیء ناده . -
(نهو چهنده ل عاده تی عهرووسان
بوو گه لته و له عب و رادمووسان)
گه لته: گالته، یاری، هه نهک، لاقردی - له عب: له یز، یاری -

۱۵۵۹- نهوچهنده شهکهر ب ییک فه خوارن
نهوچهنده قهزا ژ نوو بژارن

- ههقبهرکرن: نه. نهف، نهف - میر. پرۆ. شهکهر - حم. رۆ. نه. ئا. ئۆس.
هژ. جا. زا. قهدهح - هژ. خواردن -

بالکیشی: لیره دا دیاره کو ژ بلی دهستنقیسا میر. و پرۆ. هه موو ژیدهرین دی جیهی دو په یهین شهکهر و قهدهحی ل فان ههردو مالکین ۱۵۵۸ و ۱۵۵۹ دا ب شاشی پیکه گوهورینه. نه م دزانن کو خوارن ژ بو قهدهحی نابه، ژ بو قهدهحی ده بی قه خوارن بی. یا راست نهوه کول میر. و پرۆ. دا هاتییه، لهورا کو بوپزا شهکهر خوارن تی ب واته یا گفتین شیرین دانه ههقدو، قهدهح ریتن ژی مه بهست ژئ رامووسانه. ل کورمانجی دا نه م دیژن: فلانکس ته شهکهره ک ژ من را خواریه. واته ته گفته ک دایه من. ههروسان شهکهرئشکاندن وشهکهر خوارن ییک ژ ری و رسم و شهرت و مهرجین سهره کی یه ژن خواستنی ل ناف مه کوردان دا یه ژی و تی ب واته یا گفت دان و په یمانگریدانن.

- **په یقناسی:** شهکهر خوارن: گفت دانه ههقدو، سوژ دانه ههقدو، گوئتین خواهش کرن - شهکهر ب پیکه خوارن: گوئتین خواهش پیشکیشی ههقدو کرن، گفتین شیرین دانه ههقدو - قهزا(قضا): کرن و بجی نائینا نیژریان رۆژی یا کو دهما وی دهرباس بوویه و نه هاتییه کرنی - ژنووبژارن: سهر ژ نوو بژارتن، سهر ژنوو ههژمارتن -

۱۵۶۰- چهشم و لهب و سینه گهردهن و دووش
روخسار و زهقهن بهر و بهناگووش
۱۵۶۱- ییک ییکه ب دل ژ ییک دخوهستن
هن بووسه ددان و هن دگهستن

- ههقبهرکرن: حم. رۆ. زا. جا. ییک ییکه ب دل - میر. نه. ئۆس. پرۆ. ییک ییک ب دلی - ئا. ییک ییک ب دل - هژ. یه ک ئیک ب دل - ئا. دخواستن - - میر. ئا. دگهزتن -

- په یقنناسی: چه شم: چاف - سیننه: سینگ، مه مک - دووش: مل، سه رمل - روخسار: دیم، ته فه ش - زه قهن: چه نه - بهر: سینگ، پیشه سینگ، مه مک - به ناگوش: به له گو، بنجینیک -

- جوانکاری: ته ناسوبا گشتی په یقین مالکا ۱۵۶۰ ب هه قدو را هه یه. لیقه گه را په یقا نیک جوانکاری یا ته کریری و مووسیقایی دنافرینه. ته ناسوبا گهستن و رامووسانی (بووسه) پیکه هه یه.

■ سرۆفه: ↓

۱۵۶۲- نهو ته شنه له بی ژ وه سلن ییک تیهن

گه ردهن دکرن ل ییک و دو بیهن

- هه قبه رکرن: حم. هژ. له بید - - میر. نه. ییک دو-

- په یقنناسی: ته شنه له ب: لیف تیهنی، لیف بزمری، گه له کی تیهنی - تیهن: تیهنی، تی -

- جوانکاری: په یقین له ب و گه ردهن هه قبه یوهندن. په یقین ییک و دو ژی هه قبه یوهندن.

■ سرۆفه: ↓

۱۵۶۳- زینا کو ب روخ مسالن شه معان

پر شهوق و زیا و نوور و له معان

۱۵۶۴- په روانه سفهت مه من ب زاهر

جسمی خو و جان ددانه ناگر

- په یقنناسی: شهوق: روهای - زیا (ضیا): روهای، تریشک - له معان: پرانه یا له مه عه ب شیوه یا کوردی، چرووسک -

- **جوانکاری:** رووی زین ب شه مالکی را هاتیبه وه کاندنی. پهیقین شهوق، زیا، نوور و لهمهعه ههقواته نه. مهمن ب پرپرؤکه کن را هاتیبه وه کاندنی.

■ **شروقه:** ↓

۱۵۶۵- گهه گهش دبوو ئاگرئ ئهقینئ

پهروا نهدما ژ بوئ زینئ

- ههقبه رکن: ئا. ئۆس. نه دبوو -

- **په یقناسی:** پهروا: ترس، باکی، فهیت، فهدی - پهروا نه دما: ترس و باکی نه دما -

■ **شروقه:** ↓

۱۵۶۶- ههردوو د وء حاله دا عیانی

بی پهرده سهرا و بی نهوانی

- ههقبه رکن: میر. رۆ. ئه. هۆ. زا. دوی حالی دا - ئا. حم. بر. جا. دوی حاله دا - - میر. رۆ. پهرده سهرا یئ بی - پرۆ. سهرا و بی - ئا. نهانی -

- **په یقناسی:** عیانی: ئهشکهرا، ل بهرچاقان - پهرده سهرا: کۆشک و سهرا، ل مالمه زنان دا جیهئ تایبه تی جانک و زهریان - **نهوانی:** پهناهگه ه - **نهوانخانه:** فهقیرخانه، پهناهگه ها نه داران -

- **جوانکاری:** پهیقین پهرده سهرا و نهوانی ههقبه یوه نندن.

■ **شروقه:** ↓

۱۵۶۷- وان دیت د باغء دا سہرایہک
نایینہ یی جہم جہان نہمایہک

- **ہہقبہرکرن: ہژ. دیتی - میر. رۆ. باغی - پرۆ. باغ -**
- **پہیفناسی: سہرا: کۆشک - نایینہ یی جہم: نہینووکا جہمشیدء - جہان نہما: جیہان نوما، نہینووکا جہمشیدء یان ژى یا ئسکہندہرء کو گاڤا بہرا خوہ ددانئ، دکارین گشتی جیہانی تی دا بیین -**
- **جوانکاری: سہرایا دباغء دا وہکاندیہ نہینووکا جہم و تایبہتمندی یا نہینووکى ژى کو نشاندهرى جیہانی یہ، راگہہاندیہ.**
- **شروڤه: ↓**

۱۵۶۸- رابوون و مہشینہ شہنشینان
روونشتن ئہو ہہر دو نازہنینان

- **ہہقبہرکرن: ئہف مالکال ئۆس. دا نہہاتیہ - ل ہہموو ژیدہرین ل بہردہستین من دا ہاتیہ: روونشتن و ہہردو نازہنینان، لی وہا واتہیا وی دا کیماسی یہک پەیدا دہ. ب دیتنا من ئہف نیڤمالکا ل بنیشئ دا " روونشتن ئہو ہہردو نازہنینان: روونشتن او ہہردو نازنینان " بوویہ، کو پیتا " ا " ل بہرچافین روونڤیسکاران کہتیہ، یان ژى ل بہر گرانبوونا کیشا ہہلبہستی ل کیتہیا چوارہم دا، روونڤیسکاران واتہ گۆری یی کیشئ کرنہ.**
- **پہیفناسی: مہشینہ: چوونہ - شہنشین: شانہشین، جیہی روونشتنا مروڤین مہزن و شاہ و پادشاہان ل دیوانخانہ و دہرباران دا، ئہیوان -**
- **جوانکاری: لیڤہگہرا پیتین "ش" ، "ئى" و "ن" موسیقایا ہوندورانی چئ کریہ. پدیفا " روونشتن ئہو" دہی " روونشتنہو" بیتہ خوہندئ.**
- **شروڤه: ↓**

۱۵۶۹- هجران دگرن ژ سهر شکایهت
وجدان دگرن ژ نوو روایهت

■ ههقبه رگرن: هژ. حیکایهت - - ئۆس. عبارهت -

■ په یقناسی: هجران: دووری - شکایهت: گازنده، گلی - وجدان: ویژدان، ویشت دان، هه لگرئ هه سنا هوندورانی، هه ست و ناگاهی یا دلی، ئەف په یقا ل بنیشی دا کوردی یه، له ورا کو ویشت ل زمانی کوردی دا دهنگی ناگاهی پیدانی یه و هه روسان تی ب واته یا ناشتی یی ژی، و "دان" ژی پاشپرتکا کوردییه. عه رهبان ئەف په یقا مه ژی وه که سهدان په یقین دی عه رهباندنه و کورنه وجدان کو ریشه یا وی ل عه ره بی دا تونه یه. - روایهت: ره وایهت، راگه هاندن، گپرانه وه -

■ جوانکاری: په یقین ژ سهر و ژ نوو هه قواته نه. ئەف مالکا ب شیوه یا مواز نه یی هاتییه فه هاندنی.

■ شروقه: ↓

۱۵۷۰- ده م ئه بر سفهت چه زین و گریان
گه ه غونچه مه سه ل له تیف و خندان

■ ههقبه رگرن: ئا. ئه بروو -

■ په یقناسی: ده م: گه ه، جار جارن - ئه بر: ئه ور - چه زین: چه مگین - گریان: ب گری - له تیف: نه رم و نازک - خندان: ده ف ب که ن، که نه که ن -

■ جوانکاری: دژ بهری ل گشتی مالکا هه لبه ستی دا هه به. گریانا مه مۆ و زینی وه کاندییه بارینا عه وران، که نا وان ژی وه کاندییه بشکفینا گولان. په یقین ده م و گه ه، هه قواته نه.

■ شروقه: ↓

۱۵۷۱- ھەردەم دگرن قەزا و سوننەت

فەرزا ۋە ھەکو بووسەنە چو مننەت

- ھەقبەرگرن: میر: بو ستنە - ئا. ئە. بووسە بت - ھم. ھژ. جا. زا. بووسەنە- ئۆس. بوو سوننەت- رۆ. بو سئە- پڕۆ. پووسینە، بووسە بت، بووسەنە-
- پەیقناسی: ھەردەم: ھەرگاف - سوننەت: نقیژ یان ھەر کریارین دینی کو کرنا وئ واجب نینە، لی موسولمان ژ بو خیرئ دکارن بکن - بووسەنە: ماچن - چو مننەت: چ تالاشە، چ باکی یە، چ مینکاری یە-
- جوانکاری: پەیقین قەزا، سوننەت، فەرز ژ بوئژین نمبژینە و ب ھەقدو را ھەقبە یوئەندن. فەرز و سوننەت دکارن دژبەری یئ ژی چیکن. بووسە واتە رامووسان ۋە کاندییە فەرزهکی ل سەر ئوسکورائ ئەقینداران. خانی رامووسانین ئەقینداران ۋە کاندییە عبادەتین خودی.
- شرۆفە: ↓

۱۵۷۲- ھەرچەند کو رەفە بوون تە کە للوف

لاکن ئیفشاندبوون تە سەرپروف

- ھەقبەرگرن: میر. دبوون - میر. لئیک -
- پەیقناسی: رەفە بوون: دوور ببوون، لاچووبوون، ژ ھۆلی راببوون - تە کە للوف: زەحمەتی، زۆری - ئیفشاندبوون: ھیفشاندبوون، راگرتبوون، سەرف نەدگرن، نەدمزاختن ئیفشاندن: ھیفشاندن، ھلدان و راگرتنا تشتەکی ژ بو دەما پیدقی، رازاندن و راگرتنا پارە، یان پیدقیبەکی ل جیبەکی دا ژ بو دەما نیازئ، نەمزاختن، سەرف نەگرن - تە سەرپروف: سەرف گرن، مزاختن، دەست ب سەردا دانان، خەرچ گرن، دەستدریژیکرن -
- شرۆفە: ↓

۱۵۷۳- ئەو گەر چ ھەبوون ژ ھەف ب ھیفی
ئەمما نەدچوون قەوی نشیفی

- ھەقبەركرن: ئا. ھەرچەند ھەبوون ژ ھەف ب ھیفی - میر. ئەو گەر چ ھەبوون ژ یەك ب ھیفی - حم. ئە. ئۆس. رۆ. جا. زا. ئەو گەر چ ھەبوون ژ ھەف ب ھیفی - ھژ. ئەو گەرچی...-
- پەیفناسی: گەرچ: ئەگەر چی، ھەرچەندكو - ھەبوون: بوون - نشیفی: خواری، ژیری، بەرب ژیر -
- جوانکاری: پەیفین ھەبوون و ھەف و ھیفی مووسیقایا ھوندورانی دئافرینە.
- شروڤه: ↓

۱۵۷۴- ھوبیا د دلان ژ ھەددئ دەر بوو
سەرھەددئ زەرافەتان کەمەر بوو

- ھەقبەركرن: میر.حم. رۆ. ھژ. زا. جا. د دلان - ئا. ئە. ئۆس. پرۆ. دو دلان - - میر. زەرافەتا-
- پەیفناسی: ھوبیا: ئەفین - دو دلان: ھەردو دلان - د دلان: د دلان دا - سەرھەدد: سینۆر، مەرز، کەوشەن - زەرافەت: یاری، ھەنەك - کەمەر: کەمبەر، ناقتەنگ، ناقتەد-
- جوانکاری: پەیفین ھەدد و سەرھەدد ھەم جناسی ساز دکن و ھەم ژی تەکریری.
- شروڤه: ↓

۱۵۷۵- عەشقا كۆز سەرحەددى كەمالە
ئافا كۆز مەنبەسى زەلالە

■ ھەقبەركرن: رۆ. ل- ئۆس. كۆ سەرحەددى-

■ جوانكارى: ئەف مالكا ب شېئوھيا تەرسىيە ھاتىبە قەھاندنى.

■ شىرۆقە: ↓

۱۵۷۶- ئەلبەتتە خۇددى بىكەت ھەراسەت
ناكەت چوقەبوولى يا نەجاسەت

■ ھەقبەركرن: مېر. قەت-

■ پەيئناسى: ھەراسەت: پاسەوانى، پاسدارى، لى ئاگادار بوون، لى نۆبەدارى
كرن - نەجاسەت: پېسى، خەرابى -

■ شىرۆقە: ↓

۱۵۷۷- جوانى و بەھار و باغ و مەحبوب
ئايا دىنى چ ماىە مەتلوب

■ ھەقبەركرن: ل ھەموو زىدەران دا جوانى ھاتىبە. پەيئا جوانى كىشا ھەلبەستى
پر ئالۆز دكە، ب دىتتا من ئەف پەيئا ل بىئىشى دا "جانى" بوويە، كۆز لايى
وونقىسكاران فا ھاتىبىن گۆھەرتنى. پىئا جانى ل كوردى دا ھەرب واتەيا
جەوانى و لاوينى يى يە. مېر. باغى -

■ پەيئناسى: جوانى: جانى، گەنجىنى، لاوينى، خۆشكۆكى - ئايا: گەلۆ -

■ شىرۆقە: ↓

۱۵۷۸- خاسما ههبتن ئهفینئ غالب

لهب تهشنه یئ عه شقی ههردو جانب

- ههقبه رکن: میر. ئا. ئۆس. حم. رۆ. ئهفینئ -
- په یقناسی: غالب: سهردهست، زال - ئهفینئ غالب: ئهفینا غالب، ئهفینا سهردهست، -جانب: ئالی، لا،
- شروقه: ↓

۱۵۷۹- ئیدی چ بیژم نهز نزانم

بیلمه ز کی نه سۆیلییه زه بانم

- ههقبه رکن: هژ. بیژم - میر. سۆیلییه - ئا. نهزبانم -
- په یقناسی: بیلمه ز: نزانه، دئ نزانبه - کی: کو - نه: چ - سۆیلییه: بیژه - زه بانم: نه زمانئ من، زمانئ من -
- جوانکاری: نیمالکا دوویئ ب تورکی و کوردی یه، مرۆف دکاره ناقئ موله مه عئ لئ بکه .
- شروقه: ب کورتی پشتی سه د هزر و خه یال و گومانان، ده ما کو زینئ بسک و خالین خوه دانه بهر بیهنا مه مۆ و بیهنا بسک و خالان گه هیشته بهر بیفلا وی، نه و نیچیری مری ب داڤا بسکین زینئ، فهژی و سه ر ژ نوو زندی بوو و ده ما کو چاڤین خوه ژ هه ف فه کرن، دیت کو زینئ قایه ل بهر ده ستین وی یه و ههردو ده ستین وی ژ یه وایه ل ناف ده ستین زینئ دایه . ده مه ک خورت ههردو ژ ی کړ و مات وه کی لالان ل پيشبهری هه ق دو دا مان و نکارین یه ک په یقی ژ ی ژ هه ق دو را بیژن. زمانئ وان نه گه پیا و ده فین وان ل بهر زه نده مان و شابوونا فه کری مان. پيش دا ب دهستان ئشارهت ددانه هه ق دو، تا کو هیدی هیدی

زمانئ وان قه بوو و دهست يئ کرن ب هه قدو را خه بهردان. فيجا هه ر چي
 په يقين خواهش و جوان و نه فيندارانه هه بوون پيشكيشي هه قدو کرن. خواه ل
 بهر هه قدو قه لزاندين و خواه ژ هه قدو را شهوتاندين. هند پياله يين رامووسانان ل
 سهر هه قدو قالا کرن، هند ليئين هه قدو رامووسان و ميتن، هند شه کهر ژ بو
 هه قدو خوارن، تا کو دلين وان دخوهست. هه رچي رامووساين کو تا نها قهزا
 کربوون، قهزا يين خواه ب جي نائين. چاف و لام و ليف و پهله گوھ و جينيك و
 قولبي گوهاران و خهوخهوک و چه نه و ژير چه نه و و سينگ و بهر و گه رده نين
 هه قدو رامووسان. رامووسان ددانه هه قدو و رامووسان ژ هه قدو دخوهستن و
 هه قدو دگهستن و ژ هه قدو تير نه دبوون. نه و هه ر دو تيهني يين نه فيني
 گه رده نين هه قدو بيهن دکرن. ليئين هه قدو يين تيهني يين نه فيني دميتن و
 شه کهر ل سهر هه قدو دا دريژتن. نه و زينا کو ته فه شا وي ل جواني و
 خواه شکوکی و به دهوي يئ دا وه که شه مالکه کي نوور و تريشک و چرووسک
 ژي دبارين، مهي ژي وه کي پرپرؤ که کي جسم و جاني خواه ددا بهر ناگري
 جاني و نه فينا وي شه مالکي و خواه ل بهر وي دا دشهوتاندين. دهما کو ناگري
 نه فيني گهش و گوړ دبوو، نيدي په روا و فهيت ژ بو زيني ژي نه دما، و نه وي ژي
 خواه ژ بو مه مو دحلا ندين. هه ر دو بي په ناهگه ه و بي سهرا په رده، ده رقا و
 سه رقه کري، ل وي رهوشی دا مابوون، کو چا فين وان ل ناف باغء دا ب
 کوشکه کي کو وه کي نهينو کا جه مء يا جيهان نوين دچلقلي، کهت. دهما کو
 نه و هه ر دو نازه نينان نه و کوشکا ديتن، هه ر دو رابوون و مه شيانه کوشکي و ل
 هوندور ي کوشکي دا ژ خواه را روونشتن. فيجال هوندور کوشکي دا گلي و
 گازنده ژ ده ردي دووري يئ کرن و هه ستا خواه يا هوندوراني و ويشتدانا خواه
 سهر ژنو و ژ هه قدو را شرؤفه کرن. گه ه وه کي عه ورين بو هاري خه مگين
 دبوون و دگريان و گه ه ژي وه کي بشکوژين سوړ گولان دبشکفين و دکه نيان.
 هه رده م نه و رامووساين کو ل سهر وان فه رز بيوون جي دنائين و قهزا و
 سوننه تين خواه ژي ژ بيهر نه دکرن. هه ر چه ند کو چ بهر گري و ناسته نگ ل ريکا
 وان دا نه مابوون، لي ده ستر يژايا هه قدو نه دکرن و خواه ژ خه رابي يئ
 دنيفشاندين. هه ر چه ند کو هه ر دو ژي تامارزوو بوون و ژ بو هه قدو دشهوتين، لي
 ده ستين وان بهر ب ژيري نه دچوون. هه ر چه ند کو نه فينا د دلين وان دا بي ره جه
 و نه ندازه بوو و ژ سينوران ده ر که تبوو، لي سينورين حه نه کين وان که مبه ر و
 نافک بوون. نه فينا کو ل سينورين که مال و ته کووزي يئ دابه، ناقا کو ژ

سه‌ره‌کانی یا زه‌لال و پاقر به، و خودی ژی پاسه‌وانی یا وی بکه، هه‌لبه‌ت کوچ
پییسی و نه‌باشی یی ناپه‌ژرینه. جه‌وانی، جوانی، باغ، بوهار و یار هه‌موو
ناماده‌نه، فیجا چ مرزه‌ک د دنی دا مایه و چ ژوان کیمه؟ ب تایبه‌تی کو ئه‌فین
ل سه‌ره‌ردو یان دا زال و سه‌رده‌سته و هه‌ردو لاژی ل ئاگری ئه‌فینی دا
شه‌وتی بن و لیفین وان ل بهر ئاگری ئه‌فینی بزمری بن، لی هه‌ردو ژی خوه ژ
خه‌رابی یی بهیفشینن. ئیدی ئه‌ز ژی نزانم، کا ئه‌زی ل په‌سنا وان و وی
ره‌وشا وان دا چ بیژم. زاری من ل په‌سنا وان دا که‌تیبه هه‌ف و زمانن من
ناگه‌ره و ئه‌ز نزانم کا ئه‌زی چ بیژم.

(٤٠)

فہ گہر پانا میری میرانہ ژ شکاری، سہر خوشی یا مہمی و زینانہ ب
مہ یا دیداری، بیخہ بیری یا وانہ ژ گازی و ہاواری،
سہردا ہاتنا میر و ہہ قالانہ د وہقتی ئیفاری

۱۵۸۰- ساقی م بگر کو ئہ ز ب دہستم
مہ خمورم و مہی نہ خواری مہستم

■ ہہ فہر کرن: میر. حم. ہژ. ئہ. رۆ. زا. جا. مہ/م - ئا. ئۆس. تو - ہژ.
دہستم - میر. مہ خمورم مہی - ئا. مہ خمورم و مہی - حم. رۆ. نہ خواری -
ہژ. نہ خواری - ئۆس. دہستنیس نایی خوہندنن -

■ پہ یقناسی: بدہست: حال خہراب، بہ دحال، کہسئ/کہسا کو بخوہ نکارہ ژ جی
رابہ، یان ل سہر خوہ راوہستہ و کہسہک دی وی/وی بدہ سہر دہستین خوہ،
یان ل رابوون و روونشتنن دا ئاریکاری یئ بکہ - مہی نہ خواری: مہی
فہ نہ خواری، مہی نہ نوئشئ، ئہوی کو مہی نہ نوئشی یہ - مہ خمورم: تیہنی یئ
مہ یئ، مہ یقہ خواری کو دہما مہ یا وی بہواری یہ و مہی فہ نہ خواری یہ و تیہنی
یئ مہ یئ یہ. مہستم مہ یئ، کہسئ کو پشتی فہ خواری مہ یئ و بہواری نا خوہشی
یا وی تووشی سہر ئیشی یئ بووبہ. -

■ شروؤفہ: ↓

۱۵۸۱- گافا کو فہ خواری مہمی و زینن
ئاخفت ل من جہن برینن

■ ہہ فہر کرن: ہژ. ئاخفتی -

- په یقیناسی: ناخفت: دهرقه کر، دهربوو، دهرقه بوو- ناخفین: دهربوونا برینج، دهرقه کرنا برینا کهون، قه بوونا دهقی کهونه برینج و هاتنا کیمی ژئ -

■ **شروقه: ↓**

۱۵۸۲- نهم عاشق نه گهر چ مه پیرهستن

نهما ژ مهیا نه لهستی مهستن

- هه قبه ر کرن: نا. نؤس. پرؤ. پیرهستین، مهستین - میر. نه لهست دمهستن -
رؤ. نالهست د مهستن - نه. حم. هژ. زا. جا. نه لهستی مهستن -

- په یقیناسی: مه پیرهست: مه یقه نوښ، مه یحه ز، مه یحه بین، که سی کو زور که یف ب مه یج تی، نه قیندار - مهیا نه لهستی: مهیا روژا بهرین، مه بهست ژئ نه قینه. - نه لهست: ل روژا بهرین دا کاقا کو خودی جان/روح نافراند، گوته جانان، الست بریکم: که لو نه ز خودایی وه نیمه؟ جانان گوتن نه ری: قالوا بلی.

- جوانکاری: مهیا نه لهستی نستعاره یه ژ نه قینا روژا بهرین کو خودی ب بسپارته دا مروقان.

■ **شروقه: ↓**

۱۵۸۳- نهو مهی نه وه کی مهیا ته تاله

نهو مهی ژ جه مالن زولجه لاله

- هه قبه ر کرن: بر. رؤ. وه کو- پرؤ. وه کی -
- په یقیناسی: جه مال: خوه شکی، به ده وه تی - زولجه لال: خودان مه زنایی، ره و شنافه کی خودی یه -

■ **شروقه: ↓**

۱۵۸۴- نهو حوبیی حه بیبی پاک زاته

قنوانی حه دیکه یی سفاته

- هه قبه رکن: ئا. حه بیبه - - بر. قنوان و -
- په یقناسی: حوبیی حه بیب: حوبیا حه بیبی، نه قینا دل به ری - پاک زات: پاک سرشت، پاک نه هاد - حه بیبی پاک زات: مه به ست خودی یه - قنوان: دارخورما، گوسی یا خورمای - حه دیکه: باغچه - حه دیکه یی سفات: باغچه یی ناکاری خودی -
- جوانکاری: نه قینا خودایی وه کاندیه گوسی یی دارخورمایا به غچه یی ناکاران.
- شروقه: هه ری مه یگپری م بگره کو نه ز که تمه ده ست، نه ز تیه نی یی مه یی مه، من مه ی فه نه خواری یه، لی نه ز مه ستم. ده ما کو مه مو و زینی ژ وی مه یی فه خواری، جیهی که ونه برینا من ناخقی و برینا من ده رقه بوو. نه م نه قیندار هه رچه ند کو مه یه ره ستن، لی نه م ژ مه یا نه له ستنی سه ر خوهش و مه ستن. نه و مه یا نه له ستنی نه وه کی مه یا ته تاله، نه و مه یا کو نه م پی مه ست و سه ر خوهش بووینه، نه و ژ جوانی یا خودایه. نه و نه قینا خودایی پاک و پیروژه. نه و وه کی گوشیا دارخورمایا باغچه یی نیشانه و ناکارین خودایه.

۱۵۸۵- ساقی بده من ژ بوئی خودی را

جامه ک ژ مه یا ته دوه دگپرا

۱۵۸۶- هه ر جورعه یه کنی نه ژئی بکم تام

یه ک نه شئه به سه هه تتا سه ره نجام

- هه قبه رکن: رو. نه زژی - - رو. جورعه - پرؤ. نه شئه -
- په یقناسی: دوه: دوهی، دوهوون، مه به ست ژئی روژا نه له ستنی یه - جورعه: قورت - نه ژئی: نه زژی، نه زئی ژئی - نه شئه: سه ر خوهشی، سه ره ستنی، که یف - سه ره نجام: داوی، کوتایی، مه به ست ژئی داوی یا جیهانی یه -

- **جوانکاری:** مهيا دوه، نستعاره يه ژ مهيا روژا نله ستنې كو نهو ژي نستعاره يه ژ نئيفينې. ساقى نستعاره يه ژ خودئ، له ورا كو خودئ ل روژا نله ستنې دا نئفين رابهري مروقتان كر و نئريني ژ وان نستاند كو نهو، وي بحه بينن.

■ **شروقه: ↓**

۱۵۸۷- نهو كه يفه كه مه حزه بي كه م و كه يف

نئسرا ه كه بي خه يال و بي ته يف

- هه فبه ركرن: مير. نا. بي بكه م -

- په يفتناسي: كه يف: كيف، خوښي - كه يف: چاوايي، رهووش - مه حزه: خوروو يه - بي كه م و كه يف: بي كيم و كاس، بي چوون و چرا - نئسرا ر: پرانه يا سر، راز -

ته يف (طيف): هه لقه يا نووراني، خهون، تشتا كو مروقت ل خهوني دا ديبه -

- **جوانکاری:** سه ره نجام، مه جازه ژ روژا قيامه تنې. په يفتين كه يف ته كير و جناسي ساز دكن.

- **شروقه:** هه ري مه يگيري ژ بوخي خودئ جامه ك ژ وي مه يا كو ته دوهي دگيرا، بده من. نئزي هه ر ته ني قور ته كي ژ وي مه يي تام بكم، نه شنه يه ك ژ وي مه يي هه تا روژا قيامه تنې تيرا من هه يه. نهو كه يفه ك خوروو و بي كيم و كاسه، رازه ك راستينه. خهون و خه يال نينه.

۱۵۸۸- دا ده فح بكه م خوماري دووشين

هووشيار بيم ژ خوابي نووشين

- هه فبه ركرن: مير. ره فح - مير. نووشين - هژ. بيم ژ خوابي - مير. دووشين -

- په يفتناسي: ده فح كرن: دوور كرن، ژ هوئين راكرن - خومار: زانه سه را پشتي

فەخوارنا فەخوارۆكین ئالكۆلى - دووشین: یا شەفا دی، یا شەفا بەھۆری -
 دووش: شەفا دی، شەفا بەھۆری - نووشین: شیرین - خوابین نووشین:
 خەوا شیرین -

■ **جوانکاری:** خوماری دووشین، ئستعارە یە ژ بئ خەبەری یا دەما بەھۆری،
 نەئاگاداری یا مرۆفان ژ دەما بەری ئافراندن. خانی نەئاگاداری یا خوە ژ
 بەھۆرینا دەمە دوە کینە خومارا شەفا بەھۆری. خواب نووشین ژى ئستعارە یە ژ
 بئ خەبەری یئ. نەئاگادار مان وەکاندیە خوماری و رازان و خەوەک خۆش.
 سعدی یئ شیرازی ژى دبیژە:

خواب نووشین بامداد رحیل
 باز دارد پیاده را ز سیبیل

■ **شروقه:** ↓

۱۵۸۹- دا شوبهئ مەمئ نەبم کو غافل
 بیت میرئ ئەجەل ب سەر مە عاجل

■ **هەقبەرکرن:** ئا. ئە. نەبم - - رۆ. و -

■ **پەیقناسی:** غافل: نەئاگادار، بیخەبەر - میرئ ئەجەل: روحتین، عەزرائیل -
 ئەجەل: دەما مرنئ - عاجل: ب لەز، یئ کو تی -

■ **جوانکاری:** ئەجەل وەکاندیە میرەکی کو وایە ب لەز تی کو کوتایئ بدە ژبانا
 وی. هەروسان مەبەستا وی ژ میر لێرەدا میر زینەدینە، کو دئ ب سەر مەمئ و
 زینئ فە بئ و لێرەدا بەراعەتی ئستەلالە.

■ **شروقه:** ↓

۱۵۹۰- رۆژا منە عومر چوو یە ئیفار
 هیژا نەبووم ئەز ژ خەو خەبەردار

■ **هەقبەرکرن:** ئا. ئە. حم. هژ. ئۆس. نەبم - رۆ. خوە -

■ **پەیقناسی:** عومر: تەمەن، ژى - هیژا: هیشتا، هی - خەبەردار: ئاگادار -

■ **جوانکاری:** په یقین روژ و ئیغار دژبهرن و ههقبابه تن ژى .

■ **شروقه:** داکو نه ز پى وى مه یی ژانه سهر و نه ئاگادار یا خوه یا بهوړى ژ هوځى راکم و ژ خهوا شهقى دى و ناناگادارى یا دهمین بهوړى هشیار بېم و بېمه سهر همدى خوه و وهكى مه مو ل نه ئاگادارى یی دا نه مینم، نه کو میرى نه جهلئ وهكى چاوا میر زینه دین ل سهر مه مئ و زینئ داچوو، ل سهر من دا ژى بئ و من ژى ل نه ئاگادارى یی دا بگره . رهوشا مه مو و زینئ وهكى ته مه نئ من یی بهوړى یه، چاوا ئیغار ب سهر وان دا هات و ئه وان های ژ خوه نه مان، وایه ئیغارا ته مه نئ من ژى ب سهر من دا هاتیبه و لی هئ ژى نه ز ژ خهوا شهقى دى و نه ئاگادارى یا بهوړى هوشیار نه بوومه .

۱۵۹۱- زینا هه وه سا دلئ هه وایی

من دانیبه ناف خوه و عه بایی

■ ههقبه رکن: میر. من دانیبه نیف و عه بایی- رو. جا. مه م دانیبه ناف خوه و عه بایی- حم. هژ. زا. من دابته نافه خوه عه بایی- ئا. من دابته ناف خو وى عه بایی- ئه. ئوس. من دابته ناف خوه و عه بایی- پرؤ. من دانیبه ناف خوه و عه بایی، من دایه دناف، من دابته نافه خوه، من دایبه نیف خوه-

■ **بالکیشی:** هه رچهند چاوا کول مالکا ل دوو را تی، دیار دبه کو خانى ل سهر مه مو دناخفه نه ل سهر خوه، لی ئه فا ییک ژ تایبه تمه ندى بین خانى یه، کول ئه فینا زینئ دا خوه ژى هه فېشکئ مه مو دبینه و خوه ژى ئه فیندار رادگه هینه .

■ **په یقیناسی:** هه وه س: ئاره زوو - هه وا: داخواز - دلئ هه وایی: دلئ ئه فیندار، دلئ سهر سه رى - ناف: نیقه ک، ئورته - عه با: کنجه که داف در یژه -

■ **جوانکاری:** زینئ و ئه فینا دلى دوه کینه هه فدو و خوه یان ژى دلئ خوه و مه مئ ژى دوه کینه هه ف.

■ **شروقه:** ↓

۱۵۹۲- میر هات ول سەر وء ھندە عەسكەر

زورنا و نەفیر و كووس و مەیتەر

■ ھەقبەركرن: ئا. ھات دگەل- ئە. ھات و دگەل- حم. رۆ. ھات ل- ئۆس. ھاتە ل- ھۆ. ھاتی ل- ھۆ. ئۆس. رۆ. ئا. ھندی- - ئا. حم. ھۆ. بر. ئە. پڕۆ. جا. زا. مېھتەر- میر. رۆ. مەیتەر-

■ **بالکیشی:** مەیتەر دگەل عەسكەر پاشبەندەك باشتر ژ مېھتەری ساز دكە و ھەروسان پەيوەندی یا مەیتەران ب كووس و نەفیر و زورنایی را ھەیە، تا كو یا مېھتەران.

■ **پەیقناسی:** ل سەر وء: ل گەل وی، ب وی را - زورنا: سوورنای، شەپپوور، شایبپوور، نامیرەكە سازبەندی یی - نەفیر: نامیرەكە سازبەندی یی بە كو ژ شاخێ نازەلان سازدكن، گازی و ھەواری - كووس: دوھۆلا مەزن - مەیتەر: سەبیس - مېھتەر: مەزن، گرە گرە-

■ **جوانكاری:** پەیفین زورنا و نەفیر و كووس ھەرسێ ژ نامیرین سازبەندی یی نە و ھەقبابەت و ھەقبەيوەندن.

■ **شەرۆفە:** ↓

۱۵۹۳- دادایی ل تەبلەخان و سازان

چاووش و سەدا و گازەگازان

■ ھەقبەركرن: ئا. ئە. دادایە- رۆ. ھۆ. ئۆس. حم. میر. جا. زا. دادایی- حم. زا. ھۆ. تەبل خان- جا. تەبلەخان- میر. ئە. ئا. رۆ. تەبل و خان- پڕۆ. ئۆس. ل تەبل و باز و سازان - - میر. ئا. بر. رۆ. چاویش-

■ **پەیقناسی:** دادایی: لیدایی، ھیرش کری - تەبلە خان: تەبلخانە، نەقارەخانە، کوتانا دەف یان دوھۆلی یا قیکراییی، کوڤرا دەف و دوھۆل کوتانی. دگەل

زكرخانئ ههلسهنگينه - سازان: ناميرين سازبهندي يئ - چاووش:
پيشقهرهول، پيشهنگئ سواران، كهسئ كو دكهفه پيشئ يا كاروان يان سوارين
سوپاهئ دا كو سوپاه يان كاروانء ژ ههبوونا بوغه و گيرؤدارئ يان ناگادار بكه
- سهدا: دهنگ - گازهگازان: دهنگ و گازئ، هيغرزه و ههرا و هووريا -

■ **جوانكارئ:** په يقين تهبله خان و ساز ههقبابه تن و په يقين سهدا و گازهگاز ژئ
ههقواته نه.

■ **شروقه:** ↓

۱۵۹۴- پابهنده ب عه شقئ ههردو جهيران
دهرمانده ژ پيش يئكفه جهيران

■ **ههقبهركرن:** هژ. پيشئ يهكفه-

■ **په يقناسئ:** پابهنده: پايههه، پا بهسته، پئ بهستئ، لنگ گريدايي - جهيران:
خهزال - دهرمانده: قه مائي، گيرؤده - جهيران: مات مائي، جهيري -

■ **جوانكارئ:** ههردو جهيران ئستعاره نه ژ مەمۆ و زینئ. مەمۆ و زینئ وه كاندييه
دو خهزالان، كو ئهقيني پئ يين وان گريدايه و ئه و نكارن ل بهر لهشكهري
ميرء برهفن و خوه قه شيرن و ههروسان ئهوانا ل بهر ئهقيني جهيرينه و مت و
مات مانه و نزانن كا دئ چ بكن.

■ **شروقه:** ↓

۱۵۹۵- قهت سهه نهكرن كو ئه و چ رهنگه
قهت گوه نهكرن كو ئه و چ دهنگه

■ **ههقبهركرن:** حم. رۆ. هژ. ئۆس. ئهف، ئهف-

■ **په یقنناسی: سهه نه کرن:** ههست پچ نه کرن، پچ نه حه سیان - **چ ره نگه:** چ قهومینه، چیهه - **گوه نه کرن:** نه بهیستن -

■ **جوانکاری:** ئەف مالکا ب شیوه یا تهرسیعی هاتییه قه هاندنی .

■ **شروقه:** مەمۆ وه کی من، زینا خوه و ئەو ئەقینا دلج خوه یی سهرسهری دایه نیقه کا خوه و عه بایع خوه و های ژ بایع فه له کی نینه. ل وی دهمی دا میر ب له شکهری خوه فاب دهنگی دوهوول و زورنا و نه فیر و گازه گازا مه یتهر وچاووش و دهنگی سازان و تهبله خانجی را داکه تن ناف باغء. مەمۆ و زینی وه کی دو خه زالیین ل دافکی کەتی، ل بهندا ئەقینی دا، ناگاه ژ دهنگ و سه دایان نه بوون. ئەوانا وسان ل دهر یا یا ئەقینی دا جووم بیوون، کو قهت دهنگی وی هیفرزه و قهره بالغی نه بهیستن و قهت های ژ وی هنگامه یی نه بوون .

۱۵۹۶- میر گو کو فه کن ئەفان غه زالان

پابهنده مه کن ئەفان شه پالان

■ **هه فبه رگرن:** حم. ئەوان -

■ **جوانکاری:** ل چند مالکین پیشین دا خانی مەمۆ و زینی وه کاندیه خه زالیین کو ئەقینی لنگین وان گریدایه و نکارن برهفن. لیره دا ژی میر ژ خه زالیین کو نیچیرفانان ئەو گرته را دبیزه: فان خه زالان پابهنده نه کن و بهندی ل سهر وان فه کن. خانی هه ب زانه تی و هؤستانی فان ههر دو دهسته یی خه زالیین راستین و مه جازی دده بهر هه ف.

■ **شروقه:** ↓

۱۵۹۷- تییک بهردهنه باغء وان وه کی تهیر

دا ئەم بکرن ههر رو ل وان سهیر

■ **هه فبه رگرن:** میر. باغی دا وه کی - ئا. باغء دا وه کی - - میر. ل وان ههر رو -

- پەيقناسى: تىك بەردەن: ھەموويى بەردن، يىكفە بەردن - ھەررۆژ: ھەر رۆژ - سەير: تەماشىا -

- شىرۆفە: مېر فەرمان دا و گۆت: ئەفان خەزالىن خوەشك ئازا كن وبەندان ژ پى يىن فان شەپالىن دەلال قەكن و وانا ھەموويى يىكفە وەكى بالداران بەردن نافا باغ، دا كو ئەم ھەر رۆژ ل وان تەماشە بکەين.

**۱۵۹۸- خەلقى كو غەزال و گوور و خەرگووش
خۆش گرتى ل سەر ملي دەر ناغووش**

- ھەقبەركرن: ھژ. حم. رۆ. مل و -
- پەيقناسى: دەر ناغووش: ل ھمىزى دا، ل بەر سىنگى دا
- جوانكارى: پەيقىن خەزال و گوور و خەرگووش ھەقبابەتن. پەيقىن مل و دەر ناغووش ژى ھەروسان.
- شىرۆفە: ↓

**۱۵۹۹- ئانين ھەمء مېر تۆزى د رەز كر
ئاغول كو شقان تۆزى ل پەز كر**

- ھەقبەركرن: مېر. ئانين مېر ھەمى - حم. رۆ. تۆزى رەز - ئە. وەرەز كر - ھژ. مېر و تۆزە رەز كر - مېر. حم. تۆزى پەز - ئا. تۆزى د پەز - ئە. تۆزى و پەز - رۆ. شقانى تۆزى پەز كر - ئۆس. ئاغور كو شقان تۆزى ژ پەز كر -
- پەيقناسى: تۆزى: تەژى، تەژى، پېر - رەز: باغ - ئاغول: ئاغل، ھۆلا پەزى، جىھى چىريان و مەغل ھاتنا پەزى ل دانى زفستانى دا ل دەر قايى ئاقيان. -
- شىرۆفە: خەلقى كو گوور و خەزال و كېرووشك گرتبوون، ئەو دانە سەرملى خوە و بەرسىنگا خوە و ئانين بەردانە ناف باغ و باغ وسان تۆزى نىچىر بوو، تە دگۆت قاي ئاغولەكە كو تۆزى پەزە و مېر ژى وەكى شقانىكى خو دا يە بەردا.

۱۶۰۰- میر گۆته نه کابری و خهواسان
تهنبیه بکن نه دیم و ناسان
۱۶۰۱- دا چین و دهمهک د باغ ء روونین
له ورا کو ژ رهحتیان زه بوونین

- هه قبه رکن: حم. نه. ئۆس. رۆ. جا. زا. هژ. دا چین و دهمهک- ئا. دا بچین دهمهک - میر. دا چین دهمهک - میر. حم. ئۆس. باغی - هژ. باغی -
- په یقناسی: تهنبیه کرن: ئاگادار کرن - نه دیم: هه فدهم، هه فال - ناسان: ناسیاران - داچین: دا کو ئهم بچین - دهمهک: دهمهکی گافه کئ، له حزه یه کئ، قاسه کئ - رهحتی: رهحتی، فهحه سیان - زه بوون: بیگاف، بی هیژ و بی حال -
- شروقه: میره گۆته بهرده قک و بهرده ستکان، بیژن: ردینسی و گرهره و خاس و ناسان، کو وهرن ئهم پیکفه دهمهک ل باغء دا روونین، له وراکو ئهم ئیرو گه له کی وهستیانه و نه چار و بیگافی فهحه سیانی نه / ئهم هند وهستیانه، نه چارن کو دهمهک فهحه سیان.

۱۶۰۲- نهو هاتنه دهر سه رایین عالی
دیتن دەروبان هه می د خالی

- هه قبه رکن: ئا. دهربان -
- په یقناسی: ئهو: ئهوانا - دهر سه را: ل سه رایین - عالی: بلند - دهربان: دهربان، خانی، ئاقایی، خان ومان -
- شروقه: ↓

۱۶۰۳- نه ماما کو دهریچه تیک گوشادن
رهنگ قورعه یی تهخته یی مورادن

- هه قبه رکن میر. ئا. ئۆس. کشاندن - - ئا. بهختی من مراندن - میر. تهخته یی - مراندن - ئۆس. تهخته کی مراندن -

■ **په یقناسی: دهریچه: دهریچه، دهری بچووک - گوشاد: فه کری - قورعه:**
قوره، پشک، پار، پسووله، سهر به لگه و نیشانه یا پشکداری یی ل له بز یان
قوماری دا - **ته خته یی موراد:** ته خته یی به خت فه کرنی، ته خته یی فالقه گران -

■ **جوانکاری: خانی فه بوونا دهریچه یان وه کاندی یه فه بوونا دهر گه هی ته خته یی**
فالقه گران و خویش هاتنا فالی -

■ **شروقه: ↓**

۱۶۰۴- **حازر که ته قه لبین وی خه یاله ک**

زانی کونه خالیه ژ حاله ک

■ **هه قبه ر کرن: نوس، وان -**

■ **په یقناسی: حازر: دهملده ست، دگاقچ دا - خه یال: هنزر، گومان - حال:**
حه وال، خه بهر -

■ **جوانکاری: په یقین خیال و خالی و حال جناسی چی دکن .**

■ **شروقه: ↓**

۱۶۰۵- **میری ب وقار و عدقل و فهره ننگ**

تاجدین و به کر خو دانه بهر چه ننگ

■ **هه قبه ر کرن: میر، رو، هژ. بن چه ننگ -**

بالکیشی: لیره دا په یقا بهر چه ننگ ژ یا بن چه ننگ واته دار تره، له ورا کول پله یا
یه کن دا بهر چه ننگ و فهره ننگ پیکه دبن دو پاشبه ندین ریگ و ژ بن چه ننگ
و فهره ننگ ریگ ترن. ل پله یا دووین دا ئه گه کسه ک نه خویش به و نکار به
ب ریقه هه ره، کسه ک یان چه ند کسه خوه ددنه بنچه ننگا دا کول ریقه

چوونئ دا ئاریکاری یا وی بکن . لئ خوه دانه بهرچهنگ واته خوه دانه رهخ و وهکه وهزیرئ ملی راستئ و ملی چهپئ دگهل چوون . ههلبهت ل هندهک جیبان دا بنچهنگ ژئ ئهقی واته یئ دده، لئ لیره دا بهرچهنگ باشته ژ بنچهنگئ .

- په یقناسی: وقار: گرانی، سهنگینی، بهر بهییری - فهرهنگ: کوولتوور، چاند، زانست - چهنگ: مل، باسک - بهرچهنگ: ل رهخ مل، ل بهر مل -

■ شروقه: ↓

۱۶۰۶- ئینانه سهرا کو زین و مه م تن

گوھ دانئ سه دایئ زیر و به م تن

- ههقبه رکن: میر.رؤ. گوھ دانه سه دایئ - هم. هژ. گوھ دانه سه دا کو -
- په یقناسی: زیر: دهنگئ زراف ل مووسیقایی دا - به م: دهنگئ ئستوور ل مووسیقایی دا -

■ شروقه: دهما کو ئه و هاتن هوندور وئ کۆشکا بلند، دینا خوه دانئ کو دهر و بان هه می فک و فالانه، لئ دهریچه هه موو وهکی تهخته یئ مرانان فه کرینه . دهملدهست خودووکه ک که ته دلئ میرء و میر زانی کو ئه ف فه کریمانا دهریچه یان خورایی نینه . تاجدین و به کر خوه دانه بهرچهنگئ میرئ خودان فهرهنگ و زانست، میرئ زانا و هووشمه ند و ئه و ئانین کۆشکا کو مه مو و زینئ تن دا بوون . دهما کو گهه شتن بهر دهری گوھ دانئ کو زمه زمه ک تن .

۱۶۰۷- میر هات ب سهر فه دی مه می ژار

پال دایه ب بالگه هئ د زه رتار

- ههقبه رکن: میر.ئا. رؤ. هات و ب - ئوس. هات ل - هژ. هاتی ب - ئا. فه دا - - هم. دائئ یه بالیکی - رؤ. دائئ یه بالکی - هژ. دایی یه به لگه هئ - میر. دایه د بالگه هئ -

- په یقناسی: بسه رقه هاتن: ل سه ر دا هاتن - بالگه ه: بالگی، پالگه، بالیف - زه رتار: زیږبه نی، هه قده زیږین -

■ شروقه: ↓

۱۶۰۸- کیشایه سه ریخ خو وی عه بایه ک
نیقاره نه شه مع و نه چرایه ک

- هه قبه ر کرن: رو، وه - - میر. نیقار و- نه. شه معه -

■ شروقه: ↓

۱۶۰۹- میر گو کتیه نه و د فی زه مانی
بی روخسه تی من د فی مه کانی

- هه قبه ر کرن: رو، هژ. نه ف - ئوس. وه - هژ. فی - - نا. روخسه تا- هژ. روخسه تی- هژ. فی-

- په یقناسی: د فی زه مانی: ل فی ده می دا - روخسه ت: نیزن، نیجازه، ریندان، ده ستوور -

■ شروقه: ↓

۱۶۱۰- زینن کو بهیستی ده نگ ناسی
فیلحال خو دایه بن لباسی

- هه قبه ر کرن: هژ. بهیستی ده نگی - میر. نا. ئوس. دناسی -

- په یقناسی: فیلحال: ل ده می دا، ده ملده ست - لباس: کنجک -

■ شروقه: ↓

۱۶۱۱- مه م قهت ژ جهن خو رانه بوو گوت
سهيدا ته ل من دل و جگه ر سوت
۱۶۱۲- ميرم ته دزانی نه ز نه خووش بووم
حه تتا قه دوهی قهوی نه ههش بووم

■ هه قبه ر کرن : ئا. رۆ. نرانی - ئه. نه زانی - ئۆس. قن ده می -

■ په یقناسی : سهيدا : ئاغایی من، سهروه ری من - نه ههش : نه ههش، ژ ههش
که تی، بیهش -

■ شروقه : ↓

۱۶۱۳- ئیروم بهیست کو خه ل د گه ل میر
تیکدا ب ته بایی چوونه نیچیر

■ هه قبه ر کرن : ئا. ئه. خه لک - ئۆس. خه لق -

■ شروقه : ↓

۱۶۱۴- سه برا م نه هات د نیف نغینان
رابووم و د گه ل نه قان برینان

■ هه قبه ر کرن : ئا. حم. رۆ. ئه. ئۆس. میر. مه - هژ. ئه. حم. رۆ. ئۆس. جا.
نه ما - پرو. میر. ئا. زا. نه هات - ئا. حم. رۆ. ئه. هژ. ئۆس. ناف - میر.
رابووم د گه ل - رۆ. نه وان -

■ په یقناسی : سه برا م نه هات : بیهنا من ده رنه که ت -

■ جوانکاری : په یقین نیف و نغین جناسی ساز دکه .

■ شروقه : ↓

۱۶۱۵- ناچار بدهرکه تم ژ خانى

ناگه م خودى ل فى مه كانى

■ هه قبه ركرن : ئا. ناچاره - ئۆس. د -

■ شروقه : ↓

۱۶۱۶- مير گو نه خووشان نهن ژ بو قهيد

بارى ته د باغء دا چ كر سهيد

■ هه قبه ركرن : مير. نه خووشا - - هم. ئا. ئۆس. جا. باغ/ باغء - مير. رۆ.
ئه. زا. باغى - هژ. باغى -

■ پەيقناسى : نه خووشان نهن ژ بو قهيد : ژبو نه خووشان قهيد تونهيه. ژ نه خووشان
را قهيدى ناكه، بهرگرى ژ بو نه خووشان تونهيه، نه خووش سهر به ستن. - بارى :
جارج، فېجا -

■ شروقه : ↓

۱۶۱۷- گو نهز كو بېيم بكه تو باوهر

داوهر ب م را كو بوويه ياوهر

■ هه قبه ركرن : ئۆس. هه رچء -

■ پەيقناسى : بېيم : بېيم - داوهر : خودى - ياوهر : ئاريكار -

■ شروقه : ↓

۱۶۱۸- من دی د فء باغء دا غهزالهک

نهما نه غهزال بوو شهپالهک

- ههقبهركرن: مير. رۆ. ئه. زا. فى باغى - حم. ئا. ئۆس. جا. فى باغء - هژ. فى باغى - - حم. مير. رۆ. ئه. هژ. ئۆس. بوو شهپالهک -

■ شروقه: ↓

۱۶۱۹- ناهوويى سپى و چاف د رهش بوون

بسكىن د سياه و بيهن د خواهش بوون

- ههقبهركرن: مير. ئه. رۆ. ناهوويه - ئۆس. ئه و چهنده - ئا. حم. هژ. جا. زا. ناهوويى - پرۆ. ناهوو سپى - مير. بوو، بوو - - مير. حم. ئا. ئه. رۆ. زا. جا. سياه و بيهن - ئۆس. سياهى بيهن - هژ. بيهنى خواهش -

■ پهيئناسى: بسكىن د سياه: بسكىن د رهش، زولفئىن د رهش -

- جوانكارى: خانى لئره دا ژ بو كيشا ههلبهستى ژ جيهى كو بيژه ناهوويا سپى، يان ناهوويهك سپى ب شيوه يا فارسى ناهوويى سپى نقيسيه. ناهوويى سپى لئره دا ئستعاره يه ژ زينى.

■ شروقه: ↓

۱۶۲۰- هه لهوزه ژ نافه يى ته تارى

سه د بار ژ تورپه يان دهبارى

- ههقبهركرن: ئا. ئه. نافه يىت - حم. هژ. نافه يىد -

- پهيئناسى: نافه: مسكا كو ژ ناقكا ئاسكه كى دهست فه تى - ته تارى: تاتارى، مامبزا وه لاتى تاتاران - سه د بار: سه د جار -

■ جوانکاری: پە یقین بار و باری جناسی ساز دکن.

■ شروقه: ↓

۱۶۲۱- سەحرايى خوتەن تژی بتى مسک

یەك تايە ژ زولفەن وئ و یەك بسک

■ هەقبەرکرن: میر. بیت - - حم. تايى زولفەن - میر. ئا. ئە. رۆ. تايى ژ زولفەن -

■ پە یقیناسی: سەحرا: چۆل - خوتەن: ناچە یەك ل تورکستانا چینی دا کو مسکا
وئ بناف و بانگ بوویە - تا: تاف، داو -

■ شروقه: ↓

۱۶۲۲- هەر چەندە سپی و چاف بە لەك بوو

ئەمما ب قیاسی من مە لەك بوو

■ هەقبەرکرن: ئۆس. بوون، بوون -

■ پە یقیناسی: قیاس: تەخمین، پیقانە، هزر -

■ شروقه: ↓

۱۶۲۳- لەو را کو تو هاتی ئەو نەهان بوو

هندی تو نەهاتی ئەو عەیان بوو

■ پە یقیناسی: نەهان: پەنی، قەشارتی - عەیان: ل بەرچاقان -

■ جوانکاری: پە یقین هاتی و نەهاتی و نەهان و عەیان دژبەری یی ساز دکن.

■ **شروڤه:** مير ل سهر وان دا هات و دينا خوه داين چ! وايه مهو پالا خوه دايه بالگي يئ زيربهنی و عهباين خوه ژي کشاندييه سهری خوه و ئيقاره، نه مؤمک هلکری ههيه و نه ژي چرايه ک. مير گوت: نهو کييه کول قی دهمی دا بيی ريدان و دهستورا من هاتييه کوشکا من؟ دهما کو زينی دهنگی ميرء بهيست، دهنگ ناسی و زوو خوه ل بن عهباين مهو دا قهشارت. مهو ژي قهت ژ جيهی خوه رانهبوو و گوت: ميری من ته دل و جهرگی م بزدانن. ميرم ما تو نرانی کو نهو نهخوشم و ههتا دوهی ژي نهه نههش بووم. ئيرو دهما کو من بهيست خه لکی بازارء ب گشتی، ب ميرء را چوونه نيچيری و نهه تنی مامه، ئیدی سهبر و هه دورا من ل ناقا نغینان دا نههات و نهه ژي ب نهچاری ژ مال دهرکه تم و هه نشکافا من خوه ل قيدهری دیت و نهه ژي قهت نزانم کا نهه چاوا هاتمه قی دهری.

مير گوتی: نهخوش بيقهيدن، جارئ بيژه من کانی ته ل ناف باغء دا قه چ نيچير کر؟

مهو گوتی: ميری من نهه کو بيژم، تو ژ من باوهر بکه، ئيرو خودی ژ من را بوو يار و ياوهر و من ل قی باغی دا خهزالهک دیت، لی چ خهزال، خهزال نهبوو، شهپال بوو. خفشهک سپی چیل و چاف رهش بوو. بسکين وی يين رهش ژ مسکي ژي بيهنخوه شتر بوون. ههردهمی ژ بسکين وی يين بيهنخوش و ژ توومک و تهموريکين وی سهه بارين مسکا تهتاری دباری. نهه گهر چولا تهتاری تری مسک به، مروف تايهک ژ بسکي وی و تارهک ژ پوري وی ب وی مسکي را ناگوهه ره. ههرچهند کو نهه خهزالا سپی و چاف بهلهک بوو، لی ب هزرا من، نهه حووری و مهلهک بوو، لهورا هندي کو تو نههاتبووی، نهه لي ره ل بهر چافين من بوو، لی دهما کو تو هاتی نهه نست بوو.

۱۶۲۴- تاجدين ژ تهکه للوما وء زانی

زين هاتييه با مهمی نههانی

■ ههقهبر کرن: ئوس. هاته بيال- نا. بال-

■ پهيقناسی: تهکه للوم: ناخفتن - نههانی: دزيقا -

■ شروڤه: ↓

۱۶۲۵- گۆ گۆھ مەدەنى مەمۇرىي دىنە

مالىخۆلىيە وء عەقل چۈننە

■ ھەقبەركرن: ژىل پىرۆ. و چاچا ئۆرمى يىل ھەموو ژىدەرىن دى دا " مەمى كو"
ھاتىبە - - مىر. مەى خوارىبە - ئا. ئە. ئۆس. مالىخۆلىيە - حم. رۆ. ھۆ.
مالخۆلىيە -

■ پەيقناسى: مەمۇرىي دىنە: مەمۇرىي شىتە - مالىخۆلىيە: مالىخۆلىيە،
سەوداسەرى، دىپىرىسىيۇن -

■ شىرۆقە: ↓

۱۶۲۶- ئىعراز كرن ژوى كەلامى

ئەعيان ھەمء فېك كەتن تەمامى

■ ھەقبەركرن: مىر. ئىعراز دكر - ئا. فى - ھۆ. وئ -

■ پەيقناسى: ئىعراز كرن: روو ژى قەرگەران، دەست ژى كىشان، روويى خوە
ژى گۆھەستن - كەلام: گۆتن - ئەعيان: گرەگرە - فېك كەتن: ل ھەف
كەتن، پىكقە خەرىكى ئاخفتنى بوون

■ شىرۆقە: ↓

۱۶۲۷- ساقى و شەراب و شەمع خوەستن

ديوانه كه حاکمانه بهستن

■ ھەقبەركرن: مىر. ئا. حم. ھۆ. ئۆس. ديوانه كى - ئۆس. حاکمان -

■ پەيقناسى: ديوان: بەزم، مەجلىس، بەرهقى - حاكمانه: ئەميرانە، شاھانە - بەستن: گرېدان، رېك خستن -

■ شروڤه: تاجدينء ژ ئاخفتنى مەمۆ يى را زانى، كو زىنى دزىقا هاتىبه بال وى. ژ بو وى هندى كو ميرء ل سەر دا بخارىنه، گۆت: باقۆ گوھ نەدەنە مەمۆ، مەمۆ نەخۆش و سەوداسەرى بوويه. چ تى هشى وى ئەو ژ خوہ را دئاخفە.
ل وى دەمى دا كۆمەل و گرەگرېن مەجلىسى سەرھەف بەر هەف را چوون و دەف ژ وى ئاخفتنى بەردان و مۆم و مەى و مەيگىر خوەستن و ژ خوہ را ديوانەك ئەميرانە گرېدان و خەرىكى فەخوارن و ئاخفتنى بوون.

(۴۱)

رابوونا تاجدینه ژ دیوانی ل وی دەمی دا،
سۆهتتا مال و مولکانه ل ری یا مەمی دا

۱۶۲۸- تاجدین فکری کو بەزمه بۆشه
پر زهوق و سهفا و عهیش و نوۆشه
۱۶۲۹- مەم زیدە ب غوسسه و مهلاله
چوو پالفه و گو براچ حاله

■ ههقبه رکرن: میر.حم. ئە. رۆ. بالفه گو-

- په یقناسی: بۆشه: گرانه، گهله که - بهزمه بۆشه: بهزمه ک بۆشه، ئاههنگه ک مهزن و گرانه - زهوق: شایی - سهفا: خوهشی - عهیش و نوۆش: خوارن و قه خوارن و کهیف و شایی - مهلال: دلتهنگی، خه مگینی - پالفه: بالفه، لال-ء-
- جوانکاری: په یقین زهوق و سهفا و عهیش و نوۆش دگهله ههف و دگهله بهزمی ههقبه یوه نندن.

■ شروقه: ↓

۱۶۳۰- ئەمما ب ئشارهت و موعه ماما
پرسی و، مەمی ب رهمز و ئیما

■ ههقبه رکرن: میر. ئا. رۆ. ئە. ئۆس. زا. ژ- پرۆ. حم. هژ. جا. و-

■ په یقناسی: موعمما: سه رگرتی - ئیما: ئشارهت -

■ **جوانكارى:** پەيقىن رەمز و ئىما و ئىشارەت ھەقواتە و ھەقپەيوەندىن .

■ **شەرۋقە:** ↓

۱۶۳۱- دىتىن خو ژ ھۆچكىن عەبايى
كىشا و عەجايبەك نومايى

■ **ھەقبەركىن:** رۆ. ھۆچكىن - ئۆس. وۆچكىن -

■ **پەيقىناسى:** ھۆچكىن: دەرملەك، گۆشە - عەجايب: سۆسرەت - نومايى: نىشان
دا، نىشانى وى دا -

■ **شەرۋقە:** ↓

۱۶۳۲- دىتىن دو كەزى ژ مىسكىن تاتار
مانەندى دوسەر ب مۆھرە شەھمار

■ **ھەقبەركىن:** رۆ. مەر - ئە. مۆھرە -

■ **پەيقىناسى:** مۆھرە: مۆھرە - شەھمار: شاھماران، شاماران، ماری مەزن، -

■ **جوانكارى:** كەزى يىن زىنى ل يېھنخوشى يىن دا وەكاندىيە مىسكىن و ل رەشى
و ھووناندنى يىن دا ژى وەكاندىيە دو شاھماران، لى نە شاھمارىن ئاسايى،
بەلكو دو شاھمارىن سەر ب مۆرى و شاخدار. سەرب مۆرى ئىشارە ب وئ
ھىندى يە كو پىش دا ل كوردستانى دا سەرى ھەر كەزى يەكىن قا مۆھرىيەك
پىنقە دكرن. ئەوئ مۆھرى يىن ھەم نەدھىشت كەزى يىن قەھوونايى قەبە و
ھەم ژى جوانىيەك تايبەت ددا كەزىيان. شەھمارىن سەر ب مۆرى ژى ھەمان
مارىن شاخدارن كو خانى كەزى يىن زىنى وەكاندىيە وان. ھەروسان دچە سەر
وان ئەفسانەيىن كوردى كو ھەركىن قەنجىيەك ژ ماران را دكر، يان ئەو ژ
كوشتنى رزگار دكرن، شاھى ماران مۆھرىيەك ددا وان كو ھەرچى مرازى وان
ھەبا ب رىكا وئ مۆھرى يىن ب جى دەھات. بۆ نمونە چىرۆكا ئەھمەدى
نىچىرقان. ھەروسان ل كوردى دا ژ كەسپىن كو بەختەوار بن را، دىيژن: تو
دىيژى قاي مۆرى يا ماران ل بال ھەيە!

■ **شەرۋقە:** ↓

۱۶۳۳- گەر دانه د پاشه لا مه من دا

مهم مايه د هه بيهت و غه من دا

- هه قبه ركرن: مير. زا. دانه - ئا. ئه. رو. دايه - هژ. حم. ئوس. جا. دايبى - مير. پاخه لا - - هژ. حم. ئوس. مايى -
- په يقناسى: گه ردان: گه رقه دان، چه مبه رقه دان - پاشه ل: پاخه ل - هه بيهت: ترس -
- شروقه: ↓

۱۶۳۴- زانى كو قهوى خه رابه ئه حوال

رابوو قه ب له ز به زى و چوو مال

- هه قبه ركرن: ئا. ئه. رابوو قه ب له ز، به زى - رو. رابوو و ب له ز - ئوس. رابوويى و ب له ز، به زى - مير. حم. هژ. جا. زا. رابوو ب له ز و -
- په يقناسى: رابوو قه: رابوو يه وه، سه رژنوو رابوو - به زى: هه لات، ره قى -
- شروقه: تاجدينء به را خوه دايبى كو به زمه ك گران و شه قشاهيه ك خوه ش و ب كيف و حه نه ك و لاقردى و خوارن و قه خوارنه. هه موو دييژن و دكه نن و دخون و قه دخون، لى مه منى ته نى خه مگين و مه لووله. به ربرى وى چوو و ب ئشاره يا ده ستان و ئاقرين چاقان ژى پرسى كو ته خيره؟ مه منى ژى وه كى وى ب ئشاره و دزيقا ده ستى خوه ژ هوجكى عه بايبى خوه را ده رانى و عه جيبه ك ره ش و گران نيشانى تاجدينء دا. تاجدينء به را خوه دايبى كو دو كه زى يين ره ش و بينخوه ش وه كى دو شاهمارانين سه ر ب مورى، ل پاشه لا مه مووى دا گه رقه دانه و مه مؤ ل به ر ترس و هه بيه تا وان شاهمارانا خه مگين و مه لووله. تاجدينء زانى كو رهوش پر خه راب و ئالوزه. زوو رابوو و ب له ز و به ز چوو مالا خوه.

۱۶۳۵- ناگه ب غه زه ب کو چوو ل دهردا
زانی سستی یی د گه ل خه بهر دا

- هه قبه ر کرن: میر. حم. نه. بر. رۆ. هژ. جا. زا. ژ. ئا. ل. ئۆس. دهردان،
خه بهردان -

۱۶۳۶- گۆتی ته چ حاله نه ی ته هه متهن
ته عجیل چیه کییه ته دوشمه ن

- هه قبه ر کرن: میر. دوژمه ن -
- په یقناسی: ته هه متهن: په هله وان، ناسناقی رۆسته می زاله - ته عجیل: له زانندن
- دوشمه ن: نه یار، دوژمن -
- جوانکاری: ته هه متهن ئستعاره یه ژ تاجدین ء.

■ شروقه: ↓

۱۶۳۷- گۆ رابه سستی کو من دهره ننگه
ئیرۆ م دگه ل فنی مالی جه ننگه
۱۶۳۸- تفلنی خو خه لاس که دئی بچت مال
مال بۆ من و ها ژ بۆ ته مندال

- هه قبه ر کرن: رۆ. میر. ئا. بچیت - پرۆ. بچت -
- په یقناسی: تفل: زارۆک - خه لاس که: رزگار که - ها: هانی، ها بگره -
مندال: منال، زارۆک -

■ **جوانکاری:** په یقین مال و مندال جناسی ساز دکن و هروسان ژی جوت په یقین کو دگهل ههقدو تین و واته یا مالین و روونشتی و زاروویین مالین ب گشتی دده. په یقین مندال و تفل ههقواته نه. ههردو په یقین مال ته کیری ساز دکن. په یقین مال ل کوتایا نیقمالکا یه کهم و سه ره تایا نیقمالکا دوهم دا جوانکاری یا سهرو بنی یی ساز دکه.

■ **شروقه:** ↓

■ **۱۶۳۹- سهرمایه یی عومر و زنده گانی**

یه عنی مه م و زین ب دل گرانی

■ ههقبه رکن: میر. رۆ. عومری زنده گانی - پرۆ. عومر و " - نا. حم. ئوس. عومر - هژ. عومری -

■ **په یقیناسی: زنده گانی: ژبان - دلگرانی: نهرهحه تی، زیزی -**

■ **۱۶۴۰- مایینه د وهرته یا به لایین**

من قهسده کو نهز بکه م ره هایین

■ ههقبه رکن: میر. مه م مایه - - حم. ئوس. بدم -

■ **په یقیناسی: وهرته: گه پینه ک - من قهسده: من دل هه یه - ره ها: رزگار، خه لاس -**

■ **جوانکاری: به لا وه کاندیه گه پینه که کی کو هندک مایه مه م و زین تی دا بخه ندقن.**

■ **شروقه:** ↓

۱۶۴۱- خهل فهدكوژن ناگری ب نافی

نهز دئی فهدكوژم ب ناگر نافی

■ ههقبهركرن: ئا. خهلک- مير. ئا. حم. رۆ. هژ. زا. جا. فهدكوژت- ئه. فهدكوژیت- ئۆس. فهدكوژن- مير. رۆ. ناگر- هژ. ناگری- ئا. نهز فهدكوژم-

■ پهيفناسی: فهدكوژتن: فهدكوژتن، تهمراندن، فهدمراندن-

■ جوانکاری: پهيفین ناگر و ئاف دژبهرن و لیقه گهرا وان جوانکاری یا تهکریری ساز دکن. لیقه گهرا فهدكوژن و فهدكوژم زی تهکریری ساز دکن. مه بهست ژ نافی ل کوتایا نیفمالکا دوویین دا هه مان وه رته یا به لایین واته گه پینه کا به لایین یه کو مه م و زین که تنی و نه تاجدین دخوازه ب ناگری وی نافی دامرکینه.

■ شروقه: گاڤا کو تاجدین وسان ب گهف و گوپ گهه شته مالی، سستی یی زانی تشته کی گرنگ فهدومیه و ژئ پرسی: نه هه ی په هله وان ته خیره و دوژمنی ته کییه کو تو وسان ب گهف و گوپی؟ تاجدین ټ گۆتی: سستی زوو رابه و من گیرۆ نه که، ئیرۆ شه پری من دگهل قی مالی هه یه. زوو زارکا خوه هله ده و ل نافی مالی دهر که فه. من دال ژ ته را و مال زی ژ من را. له ورا کو سه رمیانین زی و ژیا نا من، واته زینی و مه م که تنه به لایه ک مه زن و وایه د گه پینه که ک نافی دا دخه ندقن. نه ز دخوازم وانا ژ وی گه پینه کی رزگار کم. نه گه ر خه لق ناگری ب نافی فهدمیرین، نه زی ئیرۆ نافی ب ناگری دامرکینم.

۱۶۴۲- مالا خو ژ رهنگی قهومی زه دهشت

دا ناگر و گازی یا خو راههشت

■ ههقبهركرن: ئا. ناگری -

- په یقنناسی: قهومی زهرده شت: زهرده شتی، پهیره وین دینی زهرده شت -
 زهرده شت: پیغه مبه ری ئیرانی یی میژین - دا ئاگر: ئاگر دادایی کر -
 راهه شت: بلندکر، گرتی -

■ جوانکاری: ل قی مالکی دا ته لمیح هه یه.

■ شروقه: ↓

۱۶۴۳- ئاگر کو د گرتی خان و مانان

وی گرتی ب گازی و فهغانان

■ هه قبه رکن: نه. خانمانان -

■ جوانکاری: په یقین گازی و فهغان هه قواته نه.

■ شروقه: ↓

۱۶۴۴- نه قوام و قه بایل و عه شایر

بلجومه به زینه ده فعی ئاگر

■ هه قبه رکن: ئوس. به زین د ده فعی -

■ په یقنناسی: نه قوام: پرانه یا قهوم، کوما مروقان - قه بایل: پرانه یا قه بیله،
 ده سته، کوم - عه شایر: پرانه یا عه شیر، هوز، تایفه - ده فعی: بهرگری،
 دوور کرن، لیره دا مه به ست زنی قه مراندنا ئاگری یه. -

■ جوانکاری: په یقین نه قوام و قه بایل و عه شایر، هه قواته و هه قبابه تن.

■ شروقه: ↓

۱۶۴۵- ناگاھ كو بوون ئەمير و غلمان
خالی كرن ئەو سەرا و بوستان

- ھە فبە ركرن: ئا. ئە. بوويين-ئۆس. ببوون - - ئا. ئە. دكرن سەرا -
ئۆس. كربوون - ھژ. ديوان -
- پەيقناسى: ناگاھ بوون: ناگادار بوون - غلمان: خزمەتكاران، گەنجان -
- جوانكارى: غلمان، ئستعارەيە ژ بەردەستكىن مير. خانى باغ و كۆشكا مير
وہ كاندییە بہہ شتى و خزمەتكارين وى ديوانى ژى وە كاندییە كور كين بہہ شتى .
- شروڤه: ↓

۱۶۴۶- ئەو ژى كو بەزینە وى ھەوارى
وى موتتەھەمى وە گۆتە يارى

- ھە فبە ركرن: ئا. فى -
- پەيقناسى: وى موتتەھەمى: ئەوى توهمەت لى بوويى، يى بەرگومان،
مەبەست ژى مەمى يە - وە گۆتە يارى: وەھا ژ يارى را گۆت، وەھا
گۆتە زینى. -
- جوانكارى: وى موتتەھەمى كنايەتە ژ مەمى و يارى ژى كنايەتە ژ زینى .
- شروڤه: ↓

۱۶۴۷- تاجدينء تە دى چ رەنگ ئەدا كر
مووسا ل مە بەحرى غەم زووا كر

- ھە فبە ركرن: ئۆس. زاوا -
- پەيقناسى: ئەدا كرن: ئىتت كرن، نەخشە كيشان - زووا: زوھا، حشك -

■ **جوانکاری:** به حری غم ته شیبه، خه م ب ده ریایه کی هاتیبه وه کاندنی. ئەف مالکا تەلمیحه ژ چیرۆکا مووسا پیغه مبهه، ده ما کو مووسا ژ بهر فەرعه ونی هه لات و گهه شته ده ریایه، گۆپالی خوه ل ده ریایه دا، ده ریایه دو تیشان و ئەو و پهیره وین خوه ژی ده رباس بوون و فەرعه ون و له شکه رین خوه ژی تی دا خه ندقین.

■ **شرۆفه:** ↓

۱۶۴۸- رابه تو هه ره حه ره مسه رایه
دا ئەز چمه ناگر و نه دایه

■ **هه قبه رکن:** میر. نا. بچم- رۆ. بچمه- پرۆ. چمه-

■ **په یقناسی:** نه دا: ندا، گازی و هه واری-

■ **جوانکاری:** په یقین هه ره و چمه هه ف واته و هه قه ریشالان.

■ **شرۆفه:** تاجدینء مالا خوه وه کی ئاته شکه ده یا زه رده شتیان ناگر دادایی کر. ده ما کو ناگر ب مالی کت، تاجدینء کره هه واری و ئاریکاری خوه ست. گشتی خه لکی باژیر ل هه واری یا تاجدین دا چوون. ده ما کو میر و دیوانی و خزمه تکار ب وی هه واری یه ناگادار بوون، ئەوانا ژی ئەو کۆشک و ئەو باغا جی دا هیلان و به زین هه واری یا تاجدینء و باغ و کۆشک ژ مرۆفان قالا بوون. ده ما کو میر و دیوانی ژی ره قین هه واری یه، مه مئ گۆته زینئ: ته دیت کو تاجدینء چ نه خشه یه ک کشاند و وه کی چاوا مووسا ده ریایه ژ قه ومئ خوه را زوها کر، ئەوی ژی ده ریایه دهرد و کولین مه زوها کر و ئەم ژ قئ گه رینه کا به لایه رزگار کرن. ده تو رابه هه ره حه ره مسه رایه، دا کو ئەز ژی ل هه واری یا تاجدینء دا هه پم.

۱۶۴۹- زین رابوو و چوو به خه لوه تا خاس
تاجدینء نه ما، نه جل نه پالاس

■ **هه قبه رکن:** هژ. تاجدینی-

- په یقنناسی: خه لوه تاخاس: حه ره مسه رایا تایبه تی - جل: جلک، کنجک - جل و پالاس: پوت و پالاس - پالاس: بنراخه که کو ژ مووین بزنان یان ژی ژ هری یا نه سه ره دتهونن، کری وئ ساده و بی نه قش و بی ره نگه، هنده ک جاران وه که سه رراخ ژی وه چی ژئ وه دگرن، جل و پالاس پیکفه جوت په یقی ساز دکن و تین ب واته یا دار و نه دار و هه یی و نه یی. بوئزا جل و پالاس نه مان، واته دار و نه دار ژ ده ست چوون و چ تشت بو نه مان.

■ شروقه: ↓

۱۶۵۰- نه سباب و ته جه ممول و ده فینه

نهملاک و جه واهر و خه زینه

- هه فبه رکن: میر. حم. رو. هژ. ئوس. نه سباب و -

- په یقنناسی: نه سباب: که لمه ل - ته جه ممول: که لمه لین زینه تی، تشتین لووکس، خه مل و خشر - ده فینه: خه زینه، تشتین کول بن هردئ دا فهدشیرن، دا کو ژ ده ستبوردا دزان دوور به، لیره دا مه به ست زیړ و زیف و دراف و تشتین گرانبوها یه. - نهملاک: تشتین کو تایبه تی که سه کینه - جه واهر: جه واهرات، خشل و که فرین گرانبوها -

- جوانکاری: نه ف مالکا ب شیوه یا مواز نه یه هاتیبه فه هاندنی. هه موو په یقین وئ هه فبه یوه ند و هه فبابه تن.

■ شروقه: ↓

۱۶۵۱- جومله د ری یا برای سوتن

له و ناف ب فه نجی تیتته گوتن

- هه فبه رکن: حم. ئوس. بلجومله - - هژ. نافئ - میر. هاته -

■ شروقه: ↓

۱۶۵۲- مالى مەھەببىن تو ئەى نكوونام

ھوبيا وء دكەت مرؤفء بەدنام

■ ھەقبەركرن: ھژ. مالى -

■ پەيقناسى: مەھەببىن: نەھەببىنە، ھەژى نەكى - نكوونام: خۇشناف، نافدار، ناف ب قەنجى دەركرى. - بەدنام: بەدناف، ناف ب خەرابى دەركرى -

■ جوانكارى: پەيقىن ھوبب و مەھەببىن دژبەرن. پەيقىن نكوونام و بەدنام ژى ھەروسان.

■ شروڤه: ↓

۱۶۵۳- زىنھار مەبەل مالء ھارس

لەو را كو دبن ژ دەست تە وارس

■ ھەقبەركرن: مير. تو مەبە - ھژ. مالى - مير. ھم. ئە. ئۆس. مالى - جا. ھارث -

■ پەيقناسى: ھارس (ھارث): وەرزگار، جۆتبار - ھارس: نۆبەدار، زېرەقان - ھارس (ھارص): دلبژۆك، چاقچنۆك، تماكار - وارس (وارث): ميراثقەگر -

■ شروڤه: ↓

۱۶۵۴- جەمعا وء ژ بۆ تە بارى زەھمەت

تەركا وء ژ بۆ تە نارى ھەسرەت

■ ھەقبەركرن: ئۆس. بار و - ئا. ئە. ئۆس. نار و -

- **جوانکاری:** ئەف مالكا ب شېۋەيا تەرسىيەى ھاتىيە فەھاندنى. پەيقىن جەمع و تەرك دژبەرن. پەيقىن بار و نار جناسى ساز دكن.

■ **شروڤه:** ↓

۱۶۵۵- رۆژا بچى پيش دەستى باری

دەستى تە ژ گەنج و مالى عارى

- ھەقبەركرن: ئا. بچە- حم. پيشە- - ئۆس. د- ئا. مال و -

- پەيقناسى: ھەسرەت: داخ و كەسەر - عارى: رووت و تازى -

- **جوانکاری:** پەيقىن گەنج و مال ھەقبابەت و ھەف پەيوەندن. پەيقىن دەستى، جوانکاری يا لىقەگەرى ساز دكە.

■ **شروڤه:** ↓

۱۶۵۶- ئەف جەننەت و ئەف قوماشى دېدار

ئەى موفلسى ئاخەرەت خەرىدار

۱۶۵۷- كەنگى ژ تە را دىن مويەسسەر

دى بىژنە تە موفلسۆ ھەرە دەر

- ھەقبەركرن: ئا. ئۆس. قوماش و - - ئا. ھژ. بر. ئە. دى بىنەتە- حم. دەبىنە تە- ئا. ئۆس. رۆ. موفلس و -

- **جوانکاری:** پەيقىن ئاخەرەت و جەننەت ھەقبەيوەندن.

■ **شروڤه:** ↓

۱۶۵۸- ره شوبهه تی قن جهانی فانی

موفت نادنه ته پارویهک ژ نانی

■ ههقبه رکن: - حم. رۆ. نادن - ئا. ککه ره کی نانی - ئه. ککه ره ک ژ - حم. رۆ. پارویهک ژ - هژ. نادنه پارویهک ژ -

■ په یقناسی: موفت: خورایی، بیداوا، بیتونه - پاری: لۆق، قۆت -

■ شروقه: ↓

۱۶۵۹- مالی مه ده وارسان تو مه ججان

گه ر دی ته بقی هیسایی یا جان

■ ههقبه رکن: ئا. هیسانیه -

■ په یقناسی: مه ججان: خورایی - ته بقی: تو بخوازی - هیسایی: راحت تی -

■ شروقه: ↓

۱۶۶۰- وارس ژ ته را که فهن بهایی

حه تتا نه کړن دد هه سایی

■ ههقبه رکن: هژ. بهایی - - حم. نه کړین - هژ. بکرن - میر. ئا. ئه. حم. رۆ. ئۆس. دد هه سایی - هژ. دبن حه صایی -

■ په یقناسی: که فهن بهایی: بوهاین که فهن - هه تتانه کړن: هه نه کړینه - هه سایی: سانایی -

■ شروقه: ↓

۱۶۶۱- هیژا کو خواهشی تهلف بکه مال
بلجومله بده ب حوسنی نهعمال

- ههقبه رکن: ئوس. هیژا کو تو خواهش -
- پهیقناسی: خواهشی: زندگی یی - خوئس: زندگی - تهلف بکه: کوتا که، ژ هۆلی راکه، خهرج بکه - حوسنی نهعمال: کارین باش -
- شرۆفه: ↓

۱۶۶۲- یان سهرف بکه مسالی تاجدین
یی نافی نهبه د ژ بو خو بستین

- ههقبه رکن: حم. هژ. رۆ. یی - پرۆ. فی - هژ. نهبه د بو -
- شرۆفه: ↓

۱۶۶۳- یان یی بگره تو یاره کی قهنج
نهو چیتره بو ته را ژ سه د گهنج

- شرۆفه: زینی ژ بال مەمۆ رابوو، چوو هه ره مسه رایا خواه یا تایبه تی، لی پۆت و پالاسه ک ژ ی تاجدینء را نه ما. هه ر چی دار و نه دارین وی هه بیوون، ژ که لمه لین ناف مالی، ژ خه مل و خشر و زیپر و زیف و گه وهه ر و خه زینه و مال و هه یی، هه موو ل ری یا دهسته برایی خواه دا شه وتانندن. ل بهر وی هندی یه کو تا رۆژا ئیرۆ ژ ی نافی وی هه ر ب قهنجی و باشی تی گۆتنی.
- نههه ی ناقدارۆ، مالی دونیایی نهحه بینه! لهو را کو هه ژیکا مالی دونیایی مرۆفء بهدناف دکه. نه بی نه بی کو تو بی زیره فان و دلبرۆکن مالی دونیایی. تو کو مالی دونیایی بهره ف بکی، ل کوتایی دا میراتگری ته یی ژ خواه را بن. بهره فکرنه مالی دونیایی دی ژ ته را ببه باره کی گران و ته بئیشینه. ده ما کو مالی ته ژ دهستی ته

دهرکهفه ژى، تو یی ل بهر وی مالی ل ناگری دهرد و خه مان دا بشهوتی. دهما کو تو مری و تو چووی پیش خودایی خوه، ئیدی دهستی ته ناگیژه مالی ته و تو یی دهستهقالا ههپری بال خودی. نهههه نه داری کو ل هزرا کرینا رۇژا قیامه تی و دیدارا خودی و بههشتی دایی، نهگه ر تو مالحه بین بی و مالی خوه ل ریکا خودی دا نه مه زخینی، تو نکاری وی دیدار و وی بههشتی ب دهست خوه فه بینی. دهما کو تو دهستقالا چووی وی جیهانی، دی بیژنه ته نهههه رووتو، نه دارو، بجههنه مه، ژ فی دهری دهرکهفه. دوروست وه که فی جیهانی چاوا خوړایی له ته ک نان ناده نه مروقان، ل وی جیهانی دا ژى خوړایی بهیشتی ناده مروقان. نهگه ر تو هیسایی یا جانی خوه دخوازی، مالی خوه خوړایی ژ میراتگران را نه هیله. له ورا کو میراتگرین ته هی ژ ته را که فهن نه کرینه و بوهاین وی نه دانه، دی مالی ته ب ساناهی به لاو بکن. هی دهما کو تو خواهش و زندگی یی، مالی خوه ل ریکا کارین باش دا بمه زخینه و یان ژى وه کی تاژدینء ل ریکا دهسته برا و رزگاری یا لئقهومی یان دا به لا بکه و نافه کی قهنج ژ خوه را پین بستینه. یان ژى پی مالی خوه ژ خوه را هه قاله کی باش بگره، کو نه و ژ ته را ژ سه د گهنجی تژی گه وهه ر چیترو باشته ر.

(۴۲)

ئاگاھى يا ميره ل عيشقبازي و يارى يا مەم و زىنان،
ب ئفشا و ئلقايا نە ياران و موزەبزەبىنان

۱۶۶۴- سولتانى وەلايەتى مەحبەبەت
سەرخىيلى ئە يالەتى مەوودەت

■ ھەقبەركرن : ئا. ئۆس. وەلايەت و- ئە يالەت و -

■ پەيقناسى : سولتان : پادشاھ ، شاھ - وەلايەت : وەلات، ئاچچە - سەرخىيلى :
سەرۆك ھۆز، سەرلەشكەر - ئە يالەت : ئوستان، پشكەك ژ وەلاتە كو ژ لايى
ئوستاندارە فا تى برى خستنى، بەرانبەرە دگەل موخافەزە (محافظة) يا ەرەبى
- مەوودەت : ئەقین، ھەزىكرن -

■ جوانكارى : ئەقین وە كاندىيە پادشاھ و سەرۆكان . پەيقىن سولتان و سەرخىيلى
و ھەروسان وەلايەت و ئە يالەت ئەگەر ھەقواتە نەبن ژى، ھەقبابەت و
ھەقبەيوەندن . خانى دخوازە ل سەر ئاگادارى يا ميرە ل ئەقینبازى يا مەمى و
زىنى و ھەروسان ل سەر توورەتى يا ميرە ل مەمى بنقىسە، لەورا لىرە دا
ئەقینی دوەكىنە سولتان و سالاران .

■ شروقه : ↓

۱۶۶۵- گاڤا كو ژ مەكمەنى خولووسى
بنمىت ل تەختى دل جولووسى

■ ھەقبەركرن : مير . مەمكەتى - ئا. مومكون و- ھم . مەكنى يى - ئە. ئۆس . رو .
مومكونى - پرو . ھژ . زا . جا . مەكمەنى -

- په یقناسی: مه کمهن: پنهانگه ه، شمارگه ه - خولووس: پاکی و راستی و بیخه وشی - بنمیت: نیشان بده - جولووس: روونشتن -
- جوانکاری: پاکیا دل ب شمارگه ه کی را هاتیبه وه کاندنی. دل ژ ی ب ته خته کی را هاتیبه وه کاندنی کو پادشاهی نه قینن لئ روودنی.
- سرؤفه: ↓

۱۶۶۶- کهنګن دکه تن قه بوولن ئستار
حه تن عه له ما خو نه کت نزار

- هه فبه رګرن: ئا. قه بوول و- - حم . ئا. رؤ. نه. هژ. بر. ناکه ت-
- په یقناسی: ئستار: پرانه یا "ستر"، پهرده، - ئستارګرن: قه شارتن - عه له م: ئالا - نزار: دیار- نزار ګرن: نیشان دان-
- جوانکاری: پیش دا نه قین وه کاندیه پادشاهی کی، لیره دا ژ ی ئالایه کی دده وی پادشاهی.
- سرؤفه: ↓

۱۶۶۷- ره شوبه تن پادشاهی نه نجوم
تابنده ژ تارومن چه هاروم
۱۶۶۸- ژه و چند ته به قاتی ئاسمانی
ژه و چند مه سافه و مه کانی

- هه فبه رګرن: ئا. نه. ژئه ف- مسافه یی- ئوس. موسافر و -
- په یقناسی: ره: راست و دوروست - نه نجوم: پرانه یا نه جم، ئستیر - پادشاهی نه نجوم: شاهی ئستیرا، مه به ست ژئ نفاقه - تاروم: گومبه د، سه راپه رده - تارومن چه هاروم: گومبه دا چواری، مه به ست ژئ ئاسمانی چواری یه. پیشینان وه دزاین کو تاف ل نه سمانی چواری دا یه. - ته به قات: پرانه یا ته به ق، قات - مه سافه: ماوه، مه ودا، دووراتی یا نیقه کا دو جیهان -

- **جوانکاری:** پادشاهی نهجوم، واته شاهي ئستيرانستعاره يه ژ تاقی کو وه که پادشاهه کی يه ل ناف ئستيران دا.

■ **شروقه:** ↓

۱۶۶۹- ژه و چهنده عناسر و سهحابان
ژه و چهنده مهوانع و حجابان

■ **ههقبه ركرن:** ئا. ژئهف-

- **په يقناسی:** سهحاب: ئهور - مهوانع: پړانه يا مانع، بهرگر - حجاب: په رده -

■ **شروقه:** ↓

۱۶۷۰- ناچار دكته نفووزی ههر رووز
ئهلبه تته دبیته عالم ئه فرووز

- **په يقناسی:** نفووز (نفوذ): تی را چوون، تی را دهرباس بوون - رووز: روژ -
 عالم ئه فرووز: جیهان روژناهیکه ر -

■ **شروقه:** ↓

۱۶۷۱- ئهف پادشههی کو عهشق نامه
روژئی ب وئ نسبه تهك تهمامه

■ **ههقبه ركرن:** ئا. ئهو-

- **په يقناسی:** روژ: تاق، خور - نسبهت: خزماتی، پی گه هیشتن -

■ **شروقه:** ↓

۱۶۷۲- ئەو ژى قە فەناشېرت چو جاران

ناچار بىككەر دكەت ستاران

■ ھەقبەركرن: ئۆس. بدەر-

■ پەيئناسى: فەناشېرت: فەناشېرە/ نايى فەشارتنى - بىككەر دكەت: ككەر
دكە، لەت دكە- ستاران: پەردەيان -

■ شىرۆقە: ↓

۱۶۷۳- رازا د دلنى مەمىن و زىنى

سازا كو د پەردەيا ئەفینى

■ ھەقبەركرن: مېر. حم. ھژ. ئۆس. رۆ. جا. زا. رازى- - پرۆ. ئە. ئا. رازا

■ **جوانكارى:** ئەفین ب ئامىرى مووسىقايىن ھاتىيە ۋە كلندنى. پەيئاس پەردە
لەتافەتنى ساز دكە، لەورا كو ھەم ب واتەيا پەردەيا مووسىقى يىن ھاتىيە ۋە ھەم
ژى ب واتەيا پەردەيا كو مېرۆف دكارە تىشتەكى ل پشت وى دا فەشېرە و يان
رازەكى ل پشت وى دا نەھىن بىكە. پەيئىن ساز و راز پىككە جىناسى ساز
دكن. پەيئاس ساز لېرەدا تى ب واتەيا دەنگ. دەنگ واتە خەبەرا ئەفینا مەمۆ و
زىنى ب دەنگەكى فەشارتنى ھاتىيە ۋە كاندىنى كو ھى ل سەر پەردەيى بەلا
نەبوويە و دى پاشى ب گۆتەگۆتى بەلاو بە.

■ شىرۆقە: ↓

۱۶۷۴- ھندى نەگەھشتىبوو زەبانان

نەدبوويە زىان ژ بو خودانان

■ ھەقبەركرن: ھژ. زوبانان - حم. ھژ. نەدبوو چو-

■ پەيقناسى: ھىندى: ھىندى كو، تا دەما كو - نەدبويە: نەو نەدبوو -

■ شىرۆقە: ↓

۱۶۷۵- مزاربىن زەبانىن خەلقى ناساز
بى پەردە كو بوو تەرانبە پەرداز

■ ھەقبەركرن: ئۆس. مزارب و زەبان و خەلق با ساز-

■ پەيقناسى: مزارب: پىژەنك، زەخمە - خەلقى ناساز: خەلقى ناجور، مەرۆقېن خەراب و نەسازگار - تەرانبە: ئىستران - تەرانبە پەرداز: ئىستران بىژ -

■ جوانكارى: زىبانى خەلقى ۋە كاندىيە پىژەنكا سازبەندى يى. پىژەنك چاۋا دكەقە سەر سىمىن سازى و دەنگان ژى دەرتىنە، زىبانى خەلقى ژى ۋەكى ۋى پىژەنكى رازا نەقىنا مەمۆ وزىنى كۆل سەر پەردەيا نەقىنى بوو، ژەنى و كىرە ئىستران و دەنگى. پەيقا بى پەردە لەتافەتى ساز دكە، لەورا كو ھەم تى ب واتەيا بىپەردەتى و بى باكى يى ۋە ھەم ژى تى ب واتەيا پەردەيا مووسىقايى.

■ شىرۆقە: ↓

۱۶۷۶- زىنى نە گونەھ مەمى نە سووچەك
ناگاھ كرن بوزورگ و كووچەك

■ ھەقبەركرن: مىر. ئا. ھىم. رۆ. ئۆس. زا. جا. سووچەك- ھىژ. نە. سووچەك-

■ پەيقناسى: سووچ: سووچ، گونەھ، خەتا، كېماسى - بوزورگ: مەزن - كووچەك: بچووك -

■ جوانكارى: پەيقىن گوناھ و سووچ ھەف واتەنە، پەيقىن بوزورگ و كووچەك دژبەرن.

■ شىرۆقە: ↓

۱۶۷۷- زهنگل ب دهان گههان فه زهنگوول
مهفتوولئ نهناملان ژ مه رغوول

■ ههقبه ركرن: مير. ئا. هژ. ئوس. رۆ. دهفا- پرۆ. دهقان - ئه. حم. زا. جا. دهقا-؟؟

■ په يقناسی: دههان: دهف - دههان: ب دهه جاران - زهنگوول: مهقامه که ل سازبهندی یی دا - مهفتوول: تیل، تیلخ سازان - نهنامل: سه رتیل، سه ری تلی یان - مه رغوول: قورووشک، بادایی، لهف گه راندنا دهنگی دهنگیژ و بالداران ب دهنگه کی بلند -

■ جوانکاری: په یقین زهنگل و زهنگوول جناسی ساز دکن. په یقین دههان و گههان ژی ههروسان. گۆته گۆت وهکاندییه زنگله کی بچووک کو بهره بهره مهزن بوویه و بوویه مقامه کی سازبهندی یی یان ئستران. گازی و لهفگه راندنا گۆتن و گۆته گۆتی ژی وهکاندییه سیمین سازی کو پی تپلا دژهنن. په یقا دههان له تافه تی ساز دکه، لهورا کو ههم ب واته یا دهف و ههم ژی ب واته یا دههان جاری یه.

■ شروقه: ↓

۱۶۷۸- عوششاق چه زین و بی نهوا بوون
خهل ته شنه حوسه یینی که ربه لا بوون

■ ههقبه ركرن: ئا. عاشق د چه زینن - - ئا. ئه. خه لک -

■ په يقناسی: عوششاق: ئه فینداران - عوششاق: مقامه کی مووسیقایی یه - چه زین: خه مگین، حوزنی، شین ل سه ردا هاتی - چه زین: مقامی شهوات، مهقامه کی سازبهندی یی یه. - بینهوا: به لهنگاز - بینهوا: بیدهنگ - نهوا: ئاههنگا مووسیقایی -

■ جوانکاری: نیمالکا یه کهم ب گشتی له تافه تی ساز دکه. ههم تی ب وی

واته یی کو ئه فیندار خه مگین و به له نگاز بوون و هه م ژى خانى ب په یوه ندى دگهل مالکا پيش دا، ناقى مه قامین سازبه ندى یی ئینایه و دپیژه کو ئه و سازین کول بارا ئه قینا مه مۆ و زینى دا دهاتن ژه ناندنى، مه قام و هه وایین هه زین و دلشه وات ژى دهر دکه تن. په یفین عوششاق، هه زین، نه واییکفه هه قبابهت و هه قپه یوه نندن. نیفمالکا دوویى ته لمیح واته ئافردانه وه یه ل سه ر قه ومینا شه هیدبوونا حوسینى کورچى هه زه تى عه لى ل ده شتا که ره لایى دا. حوسین و هه قالین وى چاوا تیهنى یی قورته ک ئاف بوون، خه لک ژى وسان تیهنى یی سه رقه کرنا رازا ئه قینا مه مۆ و زینى بوون. په یفا حوسه یین دگهل هاتنا په یفا عوششاق کو ناقى مقامه کی ساز به ندى یی یه، مقامى حوسه یینى ژى تینه هزر و بیرا مرفه.

■ شروقه: ↓

۱۶۷۹- مه جلس ب نه وایین زیر و به م بوون
مه ملۆو ژ هه وایین زین و مه م بوون

■ جوانکاری: ئه ف مالکا ب شپوه یا موازه نه یی هاتیه فه هاندنى. هه و و نه و
جناسى ساز دکن، هه روسان په یفین زیر و به م دگهل په یفین زین و مه م
جناسى چى دکن.

■ شروقه: ↓

۱۶۸۰- بارى ل جهمازه یی نه به س بوو
غه مراز د مه رته با جه ره س بوو

■ هه قبه رکن: ئوس. غه مازه-

■ په یقناسى: نه و! ئاواز - مه ملۆو: پر، تژى، داگر تى - هه و! ئه قین - جهمازه:
هیشتره بهزا - نه به س بوو: تیرى نه دکر - غه مراز: خه به رگه رین - مه رته با:
مه رته به یا، پله یا - جه ره س: زه نگل

■ **جوانکاری:** جه‌ممازه، کنايه‌ته ژ مه‌مى و زینى و بارى وى ژى بارى دوورى و ئەفینداری یا وانه. غه‌مماز واته خه‌به‌رگه‌رین کو ئەو ژى ب زه‌نگله‌کی هاتییه وه‌کاندنى کو دکرن ئوسکورا هیشتران دا. وه‌کاندنه‌ک سه‌رگرتى یه‌ دى ژى ل قى به‌ندى دا هه‌یه. گۆته‌گۆتا خه‌به‌رگه‌رینان ژى وه‌کاندییه ده‌نگى زنگه زنگا زه‌نگل.

■ **شروقه:** پادشاهى وه‌لاتى ئەفینى و سه‌رۆكى ئوستاتین حه‌ژیکى، گاڤا کو ژ پاکی یا دل دیار بکه و ژ فه‌شارگه‌هى ده‌رکه‌فه و ل سه‌ر ته‌ختى دلء روونى، هه‌تا کو ئالایا خوه بلند نه‌که و هه‌بوونا خوه نیشانى هه‌مووییه نه‌ده، ده‌سته‌له‌گر نینه و قه‌ت چو جارن خوه فه‌ناشیره. دورست وه‌که پادشاهى ئستیران، گاڤا کو ژ قاتى ئاسمانان یی چوارى هه‌ل تى، ژ وان هه‌موو قاتین ئاسمانان و ژ وى ناوه یا دوور و دريژ ژ ناف وان هه‌موو عونسور و عه‌ورانان را ده‌ریاس دبه و ژ وان هه‌موو په‌رده و به‌رگه‌یانان را دبه‌پوره و روڤاهى یا وى هه‌چاوا هه‌به‌ ده‌گه‌ژه جیهانى و جیهان ب روڤاهى یا وى دچلقله. ئەف پادشاهى کو نافی وى ئەفینه ژى، دوروست وه‌کی پادشاهى ئستیرانه، ئەو ژى چ جارن نایى فه‌شارتنى و چاوا هه‌به‌ هه‌موو په‌رده‌یان ده‌لشینه و هه‌موو ستاران ددرینه و رازا وى به‌لایى ناف کۆمه‌لى دبه. رازا ل دلى مه‌مۆ و زینى دا، ئەو ده‌نگى فه‌شارتى کو ل په‌رده‌یا ئەفینى دا بوو، ئەو ژى هندى کو نه‌که‌تسوو سه‌ر زار و زمانان، چو زیان و زارارا وى ژ خوداتین وى را تونه‌بوو. لى ده‌ما کو زمانى خه‌لکى دلنه‌خواز وه‌کی پیژهنکا ل سه‌ر په‌رده یا سازا سازبه‌ندان ل بارا وى رازا د په‌رده‌یى دا، هاته ژه‌ناندنى، و ئەو ب ده‌هان جارى فه‌گۆتن، ئەو رازا سه‌رگرتى بوو لاوژه و که‌ته سه‌ر زمانین هه‌مووییه و هه‌مووییه ل وى بارى دا ناخفتن. خه‌به‌ر کو که‌ته سه‌ر زاره‌کی، دگه‌رره ل باژاره‌کی. مه‌زن و بچووک ژ ئەفینا مه‌مۆییه بى سووج و زینا بى گۆنه‌ه ناگادار بوون. ئەو خه‌به‌را ب گۆته‌گۆتى بوو لاوژه و ئستیران که‌ته سه‌ر زمانان وه‌کی ده‌نگى سازا کو سیمین وى ب تپلان تى ژه‌ناندنى، به‌لایى ناف کۆمه‌لى بوو. ئەفینا زینى و مه‌مۆ ل گوه‌ی سازان دا هاته گۆتنى و ئەو ئەفیندارانان خه‌مگین و ژار و به‌له‌نگاز و بیگۆنه‌ه بوون، لى خه‌لک ژ بو به‌یستنا چاوانى یا ئەفینا وان وه‌کی شه‌هدین که‌ربه‌لایى تیه‌نى یی به‌یستنا وى خه‌به‌رى بوون. ب گشتى ل هه‌ر به‌ره‌قى و روونشته‌گه‌هان دا چ دزیقه و چ ئەشکه‌ره ل بارا ئەفینا مه‌مۆ و زینى دا دناخفتن. بارى ل پشستا وان ئەفیندارانان وه‌کی بارى ل پشستا هیشتران نه‌به‌سى وان بوو، گۆته‌گۆتا خه‌به‌رگه‌رینان ژى وه‌کی زه‌نگله‌کی مه‌زن که‌ته ئوسکورا وان دا، کو هه‌م ب گرانی یا خوه و هه‌م ژى ب زنگه‌زنگا خوه هه‌ردو ئەفیندار دئیشاندن.

۱۶۸۱- یه عنی خه بهرئ د ههردو یاران
نهمام و حه سوود و حیه کاران

- هه قبه رکرن: هژ. نهفام-
- په یقناسی: نهمام: شوفا، خه بهرگه پرین - حه سوود: دلرهش، چافنه بار -
حیه کار: فیلباز -
- شروقه: ↓

۱۶۸۲- نهو چهنده د مه جلسان گه راندن
نهو چهنده ب قیسمیان گه هاندن

- هه قبه رکرن: هژ. د -
- په یقناسی: قیسمی: قمسی، نه دوروست، زه غه ل-
- جوانکاری: نهف مالکا ب شیوه یا ته رسیعی هاتیبه فه هاندنی.
- شروقه: ↓

۱۶۸۳- حه تتا به کرئ ژ رهنگی ئبلیس
ساحب غه رهزی خه بیسی ته لیس

- هه قبه رکرن: میر. رو. خه بیس و -
- په یقناسی: ئبلیس: عه زازیل، شه یتان - خه بیس: بیس - ته لیس: دو روو،
لبس گوهوری -
- شروقه: ↓

۱۶۸۴- نهو ژى ژ وئ حالئ بوو خه بهردار
رابوو ژ جهئ خو نهو غه رهدار

■ هه قبه ركرن: نا. فى- رۆ. بوون - پرۆ. بوو-

■ شروقه: ↓

۱۶۸۵- تهنها خو گه هانده خه لوه تا مير
نهلقسسسه كر نهو قه زيبه ته قريير

■ په يقناسى: تهنها: تهنى - خه لوه ت: ئوڊا مير يا تايبه تى و تهنى -
قه زيبه (قضيه): قه ومين، مه سه له - ته قريير كرن: راگه هاندين، گوتن-

■ شروقه: خه بهر گه رين و چاقنه بار و فيلبازان، خه به رين وان هه ردو نه قيندارانا
هندي ل بهر هقى و مه جلسان گه راندين، هندي ل بهر گوھى بييه خت و بهدكاران
خستن، كو هه تا به كو عه وانئ شه يتان، نهو كينه دارئ دوروو و پيس ژى پئ
هسييا. ده ما كو به كو نهف خه به را بهيست، زوو ژ جى رابوو و خو ه گه هانده
خه لوه تگه ها مير و ده قه ب ده رزى ين فا كر و نهو قه ومينا ژ ميرء را گو ت.

۱۶۸۶- مير هاته ته هه وورا ب غيره ت
بوو غه رقه ين به حرئ فكر و حيره ت

■ هه قبه ركرن: حم. مير. رۆ. هژ. زا. ته هه وورا- ئا. هات و بته هه وور و - نه.
ته هه وورئ- جا. ته هه وورئ ژ غيره ت- - مير. فكرئ حيره ت-

■ په يقناسى: ته هه وور: بيياكى - غيره ت: نامووسپاريزى - ته هه وورا ب غيره ت:
بيياكى يا نامووسپاريزى ين -

■ جوانكارى: فكر و حيره ت ب ده رى ايه كن هاتيبه وه كاندين كو مير تن دا جووم
بوويه.

■ شروقه: ↓

۱۶۸۷- پرسى ژ نهوى خهبيسى سالووس

گو ئف خه به را خلافي نامووس

- هه قبه ركن: حم. خهبيسه - - ئا. خه به ره - ئه. خه به رى -
- په يقناسى: سالووس: ريباز - خلاف: دژ - خلافي نامووس: خلافي نامووسى، دژى نامووسى -
- شروقه: ↓

۱۶۸۸- ئم دى كو حه قيقه تى عه يان كه ين؟

سه ررشته يى توهمه تى به يان كه ين

- په يقناسى: كو: چاوا - سه ررشته: سه ره به ند، سه ره تا - به يان كرن: گو تن، ئه شكه را كرن -
- جوانكارى: توهمه ت ب به نده كى هاتيبه وه كاندى كو ده بى سه ره تا و بنيشه يا وى بيته په يدا كرنى.
- شروقه: ↓

۱۶۸۹- گو ئمير بكه مه مى بخوون

هوون هه ردو د خه لوه تى بروون

- هه قبه ركن: مير. بخوونه - - جا. زا. هژ. ئا. رۆ. مير. ئه. كو رونن - حم. كو رنن - پرۆ. كو رونين - ئۆس. بروونن -
- بالكيشى: بروونن ژ كو روونن واته دارته ر -

■ په یقنناسی: بخوونن: گازی کن - بروونن: بروونین، روونین -

■ شروقه: ↓

۱۶۹۰- مهم عاشقه سادقه بزبان قهنج

فیرا بله بیزه تو ب شه ترهنج

■ هه فبه رکن: نا. میر. حم. نه. زا. جا. سه ترهنج- رو. هژ. شه ترهنج-

■ په یقنناسی: سادقه: راستگوویه، دوروسته - فیرا: ب وی را، د گهل وی -
شه ترهنج: ساترهنج، شه شرهنگ، ئەف په یفال بنیشی دا شه شرهنگه، لهو را
کو ژ شهش جوړه بهرکان پیک تی: په یاک، هه سپ، فیل، رهخ/که لا، شاه
وهزیر/فهرز-

■ شروقه: ↓

۱۶۹۱- شهرتی خو ژ وی بخوازه دلخواز

دی که شسف بیت هه قیقه تا راز

۱۶۹۲- گاڤا کو ئه وی دکی تو مه غلوب

بین راستی بین کبیه ته مه تلوب

۱۶۹۳- مهم فیرس و به تل و سینه سافه

خاسما ب ته را خو بیخلافه

■ هه فبه رکن: نا. فیرسه به تله - - هژ. خاسا -

■ په یقنناسی: شهرت: مهرج، گرهف - دلخواز: دلخواز، شاییدلخواز، شهرته که
کول له یزی دا کن بهرنده بوو، دلن وی/وی هه رچ بخوازه ژ یی/یا دهردایی
دلخوازه - مه غلوب: شکهستی، توړاندی - بین: بیژه - راستی: یا راست-
بین: بیژه - فیرس: قههره مان، میرچاک، میرخاس - به تل: قههره مان،
په هله وان - سینه ساف: دلپاک - بیخلاف: بیدرهو، راست -

۱۶۹۴- حوببا د دلی خو ناکهت ئنکار

سرا خو دکهت ژ بو ته ئقرار

۱۶۹۵- سابت قهدهمه د قئ ئه قینئ

دی بیژت کو عاشقم ل زینئ

- هه قبه رکن: میر. رۆ. قهدهمه ئه و- - ئا. ئه. رۆ. دی بیژت - پرۆ. دی بیژت - هژ. دی بیژت -
- په یقناسی: ئنکار گرن: ژ بن دهر کهتن، نه دانه ئستویجی خوه - ئقرار: ئعتراف، ل خوه موکور هاتن، دانه ئوستی یج خوه - سابت قهدهمه: یج له نگه، که سئ کول سهر داخوازا خوه بنه جی و موکومه -
- جوانکاری: په یقین ئنکار و ئقرار دژبه رن.
- شرۆفه: ↓

۱۶۹۶- پاشی تویی ساحبئ که یاسهت

لایق وء ببین چیه سه یاسهت

- هه قبه رکن: میر. رۆ. ره یاسهت - پرۆ. که یاسهت - ئه. تو ئه وی ببین -
- په یقناسی: که یاسهت: زره نگی، ژیهاتی بوون - ساحبئ که یاسهت: زیخ و زیره ک - سه یاسهت: جهزا، سزا -
- جوانکاری: ل قئ مالکئ دا سه ره به سستی یا هۆزانی یج هه یه.
- شرۆفه: میر هاته غیره تا نامووسپاریزی یج و ل دهر یایا هزر و زنده مانئ دا نۆق بوو و ژ ئه وی پیسی دوروو پرسئ: ئه مئ چاوا راستی یا قئ خه به را دژی نامووسئ بنه جی بکن و ئه مئ چاوا سه ره به ندا وی ده ست خوه قه ببین؟ به کۆیی گۆتئ: فه رمائی بده بلا گازی مه مۆ بکن. تو و مه مۆ هه ردو ل

خه لوه تگه هې دا روونين و بيژي وهره نهمي شه شرهنگي بله يزن. لي بيژي كو مه رجی مه شايي و دلخوازه. ده ما كو ته شه شرهنگ زي بر، هينگا بيژي يا راست بيژه كا دلې ته ل كي دايه. مه مو نه فيندهاره كي دوروست و راستيبيژ و دوروستكاره. په هله وانه كي سينه ساف و ميړخاسه، و ب تايبه تي كو ب ته را زي گه له كي دوروسته و دهره وان ل ته ناكه، دي رازا نه فينا خوه ژ ته را سه رقه كه. نه و نه فينا خوه دا پي بهر جي و بنه جي يه و نه فينا خوه ژ ته ناقه شيره و دي ژ ته را بيژه كو دلې وي كه تيبه زيني. جا وي ده مي تو ريزان و ليزاني و تو دكاري ل بارا وي و سه زيا وي دا برياري بگري.

۱۶۹۷- حوككام ژ جنسي شاهمارن

نہسحابی سومووم و مؤهره دارن

- هه قبه ركرن: هژ. ل-
- په يقناسي: حوككام: پرانه يا حاكم، فرمانداران، ميران - نهسحاب (اصحاب): خودانين - سومووم: پرانه يا سه م، زه هري، زاهر - مؤهره دار: خودان مؤهري -

■ شروقه: ↓

۱۶۹۸- مؤهران كو ددن بز ان كو زه هره

ميهری كو دكن بز ان كو قه هره

۱۶۹۹- عاقل هه زهري دكن ژ ماران

غافل دبنه موجب و ياران

-

- هه قبه ركرن: مير. نا. موجب -
- په يقناسي: مؤهران: مؤهري يان، مؤركان - زه هره: ژار، زاهري - ميهر: دلوفاني - قه هره: سوو هاتن، تووره يي - عاقل: بين هشمه ند - هه زه ركرن: دووري كرن، زي دوور كه تن، زي ره فين -

- **جوانکاری:** په یقین موهره و زهره دژبهرن، په یقین عاقل و غافل ژی دژبهرن. په یقین میهر و قههر ژی هروسان. په یقین مؤهر و میهر جناسی ساز دکن. هروسان په یقین زهره و قههر و عاقل و غافل ژی جناسی ساز دکن.

■ **شروقه:** ↓

۱۷۰۰- هه چه نده ل نک ب عزز و نازی
هه چه نده د گه ل ب له عب و بازی

- هه قبر کرن: هژ. هه چه ندی، هه چه ندی -
- په یقیناسی: ب عزز: ب قهدر، ریژدار - له عب: یاری، هه نه ک - بازی: له یز -
- جوانکاری: په یقین له عب و بازی هه قواته نه

■ **شروقه:** ↓

۱۷۰۱- جوزئی ببتن ژ ته ته غویبور
کوللی دکه تن ل ته ته ده ببور

- په یقیناسی: جوزئی: هنده کی - ته غه بیور: گوهورین - کوللی: گشتی، ب گشتی - ته ده ببور: لښکرین، پشت لښکرین -
- جوانکاری: په یقین کوللی و جوزئی دژبهرن. ئەف مالکا ب شیوه یا موازنه یی هاتیبه نافراندنی.

■ **شروقه:** ↓

۱۷۰۲- خاسما کو هه بن خه بیس و خه نناس
به دخواه و به خیل بن، مننه نناس

- هه قبر کرن: نا. خه سما - نا. حم. خو - نه. هه بتن، لښ ل ره خ دا ژی نفیسییه، کو هه بن - - حم. به دخواهی -

■ پەيقناسى: خەبىس (خېيىت): پىس - خەنناس: دلرەشكەر، تەقدانىكار - بەدخواھ: بەدخواز، دلنەخواز - بەخىل: خەسود، چاقنەبار - مننەنناس (من الناس): ژ مرۆفان -

■ جوانكارى: پەيئىن خەبىس، خەنناس، بەدخواھ و بەخىل ھەقبابەتن. ئەف مالكا تەلمىجە ژ بو كوتاترين سوورەيا قورئاننى واتە سوورەيا الناس -

■ شروڤە: ↓

۱۷۰۳- تەحقيق خەرابترن ژ شەيتان

يارەب مەكە وان قەرىنى سولتان

■ ھەقبەركرن: مير.رۆ. حم. ھژ. قەرىبى -

■ پەيقناسى: تەحقيق: براستى كو - قەرىن: ھەقال -

■ شروڤە: ھەچى يا مير و فەرماندارن، ۋەكى شاھمارانن. ئەو ھەم خودانى مۆھريانن و ھەم ژى ژ ھەردارن. ئەگەر ئەو مۆھريان ددنه تە، بزانبە كو ئەو مۆھريا وان مۆھرى نېنە، ژ ھەرى يە. ئەگەر ئەو دلۆقانى يى ژ تە را دكن، بزانبە كو ئەو دلۆقانى نېنە، بەلكى قەھر و توورەتى يە. مرۆقېن زانا ژ ماران دووردكەفن. لى مرۆقېن نەناگادار دېن ھەقال و ھۆگرېن وان. تو ھەرچەند ل بال وان خودان رېز و خوشدەقى بى ژى، ھەر چەند كو تو ب وان را ھەقلەيز و ھەقچەل بى ژى، لى گاڤا كو بچووكتېرىن گوھۆرېنى ل تە دا سەھ بكن، يى ب گشتى پىشتا خوھ بدن تە و تە بەدبەخت بكن. ب تايبەتى كو مرۆقېن بەدخواز و چاقنەبار و دوروو و دەرەوين و خەبەرگەرېن ژ مرۆفان ھەبن، ب راستى كو ئەف جورە مرۆفانا ژ شەيتانى ژى خەرابتەن. خودى يۆ تو وانا نېزىكى پادشاھان نەكى.

(۴۳)

شەترەنج بازى يا مەمىن و مېرەب شەرتىن دلخواز،
قەدانا دامىن تەزويىرە ژ بۆكەشقى راز

۱۷۰۴ - سالار مەواكب و كەواكب

سەردارى تەوالع و غەوارب

■ ھەقبەركرن: نا. كەواكب و مەواكب -

■ پەيقناسى: سالار: سەردار، مەزن - مەواكب: پىرانە يا مەوكەب، دەستە يا سوار
و پەيايىن كو دگەل شاھ يان ئەميران بۆجىيەكى دچن - كەواكب: پىرانە يا
كەوكەب، ئستىر - سەردار: سالار، سەرلەشكەر، مەزن - تەوالع: پىرانە يا تالغ،
ھەلھاتى، ھەر تىشتا كو بچلقلە و بەنگىشە، ئستىر، ھەيف، خۆر، بەخت -
غەوارب: پىرانە يا غارب، ھەرتىشتا كو ھەرە ئاڧا و بقولبە -

■ جوانكارى: ھەردو نىفمالك زى ئستعارەنە ژ تاقى. ئەف مالكا ب شىوھ يا
موازەنە يىن ھاتىبە قەھاندنى.

■ شىرۆقە: ↓

۱۷۰۵ - سولتانى سەرىرى چەرخى رابع

وھقتى وھكو بوو ژ شەرقى تالغ

■ پەيقناسى: سەرىر: تەخت - چەرخى رابع: چەرخا چوارم، ئاسمانى چوارى -
شەرق: رۆژھەلات - تالغ: ھەلھاتى -

- **جوانکاری:** نیفمالکا یہ کہم ئستعارہ یہ ژ تافی. تاف ب پادشاہ کی ہاتیبہ وہ کاندنی کول سہر تہختی ئاسمانی چوارم روونشتیبہ.

■ **شروفا:** ↓

■ **۱۷۰۶- شہ ترہنجی بین ماہ و جوندی تہختہر**

بلجوملہ ل سہر بہ ساتی تہخزہر

- **ہہقبہر کرن:** میر. ئا. شہ ترہنج و ماہ و چہند- رؤ. شہ ترہنجی بین ماہ و چہند- تہ. شہ ترہنجی و ماہ و چہندی-

- **پہیقناسی:** شہ ترہنجی: کشکانی، شہ ترہنجلہ یزی - جوند: عہسکہر، سہرباز - تہختہر: ئستیر - تہخزہر: کہسک، کہو - بساتی تہخزہر: رایہ خا کہسک، ئاسمانی شین-

- **جوانکاری:** خانی لیرہ دا وینہنگاریبہک جوان کریبہ، تہوی ئاسمانی شین وہ کاندیبہ تہختی شہ شہرہنگی و ئستیر وہ کاندیبہ بہر کین شہ شہرہنگی و ہہیف و تاف ژی وہ کہ دو رکہ بہرین شہ شہرہنگی دایہ بہر ہہف.

■ **شروفا:** ↓

■ **۱۷۰۷- شہ ہمات کرن ب بہیدہقا نوور**

تہ دگؤ ہہمء بوون د نووری مہستوور

- **ہہقبہر کرن:** میر. شاہ مات کرن ب بندہقا نوور- رؤ. ب بندی قانوور- پړؤ. ب بہید- تہ. ب بندی قانوور- - ئا. تہ، رؤ. نووری- پړؤ. میر. د توری-

- **پہیقناسی:** شہ ہمات: ماتبوونا شاہی شہ ترہنجی - بہیدہق: پہیاک، پہیاکی کشکانی، تہف پہیقا ژی ژ پہیقا کوردی یا پہیاک ہاتیبہ گرتنی و عہرہ بان تہو کرنہ بہیدہق - مہستوور: فہ سارتی-

■ **جوانکاری:** نوورا روژئی وه کاندیبه په یاکئ شه شرهنگئ یئ کول بهر پارا تافئ که تنه و ئستیر ژئ وه کاندیبه په یاکئ کول بهر پارا هیقئ که تنه و په یاکئ روڼاهئ یئ نه و هه موو ئستیر مات کر نه. ل نیشمالکا دوه م دا پارادوکسه ک هه یه، هه رکه س دزانه کو نوور واته روڼاهئ تشنان دده خوویا کرنئ، لئ خانئ دبیزه کو گشتئ ئستیران ب نوورئ هاتن فه پوښاندنئ و ژ بهر چاقان وهندا بوون .

■ **شروقه:** ↓

۱۷۰۸- میرئ کو ژ غیره تی دلته فگار

شیرئ ژ هه مییه تی بریندار

۱۷۰۹- هه تتا سبئ خه و نه هاته چاقان

ساکن نه دبوو ژ رهنگئ ئاقان

■ **په یقناسئ:** دلته فگار: دلته فگار، دل ب فگار، دل نه رهحته - هه مییه ت: خیره ت و میرانی -

■ **جوانکاری:** شیر ئستعاره یه ژ میرئ. خانئ نه رهحته تی و ئالوژی یا میرئ وه کاندیبه هه لچوون و جوښقه دانا ئافئ .

■ **شروقه:** ↓

۱۷۱۰- روژئی کو ژ مه شرقئ نوما نوور

ئافاق کرن ژ زولمه تی دوور

۱۷۱۱- میر رابوو و هاته شه هنشینئ

ئیزیکی سهرایئ نازهنینئ

■ **هه قبه ر کرن:** ئا. ئیزیکی - هژ. ئیزیکی -

- پەيقناسى: ئافاق: پىرانە يا ئوفوق، ئاسۇ، ھېسو، ھېسى - زولمەت: تارىتى -
- جوانكارى: نازەنن كىنايەتە ژ زىنى .
- شىرۆقە: ↓

۱۷۱۲- رىونىشت وھھ گۆتھ پىشەكاران
ھوون گازى نەكن نەدىم و ياران

- ھەقبەركىن: ئا.ئە. مىر. رىونىشت وھ گۆتھ- ھژ. رىونىشت و قە گۆتھ- - مىر. ئا. ئە. رۆ. ھژ. ھم. بكن-
- جوانكارى: پەيئىن نەدىم و يار ھەقواتەنە.
ل پەيئا گازى دا سەربەستى يا ھۆزانى يىن ھەيە.
- شىرۆقە: ↓

۱۷۱۳- تەنھا ژ م را مەمىن بىخوونىن
تاجدىن دگەل بران مەخوونىن

- ھەقبەركىن: ھژ. بىخوانن- - ھژ. ئا. ھم. تاجدىن و- ئا. برا - ھژ. نزانن-
- شىرۆقە: ↓

۱۷۱۴- ئىرۆل مەمىن ئەزى غەزەب كەم
سووجەك وى ھەيە ئەزى ئەدەب كەم

- ھەقبەركىن: ھم. ئەدى- ھژ. رۆ. ئەوى- پىرۆ. "ئەزى" و "ئەدى" ھەردو
ژى ھاتنە-

- په یفناسی: غه زه ب گرن: قه هر کرن - نه ده ب گرن: ته ریبه ت کرن،
ته نبی کرن -

■ شروقه: ↓

۱۷۱۵- نابت کو ژ من ببن د غافل
بلجومه ب نه مرئ من د عامل

- هه قبه ر کرن: میر. رو. عامل - نه. عامل، ل ره خ دا عاجل ژی نفیسیه - پرو.
نا. حم. هژ. جا. زا. عاجل -

- په یفناسی: عامل: کار کر، فه رمان بهر

- شروقه: ده ما کو پادشاهی ئستیران و سه روکئی رو ئافا و رو هه لاتان، نه و
شاهه نشاهی ل سه رته ختی ئاسمانی چواره م، خودانی کو ما سوارین ل رکیبی
دا، ژ رو ژه لاتنی هه لهات. نه وی نه و کشکانی یا هه یقی و ئستیران ل سه ر
ته ختی شینه ئاسمانان ب په یاکا نووری مات کر و ته دگوت کو نه و هه یف و
هه موو ئستیر د نووری دا به رزه کرن.

میر زینه دین ژی کو ژ بهر نامووسپاریژی و میرانین وه کی شیره کی بریندار لئ
هاتبوو، تا سبیدی خه و نه که ته چاقان و وه کی ئافه ک خورو شان تا سبیدی هله که لیا
و حورمچی و له ف گه ریا. ده ما کو روژی ژ رو ژه لاتنی رو ناهی فه دا و تاریتی ژ
هیسوویین دوور کر، میر ژی رابوو هاته شاهنه شینا خوه و ل نیزیکی کو شکا زینتی ل
سه ر ته خت روونشت و گازی پی شه کاران کر و گوت: گه لی پی شه کاران هه رن
گازی مه مو بکن بلا بئ. لئ گازی هه قال و هوگر و به رده فک و به رده سستان نه کن.
بلا تاجدین و براین وی ژی پئ نه حه سن، ته نئ گازی مه مو بکن، بلا بئ، نه زئ
ئیرو خه زه بی ل مه مو ببارینم. سووجه کی وی هه یه، نه زئ وی یا ته نبی بکم. لئ
هیا و ه ژ من هه به ها، من چ گوت ده ملده ست ب جی بین.

۱۷۱۶- ژهو پاشن قه شههاندە نک مەمی خوهند
حازر کربوون گولاب و گولقهند

- ههقبه رکرن: میر. ئا. حم. هژ. ئە. رۆ. پاشن- پرۆ. پاشقه- هژ. شیهانده -
حم. نیک خوه مەم - میر. ئا. ئە. رۆ. نک خوه مەم- پرۆ. نک مەمی-

- په یقناسی: ژهوپاشقه: پشتی هینگا - شههاند: شان، ری کر -

■ شروقه: ↓

۱۷۱۷- ئەو چەندە شهراپ و قەند و شهککەر
ئەوچەندە گولاب و مسک و عەنبەر
۱۷۱۸- ئینان و د مەجلسی گهراندن
که یفی د خو سەر ب سەر گههاندن

- ههقبه رکرن: میر. ئینان د -

■ شروقه: ↓

۱۷۱۹- ئەنجامی تهککه لوم و خه بهردان
کیشا کو ب شاترهنج و نهردان

- ههقبه رکرن: میر. ئەنجام و- - میر. حم. ئە. ساترهنج- هژ. شه ترهنج-

- په یقناسی: شاترهنج: شه ترهنج - نهرد: تهخته نهرد، تاوله، مانقل -

- جوانکاری: په یقین تهککه لوم و خه بهردان هه قواته نه. په یقین شاترهنج و نهرد
هه قبا به تن.

■ شروقه: ↓

۱۷۲۰- میر گۆتە مەمى ب كىن و كەربە
 ئىرۆم دگەل تە جەنگ و حەربە
 ۱۷۲۱- رابە ژ م را وەرە موقابىل
 بى شك ب تە را ئەزم موجادل
 ۱۷۲۲- شەرتى م دگەل تە ئەى سەرنەفراز
 ھەرچى مە بقىن، ژ بۆ مە دلخواز

■ ھەقبەركرن: مير. ئا. حم. رۆ. زا. تە دقى - ھژ. تە بقى - پرۆ. مە بقى -
 جا. مە دقى - - حم. ژ بۆ دلخواز - ئا. پرۆ. مير. ھژ. جا. زا. ژ بۆ مە دلخواز -
 رۆ. ژ بۆ تە دلخواز -

■ پەيقناسى: كىن: لىرە دا تى ب واتەيا توورەيى يى - كەرب: رك -
 ھەرب: جەنگ، شەر - موقابل: رووبەرۆو - موجادل: خودانكىشە، ب كيشە -
 مە بقى: ئەم بخوازن

■ جوانكارى: پەيقىن كەرب و كىن ھەقبابەتن. پەيقىن جەنگ و ھەرب
 ھەقواتەنە.

■ شىرۆفە: ل دوو وى ئاخفتنى را مير شانده دوو مەمى و مەمى گازی كره
 شاهنە شينا خوه. گولاف و گولقەند ژ بۆ پەژراندنى ئامادە كرىوون. دەما كو
 مەمۆ ھات و ل شاهنشینی دا روونشت، خزمە تكاران قە خوارن وقەند وشە كەر و
 گولاف و مسك و عەنبەر ئانین و ل مەجلىس گەراندن. مەمى و مير خوارن و
 قە خوارن و ل دوو خەبەردان و ئاخفتنىن جور بە جور را ئاخفتنا وان ھاتە سەر
 نەرتەخت و كشكانى. ل قى دەمى دا مير ب كەرب و كىن گۆتە مەمۆ: مەمۆ
 وەرە ل ھەمبەر من روونى. ئىرۆ شەر شەرى من و تەيە و وەرە خوه ژ شەرى
 من را ئامادە بكە. ئەمى كشكانى بلەيزن. لى شەرتى مە شايى و دلخوازە. كى
 ژ كى بر، دلئى وى چ خواست، دى داخواز بكە.

۱۷۲۳- لى مير ژ كوران ھەبوو جەوانەك

مەحبوبىن زەمانە نوكتە دانەك

■ ھەقبەركرن: ئا. زەمان -

■ په یقنناسی: جهوان: گهنج، لاو - نوکته دان: گوته زان، زورزان و هوشیار -

■ شروقه: ↓

۱۷۲۴- یوسف ژ مه لاهه تا وء مه حجوب

روسته م ژ شه جاعه تا وء مه غلوب

■ هه فبه ر کرن: هژ. مه حجوب -

■ په یقنناسی: مه لاهه ت: خوونشیرینی، دلکیشی - مه حجوب: په رده دار،

شهر مهنده - شه جاعه ت: بیویری، میرخاسی، میرانسی - مه غلوب:

شکه ستخواری، ژیرکه تی -

■ شروقه: ↓

۱۷۲۵- هه مسوحبه ت و هه مده می مه می بوو

هه مشاهی و هه مغه می مه می بوو

۱۷۲۶- سه ردارئ کوران ب نافی گورگین

فیلجومه خه بهر گه هانده تاجدین

۱۷۲۷- نهو به تل کو بوو ژ حالء واقف

رابوون ب وء را چه کو و عارف

۱۷۲۸- شیران فه په سانده قه ید و زنجیر

هه رسی ب ته بایی چوونه نک میر

■ هه فبه ر کرن: ئا. فه ره سانده - هژ. فه ره سانده -

■ په یقنناسی: به تل: په هله وان - واقف: هایدار - فه ره سانده: پسکانده، پزرانده،

قه تانده، درانده - ب ته بایی: فیکرا، ب هه قرا -

■ **جوانکاری:** شيران ئستعاره يه ژ هه رسى برايان؛ تاجدين، چه كو و عارف. ل په يفا ته بايى دا سه ربه ستى يا هوژانى يى هه يه.

■ **شروقه:** لى كورەك ژ كورپن مير هه بوو، كو زور هوشيار و خه به رزان و ناگاه بوو. يووسف ل بهر جوانى يا وى شه رمه زار و روسته م ل بهر ميرانى يا وى فه كه تى بوو. نه و جه وانا كو سه ردارى هه موو كوران بوو، نائى وى گورگين بوو. گورگين دهسته برا و هه قال و هوگر و هه قشاهى و هه قدهم و هه قخه مئ مەمى بوو. دهما كو مير گوژ گازى تاجدين و برايين وى نه كن، نه وى زانى كو تشتهك هه يه. زوو خوه ب تاجدين و برايان را گيهاندى و رهوش ژ وان را شروقه كر. دهما كو نه و په هله وانا ژ قه ومينى ناگدار بوو، ب هه ردو برايين خوه، چه كو و عارف فا رابوون و خوه گيهاندىن ده ربارا ميرء. هه رچه ند نو به دار و به رده فگان گوژن كو مير هوون گازى نه كرنه، لى وان وه كى شيران قه يد و زنجير قه رده ساندىن و خوه ب شاهنه شينى و مير و مەمۆ را گيهاندىن.

**۱۷۲۹- تاجدين كو دگه ل بران ب مەش هات
كه عبه ين ژ بو مەمۆ دو شهش هات**

■ **هه قبه ركرن:** نا. حم. رۆ. نه. هژ. مەمى -

■ **په يقناسى:** كه عبه ين: هه ردو كابكين ته خته نه ردئ - دو شهش هاتن: باشتيرين هه ژمارا له يزا ته خته نه ردئ يه و مەبه ست ژئ ليهاتنه -

■ **جوانکاری:** كه عبه ين دو شهش هاتن، كنايه ته ژ به خت ليدانئ، قه بوونا شانس و ليهاتنئ. ل كورمانجى دا ژى ژ كه سى كو كاري وى /ئ لى بئ و به خته وهر به، دبيژن: كاي وى /ى دلە يزه.

■ **شروقه:** ↓

**۱۷۳۰- فيل و رهخ و كه رگه دان كو هاتن
دين مير و موعه للمى خو ماتن**

■ **هه قبه ركرن:** هژ. روخ و كه رگه ده ن - - نه. ميرى -

■ په یقیناسی: فیل و رهخ: دو بهرین گرنګ ژ بهرکین شه شرهنگی یه، فیل و رهخ و کهرگه دهن مه بهست ژئ تاجدین و چه کو و عارفه - میر و موعللمی خو: مه بهست ژئ میر و به کروکه - ماتن: مات بوونه، شکست خوارنه -

■ جوانکاری: فیل و رهخ و کهرگه دان کنایه ته ژ تاجدین و چه کو و عارف. موعللمی خو، کنایه ته ژ به کروکه، کو هولوکده ری میرء بوو ژ بو گرتنا مه مؤ.

■ شروقه: ↓

۱۷۳۱- زانین کو مه مؤ ب بهند و بازه
میر گوته مه می دو دهستی تازه

■ هه قبه رکن: میر. نا. نه. رو. کو - جا. هژ. پرو. دو-

■ په یقیناسی: ب بهند و باز: خودان فهد و فیل، له یزکاری کراری - دهست: دهور و کهرهدا له یزی -

■ شروقه: ↓

۱۷۳۲- سی دهست ژ میر برن ته مامی
موفسد فکری ژ وی مه قامی

■ هه قبه رکن: نا. نه. د.

■ په یقیناسی: موفسد: فهدادکار، مه بهست ژئ به کروکه - مه قام: جیه -

■ شروقه: ↓

۱۷۳۳- زین دی کول په نجه ری دیاره

میهره ل مه هی دکهت نه زاره

۱۷۳۴- به دخواهء بیین چ حیله را کر

نه فره نکه به هانه یه ک نه دا کر

■ هه قبه رکن: حم. رو. نه. هژ. بر. بنی- پرو. بیین-

■ پەيقناسى: نەزارەگرن: مېزە كرن

■ جوانكارى: مېھر ئستعارەيە ژ زىنى، مەھ ئستعارە يە ژ مەمۆ. موفسد
ئستعارەيە ژ بەكۆ-

■ شىرۆقە: ↓

۱۷۳۵- گۆ بەند و لەييز و جھ ب دۆرن
ھوون ھەر دو جھان ب ھەف بگۆرن

■ ھەقبەركرن: ئا. لەيزتن - - ھژ. جى يان -

■ پەيقناسى: بەند: باز، شىوھيىن لەييزى - ب دۆرن: ب گەرەدن - بگۆرن:
بگۆھۆرن -

■ جوانكارى: بەند و لەييز دو پەيقىن ھەقبابەتن. ھەردو پەيقىن جھ و جھان
جناسى ساز دكن.

■ شىرۆقە: ↓

۱۷۳۶- مەم دى ببتن قى جارئ مەغلووب
ھاسل ببتن ژ بۆ تە مەتلووب

۱۷۳۷- مير رابوو و چوو جھى مەمى ژار
مەم ھاتە جھى ژ پيشفە دلدار

۱۷۳۸- چاقى د مەمى كو دىن روخى زىن
موفت دانە ژ دەست خو فيل و فەرزىن

■ ھەقبەركرن: ئۆس. چەھقىن - ھژ. روويىن -

- **په یقناسی: مه غلووب: شکه ستخواری، دهر دایی، توپاندی - پیشغه: رووبه روو -**
فهرزین: فهرز، وهزیر، پشتی شاه گرنگترین بهر کا شه تره نجی -

■ **شروقه: ↓**

۱۷۳۹- دل مایه ل په نجه ره و شوبا کان
هه سپی خو ددا، ل جیی په یاکان

- **هه قبه رکرن: میر. مایی - میر. رو. نوس. ب - پرؤل -**
- **په یقناسی: شوبا کان: شه به کان، په نجه ره یان - هه سپ: بهر که ک ژ بهر کین**
 شه تره نجی -
- **جوانکاری: شه باک و په نجه ره دو په یقین هه قوا تهنه. هه سپ و په یاک دو**
 په یقین هه قبا به تن.

- **شروقه: دهما کو تاجدین و براین وی خوه گیهانندن مه مؤ، بهختی مه مؤ قه بوو**
 و شانس وی لیدا و دهسته ک ل میر بر. تاجدین و هه فالان دیتن کو میر و
 به کروک وایه مات بوونه. هه مووی زانین کو مه مؤ له یز کاره کی هوستا و کراری
 یه و دئ ژ میر بیه. لئ میر گوته مه مؤ، کا وهره ئه م دو دهستین دی ژ ی
 بله یزن. مه مئ دو دهستین دی ژ میر برن. ل قئ دهمئ دا به کروکی
 فساد بهرا خوه دایئ کو زینئ سهرئ خوه ل په نجه را ل پیشبهری میر را
 دهرانییه و وه کی تاف چاوا ل هیقی بنیره، ئه و ژ ی وسان ل مه مئ ته ماشه دکه.
 هزره ک که ته سهرئ به کروک. بهرا خوه بدنه کا فیلبازی ئه دایه کی چاوا کر
 و به هانه یه ک چاوا تهر شانند و ب فیلبازی گوته میر: میری من بهند و له ییز و
 جه ب گهره د و دؤرن، ل له ییزئ دا دهما کو یه کی چهند دهست دهر دا، جیهی
 خوه ب رکه بهرئ خوه را دگوهوره. ئه گهر تو و مه مؤ هوون جیهی خوه ل هه ف
 بگوهورن، ب قه بری قئ جاری مه مؤ یئ بتوپینه و تو دئ بهرنده بی. میر گوتنا
 به کروک په ژراند و ژ جیهی خوه رابوو و هات ل جیهی به له نغازئ مه مئ دا
 روونشت. مه مئ ژ ی رابوو ل وی جیهی روونشت، ئه و جیهی کو دلدارا وی ل
 پیشبهری وی سهرئ خوه ل په نجه ره را دهرانیوو. دهما کو چاقین مه مؤ ل
 رووی زینئ که تن، فیل و فهرزینئ خوه ب خورایی ژ دهست خوه دهر دان.
 ئیدی هشی مه مئ ژ سهری دهر که تبوو و دلئ وی هه ل لایئ په نجه ره و
 شوبا کان دا بوو. هه ژ خوه را هه سپی خوه ددا په یاکه کی.

۱۷۴۰- میر بر ژ مەمى تەمام شەش دەست
مەم بوو ژ مەيا ل پيشقه سەرمەست
۱۷۴۱- میر گۆتە مەمى م بر خو دلخواز
وی گۆ کو بىن چیه تە داخواز

■ هەقبەرکرن: ئۆس. ژ بو خو-

■ جوانکاری: مەيا ل پيشقه ئستعارهيه ژ زینى.

■ شروقه: ↓

۱۷۴۲- میر گۆ م غەرەز نه کەسپن ماله
مەقسوود ژ تە م کەشفن حاله

■ هەقبەرکرن: نا. حم. نا. ئۆس. تەيى-

■ پەيقناسى: غەرەز: مەبەست - کەسب: دەست قەهانين - مال: مالى
جيهانن، پارە و پۆل

■ جوانکاری: پەيقين غەرەز و مەقسوود هەقواتەنه.

■ شروقه: ↓

۱۷۴۳- مەتلووب ژ لەعب و بەند و بازان
قەت نينه ب غەيرى کەشفن رازان
۱۷۴۴- شەرتىن مین ئەوه بکی تو ئقرار
کانى د دنى کييه تە دلدار
۱۷۴۵- هەرچى پەرى يا تە دل ل باله
حوورى سفته مەلەک مساله

■ هەقبەرکرن: نا. مە - - ئە. صفەت و-

■ شروقه: ↓

۱۷۴۶- گەر لایق تە ئەوی بینم

مالی بدم ئەز ژ بو تە بینم

■ هەقبەرکرن: ئا. ئە. لایقە دئ- هژ. ئەوی- - ئا. بدم ژ بو

■ پەیقناسی: لایق دیتن: هیزا دیتن، هیزا زانین -

■ **شروڤه:** ل قئ دەمی دا میر تام شەش دەست ژ مەمی برن. لئ مەم ژ مەیا پېشبەری خوه سەر مەستە و های ژ باین دونیایی نینە. میر گۆتە مەمی، مە بر ب دلخواز. مەمی گۆتی: فەرمۆ بیژە کا داخووازا تە چیبە؟ میر گۆتی: تو بخوه دزانی، داخووازا من مالی دونیایی نینە، تەنئ مەبەستا من سەر قە کړن و دۆزینە قەیا رازین سەر گرتینە. مەبەست ژ قئ لەیزی و قان بەند و بازانا تەنئ ئەوه، کو ئەز رازین سەر گرتی سەر قە کم. شەرتئ من ئەوه، کو تو ژ من را بیژی، کانی دلئ تە د کئ دایە و دلدارا تە کئیە. هەرچی کەسا کو دلئ تە تئ دایە، ئەگەر حووری و پەری بە ژئ، ئەگەر ئەز ئەوی هیزایی تە بینم، ئەزئ مال و پەرهیان بدم و ژ بو تە بینم.

۱۷۴۷- ساحب غەرەزی د وەقتئ فورسەت

تەعنا خو ژ رەنگئ دەفعئ توهمەت

■ هەقبەرکرن: رۆ. هژ. بر. غەرەزی-

■ **پەیقناسی:** ساحب غەرەز: خودان غەرەز، دل پیس، کیندار - تەعن: تیر و تەشەر، سەر هەقدە، نچک - دەفعئ توهمەت: بەرگری یا تۆهمەتی -

■ **جوانکاری:** ساحب غەرەز کنایه تە ژ بە کرۆکە.

■ **شروڤه:** ↓

۱۷۴۸- گۆ من ديبه يا مهـمۆ حهـباندى

کيژهک عهـرهـبانه ليڤ دهقاندی

۱۷۴۹- سهـر تا ب پيان رهـشه وهـکی قير

لايق نيه بهـحس و خوهـستنا مير

■ هه قبه ركرن : ئا.حم. رۆ. هژ.ئوس. نه لايقي-

■ پهـيفناسی : حهـباندى : ئهـقاندی، حهـژی کريهـ - کيژ : قيز - دهقاندی : دهق
کری، خال کری، کوتايی - دهقاندن : خالكوتان، دهق کرن -

■ جوانکاری : بويژا " رهـشه ليڤ دهقاندی " چيروکا فاتکا رندک و زر خووشکا وي
کو پيرا سيـرباز ل ئاـقا قيری را کربوو، لي ل جيهي فاتکا رندک دا ببوو ژنا کوپری
پاشی و ژ سهـری تا پيان وهـکی قيری بوو و فاتکا رندک ژي را دگۆت کهـرا
رهـشه ليڤ دهقاندی، دینه پيرا مرۆفء.

■ شروقه : بهـکۆيـ دلبيس و کينهـدار، کهـلين ژ دهـست خوهـ نهـدا و دهـملدهـست ژ
بو وي هندی کو رووفا ئيلاقهـيان ژ مهـمۆ دوور که و بنقهـ ژي مهـبهـستا وی ئهـو
بوو کو مهـمۆ بدهـ دهـرفهـکرنی، هلدا گۆت : ميری من ئهـو کچکا کو مهـمۆ
حهـباندى يه، من ديتيه، ئهـو قيزهـک عهـرهـبان، يهـکه رهـشه ليڤ دهقاندی يه. ل
سيـری تا پيان وهـکی قيری رهـشه و هيژايی وي هندی نينه، کو مير ل وي باری
دا بناخفه و جا کو ما، مير ههـرهـ خوازگنی يی وي.

۱۷۵۰- تهـعنی د مهـمی وهـرهـنگ ئهـسهـر کر

یهـک جار ژ عهـقلهـ بی خهـبهـر کر

■ هه قبه ركرن : هژ. جاری - حم. عهـقلى-

■ شروقه : ↓

۱۷۵۱- بەھرا دلى پىردلى ب جۇش ھات
ناگاھ ب گازى و خورۇش ھات

- ھە قىبە رىكرن : ئا. لوى - ھم. دەلى - ھژ. رۆ. د دلى مەمى - پىرۆ. بەھرا د دلى ويدا، بەھرا دلى پىر دەلى - ئە. دلى پىر لوى - - مىر. ھم. رۆ. ئە. ناكام -
- پەيقناسى: پىردل: دل پىر، دل تىزى، دل تىزى كول و كەسەر - پىردلى: ئەوى دلىر، مەبەست تىزى مەمى يە - خورۇش: گازى، دەنگى بلند -
- جوانكارى: ھەردو پەيقىن دل تەكرىرئ ساز دكن. پەيقىن گازى و خورۇش ھەقواتەنە. پىردلى كىنايەتە ژ مەمى. دلى مەمى ب دەريايەك تىزى ھاتىيە وەكاندنئ، كول بەر تەعن و نچىن بەكۆ ھاتە جۇشئ و ھلكەلىيا و حورمىجى. ل پەيقا " گازى و " دا سەربەستى يا ھۆزانى يى ھەيە.
- شىرۆقە: تان و نچىن گۆتتىن بەكرۆكە وسان ل مەمى كار كر، كو مەمى يەكجارى ھش و ھەدامى خوە دەردا و دەريايە دلى ئەوى دلىر ھلكەلىيا و نىشكاھا ھاتە جۇشئ و حورمىجى و مەمۆ توورە بوو و ل سەر بەكرۆكە دا پەرت بوو ولى قىزىيا.

۱۷۵۲- گۆقەت نە وەيە وەكى وء گۆتى
مىرم پەرى يا دلى م سۆتى

- ھە قىبە رىكرن : ئا. پەريە - ئا. ھم. مە - مىر. پۆ. ئۆس. من -
- پەيقناسى: مىرم: مىرى من

۱۷۵۳- شەھزادەيە شەھنشىن مەكانە
عەنقاىە بولەند ئاشيانە

- ھەقىبە رىكرن : مىر. ئا. بولەندە - ئۆس. بولەند و -
- پەيقناسى: شەھنشىن مەكانە: ل شەھنشىن ئاشيانە دا دىزى - بلند ئاشيانە: بلند ھىلوونە، ژ بنەمالەيەك مەزنە و وەكى سىمرغى دەستى كەسى ناگىژە ھىلوونا وى - بولەند: بلند - ئاشيان: ھىلوون -

■ **جوانکاری:** لئفہ گہرا پیتا "ش" موسیقیا ہوندورانی ساز دکہ. زینے ب سیمورغی ہاتیہ وہ کاندنی، چاوا ہیلوونا سیمورغی ل سہر چپایین قافہ و دەستی کەسی ناگیژی دا، زین ژی ل بنەمالە بەک مەزنە و دەستی کەسی ناگیژە ہیلوون و بنەمالا وئ ژی.

■ **شروۆفہ:** ↓

۱۷۵۴- میرانیہ ئەو ژ نەسلن پاکە
 نوورانیہ ئەو نە ئاب و خاکە
 ۱۷۵۵- سەردەفتەری حوور و نازەنینە
 ھەرچەند مەلەکە ب نافی زینە

■ **پەیفناسی:** میرانی یە: ژ مالا میرانە - ئاب و خاک: ئاف و گل - نە ئاب و خاک: مەبەست ژئ ئەوہ کو ئەو حووری و پەری یە، نە بەشەرە، لەورا کو بەشەر ژ ئاف و قورچ ہاتیہ ئافراندنئ و حوور و پەری ژ نووری. - سەردەفتەر: سەردار، مەزن. ئەف پەیفنا دکار دو واتەیان بدە: یەک ئەوہ کو نافی وئ ل سەرەتایا دەفتەرا حووری و نازەنینان دا و بەریا نافیین ھەموو حوور و نازەنینان دا تئ، یا دی ژئ ئەوہ کو دەفتەرا حوور و پەری یان ل دەستی وئ دایە و ئەو پلە و پایەیین وان دیار دکە.

■ **شروۆفہ:** مەمئ توورە بوو و گووت: میرئ من قەت وسان نینە وەکی کو ئەوی گوئی. ئەو پەری یا کو دلئ من شەوتاندییە، شەزادە بەکە کو ل شەھنشینان دا روودنی و جیہئ وئ وەکی جیہئ سیمورغی ھند بلندە، کو دەستی چ کەسی ناگیژی. ئەو میرانی و ژ نەسل و بەرە بەک پاک و پاکیزە بە و وەکی حووری و پەری یا ژ نووری ہاتیہ ئافراندنئ، نە ژ ئاف و ئاخئ. ئەو سەردەفتەرا حووری و پەری یانە، ھەر چەند کو فرشتە یە، لئ نافی وئ زینئ یە.

۱۷۵۶- میر ئەف خەبەرا خلافئ ھەیبەت
 گاڤا کوبەھیست ھاتە غیڕەت

■ **ھەقبەرکرن:** میر. ئا. ئۆس. رۆ. خەبەری - پڕۆ. خەبەرا - ئە. ئەو خەبەری - میر. بر. خلاف و - - ئۆس. ھاتی -

۱۷۵۹- رابوونە مەمى دو سەد غەزەنفەر

مەم رابويە پىن د دەستە خەنجەر

■ ھەقبەرگىن: حم. ب - ھژ. رابوو پىيان ب دەستى -

■ **جوانكارى:** غەزەنفەر ئستعارەيە ژ خزمەتكارىن مير كول مېرانى و بوپىرى پىن دا
وھكى شىپران بوونە.

■ **شرۆفە:** ↓

۱۷۶۰- تاجدىن و چەكۆد گەل براپى

رابوون ب تەعەسسوب و تەبتايى

۱۷۶۱- گۆتن گەلى جونديان قەوہستىن

ھوون جوملە نە سەرخوہش و نە مەستىن

■ **جوانكارى:** پەيقىن مەست و سەرخوہش ھەقواتەنە.

ل پەيقا گەلى دا سەربەستى يا ھۆزانى پىن ھەيە.

■ **شرۆفە:** ↓

۱۷۶۲- ھوون قەنج دزانن ئەم كوسانين

ساحب ھونەرىن و پەھلەوانين

■ ھەقبەرگىن: حم. ھژ. رۆ. كوسانن، پەھلەوانن - پرۆ. "كوسانين، پەھلەوانين"

- مير. ھژ. رۆ. ھونەرن د- پرۆ. ھونەرىن -

■ **پەيقناسى:** تەعەسسوب: تاگرى، دەمارگرى - گەلى جونديان: گەلى سەربازنۆ

- قەوہستىن: راوہستىن - كوسانين: چاوايىن - ساحب ھونەرىن: ئەم خودان

- ھونورن

■ **شرۆفە:** ↓

۱۷۶۳- پانسەد ژ وە حەملە کڤ ب کەربان
نادەینە وە نۆبەتا چو زەربان

■ هەقبەرکرن : ئا. ئۆس. حەمل کین -

■ پەیفناسی : نۆبەت : گەرەد - زەرب (ضرب) : دەرب، لیدان -

■ شروۆفە : ↓

۱۷۶۴- گەرچی وە عەجەل ب دەست مە نینە
نەمما وە گەلەک ژ دەست مە دینە
۱۷۶۵- حەتتا کو بکن مەمئ گرفتار
سیسەد ژ وە دئ ببن بریندار

■ هەقبەرکرن : هژ. دی بیت -

■ شروۆفە : ↓

۱۷۶۶- حەتتا نە مە هەرسئ یان ب ککەر کەن
هوون دئ ل مەمئ کوسا نەزەر کەن

■ هەقبەرکرن : ئا. ئە. ئۆس. رۆ. کوسان - پرۆ. کوسا

■ شروۆفە : ↓

۱۷۶۷- هەرچی کری حاکمئ مە فەرمان
ئەم نابنە مانعئ چو حوکمان

■ هەقبەرکرن : ئۆس. مەوجبئ -

■ پەیفناسی : حاکم : فەرماندار، میر - مانع : بەرگر - حوکم : حوکوم، فەرمان -

■ شروۆفە : ↓

۱۷۶۸- دەستى د مه بهستهنه ل بهر مير

ها گهردهن و دهست و پى و زهنجير

■ **شروقه:** ب فرمانا ميرء را دوسه د سهربازين وهكى شيران هيرشى سهر مەمى کرن. مەمى دەستى خوه ئاقىته خهنجهرا خوه و رابوو سهر پى يان و ل وئ دەمى دا تاجدين و چه کو و عارف ژى پيکفه رابوون پشتا مەمۆ. تاجدين گوته سهربازان: گەلى سهربازنو راولهستن. هوون کو مەست و سهرخووش نينن، هوون باش مە ناس دکن. هوون دزانن ئەم هەرسى برا ژى په هلهوان و خودان هونهرن. ئەگەر پينجسه د کهسى وهكى وه ژى پيکفه هيرشى سهر مەمى بکەن، ئەم گەرهدا چو دهربان نادهينه ههوه و ئەمى وه هه موو يى ژى پرتى پرتى بکەين. هەرچەند کو ئەجەل وە ل دەستى مە دا نينه، لى وه گەلەک ژ دەستى مە ديتنه. هەتا کو هوون مەمى بگرن و دەست ب سهر بکن، ئەمى سيسه د کهستين وه بريندار بکەين. هەتا کو هوون مە هەرسى برايان نه کوژن و ل سهر جهنازين مە را دهرباس نهبن، هوون نکارن چهپ بهرا خوه بدهنه مەمى. لى ئەم ل ژير فرمانا ميرى خوه دانن. هەرچى کو ميرى مە فرمانان بکە، ئەم ژ فرمانا وى دهرناکهفن. دەستين مە ل بهر ميرى مە گريدايينه. ها ئەفا گهردهن و دەست و پى يين مە و ئەفا ژى زنجير، بلا مير بخوه دەست و پى يين مە گرى ده، لى مافى وه تونهيه کو هوون چهپ بهرا خوه بدهنه مە.

۱۷۶۹- مير رابوو و دەست و پى مەمى بهست

تاجدين مرنا خو وئ دەمى خوهست

■ ههقبهركرن: هژ. پيى -

۱۷۷۰- ئەمما چ بکەت ژ بو نه عاره

جهلاد کو مير و خوونده کاره

■ ههقبهركرن: مير. ژ بو وى - ئا. ئوس. نه چاره - - مير. ئا. ئوس. حم. ئە. رۆ. هژ. نه ميره

■ شروقه: ↓

۱۷۷۱- مه م گرت و شهانده پیش سهرهنگ

گۆ چه بس بکهن د ککهلیا تهنگ

۱۷۷۲- هلگرتن و برنه پیش دیزدار

مه حبووس کرن د ککهلی یا تار

■ هه قبه رکن: نه. میر. ئوس. حم. جا. زا. هژ. قولله یا - رۆ. ئا. قلیا- پرۆ. قلیا-

■ په یقناسی: سهرهنگ: سهر کرده یی له شکه رء، لیره دا مه بهست ژ ی زندانقانه - ککهلی: ککهلا، قه لهه - دیز: دیز، دزه، ککهلا، عه رهبان ئەف په یفا کوردی ژ ی کر نه دیزه ج - دیزدار: دیزقان، ککه لیقان، قه لهه قان - مه حبووس: بهندی - طار: تاری -

■ شروقه: ↓

۱۷۷۳- دیوانی و مه جلسی به لاف بوون

بلجومه ژ بو مه می د مه جزوون

۱۷۷۴- دیوانه سفهت ب ئاه و فه ریاد

هه مییان دکرن ژ بو مه می داد

■ په یقناسی: دیوانی: که سین کو د دیوانی دا روونشته، ردینسی، مه جلسی - مه جزوون: خه مگین - دیوانه سفهت: وه کی دینان، شیتانه - داد کرن: داد خوهستن، گازنده کرن، نالین -

■ شروقه: میر بخوه رابوو و دهست و پی یین مه می گریدان، تاجدین دخوهست بمر، لئ ئەو یه کا ب چاف نه دیتا. لئ ئەو هندا ژ وی را نهنگ و فهیته نه بوو، لهو را کو جه لاد میر و فه رمانداری وی بوو. میر مه م دهست ب سهر کر و شانده بال سهرهنگ و گو ت بلا مه مۆ ل که لایا تهنگ دا زندانی بکن. ب گو تئا میر را سهر بازان مه مۆ ل ناف هه ف دا گرتن و هلدان و برن لالء که لیقان و ئەو ل که لایا تهنگ دا زندانی کرن. ل وی ده می دا دیوانی و ردینسی هه موو به لاف بوون و هه موو ژ بو مه مۆ خه مگین و نه ره حهت بوون. هه موو وه کی شیتان ژ بو مه مۆ دگریان و دنالیان و گازنده دکرن.

(٤٤)

خولووسیهت و خه لاسی یا مہمی یه د خه لوه تا زندانی دا ژ سفاتی د
حه یوانی، موشارکته و موشارکله تا وی یه ب نه خلاقن د رووحانی

۱۷۷۵- میهرا فهله کن نه زهل عهدیمه

کینا فهله کن نه بهد قه دیمه

۱۷۷۶- ههر چی وه کو نه و ژ عهدی راکته

نه لبه تته دی وی د عهدی را کته

■ هه قبه رکن: نا. هژ. حم. وی دی-

■ په یقناسی: عهدیمه: تونه یه - قه دیمه: هه د بهری دا هه یه - ژ عهدی
راکرن: بلند کرن - د عهدی را کرن: چال کرن -

■ جوانکاری: مالکا ۱۷۷۵ ب شیوه یا موازنه یه هاتیبه قه هاندنی. په یقین کین
و میهر و نه زهل و نه بهد دو به دو د ژ بهرن. په یقین نه زهل، نه بهد و قه دیم
هه قبا به تن. بو یژین ژ عهدی را کرن و د عهدی را کرن د ژ بهرن.

■ شروقه: ↓

۱۷۷۷- عولوی ژ خوه را عه یان دخوازت

سوفلی ژ مه را نه هان دخوازت

■ هه قبه رکن: ئوس. ژ خوه مه را-

- په یقنناسی: **عولو: عولوف، بلندایی - سوفلی: نزمایی -**
- **جوانکاری: ئەف مالکا ب شیوه یا تهرسیعی هاتییه فهاندنی. په یقین سوفلی و عولوی و عه یان و نه هان دو به دو دژبه رن.**
- **شروقه: ↓**

**۱۷۷۸- نابینی ههر رو کو ئافتابین
دافیتته مه غاره یا تورابین**

- **هه فبه ر کرن: میر. ههروه کو کو- - هافیتته- نه. دهافیتته- ئوس. تافیتته-**
- **په یقنناسی: ئافتاب: ئافا روژی، روژ، - مه غاره: ئشکفت، کولوه، غار - توراب: ئاخ، خاک-**

■ **جوانکاری: ئەف مالکا تهلیمحه ژ بو وی بیتر و باوه را ئابینی یا کهون. پیش دا مروفل سهر وی بیتر و باوه ری بوون، کو ئورد راوه ستایی یه و تافل سهر ئوردی را دگه ره. لی تافل ناخوازه ههل بی. له ما ههر رو فلهک ئه وی ب زوری ژ روژ هه لاتئ دکشینه و بهر ب روژاقایی دبه. ده ما کو تافل ریکا خوه کوتا کر، خوه دافیتته ئشکفته کئ و ل وی ئشکفته تی دا خوه ل ئافل دخه و ژ گونه هین کو مروفل ل بهر وی و ل پیش چاقین وی کر نه شه رمه زاره و تهوبه دکه کو جاره ک دی ههل نه یی و دا کو گونه هین مروفل ب چاف نه یینه. لی سبیدا وی روژی دیسا پیرا فله کئ وی ب زوری دکشینه سهر رووباری جیهانی. بوئین رو چوو ئافا، بهر ب ئافا بوون و ئافابوون زی هه ژ قئ بیتر و هزرئ هاتنه وهرگرتنی. له ورا گهل ل سهر وی بیتر و هزرئ بوونه کو هه رو ده ما کو تافل دقولوبه، دچه سهر ئافل و خوه دشو و توبه دکه.**

■ **شروقه: ↓**

**۱۷۷۹- خاسماکو دگهل قه بیلی عاشق
ههم خائن و خواره ههم مونافل**

- **هه فبه ر کرن: میر. ئوس. رو. خوار و- پرو. خواره-**

- په یقیناسی: خائن: ده خهس - خوار: نه راست، نه دوروست - مونا فاق: دوروو -
- جوانکاری: په یقین خائن و خوار و مونا فاق هه قبا به تن.
- شروقه: ↓

۱۷۸۰- نه لبه تته دلی مه عیشقبازان
 نه ووهل دبه تن ب غنج و نازان

- هه قبه ر کرن: ئوس. فه تح -
- په یقیناسی: غنج: ناز، ده لالی -
- جوانکاری: په یقین غنج و ناز هه قوا ته نه.
- شروقه: ↓

۱۷۸۱- ناخر دکه تن مه لوول و مه ئیووس
 مانه ندی مه من زه لیل و مه حبووس
 ۱۷۸۲- دافیژته مه حبه سی ب ناکام
 داتیتته مه رقه دی سهره نجام

- هه قبه ر کرن: ئوس. تافیژته -
- په یقیناسی: مه ئیووس: بی هیقی، دلشکه سستی - مه حبه سی: زندان، به ندیخانه -
 داتیتته: ددانه، دادنه - مه رقه د: گوړن، گوړ -
- جوانکاری: په یقین مه لوول و مه ئیووس و زه لیل هه قبا به تن. ل مالکا ۱۷۸۲ دا
 به راعه تی ئسته لال هه یه، له ورا هی خانی مرنا مه من ل زندانی دا نه قه گپرایه،
 لی لیره دا ب سهرگرتی رادگه هینه.

■ **شروڦه:** دلؤفانی یا فهلهکی هه بهری بهر دا تونهبوویه، لی کین و رکا وی هه بهری بهر دا و سهری سهر دا ژ مه را ههبوویه. ههرتشتا کو ئه ژ عهردی را که و بلند که، ل کوتایی دا یی د عهردی را که و وهندا بکه. ئه و ب ئهشکههتی بلندی ژ خواه را دخوازه و ل په نیقه ژی ژ مه را نزماتی و نهمانی دخوازه. ما تو نابینی کو ئه و ههر روژ تافی بلند دکه و ل کوتایی دا دافیژه ئشکهفتا ناخی و ئهوی بهزر دکه. ب تایبهتی ئه و ل گهل دهسته یا ئهفینداران ههم خائن و دهخس و خواره و ههم ژی دوروویه. ههلبهت ئه و پیشدا دلی مه ئهفینداران ب ناز و خواه قهزاندنی دبه، ل دوو را مه بی هیقی و دلسار دکه و وهکی مه می مه دکه زندانی دا. مه بیمراز دکه بهندی و ل ناکامی دا مه دافیژه ناف گؤرنی.

■ ۱۷۸۳- ئه و بهخت رهشن لهقه ب ل وی مه م

بی ههمنهفهس و ههقال و ههمدهم

۱۷۸۴- هافیتنه چالهکی ب زاری

تهشبی ب گؤرنی تنگ و تاری

۱۷۸۵- مهگرووه وهکی دههانی ئهژدهر

مهنگوور وهکی نهکی و مونکه

■ ههقهبرکن: میر. مونکه -

■ **په یقناسی:** لهقه ب: ناسناف، زیده ناف، لیره دا مه بهست ژی ناهه -
ههمنهفهس: ههقهفهس، ههفدهم - **ب زاری:** ب زاری، ل دهمه ک بیگاف دا،
 ب بهلهنگازی - **مهگرووه:** کریت، پیس، پتی - **ئهژدهر:** ئهژدهها، ئهژدهرها، زیبا
 - **مهنگوور:** پتی، پیس، کریت - **نهکی و مونکه:** نافی دو فرشته یانه
 کو گورهکی بی و باوه رین موسلمانان ل یه کمین شهقا مرنی دا پرسبارا ژ مری
 یان دکن. -

■ **جوانکاری:** په یقین ههمنهفهس، ههقال و ههمدهم ههقواته نه. په یقین
 مهنگوور و نهکی و مهکر ههقریشالن و جناسی چی دکن.

■ **شروڦه:** ئه و بهختره شنی کو نافی وی مه می بوو، گرتن و وهکی ژار و
 بهلهنگازهکی بی ههقال و هوگر و بی یار و دوست ئافیتن چالهکی، کو وهکی
 گؤرنی تنگ و تاری و وهکی دهقی ئهژدهرها گه نی و بوقه دار و وهکی رووچکی
 نهکی و مهکیران پیس و پتی و کریت بوو.

**۱۷۸۶- روونشت د وئ قه عابدانه
زندان ل وء بوويه چله خانه**

■ هه قبه ركرن: نا. روونشتييه تيئه - هژ. روونشتي -

■ پهيئناسي: عابدانه: وه كي عابدان، وه كي خوديپه رسته ستان - چله خانه: نه و جيهي كو سوئي چل روژان تي دا زكري خودي دكن - (نائي چيايه كي يه ل باژاري خويي دا) -

■ شروقه: ↓

**۱۷۸۷- نه و چه ه، ل وء بوويه چاهن نه خشه ب
نه و مه ه كريبيا هالاي يه كشه ب**

■ هه قبه ركرن: حم. رو. گريا - هژ. گري يا -

■ پهيئناسي: چه ه: چاه، چال - چاهن نه خشه ب: چاه نه خشه بي، چالا باژاري نه خشه بي كو گو ره كي راكه هندني ميژوويي نه لموقه ننه ع هه يقه ك زي دهر دخست كو رو ناهي يا وي تا چوار فه رسه خا دهنكاغت. لي ره دا مه به ستا خاني نه وه كو مه مي زي ل وي چال دا وه كي هه يقه كن بوو كو نوور زي بلند دبوو. چاوا كو دبيژه نه وه يقا هند لاواز و قور بوو كو بوو وه كي هه يقا ده قدا سكي - مه ه: ماه، هه يف - هالاي يه كشه ب: هالالا يه كشه في، هه يقا يه كشه في، هه يقا ده قدا سكي -

■ جوانكاري: نه ف مالكا ته لميحه ل سه ر چالا نه خشه بي و نه لموقه ننه ع. نه و مه ه، نستعاره يه ژ مه مي.

■ شروقه: ↓

**۱۷۸۸- سوئي كو گهه شته كونجي خه لوه ت
شيخيني گه ها مه قامي وه حدت**

■ هه قبه ركرن: نا. رو. شيخي كو گه ها - پرؤ. شيخيني -

■ په یقنناسی: شیخینی: شیخاتی - مه قامن وه حدته: پله یا یه کیتی یی، نه ولیا کو دگه هه نه وی پله یی خوه و خودی یه ک دزانن و ژ بلی خودی تشته کی دی ناکه فه بیرا وان -

■ شروقه: مه می وه کی عابدان ل وی چالی دا روونشت و نهو چالا ژ خوه را کره چله خانه یا سو فیان و ل زندانی دا خه ریکی عبادته تی بوو. نهو چالا ژئی را بوو چالا نه خشه بی و نهو ژئی بوو هیقا وی چالی. نهو مه می یی کو رووی بی وی وه کی هه یقا چاردی بوو، ل وی چالی دا وسان ژارو لاواز بوو کو روو چکی وی بوو وه کی هه یقا یه کشفی. نهو سو فی یا کو که ته وی قونجکی ته نی تی یی و ل ته نی تی یی دا ده ست ب عباده تان کر، تا کو ژ پله یا سو فی تی یی گه هیشته پله یا شیخینی یی و گه هیشته مه قاما وه حدته تولو جوودی و ب خودایی خوه را بوو یه ک.

۱۷۸۹- گه ه شوبه ته تی عاشقان ب دلخواز
گه ه شوبه ته تی عابدان ب داخواز

■ جوانکاری: نه ف مالکا ب شیوه یا ته رسیعی هاتیبه فه هاندنی و ته شبیه تیدا هه یه.

■ شروقه: ↓

۱۷۹۰- هه ر له حزه د گه ل که لا گرینی
نه فره نگه نهوی دگوته زینی

■ هه قبه رکن: حم. نه فره نگه هه نهوی - هژ. نه. نو س. رو. نه فره نگه هه وی - پرو. نه فره نگه نهوی -

■ شروقه: ↓

۱۷۹۱- که ی مسلن حه راره تا غه ریزی
نیرو هه د مسری دل عه زیزی

■ هه قبه رکن: نا. نو س. دم سری دا -

- په یقنناسی: هه رارهت: گه رما - غه ریزی: سروشتی - مسر (مصر): باژار، وه لاتی مسری - عه زیز: خوشته فی - عه زیزی مسری: حاکمی مسری، کو میری زوله یخایی بوو -

۱۷۹۲ - سه د جار هه ر رۆ ل قه لیبی غه مناک

پیراهه نی سبه بری من ته کر چاک

- هه فبه ر کرن: هژ. جاری - ئا. ئۆس. د -

- په یقنناسی: غه مناک: خه مگین - پیراهه ن: کراس - چاک: دراندی، درپایی -

■ **جوانکاری:** ئه ف مالکا و مالکا ل پیش وی دا ته لمیحن ژ سهر بهووری یا یووسف پیغه مبه ری کو ری یه عقووبه. یووسف ل در یژایا ژیا نا خوه دا خودانی سی کراسین گرنک بوویه، یان ب گو تنه ک دی سهر بهووری یا سی کراسین وی ل میژوو و توره یی دا دهنگ قه دایه. یه ک ئه و کراسی کو براین وی ل خوونا نیچیری را کرن و ناین بال یه عقووبه و گو تن کو گورگان یووسف خوارنه. یی دی ئه و کراسایه، ئه وی کو گاڤا زوله یخایی دخوست یووسف ل ئوډا خوه دا راگره و یووسف ل بهر ره فی و زوله یخایی دهستی خوه ئاقیت و کراسی یووسف ل پاراڤه دریا. کراسی سی یی ژی ئه و کراسایه، کو گاڤا یووسف ل مسری دا پادشاه بوو ژ باقی خوه را شاند و ب بیهنا وی کراسی چاقین یه عقووبه قه بوون.

ل قی مالکا هه لبهستی دا خانی هه م ژ کراسی یووسف دئاخفه و هه م ژی ژ سه برا یه عقووبه، کو هه ر چهنده مووی دگوتنی کو یووسف مریه، لی ئه وی باوه ر نه دکر و هه ر سه بر دکر کو رۆزه کی یوسفی پهیدا به. باسا کراسی یووسف ل ۶ نایه تین قورئانی ل سوورا یووسف دا هاتیبه: " و جاء علی قمیصه بدم کذب قال بل سولت لکم انفسکم امرا فصبر جمیل... - واستبقا الباب و قدت قمیصه من دبر... - اذهبوا بقمیصی هذا فالقوه علی وجه ابی یات بصیرا... "

بویترا پیراهه نی سبه بری لی دراندن مه بهستی ژی بی سبه ر و بیحه دوور کر نه.

۱۷۹۳- گەھ گەھ چ دبت وہ کی زولہ یخا
 پرسا مه بکی تو نهی شه که رخا
 ۱۷۹۴- له یلا تویی نه ز ژ بو ته مه جنوون
 گولگوون ژ ته را سرشکی پر خوون
 ۱۷۹۵- فەرهاد نهزم تو بۆم شیرین
 سیلابی سرشکی جوویی شیرین

■ هه قه بکرکن: میر.حم. هژ. رۆ. فەرهادم نه ز و- پرۆ. فەرهاد نهزم - ئۆس.
 نه. فەرهاد نه ز و-

■ په یقناسی: شه که رخا: شه که رکروژ، شه که رکړین، مه به ست ژنی
 خه به رخوش و قسه شیرینه، شیرینناخیف - گولگوون: ژ رهنگی گولین دا، سۆر،
 ناقی هه سپی شیرینی یه ژی. - جوویی شیر: جۆکا شیر، جهوا شیر -
 جوویی شیرین: نه م جۆکا شیرین. -

■ جوانکاری: ل فان هه رسی مالکانا دا ته لمیح هه یه و ئینانا ناقین نه فیندارین ب
 ناف و بانگ موراعاتو نه زیر یان هه قه بته تی یی ساز دکه. هه ردو په یقین شیرین
 جناسی ساز دکن. جوویی شیرین ئیهامه. له ورا کول پله یا یه کی دا مرۆف وه
 سه ه دکه کو باسی جۆکا شیرینی یان ژی جۆکا ئاقا شیرین دکه. لئ ل بنیشی
 دا مه به ستا خانی ته لمیح ل سه ر چیرۆکا فەرهاد و شیرینی. ده ما کو شیرین
 یی هه سیبا کو فەرهاد بوویه نه فیندارئ وئ، گۆتی تو گه ره که جه وه کی ژ سه ر
 سه ری که فری بیستوونی را بکۆلی و بینی بنی کینفر و بگه هینی وئ هه وزا بنی
 کینفر. بلا ل ژۆری شقان په ز و بزنان ل وئ جۆکی دا بدۆشن و شیر ژ ریکا
 وئ جۆکی را بی و بکه فه وئ هه وزی، کو نه ز ل هه وزی دا هه ماما شیر بگرم،
 هینگا نه زی ته بکم.

■ شرۆفه: جار جارن وه کی نه فینداران ب دلخواز و جارنان ژی وه کی عابدان ب
 دوعا و داخواز و ب که لا گرینی وه ها گازی زینی دکر و دگۆتی: نهی نهوا کو
 وه کی که رمایا سروشتی یا له شتی منی و ژ جان و دلئ من دوور ناکه فی. ئیرو ل
 ناف بازاری دلئ من دا تو وه کی هه زیزی شاه و خووندکاری مسری هه زیز و
 خو شه ویستی. تویی کو رۆژی سه دجاران کراسی هه دووری و سه برا من تیش

دکی و نه ز ل دووریا ته دا بی هه دوور بووم. دی چ بیه، نهی زار شیرینی، کو نه گهر تو ژی وه کی زوله یخایی جار و باران مه بینی بیړا خوه و پرسیارا حالی ژار و به له نگازان بکی. تو له یلایا منی و نه ز مه جنوونی ته مه. نه ز ژ بوئا ته هیسرین خونین دبارینم. فهرهاد نه زم و تو ژ من را شیرینی، لیمشتا هیسرین من جوکا شیره ژ ته را.

بالکیشی: ل ده ستنیسین نا. میر. ئوس. دا دو به یتین خواری ژی هه نه کول دیتر نوسخه یان دا نه هاتنه:

گهر چ تو بده ردی من خه بییری
مه دداحی ته مه وه کی حهریری
- ل ئوس. و میر. دا: مه دحی ته دکم وه کی حهریری -
گهر چ مه نه ن تو خزم و جیران
عیشقا ته کرم فه قیهی ته یران
لی نهف هه ردو مالک ژی رهنگی هه لبه ستین خانی نادن.

۱۷۹۶- دونیا ل م گهر چ بوویه زندان
نیرو هه ته نی نه زم موسولمان
۱۷۹۷- لهو را ژ دهقی نه بی یی مورسه ل
بوو نهف خه به ره سه حیج و مورسه ل
۱۷۹۸- دونیا کو بهه شتی کافرانه
مه نوا یی به لایی موئمنانه

■ هه قبه ر کرن: ئوس. مه نوا و -

■ په یقناسی: نه بی یی مورسه ل: پیغه مبه ری خودی - مورسه ل: ریگری، شاندی،
- سه حیج (صحیح): راست و دوروست، هه دیسا کو راستی و دوروستی یا وی
هاتیبه بنه جی کرنی. - مورسه ل: هه دیسا کو نه سحابان ژ دهقی پیغه مبه ر
بخوه بهیستنه. - مه نوا: جی، جیگه - موئمن: خودان باوهر -

■ **جوانکاری:** ل قئ مالکئ دا تلمیح هه یه ل سهر حه دیسا: **الدنیا سجن المومنین وجنة الکافرین**، واته دونیا زندانا مؤمنان و بهه شتا کافرانه. ههر دو په یقین مورسه ل جناسئ ساز دکن.

■ **شروقه:** ههر چهند کو جیهان ژ من را بوویه وه کی زندانه کن، لی ئیرو تهنئ ئه ز موسولمانم، له ورا کو ئه ف خه به را راست و دورست ژ ده قئ په یغه مبه ری خودئ هاتیبه بهیستنئ، کو فهرمویه: **جیهان بهه شتا کافران و زندانا مؤمنانه.**

۱۷۹۹- ههر چنده قهوی موششه وه ششم ئه ز

ئوچهند ب موششه وه شی خو ششم ئه ز

■ **هه قبه رکن:** هژ. ههر چهندي - - ئه. ئه قچهند -

■ **شروقه:** ↓

۱۸۰۰- سه د سال نه گهر بکن م مه حبووس

ما ئه ز قه دبم ژ وه سلئ مه ئیووس

■ **هه قبه رکن:** هژ. سه د سالی بگپری من - حم. میر. ئا. رۆ. نه. زا. جا. سه د سال بگپری من - ئۆس. ئه گهر بکی مه -

بالکیشی: لیره دا مه مئ دگهل زینئ دناخفه، ئه م دزانن کو زینئ مه م مه حبووس نه کریبه کو مه مئ بیژئ دا سه د سال نه گهر بکی م مه حبووس، لی مه مئ ل سهر زینئ هاتیبه زندانی کرنئ، یا راست ده بن وه ها به: سه د سال نه گهر بکن م مه حبووس، واته ئه گهر سه د سالی ژئ من ل سهر ته زندانی بکن. لی هه موو ژنده ران بکی نفیسینه، ب م وه رهنگ کو بکی هه له یه و بکن سه رراسته.

■ **شروقه:** ههر چنده کو ئه ز ل قئ زندانی دا گه له کی په ریشه و ئالۆزم، لی ئه ز ب وئ ئالۆزی و په ریشه بوونا خوه دلخۆشم. ئه گهر ژ سهر ته سه د سالی ژئ من زندانی بکن، ما ئه ز قه ت ژ وه سلئ بئ هیقی دبم؟

۱۸۰۱- سووندى دڭوم ئەز ب سوورەين نوور

دېما كو ئەوه كتابى مەستوور

۱۸۰۲- دەھ جار ب حەققى بەزن و بالى

چل جار ب حەققى زولف و خالى

■ ھەقبەركن: ھژ. جارى، جارى -

■ پەيقناسى: سوورەين نوور: سوورەيا نوور، بىست و چوارومين سوورەيا

قورئانى يە، لىرە دا مەبەست ژى تەفەشا زىنى يە - كتابى مەستوور

(كتاب مسطور): كتيب ريزدار، پرتووكا نقيسى و خودان ريز و ھيل - بال:

بالا، بلنداىى، بەزن -

■ جوانكارى: سوورەين نوور ئستعارەيە ژ دېما زىنى.

■ شروڤە: ↓

۱۸۰۳- تەحقيق ب ئافتابى روخسار

تەسديق ب ماھتابى ديدار

۱۸۰۴- تەئكىد ب قبلە گاهى ئەبروو

تەعزيم ب سجده گاهى گيسوو

۱۸۰۵- سەدچار قەسەم ب ھەردو نوونان

عەھدا من ئەوه د گەل عويوونان

■ ھەقبەركن: ھژ. تەوكيد- رۆ. تەئكىدە -- ھژ. جارى -

■ پەيقناسى: تەحقيق: ب راستى كو، بىگومان - تەسديق (تصديق):

باوهر پيكرن، راست دەريخستن - تەئكىد: بىگومان، براستى و پيكتوتانى -

قبلە گاه: رووگەھ - قبلە گاهى ئەبروو: رووگەھا بروويان، مەبەست ژى

ناچاقان و ئەنى يە - تەعزىم (تعظيم): كرنۆش، سەردانقاندن - سجدە گاه: جيهى سجدە كرنى - سجدە گاهى گيسوو: جيهى سەردانقاندنا بسكان، مەبەست ژى ھەر دو بەرپىن زىنى نە - ھەردو نوون: مەبەست ژى ھەردو بروويه - عەھد: پەيمان - عوبوونان: چاقان -

■ **جوانكارى:** خانى تەفەشا زىنى ب تاقى را و دیدارا وى يان ژى چاقىن وى ژى وەكاندىيە ھەيقەرۆنى، ئەنى، يان ژى ناچاقانى وى را دىبژە قبلە گاهى ئەبروو، لەورا كو ھەردو بروو بەرى خوە ددنه ناچاقانى، ژ ھەردو بەرپىن وى را ژى دىبژە سجدە گاهى گيسوو، لەورا سەرى ھەردو بسكىن وى گەھشتە سەر ھەردو بەرپىن وى. ھەردو چاقىن وى ژى وەكاندىيە ب پىتا نوونى.

■ **شروقه:** ↓

۱۸۰۶ - ھەتتا رەمەقەك ھەبەت ژ جانی

جانا تو د جانء دا نەھانى

■ **ھەقبەرگرن:** مير. ھەبە - ھژ. دبت - - مير. ھم. ھژ. رۆ. زا. جانی - ئۆس. جانی دە - ئە. جا. جانء دا -

■ **پەيقناسى:** رەمەق: تەرايا ژيانى، کوتاترين ھىز و شيانا لەشء - جانا: جانی من، ھەى جانی، ئا ل کوتايا جان دا بانگەشانا فارسى يە.

■ **جوانكارى:** پەيقىن جانا و جان و جانی تەكرير و جناسى ساز دکن.

■ **شروقه:** ئەز سووندى دخۆم ب وى تەفەشا تە، كو وەك سوورەيا نوور رۇناھى و وەك پرتووكەك رىزگىرى و نقىسى رىك و پىكە، ئەز دەھ جاران ب بەژن و بالا تە و چل جاران ب زولف و خالا تە سووند دخۆم. ب جوانى و راستى يا تاقا تەفەشا تە، ب گۆوايى يا ھەيقەرۇنا دیدارا تە، ب تەكەزى يا رووگەھا بروويىن تە، ب سەردانقاندنا سجدە گاهى كەزى پىن تە، ب وان چاف و بروويىن تە پىن وەكە پىتا نوونى جوان، سەد جاران سووند دخۆم، كو من وەھا ژ ھەردو چاقىن تە را پەيمان گرى دا، ھەتا كو تەرايى ل جان و جەسەدى من دا ھەبە، ئەھەى جانانا من تو ل ناف جانی من دا قەشپىرايى.

۱۸۰۷- ھندی کو ژ ھجری بی قہرارم

نہوچہندہ ژ تہ ئومیدہوارم

■ ھہقبہرکرن: ئہ. ئہف-

■ شروڤه: ھندی کو ئزل بہر دووری یا تہ بیجہدووورم، ھہ ھند ژى ھیتی یا من ب تہ ھہیہ.

۱۸۰۸- ھہرچہندہ کو میر ل من غہزہب کر

ئہف قہھرہ ل من نہ بی سہبہب کر

■ ھہقبہرکرن: ھژ. ھہرچہندی-

■ جوانکاری: پھیئین قہھر و غہزہب ھہقواتہنہ.

■ شروڤه: ھہرچہندہ کو میر ل من ھاتہ غہزہب، لی ئہوی ئہف غہزہبا بی ھؤ و ھہگہر ل من نہ کر.

۱۸۰۹- ھہرچہند خہبہری بہ کر وی گھ کر

ئہف جہبرہ ل من ئہوی ب جھ کر

■ ھہقبہرکرن: میر. خہبہر- ئا. قہوی-

■ پھیئناسی: جہبر: زؤر-

■ شروڤه: ھہر چہندہ کو ئہوی خہبہری بہ کرؤکء گھ کر، لی ئہف زؤرداری یا ئہوی ل جی دا ب من کر. ئہف زؤرداری یا وی بی جی نہبوو.

۱۸۱۰- له ورا کو تو شاه و نهز گه دا بووم
نهز بو ته نه کوفو و همم لقا بووم

- هه قبه رکن: میر. شاه و- نا. حم. ئوس. نه. هژ. رۆ. شاهي- پرۆ. شاه -
- په یقناسی: کوفو: هه قتا، هه قشان، هه نکووف - لقا: دیدار، راست هاتن، نووش بوون -
- جوانکاری: په یقین شاه و گه دا دژ بهرن .
- شروقه: له ورا کو تو شاه و نهز گه دا بووم، نهز و تو نه همم کووفی هه ف نه بوون .

۱۸۱۱- تو میهر جه مال و مه ه جه بیني
نه ف چهنده له تیف و نازهنینی

- هه قبه رکن: نا. جه مالی مه ه - ل پرۆ. دا نه ف مالکا وه ها ب تورکی ژی هاتیبه: سه ن میهر جه مالی مه ه جه بین سه ن، غایه تده له تیفن نازهنین سه ن
- په یقناسی: میهر جه مال: دیم تاف، به ده و وه کی تافن - مه ه جه بین: جینیک هیف -
- جوانکاری: په یقین میهر و مه ه هه قبا به تن. جه مالا زینن ب تافن و جینیکا وی ب هیفی را هاتیبه وه کاندنی .
- شروقه: جوانی یا ته فه شا ته وه کی تافن و جینیکا ته وه که هیفی یه. تو گه له کی نازک و نازهنینی .

۱۸۱۲- نهز خوار و زه لیل و خاکسارم
نه ف رهنگه زه عیف و دلفه گارم

- هه قبه رکن: نه. خاک - ئوس. جیهی په یقین خاکسار و دلفه گار لیک هاتیبه گوهورینن -

- پەيئناسى: خوار: نزم، نهقى - زهليل: بهلەنگاز - خاکسار: وهكى ئاخى، ل بهر پييان، خاكه سەر، خوهلى سەر -
- جوانكارى: پەيئىن خوار، زهليل، خاکسار و زهعيف هه قبا به تن .
- شروقه: ئەز بهلەنگاز و زارنجى و خوهلى سەر و نهوى و نه دار و ژار و دل بريندارم .

۱۸۱۳- پەروانه مه تن م دايه ناگر
 سوھتيمه ب باتن و ب زاهر
 ۱۸۱۴- نيئوفه ره دل تو ئافتابى
 تن شوپهئ كه تان تو ماھتابى

- هه قبه ركرن: ئوس . كه تان و -
- پەيئناسى: كه تان: كتان، گيايه كه كو ژ ليفين وئ پارچه يان دته و نون، پارچه يئ كه تانى -
- جوانكارى: گولا لاولوكئ چاوا تيدكوشه كو خوه بگه هينه تاقئ، دلئ مەمئ ژى وسان تئ دكوشه كو خوه بگه هينه تافا تەفەشا زيني، يان چاوا ب ديتنا تاقئ قەدبه، دلئ مەمئ ژى وسان ب ديتنا روويئ زيني قەدبه . كه تان چاوا ل بهر هه يئقەرؤئى دبرقه، يان ژى ل بهر هه يئقەرؤئى دپزه، لەشى مەمئ ژى وسان ل بهر هه يئقەرؤنا روويئ زيني گەش دبه، يان ژى ژ بو وئ دپزه .
- شروقه: ئەز پەرپرؤكه كم كو من لەشى خوه دايه بهر ئيگر، ناگر بهر بوويه زاهر و باتنا من، ئەز ب گشتى ناگر دادايى بوومه . دلئ من وهكى لاولوكئ يه و تو ژى تافا منى . لەشى من وهكى كه تانى يه و تو ژى هه يئقەرؤنا منى .

۱۸۱۵- گەر تهن بېرزت وه يا ببت خه رق

وهر دل ببتن د به حرئ غهم غه رق

۱۸۱۶- حه قئ منه عه دله زولم نينه

خاسيه تي ئاگرئ ئه قينه

۱۸۱۷- ئه ف چاله ئه گهر چ زنده كووره

ئهما ژ عه داله تي نه دووره

■ هه قبه ركرن: مير. ئه. رۆ. چال -

■ پهيئناسي: بېرزت: بېرزه، پليؤسه كي بيه - خه رق: دريائي، كهون -
غه رق: نۆقم، جووم -

■ شروقه: ئه گهر له شي من بېرزه و يان ژي پرتي پرتي بيه و دلئ من ل ده راييا
دهرد و خه مان دا نۆقم بيه، ئه ف هندا دادكارى يه و زوردارى نينه. ئه فا
تايه تمه ندى يا ئاگرئ ئه قيني يه. هه رچه نده كو ئه ف چالا گه له كي كووره، لئ
ئه ف هنده دوور ژ دادكارى يئ نينه.

۱۸۱۸- سوؤفيمه و سهومه عه نشينم

خؤش تالبي نوورئ روويئ زينم

۱۸۱۹- حاسل قهومي مه قامئ مووتوو

به ر مه وجبي قه بله ئهن ته مووتوو

■ هه قبه ركرن: مير. قهوي - ئؤس. كو قهوي -

■ پهيئناسي: سهومه عه: دېر - سهومه عه نشين: راهب، ره به ني ديران -
حاسل (حاصل): وه لحاسل، ب كورتى - حاسلقهومي: ده ستقه هات - مووتوو
(موتوا): بمرن - به ر مه وجبي: گۆره كي - قه بله ئهن ته مووتوو
(قبل ان تموتوا): به رى وي هندی كوت بمرن - موتوا قبل ان تموتوا.
گۆتنه ك عارفانه، واته به رى مرنا خوه ده ست ژ هه موو ژيانئ بكيشن و ته ني
خودئ ب بير بينن.

■ **جوانکاری:** حەدیسای پێغه مەبر ئقتباس کریه.

■ **شروقه:** ئەز سوؤفیمه و ره به نئ ل بهر دهقی دێرامه و داخوازا من دیتنا روویئ زینئ یه. ب کورتی ژ من را پله یا بمره بهری وی هندی کو بمری دهستقه هاتیبه.

■ **۱۸۲۰- تهز کییه یئ نهفسی بوو موکه ممهل**
تهسفیه یئ قهلب بوو موحه سسهل

■ **هه قبه ر کرن:** هژ. قه لبئ -

■ **په یقناسی:** تهز کییه: پاکئی، پاکبوون - موکه ممهل: ته کووز، ته واو - تهسفیه: روژن و ساف بوون، پاکژی - موحه سسهل (محصل): په یدابووی، دهستقه هاتی -

■ **جوانکاری:** تهز کییه یئ نهفس و تهسفیه یئ قهلب ژ بوئژین عارفانه نه و پیکه په یوهندی دارن.

■ **شروقه:** پاکژی یا رووحی ژ من را ته کووز بوو و سافیتی یا قهلبی دهست من قه هات.

■ **۱۸۲۱- نایینه یئ رووح بوو موجه لالا**
نهفس و دل و جان بههف موسه ففا

■ **هه قبه ر کرن:** هژ. رووحی - - میر. نهفسی دل -

■ **په یقناسی:** موجه لالا: جه لاکری، تفتانندی - موسه ففا (مصفا): سه فادار، ب خوهشی، ساف و روژن بووی -

■ **جوانکاری:** په یقین رووح و نهفس و دل و جان هه قبا به تن.

■ **شروقه:** نه ینووکا دلئ من هاتیبه تفتانندی و رووح و دل و جانئ من ب هه قرا پاک و روژن و ساف بوونه.

۱۸۲۲- ئەو موعتە كەفنى د غەورنى چالىن

ھيژا نەگە ھېشتى دەورنى سالىن

- ھەقبەركرن: ژ بل ھژ. ل ھەموو ژىدەران دا "دەور" ھاتىيە-
- پەيقناسى: موعتە كەف: گۆشە نشىن، ئەوى كو چەندىن رۆژان ل دوو ھەقدورا ل گۆشە يەك پەرسىتىشگە ھى دروونى و پىدەر خەرىكى زكر و تاعەتان دبە - غەور: كوورانى -
- جوانكارى: پەيقىن دەور و غەور پىكفە جناسى ساز دكن. ئەف مالكا ھەلبەستى خودانى دو پاشبەندانە.
- شروڤە: ↓

۱۸۲۳- بەلكى نە چل و نە ئەربە عىنەك

زەننا د دلى وء بوو يەقینەك

- ھەقبەركرن: ئە. دا-
- پەيقناسى: ئەربە عىن: چل، چلە - زەنن(ظن): شك، گومان - يەقین: باوھرى يا دوروست و تەكووز -
- جوانكارى: پەيقىن چل و ئەربە عىن ھەقواتەنە. پەيقىن زەنن و يەقین دژبەرن.
- شروڤە: ئەو گۆشە نشىننى كوورانى يا چالىن دا، ھى ساللا وى تەمام نەبووى، ھى چلە يەك ل سەر چلە نشىنى يا وى را نەبھۆرى بوو، كو شەك و گوماننا د دلى وى دا بوو يەقین و ب گشتى گەھىشتە پلە يا بلندە يەقینى.

۱۸۲۴ - مەشھوود دېوون ل قەلبە ئەنوار
مەکشووف دېوون ل بەر وء ئەسرار

- ھەقبەركرن : مېر.رۆ. دېوون، بووین - ھژ. پرۆ. ئا. ئە. زا - جا. بووین، بووین - ئۆس. بووین، بووین - رۆ. د -
- پەیقناسی: مەشھوود: دیار - ئەنوار: پیرانەیا نوور، رۆناھی - مەکشووف: کەشف بووی، ل بەرچاقان -
- شرۆفە: نوورئ ل دلئ وی دا دیار دکر، رازین سەرگرتی ل بەر وی قەدبوون و ب رازا دلان ئاگادار دبوو.

۱۸۲۵ - نایینەیی دل وە بوو موسەیقەل
سوورەت وە ب مەعنی یی موبەدەل

- ھەقبەركرن : پرۆ. بوو -
- پەیقناسی: موسەیقەل (مصیقل): تیف تیفە دایی، چلقلاندى، ساف و ھولوو کری - سوورەت: شکل، وینە، لایئ دیار و دەرقلەیی ھەبوونئ - مەعنی: واتە، لایئ ھوندورانی و نادیارە ھەبوونئ -
- جوانکاری: دل ب نەینوو کەکی ھاتیبە وە کاندنئ. پەیقین سوورەت و مەعنی دزبەرن.
- شرۆفە: نەینوو کا دلئ وی وسان ساف و رۆناھی بوو، کووینە یا تشتان ل دلئ وی دا ئی را دبوو واتەیا وان تشتانە. ب دیتنا روویئ تشتان و مرۆقان ل ھوندورئ وان ئاگادار دبوو.

۱۸۲۶ - ئەو ھەیکەلئ مەتلەبا مەجازی
بوو مەلەبئ تفلئ عەشقبازی

- ھەقبەركرن : ئا. ئە. ھەیکەل و - ئۆس. ھەیکەلە - - ئا. عیشق و بازی -
- پەیقناسی: ھەیکەل: لەش، پەیکەر - مەلەب: پیلېستۆک، پیلە یزۆک -

- **شروقه:** ئەو لاشى داخوازكارى تىشتىن مەجازى، بوو پىلەيزۆكا زارۆكىن ئەقىنبازى يى. لاشى مەمۆ كو پىش دا داخوازا روويى زىنى و ئەقىنا وى كو ئەقىنا مەجازىيە دكر، لى نھا ئەو لاشا بوويە پىلەيزۆكا ئەقىنبازىن راستىن و حەقىقى.

۱۸۲۷- ئەف مومكن و ماسهوا سەراسەر

فيلجومله ژ بو وء بوونه مەنزەر

- **هەقبەركرن:** مير. رۆ. ئەو- پرۆ. ئەف-
- **پەيقناسى:** مومكن و ماسهوا: هەرتىشتىن هەيى ژ بلى خودى - مەنزەر: ديمەن، بەرچاوەن -

■ **شروقه:** ↓

۱۸۲۸- ئەف دار و بەر و دەواب و ئنسان

ئەف مەعدەن و ئەف نەبات و حەيوان

۱۸۲۹- هەرچى كو ب دل وء لى نەزەر كر

هەرچى ب خەيال لى گوزەر كر

- **هەقبەركرن:** مير. وى نەزەر- - مير. رۆ. هژ. وى لى -
- **پەيقناسى:** دار: درەخت - بەر: كەفر - دەواب: چوارپى، دەوار -
- **جوانكارى:** دژبەرى ل نىقەكا پەيقىن دار و بەر، دەواب و ئنسان، مەعدەن و حەيوان دا هەيە. هەقبەيوەندى ل نىقەكا پەيقىن مەعدەن، نەبات و حەيوان دا هەيە.

■ **شروقه:** ↓

۱۸۳۰ - ههريهك دنوما ژ بو وء زينهك

مه شهوود ژ ههريهك يه قينهك

۱۸۳۱ - گويا بخو نه و رهسه دنشين بوو

نهو چال ژ بو وء دووربين بوو

■ هه قبه ركرن : رۆ. دينهك -

■ په يقناسى : رهسه د(رصد) خانه : جيهى كو ستييرناس لى دروونين و ب دووربين و ئاميرين تايبه تى بهرا خوه ددنه ئستييران و ليكوئينى ل سه ر ئستييران دكن - رهسه دنشين : كه سى كو ل رهسه دخانى دادروونى -

■ شروقه : هه موو تشتين جيهانى ژ وى را دبوونه ديمه ن ود هاتن پيش چاقتن وى . دار و بهر، چارپى و مرؤف، بنه كان و روسكووك و ئاژهل، هه ر چى يا كو ئه وى ب دلخ خوه لى ميژه كرا، هه ر تشتا كو ئه وى ل خه يالى خوه را ده رباس كرا، چون كه هيشت بوو پله يا يه قينى، ههريهك ژ وى را وهكى زينى يه كى دهاتن خوويانى و ههريهك ژى را نموونه يهك ژ يه قينى يا هه بوونا خودى بوون . ته دگوت قهى كو نهو بخوه ببوو رهسه دنشين و نهو چالا ژى ژى را ببوو دووربين رهسه دنشيان . ل وى را ب دووربين يه قينى بهرا خوه ددا جيهانى و هه بوونى .

(٤٥)

مه‌ئووسی یا زینئ یه ب سه‌به‌بی مه‌حبووسی یا
مه‌مین و مه‌ئووسی یا وی یه ب غه‌م و دهرد و نه‌له‌مین

١٨٣٢- زینا کو ب دهردی هجری غه‌مگین
بی سه‌بر و سوکوون قه‌رار و ته‌مکین

- هه‌قبه‌رکرن: میر. دهرد و هجر و- ئا. هجر و-
- جوانکاری: په‌یقین سه‌بر و سوکوون و قه‌رار و ته‌مکین لیره دا هه‌قواته‌نه.
- سرۆفه: ↓

١٨٣٣- هندی وه‌کو مه‌م نه‌بووی مه‌حبووس
هئژا نه‌دبوو ژ وه‌سلئ مه‌ئووس
١٨٣٤- گافا وه‌کو مه‌م گه‌ه‌شته چالن
ئومید نه‌ما ژ بو و سالن
١٨٣٥- نوزه‌تگه‌ه و شه‌هنشین و ئه‌یوان
لئی بوونه‌ه‌سار و هه‌بس و زندان

- هه‌قبه‌رکرن: هژ. نه‌زه‌تگه‌ه و- ئا. شه‌هنشین-
- په‌یقناسی: نوزه‌تگه‌ه: سه‌یرانگه‌ه - لئی: ل وی - هه‌سار (حصار): ککه‌لا، دیواری بلند، شووره - هه‌بس: به‌ندیخانه، زندان-
- جوانکاری: په‌یقین نوزه‌تگه‌ه و شه‌هنشین و ئه‌یوان ب هه‌قرا و په‌یقین هه‌سار و هه‌بس و زندان زی ب هه‌قرا هه‌قبابه‌تن. په‌یقین هه‌بس و زندان هه‌قواته‌نه.

- **شروڦه:** زينا ڪو ڙ دهردي ڊووري يا مهمي بي نارام و هه ڊوور و بي سهبر و بيهنچڪيائي ببو، تا وي دهمي ڪو هي مهمي نه هاتبو گرتني، هيڦي يا وي ب پنگه هيشتنا مهمي هه بو، لي دهما ڪو مهم ل بني چالي دا گيرودار و دهست ب سهر بو، ئيدي چ هيڦي ڙ بو زيني نه مان . سهيرانگهه و شاهنشين وئيوان ڙي را ببوون وهڪي هه سار و بهند و بهنديخانه يان .

۱۸۳۶- هندي وهڪو شهرهت و طهعام بوون
گؤيا ڪول وي ههمي ههرام بوون

- ههقبهرڪرن: هڙ. بوو، بوو -
- پهيڦناسي: شهرهت: فهخوارن - طهعام: تهعام، خوههڪ - ههرام: نارهوا -
- **شروڦه:** ↓

۱۸۳۷- جاني نه ڊڪر چو خواب و راهت
جسمي نه ڊڊي چو تاب و طاقت

- ههقبهرڪرن: هڙ. جاني - حم. خواب راهت - هڙ. جسمي - ئوس. قه -
- پهيڦناسي: خواب: خه و - راهت: ههسيانهوه، فههسيان - تاب: تاو - طاقت: تاقت، شيان -
- **شروڦه:** ↓

۱۸۳۸- نهورهنگ زهعيف و ڙار بووبوو
گؤيا ڪوب جسمء تار موو بوو

- ههقبهرڪرن: هڙ. نهورهنگه - - نه. حم. ئوس. جسمي - هڙ. جيسمي - نا. تاره -

- پەيقناسى: زەعيف (ضعيف): ژار، لاواز، قۆر، لەر، لەخەر - بووبوو: ببوو، كريبوو - تار: تا، تاف، تيل، هەقدە -

■ شروڤه: ↓

۱۸۳۹- ئەو موو كريبايە زەعفەرانى
تەشبيھ ب رەنگ و روويى خانى

- هەقبەركن: مير. ئە. كريباي زەعفەرانى - ئا. ئۆس. كريباي زەعفەرانى - رۆ. كريبايە زەعفەرانى - حم. كريباي زەعفەرانى - زا. كريباي زەعفەرانى - جا. كريبايى زەعفەرا- هۆ. گەرى يا زەعفەرانى - ئا. رۆ. مير. زا. جا. رەنگى روويى- پڕۆ. ئۆس. حم. هۆ. رەنگ و روويى - ئە. رەنگ دوى-

بالکيشى: رەنگ و روو دەبىن ژ رەنگى روو سەرراست تر بە، لەورا دەما کو ئەم كورد پىرسى ژ رەوشا تەندوروستى يا كەسە كى / كەسە كى دكن، ئەم دىرسن؛ قە رەنگ و روويى وى / وى چاوا بوو.

- پەيقناسى: زەعفەرانى: وەكە زەعفەرانى زەر - رەنگ و روو: تەفەش، دىم، رەوشا رووڤهئى -

- شروڤه: هندی وەكو خوارن و قەخوارن بوون، تە دگۆ كو ژى را حەرام بوون، دەڤ ل تشتەكئ نەددا. خەو و قەحەسيان ژ لەشى وى رەڤين و تاب و تەوان ژ جانى وى هەلاتن و ل بەر وى هندی پىر لاواز و بى ھىز ببوو. وسان ژار ولەخەر ببوو، تە دگۆت قەى تىلەك موويه، لئ ئەو تىلا موو ژى ل بەر لاوازی بى وەكى رەنگى و روويى خانى زەر و زەعفەرانى ببوو.

۱۸۴۰- شەب تاب سەحەر، سەحەر حەتتا شەب

فارغ نەدبوو ژ زكرى يارەب

۱۸۴۱- ھەر لەحزە دگۆتە چەرخى دەڤار

كەى زالمىن بى ئەمان و خوونخوار

- هەقبەركن: ئە. زالم و - هۆ. ئەمانى - ئەڤ مالكا ل حم. دا نەهاتيبە.

■ **جوانکاری:** ھەر دو پەیقین شەب و سەحەر ھەم تەکریری ساز دکن و ھەم ژى دژبەرن.

■ **شروڤه:** ↓

۱۸۴۲- من قەسد و غەرەز دگەل تە نینە
نایا تە دگەل من ئەف چ کینە

■ ھەقبەرکرن: ھژ. تو. ئا. رۆ. مە- پرۆ. من-

■ **شروڤه:** ↓

۱۸۴۳- دەورەک تە نەکر دەمەک ژ بۆ من
پر دی تە مەگەر مەمەک ژ بۆ من

■ ھەقبەرکرن: رۆ. تەنھیر نەکر- پرۆ. پر دی تە مەگەر- ئا. تو دەمەک مەمە -

■ پەیقیناسی: دەورەک: زقراڤنەک، چەرخەک - دەمەک: دەمەکی، گاقەکی -
پر دی: گەلەک دیت -

■ **شروڤه:** ↓

۱۸۴۴- نوورەک د رووی مە کر تە پەیدا
سۆھتن ل مەمە تە پین سووھیدا

■ ھەقبەرکرن: ئە. روخی -

■ **شروڤه:** ↓

۱۸۴۵ - شه و قه ک د روخه مه من ته هل کر
قه لبه مه ب وئ ته سوت و کول کر

■ هه قبه ر کرن : ئوس . ژ رووی -

■ په یقناسی : شهوق : رو ناهی، نوور - کول : برین -

۱۸۴۶ - نایا ته چ مه سلححت د من دی
نیشانی م دا ته ییکه جندی

■ هه قبه ر کرن : میر . نیشان مه دا ته ییکه جندی - نه . نا . رو . حم . زا . جا .
نیشانی مه دا ته ییکه جندی - ئوس . نیشان مه دی ته ییکه چندی - هژ .
نیشانی مه دا ته ییکه جندی -

■ په یقناسی : مه سلححت (مصلحت) : مه سلححت، فایده، به هره -

■ شروقه : ↓

۱۸۴۷ - نه ووهل ته کوسا ل من عه یان کر
پاشی ته چرال من نه هان کر

■ هه قبه ر کرن : نه . ته ل من کوسا - حم . بر . هژ . کوسا -

■ جوانکاری : په یقین نه ووهل و پاشی و په یقین عه یان و نه هان دو به دو ب هه قرا
دژ به رن . نه ف مالکا ب شیوه یا موازنه یح هاتیبه دارشتنی .

■ شروقه : ↓

۱۸۴۸ - سو هتم ته ب ناگری فراقی
کو شتم ته ب دهردی ئشتیاقی

■ هه قبه ر کرن : نه . نا . حم . هژ . سو هتم، کو شتم - رو . نفتراقی -

■ شروقه : ↓

۱۸۴۹ - عالەم ھەمى پىكفە شاد و خورەم

دايىنە من و مەمى تە ماتەم

- ھەقبەركن: ئۆس . مانەندى من و مەمى نە ماتەم -
- پەيقناسى: خورەم: شاد و كەيفخۆش، شا و شىن، كەسك و شىن، -
- جوانكارى: شاد و خورەم ھەقبابەتن . شاد و خورەم د گەل ماتەم دژبەرن .
- شروڤە: ↓

۱۸۵۰ - دەردى خو ژ بو مېرا بىيژە

زەھرا د دلئ خودا برىژە

۱۸۵۱ - يووسف تە ل من شەھاندى چالى

ھىشىتم تە د قى خەرابە مالى

- ھەقبەركن: ئۆس . شىاندى - - ئا . ھىشىتمە د - ھژ . كوشتىم تە د -
- پەيقناسى: زەھرا دل رىتم: زەھرى يا دلء رژاندىن، كولا دلئ خوە دەرىخستن -
شەھاندى: شاندى، رى كىر .
- جوانكارى: يووسف ئستعارەيە ژ مەمۆ . چال ئستعارەيە ژ زندانى . ئەف مالكا
ھەلبەستى تە لمىحە ژ بو سەرھاتا يووسف پىغەمبەر -
- شروڤە: ھەر شەف تا سىيىدى و ھەر سىيىدىيان تا شەف كارى وى بىوو زكرى
خودى و ھەردەم دگۆتە چەرخا فەلەكى: ئەھەى زالمۇ زۆردار و بى ئەمان و
خوونخوار، چ كىن و غەرەزا من ب تە را تونەيە، لى گەلۆ ھۆ و ھەگەرا قى كىنا
تە ب من را چىيە؟ تە جارەكى ل سەر دل و داخووازا من چەرخەك لى نەدا .
گەلۆ ما تە مەمۆيەك ژ من را گەلەك دىت، كو تە ئەو ژ دەستى من ئستاندى؟

ته نووره ک ل تفته‌شا من دا په‌یدا کر و ب وی نووری ته دل و هناقین مه‌مؤ شه‌وتاندن. ته شه‌وقه‌ک ژی ژ روویښ مه‌من هل کر و ب وی شه‌وقی ته دلې من سوټ و کول کر. گه‌لؤ ته چ به‌هره و سوود ل وی هندئ دا هه‌بوو، کو ته یه‌کی خوه‌شکوک نیشانی من دا؟ ته چما پیس دا نه‌و نیشانی من دا و لی پاشی ته نه‌و ژ من فه‌سارت؟ ته نه‌ز ب ناگری دووری یی شه‌وتاندم و ل دهردی خوازیکې دا کوشتم. گشتی خه‌لکې جیهانی ب هه‌قرا شاد و که یفخوټن، لی ته دهرد و خه‌م دانه من و مه‌مؤ. دهردی خوه ژ مرا بیژه و ژه‌هری یا د دلې خوه دا بریژه. جا بیژه کانی ته چما یووسفی من شانده بنی چالی و ته نه‌ز تک و تهنی ل فی خه‌را به مالی دا هیلام؟

۱۸۵۲- یه‌عقوب سفهت هه‌زین و نالان

سه‌برا دل و جان ته بر ب تالان

۱۸۵۳- نه‌ز ماییمه هه‌روه‌کی زوله‌یخا

بی یووسف و بی موراد و مه‌نوا

■ هه‌قبه‌رکرن: نؤس. سه‌بر و - - نه‌نا. تهنها-

■ **جوانکاری:** ل شان هه‌ردو مالکانا دا ته‌لمیخ هه‌یه. خانی ئشاره‌یی ژيانا یه‌عقوب و ژيانا زوله‌یخایی یا یی یووسف دکه. گوره‌کی چیرۆکان ل ناف دانزده کورین یه‌عقوب دا بیه‌نا یه‌عقوب ته‌ن ب یووسف دهردکه‌ت و پشتی کو برایان دهرودا نه‌و گوراخواری کرن، دیسان ژی یه‌عقوب هه‌ سه‌بر کر هه‌تا کو جاره‌ک دی یووسف گه‌ه‌شتی. ده‌ما کو عه‌زیزی مسری مر و یووسف بوو عه‌زیزی مسری، زوله‌یخا کو ل نه‌قینا یووسف دا دشه‌وتی، ده‌ست ژ مال و حالی خوه کشاند و چوول کۆلکه‌کی دا کو ل سه‌ری یا نیچیرگه‌ها یووسف بوو، دژیا. خانی ل به‌ر فی هندئ یه‌ کو ژ زار زینی ژ فه‌له‌کی را دبیژه ته نه‌ز بی مرز و مه‌نوا (مال و په‌ناهگه‌ه) هیلام. مه‌به‌ست ژ خرابه‌مالی دکاره هه‌م کۆلکا زوله‌یخایی به، هه‌م ژی دکاره ژ کولبه‌یا نه‌حزان واته کۆلکا دهرد و کولان یا یه‌عقوبی به.

■ **شروقه:** نه‌ز وه‌کی یه‌عقوب هه‌مگین و ب نالین و گرین مامه و ته سه‌برا دل و جانی من تالان کر. نه‌ز وه‌کی زوله‌یخایی بی یووسف و بی مرز و بی مال و ژیان مامه.

بالکیشی: ل نؤس. دا ل جیهی فی مالکی ئەف مالکا ژیری هاتییه:
 ئەز مامه سهفیل و ژار و مهحرووم
 دوورم ژ رووین د حوسن ئەفزوون
 ئەف مالکا ل نا. دا ژی وهها هاتییه:
 ئەز مامه سهفیل و ژار و مهحزوون
 دوورم ژ رووین حوسن ئەفزوون
 دیاره نه یا خانی یه.

■ **په یقناسی: حوسن ئەفزوون: زیده کهری جوانی یی -**

۱۸۵۴- گهه شکوه دکر ژ بو مەمەن ژار
 که ی یووسفی بیگونهه گرفتار
 ۱۸۵۵- دا فکر نه کی کو راحه تم ئەز
 دا زه نهبه ری ب تاقه تم ئەز

■ **په یقناسی: شکوه: شکایهت، گلی، گازنده، سکالا - زهن (ظن) نهبه ری: زه نی
 نه بی، شکن نه کی، گومان نه کی -**

■ **شرۆفه: هنده ک جاران ژی ژ بو مەمۆ گازنده و سکالا دکر و دگۆت: ئەهه ی
 یووسفی کو تو بیگونهه هاتییه گرتنی. وه هزر نه که کو ئەز ل دووری ته دا
 راحه تم و چ خه ما من نینه. وی گومانن نه که، کو ئەز بیی ته ل سهه هۆست و
 کافی خوه مامه.**

۱۸۵۶- وه لاله قه سه م دکه م ب باری
 روژی د سپی شهقی د تاری

■ **هه فبه رکرن: هژ. وه لاله ی -**

■ **جوانکاری: په یقین روژ و شهف و سپی و تاری دژبه رن.**

■ **شرۆفه: ↓**

۱۸۵۷- نینن ژ م را چو خواب و خوارن
ئیللا کو دو دیده خوون دبارن

■ ههقبه رکن: ئا. بر. نینه - ئا. ژ -

■ شروقه: نهز ب خودی یی خوه سووند دخوم، کول دریزایا رۆژین رۆن و شهقین تاری دا ییی ته من چ خه و خوارن تونهیه. تهنی کارئ من ل دووری یا ته دا نهوه کو نهز ژ ههردو چاقان خوونی بیارینم.

۱۸۵۸- بیدارییه سهنه تی دو چاقان
خوونخوارییه خوارنا هناقان

■ ههقبه رکن: نه. جیهی ههردو نیشمالکا لیک هاتییه گوهورین -

■ په یقناسی: بیداری: هوشیاری، نهرازان - سهنه تی (صنعت): کار، پیشه -

■ شروقه: دووری ته کارئ ههردو چاقین من هوشیاری و نهرازانه و دل و هناقین من ل دووری یا ته دا خوونا خوه فه دخون.

۱۸۵۹- نهی قبله یی قهلبی من ب دلخواه
وهی که عبه یی جان ب که عبه توللا
۱۸۶۰- هه ره له حزه ژ دهستی فرقه تا ته
هه ره وهقت ژ دهردی هه سره تا ته

■ ههقبه رکن: :: رۆ. له حزه - پرۆ. وهقت - ئوس. حرقه تا -

■ په یقناسی: قبله یی قهلب: رووگه ها دلی - ب که عبه توللا: سۆند ب مالا خودی -

■ جوانکاری: په یقین قبله و قهلب جناسی ساز دکن. ههر دو په یقین کهعبه ته کریری چی دکن.

■ شروقه: ↓

۱۸۶۱- سهد ئاه و دوسهد ئهین و ئهفغان
بی گاف م تین ژ نیف دل و جان

■ ههقبه ر کرن: :: ئا. ههردهم کو مه-

■ په یقیناسی: ئهین: نالین - ئهفغان: ئاه و ناله، گازی و نالین -

■ جوانکاری: په یقین ئاه، ئهین و ئهفغان ههقواته نه. تهناسوب ل نیفه کا په یقین دل و جان دا ههیه.

■ شروقه: ↓

۱۸۶۲- ئهقره نگییه حالن من شهب و رووز
حالن ته کوسانه ئهی دل ئهفرووز

■ ههقبه ر کرن: :: ئه. ئهقره نکههه - ئوس. ئهقره نکه حالن مه - هژ. ئهقره نکهیه -

■ په یقیناسی: دل ئهفرووز: روژناهیدهری دل، دلخوشکه ر -

■ شروقه: ئههه ی رووگه ها دلن من ب دلخواز و ئههه ی کهعبه یا جانن من، ئهز سووندن د خوم ب مالا خودی، کول نه چاری و بیگافی یی دا، ههرگاف ژ دهستی دووری یا ته و ههردهم ژ دهردی خوازیکا ته دا سهد ئاه و دو سهد نالین و کالین ژ نیفه کا دل و جانن من دهرتین. شهف و روژ رهوشا من وهههیه، لن رهوشا ته چاوایه ئهی دل روژنکه روؤ!؟

۱۸۶۳- زندانی یی من ته کئ جهلیسه
 سهودایی یی من ته کئ نهیسه
 ۱۸۶۴- نهی دل تو ژ قهلبئ من ب دهرکهف
 وهی جان تو ژ بو دلی ب بهر کهف

■ ههقبهرکرن :: هژ. دلئ -

■ په یقناسی: زندانی: بهندی - جهلیس: ههقدهم - سهودایی: نهقیندار -
 نهیسی: هؤگر - قهلب: لیره دا تی ب واتهیا هوندور - ب بهرکهفتن: ل پیشی
 یی کهتن -

■ جوانکاری: مالکا ۱۸۶۳ ب شیوهیا تهرسیعی هاتییه قههاندنئ. قهلب و دل
 ههقواتهنه، په یقین قهلب و دل و جان ههقهیهههندن.

۱۸۶۵- هوون ههردو ههپن مهمن بیین
 لئ یهک خهبهری ژ بو م بیین

■ شرؤقه: نهههی بهندی یی من کئ ههقپال و ههقالئ ته یه؟ نهههی
 سهوداسهری من کئ ههقدهمئ ته یه؟ نهی دلؤ تو ژ هوندوری من دهرکهفه و
 نهی جانؤ تو ژ بی رهقهبهری دلی و هوون ههردو ههپن و مهمن بیین و
 نووچهیهکئ ژ وی ژ مرا بیین.

۱۸۶۶- نهی دل تو کو لئ دکئ سهلامئ
 زوو بینهفه بو م را په یامئ

■ ههقبهرکرن: نه. وهکو- ئا. حم. هژ. تو کو- - میر. رؤ. ژ بو مرا- پرؤ.
 بینهفه بو م -

■ شرؤقه: ↓

۱۸۶۷- کانی ب چ حاله نهو گرفتار
 دابین چ خه یاله نهو دلنهفگار؟

■ ههقبهرکرن :: نه. حم. زا. جا. پرؤ. کانین - میر. ئا. بر. رؤ. هژ. کانی --

ئا. دانى چ خەيالە - پرۆ. مير. دانى ب چ خەيالە - ئۆس. دابىن چ خەيالە
ئەى - ھۆ. رۆ. ئە. جا. زا. ھم. دانىن -

- پەيقناسى: كانى: كانى - دابىن : دا كو بىنن، دا كو بزاندن -
- جوانكارى: ئەف مالكا ب شىپوھ يا موازەنەيىن ھاتىيە قەھاندنى.
- شىرۆقە: ↓

۱۸۶۸ - كانى ل مە ئاشە يانە زىزە

باغى وى بەھارە يان پەييزە

- ھەقبەركرن: مير. ئۆس. ھاشە يا نە - ئا. ئاشتە يانى - - رۆ. يا - پرۆ. يان -
مير. ئە. ھم. پاييزە -
- پەيقناسى: ئاشى: پىكھاتى، سل نەبوويى - يانە: يان نا - زىز: سل بوويى،
قەھرى، سووھاتى، خەبيدى - پەييز. پەھيز، بەھيز، پاييز -
- جوانكارى: پەيىقن زىز و ئاش پىكھە و پەيىقن بەھار و پەييز ژى پىكھە
دزبەرى يىن ساز دكن.

شىرۆقە: ↓

۱۸۶۹ - خوشرەنگ و لەتيفە شوبھىن سۆرگول

يان ژار و زەعيفە مسلى بولبول

- ھەقبەركرن: مير. لەتيف و - - ئە. ئا. ئۆس. يا - مير. زەعيف و -
- جوانكارى: پەيىقن خوشرەنگ و لەتيف و پەيىقن بلبل و سۆرگول ھەقبەتەن.
پەيىقن ژار و زەعيف ھەقواتەنە. پەيىقن مسلى و شوبھ ژى ھەقواتەنە.
- شىرۆقە: دلۆ دەما كو تە سلاف ل مەمۆ كر، تكايە زوو ژ من را پەياما وى بىنە و

ژ من را بیژه کانی نهو گیرۆدارا ل چ رهوشی دا یه؟ جا بیینه کانی نهو دلبریندارا ل چ هزری دایه؟ کانی ل من سل بوویه، یان ژ ی ب من را ئاشته؟ کانی باغی ژیا نا وی وهکی بوهارئ کهسک و شین و شایه، یان وهکی پههیزی زهر و زهرحمی و بههی و پهژمری یه؟ کانی وهکی سوږگولان گهش و خوهش و نازک و نازهنین مایه، یان وهکی بلبلی ژار و لاواز بوویه؟

۱۸۷۰- نه یوان ل م بوویه دارئ میحننهت
زندان ب م بوویه باغی جهننهت

- ههقبه رکرن: ئا. نه. ئۆس. ل -
- په یقناسی: دار: مال، خانی - دارئ میحننهت: مالا ئیش و نازاران -
- جوانکاری: ئهف مالکا ب شیوه یا تهرسیعی هاتییه فههاندنی. په یقین زندان و نه یوان پیکفه و ههقبه ندین دارئ میحننهت و باغی جننهت ژ ی پیکفه دژبه ری یی ساز دکن. دارئ میحننهت دکاره تهلمیح به ژ بو کۆلکا زوله یخایی یان ژ ی مالا کو یه عقووب تی دا چاف نهپیری یا یووسف دکر، کول توره یا فارسی دا ب ناخی کولبه یی نه حزان هاتییه.
- شروقه: (بیژی کول دووری یا ته دا) نه یوان ژ من را بوویه مالا ئیش و نازاران و دگه ل ته زندان ژ من را بوویه باغی بهیشتی.

۱۸۷۱- خوزیا کول من غه زهب کرا میر
مانه ندی مه من ب غولل و زنجیر
۱۸۷۲- نه ز ژ ی بشه هاندا وی چالی
رۆژهک قه که تا ل من ژ سالی

- ههقبه رکرن: ئا. ئۆس. بشیاندا - ئۆس. ب - هژ. فه که تان -
- په یقناسی: خوزیا: خوهزی، خوازی، خوهزلی، خوهزیکا، بریا، کاش، کاشکا - غه زهب کرن: لی تووره بوون - غولل: کۆت، تۆقا ئاسنین، تۆق و زنجیرا کو پی دهست و پی یین بهندی یان گری ددن - قه که تن: ژ ی که تن، ژ ی جودا بوون، ژیکه تن و جودا بوونا نه ژدل و نه ژ دهست و حهمد، قه که تیان -
- شروقه: ↓

۱۸۷۳ - جارەك بدییا من ئەو گەرفتار
دەرمان بکرا من ئەو بریندار
۱۸۷۴ - عومری من ئەگەر چ یەك رەمەق بوو
حەقتقا کو مرن ژ بۆ م حەق بتوو

■ هەقیبەركرن : ئا. حەققە -

■ پەقیناسی : حەققا : ب راستی کو - حەق : راست و دوروست، ماف -

■ **شروۆفه :** خوەزی کو میر ل من ژى بهاتا غەزەبەن و ئەز ژى وه کی مەمۆ ب تۆق
و کۆت و زنجیر بشانداما وی چالی و ل سالی دا رۆژەك ل بەر پارا من ژى
بکەتا. داکو من ئەو بەندی یا ب چاف بدییا و ئەو دلبریندارا دەرمان بکرا.
هەرچەند کو تەپایی ل لەشی من دا نەمایە، لی یا راستی کو مرن مافی من
بوو. یا باش ئەو بوو کو ئەز بمراما و من مەمۆ ل قی رۆژی دا نەدییا.

(٤٦)

تهههووړا تاجدینه ژ غیرهتا برای،
مهشوهرتا دگهل برانه، ل خه لاسی یا بیتهوایی

١٨٧٥- نه جزاین کتابی عه شقبازی

سه ححافی موجه لله دی مه جازی

١٨٧٦- شیرازه و جوزوه بهند و ته ترکیب

نهف رهنگه کرن ب نهزم و تهرتیب

■ هه فبه رگرن: میر. بهند و خه پرو ته ترکیب- نؤس. بهند و خه یر ته ترکیب - نا. بهند و جوزء و ته ترکیب- حم. رو. نه. جا. زا. جوزء و بهند و ته ترکیب- هژ. جزوه بهند-

■ په یقناسی: نه جزا: نه جزاء، پړانه یا جوزء، پار، پشک - سه ححاف (صحاف): رووپه لغان، بهرگفان، که سی/که سا کو بهرگئی پرتووکان چی دکه و ریگ و پیک دکه یان وینه و په یامین وینه یی ل سهر دنتلینه. - موجه لله د: ب بهرگ کری، پرتووکا کو بهرگ لی هاتیبه وهر کرنی - شیرازه: نارمووشی دؤراندؤری بنی پرتووکان، کو بنی پرتووکان پی ددروون داکو په رین وان ژیک بهرنه دن و ژ ههف به لا نه بن. - جوزوه: په روهنده، فایل، پشکه ک ژ پرتووکئی، پشکه ک ژ هه رنقیسینت کول ناف بهرگه کی دا هاتبه پیچانی، بهسته یه ک کاغه تی نقیسی- جوزوه بهند: بهندی کو پی بهسته یه ک کاخه ت یان پشکه ک ژ پرتووکئی ب ههف فا گری ددن، بهند، فایل کو چهند فایلین دی تی دا بهر ههف کرن. - ته ترکیب: ب ههف فا گریدان و ریگ و پیک کرن - نهزم: ریگ و پیکئی، ته کووزی، ب دووزان - تهرتیب: پله ب پله، ریگ کرن -

■ شروقه: ↓

۱۸۷۷- گۆ زین و مەمى د نازپەرورەرد

گاڤا وەهە دەرفەبوو ل وان دەرد

■ هەقبەرکرن: ئۆس. دو - - میر. ئا. ئۆس. رۆ. حم. هژ. قەبوون - پرۆ. قەبوو-

بالکیشی: کردارا دەرفەبوون دچە سەر دەرد نە کو سەر مەمى و زینى. دەرد یەکانەیه، کردارا وی ژى دەبى یەکانە بە. واتە دەرفەبوو ژ دەرفەبوونى سەرست ترە.

■ پەیفناسى: نازپەرورەرد: نازپەرورەراندى، د خوەشى و ئارامى وەهەى یى دا مەزن بوویى -

■ شروڤه: ↓

۱۸۷۸- ئەو دەردە وە بوویە بەحرى ئاتەش

ئەو ئاتەشى غەم وەبوویە سەرکەش

■ هەقبەرکرن: ئا. ئە. ئەف - ئا. ئۆس. هژ. بوونە - ئە. وەبوو کو بەحرى- ئە. ئاتەش و-

■ پەیفناسى: بەحرى ئاتەش: دەربایا ناگرە - سەرکەش: سەرکیش، نافەرمان، گرپلند، تۆر و تووڤه -

۱۸۷۹- خەلقى کو هەبوون ژ عەشقى تەشویر

وی ناگرى کر ل وان وە تەئسىر

■ هەقبەرکرن: میر. ئە. حم. رۆ. هژ. هەبوو-

■ پەیفناسى: تەشویر: پەرىشانى -

۱۸۸۰- مه‌علوول بووین ههمی ب دهردان

یه‌کجار بدهرکه‌تن ژپه‌ردان

■ هه‌قبه‌رکرن: ئۆس. مه‌علووم- میر. ژ- - هژ. یه‌کجاری-

■ شروقه: رووپه‌لقانی پرتووکین مه‌جازی، پشک و پار و به‌ند و بنبه‌ند و هه‌قبه‌ندی پرتووکا ئه‌قینبازی یه‌ وه‌ها ری‌ک و پیک کر و وه‌ها گۆت: ده‌ما کو دهرکه‌هه‌ی دهرد و کولان وه‌ها ل زین و مه‌مۆ یه‌ نازپه‌روه‌راندی قه‌بوو، ئه‌و دهردا ل وان بوو وه‌کی دهریایا ئاگرین و ئه‌و ئاگره‌ی دهرد و خه‌مان بوو ناگره‌کی گوپ و سه‌رکیش و تووره. ئه‌و خه‌لقی کو ژ به‌ر ئه‌قینی په‌ریشه‌ بوون، ئه‌وی ئاگری وسان ل وان ژی کار کر، کو ئه‌وان ژی ب وی دهردی که‌تن و نه‌خۆش و زارنجی بوون و رازا وان ژ په‌رده‌یان دهرکه‌ت و سه‌ر قه‌بوو.

۱۸۸۱- خاسما کو مووافقی د دیرین

هه‌مسوحه‌تی وان ستی و تاجدین

۱۸۸۲- دهردان وه‌ ل وان ژ نووقه‌ سه‌ردان

ئیدی نه‌دهاته ژئ خه‌به‌ردان

۱۸۸۳- هه‌رچه‌نده کو نه‌و ژ فان جودا بوون

ديسان ب وه‌ دهرده‌ موبته‌لا بوون

■ هه‌قبه‌رکرن: هژ. هه‌رچه‌ندی- ئه. ئه‌ف- ئۆس. ژ هه‌ف- - ئا. دیسا-

■ په‌یفناسی: دیرین: میژین، کۆن، به‌ری - موبته‌لا: پیقه‌بووی، دوچار -

■ شروقه: ب تابه‌تی دهرد و کولین هه‌ردو هه‌قال و هه‌قده‌مین وان یه‌ به‌ری، واته‌ تاجدین و ستی یه‌ وسان سه‌ر ژنوو دهرقه‌بوون، کو ئیدی ژ راده‌یا وان دهرد و کولانا نه‌دهاته خه‌به‌ردانی ژئ. هه‌رچه‌ند کو نه‌و ژ مه‌مۆ و زینی جودا بوون و ره‌وشا وان وه‌کی هه‌ف نبوون، له‌ دیسان ئه‌و ژی گه‌رۆده‌یی دهرد و کولین مه‌می و زینی بوون.

۱۸۸۴- دهر دئ ستي ين خه يالئ زين بوو
تاجدين ژ غه ما مهنه قه دين بوو
۱۸۸۵- ههر له حزه دگهل بران ب شه پ بوو
قه سدا د دلي وي نهف خه بهر بوو

■ هه فبه ركرن: نه. وي - نا. د -

■ شروقه: ↓

۱۸۸۶- رابت ب نهدهب بچينه پيش مير
داخواز بگهت مهنه ب ته قسيير

■ هه فبه ركرن: مير. هژ. حم. رو. نا. نه. زا. جا. غه زه ب - نوس. نهدهب -

بالكيشي: نهدهب سه رراست تره، له ورا كول مالكين كول دوو را تي عارف
ل بهر سقا تاجدينء دا ديته؛ نهف كارا ب شيويه يا ديواني نابه، تنه ريكا
مه شه ره.

■ پهيقتاسي: ب نهدهب: ب توره - ب غه زه ب: بتووره يي، ب هيرس - مهنه
ب ته قسيير: مهنه گونه هكار -

■ شروقه: ↓

۱۸۸۷- چاره ك بچتن مهنه رجا كهت
سووج و گونه هني مهنه تكا كهت

■ هه فبه ركرن: نا. گونه ها - مير. حم. بر. رو. نه. جا. زا. تكا - هژ. نا. نهدا -

■ پهيقتاسي: تكا: داخواز

■ جوانكاري: پهيقتين سووج و گونه هه قواته نه.

■ شروقه: ↓

۱۸۸۸- دا میر ژ وء را برایء بهردهت
یان ئه و سهر و مالء تی بدهردهت

- ههقبه ركرن: میر. ژ مرا- هژ. برایی - - میر. ئهف - - میر. ئا. ئۆس. رۆ. مالی - مالی خو -

- شروقه: دهر د و كولی سستی یی هزارا زینی بوو، تاجدین ژی ل خه ما مه مو دا دین ببوو و هه رگاف شه ری وی ب برایی وی را بوو و نیتا دلج وی ئه و بوو، كو رابه ب توره هه ره بال میر و داخوزا لیبه ورینا گونه هی مه مو ژ میرء بکه، دا كو میر سه ب خاتری وی برایی وی ئازا که، یان ژی ئه وی سهر و مالی خو ل ری یا برایی خو دا دهرده.

۱۸۸۹- عارف وههه گوته روسته می زال
ئهف ئه مره ب من مه حاله بی قال
۱۸۹۰- بی جهنگ و جدال و بی تهه وور
قهت فی شوغولی مه که تهسه وور

- ههقبه ركرن: حم. هژ. مه کن -
- په یقناسی: ئه مر: لیره دا تی ب واته یا کار، کاری گرنگ - مه حال: نه یا بوونی - بی قال: بی گۆتن، بی شه ر - جدال: که شمه کهش، که نگه شه - تهسه وور (تصور): هزرین، ئینانه بهرچاقان، ل هزارا خو دا وینه ساز کرن -

- جوانکاری: روسته می زال ئستعاره یه ژ تاجدینء.

■ شروقه: ↓

۱۸۹۱- ئهف مه عره که نابتن ب دیوان

ئهم ماینه سووچ و سهحنی مه یدان

- ههقبه ركرن: میر. ماینه سووچه سهحنی - ئه. حم. هژ. مانه و سووچ سهحنی - ئا. مانه سووچ و سهحنی - رۆ. مانه سووچه و سهحنی پرو. ماینه سووچه سهحنی/ئهم مانه و - ئۆس. ئهم مانه و سووچ و سهحن و مه یدان -

- په یقنناسی: مه عره که: مه میدانا شه رء، شه ر - سوېج (صبح): سیږده - سه حن (صحن): ناڅه ند، گه ر، ناوه راست -

۱۸۹۲- یا قهنج نهوه نه م سوېج سوار بین

هه ر سې ب سلاح و کار و بار بین

- هه قبه ر کرن: حم. نه. بن، بن -

- په یقنناسی: بکار و بار بوون: ب ته داروک بوون، کاری خوه کرن، خوه ته یار کرن.

- شروڅه: ↓

۱۸۹۳- چارانه و جهوشه نان د بهر که یڼ

زهدانه و مه غفه ران ل سهر که یڼ

- هه قبه ر کرن: میر. چارینه - حم. چارنه - نا. نوښ. زهدان -

- په یقنناسی: چارانه: چارنایینه، زریه زرخ، جوړه ک کنجی شه ری کو ژ چار پشک ناسنن کو رووی و ان مه خمه رگری بوو پیک دهات، شه ر قانان نه ف ناسنانه ل پیسیر و سه ریشت و هه ردو کیله کیڼ خوه فاگریدان، دا کو له شی وان ژ تیر و شوور و رمان پیاریزه. - جهوشه ن: زریخی ب نالقه، کنجی ناسنن کو وه ک زنجیران ژ هه لقه یڼ ناسنن پیک دهات، نه ف په یفا په یقه ک کوردی یه، ل بنیشی دا گه وچنه کو عه ره بان کرنه جهوشه ن. - زهدانه: ناسنی کو ل دهما شه ری دا ل زهدنئ خوه دکرن، زهدک - مه غفه ر: کلاو خود، کومی ناسنن - ل سهر که یڼ: بده یڼ سه ریڼ خوه -

- جوانکاری: نه ف مالکا ب شیوه یا ته رسیعی هاتیبه فه هاندنئ. په یقین چارانه، جهوشه ن، زهدانه و مه غفه ر هه قبا به تن.

- شروڅه: ↓

۱۸۹۴- گورزان بهه ژیتن رمان ببازین
 نهقرهنگه مەمئ ژ میر بخوازین
 ۱۸۹۵- یان دئ ب کۆتەک مەمئ خو بەردەین
 یان جومله ب مەردی سەر بەردەین

■ هەقبەرکرن: ئە. یا. - ئا. یا. - - حم. رۆ. هژ. یا، یا -

■ پەیفناسی: گورزان بهه ژین: گورزان بهه ژینن- رمان ببازین: رەمبازی یئ
 بکەین، رمین خو بهه ژینن - ب کۆتەک: ب زۆری، - سەر بەردەین: سەری
 خو بەردەین، سەری خو ل قئ ریکئ دا دەردەین -

■ جوانکاری: پەیفئین گورز و رم هەقبابه تن.
 ل پەیف ب مەردی دا سەربەستی یا هۆزانی یئ هەیه.

■ شروقه: عارف و هەا گۆتە تاجدینء: ب دیتنا من بیگۆتن ئەف کاره بیی شەر
 و پەقچوون یا بوونی نینە و چ جارن نابە. تو ئەفی کارئ گرنگ قەت وسان
 ساناهی نهیینە بەرچاقین خو. ئەف ئالۆزی یا ب کارئ دیوانی نایی
 قەچراندنئ. تەنئ ریکا مە ئەوه کو سبئ ئەم هەرسئ زریه و گەوچنان ل بەر
 بکن و زەندانە یا گری بدن و کلاوخوادان بدن سەری خو و ب چەک و سلاخین
 خو سوار بن و گورزین خو بهه ژینن و رەمبازی یئ بکن و هەا ب گەف و گور
 داخوازی ژ میر بکن، کو مەمۆ ئازاد کە. ئەمئ یان مەمۆ یئ خو ب زۆری ئازاد
 کن و یان ژئ ئەم هەمووی ب میرانی سەری خو ل قئ ریکئ دا دەردن.

۱۸۹۶- گەر وی ب فە رەنگە مەم رەها کر
 دەردئ دلئ مە وی دەوا کر
 ۱۸۹۷- وەر مای موسسر ل سەر عنادئ
 ئەم دئ بتکرن وەرەنتگ جهادئ
 ۱۸۹۸- ژەووہل قە بچین بەکر ب ککەر کەین
 وی مودبری ژئ رە دەربدەر کەین
 ۱۸۹۹- هەر بەردەرکی گورەک ل بەر بت
 خەسمانەیه قەنجە سەر، ب سەر بت

■ هەقبەرکرن: میر. رۆ. کورەک- هژ. کۆرەک- حم. ئا. کرک - ئە. کەرەک-
 ئۆس. دەستتفیس نایی خوهندنئ- جا. کورەک- زا. گەرەک - - هژ.

خه صمانه يه قهنج - نه. خه صمانه يه قهنجه - رۆ. نا. ئۆس. حم. مير.
خه صمانه يه قهنج - زا. جا. خه صمانه يه قهنج -

■ **په يقناسى: ره ها كر: ئازا كر - وهر: وه ئه گهر، ئووئه گهر -
موسسر (مصر): كه سى/ كه سا كوب پيكتوتانى ل سهر گۆتتا خوه راوه سته -
عناد: لاسارى، عنباد، سهر كيشى - جهاد: جهاد، شه پى پيرۆز - مودبر: بى
بهخت - هه ربهر دهره كى: ل بهر ههر دهره كى - گوره ك: گوره ك - خه سمانه:
دوژمنانه، وه كى دوژمنان - سهر ب سهر: وه كى ههف، بينانى ههف، ريك كرن،
راست كرن، هه موو وه كى ههف كرن، كوتا كرن، نه هيلان -**

■ **جوانكارى: گور ئستعاره يه ژ به كرۆك.**

■ **شروقه: نه گهر مير وه ها مەمۆ ئازاد كر، نهوى دهردى دلخ مه دهرمان كر و مه
چ كار ب وى نينه. لى نه گهر ب پيكتوتانى ل سهر سهر حشكى و عنبادا خوه ما و
مه مۆ بهرنه دا، نه مئ دژى وى جهادى بكن. پيش دا نه مئ هه پى به كو قهت
قه تى بكن و نهوى بى بهختى ژ ميرء را دهر به دهر بكن. له ورا ل بهر
ههر دهر بيه كى نه گهر گوره ك ببه دهر گه فان، نهو دوژمنه و ده بى نهو كوتا
ببه و نه مينه.**

■ **۱۹۰۰- مير نه ژ وء را بكهت تهعه سسوب
رابت ل مه نهو بكهت تهغه للوب**

■ **هه قبه ركرن: نا. ههر ژ وى - هژ. رۆ. ژ وى - پرۆ. "ورا = وء را" -**

■ **په يقناسى: رابت ل مه: ل مه رابت، دژى مه رابت - تهغه للوب: غه له به كرن، ل
دژ رابوون، زۆرا كه سه كى/ كى برن، ل سهر كه تن، زال بوون -**

■ **شروقه: ↓**

■ **۱۹۰۱- ناشى نه جهلن وسان بگيرين
ته شبيهن حه بان سهران بهيرين**

■ **هه قبه ركرن: نه. نا. حم. هژ. رۆ. وسا- پرۆ. وسان -**

- پەيقناسى: ئاشى ئەجەلئ گىپراندىن: كىنايە تە ژ كوشتار كرنى - ھەب: دەن، لب، لىين دەخلء -

- جوانكارى: ل فى مالكى دا تە شىبىھ و كىنايە ھە يە .

- شىرۆقە: ↓

۱۹۰۲- بۆھتانە بگەينە رەقس و گوۋقەند
دا يئنه تە ماشە يىن شە كەرخەند

- ھەقبەركرن: ئە. بۆھتانى- ئا. بۆھتان- ئا. ئۆس. بكىن برەقس- رۆ. بكىنە- ھژ. بۆھتان بكىنە-

- پەيقناسى: بۆھتانە: ۋەكى بۆھتانييان، ئاقى دىلانەك كوردى يە ژى - شە كەرخەند: شە كەرخەندە، شىرىن كەن، كەن شىرىن -

- شىرۆقە: ↓

۱۹۰۳- گاڤا ۋە كو دەست بدەينە ھەربان
مەحبوبە تە ماشە كىن ل زەربان

- ھەقبەركرن: ئۆس. مەحبوبە، دىتر ژىدەر مەحبوب، لى مالكا كو ل دوو را تى- بىنەجى دكە، كو مەحبوبە دوروستە - رۆ. ئۆس. ب-

- پەيقناسى: ھەربان: ھەربەيان، ئامىرىن شەپى، چەك -

- شىرۆقە: ↓

۱۹۰۴- ھەر لە ھزە بىيژن ئەو پەريزاد
دەستى د ۋە ئەى جەوان مەريزاد

- ھەقبەركرن: ئە. بىين- - مىر. جەوانى مىرزاد - ئا. مىرزاد- ئۆس. ئەمىرزاد- رۆ. جەوانمەردىزاد- پىرۆ. جەوان مەريزاد-

■ **په یقناسی: مهريزاد: نه رژه، نه هر شه - ده ست مهريزاد: ده ستين ته نه رژه،**
ده ستين ته نه رژه، هر بژي، نافه رين. نه فقه بويزه ک فارسي يه. فارس ديژن
ده ستين ته نه رژن، لځ کورد ديژن ده ستين ته، يان تلي و پيچکين ته نه رژن -

■ **شروقه: ↓**

■ **۱۹۰۵- هنده ک بگرين، هنه ک سه نا کهن**
هنده ک بکهن، هنه ک دوعا کهن

■ **هه فبه ر کرن: رو. هن، هن - پرو. هنه ک، هنه ک - مير. هن دی -**

■ **په یقناسی: سه نا کرن: په سن دان**

■ **جوانکاری: په يقين گرین و کهنين دژبه رن. په يقين سه نا و دوعا هه فبه تن.**
نه ف مالکا ب شپوه يا تر سيعي هاتيبه فه هاندني.

■ **شروقه: ↓**

■ **۱۹۰۶- دلدار نه زهر بتکه ن ژ بورجان**
دور دانه ب ده رکه فن ژ دورجان
■ **۱۹۰۷- شهزاده ژ په نجه ران نه زهر کهن**
گول پيره هه نان ل بهر خو ککه ر کهن

■ **هه فبه ر کرن: مير. په نجه را -**

■ **جوانکاری: دور دانه نستعاره يه ژ کچين جوان و دروج ژي نستعاره يه ژ**
شه نشينان. گول نستعاره يه ژ کچين جوان. پيراهن ل بهر خو ککه ر کرن
واته کراسي خو دراندن کنایه ته ژ بشکفين و هروسان زنده مانئ.

■ **شروقه: ↓**

۱۹۰۸- هەردەم بېھین ژ نازەننەن
سەد مەدح و ھەزار ئافەرىنەن
۱۹۰۹- تاجدین خەبەرە براىء گھ کر
موحکەم د دلئ خو دا ب جھ کر

- ھەقبەرکرن: ئە.ئا. ئۆس. خەبەرى- ھژ. براىن- - ھژ. جیھ-
- پەیفناسى: بېھین: بېزن، گھ لئ بن - گھ کرن: گوھ کرن، بھىستن - موحکەم: بئەو، بەرک -
- جوانکاری: پەیفین سەد و ھەزار ھەقبابەتن. پەیفین مەدح و ئافەرىن ژى ھەروسان.
- شروڤه: ئەگەر مېر دامارگېرى يى بکە و رابە پشتا وى و دژى مە تەفگەرپى بکە، ھىنگا ئەمى کوشتارەک وسان بکن و ئاشى ئەجەلئ بگېرن و ل دەوسا دەنە و دەخلان سەریان بھېرن. و ئەمى ل مەیدانا شەپء دا وسان گوڤەندەک بوھتانه بگېرن کو ھەموو زارشرىن بۆھتانی بئە تەماشە یا مە. دەما کو ئەم دەست باقېزن چەک و سىلاخىن خو، بلا ھەقال و ھۆگرین مە، کەچین جوان و نازەنن يىن وەکە پەرى و پەریزادەیان بېزن مە، گەلى گەنجو دەست و تلى يىن وە نەرزىن. بلا ھندەک ژ وان کەچکانا پەسنئ مە بکن و ھندەک ژ مە را دوغایان بکن. بلا ھندەک بگرن و ھندەک ژى بکنن. بلا دلدار و دلبەرىن مە ئەوانئ وەكى مروارىدان ژ شاهنەشىنئ خو ھە کە گەوھەردانان دەرکەفن و ل بورجان را دینا خو ھە بدنە مە. بلا کچین مېران و شاھان ژ پەنجەران را دینا خو ھە بدنە مە و ل بەر زەندەمانئ وەكى گولان بېشکفن. بلا ئەم ھەردەم ژ نازەننەن سەد پەسن و ھەزار ئافەرىنەن بېھین.
- تاجدینء خەبەرە براىن خو ب دل و جان گوھدارى کر و ئەو پەسەند کر و پەژراند.

(٤٧)

تەعەسسوب و تەدارەکا تاجدین و برانە ب ئەمری غیرەتی،
سواری یا وانە ل ھەسپێ ھەمیەتی

١٩١٠- سەر سووچە کو شەھسەواری ئەفلەق
ئەسھەب کو کشاندە جاین ئەبلەق

- ھەقبەرکرن: ئە. ئەبلەق - - ژ بلی ھژ. ل ھەموو ژێدەرەن دا ئەشەھب ھاتییە،
لێ ئەسھەب سەرراست ترە -
- پەیفناسی: سەر سووچە: سەری سێدئ - شەھسەوار: شاسوار، گولاسواران،
سوارچاک - ئەفلەق: ژیک جوداکەر - ئەسھەب (اصھب): سۆربەلەک -
ئەبلەق: رەشەلەک -
- جوانکاری: شەھسەواری ئەفلەق ئستعارەییە ژ تاقئ، کو رەشی و روئاکئ یئ ژ
ھەقدو جودا دکە. ئەسھەب واتە ھەسپێ سۆربۆز کو ئستعارەییە ژ سێدئ دەما
کو ھئ تاق ھەلنەھاتییە و بەری ئاسۆیئ سۆری فا دھنگێفە. ئەبلەق واتە
ھەسپێ بەلەک کو ئستعارەییە ژ وئ دەما سێدئ کو تازە رەشی و روئاهی ژیک
فەدقە تەن، واتە سەوگورا سێدئ.
- شروڤە: ↓

۱۹۱۱- ئەدھەم د تەویلەیی نەهین کر
 ئەشەهەب ژ خو را ژ نووقە زین کر
 ۱۹۱۲- گورزی خو یی ناتەشین دەرانی
 تیغی خو یی زەرقلەشین کو دانی

■ هەقبەرکرن: ژ بل هژ. ل هەموو ژیدەران دا "زەرقلەشان" هاتییه-

■ پەیقناسی: ئەدھەم: هەسپە رهش - نەهین کرن: قەشارتن - ئەشەهەب:
 هەسپە شینبۆز - ناتەشین: ئاگرین - تیغ: شوور، شەمشیر -
 زەرقلەشین: زبۆرەشین -

■ جوانکاری: ئەدھەم واتە هەسپە رهش کو ئستعارهیه ژ شەقی. ئەشەهەب واتە
 هەسپە شین بۆز کو ئستعارهیه ژ وی دەما سییدی کو هەوا رۆناهی دبه.
 گورزی ناتەشین ئستعارهیه ژ تاقی دەما کو تازە دەنگیقه. تیغی زەرقلەشین
 ئستعارهیه ژ تریشکین تاقی دەما کو تازە ل پشت چیان را هەلتی.

■ شروقه: ↓

۱۹۱۳- دونیا ژ مەهابەتا خو زەر کر
 تیغ و کەمەرا چیان ب ککەر کر

■ هەقبەرکرن: ئا. ئە. کەمەران چیا- ئۆس. کەمەران چیان- رۆ. کەمەرچیان-
 پرۆ. کەمەرا چیان-

■ پەیقناسی: مەهابەت: ترس، هەیبەت - تیغ: قووچا چیان - کەمەر: کەنبەر،
 ناققەدا چیان-

■ جوانکاری: ب گشتی ل قان مالکانا دا خانی وینە یەک زۆر بالکیش ئافراندییه.
 ل قی وینەسازی یی دا خانی ییشت دا تاقی دکە سوارەکی کو کاری وی ژیک
 جوداکرنا رهشی و رۆناهی یا جیهانی یه و دەمپن جوربه جورە شەقەرۆژی ژی

وه كاندييه هه سپين وي سوارى. نهو سوارا كو پيش دا ل هه سپى رهش كو ئستعارهيه ژ شهقى سوار بوو، هه سپى رهش ل پاگى دا فه دشيره و قيجا ل هه سپى به لهك كو ئستعارهيه ژ سهوگورا سپيدى، كو ههوا تازه رهش و روڤ دبه، سوار دبه. ل دوو را ل هه سپى سوڤوژ كو ئستعارهيه ژ دهما هى تاف دهر نه كه تيبه و هه ممانى دخوازه دهر كه فه سوار بوويه. ل کوتايى دا دهما نهف هه سپى وي ژى دوهسته و نكاره زيده رى بېره، ل هه سپى شينبوژ كو ئستعارهيه ژ وي دهمى كو ههوا ب گشتى روڤناهي دبه، سوار دبه. قيجا دهما هه لهاتنا تافى ژى وه كاندييه گورزه كي ئاگرين و دايه دهستى وي سوارى و تريكين تافى ژى كريبه شووره كي زيڤه شين دايه دهستى وي. ژوى ديمه نا چيان دهما كو تاف نيڤى به ژنا وان دگره و نيڤى به ژنا وان ژى هى ل بن سيبه رى دايه، ويڤه يه ك جوانه دى ساز كريبه و نهو هندا وه كاندييه وي يه كى كو نهوي سوارى ب شوورى خويى زيڤه شين سهر و نافقه دا چيان كهر كريبه.

ژقى پيشه يفا خانى را كو هى چ شهڤ نهقه وميبه و شهڤى ل دوو را بقه ومه و خانى سهره به ندا وي دده دهستى خوانده قانان، به راعه تى ئستيهالال تى گوتنى.

■ شروڤه : ↓

۱۹۱۴- تاجدين و بران ژ خهلقى لالى

خوهستن ب دلى خو وان هه لالى

■ په يقناسى : خهلقى لالى : خزم و كهس و كاران - لالى : كورت كرى يا لنالى يه، نهوانى كو ل بال وي بوون -

■ شروڤه : ↓

۱۹۱۵- كيشانه دهڤى ب رهقس و بازي

رهخشى عه ره بى سه مه ندى تازى

■ په يقناسى : بازي : لهيز، ديلان - رهقس : ديلان، لهيز - رهخشى : نافى هه سپى روسته مى زاله، ههر هه سپى چى دوه كنين رهخشى - سه مه ندى : هه سپى شى -

■ **جوانکاری:** پەيقىن رەقس و بازى ھەقواتەنە. پەيقىن رەخش و سەمەند ھەقباھەتن.

■ **شروڧە:** ↓

۱۹۱۶- مسمار كرن بەدۆو ژ غەفلەت

ھشيار كرن عەدۆو ب سەولەت

■ **پەيقناسى:** مسمار: مېخ، مېخ، مېخ - مسمار كرن: مەبەست ژى نال كرنە - بەدۆو: بەدوو، ھەسپىن بەزا - ژ غەفلەت: دزىشا - عەدۆو: دوژمن - ب سەولەت: ب ھېز، ب قودرەت، ب نرس -

■ **جوانکاری:** ئەف مالكا ب شېوھيا تەرسىيە ھاتىبە قەھاندنى .

■ **شروڧە:** ↓

۱۹۱۷- مەيدان بەدۆوان كۆلان ب دەست كۆر

گۆيا قەددان ل دوژمنان گۆر

■ **ھەقبەركرن:** ئۆس . دەست كۆل - مير . تۆل -

■ **پەيقناسى:** مەيدان: گۆرەپان، گەپا بەزا ھەسپان، شەپگەھ - دەستكۆر: دەستكۆل، سىمكۆل -

■ **جوانکاری:** كۆرا كو ھەسپان ب دەستكۆل كۆلانە ۋەكاندىيە گۆرنا دوژمنان . ل فى مالكى دا ھەماسە و موبالغە ھەيە . خانى دىيژە ھەيلۆ ھەسپىن تاجدىن و براينى ۋى ژى ل دژى دوژمنان دا تەفگەر دكرن و ب دەستكۆل گۆرا دوژمنان دكۆلان .

■ **شروڧە:** دەما تاقى ئەقى شاسوارا ژ ھەقدو جودا كەرا رەشاتى و رۆناھى يى

دخواست ههلبی و ههوا تاري جیهی خوه دا ههوا رهش و روڼ و بهره بهره ناسویښ سوړی فا هنگافت و ل دوو را ههوا لاپ روڼاهی بوو و تافی وهکی گورزه ک ناگرین سهری خوه ل ناسویښ را دهرانی وتریشکین وی وهکی شووره کی زیږقه شین ناقده وکه مەر و قووچین چیان نیقېر کر، هینگا تاجدین و براین وی ژ خزم و کهس و کاران خاتری خوه خوهستن و خوه ناماده یی شه ری کرن. نهوان ههسپین خوه یین وهکی رهخشی روسته می زال و ههسپین عه ره بی یین شی ب رهقساندن و لهیزاندن ژ پاگی دهرانین و دوور ژ چاقین نه یاران نه و ههسپین خوه یین بهزا نال و مزمار کرن و ب وی هندئ دوژمن ب هیزا خوه ناگادار کرن، هینگا ههسپین وان ژی دهست ب سمکولئ کرن و ته دگوت قای ب سمکولین خوه گورنا دوژمنان دکولن.

**۱۹۱۸- تاجدین ژ تهوابعی خو یه ک پیر
ته عیین کر و زوو شه هانده نک میر**

■ ههقبه رکرن: نه . تهوابعی - رو. کر و شاهانده - ئوس. کر و شیانده - هژ. شیهانده - هم. هژ. پیش -

■ په یقناسی: تهوابعی: پرانه یا تابعه، تاگر، لایه نگر - ته عیین کر: دهستنیشان کر، ههلبزارت - شه هاند: شانده، ریک کر -

■ شروقه: ↓

**۱۹۱۹- گوتی هه ره بیژه میر و ناغان
بیننده فه ناکوژن چراغان**

■ په یقناسی: ناغان: ناغایان، بهگان، سهرداران - بیننده: بیننده، یین کو دبین، بینه، بینا -

■ جوانکاری: نیسمالکا دوهم ئیهامه، له وراکو دو واته یان دده. ل پله یا یه کهم دا مروف وه سه ه دکه، کو باسی فه مراندنا چرای دکه، لی مه بهستا خانی نه وه کو مروقی عاقل و زانا و بینا خزم و کهسپین خوه ناکوژن و ژ هولئ را ناکن. مالکا کو ل دوو را تی قی هندئ باشتر روڼاهی دکه.

■ شروقه: ↓

۱۹۲۰- میری مه نه گهر چ دوورینه
نیرو وء د چافء نوور نینه

- هه فبه ركرن: نا. نؤس. رؤ. چافی. هؤ. چافی -
- شروقه: ↓

۱۹۲۱- نهم چار برا هه بوون د سادق
هه رچار ل خدمه تا وء عاشق
۱۹۲۲- ئینسافه كو زیده تر ژ سالی
مهم مایبه بی خودان د چالی

- هه فبه ركرن: رؤ. مایبه فی خودان چالی- پرو. بی خودان د چالی/بی خودان چالی-
- شروقه: ↓

۱۹۲۳- دوژمن ل مه شاننه دوست غه مگین
فه رزه مرنا چه كو و تاجدین

- هه فبه ركرن: نه. دوشمهن-
- جوانکاری: په یئین شا و خه مگین دژبه رن.
- شروقه: ↓

۱۹۲۴- مهم گهر چ كو زیده پر گونا هه
لی عاشقه عه شق پادشاهه

- هه فبه ركرن: میر. نؤس. رؤ. عاشق- نا. عاشقی-
- شروقه: ↓

۱۹۲۵ - ھۆكۈم تو متەكە ل پادشاھان

زولمى تو مەكە ل بىگوناھتان

۱۹۲۶ - ئەم ھىقى دكەين مەمى رەھا كەت

دەردى د دلى مەمى دەوا كەت

■ ھەقبەركن : ئە.ھم.ھژ. دكن - ئۆس. مە دا-

■ شىرۆقە : ↓

۱۹۲۷ - ئەم چار برانە چار دىوار

ئەركانى سەعادەتا وء ھەر چار

۱۹۲۸ - ھەرچار سەرى د مە وەكى گۆ

چۆگانى ئرادەتا وء كاشۆ

۱۹۲۹ - يا مەسلحەتى ژ بۆ مە چى كەت

يان نە ژ مە را بەكر ف رى كەت

■ ھەقبەركن : ھژ. ئە. رۆ. ئۆس. ھم. مير. جا. زا. يانە- پىرۆ. يان نە- ئا. يانى
- مير. ئۆس. رۆ. ب - پىرۆ. قە رىكەت-

بالكىشى : يان نە، سەرراست ترە، لەورا كو ھەم كوردى ترە و ھەم ژى كىشا
ھەلبەستىن رادگرە.

■ پەيقناسى : ئەركان : پىرانە يا روكن، پاىە، خىم - سەعادەت : خۆشبەختى -
گۆ : ھۆل، تۆپ - چۆگان : گۆچان، چەوگان، چۆپىن سەرتەويايى يىن تايىبەتى
ھۆلانى - چۆگانى ئرادەتى : چەلى خواست و داخوازى - كاشۆ : چۆگان - يان
نە : يان نا، ئان نا-

■ جوانكارى : ئرادەت واتە خواست و ويستا ميرء وەكاندىيە چۆگانەكى و سەرى
تاجدىن و برايان ژى وەكاندىيە ھۆلى كو مير چاوا دخوازە، دكارە ب چۆگانى

خواستنا خوه ب وان هۆلانا بله يزه. سه عادهت واته خوه شهبه ختي يا ميرء
وه كاندييه ساختومان يان شاهنشينه كئ كو خيمئ وئ شاهنشيني يان هرچار
ديوارين وئ شاهنشيني هرچار برا، واته تاجدين، چه كو، عارف و مه مؤ نه.

■ **شروقه:** ↓

۱۹۳۰- دا نه م خه بهران ژ بو وي بيژن
دهردئ د خو نه م ل وي برپژن
۱۹۳۱- روومهت مه نه ما ل روويئ عامئ
دئ نه قل بكه ين بچينه شامئ

■ **هه قبه ركرن:** نه. دهردئ دلئ -

■ **په يقناسئ:** خه بهر گوئن: قرين كرن، چپر كرن، دوژين دان، جنيودان - نه قل
كرن: بار كرن، كوچ كرن -

■ **شروقه:** تاجدين رابوو ردنسيبي يه كي خوه شانده بال مير و گوئئ: هه ره بيژه
ميرء، مروقين زانا و بينا خزمين خوه ژ ناف نابن. ميرئ مه نه كهر چئ مروقه كي
دووربينه و پاشه روژا خوه چاف را دكه، لئ ئيرو نه م ديينن كو چافئ به سيره تا
وي كوره بوويه و دوومايي و پاشه روژا خوه نابينه. نه م چار برا بوون، كو
هرچار ژي ب دل و جان ل خزمه تا وي دا بوون. گه لو نه فا دادمه ندييه كو
زيده تر ژ ساله كي يه، مه مئ يئي خوه يي و خودان ل بنئ چالئ دا بمينه؟ روژا
ئيرو دوژمن ب مه دكهنن و شا دبن و دوستين مه هه موو خه مگينن. نه م ل فئ
رهوشئ دا مرنا خوه دخوازين. هه رچه نده كو مه مؤ گوناهاكاره، لئ نه و نه فينداره
و نه فيندار وه كي پادشاهانن، تكايه كو سه ردهستي يئ ل شاهان نه كه و زور و
زولمئ ل بيگونه هان نه كه. نه م هئفي دكن كو مه مئ نازاد بكه و دهردئ دلئ
مه مئ دهрман بكه. نه م هرچار برا وه كي چار ديوارين شاهنشينا خوشبه ختي
يا وينه. سه ري مه هرچاران وه كي هؤلئ يه و خواست و ويستا وي ژي وه كي
چوگانئ يه، نه و مه كي ئالي دا بشينه نه م ل خزمه تا وي دانن. يان بلا ب مه را
ناشتي يئ بكه، يان ژي بلا به كو ژ مه را بشينه كو نه مئ دوژينان بدهنئ و كولا
دلئ خوه ل وي دا قالا بكن و ژه هري يا خوه ل وي دا برژينن. روومه تا مه ل
روويئ دونيايي دا نه ما، نه م نه چارن كو ژ فرا بار بكن و هه رن شامئ.

(٤٨)

تهدبیرا به کره ژ بو دهفعا مه زهننه ت و عنادی،
ته زویرا وی یه ژ ترسا فتنه و فه سادی

١٩٣٢- ته قریر کو کر تهمام قاسد
واقف کریا ب حالء قاسد

- هه فبه رکن: هژ. گه ری یا- حم. رۆ. گریا - هژ. حالن-
- په یقناسی: واقف کریا: هاته ئاگادار کرن، ئاگادار بوو - قاسد: چاقنه بار، په خیل-
- جوانکاری: قاسد کنایه ته ژ به کرۆکء.
- شرۆفه: دهما کو ته ته رء گشتی په یاما تاجدینء ژ میرء را شرۆفه کر، به کرۆک ب وی رهوشی هاته ئاگادار کرن.

١٩٣٣- زانی کو ژ بو وء را خه رابه
گۆ عه فو ژ بو مه من سه وابه
١٩٣٤- میرم م نه گۆ ژ بو ته پیشین
تاجدین و بران ژ خوه مه پیشین
١٩٣٥- زینئ بده وان و یان بکوژ من
یان ئه و ب ته رانه خه سم و دوژمن

- هه فبه رکن: ئۆس. پرۆ. یا-
- په یقناسی: عه فو: لیبه ژرین، ژئ دهرباس بوون - سه واب(صواب): باش، قهنج - پیشین: ل پیش دا، به ری دا - خه سم(خه صم): نه یار، دوژمن -
- شرۆفه: ↓

۱۹۳۶- یاقه‌نج ئه‌وه قه‌ت نه‌کی ته‌که‌لوم

تاجدین ژ ته‌ناکه‌تن ته‌وو‌ه‌وم

۱۹۳۷- بیژئی م فه‌دا کرن مه‌م و زین

ته‌زویج کرن م دانه‌ تاجدین

۱۹۳۸- زاهر مه‌که‌ تو ئه‌قی عنادی

چاره‌ک فه‌کوژ ئاگری فه‌سادی

■ هه‌قبه‌رکرن: رۆ. ئه‌. ئا. ئۆس. حم. میر. جا. زا. مه‌که‌ تو - هژ. پرۆ. تو
مه‌که‌ - حم. فی - - میر. جا فه‌کوژ -

■ په‌یقناسی: ته‌که‌لوم: ناخفتن - ته‌وو‌ه‌وم: ترس، ترسیان - ته‌زویج کرن:
زه‌جانندن - عناد: سه‌رکیشی - فه‌ساد: خه‌رابی و فتنه -

■ شرۆفه: ↓

۱۹۳۹- ژه‌و پاشفه‌ تو بیخه‌ وه‌قتی فورسه‌ت

زینهار مه‌دی ئه‌مان و مۆهله‌ت

■ هه‌قبه‌رکرن: میر. ئه‌. ئا. حم. ئۆس. رۆ. پاش. پرۆ. پاشفه‌ - هژ. پاشی - -
رۆ. میر. ئه‌. ئا. حم. زینهار -

■ په‌یقناسی: ژه‌و پاشفه‌: پشتی هینگا - بیخه‌: تیخه‌، به‌یله‌ - ئه‌مان: په‌ناه،
که‌لین - مۆهله‌ت: ده‌م، ده‌رفه‌ند -

۱۹۴۰- خه‌سمی کو نه‌شیی بی موقابل

ده‌رمان چیه‌ شه‌ربه‌تا هه‌لاهل

■ هه‌قبه‌رکرن: هژ. خه‌سما - - هژ. شه‌ربه‌ت -

- په یقیناسی: نه شتی: نکاری - موقابل: همبهر، رووبه روو - هه لاهل: جوره ک زاهری یه، ژههرا کوژنده -

- **شروقه:** به کروکء زانی کو ئه و کارا ژ وی را گه له کی خه رابه، ژ خوه را گوټ یا باش ئه وه کو میر ژ مه مو ببهوړه. گوټه میرء: میری من ما من پیش دا نه گوټه ته کو تاجدین و براین ژ خوه نه ئیشینه. یان زینی بده وان و یان ژ م بکوژه، یان ژ ی خوه ژ دوژمنایا وان را ناماده بکه. نه یا قهنج ئه وه کو قهت دژی وان نه ئاخقی، له و را کو تاجدین قهت ژ ته ناترسه. بیژی مه گونه هین مه مو گوری یی تاجدین کرن و مه زین ب ژنانی دا مه من. قهت سه رحشکی یا ل همبهر وان دا نه شکه را مه که و هی جارئ ئاقه کی ل سه ر ئه فی ئاگری فه سادی دا بکه، کانی چ لئ تی. پاشی ده ما کو دهر فهند ژ ته را چی بوو، جا هینگا که لینی ژ ده ست خوه دهر نه ده و ئه مانئ نه ده وان. دوژمنین کو مروټ نکاره ل همبهر دا راوه سته، دهرمانئ وان شه ربه تا ژههرا هه لاهله.

۱۹۴۱- له و لازمه حاکمان دو فنجان
یه ک خاسی خه راب و بیکه قه نجان

- هه قبه ر کرن: رو. ژ حاکمان - میر. ئا. رو. خه رابه - پرو. خه راب و -

■ **شروقه:** ↓

- **جوانکاری:** په یقین قهنج و خه راب دژبه رن.

۱۹۴۲- دا یه ک نه خوه شان ژ بو وء خوه ش کت
یا دی ژ وء را خوه شان نه خوه ش کت

- هه قبه ر کرن: ئه. حم. وی، وء - میر. ئا. ئوس. هژ. رو. وی، وی - پرو. وی، وء -

- **جوانکاری:** په یقین خوه ش و ناخوه ش هه م دژبه رن و هه م ژ ی ته کبری س ساز دکن.

■ **شروقه:** ↓

۱۹۴۳- يه ك جان ؤ دوژمنان جودا كهت
يا دى مرييان ؤ نووقه راکهت

■ ههقبه ركرن: نه. هم. ئوس. جاني. هؤ. جاني-

■ پهيئناسى: جان جودا كرن: كناية ته ؤ كوشتنيخ - راکهت: زندي كهت -

■ شروقه: ↓

۱۹۴۴- كه ربا خو مه كه تو ناشكارا
يا قهنج نهوه نه م بكهين مودارا

■ ههقبه ركرن: نه. بكهين. هؤ. بكين-

■ پهيئناسى: كه رب: كين، رك - مودارا: ريزراقى، سازشت -

■ شروقه: ↓

۱۹۴۵- شؤلن هه نه نه ب كه ربين نابن
لهورا كو ب زؤر و زه ربين نابن

■ ههقبه ركرن: مير. بكين و كه رب -

■ پهيئناسى: شؤلن هه نه نه: هنده ك كار هه نه-

■ شروقه: ↓

۱۹۴۶- ئوستادى دبيتين و ته نه ممول
ئخفا و ته غافول و ته حه ممول

■ ههقبه ركرن: هؤ. دبیتين - ئوس. پر ته نه ممول-

- **په یقنناسی: ئوستادی: ھۆستاتی - ته ئه ممول: کوور فکرین، تی ھزرین - ئخفا: قه شارتن، ته پسکرن - ته غافول: خوه ژئی غافل کرن، خوه ژئی گیل کرن، خوه نه ئاگادار نیشان دان - ته هه ممول: بهر به پیری، خو راگرتن -**

- **شرۆفه: ل بهر وی ھندی یه کو ژ ئه میران را دو فنجان پیدقی نه: یه ک تایبه تی مرۆقین خه راب و یا دی ژئی تایبه تی مرۆقین باش. دا کو یه ک ژ وان فنجانانا نه خو شین وی خو ش بکه و یا دی ژئی ژ وی را سه رخو شان نه خو ش بکه. یه ک ژ وان جائی دو ژمنین وی بکشینه و یا دی ژئی مری یان ژئی را زندگی بکه. میری من قه ت کینا خوه ئه شکره نه که، قی گافی یا باش ئوه کو ئه م ژ وان را ریژرافی یی بکن. ھنده ک کار هه نه کو ب که رب و کینی نابن، له ورا کو ئه و شو لانا ب زوری و لیدانی پینش دا ناچن، ته نهی ھۆستاتی و کوور ھزرین و په نیکاری و بهر به پیری و خو لئ گیل کرن پیدقی.**

۱۹۴۷- ئه وقاتی زه مانه گوونه گوونه باری ژ مه را کرن نمونه

- **هه قبه ر کرن: میر. ئه. زه مانئ - ئا. زه مانئ -**
- **په یقنناسی: ئه وقات: پیرانه یا وهقت، ده م، کاف، قاس - گوونه گوون: گوونا گوون، جور به جور، جورا جور -**

■ **شرۆفه: ↓**

۱۹۴۸- یه عنی شه ف و روژ و سوپ و شام ھن روھنینه ھن ژ وان زه لامن

- **هه قبه ر کرن: ئه. ئا. ئوس. روھنن - حم. روھنه -**
- **جوانکاری: په یقین شه ف و روژ و سوپ و شام هه قبا به تن. په یقین روھنی و زه لام ژئی دژ بهرن.**

■ **شرۆفه: ↓**

۱۹۴۹- ئەم ژی د له یالی و نه هاران

را بین ب نه هان و ناشکاران

■ هه قبه رکن: ل هه موو ژیدهرین ل بهر دهستین من دا ئەف په یف " دا بین " واته دا کو بین هاتییه، ل چا پا ئۆرمی یخ دا "دابین" ب واته یا دا کو بین، دا کو وهرن هاتییه. لئ گۆره کی دهقا هه لبهستی دهیی ئەف په یف "رابین" به، ب واته یا ههستن، دهست ب کار بن، نه کو دابین، له ورا کو به کرۆک دیبژه میره ئەم ژی وه کی شهف و روژان دهست ب کارین دزیقه و ناشکارا بکین و بو ئەنجامدانا کارین خو رابین، نه هان و ناشکاران لیره دا بره سه ر واته مه فعووله ژ بو ئەم -

■ په یقناسی: له یالی: پرانه یا له یل، شهفان - نه هار: روژ - رابین: ههستین، هه لستین، دهست ب کارین - نه هان و ناشکاران: کارین په نی و ناشکارا - ناشکاران: پرانه یا ناشکاره -

■ جوانکاری: په یقین له یالی و نه هار و په یقین نه هان و ناشکار دژبه رن .

■ شروقه: ↓

۱۹۵۰- هن زاهر و هنده کان ب خهف کهین

راکهین هه نه کان، هنان ته له ف کهین

■ هه قبه رکن: ئە. کهن، کهن - - ئا. هه نه کا - هژ. هه نه ک -

■ په یقناسی: خهف: دزیقه، په نیقه - راکهین: راکهین، بلند کهین، مه زن کهین - ته له ف کهین: ژ هۆلین راکهین، ژ ناف بهین، نه هیلین -

■ جوانکاری: په یقین زاهر و خهف دژبه رن. هه قبه ندین راکهین و ته له ف کهین ژی دژبه رن. په یقین هن و هه نه کان ته کریج ساز دکن .

■ **شروڤه:** مېرئ من ما تو ناييني كو ده مېن روژگارئ ژى جور به جورن. واته شهف و روژ و سيپده و ئيفارن و هندهك ژ وان تارينه و هندهك ژى روڤناهيڼه. ئەف جور به جور بوونا ده مان خودئ ژ مه را كرنه نه مووش و نموونه. ئەم ژى ده بئ ل شهف و روژان دا هندهك چاران خوه ئەشكه ره بكيڼ و هندهك چاران ژى خوه فه شيرين و نيتا دلئ خوه ئەشكه ره نه كيڼ. ئەم ژى ده بئ هندهك كاران ئەشكه ره بكن و هندهكان ژى په نيڤه بكن و هندهك كه سان راكن و بلند بكن و هندهكان ژى نست بكن و ژ هؤلئ راكن.

**۱۹۵۱- وى مولحدى شير وسا سه قا كر
مسرى ژ خو را وسا بپا كر**

■ **هه قبه ركرن:** ئوس. شيرئ وى - ئا. وسان - - ئا. ئوس. عه جه ب -

■ **په يقناسى:** مولحد: خودئ نه ناس - سه قاكرن: تيزكرن، قه پوتن و چلفلاندىڼ و تفتاندىڼ - مسرى: شوورئ كول مسرى دهاته چيكرنئ - وسا: قه تو - بپا: بپهك، نافي بكه ژ ماكا بپنئ -

■ **شروڤه:** ↓

**۱۹۵۲- په ندى غه له ت و خلاف و يالان
به ندى سه قه ت و غلاف و ككالان**

■ **هه قبه ركرن:** ژ بل هؤ. ل هه موو ژيده ران دا په ند و غه له ت ، به ند و سه قه ت هاتبوون - ئوس. يالان -

■ **په يقناسى:** په ند: شيره ت - غه له ت: شاش، نه دوروست - **خلاف:** به ره واژى، نه راست - **يالان:** په يقه ك توركى يه، دهره و، درؤ - **به ند:** به ند و باو، چيپوك و مه ته لوك - **سه قه ت:** گو تنيڼ بيهووده و خو رايى، هه رتشتا نفيشكان و نه دوروست - **غلاف:** قلف، قالب، ككالان، دهر دانكا كيڼ و شوور و خه نجه ران -

■ **جوانكارى:** ئەف مالكا ب شيوه يا ته رسيه ئ هاتييه قه هاندىڼ. په يقن په ند و به ند، خلاف و غلاف جناسئ ساز دكن.

■ **شروڤه:** ↓

۱۹۵۳- تەسنىيە كرن وە ھندە تەشنىيە
بەستىن وە ل شىيرە شوبېھى تەرسىيە

- ھەقبەركرن: ھۆ. شىيرى - ئەف مالک ل ئۆس. دا نەھاتىيە -
- پەيقناسى: تەسنىيە كرن: چىكرن، خەملاندنن - تەشنىيە: روسقاتى، روسقايى - بەستىن: گرېدان - تەرسىيە: گەوھەرنىشانكرن، ب گەوھەران خەملاندنن و نەقشاننن -
- جوانكارى: پەيقىن تەرسىيە، تەشنىيە و تەسنىيە جناسى ساز دكن.
- شىرۆقە: ↓

۱۹۵۴- ئەو شىيرە ل بن سەرى خوە دانى
ئەو رەنگە قەشار كو كەس نەزائى

- ھەقبەركرن: مىر. بەر - ئە. و - ئا. ھم. قەشار كەس - ئۆس. كەسەك -
- شىرۆقە: ئەوى بىخودى يى ئەو گۆتئىن خوە وەكى شوورەكى مسرى ژ خوە را تووژ كر و تفتقاند. ئەوى ئەو شوورا ب شىيرەتئىن دەرەو و نەدوروست و شاش و پىس و خەراب گەوھەربەند كر و ب گۆتئىن نەراست و فىل و بەند و بازان ئەو شوور ب كالان كر و دانى بن سەرى خوە و وسان قەشارت كو كەس پى نەحەسىيا.

۱۹۵۵- مىرى وەكو دل ب كەرىن سۆتى
ھەرچى كو بەكر ژ بۆ وە گۆتى
۱۹۵۶- باوەر كر و گۆتە مەردى قاسد
ئەى پىر تو مەكە تو فكرى فاسد

- ھەقبەركرن: ئا. كەرب و - ئا. بۆى - - مىر. ئە. ھم. ئا. پىر مەكە تو - ئۆس. بىژى كو مەكە تو -
- شىرۆقە: ↓

۱۹۵۷- گهر فهوت بکهه جهمیعی فهرزان
تاجدین کو ددهم ژ دهست خو نهرزان؟

■ ههقبه رکن: نه. دهس -

■ په یقناسی: فهرزان (فرضان): پړاندیا فهرز، کارین کو نه نجامدان و کرنا وان
ل سهه ههه مرؤقهه ک موسولمان واجبه، وه کهه رؤژی و نمیژ و... - کو
ددهم: چاوا ددهم -

■ شرؤقه: ↓

۱۹۵۸- من شهوکهت و سهلته نهت ب وینه
نهف شوهرهت و شهئنی من ژ وینه
۱۹۵۹- نهف ناف و نیشان و نهف مهقامه
بی خاتری وی ل من ههرامه

■ ههقبه رکن: میر. شاهی - - ئوس. نهف نشان و نهف مهقامن، لی خاتری وی
لمن ههرامن -

■ په یقناسی: شهوکهت: مهزناپی - سهلته نهت: پادشاهی - شوهرهت: ناف و
بانگ - شهئن: شان، مهقام، مهزناپی -

■ جوانکاری: په یقین شهوکهت، شوهرهت، شهئن و سهلته نهت ههقبه تن.

■ شرؤقه: ↓

۱۹۶۰- نهو رؤسته مه، گیوه، لهنده هایه
گهنجینه مه نهز نهو نهژده هایه

■ ههقبه رکن: نه. نا. گهنجینه نهزم -

■ **په یقناسی: رؤسته م:** په هله وانی نافراری ئیرانی، لیره مه بهست ژی په هله وانه -
گیو: په هله وانه کی ئیرانا میژینه - **لنده ها:** لنده هور، میړی ته پکی و زه به لاج و
 ب گه فده -

■ **جوانکاری:** تلمیحا نه فسانه یی د قی مالکی دا هه یه، میر خوه دوه کینه
 خه زینه یی و تاجدین ء ژی دوه کینه نه ژده هایه کی کو نوبه دار و زیره قانی وی
 خه زینی یه.

■ **شروقه: ↓**

۱۹۶۱- بیژنی ب دلی خو من مهم و زین
 هه ردو ب حه لالی دانه تاجدین
 ۱۹۶۲- بی وه جه ژ من تو بووی وه حشی
 داخواز ته کر کو من نه به حشی؟
 ۱۹۶۳- تاجدین و چه کو ب عز و نازن
 دی هه ر وه بتن وه کی دخوازن

■ **هه فبه ر کرن: نه. نا. بیژنی چ ژ- هژ. ل - - رو. ل- پرو. کو من -**

■ **په یقناسی: بی وه جه:** بی تونه، ژخو را - **وه حشی:** کوو فی، سل بووی،
 خه بیدی، ره قیایی -

■ **شروقه:** نه و میری کو کهر ب و کینی دلی وی شه و تاند بوو، هه ر چی کو به کر ژی
 را گوټ، که ت سیړی و باوهر کر و گوټه قاسده: هه ر په بیژه تاجدین ء، بلا قه ت
 چو هزرین خه راب نه که. نه گه ر نه ز ژ هه موو فهرز و واجیین خوه دهر باس بجم
 ژی، نه ز ژ تاجدین ء نابهورم. هه ر چی دار و نه دار و ناف و دهنگ، شه ئن و
 شه و که ت و پادشاهی و میرتی یا من هه یه، ل سایا سه ری تاجدین ء دایه.
 نه ف ناف و نیشان و نه ف پله و پایه یا بیی خاتری تاجدین ل من حه رامه. نه و
 رؤسته من زاله، گیوه، په هله وانی وه لاتی منه، نه گه ر نه ز گه نجینه بجم، نه و
 نه ژده هایی وی گه نجینی یه. بیژنی من ژ دل و جان مه مو و زینی به خشینه ته.
 بیژنی تو هه بیچنه ژ من سل بووی، کا ته کینگا زینی ژ من خوه ست، کو من
 نه دا؟ تاجدین و چه کو ل بال من گه له کی خو شه ویست و نازدارن، هه ر چاوا کو
 نه وانا دخوازن دی هه ر و سان بت.

۱۹۶۴ - قاسد کو رهوانه بوو ژ پيش مير

تهقيرير كو كر تهمام تهعبير

۱۹۶۵ - شيريدل شهړه وه بوون مولائم

گوتن دهم و دهوله تا وء دائم

■ ههقبهركرن: هژ. تهمامی - - مير. كول شهړه - نه. شيريت - رو. شيرئ دل
شر - - مير. قائم -

■ پهيقتاسی: عزز: قهدر، ريز، خوشهويستی - رهوانه بوو: چوو - تهعبير: راقه،
شروقه - شيريدل شهړه: شيرين ل شهړه دا - مولائم: ئيم، قهحبيایی -
دهم: دهسگا، دهزگا - دهولت: حوكوومت، ههیی، دارایی - دهم و
دهولت: دهم و دهزگا - دائم: بهرقه رار، بهردوام -

■ شروقه: دهما كو قاسد ژ بال ميرء ري كهت و گههشته لالء تاجدين و برايان،
و گوتنن ميرء ژ وان را شروقه كرن، نهو شيرين كو خوه ژ شهړه را ناماده
كربوون، وسان هيمن و نهرم بوون، كو دهست ب پهسن و دوعايان ژ ميرء را
كرن و گوتن: بلا دهم و دهوله تا وي ههر بهردهوام به.

(۴۹)

نەسیحەتا ساحب غەرەزى پې مەرەزى دل بکول،
ژ بۆ میرى بى تەمیزی ساده دل

۱۹۶۶- ئىقارچى كو ئاسمانء مەنقەل
دانى و ل وان قەشار مەشعەل

- ھەقبەركرن: حم. رۆ. ھۆ. ئاسمانى - ھۆ. قەشارى -
- پەيقناسى: مەنقەل: مانقال، ئاگردانك، تەشتارەژووین - قەشار: قەشارت - مەشعەل: شەمال، چرایا مەزن و گەش -
- جوانكارى: خانى ئاسمانى شەقى ین رەش و تارى وەكاندییه مەنقالەك تىژى رەژوو، ئىستېرىن ئاسمانء ژى وەكاندییه چرووسكىن پۆلین رەژوويا ناف مەنقەلى دا. مەشعەل ئىستعارەیه ژ تاقى، واتە تاف ژى وەكاندییه مەشعەلى.
- شروقه: ↓

۱۹۶۷- یەعنى كو قەكوشت چراغى زەرىن
وەرگرت ژ نوو لباسى رەنگین

- ھەقبەركرن: ئا. زىرىن - ھۆ. وەرگرتى -
- پەيقناسى: قەكوشت: قەمراند - چراغى زەرىن: چرایا زىرىن -

■ **جوانکاری:** چراغی زه‌پښ ئستعاره‌یه ژ تافې. د فې پېشگوتنې دا دیسان به‌راعتې ئستهلال هه‌یه، خانی دخوازه ل دوو را خه‌مگینی یا میرء شروقه بکه، له‌ورا لېره دا ژې جلکې ره‌ش کو جلکې ماتهم یه ل شه‌فې دکه و ل دوو را دبیژه کو میر ژې وسان خه‌مگین بوو، ته دگوت قه‌ی که‌تبوو جلکې ماتهم، واته کنجې شینې ل خوه کربوو.

■ **شروقه:** ↓

۱۹۶۸- میری کو هه‌میشه شاد و خوږهم
 گويا که‌تبوو لباسی ماتهم
 ۱۹۶۹- وی به‌خته‌کې رووسیا هې مه‌لعوون
 گافا وه‌کو دی نه‌میر مه‌حزوون

■ **هه‌قبه‌رکرن:** هژ. نه. پرؤ. نا. ئوس. حم. میر. به‌خته‌کې - زا. به‌خته‌که - رؤ. نه‌حس گؤ - جا. نه‌حسې کو - میر. نه. نا. حم. ئوس. هژ. رؤ. نه‌وی دی - پرؤ. وه‌کو دی - نا. میری - هژ. کو میره -

■ **په‌یقناسی:** هه‌میشه: هه‌رده‌م - ماتهم: خه‌م و خه‌فه‌ت، تازیه، به‌هی - به‌خته‌ک: کالکابووس، مۆته‌که - رووسیا هې: رووره‌ش - مه‌لعوون: له‌عنه‌تی - مه‌حزوون: حزنی، ل شینې دا، خه‌مگین -

■ **جوانکاری:** په‌یفا ماتهم دژبه‌ری په‌یقین شاد و خوږه‌مه. به‌خته‌ک ئستعاره‌یه ژ به‌کروکء.

■ **شروقه:** ↓

۱۹۷۰- گؤ غه‌م مه‌خؤ نه‌ی چراغی ده‌ولت
 گهر عومر بده‌ت ژ بؤ مه‌ مۆهله‌ت
 ۱۹۷۱- نه‌ف کهر ب و نه‌له‌م نه‌گهر ته‌ نافی
 زینې و مه‌مې ژ دلې خو بافی

■ **شروقه:** ئیقاری ده‌ما کو ئاسمانی مه‌نقه‌ل دانا سه‌ر تافې و تاف ژ وان قه‌شارت و نه‌و چرایا زېرین قه‌مراند و جلکې ره‌ش ل خوه کر. میری کو

ههردهم گهش و گولشا بوو، نه دگۆت قهه شين ل سهر دا هاتييه و جلکي تازي يين ل خوه کرييه . نهوي کالکابووسه مهلعوون و روورهش گافا کو مير وسان پؤسيده و خه مگين ديت، گۆتئ نه ي چرايا دهولهتئ، قهت خه مئ نه خوؤ، نه گهر ته مهن تيئرئ بکه و زين که لينئ بده، (نه زي پيلانه کئ ژ بو وان بکيشم). نه گهر تو ناخوازي ههردهم و هها پؤسيده و خه مگين بي و تو که رب و کيني ناخوازي، مه مو و زيني ژ دلئ خوه ده ر خه .

۱۹۷۲- نهو ههردونه باعسي فهستادئ
 نهو بوونه سه به ب ژ بؤي عنادئ
 ۱۹۷۳- گهر ئيزنئ بدهت ژ بو م را مير
 نه ز دئ بکئوژم مه مئ ب ته دبئر
 ۱۹۷۴- تاجدين و بران ب شه ربه ته ک زه هر
 تو دشيني ده مه کئ نه وان بکي قه هر

- هه قبه ر کرن : هژ . دشي - رۆ . دشي ده مه ک -
- په يقناسي : باعس (باعث) : هو و هه گهر، سه به ب - ئيزن : روخسه ت، ده ستوور -
- شروقه : ميرئ من ! مه مو و زيني بوونه هه گه را قئ فه ساد و ئالؤزي يئ، نهو بوونه هه گهر کو رۆژا ئيرۆ تاجدين سه ريئ خوه بده بهر سه ريئ ته و ل هم بهر ته دا سه رکيشي يئ بکه . نه گهر ميرئ من ري بده من و ده ستوورا وي هه به، نه ز دکارم ب ته قبيره کئ مه مئ بکوژم و تاجدين و برايئ وي ژي تو دکاري غه زه بي لئ بکي و وانا ب شه ربه ته ک زه هر اوي ژ هو لئ را کي .

۱۹۷۵- نه مريئ کو دبت ته داره ک ناسان
 ناگه ه مه که پئ تو خه لق و ناسان
 ۱۹۷۶- ميرم تو هه ره ببئژه زيني
 مه م سو هتي يه ئا گريئ نه قيني

- هه قبه ر کرن : مير . نه . ئا . ئؤس . رۆ . سو تييه - پرۆ . سو هتييه -
- په يقناسي : نه مر : کار، قه ومين - ته داره ک : کار کرن، ته يار کرن - ناسان : ساناهي، هي سان - ناگه ه : خه به ردار - ناس : مرؤف - ناس : ناسيار -

■ **جوانکاری:** په يقين خهلق و ناس ههم دژبهرن و ههم ژى ههفواته نه. خهلق ب كوردى واته بيهانى و ب عهره بى واته گهل و كومه ل. ناس ژى ب كوردى واته بين ناس كرى و ب عهره بى ژى واته مروف. ناگرى نهفينى نستعاره يه ژ دهردى نهفينى.

■ **شروقه:** ↓

۱۹۷۷- مەم تەشنه تو ئابىن زنده گانى
مەم مورده تو جاني جاودانى

ل ئوس. دا ئەف مالكا هاتييه كولا ديتير ژيدهران دا نه هاتييه:
بيژى تو ههپه مەمى خو بهرده
دلخواه دگهل وى تو خه بهر ده
دياره كو نه يا خانى يه-

۱۹۷۸- بيژى تو ههپه مەمى دهرينه
من دائييه ته ژ بو خو بينه
۱۹۷۹- من زانييه مەم زياده ژاره
پهروانه يه مەقسه دا وى ناره

■ ههقبهركرن: مير. حم. رو. هژ. كو- - ئەف مالكا ل ئوس. دا نه هاتييه-

■ **شروقه:** ↓

۱۹۸۰- گاڤا كو نه زهر بگهت ل زينى
ته حقيقه كو ناكه تن چو ژينى
۱۹۸۱- فيلحال ده ما كو وى بينت
باوهر مەكه نهو ب روح بمينت
۱۹۸۲- مەم گهر ب فى رهنگى زوو فهنا بت
دى كەش مەكەش و نزاعى رابت

■ ههقبهركرن: مير. نه. ئوس. رو. ته حقيق- - مير. نهوى- - مير. دا ئەم
نه كوژن نزاعى- ئوس. دا ئەم نه كرين نزاعى- هژ. نزاع-

■ **په يقناسی: ب روح بمینت: زندگی بمینه - کهش مه کهش: کاش وهر کاش، شهړ و کیشه - نزاعی رابت: شهړی ژ هۆلی رابه و نه مینه -**

■ **شروقه: کارین کو قه داندا وان ساناھی یه، قهت هیژا نینه کو مروّف خه لکی و ناسان پین بحه سینه. میری من تو ههړه بیژه زین، کو ئاگری ئه قین مەم شهوتان دیه، مەم تیهنی یه و تو ژ مەم را وه کی ئاڤا ژینی یی، مەم مری یه و تویی ژ وی را جانج جاودانی و ههړه ههړه یی. بیژنی من مەم دایه ته، ههړه مەم ژ خوه را ده رینه و ژ خوه را بینه.**

■ **ئەز پین حه سیامه کو مەمۆ گه له کی لاواز و ژار بوویه، ئەو وه کی پر پروکا کو ئه قینداری شه مالکی به، لئ هاتییه. دەما کو چاقی وی ل ناف چاقین زین بکه قه، براستی ژی ئیدی نکاره زندگی بمینه، هه گافا کو ئەو وی بینه، باوهر ناکه م کو ئیدی جان تین دا بمینه. ئەگەر مەم ب قین پیلانی مر و ژ هۆلی رابوو، ئیدی شهړ و کهشمه کش و جهنگ و فهنگ ژی نامینه و ئەف ئالۆزی یا ل نیقه کا ته و تاجدینء دا ژی دئی ژ هۆلی رابه.**

■ **۱۹۸۳- میرن هه نه عاقل و عه زین**

■ **لئ ساده دلن د بی ته مین**

■ **۱۹۸۴- ئەو ساده ژ بوله و ناتهمامی**

■ **دل نادنه مەنشەئا کهلامی**

■ **هه قبه رکرن: میر. ئا. رۆ. هژ. عاقلن - - میر. ئەبله ه-**

■ **په يقناسی: ساده دل: دل ساف - بینه میز: که سین کو جوداتی یا قهنجی و نه قهنجی یین نزانن، که سین کو نکارن قهنجی و نه قهنجی یین ژیک ناس بکن و ژیک قه قه تینن. - ساده: سافیلکه، زووباوهر - بوله: به لاهت، گیلی، گیلانی - ناتهمامی: نقیشکانی - مەنشەء: سه ره کانی، ژیدهر -**

■ **شروقه: ↓**

■ **۱۹۸۵- وان دل گو هه گو هه ب دل قه نینه**

■ **رهش چاقن و مهردومه ک سپینه**

■ **۱۹۸۶- هه رچی کو دیژنی غه ره زدار**

■ **باوهر دکن ئەو ب راستی خوار**

■ **هه قبه رکرن: هژ. راستی یین -**

■ پەيقناسى: مەردومەك: بيبك، بەبك، بيبيله - غەرەزدار: كينەدار - باوهر دكن
 ئەو ب راستى خوار: ئەوانا گۆتتېن خوار و نەدوروست ژى راست و دوروست
 باوهر دكن.

■ جوانكارى: پەيقىن گوھ و دل ھەقباھەتن و ھەر وسان تەكرىرى چى دكن.
 پەيقىن چاف و مەردومەك ھەقباھەتن. پەيقىن رەش و سىپى دژبەرن. پەيقىن
 خوار و راست ژى دژبەرن.

■ شروڤە: ↓

۱۹۸۷- نابىن ئەفە قەنجە يان خەرابە
 نابىن ئەفە خەتتە يان سەوابە

■ ھەقبەركن: مير. رۆ. خەتا يا- پرۆ. خەتتە - ئۆس. خەتايە-

■ پەيقناسى: نابىن: نابىژن - خەتتە (خۇتتە): خەتايە، نەدوروستتە، -
 خەتتە (خۇتتە): گوناھ - سەواب (صواب): قەنجى، خىر -

■ جوانكارى: پەيقىن خەتتە و سەواب، قەنج و خەراب دژبەرن.

■ شروڤە: ↓

۱۹۸۸- قاسر نەزەرن د بى تەئەممول
 حازر غەرەزن د بى تەھەممول

■ پەيقناسى: قاسر (قاصر): كورت - قاسر نەزەر: كورتەبىن، تەنگ نەزەر -
 حازر غەرەز: كينەدار، كينەيا خوە زوو ئەشكەرا دكن - بى تەئەممول: كەسى
 كو كوور ناھزەرە - بى تەھەممول: كەسى كو بەر بەپىر نينە -

■ جوانكارى: ئەف مالكا ب شپوھە يا تەرسىيە ھاتىيە قەھاندنى.

■ شروڤە: ↓

۱۹۸۹- نه غلبه دبن نهو ب عقله مه غروور
نه كسهر دكرن ژ دانشنه دوور

- هه قبه ركرن: مير. عقل و- حم. عقلی- هژ. عقلی - - مير. نه كژه ر- هژ. دگه رن-
- په يقناسی: نه غلبه: هه ردهم، پشكا زور - مه غروور: قوده - نه كسهر (اکثر): پشكا زور - دكرن: دبن، تينه كرنی - دانش: زانست-
- جوانكاری: په يقين نه غلبه و نه كسهر دكارن بين هه قواته. په يقين عقل و دانش هه قبابه تن.

■ شروقه: ↓

۱۹۹۰- به دخواه و په خيل و به دسگالان
به نه سل و سه فيل و به د فعالان

- هه قبه ركرن: نا. نه. ئوس. سه فيل- هژ. سه فيل-
- په يقناسی: به دخواه: به دخواز - به دسگال: به ده زر، بيريس - به نه سل: به دنه ژاد - به دفعال: به دكردار-
- جوانكاری: گشتی په يقين قی مالکی هه قبابه تن.

■ شروقه: ↓

۱۹۹۱- تينن دكهنه ره فيق و ره بهر
به دنام دبن وه زير و سه روه ر
۱۹۹۲- دسپترنه وان كه سان ئوموورئ
نهو ديخنه دهوله تن قوسوورئ

- هه قبه ركرن: مير. حم. بر. رۆ. هژ. قان-

■ **شروقه:** هندەك مېر هەنە، هەر چەند كو عاقل و عەزىزن، لى سادەدلن و فەرقا قەنجى و خەرابى يىن نزانن. ئەوانى سادە ژ نەزانى و كېمەشى يا خوه گوھى دلى خوه نادەنە سەرەكانى و بئىشە يا گوۆتەنن. گوھى وان دلى وانە، گوهدارى يا دلى خوه ناکن، هەرچى دېهين زوو باوهر دکن. هەرچەند كو چاقين وان رەشن و دکارن تەشتان بېينن، لى بېيكا چاقين وان سېيە و كوورانى يا ئومووران نابېين. هەرچى يا كو مرؤقېن نەپاک و كېنەدار دېيژنى، ل بەر راستى و سادەتى يا خوه تەشتين خوار ژى باوهر دکن. نابيژن كانى ئەفە قەنجە يان خەرابە، نابيژن كانى ئەف كارە خېرە يان گوئەهە. كورتەبېين و كوور تى ناھزرن. زوو تووړە دېن و بەر بېيەر نېين. هەردەم ئەو ب هشى خوه قودە دېن. لى پشكا زۆر ژ زانستى دوورن و نەزانن و ژ زانستى تېنە دوور ئېخستى. دچن مرؤقېن بەدخواز و چاقچنۆك و دەخەس و بەدھزر و بەدكار و بەدکردار و بەدبېشە و بى هس دکن بەردەستك و بەردەفك و رېنېشاندرېن خوه و ب هەفالتى يا وان وەزېر و سەرور بەدناف دېن. ئەو مېرانا كار و بارين گرنگ دسپېرنە قان جوړە مرؤقانا و ئەو مرؤقېن دلنەخواز سستى يى دخن خيمېن دەولەتى و دەولەتى ژ بنفە دەلوئشېين.

۱۹۹۳- مېرى د ب دەولەت و فەراسەت

ساحب شەفەقەت خودان سەياسەت

۱۹۹۴- ئەو هەرکەسەكى خودان ناکن

هەتتا وەكو ئمتحان ناکن

۱۹۹۵- چل چار دکن يەكى موقەرەب

پاشى ئەو دى بکەن موقەرەب

■ هەقبەرکرن: ئە. مېرىت - حم. هژ. رۆ. مېرى د - پرۆ. مېرى کو - نا. هژ. جارى - ئە. يەكى دکن -

■ پەيقناسى: فەراسەت: زرەنگى - شەفەقەت: دلؤفانى - سەياسەت: راميارى - موقەرەب: جەرباندى، تاقى كرى، نازماندى - موقەرەب: نېزىك بوويى، بەردەستك -

■ **شروقه:** ↓

**۱۹۹۶- ئەف میر و وهزیری یا جههانی
ئەف بهگمه گزیری یا زهمانی**

- ههقبه رگرن: میر. بهکی و کهریری - حم. بکه گزیری - هژ. بهگم و گزیری - رۆ. پیکفه گزیری -
- په یقناسی: بهگمه گزیری: بهگمه گزیرانی، له یزهک کوردی یه، کو تی دا یهک دبه میر و یهک دبه گزیر و یین دی ژی دبن گهل و ژ دهست ههقدو گازنده یان دکن و دچن با میر و میر ژی فهرمانی دده گزیرء کو تاوانباران سزا بکه...
- جوانکاری: په یقین میر و وهزیر ههقبابه تن. په یقین گزیر و وهزیر ههم جناسی ساز دکن و ههم ژی ب ههقدو را ههقبابه تن. په یقین زهمان و جههان ژی ههف په یوهندن و ل هندهک رسته یان دا دکارن ببن ههفواته ژی. ل قی مالکی دا وهکاندن هه یه. خانی میر و وهزیری یا قی جههانی وهکاندییه له یزا میر گزیرانی و دبیژه ههر دو ژی ههر له یزن و وهکی ههفن و دووما یا ههر دوکان ژی تونه یه.

■ **شروقه: ↓**

**۱۹۹۷- ههر دو ب مسالی یهک له ییزن
ههر دو د بهتال و بی ته میزن**

- ههقبه رگرن: ئا. له ییزن - ئوس. ل مسالی یهک له ییزن - هژ. دلین -
- په یقناسی: له ییز: له یز، یاری - بهتال: پووچ، بیهووده -

■ **شروقه: ↓**

**۱۹۹۸- ههتا وهکو کهر نه بی تو ئه لحه ق
کهنگی دبییه وهزیری موتله ق**

- ههقبه رگرن: میر. ئەف په یقا هاتییه رهش کرنی - رۆ. وهکو به کر نه بی - هژ. کپ - هژ. ئەز حه ق - - تو دبج -

■ **په یقیناسی: نه لجهق: ب راستی - موتلهق:** ب دوروستی، سهر به خو - وهزیری موتلهق: وهزیری کو ژ گوتنا شاه یان میران دهرنه کهفه و ههرچی نه و بیژنی نه گهر ب زیانا کهل به ژی بپه ژرینه و شاه و میران ژ کارین نه باش دوور نهخن و بهرگری یا کریارین وان یین نه باش نهکن.

■ **شروقه:** میرین کو خودانی فهراسهت و دهولت و دلوفانی و رامیاری نه، نه و ههر کهسی خودان ناکن، ههتا کو وان کهسان نه زمین و نه و کهس ژ نازموونا وان دا دهرنه کهفه وان ناپه ژرین و نوموورین گرنک نادهنه وان. نهف میرانا چل جاری یه کی دجه پین و پاشی دکن بهرده قک و بهرده ستکین خوه. نهف میر و وهزیری یا فی جه هانی و نهف به گمه گزیرانی یا فی زهمانی ههر دو ژی وه کی ههفن. ههر دو ژی له ییزن و ههر دو ژی بی بنه و پووچ و قک و فالانه. براستی کو ههتا مروف نهزان و کهر نه به، مروف نابه وهزیری موتلهق و سهر دانانه ژیر فهرمانا شاه و میران دا.

بالکیشی: نهف مالکا گوتنه ک پیشینان یا فارسی تینه بیرا مروقان، یا کو دبیژه: اگر خر نمیبود قاضی نمیشد (نه گهر خهر نه میبود قازی نه می شود). واته: "نه گهر کهر نه با نه دبوو قازی". نه و گوتنا ژی چیرۆکهک وی هه یه: دبیژن یه کی دخواست ببه قازی یی باژاره کی، لی شیخی وی باژاری نه دپه ژراند، داکو قازی دهستهک پهیدا کر و که رهک وهک بهرتیل ژ شیخ را شاندا و ل دوو را شیخ نه و وهک قازی په ژراند. هه لبه ستفانه کی ئیرانی نه و ل هه لبه سته کی دا ئینایه و دبیژه "نه گهر کهر نه با نه دبوو قازی" دیاره کو نهف گوتنا دو واته یی وی هه یه. کو نه و هه لبه ستا ژی بوویه گوتنا گشتی:

به دهخوارقان رفت شخصی ز اردو
که قاضی شود، شیخ راضی نمیشد
ب رشوت خری داد و بستد قضا را
اگر خر نمیبود، قاضی نمیشد

(۵۰)

روخسه تدانا میره ل دیتنا دلدارئ،
بیتهشبوونا زینئ یه ژ زهوق و شهوقا دیدارئ

۱۹۹۹- ته دبیر کونه نده پیرئ عاقل
ئهف رهنگه ژ بو مه بوویه ناقل

- ههقبه رکن: ئوس. ئهف رهنگه هه گو ژ بو مه ناقل - ئه. رۆ. حم. هژ. زا. جا. ئهفرهنگه هه بوو ژ بو مه ناقل - پرۆ. ئهفرهنگه ژ بو مه بوویه ناقل / ئهفرهنگه هه کر ژ بو مه ناقل - ئا. ئهفرهنگه بوو ژ بو مه ناقل -
- په یقناسی: ته دبیر کونه نده: تهقبیر دارئژ، ته دبیر کهر، ته دبیر کهر - عاقل: زانا، هووشمه ند - ناقل: فهگیر، چیرۆکفهگیر، چیرۆکبیژ -
- شرۆقه: ↓

۲۰۰۰- گو میر ب موشاورا وی رایئ
وهقتن وهکو چوو هه ره مسه رایئ

- ههقبه رکن: ئا. میر. ب موشاورا وی رایئ - ئه. حم. هژ. رۆ. جا. زا. موشاورا وی رایئ - پرۆ. ب موشاورا وی رایئ -
- په یقناسی: موشاورا: موشاور، شینفردار - را: ته دبیر، بیر و هزر، دیتن - هه ره مسه را: ئۆده یان هه ر جیهئ تایبه تی ژنان ل مالمه زنان دا -
- شرۆقه: ↓

۲۰۰۱- زین گازی کرول با خودانی
نهو پهرده ژ سهر سپرئ هالانی

■ ههقبهر کرن: میر. بهر-

■ په یقناسی: پهرده ژ سهر سپرئ هالانین: سپر ئهشکه را کرن-

■ جوانکاری: ل قئ مالکئ دا ئیبهام ههیه، لهورا کول پلهیا یه کهم دا مرؤف وه
سهه دکه کو میر پهرده ژ سهر سهری واته ل سهر سهرئ زینئ هالانی، لئ ل
دوو را مرؤف یئ دحهسه کو پهرده ژ سهر سپرئ هالانی سهراسته. ههروسان ل
قئ مالکئ دا جناس ل نیقه کا سهر و سپر دا ههیه.

■ شرؤفه: ↓

۲۰۰۲- گو بیدلیا مهمن مه بهس کر
نازوردهنی من ل وی عه بهس کر

■ ههقبهر کرن: میر. ئا. نازورده ل وی مه پر عه بهس کر- حم. هژ. پرؤ. جا.
نازوردهنی - ئؤس. نازاده لمن - رؤ. ئه. نازوردهیی من - زا. نازوردهئی -

■ په یقناسی: بهس: گه لهک- نازوردهنی: ئیش و نازار، ئیشاندنی، تشتا کو هیژایی
ئیشاندنی به - عه بهس: (عبث) بیتونه، بیهووده -

■ شرؤفه: ↓

۲۰۰۳- جهور و ستهما کو من ل وی کر
نهو جهوره ته کر ستهم ئهوی کر
۲۰۰۴- عه شقا ته ژ وی عهقل رهقا بوو
شهیدا و جونوون و موته لا بوو

■ ههقبهر کرن: میر. ئؤس. ل وی - ئه. عیشقا ته عهقل ژ وی -

- **جوانکاری:** په یقین جهور و ستم هه قواتنه. هه روسان لیقه گه را قان ههردو په یقانه جوانکاری یا ته کریری ژى ساز دکن. په یقین شهیدا و جونوون و موبته لا هه قبا به تن.

■ **شروقه:** ↓

۲۰۰۵- زانی ژ چه کیمه کی م ته دبیر
 دیوانه دهوا دبن ب زه نجیر
 ۲۰۰۶- لهو من ب غه زه ب شه هانده چالن
 نهو چه بس ل وی گه هانده سالن

- **هه قبه رکن:** نؤس. شیانده- هژ. شیهانده- هژ. گیهانده-

■ **شروقه:** ↓

۲۰۰۷- دا عه شق بکته که مالن حاصل
 حوببا وه نه کته و سالن باتل
 ۲۰۰۸- نه ل حال ده ما ب قلب و جانی
 مو قدری مه چه بیه تی وه زانی

- **هه قبه رکن:** هژ. که مال، ویسال- - رۆ. فیل حال- - نا. نه. حم. نؤس. رۆ. جا. زا. مه چه بیه تی- هژ. میر. مه چه به تا- رۆ. وی-

■ **شروقه:** ↓

۲۰۰۹- هوون ههردو د مه رته با که مالن
 مه قبولن و قابلن و سالن
 ۲۰۱۰- مه م عاشقن سادقه ب ته حقیق
 قه لبین م دکته ژ بۆ وه ته سدیق

- **جوانکاری:** په یقین مه قبول و قابل، سادق و ته سدیق پیکفه جناسی ساز دکن.

■ **شروقه:** ↓

۲۰۱۱- مەنمورە ب ئەمرى پادشاھى
مەعزورە ب عوزرى بېگوناھى

■ ھەقبەركرن : مير . بى -

■ جوانكارى : ئەف مالكا ب شېوھيا تەرسىيەن ھاتىيە قەھاندنى .

■ شروڧە : ↓

۲۰۱۲- ھەرچى كول وى بىكەت عەتابى
ئەلبەتتە دى بىتتىن عەقابى

■ ھەقبەركرن : مير . بىيىن ئەو -

■ پەيقناسى : عەتاب : عتاب، سەركۆنە، سەرزەنشەت، لۆمە - دى بىتتىن : دى
بىيىنە - عەقاب : عقاب، سزا، ئەشكەنجە، جەنجەرات، ئاكاما كارى -

■ شروڧە : ↓

۲۰۱۳- جوسنا تەيە ئەو كرى گرفتار
ھوببا تەيە ئەو كرى برىندار

■ جوانكارى : ئەف مالكا ب شېوھيا تەرسىيەن ھاتىيە قەھاندنى .

■ شروڧە : ↓

۲۰۱۴- تىرا وء ل دل كەتى تە لىدا
ئەو داروويى بېھشى تە پى دا

■ ھەقبەركرن : ئا . كو -

■ شروڧە : ↓

۲۰۱۵- نهو سورمه د چاقن وی ته کیشا
هه تتا تو نه دی وء دل نه ئیشا
۲۰۱۶- زولفا ته ل دهست و پین وء بهستی
عهقرب سفه تان دلن وء گهستی

- ههقبه رکن: ئا. تهیه - - ئا. صفه تان، ل رهخ دا ژى صفه تن هاتیبه
نقیساندن، ل دیتر ژیده ران دا "سفه تا" هاتیبه -
- په یقناسی: عهقرب: دوو پیشک - عهقرب سفه تان: دوو پیشک رهوشتان،
مه بهست ژى بسکین وهکی دوو پیشکانه -
- جوانکاری: سورمه د چافء کشانندن یان چاف کل کرن بویره ک کوردیبه و
کنایه ته ژ کرنا کاره کی نه باش ژ بو کسه کی یان کسه ک تووشی ئالۆزی و
دهرده سه ری کرن. بو نمونه ب قشمه ری دیپژن: ته کله کی باش کشانده
چاقین فلانکسه سی. واته ته باش نهو پیقه کر.
- شروقه: ↓

۲۰۱۷- تهوقا ته ل گه رده نا وء دانی
دافا ته فهدا ل قلب و جانی

- ههقبه رکن: میر. داغا -
- په یقناسی: تهوق: تۆق، تهوک، ئالقها کو هاتیبه ته واندنی - داف: دافک، تهله -
- شروقه: ↓

۲۰۱۸- چاوا فه کرن ته هه رده نا هوو
بهردانه فه قیری هه رده نا هوو

- جوانکاری: هه رده نا هوو و هه رده نا هوو کنایه تن ژ هه رده نا چاقین زینی.
- شروقه: ↓

۲۰۱۹- ديسان تو هه ره دگهل خه بهر ده
قه يدان تو فه كه ژ بو خو بهر ده
۲۰۲۰- نهى غونچه يين ناشوكوفته سؤرگول
بشكين قه فه سين دهرينه بولبول

■ هه فبهركرن: ئوس. ديسا - ئا. قه يدا وى -

■ جوانكارى: غونچه يين ناشوكوفته سؤرگول، واته سؤرگولا كو هئى نه بشكفتى يه
و مهبهست ژ كچ بوونا زينى و بيمرازى يا وى يه. بولبول ئستعاره يه ژ مه مۆ.

■ شروقه: ↓

۲۰۲۱- نهو تيهنه تو كانى يا فوراتى
نهو خهسته تو چيشمه يا حه ياتى
۲۰۲۲- نهو تهشنه تو نابى زنده گانى
نهو موردده تو جانى جاودانى

بالكيشى: خانى سه ره كانى يا چه من فوراء و كانى يا ئافا ژينى وهك هه ف دزانه.
ژ وى را ئافين كانى يين كوردستانى ئافا ژينى يه.

■ شروقه: پيرى زانا و هووشمه ند نهوى ته قبيير داريز وهها ژ مه را چيرۆك
فه كيترا: گۆت مير ب وى شيفردارى يا به كرۆكء چوو حه ره مسه را يا زينى و
غازى زينى كر و زينى دانا ره خ خوه و په رده ژ سه ر وى رازا نه قيندارى يا مه من
و زينى راكر و گۆتى: من گه له كى بيدلى يا مه من كر و من بيتونه نهو وسان
نازراند. هه ليه ت نهو جهور و سته ما كو من لى كر، تو بووى هه گه ر. نه قينا ته
هش و هه دامين وى ره قانده بوو، و ل بهر نه قينا ته شيت و شه يدا و گيرۆدار
بوو. لى من ژ حه كيمه كى بهيستبوو، كو مروقين شيت ده بى بينه گر يدانئ و
زنجير ده رمانئ وانه. له ورا من نهو ب تووره تى دا گر تنئ و كره چالى و ده ما
زندانا وى گيهانده ساله كئ. مهبهستا من نهو بوو كو نه قينا وه بگه هيژه راده يا
هه ره بلند و هوون هه ردو ل نه قينئ دا بيژن. قيچا نۆكه كو وه هه ردويان ب دل

و جان قیمة تا ئەقینێ زانی و ئەقینا وه پژیایه و گهه شتییه رادهیا ههره بلند، نهها هوون ههر دو هیژایی پیکگهه شتتی نه. ب راستی کو مه مو ئەقینداره و د ئەقینا خوه دا راست و دوروسته و دلخ من ژ وی را گۆواهی یئ دده، کو ئەقینا وی وهکی شاههکی فهرمانی دده وی و ئەو فهرمانههره و فهرمانههر بیگونههن. ههر کهسێ کو زۆر و زولمێ ل وی بکه، دئ بگیژه به لایا خوه و دوومایا وی خیر نایئ. جوانی یا ته یه کو ئەو گیرۆدار کرییه و ئەقینا ته یه کو ئەو بریندار کرییه. ئەو تیرا کو ل دلخ وی که تییه، ته لئدایه. ئەو دهرمانی نههشی یئ ته دایه وی. ته ئەو کلا کشاندییه چاقین وی. تا ده ما کو ئەوی تو نه دیتبوو، دلخ وی نه دئیشیا. زولفین ته نه کو ده ست و بی یین وی گریدانه، ئەو بسکین ته یین وهکی دوو پیشکانه، کو ب دلخ وی قه دانه. ته ئەو ته و کا کرییه گهرده نا وی دا، ته دل و جانن وی کرییه دافکێ دا. ته چاوا ههر دو چاقین خوه یین خه زالبین قه کرن، وهکی دو جازوو یان ته ئەو ههر دو چاف بهردانه وی. ته چاوا ئەو بهند کرییه، دیسان تو یئ ههری ب وی را خه بهر بدی و قهید و بهندین وی قهکی و وی یا ژ بهندئ ئازا کی. ئەهه ی سۆرگولا نه بشکفتی، ههره قه فهسێ بشکینه و بلبل ژ خوه را دهرینه. ئەو تیهنی یه و تو سه رهکانی یا چه مئ فورانی، ئەو نه خو شه و تو کانی یا ئافا ژینن یی. ئەو تیهنی یه و تو ئافا ژیانن یی، ئەو مری یه و تو ژ وی را جانن ههرمانی.

۲۰۲۲- ئەو په رده گی یا کو پر هه وا بوو مه زبووت د په رده یا چه یا بوو

- هه قبه رکن: میر. بهر- ئۆس. چه یا -
- په یقناسی: په رده گی: خاتوونا په رده نشین، مه به ست ژئ زینن یه -
پر هه وا: پر ئەقیندار، داگرتی ل هه وایا ئەقینن - مه زبووت (مضبوط): راگرتی،
زه فته کری -

■ شروقه: ↓

۲۰۲۴- ئەو په رده برای کو لئ هه لاقیت خوونن د دهف و که پی فه هاقیت

- هه قبه رکن: میر. نا. ئە. ئۆس. رۆ. برای لئ- پرۆ. برای کو لئ- - میر. نا.
ئە. هژ. رۆ. وئ- پرۆ. فه- ئۆس. خوونن ژ دهف و که پۆ فه ئاقیت-

بالکیشی: نیفمالکا دوویئ ب کورمانجی یه ک خوروو دهبی وهها بی نفیسینی:
خوونی ژ دهف و کهپین وی را هاقیت.

■ **په یقناسی:** هه لاقیت: هاقیت، هلدا، راکر - که پ: دفن، بیئل، پۆز - که پی فه:
که پین وی فه -

■ **شروقه:** ↓

۲۰۲۵- زینا کو دو سه د برین ل جهرگن
چوو حاله تی فهوتی شاده مهرگن

■ **هه قبه رکرن:** هژ. بوو -

■ **په یقناسی:** فهوت: مرن - شاده مهرگ: شانهمه رگ، مرنا نشکاف دا کو ل بهر
شایی و خوه شیبه ک بی راده دهست دهه -

■ **شروقه:** ↓

۲۰۲۶- به حرا کو ژ جونبوشا هه وایی
مه حفووز ب پهرده یا هه یایی

■ **هه قبه رکرن:** نه. د -

■ **په یقناسی:** جونبووش: هه ژ و لئف، بزاف - مه حفووز: پاراستی، راگرتی،
فه سارتی - هه یا: شه رم، فه دی -

■ **شروقه:** ↓

۲۰۲۷- حاجز کو هه و ره فا ژ مابهین
به رزه خ ژ هه یا نه ما د به حرهین

■ **هه قبه رکرن:** ره. د- پرۆ. ژ -

■ پەيئەنئاسى: ھاجز: پەردە - مابەين: نېقەك، ئۆرتە، مابېن - بەھرەين: ھەردو دەريا، مەبەست ژ ھەردو دەريا يا زىنن و مېرە -

■ جوانكارى: ھەيا واتە شەرم ۋە كاندىيە بەرزەكەكئ و مېر و زىنن ژى ۋە كاندىيە دو دەريا يان.

■ شىرۆقە: ↓

۲۰۲۸- ئەو قولزومئ غەم كەلى ب سەرجۆش

سەرجۆش كەلى پەرانده سەرىپۆش

■ ھەقبەركن: مېر. سەرىپۆش - ھم. ھژ. سەرجۆش و- ئۆس. سەرىپۆش و-

■ پەيئەنئاسى: كەلى: ھلكەلييا - سەرجۆش: سەركەل، كەلچوون، فوور قەدان - سەرىپۆش: دەر خونە، دەفلەك -

■ جوانكارى: دەردى دلئ زىنن ۋە كاندىيە دەريا يەكئ كو نشكافا ھلكەلى يايە. دلئ زىنن ژى ۋە كاندىيە بەرۆشەكئ كول سەر ئاگرى يە، دكەلە و فوور قەدە.

■ شىرۆقە: ↓

۲۰۲۹- سەرىپۆش پەرى ژ بەر پيئلا خوون

ھاقىت ۋەكى فورات و جەيخوون

■ ھەقبەركن: ئە. ئا. ھم. رۆ. ژ دل - ئە. ئا. كەلا - ھم. ھژ. رۆ. پەلا - - ئا. ئۆس. ھاقىتە - ھژ. ھاقىتى - ئا. ئۆس. فوراتئ جەيخوون - رۆ. جەيخوون -

■ شىرۆقە: ↓

۲۰۳۰- گۆيا ههژيا ههزار بيشه
مهى بوو رژيا ز قهلبن شيشه

■ ههقبهركرن: مير.رۆ. ميشه- پرۆ. بيشه- نه.هژ. بيشه-

■ پهيقناسى: بيشه: ميشه، بشى، ريل، دارستان-

■ **جوانكارى:** خانى ل فان مالكانا دا وئنهسازى يين زۆر جوان ئافراندييه. پيشدا دلئ زينئ يئ تژى كول و دهر د وه كاندييه دهريايه كئ كو شهرم سهريوشا وئ بوويه، لئ دهما كو نهو سهريوشا ل سهر وئ دهريايئ رابوويه، دهريا هلكه ليايه و هاتيبه جوشئ و خوونا دلئ وئ سهريژ بوويه و ل دهف و كهپئ وئ را هاقيتيبه. ل دوو را دلئ وئ دوه كينه بهرۆشه كئ ل سهر ئاگرى. ديسان دلئ وئ ل نازكى يئ دا دوه كينه شووشه يهك مه يئ كول بهر له رزين و ههژيانا زينئ يا ل بهر شابوونا، ده رزى يه و مهيا وئ شووشه يئ كو خوونه رژيايه. ههروسان ههژيانا زينئ يا ل بهر شابوونا وه كاندييه ههژيانا ههزار بيشه يئ.

■ **شروقه:** نهو نازكا په رده نشين كو دلئ وئ ل ئهقينئ داگر تى بوو، لئ شهرمئ نهو راگر تبوو و نه دهئلا كو ئهقينئا خوه ئه شكه را بكه، دهما كو برا يئ وئ نهو په رده يا شهرمئ ل سهر دلئ وئ راكر، تووشى شاده مه رگى يئ بوو. زينا كو دلئ وئ تژى كول و برين بوو، هندك مابوو بمرا و خوونئ ل دهف و دفنئ وئ را هاقيت. دهما كو په رده يا شهرمئ ل بهر ئهقينئ هاته هالانينئ و په رده ل نيغه كا وئ و برا يئ وئ دا نهما، به حرا ئهقينئ كو ب په رده يا شهرمئ پيشى لئ هاتبوو گر تئ، هلكه ليا و فوورقه دا و سهريوشا ل سهر په كيا و خوونا دلئ وئ وه كى ئافا چه مين فورات و جه يحوون پيل قه دا و سهريژ بوو. زينئ ل بهر شابوونا وسان له رزى كو ته دگۆت قه ي توфан كه ته ناف ههزار بشى يئ و دلئ وئ يئ وه كى شووشئ ده رزى و مهيا تئ دا رژيا و زين ب زوونئ دهر بوو.

۲۰۳۱- ميرئ ب غه ره ز كه تى ل زينئ

نهو ره نتگه ره فا كه لا گر ينئ

۲۰۳۲- حازر ژ دوويئ كه با بئ ئولف هت

كه پيا وء د چافء ئه شكئ شه فق هت

■ ههقبهركرن: نه. ئا. روويئ- پرۆ. دهرئ - - هژ. چاقئ-

- پەيقناسى: دوو: دوو كەل - ئولفەت: ھۆگرى - ئەشك: ھېستىر، رۆندك - شەققەت: شەققەت، دلۆقانى -

- جوانكارى: دلئى مېرە ب كەبابە كى ھاتىبە ۋە كاندىنى كۆ بەر ئاگرى ھۆگرى يى و دلۆقانى يى شەوتىبە ۋ دوو كەلا ۋى شەواتى كەتتە چاقى مېر و مېر گرپايە.

■ شىرۆقە: ↓

۲۰۲۲- فەۋارە يىن مەرحەمەت ب كەل ھات

بېگاف گرپى ئەۋى دگەل ھات

- ھەقبەركىن: مېر. گرپا- ھژ. گرپا-

- پەيقناسى: فەۋارە: فېزىنك، لولەيا كۆ ئاف ب كۆز تى را داقتىزە ھەۋا-

- جوانكارى: دلۆقانى ۋە كاندىبە فېزىنگە كى كۆل دەۋسا ئاقى ھېستىر مېر تى را تى.

■ شىرۆقە: ↓

۲۰۲۴- ئەۋچەندە گرپى برا دگەل ۋى

ھەتتا سېن ھەر ۋە مان د خەلوئى

- ھەقبەركىن: مېر. ئە. ئا. ئۆس. دو-

- پەيقناسى: ھەرۋە: ھەرۋەسەن، ھەما ۋەسەنكى - خەلوئى: خەلوئەت، خەلوئەتخانىە يى، ئۇدا تايبەت كۆ ھەر كەس نكارە بى دەستور بچى و تايبەتە ھەلىخستىن رازىن سەرگرتى يە. -

- شىرۆقە: مېرى كۆ ب زىنى را كەتتە ركى، دلئى ۋى ب رەۋشا زىنى شەۋتى ۋتە

دگۆت قاي دووکه لا ئاگرئ دلي وي يئ بووي پاتيلۆک که ته چافان و نهوي
 زي دگهل زيني دهست ب گريني کر. که لا گريني وسان نهو رهفاند، کو
 هيسران بيناني فيزينکين نافي ژ چافين وي را هلاقیتن. هندی زيني دگريا،
 مير زي پيرا هيسر دباراندن. نهو ههردو ههتا سييدئ ههروسان ل
 خه لوه تخاني دا مان.

۲۰۳۵- زين غه رقه يئ خووني دل وه کی گول

مير لي دگري مسالي بولبول

- هه قبه رکن: هژ. خووني - - ئا. دگريت-
- په يقناسی: غه رقه: مهوجی، نۆقم بووي، جووم بووي، خه نقي -
- جوانکاری: زينا کول خووني دا وه ربوويه، ل سۆراتي يئ دا وه کاندیه
 سۆرگوله کئ و ميرئ کول سهر وي سۆرگولي دگري زي وه کاندیه ببله کی.
- شرۆفه: زيني وه کی سۆرگوله کئ ل خووني دا مهوجی بوو، مير زي وه کی
 ببله کی ل سهر وي سۆرگولي دگريا.

۲۰۳۶- مه حره م هه مء فيک که تن ل با وان

بلجومه به زينه دهست و داوان

۲۰۳۷- که ی خو سړووی هه قشوناسی عادل

ناحهق تو ژ بۆچ بووی قاتل

- هه قبه رکن: ئۆس. بی حهق - هژ. ئا. بوويه -
- په يقناسی: فيک که تن: به رهف بوون - خو سړو: خو سړو، پادشاه، نه مير -
 هه قشوناس: هه قناس، مافناس - قاتل: بکوژ -
- شرۆفه: ↓

۲۰۲۸- زین گولبونى باغى عسمه تى بوو

زین سەروى ریازی عففه تى بوو

■ هەقبەركرن : ئا . د باغى -

■ پەیفناسى : گولبون : بنەگول، دارگول، كۆل و تووما گول، دارا گول -
عسمه تى (عسمه تى) : بېگونەھى - عففه تى : داوپاکی، داوین پاکی -

■ جوانکاری : عسمه تى واتە بېگونەھى وەکاندییه باغەکی و زین ژی وەکاندییه
دارگولا وی باغى . عففه تى واتە داوپاکی وەکاندییه بوستانەکی و زین ژی
وەکاندییه سەروا وی بوستانى .

■ شروڤه : ↓

۲۰۳۹- پاکیزه دورا صدەف ژ ھەرجان

لايق ته نه بوو بگيڤرى مەرجان

■ هەقبەركرن : مير . حم . ئۆس . ھۆ . رۆ . ئە . جا . ھۆ . زا . ھەرجان - پەرۆ .
مەرجان - ئا . ھەرجان -

بالکیشى : ئەف پەيڤا ھەرجان گەلەك روونقيسكار شاش كرنە، ئەف پەيڤ ل چاپا
ئۆرمى يى دا "مەرجان" ل بال م . ئە . بۆزئەرسالان و تەحسین ئىبراھىم
دۆسكى ژی دورجان ھاتىيە . دورجان ھەلەيە، لەورا كو ھەم لىرەدا بىن واتەيە و
ھەم ژی دگەل مەرجانى نكارە بىە پاشبەندەك رىك . لى ئەگەر ئەم ل جىھى
پەيڤا ھەرجان دا پەيڤا مەرجان بىە ژرىن، ھىنگا واتەيا ھەلبەستى تى
گوھۆرىنى . مەرجانا يەكەم تى ب واتەيا مۆرى يا مەرجانى و مەرجانا دوويى تى
ب واتەيا شەرتان . يا سەرراست ھەر ئەوہ كو ل نەھ ژىدەرىن ژۆرى دا ھاتىيە
و ب واتە يا ئالۆزى، پەرىشانى و ھەبەجانى تى .

■ **په یقناسی: هه رجان:** پړانه یا هه رج، ب واته یا ئالۆزی، شه پزده تی، په ریشانی و فتنه یی - **مه رجان:** مرجان، جوړه حه یوانه ک ده ریایی یه. - **مه رجان:** شه رتان -

■ **جوانکاری:** ئه گه ر ئه م په یقا هه رجان بپه ژرینن، هینگا خانی زینن دوه کینه دوره کئ کول د هوسا سه ده فئ، ئالۆزی و په ریشانی یان ژئ فتنه و فه سادی ئه و وه ریچایه. واته پاکیزه دورا سه ده فئ هه رجان ئستعاره یه ژ زینا کو دهر د و کول و ئالۆزی و فه سادی ئه و له ف پیچایه. ئه گه ر ئه م په یقا مه رجان بپه ژرینن، هینگا مه به ست ژ مه رجانئ ژئ رهوشا زینن یا خوونافی یه. میر ب کریارین خواه ئه و دورا سپی کول نا فا سه ده فا په ریشانی و شه پزده تی یئ دا هاتبوو وه ریچانئ ل خوونئ وه رکر و ئه و وه کی مه رجانئ سوړ کر. په یقین دور و مه رجان ژئ هه م ل بارا بوهایین خواه دا و هه م ژئ ل بارا رهنگین خواه دا دژبه ری یئ ساز دکن. له ورا کو دور سپی و مه رجان سوړه، دور گرانبوها و مه رجان ئه رزانه. ئه ف هنده ژئ ژ هزرا خانی دوور نه که تیبه.

■ **شروقه:** ↓

۲۰۴۰ - نازک به دده نا له طیفه مه عسووم

بئ جورم بکی ژ عومر مه حرووم

■ هه قبه رکرن: میر. ئوس. ئه. له تیف و - - ئه. ئا. حم. عومری - هژ. عومری -

■ **په یقناسی:** مه عسووم: بئگونه ه - جورم: سووج -

■ **جوانکاری:** په یقین نازک و له تیف هه قواته نه.

■ **شروقه:** ↓

۲۰۴۱ - ئه قه رهنکه د خاک و خوونئ راکه ی

بئ سووج ژ جان تهن جودا که ی

■ هه قبه رکرن: میر. ئه. بر. هژ. رو. خوون تو - - ژبلی ئه. ل هه موو ژئیده ران دا به دهن هاتیبه -

- **په یقنناسی: خاک: خوهلی، ناخ - ل خاک و خوونئ را کرن: ل ناف خوهلی و خوونئ وهردان - تهن: لاش، بهدهن -**
- **جوانکاری: ل جبهئ کو خانی وهکی هه موویئ بیژه جان ژ تهن جودا کهی، دببژه تهن ژ جانء جودا کهی، کو بهر هواژئ پیشینان جانء مایی دههژ میره و تهنء چوویی. کو یا راستی ژئ ئهوه. لهورا کو تهن درزه و دچه، لئ جان گورهکی بیر و هزرئین ئایینی هه رهه رهیی یه.**
- **شروقه: دهما ئههلی حهرهمئ دهنگئ گری یا وان بهیستن، هه موو پیکفه چوون و خوه ئافیتن سهر دهست و داوا میر وگوتئ: ئهههئ پادشاهئ مافناسئ دادپهروه، تو چما بیتونه و بی سووج بووی بکوژ و ته چما زینا بیگونهه کوشت. زین سوژگولا باغئ بیگونههی و پاکئ بی بوو، زین سهروا بوستانئ داوپاکئ بی بوو. قهت پندقی نه بوو، تو قئ مرواریدا پاک و پاکژ و گرانبوها کو ل ناف سهدهفا پهریشانی و فتنه بان دا جووم بوویه، وهها وهکه مهرجانهک سوژ و کیمبوها ل خوونئ دا وهر بکی. قهت هیژا نه بوو کو تو قئ نازکبهدهنا خوه شکوک و نازهنین و پاکژ وهها بی سووج و گونهه ژ ژیانئ بی پار بکی و وهها ل ناقا خوهلی و خوونئ دا وهردی و بهدهنا وئ ژ جانی جودا بکه و بکوژی.**

۲۰۴۲- میر گو مه کرن خه یالئ باطل
ئهو بیهه شه ئهز نه بوومه قاتل
۲۰۴۳- زینئ دکوژم مه گهر ب عه مدا
تووبایه د جهننه تا حهرهم دا

- **هه قبه رگرن: حم. رۆ. مه گرن - هژ. باتیل، قاتیل - ئوس. گۆته ژ من - - هژ. جهننه تی -**
- **په یقنناسی: عه مدا: عه مدهن، ب ئه نقهست - تووبا: دارا تووبایی، داره که ل بهه شتی دا-**
- **جوانکاری: خانی حهرهم سه رایا میرء وه کاندییه بهه شته کئ و زین ژئ کرییه دارا تووبایا وئ بهه شتی.**
- **شروقه: میر گۆت قهت شاش تیبه گیژن و خه راب نه هزرن، ئهو نه هس که تییه و من ئهو نه کوشتییه. ما قهت ئهز ئه نقهست زینئ دکوژم؟ زینئ دارا تووبایی یه ل بهه شتا حهرهم سه رایا من دا.**

۲۰۴۴- ئەھلىي چەرەمى بەزىنە سەر وئ

جۆبار رەوان كرن ل سەر وئ

- جۈانكارى: ھەردو پەيئىن سەر وئ و سەر وئ جناسى چى دكن . جۆبار رەوان كرن، ئستعارەيە ژ گريانهك زۆر .

■ شروڧە: ↓

۲۰۴۵- بوو شىوھن و شىن د خان و مانان

فەرياد گەھانە ئاسمانان

- ھەقبەركرن: ئۆس . شىن مەشىن - مير . حم . ئە . ھژ . رۆ . شىوھن و شىن -

- پەيئناسى: شىوھن: شىنگىرى - شىن: گرينا ل سەر مرى يان، بەھى -

- جۈانكارى: شىوھن و شىن ھەقۋاتەنە .

- شروڧە: ئەھلىي چەرەمى ھەموو رەقىن سەر جەنازى زىنى و ۋەكى جۆباران ھىسر رژاندىن سەر بەژنا وئ يا ۋەكى دارا سەر وئ . ل سەر وئ سەر وئ بوو شىن و گرین و دەنگى ئاھ و زارى يىن شىنگىران دگەھىشتە ئاسمانان .

۲۰۴۶- يەك ھات ژ دەرڧە ناگەھانى

گۆ مەم مر و دا ۋە زىندەگانى

- ھەقبەركرن: ئا . ئۆس . ھاتە - ھژ . ھاتى - ئا . ژ دوورڧە - - ئا . ڧە -

- پەيئناسى: ژ دەرڧە: ژ دەرڧا، ژ دەرئ مالئ - دا ۋە زىندەگانى: تەمەنى خۋە دا ۋە، سەرئ ھەو د خۆش بن . -

- **شروڤه**: نشکافا مروڤهک ژ دهرقا هات و گۆت بلا جانئ وه خوهرش به، مهنئ مر و تهنهئ خوه دا ههوه.

۲۰۴۷- زینئ مرنا مهنئ ب گوه کت
گۆیا مریوو ژ نوو ب روح کت

- ههقبهرکرن: ئۆس. ژ خو -

- **شروڤه**: دهما کو زینئ نووچهیا مرنا مهنئ بهیست، ته دگۆت قای مریوو، کو سه ر ژوو دیسان جان که ته بهر بهدهئ.

۲۰۴۸- رابوو فکری ل چار که ناران
دی میر دگریت شوبهئ باران

- ههقبهرکرن: نه. نا. حم. بر. رۆ. هژ. د - - میر. بر. رۆ. وی - ئۆس. دگریتته -

- **شروڤه**: ↓

۲۰۴۹- خهلقئ ههره مئ خهواس و عامی
ماتهم زهده بوونه بتتهمامی

- **په یقناسی**: ماتهم زهده: خه مگین، شین ل سه ر دا هاتی - بتتهمامی (بالتمامی): ب گشتی -

- **جوانکاری**: په یقین خهواس و عامی دژبه رن.

- **شروڤه**: ↓

۲۰۵۰- گۆ ئهی سه به بی سه عاده تا من
بی که یف مه به د داوه تا من

- ههقبهرکرن: میر. نه. حم. رۆ. دهعه تا -

- **شروڤه:** زینې رابوو دینا خوه دا ههر چوار ئالی یین خوه، دیت کو میر وه کی بارانې روڼدکان دبارینه و شین و بهی ل سهر خاس و ناسین نه هلی حهره می هه موو یین دا هاتیبه. هه موو خه مگین و پوسیده نه. بهری خوه دا میر و گوت: نهی هه گهری خوشبهختی یا من، ل قن زه ماوه ندا من دا بی که یف نه به.

۲۰۵۱- نهی شاه ته دایه رووح رووحسه
فهوتا خو و دى ژ بو خو فورسه ت

- هه فبه رگرن: روو. رووحی- هژ. رووحی- نا. د رووحسه ت- - میر. روو. مهوتا-
 پرؤ. فهوتا-

■ **شروڤه:** ↓

۲۰۵۲- جان چوو و ب جان موتته سل بوو
نهف رووحه ب رووح موزمه حل بوو

- هه فبه رگرن: میر. نه. چوو ب- نه. هم. جانی - هژ. جانی - - نه. نهف -
 هژ. رووحی -

- په یقناسی: ب جان: ب جان وی، ب جان وی فه، مه به ست ب جان مه می فه یه - موتته سل (متصل): پیقه، پیقه زه لقی، پیقه گریدای - رووح: جان، گیان - رووح: رووح وی - موزمه حل (مضمحل): نست بوون، تیکه ل بوون، پشافتی، ژ ناف چووی، نه مایی -

- **جوانکاری:** لپه گه پرا جان و رووح جوانکاری یا ته کیری چی دکه. جان و رووح هه قواته نه.

- **شروڤه:** نهی شاه ته ده ستوور دایه رووحی من، نهوی مرنا خوه ژ خوه را فورسه ت و که لین دی و چوو ب جان مه می فا زه لقی و بوو یه ک. نهف روحا تیکه لی رووحی مه می بوو.

۲۰۵۲- ھەتتا كو نەبوو ژ دەف تە ئقرار
ئەو مایە د ھەبسی تەن گرفتار

- ھەقبەركرن: میر.حم. رۆ. مای- ھژ. مای-
- پەیفناسی: ژ دەف تە: ژ بال تە، ژ لایئ تە، ژ دەفئ تە-ھەبس: زندان -
- جوانکاری: لەش ژ جانء را وەکاندییه زندان یان رکه یەکن.
- شروڤه: ↓

۲۰۵۴- تەشبیھئ مەمئ مەلوول و مەحبووس
بۆ حفزئ رەزا و نام و نامووس

- ھەقبەركرن: ئۆس. ریاض- میر.رۆ. ناف- پڕۆ. نام -
- پەیفناسی: مەلوول: خەمگین، پۆسیدە - مەحبووس: زندانی، گرفتار -
حفز(حفظ): پاراستی - رەزا(رضا): پینخۆشی -
- جوانکاری: لئقەگەرا پیتا "م" مووسیقیا ھوندورانی چی دکە. پەیفئین نام و
نامووس جناسئ ساز دکن.
- شروڤه: ھەتا كو ئەف دەستوورا ژ دەفئ تە دەرئەكە تېوو، ئەو ژ بۆ پاراستنا ناف
و نامووسئ ل زندانا بەدەئئ دا وەکی مەمئ بەندی و مەلوول و گیرۆدار مابوو.

۲۰۵۵- ئەو لەو نەدچوو ھەتتا قە ئیرۆ
مابوو ل ژفانی یا تە گیرۆ

- ھەقبەركرن: ھژ. رۆ. ئەفانی- پڕۆ. ژفانی- بر. ژ شفانی -
- پەیفناسی: ژفان: دیدار، بریارا دیتئئ - گیرۆ: دەرەنگ مایی، ئەگلە، گیزری،
گیزرانندی
- شروڤه: ئەو ل بەندا بریارا تە دا مابوو. ل بەر وئ ھندئ تا رۆژا ئیرۆ
دەرئەدکەت و نەدچوو.

۲۰۵۶- رووحم ته ژ دل دهما رهزا دا
شاهم ته د مولکي تن سه لا دا

■ ههقبه رکرن: نا. جه لا- رۆ. سه دا- پرۆ. سه لا-

■ پهیقناسی: رووحم: روحی من، مهبهست ژئ میره - رهزا دان: رازی بوون،
پیخۆش بوون، دهستووردان - شاهم: شاهي من، مهبهست ژئ میره -
سه لا(صلا): بانگ، گازی، بانگهواز -

■ جوانکاری: لهش وهکاندییه مولکه کی.

■ شروقه: ↓

۲۰۵۷- جسمی منه بینهوا گران بوو
رووحمی منه ناتهوان رهوان بوو

■ ههقبه رکرن: میر. رۆ. منی، منی - هژ. منی، منی -

■ پهیقناسی: ناتهوان: نه کار، لاواز - رهوان بوون: چوون -

■ جوانکاری: پهیقین رووح و جسم دژبهرن. پهیقین بینهوا و ناتهوان ههقبه تن.
ههقبه ندین گران بوو و رهوان بوو دژبهرن.

■ شروقه: ↓

۲۰۵۸- دهرحال ژ قالبی بدهرکته
شهوقهک ژ روحمی مهمی ب بهرکته
۲۵۹- وان تهرک کرن سه رایئ فانی
ئهو چوونه جههانی جاودانی
۲۰۶۰ - ههرچی کوقه بوول نهکته مهکانان
دئ سهیر بکته د لا مهکانان
۲۰۶۱- هوون قین سهفه ری غهلهت مهخوونن
شاهد ژ م را موقه ره بوونن

■ ههقبه رکرن: هژ. قالبی - هژ. روحی - هژ. وی -

■ **په یقنناسی: سه رایج فانی: مالا بیدوم، مالاخه رابه، مهبهست ژئ ئەف جیهانایه**
 کو دووما وی تونه یه. - مه کان: جه - لامه کان: جیهانا نادیار، جیهانا ئاسمانی،
 بههشت - موقه ره بوون: موقه ره بین، فرشته بین نیزیکی خودی -

■ **جوانکاری: جههانی جاودانی و سه رایج فانی دژ بهرن.**

■ **شروقه: روحی من دهما کو تو ژ دل و جان پیخوش بووی، شاهی من دهما کو**
 ته گازی من کر و لهشی من پی ناگدار کر، لهشی من یی بیگاف و به لهنگاز
 گران بوو و راوهستا، و روحی من یی نهشی و نه کار ب ری کهت. روحی من
 دهملدهست ژ قالبی خوه دهر کهت و شهوقه ک ژ روحی مهبهستی ژ ل پیش وی
 کهت. ئەوان ئەف مالا پووچ و فک و فال، واته ئەف جیهانا، جی دا هیلان
 و چوونه جههانا جاودانی و هه ره هه ره یی. هه ر تشتا کول قی جیهانی
 دا نهراوهسته، دی بهر ب جیهانا ئاسمانی بمه شه. هوون قی سه فهری شاش
 و دهره و نهه ژ میرن، گۆوایج من فرشته بین خودی یی نیزیکی
 و بهرده فکین وی نه.

۲۰۶۲- گافا وه کو جان ژ تهن رهوان بوو
جانان ئەو دیت و جان ب جان بوو

■ **هه قبه رکن: میر. رۆ. وی -**

■ **په یقنناسی: جانان: دۆست، مهبهست ژئ لیره دا مهبهستی یه. - جان ب جان**
 بوون: جان تیکه لی جانء بوون، هه روسان تی ب واته یا مرنی ژی کو واته یا
 جان یا دوهم لیره دا خودی یه.

■ **جوانکاری: لینه گه را په یفا جان و جانان مووسیقیا هوندورانی دنافرینه.**

■ **شروقه: دهما کوجانی من ژ لهشی من دهر کهت و چوو، ئەوی جانان دیت و**
 تهقی جانی جانان بوو.

۲۰۶۳- حاسل کو ژ پاشی ئتتسالی
ئهو په رته وی مه شه لا جه مالی

■ **هه قبه رکن: هژ. پاشی - هژ. پورته و - میر. حم. په رته و - ئە. ئا. رۆ.**
 په رته وی - پۆ. په رته و -

- پەيئناسى: ئىتتىسال (اتصال): پىك گەھىشتىن، پىكفە بوون

۲۰۶۴- گافەك سەككىن و موتەئىن بوون
چىنا كو ب پىكفە موتەئىن بوون

- ھەقبەركىن: ئا. سەككى - ئا. بوو، بوو - ئەف مالكا ل ئە. دا نەھاتىيە -
- پەيئناسى: موتەئىن (مطمئن): دىنيا، پىشتىگەرم - چىنا: دەما - موتەئىن: ز ھەقدو ئەمىن، جىيەن پىشت پىئفە گىردانى -
- جوانكارى: پەيئىن موتەئىن و موتەئىن جناسىن ساز دكن.

■ شىرۆفە: ↓

۲۰۶۵- ئەو قەترە د قولزوما سفاتان
ئەو زەرە د بەحرى مەھلەكاتان

- ھەقبەركىن: مىر. ئە. رۆ. بەحرى - مىر. ھۆ. موھلكاتان -
- پەيئناسى: قەترە (قطره): دلپ، نوقتىك - زەرە (ذره): تۇزقال - مەھلەكات: جىيەن مرنى، مرنگەھ -
- جوانكارى: قەترە د گەل پەيئىن قولزوم و بەحر دژبەرى يىن ساز دكە.

■ شىرۆفە: ↓

۲۰۶۶- دەم ھاتنە ساحلى فەنايىن
گەھ چوونە ب سەرھەدى بەقايىن

- ھەقبەركىن: ئا. ل -
- پەيئناسى: ساحل: لىئار - فەنا: نەمان - سەرھەد: سىنۆر - بەقا: ھەرمان -

■ **جوانکاری:** پەیفین هاتن و چوون، سەرحد و ساحل، بهقا و فهنا دو به دو دژبهرن.

■ **شروقه:** ب کورتی دهما کو شهوقا شهمالین جوانی یی گههشتن ههقدو، دهمهکی راههستان و دا کو ب ههقدو پشتهراست ببن، دهما کو ههقدو ناسین و ب ههقدو پشتهگهرم بوون و باوهری ب ههقدو ئانین، ئهو ههردو وهکی دو دلۆپان ل دهریایا سفاتان دا و دو تۆزقالان د بهحرا مرنگههی دا، گهه دهاتن بهر لیقارا ژ ناف چوونیی و هندک دما بمرانا و گهه ژی دچوون سهر سینۆری ههرمانی.

۲۰۶۷- فیلجومه ژ مهركهزا تورابین ئهو زهړه گههانه ئافتابین

■ ههقبهركرن: ئا. بلجومه- ئا. رۆ. گههانه - پرۆ. گههانه - هژ. گیهانده-

■ **په یفناسی:** مهركهز: ناوهند- توراب: ئاخ- مهركهزا تورابین: تۆپا عهردی، ناقهندا عهردی-

■ **شروقه:** ↓

۲۰۶۸- قهتعهن نه ب ئتتسال و تهحلیل مهحزهن نه ب ئنفسال و تهحویل

■ ههقبهركرن: ئه. ئنفعال-

■ **په یفناسی:** تهحلیل: حهلیان و بههوشتن - ئنفسال (انفصال): ژیک جودابوون، قهتیان - تهحویل: گوهورین - مهحزهن (محضا): ب جوهرهکی خووو -

■ **جوانکاری:** ئهف مالکا ب شیوهیا تهرسیعی هاتییه فههاندنی. په یفین ئتتسال و ئنفسال دژبهرن.

■ **شروقه:** ل وی ناقی دا ئهو تۆزقالانا ژ ناوهندا ئهردی گهههشتن تاقی. لی ب قهبری تیکهلی وی نهذبوون و ل ناف دا نهدههوتن، ژیک جودا ژی نهبوون و ل ناف دا نهدهاتن گوهورینی ژی.

بالکیشی: مەبەست ژ تاقی لێره دا خودایه، له‌ورا کو گۆره‌کی بێر و باوه‌ری یێن نایینی و هزرا عارفان، ده‌ما کو جان ژ له‌شی جودا بوو، به‌ر ب سه‌ره‌کانی و بنێشه‌یا خوه کو خودایه دچه. خانی لێره‌دا ژ زار زینتی ئه‌وی هندی رادگه‌هینه.

**۲۰۶۹- باری کو برن ب جانبی زات
باقی کرییان ب زات زه‌رات**

- هه‌قبه‌رکرن: میر. وا ری - حم. ئۆس. هژ. رۆ. وان ری - - ئه. زات و -
- په‌یفناسی: زات (ذات): خوه، خودی - زه‌رات (ذرات): پڕانه‌یا ذره، تۆزقال -
- جوانکاری: ذات و زه‌رات جناسی ساز دکن. هه‌روسان باقی و باری ژ ی.
- شروقه: ده‌ما کو خودی ئه‌و تۆزقالانا به‌ر ب بنێشه‌یا وان برن، ئه‌و ب بنێشه‌یا خوه قا هه‌رمان بوون و بوونه هه‌ره‌هه‌ریی -
واته ده‌ما کو روحن مه‌مۆ و زینتی تیکه‌لی هه‌ف بوون و خودی ئه‌و برن بال خوه، ئه‌و تیکه‌لی خودی بوون و گه‌هه‌شتن پله‌یا فه‌نا فی ئه‌للاهی ی.

**۲۰۷۰- نین عه‌جه‌ب ئه‌ف خه‌به‌ر ژ بۆ من
هوون فی نه‌که‌نه هونه‌ر ژ بۆ من
۲۰۷۱- شیخی وه‌کو ئه‌ز ب دل موریدم
ئهو رووح و ره‌وانه ئه‌ز قه‌دیدم**

- هه‌قبه‌رکرن: ئا. ئه. ئۆس. نینه - - میر. رووحه - حم. ئۆس. رۆ. رووحی -
- په‌یفناسی: شیخ: ریفه‌به‌ر، لێره دا مەبەست ژ مەمى یه - قه‌دید: گۆشتی حشک کری -
- شروقه: ↓

۲۰۷۲- هه‌رچه‌نده ل با وه نافی مه‌م بوو
لئی پادشه‌هه‌ک عه‌لا هومه‌م بوو
۲۰۷۳- بوو لایقن فه‌رئ پادشاهی
مه‌قبوولئ ته‌قه‌روبا نلاهی

■ هه‌قبه‌رکرن : هژ. هه‌رچه‌ندی - - ئا. قوربئ -

■ په‌یفناسی : نافی : نافی وی - عه‌لاهومه‌م : بلند هممه‌ت - فه‌ر : شکۆه، پیرۆزی -
مه‌قبوول : قه‌بوول بوویی، په‌ژراندی - ته‌قه‌روب : نیزیکی - نلاهی : خودایی -

■ شروقه : ↓

۲۰۷۴- قه‌لبئ وه یه‌ وادی یا موقه‌دده‌س
رووحئ وه ب نوورئ حه‌ق موقه‌به‌س

■ هه‌قبه‌رکرن : میر. ئه. ئا. حم. ئۆس. هژ. رۆ. نوورئ -

■ په‌یفناسی : وادی : نه‌وال، فه‌ید - موقه‌دده‌س : پیرۆز - موقه‌به‌س : بزۆت گرتی،
گرگرتی، فیکه‌تی، ته‌ییسی -

■ جوانکاری : ته‌لمیحه‌ ل سه‌ر سه‌ره‌اتی یا مووسا پیغه‌مبه‌ر.

■ شروقه : ↓

۲۰۷۵- ه‌لگرتم و برمه‌ توورئ سینا
بینه‌نده کرم د گه‌ل خو بینا
۲۰۷۶- ئینامه‌ ده‌رئ ژ فئ حجابئ
ئه‌ف زه‌په‌ گه‌ه‌انده‌ نافتابئ

■ هه‌قبه‌رکرن : ئه. ئا. ه‌لگرتمه‌ -

■ **په یقیناسی: توور (طور) ئی سینا: چیا په که ل چولا سینایی دا، کو گوره کی قورئانی خودی ل ویده ری د گهل مووسایء قسه کرییه - بینهنده: بینهر، بینا، خودان بیناهی -**

■ **شروقه: ئەف خه به را ژ من را جیهی سۆسرهت و زهندهمانئ نینه. هوون فی هندئ نه کن هونوری من. ئەو شیخی کو ئەز ب دل و جان موریدی وی مه، ئەو وه کی رووح ورهوانئ منه و ئەز په شککه گۆشتئ حشک و رهقم ل همبه ر وی دا. هه رچه نده کو ل بال وه ناقئ وی مه م بوو، لی یا راستی ئەو پادشاهه کی بلند پایه و بلند هممهت بوو. ئەو بوو هیژایی پیروزی یا خودایی و ل بال خودئ هاته په ژراندئ. دلئ وی وکه ئەردئ پیروژ بوو و رووحئ وی بزۆت ژ نوورا خودئ هلدابوو. ئەوی ئەز هلگرتم و برمه چیا ئی توور سینایی و ئەز بخوه را بینا کرم و روئاهی دانه چاقئ من ژئ. ئەز ژ په رده یا نه بینایی و نه زانین دهرانیم و ئەف تۆزقالا رووحئ من گه هانده روژئ.**

۲۰۷۷- حینا کو ب جان من ئەف سه فهر کر
 ئەف جان م ژ جانفروئشء قهر کر
 ۲۰۷۸- هه رچه نده کو زاهر نقله عی گۆت
 حازر وء د په یفه ئرجه عی گۆت
 ۲۰۷۹- لهو هاتمه دا بکم وه رازی
 مه رزییه بيم ل پیش قازی

■ **هه قبه رکن: هژ. پیشی -**

■ **په یقیناسی: جانفروئش: خودئ، لی لیره دا مه به ست ژئ مه من یه - قهر کرن: ده ین کرن - نقله عی (اقلعی): قه بره، به س بکه، ده ست ژئ بکیشه - ئرجه عی (ارجعی): قه گه ره، بزقره - مه رزییه (مرضیه): رازی بووی، پیخوئش بووی، په سنی -**

■ **جوانکاری: ئشاره ب ئایه تا ۲۸ ژ سووره یا ۸۹ ئ یا قورئانی، کو دپیژه: ارجعی الی ربک راضیه مرضیه. بزقره بۆ لاین خودایی خوه پیخوئشا پیخوئش بووی.**

■ **شروقه: ↓**

۲۰۸۰- دا نهز بکرم د گهل وه تهو ديع
دا هوون بکرن د گهل م ته شيع
۲۰۸۱- ديسان فه گهرم ژ با وه ره قاس
مورتاز بيم ب جهننه تا خاس

- هه فبه رکرن: هم. رو. بگرم- پرو. بکرم - - نا. نه. نه کرن- هم. بگرن-
- په يقناسی: تهو ديع: توديع، خاتر خواستن- ته شيع: ری ئيخستن، دهر باس کرن، دگهل جه نازه چوون- ره قاس (رقاص): دي لانکهر، بله يز و سه ما- مورتاز (مرتاض): رازی، چله کيش- مورتاز بيم: رازی و که يفخوش بيم-
- شروقه: ده ما کو من ب جانی خوه نه ف سه فه را کر، واته ده ما کو نه ز ل بال روحي مه مي فه گه پيام و هاتم بال وه، من نه ف جانا ژ جانفروشه ده ين کر. هه رچهند کو جانفروشه گوته جانی من فه بړه و فه ز فړه، لي ل دوو را گوته: فه گه پره بال من. نه ز له ورا هاتمه بال وه کو وه پيخوش بکم و حه لالی يي ژ وه بخوازم، دا کو ل بال دادوه رء/ خودی پيخوش بووی بيم. نه ز هاتمه کو خاتري خوه ژ وه بخوازم، داکو هوون بهر جه نازي من که فن. نه زي ديسان ب که يفخوشي ژ بال وه فه گهرم و ب بهه شتا بهرين خوش بيم.

(۵۱)

تەوسىيە و تەدارەكا زىنى يە ژ بۆ سەفەرا ئاخىرەتى،
تەھىيە يى ئەسبابىن جەھازە ژ بۆ عەرۋوسى يا جەننەتى

۲۰۸۲- زىنى كو نومانە وان كەرامات
ئەف چەندە مەنازل و مەقامات

■ ھەقبەركرن : ئا . نما ئەوى -

■ پەيقناسى : نومانە وان : نىشانى وان دان - كەرامات : پىرانە يا كەرامەت -
مەنازل . پىرانە يا مەنازل، ئىۋەرگەھ - مەقامات : پىرانە يا مەقام، پلە و پاىە، جىھ -

۲۰۸۳- روونشت و ۋەسىيە تا خو بۆ مىر
ئەفرەنگەھە كر بەيان و تەقرىر

■ ھەقبەركرن : ئۆس . ئا . روونشت ۋەسىيە تا -

■ پەيقناسى : ۋەسىيەت (ۋىت) : راسپاردى پىش مرنى، بسپار تە يا بەرەمەرگى -
بەيان : گۆتن، راگەھاندىن - تەقرىر : شرۆفە، راگەھاندىن -

■ شرۆفە : زىنى كو ئەف كەراماتانە و ئەو ھەموو مەنازل و مەقاماتىن
عرفانى نىشانى وان دا، قىجا روونشت و ۋەھا بسپار تە يا خو بەرەمەرگى
ژ مىرء را كر .

۲۰۸۴- كەى پادشەھى روھان و قەلبان
ھەمشىرە بووى فەدا و قوربان
۲۰۸۵- قوربانى تە بن ھەر رۆ دوسەد زىن
ئەز ھىقى دكم نەبى تو غەمگىن

■ ھەقبەركن : ئۆس . بىن -

■ پەيقناسى : قوربانى تە بن : قوربانى تە بن، بىن قوربانى تە، ژ تە را
گۆرى بن .

■ جوانكارى : پەيئىن فەدا و قوربان ھەقوانەنە . پەيوەندى ل نىقەكا پەيئىن روھ و
قەلب دا ھەيە .

■ شروڤە : ↓

۲۰۸۶- رۆزا ۋەكوبر، م مەم ژ بۇ خو
بلجوملە برن، م غەم ژ بۇ خو
۲۰۸۷- مەنسور بوویم ل كشورئ غەم
غەم بوونە ژ بۇ م را موسەللەم

■ ھەقبەركن : ئۆس . بووین -

■ پەيقناسى : مەنسور (منصور) : ئارى پىكرى، سەركەتى - كشور : ۋەلات -
موسەللەم : تەسلىم بووى -

■ جوانكارى : غەم ب كشور واتە ۋەلاتەكى ھاتىيە شوپھاندنى و زىنى ژى ب
پادشاھەكى .

■ شروڤە : گۆتى ئەى پادشاھى جان و دلان، خووشكا تە ژ تەرا گۆرى بە . بلا
رۆژى نە تەنى زىنەك، بەلكو دوسەد زىن ب قوربانى تە بن . ئەز ھىقى دكم كو
تو خەمگىن نەبى . رۆزا كو من مەمۆ ژ خوہ را ھەلبىزارت، ھە ل وئ رۆژى دا من
ژ خوہ را دەرد و كول ژى ھەلبىزارت . ئەز ئىرۆ بوومە پادشاھا ۋەلاتى دەرد و
كولان و دەرد و كول ھەموو تەسلىمى من بوونە .

۲۰۸۸- مەم بۆمەن و مەرحەمەت ژ بۆتە
 غەم بۆمەن و سەلتەنەت ژ بۆتە
 ۲۰۸۹- شاھم ب م را مەبە موناغ
 ئەز بوومە ب حسسە یا خو قانع
 ۲۰۹۰- روونئ تول تەختە شوبەھن خۆسرەو
 تاجن خوین زبیر بگبیرە کەج رەو

■ ھەقبەرکرن: ھژ. ھەیمەنەت - - میر. ئا. ئە. رۆ. بکیرە -

■ پەیفناسی: موناغ: شەپکەر، خودانکیشە - حسسە (حصە): پار و پشک -
 قانع: خودان قەناعەت، پینخۆش، رازی، چاف تیر - کەجرەو: تەلە دانى یى، خوار
 دانى یى، تەلەدانانا کلاو و تاجان بریتیبە ژ قودە بوون و بى مننەتى و بیخەمى
 یى - بوئزا کوم یان کولای خوە تەلە دانە، واتە بیخەم بە.

■ شروڤە: بلا مەم ژ من را بە و دلۆقانى ژ تە را. بلا دەرد و کول پارا من بن و
 پادشاهی ژى ببه پارا تە. شاھى من ب من را شەپى نەكە، ئەز ب پارا خوە
 پینخۆشەم. نو وەكى شاھان ل تەختى پادشاهی یى روونئ و تاجا خوە تەلە
 دانئ و بى خەم بە.

۲۰۹۱- بەزما تەرەبى بدیرە تەرتیب
 زەوق و فەرەحى بکەرە تەرتیب
 ۲۰۹۲- سەرخواش بکە سادە و رووالان
 چوونخواش کە ژ نوو فە پیر و کالان
 ۲۰۹۳- ئەسبابى نشات و کامرانى
 ئادابى سەفا و زندەگانى
 ۲۰۹۴- ئامادە کە شەربەت و تەعامان
 ئازادە کە جارى و غولامان

■ ھەقبەرکرن: ھژ. ھم. جارىە و -

■ پەیفناسی: تەرەب (طرب): خۆشى - بدیرە: بدە، بکە - تەرتیب: ریکخستن -
 زەوق: کەیف، خۆشى - فەرەح: کەیفخۆشى، گولشایى - تەرتیب: پینکفە، تیکەل -
 کامرانى: خودانمرازی، مرازدارى - ئازادە: سەرەست، کەس / کەسا کو نە بەنى
 و کەنیشکە - جارى: کەنز، قەرەواش - غولام: عەقد، بەنى، کۆلە -

■ **شروقه:** جهشن و شايي يئ ل دار خه و كه يفخوشي و گولشايي يئ دامه زرينه، كوره لاه و گهنجين ده پرووت سه رخواهش و پيرين ته مه ندار سه ر ژ نوو خواهش مه نس بكه. شه ربه ت و خوارن و فه خوارني و پينده سستكين خواهشي و گولشايي و كامراني يئ و ري و رسما خواهشي يئن ژيانئ ناماده كه. كه نز و به ني يئن كو نه كرپنه و قوول و كه نيشكين ته نه، سه ربه ست به رده، بلا رزگار و نازاد بن.

۲۰۹۵- پر كه ته به قان ژ بو نساري
 دايين فوقه را دقي هه واري
 ۲۰۹۶- مه جموع بكه موفه رحاتان
 مه خلوت بكه موعه تراتان
 ۲۰۹۷- مه جلس ببتن ب وان موهه زهب
 ته هنييه بيت ژ نوو مورده تهب

■ هه قبه ركرن: نا. ببتن -

■ **په يقناسي:** مه جموع بكه: به ره هف بكه - مه خلوت (مخلوط): تيكه ل -
 موفه رحاتان: دلخوشكه ران - موعه ترات (معطرات): بينخوشكه ران -
 موهه زهب (مهذب): پاك و پاكيزه، ب ره ونه ك - ته هنييه: پيروزياي -

۲۰۹۸- دا فيك بكه فن ل من شه كه رخنه
 تيكدا بهه زن ب ره قس و گوڤه ند

■ هه قبه ركرن: رو. ژ - نه. مه - هژ. تيكرا - حم. راهه ژيتن -

■ **جوانكاري:** شه كه رخنه كنايه ته ژ ليقيين زينئ. شه كه رخنه فيك كه قتن كنايه ته ژ كه نينئ. په يقين ره قس و گوڤه ند هه قبا به تن.

■ **شروقه:** سيني يان ژ بو شاباشي تزي زيپر و زيف بكه، داهو نه دار بينه وي هه واري يئ و ژ خوه را زيپر و زيفان به ره هف بكن. هه ر چي تشتين كو دبن هه كه را كنيخوه شي يئ به ره هف بكه و هه ر چي تشتين كو دبن هه كه را بينه خواهشي يئ تيكه ل بكه. دا كو به ره هفي ب وان تشتانه پاكژ و ب ره ونه ك به و پيروزياي سه ر ژ نوو ريك كه فه. داهو نه ز ل به ر كه يفخوشي يان شيرين شيرين بكه نم و كومهل بيكفه ب ره قس و گوڤه ند بهه زن.

۲۰۹۹- ئەقسامى بخوور و عوود و عەنبەر
ماوهرد و زوباد و مسكى ئەزفەر

- هەقبەر كرن : ئا. مسك و -
- پەيفناسى : ئەزفەر (اذفر) : بېھن بلاوكەر -
- جوانكارى : پەيفىن بخوور، عوود، عەنبەر، ماوهرد، زوباد و مسك هەقبابە تن .
- شروڤه : ↓

۲۱۰۰- ئەف جنس ژ نىعمەتان پتر بن
ئەف قسىم ژ حەددى زىدە تر بن

- هەقبەر كرن : مير. ئا. نىعمەتا - -حم. ئۆس. رۆ. ئەو - ئا. ئە. قسىمە -
- پەيفناسى : نىعمەت : تىتىن كو دبن هەگەرا خووشى يا ژيانى - پتر : پتر، گەلەك تر -
- جوانكارى : پەيفىن جنس و قسىم هەقواتەنە. ئەف مالكا ب شىوہيا موازەنە يى هاتىبە قەھاندنى .
- شروڤه : ↓

۲۱۰۱- حەيوانىبە تا مە بووہ زائل
رووحانىبە تا مە بووہ كامل

- جوانكارى : پەيفىن حەيوانىبەت و رووحانىبەت دژبەرن. ئەف مالكا ب شىوہيا نەرسىبەى هاتىبە قەھاندنى .
- شروڤه : ↓

۲۱۰۲- جسمی مه نه گهر دچیته چالئ
رووحی د مه دئی بکهن وسالئ
۲۱۰۳- عه قدا وه کو داوه تی مه له ک بن
نه قسامئ بخووری دئی گه له ک بن

■ هه قبه ر کرن: میر. داوه تا- - میر. رۆ. وی- پرۆ. دئی-

■ په یقناسی: هه یوانییته: لوری، لایئ هه یوانیبوونا مرۆقان - زائل: زایل،
نه مان و ژ ناف چوون- رووحانییته: لایئ ناسمانییه مرۆقان - عه قد: ماره کرن،
په یمان-داوه تی: نه ویئ کو تینه سه ر داوه تی، زهماوه ندی- نه قسام: پرانه یا
قسم، جور و جه له ب-

■ جوانکاری: په یقین جسم و رووح دژبه رن.

■ شروقه: ↓

۲۱۰۴- له ورا نه ز و مه م مه له ک سفاتین
نه م مایلی ته یب و ته ییباتین

■ هه قبه ر کرن: حم. هژ. سفاتن، ته ییاتن-

■ په یقناسی: مه له ک سفات: فرشته ئاکار- مایل: خوازه ر، ئاره زوومه ند، تاسه دار-
ته یب (طیب): خوئی، پیروزی، هلال، بیهنا خووش- ته ییبات
(طیبات): پرانه یا طیب، پیخوئی، هه لالی، پاکزی-

۲۱۰۵- عورسا کو فرشته داوه تینه
داماد و عه رووس جه ننه تینه

■ هه قبه ر کرن: ئا. عه رووس و-

■ په یقناسی: عورس: عه رووسی، زهماوه نند- داماد: زاف ا- عه رووس: بووک،
وهوی-

■ **شروڤه:** بلا جور و جهله بين بخوور و عوود و عه نهر و گولاف و مسکا بيهنخووش و زوبادئ ژ هه موو تشتين دئ گهله کتر بن. هه يوانيبوونا مه ژ ناف چوو به و رووحانيبوونا مه بنه و ته کووز بوويه. هه ر چهند کو لاشين مه دئ بچنه ناف گورنئ، لئ روحئ د مه دئ بگه همنه هه قدو. ل زه ماوه ندا کو زه ماوه ندئ بين وي دئ فرشته بن، ده بي کو جور و جهله بين بخووران گهله ک بن. له ورا کو نه ز و مه مو وه کی فرشته يانن و که يفا مه پر ب تشتين پاکژ و بيهنخووش تي. نهو زه ماوه ندا کو زه ماوه ندئ بين وي دئ فرشته بن، هه مين کو زاڤا و بووک دئ بهه شتي بن.

**۲۱۰۶- رۇژا کو ستي ته دايه تاجدين
چاوا ته د شه هره به ست نايين**

- هه قبه ر کرن: مير. حم. رۆ. شه هري- هژ. شه هري- حم. به ستن-
- په يقناسي: نايين به ستن: ريک خستنا ري و ره سمان، چراخاني کرن و خه ملاندا باژاره-

**۲۱۰۷- ته نيبه بکه دوکان و سووکان
ته زيين بکه ن ژ رهنگي بووکان**

- هه قبه ر کرن: ئوس. ته شيبه - - نه. نا. بر. رۆ. بکه-
- په يقناسي: ته نيبه: ناگادار کرن- دوکان: دکان، پرانديا دکئ يه. نه ف په يقا کوردئ يه و که تيبه ديتر زمانان ژئ- سووک: بازار- ته زيين: خه ملاندا-

**۲۱۰۸- بوھتان تو بيبژ بلا سوار بن
جوندي تو بيبژه دا ب کار بن**

- هه قبه ر کرن: هژ. بو٤تان- - هژ. بلال -
- په يقناسي: بوھتان: خه لکئ بوھتاني، خوړتئين زوگورتئ- جوندئ: له شکه ري- ب کار بن: ب ته داره ک بن، ل سه رکاري خوه بن، خوه ناماده بکن-

۲۱۰۹- سەرگەرم بېن وەكى د عیدان
ھندی كۆل ھەف بدن جريدان

- ھەقبەرگرن: ھۆ. ددن - مېر. ئە. ئا. ئۆس. جديدان -
- پەيقناسى: سەرگەرم: خەرىك - عید: جەشن - جريد: جلیت، دانەبەرھەف و ركبەرانى یا تەقایی یا سواران -

۲۱۱۰- رۆژا كو تە ئەو پەرى ب پى كر
چەندی وەكو كەیفخۆشى تە چىكر

- ھەقبەرگرن: ئا. ئە. ھم. ھۆ. ف - رۆ. مېر. وەھە -

۲۱۱۱- ئەز ھیقى دكم بكى عنایەت
قانوونى بكى وسان رعایەت

- ھەقبەرگرن: رۆ. وسان بكى - ئا. وسا -
- پەيقناسى: عنایەت: بەراخوہ پى دان، لى نھىرېن - قانوون: زاخوون، دەستوور - رعایەت: ل بەرچاف گرتن، ب کاربن، ئاگادارى -

۲۱۱۲- ئىرۆھە ژ بۆم را دو چەندان
ديسان تو وسان بە شاد و خەندان

- ھەقبەرگرن: ئا. ئىرۆكە - ئا. مېر. رۆ. وسا بە - ھم . ھۆ. وسان بى - ئە. وسانى شادو - ئۆس. دشادو -
- پەيقناسى: دو چەندان: دو جار ھندە - شاد و خەندان: كەیفخۆش و لىف ب كەن -

۲۱۱۳- ئحسان كە تەدارەك و جەھازان
حازر بكة موتربان و سازان

- ھەقبەرگرن: ئا. تەداروكا -

■ **په یقیناسی: نَحسان که: قهنجی یی بکه، بکه خیر- ته داره ک: کار، ناماده یی- جه هازان: جهیزان، نه و که لمه ل و دیاریین کو دگه ل بووکئ بو مالا زاقایی ری دکن-**

■ **شروقه: روژا کو ته سستی دا تاجدینء، چاوا ته باژار کره چراخانی، ده ستور بده بالا دوروست بیینانی وی روژئی دکان و سووکان وه کی بووکان بخه ملینن. تو فرمائی بده بلا خه لقی بوهتانی و گهنج و خورتین وی سوار ببن و بلا سه ربازین باژیر هه موو ناماده ببن و وه کی چاوا ل ههر جه شن و شایی یان دا جریدانی دکن، بلا دیسان ژی وسان جریدانی بکن. چاوا روژا کو ته سستی ب ری کر، ته جه شن و که یفخووشی دامه زرانند، نه ز هیئی و تکایی ژ ته دکم کو تو ده ستوروی راچاف بکی و نه وه که هقی یی نه کی نیفه کا من و سستی یی دا. ته ل زه ماوه ندا سستی یی دا چاوان کر، ژ من را ژی نه وسان به لکی دوجاری وی جه شن بکه و که یفخووش و رووگه ش به. ژ که ره ما خوه جهیز و کاری من بکه و ده نگبیز و سازبه ندان ناماده بکه.**

■ **۲۱۱۴- مانه ندی عه ماری یا سستی تی
ههر شوپه تی مه حملا پیری تی**

■ **هه فبه رکن: رو. ره - پرو. ههر-**

■ **په یقیناسی: مه حمل: عه ماری، که جاوه، هوده، ته خنره وان-**

■ **۲۱۱۵- تابووته که زه رنگار و ره نگین
سه ندووقه که خورده کار و زه رین**

■ **هه فبه رکن: نا. تابووته کی- رو. نگاره ره نگین- هم. ئوس. نا. کاره- هژ. کاری-**

■ **په یقیناسی: تابووت: سندرووک- زه رنگار: ب زیرنه قشانندی- سه ندووق: سندووق، سه ندووق، قوتی- خورده کار: هوورده کاری کری، نازک کاری کری، مونه به تکاری، نتراندی-**

■ **جوانکاری: نه ف مالکا خودانی دو پاشبه ندایه.**

■ **شروقه: ↓**

**۲۱۱۶- سەرپۇشى ئەۋى زەمىن تەلا بت
سىۋانئ ئەۋى خودان جەلا بت**

- **ھەقبەركن: ھۇ. سەرپۇشى - ئا.رۇ. زەرىن- ئۇس. سىمىن- پىرۇ. زەمىن - -**
سەيۋانى -
- **پەيئناسى: سەرپۇشى ئەۋى: سەرپۇشاۋى، پەردا ۋى- زەمىن تەلا: زەمىنە**
زىرىن - سىۋانئ ئەۋى: سىۋانكا ۋى- خودان جەلا: برقۇنەك، چىللىۋك،
شىمشادكرى -
- **شەرۇقە: دەستورۋى بىدە بلا ژ مرا تابووتەكە زىرتتالاندى و رەنگىن، قۇتتېبەك**
ھووردەكارى و زىرىن، كو زەمىنە يا سەرپۇشا ۋى زىرىن و سىۋانكا ۋى
چىللىاندى بە، نامادە بكن. دوروست ۋەكى ۋى كەژاۋەيا كو رۇژا زەماۋەندا ستى
يىن، ۋە ژى را دابوو گرېدانئ.

**۲۱۱۷- زىنھار مە ھەر دو بووك و زاقان
بى قەدر نەكى ل پىش چاقان**

- **ھەقبەركن: ژ بلى ھۇ. ل ھەموو ژىدەران دا زىنھار ھاتىبە - - ھۇ. پىشى -**

**۲۱۱۸- گاڤا كو دچىنە نىف مەزارى
دا خەلق نەبىژتن ب زارى
۲۱۱۹- عەقدا ستى يىن چ رۇژە خوەش بوو
زىنىن ژ ئەزەل چ بەختە رەش بوو**

- **ھەقبەركن: ئا. رۇژەك- ھۇ. رۇژى - ئۇس. ئەزەلقە بەخت -**
- **پەيئناسى: مەزار: زىارەتگەھ، گۆرن- زارى: كالين و نالين، گرین- ژ ئەزەل: ز**
بەرى بەر دا -
- **جوانكارى: پەيئىن بەختەرەش و رۇژەخوەش دژبەرن.**

- **شروڤه:** نه‌بی نه‌بی کو تو مه هه‌ردو بووک و زاقایان ل یتش چاقین خه‌لکی سڤک و بی بوها بکی. بلا خه‌لق ب گرین و زارین نه‌بیژن، زهماوه‌ندا سستی یی چ روژه‌ک خوه‌ش بوو، زینی هه به‌ری به‌ردا روژهره‌ش بوو.

**۲۱۲۰- نه‌عشش مه بلا سستی دگه‌ل بت
تاجدین دگه‌ل مه‌می به‌ده‌ل بت**

- **هه‌قبه‌رکرن:** میر. بی، بی - نۆس. بیت، بیت - هژ. بی، بی -
په‌یقناسی: نه‌عش: جه‌نازه، تهرم، له‌ش - به‌ده‌ل: جیگوه‌پوری، ل ده‌وسا، مه‌به‌ست نه‌وه کو چاوا مه‌می ببوو برازاقایین تاجدین، بلا تاجدین زی وسال گه‌ل جه‌نازی مه‌می بی و زی را ببه برازاقا -

- **شروڤه:** ↓ تا کوتایا مالکا ۲۱۴۷ -

**۲۱۲۱- مانه‌ندی مه‌می ژ بوئی تاجدین
تاجدین ب و را بکره شووشیین**

- **هه‌قبه‌رکرن:** هژ. بر. جا. وی را - نه. رو. نا. زا. ژ وء را - رو. نه. نا. بر. میر. بکیره - جا. زا. حم. بکیره - هژ. بکیره -

**۲۱۲۲- شووشیین بتن نه‌وه د گه‌ل مه‌می من
شاهی بتن نه‌وه د گه‌ل غه‌می من
۲۱۲۳- نه‌ی مایلی خه‌یری بی موکافات
وه‌ی بازلن مه‌قسه‌د و مورادات
۲۱۲۴- هه‌تتا وه‌که ساله‌کی ته‌مامی
هندی کو ته‌له‌ف دکی ته‌عامی**

- **هه‌قبه‌رکرن:** میر. نا. حم. نۆس. رو. فه‌که - هژ. وه‌کو - پرۆ. وه‌کو -
په‌یقناسی: خه‌یر: خیر، قه‌نجی، چاکه - موکافات: سزا، پاداشت، تۆله، به‌رانبه‌ری و وه‌ک هه‌قبوون - بازل (باذل): به‌خشینه‌ر، به‌خشنده -

۲۱۲۵- هندی کو بدہر ددی لباسان
هندي قه دخوونی عام و خاسان

- هه قبه ر کرن : ئۆس . بککه ر دکی -
- په یقناسی : ب دهر ددی : دبه خشینی - قه خوهندن : گازی کرن ، میقاننداری دان -

۲۱۲۶- هندی کو ب ککه ر دکی قوماشان
هندي کو به لاف دکی موعاشان

- هه قبه ر کرن : ئۆس . بدہر ددی -
- په یقناسی : ککه ر کرنا قوماشان : برینا پارچه یان ، مه بهست ژئ برینا پارچه و کراسکرنا سیوی و نه دارانه - موعاش : چیره ، دهستمزد ، حه قدهست -
ل ئا . ئۆس . ئه . دا ئه ف مالکا ژئ هاتیبه :
- هندي کو دکی تو خه تم قورئان
هندي کو دینی تو ویرد و دهوران -
لئ دیاره نه یا خانی یه ، له ورا کو لاوازه .

۲۱۲۷- هه ر روژی ب نییه تا غه زایی
هندي کو گه له ک دکی عه تاین
۲۱۲۸- هندی وه کو تول ته ختء روونی
هه ر روژی تو جوندی یان قه خوونی

- هه قبه ر کرن : حم . هژ . ته ختی - - حم . روژی جوندی - هژ . هه ر روژی -
- په یقناسی : غه زا : شه پئ ئایینی - عه تا (عطا) : به خشش - روونی :
بروونیی ، روونیی -

۲۱۲۹- هندی کو توھی دکی خه زینان
هندي کو تو شا دکی حه زینان

- هه قبه ر کرن : هژ . پر - - ئه . ئا . حم . ئۆس . هژ . ئۆس . وه کو شا - پروؤ .
کو تو شا -
- په یقناسی : توھی : ته هی ، قالا - حه زین : خه مبار ، خه مگین -

۲۱۳۰- هندی کو غه نی دکی فہ قیران
ہندی کو رها دکی ئه سیران
۲۱۳۱- هندی د جو کوومه تی خه بهر دی
ہندی وه کو گرتیان تو بهردی

■ هه فبه ر کرن : میر . کرتیا -

۲۱۳۲- هندی کو ژ بو خو را دکی خه رج
هه ر چی د خه زینه یان دکی ده رج

■ هه فبه ر کرن : ئوس . هم . ئه . ئا . هه ر چی - - ئه . خه زاینان -

■ په یقناسی : خه رج کرن . مزاختن ، سه رف کرن - ده رج کرن : قه ید کرن ، جی به
جی که ن ، راگرتن ، هه لگرتن و قه شارتن -

۲۱۳۳- قه هرا وه کو دوژمنان دکته ده فع
زه جرا وه کو زالمان دکته ره فع

■ هه فبه ر کرن : ئا . دکی ، دکی -

■ په یقناسی : ده فع : دوور کرن - زه جر : ئه شکه نجه ، ئیش و ئازار - ره فع : لابر ن و ژ
هۆلی راکرن -

■ جوانکاری : ئه ف مالکا ب ئیپوه یا ته رسیعی هاتیبه قه هاندنی .

۲۱۳۴- عه دلا کو ژ بو خودی تو خاس کی
مه زلوومی ژ زالمان خه لاس کی

■ هه فبه ر کرن : میر . مه زلووما -

■ په یقناسی : مه زلوومی : مه زلوومین ، یین زۆرلی بووی ، یین زولم لئ بووی -

۲۱۳۵- سازي کو د جهنگن دا ديڙي
خوونا ژ موخالفان درېڙي

- هه فبه رکن: هژ. زا. جا. حم. نه. جهنگي- مير. بر. نا. رو. چهنگي-

۲۱۳۶- هه تتا خوره کن سهين شکاری
هه تتا عه له فن کهرئ د باری
۲۱۳۷- شاهم ل ته بت وه سيبه تا من
وان سهر ف بکه ب نييه تا من

- هه فبه رکن: رو. بي- نه. ئوس. بکی-

- په يقناسی: خوره ک: خوره ک، خوړاک، خواردده منی- عه له ف: گييا، گيها،
نالف، ناليک-

۲۱۳۸- مه فکر د حه قيقهت و مه جازي
بنقيسه ل دهفته را جه هازي

- هه فبه رکن: نا. حم. منکر-

۲۱۳۹- دا فه خري بکه م ل پيش زاقن
شهرمه نده نه بم د وهقت و گاقن

- هه فبه رکن: هژ. زاقا، گاقا-

- په يقناسی: فه خر: شانازی- زاقن: زاقايی-

۲۱۴۰- هه رچه نده کو من قهوي درېڙ کر
پر بيڙيه سهر ل ته م گيڙ کر

- هه فبه رکن: ژ بلی هژ. ل گشت ژيده ران دا : وي چرا مه بيڙ کر، هاتييه-

۲۱۴۱- گۆرى تەمە مەقسەدا م دووره
دوور بت ژ تە مەرقەدا م کووره

■ هەقبەرکرن: حم. تە مەقسەدا -

■ پەيقناسى: گۆرى تەمە: ئەز ب گۆرى تەمە، ئەز قوربانا تە بىم - مەرقەد: گۆرن -

۲۱۴۲- لەو ھندە قەدەر دېيىم ب دققەت
دا بېتتە دلئ تە رەحم و رققەت
۲۱۴۳- دەرھەقن من و مەمى نەكى عار
گافا دمەرت مەمى برىندار
۲۱۴۴- ئەز دئ ب جەننازەيىن و را بىم
حەتتا وەكە مەقبەران تەبا بىم

■ هەقبەرکرن: ئە. ئا. ھۆ. وى - پەيقناسى: مەقبەر: گۆرن -

۲۱۴۵- وەقتىن دمەرم بدى تو دەستوور
دا من بکرن د گەل وە مەستوور

■ هەقبەرکرن: رۆ. بگرن -

■ پەيقناسى: مەستوور: قەشارتى، مەبەست ژئ چالکرنە -

۲۱۴۶- من ژالە وە دەربەدەر نەگىرئى
بى پەردە دگەل وە من قەشئىرى
۲۱۴۷- زىنئ کو کورن وەسئىيەت ئاخەر
غايب کرىيا ژ دەردە خاتەر

■ هەقبەرکرن: مېر. غايب کرىيا ژ دەردئى حازر - حم. غايب گرىيا ژ دەردە حازر -
ھۆ. غايب گەپى يا ژ دەردئى حازر - ئا. بر. غايب گرىيان ژ دۆر وئى حازر - ئە.
ژ دۆر وئى، ل رەخ دا ژئ نقيسىيە: غائب کرىيان ژ دەردئى حازر - رۆ. غايب
کرىيا ژ دەردە حازر - پۆ. غايب گرىيان ژ دۆر حازر/کرىيا ژ دەردە خاطر/کرىيا ژ
دوورقە حازر - جا. گرىيا ژ دەردئى حازر - زا. غائب گرىيان ژ دەردئى حازر -

بالکیشی: بدیتنا من تهنی ئه و نقیسا ل پرؤ. دا هاتیبه و من ههلبزار تیبه ژ هه موویئ دنی سهراست تره، لهورا کو ئهوانی دی یهک ژ ی واته یهک به رهش و تیگینه نادن. خانی دیبژه دهما کو زینئ وه سیبه تا خوه کر، دهر د ژ خاتری وی دهر که تن و وهندا بوون. دهر د و کول ژ دلئ وی دهر که تن و خوه سفک ههست کر.

■ **په یفناسی: خاتر (خاطر):** دل، ههر چی یاکو ژ دلئ مرؤفء را دهر باس به، بیر، هزر - غائب کریا ژ دهر دء خاتر: دهر د و کول ژ دلئ وی دهر که تن، دلئ وی ژ ئیش و ژانان قالا بوو، -

■ **شروقه:** (زینئ گوټ) : بلاستی ل گهل جهنازی من به، تاجدین ژ ی بلا ب جهنازی مهنی را ههره. چاوا مهنی ببوو برازاقایی تاجدینء، بلا تاجدین ژ ی وسان دهوسا وی بگره و ئهوی بکه برازاقایی مهنی. بلا تاجدین به برازاقایی مهنی من و بلال ل گهل خهنی من به شاهی. ئه ی خوازهری قهنجی یا بی تونه، ئه ی به خشینه ری مرز و مه تله بان، ئه ز تکایی دکم کو تا ساله کی، ههر چی تو خهرج دکی، بده خیرا من. ههر چی خوه رنا کو تو ددی خهلکی، ههر چی کنجکین کو تول رووت و نه داران دکی، ههر چی خاس و ناسین کو تو قه دخوونی و میغان دکی، ههر چی پارچه بین کو تو ککه ر دکی و ئیتیمان کراس دکی، ههر چی خیر و دهستمزدا کو تو ددی، ههر روژی کو تول ریکا خودی دا شه رء دکی، ههر تشتا کو تو دبه خشینی، ههر گافا کو تول سهر ته ختء دروونیی و سهر بازین خوه ل دؤر خوه کؤم دکی، ههر چه ندا کو تو خه زینه یان قالا دکی و ددی ژار و نه داران، ههر چی کو تو مرؤفین خه مگین شا دکی، ههر چی کو تو مرؤفین نه دار دارا و دهوله مهنی دکی، ههر چی دیلین کو تو نازا دکی، ههر چی تشتا کو تول بارا حوکوومه تی دا دناخفی، ههر چی گرتی بین کو تو به رددی، ههر چی تشتا کو تو ژ خوه را خهرج دکی، ههر چی تشتین کو تول خه زینه یا خوه دا ب جی دکی، هه یلو ئه و تووره بوونا ته یا کو دوژمنان ژ وه لاتء دوور دخه و ئه و زؤرا ته کو به ردده زالم و زؤرداران، ئه و دادمه ندی یا ته یا تابه تی، کو تو ب وی به له نگاز و زؤر لیبوویان ژ دهستی زالم و زؤر کاران رزگار دکی، ئه و سازا کو تول روژا شه رء دا لی ددی، ئه و خوونا کو تو ژ دژ به ر و دوژمنان درژینی، هه یلو خوه رنا سه بین نیچیری، هه یلو ئالیکئ که رین باری، بلا بسپارته یا من ل ته به، وانا هه موویئ ژ ی ب نیبه تا خیرا من ب جی بینه و بقه دینه. قهت ل حه قیقهت و مه جازی نه فکره، تو وانا هه موویئ ژ ی ل دهفته ری دا بناقی جه پزی من بنقیسه. داکو ئه ز ل بال زاقایی شانازی بی بکم و چ ده م ل لالء وی شه رمه زار نه بم. ههر چه ند کو من ئه ف چیرا گه له ک دریز کر و ب فی پریژی

بي سهرى ته ڙي ٿيڻان، لڀ ٺهڙ ڳوڙي ته به، ريڪا مه ڊووره و ڊووري ته به، ڳوڙنا مه ڪورهه. ٺهڙ ل بهر وي هندی يه ڪو وهها ب هوورگلي ڊيڙم، دا ڪو دلڀ ته ب مه بشهوته و دلڀ ته نهرم به. قهت ل بارا من و مهمن دا شهرم نه ڪه و ٺهڙينا مه نه فهيتي يه. دهما ڪو مه مو بي ٺهڙيندار دمره، ٺهڙي تا بهر ڳوڙستاني ب جهناڙي وي را بچم و ل رهخ جهناڙي وي بڪه ڦم . ٺهڙ تڪايي ڊڪم دهما ڪو ٺهڙ ڙي مرم، دهستوورڙي بده بلا من ڙي تهڙي وي چال بڪن. تڪايه من ڙ وي ڊوور نهخه و بي پهرڙين و پهرده من ل ناف ڳوڙنا وي دا چال بڪه. دهما ڪو ڙيني ڪوتاترين بسپارته يا خواهه بهرهمه رگي ڪر، دهرده و ڪول ڙ دلڀ وي دهرڪه تن و خواهه سڻڪ سهه ڪر.

**۲۱۴۸- مير ڳو تو ههڙه مه من بيينه
گهر ڊي مرڀت ٺهوي فهڙينه**

- ههڙه ڪرن: ٺه. ٺا. ڳوڙي ههڙه- ٺا. دهرينه- - ٺا. بمرت- هم. مري بت - ٺه. ٺوس. ڙ نوو-
- پهڙينهاسي: فهڙينه: زندی بڪه، سهڙنوو ڙيني بدی-

**۲۱۴۹- باوهر بڪه تو ب سدق و ٿيمان
بوومه ل ته و مه من په شيمان**

- ههڙه ڪرن: ٺه. هم. ٺوس. هڙ. تو بڪه-
- پهڙينهاسي: سدق(سدق): راستي و دوروستي- ٿيمان: باوهری- په شيمان: پوڙشمان-

**۲۱۵۰- گهر هوون بمرن وه گهر ڪو رابن
نابت تو و مه م ڙ ههڙ جودا بن**

- شروڙه: مير ڳوڙي تو ههڙه مه مو ڙ زنداني دهرينه، ٺه گهر ٺه و مري به ڙي، ٺهوي فهڙينه. باوهر بڪه ٺهڙ ب دوروستي و ڙ دل و جان و ب باوهری ڙ ته و مه مو پوڙشمان بوومه. ٺه گهر ڪو هوون بمرن، يان ڙي زندی بن، نابه ڪو تو و مه مو ڙ ههڙو جودا بن. چ مري و چ زندی هوون ده بن پيڻڪه بن.

(۵۲)

په شیمانی یا میر زینه دینه ل مه حه بیه تا مه م و زینان
مه رحه مه تا وی یه ل حاله نازنه نینان
مرنا مه مین یه ب ئاخفتنا برینان

۲۱۵۱- زینن کو بهیستن ئه ف ته که لوم
ئه ف میهر و وهفا و ئه ف ته ره حوم
۲۱۵۲- رابوو خه ملی ژ پای تا فهرق
بوو به حرئ حوسن د گه وهه ران غهرق

- هه قبه ر کرن : میر . و -
- په یقناسی : ته که للهوم : ئاخفتن - ته ره حوم : دلؤقانی - فهرق : سه ر، سلکا سه ری،
ته په لکا سه ری -
- جوانکاری : په یقین میهر ووهفا و ته ره حوم هه قبا به تن . په یقین پای و فهرق
دژ بهرن . به حرئ حوسن ته شبیهه، جوانی یا زینن ل زیده بوونئ دا ب
ده ریایه کئ را هاتییه وه کاندنئ . ل نیقه کا په یقین به حر، گه وهه ر و غهرق دا
په یوه ندی هه یه .
- شروقه : ↓
- ۲۱۵۳- دایین و ستی دو سه د پهره ستار
خورشید و مه ه و نوجوومی سه ییار
- هه قبه ر کرن : میر . خورشیده مه ه و نجووم و سه ییار - - ئا . ئوس . رو . و -

■ په یفناسی: **نوجووم**: پرانه یا نه جم، **ئستیر** - **سه ییار**: گه پړوک - **نوجوومی**
سه ییار: **ئستیرین** گه پړوک -

■ **جوانکاری**: ل قی مالکی دا لهف و نه شر هه یه، خورشید و مه ه و نجوومی
سه ییار به ریکی دا دچن سه ر ستي، دایین و پهره ستاران و ئستعاره نه ژ وان .

■ **شروقه**: ↓

۲۱۵۴- بلجومه ب دهرکه تن ژ بورجان دوردانه ب دهرکه تن ژ دورجان

■ **شروقه**: ده ما کو زینئ ئه ف ئاخفتن و ئه ف خو شه ویستی و ئه مه کداری و
دلوقانی یا ژ میرء بهیست و دیت، رابوو ژ سه ری تا پییان خه مملی و وه که
ده ریایه که جوانی یئ خوه ل گه وه ه ران دا وه ریچا . دایین و ستي و سه د
به ردستکین وی ژی وه کی هیف و تاف و ئستیران و وه کی گه وه ریچا کو ژ
گه وه ردانان دهرکه فن، ژ بورجان دهرکه تن و هانن بال زینئ .

۲۱۵۵- سه د جارییه و ستي و دایین هه لگرتن ئه وی ب ره سم و ئایین

■ **هه قبه رکن**: **ئوس** . هه لگرتنه ئه و -

۲۱۵۶- زانی کو نه بوو موراد حاسل بئی خه لوه تی خاسی شه یخی کامل

■ **هه قبه رکن**: **میر** . خاس و -

■ **په یفناسی**: **خه لوه تی خاس**: **جیهی** ته نیتی و تاییه تی، **بویژه ک عرفانی** یه -
شه یخ: **شیخ**، **لیره** دا **ریقه بهر** و **مه به ست** ژی **مه می** یه - **شه یخی**
کامل: **مورشد** ، **پیری** ته ریقه تی یئ پایه بلند -

۲۱۵۷- ئەف زوھرە مسالى زەرە رەقاس
بوو مەھرەمى رازى خەلوھە تا خاس

- ھەقبەركرن: ئە. ئا. ئۆس. زوھرە- - رۆ. مەھرەما-
- پەيئناسى: زوھرە: ئستېرەك ھەرە گەشە كو نیشانە و خىوئ شادى و مووسىبقايى يە -
- جوانكارى: ئەف زوھرە ئستعارەيە ژ زىنى. خانى مەمى وە كاندىيە تاقى و زىن ژى ل ھەمبەر مەمى دا وە كاندىيە تۆزقالا كول بەر تاقى دېرەقسە و بىي ھەبوونا تاقى ھەبوونا وئ بى واتەيە.
- شروڤە: ↓

۲۱۵۸- گافا كو گەھانە خەلوھە خانى
دەرگەھ فەكرن ل ھەبسە خانى

- ھەقبەركرن: ھژ. كېھانە-
- پەيئناسى: خەلوھە خانە: خەلوھە تخانە، جېھى پەسيو و شارگە، لېرە دا مەبەست ژى زندانا مەمى يە- ھەبسە خانە: ھەبسە خانە، زندان-

۲۱۵۹- ئەو پىكفە ب مەشعەل و فەنەر چوون
دايىن و ستى ھنەك د بەر چوون
۲۱۶۰- دىتن كو د ساحلى سەدەف وار
ئەو غەرقيي بەحرئ عەشقى خونخوار
۲۱۶۱- دوڤدانەيى بى بەھايى جانى
دەردايە ژ دەست خو رايگانى

- ھەقبەركرن: ئە. ئا. ئۆس. زندەگانى-

■ **په یقنناسی: فهنهر: فانوس، لامپا- سهدهف وار: وهکی سهدهفی- بهها: نرخ و قیمهت- بهها: روښاهی- بی بهها: بڼ روښاهی- بی بوها: په یقهک دژبه ره هم تڼ ب واته یا گرانبوها تڼی و هم ژی تڼ ب واته یا کیمقیمه تی و نهرزانی یی- رایگانگی: خوږایی، موفت، بیداوا-**

■ **جوانکاری: خانی وینه سازی یهک زور جوان لیره دا نافراندیبه. نه فین کریبه دهریا یهک خوونخوار کو مهمو تی دا خه ندقیبه و لاشی مهمو یی بیجان وه کاندیبه سهدهفا قالا یا کول دهریا یی دا خه ندقیبه و مروارید ژی دهرکه تیبه و پیلین دهریا یی نهو سهدهفا فک و قالا نأقیته په ارفان و ل دوو را ژی جانی مهمی دیسان دوه کینه مرواریدهک گرانبوها کو مهمی بیټونه و خوږایی ژ دهست خوه دایه. هروسان مه بهستا وی ژ به حری عه شقی خوونخوار نهوه کو خوونا کو ژ دهف و دفنا مهمو را هاقیته، بینه بیرا مروء.**

■ **شروقه: ↓**

**۲۱۶۲- فانوس قهفیس قه مایه بی تاب
گولزاری به دهن قه مایه بی تاب**

■ **هه فبه کرن: نا. فانوس و- میر. نا. نه. رو. بر. زا. جا. قه مایه، قه مایه- حم. مای- هژ. مای-**

■ **په یقنناسی: قهفیس: رکه- بیتاب: بیروښاهی، بیتریشک، بی تاو-**

■ **جوانکاری: خانی به دهن مه مو یا بیجان وه کاندیبه فانوسه کی کو ئیدی تاو و روښاهی تڼ دا نه مایه و هه و سان وه کاندیبه گولزاره کی کو ئیدی ئاف تی دا نه مایه و گولین وی گولزاری ل بهر بی نأقبوونا قشرینه.**

■ **شروقه: زینی سهد بهر دهستک و دایین و ستی ب خهمل و رهوش و ب ریک و پیکی هلگرتن و ل گهل خوه برن. زینی زانی کو مراری وی بی خه لوه تا تایبه تی یا شیخی وی یی که مملی یا بوونی نینه. نهو ئستیرو زوهره یی وه کی توز قالا کول بهر تاقی دره قسه، ب لهز و بهز خوه گیهانده خه لوه تخانه یا مهمی و بوو راز هه لگرا خه لوه تا تایبه تی. دهما کو گهه شتن خه لوه تخانی و دهر گه هی زندانی قه کرن، هه مووی مه شعل و فهنر دابوون دهستین خوه و ستی و**

دایین ژی ل پیښی یا وان که تبوون . دهما کو گهه شتن ناف زندانی، دیتن کو لاشی مہمؤ یی بیجان وه کی سدهدهک فک و قالا کو ل ناف دهریایا خوونخواره ئه قینن دا خندقی به و ئافا دهریاین ئه و ئاقیتبه لیقاران، ل بهر دهری زندانی بی روح و جان که تیبه و مہمؤ مرواریدا روحی خوه بیتونه ژ دهست خوه دایه . له شی وی وه کی فانوسهک بی روڼاهی و تهمری مایه و وه کی گولزارهک بی ناف و قشری که تیبه ئهردی .

**۲۱۶۳- وان پرس کرن ژ خهلقن بهندی
حالی وء فقیر و موسته مہندی**

■ ههقبه رکن: میر. نا. ئوس. رو. فقیری. پرؤ. فقیر و-

■ په یقناسی: بهندی: زندانی - موسته مہند: بهلنگاز، بیچاره-

۲۱۶۴- خهلقن کو د گهل مہمن گرفتار
گۆتن کو مه دی ژ سه تحن دیوار
۲۱۶۵- بهرقهک ب عهجهب مہمن ب سهر کهت
شهوقهک ژ سهرئ مہمن ب دهر کهت
۲۱۶۶- یهک شوبهه تن روژ و یهک چو هیف بوو
یهک شوبهه تن زبړ و یهک ژ زیف بوو

■ ههقبه رکن: ئه. هژ. زی. ئوس. بینک زیف -

■ په یقناسی: سه تح (سطح): روو، روویه، ئاست-

۲۱۶۷- ئه و شه مس و قه مہر کو موتته سل بوون
دهر حال ب پیکفه موزمه حل بوون
۲۱۶۸- گاڤا کو ب پیکفه موقته بس بوون
ئو ههر دو ب زهوئی مونه کس بوون

■ ههقبه رکن: ئه. حم. هژ. گاڤا وه کو پیکفه - - حم. هژ. ل-

■ په یقناسی: موتته سل بوون: ب هه ف فا زهلقین، گیپانه هه فدو - موزمه حل بوون: دناف هه فدو دا حلیان - موقته بس: روڼاهی قهرگرتی - زهوء (ضوء): روڼاهی - مونه کس بوون: ئسپینه قه دان -

**۲۱۶۹- نهو رهنګ کرییان مونیبر و رهوشه
زندان ل مه کرنه سهحنی گولشه**

- ههقبه رکرن: حم. رۆ. گریان - هژ. گهړی یان - ئوس. کو کر -
- په یقناسی: مونیبر: رۆناهی - رهوشه: رۆژن، رۆناهی -

**۲۱۷۰- مه م ژ ی ب فء رهنګء بیخه بهر بوو
خوونا دلئ وی ب دهرقه دهر بوو**

- **شروقه:** نهوانا رهوشا وی ژاری به له نګازی بهختره شی بیخودان ژ زندانیان پرسین. ههقبه ندین مه مۆ گۆتن، مه نشکافا دیت کو به رقه ک سو سره ت ژ سهر پیسیرا دیواره هه لهات و ل سهری مه مۆ که ت و شه و قه ک ژ ی ژ سهری مه مۆ دهر که ت. نهو ههر دو رۆناهی و شه و قانا یه ک بینانی تاقی بوو و یه ک ژ ی بینانی هیفی بوو. یه ک بینانی زیړه زهر، و یه ک ژ ی بینانی زیفه سپی بوو. نهو تاف و هیفا ده ما کو گهه شتن هه قهو تیکه لی هه ف بوون و بوونه یه ک. ده ما کو گهه شتن هه ف و رۆناهی ژ هه قهو فه گرتن، ههر دو ژ ی ب رۆناهی یی فا ئسیپنه بوون و دیار کرن. نهو ههر دو وسان رۆناهی بوون، کو زندان ل مه کرن وه کی نیقه کا گولزاری. مه م های ژ وی نووری نبوو، لی نشکافا ب خوونی دهر بوو و خوونا دلئ وی ئاقیته دهر قا.

**۲۱۷۱- ئی دیده یی دل نه بووی مه فتوح
ئکار نه کی ته جه لیا رووح
۲۱۷۲- دا فکر نه کی کو نه ف حولوله
یان نه سخه خورووجه یان دوخوله**

- ههقبه رکرن: ژ بلی هژ. ل هه موو ژیده ران دا، " یا " هاتبوون -

- **په یقناسی: ئی: ئی کو، نهی نهو که سهی کو - دیده یی دل: چاقی دلئ - مه فتوح: فه کری - ئکار کرن: مانده ل کرن، حاشاکرن - ته جه لی: خونیشانان، چلقلین، ته بیسین - حولول: که تنه روحنی که سه کی / که سه کی ل له شی که سه کی / که سه که دی دا، په یدا بوونا تشته کی ل ناف تشته ک دی دا - نه سخ: باتل، پووچ، که تنه روحنی که سه کی / که سه کی ل له شی که سه کی / که سه که دی دا - خورووجه: دهر که تن، دهر چوون - دوخول: تیکه تن، تیچوون -**

۲۱۷۳- دا زهن نه بهری کو نهف مساله
یان قهولنی زه عیفه یان بهتاله

- هه قبه ر کرن: ئوس. خه یاله- نه. ل رهخ دا خه یاله ژی هاتیبه - - ئوس. نهف -

۲۱۷۴- خه ونا تو دبینی نهف مه قامه
شه یتهک ژ شو هوودی ناته مامه

- هه قبه ر کرن: هژ. شه ووده- ئوس. شه وود تی ته مامه -

- په یقناسی: مه قام: رهوش، پله- شه یتهک: تشتهک-

۲۱۷۵- هه م سو حبه تی یا مه من موکه پره م
ناگاه کرن هه قال و هه مده م

- هه قبه ر کرن: ئوس. هه قده م -

- په یقناسی: هه مسو حبه تی (همصحبتی): هه قده می، هه قالینی - موکه پره م: ب
قه در و قیمة ت، ریژدار -

۲۱۷۶- وی مور شدی قه نچ ل وان نه زهر کر
قه لبین وء د قه لبین وان نه سه ر کر
۲۱۷۷- هه م خه لوه تی یا مه من گرفتار
بوو په رده گوشایین یار و نه غیار

- په یقناسی: په رده گوشا: په رده قه کر، په رده هه لگر، مه به ست ژی نه شکه راکه ره،
په رده هه لگری ژ سه ر رازان - یار: هه قال - نه غیار: خه لک، نامۆ، نه ناس -

- شروقه: نهی نه و که سین کو چافنی دلی لی قه نه بووی و دلکووری، نه بی نه بی کو
تو ته جلی یا جانی ئنکار و مانده ل بکی. قه ت شاش تی نه گیژه و وه نه هزره کو

ئەف ھندا حولول يان نەسخە، يان دەرچوون و تېچوونە. قەت وسان گومان نەكە كو ئەفە وەكاندەكە كو ئەم دېئژن، يان گۆتەك لاواز و پووچە. نا وسان نېنە، باش بەرا خوە بدئ، ئەو خەونا كو تو دېئني ژى دوروست وەكى فئ ھندئ يە، لئ ئەو شاهدهكە بچووك و نقيشكانە ژ تەجەلى يا جانان.

ھەقدەمى يا مەمۆيئ ريزدار ھەفال و ھەقبەندئىن وى ژى ئاگادار كرىوو. ئەوى رېقەبەرى باش ل وانا نەزەر كرىوو و دلئ وى كار ل دلين وان كرىوو. ھەقبەندى يا مەمۆيئ بريندار و گيرۆدار، سڤ و رازين سەرگرتى ژ خاس و ناس و يار و نەياران را سەرڤە كر.

۲۱۷۸- داين و ستى كو چوون ب سەردا
ھندى كو ئەوان د گەل خەبەر دا

■ ھەقبەركرن: ئۆس. ل سەردان - رۆ. ب سەردان - - بر. رۆ. خەبەردان -

۲۱۷۹- گۆتن كو مەمۆ تو رابە زين ھات
رووحا تەيە بېگومان يەقین ھات

■ ھەقبەركرن: مير. گۆتن مەمۆ - ئۆس. گۆتن كو تو رابە لئ وى زين ھات -
 مير. ئۆس. رووحا -

۲۱۸۰- ئەو تەشەنەلەبىن زەلال دیدار
شاداب نەبوو ب ناقي دلدار

■ ھەقبەركرن: ھژ. زەلالئ -

■ پەيقناسى: تەشەنە لەب: تېھنى، لئف بزمى - زەلال دیدار: زولال دیدار، چاف لئ زەلال بووى، مرى، دەما كو مرۆف دمرە چاقين مرۆفء زەلال دبه، چاف زەلال بوون بریتىبە ژ مرنئ - شاداب: گەش، كەيفخۆش -

۲۱۸۱- ھندی کو رھا دلی کشاندن
ھندی کو گولاف لئ رھاندن

- ھهقبه رگرن: ٺه. ھندی کو رھا دلی- میر. ٺا. ٺوس. ھندی کریا دلی- ھم. رۆ. ھندی کوریا دلی- ھژ. ھندی کو رھا دلی- زا. ھندی کوورھیا دلی- جا. ھندی کو زوباد لی کشاندن.

۲۱۸۲- وان سھ نه کرن د جسمء جانھک
ٺلا ژ سھری دچوو دوخانھک

- ھهقبه رگرن: ٺه. سھح- ٺه. ھم. رۆ. ھژ. بر. جسمی-
- پھیفناسی: دوخان: دووکھل، دوو، کادوو-

۲۱۸۳- وی موردھ چراغئ ناگھانی
دووکھل ژ سھری دچوو پھ بانی

- ھهقبه رگرن: میر. ٺا. دووکھل-
- پھیفناسی: ناگھانی: نشکاف دایی - بان: ژۆر، لایئ سھری-
- جوانکاری: لاشئ مھمۆ یئ کو نشکافا جان ژئ کشیایه، ب چراپھ کئ را ھا تیبھ وھ کاندنئ کو نشکافا ھا تبه فھمراندنئ و دووکھل ژ پلئا وی چراپا نووفھ کوژیایی بکشھ و بچھ بهر بانان.
- شروؤفھ: دایین و ستي سھردا چوون و دگھل خه بهر دان. لئ ھندی کو ٺهوانا ل گھل مھمۆ خه بهردان و گۆتنئ: مھمۆ رابه زین ھا ت، رابه روھکا ته نه ب گومان و خه یال، به لکی ھما ب راستی فایه ھا تیبھ بال ته. لئ مھمۆ ٺه و لیف بزمري یئ تیپھنی یئ ٺه فینئ، ٺه وی کو چاقین وی ٺیدی زھلال بیوون، قھت نه ھا ته سھر ھمدئ خوه و به شھرا وی گھش نه بوو. ھندی کو رھا دلی وی کشاندن و ھندی کو گولاف لئ رھاندن، لئ وانا قھت تو جان ل جھسھدئ وی دا سھھ نه کرن، ھھر ته نئ دووکھلهک ژ سھری وی قولۆز دبوو. ٺه مھمۆ یئ مری وھ کی چراپا کو تازه ھا تبه فھمراندنئ، دووکھل ژ سھری وی دچوو بهر بانان.

۲۱۸۴- زین هات و ژ پیشغه بوو حهواله
بهدری کو قهدا ل بهر خو هاله

- ههقبه رگرن: ئۆس. ژ بوّ خوّه- رۆ. هژ. ژ بهر خوّه-
- په یقناسی: حهواله بوون: خوّه پین سپارتن- هاله: جوخینا هه یقی-
- جوانکاری: بهدر ئستعاره یه ژ زین. هاله ئستعاره یه ژ ئبزار و روو پۆشی زین، یان روّناهی یا جوانی یا زین یه کو خانی وه کاندیه جوخینه یا هه یقی.

۲۱۸۵- بورقوع کو قهدا ژ بهر جهمالین
خوروشید نوما دگهل هه لالین

- ههقبه رگرن: هژ. بهرقی-
- په یقناسی: بورقوع: بهرقه، رووبه ند، مهقنهعه، خاڤک-
- جوانکاری: خورشید ئستعاره یه ژ تەفه شا زین، هه لال ئستعاره یه ژ بروو یین زین.

۲۱۸۶- زینن وهه گۆته وی بهدیهی
"قوم یا جهسه دهن نه فهختو فیهی"

- په یقناسی: بهدیهی: ئه شکه را، راسته راسته و ژ نشکاڤا- قم یا جسدا نفخت فیه: رابه ئه ی جهنازه یی کو من پوف کری-
- جوانکاری: ئقتباسه ژ ئایه تا ۲۹ ژ سووره یا ۱۵ و هروسان ئایه تا ۷۲ ژ سووره یا ۳۸ ژ قورئان، کو دبیژه: فاذا سویته و نفخت فیه من روحی فقعو له ساجدین. قیجا ده ما کو من ئافراند و چی کر و من پوف کری ژ روحی خو، جا هوون سه ری خو ژیرا دانقینن.
- خانی قهژاندنا مه مۆب دهستی زین دوه کینه ئافراندنا ئاده مء ب دهستی

خودى. چاوا دەما كو لەشى ئادەم ھاتە چىكرنى و خودى ژ روحي خوه پوفى وى لەشى كر و ئادەم ئافراندا. زىنى ژى وسان ل بەر مەمى راوہستايە ودييژى، دە رابە. ھەروسان ئەف مالكا دكارە تەلمىح بە ژ سەربھۆرى يا عيسا پىغەمبەرء و زندىبوونەقە يا مرى يان ب دەستى وى.

۲۱۸۷- شەوقا خەبەرى دەقى شەپالى
بەربوويە سەرى دووين شەمالى

■ ھەقبەركرن: مير. ھژ. دەقى - رۆ. ئا. حم. ئۆس. دەقى/ دقى - زا. جا. دقى - ئە. دوئ - پرۆ. ل قى -

■ **جوانكارى:** خەبەرىن زىنى ب ئاگر يان چرايەكى ھاتىبە وەكاندىن و سەرى مەمۆ ژى ب شەمالكەك قەمرى كو دوو ژى دكشە، كو شەوقا چرايا ئاخفتىن زىنى بەر بوويە دووين سەرى وى شەمالكا قەمرى و ئەو شەمالك سەر ژ نوو ھل بوويە.

پەيقىن خەبەرى و سەرى مووسىقايا ھوندورانى دئافرىن. پەيقىن دەف و سەر ھەقبابەتن.

بالكىشى: ئەف مالكا ب سى چىشىتان تى خوەندن و رافە كرنى: يەك ئەوہ كو ئەم دكارن بىژن، شەوقا خەبەرى د وى شەپالى، بەر بوويە سەرى د وى شەمالى. واتە شەوقا خەبەرىن د وى شەپالى كو مەبەست زىنە، بەر بوويە سەرى د وى شەمالى كو مەبەست ژى مەمۆيە.

يا دوہم ژى ئەوہ كو ئەم بىژن، خانى گۆتیبە: شەوقا خەبەرى د وى شەپالى، بەربوويە سەرى دووين شەمالى. يا سىبەم ئەوہ كو ئەم وەھا بخوون: شەوقا خەبەرى دەقى شەپالى، بەربوويە سەرى دووين شەمالى -

چەند تشت ھەنە كو تايى پىكىشكى ل سەرجەلەبىن دوہم و سىوہم دا دادخن و گران دكن. ئەو ژى ئەفانانە:

۱- ئەم دزانن كو پىتا "د" ل سەرانسەرى مەم و زىنى دا ژ بۆ پرائەيى و رەوشناقا پرائەيى ھاتىبە. واتە پىتا پەيوەندى يە كو ناقىن پرائە و رەوشناقىن وان ب

- هه ف فا گری دده . گاڤا کو ئەم بیژن : بهربوویه سه ری د وی شه مالی، واته شه مالی چند سه ره نه، کو وسا نینه .
- ۲- په یقین دهف و سه ری پیکفه هه فبانه تن و جوانکاری به کی ساز دکن، لی په یقا دووی کیشا هه لبهستی گران دکه و مرؤف دکاره بیژه کو سه رهستی یا هوزانی یی یه .
- ۳- ل جهله با سییه م دا ئەم دکارن بیژن کو په یقین " د وی و دووی " جناسی ساز دکن .
- ۴- ژ هه مووی گرنگر مالکا کو ل دوو را تی نیشان دده کو " دووی شه مالی " ژ " د وی شه مالی " سه راست تره . لی ئەم دزانن کو په یقا " دووی " کیشا هه لبهستی دئالزینه، کو لیره دا مرؤف دکاره بیژه، خانی ژ سه رهستی یا هوزانی یی وهج وهرگر تیبیه و ل جیهی کینه یا کن دا کینه بهک بلند ب کار بریه .

۲۱۸۸- وی دووی قه بهس ژ شهوقی راگرت قه ندیل قه فهس قه بهس کو داگرت

- هه قه برکن : میر . دیوی - ئوس . دوودی - نه . دی، لی ل رهخ دا دووی ژی هاتییه - - بر . نا . قه ندیل و -
- په یقیناسی : قه بهس : بزۆت - شهوق : روّناهی - قه ندیل : پیچرا -
- جوانکاری : په یقین قه بهس و قه فهس جناسی ساز دکن . هه روسان لیقه گهرا په یقین قه بهس و په یقا قه فهس پیکفه مووسیقیا هوندورانی ساز دکن . له شی مەمی ب قه فهسه کی هاتییه وه کاندنی کو بالدارا روحی لی دهرکه تیبیه و هه روسان ب پیچرایه کی کو چرا یا وی قه مریه، کو دیسان مه بهست هه مان روحه، هاتییه وه کاندنی .

۲۱۸۹- ئەو خه لوه تی یی د ئعتکافی رابووقه ب نییه تا ته وافی

- هه قه برکن : نه . نا . یا -
- په یقیناسی : ئعتکاف : گوّشه گیری، خه لوه نشینی - نییهت : نیت، نیاز - ته واف : دۆرلیدان و زیارهت کرن -

۲۱۹۰- نهووهل نهوء کر ب سدقئ دهردهم
تهجدیدئ وزوو ب ئابئ زهمزهم

- ههقبهر کرن: میر. نه. ئا. سدق و- هژ. سدق دهردهم-
- په یقناسی: تهجدیدئ وزوو (تجدیدوضو): نوو کر نهقه یا دهستنمیژئ-
- جوانکاری: مهبهست ژ تهجدید وزوو زندگی بوونهقه و مهبهست ژ ئافا زهمزهمی هیسرین وی یه.

۲۱۹۱- وهستال موسه لالا و مهقامئ
وی جهبهه گه هانده ئستلامئ

- ههقبهر کرن: رۆ. ب- - هژ. گیهانده -
- په یقناسی: وهستا: راوهستا، سه کنی - موسه لالا (مصلا): نمیژ گهه- ئستلام: دهست لئ سووتن و خشکاندن، لئ سووتن، لئ ههسکاندن، حاجی کو دچن تهوفا مه کئ، ده بی کو بهرئ رهش ماچ بکن و یان ژئ لایئ کیم دهستی خوه لئ بدن و ل سهر چاقین خوه بسوون، کو ژ وی هندئ را ژئ ئستلام دبیژن -

۲۱۹۲- تهوفه ک دو کرن ل دۆرئ بهیتئ
په روانه یئ په ر گه هانده زهیتئ
۲۱۹۳- گافا وه کو په ر ل وی دسوئن
وان چه ند کلام پیکفه گۆتن

- ههقبهر کرن: ئۆس. دسوئتن، دگۆهتن - - هژ. چه نده - میر. ب پیکفه -
ئا. ب پیکفه -
- په یقناسی: تهوف: دۆر لئدان، ل دۆرا تشته کی گه پریان ب مهبهستا پیروزی یا وئ- بهیت: مال، مالا خودئ، لیره دا مهبهست به ژنا زینئ یه - زهیت: روون -

■ **جوانکاری:** ل فان مالکانا دا خانى بهژنا زینى وهکاندییبه مالا خودى و تەفەش یان ژى خالا وى وهکاندییبه بهرى رهش و مەمۆ ژى وهکاندییبه حاجییبه کی کو دەبى ژ بو پهژرینا زیارەتا خوہ بهرى رهش ماچ بکه و یان ژى لایى کیم دەستى خوہ یان ئەنى یا خوہ ل بهرى رهش بسوو. ل دوو را دیسان مەمۆ وهکاندییبه حاجى یى کو ل دۆرا مالا خودى را تین و دچن و ئەوى مالى تەواف دکن. دیسان زینى وهکاندییبه شەمالکى و مەمۆ ژى وهکاندییبه پەرپۆکه کى.

■ **شروقه:** زینى هات و ل پيشبهرى وى راوهستا و چارشەفا کو وهكى جوخینا هیقى ل بهر تەفەشا وى بوو، ل بهر تەفەشا خوہ یا وهكى هیفا چاردى راکر و روویى خوہ یى بینانى تافى خوہشک و بروویین خوہ یین وهكى هیفا یهکشەفى نیشانى وى دان و وهها ب وى را خەبهرا دا و کوئى: ئەههى تەرمى بیجان رابه کو من ژ روخى خوہ پوفى تە کر. روئاهى و شەوقا خەبهرى زینا شەپال بهربوو دوویى سەرى شەمالکا لاشى مەمۆ. ئەوى دوویى ژ شەوقا کوئین زینى بزۆت وەرگرت و دەما کو لاشى وى یى وهكى پیچرایا یى چرا باش بزۆت داگرت، روح کەتە بهر و ئەو چله نشینى ل چله خانى دا ب نیهتا تەوافى رابوو شپى. ئەوى پيش دا د گافى دا ب سدقه کی سادق، ب دلە کی پاک ب ئافا زەمزەمى واتە هیسرىن چاقان دەستەمیزا خوہ تەزە کرهوه و ل بهر میهراپا بروویین وى کەعبەیا بهژن و بالى و نقیژگهه و رووگهها تەفەشا وى راوهستا و ئەنى یا خوہ گیپهاندە خالا روویان و دەقى خوہ ل بهرى رهشە خالا وى سووت و ئەو ماچى کر. ل دوو را وهک حاجى یهكى ل دۆر بهژنا زینى را هات وچوو و ئەو بهژنا تەواف کر. دەما کو دەستى مەمۆ وهكى پەرى پەرپۆکى گەهیشته ئالافا شەمالکا روویى زینى، ناگر ب پەرى پەرپۆکا جانى وى کەت و ئەوان پیکه دەست ب ناخفتنى کرن.

۲۱۹۴- پەروانە یى گۆ تو خوۆش دەلیلى

شەمەى وههه گۆ تو خوۆش خەلیلى

۲۱۹۵- پەوانە یى گۆ تورەهنوما یى

شەمەى وههه گۆ تو جانفەزایى

■ هەقبەرکرن: میر. گۆ رههنوما یى - - ئا. ئە. جانفەدایى -

■ **پەیفناسى:** دەلیل: رینموون، رینیشاندەر، پەلگه، سەرپەلگه، - خەلیل: دۆست، یار - رههنوما: رینموون - جانفەزا: جانفەژین، جان زیدەکەر، رووحبەخش -

■ **جوانکاری:** تەلمیحە کە لایەکی ژ سەربهژوری یا ئیبراهیم خەلیل و ناگرى نەمرودە د قى هەلبەستى دا هەیه.

۲۱۹۶- پەروانەيىن گۆ تو دلفرووزى
 شەمعىن وەھە گۆ تو سىنەسووزى
 ۲۱۹۷- پەروانەيىن گۆ تو چارەسازى
 شەمعىن وەھە گۆ تو دلنەوازى
 ۲۱۹۸- پەروانەيىن گۆ تو پادشاھى
 شەمعىن وەھە گۆ تو قىلەگاھى
 ۲۱۹۹- پەروانەيىن گۆ تو ھوورئى زاتى
 شەمعىن وەھە گۆ تو نوورئى زاتى

- پەيقناسى: دلفرووز: دلگەشكەر، دل رۆناھىكەر- سىنەسووز: دلشەوتىن- چارەساز: كارساز- دلنەواز: دل لاوينەر- قىلەگاھ: رووگەھ -

۲۲۰۰- وان تەشئەلەبىن د بى تەكەلوف
 وان سووختەيىن د بى تەسەپروف

- ھەقبەركرن: رۆ. دلئ د بى- پروف. سووختەيىن د بى-
- پەيقناسى: تەكەلوف: زەحمەت- سووختە: شەوتى- تەسەپروف: دەست دريژى، دەست تى وەردان، گوھەراندن -

۲۲۰۱- ئەف رەنگ دكرن ب پيئكفە سوحبەت
 ليك عەرز دكرن كەمالئ ئولفەت

- ھەقبەركرن: ئە. ب پيئكفە - ئە. ئا. كرن -
- پەيقناسى: عەرز(عرض) كرن: نیشاندان، رابەركرن -

- شروڤە: مەمۆ گۆتە زىنىن كو تو ريئموونىكەرەكە پې باشى. زىنىن گۆتە مەمۆ: تو ژى وەكە ئىبراھىم خەليل دۆستەكى پې باشى. مەمۆ گۆتە زىنىن: تە ريكا راست نىشانى من دا. زىنىن گۆتە مەمۆ: تە جانئ من گەش كر. مەمۆ گۆتئ تە دلئ من تە يىساند. زىنىن گۆتئ تە جەرگئ من شەوتاند. مەمۆ گۆتئ تو چارەسازى و

ته دهرمانی دهردی م پهیدا کر. زینی گوتی تو دل لاوینهری و ته دلی من
خویش کر. مهو گوتی تو شاهه نشاها منی. زینی گوتی تو قبله گاهی منی.
مهو گوتی تو هه ما حووری یا راستینی. زینی گوتی تو هه ما نوورا راستینی.
نهو ههردو یین دلشهوتی و تیهنی یین نهقینی، وهها بی زهحمهت و بی
بهرگری دگهل ههف قسه دکرن و نهقینا خوه یا راستین رابهری ههفدو دکرن.

۲۲۰۲- دایین و ستی و نهو پهرهستار
نهو بهندی و هه بسی و گرفتار
۲۲۰۳- سهرگهرم بووین ب گوفت و گوین
سهرمهست بووین ژ بیهن و بوین

■ ههقبهرکرن: نوس. بووین، بووین -

■ شروفه: ل وی دهمی دا کو مهمو و زینی خهریکی گوت وینژین نهقیداران
بوون، ستی و دایین و نهو بهردهستکین کو دگهل وان هاتبوون، و ههروسان
زندانی یین ههقبه ندین مهمو سهرگهرمی ناخفتنی بوون. یان ژی، سهرگهرمی
گوهداریکرن ناخفتنن مهمو و زینی بوون و ل بهر بیهن خوه شه نهقینی
سهرمهست بوون.

■ جوانکاری: پهیقین سهرگهرم و سهرمهست جناس زی نهبن، مووسیقایی
دنافرین.

۲۲۰۴- وان گوته مهمی کو نهی جگهرخوون
نهم هاتنه دا نهبی تو مهجنوون
۲۲۰۵- زین بوو سبهبی جونوونی یا ته
میر بوو سبهبی زهبوونی یا ته

■ ههقبهرکرن: میر. جهوانی یا -

■ پهیقناسی: مهجنوون: شیت، شهیدایی نهقینی، قه یسی نهقینداری له یلا یی -
زهبوونی: بهلهنگازی، ژیردهستی و بیگافی -

۲۲۰۶- میر بوو ب ته را خودان تهره حوم
 زين هات و د گهل ته كر ته كه للوم
 ۲۲۰۷- گهر ته شنه يي ئه فهه ئابن حه يوان
 وهر خه سته يي هاته سهر ته لوقمان
 ۲۲۰۸- مه جنووني خو هاته با ته له يلا
 گهر وامقى ها ژ بو ته عه زرا

■ هه قبه ركرن: ئا. بوويه ته را- -مير.رؤ. وهاته (واهاته؟) - پرؤ. مجنووني خوه
 هاته- ئؤس. مه جنوون بخوه هاته سهر ته-

۲۲۰۹- گهر بولبولي گول ژ بو ته حازر
 نيلووفه رى ميهر بوويه نازر
 ۲۲۱۰- په روانه يي شه مع بو ي ته ئيسا
 وهر مورده يي هاته سهر ته عيسا

■ هه قبه ركرن: مير. ئا. بولبول- -مير. گهر په روانه يي- مير. دهيسا - ئه. حم.
 رؤ. ئه ئيسا- ئا. بو ي (بو ي) ده ئيسا- ئؤس. ده ئيسا - پرؤ. ته ئيسا-

۲۲۱۱- ديوانه مه به ب في هه وايي
 بيگانه مه به تو ئاشنايي

■ هه قبه ركرن: هژ. في-

۲۲۱۲- حوورا كو ته جان و دل د دهس بوو
 زينا كو ته دائمه ن هه وهس بوو
 ۲۲۱۳- چاوا ته دقى وه هاته با ته
دونيابه فه نايه هاته با ته

■ هه قبه ركرن: مير. ئا. رؤ. وئ - هژ. فه - - ئه. حم. ئؤس. رؤ. هژ. جا. زا.
 هات و بانه- ئا. پرؤ. مير. هاته با ته-

بالکیشی: ئەف گۆتتا گۆتتهک پیشیانه ژى و گەل ئەوئ وەها بکار دبن: دونیا هات و باتە، لئ هندهک ژى دبیژن. دونیاهاته باتە. چونکو هاته باتە، دگەل هات و باتە نابن پاشبەند، خانى ژى ل بەر قئى هندئى هاته باتە ب کار بریبه دا کو ههم پاشبەندهک باش چئ به و ههم ژى جناس سهراست ببه. -

■ **په یقناسی:** هاته باتە: هاته لالء ته، هاته جهه ته- هاته باتە: په یقهک نیشى کوردی و نیشى تورکی یه، ب واتە یا: تی و بهزر دبه. بات: ژ باتماکا تورکی تی، واتە تشتا کو د عهردئى دا دچه و نست دبه، یان ژى وهک تاقئى دقولوبه -

■ **جوانکاری:** ههردو هاته باتە ل ههر دو پاشبەندان دا جناسئ ساز دکن.

۲۲۱۴- ئهرزان مهفروشه عومرء زایع

بیهووده مه به ل جانء بایع

■ ههقبه رکرن: میر. ئا. بر. رۆ. جانی. هژ. جانی -

■ **په یقناسی:** ئهرزان: کیمبوها- زایع (ضایع): زهحی کری، وهندا کری- بایع: فروشیار، فروشتۆخ -

۲۲۱۵- جاما ئەجه لئ ههتتا نه نوئشی

نابینی ژ بو خو جانفروئشی

■ ههقبه رکرن: میر. به نوئشی - هم. بنوئشی -

۲۲۱۶- دیسان خوب عهقلء ئاشنا که

زهنجیری جونوونی یئ رهها که

■ ههقبه رکرن: ئۆس. دیسا- هژ. عهقلئ، ل دیتر ژیده ران دا عهقلئ هاتییه - - ئا. زنجیرا- هژ. زنجیری -

۲۲۱۷- لهو را فه کرن مه قهید و زنجیر
رابی ب مه را بچینه نک میر

■ هه قبه ر کرن: نه. نا. حم. بر. رۆ. هژ. پیش -

۲۲۱۸- صاحب کهره م و خودان عه تايه
زللا وی سیها په ری هوما یه

■ هه قبه ر کرن: نه. ئۆس. رۆ. کهره م و - ئۆس. سه ری -

■ په یقناسی: عه تا (عطا): به خشش - خودان عه تا: به خشینکار - زلل (ظل): سی،
سیبه، سیبه، هوما: بالداره که، ل چیرۆکان دا ناقی وی تی و دبیژن سی یا وی
بکه فه سه ر سه ری کئی، یان ل سه ر سه ری کئی دانئ نه و کهس دبه پادشاه -

۲۲۱۹- فیک دانه ژ بو ته یار و نه حباب
هازر کرنه به سات و نه سیاب
۲۲۲۰- سابت قه ده مه ل داوه تا ته
روو دایه ته به خت و دهوله تا ته

■ هه قبه ر کرن: میر. حم. هژ. رۆ. نه. دهعه تا ته -

■ په یقناسی: فیک دانه: به رهه ف کرنه - نه حباب: پرانه یا حه بیب، دۆست، یار -
به سات (بساط): راخستنی - نه سیاب: که لمه ل، پیداو یستی -

۲۲۲۱- ده رحال ده ما بچی موقابل
دئ بو ته بکه ت مورادئ حاسل
۲۲۲۲- چاوا ته زوی موراده دلخواز
نه و رهنگه ته دئ بکه ت سه رنه فراز

■ هه قبه ر کرن: هژ. موراد - - نه. دقئ موراد و دلخواز - - نه. رهنگ -

■ **شروڤه:** ستي و داييني گوتن مهمو، نههه دى دل ب كولو، نهه هاتنه بال ته، دا كو تو زورتر شيت و شهيدا نههه. نهه دزانن كو زيني بوويه ههگهرا شيتبوننا ته و مير ژى بوويه ههگهرا گرفتارى و بهلهنگازى يا ته. له سپاس كو ئيرو مير ژ ته را بوويه دلوقان و زيني ژى وا هاتييه و ب تهرا خه بهر دده. نهه گهر تو تيهنى يى، هان ژ ته را ئاڤا ژيني، نهه گهر تو نهخوشى، وايه هه كيمى لوقمان هاتييه سهر ته. نهه گهر تو مه جنونى، وايه له يلايا ته هاتييه بال ته. نهه گهر تو وامقى، وايه عهزرا يا ته هاتييه نك ته. نهه گهر تو بلبلى، وايه گولا ته ل بهر بيهنا تهيه. نهه گهر تو نيلوفهري، وايه ئاڤا ته ل ته دنپره. نهه گهر تو پرپرؤك بى، وايه شه مالكا ته ژ بو ته ته بيسى. نهه گهر تو مرى بى، وايه عيسا هاتييه سهر ته. خوه ب وئ نهقيني شيت مهكه و خوه ژ مه دوور نهكه، تو ناسيارى. نهه خوورى يا كو جان و دلئ ته ل دهستى وئ دا بوو، نهه زينا كو هه ردهم هه وهس و خوازىكا ته بوو، چاوا ته دخواست، وسان وايه هاتييه بال ته. كه ليني ژ دهست خوه دهرنه ده، چونكو جيهان هه ردهم ل سهر رهوشه كى نامينه و ب داوييه و تئ و دچه و وهندا دبه. ژين و ته مهنئ خوه خوږايى و بيتونه و نه رزان ژ دهست خوه دهرنه ده. بيهووده ژ جانئ خوه را نه به فروشيار و روحئ خوه نه فروشه. هه تا دهما كو تو جاما نه جهلئ قه نه خوږي و نه جهلئ ته نه يئ، تو نكارى جانئ خوه بدى و خوه ژ ناف ببى و جانفروشى بيى. ديسان خوه عاقل بكه و زنجيرا شيتاتى يئ بيزرينه و بقه تينه. له ورا كو مه قه يد و زنجيرين ته قه كرنه. رابه ب مهرا وهره نهه بچن پيش مير. نهه ميراميره كى خودان كه رهم و بهخشينكاره. سى يا وى وهكى سى يا پهري هومايئ يه، نهه سى يا بده سهر سهرئ كئ يئ سهر فهراز به. نههوى ئيرو هه قال و هوگر ژ بوئا ته بهره ف كرنه و ژ بوئا هاتنا ته ههر تشت ناماده كرنه. رابه وهره بهختئ ته بهري خوه دايه ته، له ورا كو مير ب دل و جان تو قه خوه ندى يى. هه دهما كو تو بچى بال وى، دئ ل گاقئ دا مرازئ ته حاصل بكه. دلئ ته چ مرازى ژ وى دخوازه، نهه وى وسان ب ته را دلخوازه و دئ ته ب دلئ ته سهر فهراز بكه.

۲۲۲۳- وهقتى كو مه مين بهيستن نهف پهنه
 نهه فرهنگه هه گوت نهوى هونه رهنه
 ۲۲۲۴- نهه ناچمه هه زره تا چو ميران
 نهه نابمه بهنده يئ نه سيران

■ ههقه ركرن: مير. يه سيران -

■ په يقناسى: هه زره ت (حضرت): حوزوور، ييشبهه، رووبه روو-

■ شروڤه: ↓ تا كوتايا مالكا ۲۲۴۶

۲۲۲۵- ئەف میر و وهزیری یا مه جازی
ئەف شه عبده و خه یالبازی
۲۲۲۶- بلجومله به تال و بی به قانه
بی عاقوبه تن حه می فه نانه
۲۲۲۷- میری کو مرن هه بت نه میره
مه عزوولی هه بت ئهووی، ئه سیره

- هه قبه رکن: میر. ل پین هه بت ئه سیره - ئوس. د په ی هه بت - ئا. مه عزوول
ئهووی هه بت -
- په یقناسی: شه عبده: شه عبده، فیل و مه کر، چا فگریدان - خه یالبازی:
خه یالاتی بوون، له یزا د هزری دا، وینه سازی یا د هزری دا - مه عزوولی:
ژ کار دهر کری، ژ سه ر کارء ئاقیتی - مه عزوولی هه بت ئهووی: نه گهر
مه عزوولی یا وی هه به.

۲۲۲۸- ئەم چوونه حوزووری میری میران
وی حاکم حاکم و فه قیران
۲۲۲۹- شاهه نشه هی میر و پادشاهان
به خشه نده یی توهمه تا گوناهان

- په یقناسی: هه قبه رکن: ئه. ئا. ئوس. توهمه ت و -
- میری میران: خودی - به خشه نده: به خشنده، به خشینکار - توهمه ت: ئیلاقه -

۲۲۳۰- ئن چیکری نه ینکا جه مالن
تیرا خو نوما ب زولف و خالی
۲۲۳۱- فانووسن به دهن کری موته لالا
تیرا ژ م پرا کری ته جه لالا

- هه قبه رکن: ئوس. فانووس و قه فهس - - ئه. ئا. حم. بر. رۆ. هژ. جا.
زا. تیدا -
- په یقناسی: ئن: ئه و که سه ک - نه ینک: نه ینووک، ئاوینه، خودی -
موته لالا (مطالا): ب زیرووقال کری - تیرا: ژ ریکا وی دا -

۲۲۳۲- نهو ميره جه کيمه زولجه لاله
بي عهزل و تهغه يبور و زهواله

- ههقبه رکرن: نه. مير و جه کيم و- نؤس. ميره جه کيمی - ئا. حم. رۆ. مير
جه کيمه - هژ. ميری جه کيمه -
- په يقناسی: عهزل: ژ سه رکاری نأفتن - تهغه يبور: گوهورين - زهوال: نه مان، ژ
هۆلی رابوون -

۲۲۳۳- تهزويج کرين د عالما غهيب
تهئيد کرين ب نه مرئ لارهيب

- ههقبه رکرن: مير. حم. نؤس. رۆ. هژ. کرن -
- په يقناسی: تهئيد کرن: تاگری کرن، پشتراست کرن - نه مرئ: فرمان -
لارهيب: بين شک، بنگومان، مهبهست ژئ خودئ يان ژئ قورئانه -

۲۲۳۴- باکووره يئ باغئ عزز و نازين
سه د شوگر کو بکر و سه رفه رازين

- ههقبه رکرن: نؤس. پاکيزه يئ - هژ. نازن، فه رازن -
- په يقناسی: باکووره: نهوبه ره، دهست لئ نه که تی، خۆرت و خامه - بکر: دهست
لئ نه که تی -

۲۲۳۵- حاشا کو د قئ سه رايئ فانی

بي جه ننه تی عه دنئ جاودانی
۲۲۳۶- حه يوان سفه ت نه م بکين زنا يئ
بيهووده د مه سکه نئ فه نايئ
۲۲۳۷- تهردامه ن و سه رنگوون و مهردوود
شهرمه نده بچينه پيش مه عبوود

- ههقبه رکرن: هژ. پيشی -
- په يقناسی: جه ننه تی عه دن: بهه شتا هه رمان، بهه شتا روو زه مين - عه دن:
هه مپشه مان ل جيبه کی دا - جاودانی: هه رمان - هه يوان سفه ت: وه ک لاوران،
وه ک جانه وه ران - زنا: نيکه لی و زه فه نگا بئ ده ستووری - تهردامه ن: دامان
تهر، داو پيس - سه رنگوون: سه رنخوون، سه ربه ر ژير - مهردوود: راقه تاندي -
مه عبوود: خودئ -

۲۲۳۸- مہ عبوود ۛ بؤ مہ حوور و غلمان
تہ زین کرنہ د باغین رزوان
۲۲۳۹- ئو مونته زرن ل ریحلہ تا مہ
فہ خری دکن ئو ب دعوہ تا مہ

■ ہہ قہر کرن: ئا. مہ را- - ئا. ئوس. داوہ تا مہ-

■ پھیقناسی: مونته زرن: چاف ل ری نہ- ریحلہ ت: کؤچ کرن، کؤچا داوی
یین، مرن-

۲۲۴۰- لی جہننہ تا عاشقان جودایہ
میعاد لقایین کبریایہ
۲۲۴۱- عالیترہ ئو ۛ باغین رزوان
ناگونجنہ وی چو حوور و غلمان
۲۲۴۲- ہیقی دکن ئم ئو وی ۛ مہ عبوود
نینن مہ ب غیری وی چو مہ قسوود

■ ہہ قہر کرن: میر. دکین- ہڑ. ئو وی-

■ پھیقناسی: میعاد: جیژوان، ژوانگہ ہ - لقا: دیتن- کبریا: مہ زن، مہ زنا بی، ناقی
خودی یہ-

بالکیشی: خانی ۛ خوہ و قہرہ مانین سہرہ کی یی چیرؤکا خوہ را بہہ شتہ ک
رووحانی دخوازہ، ئو وہ کی ہندہ ک سو فی یین کور تہ یین کو ۛ بؤنا حووری و
غلمانان سہری خوہ ۛ خودی را خوار دکن نینہ. ئو بہہ شتہ کن دخوازہ کو
دہستین حووری و غلمانان ژی ناگیژی. بہیشتا وی ژفانگہ ہا دیننا خودی یہ.
ئہ قہ یہ جوداتی یا نیقہ کا عارف و سو فی یان.

۲۲۴۳- گا فا ئو وی کر تہ مہ ننا ئاخر
دہر گاہ قہ بوول بہر وی حازر
۲۲۴۴- تہیری کو قہ فہس ل بہر قہ بووی
ئو رہنگ فری وہ کی نہ بووی

■ ہہ قہر کرن: ئا. ہڑ. رہنگہ-

■ پھیقناسی: تہ مہ ننا: داخواز، ئارہ زوو-

۲۲۴۵- دهستی خو ژ قهیدئ گل کشاندن
چهنگی د دلی خو راوه‌شانندن

- هه‌قبه‌رکرن: رۆ. دهستی د- - نا. ئۆس. داوه‌شانندن-
- په‌یقناسی: گل: چه‌پری، گیل، مه‌به‌ست ژئ ئەف جیهانایه- چه‌نگ: باسک-
راوه‌شانندن: داکوتان، داوشاندن-
- جوانکاری: خانی دل وه‌کاندییه‌ بالداره‌کی، بالدار ده‌ما کو دفېرن و تهرکا
جیهه‌کی دکن، بۆ وئ هندی کو خوه‌ ناماده‌یی فرینئ بکن، باسکین خوه
دادکوتن و ل دوو را فر ددن. چه‌نگ ژ تشته‌کی راوه‌شانندن، یان داوه‌شانندن،
بریتی یه‌ ژئ خاتر خواستن و تهرک لئ کرن.

۲۲۴۶- شه‌هباز ژ قهیدئ مهرکه‌زا فەرئ
په‌رواز کر و گه‌ه‌شته‌ زولعه‌رئ

- هه‌قبه‌رکرن: نا. قه‌یدا- رۆ. گه‌ه‌شته- هۆ. گه‌ه‌ه‌شته-
- په‌یقناسی: شه‌هباز: بازی سپی، بازی هه‌ره‌ مه‌زن، لیره‌ دا مه‌به‌ست ژئ جانی
مه‌مئ یه- مهرکه‌ز: نافه‌ند- فەرئ: ئه‌رد- په‌رواز کر: فری-
زولعه‌رئ (ذوالعرش): خودانی ته‌ختی شاه‌ی یئ، خودی-
- سرۆقه: ده‌ما کو مه‌مۆ ئەف شیره‌تانا به‌ه‌ستن، ئەوی خودان هونه‌ر وه‌ها به‌رسقا
وان دا. ئەز ناچمه‌ پیش تو میران، ئەز نابمه‌ به‌نی یئ دیلان. ئەف میر و
وه‌زیری یا رووقه‌یی، ئەف خه‌یالبازی و چاقرئدان و فیلبازی یانه، هه‌موو
پووچ و به‌تال و فک و قالا و بیتونه‌نه. هه‌موو بئ داوی و نه‌هه‌رمانن. میری کو
مرنا وی هه‌به، ئەو میر نینه. میری کو ژ کار قه‌کشاندنا وی هه‌به، ئەو میر نینه.
ئەز و زینئ ئەم چوونه‌ پیش میری میران، فه‌رمانده‌رئ فه‌رمانده‌ران و نه‌داران.
شاهه‌نشاهی پادشاه و میران، به‌خشینکاری ئیلاقه‌ و گونه‌هان. ئەوی کو
خۆدیکا جوانی یئ چیکرییه. ئەوی کو جه‌مال و جوانی یا خوه‌ ل ریکا زولف و
خالان دا نیشانی مه‌ دده. ئەوی کو فانۆسا لاشئ مه‌ ب زپ رووقال کرییه و
وه‌ک نووری خوه‌ ل وی فانۆسی را نیشانی مه‌ دایه. ئەو میر و فه‌رمانده‌کی

بلند پایه و حه کیمه کی په یقزان و خودان شوکوڅهه. نهو بیی ژ کارفه کیشان و بیی گوهورپینه. نهوی نه م ل جیهانا نادیار و ناسمانی دا ب هه ف را زهوه گاندنه. نهوی نه م ب فهرمانا پرتووکا خوه یا کو چو شک و گومان تی دا تونه یه، پشتگهرم کر نه. نه م خورت و خامه بیین باغی خوشی و خوشه ویستی و نازداری بیینه. سه د سپاس کو نه م دهست تی نه وهردایی و سه رنه فرازن. حاشا کول قی جیهانا بی بنه و بیداوی دا، نه م بیی بهه شتا بهرین و ههرمان، وه کی لاوران زنایی بکن و خوه بله وتین و خوه بی تونه تیکن مه قامی نه مان و پوچی بی دا و داوین تهر و سه رنخوون و راقه تاندی و شه رمه زار و سه ربه رژیر هه رن پیش خودایی خوه. خودایی مه ژ مه را خووری و غلمان ل باغی بهیشتی دا ناماده کر نه و نه و نه ا چاف ل ری یا مه یین و ب فه خوه ندنا مه شانازی بی دکن. لی بهه شتا نه فینداران ژ بهه شتین دی خودایه، نه و بهه شتا جیژفانا دیتنا خودی یه. نه و گه له کی ژ باغی بهیشتی ژی بلند تره. چ خووری و غلمان ژی نکارن بچن ویدی. نه م نهوی بهه شتی ژ خودی دخوازن و ژ بلی وی بهه شتی چ مرار و مه تله ب و داخوازین مه بیین دی تونه یه.

دهما کو مه مو نه ف داخوازا کوتایی کر، ده رگه هی ناسمانان ل بهر رو حی وی فه بوو، یان ژی ده رگه هی به ده نا وی ل بهر جانی وی فه بوو. نه و بالدارئ کو ده ری رکه بی ل بهر خوه فه کری دیت، وسان فری و چوو، ته دگوت قه ی هه ر نه بوویه. دهستی خوه ژ قی جیهانا گه مارین و قی دونیا یا خاکی کشاند و باسکین دلی خوه راوه شانند و وه کی بازی سپی ژ ناقه ندا نه ردی فری و چوو گهه شته بال خودایی خودان تهخت.

(۵۳)

تەغزىيە و ماتەم و مەرسىيە و شىوھنا مەمى شەھىدە
مرنا بەكرى شەقى ب دەستى تاجدىنى سەئىدە

۲۲۴۷- ئەو ماتەمى يىن كو باخەبەر بوو
ئەف رەنگە ژ بو مە نووھەگەر بوو

■ ھەقبەركىن: مېر. ئە. ھىم. ھىژ. زا. جا. بوو - رۆ. ئا. بوون - ئۆس. بوو، لى
ل رەخ دا ب قەلەمەك دى "نوونەك" لى زىدە كرنە و "بوو" كرنە "بوون".

■ پەيقناسى: ماتەمى: حزنى، تازىەدار، خودان شىن - نووھەگەر: وائىلوک بىژ،
كەسىن كو ئىستىران و وائىلوكان ل سەر مرى يان دىيژن -

■ شىرۆقە: ↓

۲۲۴۸- گۆ جان كو ژ ھەبسى تەن جودا بوو
فەرياد و فەغان ژ شەھەرء رابوو
۲۲۴۹- بوو وەلوھلە و فەغان و زارى
بوو زەلتزەلتە و بەزىن ھەوارى

■ ھەقبەركىن: ھىم. شەھرى - ھىژ. شەھرى -

■ پەيقناسى: وەلوھلە: والھوال، وائە وائى، قووتىن و گازى و ھەرا-
زەلتزەلە: ئەردەھەژ، بوومەلەرزە -

■ شىرۆقە: ↓

۲۲۵۰- بۆھتان ژ مەزن ھەتتا بچووکان
 نسوان و کچ و بەنات و بووکان
 ۲۲۵۱- ئەعیان و ئەکابر و ئەعالی
 میرزا و رووال و لائوبالی
 ۲۲۵۲- یەک فەرد نەما د شەھرە دلخووش
 بلجوملە د سەر خووش و موشەووش

■ ھەقبەرکرن: ئا.حم. شەھری- ھژ. ژ شەھری-

■ پەیفناسی: نسوان: پراڤەیا نسا، ژنان- بەنات: پراڤەیا بنت، کچان-
 ئەعیان: یێن بەر بچاف، یێن ناسکری، گرەگرە- ئەکابر: یێن مەزن-
 ئەعالی: یێن پایە بلند، بلند مەقامان - لائوبالی: یێن نەترس و نەبەھۆز-

■ شروۆفە: ↓

۲۲۵۳- فیکرا د بەزین ب سەر مەمەن فە
 وان دەرد برن ب سەر غەمەن فە

■ ھەقبەرکرن: میر. بەزین- ھژ. دەردی -

■ شروۆفە: ئەو شینی یێن کو ژ فە سەرھاتی یێن ئاگادار بوو، وەھا ژ من را ئەو
 قەومینا ب شینگێری شروۆفە کر.
 گۆت: دەما کو جائی مەمۆ ژ زندانا لەشی وی رزگار بوو، قیرین و گازی و ھاوار
 ژ باژارە رابوو. ل ناف باژارە دا بوو قووتین و گازی و ھاوار و ل بەر شین و گرینی
 تە دگۆت قەی ئەرد ھەژکی. خەلکی بۆتانی، ژ مەزن ھەتا بچووکان، ژن، کچ،
 بووک و زەری و زار، گرەگرە و مەزن و خودانی پایە و پلە یێن بلند، میرزا و گەنج
 و خۆرت و یێن بەرھۆز و نەبەرھۆز ھەموو، چ کەس ل باژارە دا دلخووش نەما و
 ھەموو خەمگین و پەریشە بوون. ھەموو سەر مەمۆ دا دپەقین و دەرد و کولێ وان
 نە بەسی وان بوو، خەم و خەفەتا مرنا مەمەن ژ ی لێ زێدە بوو.

۲۲۵۴- تاجدین و به کر ب نتتفاقی
بوون ههر دول عهرده کی مولاقی
۲۲۵۵- گوئی سه به بئ فسادئ عالم
شہ یتان سفه تی ل شکلئ نادهم

■ هه قبه ر کرن: ئه. صفه ت و-

■ په یقناسی: ب نتتفاقی: ب هه لکه ت، نشکافا - مولاقی: رووبه رووی هه ق دو-

■ شرؤفه ↓

۲۲۵۶- ئه ی باعسی فتنه و فسادان
وهی مانعی مه قسه د و مورادان

■ هه قبه ر کرن: پرؤ. ئا. ئه. ئوس. پرؤ. حم. زا. هژ. جا. فسادان، مورادان -
میر. رؤ. فسادئ، مورادئ-

■ شرؤفه ↓

۲۲۵۷- ئه ی په رده د پرئ مه من و زینئ
وهی داغکه شی ل سه ر به رینئ
۲۲۵۸- ئبلیسی خه بیسی پر نه دامه ت
به س نینه ل من ته کر قیامه ت

■ هه قبه ر کرن: ئوس. ئبلیس و خه بیس و-

■ په یقناسی: په رده د پرئ: په رده د پرئ، که سی کو سر و رازه کی ب مه به ستا روسواتئ
یئ سه ر فه که - داغکه شی: داغکیش، داغکه ر- نه دامه ت: پوئسمانی-

■ شرؤفه ↓

۲۲۵۹- دەر حەقى مەمىن سەقەت خەبەر دا
حەتتا كول من تە مەم ب دەردا

■ ھەقبەر كرن: ئۆس. غەلەت -

■ پەيقناسى: سەقەت: نەدوروست - ب دەردا: تۆرراند -

■ شىرۆقە ↓

۲۲۶۰- ئەقچەندە موناڧق و نەيارى
ھىژا تو ب چاقىن من ديارى
۲۲۶۱- مەم دى بمرت تو دى بمىنى
ھىژ خۇش بگەرى ل روو زەمىنى

■ ھەقبەر كرن: مير. رۇ. زا. ھژ. جا. ل روو - پىرۆ. ھم. ل رووى - ئا. ئۆس. ل
سەر - ئە. ل روو، لى ل پەراويزى دا " ل سەر " ھاتىيە -

■ پەيقناسى: موناڧق: دوروو - ديار: خوويا -

■ شىرۆقە ↓

۲۲۶۲- ھازر وە بە كر د عەردى را كر
جسىمى ب بەلا ژ جان جودا كر

■ ھەقبەر كرن: ئە. ھادر - ئا. جانى ب بەلا ژ تەن جودا كر -

■ پەيقناسى: د عەردى را كرن: برىتبيە ژ كوشتنى، نڧرا كوردى يا كو دىبىژە: (ئەز
تە د عەردى/عەردى سار را كم، واتە تو بمرى و ئەز تە چال بكم)

■ بالكىشى: ئەگەر مەبەستا خانى ئەو يا كو تاجدىن بە كر ژ عەردى را كر، يى
بنقىسى يا: ھازر وە بە كر ژ عەردى را كر، نە كو د عەردى را كر.

■ شىرۆقە: تاجدىن و بە كو ب ھەلكەت ل عەردەكى راستى ھەف ھاتن.
تاجدىن ە گۆتى: ئەى ھۆ و ھەگەر ا فەساد و نەپاكى و ئازەوہيا جىھانى، ئەى

ئېلبېسى ل وېنەيا مرقان دا، ئەي روسواكەرى مەمى و زىنى، ئەي داخكېشى ل سەر برىنى، شەيتانى پېسى پر لۆمەكار و پۆشمان، ما بەس نېنە، تو هې ژ ناژوھيان تېر نەبووى، تە جېهان ل من كرە قىامەت. تە ل بارا مەمى دا خەراب و نەدوروست خەبەر دا، تا كو تو بووى هەگەرا مرنا مەمى و تە براىنى من ژ دەست من كر. تو كو مرقەكى ھندە دوروو و خەرابى، تو هې ل بەر چاقىن من ژى دگەرى. مەمى يى بمرە، تو ژى دى زىدى بمىنى؟! تو هې خوەش خوەش ل سەر رووىن ئەردى ژى دگەرى؟!
وى يا هە د گاقىن دا بەكرۆك گرت و جەندەكى وى يى پر بەلا ژ جانى جودا كر و ئەو د عەردى سار را كر.

۲۲۶۲- گافا كو گھېشته سەر براى
نوورەك وە نەدى د وى چراى

■ هەقبەركن: هژ. براى- هژ. وى چراى-

■ شروقه ↓

۲۲۶۴- تاجدىن ل سەرى خو تاج و توومار
ھافىتنە سەر لەشى مەمى ژار

■ هەقبەركن: ئە.ئا. ئۆس. ئاقىتنە-

■ پەيغناسى: توومار: ناما وەرپىچاى و لوولەكرى يا كو پاىەبلندەكى ددا كەسەكى و تى دا حوكمى مەقام و پلەيا وى دنقىسى و خودانى وى ئەو وەكى ناسنامەيەكى ل بال خوە ھلدا، يان ژى ل بەر كومى خوە را دكر، تى ب واتەيا شالى ژى.

■ شروقه ↓

۲۲۶۵- دىن بوو ژ تەحەسورا براى
ھەرچى كو ددى وى ئەژدەھايى

■ هەقبەركن: هژ. براى، ئەژدەھايى-

■ په یفناسی: ته‌ه‌سسور: ه‌سره‌ت خوارن، خه‌م و په‌ژاره -

■ شروقه ↓

۲۲۶۶- فی‌حال د‌کر کو وی فه‌نا که‌ت

ته‌شپه‌ی به‌کر د‌عه‌ردی را که‌ت

۲۲۶۷- قه‌ت که‌س نه‌دشی ببت موقابل

بی شوبه‌ه ب وی د‌بوویه قاتل

■ هه‌قبه‌رکرن: ل هه‌موو ژیده‌ران دا، د‌عه‌ردی را که‌ت - جا، د‌عه‌ردی دا که‌ت -
نؤس، کو دیوه بوی - میر، کو دیوه بوویه -

■ شروقه: ده‌ما کو تاج‌دین گه‌ه‌شته سهر برایی خوه، دیت کو ئیدی نووره‌ک ل
وی چرایي دا نه‌مایه و مه‌مؤ مریبه، چوویه، تاج‌دین تاج و تووماری خوه ژ
سهری خوه راکر و هاقیتن سهر جه‌نازی مه‌مؤی به‌له‌نگاز. نه‌و نه‌ژده‌های
می‌رخاس ل هه‌سره‌تا برایی خوه دا وسان دین و شیت بوو، راستی کن دهات،
د‌کر کو وه‌کی به‌کو وانا ژی بکوژه و د‌عه‌ردی سار را که‌ت. که‌سی نکاری
به‌رگری یا وی بکرا، کن به‌رگری بکرا، بیگومان دی بهاتا کوشتنی.

۲۲۶۸- ناچار خه‌به‌ر برن ژ بو میر

میر هات و ل پین وی به‌ست زنجیر

■ هه‌قبه‌رکرن: میر، نه، رۆ، حم، زا، ل پین وی به‌ست - جا، له پی وی
به‌ست - نا، هات د‌پین وی به‌ست - نؤس، هات و دو پین وی به‌ست - هژ،
ل پین وی به‌ستی -

■ شروقه: ↓

۲۲۶۹- گافا کو جه‌نازه وان هالانین

شاهد کو ژ مه‌شه‌دی دهرانین

■ هه‌قبه‌رکرن: میر، نا، نؤس، رۆ، هالانی، دهرانی - پرۆ، هالانین، دهرانین -

■ په‌یفناسی: شاهد: نه‌قیندار، شه‌هید بووی - مه‌شه‌د: جیه‌س شه‌هید بوون،
کوشتنگه -

■ شروقه: ↓

۲۲۷۰- مه شهوود بووین ل وان عهلامهت
رابوو ل خه لایقان قیامهت

■ هه قبه ر کرن : میر . رابوون -

■ په یقناسی : خه لایق : پرانه یا خه لیکه، مروقان -

■ شرۆفه : ↓

۲۲۷۱- دپوی کو قه بهستی وان ب ته دبیر
بزداند ل بهر خو قه ید و زنجیر

■ هه قبه ر کرن : میر . ئا . ئۆس . بزداندن - هم . هژ . بزداندی -

■ جوانکاری : دپو ئستعاره به ژ تاجدین .

■ شرۆفه : ↓

۲۲۷۲- زنجیر و که مهند ئهوی شکاندن
دهروازه و په رده وی دراندن

■ هه قبه ر کرن : میر . ئا . ئه . رۆ . هم . زا . جا . شکینان، هلینان - هژ . ئۆس .
شکیناند، هلیناند - پرۆ . شکاندن، دراندن -

۲۲۷۳- ئه زدهر ژ مه غاره یی کو بهر بوو
دهر حال بهزی د نه عشیء وهر بوو

■ هه قبه ر کرن : ئا . بدهر بوو - میر . ئۆس . فیلحال - میر . ئا . ئۆس . نه عشیء -
هژ . ب نه عشیء -

■ په یقنناسی: نه ژدهر: نه ژدهها، زیبا- مه غاره: کوول، شکفت-

■ جوانکاری: نه ژدهر ئستعاره یه ژ تاجدینء

■ شروقه: ↓

۲۲۷۴- تابووت ل سهر سهری خو دانی
ئەفغان دگهاندە ئاسمانی

■ ههقبه رکن: هژ. تابووتی - - هژ. دگيهانده-

■ شروقه: بنه چاری ههواری دانه میر و میر هات و زنجیر ل پی یین وی گریدان و نهو بهند کر.

دهما کو نهوانا جه نازه ژ ئهردی راکرن و نهو شههیده ژ شههاده تگههه هلانین، نیشانه و کهرامهت ب وان قا هاته خوویانی و ژ بهر گرین و ئاه و زاری یان قیامهت ل خه لکی رابوو.

نهو تاجدینی دیوئاسا، کو نهوانا ژ بو بهر ژه وهندی یی ب تهقبیر گری دابوون، قهید و زنجیر ل بهر خوه بزراندن و کهمهند و زنجیر قه تاندن و پهردهو دهروازه دراندن و وهکی نه ژدهه هایه کی کو ژ ئشکفتهی ده رکهقه، بهر ب جه نازی دهسته براین خوه رهقی و سندرووکا مهمی راکر و دانی سهر سهری خوه و ئاهین و کالینا خوه گههاندە ئاسمانان.

۲۲۷۵- هندی کو د شهههه ئادهمی بوون
تیکدا د لباسی ماتهمی بوون

■ ههقبه رکن: نه. ئا. حم. ئوس. رو. هژ. شهههه - - ئا. هژ. ب لباسی-

■ شروقه: ↓

۲۲۷۶- هندی کو هه بوون د شه هره مه شهوور
خاتوون و موخه دده راتئ مه ستوور

- هه قبه ركرن: ئا.حم. ئۆس. شه هری - ئه. ئا. حم. بر.رؤ. موخه ددرات و - هژ. موخه دده رات و -
- په یقناسی: خاتوون: خانم - موخه دده رات: ژن و كه چين كول پشت په رده يان دا دميين و چاقين نه مه حره ما روويين وان نابيين - مه ستوور: فه شارتی، خودان روو پۆش -
- شروقه: ↓

۲۲۷۷- گيسوو فه كرى ب تايين تهر پۆش
سه رتا ب قه ده م هه می سیه هپۆش

- هه قبه ركرن: ئه. حم. رؤ. تهر پۆش -
- په یقناسی: گيسوو فه كرى: پۆر فه كرى، سه رقه كرى، بن خاڤك و پۆشى، كه زى نه هووناندى - ب تايين: ب قاتا، ب ته نا - تهر پۆش (طربوش): تهر بووس، فينو، فيس، تاقى، كومئ ژنانه - سيبه هپۆش: سياهپووش، ره شقه گرتى، جليين رهش ل بهر كرى -

۲۲۷۸- بى مه عجره و بورقه ع و سه رئه نداز
رهش گرتى ژ بو مه می ب دلخواز

- هه قبه ركرن: مير. ئا. مه قره ع - ئۆس. مه رقه ع - ئه. ئا. ئۆس. گرتنه بو -
- په یقناسی: مه عجره: نقاب، روو پۆش، سه رپيچ - بورقه ع: رووبه نند - سه رئه نداز: روو سه رى، چارشه ف، خاڤك -
- شروقه: هه رچى مرؤف كول بازاره دا هه بوون، هه موويين كنجين شينين ل خواه كرن. گشتى گره گره و نافدارين بازاره، خانم و خاتوون و جانك و جوانين كو ل پشت په رده يان ده رنه دكه تن و هه رده م ل سه راپه رده يان دا بوون، هه موو پۆر فه كرى، بى چارشه ف و پۆشى و خاڤك و رووبه نند ب ته نا فينو يه كى، ژ سه رى تا پيبان ژ بو نا مه می رهش فه گرتن و ژمال ده ركه تن و ب جه نازى مه می را چوون .

**۲۲۷۹- نییاحه و میهره بان و دایین
گۆیه نده ب ناله شوبهئ گۆیین**

- هه قبه ركرن : ئا. نياح - هژ. نه يياحه -
- په يقناسی : نییاحه : نووچه گهر، شینقه گپ، ژنا و اویلۆك بیژ، ژنا كو كلاما داقبزه سهر مری و كوشتیان - گۆیه نده : گۆینده، بیژهر - گۆیین : بالداره كه كو دهنگی وئ ب شهواته و ژ ئیقاری تا سبی ههر دنالینه -
- جوانکاری : په یقین نییاحه و میهره بان و دایین هه قبا به تن . په یقین گۆیه نده و گۆیین جناسی ساز دکن . د قی مالکی دا ته شبیه هه یه .
- شروقه : ↓

**۲۲۸۰ - وان مه رسییه دستران ب ناههنگ
زین رابوو یه پی ب قامه تا شهنگ**

- هه قبه ركرن : ئه. فان - میر. ئستران - - رابوو پیا -
- په يقناسی : مه رسییه (مرثیه) : په سن و مه دحی مری، شینگیری - دستران : دئستران، لاوژه دگۆتن، و اویلۆك دگۆتن - قامهت : بهژن - شهنگ : جوان، شوخ -
- شروقه : ↓

**۲۲۸۱- ناهید سفهت ل دهنگی سازی
ره ققاس دچوو ل بهر جه نازی**

- هه قبه ركرن : ئه. ئۆس. رۆ. دبه ر- میر. حم . هژ. دچوو یه بهر -
- په يقناسی : ناهید : زوهره، - ره ققاس (رقاص) : سه ما کهر، ب دیلان -
- شروقه : دایین و میهره بان و شینگیر و دهنگی و اویلۆك بیژان ب ئاه و زاری وه کی گۆیینان دنالیان و ب دهنگ و ناههنگ و اویلۆك دگۆتن و شینگیری دکرن . زینی ژی ب وئ بهژنا خوه یا شلک و نازک فا وه کی ئستیرا ناهیدی ب دهنگی و اویلۆك بیژان را ب سه ما که ته پیشی یا جه نازی مه می .

۲۲۸۲- دام و دەد و ئادەمى و مووران
دار و بەر و جامد و تويووران

- **هەقبەرکرن: ئە. ئا. حەيوان -**
- **پەيقناسى: دام: حەيوان و ئازەلەين كەلى - دەد: لاورەين كووقى - موور: مېھروو، مېروو، گرىك - تويووران: بالداران، تويوور بخوھ پراڻەيا تەيرە، خانى لېرە دا پراڻەيا پراڻەين واتە جەمەولجەمە ب کار برييه. -**
- **جوانكارى: پەيقەين دام و دەد دژبەرن و پېكفە دژبەري پەيقا ئادەمىنە ژى. دار و بەر ھەم ھەقبابەتن و ھەم ژى جۆتپەيشن.**
- **شروڤە: ↓**

۲۲۸۳- بلجوملە ژ بۆ مەمى دنالين
ھەر يەك ب مەقامەكى دكالين

- **هەقبەرکرن: رۆ. دگالين -**
- **شروڤە: ئازەلەين كەلى و لاورەين كووقى، مروڤ و مېھروو، دار و بەر، كەقر و كوچك و بالدار ھەموو، ژ بۆ مەمى دنالين و ھەر يەك ب جورەكى و ب مەقامەكى دكالين.**

۲۲۸۴- تولبى رەشى وان سياهپوشان
رەھ شوبهەتن عەورەكى خوروشان

- **هەقبەرکرن: مير. حم. ئا. رۆ. ئە. ھژ. زا. طەلپىن - ئوس. طەبلى رەش و وان - جا. طولبىن -**
- **پەيقناسى: تولب (طلب): كۆمەك ژ مروڤان، كۆمەك ژ مروڤين دوغاخوان - رەش: گەلەك، زۆر، كۆمەك زۆر كول دوورقا را نايىن ھەژمارتنى -**

ل پەراويزا ھەم . دا ھاتىيە : كۆمەك ئىنسان را طلب دىيىزىن . جاندۆست ئەوئ پەيشى تولب دنقىسە و ل شرۆفە يا پەيقان دا دىيىزە : الجماعة من الناس، القطعة من الجيش، واتە كۆمەك ژ مرۆفان، پشكەك ژ لەشكەران - بۆزئەرسلان دنقىسە : تەلپ واتە پارچە يەك عەورئ رەش، كو ھەلە بەك مەزنە، خانى نايىزە كو عەورئ رەشى رەشپوش وەكى عەورئ رەش خورۆشان بوو . - ل چاپا ئۆرمى يى دا ھاتىيە : دەنگى سينگ كوتانى، تەلپە تەلپ - ھەزار ژى كو مەم و زىن پشتى چاپا ئۆرمى يى وەشاندىيە، دنقىسە : تەلپ : لە سنگ دان، لە خو دان . ل فەرھەنگا فارسى يا د . م . موعىنء دا ھاتىيە : طلب (تولب) دەستە يەك مرۆف كو ل جىيەكى دا كۆم بن . ل فەرھەنگا عەرەبى ئالمانى يا ھانس فيھەر Hans Wehr ل ژىر پەيغا طلبە دا ھاتىيە : Litanei كو تى ب واتە يا خوەندنا دوعايان ب كۆمەل . ئەم دكارن ب ھىنانا فان ھەردو ژىدەرئانە بىيژن كو ھەردو واتە ژى مەبەستا خانى بوويە، چاوا كو خانى گەلەك جارن پەيقەك ب چەند واتەيان ب كار برييە . لىرە دا ژى مەبەستا خانى ژ ھەقبەندا تولبى رەش كۆمەك زۆر ژ مرۆفان دوعا خوان و واويلۆكبيژ و شىنگيەرە . خانى دىيىزە، كو كۆمەلا بۆشە و رەشپوشە مرۆفان ل دوو جەنازى مەمۆرا ب ھەقرا لاوژە و واويلۆك دگوتن و دگريان و ھەرا دكشاندن و گازى دكرن و دەنگى وان وەكى دەنگى عەوران دحورمجي؟ ب كورتى تەلپى و رەش ھەر يەك ل قى مالكى دا دكارن دو واتەيان بدەن . يەك كۆمەك زۆر ژ مرۆفان ، يا دوويى ژى كۆمەك زۆر ژ مرۆفان دوعاخوان - پەيغا رەش ژى ھەم رەشى مرۆفان دگەھينە و ھەم ژى بۆشبوون و پرائى يا وان دگەھينە و ھەم ژى رەشپوشبوونا كۆمەل .

■ جوانكارى : ل قى مالكا ھەلبەستى دا تەشبيھ و ئىھام ھەيە .

■ شرۆفە : ↓

۲۲۸۵- ئەوچەندە ل عارزى د گولگوون
 فيكرا دوهرين سرشكىن پر خوون

■ ھەقبەركن : مير . ھم . بر - ئە . رۆ . ئا . ھژ . زا . جا . ژ - - ئا . ئۆس . دوهرن -

بالكىشى : تەنى ل چاپا ئۆرمى يى دا "ل" ھاتىيە، كو سەرراستەرە، لەورا ھيسر ژ عارزە ناوهرن، بەلكوو ژ چاقان دوهرن ل سەر عارزە .

- پەيقناسى: عارز: روومەت، تەفەش، دېم - گولگۈون: وەك گۈل -
دوهرين: دوهرين - سرشك: ھېستەر، رۆندك -

■ شروڧە: ↓

۲۲۸۶- گۆيا كو د فەسلن نەوبەھارى
باران ل گولشەنان دبارى

- ھەقبەركرن: مير. ژ - ئۆس. د -

■ شروڧە: ↓

۲۲۸۷- ئەف ماتەم و ئەف سىياھپۇشى
ئەف چارشەف و نزار و پۇشى

- ھەقبەركرن: ئا. ماتەمى -

- پەيقناسى: سىياھپۇشى: رەش فەگرتن - چارشەف: چارك، چارقەد -
نزار: چارشەف - پۇشى: جورەك خافكا ژنانە يە، پەجە، رووبەند -

■ شروڧە: ↓

۲۲۸۸- بۆھتان وى زەمانى كرنە عادەت
بوو رەسمى قەدېم تا قىامەت

- ھەقبەركرن: ھژ. قەدىمى -

- جوانكارى: خانى لېرە دا زى وینەسازى يەك زۆر جوان چى كرىبە. ئەوى پېش
دا كۆما مرۆقېن رەشپۇش ل پرائى و رەشاتى و نالین و كالینى دا وەكاندىبە
عورەكى خورۇشان. ل دوو را روومەتى وان مرۆقانا وەكاندىبە سۆرگولان و
دېئە: ئەو مرۆقانا وسان دگرىان تە دگۆت قەى ل دانى بوھارى دا باران ل

سەر گولستانى دا دبارى . لىره دا خانى كو پيش دا تەفەش واتە روومەتى وى خەلكى شىنگىر وە كاندبوو سۆر گولان، سۆر گول ژى دەما كو پر بن دبن گولستان، واتە تەفەشا وان مرؤفانا ھەموويى پىنگفە وە كاندىبە گولستانەكى كو بارانا بوھارى ل سەر دا دبارى .

■ **شروڤە :** كۆمىن مرؤقىن سەلە واتكىش و دوعاخوان و رەشىپوش وەكى عەوركى دحورمجىن و ھىسرېن خوونىن ژ چاقىن وان درژيان سەر سوورەتىن وان يىن سۆر و گولناسا . تە دگۆت قەى كول دانى بوھارى دا باران ل سەر گولستانان دا دبارى . ئەف جوړە شىن و شىنگىرى يا و ئەف جوړە رەشفە گرتن و چارشەف و پۆشى ھە ھىنگافا خەلكى بۆتائى كرنە عادەت و ئەو عادەتا بوويە رەسمەك مېژىن و دى تا قىامەتى ژى ھەر ھەبە .

ئلتماس و ئستدعايا زىنى يە ژ بۆ بە كرى موفسد
عوزورخواهى يا وى يە ژ بۆ ئەوى مولحد

۲۲۸۹- وەقتى وەكو چوونەسەر مەزاران
وان دى مریبەك د نىف دو داران

■ هەقبەركرن: میر. وان مریبەك - ئۆس. دیتن مریبەك - هژ. ئا. ناف -

■ شروقه: ↓

۲۲۹۰- ھاقىتتە عەردى شوبەھىن موردار
بى نووحەگەر و خودان و غەمخوار

■ هەقبەركرن: ئا. ئۆس. ئاقىتتە -

■ پەيقناسى: موردار: مرار، سكتى -

■ شروقه: ↓

۲۲۹۱- پرسین عەجەب ئەف چ بى ئەوايه
گۆتن بەكرى خودان جەزايە
۲۲۹۲- تاجدینء ژ روو دنن فەنا كر
عالم ب فەنائى يا وە شاكر

■ هەقبەركرن: هژ. ئەو - - هژ. ئۆس. رووى -

■ شروقه: دەما كو كۆما مروقان چوونە سەر گۆرئان، دیتن كو مریبەك كەتیبە
نىقەكا دو داران دا. ئەو مری وەكى مراران بى خوەیى و خودان ھاقىتتە عەردى
و نە كەس ژىرا دگری و نە ژى كەس شىنا وى دكە. كۆمەلى پرسین گەلۆ
ئەف بەلەنگازا كى يە. بەرسف دان، كو ئەو بەكۆیخ خودان جەزايە. تاجدینء
ئەو كوشت و جیھان ب كوشتنا وى ژ ئازاوه و خەرابكارى يان رزگار و شا كر.

۲۲۹۳- راوی وهه گۆته من روايهت
زینن کو بهیست نهف حکایهت

■ ههقبه رکرن: میر. رۆ. بهیستن - پرۆ. بهیست - هژ. بهیستی -

■ شروقه: ↓

۲۲۹۴- نهفرهنگه هه گۆته میر و تاجدین
نه ی شاه و وهزیرئ عزز و ته مکین

■ ههقبه رکرن: میر. نا. بر. رۆ. وهزیر و -

■ شروقه: ↓

۲۲۹۵- نهز هیقی دکم مهکن عنادی
دهرحه قئ قئ مهنبه عا فه سادی

■ ههقبه رکرن: نا. ئۆس. هژ. نهکن - - هژ. وئ - میر. نه. نا. حم. رۆ. هژ.
مهنبه عئ - نه. جا. زا. قئ -

■ په یقناسی: مهنبه عا فه سادی: سه ره کانی یا پیسی و خه رلبی و فتنه یان،
مه به ست ژئ به کرۆکه -

■ شروقه: ↓

۲۲۹۶- لهورا کو خودانئ ئنس و جانان
وی خالقن نهرز و ئاسمانان
۲۲۹۷- رۆزا نهو حوبب دا هه بیبان
هنگئ نهو بوغز دا ره قیبان

■ ههقبه رکرن: هژ. ههنگئ - ئۆس. هندئ -

■ شروقه: ↓

۲۲۹۸- مەوجود كرين دەما ژ مەعدووم
ئەم پيىكفە د لازمين و مەلزووم

- ھەقبەركرن: مير. حم. ھژ. ئۆس. رۆ. كرن - - مير. رۆ. لازم - پرۆ. لازمين -
- پەيفناسى: مەوجود كرين: ئەم ئافراندين - مەعدووم: تونەبوون - لازم و مەلزووم: دو تشتين كو يىي ھەقدو نەشپن ھەبن و ھەبوونا وان ب ھەف فا كرىدايى بە. -
- شروڤە: ↓

۲۲۹۹- ئەم سۆرگولن ئەو ژ بۆ مە خارە
ئەم گەنجن و ئەو ژ بۆ مە مارە

- ھەقبەركرن: ئە. ئۆس. سۆرگول و ، ل رەخ دا ژى نقيسيبە گولين - مير. حم. رۆ. سۆرگولن - پرۆ. سۆرگولين - - مير. ئا. گەنجن ئەو - ئە. رۆ. گەنجن و - ئۆس. گەنجينە ئەو -

۲۳۰۰- گول حفز دبن ب نۆكىن خاران
گەنجينە خودان دبن ب ماران
۲۳۰۱- ژەوولقە ئەگەر چ وى جەفا كر
ئاخر ب مە را ئەوى وەفا كر
۲۳۰۲- زاھر وء ئەگەر موخالفەت كر
باتن ب مە را مووافقەت كر
۲۳۰۳- گەر ئەو نەبووا د نيىف مە حائل
عەشقا مە دبوو بەتال و زائل
۲۳۰۴- وى گەر چ ژ بۆ خو را خراب كر
دەرھەقن مە وى قەوى سەواب كر
۲۳۰۵- ئەو بوو سەبەين حەقيقەتا مە
داخل كريبيا تەريقەتا مە

- ھەقبەركرن: ئا. شەوكىن - - ھژ. گەرى يا - حم. گريا -

- پەيقناسى: نۆك: نكل، سەر- حائل: پەردە- بەتال (بطل): پوچ، بېھوودە- زائل: زایل، ژ نائف چوویی - قەوی سەواب كر: گەلەكى قەنجى كر- تەرىقەت (طریقەت): رى، رى و رسما سوڧى و عارفان-

■ شروڧە: ↓

۲۳۰۶- ئەو ژی د رىيا مە دا شەھىدە
تەحقیق بکەن کو ئەو سەعیدە
۲۳۰۷- زینهار ژ مەشەھەدا کو مەم تى
ئەلبەتتە ژ مەرقەدا کو ئەم تى

- ھەقبەرکرن: حم. میر. ئا. ئە. رۆ. زنهار-

- پەيقناسى: تەحقیق: لیکۆلین - سەعید (سەعید): خۆشبەخت، بەختەوەر-

■ شروڧە: ↓

۲۳۰۸- مەحروروم مەکن بەکر ئەمانەت
ئەم بووینە ب وی سەیی سەیانەت

- ھەقبەرکرن: ژ بلی رۆ. ل ھەموو ژیدەران دا بوونە ھاتیبە-

- پەيقناسى: ئەمانەت: بسپارتە، ئەمانەت تى من ل وە بە: بسپارتە و ھەسببە تا من ل وە بە- سە: سەگ، کووچک- سەیانەت (صیانەت): پاراستن-

■ شروڧە: ↓

۲۳۰۹- گاڧا کو دچینە نیڧ سەعیدئ
کەلبى مە بتن ل بەر ھەسیدئ

- ھەقبەرکرن: ئە. ئا. بچینە- ئا. سەعید، ھەسیدا -

- پەيقناسى: سەعید (صعید): بلندایی، عەردى بلند، ژۆر، لیرەدا مەبەست ژئ بەھەشتە- ھەسید (وصید): ئاستان، شېنیک، بەردەرانە-

■ **جوانکاری:** ئەف مالكا ئقتباسه ژ ئايه تا ۱۸ ی ژ سووره یا "الكهف" کو دبیژه:
 وکلیهم باسط ذراعیه بالوصید... خانی مەم و زین وهکاندییه ههفالین
 ئشکهفتی (اصحاب کهف) و به کرۆک ژی وهکاندییه سهیی وان یی ب
 نافی قطمیر.

■ **شرۆفه:** چیرۆکفه گپری وهها ژ من را سهر بهوری فه گپرا و وهها گۆت: دهما کو
 زینی ئەف خه بهرا بهیست، وهها گۆته میر و تاجدینء: ئەهی شاه و وهزیری
 ریزدار و خوشتهفی، ئەز هیفی و تکایی ژ ههوه دکم، کول بارا فی سهرهکانی
 یا پیسی و خهرابی یی دا سهرحشکی یی نهکن. لهورا کو خودانی مروّف و
 ئەجینه یان، بهدیپهنه ری ئەرد و ئاسمانان، رۆژا کو ئەفین دا ئەفینداران، هه
 هینکا ژی کین و کهرب دا رکداران. دهما کو خودی ئەم ژ تونه بوونی ئافراندن،
 ئەم و ئەوان پیکفه کرن لازم و مه لزوومین هه فدو. ئەم وهکی سۆرگولینه و ئەو
 وهکی درکینه، ئەم وهکی گهنجینه و ئەو وهکی مارانن. گول ب نکلی درکان
 تینه پاراستنی و گهنجینه ژ ب ماران تینه خودان کرنی. هه چهند کو ئەوی
 پیش دا ئەم ئیشانان، لی ئاکاما ئیشانان وی ژ مه را بوو قهنجی و ئەوی ب مه
 را ئەمه کداری کر. هه چهند کو ئەوی ل رووفه دژاتی یا مه کر، لی ئەوی ل
 بنقه ئاریکاری و سازگاری یا مه کر. ئەگه ئەو وهکی په رده یه کی نه که تا نیقه کا
 مه دا، ئەفینا مه یی پووچ و فک و فالا ده رکه تا. هه چهند کو ئەوی ژ خوه را
 نه باشی کر، لی ئەوی ب وان کریارین خوه یین نه باش، ژ مه را قهنجی کر.
 ئەو بوو هه گهرا ئەفینا مه یا راستین و لهو را ئەو که ته ناف ریکا مه و بوو هه قل
 و هه قری یی مه. ئەو ل ریکا مه دا هاته کوشتنی. ئەگه رهوون ل فی مژاری
 فه کۆلن، هوونی ئاگادار بن، کو ئەو مروّفه کی خوه شهبه خته. ئەز ل بهختی وه
 دامه، بسپارته یا من یا بهر مه رگی یه ژ وه را، کو به کرء ژ مه شهه دا مه می، واته
 ژ گۆرنا مه هه ردوویان دوور نهخن و یی پار نهکن. ئەم ب وی سهیی هاتنه
 پاراستنی. دهما کو ئەم دچن جیهانا ژۆرین، بلا به سهیی مه یی زیره قان ل
 بهر شینیکا بهه شتا مه.

۲۳۱۰- ئنسا ف ژ بو خودانی ئنسا ف
ئایینه دبیتن ئەف قهدهر ساف؟

- هه فبه ر کرن: میر. دبتن -
- په یقناسی: ئنسا ف (انصاف): حه ق و راستی - ساف: پاک و رهوشه ن -
- شرۆفه: ↓

۲۳۱۱- قهت مومکنه ناب و نابگینه
نه فرهنگه نهکت قهبولن کینه؟
۲۳۱۲- حاشا کو ب غهیری پوخته یین عه شق
که لالا کو سهوایین سوخته یین عه شق

■ په یقناسی: نابگینه: شووشه، نامانا شووشه یی، جام، نه ینووک - کینه: رک،
که رب- پوخته: پژیایی، پوخته یین عه شق: پژیایی نه قینئ، که سئ/ که سا کول
نه قینداریین دا پژیایه و ل نه قینا خوه دا راست و دوروسته - که لالا: هیچ ده می، چ
گافان - سهوایین: ژ بلی - سوخته: شاگرد - سوخته: شهوتی - سوخته یین
عه شق: شاگردی ریکا نه قینئ - سوخته یین عه شق: شهوتی یین نه قینئ -

■ شروقه: ↓

۲۳۱۳- نه قچه نده ل ساحب جه فایین
نه فرهنگه که سهک بکهت وه فایین
۲۳۱۴- نهف تائفه مهرحه مهت سریشتن
لهو لایقن نیعمه تا بهیشتن

■ شروقه: ژ بو خاتری خودی ل حهق و حهقناسی یین بنپرن، گه لو ما شووشه و
نه ینووک ژی هنده ساف و پاک و پاکژ دبن؟ گه لو قهت یا بوونی یه کو ئاف و
شووشه ژی بکاربن وهها بئ کین و رک و که رب بن و وهها دلپاک بن؟ نا ژ بلی
پژیایی نه قینئ و شاگردین ریکا نه قینئ و شهوتی یین نه قینئ چ که س و چ
تشت نکاره وهها پاک و بیگهرد به و وهها ژ جه فاکاران را دلسوژ و میهره بان و
نهمه کدار به. نهف جله با مروقان ب دلوقانی یین هاتنه دارشتن و ب دلوقانی
یین هاتنه نافراندنئ، لهو را نهو هیژایی خوهشی یا بهه شتینه.

تهجهيز و تهكفين و تهدفينا مهمن مهحروومي غه مگينه،
ههمنه فهس و هه مقه فهس بوونا ب فهوتا زينا نازهنين و غه مره فينه

۲۳۱۵- نهلقسسسه شههيدئ عه شقئ جهلاد
مه قتوولئ ستهم قه تيلئ بیداد
۲۳۱۶- نهو كوشتهين جورمئ بيگوناھي
ته شبیهين بهراتئ پادشاهی
۲۳۱۷- مهنشور كرن ب نوورئ پاكي
مهستور د نيئ قوبوورئ خاكي
۲۳۱۸- نهو دور ب خهزينهين سپارن
نهو مار ل بهر پييان قهشارن
۲۳۱۹- دهينانده بهر سهري علامهت
يهعني نهفه سهروهري قيامهت
۲۳۲۰- سهرخييلئ قه بيلئ پاكبازان
سهرداري جهميعي سهرفه رازان

■ هه قبهركرن حم. هژ. رۆ. داينانده - بهرات: فهрман - مهنشور: بهلاو كرى،
وهشاندي، فهرمانا شاهي -

■ په يقناسي: عه شقئ جهلاد: نهقينا بكوژ، نهقينا كوژهر - مه قتوول: كوژيائي -
قه تيل: كوژيائي، هاتي كوشتنئ - ستهم: زور و زولم - بيداد: نهحهقي،
زولم - قوبوور: پرانه يا قهبر، گورنان - علامهت: نيشانه - سهرخييل: سهروهري،
سهركرده - پاكباز: كاريك، ناكارقهنج، يئ/يا كول قوماري دا دهخهلي لي يان ناكه.
يا/يئ كو دار و نهدارئ خوه دهرايه، نهقيندارئ/ا كول نهقينا خوه دا پاكه و ب چاقئ
نهپاكي يئ ل بهر نهقيني خوه نايتره. -

■ جوانكاري: په يقين شههيد و مه قتوول و قه تيل و كوشته ههف واتهنه. په يقين
شههيد و مه قتوول و قه تيل و كوشته دژبهري په يقا جهلادي نه. په يقين ستهم
و بيداد هه قواتهنه. دور ئستعارهيه ژ مهمو و مار زي ئستعارهيه ژ به كرۆك.
خهزينه ئستعارهيه ژ گورنا مهمو. په يقين سهردار و سهرخييل هه قواتهنه و
ههردو زي ئستعارهيه ژ ناقئ زيني را.

■ **شروقه:** ب کورتی، ئەو شەھیدی ئەفینا بکوژ و کوژیایی ستم و زۆری و کوشتی یی بیداد و زولم، ئەو کوشتی یی سووچی ب سووچی یی، مرنا وی وهکی فهرمانا پادشاهان و وهکی نووری د گافی دا ل ناف کۆمەلێ دا بەلاف بوو. جەنازی وی دانانە ناف ئاخ و بەری سار و وهکی گەوهەرەکی سپارتن خەزینە یا ناخی و جەنازی بەکرۆک ژێ وهکی ماری کو زبەرەقانی گەنجی بە، ل بەر یی یی وی قەشارتن. سەرکێل و بنکێل دانانە سەر گۆرنا وی و ل سەر سەرکێلکا وی نقیسین کو ئەفا سەرورێ رۆژا قیامەتی یە. ئەفا سەرۆک و سەرتاجی کۆما پاکباز و ئەفیندار و سەرداری هەموو سەرفەرازیە.

**۲۳۲۱- زین هات و ب قامەتا سەنەوبەر
بوو سەرول سەر و سايه گۆستەر**

■ **هەقبەرکرن:** ژ بلی میر. ل هەموو ژیدەران دا "وی" هاتییە -

■ **جوانکاری:** پەیفین سەرو و سەر و جناسی ساز دکن. پەیفین سەرو و سەنەوبەر هەقبابەتن. لئقە گەرا پیتا "س" مووسیقیا هوندورانی دئافرینە. بەژنا زینی جارەکی ب دارا سەنەوبەری را و جارەک دی ژێ ب دارا سەرووی را هاتییە وەکاندنێ.

■ **شروقه:** ↓

**۲۳۲۲- بی پەردە مسالێ نە ی دنالی
هێستەر دوهین عەلەتتەوالی**

■ **هەقبەرکرن:** میر. نا. بر. دوهرن -

■ **جوانکاری:** ل پەیفای بی پەردە دا هەم ئیھام هەیه و هەم لەتافەت. لەورا کو بی پەردە هەم تی ب واتەیا بی ترس و باکی یی و هەم ژێ بی پەردەیا مووسیقایی. نە ی یەک ژ وان ئامیرین سازبەندی یی یە کو پەردەیا وئ تونە یە، واتە بی پەردە یە. بی پەردەتی ژ نە یی را پەردەیا مووسیقایی یە و ژ زینی را ژێ بی ترس و باکی یە.

■ **شروقه:** ↓

۲۳۲۳- عهینی ته دگۆ د فەسلێ نیشان
دەریا رژیا ژ عەورە دیسان

■ هەقبەرکرن: میر. باران - ئۆس. دورباری ژ عەورێ چەشم دیسان - هژ. عەورێ-

■ پەیقناسی: عهینی: دوروست، وهکی کو- فەسلێ نیشان: دانێ نیشان، لئ مەبەست ژئ مەها نیشانێ یه-

■ شروقه: ↓

۲۳۲۴- باران کول توربەتێ دباری
هەر دانه دبوونه دەه مراری

■ هەقبەرکرن: ئە. سەد-

■ شروقه: ↓

۲۳۲۵- هەردەم کو دکر ژ دەردئ دل ئاه
وان ماته میان نهعووزو بیللاھ
۲۳۲۶- فیک را ب نهوا دگرتن ئاههنگ
هەر نهه فهلهکان ب سەر دکەت دەنگ

■ هەقبەرکرن: حم. قیرا- هژ. وی را-

■ پەیقناسی: نهعووزوبیللاھ (نعوذبالله): پهناھ بو خودئ- نهه فهلهک: نهه قاتین ناسمانی-

■ شروقه: ↓

۲۳۲۷- جوندی و سپاهی و ئەمیران
دەرویش و رهعییهت و فهقیران
۲۳۲۸- دلدار و شهپال و نازەنینان
حووری و پەری و غەمرهفینان
۲۳۲۹- فیکرا دکرن ههوار ههركهس
ئەفغان دگههانه چەرخێ ئەتلهس

■ پەیقناسی: چەرخێ ئەتلهس: چەرخا ئەتلهس، مەبەست ژئ ناسمانی نههئ یه-

■ **شرۆفە:** زینى ئەو ئەفیندارا پاک و دوروست و ئەو سەرۆکا پکتۆراندی یین ئەفینى، ئەو سەردارا ھەموو سەرفەرازان، ب وئ بەژنا خوە یا وهكى سەنەوبەرى ھات و ل بەر كیلا گۆرنا مەمۆ روونشت و وهكى دارا سەروئ سیبەرا خوە سەر وی قەدا و بی پەردە و پەروا وهكى نهیا بی پەردە نالیبا و بوو خوشینا ھیسران ژ چاقین وئ کشیان. دوروست تە دگۆت قەى ل مەھا نیسانى دا، دیسان دەریا ژ عەوران رژیا. بارانا ھیسران كو درژیانە سەر ئاخا گۆرنا مەمۆ، ھەر ل بەك ژ وان ھیسرانە دبوونە دەھ مرواریدان و تیکەلى خەزینەیا گۆرنا مەمۆ دبوون. ھەرگافا كو زینى ژ کوورانى یا دلخ خوە دنالی یا و دکره ناھ و زارى، ئای خودى یۆ ھەوارە، ئەو شینى یین كول وئ دەرى بوون، پیرا و ب ناھەنگا دەنگى وئ را دکرن ناھین و نالین و دەنگى زارینا وان ل سەر ھەر نەھ قاتین ئاسمانان دکەت. لەشکەرى و سوپاھى و سەرباز و ئەمیر و گرەگرە و دەرویش و گوندی و ھەرزگار و دارا و نەداران، ئەفیندار و شەپال و نازەنینان، ھوورى و پەرى و غەمرەفینان ھەمووی ھەقرا دکرن ھەوارى و گازی و دەنگى زارینا وان دکەھیشتە بەر پەرى ئاسمانان و ژ فەلەکا ھیشین دبهۆرى.

۲۳۳۰- زینى كو نەما قەوام و قووەت
نالی بریان و كەت ژ قودرەت
 ۲۳۳۱- روونشت ل بەر سەرى مەمى ژار
مەم گر ب تەكەللومى خەبەردار

■ ھەقبەركرن: میر. بزبان و- ئە. بریان بکەت- ئا. نالی بزبان دکر ژ قودرەت- ئۆس. نالی بریان دکەت ژ قودرەت- هژ. روونشتى - میر. گرت ب تەكەللوم و- ئا. تەكەللوم و-

■ پەیفناسى: قەوام: خۆ راگرتن- قووەت: ھیز، شیان- قودرەت: شیان، کارین-

■ جوانکاری: پەیفین قەوام، قووەت و قودرەت ھەقبابەتن.

■ **شرۆفە:** ↓

۲۳۳۲- كەى مالکین مولکین جسم و جانی
ئەز باغچه مه و تو باغبانى

■ ھەقبەركرن: میر. باغچه مه تو - ئە. ھم. باغچه و -

■ پەیفناسى: مالک: خودان- مولک: مال، تايبەتى-

■ **شرۆفە:** ↓

۲۳۳۳- باغی ته گهاندی بی خودانه
بی روویئ ته نهو ژ بو چرانه
۲۳۳۴- ئەف خال و خەت و عزار و گولزار
ئەف حوسن و جەمال و باغی روخسار

■ هەقبەرکرن: رۆ. گهاندە - - ئە. نا. ئۆس. باغ و -

۲۳۳۵- بادامی سیاھنی چەشمی شەھلا
نار و بیھ و سیبێ شاخی بالا

■ هەقبەرکرن: حم. بر. هژ. سیاھ و - - میر. سیف و - نا. هەنار و بیھ و سیفی
- ئە. نارنج و تورنج و شاخی - ئۆس. سیب و شاخی - رۆ. هژ. سیفی شاخی -

■ پەیفناسی: بادام: بەیث، باقی - بادامی سیاھ: بەیثکەین رهش، مەبەست ژێ
چاقن - چەشمی شەھلا: چاقی بەلەک، چاقی رهشە هەشنگی، چاقی کال و
جوان - بیھ: بیھ، بەھی - سیب: سیف - شاخ: چق، چقل - بالا: بلند، بەژن -
■ جوانکاری: چاق ب بەیثکەک رهش و بەلەک هاتییه وه کاندنی. بەرین
سینگان ب نار و بهی و سیفان و بەژن ژێ ب دارەک بلند هاتییه وه کاندنی.

■ شروۆقه: ↓

۲۳۳۶- خوشرەنگ و ب لەزەت و ب تامن
بی شوبهه ل غەیری ته حەرمان
۲۳۳۷- نەخلا بەدەنا خو راوه شینم
فی میوهیی جومله داوه شینم

■ هەقبەرکرن: هژ. فی میوهیی -

■ پەیفناسی: نەخل: دارخورما - راوه شانندن: داتە کاندن، داکوتان -
داوه شانندن: داوشاندن، داوه راندن - فی میوهیی: فان میوه یانە -

■ شروۆقه: ↓

۲۳۳۸- قان سونبول و لاله يين د غهرا
ره يحان و به نه فشه يين موتهرا

■ هه قبه رگرن: رۆ. وان - پرۆ. قان - ئۆس. ئا. جيهي ههردو ني قمالكان ليك هاتنه گوهوريني.

■ په يقناسي: سونبول: نافي گوله كي يه، مهبهست ژي بسكه - لاله: هالهال، ئال ئال، مهبهست ژي هئاركيين روويانه - غهرا: گهش و جوان - ره يحان: رحان، پنجاره كي بينه خو شه، رهنكي وي ره شي فا دهنگي قه، مهبهست ژي كه زي يه - به نه فشه: به نه وشه، نافي كنليلكه كي يه، مهبهست ژي نه گريجه و پوركيين ل سهر ئه ني يين يه - موتهرا (مطرا): ته و تازه، شاداب، گهش -

■ شروقه: ↓

۲۳۳۹- يه عني كو عزار و زولف و خالان
يا قهنج نه وه نه ز بدم ب تالان
۲۳۴۰- مانه ندي گولان لباسء ككه ر كه م
ئاخ و خولي يين ب سهر خو وه ر كه م

■ هه قبه رگرن: ئۆس. ل سهر يي خوه - ئا. خولي يين سهر يي خوه -

■ په يقناسي: مانه ندي: وه كي - لباس: كنجك - ككه ر كه م: بدريينم، تيش كم - ئاخ: خاك - خولي: خو لي، ئار گوون - وه رگرن: رۆكرن، ره شاندين -

■ شروقه: ↓

۲۳۴۱- زولفان هه مي تا ب تا بكي شيم
هه قني منه جا ب جا بئيشيم
۲۳۴۲- ئه ف باغ و بوهار و به رگ و ئه سمار
ئه نوار و شكوفه جه معي ئه زهار

■ هه قبه رگرن: هۆ. ئه و - رۆ. ئه نوار يي شكوفه - ئا. ئه نواعي شكوفه -

■ په يقناسي: تا ب تا: تيل ب تيل، داوه داو - جاب جا: دهر ب دهر، هه موو جي، هه ر دهر - به رگ: په لگ، په ل - ئه سمار (ئمار): پرا نه يا ثمر، به ر، ميوه - ئه نوار: پرا نه يا نه ور، گول، بشكوژ - شكوفه: بشكوژ، خونچه - ئه زهار: پرا نه يا زه ره، گول -

■ شروقه: ↓

**۲۳۴۳- نەزرا نەزەرا تە بوون ب جارهگ
وهققا بەسەرا تە بوون موبارهگ**

- **جوانکاری:** ئەف مالکا ب شیوه یا تەرسیعی هاتیبه قهاندنی. پەیقین نەزرا و نەزەرا موسیقیا واتەیی و هوندورانی ساز دکن.

**۲۳۴۴- تالان بکم ئەز ئەوان تەمامی
دا بەهره نەخۆن ژ وان چو عامی**

- **پەیقناسی:** نەزر(نذر): تەسەدق، بەخشینا ل ریخ یا خودی دا، بەخششا ژ بو دوور کرنا بەلایین - نەزەر(نظر): دیتن، چاف - وهقف: تەرخان، تایبەت کرنا داهااتا مولک یان پارەیه کئی ژ بو کاره کی قەنج، یان ئاریکاری یا نەداران - بەسەر(بصر): چاف - بەهره خوارن: بەهره مەند بوون، وهج ژئی وەرگرتن -

**۲۳۴۵- لاکن خوب خو دکم تەسەوور
بەلکی تول من ببی تەغویبور**

- **هەقبەرکرن:** رۆ. بکم - پرۆ. دکم -
- **پەیقناسی:** تەسەوورکرن: خەيال کرن، هزرلیدان - تەغەییور: غەیری، خەیدی، سووھاتی -

■ **شرۆفە:** ↓

**۲۳۴۶- ئەف جەزعه نەبت ل با تە مەقبوول
ترسم کو تو من بگپری مەسنوول**

- **هەقبەرکرن:** رۆ. ئۆس. حم. جا. زا. جزعه - میر. هژ. جذعه - ئە. ئا. جورعه - هژ. جا. زا. بگپری - میر. حم. ئۆس. ئا. ئە. رۆ. بکیری -
- **پەیقناسی:** جەزعه: ئاھ و زاری، بیتابی - جزعه(جذع): بەژنا دارن، بەژنا دارخورمایین - مەقبوول: پەسەندکری، بەردل - بگری: بکی - مەسنوول: بەرپرسیار -

**۲۳۴۷- تەرکیبی و جوودی جسم و جانن
مولکی د تەنە نە بی خودانن**

- **هەقبەرکرن:** ئا. مولکی تە نە بی خودانن -

■ په یقیناسی: ته رکیب: لیکدایی - وجود: هه یی، به دهن -

■ شروقه: ↓

۲۳۴۸- نوقسان بیتن ژ حوسنی موویه ک
به لکی کو بکی ل من تو سوویه ک

■ هه فبه ر کرن: نه. کول من بکی - هژ. تو بکی ل من تو -

■ په یقیناسی: نوقسان (نقصان): نیشکان - سوو کرن: سوو هاتن، لی سوو هاتن،
ژئ سل بوون -

■ شروقه: ↓

۲۳۴۹- گاڤا کول من بکی عه تابین
زانم کو نه شیم بدهم جهوابین
۲۳۵۰- نیزیکه بیم وه کی ته مه دهووش
ها وه قته د گهل ته بیم هه ماغووش
۲۳۵۱- لایق نه وه ته ی بکم به ساتی
پاکیزه بیم ژ تختلاتی
۲۳۵۲- یا قه نیچ نه وه هه ر ب قی جه مالی
نازورده نه کهم قه زولف و خالی
۲۳۵۳- ته سلیم بکه م نه مانه تی حه ق
ته فویزی ته بیم ب خه مل و ره ونه ق
۲۳۵۴- نه ف ره نگه نه دا کرن حه قایق
بزندان ژ عالمی عه لایق

■ هه فبه ر کرن: نا. بزندانن - هژ. بزندانی -

■ په یقیناسی: هه ماغووش: هه قه میز - به سات ته ی کرن: وه ریچانا جل و به رگان،
په سه و پووسه به ره هف کرن، مه به ست ژئ بار کرن و کوچ کر نه -
تختلات (اختلاط): تیکلی، تیکه لاوی - نازورده کرن: نیشاندن - نه مانه تی حه ق
ته سلیم کرن: مه به ست ژئ مر نه - ته فویز (تفویض): سپارتن، ته سلیم کرن -
بزندانن: قه تاندن، قوت کرن - عه لایق: پرانه یا عه لاقه، په یوه نندی -

■ شروقه: ↓

**۲۲۵۵- همبیز ل مهرقه دئی وهرانی
بیزاری نوما بهدهن ژ جانی**

■ ههقبه رکرن : نه. بیزاری نهما بهدهن - حم. زا. جا. بیزاری نهما بهدهن -
ئا. ئۆس. بیزاری نهما چو زنده گانی - هژ. بیزاری بهدهن نوما - میر. بیزاری
بهدهن نهما -

■ په یقناسی : لی وهراندن : لی قهر په چه کرن، لی ئالاندن - بیزاری : بیزاری،
قیزاری، ژئ تیر بوون، وهرهزی -

■ شروقه : ↓

**۲۲۵۶- دهستی خو ب دل ژ جانء شوشتن
گويا کو شه مال بوو قه کوشتن**

■ ههقبه رکرن : نه. حم. میر. رۆ. ئۆس. جانی - هژ. جانی -

**۲۲۵۷- رووحنی خو شه هانده پیش باری
جسمن خو سپاره وی مه زاری**

■ ههقبه رکرن : نه. ئا. حم. رۆ. هژ. رووحنی - ئا. شپانده - هژ. شپانده -

■ شروقه : زینی هند گریا کو ئیدی چو هیز و شیان و کارین و بزاف د له شئی وی
دا نه مان، نالین ژئ بریا و ژ تاو کهت. قیجا ل بهر سه ری مه مویین به له نگاز
روونشت و ل گه ل مه مۆ ئاخفت و نه و ب دهنگی خو ه ئاگادار کر و وه ها گوئی :
ئه ی خو هی و خودانی جسم و جانی من، نه ز باخچه مه و تو باخانی وی
باخچه یی یی. باخی کو ته په روه راند و گی هاند، نوها بیخودانه. نه و باخا بی
رووی ته ژ چرانه. نه ف خال و خه تی باخچی رووی من، نه ف جوانی و
به ده وه تی یا ته فه شا من، نه ف چاقین من یین رهش و به له ک و بادامی، نه ف
سیف و نار و به هی یین دارا به ژنا من، کو گه له کی خو ه شره نگ و خو ه ش تام و
ب مرچن، بلا ژ بلی ته ژ هه رکه سی را حه رام و نار هوا بن. یا قه نج نه وه کو
نه ز پشتی ته دار خورما یا به ژنا خو ه، هه لته کینم و راهه ژینم، قان هه موو میوه یین
قی دارئ هه لوه شینم، قان سوینول و هاله الکین گهش، قان ره یحان و
به نه فشه یین ته ر و ته زه، نه قی ته فه شا خو ه و قان زولف و خالین خو ه،
هه مووی تالان بکم و بهه ر فینم و بینانی گولان کراسی خو ه تیش بکم و ئاخ و
خوه لی یین ل سه ری خو ه وه ر کهم. پۆری خو ه تا ب تا بکشینم و بپرووچکینم.

ماڦي منه كو نهز ههردهم بئيشم و لهشي من تهفدا ل نيش و ژانې دا به. نهف باخي بهدهنا من و نهف بوهارا ژيانا من و نهف بهلگ و ميوه و گول و بشكوژ و كوليكين باخي لهشي من هه موو نهزرا ديدارا ته بوون و هه موو تاييه تي وان چاڦين ته يين پيروژ بوون. نهزي ڦي باخي و فان گول و بشكوژ و وان ميوه يانا هه موويي تالان بكم و ژ ناف بيم، داکو چ كهس بههره يي ژ وان نه بن. لي نهز بخوه خوه و سان هزر دكم، كو بهلكي تو ل بهر ڦي كاري من ژ من سل بي و نهف شينگيري يا من و نهف دارا نفيشكانه بهژنا من ل بال ته نه يي په ژراندني و تو من بهر پرسې ڦي هندي بزاني. لهورا كو جسم و جاني من ڦيكرامولك و مالين تهنه و نهو بيخودان نين. نهز دترسم كو نه گهر موويه ك ژ جواني يا من نفيشكان ببه، تو ژ من سوو يي. نهز دزانم گاڦا كو تو گازنده يان ژ من بكي و سه غه را من بي و خوه ل من تووړه بكي، نهزي نه شييم بهرسفا ته بدم. لي بزانه هندك مایه، كو نهز ژي وه كي ته مهنده هوش بيم و هه هند نه مایه، كو نهز ژي بيمه هميژا ته. يا باش و هيژا نهوه كو نهز پوت و پالاس و په سه و پووسې خوه ژ ڦي جيپهاني هه لگرم و خوه ژ تيكله لي يي پياريزم و هه ما ب ڦي جواني و خوه شي يي، يي وي هندي كو زولف و خالين خوه بئيشينم، بسپارته يي خودي بدهمي دا و هه ب ڦي خهمل و خشرا خوه قا بيمه بال ته.

دهما كو زيني نهف راستي يانه و هه راگه هاندن، هه موو په يوه ندي يين خوه ژ جيپهاني بزاندن و گورنا مه مو هميز كر و بهدهنا وي ژ جاني وي ڦيزار بوو و دهستين خوه ژ جاني خوه شوست و چاڦين خوه ژ جيپهاني مچاند و ته دگوت قهي چرايهك بوو كو قه مري و جاني خوه شانده بال خودي و جسمي خوه سپارته گورنا مه مو.

۲۳۵۸- وان ماته مي يي د دل بريندار

ته كرار ژ نووڦه كرنه هاوار

۲۳۵۹- نهفغاني ژ جاني حازرينان

فهيادي نه هادي نازرينان

- هه قبه ركرن: رڼ. هافار - - مير. رڼ. فهايدي ژ - رڼ. نازه نينان - پړو. نازرينان
- په يقناسي: حازرينان (حاضرينان): پرانه يا حاضر، يين ناماده بووي - فهايدي: گزي، نهفغان - نه هاد: نهاد، خيم، هناف - نازرينان (ناظرينان): پرانه يا ناظر، يين كو بهرا خو دداني، بينه ران -

■ شروڦه: ↓

۲۳۶۰- سڻ رۆژ و شهقان ژ فھرشن غهبرا
 په يوه سته دچوونه عه رشن نه علا
 ۲۳۶۱- هه تنه وهكو زين ب ره سم و نايين
 ته جهيز كرن وهكي دزائين
 ۲۳۶۲- له خدا كو مهمي مه لهك نه زهر تي
 په عني سه ده فا كو نه و گوهه ر تي
 ۲۳۶۳- نه وچه نده ل سهر گرين ب زاري
 باراني سرشكي لي دباري

■ هه فبه ركرن: نه. نؤس. گرين ل سهر-

■ په يقناسي: فھرشن غهبرا: راخستني يا توژافي، مهبه ست ژئ توپا عه ردي يه-
 عه رشن نه علا: ته ختي بلند، مهبه ست ژئ ناسمانه - ته جهيز: ناماده كرن-
 له حد: كۆر، كۆر، گۆريچه -

■ شروقه: ↓

۲۳۶۴- نه وچه نده ل سهر بووين گوهه ربار
 سهر لي قه كرن ژ نووقه ته كرار

■ هه فبه ركرن: مير. رۆ. بوونه - نا. ل سهر كرين/گرين - - مير. سهرقه كرن-

■ په يقناسي: گوهه ربار: گه وهه رريژ، مهبه ست ژئ گرینه-

■ شروقه: ↓

۲۳۶۵- نه و هه ر دو گوهه ر د دورجه كي دا
 نه و شه مس و قه مه ر د بورجه كي دا
 ۲۳۶۶- بي واسته وان كرن موقارن
 بي فاسله نه و ب هه ف سپارن

■ هه فبه ركرن: نؤس. واسله-

■ په يقناسي: بورج: جيگه ها تاف و هه يفتي ل ناسمان ء دا- واسته (واسطه): تشتا
 كو دكه فه نيغه كا دو تشتان، ناقبژيكه ر- موقارن: نيزيكي هه ف-
 فاسله (فاسله): ناقه - سپارن: سپارتن -

■ شروقه: ↓

**۲۳۶۷- حاصل فه کرن ژ نووڤه سه نندوووق
مير گۆته مهمين ژ بو ته مه عشوووق**

- هه قبه ركرن : نه . مه مؤ-
- په يقناسي : سه نندوووق : سندوق، قۆتي، ليره دا مه به ست ژي سندر ووكه-
- شروڤه : ↓

**۲۳۶۸- سئ جار ژ قالبی سه دا هات
ئاواز ب له فزی مه رحه با هات**

- هه قبه ركرن : ئوس . قالب- هژ . قالبی -
- په يقناسي : قالب : جسم، به ده نا بيجان - سه دا : دهنگ - ئاواز : دهنگ، گازی -
له فز : راييژ، گۆتن، په يڤ- مه رحه با : ب خيڤ هاتي، خوښ هاتي -

■ شروڤه : ديسان هه واري و گازی كه ته ناف وان شيني يين خه مگين و حوزني و بوو زاره زارا وان . گازی و قووتينا ژ جاني ئاماده بوويان و هه واري و نالينا ژ بونيادي بينهران، سئ روژ و سئ شه فان، ژ عه ردئ دچوو بهر په رچئ ناسمانان . هه تا گاڤا كو زيني ب ري و رسم سپارتن ئاخئ ژي، هه ر وسان بهرده وام شين دكرن . نه وان نه و گۆرنا كو وه كي سه ده فه كي مه مؤيئ وه كي مرواريدي تيدا بوو، ب بارانا هيڤسران كه وه ره باران كرن . ل دوو را نه وانا هانين ل سه ر بسپارته يا زيني گۆرنا مه مؤ سه ر ژ نوو سه ر فه كرن، نه و هه ردو كه وه ره كرن قۆتبيه كي و نه و روژ و نه و هه يڤا ل بورجه كي دا بيئي چ ناوه و دووراتي ل ره خ هه قڊو دا فه شارتن . ده ما كو سندر ووكا مه مؤ فه كرن، مير گازی كړي و گۆتي : مه مؤ هاني ئه قيندارا ته ! سئ جار ان دهنگ ژ قالبی مه مؤ هات كو گۆت : تو خوښ هاتي، ل سه ر چاقان .

**۲۳۶۹- هه میان كو بهیست سړی ته حقیق
بلجومله كرن ب عه شقی ته سدیق**

- هه قبه ركرن : مير . بهیستن - هژ . بهیستی -
- په يقناسي : سړی ته حقیق : راستي يا رازي، راستي يا قه ومينا سه رگرتي -
ته سدیق : راست ده ريخستن، پشتراست كرن، باوه ري پيكرن -
- شروڤه : ↓

۲۳۷۰- ته حسين و سهد ئافه رين ژ وان را
 قهت مه يلخ دنخ نه بوو ب وان را
 ۲۳۷۱- ئالووده نه بوون ب خاک و خاشاک
 ئهف بوو نه سه را مه حه بيه تا پاک

■ هه قبه ر کرن : ئا. ئالوزه - ئه. ئا. ئه و -

■ په يقناسی : ته حسين : ئافه رين - مه يلخ دنخ : مه يلا دونيايي، داخوازين جيهانی -
 ئالووده : له وتی - خاک و خاشاک : زر و زبل، مه به ست ژي پيسي و خه رابني يه -

■ شروقه : ↓

۲۳۷۲- پاکيزه و پاکباز نه و چوون
 دووشيزه و سه رفه راز نه و چوون

■ جوانکاری : ئهف مالکا ب شپوه يا ته رسيعی هاتيبه فه هاندنی .
 ۲۳۷۳- له ب ته شنه يی بهر ژ ههف نه خواری
 حه سه رت زه ده چوونه پيش باری

■ هه قبه ر کرن : ئه. حم. هژ. رۆ. ته شنه و -

■ په يقناسی : دووشيزه : خامه - بهر : ميوه - حه سه رت زه ده : خوازيك ل دل دا مایی،
 ب کول و كه ده ر -

■ شروقه : ↓

۲۳۷۴- خووش عه يش کرن ب عه شقني وه للاه
 خووش پيگفه مرن ته باره ک نه للاه
 ۲۳۷۵- هه ر چي ب جه وانی شوبه يی زيني
 ته بدیل بکته ب عه شقني ژيني
 ۲۳۷۶- يان مسلن مه من ب عه شقني سه رده ت
 عه يش و خووشی يی ل ري بد ه رده ت
 ۲۳۷۷- نه لبه تته موراء دي ه لينت
 هه رچی گو ئرا ده دي ببينت

■ هه قبه ر کرن : ئا. ئه للاه - - ئه. ئا. حم. هژ. يا - - ئا. دنخ - - مير. ئرا ده يه -
 هژ. رۆ. ئرا ده تی - پرۆ. ئرا ده دي -

■ **په یقناسی: عهیش کرن: زیان، کهیف کرن - تهبارهک ئه لاله (تبارک الله): پاکي و مهزنایي ژ خودی را، خودی پاک و پاقره - تهبديل بکته: بگوهره - سهردهت: سهری خو بده، خوہ گوری بکه - ل ری بدهردهت: ل ریکا وی دا بدورینه - ئه لبه تته: بیگومان - ئراده. خواست -**

■ **شروقه:** دهما کو هه مووی رازا راستی یا ئه قینی بهیستن، هه مووی پیکه باوهری یا خوہ ب ئه قینی ئینان و ئه و راست دهریخستن و گوتن: سهد نافرین و ههرمان ژ وان را کو ئه وانا قهت خوازی یا خوازیک و خوہستین جیهانی نه کرن و خوہ ب خوازیکی فی جیهانا که مارین نه له وتاندن و ئه ف بوو شوونه واری ئه قینا وان یا پاکژ. ئه وان پاک و پاکیزه و ئه قینپاک و دهست تینه ورداری و خامه و خوړت و سه فراه چوون. ئه و لیف بزمری یین ئه قینی و تیهنی یین پیکه هیشتنی بهر ژ هه قندو نه خوارن و ب حه سرهت و دهرد و کول چوونه بال خودایی خوہ. خودی پاک و پاکیزه یه، کو ئه وانا خوہش ب ئه قینا هه قندو زیان و خوہش پیکه ژی مرن. ههر که سی کو ب جهوانی وه کی زین، ژيانا فی جیهانی ب ئه قینا راستین را بگوهره و ههر کی وه کی مہمی ل ریکا ئه قینی دا سهری خوہ بده و ل ریکا ئه قینی داخوہشی و ژيانا خوہ دهرده، هه لبهت چ گومان تی دا نینه کو دی بگیژه مرایی خوہ و ههرچی مرایی وان هه به، دی بیین.

**۲۳۷۸- یاره ب ب که لالی عه شقن سادق
یاره ب ب که مالی سادقی عاشق**

■ **هه قبه ر کرن: میر. هژ. حم. رو. که لالی- نا. زا. که لامی- نه. که لامی. ل ل رهخ دا ژی که لالی هاتیبه نفیسینی- پرو. که مالی- جا. جه لالی-**

■ **په یقناسی: که لال: ته په لک، نیقه کا پیشنه نی و شلکا سهره، راسه ری ئه نی یی، لیتره دا مبهست ژی بلندترین خالا ئه قینی یه، واته یا وه ستیان و ماندوو بوونی ژی دده. -**

■ **جوانکاری: ئه ف مالکا ب شیوه یا تهرسیعی هاتیبه قه هاندنی.**

■ **شروقه: ↓**

**۲۳۷۹- یاره ب ب شیرینی یا جه مالی
یاره ب ب ئه قینی یا جه لالی
۲۳۸۰- یاره ب ب دهردی هجری جانکاه
یاره ب ب زهوقی وه سلنی دلخواه**

■ **هه قبه ر کرن: هژ. یا ره بیی-**

- په یقناسی: جه مال: جوانی - جه لال: مه زنايي، لیره دا مه به ست ژي خودی یه - هجر: دووری - جانکاه: جانکیم کهر، جانقه روژ، جانقه خوړ - زهوق: خوشی - وهسل: پیکهه شتن - دلخواه: دلخواز -

- جوانکاری: ئەف مالکا ب شیوه یا موازهنه یی هاتییه فه هاندنی. په یقین دهر د و زهوق، هجر و وهسل، جانکاه و دلخواه دو به دو دژبهرن.

■ شروقه: ↓

۲۳۸۱- یا ره ب حه لاهوتا هه بیبان
یا ره ب عه داوه تا ره قیبان
۲۳۸۲- یا ره ب بنازی نازهنینان*
یا ره ب نیازی غه م گوزینان

- په یقناسی: حه لاهوت: شیرینی - عه داوه ت: دوژمنایی - غه مگوزین: غه مبیژر، دهر دهه لبیژر -

- جوانکاری: مالکا یه کهم ب شیوه یا تهرسیعی هاتییه فه هاندنی. په یقین حه لاهوت و عه داوه ت و په یقین هه بیب و ره قیب دو به دو دژبهرن. په یقین ناز و نیاز ژي دژبهرن.

■ شروقه: ↓

۲۳۸۳- یا ره ب ناقی چاقی بولبول*
یا ره ب خوناقی ناقی سورگول

- جوانکاری: ئەف مالکا ب شیوه یا تهرسیعی هاتییه فه هاندنی. په یقین ناقی، ناقی و چاقی جناسن و په یقین خوناقی و ناقی ژي هه روسان. ئەف په یقانا پیکهه مووسیقیا یا هوندورانى دنافرینن.

۲۳۸۴- یا ره ب ئەشکن نالی مه جنوون*
یا ره ب رووی له یلی گولگوون

- هه قبه رکن: هژ. یاره بیج - هژ. له یلی -

بالکیشی: کیشا نیقمالکین یه کهم بین مالکین ۲۳۸۲-۲۳۸۳-۲۳۸۴ له نکه.

- پەيقناسى: ئافى چاف: ئاقچاقان، ھېستىر - ئافى سۆرگول: ئافا سۆرگول، ھوندورچ سۆرگول - ئەشكى ئال: ھېستىر خوونىن -

■ شىرۆقە: ↓

۲۳۸۵- يا رەب ب مەمى و قى ئەقىنى
يا رەب ب تەھەسسورال زىنى
۲۳۸۶- ۋەقتى كوجودا دكى ژ جانى
بى بەھرە نەكى ژ عەشقى خانى
۲۳۸۷- يەنى ژ ۋەلايەتا موھەممەد
مەھرووم نەكى تو يا رەب ئەھمەد
۲۳۸۸- چاۋا ژ نوبوۋەتى ب قالە
مەتلەب ژ ۋەلايەتى وى حالە

- ھەقبەركن: ھ.م. ۋى - - مېر. مەجالە - رۆ. مەجالە - پىرۆ. ۋى حالە -

- پەيقناسى: تەھەسسور: ھەسرەت خوارن، خەم خوارن - ۋەلايەت: دۆستانى، قىيان - مەھرووم: بى پار و بىشك - نوبوقەت (نبوت): پىغەمبەرتى - قال: قسە، پەيغ - ب قالە: ھاتىيە گۆتتى - مەتلەب: مراز، مەبەست - حال: رەوشا ھوندورچانى، سىرپى كەتن، ئاگادارى ژ رەوشا ھوندورچانى -

- جوانكارى: ئەف مالكا، ئىشارەتى ھەدىسەك پىغەمبەرە ۋ ھەروسان قى ھەلبەستە مەلايىن روومى ژى تىنە بىرا مرقۇء كول چىرۆكا مووسا ۋ شقانء دا ژ زار خوەدى دىئە:

مابرون را ننگرىم و قال را
مادرون را بنگرىم و حال را

ۋاتە: ئەم لايىن دەرقا ۋ گۆتتا ل سەر زمانان نانھېرن، ئەم لايىن ھوندورچانى ۋ رەوشا ۋ ئەقىنا دلانى دنھېرن.

■ شىرۆقە: ↓

۲۳۸۹- دائم ئەۋ گوفتگۆ ۋەلايە
لاكن ئەۋ جوستۆجۆ بەلايە

- ھەقبەركن: ھ.م. رۆ. لىكن - پىرۆ. لاکن -

- پەيقىناسى: دائىم: ھەردەم - گوڭتگۆ: گوڭت و گوڭ، گوڭت ويىز - وەلا: دۆستانى، ئەقبن - جوستۆجۆ: جوست و جوو، لىنگەريان، پەيجوويى، لىنگۆلىن -

■ شىرۆڧە: ↓

۲۳۹۰- قەولىڭ د وء سەرب سەرب گەزافن
فەعلىڭ د وء جوملەگى خەلافن

- ھەقبەركىن: حم. ھژ. پىرۆ. جا. سەرسەرى - مىر. ئا. رۆ. ئە. زا. سەرب سەرب - ھژ. گوزافن - - ئە. حم. رۆ. ھژ. جوملەتەن - ئا. جملەيى -
- پەيقىناسى: قەول: گۆتن - سەربسەر: ھەموو - گەزاف: گزاف، گوزاف، بېھوودە - فەعل: كرىار - جوملەگى: ھەموو - خەلاف: خلاف، نەدوروست -

■ شىرۆڧە: ↓

۲۳۹۱- زاھر ژ وء را سەلىسە گوڧتار
باتن ب وء را خەبىسە كردار

- ھەقبەركىن: ئا. وى، وى - ھژ. ژ وء را، ب وء را - حم. زاھر مەمى ژ ورا -
- پەيقىناسى: سەلىس: رەوان، خۆش و بىن گرى - گوڧتار: گۆتار - كردار: كرىار -

■ شىرۆڧە: ↓

۲۳۹۲- مانەندى مەمى ئەوى مەرەنجان
تەشپىھى بەكر بىخەخشە قەنجان

* ئەڧ مالكا ل خوارى تى، تەنى ل چاپا ئۆرمى يى و پىرۆ. دا ھائىيە. ديارە نە يا خانى يە.

گەر ئەجنەبى يە و ھەرزەكارە
رەحمى تو بكة قەوى كو زارە*
ئەجنەبى: بېھانى - ھەرزەكار: بېھوودە كردار -

■ **شروڤه:** ئەى خودى يۆ تو ب پلەيا ھەرە بلندە ئەفينا راستين كى، ئەى خودى يۆ تو ب تەكووزى يا دوروستى يا ئەفینداران كى، ئەى خودى ئەز تە ب شيرينى يا جوانى يى ددم سۆندى، ئەز تە ب ئەفینى يا مەزنايا تە ددم سۆندى، ئەى خودى يۆ تو ب دەردى دوورى يا جانفەرۆژ كى، ئەى خودى يۆ تو ب خوەشى يا پىكگههشتنا دلخواز و مرازى بدل كى، ئەى خودى يۆ تو ب خۆشى يا خۆشەويستان كى، ئەى خودى يۆ تو ب دوژمنایا جگر و دژبەران كى، ئەى خودى يۆ تو ب نازى نازەنينان كى، ئەى خودى يۆ تو ب نیاز و داخووازا خەمژیران كى، ئەى خودى يۆ تو ب ھیسرين چاقين بلبلان كى، ئەى خودى يۆ تو ب خونافال نانا سۆرگولان كى، ئەى خودى يۆ تو ب ھیسرين مەجنونء يى سۆر كى، ئەى خودى يۆ تو ب تەفەشا لەيلايى يا گولگون كى، ئەى خودى يۆ تو ب مەمى و ئەفينا وى كى، ئەى خودى يۆ تو ب خوازىكا دلئى زىنى كى، دەما كو تو جانئى خانى ژ لەشى وى جودا دكى، تو ئەوى ژ ئەفینى بى پار نەكى. واتە ئەى خودى يۆ تو ئەھمەدى خانى ژ ئەفین و دۆستانى يا موھەممەد و ژ مەھدەرا وى بى پشك و پار نەكى. چاوا كو ژ زارى پىغەمبەرء قا ھاتىيە گۆتتى، مەبەستا وى ژى ژ دۆستانى يى حال و ئەفیندارى يا رووحانى يە. ھەرچەند كو ئەول بەلايى دگەرە، لى ھەردەم گۆتن و داخوازىن وى دۆستانى يە. * گۆتتىن وى ھەموو پىر و پووچن. كىرارىن وى ھەموو نەدوروستن. ل رووفا گۆتتىن وى رەوان و بەردلانن، لى ل بنقا كىرارىن وى پىس و خەرابن. ئەوى وەكى مەمى نەئىشىنە. لى وەكى بەكر ئەوى ژى بدە سەب خاترى قنج و باشان.

***بالكىشى:** مروڤ دكارە مالكا ۲۳۸۹ ان وەھا ژى شروڤه بكە: خانى لپره دا خوه ژ كارين فيلسوفان كو پرسىار و ليگه رينه، قەدقە تينه و خوه عارف دده ناساندنى. ئەو ديژه داخووازا من ژ فان نقيسار و گۆتانه تەنى ئەوه كو ئەز وەكى عارفان ئەفیندارى يا خوه ژ بو خودى و پىغەمبەرى وى راگەھينم. ئەز وەكى فيلسوفان

ليكولين و ليگه پى يى ناكم، لەورا كو ليكولين ل سەر خودى بەلايە و دقەومە مروڤء ژ رى دەرخە. ئەو ب جورەكى نەراستە راست، ئشارەيى مەسەلا نەفى و ئسباتى دكە.

عارف موجدالە و گەنگەشپن فەلسەفى رەد دكن و ديژن، خوديناس ئەون، يين كو بىئى ئسباتى خودى بپەرستن.

تەسۋىل تەفاوت و ئختلافى خلقە تە
تەمسىلى تەقازاين سرشتى تىنەت و فترە تە

۲۳۹۳- حکمەت ئەوہ ئەو ژ دارى دۇنيا
چوون سەير کړن سەراين عوقبا

■ ھەقبەرکړن : ئا . بکن -

■ پەيقناسى : دارى دۇنيا : مالا جیھانى، ئەف جیھانا - سەراين عوقبا : مالا داوى
يىن، جیھانا ئاخەرەتئ -

■ شروقه : ↓

۲۳۹۴- وان تەرک نەدا جىبلە تا خو
ھەر يەك خەلقين ل خلقە تا خو

■ ھەقبەرکړن : ئە . ئا . نە کر -

■ پەيقناسى : تەرک نەدان : تەرک نە کړن، نە تەرکاندن، دەست ژى نە کشاندن -
جىبلەت : تەبيعت، سرىشت - خەلقين : ھاتن ئافراندين - خلقەت : ئافراندين،
ئافەرشت، خوو و خدە -

■ شروقه : ↓

۲۳۹۵- يەعنى كول سەر مەمى و زىنى
شىن بوو ژ زراعە تا ئەفینئ
۲۳۹۶- روسکين دو عەدەد نەھالى سەرکەش
رابوون ب ھەوا قە ھەر دو سەر خوەش

■ ھەقبەرکړن : ئۆس . رابوون - ئە . دو نەھالى عەدل و سەرکەش -

- په یقناسی: شین بوو: هیشین بوو، روسکین - زراعت: چاندنی، وهرزگاری - روسکین: هیشین بوون - دو عهده: دو لب - سهرکesh: سهربلند، زوو گههی -

■ جوانکاری: خانی نهقین وهکاندییبه وهرزگاری و چاندنی یی .

■ شروقه: ↓

۲۳۹۷- یهک سهروئ سههی و یهک سنهوبهر
سهرسهبز و لهتیف و سایهگوستهر

- جوانکاری: ههفت جاران لیقهگهرا پینا "س" مووسیقیا هوندورانی نافرانندیبه .

■ شروقه: ↓

۲۳۹۸- وان دهست د گهردهنی د پیک را
قهدهدا خو دریژ کرن ب پیک را
۲۳۹۹- شین بوو ژ نهوی بهری ژ خیری
دارهک ل قیافتهتا کنیری

- ههقبهکرن: میر . پیک را - - هه قبه رکن: ئا . قه لافه تا -

- په یقناسی: سههی: راست و بلند، شووشمان - سهرسهبز: پرکه سک و گهش - بهری: دوور - قیافته: رهنک و روو، وینه - کنیر: داره که کورته بالا و ب درکه -

■ شروقه: ↓

۲۴۰۰- نهو داره ژ راحه تی بهری بوو
مانه ندی خودان ب نستری بوو

- ههقبهکرن: هژ . خودانی - ئوس . بی سهری -

- په یقناسی: راحه تی: هه دووری، نارامی - نستری: هه ورده درک، درکین گیاهی -

■ شروقه: ↓

۲۴۰۱- رابوو خو گه هانده هه ر دو داران
 بوو مانعئ وهسلئ هه ر دو ياران
 ۲۴۰۲- راحهت نه شي وي بکهت مودارا
 خه سمانه نه وي کر ناشکارا

- هه قبه ر کرن: هژ. گيهانده- مير. ياران- - مير. حم. خه سمانه کر وي- نه.
 خه سمانه نه وي کر - رۆ. خه سمانه يين کر وي- هژ. خه سمانه يي کر وي -
 پرۆ. خه سمانه يين وي کر -

■ په يقناسي: خه سمانه: دوژمانه، دوژمناتي -

■ شروقه: ↓

۲۴۰۳- ديسان خو گه هانده وان هه بيبان
 نه و لئ پيچيا وه كي ره قيبان
 ۲۴۰۴- حاصل ل فرووع وه گهر نوسوولان
 نه و لئ فه تلي وه كي فوزوولان

- هه قبه ر کرن: ئا. نه. ديسا - هژ. گيهانده- ئا. ب- ئا. نه. حم. نه گهر-
 هژ. و گهر- رۆ. لئوسوولان- پرۆ. نوسوولان-

■ په يقناسي: فرووع: چق، شاخ- نوسوول: رهه و ريشه- لئ فه تلي: لئ فتلي،
 نشكافا لئ ده ركهت، لئ هلاقيت، لئ ئالييا-

■ شروقه: ↓

۲۴۰۵- خه لقئ كو ب نه سل به دسرشتن
 نه و نه سل ژ وان قه تيته شوشتن؟
 ۲۴۰۶- چل سال تو هه نزه لئ بچيني
 سه د ئاف بدى ب هنگفيني
 ۲۴۰۷- په روه ده بكي ب ئاقتابن
 هه رده م بره شيني لئ گولابن
 ۲۴۰۸- هه ر رۆژ ره ها وي لئ بكه ر كي
 وي فاسله يين تزي شه ككه ر كي

- هه قبه ر کرن: ئا. ساللا- حم. هژ. رۆ. سالي- - هژ. ئاقى- نه. ئاب بدى ب
 نه نگه بيئى- ئا. ئاب بدى ب هنگيئى - - بجم. فه سله يين-

■ شروقه: ↓

۲۴۰۹- خدمت بکری تو هندووانه
 نهو بو ته دبیتته هندووانه؟
 ۲۴۱۰- دا فکر نه کی دهما کو بهر دت
 نهو غهیر ژ تهحلی یی سهمه دت

■ هه قبه کرن: هژ. خزمهت - رۆ. بگری-رۆ. هندفانه- پرۆ. هندوانه- هژ.
 هیندوانه- - هژ. هیندوانه- - هژ. ل-

■ په یقناسی: هندووانه: وه کی هندوویان، وه کی هندوویین کو ل خزمه تا بووتین
 خوه دانن، وه کی قوول و کۆله بان - هندوانه: زه بهش، شقتی، شمتی، کال،
 هه نی-

■ جوانکاری: ههردو په یقین هندووانه و هندوانه جناسی چی دکن.

■ شروقه: بهر ژه وهندی و فهلسه فه نهو بوو کو نهوانا ژ فی جیهانا بی بنه چوون
 و ل جیهانا پاشه رۆژی دا گهریان و ته ماشه کرن. لی نهوان ل وی جیهانی دا
 ژی داریشتا خوه یا سروشتی ژ دهست خوه نه دان و هه ریه ک ژ وان گۆره کی
 نافرشت و خوو و خده یین خوه دیار بوون.

واته ل سهر گۆرنا مه می و زینی، ل بهر چاندنییا نه قینی دو لب شینه یین جوان و
 سه ربلند هیشین بوون و سه رخۆشانه بهر ب ههوا هه لکشیان. یه ک سهروه ک
 شووشمان و یا دی ژی سه نه وه بهرک بوو. ههردوک ژی که سک و شین و شا و
 ته ر و جان و خودان سیبه ر بوون. وان ههردو شینه یانه دهستین خوه ل ئوسکورا
 هه قهو را برن و ب هه قرا به ژن قه دان و بلند بوون. لی ل سهر گۆرنا نهوی دوور ژ
 خیر و خوه شی یی، واته به کړ، داره ک وه کی دارا کنیرئ هیشین بوو. نهو دارا ژ
 نارامی و قه حه بیانی بی پار بوو، و وه کی خودانی خوه ب درک و ئسترین بوو. نهو
 دارا ب درک رابوو و خوه گیهانده وان ههردو شینه یان و نه هیشت کو دارین وان
 ههردو یاران ژی بگه یژنه هه قهو. نهوی نکاری قه حه بییا و ریزراقی بکرا، ل وی
 ده می دا ژی دیسان نهوی دوژمناتی یا خوه نه شکه را کر. دیسان نهوی خوه
 گیهانده وان ههردو نه قینداران و وه کی جگر و دژبه ران ل وان ئالییا و بینانی
 فوزوولان خوه ل چق و شاخ و رهه و ریشه یین وان ئالاند و نه هیشت نهو
 قه حه بن. گه لو نهو مروقیین کو ل رهه و ریشه دا بهد سریشت و به دئافه رشتن،
 نهو رهه و ریشالا پیس ژ وانا تی شوشتن و ئاقیتین؟ تو نه گه زه به شا ماران
 بچینی و چل سالی ههردو سال سه د ئافان ب ههنگفینی بده یه وی زه به شی و ب تیرا
 تاقی نهوی پهروه رده بکی و ههردهم و کاف گولاقی لی بره شینی، ههردو رهه
 وی ککه ر بکی و ناوه یا ههردو له تین رهه وی تژی شه که ر بکی و وه کی هندوویان
 ژیرا خزمه تی بکی، گه لو نهوی ژ ته را بیه، زه به ش؟ لی ههردو نه که، دهما کو نهو
 میوه یی بده، میوه یا وی یی شیرین به. نا، نهو نکاره ژ بلی تهحلی یی میوه یه ک
 دی بده.

(۵۷)

مسالین سەرەنجامی بەنی ئادەم و مەئالی نە ب حەسبى زاهری
سوورەتی حالە، بەلکی مۆتەعەللقى باتنی مەعنا و مەوقووفى
مەشبیەتی زولجەلالە

۲۴۱۱- ئاگاہی ژ حالى دەوری ئەبیام
ئەفرەنگەهە گۆتە من سەرەنجام

- هەقبەرکرن: هژ. ئاگاہ -
- پەیقناسى: ئاگاہی: خەبەردارى، ئەوی کو ئاگاہە - دەوری ئەبیام: گەپرا روژان -
سەرەنجام: کوتایی -
- جوانکاری: پەیفین دەور و ئەبیام دگەل هەف هەقبەییوەندن و ل ئاخفتین
روژانە دا هەقوانتەنە.
- شروقه: ↓

۲۴۱۲- گۆ پیرەکی مپهرداری عاشق
قەولنی وء ژ رەنگی سوبحی سادق

- هەقبەرکرن: رو. مەرە- ئە. مۆهر- - رو. وء-
- پەیقناسى: پیر: شیخ، عارف- مپهردار: ئەفیندار، دلۆقان- سوبحی
سادق: سوبحا سادق، سبیدا راستین-

- **جوانکاری:** ل فئی مالکی دا وه کاندن هه یه، گۆتین پیری میهردار ل راستی یی دا ب سیده یا روځ و راستین را هاتیبه وه کاندن.

■ **شروقه:** ↓

۲۴۱۳- وهقتی وه کو نهو دبوو مراقب
روو حا وه دبوو ژ جسمه غائب

- **هه قبه رکن:** میر. رو. ب- نا. نه. حم. هژ. ل- بر. رو. حم. جسمی-
هژ. جسمی- پرو. لجسمه -

- **په یقناسی:** مراقب بوون: مراقب چوون، گۆره کی هنده ک بییر و باوهران ره وشه که کو ژ لایق عارف و وه لی یین خودی په یدا دبه و نه وانا دکارن چاقین خوه بدن سهر هه ف و قهومینه کی کو هئ نه قهومییه و یان جیهه کی دوور کو نایق خوویانق، یان که سین کو ب وان قا دیار نین، بینن، یان دگه ل مریبان په یوه ندی دانین - **غائب:** وه ندا، نه به دی-

■ **شروقه:** ↓

۲۴۱۴- نه سرار دبوون ل وی دیاری
نیچیر دکر ل عهرشی باری
۲۴۱۵- غائب کو دبوو ژ **عالمه گل**
غالب کو دبوو ل **عالمه دل**

- **هه قبه رکن:** هژ. عهرشی - - هژ. ل -
- **په یقناسی:** **عالمه گل:** جیهانا خاکی - **غالب:** ل سهر که تی - **عالمه دل:** جیهانا روو حانی و ناسمانی -

- **جوانکاری:** پیری میهردار ب بالداره کی نیچیرقان را و نه سراری بارگاها خودی ژی ب نیچیری را هاتیبه وه کاندن.
مالکا ۲۴۱۵ ب شیوه یا تهرسیعی هاتیبه فه هاندن. په یقین غائب و غالب جناسی ساز دکن. **عالمه گل** کنایه ته ژ فئی جیهانا خاکی.

■ **شروقه:** ↓

۲۴۱۶- قهلبین وء ژ سرئ له وحنی مه حفووز
 ههر له حزه دبوو ب که سفن مه حفووز
 ۲۴۱۷- زاهر کو دبوون ژ وی که رامات
 ئاگه ه دکرن خودان مه قامات
 ۲۴۱۸- وی پیری ب خهون نه گهر ب ئلهام
 نه فرهنگه ه کر حه قیقهت ئعلام

- هه قبه رکرن: میر. مه حفووز - میر. که رامات، مه قامات - میر. نه گهر ب خهون نه گهر -
- په یقناسی: مه حفووز: که یفخوش - ئلهام: که تنه دلان، نقتینا دل، نقتی دل - وی: ئلهامی وی بوو -
- سرۆفه: میژوو زانه کی کو ژ میژوو یی ئاگادار بوو، ل کوتایین دا وهها گۆته من. گۆت: شیخه کی ئه قیندار و عارف کو گۆتتین وی وه کی سبیدا راستین رۆناهی و دوروست بوون، ئه و شیخا ده ما کو موراقب دچوو، جانئ وی ژ له شی وی دهر دکهت و رازین سه رگرتی ل بهر وی فه دبوون و ئه وی ل بهر ته ختی خودی و ل ناسمانی ژۆرین رازین سه رگرتی نیچیر دکرن. ده ما کو ژ فی جیهانا خاکی دهر دکهت و حال پی دکهت و دکه ته جیهانا رووحانی، دلئ وی ب ئه شکه ره بوونا رازین ل له وحنی مه حفووزی دا، هه رده م گه ش و ئا دبوو. ده ما کو که رامات ژ وی دیار دبوون، خودانی پایه و پله یین بلند ب که رامه تین وی ئاگادار دبوون. ئه وی پیری نه گهر ب خهون به، یان ژ ب ئیلهام به، وهها ئه ف راستی یا راگه هاند:

۲۴۱۹- گۆ چوومه دیاری باغی رزوان
 من دی دو هه زار حوور و غلمان

- هه قبه رکرن: میر. گۆ ئه ز - ح.م. ئا. هه زار و - ه.ژ. غیلمان -
- جوانکاری: په یقین باغی رزوان و حوور و غلمان هه قبه یوهندن.
- سرۆفه: ↓

**۲۴۲۰- بلجومله د قەسرەکی عەمەلدار
ئەو قەسرە یتوون ژ دورئ شەھوار**

- **ھەقبەرکرن:** ل گشتی ژئیدەرین ل بەردەستی من دا عەمەلدار ھاتییە، لئ ل چاپا ئۆرمی یئ دا عەلەمدار ھاتییە - ل چاپا ئۆرمی یئ دا تەمام ھاتییە -
- **پەیفناسی:** قەسرەکی عەمەلدار: کۆشکەک ب خولام و خزمەتکار - قەسرەکی عەلەمدار: کۆشکەک ب ئالا و نیشان - یتوون: یتووم، ب گشتی، یتەمامی - شەھوار: ھێژایی شاھان، شاھانە -
- **شرۆفە:** ↓

**۲۴۲۱- یەک شوبھەن بەکر ب تاج و بن پەر
وہستایی ل بەر دەری مووہقەر**

- **ھەقبەرکرن:** میر. وەستایە - ھژ. موہقەر -
- **پەیفناسی:** بن پەر: ھەزار دنقیسە شیری جەوھەردار واتە شووری گەوھەردار، ل ھەنبانە بۆرینە یئ دا ژى ھاتییە جۆری چەک، لئ ئەز تئ دا ب گومانم، ب دیتنا من بنپەر دەبئ ئەو تاجا بە، یا کو ب پەرین بالداران یئ جوان دخەملاندن، لەورا لئیرە دا ژى خانى دینژە ب تاج و بنپەر و ل دوو را ژى دینژە چۆگانەکی حەیزەران د دەس بوو، مرقەقەکی دەرگەشان چۆبئ حەیزەران و شوور پیکفە نادە دەستی خوە. - موقەپەر: راوہستایی، ل سەر خوە، دامەزری - مووہقەر: خودان وقار، گران و ل سەر خوە، خودان تۆرە و سەنگین.
- **شرۆفە:** ↓

**۲۴۲۲- چۆگانەکی حەیزەران د دەس بوو
ئەمما م نەزانی ئەو چ کەس بوو**

- **ھەقبەرکرن:** ئۆس. دەست - - رۆ. میر. نەناسی - پڕۆ. نەزانی -
- **پەیفناسی:** حەیزەران: خەیزەران، قامووش، قامووشا ھندئ -
- **شرۆفە:** ↓

۲۴۲۳- من گۆتە وی ئەی خودان مەراتب
ئایا تو خودانی یانی حاجب
۲۴۲۴- گۆ شیخ تو چما نزانى کیمه
ئەز ئەو بە کرۆکی قاپووجیمه

■ هەقبەرکرن: میر. حم. رۆ. گۆ شیخ تو مانزانى کیمه- ئا. گۆ شیخ تو نزانى ئەز
ژ کیمه- ئە. یا شیخ نزانى ئەز ژ کیمه- هۆ. گۆ شیخ تو نزانى ما کو کیمه-
ئۆس. گۆ شیخ چرا نزانى کیمه- - ئە. ئا. حم. هۆ. رۆ. ئۆس. ئەز ئەو
بە کرۆکی قاپووجیمه، - میر. ئەز ئەو بە کرۆکی قاپووجیمه-

■ بالکیشی: ئەف مالکا ییک ژ وان مالکین ئالۆزه مەم و زینى یه، تەنئى ل چاپا
ئۆرمییى دا " بە کرۆک " هاتبوو، کو من ژ هەمووی سەرراست تر دیت-

■ پەیقناسی: خودان مەراتب: خودان پله و پایه- حاجب: دەرگەفان-

■ شەرۆفه: ↓

۲۴۲۵- ئەز موشتەرەکی مەمى و زینم
لەو لیرەهە ئاستان نشینم

■ هەقبەرکرن: میر. ئەلهو- ئا. رۆ. مە- پڕۆ. هە- ئۆس. لەورا ل بەر
ئاستان نشینم-

■ پەیقناسی: موشتەرەک: هەقپار، هەقپشک - ئاستان نشین: دەرگەفان، ل بەر
شینیکی روونشتی-

■ شەرۆفه: گۆ ئەز کو چوومه باغی بهیشتی، من دو هەزار حووری و غلمان، کو
هەموو ل کۆشکەک ب ئالا و نیشان و ب خولام و خزمەتکار، کۆشکەک تەفدا
ژ مرواریدین شاهانه هاتبوو دارشتنی دا دیتن. یهکی بینانی بەکر ب تانجی
پەردار و گەوهەرنیشان، کو چۆیهکی خەیزەرانی ل دەستە دا بوو، زۆر ب
گرانی و ل سەر خوه ل بەر دەرکی وئ کۆشکی راوهستا بوو. لی من نزانى ئەو
کی یه. من گۆتە وی ئەی پایەدار، گەلۆ تو دەرگەفانی، یان تو خودانی قى
کۆشکی یی؟ ئەوی گۆتە من، شیخ ما تو نزانى ئەز کیمه؟ ئەز هەمان ئەو
بە کرۆکی دەرگەفانم. ئەز لیرە دا هەقپشکی مەمۆ و زینى مە. لەورا لیرە ل بەر
شینیکی قى کۆشکی روونشتیمه.

۲۴۲۶- ئەف قەسرە کو ھەشت تەبەق عەیانن
 یەک یا منە ھەفت تەبەق د وانن
 ۲۴۲۷- ئەز لیرە ئەمین و دەست بدارم
 لاکن د فی مولکی حسسەدارم
 ۲۴۲۸- ھەرچەندە ب شکیلن پاستبانم
 ئەمما ب مەکان شەریکی وانم

■ ھەقبەرکرن: ھژ. رۆ. ھم. میر. ئا. ئە. ئۆس. لیکن-

■ پەیفناسی: تەبەق: تەبەق، قات- د وانن: یید وانن- ئەمین: ئەمانە تدار، کەسی
 کو مروّف دکارە پشتا خوہ پیئە گری دە- دەست بدار: کار بدەست، دەست بە
 دار- حسسەدار (حصەدار): خودان پشک و پار-

■ شروّفە: ئەف کۆشکا کو ھەشت قاتین وی یین بلند ھەنە، قاتەک یا منە و
 ھەفت قات ژى یین وانن. ئەز لیرە کاربدەست و ئەمینى وانم و ل فی مولکی دا
 ھەقیشکم. ھەرچەند کو ئەز ل وینە یا زیرەفانان دامە، لئ ئەز ل فی جى یى دا
 ھەقیپاری وانامە.

۲۴۲۹- من گۆتە وی ئەى نکوو سەرەنجام
 وازح بکە بۆم حالئ ئیعلام

■ ھەقبەرکرن: ھژ. ھەرچەندی- ئا. ئە. ھم. بکە حالئ بۆم- رۆ. بکە حالئ
 بۆم- ھژ. بکە حالئ بۆم ئیعلام-

■ پەیفناسی: پاسبان: نۆبەدار، قەرەول، زیرەفان - وازح (واضح): فەکری،
 شروّفە کرى-

■ شروّفە: ↓

۲۴۳۰- ھەرچەند کەرەما کەریمە عامە
 باری ب چ دا تە ئەف مەقامە

■ ھەقبەرکرن: ھم. رۆ. کەریمی- - میر. مە- ھژ. ئەو-

- پەيئناسى: كەرەم: دلۇقانى - كەرىم: يىن دلۇقان، خودى - عامە: گىشتى يە - بارى: خودى، جارى، قىجا -
- جوانكارى: پەيئىن كەرەم و كەرىم جناسى ساز دكن. پەيشا بارى لەتافەتى چى دكە، لەورا كو خودانى دو واتە يايە.
- شرۇقە: من گۆتە وى ئەى پاشەرۇژ ب خىرۆ، رەوشى ژ من را باش شرۇقە كە. ھەرچەند كو دلۇقانى يا خودايى دلۇقان و بەخشىنكار گەلەك و گىشتى يە، لىن بىژە و جا باش راگەھىنە كانى خودى ئەف پلە يا بلند ب چ دا تە؟

۲۴۳۱- گۆ شەيخ تو ھىژ نەبووى عارف
 ئەمما د دنى تو بووى واقف
 ۲۴۳۲- ئەز گەر ب خەبەر رەقىبى وان بووم
 لاكن ب نەزەر حەبىبى وان بووم

- ھەقبەرگىن: ھۇ. بوويە - ئا. ئە. گەر ئەز -
- جوانكارى: پەيئىن حەبىب و رەقىب دژبەرن.

■ شرۇقە: ↓

۲۴۳۳- من ئەو ژ دنى ب پاشقە كىشان
 موعتاد كىرن ب دەرد و ئىشان
 ۲۴۳۴- خۆشىن د دنى ل وان ب دەردان
 مونقاد كىرن ب داغ و دەردان
 ۲۴۳۵- ئەو چەند م دانە وان سەياسەت
 حەتتا وەكو بوون خودان رەياسەت
 ۲۴۳۶- لەو را م ل زەرئى وان خەبەر دا
 حەتتا كو سەرئى خو تى ب دەردا

- پەيئناسى: مونقاد: بەرفەرمان، فەرمانبەر - سەياسەت: جەزا، ئىش و ئازار، سزا - رەياسەت: سەرۆكى، مەزنايى - زەر(ضو): ل دژى، ل زرئى -
- جوانكارى: ھەردو پەيئىن دەردان جناسى ساز دكن. پەيئىن داغ و دەرد جۆت پەيئىن. ل گەلەك جىيان دا ب يەك واتە يى تىن.

■ **شروقه:** به کر گۆت یا شیخ هه چهند کو ئاگاداری یا ته ژ جیهانی هه یه، لی دياره کو تو هیژ نه بووی عارف. ئەز ئەگەر ب گۆتتی دژبەر و جگری وان بووم، لی ئەز ب دیدار و دل دۆستی وان بووم. من ب کریارین خوه ئەو ژ خوهشی یین جیهانی دوور خستن و ئەو ب ئیش و دهردان پیکه کرن و من خوهشی یی جیهانی ژ وان دانه دهردانی و ژ دهستی وان دهرخستن و ئەو ب داخ و دهردان گیرۆدار و بهرفه رمان کرن. من هند جهنجهرات و نازار دانه وان، دا کو ئەو گهه شتن پله یا سه روکاتی یی. ل بهر وی هندی بوو، کو من ل دژی وان خه بهر دا، دا کو من سه ری خوه ل قی ریکی دا دهردا.

■ ۲۴۳۷- ئەف ههردو جهان ب ههف ههوینه

■ ئەف زوپه ل زپی ههف قهوینه

■ ۲۴۳۸- ههتتا وه کو بهرنه دی تو ییکی

■ نابینی چو له ززه تی ژ ییکی

■ ههقبه رکن: هژ. تا دهست ژ ئیکی بهر ته نادى، نابینی چو له ززه تی ژ یا دی -

■ په یقناسی: ههفی: ههقوو، ههقشوو - زوپ (ضر): ههفی - زهپ (ضر): دژ، زیان -

■ جوانکاری: ههردو په یقین ههفی و زوپ ههقوانه نه. ههردو په یقین زوپ و زپ (ضر) جناسی ساز دکن. خانی ههردو جیهانان واته دونیا و ئاخه تی دوه کینه دو ههقوویان کو نه شین پیکه بژین. یان مروف نه شی چ خۆشی یی ل وان ههردوکان پیکه ببینه.

■ **شروقه:** ↓

■ ۲۴۳۹- ئەو زوپه ب وان م دایه بهردان
کیشانه ب ئاسمان ژ عهردان

■ ههقبه رکن: رۆ. ئاسمانی -

■ جوانکاری: ئەو زوپه کنایه ته ژ جیهانا خاکی کو ههقوویا جیهانا رووحانی یه. په یقین ئاسمان و عهردان دژبهرن.

■ **شروقه:** ↓

۲۴۴۰- من دائیبه وان بتوون بهیشتهک
وان دائیبه من ژ باغء خیشتهک

■ ههقبه رکرن: ئا. حم. رۆ. بحشتهک - بهیشتهک - - حم. رۆ. میر. باغی - هژ. باغی -

■ په یقناسی: خیشت: خشت، که لپووج -

■ جوانکاری: په یقین باغ و بهیشت هه قواته نه.

■ **شروقه:** ئەف ههردو جیهانانه ب ههقدو را وهکی دو هه قوویانن، ههردو ژى دزبه رین ههف و زړید ههقدونه. ههتا کو تو یهکی ژ وان بهرنه دی، تو چو خوهشی یی ژ یا دی نابینی. من ئەف ههقی یا واته ئەف جیهانا خاکی ژ وان دا بهردانی و ئەو ژ نهردی کشاندنه ئاسمانان. من بهیشتهک بتوون دایه وان، ئەوان ژى ژ وی بهیشتی ته نی که لپووجهک دانه من.

۲۴۴۱- شیخ مای ل گوھتئا وء گوهدیر
گو ئه ی شهقین ته عاقبته خیر

■ ههقبه رکرن: ئا. ئه. ماو - میر. ئه. ئا. هژ. گوئنا - - میر. کو- ئا. رۆ. شهقی یی عاقبته - ئه. شهقی یو وه - پرۆ. گو ئه ی شهقی یی ته عاقبته خیر -

■ په یقناسی: گوهدیر: گوهدار، گهدار، بهیسته ر - شهقی: بهدبه خت - عاقبته خیر: عاقووبته خیر، داوی قهنج، ئاخری ب خیر -

■ **شروقه:** ↓

۲۴۴۲- تاجدین کو تو کوشتی بی جنایته
باری ب وء را چ گر عنایته

■ ههقبه رکرن: هژ. ئا. وی -

■ **شروقه:** شیخ ل گوئنین وی گوهداری کر و ل دوو را ژى پرسى: ئه ی گونه هکاری ئاخری ب خیر، لی تاجدین کو بیگونه ه تو کوشتی، خودی چ بهخشین و دایین ژ وی را کر؟

۲۴۴۳- گۆ عەفو کر ئەو جەنابىن باری
 بوو جىنەتى و نەچوویە نارى
 ۲۴۴۴- خەللاقىن خەرابى و خەبىسى
 بەخشىنە وى، جەننەتىن نقىسى
 ۲۴۴۵- عالم کوپ دەست خەرابى یا من
 عاجز کربوو فەسادى یا من
 ۲۴۴۶- کوشتىم وى ژ بۆ نزامىن عالم
 بۆ راحەتى یا عەوامىن عالم

- هەقبەرکرن: نا. ئۆس. ژ. - میر. نظارى - ئۆس. ژ نىتزامى... -
- پەيئىناسى: خەللاق: خولقکەر، ئافریندۆخ، ئافرینەر- نزامىن عالم: رىک و پىكى یا جىبەئى- عەوامىن عالم: گشتى مرؤقان، هەموو مرؤقىن ناساى-
- جوانکارى: پەيئىن خەرابى و خەبىسى هەقواتەنە.
- شەرۆقە: ↓

۲۴۴۷- زاھر وە ئەگەر چ کر قەباحەت
 باتن بوو بوو ئەو قەباحەت راحەت

- هەقبەرکرن: حم. زا. باتن بوو راحەت ئەو قەباحەت - میر. ئۆس. ئە. رۆ. جا. باتن بوو پەراحت ئەو قەباحەت - هژ. باطین بووی ئەو قەباحەت راحەت-
- بالکیشى: هەردو پەيئىن قەباحەت پىکئە نابن پاشبەند، لى پەيئىن راحەت و قەباحەت پاشبندىن رىکن.
- جوانکارى: پەيئىن زاھر و باتن دژبەرن. لىئەگەر پەيئىن قەباحەت جوانکارى یا تەکریرى ساز دکە. هەردو پەيئىن قەباحەت، دگەل پەيئىن راحەت مووسىقايى چى دکن.

- **شروقه:** (به كراء) گوٽ، خودی ژ گونہہی وی دہرباس بوو و ئەو بەخشاند و ئەو بوو بہیشتی و نہ چوو دژہہی. خودانی قہنجی و خہرابی یان بہیشتن ل سہر نافی وی نفیسین و بہخشینہ وی. فہسادی و خہرابی یا من کو جیہان نالزاندبوو و خہلکی جیہانی نہرہحہت کربوو، ئەوی ئەز ژ بونا ریک و پیکی یا جیہانی و راحتہ تی یا گشتی کوشتیم. ہہرچہند کو ئەوی رووفا کارہکی خہراب کر، لئ ل بنفا ئەو خہرابی یا وی بوو ہہگہرا راحتہ تی یا جیہانی.

**۲۴۴۸- شۆلن ہہنہ زاہرن خہرابن
فیعلن ہہنہ سوورہتہن سہوابن**

- **ہہقبہرکرن:** ئا. زاہر ئەو - ئۆس. زاہری -
- **پہیقناسی:** قہباحہت: خہرابی، کاری پیس و نہباش - راحت: حہسیانہوہ -
شۆلن ہہنہ: ہندہک کار ہہنہ - **فیعلن ہہنہ:** ہندہک کریار ہہنہ -
سوورہتہن (صورتا): ل رووفا -
- **جوانکاری:** پہیقین شۆل و فیعل ہہقواتہنہ. پہیقین زاہرن و سوورہتہن ژی ہہقواتہنہ. پہیقین سہواب و خہراب دژبہرن. ئەف مالکا ب شیوہیا تہرسیعی ہاتیبہ قہہاندنی.

■ **شروقه:** ↓

**۲۴۴۹- یہک عہدلہ ل سوورہتی جہفایین
یہک قہہرہ د کسوہتی وہفایین**

- **ہہقبہرکرن:** ئا. سوورہتا - ئۆس. ل سوورہتی -
- **پہیقناسی:** عہدل: داد - سوورہت: وینہ - کسوہت: کنجک -
- **جوانکاری:** ئەف مالکا ب شیوہیا تہرسیعی ہاتیبہ قہہاندنی. پہیقین قہہر و عہدل، کسوہت و سوورہت و جہفا و وہفا دژبہرن.

■ **شروقه:** ↓

۲۴۵۰- لیبی پەردە کەشئ رومووز حکمەت
بی سې نە کر ئەو کونووز قسەت

■ هەقبەرکرن : میر . حم . بی -

■ پەیفناسی : لیبی : لیبی بەلین - پەردە کەشئ : پەردە کیشئ، سەتار، سېفە شېر - رومووز
حکمەت : رومووزین حکمەتئ، سې و رازین زانستا خودیناسی یئ - کونووز :
پرانە یا کەنەز، خەزینە - قسەت : پارفە کرن -

■ شروقه : ↓

۲۴۵۱- تەوزیع نە کر ل عامئ ناسان
مەخسووس ئەو دا نەدیم و ناسان

■ هەقبەرکرن : حم . هژ . جا . عامئ ناسان - - هژ . ئەوی - ئا . نەدا -

■ پەیفناسی : تەوزیع : بلاو کرن، پشک ئاقیتن، پارفە کرن - ناسان ۱ : مروقان -
ناسان ۲ : یین ناسکری - ئەو : ئەوی -

■ جوانکاری : هەردو پەیفین ناسان جناسئ ساز دکن . پەیفین نەدیم و ناس
هەقبە یوئەندن .

■ شروقه : ↓

۲۴۵۲- ئەو سې و نە کر ژ بو مە مەعلووم
هن مەحرەم ئەو هەنک د مەحروروم

■ هەقبەرکرن : ژ بلی ئۆس . ل گشت ژیدەران دا "وی" هاتییه - ژبلی ئا . ل
هەموو ژیدەران دا "و" هاتییه -

■ جوانکاری : پەیفین مەحرەم و مەحروروم جناسئ چن دکن .

■ شروقه : ↓

۲۴۵۳- سەد شوگر ئەزى خەراب و تاجدین
 مەزەن ب تەعەللوقا مەم و زین
 ۲۴۵۴- مەحروروم نەبوون ب پەر گوناھى
 بوون مەزھەرى رەحمەتا ئلاھى

■ ھەقبەرکرن : میر . شوگرى -

■ پەيقناسى : تەعەللوق : پەيوەندى و نىزىكى -

■ شروڧە : ھندەك كار ھەنە رووفا خەراب تېنە خوويانى، ھەنەك كرىار ھەنە كو د
 وینە يا خوہ دا قەنج ديار دکن . يەك دادە ل وینەيا بېدادى يى دا، يا دى قەھرە
 ل كنجكى ئەمەكدارى يى دا . لى خودايىن پەردەكەشى رازىن حكەتەن ئەو
 گەنجینەيا بى چنە و بى راز پارڧە نەكريبە . ئەوى ئەو گەنجینە يا ل گشتى
 مرؤقان پارڧەنەكريبە، ئەوى ھەر تەنى ب تايبەت داپە مرؤقین تايبەتى و ھۆگر
 و دۆستېن خوہ . ئەوى خودايى ئەو رازا ژ مە را سەرڧەنەكر، ئەم نزانن كانى
 چما ھەنەك مەحرەمېن وینە و ھەنەك ژى ژ دۆستانى يا وى مەحروروم و بى پار و
 پىشكن . سەد سپاس كو ئەزى خەراب و تاجدینى بكوژ، ھەر تەنى ژ بۇنا
 پەيوەندىدار بوونا ب مەمۆ و زینى را ، دگەل پەر گونەھى يا خوہ ديسان ژى
 ژ دلۆقانى يا خودى بى پار نەمان و ئەم بوون نموونە يا دلۆقانى
 و لېبھۆرىنا خودى .

۲۴۵۵- ئەى دۆست ب دل بە يارى قەنجان
 يا قەنج ببە نەيارى قەنجان

■ ھەقبەرکرن : رۆ . تەبايى - پرۆ . نەيارى -

■ پەيقناسى : ياقەنج : يان قەنج، يان ب باشى و بنەجى -

■ جوانكارى : پەيقىن بەيار و نەيار جناسى ساز دکن و پەيقىن يار و نەيار ژى
 دزبەرى يى چى دکن . لېڧەگەرا پەيقا قەنج مووسىقايا واتەيى ساز كريبە .

■ شروڧە : ↓

۲۴۵۶- ئەو قەنجىن و قەنجى يىن دزانن

ئەو غەير ژ قەنجى يىن نزانن

۲۴۵۷- ھندى گو ب وان بىكى جەفايىن

ئەو دى بىكرن ب دل وەفايىن

■ ھەقبەركرن: ھۆ. غەيرى- پىرۆ. پەراوئىزا ھىم. لەو را كو خەرايى يىن نزانن - -
ئە. دكى -

■ **شەرۇقە:** ئەى دۆست يان ب دل و جان بىبە ھەقالى مەرۇقئىن قەنج، يان ژى ب قەنجى و دوروستى بىبە نەيارى مەرۇقئىن قەنج. مەرۇقئىن قەنج قەنجىن و قەنجى يىن دزانن، ئەوانا ژ بلى قەنجى يىن تىشتەكى دى نزانن. تو ھندى خەرايى يىن ژ وان را بىكى، ئەوئى ژ دل و جان ژ تە را قەنجى و ئەمە كدارى يىن بكن.

۲۴۵۸- زىنھار موحوب مەبە ل خەرابان

نە دۆست نە دوژمنى كەلابان

■ ھەقبەركرن: مىر. تو مەبە موحوبىن خەرابان - ھىم . رۆ. مەبە موحوبىن خەرابان - ھۆ. مەبە موحوب خەرابان -

■ **جوانكارى:** پە يىقئىن دۆست و دوژمن دژبەرى يىن ساز دكن. پە يىقئىن موحوب و دۆست ھەقوانتەنە.

■ **شەرۇقە:** ↓

۲۴۵۹- گەر دۆست بى دى بىكەن تە مردار

وەر دوژمنى دى تە كەن برىندار

■ ھەقبەركرن: ئە. ھىم. بر. رۆ. ھۆ. دى بىكەن -

باليكىشى: ل مالاك ھەلبەستى دا سەربەستى يا ھۆزانى يىن ھەيە.

■ **شەرۇقە:** ئەز بەختى تە دامە، چ جارن نەبە ھەقال و ھۆگرى مەرۇقئىن خەراب. چ جارن نە بىبە دۆستى سەگان و نە ژى بىبە دوژمنى وان. ئەگەر تو بىبى دۆستى وان، دى تە ژى وەكە خوە مردار بكن. ئەگەر تو دوژمنى وان بى، دى تە برىندار بكن.

۲۴۶۰- ئەف ھممەتە خاسى عاشقانه
ئەف مەرتەبە راھى سادقانه

- ھەقبەركرن: ھۇ. ھممەتى -
- پەيئناسى: خاس: تايىبەت - مەرتەبە: پە و پاىە - راھ: رى، رىك - سادقان:
يىن راست و دوروست -
- شروڧە: ↓

۲۴۶۱- خەلقى كو وەكى بەگر شەقىنە
فەعلى د وان جوملە ناحەقىنە

- ھەقبەركرن: مىر. خەلقى وەكو بەگر - - ئە. ھم. ھۇ. وى -
- پەيئناسى: شەقى: بەدبەخت - فەعل: فىعل، كرىار - ناحەقى: نەحەقى،
نەدوروستى -
- شروڧە: ↓

۲۴۶۲- يان شوبهەتى تاجدىن د جەبار
قەتتال و دلاوهر و جگەردار

- ھەقبەركرن: مىر. ئۇس. تاجدىن جەبار - - قەتلا وى -
- پەيئناسى: جەبار: زۆردار - قەتتال: بكوژ، كوژەك - دلاوهر: خودان دل و
جەرگ، بوپر - جگەردار: جەگەردار، خودان جەرگ، بوپر -
- شروڧە: ↓

۲۴۶۳- مه عفوو بکه تن که رامه تا وان

مه عفوور بین ژ هممه تا وان

۲۴۶۴- ته قوییه تی وان بیت مه ده دکار

ته بعییه تی وان بکت سه زاوار

■ هه فبه ر کرن : نؤس . سه رئه فراز -

■ په یقناسی : مه عفوو : عه فوو بووی، هاتی بهوژاندنی - مه عفوور : لی بهوژی،
غه فریایی - ته قوییه ت : پاقشی، داوینپاکی - ته قوییه ت : هیزدار کرن، هیز پیدان،
ناریکار بکرن - مه ده دکار : ناریکار - ته بعییه ت : په یره و بکرن - سه زاوار : هیزا -

■ جوانکاری : په یقین مه عفوو و مه عفوور هه قواته نه . - مالکا دوویسی ب شیوه یا
تهرسیعی هاتییه فه هاندنی .

■ شروقه : ↓

۲۴۶۵- نه ف ره مزه حه قیقه ته ن له تیغه

نزعان بکه نوکته یی زه ریغه

■ هه فبه ر کرن : پرو . نؤس . زومره -

■ په یقناسی : نزعان (نذعان) کرن : موکور هاتن، دانه نوستی یی خوه - نوکته :
نقتک، هوورده کاری، گوژتین بالکیش - زه ریغ : زراف، نازک -

■ شروقه : ↓

۲۴۶۶- نزعان بکه مه سئلی موده رس

ته خمینی مه ساحه تی موهه ندس

■ هه فبه ر کرن : نه . نزعانی مه سائلی ، ته خمینی مه ساحه تا -

- په یقیناسی: موده ریښ: دهر سببیز، خونده بیژ - ته خمینګرن: بهراورد کرن، هزر لیدان - مه ساحه ت: به یاف، رووبه ر- موهه ندس: نه ندازیار، ئەف په یقا عه ربه ی ژ په یقا کوردی یا نه ندازه هاتیبه قه رګرتن -

■ شروقه: ↓

۲۴۶۷- دوزمن کو ژ عیشقی به هره وهر بن
بهس دؤست نه دی د موعته بهر بن؟

- هه فبه رګرن: میر. بهس دو چه رنگ د موعته بهر بن -
- په یقیناسی: به هره وهر: سوو دمه ند، پار دیتی، پشکدار - موعته بهر: خودان ئی اعتبار، جی باوهری یی -

■ شروقه: ↓

۲۴۶۸- نه فرنگه ته عه لوقا ره قیبان
بهس چهنده ته فه وقا هه بیبان

- هه فبه رګرن: میر. بهس ئەف چهنده - هژ. پهس چهنده -
- په یقیناسی: ته فه وق: سه راتی -
- جوانکاری: ئەف مالکا ب شیوه یا ته رسیعی هاتیبه قه هاندنی. په یقین ره قیب و هه بیب دژ بهرن .

■ شروقه: ↓

۲۴۶۹- خاسما کو موحب بیته مه حبوب
نهو تالبی هه ق بیته مه تلووب
۲۴۷۰- هه ققا کو ته نی و هه ق دزانت
قه ت غه بری و هه ق ب هه ق نزانت

- جوانکاری: په یقین موحب و مه حبوب پیڅه و په یقین تالب و مه تلووب ژی پیڅه جناسی ساز دکن. په یقین هه ق و هه ق جناسی ساز دکن. لیڅه گه را په یقا هه ق مووسیقیا هوندورانی ساز کریه .

■ **شروقه:** ئەف ھممەتا کو مروّف دوژمنی خوہ ژ ناگری رزگار بکە و ببە ھەگەر بەخشاندا گونەھین وان، تاییبەتی مروّفین ئەفیندارە، ئەف پلەیا ریکا مروّفین راست و دوروستە. ئەگەر کەرامەتا وان ئەفیندارانا مروّفین وەکی بەکرە بەدبەخت و گونەھکار، یان یین وەکی تاجدینء بکوژ و بویر و شەپانی، ببەخشە و ئەو مروّفانا ب ھممەتا وان بینە لیبھۆرینی، ھیز و شیانان وان ببە ناریکاری قانا و ئەقانا بین ھیزایی پەیرەویکرنان وان، راستی ژی ئەقا رازەک زۆر ھوور و کوورە. لئ ماکور بئ، کو ئەف نوکنەیا گەلەکی تەنک و ھوورکە. وەکی خوہندیژەکی ل ئەف مژاری قەکۆلە و وەکی ئەندازیارەکی بەیاقا قئ مژاری بپیشە و بزانی چەندە کارەکی مەزنە. دوژمن ئەگەر ژ ئەفینا مروّفء بەھەرەوەر و سوودمەند بین، لئ گەلو دۆستئ ب وئ ئەفینئ نەبن خودان پلە و بەھەرەوەر؟ ئەگەر پەیوہندیدار بوونا فان ئەفینداران ژ دژبەر و جگرین وان را وەھا جیھئ بەھەرە و سوودئ یە، لئ دئ ژ ھەقال و ھۆگران را چەندە سەپاتی یئ بین؟ بتاییبەتی کو ھەقال و ھۆگرین وان ئەفیندار بن و ئەو خوازیاڕین راستی و دوروستی و ئەفیندارین خودئ بن. ب راستی کو تەنئ ئەوی یئ حەق دزانە و ژ بلی وی چ کەسی خودان حەق نزانە.

بالکیشی: خانئ لیرە دا ب جوړەکی سەرگرتی ژ خوہ را یە کو ئەو ئەفیندارە و ژ بلی خودئ چ کەس و چ تشتی حەق نزانە.

نسبائى خەواس و كەمالى جەوهەرى عەشقى كۆكىمىيى ئەكبەر
وگووگردى ئەحمەرە ژ بو خودانى،
لەورا بەھىمى و درندەيى و شەيتانى يىن دكەتە مەلەك
د نەفسا ئنسانى

۲۴۷۱- ئەى موستەمەى مسال و تەسويل
وہى موختەھدى قىياس و تەئويل
۲۴۷۲- خانى كۆ ژ جامى عەشقى دىن بوو
ئەف شۆرە شەرابە پىن شىرىن بوو

■ ھەقبەركن: مير. كو جامى- مير. ھژ. ھم. رۆ. ئەو- ھژ. شەراب -

■ پەيقناسى: موستەمع: گوھدار، بەھىستەر- مسال: نمونە، مەسەلە- تەسويل:
خەملاندنا گۆتتى، خەيالات، لىباندىن- موختەھد: تىكۆشەر، جەھدكار، ئەو
مەلايىن كول زانستا ئايىنى دا گەھشتە پلەيا ھەرە ژۆر- قىياس: پىوانە،
گومان، بەرانبەر كرن، ئەندازە كرتن- تەئويل: قەرگەراندن، گوھۆرىنا واتەيا
گۆتتەكى، شىرۆفە و راقە كرن، وەرگىرانا بابەتەكى ب شىئوہيا سەربەست-

■ جوانكارى: شۆرە شەراب ئستعارەيە ژ زمانى كوردى يان ژى چىرۆكا مەم و
زىنى.

■ شىرۆفە: ↓

۲۴۷۳- ئەوچەندە قەخوار ئەوى نەھوشيار
ئاگاھى نەما ئەوى ژ گوفتار

■ شىرۆفە: ئەى بەھىستەرى مەتەلوک و چىرۆكان و ئەى تىكۆشەرى گومان و
گوھۆرىنان، خانى كو ژ جاما ئەقىنى شىت و شەيدا و دىن بوو، ئەف
شۆرە شەرابا ژ وى را شىرىن بوو. ئەوى نە ئاگادار و سەرخوش ھند ژ وى
شەرابى قەخوار كو ئىدى ھى ژ خوە و ژ گۆتتىن خوە نەما.

**۲۴۷۴- مهستانه یه نهو ب که یفن مهئموور
دیوانه یه نهو ب عورفئ مهعزوور
۲۴۷۵- مهخمووره و بادهنوئش و سهرخوئش
لهو بادفرؤشه و موئشهووئش**

■ ههقبهکرئ: ئؤس. بادهنوئش سهرخوئش - پرؤ. مهخمووره یئ بادهنوئشه
سهرخوئش - هؤ. لهو بادفرؤشه و - ئؤس. میر. حم. رؤ. لهو بادهفرؤشه و -
ئه. نهو بادهفرؤشه و -

■ په یقئناسی: مهستانه: وهکی مهستان، سهرخؤشانه - مهئموور: ئهمرکی،
فهرمانبهر - دیوانه: شئت، شهیدا - عورف: ریبازا ناسکرییه خهلق، دهب و
رهسم، ری و شوون - مهعزوور (معذور): هئزایی لیبهؤرینئ - بادهنوئش:
بادهنوئش، مه یقهخؤر - بادهفرؤش: بادهفرؤش، مه یفرؤش - بادهفرؤش:
بافرؤش، کنایه ته ژ مروئین کو کارین پووچ دکن و تشئین قالا دکن، بهرانبهری
خالیهندا فارسی یه.

■ جوانکاری: لیقه گهرا پیتا "ش" مووسیقایا هوندورانئ ئافراندییه.

■ شرؤفه: ئه و (خانی) وهکی سهرخوئشانه و فهرمانبهری کئفن یه، ئه و شئته و
گؤرهکی ری و رسم و عورف و عهده تان لیبهؤراندییه، لهورا کو شئت هه رچی
بکن سهربهستن. نهو مهخموور و مه یقهخؤر و سهرخؤشه، لهو را تشئین قالا
دبئزه و ئالؤز و په ریشه یه.

**۲۴۷۶- هه رچی کو دبئژتن هه وایه
گه ر گو ه بدهنئ نه وایئ نایه**

■ ههقبهکرئ: میر. ئؤس. رؤ. هه وایئ - پرؤ. نه وایئ -

■ په یقئناسی: هه وایه: بایه، ئه قینه - نه وای: ناواز - نای: گه وری، قرک، بؤری یا
هه وایئ، بلوور، نهی -

■ جوانکاری: په یقا هه وای دکاره ئیهام به، لهورا کو ل قئ مالکن دا هه م ب واته یا
هه وای بایئ تی و هه م ژی ب واته یا ئه قینئ تی.

■ شرؤفه: ↓

**۲۴۷۷- ئه و نهی نه هلال و نه هه رامه
بی په رده یه لی نه بی مه قامه**

■ ههقبهکرئ: حم. لی و -

■ **په یقناسی: نهی: بلوور - حه لال: رهوا، سهزا - هه رام: نار هوا، مردار - په رده: هه ر**
 یهک ژ جیهه مه قام و نوتان ل سه ر نامیرین سازبه ندی یی، ناوه یا هه ریهک ژ
 نوتین سازان کو ب سیمین رهش یان رهنگی ل سه ر بستی یی سازان گری
 ددن. - **مه قام: مقام، ناواز، پله -**

■ **جوانکاری: په یقین حه لال و حه رام دژبه رن. په یقین په رده و مه قام و نهی**
 هه قپه یوه نندن.

■ **شروقه: نهو هه رچی دیبزه هه وایه، نه گه ر هوون باش گوچکی خوه بده نی،**
 هوون بیهین کو نهو گو تین وی دهنگی بلووری یه. نهو بلوورا وی ژی نه رهوا
 و نه ژی نار هوا یه. نهو بلوورا بی په رده یه لی نه بی مه قامه.

بالکیشی: خانی لیره دا ب جو ره کی هو زانانه و نیقه سه رگرتی ئشاره یی رهوشا
 زمانه کوردی دکه و زمانه کوردی و هه لبه ستین کو ب فی زمانه تینه نفیسین،
 دوه کینه بلووره کی کو لیدانا وی هه م رهوا یه و هه م نار هوا یه. له ورا کو زمانه
 کوردی ل بال گه ل رهوا یه و نه ته وه یه ک ب وی زمانه دناخفن، لی نهو زمانه
 نه ته وه یه کی ل بال هیزین سه رده ست و زوردار نار هوا و به ربه ند کریه. نهو
 زمانا هه رچهنه ل سه ر نه هاتیبه کار کرنی و وه کی په رده یین سازان نه هاتیبه
 ژیک جودا کرن و فه ژاندن و فه چراندنی، لی وه کی نه یی خودانی پله و پایه یه ک
 بلند و دهنگ و ناوازه کی خوه شه.

۲۴۷۸- کوردی، عه ره بی، ده ری و تازی
ته رکیب کرن ب هه زل و بازی

■ **هه قبه ر کرن: میر. کوردی و عه ره بی و تازی -**
 ■ **په یقناسی: ته رکیب کرن: تیکه هه ل کرن، ته فی هه ف کرن، لیکدان -**
هه زل: یاری، هه نه ک، لاقردی یین سفک - بازی: له یز -

■ **جوانکاری: په یقین کوردی، عه ره بی و تازی هه قبا به تن. په یقین هه زل و بازی**
 ژی هه ر وسان.

■ **شروقه: ↓**

۲۴۷۹- ھندەك ژ فەسانەيىن د بۆھتان
ھندەك د بەھانە ھن د بۆھتان
۲۴۸۰- بۆھتى و مەھەمدى و سىلىقى
ھن لەعل و ھنەك ژ زىپر و زىقى

■ ھەقبەركن: ھژ. مەھە مەھدى -

■ پەيقناسى: فەسانە: ئەفسانە، دەرەقۆك - بەھانە: بەرھانە، ھەجەت-
بەھانە: گرانبۆھانە- بۆھتان: بۆھتان، توھمەت، ئىلاقە، نەراست، -
بۆھتى: دەقۆكا بۆتانى - سىلىقى: دەقۆكا سىلىقى يان- مەھەمدى: دەقۆكا
مەھەمدى، كو دەقۆكا خانى بخوھ يە. مەھەمدى دكەفە باشوور رۇژھەلاتا باژارى
وانى، چىيىن باشىت بىناقى باشىت مەھەمدى بلندترين چىيىن وئ ناقچى يە و
گەلى ناقچى ئەوى چىيى پىرۆز دزانن و ھەرسال ب سەدان قوربانان ل سەر
سەرى وى ددن، ھنەك كەسان ب ھەلە ژ قى دەقۆكا كورمانجى را دەقۆكا
مەھەمدى گۆتنە كو ھەلە و شاشىبەك مەزنە. -

*) گەلەك چىرۆك و سەرھانى يىن بىنەمالا مە ل گەل باشىت مەھەمدى و چىيىن
ھەرەكۆل ھەيە. گۆرنا باپىرەكى من- مىرزا مەھەمد ئەمىن - ل قۆتارا باشىت
مەھەمدى دا يە. پ. ج.)

■ جوانكارى: ھەردو پەيغىن بۆھتان ل ھەردو نىقمالكان دا جناسى ساز دكن.
پەيغىن بۆھتى و مەھەمدى و سىلىقى ب ھەقدو را ھەقبابەتن. پەيغىن لەعل و زىپر و
زىف ھەقبەيۋەندىن.

۲۴۸۱- خەرمۆھرە و مۆرك و مرارى
ھندەك د شەفاف و ھن د تارى

■ ھەقبەركن: مىر. خەر مۆھرەك و مۆھرە-

■ پەيقناسى: خەرمۆھرە: مۆھرى يىن گر و داندىقە كو دكنە ئوستى يى
چارپىيان / دەواران - مۆرك: مۆھرى يىن بچووك- مرارى: مرورى-
شەفاف: رۆناھى-

■ جوانكارى: پەيغىن خەرمۆھرە و مرارى دژبەرن. پەيغىن خەرمۆھرە و مۆرك و
مرارى ھەقبابەتن. پەيغىن شەفاف و تارى دژبەرن.

■ شىرۆقە: ↓

**۲۴۸۲- تەرسىيە كرن وەكى بچووكان
ئىنانه ب قەيسەرى و سووكان**

- **ھەقبەركرن: ئە. تەرجىيە - - مير. ئىنانه قەيسەرى -**
- **پەيئناسى: تەرسىيە (تەرسىيە) كرن: گەھھەربەندى كرن، ب ھەف قە گرىدان، رىزكرن و يىئەكرنا مۆرى و گەھھەران - بچووك: زارۆك -**
- **جوانكارى: پەيئىن قەيسەرى و سووك ھەقبەيوەندى.**
- **شەرقە: من ژ بۇ قەھوونان و رىك و يىك كرن قى چىرۆكى ھىندەك پەيئىن زىمانى كوردى تىكەلى زىمانى عەرەبى و دەرى و تاجىكى كرن و من ب وان پەيئانا لەيستن و ئەول ھەف ئانىن و ھىندەك ئەفسانەيىن بۆتانى، ژ بۇنا مەبەستا خوە كرن بەرھانە و ئەو بەرھانە و بۆھتان و دەرهفۆك و چىرۆك تىكەلى ھەقدو كرن و ب دەفۆكىن كورمانجى يىن وەكى بۆھتى، مەھەمدى و سىلىشى كۆ وەكى لەعل و زىر و زىقان بوون، ب ھىندەك مۆرى يىن داندۆقە و چاقھىشك و مۆرى و مروارىدان كۆ ھىندەك ژ وان سىپى و رۆناھى و چىلۆك بوون و ھىندەك ژى رەش و تارى بوون، تىكەل كرن و وەكى زارۆكان ئەو ب ھەف قەھوونان و ئانىن بازارى و ل ناپ سووكا تۆرەقانان گەراندى.**

**۲۴۸۳- ھن قىسسە و ھىن ژ وان مسالنى
ھىندەك د ھىرام و ھىن ھەلالنى
۲۴۸۴- ھەر قىسسە ژ ھىسسە بەھرەمەندى
ھەر ئەمسەلە گەر بزانى پەندى**

- **جوانكارى: پەيئىن قىسسە و مسال ھەقبابەتن. پەيئىن ھەلال و ھىرام دۆبەرن.**
- **پەيئىن قىسسە و ھىسسە جىناسى چى دكن. پەيئىن ئەمسەلە و پەند ھەقبابەتن.**

■ **شەرقە: ↓**

**۲۴۸۵- لاکن وە غەرەز ژ گوفتوگۆيىن
مەقسوود ژ ھىندە جوستوگۆيىن
۲۴۸۶- زاھركرنا جەمالنى عەشقى
سابت كرن كەمالنى عەشقى**

- **ھەقبەركرن: ھژ. گۆيە، جۆيە -**

■ **په یقناسی: به هر مه مند: خودان به هره، خودان پار، خودان سوود، سوودمه ند- نه مسه له (امله): پرانه یا مثل، په ند، شیرهت، گوتنن پیشینان- په ند: شیرهت-**

■ **جوانکاری: په یقین غه رز و مه قسوود دکارن لیره دا هه قواته بن.**

■ **شروقه: هندک ژ فان گوتنن من چیروکن و هنهک زی مه ته لوک و مه سه له نه، هندک ژ وان رهوا و هندک ژ ناره وانه. هه چیروکهک ژ پشکهک تایبه تی پیک تی و نه گهر هوون باش بهرا خوه بده نی، هوونی بینن کو هه ر مه ته لوکه کئی دا شیرهت و په ندک هه یه. لی مه به ستا من ژ فان گوتنانه و قی گوت و بیژ و ئەف هنده لیکولین و لیکه رینی ته نی دیار کرنا جوانی یا ئەقینی و بنه جیکرنا ته کووزی و بلندایا وی یه.**

**۲۴۸۷- عه شق نایینه یی خودا نوما یه
خورشید سفهت خودان زیایه**

■ **هه قبه رکن: میر. خودان نما- ئوس. جهان نما -**

■ **په یقناسی: خودانوما: خودی نوین، خودا نیشاندەر، تشتا کو خودی نیشان دده- زییا (ضیا): روٹاهی، تریشک-**

■ **جوانکاری: ئەقین جاره کئی ب نه ینووکا خودی نوین و جاره کئی ژی ب تاقی را هاتیبه وه کاندنی.**

■ **شروقه: ↓**

**۲۴۸۸- غافل مه به ژ عه شقی فیله قیقه
ئهی ره ره روی نه قره بوتته ریقه**

■ **هه قبه رکن: میر. زا. مه به ژ- حم. ئوس. رو. ئە. هژ. جا. مه به عیشقی - رو. ئەی راهرهو اقرب و ته ریقه-**

■ **بالکیشی: په یقا "مه به ژ" کیشا هه له به ستنی دنالزینه. لی بی وی واته یا هه له به ستنی نقیشکان دبه. لی مروف دکاره بیژه کو خانی ژ سه ره به ستنی یا هوژانی یی وهج وهر گرتیبه. ل جیهی کیته یا کن کیته یا بلند ب کار بریبه.**

■ **په یقناسی: فیله قیقه (فی الحقیقه): ل راستی یی دا- ره رهرو: راهرهو، ریروهو، ریبار، ریقینگ- نه قره بوتته ریقه (اقرب الطریقه): نیزیکترین ری، ری یا ناقبری-**

**۲۴۸۹- خوش جهوهه ره جنسی کیمیا په
قه درئ وی بزبان گرانبوهایه**

■ هه قبه ر کرن: هژ. وی -

■ **شروقه:** نه قین نه یوو کا خودا نوینه و خودی د وی نه یوو کئ دا تی خوویانی. نه و وه کی روژی خودانی رو ناهی یی یه. نه ی ری فینگی ریکا نیزیکه راستی یی، یا راستی نابه کو تو خوه ژ نه قینی دوور بگری و ژئ نه آگادار بی و نه وی ژ بیرا خوه ده رخی. نه قین گه وهه ره که ژ جنسی کیمیا یی، قه درئ وی گه وهه ری بزانه کو نه و پر گرانبوهایه.

۲۴۹۰- ته بعی وه کو سفرئ بی جه لانه

قه لبی وه کو قه لبی با قه لانه

■ هه قبه ر کرن: حم. هژ. سفر و - - نه. قه لبی یا قه لانه - حم. زا. قه لب و یا قه لانه - هژ. قه لب و یا قولانه - رو. قه لب و غافلانه - پرو. با قه لانه / یا قه لانه / یا فلالانه - جا. قه لب و بی قه لانه -

■ **په یقناسی: ته بعی (طبع):** خوو، خده، سریشیت - سفر (صفر): پاخر، مس، زهنگ - بیجه لا: بی جه لا، بی ته بیسین، تاری و پاخر گرتی - قه لب: نه دوروست، سه خته، نه بنیشه - با قه لانه: ب قه لانه، قه لادارن، پی قه لایی هاتنه روو قال کرنی، تشتا نه بنیشه و قه لب کو پی قه لایی تی روو قال کرنی دا کو جنسی وی یی بنیشه یی به لی نه به -

■ **جوانکاری:** په یقین قه لب و قه لب جناسی ساز دکن. په یقین سفر و قه لا هه قبا به تن. خانی سرشتین خشک و رهق وه کاندیه مسی پاخر گرتی. قه لبی نه ی نهرم ژئ وه کاندیه نامانی پاخر گرتی و ژهنگوری کو پی قه لایی هاتن روو قال کرنی.

■ **شروقه:** ↓

۲۴۹۱- نه ف جهوهه ره وان دکهت موه لالا

نه ف سه یقه له وان دکهت موجه لالا

■ هه قبه ر کرن: هژ. نه و -

■ **په یقناسی: موه لالا (مطلا):** ب زیپر روو قال کری - موجه لالا: سه یقه لکری، ساف و هولوو کری، برقاندی -

■ **جوانکاری:** ئەف مالكا ب شپوهيا تهرسيهه هاتيهه قههاندنئ .

■ **شروقه:** ئەو سرشت و خوو و خدهيئ كو وهكي زهنگئ پاخر گرتينه و ئەو قهلبئ نه دوروست و زهخهه كو پئ قهلايئ هاتنه رووقال كرنئ، دا كو قهلبئ و زهخهه لي و ان ديار نهكه، ئەف گوههرا ئەقيني وانا ب زپ رووقال دكه و وانا دتقتينه و پاك و ساف و سووف دكه و دده چلقلانئنئ .

۲۴۹۲- هه رچي كو كهسهك بكهت ئراده

يا عهشق موريدة يا موراده

۲۴۹۳- ئايينهئ عهكسئ بي مساله

گهنجينهئ سرئ بي زهواله

■ **جوانکاری:** په يقين موراد و مورید و ئراده ههف په يوهندن و جناسئ ژي چئ دكن .

■ **شروقه:** هه رتشتا كو كهسهك بخوازه و مراز بكه، ئەقین ژ وان را بان موریده و بان ژي موراد و ريقه بهري وانه. ئەقین نهينووكا وئنه يئ بن ههقاله، گهنجينه يا رازين بي نموونه يه.

۲۴۹۴- كهس نينه ژ عهشقئ بي ئهسهر بت

مومكن كو ز زهوقئ بي خه بهر بت

■ **په يقناسئ:** ئراده: خواست، برياردان - مورید: په يرهو، داخواز كار - موراد: ريقه بهر، مراز، داخواز كرى - بي مسال: بي وئنه، بي ههقال - بي ئهسهر: بي شوون، بي كارتيتكرن - زهوق: تام، چيژ، خوئسي - بي خه بهر: نه ناگادار -

■ **شروقه:** هيج كهسهك تونه يه كو ئەقین تئ كار نهكه، ئە گه كهسه كي / كهسه كه وسان هه به، بزانه كو ئەو ژ خوئسي يئ بي خه بهر و نه ناگاداره .

۲۴۹۵- هه ركهس ب قياسئ هممه تا خو

دئ سهرف بكهت ئراده تا خو

۲۴۹۶- لئبي ئهكسهري عاميان نه زانن

نه فعاً خو ژ بو خو را نزانن

■ **هه قبهركن:** ئە. نه فعاً - مير. رو. حم. جا. هژ. زا. نه فساً -

بالكيشئ: نه فساً خو ليره دا بي واته يه، نه فعاً خو دوروسته .

- پەيقىناسى: قىياس: ئەندازە، گۆرەكى - سەرفىكرن: خەرجىكرن - عامى: بۆرەكە، بۆرەمرۆق، مرۆقنى عادى و سادە، مرۆقنى نەزان - نەفا خوە: سوودا خوە -

■ شىرۆقە: ↓

۲۴۹۷- نابالغ و ئەبلەھ و سەفېھن

يا زاهد و سوڧى و فەقيھن

۲۴۹۸- ئەو جاھل و ئوممى و سەفيلن

بى مورشد و رەھبەر و دەليلن

- جوانكارى: پەيقىن نابالغ و ئەبلەھ و سەفېھ ھەقپەيوەندىن. پەيقىن سەفېھ و ئەبلەھ ھەقواتەنە. پەيقىن زاهد و سوڧى و فەقيھ ھەق پەيوەندىن.

- جوانكارى: پەيقىن جاھل و ئوممى و سەفيل ھەقپەيوەندىن. پەيقىن مورشد و رەھبەر و دەليل ھەقواتەنە.

۲۴۹۹- ناچار دېن ل عەشقى بايع

نەقدى خۇددى ب جنسى زايع

- ھەقبەركىن: مير. ئۇس. ئە. زا. جنسى - حم. ھژ. جا. حوسنى - رۆ. حسنى - پرۆ. جنسى / حوسنى

بالكىشى: پەيقا حوسن لىرەدا دگەل بىر ۋەزىرەن عارفان لىك ناخۇن، لەورا كو عارف ھەموو لايەنگرى جوانى يى نە و ئەوئ باش دزانن، لىرە دا جنس ژ حوسنى سەرراست ترە.

- پەيقىناسى: نابالغ: نەگەھشتى، نقيشكان - ئەبلەھ: گېل، نەزان - سەفېھ: نەزان - زاهد: تەركەدونيا - سوڧى: سوڧىلەكە، ل بال عارفان كەسى كۆھەر خەرىكى تاعەت و عبادەتانه و ۋە دەھزەرە كو دكارە ب رىكا تاعەت و عبادەتان بچە بەھشتى - فەقيھ: فەقى، كەسى كو فېرى كار و بارى ئايىنى دىبە. شاگردى مۇگەفتى، زانايى ئايىنى - جاھل: نەزان - ئوممى: نەخواندى، نەخواندەوار - سەفيل: نزم و بلەنگاز - رەھبەر: رىقەبەر، مورشد، موراد - دەليل: رىنېشاندر، رىنموون - بايع: فرۆشبار - نەقد: نەقدىنە، پارە و زىر و زىقى ھەيى و ل بەردەست - جنس: مال - زايع (ضايع): ھەدەر، زەحى، خەراب بووى -

- جوانكارى: پەيقىن بايع و جنس و نەقد ھەقپەيوەندىن.

■ شىرۆقە: ↓

۲۵۰۰- هن سهرف دکن ب عیشی دنیا
هن پی دکرڼ سهرایین عوقبا
۲۵۰۱- ئەف ههردو جهلهب دبن زیانکار
مه‌هرووم دبن ژ زهوقنی دیدار

■ **په‌یقناسی: عیشی دنیا:** ژيانا جیهانی، خو‌ه‌شی یین جیهانی - سهرایین عوقبا: مال‌ئاخره‌تی، مه‌به‌ست ژئ جیهانا پاشه‌مه‌رگئی یه - جهلهب: نه‌وع، ده‌سته، کۆم - زهوقنی دیدار: خو‌شی یا دیتن، مه‌به‌ست دیدارا خودایه ل روژا په‌سالانی دا -

■ **شروقه:** ههرک‌ه‌س گۆره‌کی شیان و پیزانینا خوه، داخواز و قیانا خوه دمه‌زخینه و ب کار دبه. لئ پشکا زۆره نه‌خوه‌نده‌واران نه‌زانن و سوود و به‌هره‌یا خوه باش ناس ناکن. پشکا زۆره وان نه‌قه‌بلی و گیل و سه‌فیکن. یان ژئ زاهد و سو‌فی و فه‌قینه. ئەو نه‌زان و نه‌خوه‌نده‌وار و سه‌فیل و به‌له‌نگاز و بی ریفه‌به‌ر و بی مورشد و بی رینیشاندهرن، له‌ورا ب نه‌زانی و نه‌چاری ئەقینا خوه دفرۆشن و نه‌قدئ ئەقینا خوه ددن جنسه‌کی خه‌راب و پایمال بووی. هنده‌ک که‌س ئەقینا خوه ددن ژیان و پی‌خوه‌شی یین جیهانی و هنده‌ک که‌س ژئ ب ئەقینا خوه ژ خوه را به‌یشتی دکرڼ. ئەف ههردو جهله‌بلنا ژئ زهره‌ر و زیانی دکن و ژ خوه‌شی یا دیدارا خودئ بی پار و پشک دمینن.

بالکیشی: لیره دا خانی بیر و هزرا خوه یا فه‌لسه‌فی رادگه‌هینه و دبیزه، ئەوانی کو دبن ئەقیندار دا کو ل قئ جیهانا خاکی دا بگه‌هن دل‌به‌ر و دل‌دارین خوه و هه‌روسان ئەوانی کو ژ بو‌چوونا به‌ه‌شتی دبن ئەقینداری عبادت و تا‌عاتان و ئەقینا خوه ل ریکا گه‌هیشتنا به‌ه‌شتی دا دمه‌زخینن، ههردو ژئ زهره‌ر و زیانی دکن. مرۆف ده‌بی ژ بو‌گه‌هیشتنا ب خودئ و دیننا خودئ ببه ئەقیندار و ئەقینا خوه ل وی ریکئ دا ب کار ببه.

به یانی مه راتب و مه دارجی سولووک و وسوولی ئلا ئه للاهه
و مه راسمی فه نایی فی ئه للاه و به قایی بنه للاهه

۲۵۰۲- ساقی وهره بیژه من چ لهونه
ئهف کهونه خه یاله یانی خهونه
۲۵۰۳- ته عبیر مه که کو ئه و به تاله
ته سویر مه که کو ئه و خه یاله

■ هه قبه ر کرن: میر. ئهف، ئهف -

■ په یقناسی: چ لهونه: چ رهنگه، چاوایه، چ لونه - کهون: جیهان، جیهان ب عهرد
و ناسمانان فه - کهونه خیال: خیالی کهون، کهونه هزر - ته عبیر کرن: رافه کرن،
واته لیدان ل ریکا لی هزرین و بوچوونی - ته سویر کرن: گومان کرن، وینه گرتن
و تتلاندن، نه قشاندن -

■ شروقه: ↓

۲۵۰۴- ئاغاز ئه گهر چ رهنگ هه یاته
ئه نجامی هه یاتی وی مه ماته
۲۵۰۵- یه عنی کو وجوود بی وجووده
خوش خلقه ته حه یف بی خولووده

■ هه قبه ر کرن: هژ. حم. وجووده - - هژ. حه یفه -

■ په یقناسی: ئاغاز: سه ره تا، ده ستییک - رهنگ هه یات: ل رهنگی ژیا نی دا -
ئه نجام: کوتایی، داوی - مه مات: مرن - وجوود: هه یی - بی وجوود: تونه - خوش
خلقه ت: خوش نافرایی، خوش چی بووی - حه یف: موخابن - خولوود:
هه رمان -

■ **شروقه:** هه‌ی مه‌یگێڕێ وهره ژ من را بیژه کانی چاوايه؟ گه‌لو ئه‌ف ژيانا مه‌ که‌ونه خه‌یاله یان خه‌ونه. لێ تکایه ئه‌وێ وسان راقه نه‌که کو تو بیژێ ئه‌و پووچ و به‌تاله، یان ئه‌وێ وسان نه‌نمینه کو تو بیژێ ئه‌و خه‌یاله. سه‌ره‌تا هه‌رچه‌ند کو وه‌کی ژیانێ یه، لێ بنه‌تا و کوتایا ژیانێ نه‌مانه. واته‌ هه‌بوونا جیهانی تونه‌بوونه. ئه‌ف هه‌بوونا ئافرانده‌ک پر جوانه، لێ موخابن ئه‌و هه‌رمانه نینه.

■ **۲۵۰۶- ئه‌فلاک و عه‌ناسر و مه‌والید**

ئه‌خلات و ته‌بایع و مه‌قالید

■ **۲۵۰۷- فیکرا د به‌دیعوئشتراکن**

تیکدا د سه‌ریعوئشتراکن

■ **په‌یفناسی: ئه‌خلات (اخلاط):** پرانه‌یا خلط، ئه‌و ماکه‌یێن ته‌ر کول له‌شی جانلبه‌ران دا هه‌یه و بریتینه ژ: خوون، به‌لغه‌م (چلم، سپیئاف)، سه‌ودا (ره‌شاف)، سه‌فرا (زه‌رداق) - ئه‌خلات: تشتیێن تیکه‌ل-ته‌بایع (طبایع): پرانه‌یا طبیعت، خوو، خده، سه‌ریشته‌ - طبایع اربعه: سه‌ریشتیێن چوارانه، ته‌ری، حشکی، ساری، گه‌رمی / خوون، چلم، زه‌راف، ره‌شاف / ئاف، ناگر، خاک، باک - به‌دیعوئشتراک (بديع الاشتراک): هه‌فیشکێن جوان، تشتیێن کو ب جوانی و ریک و پیکێ تیکه‌لی هه‌فدو بوونه و پیکه‌ هاته‌ ئافرانده‌ - سه‌ریعوئشتراک (سريع الانفکاک): ژ هه‌ف جودا بوویین ب له‌ز، تشتیێن کو ب له‌ز ژ هه‌فدو فه‌قه‌تبانه و نه‌ وه‌کی هه‌ف بوونه -

■ **شروقه:** ↓

■ **۲۵۰۸- سه‌ر رسته‌یێ گه‌وه‌هه‌را به‌قانه**

سه‌رمایه‌یێ عله‌تاه‌نانه

■ **۲۵۰۹- هنده‌ک د سه‌قیل و هن خه‌فیفن**

هنده‌ک د خه‌فی و هن له‌تیفن

■ **۲۵۱۰- هه‌رچه‌نده ژ بو مه‌ ئه‌سل و بیخن**

هه‌ر چار ژ بو مه‌ ئاخشیخن

■ **هه‌فبه‌رکرن: میر. حم. رو. زا. جا. بیخن، ئاخشیخن - هژ. هه‌مکار و ژ بو مه‌را مه‌زیجن، هه‌ر چوار ژ بو مه‌ ئاخشیجن - - ئه‌، بیخن، ئاخ و شیخن - حم. زا. ئاخ شیخن - - پرۆ. هه‌رچه‌ند ژ بو مه‌ ئه‌سل پنجن چارن، هه‌ر چار ژ بو مه‌را بژارن -**

■ **جوانکاری: په‌یفین سه‌قیل و خه‌فیف دژبه‌رن. په‌یفین ئه‌سل و بیخ هه‌فواته‌نه.**

- په یقنناسی: رښته: هه فده، داو، تیل، تا - سه ررښته: سه ره تا، سه ری هه فده یی - به قا: مانه وه - سه رمایه: سه رمیان، سه رمه یان، ده ستمایه - عله ت: هه گه ر، هو - فه نا: نه مان - سه قیل (ثقیل): گران - خه فیف: سفک - خه فی: فه شارتی - له تیف (لطیف): نه رم و نازک و ره وان و ته نک - نه سل (اصل): پنچ، ریشه، ره ه، کوک - بیخ: ره ه، ریشه - ناخشیخ: ناخشیگ، ناخشیخ، هه رچوار ماکه یین هه بوونی: ئاف و ئاگر، خاک و باک -

■ شروقه: ↓

۲۵۱۱- ئاگر قهمرت ههوا ههوايه ئاف نه ر چکيا ههبا ههبايه

- هه فبه رکرڼ: هژ. فه کوژی -
- په یقنناسی: ههوا: با - ههوا: بیکار، هیچ و پوچ - نه ر: نه گه ر - چکيا: مرچسی، چکبوو - هه با: توژا هوور ل ئاف ههوا یی دا کو نه نی ل بهر تریشکین ئافی دیار دکه - هه بايه: هه ل بايه، هه ل ههوا ل با دبه، بیتونه یه، هه ما بايه، هه ر بايه -
- جوانکاری: ههردو په یقین ههوا و ههردو په یقین هه با جناسی ساز دکن. په یقین ئاف و ئاگر دژبه رڼ. په یقین ئاگر، ئاف، ههوا و هه با هه رچوار ماکه یین ژیانې نه و هه فبه یوهندن.
- شروقه: چه رځین ئاسمانان و ماکه یین هه بوونی و زارو کین وان، خلت و سرشت و فه کرو کین وان، پیکفه تشتین جوان و نوو چیکری و هه فپشکن، هه سوو ژی زوو ساز و ژ هه فده جودا و فه قه تیایی نه. نه وانا سه ره تا و سه ره به ندا گه وهه را مانه وه یی نه. هه ر نه و ژی هو و هه گه رین نه مانې نه. هنده ک ژ وان گران و هنده ک ژی سفکن، هنده ک ژ وان فه شارتی و هنده ک ژی نه رم و نازکن. هه رچه ند کو نه و ژ مه را ره ه و ریشه و هه گه را هه بوونی نه و هه رچار ژ بو مه ناخشیجانن، لن نه گه ر ئاگر بقمه ره، ههوا ههوا یه و فک و قالایه، ئاف نه گه ر بچکه، توژی ل ههوا با به. (واته نه ف هه رچارانه: ئاف و ئاگر، خاک و باک ب هه فده و فا گریدایی نه، ههوا نه به ئاگر نابه، ئاگر نه به ههوا چی نابه، ئاف نه به خاکې ببه توژ و ل ههوا با به. خاک تونه به ئافی ل کو به؟

۲۵۱۲- ئەفلاک مسالى ئاسىيان

ھەمواھە ب چەرخ و ئنقلابن

۲۵۱۳- دەخلن ل وئ ئاشئ نادەمىنە

مەتموورەين ئەرزئ ئاردهلینە

- ھەقبەرکرن: میر. ئە. ھم. رۆ. ھژ. ل وی ئاشئ - - ھم. ئەرزی - ھژ. ئەرزی -

- پەيئناسى: ئاسىيان. ئاش، ئاشئ ئاقئ - ھەمواھە: ھەردەم - چەرخ: دۆلاب، زفړۆک - ئنقلاب: گەر و زفړین ب ھەر ئالى دا، قەرگەرپان، قەرگەرپاندن، ژ رەوشەكئ بۆ رەوشا دی برن - دەخل: دان، گەنم و جەھ و شلیئ و گارس و ھەر دانەبىن كو كىرى چىكرن و پاتنانان بىن - ئادەمى: مرؤف - مەتموورە(مطمور): بنعەردك، بنئ عەردئ - ئەرز(ارض): عەرد، ئەرد - ئاردهلین: ئاردهلینك، كۆركا كو ئارد ژ بن بەراشئ ژۆردا تی و ل وی دا بەرەف دبه -

- شرؤفە: چەرخیئ ئاسمانان وەكى چەرخیئ ئاشینە، ھەردەم دزفړن و ل ھەف دگەپن و لىك دگوهۆپن، دەخلئ وان ئاشانا ژى مرؤفن. بنئ ئەردي ژى ئاردهلینكا وان ئاشاناىه.

۲۵۱۴- ئەو دانە ب نۆبەت و تەوالى

دائم درژن ژ دەف جەوالى

- ھەقبەرکرن: ئۆس. درژت - میر. ئۆس. چەوالى -
- پەيئناسى: نۆبەت: گەرەد - تەوالى: ل دوو ھەقدورا - جەوال: چىوال، جەھال، تۆربەبەكى مەزنە كو ژ ریس یان ژى ژ موویئ بزنان و ل ھندەك جیان دا ژى ژ كنف و كندران دتەونن و تايبەتى ھلدان و ھەلگرتنا دەخل و دان و كەلمەلاىه -
- جوانكارى. پەيئین ب نۆبەت و تەوالى ھەقواتەنە.
- شرؤفە: ↓

۲۵۱۵- هه‌رچی رژییا دبت موجه‌ززا
ژیک را دبت و دبت موهه‌ززا

- هه‌قبه‌رکرن: حم. هژ. دبت و دبن- میر. رۆ. دبتن دبت - نه. موهه‌ززا-
- په‌یفناسی: موجه‌ززا: پرتی پرتی، پرت پرتی، ژیک فه‌قه‌تیایی و جودابووی-
ژیک رادبت: ژیک به‌ررده، ژ هه‌ف به‌ررده، ژ هه‌ف دقه‌ته - موهه‌ززا: هه‌زهی،
پیلی، ژیک به‌ردایی -
- شروقه: نه‌و ده‌خلانا ل گه‌ری دا و ب سیری و ل دوو هه‌ف را هه‌ردهم ژ ده‌قی
چه‌والی درژن و هه‌رچی کو ژ ده‌ف چه‌والی رژییا، دکه‌فه ناف به‌راشان و هوور
دبه و ژ هه‌ف به‌ررده و ده‌هه‌زه و دیپله.

۲۵۱۶- ته‌خمیر دکن ژ نوو فه ته‌کرار
نه‌و قالبی قه‌لبی قابلن نار

- هه‌قبه‌رکرن: میر. نه‌ف - هژ. حم. رۆ. نه‌و قالبی قه‌لبی قابلونار - ئوس.
نه‌و قالبی قه‌لب و قابلونار - پرو. نه‌و قالب و قه‌لبید-
- په‌یفناسی: ته‌خمیرکرن: مه‌یاندن، هه‌فیرکرن و هیلان و ترش کرن - قالب:
قالک، دارنژکی - قه‌لب: دل، قه‌لب، نه‌دوروست - قابلن نار: هیژایی ناگره،
هیژایی شه‌وتاندنی -
- جوانکاری: په‌یفین قالب و قه‌لب و قابل جناسی ساز دکن. و لیسه‌گه‌را پیتا "ق"
مووسیقیایی دنافرینه.
- شروقه: ↓

۲۵۱۷- نه‌وچه‌نده دکیشن نه‌و سه‌یاسه‌ت
رازینه ب مه‌رتبه‌با نه‌جاسه‌ت

- هه‌قبه‌رکرن: میر. رازینه نه‌و -
- په‌یفناسی: سه‌یاسه‌ت: ئیش و ئازار، شکه‌نجه - مه‌رتبه‌به: پله -
نه‌جاسه‌ت: پیسی -
- شروقه: دیسان نه‌و چه‌رخ و زقرۆکانا وانا دکن هه‌فیر و سه‌ر ژ نوو وان قابلی
قه‌لب و هیژایی شه‌وتاندنی دادریژن. نه‌وانا هند جه‌نجه‌رات و ئازار و
ئشکه‌نجه‌یی دبین، کو ب پله‌یا پیساتی یی ژی پیخوشن.

**۲۵۱۸- فیلجومله نه مورده و نه نه حیا
بهر مهوجین لایه مووتو یه حیا**

- په یقنناسی: مورده: مری - نه حیا: زندگی - لایه مووتو یه حیا: نمر نه ژی، نمره و نه بژی.
- جوانکاری: نه ف مالکا هله به ستنی ئقتباسه ژ نایه تا ۷۴ ژ سووره یا ۲۰ کو دبیژه: " انه من یات ربه مجرما فان له جهنم لایموت فیها و لایحیی " واته هه ر کئ گونه هکار بیته بال خودایع خوه، ژ بو وی یه دۆژه ه، کو تی دا نه بمره و نه ژی بژی.
- هه روسان هه ردو نایه تین قورئانئ بین ۱۲ و ۱۳ ژ سووره یا ۸۷ کو دبیژه: " الذی یصلی النار الکبری. ثم لایموت فیها و لایحیی " واته دئ تام بکه ئاگری مهزن و پاشئ تی دا نه بمره و نه ژی بژی.

**۲۵۱۹- ئلا کو نه فیسن پاک تینهت
یه عنی کو نفووسی نیک سیرهت**

- په یقنناسی: نه فیس: گرانبوها، پرانه یا نه فس، له ش، به دهن - پاک تینهت: تۆز پاقش، ئاخیاک - نفووس: پرانه یا نه فس، جان، رهوان - نیک سیرهت: پاک ناکار، ناکار پاک -

**۲۵۲۰- دپهقان ب خوسووسییهت هلینت
وی دانه یی خاسه تهن بچینت**

- هه قبه ر کرن: نه. خاسی دا بچینت -
- په یقنناسی: دپهقان: وهرزگار، گوندی - خوسووسییهت (خصوصیت): ب تاییه تمه ندی - هلینت: هلینه، راکه، هلدانا چاندنی یئ - خاسه تهن (خاصتا): ب تاییه تی، ب شیوه یه ک تاییه تی -
- شرؤفه: گۆره کی ئایاتا قورئانئ نه وان هه موو ژی ل ناف ئاگری دال رهوشه ک نمر نه ژی دا دمینن، تهنئ جانین پاک سرشت و رهوانین پاک تی نه به. وهرزگار نه وانا ب تاییه تی هلتینه و وان دانه یانا ب تاییه تی دچینه.

۲۵۲۱- هه‌تا نه‌رژت هه‌لاک نابت
ناروسکت و قه‌نج پاک نابت

- هه‌قبه‌رکرن: هژ.حم. نارسکه‌ت -
- په‌یقناسی: هه‌لاک: مری، ژ هۆلی رابوویی - ناروسکت: هیشین نابت -
- شروقه: ئەو دانەیانە هه‌تا کو نه‌رژن و ژ ناف نه‌چن، ناروسکن و ب دوروستی پاک نابن.

۲۵۲۲- وه‌قتی ره‌سییا و بوویه خووشه
وی دئی بقوتن ژ بوئی تووشه
۲۵۲۳- ناشین ده‌ف و چه‌چه‌قا زه‌بانان
ئاقا ده‌هه‌ن و به‌ری ددانان

- هه‌قبه‌رکرن: میر. ده‌فه- رۆ. ده‌ف چه‌چه‌قا- ئە. په‌ری/پری -
- په‌یقناسی: ره‌سیا: گه‌ه‌شت، ئەف په‌یف ژ ریشا ره‌سیده‌ن یا فارسی یه‌- خووشه: گوشی، سمبل، گولی یه‌ ده‌خله‌ - تووشه: زاد، راتب، خوه‌ره‌کا ریبواران - چه‌چه‌ق: چه‌چه‌قۆک، له‌قله‌قۆک، دارکه‌کی ره‌ق و درێژه کو یه‌ بنده‌کی ب سوولکا ئاشه‌ قه‌ گرێددن و سه‌ری وئ هه‌مانی دگه‌هین سه‌ر به‌راشه‌، ئەرکا چه‌چه‌قۆکی ئەوه‌ کو سوولکا ده‌خله‌ به‌ه‌ژینه، داکو ده‌خل به‌ره‌به‌ره‌ ژ سوولکی برژه‌ سه‌ر گه‌وری یا به‌راشه‌ و هه‌ر وسان ب راده‌یا ده‌نگی چه‌چه‌قۆکی را ئاشقان ب گوژا ئافی و گه‌را به‌راشه‌ ناگادار ده‌. - ئاقاده‌هه‌ن: ئاقا ده‌فه، گلێز - به‌ری ددانان: که‌قری ددانان، ددان ب به‌ری ئاشه‌ هاتییبه‌ وه‌کاندنێ -
- جوانکاری: په‌یقین ده‌ف و ده‌هه‌ن هه‌ه‌واته‌نه‌. په‌یقین ده‌ف، زه‌بان و ددان هه‌قبه‌یوه‌ندن. ده‌ف و ددان ب ئاشی را هاتنه‌ وه‌کاندنێ، زمان ب چه‌چه‌قۆکا ئاشی را هاتییبه‌ وه‌کاندنێ.

۲۵۲۴- ئەوچه‌ند ئەوه‌ ده‌ق ددن ده‌یرن
ئەوچه‌نده‌ د شه‌هری ته‌ن دگێرن

- هه‌قبه‌رکرن: هژ. ئۆس. زا. جا. دشه‌هری ته‌ن - میر. ئە. دشۆهره‌تن- رۆ. شه‌هرتن- پرۆ. د شه‌هر دا دگێرن -

■ پەيقناسى: دەقدان: كوتان - شەھرى تەن: باژارى بەدەنى -

■ شىرۆفە: ↓

۲۵۲۵- نەوچەند دقوتن ئەوى عمەلدار
حەتتا وھكو ھوور بىت وھكى ئار

■ ھەقبەركن: ھۇ. وى ئەف عمەلدار - رۇ. ئەوى عمەلدار - پىرۇ. وى ئەف عمەلدار - مېر. بت - ئە. دىت - ئۇس. حەتا كو ھوور بىت - رۇ. حەتا وھكو ھوور بىت وھكى ئار -

■ پەيقناسى: عمەلدار: كاركەر، پالە، كاربەست، فەرمانبەرى ديوانى - ئار: ئارد -

■ شىرۆفە: دەما كو ئەو دەخلا گەھىشت و گوشى گىرت، دى وى دەخلى ژ بۆى زمھىپرى بىكوتن. ئاشى دەف و چەقچەقۇكا زمان و گلىزا دەف و بەرى ددانان ھند ئەوى دىكوتن و دەپىرن و ھند ئەوى ل باژارى بەدەنى دا دگەرىن، كار بەدەست و كارگىر ھند ئەوى دىكوتن ھەتا كو بىنانى ئاردە ھوور بىە.

۲۵۲۶- ھاسل كو ژ پاشى وان جەفايان
دى بىتە تەسەپوفا قووايان

■ ھەقبەركن: ھۇ. پاشى -

■ پەيقناسى: دى بىتە: دى بىە، يى بىە/دى بىتە: دى بى، دى وەرە، يى بى - تەسەپوف: دەست تى وەردان، داگىر كىرن - قوا(قوى): ھىز -

■ شىرۆفە: ↓

۲۵۲۷- گەھ جازىى باتنى فەكىشت
گەھ ماسكە بگفېشت و بېشت

■ ھەقبەركن: ئە. بىكىشىت. ل رەخ دا ژى نىسىيە: فەكىشىت -

■ پەيقناسى: گەھ: دەم، جارجارا - جازب(جاذب): كېشەر، كاشۆك - جازبىى باتنى: جازبەىى باتنى، كېشەرىن نەبەدى، كاشۆكىن نادىار - ماسكە: راگر -

■ **جوانکاری:** په یقین جازبه و ماسکه دژبهرن .

■ **شروقه:** ↓

۲۵۲۸- دهم هازمه بت نهوی بکعت ههزم
دهم دافعه بت نهوی بکعت کهزم

■ **ههقبه رکن:** نه. ئوس. بیت، بیت - هژ. بیت، بیت - رۆ. بت ، بیت - هژ. نهوی ، نهوی -

■ **په یقناسی:** هازمه (هاضمه): ههزمکه، ههلمکه، گهورینه، دهم هازمه: دهما گهورینه، گهه شتی دهما گهوراندن، هیژایی گهوراندن - ههزم: گهوراندن - **دافعه:** پالده، دوور کر - **دهم دافعه:** دهما دوور کرن، تشتا کو دهما دوور کرن و ناقیتنا وی گهه شتبه، هیژایی ناقیتنی - **کهزم (کظم):** پیشی لی گرتن -

■ **شروقه:** ب کورتی پستی وان هه موو جهفا و جهنجه راتانا نهوی بکعه ژیر دهستی هیژان. جارنا هیژا فه کیشا هوندورانی دی وی فه کیشه و جارنا هیژا راگر دی وی بگفیشه و بئیشینه. کو هاته دهما گهوراندن، هیژا گهوراندن دی وی بگهورینه، کو هاته دهما بهردان و رۆکرن و دوور کرن، هیژا راگر دی پیشی یی لی بگره.

۲۵۲۹- تهنووری مه عدده وی بیژیت

هه رچی کو خه رابه ژی برژیت

۲۵۳۰- ته سعید بکن هه چی له تیفه

ته نزیل بکن هه چی که سیفه

■ **ههقبه رکن:** میر. تهنورا - - پرۆ. هه رچی

■ **په یقناسی:** تهنوور: تهنوور ، کووره یا ناپاتنی - **مه عدده:** میعهده، ناشک، هوورک - **ته سعید (تسعید):** بهر ب ژوری برن، بلند کرن - **ته نزیل:** بهر ب ژیر برن، بهر ژیر کرن - **که سیف (کثیف):** نه پاک، پیس، پتی -

■ **شروقه:** تهنوورا مه عدده دی وی بیژینه و هه رچی ژ وی کو خه راب و پیسه دی برژینه. هیژین نه بهنی دی هه رچی یا کو نهرم و نازک و خوه شکه بهن ژوری و هه رچی کو پیس و قریژوویه، دی ژور دا بهردن .

۲۵۳۱- پاشی ژ وی ئه‌ته‌فی جودا کهن
 ته‌مییز بکه‌ن ژ هه‌ف به‌لا کهن
 ۲۵۳۲- ته‌بباخی هه‌راره‌تا غه‌ریزی
 سه‌بباغ و مومه‌ییزی ته‌میزی
 ۲۵۳۳- ته‌وزیع بکه‌ت ل جسم و نه‌عزان
 مه‌عموور بین جه‌هات و ئه‌رگان

■ په‌یقناسی: ئه‌ته‌فی (الطفی): یا هه‌ره نه‌رم و ره‌وان، هه‌ره‌پاقش و نه‌رم، --
 ذ-ذ-- دذنه‌رمترین - ته‌مییز: ژه‌ه‌قدو فه‌قه‌تانندن - به‌لاکرن: ژیک دوورکرن،
 بژقاندن - ته‌بباغ (طباخ): ناشپیژ - هه‌راره‌ت: که‌رما - غه‌ریزی: سروشتی -
 سه‌بباغ (صباغ): ره‌نگریژ، که‌سی کو ریس و جل و به‌رگان ره‌نگ دکه -
 مومه‌ییز: جوداکه‌ر، ژ هه‌قدو جوداکه‌ر، ناسکه‌ر - ته‌میزی: پاکی، پاقشی،
 ناسکرن - ته‌وزیعکرن: به‌لاکرن، بلاوکرن، دابه‌ش کرن، پارقه‌کرن -
 جسم: له‌ش - نه‌عزان (اعضان): نه‌عزایان، نه‌ندامان - مه‌عموور: ئاقادان -
 جه‌هات: ره‌خ، ئالی - ئه‌رگان: پیرانه‌یا روکن، خیم، پایه -

■ شروقه: پاشی ژ وی هه‌رجی یا کو هه‌ره بژاره و هه‌ره نه‌رم و نازکه، دئ
 فه‌قه‌تین و ژ هه‌قدو جودا بکن و ببژیرن. ل دوو را ناشپیژی گه‌رمایا سروشتی
 و ره‌نگریژ و کارگیژین ژ هه‌قدو جوداکرنی دئ وانا ل له‌ش و نه‌ندامان په‌خش
 و به‌لاو بکن، دا کو هه‌ره ره‌خ و خیمین له‌ش ئاقه‌دان به.

۲۵۳۴- دیزا جه‌گه‌ر و دلئ زوجاجی
 ته‌قتیر بکه‌ن مه‌یا مه‌زاجی
 ۲۵۳۵- حاسل عه‌ره‌قا مه‌یا هه‌یاتئ
 ته‌قتیر کو بوو وه‌کی نه‌باتئ
 ۲۵۳۶- هیژا ژ زوهووری فان شوئوونان
 بوو قابلی عالهما بتوونان

■ هه‌قه‌رکرن: میر - بوون -

■ په‌یقناسی: دیز: دیزک، ئامانا کاخکی تاییه‌تی که‌لاندنا خوهرکئ - زوجاج:
 شووشه - ته‌قتیر (تقطیر): دلۆپ دلۆپ کرن، دادلۆپاندن، نوقوتاندن، داپالاندن
 - مه‌زاجی: تیکه‌لبوویی - عه‌ره‌ق: خووی، فه‌خوارۆکین کو ژ ریکا دادلۆپاندن و
 خوویدانا ئامانان ده‌سته‌ته‌ تینن - نه‌بات: جه‌وه‌هه‌را شه‌کره‌، شه‌کرئ

شوووشه كى، شىره يا قهندء - هپژا: لىره دا تى ب واته يا ده ما كو -
زوهوور (ظهور): دياربوون - شئوون: كاروبار - بتوون (بطون): پرانه يا بطن،
زك، هوندوپ -

■ **شروقه**: ديزا جه گهري و شووشه يا دلى نهوي مه يا مزاجى دى داپالين و
دهماكو عه ره قا مه يا ژيانى هاته داپالاندن و دانوقوتاندنى، پشتى دياربوونا فان
هه موو كار و بارانه، تازه نهو دبه هپژايى جيهانا هوندورانى.

۲۵۳۷- گه ه غۆته دخۆت د به حرى مائى رهنگين دبتن ده مەك ديمائى

- ههقبهركرن: هژ. ديمائى -
- پەيقناسى: غۆته خوارن: نۆقمبوون، جوومبوون - به حرى مائى: دهرييا ئافى -
ديمائى: دهمايى، دهماوى، خوونين -

۲۵۳۸- دەم عه قد دبت ژ بۆي تهركيب تهسوير دبت ب نهزم و تهرتيب

- ههقبهركرن: هژ. بۆوى -
- پەيقناسى: عه قدبوون: مهيين - تهسويربوون: ويئنه داربوون، شكل گرتن -
- **شروقه**: گه هل دهرييا ئافى دا نۆقم دبه و ده مەك ل رهنكى خوونى دا رهنكىن
دبه. گه ه ژى ژ بۆي تىكه لبوون و ههقبه ندى يى تى گريدانى و ده ميه و ل دوو
را ب ريك و پىكى ههف دگره و ويئنه دار دبه.

۲۵۳۹- تهركيب كو بوو مسالىن مهرجان بوو عه كس پەزيرى پەرتەوا جان

- ههقبهركرن: هژ. پورتهوا -
- پەيقناسى: مهرجان: لاوره ك دهريايى يه كو جوره ك مۆرى يان مرواريد ژى
دهست قه تينن، جوره ك مۆركين سۆره - عه كسپه زير: ويئنه په ژير، په ژرينه رى
ويئنه يى، په ژرينه رى كه وانهدانى، ئسپينه كر - پەرتەوا: رۆناهى، تروشك -

■ **شروقه**: ↓

۲۵۴۰- ٺو جان چييه موهجه يا نه باتي
 ٺو موهجه يه مهنشه ٺا جه ياتي
 ۲۵۴۱- هندي وه ڪو ساڪنن بتوونه
خامووشه و خوارنا وي خوونه

■ هه فبه رڪرن: مير. پرؤ. موهجه تا، ٺه ف پهي ف ب عه رهي موهجه ته، واته
 موهجه تا ٺي دوروسته - - هڙ. خاموش -

■ په يقناسي: موهجه: خوونا دلي - موهجه: ماڪا هه بووني، جان - مهنشه: ٺيڏهر،
 ماڪ - ساڪن: راوه ستايي، سه ڪني، مالڪرتي، بنه جي - خامووش: ڪر و بيڏهنڪ -

■ شروقه: ↓

۲۵۴۲- وه قتي ڪو ٺ موزه عا خه فاي
 ٺو سه بزه يي ته ٺ بڪه ت نه مايي

■ هه فبه رڪرن: حم. رؤ. هڙ. موزه عي - - هڙ. نومي -

■ په يقناسي: موزه عا: موزه عيا، زه في يا - خه فا: ناديار، نه پهي، فه شارتي -
 سه بزه: پنجار، شينڪاتي - نه ما: بلندبوون و گه هيشتن، ٺه ف په يفا دگه ل په يفا
 نه شو تي، نه شو و نه ما، واته گه هيشتن و مه زن بوون و بلندبوون -

■ شروقه: ↓

۲۵۴۳- وي سه بزه يي ده مبه دم ب خووني
 دي ٺاف بدهن ٺ پاشي بووني
 ۲۵۴۴- باران نه ٺ فه يزي بت مه ده دڪار
 ٺو دانه دبيته نه خلي بي بار
 ۲۵۴۵- سه رسه بزي دبت ٺ بهرگ و باران
 گه ر لي ب وهرت ٺ فه يزي باران

■ هه فبه رڪرن: رؤ. وه - - مير. ٺه. وي - هڙ. پاشي - - - حم. سه رسه بزه -

■ په يقناسي: ده مبه دم: هه رجار، گا ف ب گا ف - فه يزي (فيض): ري ٺنه يا دلؤقاني
 يا خودي - مه ده دڪار: ٺاريڪار - بيبار: بي بهر، بي ميوه - لي بوهرت: ل سه ر
 بوهره -

■ جوانڪاري: هه ردو په يقين باران جناسي ساز دڪن.

■ **شروقه:** دهما کو وه کی مرجانان ههف گرت و نامادهیی په ژراندنا وینه یین روڼاهی و تیریزین جانء بوو، نهو جانجی کو ماکا هه بوونا روسکه و شینکه یانه و نهو ماکا کو نهو ژی سهره کانی و ژیده را ژیانجی یه، نهو هنددی کول هوندور دا جیواره، بیده نگه و خوارنا وی خوونه. دهما کو نهو روسکه یا تهر ل ناف زهقی یا فه شارتی و پهنی دا دهست ب مهزن بوون و گه هیشتنج بکه، دجی پشتی بوونج ههر دهه نهوئ شینکه یین ب خوونج ئاف بدن. نهو گهر باران ژ دلوقانی یین نه به ئاریکار، نهو شینکه یا دجی ببه داره ک بیج بار. لئ نهو گهر ب دلوقانی یی باران ل سهر وی دا بباره، نهو دجی کهسک و شین و ب بهرگ و بار به.

**۲۵۴۶- نهو سه بزه کو بوو نه هالنج سهر کهش
سه رخووش کرییا ژ میوه یین خووش**

- هه قبه ر کرن: حم. روؤ. گریا/ کهریا- هؤ. کهری یا-
- په یقناسی: نه هالنج سهر کهش: شیننه یا سهر بلند، فیدانا به ژن بلند- سهر خووش کرییا: سهر خووش بوو-
- **شروقه:** ↓

**۲۵۴۷- نهو میوه دهما گه ها که مالنج
بوو مه زه هری پهر ته وا جه مالنج**

- هه قبه ر کرن: هؤ. گیها- - هؤ. پور ته وا-
- په یقناسی: که مال: گیهان، گهه شتن - مه زه هری (مظهر): دیار گه ه-
- **شروقه:** ↓

**۲۵۴۸- گهر لایقن عززه تا نه میره
وهر دهر خوری جه زه تا قه دیره**

- هه قبه ر کرن: نه. جیهی په یقین عززه تا و جه زه تا لیک هاتنه گوهور یین-
- په یقناسی: عززه تا: ریز و قه در- دهر خور: دهر خوه، هیژا- جه زه تا: حوزوور، رووبه روو، پینشهر - قه دیر: شیا، کارا، هیژدار، ناقی خود یی-
- جوانکاری: نهو مالکا ب شیوه یا موازه نه یین هاتیبه فه هاندن. په یقین لایق و دهر خوه هه قوائته نه.
- **شروقه:** ↓

**۲۵۴۹- وی هلدگرن ژ بوی دیاری
بی واسته وی دبن دیاری**

■ **په یقناسی: دیاری: هه دیه، توحفه- واسته (واسطه):** ناقبژیکه، هو، هه گه، دهستهک- دیاری: ئه شکه راگهه، ل بهرچافان گرتن، رابه رگهه، پیشانگهه، لایح ژوړی -

■ **جوانکاری:** ههردو په یقین دیاری جوانکاری یا جناسی ساز دکن.

■ **شروقه: ↓**

**۲۵۵۰- فیلحال کو چوو دبیته مه حبووب
ناقن وی ل وی دبیته مه جزووب**

■ **په یقناسی: ل وی: ل ویدهری- مه جزووب:** راکیشایی، جهزه به گرتی، راکشانندی یی خودی، ل بال عارف و ئه ولیایان ژ کهسه کی را مه جزووب تی گوتنی کو ژ هه موو گونهه و نه پاکیان دوور به و خودی وی ژ خوه را هه لبژیره -

■ **شروقه:** دهما کو ئه و شینکه یا بوو شینه یه ک به ژن بلند و سه رکهش و ل بهر مپوه یین خوه سه رخوئش بوو، و ئه و مپوه یا گه هیشته و بته و بوو و بوو هیژایی روناھی یا جوانی یی، ئه گهر هیژایی حوزوورا ریژداری یا ئه میر به، واته هیژایی گه هیشته دهر بارا خودایی هیژدار به، ئه وی ژ بوی دیاری هلدن و بیی ناقبژیکه و دهستهک ئه وی دبن بال خودی. دهما کو چوو ویدهری دبه خوئسه ویست و ل وی دهری ناقن وی دبه مه جزووب.

**۲۵۵۱- ئه ف نه خله نه وافرلوروعن
لن زیده د نادرولوقوعن**

■ **هه فبه رکرکرن: هژ. رو. ئه و - پرو. ئه ف- ئوس. رو. نه خل نه - هژ. نه خله نه - ئه. نه خله د وافر- جا. زا. نه خله نه-**

■ **په یقناسی: ئه ف نه خله نه: ئه ف نه خلانا، ئه ف دارخورمانا، ئه ف دارین خورمایي- وافرلوروعن (وافرالفرع):** پر شاخ و چق- نادرولوقوعن (نادرالوقوع): کیم هه لکه ت، کیم په یدا-

■ **شروقه:** ئه ف جوره دارانا پر په لگ و چقن، لن گه له کی کیم په یدا و کیم هه لکه ت و نادرن.

**۲۵۵۲- وەر مایی وسان ل بهر ههوائین
ئهو دئی چته مه عسهره جه فایین**

■ ههقبه ر کرن: ئوس. وسا -- نه. چیته مه عته را - ئوس. ئهول چیته مه عته را وه فایین -

■ په یقناسی: ئهو دئی چته: ئهوی هه ره، ئهوی بچه - مه عسهر (معصر):
گفشینگه هه جیهه گفاشتن و ئاف ژئ گرتنا میوه یان - مه عسر: گفشینگه،
ماکینا گفاشتننا میوه یان، ئاقمیوه گر -

■ شروقه: ↓

**۲۵۵۳- لازم ئهوه پهروه رش بیینت
ته ربیه تین ده رخوهرش هلینت
۲۵۵۴- گهه پوخته ب ئافتابین شه رعین
گهه سوخته ب ماھتابین وهرعین**

■ ههقبه ر کرن: نه. گهر، وهر -

■ په یقناسی: لازم ئهوه: یا پیدقی ئهوه یه - پهروه رش: پهروه ده یی،
پهروه ده بوون - ته ربیه ت: پهروه ده بوون، توره داری - ده رخوهرش: هیژا -
شه رع: ری و شوونئ ئایینی - سوخته: شهوتی، شاگرد - وهرع: دووره پاریزی
ژ کونه هان، پاریزکاری -

■ شروقه: ↓

**۲۵۵۵- گافا پژییا گهها کهمالین
وهقتا رژییا ژ سهر نه هالین**

■ ههقبه ر کرن: رۆ. گافا کو - پرۆ. گافا پژییا - هۆ. گیها - هۆ. نیهالین -

■ جوانکاری: ئهف مالکا ب شیوه یا موازنه یین هاتیبه قه هاندنن. په یقین گافا و
وهقتا هه قواته نه.

■ شروقه: ↓

۲۵۵۶- ههتا نه کهفت ژ نهوجی عززهت
ههتا نه کهههته خاکن زللهت
۲۵۵۷- نهو نابته سالکن تهریقن
وئ نابنه مهعسه را حهقیقن

- ههقهبرکن: نه. تهریقان، حهقیقان - میر. نهو نابته - نه. رو. وئ نابته-
- پهیقناسی: سالک: ریرهو، ریفینگ، ریبوار، ریبواری ریکا عرفانن- مهعسه (معصر): گفشینگهه-
- جوانکاری: پهیقن نهوجی عززهت و خاکن زللهت دژبهرن.
- شروقه: نه کهر نهو میوهیا ههما وسان ل بهر ههوائن ما، بنه چاری یئ وئ ببن گفشینگهها جهنجهرات و نازاری. یا پیدقی نهوه کو نهو میوه بیته پهروه راندنن و توره داری یا پیدقی و هینزا هلینه. کهه ب تا فا شه رعن بئ پژاندنن، و کهه ژن ل بهر هه یقه روئا دووره پاریزی و داوینپاکی یئ بئ شهوتاندنن. ده بئ نهو هه ره مه کتبن و فییره یئ و شوونن ئایینی ببه و پهروه ده ببه. ده ما کو نهو پزیا و که مملی و پهروه ده بوو، گافا کو وسان که هیشته کو بخوه ژ سه ر داری ژور دا کهت، تا گافا کو نهو ژ بلندا یا خو شه ویستی و ریزداری یئ ژور دا نه کهفه سه ر ناخا به له نگازی و زللهتن، نهو نابته ریفینگن ریکا راسته عرفانن و نهوی نابته گفشینگهها راستین.

بالکیشی: مه به ستا خانن ل فان مالکانا دا نهوه کو که سه ک دکاره بگیزه پله یا هه ره بلند، کو پهروه ده ببه و ل ریکا فیروونا زانستنن دا ئیش و نازاران بیینه. ده ما کو باش فییره بوو و که مملی، فینجا ده بئ بهر بهیر و نه فسبچووک به، دا کو هینزایی وئ پله یئ به.

۲۵۵۸- نه فره نگهه ده ست ب ده ست ب ریفه
نهو مه رته به مه رته به ب و یقه
۲۵۵۹- نهو میوه بخوت که مالن زه ربهت
نهو لوقمه یئ خو ش بیته شه ربهت

- ههقهبرکن: نه. خیرهت/خیرهت - هم. خه ربهت - نه. دیتته-
- پهیقناسی: ب و یقه: ویداتر، بهر ب ژور - لوقمه: پاری، قوت-

- **شروڤه:** نئو ميوه يا ب قئ شيوه يئ، وهها دهست ب دهست رئ دكه قه و پله ب پله رٲكا خوه دپٲقه و پٲش دا دچه، دهما كو ئه وئ دهريئن پٲدقئ خوارن و پٲزا، هينگا ئه و لوقمه يا خوهش دئ ببه شهربهت.

۲۵۶۰- ئو شهربهت نه گهر شرينه خامه
 وهر تهحله و ترشه ناتمامه
 ۲۵۶۱- هتتا نه ب دهستئ پيرئ مه يخوهر
ئو هلكه لتن د خومئ نه كهر

- **هه قهر كرن:** هؤ. ميوه - مير. نه دئ دهستئ - - نه. هلدكرن - هؤ. هه ل كه لتن -

- **په يقناسئ:** مه يخوهر: مه يقه خؤر - خومئ: كووپ - نه كهر: ههره مهن -

- **جوانكارئ:** په يقئن شيرين و تال دٲبه رن. په يقئن خام و ناتمام هه قوا ته نه. په يقئن ته حل، ترش و شيرين هه قبه يوه نندن.

■ **شروڤه:** ↓

۲۵۶۲- گافا كو د وئ فه كه ل ب سهر كهت
 وهقتئ ژ خومئ مهن ب دهر كهت
 ۲۵۶۳- يه عنئ كو ژ كه سره تا سفاتان
ئو تهئ بكه تن ته جه لبياتان

- **هه قهر كرن:** ئؤ. سيره تا -

- **په يقناسئ:** كه سرهت (كئرت): زٲده يئ، زه حقئ - ته يكرن: چوون، رئ پيشان - ته جه لبيات: پړانه يا ته جلي، خو نيشان دان -

■ **شروڤه:** ↓

۲۵۶۴- ئه لقسسسه ژ گهرمئ يا جه مالئ
 حاسل كو ب شه و كه تا جه لالئ
 ۲۵۶۵- جه وههر كو ته مام موز مه حل بت
ته شبيهي عهره ز كو مونفه حل بت

- **هه قهر كرن:** هؤ. ته مامئ - هؤ. بوو، بوو -

- په یقنناسی: جه مال: به دهوی، مه به ست ژی جوانی یا خودی یه - جه لال: مه زنايي - موزمه حل (مضمحل): پشافتی، هلهلی و پلپلی، ژیک به ردایی و چه لیبی - مونفه حل: شهرمه زار، فەرگه ریایی، کارلیکری -

■ شروقه: ↓

۲۵۶۶- گهرمییه تی وان ته جه للیاتان
وان موحرق و وان موقه وییاتان
۲۵۶۷- ته نزیل بکن ژ وی غوباری
ته سعید بکن ژ وی بوخاری

- هه فبرکن: نه. مه حرووق د وان -

- جوانکاری: نه ف مالکا ب شیوه یا موازه نه یی هاتییه فه هاندنی. په یقین ته نزیل و ته سعید دژبه رن. په یقین بوخار و غوبار ژی دژبه رن.

۲۵۶۸- خالس کو بیت ژ پاشی ته سعید
هیژا دچینه مه قامی ته جرید

- هه فبرکن: میر. خالس بیت - هژ. پاشی - - میر. ته جدید -

- په یقنناسی: گهرمییه ت: گهرمی، تین - موحرق: سوژه ر، شه وتینه ر - موقه وییات: پرانیا موقه وی، تشتا کو دبه هه گه را هیژ و شیان، هیژ پیدهر - ته نزیل: ژوردا هاتن - غوبار: گه مار، تۆز - بوخار: هولم - خالس (خالص): خوروو، ساده، ته میز - ته جرید: رووتبوون، ته نی، ل بال عارف و وه لییان مه به ست ژ ته جریدی نه وه کو که سهک بگیژه پله و پایه یه ک و سان بلند کو ژ بلی خودی په یوه ندی یا وی ب چ تشتین دی فا تونه به، ته نی بوونا مه عنه وی -

- شروقه: نه و شه به تا نه گه شرینه یان تاله، یان خاف و ترش ونه گه هیشتی یه، هه تا کو ب دهستی پیری مه یخوړ ل کووپی هه ره مه زن دا نه که له، یی هه روسان نه گه هیشتی بمینه. لی ده ما کو ل وی کووپی دا که ل ب سه رکه ت و ده ما کو ژ وی خوممی مه زن ده رکه ت، واته ل بهر پرانی یا رهوش و خده یان، نه گه نه وی ریکن ته جه للی و پیشداچوون و چلقلینی پیقا و کوتا کر، ب کورتی نه گه کو جه وه هر ژ گهرمی یا جه مالی و ب مه زنايي و شوکوها خودایی ب گشتی هاته پشافتنی و ژ ناف چوو و وه کی عه ره زی شهرمه زار بوو. گهرمی یا وان ته جه لیان و وان شه وتینه ر و هیژده ران گه ماری ژ وی داخن و بهر ژیر بکن و هولمی ژ وی بلند بکن و بین ژوری، ده ما کو پستی بلند بوونی پاک و خوروو بوو، تازه دکاره هه ره پله یا ته نی تی و ته جریدی.

۲۵۶۹- جه وهه ز عه ره ز کو بوو موجه ره د
 داتیننه بووته یی موجه دده د
 ۲۵۷۰- نه بووته نه گهر چ ته نگنایه
 سه حرایین فه نایین دلگوشایه
 ۲۵۷۱- هه مرهنگی سوراحی و پیاله
 هندی وه کو سو ره یانی ناله

■ په یقناسی: موجه ره د: جودا بووی، رووت بووی، ته نی بووی - بووته: پیاله یا کو
 ز پرینگه ر تیدا ز پ و زیقهء دحه لین و دجه پریین و دئه زمین -
 موجه دده د: جاره ک دی، سه ر ژنوو - ته نگنا: ته نگه بهر، کیمبه ر، ته نگاف -
 دلگوشا: دلغه کر، بیهنغه کر -

۲۵۷۲- هیژا نه بوویه ره حیقن مه ختووم
 هیژا نه چووویه مه قامی مه علووم
 ۲۵۷۳- هندی ژ خو وی هه بت وجوده ک
 نینن ژ خودی نه وی نمووده ک
 ۲۵۷۴- بی مه شره به یی وه فایین شاهی
 نه و ناچته مه شره با نلاهی
 ۲۵۷۵- فانی نه بتن فه نایین موله ق
 نابیتن نه و به قایین بلحه ق

■ هه فبه ر کرن: نه. خانی -

■ په یقناسی: ره حیق: مه ی - مه ختووم: کوتا بووی، سه رمؤهر کری - ره حیقن
 مه ختووم: شه رابا گه هیشتی - مه شره به: ئافخوری - مه شره ب: جیهی
 فه خوارنی - فانی: نه مایی - فه نایین موله ق: نه مایین راستین - به قا: هه رمان،
 مانه وه - بلحه ق (بالحق): ب راستی، ب خواستا خودی -

■ جوانکاری: په یفین به قا و فه نا دژ بهرن .

۲۵۷۶- فانیی ژ بو وء را به قایه
 باقیتی ژ بو وء را لقایه

■ هه فبه ر کرن: میر. هژ. ئوس. ویرا -

■ په یقناسی: فانیی: فانی بوون، نه مان - باقیتی: باقی بوون، مانه وه -

۲۵۷۷- ئەمما نە ب ئتتسال وئلحاق
بەلکی کو ب ئنفسال و ئتلاق

- **هەقبەرکرن: ئۆس. ئەلحەق، ئتلق - زا. بەلکی کو ب - هژ. میر. حم. ئۆس. ئە. رۆ. جا. بەلکی نە ب-**

۲۵۷۸- ئەف رەنگە دکەت مورادئ حاسل
ئانجا دبیته موریدئ واسل

- **هەقبەرکرن: هژ. ئە. حم. دبتە - میر. مورید و -**
- **پەیقناسی: ئتتسال (اتصال): پەبوەندی، پیقھی - ئلحاق: پیقھی، گەهشتن و پیقھی بوون - ئنفسال (انفصال): ژ هەف جودابوون - ئتلاق (اطلاق): ئزادی، بەرەدایی - ئانجا: ئیجار - موریدئ واسل: موریدئ کو گەهشتنییه مورادئ خوە -**

- **شروقه: دەما کو جەوهەر ژ عەرەزئ جودا بوو و تەنی ما، هینگا وئ یا جارەک دی دادنن ناف تاسکا ئەزموونئ. ئەو تاسک هەرچەند کو جیبەکی تەنگ و تاری و ئاسئ یە، لی وەکی چۆلا نەمانئ دلقە کریبە. ئەو دبه هەقرەنگئ تونگە و پیالەیان، هەتا دەما کو رەنگئ وئ سۆرە یان ژئ ئالە. هئ ژئ نەبوویە مەیا گەهیشتی و توخ، هئ ژئ نەگەهیشتی یە پلە یا ناسکری و بلند.**
- **هندی کو ئەوئ ژ خوە هەبوونەک هەبە، هیچ نموونەیک ژ خودئ ل بال وئ نینە. ئەو بیئ ئافخۆری یا وەفایا شاھی، ناچە بۆ قەخوارنگەها خودایی. تا کو ئەو ب گشتی تونە نەبە و خو تونە نەبینە، ئەو هەرمانا راستین ب دەست خوە قە ناهینە و نایینە.**
- **تونەبوونا وئ ژ وئ را هەرمانە، هەرمانا وئ ژ بۆ وئ را دیدارە. لی دیدارا وئ نە دیدارەک پیقکەهیشتن و تیکەلبوونئ یە، بەلکو دیدارەک ژ هەف جودا و دوور ژ هەفە. ئا وەها دگیژە مرازئ خوە و ل وئ دەری دبه موریدەکی پیقکەهیشتی.**

بالکیشی: خانئ ل قئ پشکا مەم و زینئ دا جارەکی مروقان پشتی مرئئ دوه کینە دانەیا میوہیەکی کو تئ چاندنئ و سەر ژنوو میوہیەکی ددە. هەم ژئ ئەوی دوه کینە خوارنەکی ل ناف لەش دا کو ب دەسگاہئین گەوراننئ تئ گەورینئ و تئ دا پالاندنئ، پشکا نەرم و هیزا و پیقھی یئ لەش ژئ جودا دبه و لەش قەدکشینە خوە و سەر ژ نوو دبه مادە و هیزا ژیانئ و پشکا نەپندئ ژئ ژۆر دا دچە و ژئ جودا دبه. جارەکی ژئ ئەوی دوه کینە مەیا کو ژ تری یان چئ دبه. هندی کو تری وەکە خوە بە، خوە بیینە نابە، مەی. مەی هینگا مەیە کو چو نیشانەیک ژ تری یا ل بال نەمابە. مروف ژئ هینگا دکارە بگیژە پلەیا بلندە عرفانئ کو ژ خوە دوور بە و های ژ هەبوونا خوە نەبە و ژ بلی خودئ چ تشتی نەبینە و ل خودئ دا فانی و تونە بە و بگیژە پلەیا فەنا فی ئەللاھی یئ.

۲۵۷۹- يارەب چ دېت ژ بەر مە كۆران
چارەك نو قەدى حجاب و تۆران
۲۵۸۰- بېنەندە بىكى ئەمى د عاجز
بى پەردە و بى حجاب و حاجز
۲۵۸۱- دەريايىن يەقېن بىكەت تەمەووج
ئەم ژى بىكرېن دەمەك تەفەرۇچ

■ ھەقبەر كرن : مېر . بىكرن -

■ پەيقناسى : قەدان : راکرن ، بلندكرن - حجاب : پەردە - تۆر : گرىچن ، شەبەكە -
بېنەندە : بېنەر ، دېتۆخ - عاجز : نەكار - حاجز : پەردە ، پەرزېن - تەمەووج :
پېلقەدان - تەفەرۇچ : سەيران ، تەماشاشا -

۲۵۸۲- ئەف زەن و گومان و علمى تەقلید
تەبدیل بېن ب عەینى تەوھید
۲۵۸۳- ئەسباب و وسىلە قەت نەمېن
چارەك تە موسەبى بېنن

■ ھەقبەر كرن : ئە . پرۆ . علمى تەقلید - مېر . حم . رۆ . جا . ھژ . زا . علم و
تەقلید - - رۆ . نە - پرۆ . تە -

بالكىشى : علمى تەقلید ژ علم و تەقلید دوروست ترە .

■ پەيقناسى : زەن (ظن) : گومان ، دودلى ، شىكەرى - علم : زانست -
تەقلید : بزارىكرن ، لاسايى - تەبدىلبوون : گوھۆرېن - عەين : خوہبخوہ ،
دوروست - تەوھید : يەكرائىن ، يەكرائىنا خودى و باوہرى ب يەكبوونا خودى -
موسەبب : سەبەبكار ، ھۆكار ، سەبەبساز ، خودى -

۲۵۸۴- ئىمان مە ھەيە ب زاتى واجب
ئىمكانىيەتا مە بوويە حاجب
۲۵۸۵- ديسان ژ مە ھەر تو مە خەلاس كە
يارەب مە ژ بۆ خورا خوناس كە
۲۵۸۶- ئەف سەير و سولووك و تەيى مەنزل
مەخسووسە ژ بۆ مورىدى موقبل

■ پەيقناسى : زاتى واجب : خودى ، خودايى كو ھەبوونا وى پېدقى يە -
ئىمكانىيەت : نەپېدقى بوون ، تشتا كو ھەبوون و نەبوونا وى وەكى ھەف بە -
يارەب : خودى يۆ - خوناس : كەسى كو خوہ ناس دكە - سەير : چووېن -
سولووك : رېوہ چوون - سەير و سولووك : رى و شوونىن عارفانە - تەى مەنزل :
راپقاننا وارگەھان ، پىشدا چوون و راپقاننا بەر ب مەبەستان - موقبل : بەختەوہر -

- **جوانکاری:** پشکا زوره په یقین فان مالکانا ژ بوئین عرفان و تهسه و فینه. مالکا ۲۵۸۵ شماره په بؤ حه دیسا " من عرف نفسه فقد عرف ربه "

۲۵۸۷- کهنگی ژ مه را دیت مویه سسه ر
 خالق ژ نه زهل نه کت موقه دده ر
 ۲۵۸۸- له ورا کو خرابی و قه بوولی
 نینن ب فه زائل و فوزوولی
 ۲۵۸۹- عابد ب ریایه کی هه لاکن
 عاسی ب دو عایه کی د پاکن
 ۲۵۹۰- عالم کو وه کی خه یالین زلله
 سانع بخو هادی و موزلله

- هه قبه ر کرن: میر. عالم وه کو- میر. نه. خه یال و -

- په یقیناسی: فه زائل (فضائل): سه پراتی، زانست و هونه ر- فوزوولی: ل سینورد هه ر که تن، خو تیرا کرن- عابد: خودی حه بین، عباده نکار- ریا: دورووی، رووبینی- عاسی (عاصی): ناسی، گونه هکار، سه رکیش- خه یالین زلل: خه یالین وه کی سیبه ران، گوماننا نه ری و نه ری- سانع (صانع): چیکه ر، سازده ر- هادی: هدایه تکه ر، ری یا راست نیشانده ر- موزلل (مضلل): ژ ری به ر، ژ ری ده ر ئینه ر، گومری که ر-

- **شروقه:** ↓

۲۵۹۱- نه و تینته مه نزه را خه یالین
 نه و دئیخته په رده یا زه لالین
 ۲۵۹۲- لین دایه مه جوزئی ئختیاری
 نه فسا مه ب لیب و حیله کاری

- هه قبه ر کرن: میر. نه. حم. لیب- هژ. په لید-

- په یقیناسی: تینته: تینه، دهینه- مه نزه ر (منظر): به رچافان- دئیخته: تیخته، دیکه، دخه- په رده یا زه لالین (ضلالین): په رده یا تاریتی یی- جوزئی ئختیاری: هنده ک سه ربهستی- لیب: لیب، فیل- حیله کاری: فیل بازی-

- **شروقه:** ↓

۲۵۹۳- ئەو ژی بربىيە ژ دەست مە ناچار
ئەم مانە و لوتفەن حەق مەدەدکار

■ ھەقبەركرن: ئە. ماينە -

■ پەيقناسى: لوتفەن حەق: دلۆقانى يا خودى - مەدەدکار: ئاريكار -

■ شروڤە: ↓

۲۵۹۴- بەس قەنجە ژ بۆ مە عاميان را
ھەر ئەف بەسە بۆ مە عاسيان را
۲۵۹۵- ژەوہلڤە خودى ب حەق بناسين
ھەرچەندە قوسوور و کيم و کاسين

■ ھەقبەركرن: ھژ. ھەرچەندى -

■ پەيقناسى: ژەوہلڤە: ژ ئەوہل ڤە، ژ سەرەتايى دا - قوسوور (قصور): ڤەمايى،
نەكار و نەشى، كورت - کيم و کاس: كورت و نڤيشكان -

■ شروڤە: ↓

۲۵۹۶- پاشى ب دلې خو ژى بترسين
دينى خو ژ عالمان بپرسين
۲۵۹۷- چاوا كو ببيژن ئەم وسا بين
حەتتا كو ژ روو دنى ڤەنا بين
۲۵۹۸- پالا خو بدەينە لوتفەن بارى
بەلكى مە ببه خستن ژ نارى

■ ھەقبەركرن: مير. رۆ. بن، بن - پرۆ. بين، بين -

■ شروڤە: ئەى خودى يۆيى چ ببە كو تو جارەكى ل بەر مە كۆران پەردە و تۆر و
پەرژينان ھلبنى و مەيى نەكار و نەشى ژى بى پەردە و ناقېر و پەرژين بينەر

بکی، دا کو دهریا یا یه قینئی پیل فده و ئه م ژى دهمه کی ل ته تهماشه بکن و ئه ف گومان و دودلی و کیماوه ری و زانستا بزاریکرنی و ل دوو چوونا مه ب ته کپه رسته ی یا راستین را بینه گوهورینی و پیده سته ک و ناقبژیکه ر و ده سته ک نه مین و ئه م ژى بکارن جاره کنی ته هو و هه گهری هه موو تشتی بیین .
باوه ری یا مه ب زاتی خودی هه یه، لی نه پندقیبوونا مه ژ مه را بوویه په رده و په رژین و ناهیلله ئه م وی بیین . ئه ی خودی یو دیسان هه ر تو مه ژ مه رزگار بکه و مه ژ مه را ناسیار بکه داکو ئه م ب ناسینا خوه ته ژى باش بناسین . ئه ف سه یر و سلوک و ریکن عرفانی تایبه تی موریدین خوه شبه ختن .

ئه گه ر خودی ژ سه ری سه ر دا ژ مه ر را چن نه که، ئه ف هندایین که نگی ب ده ست مه فا بی . له ورا کو خه رابی و باشی، په ژراندن و نه په ژراندن ب ژیهاتیبوون و زانین و نه زانینی نینه . عبادته تکار ب گونه هه کی بچووک و دورووتی یه کی ژ ناف دچن و گونه هکار ب دو عایه کی ژ گونه هان پاک دین .

هه بوونا جیهانی کو وه کی گومانه ک سیبه رداره، چیکه ر و خودایین وی بخوه هه م رییشاندیره و هه م ریبه زرکه ره . ئه و راستی یی دینه و دکه بیرا مروقان دا ، ئه و په رده یا ره شه ئافیبوونی و ئافه ریئی یی دکشینه سه ر بییر و هزرین مروقان . لی ئه وی هنده ک ئختیاری و هیزا هه لبزرتنی ژى دایه مه . لی نه فسا مه ب دهره و و لیپ و خاپاندنی، ئه و ژى ژ ده ست مه ده رانییه، ته نی ئه م مانه و دلوقانی یا خودی .
ته نی ژ مه نه زان و گونه هکاران را ئه و هندایه سه و باشه کو ئه م ل پیش دا خودایین خوه ب دوروستی بناسین، هه رچه نده کو ئه م گونه هکارین و کیماتی یین مه گه له کن .

پاشی ب دلخ خوه ژ خودایین خوه بترسین و دینی خوه ژ زانایان پیرسین و ئه و چاوا بیژن ئه م ژى وسا بکین و وسا بیین، هه تا کو ئه م دمیرین و ژ روو فی جیهانی دچین، ئه م پالا خوه بده ین دلوقانی یا خودی، به لکی خودی مه دبه خشینه و مه ژ ئاگرى دوژه هی رزگار دکه .

(٦٠)

خاتمه يا كتاب و نامه يين، دسوورته تي ختابا دگهل خامه يين،
هه رچهند غه رز خه تمی که لامة، لاکن ل موته که للمی ئیهامه

٢٥٩٩- ئه ی راکبئ واقعی پیاده
وه ی عاشقئ سه فحه یین د ساده
٢٦٠٠- ئه ی شاعرئ ساغر و نگوونسهر
وه ی ساحرئ ساغر و فسوونگهر

■ هه فبه رکن: میر. رۆ. ساحرئ- پرۆ. ساغر و- ئۆس. ساحر و ساحرئ-

■ په یقناسی: راکب: سوار- واقعی: ب راستی، ل راستی یئ دا- پیاده: په یا،
نه سوار- ساغر (صاغر): به له نگاز، زه بوون، ژیرده ست- نگوونسهر: سه رنخوون،
سه ربه رژیئر، که سئ کو سه رفه راز نینه- ساحر: سیجر کهر، جادوو-
ساحر: مه سه خه ره کهر، لاقردیکه ر، هه نه کباز، داگیر کهر- فسوونگهر:
جادووکار، سیجر باز-

■ جوانکاری: خانی قه لهم وه کاندییبه سواره کی کو ل راستی یئ دا په یا یه. له ورا
کو قه لهم تا سواری سه ر تلی یان نه به، نکاره بنقیسه و تا که سه ک ژی وی یا
بو نقیسینی پال نه ده، ئه و نکاره خوه بخوه بنقیسه، ل بهر قئ هندئ ژی په یا
یه. په یقین شاعر و ساغر پیگه و په یقین ساحر و ساغر ژی پیگه جناسئ
ساز دکن. په یقین ساغر و نگوونسهر هه قواته نه. په یقین ساحر و فسوونگهر
ژی هه روسان. ل په یقا ساحر دا خانی ئاقرئ دده وی هه دیسا پیغه مبه رئ
ئیسلامئ ئه و کو گوئییه: شاعر ساحر و جادووکارن.
خانی ل قان مالکانا دا تو جودایی دانه نییه نیقه کا خوه و قه لهم. چاوا کو قه لهم
ل ناف دهستی نقیسکارء دا یه و چ ئختیار و هیزا وی یا سه ر بخوه تونه یه، شاعر

ژی وسان وه کی وئ قهله می بی ئختیاره و ئختیارا وی ل دهست وی دا نینه،
نقیسکاری دهفته را سهرنقیسان واته خودی هه چی بخوازه ب نقیسکارء دده کرنی
چاوا کو نقیسکار ژی هه چی دخوازه ب قهله می دده نقیسینی .

■ شروقه : ↓

۲۶۰۱- نهی هائمن وادی یا زه لالی
وهی غاوی بی دهعوی یا که مالی

■ هه قبه ر کرن : هژ. وادی بی -

■ په یقناسی : هائمن : بهر دهایی، سهر گه له - وادی : فه ید، گه لی -
زه لال (ضلال) : تاریتی - غاوی : ئاقه ری بووی، ری ل بهر به زر بووی، ئاقی
بووی، بیه نیقی - دهعوی : ئدعا، داوا -

■ شروقه : ↓

۲۶۰۲- نهی خامه بی سهر ته پراشی به درهنگ
بهس نامه بی خوئش قوماشی خوشرهنگ
۲۶۰۳- روورهش که ب نافی خهت و خالان
به دنام بگه ب بی و دالان

■ هه قبه ر کرن : ئوس. زولف - - نه. ئوس. مه که -

■ په یقناسی : سهر ته راش : سهر ته پشایی، سهر لی هاتی ته پشانندی،
سهر ته پشانندی - به درهنگ : بهد رووچک، کریت - خوئش قوماش : جوانجل، جل
خوئشک، تیتو فیتو - خوئشرهنگ : رهنگ خوئشک - خهت و خال : هیل و نوقوتک،
هه ره هیله ک ژ چهند نوقوتان و هه ره هه رفه ک (پیته ک) ژی ژ چهند هیلان پیک
تن، خال و خیزین کو بهر بهر ب قهله مان ژ بو جوانی بی ل سهر ته فه شا ئنکان
چی دکن - به دنام : به دناق، ناف زرانندی - بی و دال : بی و دی، نافی دو

پیتانه؛ "ب و د" کو پیکھے پھیلا "بد = بهد" واتہ خہراب سہراست دکن -
 ■ **شرۆفہ:** ئہی سواری کول راستی یی دا پھیایی و ئہی ئہقینداری رووپہلین
 سادہ و سپی و ئہی ھہلبہستقانی بہلہنگاز و سہرنخوون و ئہی سیحربازی
 حہنہکباز و جادووکار، ئہی بہرہدایی و سہرگہلی چؤلا تاریتی و ری بہزربوویی
 و ئہی ئاقہری بووی داواکاری تہکووزی و تۆرہداری یی، ئہی قہلہما
 سہرتہرشاندی و بہدرہنگ، بہسہ فان پرتووک و نامہیین خہشک و
 خہشرہنگ ب ناقی خہت و خالان و بی و دالان روورہش بکہ.

۲۶۰۴- ہندی وہ کو خہت غوباری ہوورہ
ئہو خہت ژ لہتافہتی نہ دوورہ

■ **ھہقبہرکرن:** ہم. ہژ. غوبار و- ئؤس. غوباری ہوور بوو- - ئؤس.
 نہ دوور بوو-

■ **پہیقناسی:** غوبار: تۆز، ناقی خہتہکی ہوور و جوانہ ل خوشنقیسی یی دا-
 لہتافہت: نہرمی و جوانی- نہ دوورہ: دوور نیہہ-

■ **شرۆفہ:** ↓

۲۶۰۵- گافا کو ژ رہنگی مہشقی پڑ بوو
یان شوبہہتی نہسخ و سولسی گر بوو

■ **ھہقبہرکرن:** رۆ. نہسخی سولسی-

■ **پہیقناسی:** مہشقی: نموونہ، بہرنقیس، ئہو خہتین کو خہندہبیژ دنقیسہ و ددہ
 شاگردان کول بہر بنقیسن- پڑ: گر و رہش- نہسخ و سولسی
 (نسخ و ثلث): دو جورہ خہتین عہرہبی نہ - گر: مہزن، درشت-

■ **شرۆفہ:** ↓

۲۶۰۶- نهو ناسخن نوسخه یا جهماله

بی رهونق و روهنی و کهماله

■ ههقبه رکن: رۆ. جهمالن، کهمالن -

■ په یقناسی: ناسخ: نه سخکار، کهسی کو نفیسینه کی ل بهر نفیسینه ک دی هلدگره و دنقیسه، روونقیسکار، باتلکه ر، ژ هولن راکهر - نوسخه: نفیسار، نفیسارا کو ل بهر نفیساره ک دی هاتبه هلگرتن -

■ شروقه: ↓

۲۶۰۷- لازم نهوه دل بهری د ساده

خهت لی نهبتن وهکی قه لاده

۲۶۰۸- خوش زینه ته خهت ل ماهی روخسار

هندی ل روویان نه بوویه ههفسار

■ ههقبه رکن: نه. ل وان نه بوویه ئیقار -

■ په یقناسی: ساده: ساف و هولوو، لیره دا تی ب واته یا بيموو، کهسی/که سا کو پرچ هی ل سهر روویان قه نه هاتیبه - خهت: هوورده پرچ - قه لاده: خه لیتک، بهندی ئوسکورا سه و تاژیان - روخسار: نه فهش -

■ جوانکاری: خانی لیره دا ب تیره کی دو نیشان هنگاقتیبه. یه ک مه جازی یه و یا دی حه قیقی. ل رووفا ژ کهچ و زهری یان را یه کو خهمل و خهت و خیز ده بی زور سفک و نازک به، کو ل دوورفا دیار نه به، خهمل و خشر هینگا خوه شک و جوانه کو سفک و نازک به، لی ده ما کو گهله ک بوو، دبه وه که ههفساره کی ل سهری هیستری دا، یان ژی خه لیتکه کی ل ئوسکورا تاژی یان دا. نه فا واته یا مه جازی بوو، واته یا حه قیقی یا فان مالکانه نه وه کو خانی ژ خوه و قهله ما خوه را دبیژه: جوانکاری بین توره یی هندی کو سفک و زووتیگینه ر و به رهش بن، خوه شکن، لی ده ما کو گریدایی و حشک و دوژوار دووره فام بوون، هینگا ژ جوانی یی دوور دکه فن.

■ **شروڤه:** هندی کو خهت هوورک و غوباری به، نهو خهتا خواهشک و نازکه، لی گافا کو وهکی بهرنقیسان گر و درشت و رهش و نستوور بوو و یان ژی بینانی خهتین نهسخ و سولس گر بوو، وی دهمی نهو خهتا جوانی و خواهشکوی یی ژ ناف دبه، دبه تشتهکی کریت و ناشرین و بهدرووچک. یا پیدقی نهوه کو دلبرین نازهنین و نووگههشتی خواه سفک بخهملین، نهکو خهت و خیز و خهمل ژ وان را ببه وهک خهلیتکا تاژی یان. خهت و خال جوانن، لی بهلی هندی کو نهو خهت و خالانا وهکی ههفساران ل سهر و رووی دلبهران نهالن.

۲۶۰۹- نهی خامه ته ژی گهلهک دریژ کر
نهف نامه بهسه ته پر قریژ کر
 ۲۶۱۰- ههچهند کهلام شوبهین دور بت
 بی قهدر دبت دهما کو پور بت
 ۲۶۱۱- نابینی ب قیمهتن جهواهر
 لهو را کو د هندکن د نادر

■ ههقبه رکن: میر. نهف - نه. تهژی/تژی - میر. بر. حم. رو. هژ. ته پر -
 ■ جوانکاری: نهف مالکا نقتباسه ژ قی ههلبهستا نزامی یی گهجهیی کو دبیزه:
 (لاف از سخن چو در توان زد،
 آن خشت بود که پر توان زد)
 واته: دهما کو مروف ژ گوتنن وهکی دور و گهوههران دئاخفه و داوا وان دکه، نابه کو مروف وهکی کهلبووچان ل دوو ههف را ریژ که.

■ **شروڤه:** نهی قهلهمی ته ژی گهلهکی دریژ کر، نهف پرتووکا ئیدی بهسه، ته گهلهک نهو قریژ کر. گوتن ههچهند کو وهکی دور و گهوههران بن ژی، لی دهما کو گهلهک بوو بی قهدر و بی بوها دبن. ما تو نابینی کو جهواهر ب قیمهت و گرانبوهانه، نهو هندکن و دهست ناکهفن لهوما.

۲۶۱۲- سههو و غهلهت و خهتا و نسیان
 مهجمووعه یی ناپهسه ندی عسیان

■ ههقبه رکن: نه. ئوس. ناپهسه ند و-

- په یقناسی: سه هو: شاشی - غه لته (غلط): نه دوروست، شاش - خه تا: سووچ، شاشی - نسیان: ژبیر کرن - ناپه سه ند: نه هیژا، نه په سنی - عسیان (عسیان): گونه ه، سه رکیشی -

■ شروقه: ↓

۲۶۱۳- ته حریر کرن ته بی ته نه ممول
 کی دی بکته تن ژ ته ته ه ممول
 ۲۶۱۴- کهس نینه بکته ژ بو ته ته حسین
 گوینه نده یی نافه رین و نه فرین
 ۲۶۱۵- نهی بی نه ده با خه رابه بی عار
 گوستاخ و سته مگه ر و سییه هکار

- جوانکاری: په یقین نافه رین و نفرین دژ بهرن. گشتی په یقین قی مالکی هه قبا بهت و هه قبه یوه ندن.

- په یقناسی: ته حریر کرن: نفیسین، سه ربه سترن - ته نه ممول: تیپه زین - ته ه ممول: تابکرن - ته حسین: نافه رین گوتن - گوینه نده: بیژهر - نه فرین: نفرین، نفر، نه نافه رین - بی نه ده ب: بی توره - بی عار: بی شهرم، بی فهیت - گوستاخ: ئووز، ژ روو ده رکته تی، رووقه کری، بی په روا، بی باک - سته مگه ر: سته مگه ر، زوردار، زورکار - سییه هکار: ره شکار، تاوانبار -

■ شروقه: ↓

۲۶۱۶- هندی کو سه ری ته من قه لم کر
 نه و چنه ته خه تن خه تا ره قه م کر
 ۲۶۱۷- هندی کو سه ری ته من ته پاشی
 نه و چنه نه ته کر گونه ه ته لاشی
 ۲۶۱۸- فه حاشی ته کر ژ ره نگن خانی
 نه ققاشی ته کر مسالین مانی

- هه قبه ر کرن: میر. بر. زا. فه حاش، نه ققاش - نه. رو. هژ. جا. فه حاشی، نه ققاشی -

- پەيقناسى: قەلەم كرن: بېرىن، ژى كرن، تووژ كرن - خەتئ خەتا: خەتئ سووج و گونەھان - رەقەمكر: رېز كر، ھەژمار، نقيسى - گونەھتە لاشى: تېكۆشىن ژ بو گونەھان - فەحھاش: دوژىنكار، دوژىنپېژ، خەبەرچۆرس - نەققاش: وئىنە كېش -

■ شىرۆفە: ↓

۲۶۱۹ - مەشغولى بەسە ب لەعب و لەھوان
تەوبا خو بکە ژ خەتا و سەھوان
۲۶۲۰ - جارەك وەرە سەر تەرىقتى تەوبە
ھندى نەگەھىشتى تە نەوبە

- ھەقبەركرن: ھژ. ئە. ھم. جا. مەشغولى - ئۆس. مير. رۆ. زا. مەشغول - ھژ. خطو -
- پەيقناسى: مەشغولى: سەرگەرمى، خەرىكبوون - لەعب: لاقردى، ھەنەك، لەيز - لەھو: ھەنەكېن شۆر، ھەنەكېن توند - تەوبا خو: تۆباخو، تەوبە يا خو - نەوبە: نۆبە، نۆبەت، گەرەد -

- شىرۆفە: ئەى قەلەمى تە بېى تېھزىن گەلەك شاشى و خەلەت و ژبىركرن و چەوتى و ھەلە و كۆمەك گونەھىن نەپەسنى و نەباش نقيسىن، كى دى قان ھەموويان ژ تە بپەژىنەو تاب بکە؟ كەس نىنە كو نفر و ئافران ل تە بکە و ژ تە را بېژە ئافەرىن .

ئەى بى تۆرە يا بى فەھىت و خەرابكار و ئەى رووفەكرى يا رەشكار و ستەمكار، ھندى كو من سەرى تە قەلەم كر و تووژ كر و بېرى، ھندى چوو تە خەتئ خەتايى رېز كر و نقيسى، ھندى من سەرى تە تەرشاند، ھندى چوو تو تېكۆشى كو گونەھكارى بى بكى. تە وەكى خانى دوژىنكارى كر. تە وەكى مانى وئىنەنگارى كر. (تە ب نائف خانى دوژىنكارى و ب نائف مانى وئىنەنگارى كر.) سەرگەرمى و خەرىك بوون ب لەيز و لۆتان بەسە، ئىدى تۆبا خو ژ شاشى و گونەھان بکە. ھندى كو گەرەدا مرنى نەگەھىشتى يە تە، وەرە سەر رېكا تۆبى .

۲۶۲۱- نهو بهت کو گهه شته خه سمی خامه
تهی کر ل مه نهف نزع نامه

- هه قبه ر کرن: میر. نزع و نامه - نهف مالکا ل هم. دا نه هاتیبه -
- په یقناسی: خه سمی خامه: خامه یا خه سم، خامه یا دوژمن، دوژمننا قه له م -
تدیگر: پینجا، وه ریچا - نزعنامه: شه نامه، سکالا، شکایهت -
- شروقه: ↓

۲۶۲۲- نهو به تلن دلاوهری زبه رده ست
نهو وهل که مه را ته هه ووری به ست

- هه قبه ر کرن: رۆ. هم. وی - هژ. وی - رۆ. میر. ژ - میر. نهو وهل نهوی -
- په یقناسی: به تل: په هله وان - دلاوهر: دلپینه ر، بویر - زبه رده ست: سه رده ست،
بالاده ست - ته هه وور: بیباکی، نه ترسی، بیپه روایی - که مه را ته هه ووری به ستن:
که مه را بیباکی یی گری دان، خوه ناماده یی هیرشی کرن، بویرانه راوه ستان .
- شروقه: ↓

۲۶۲۳- بوو راکبی دولدولتی نه نامل
دهر حال د گهل م بوو موقابل
۲۶۲۴- کیشا ژ زهبانی زولفه قاره ک
بوو خه سم د گهل م شه هسه واره ک
۲۶۲۵- سل بوو رکییا ژ وان عه تابان
نه زمان کرییا ب قان جه وایبان

- هه قبه ر کرن: میر. رۆ. ناخر ل مه هاتیبه عه تابان - هم. نؤس. نه. جا. زا. هژ.
پرو. سل بوو رکی یا ژ وان عه تابان - هژ. گه ری یا - هم. گریا - میر. رۆ. ل
وان - پرو. ب قان -

- **په یقیناسی: دولدول: دلدل، نافی هیسترا** هزه رتی عهلی یه - **نه نامل: پرانه یا** نه نموله، سه ریپه نجه، سه رتیل - **زولفه قار: دؤخدار، شووری** هزه رتی عهلی - **شه هسه وار: شاسوار، سوار** هره باش، **شؤره سوار، سوارچاک** - **سلیوو: خه یدی، سوو هات - رکییا: تووره بوو** -

■ **شروقه: ↓**

۲۶۲۶- **گۆ نه حمه د نه گهر تو نهی خه بیسی**
هه رچی کو ته گۆت من نه و نقیسی
 ۲۶۲۷- **قه ولین د ته قه نج نه گهر خه رابن**
فه علین د ته خه تا نه گهر سه وابن

- **هه قبه ر کرن: میر. چی ته گۆ- هژ. هه رچی کو ته گۆت - رۆ. هه رچی ته دگۆ-**
- نه. قه ولیت، فیعلیت- د قه نج- د خه تا-

۲۶۲۸- **نه ی به دعه مه لۆ تو قه نج دزانی**
تو قائل و فاعل و خودانی
 ۲۶۲۹- **نه ی بووم و د عاله ما نه ییستان**
مه ی بووم نه ب دهستی مه ی په رهستان

- **هه قبه ر کرن: رۆ. میر. بووم نه ز د - هم. بووم د - پرۆ. نه ی بووم د عاله ما-**

- **په یقیناسی: به دعه مه لۆ: به دکارۆ- قائل: بیژهر، ئاخیقهر- فاعل: بکر، کرۆخ، کارا-**
نه ی: قاموش، ساز، زل- نه ی بووم: نه ز قاموش بووم، نه ز تونه بووم-
نه یستان: ساز، قاموشستان، قاموشه لان، جیهانا تونه بوونی، جیهانا عه ده م-

- **جوانکاری: هه ردو هه قبه ندین نه ی بووم و نه ییستان له تافه تی ساز دکن، له ورا**
کو نه ی بووم هم ب واته یا نه ز قاموش بووم و هم ژ ی ب واته یا نه ز
تونه بووم تی. نه یستان ژ ی هم ب واته یا قاموشستانی یه و هم ژ ی ب
واته یا جیهانا تونه بوونی، جیهانا کو هی خودی چ تشت ژ تونه بوونی نه ئاییوو

هه بوونی. خانی لیره دا دیسان ژ زمانی قهلهمی دگهل خودی دئاخفه و دبیزه،
ئهز نهی بووم، واته تونه بووم و ل جیهانا نه بیستانی دا واته ل جیهانا تونه بوون
و عدهمی دا بووم، ته ئهز ژ نه بیستانی بریم و ده رانیم و ئافراندیم...

■ شروقه: ↓

۲۶۳۰- گافا کو ته ئهز بریم ژ سازی
نه دهنگ د من هه بوو نه گازی

■ هه قبه ر کرن: میر. ته برم- حم. ئوس. ته ئهز برم- رۆ. گافا کو بریم ته ئهز ژ
سازی - میر. نه دهنگی من -

■ په یقناسی: ساز: قامووشستان، قامووشه لان -

■ شروقه: ↓

۲۶۳۱- ته دوور کرم ئهز ژ نک هه فالان
مه هجوور کرم ژ مولک و مالان
۲۶۳۲- بهند و وهسه لئ د من سه را بون
ئه وو هل ته کرن ب ئه مرئ کون، کون
۲۶۳۳- پاشی کو ته کر د باغی عه شقی
کونکون دلی من ب داغی عه شقی

■ هه قبه ر کرن: میر. رۆ. ته دکر- پرۆ. کو ته کر-

■ په یقناسی: بهند: مؤفک- وهسه ل (وصل): وهسل، گه هک، پیوه ند-
سه را بون: سه رۆبنۆ، سه ر و بن- کون: ببه- کون: قول- کونکون: قولقولکی-

■ جوانکاری: په یقین دوور و مه هجوور هه قواته نه. په یقین مولک و مال
هه قبه یوه ندن. په یقین بهند و وهسه ل هه قواته نه. په یقین سه ر و بون دژ بهرن.
هه ر دو په یقین کون جناسی ساز دکن.
ئه ف مالکانا ئقتباسن ژ هه لبه ستین سه ره تایا مه سنه وی یا مه لایئ روومی، کو
دبیزه:

بشنو از نی چون حکایت میکند
وز جدایی ها شکایت میکند
از نیستان چون مرا ببریده‌اند
از نفیرم مرد و زن نالیده‌اند

واته: گوهداری یا نه‌یین بکه کا چاوا چیرۆکی فه‌دگێپه و چاوا ژ جوداتی و دووراتی یی سکالا و گازنده‌یان دکه. ئەو دبێژە، دەما کو ئەز ژ نه‌یستانی بریمه، میتر و ژن ژ نالینا من نالینه.

۲۶۲۴- ته پوف کره جسمی من ده‌ما جان
هاتن ژ دلێ من ئاه و نه‌فغان
۲۶۲۵- نه‌فخا ته ل من دل و جه‌گه‌ر سووت
هه‌رچی کو ته پوف کری من ئەو گووت
۲۶۲۶- ئەز لالم و بی زه‌بان و خامووش
بی نه‌فس و نه‌فه‌س ژ قسمی قاموو
۲۶۲۷- به‌زما تهره‌بین ب من ته خواهش کر
دیوانی گونه‌ه ب من ته ره‌ش کر

■ هه‌قبه‌رکرن: ئە. دیوانا -

■ په‌یقناسی: دەم: هولم، پوف، هه‌ناسه - نه‌فخ: هولم، نه‌فه‌س، هه‌ناسه، پوف -
خامووش: کر و بیده‌نگ - نه‌فس: جان - نه‌فه‌س: هه‌ناسه - دیوانی گونه‌ه: دیوانا
گونه‌هان، ده‌فته‌را گونه‌هان -

■ جوانکاری: په‌یقین پوف و دەم هه‌قواته‌نه. په‌یقین ئاه و نه‌فغان هه‌قواته‌نه.
په‌یقین نه‌فخ و پوف هه‌قواته‌نه. په‌یقین لال و بی زه‌بان و خامووش هه‌قواته‌نه.
په‌یقین نه‌فس و نه‌فه‌س جناسی ساز دکن.

بالکیشی: خانی لیره دا دیسان ب هۆستانی ب تیره‌کی دو نارمانجان ده‌نگیقه. ب
ناقێ قه‌له‌ما کو دگه‌ل وی دن‌اخفه، به‌ریخ خوه دده خودی و داباشا ئافراندا
ناده‌م و پوفکرنا روح ژ لایێ خودی و داباشا ئختیاری دکه و دبێژه خودی ته
مرۆف ئافراندا و ته سه‌رنقیسا مرۆفان نقیسی، تو مرۆفان چاوان و کی ئالی دا
بادی، دی وسان و وی ئالی دا بلفن.

■ شروقه: ↓

**۲۶۳۸- ھەرچەند گو زاھری ھەیم ئەز
سازەندە تویی وەکی ھەیم ئەز**

- ھەقبەرکرن: میر. رۆ. بېم ئەز -
- پەیقناسی: سازەندە: چیکر، چیکرۆخ، ساز کەر، سازلیدەر - ھەیم: قاموشم، نیمە، تونەمە -
- جوانکاری: ل قن مالکی دا لەتافەت ھەبە، لەورا کو پەیقین سازەندە و ھەیم ھەریەک خودانی دو واتەیانن. سازەندە ھەم تی ب واتەیا چیکرۆخ و ھەم ژى تی ب واتەیا کەسێ کو ل سازى ددە، ساززەن، بلووربێژ. ھەیم ھەم تی ب واتەیا ئەز بلوورم و ھەم ژى تی ب واتەیا ئەز تونەمە.
- شروۆفە: ↓

**۲۶۳۹- مانەى بخو تشتەکی دبیژت
خامە بخو رەشحەکی دپژت**

- ھەقبەرکرن: ھژ. تشتەکی، رەشحەکی -
- پەیقناسی: رەشحە: تەپایی، دلۆپ، دیلاف، ئافا دیلاندى -
- شروۆفە: ↓

**۲۶۴۰- کاتب قەلەمى دکەت سییەھکار
سازەندەبە ھەى ژ دەست ب ھاوار
۲۶۴۱- نای و قەلەم و کتاب و نیشان
تیر و ھەدەف و کەمان و کیشان**

- ھەقبەرکرن: میر. رۆ. سەدا و کیشان - پڕۆ. ھم. ھژ. نای و قەلەم و کتاب و نیشان. نای و قەلەم و مداد و نیشان. نای و قەلەم و سەدایی کیشان/کیشان -

■ په یقنناسی: کاتب: نفیسکار - سبیه هکار: ره شکار، کریار نه باش - سازنده: سازژهن - نای: نهی، بلوور - نیشان: نوقته و هیل، ئامانج - هدهد ف: ئامانج، نیشانه - که مان: که وان - کیشان: پرانه یا کیش، تهرکه ش، تیردانک، تیری کو پهر پیقه گری ددان -

■ جوانکاری: هه قبه ندا سبیه هکار له تافه تی ساز دکه، له ورا کو خانی ههم به را وی ل سهر جوهره را ره شه کو ژ قه له من دایه و نفیسکار ب وی رووپه رین سپی رهش دکن و ههم زی کریارین ره شکار و گونه هکاران مه به ستا وی یه، کو خودی ئاکادار و بکری وانه .

■ شروقه: ↓

۲۶۴۲- مه حکووم عه له یه بوون د ته قدیر
هیژ نسمی گونه ه نه بووی ته ستیر

■ هه قبه رکن: هژ. عه له یه ی - میر. رو. و - هژ. ب - میر. نسیم و - رو. نه بوویه -

■ په یقنناسی: ته قدیر: فه رمانا خودی، سهر نفیس - ته ستیر (تس طیر): ریژ کری، نفیسی -

■ شروقه: دهما کو بوو گه په دا قه له ما دوژمن ئاسا، سکاله نامه یا من وه پیچا و نهو په هله وانا دلاوهر و ژورده ست و خودان هیژ پیش دا خوه ناماده کر و بویرانه بهر ب من هات و سواری دولدولا تپلان بوو و ل هه مبه ری من راوه ستا و زمانه خوه یی وه کی زولفه قاری دهرانی و وه کی شاه سواری کی بوو دوژمنی من و تووره بوو و ژ وان عه تابین من رکا وی هات و ب فان بهر سقانا نه زمانه وی قه بوون و وه ها گوته من:

■ نه حمه دو نه گهر تو مروقه کی خه راب نینی، ته ههر چی گوته من نه و نفیسی . ما من ژ بلی گوته نین ته تشته ک دی نفیسیه؟ گوته نین ته نه گهر خه راب بن یان

قهنج بن، کریارین ته ئه گهر شاش بن یان راست بن، ئه هه ی یی به دکار و به دکریار تو بخوه چیتتر دزانی، کو تو بیژهر و بکر و خودانی. ئه ز ل جیهانا نه یستان و تونه بوونی دا سازه ک بووم، ئه ز مه یه ک بووم لی نه ل دهستی مه بیه رهستان دا بووم. ده ما کو ته ئه ز ژ سازی بریم، ته ئه ز ژ جیهانا تونه بوونی ده رانیم و هانیمه جیهانا هه بوونی، نه دهنگ ل من دا هه بوو نه ژ ی گازی. ته ئه ز ژ کوما هه فالان قهقه تاندم و ته ئه ز ژ مال و وارن دوور خستم. ته به ند و گه هکین من سه رۆبنۆ کرن، ته پیش دا ب فه رمانا په یقا به، ئه ز کونکونی کرم. ل دوو را ته ل باغی ئه قینی دا دل و جه رگی من ب فینداری کونکونی کر. ته بایی جانی پوفی له شیی من کر و هه دگهل وی ئاه و زاری ژ دلی من بلند بوون. پوفا ته دل و جه رگی من شه وتانندن، ته هه رچی پوفی من کر و ئه ز فیتر کرم من ئه و گۆت. ئه ز لال و بی ئه زمان و کر و کپ بووم، بی جان و بی هه لم ژ جنسی قامووشی بووم. ته شه هیانا خوه شی یی ب من خوه شی کر، ته ده فته را گونه هان ب من ره شی کر. هه رچه ند کو ل رووفا ئه ز هه مه، لی سازژهن تو یی، ئه ز وه کی نه بیمه و یان ژ ی وه ک بیژی کو تونمه. ما گهلۆ نه ی بخوه تشته کی دیژه، ما گهلۆ قه له م بخوه دلۆپه ک جه وه هر درژینه؟ نفیسکاره کو قه له می دکه ره شکار و گونه هکار، سازژهنه کو نه ی ژ دهستی وی دکه هاوار و گازی. نه ی و قه له م و پرتووک و نشان، تیر و ئارمانج و که وان و تیردانک هه ل وی رۆژی دا کو هه ناغی گونه هان نه هاتبوو نفیسینی، ب فه رمانا خودی و ل رۆژا به ری دا بوونه گونه هکار.

۲۶۴۳- یاره ب تو دزانی خانی یی ژار

ته شبیه ب خامه یا گرفتار

۲۶۴۴- قه لینی وی د دهست ته دایه ئه لحه ق

دهستی وی د دهست خو نینه موتله ق

۲۶۴۵- گا فا کول وی ته سه ر قه له م کر

هه رچی ته ئرا ده کر ره قه م کر

۲۶۴۶- ئامر تویی ئه و ب ئه مر مه ئموور

مه ئموور دبن هه می شه مه عزوور

■ هه قبه رکن: حم. وی دهست -- حم. ئه مری - هژ. ئه مری -

- پەيقناسى: ئامىر: فەرماندەر - ئەمىر: فەرمان - مەئمور: فەرمان لىق بوويى، فەرمانبەر - مەعزور (مەذور): ھىزايى لىبھۆرىنى -

■ شىرۆقە: ↓

۲۶۴۷- گەر دائىھە وى تە ئختىيارەك
ئەو ژى وء سپارە تە ب جارەك
۲۶۴۸- ئەو گەر عەلەم و وەگەر قەلەم بوو
پەيوەستە دەست تە سەر قەدەم بوو

- ھەقبەركىن: ھم. مىر. ھژ. رۆ. وى - پرۆ. وء - -مىر. رۆ. عەدەم - پرۆ. عەلەم - ھژ. جىھى نىفمالكان لىك ھاتنە گوھۆرىنى .

- پەيقناسى: عەلەم: ئالا- پەيوەستە: ھەردەم، ھەمىشە- سەر قەدەم: ل سەر سەرى، مەبەست سجدەكارى يە -

■ شىرۆقە: ↓

۲۶۴۹- نەفە و زەرەرا خو ئەو نزانى
يا قەنج ژ بو خو را چ زانت
۲۶۵۰- چاوا كو ژ بو تە را رەزايە
ئەو نەى سفەتە وى ئەو ھەوايە
۲۶۵۱- وہلالاھ ژ سفیدی و سیاھى
وى قەسد و غەرەز تويى ئالاھى

- ھەقبەركىن: ھژ. وەللا- ھم. ژ سفید و-

- پەيقناسى: نەفە: سوود، بەھرە - زەرەر (ضرر): زىران، زىان - رەزا: رازى بوون، پىخۆشى - نەى سفەت: وەكى نەين - ھەوا: خواست، ئەقین - سفیدی: سپىتى - سیاھى: رەشاتی - قەسد (قصد): مەبەست - غەرەز (غرض): ھزرا دلى - ئالاھى: خودايى من -

■ **شروڤه:** خودی یۆ تو بخوه باش دزانی کو خانی یی ژار و بهلهنگاز وهکی وی قهلهما گیرۆدار فهرمانا دلج وی نه ل دهستی وی دایه، دلج وی ب راستی ل دهستی ته دایه، دهستی وی قهت ل دهستی وی دا نینه و ئختیارا وی نه ل دهستی وی دایه. گافا کو ته سهری وی وهک سهری قهلهمی تووژ کر، ههر چی کو ته خواست نهوی ئه و کر و نفیسی، فهرماندهر تو یی و ئه و فهرمانبهری فهرمانا ته یه. فهرمانبهر بیگونههن و هیژیایی لیبهۆرینی نه. ئه گهر ته ئختیارهک ژی دابه وی، نهوی ئه و ئختیارا دایه دهستی ته و سپارتیه ته. ئه و ئه گهر ئالا به، یان ئه گهر قهلهم به، ههردهم ل دهستی ته دا و ل خزمه تا ته دا ل سهر سهری خوه ئاماده بوویه. ئه و زرارا خوه و سوودا خوه نزانه، ئه و قهنجی و خهرابی یان یان ژی نزانه. ئه و وهکی نهیی یه و چاوا کو ته ییخۆشه، ئه و مرازی وی یه و نهوی ل وی ههوا یی دا بیژه. خودی یۆ سۆندی دخۆم ب ناڤی ته، کو ژ رهشی بگره تا سپی یی، تهنی خواست و مرزا و مه بهستا من تویی.

۲۶۵۲- ئه ماما ب موره کهبا قهبا ئح
 روو رهش کر نه گه لهک سه فائح
 ۲۶۵۳- خه تی ته یه سه رنقشت و سه رمه شق
 سی ساله خه تی خه تا دکه ت مه شق

■ هه قبه رگرن: هم. هژ. زا. جا. سه رنقشت و سه رمه شق- میر. رۆ. سه رنقشتی سه رمه شق - - میر. رۆ. سی- هم. پرۆ. سه (سی)- هژ. سیه -

■ په یقناسی: موره کهب: جوهر، حوبر- قه با ئح: پرانه یا قه بیج، پیس، خراب، کریتی، گونه ه- سه فائح (صفائح): پرانه یا صفحه، رووپه پ-

■ **شروڤه:** ↓

۲۶۵۴- له ورا کو دهما ژ غه یب فک بوو
تاریخ هه زار و شپست و یه ک بوو

- هه فبه ر کرن: هژ. غه یب- هژ. ته ئریخ -
- په یقناسی: غه یب: جیهانا نادیار، زکی دایکی - فک بوو: جودا بوو-
تاریخ: میژوو، دیرۆک -
- شروقه: ↓

۲۶۵۵- ئیسال گه هشته چل و چاران
قی پیشره وی گونا هکاران

- هه فبه ر کرن: میر. رۆ. ئیساله - هژ. گه هیشه - - حم. هژ. میر. رۆ. وی -
- په یقناسی: پیشره و: پیشه و، پیشیکیش -
- شروقه: ↓

۲۶۵۶- فیکدا ژ مهنایان گه له ک مال
یه ک پوول نه نهن ژ حوسنی نه عمل

- هه فبه ر کرن: هژ. نه هن -
- په یقناسی: فیکدا: به رهه ف کر - مهنای: نه و کارین کو خودی گوتیه نه کن،
گونا، کارین ناره و - پوول: پۆلک، پاره - حوسنی نه عمل: کریارین باش،
باشی یا کریاران -

۲۶۵۷- نهووهل کو ته دا ژ عه شقن مه تلهع
ئاخر بده وی تو حوسنن مه قتهع

■ هه قبه رگرن: رۆ، گهر- پرۆ، کو -

■ په یقناسی: مه تلهع (مطلع): جیهی دهر که تن و سهر دانی، یه کمین مالکا غه زهل و قه سیده یان - حوسن: باشی - مه قتهع (مقطع): کوتایی، جیهی قه برینن، کوتاترین مالکا غه زهل و قه سیده یان.

■ شرۆفه: هه رچه ند کو نه وی ب جه وهه را نه پاک یی و گونه هان گه له ک رووپه لین سپی رهش کرنه، لی خه تی ته بهرنقیس و سهرنقیسا وی بوو. نه قه سی سالن کو نه ول بهرووی خه تی ب شاشی بهرنقیس دکه، چونکو ده ما کو نه و ژ جیهانا نادیار هاته دهر و ژ وی جودا بوو، میژوو سالا هه زار و شیست و یه کی بوو. قایه نه ف سه رۆکی گونه هکاران نیسال دبه چل و چار سالی. لی ل دریزایا ته مهنن خوه دا گه له ک گونه ه کرنه و ژ کریارین باش ژ ی پۆلکه ک ل دهستی دا تونه یه. ته کول سه ره تایین دا نه قینا هه له اتنن دایه وی، بالی ل کوتایی دا باشی یا کوتایی ژ ی بکه پارا وی. ته کو نه ول سه ره تایین دا ب نه قینا خوه ئافراندییه، قیجا ل کوتایا جیهانی و رۆژا ئاخره تی ژ ی کوتایا وی ب خیر بکه و نه وی ب دلۆقانی یا خوه ببه خشینه.

* * * * *

روونقیسی کوتا بوو روژا شه مبین ۶/۵ / ۲۰۰۴ ده مژمیر ۶/۵۰ پشتی
نیفرۆ ل بازاری زووریا سویرایی
تویژاندن / دانه به ره فا مه م و زینا خانی ل بهر پینج ده ستتیس و پینج
چاپان کوتا بوو روژا پینج شه مبین ۲/۲ / ۲۰۰۶ ده مژمیر ۲۱ / ۱۶ شه ف ل
بازاری زووریا وه لاتی سویرایی
شروقه و توژکاری و لیکۆلین و خوهندنه فه کوتا بوو، شه فا پینج شه می
یی سهر ب ئینی یی ۲۸ ی سپیته مبرا سالا ۲۰۰۶ ی ده مژمیر ۱۲ و ۵
خوله ک ژ نیقی شه فی بهوری . بهرانبه ر دگه ل شه شی میهر مه ها سالا ۱۳۸۵
ئیرانی و پینجی ره مه زانا سالا ۱۴۲۷ ی عه ره بی -

کوتاترین خوهندنه فه یا گشتی :
۲۰۰۷/۶ / ۵ زووریا

ژیدەر:

- ۱- مەم و زین دەستتقیسا ئالۆشی
- ۲ مەم و زین دەستتقیسا ئەرواسی
- ۳- مەم و زین دەستتقیسا میر سەیفەدین ء
- ۴- مەم و زین دەستتقیسا پرتوو کخانا بئیرلینی / ئۆسکارمان
- ۵- مەم و زین یا حەمزە بەگئ مکسی
- ۶- مەم و زین یا مارگاریت رۆدینکوۆ یئ
- ۷- مەم و زین یا هەزارء
- ۸- مەم و زین چاپا ئۆرمی یئ
- ۹- مەم و زین وەرگئیرا جاندۆست ء
- ۱۰- مەم و زین دەستتقیسا زەینەلعبەدین ئامیدی
- ۱۱- چەند قە کۆلین ل دۆر مەم و زینا خانى، حەجى جە عەفەر
- ۱۲- دیوانا مە لایئ جزیری
- ۱۳- فرهنگ فارسی د. م. موعین
- ۱۴- فرهنگ فارسی ح. عەمید
- ۱۵- فرهنگ فارسی عامیانە
- ۱۶- قاموس عربی المنجد
- ۱۷- قورئانا پیرۆز
- ۱۸- پنج گنج نظامی
- ۱۹- دیوان حافظ شیرازی، به روایت احمد شاملو
- ۲۰ - دیوان حافظ شیرازی به کوشش خلیل خطیب رهبر
- ۲۱- شرح سودی بر حافظ، محمد سودی بسنوی، ترجمه دکتر عصمت ستارزاده
- ۲۲- شرح غزل های حافظ، نوشته دکتر حسینعلی هروی
- ۲۳- حافظ جاوید، شرح دشواری های ابیات و غزلیات دیوان حافظ، هاشم جاوید
- ۲۴- ابیات بحث برانگیز دیوان حافظ ، دکتر ابراهیم قیصری
- ۲۵- حافظ نامه، بهاءالدین خرمشاهی
- ۲۶- مثنوی مولوی
- ۲۷- بدیع وعروض و قافیه، کتاب درسی
- ۲۸- صنایع بدیع، کتاب درسی

- ۲۹- بدیع و بیان، د. شمیس
۲۰- فرهنگ تلمیحات. د. شمیس
۳۱- فرهنگ کنایات . د.م. ثروت
۳۲- شرح گلشن راز شیخ محمود شبستری
۳۳- ژیان و بهره‌مین نه‌حمه‌دی خانی، عه‌بدوللا، م. وارلی
۳۴- دیوانا نه‌حمه‌دی خانی، عه‌بدوره‌حمان دوره
۳۵- دیوانا نه‌حمه‌دی خانی، ئیسماعیل بادی
۳۶- شهرنامه یا بدلیسی

37- Arabisches Wörterbuch für die Schriftsprache der
Gegenwart
Hans Wehr- Harrassowitz verlag. Wiesbaden 1985

